Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Lectura super libro Institutionum

https://hdl.handle.net/1874/334749

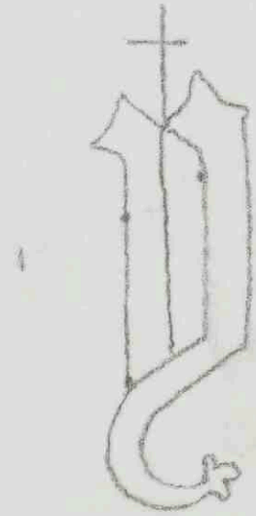

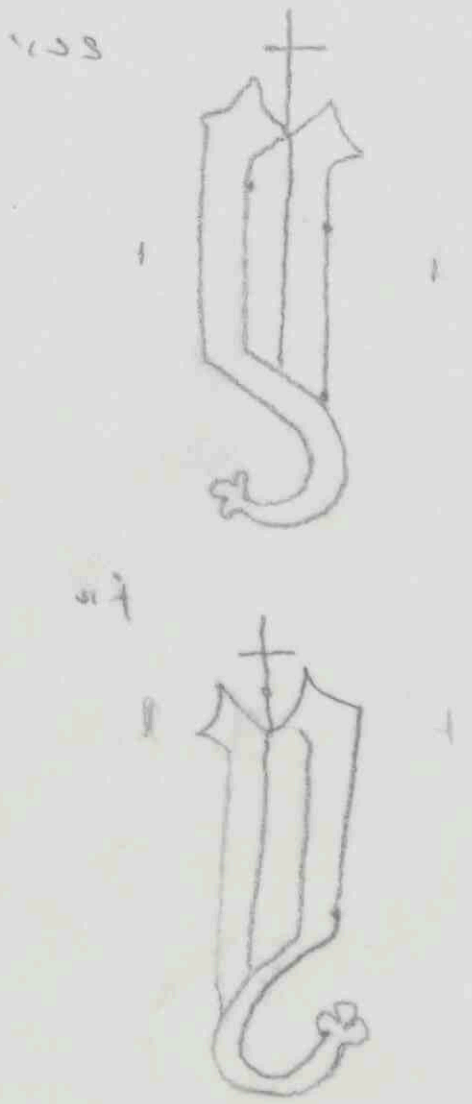

Aevum medium.
Scriptores ecclesiast.
No. 310.

KsBA
N°9

T. 624

Hs.
5 A 9

624 *(Eccl. 310.) Charta. fol.maj. 236 ff. 2 col. Saec. XV.*

Joannes de Platea, Lectura super libro Institutionum.

Fol. 1a. In nomine domini .... Imperator cesar Justinianus, cet.

Fuit capituli S. Martini Trajecti ad Rhenum.

A 1

In nomine
dñi nr̄i ih̄u
cristi Impor
cesar Justini
anus Alama
nicus Gotic⁹
francus Vā
dalicus Affri
cus pius fe
lix inclitus
victor ac trī
phator semp
augustꝰ cupi
de legū iuuē
tuti salutem

Rom ex principio rubu ibi in noē dñi
q̄ in principio cunctis operis debz fieri
inuocatio diuini nominis et est ratio
ut in glo i in fi q̄ ex īuocatione diuina
sequat bonum ūnum melꝫ medium et
optimꝫ finis C⁹ notat ex eodem vbo
ultra glo i q̄ hic Imperator fuit xp̄ian⁹
tamen faciendo leges inter paganos ī
uocat nomen dñi Ex quo īferitur sm
doctores q̄ si tabellio xp̄ian⁹ faciat in
strumētū inter iudeos pot apponi no
men dñi nr̄i ihū xp̄i et alia que denō
minantur ab eis naturaliter nec tamē
dicatur mistum q̄ tamen non licet ap
ponere ipse iudeis q̄ videtur fieri ī con
temptum xp̄ianę fidei l Judeos C de iu
de licet cum aliqua que non concernūt
fidem ut cum iudicia contractꝰ et tute
las licet eis vti ut⁹ mō l Judeos C
de Judeis et l spadonem ꝯ Jam aute ff
de excusatis ffallit in testio⁹ mferendo
q̄ iudeꝰ et hereticꝰ non pnt ee testes
contꝫ xp̄ianū q̄ st⁹ infames l fi et aut
azaretos C de hered et manichē et C de
iude e licet ex̄ de testibꝰ Et nō ī l i
C de sum trī et fi ca ffallit autem in
aliis casibus ī quibꝰ iudei seruant a cōi
nr̄e fidelitē nō ī c Judex ex̄ de Jude licet
possit ee testis in contractibꝰ et testiū
ne facultas plurimum ingustetur ut l

q̄m ī fi C de hereti Quid autem ī Jura
mento si iudeꝰ iurat xp̄iano per xp̄m
an teneatur illud seruare Dic q̄ licet
Judeꝰ non teneatur ratione per religi
onem xp̄i ī q̄a non credit ut l nō cut
ī pn̄i de Jurei tamen ex quo juramt te
netur illud seruare dūmodo sit licitū
q̄d juratur et multa fieri non debent
que facta tamen tenent sm Imo ī c
et si xp̄ūs ex̄ de iurei et ī tex et gl
et per hanc ī prohemio ff⁹ in pn̄i C⁹
nota ex vbo Imperator q Imperator p̄rie
dicꝫ Imperator post triplicem coronam
s ferream ī alemania s ī colonia regē
team ī mediolano et Auream ī Roma
de quibꝰ per Guill de cle vnica de iurei
Inter autem coronationē ponitur Rex
romanorū ut in c venerabilem ex̄ de elec
Et an p̄uilegia concessa ab Imperatore
ante coronationē valeant dic ut ī l bn̄
a zenone C de quadru p̄scrip et ī spe
de hered C de pact et si veritas q̄d ob
tentum ab Imperatore non tamē co
ronato et per hanc ī l ff et replicatū ff
de excusat tu et licet mira varietas vide
antur cōn tenetur q̄ sic et ita tenet Joā
an ī cle vnica de Jurei et Imo ī c
venerabilem de elec ff an Imperator sit
dñs vrbis dic q̄ sic quo ad protectiōz
non quo ad dominiū rerum primarum sed
sm glo ī prohemio ff⁹ Sed si Im
perator mittit Nuncium dic q̄ papa pt
per supplicationem adm denūciatum ut
ī c i de proba C⁹ nō ex verbo Au
gustꝰ q̄uīta glo q Imperator sp debet
esse huius propositi ut semper Augusti
Imperiū et non minuat et ppterea re
nunt gl ī auc quo oz epūs et cle ī pn̄
coll i q̄ valuit donatio facta ab Impe
ratore de terris quas donauit ecclie
de qua habes lxm di ego ludouicus u
bi dicit glo q Imperator sententiare nō
possit illa sententia et xerbi di constan
tinꝰ Contrarium tenuit glo ī l i ī ꝯ cū
vbem ff de offi prefec vrbis et illa ē
eorum hodie magna ratio de qua die
per hanc ī prohemio ff⁹ C⁹ nō ibi
Cupide legum Juuentuti modum mit
tendarum eplārum et sufficit ī epla q
quib se subscribat et sicut signum seu si
gillum apponat licet sit scripta per a
liū per l ad testiū ꝯ si quis ff de testa
sicut ee tabellio ī mstriū debet sm cō
suetudinē apponē signū suū q̄ ex sua
li fit contractus hūanus et est pena fi
illud maculare) de publi Judi ꝯ Item
lex cornelia et per hanc ī decī l ad testiū
ꝯ si quis ī phe ff⁹ C Vltrō nō in dñi
Justinianꝫ q̄ gra adaucta rebus possibi
bus regnū quadruplū q̄m ex natura

DOMEIN-ARCHIEF
VE
UTRECHT.

causę efficiens quę ex natura causę mate
rial' ut C de no· co· ꝯpo· t pñ ſſ et
petite prelectionis q̃ ex natura poſſi
onis petrus regaty decanie et fundus
colonie ut m glo· no· t l· vj ⁊ l· de oꝛi iuꝛ
q̃ ex natura cui⁹ qđ' t alteri⁹ l vj ⁊
l· de rei· et ſiꝑ fiunt Et hoc vlt̃o mõ
debet intelligi ex pñia ſignificatione ge
nitiui et ideo ſtatutũ t ordinãte rei⁹
alteri⁹ uel turbantem aliquem t ſua poſ
ſeſſione non habz locum ꝛ tenente uel poſ
ſidente rem alteri⁹ cum ſtatutum debeãt
intelligi ꝑpue ut plẽ nõ ꝑ doc t l·
ꝛcẽ populi ff de muſtr et mut· q̃ tamẽ
ex eõ uſu loquendi hz locum per dnũ
glo notabilẽ ff de oꝛi mut· et l· i ⁊ ſi
ff nau· cau· ſtra

Imperatoriam Iſtud ꝓhemi
um diuidit
t quãz partes ꝓmo antiphorugando de
clarat qualit' duo ſũt neceſſaria ad ſuã
tentationem Imꝑatorie maieſtatis 2o
ibi quoꝝ declarat qualit' Imꝑator de
dit operam armis et legib⁹
ꝓbando ꝑ ex⁹ 3o ibi eãq̃z declarat hꝰ
qualit' mandauit hoc librum q̃ poni
per tres viros 4o ibi igitur declarat
qualit' hoc librum mandauit diuidi t
4or libros 5o ibi ſumma itaq̃z concludit ex
hortando iuuenes ad ſtudendum t ho
libro propter qđ' efficiũtur prudentes ad
gubernandum reꝑpublicam ſuſtentatio
one et gubernatione rei pub· duo ſũt ne
ceſſaria ſ leges et arma hoc d· C Nõ
ꝓmo ex ꝓncipio q̃ leges et arma hoc
conuenienciam habent adeo q̃ ſemper
vnũ indiget auxilio alterius videlicz le
ges t diſponendo et arma t exequẽdo
ut hic et t l· i· t pñ· C de no· co· ꝯpo·
C 2o nõ ibi calũpniator q̃ calũpniator
puniatur diuerſis penis que ponũtur t
glo· et eſt calũpniator qui ſcã cãm
ſcienter intendit et h' t ordinarius pu
nitur ſolitudie ſuppliciꝰ h ẽ ordinarius
punit motu ꝓprio ut l fi· C de accu· ⁊
ibi glo· et per hoc t l· i· t pñ· ⁊ ꝓna
tutoꝝ ff ad turpil· Iudex tamẽ hꝰ
videns pt ex ſuo officio ꝙnuere ſimiliter
t deo ⁊ pñaricatorem et eſt pena rei
et actoꝝ ꝓnamentũ que eſſz ꝓpoſita
ſoli reo ſi frd eſſz vera ꝓbatio l· i· et fi·
ff de ꝓnar· Derelictor q̃ qui ab ac
cuſatione ſcienter deſiſtit et eſt pena
libraꝝ auri l vj ff de de ꝓnar et ibi gl
m q· m· t pñ et ⁊ notandũ qualit' pu
nitur calũpniator prevaricator et fa
uriſator

Quorum vtrumq̃ Hoc
eſt
2a pars t qua Imperator cõmendat ſe
ab exercitu legali ſ armigero et ꝓbat ꝑ
exempla C Nota ibi vigilie q̃ debem⁹
fungi ſtudijs q̃ vigilantijs et non
dormientibus cura ſubuenit ut t glo
C 2o ibi promulgatis ſ depoſitis cõtra
glo· dum inter· ꝓpoſ et promulgat et
de nouo fuerunt Compoſ ⁊ de nouo
fuerunt ſ promulgat eſt unum addimentũ
t melioꝝ reformatio qđ' nota ꝓpter ſtatu
ta que debent ꝓpue et ſtricte intelli
gi l· i ⁊ ſi ff qui natum ſ de exercitu

Cumq̃ hoc C Hoc eſt tertia
pars t qua Im
perator declarat qualit' et quib⁹ mo
dis aut hoc librum ꝓpoſ C Nota ibi ſo
lertem comitta glo t verbo quoꝝ q̃
t viros electos ad gubernationem reipũ
bl̃ce debent cõ fida et fidelitas et iſta ꝑ
argumẽta et experienciam demũtr q̃ op⁹
laudat virum ut hic in glo· ſuꝑ verbo
argumẽta et hꝰ vo pro ſermocinatio
2o nõ ibi magiſtros ex queſtore q̃ duos ꝑ
ſubire curam plurũ ꝑſonarum ubi offi
cia non ſũt reꝑpugnantia ut hic et l· ſi
conſul ff de adopt· et debitum ſalarium
conſeqũtur ut t auc ut iudi· ſine quos
ſufficiũt ⁊ aliud tm̃ colli q̃ et ibi glo· ſuꝑ
verbo vno officio ſerui ſi officia ſint re
pugnantia ut l· allegat· a quo ⁊ item
poſtremo ff ad trebel et l· ſi ff de offi ꝑto
et ideo ſi eſt cõmiſſa electio vni nõ ꝓt
eligẽ ſeipm̃ q̃ non ꝑt uteꝝ eligentiũ ⁊
+ electi Cetus ſi eſt cõmiſſa pluribꝰ q̃ ꝑt
eligi vnꝰ ex eis ut ꝑ glo· t l· plane ff
q̃ cui⁹ vniuer· noie Hic et tabellio nõ
ꝑt conficẽ inſtrũm de frõ ſuo ꝓpꝛio
q̃ non ſubeunt officium tabellionat⁹ et
partis maxime q̃ tabellio eſtimatur teſ
tis l· ſcim ff de teſtib⁹ et q̃ ad ipſum tã
bellionem ꝓtinet ꝑ veritate et fide
ſuis inſtrũ l· ſi quis decano cum ſua gl'
C de fil vnde ſibi hoc ſtatutum et ſcripto
re tabellionis ꝓpꝛi l· non ꝓtinent ⁊ ſi q̃
ſua manu ff de conſt tu et de hoc ꝓpꝛi
bat t ꝓbat l· ſi conſul ff de adopt C 2o nõ
ibi noſtra auctõe argumentum q̃ cõſilia
cuiuſcunq̃ hui⁹ auctõem ꝓ populo ut ipſe
populꝰ poſſit quãtũcunq̃ ceteros ſapientib⁹ ut
ſtatutum ſuerunt diuindo eis ſpadas com
mittit ut h' ibi vocat' ſpatas' facit l· vj ⁊
ꝓnc diuꝰ ff de oꝛi mut· et ꝓbat t l·
ꝛcẽ ꝓpli ff de muſtr et mut· C 2o nõ ibi
Veros illuſtribus ponẽtia glo· hic et glo·
t l· qui tãgit ff de ſenatu C Cui ſũt oꝛ
dines magiſtratus ꝓmo deſcenſus ſũt ꝛ
illuſtres ut papa Imꝑator conſul patri
cius ſi ſũt illuſtres ut ſenatus ꝓferetur ꝓ
toto orbe et illuſtri ꝓferet⁹ affinis et ꝓ
fectꝰ vrbis aſſeſſor et Comes domꝰ
que fuit t i curia ꝓcipis et ꝓfectꝰ

et pretorio z'l fiunt spectabiles ut magri mi
litum ptor prefecty vigilū peonsul pfect
augustal pfectus egipti comes zenum p
matrimū comes orientis et comites p
uncias vicarios ut colloseū non timeb
comites ytalie et Illamarie st spectabiles
z clarissimi z' st' clarissimi ut psides
provincianum et rectores ceteratum z' st'
infimi ut defensores ciuitatū ut tabelio
ut magistratuū municipaliū qui non
ostendit vlt' tres annos Et Judex pe
daneus cognoscit de pecunia cum et libi
lesime Et isti qui non habet merum im
perii sup eos sic sm glo hic posita
Unde Visus Illustris panis medici spec
tabil' vini assiptio clarus caput hoc glo
dum ¶ Et nō ibi tam annexi tam an
ni tam audiry pl qui et vng de quib sen
sibz corporis quo ad Intellectū sunt o
uoluit ut silogiset sepius et mētē intellec
et ad qd audit et sic hic probat
deū plus q nichil et intellectū ipm primo
fuerit et sensu Sensus enim corporei de
quib et ad qd ineo ff de acquir post st
tes intellectū ut hic et ff de gradi st
aggnoscē et qd per aures admit per hanc
et st de teste et l q st oib ibi nec cū sens
c de veri inre emancip ¶ Ego ibi tenet no
bis et finis qd sint legales et finita qd
non contingerit et alijs artibz ut dicit
glo hic et l q ff de inre et fac ig

Igitur post libros Hoc est qd
dns Impr mandauit hinc librum digni
di et quatuor librorū Et nō hic glo in
verbo eosdem qd particio sine diuisio
tria optatur Nam ann legentis mentem
mentem intelligentis accipit et memo
riam artificiose reformat ¶ Item nō
glo et verbo elementa que tractat de na
tura et proprietate elementorum ex qbz
efficiuntur applexiones horū Item nota
ibi et assuetudinē et hanc consuetudine
qz consuetudo derogat legi

Summa itaq; Hoc est finis pe
tor qñ hortatur Juuenes ad studendum
et hoc libro et notat glo et verbo alicui
qd affectio ad opus dat formam perfici
di illud ¶ Item nō qz consuetudo et lex qñ
tum ad observantiam et determinem ne
gotiorū pax vim obtinet l de quib
suetudinē ff de legib z inter se leges
generales sequens consuetudinem strictā
mittat consuetudinem Aspalem si de ea fiat
et gñalis vel specialis mētio l ny s diuus
pius vnd melliorē ff de sepul mor et et
c i de constitu li vi Et etiam generalē
consuetudo derogat specialī l venditor s
si statut ff eodē pdi ssallit et alijs m
quib non tenz consuetudo contra legem di
uinam z bñ pt cam distingue nō et l si
c si contra mos vel vtilitatē pub z si et ge
legem naturalem qz mos naturale et i
mutabile) de mor ma gentiū et cui et
z naturalem quidem z) est si contra
mos gentiū qd est de naturali mandato
l oēs populi ff de iustit et iur et) de
rerum diuis s singulorum qz et contra
libertatem ecclie ut et dicit cassa et ir
ritum c de sa sanc eccle (et si contra
publicam vtilitatem qz tunc non valet
sicut et lex ut l nec dampnosa c de
pec Impa esse (si et lex precedens de
rogatoria consuetudini sequenti ut et dicit
nunqm c de suis et c de vsuris l
cui sibi quia ad consuetudinem spectan
tia dicent) et ij ex non scriptis et
ibi glo de h' ¶ Nā si statutum et statu
tum tamen medij sunt pdicturum z pro
tes sunt practicanti consuetudo Intelle statu
tum per desuetudinem sic abrogatū
dic qñ sic qz non sunt mores pleni applica
ti z pares consuetudini rationabili
li et prescriptione sublatum ut hic
et c legem et c si mos et glo i c i
de treu et pa ex lex per desuetudinē
i per non vsum ut qz non venit cito
non tollatur est casus et l vetustissima
i pri c de mor do ipse que dicit obstru
tionem vetustissimam que vsitata non
est a tpe cui non extat memoria co
tra ma) Si ergo contingit tenz ff de testis
et nu testi l nam si sub addictione fiunt
cy Et ideo si vigore statuti vel pmissi
nus pstare debet alicui subsidiū in
aliquid vel competit tibi ne faciem
di aliquam electionē licet statutum pre
cedat tuos qñ non pstitit ut qz non
venit cito nō ff de liberatq l in filio
s c de curio li x Et ibi per dnm bar
latus

De iustitia et iure

Iustitia est constā
Diuidit et qñz partes primo
ponit diffinitionem iustitie 2o
ius prudentiā post diffinitionē ius
prudentie 3o ibi hoc igr declarat a leno
ribus ad inchoandum 4o ibi ius pre
cepti ponit precepta iuris 5o ibi hui
studij ponit diuisionem iuris ¶ Nō qz
primo diffinitionem iustitie et tres alias
diffinitiones ut et glo et qua nota ibi ius
tricia datur qz diuina iustitia tantum
datur veneranti et sero quantum et mane
veneranti qz ecclia nisq claudit gremiū
redeunti ut et epla inter clarius et fi
et c super eo de hēret li vi Iterq de
humana iustitia qz si debet operam di

ad cuius officium et acquirit utilem actionem
sine cessione et nu stipulat^r l. i. ff de magis
tratib^9 quemcunq^s

De iur^e naturali

Ius naturale est qd

Isthe titulu diuidit^r in tres ptes
primo declarat membra diuisionis
facte i fine precedentis tituli In 2^a pte
ponit aliam diuisionem In 3^a parte po
nit circa que versatur nus circule 2° ibi
i S^r constat autem ibi 3° i S^r omis p^a
pars diuidit^r i tres primo ponit origine
nus natural^r et eius effectu 2° ibi nus
autem circule uel gentiu continuu trac
tat de nu^r circule gentiu assignando dif
ferencias i origine i S^r nus autem gentiu

Nota i pn^m qd sit nus naturale et no ex
glo i hic et in l. i S^r nus naturale ff de nus
et nu^r q^d nu naturale q^dr modis sumi^r
primomodo pro lege moysayca p mistnc
tu nature pro nu^r gentiu pro nu^r pre
tuno et pro nu^r naturali qd^r semp est e
quu et bonu ff de iust^r et iur^e l. ptl sic
et obligatio naturalis e principiu prima
e que dicit^r prudam ministeriu^m a natura
quo ad mistnc obligatoriu^m qd^r appellat nos
ad liberos procreandos et educandos ut h^r
et l. i S^r nus naturale ff de iust^r et iur^e
2^a e que non solum puenit ex quodam
instinctu nature sz etiam causatur ab
aliquo extrinseco puta a beneficio recepto
quo tpe illum^r benefice benefacienti nobis et
ista dicit^r obligatio antidota l. h si S^r con
stituit ff de pecu. heredi. 3^a e que descen
dit ex quadam equitate zone mistu hoc
ex eo qd^r est al^r zonale Et ex ista descen
dit equitas observationis pietatis quo
nichil e magis cgruu fidei humane ut
l. i. ff de pac Ex ista obligatur seruus na
turaliter cum sit al^r zonale l. naturaliter ff
de condic. inde q^d e descendens ex eade
equitate respectu et applicatu ex usu gentiu
l. i S^r nus gentiu ff de iust^r et iur^e et
de rerum diuis S^r singulos ex ista sibi non
obligat^r seruus q^r illo nu^r seruus e nulli
sicut e nulli de nu^r cuius l. si id q^d ff de
condic. indebi. et ibi per bar 7^a e que
descendit ex eadem equitate respectu tri
et applicatu de iur^e cuius et ista non cadit
i seruo l. q^d attinet ff de re iur^e sim sibi
rectu i repetitione l. ex hoc nu^r ff de iust
et iur^e et per bar i l. si id q^d ff de con
di. indebi Ro no hic questitu q^d i verbo
appellamus et i verbo h^r p matrimoniu
e introductu quadruplex iur^e diuino
quo ad origine et ordinatione ordinauit
enim deus matrimoniu i paradiso terrestri ut
c i. ex de uoto li. vi i glo l. ff S^r si no
ipse naturaliter ff si quis cum alia ipse

dici et veneris i sexta die michi omnino tene
tur michi notu totu dici l. ij i fi ff de
tem. legi q^r pars ope per horas solu
non pt ideo licet michi pstare hodie sex
horas operis in crastino sex alias horas non
liberaberis ab opere l. ij cum gle ff de ope
libe Quero qd sint pres uel ministri ul
tus videtur q^r ministri^q^r tus dat^r a mistr^o
l. i ff eo ti In oppositum q^r primo tus per
hanc distinctionem hic in principio posita
dic aut assident^r tus prout e i habitu
hoies et tui^r ministri et tus faciunt et st^r
omis tpis particulariter Aut considerantur tus
prout e i actu et tui^r ministri sint pres
et postea tus et sic intelligi^r l. i ff e
Sz h^r intellige prout est i habitu Nam
ministri e virtus tus e obseruatiu illius
mistnc ut hic in glo i S^r In^r prudentia
et per bar in l. i ff e Et nota q^d ly
est genus apprehendens sibi se leges et
multas alias scias aut^r ut i ti S^r co
stat et dici^r tus q^r ministru unde non
dicit^r iudex nisi sit ministru et iuste iudi
cans ut i c tus generale i ti Item
diffinitionem nutus prudencie habes in
l. i ff e in pn^m q^r tus e cuius meritu qb
nos sacerdotes appellat Item no i S^r
hyis generaliter p i leuitatibus e michi
andum Item alius studentis non est ge
nerandi multitudine et pondere scitate acq
sic pstet^r et causa diffidentie et a studio
auertendi ut no hic dicit salomonis sup
ubo auertit Item no in S^r nu^r pcep
ta que st^r nu^r precepta et ista equalent
diffinitioni nu^r sim glo ideo cum no
posuit ff Item no ex fi S^r huius stu
dij diuisionem nutus q^r qd^dam est
publicu qd^dam priuatu Item qd^dam
est tus naturale qd^dam ciuile de qbz
dicetur i ferij et no glo i verbo rei ho
mane q^r tus publicum consistit i sacris
sacerdotib^9 et magistratib^9 rei publice Int^r
est enim q^d sint sacra administrantes
Item q^d sint magistratus iura reddentes
Et sic p^z q^d sacerdos e psona publica
ideo pot stipulari alteri et sibi quoz
interest i casu ad se spectante ut i fi
nitione usurarii i c qui de usuris li
ui sicut pt alteri stipulari seruus pub
lici i de adop. h^r i casu ad se no spec
tante non pt cum non sit de psonis
que pnt stipulari alteri enucleatis p glo
i de iure sti S^r si quis alij licet enim
possit e tabellio tunc postq^m e i sacris
debet sibi interdici officiu tabellionatus
ut c sine cui ne de uel mona Si tri
post interdictum officium testium tenet
nisi esset excusatus sum bo ubi sibi et mu
gistratui cum sit psona publica pot
alteri stipulari in his que spectant

mansionem et ꝓfessum ut hic et l. ꝯ male
ff de iust. et iur. gentium ꝓpter affirmatio
nem et introductionem contractus ut l. ex
hoc iur. ff de iust. et iur. Ciuile ꝓpter fore
tendum a iure ciuile prolubente cum a
legibus posse contrahi et fine cognitione pre
tur l. in ff de iur. nat. g. ꝓfess. de iur.
canonico non requirit nisi de honestate
vite l. ij ꝯ cum ego ī glo. super verbo
solius ¶ Omnes aut debent primo interrogari
et examinari vel sponsus vel sponsa dicit gl.
ī l. ij ff de adop. p sponsus et est tex. ī
c. fi. et c. inter virum et ux. de sponsa. ¶ 3o
nota ī verbo educatio p sponsionem et vo
luntaria educatio liberorum et parentis
est de iur. naturali quo mouemur ad edu
candum eos ex instinctu nature ut hic
Sz coactiua voluntas ad educandum ē de
iur. ciuile l. si quis a liberis ꝯ si filius
ff de libe. agno. et sic educatio ē de iur.
mali Sz exigitur ad necessitatem mixtio ci
uil' nam pr̄ cogit officio iudicis alē filios
os p modo fiuialitatum non valentes se
ex' sua arte aliter deo ꝯ Sz si filius ex' si st'
naturales tm̄ Sz non tenetur alē de iur.
ciuili natos ex nephando coitu ī cui
quibus uocabulis effi ꝯ si coll' vi Sz de iur.
canonico scribit ut ī c. licet de eo q' duxit
ī matr. quā pol per adul. et ibi glo. ¶
q' nō ibi videmus eternum externa quasi ē
minalem non tamē oīa cum oculo corpa
li Sz tamē q. multa actualit' videt' pos
intelligē xpm̄ q. i. c. de raptoribus. Deū
eternum ī cetera sic et testis qui dicit ali
quē semp de primo possedisse licet singu
lis momentis videri non potuit tñ ex
eo q. vidit illum multotiens de diuersis
locis posse possedisse potuit intelligē idē
ē ī alijs locis licet cum testis debe
at testificari de hijs que sensit corpo
raliter tamē quibusdam perceptis alijs hi
centibus idem intelligere pt̄ et testifi
care sim. bal. ī auth. quas actiones C de
sa. eccle. et ī phyo C circa fi. per
q' nō glo. ī verbo in celo q. aues nasce
tes sup arbores non dicuntur fieri ī celo
sine in aere Et sic fuerit si quis arrasset
q. turbasset eum ī terra sua licet gbat
q. caudisset ramos arboris per hoc non
gbat arrasatio q. non diceret fecisse ī
terra Sz ī celo sine aere Item si ab ex
bānitus de terra ubi ascendit arborem
non dic. venire ad' bannum

Ius autem ciuile Hic declarat
q. sit ius ci
uile et q. gentium et h' intelligit ciuilibus ꝓpo
iurisdictionem habentem ꝓmissum sibi ius
ff. proi. ostendit q. ius ciuile idest ius sta
tutorum illis ciuitatis vocat. Ad' vero ab
omni gente equaliter custodium vocatur
ius gentium h. d. ad ꝯ ius aut gentium
¶ Nota primo ius dicit̄ proprie ius qualibz
adiecta pre. hoc vocabulum quo competit
ciuilibz de gñe sine de ꝓpio nisi h' vo
cabulum ius ponit' declarative ut h' et l.
dicit populus ff de iust. et iur. Sz si qua
libz non competit ciuilibz de populo
nisi de gñe tñ si vocabulum adiectum
esset gñalitatis ponit' ponitur sine copu
la restringit Sz cum copula ponitur
augmentative cum adiecto ff dele
ri ¶ 2o nō q. ꝯ locutum ciuilibz ꝓpo
iurisdictionem habeat sibi ad' statuta
et sic pz q. statuta iussa et applicata
st' de iur. ciuili et vocabulo statuta nos
ciuile et municipale illoꝝ loco Aliꝯ sim
plicit' loquendo simplici appellatione
iuris ciuil' intelligitur de iur. ciuili
romanorum ut hic ī verbo quot. Et
ideo simplē ordinem ī libello sibi ius
tinianum fieri sin̄ formam iuris ciuil' et certam sta
tutorum pot̄ ē sibi utilis de quo pri
bat l. 1. ff. de iust. et iur. amotum ff de iust. et iur. amotum
sicut simplici appellatione poete
intelligit apud grecos homerus et a
pud nos virgilius et simplici appella
tione apli intelligit de sco paulo et
simplici appellatione sapiens intelligit
de salomone ut hic ī glo. sup verbo
virgilius ¶ Et q. hic ꝑsequitur tractatum
de iur. statutorum hinc q. pmo ff pmo
facit statuta dic p. quilibz populus ha
bens iurisdictionem ordinem a principe
vel ꝑscripto ut ī auth. de defen. civ. ꝯ
ulsiurando ī fi. magne gl' coll' vi pri
autem bñ facit statuta sine superiores aut
tacite et tm̄ intelligit tex. ī l. oēs ꝓpli
ff de iust. et iur. et l. antelocentium ff
de ꝓcu. credi Si vero sit ꝓpe q. nulla
hz iurisdictionem ut st' ville et castra
que simplē habuerent alterius consuetudo ut
dno tñ non hoc ill' facit statuta extra
cadunt decisionem sz bñ circa ea q. p
mittit ad bonorum suorum administrationem
puta de expetenda et recolligenda pe
cunia que nisi sint statuta ambitiosa ff
decre. ab ordi. l. ambitiosa Si vero sit
ꝓpe ad hanc iurisdictionem limitatam
ut ī ciuilibz etiam vel ī criminalibz tñ
ut st' multa castra ī Marchia tñ
licet eis facit statuta ī hijs ī plus iu
risdictionem habent et non ī alijs sine su
periorum auctoritate per quam supra alle. Et ita
Magr̄ grammaticus pmus fecit statuta scola
ribus cum eorum mandato fructuosa
ut ī g. statutorum ff. Et illud verum
et ī auth. hoc c. ne filius p. pre. Tamen
circa doctrinam et mores hinc modum

et leuem cohertionem l ff et si quicquid ff ad l aquil' et l Item quicquid ff le
mitiam ff leuen et pcepta eorum debet
scolares obedire sicut precepta pñs ut di
cit glo t l liberto ff de obsequijs ¶ Que
ro 2o super quibꝫ pñt fieri statuta dr
q̃ super illis que multo mr̃ dispositu ſt
l de quibꝫ ff de legibꝫ vel ſt dispositu a
mr̃ cuilz ut hic et l oēs populi ff de
iustit et mr̃ Item nec super dispositis a
mr̃ que ſt mere spualia i et si sint in
feriorem ecclie ñ per statuta pontificem
fierent applata ut t c i et t c ecclie
ſce romane cū de iudi ff si ſt spualia va
leret statutū si dumtñ mr̃ simplr ut d
non occidet Nam illud non statuit pre
cise cum alibi dicat qui occidit occidā
vñ pt fieri statutū q̃ qꝫ cū occidā
potuit vlt̃ vel aggressor platerius seu
statutarius l my t fi ff de iniu l ij ff ij c
sñ mdi Silr valent statuta si per ea
excludi pñs verū vel pscriptum ut cū
de mr̃mo c cum ꝯtingat et de pr c ij
li vi Et ideo statutum q̃d dicit q̃ stetit
per decem ānos q̃ non petierit sibi
debitum cadat a mr̃ sic non valet q̃
nec possz Imperator facere l quoc c de
pdi mpa esse ff si dicerem q̃ nñm
seu contractus fieret pssimꝰ tñ va
leret q̃ tñ excluderet pñs firmidie
pscriptr ff Si autem dicerz q̃ si quis stete
rit per decem ānos q̃ non petierit de
bitum sibi non audiat alr hñ valet l
aut ptor ff q̃ mittr ff de mi et t c ſiq
eo de hẽn li vi dicerz si dicerz q̃ ea nñ
cia denegr̃ nam tñ esz contr diuinum
ius et humanū dispenentia vnicuiq
ſ nñciam ministrare sim Imo t c que
t ertlud de ẽst Silr non valerent sta
tutum dicens q̃ non valz contractꝰ
minorꝫ et non pñt cõuenire et si fue
rit minorem nisi ꝯtigerit ẽsentz agna
tor ꝯtra ll̃a ff statutum parñ ducit nam
dat causam petitr ff hñ valet si dicat
q̃ si contractꝰ alr facti fierent pssimi
tur dolo facti et dolo minor inducit
et tñ pt instrumentum ꝯtempn q̃ per
dolum pscriptum ut dcõ t ꝯtingit de
mr̃mo ¶ Item an statutum q̃d tran
sumit t quasi ꝯtractꝰ possit r̃nocari in
pñdicium quasi ꝯtrahentis ut si c sta
tutū quicquid venit hinc ad habitandū
habeat tñmittentem per expñs et pt
q̃ multa illuc venerit volut statutꝰ
illud r̃nocare dic q̃ hꝰ non pt fieri t pre
iudiciū alterius q̃a iam venerit ad hab
itandum ut l q̃d semel t glo ff de cre al
ex fa ¶ Item per statutū populi pt
dari r̃medium appellationis q̃ statutū
t de hijs que spectant ad eius iurisdic
tionem l i c exact ff de off mr̃ Sz aut
nullam causam appellationis habz vel
solum causam pme appellationis tñ no
valz statutum q̃ impediendo pmam ipe
dirz 2am l ōno ff de sponsa q̃ hz de mr̃ q̃
licet appellare omisso medio ff gradatim
appellandum t c si quis et l Imperatores
ff de app ff de mr̃ canonico quis pt ap
pellare ad papam omisso medio secꝰ ut
t c si duobꝰ et c dilecto et c vlt eo de
app tñ non valeret statutum quo ipe
diuer iurisdictio superiorꝭ aufr c ij eo de ma
et obe ¶ Sz quid si ꝯpetuantur duo sta
tuta vna t eodem volumine et eodē tpe
affirmata dic q̃ t dubio pmatz vltimo q̃
positum et corrigit pmum l ij c de vet
ri iure et l ofticiales t fi et ff de iu
di to et hoc nisi possit aliqua diuersitas
inuenta t c quibꝰ c de no eo edpo et l
ff et posteriores ff de le Item adde q̃ mu
tua legis vel statuti t dare formam
futuris negocijs non pñt l et consti
tutiones c de legi Et ideo si statutum
dicat si possessor bone fidei pscribat q̃z
ānus non optulabr pscribens per ā
num possessionem ante statutum l testis
c de testibꝰ Sz si dicat q̃ vltor pmoue
te vtro lucret z ann̄ Item dotis bñ lu
crabitur de dote data ante statutum Ite
circa q̃ statutū ꝯcipit ñterpatronos
ẽstructuram ne quis dampnū debite
praciatur l adigē et q̃nus ff de mr̃ pr̃o
et l q̃nus ff de tuis vocan Et ideo sta
tutum dicens q̃ nñm publicū non
detur executionis cont̃ heredem sicut ꝯ
de falsum intellig nisi heres fecerit
ꝯtentum l fi c t ꝯpatrone ff de
mr̃ dcis Silr si dicat si faciens sing̃re
t pallatio pmatur hoc intellig de
faciente dolose Ideo non habz locum t
barbitonsore t pallatio flebotomante
Et adde q̃ si statutum dicat q̃ statutū
non ꝯcipiat ter pretitum vel glo
sationem vel extraneū intellectū per
hoc non tollitur interpretatio latina sz
solum vana et frivola ut t c ex pte
de offi dele et c pastoral de appel Ite
an statutum q̃d habeat in se dictiōz tuy
ānum possit extendi dic q̃ sic auctr
alterius statuti l opus c de pmi et l
gratū de re iudi et l ff notr ff de usuris
et ibi per bar ff si ibi aliud statutum
non dicat ꝓter rationem statuti extēn
ditur ad alios t quibꝰ c eadem ratio t
materia favorabilis l illud et ibi glo
c de sa eccle ff non t materia
odiosa l ij et ibi no c de deportatis q̃
si detrahat nisi sit odium ꝯsumabile ꝓter
antiquam ꝯsuetudinem inductum unde sta
tuta penarum subtractionem secundū ad

firmandum dnō locum habet ⁊ subducēte filiū ad subtrahendum ꝓtī l. si quis seruo et ibi glo. C de fur. ſm. l. i. ⁊ hoc mter dicta ff de furt. ¶ Item quid si ⁊ statuto ponit² aliqd verbum qd ſm dispositionem legis ſignificat vnū et ſm communem modum loquēdi ſigt aliud ⁊ q̄ ſignificato antiquiꝰ dic q̄ ſm eoꝝ vsū loquendi ⁊ liberorū ⁊ q̄ nō cassius de lem et plene per bar. ⁊ l. labeo ff de ſuppl. cetera ⁊ materia statutorū ꝓ hac ⁊ cēpe tēdne l. oēs ꝓpli ff de iust. et iur.

Jus autem gentium hic p² quid ſit ius gentiū ut addat et declaret per exempla melioꝰ meliꝰ q̄ faceret ⁊ ⁊ pōt nō dic ut dixi. ⁊ plē. n. ſ. q̄ h̄ ponat drām mter ius naturale et gentium ⁊ origine et h̄ intelligit ius gentiū qd omn̄ humano genere cōe ⁊ et quo gentes humane vtūtur et sibi constituerūt. Et ex hoc iur² gentiū mtro ducta ſt² bella captiuitates ſeruitutes et quasi oēs contractꝰ et adde q̄ ius gentiū ⁊ ius qddam qd ſit corpꝰ q̄ gentes reperiūt nāli rōne inductum absq̄ aliqua constitutōne ut fidem ſeruare et isto tali iur² qd habz cōmunitāria cum iur² naturali statuit ſeruū ⁊ mteḡ q̄ naturali rōne oēs habem naſcēdo ut hic ⁊ tex. dicit. Addam ⁊ ius gentiū qd oēs gentes ꝙstituerūt non ſm rōnem naturalem h̄ q̄z cōe ut bella captiuitates ſeruitutes et distinctiones dnōrū et de isto loquit hic et l. ex iur² ff de iust. et iur² et isto iur² statuit ſ. nozēd ⁊ tmchilatus et ſeparatus ab a. lege et mchil ꝓpriū pōt sibi facere ut ff de acq². re do. l. acquirū². ¶ Nō primo q̄ bella ſt² orta a iur² gentiū et mtelligit glo. de bellis licitis ſ. que a principe uel populo romano ſt² inducta ut l. hostis de captiuis. bella autem illicita nō ſt² inducta principiꝰ a iur² gentiū h̄z occasionaliter² cōpōi q̄ fiunt dissipatum mentis a deo ſm q̄. dicit et de istis bellis vide ⁊ quibꝰ modis iust² pōt solui ⁊ h̄z si ab hostibꝰ. Item ꝓpulsare iniuriam et violentiam moderamine tutelle tute le ⁊ de iur² gentiū ſm glo. ⁊ verbo bel li qd mtellige ſane q̄ ista repulsio vio lentie illicite ⁊ de iur² naturali ſ. ſtitu tiu et ꝓmissiue nature qd docuerūt ecā leges l. i. ⁊ vnū vi. ff de vi et vi armata h̄z ista ꝓpulsio cum moderamine tutele ⁊ de iur² gentiū et fit rōne formi ipſius moderamīs q̄ forma dat ee iuri ut l. volūs ⁊ h̄z et si quis ad exhibēdū et denūciā. ee de iur² gentiū et istud modo dictum moderamē versatur circa tria ſm glo. ⁊ l. i. C vnde vi ſ. cum arma ut eodem gruē armorū uel equipollentū reperiatur² hic q̄ in continentia. Item quo ad defensionem qd ⁊ dubio ꝓsumit² si fiat ⁊ cōtinenti l. si ex plag². ⁊ tabernarij ff ad l. acq̄l. et ibi gl. non ad vindictam. Item ad cautelam ꝓstando exclamet se curitate ut no. glo. ⁊ l. nec ff ad l. acq̄l. Hec tenetur q̄ aufugē si ēt cal. homo aufugā ēt dedecꝰ ut tenet bar. ⁊ l. ut vim ff de iust. et iur² et dcā l. i. C vnde vi. ¶ 2° nō q̄ oēs contractꝰ ſt² de genere iuris gentiū quatuor exceptis q̄ne numerātur hic in glo. ſuper verbo pene que ſt² de iur² ciuili. ſ. obligatio bonorum contractꝰ emphiteoticꝰ et ſponſalitius integrius l. donatio ꝓpter nuptias dic tamē q̄ facultas causa contrahendi ⁊ de iur² gentiū ut l. ex hoc iur² ff de iust. et iur² ꝙ ipſum contrahē est facta l. ꝙsilio m. ſi ff de cura fu. Et effectus contractꝰ ſ. obligatio ⁊ de iur² ciuili q̄ obligatio est iuris vinculū ⁊ de obli ⁊ ꝓn. De quo iur² iur² sint obligationes ex maleficijs et ex quasi ma lefic̄ijs et ex quasi contractu et sibi ex ceptiones dic per bar. ⁊ l. ex hoc iur² ff de iust. et iur² et ibi plene de hac mā. et per doc.

Constat autem ius hic ponit² alia diuiſio iuris q̄ q̄ddam ē iur² scriptum q̄ddam ē non scriptum. de iur² non scripto tractatur ⁊ ⁊ ⁊ ex non scripto iur² scriptum ꝙsistit ⁊ ex hoc nota. ¶ Nota ⁊ ⁊. lex practicum condendi legem ſm eius diffinitionē tangit h̄z glo. q̄ lex ē ſacrosanct² ꝓpiciens honestū et ꝓhibens ꝓtraria uel lex ē rei gula iustoꝝ et iustorū et eoꝝ q̄ a natura ciuilia ſt² ꝓcepta q̄dem faciendoꝝ ff de legibus ꝓhibita q̄ non faciendoꝝ ff de legib. ⁊ l. ignem. ¶ 2° nō ⁊ ⁊. plebs autē dicit ⁊ ter po pulū et plebem populū ē genus plebis q̄ ſpēs. ¶ 3° nota ⁊ ⁊. senatus q̄ dif ficile erat ꝓpter ⁊ vnū congregare ad legem condendam fiunt translata ꝓpter ⁊ senatū et q̄ ter. eoꝝ adhuc erat dif ficilis ac ecā q̄ rei² publicā melioꝰ pro vnū q̄ per plures gubernat² q̄ sēp mia expedit negotia q̄ missa plures ideo fuit translatum ꝓpter ⁊ ꝓpter ꝓ q̄ sit tuncꝰ populo ꝓtās ꝓcurandi eligendi et legem condendi ut tenz h̄z glo. ⁊ verbo ꝙfessi ⁊ ⁊. h̄z q̄ ꝓcipi dz ad hodie electō ſpectat ad iudices et azonē ꝓfessores alamanie et ꝓuincie ad papā non potit hodie ꝓpli romani cōdere legem et mtelligit bar. ⁊ l. ſi c. de legi.

ex tex tunes isto ibi seruatum uere ppli
fulti et l. q. ex actis ff de orī mī sup
tri et practica est cōis ꝙsuendo eligēdi
plures hodie qui sb de consilio et habe
ant eandem auctem quam habz tot po
puli t statuti et reformationibz cōde
dis et alie opiniones ut vide gl super
hac c que sit lon ꝙsue et ibi ꝙsiliary
sb hodie loco decurionum qui erant olim ut
dicit glo super hac c de decurr l si qd t
c de legat li y et nō glo t l nulli c qd
cuilz vniuer no et de hijs cauduntatj
debz fieri ꝓfessio et interrogari ꝙsilio
qd ei placet ut hj t q. lex e et q. plebi
scitum et pot ꝙsiliary respondere de vo
luntate sine verbis sz cum signis puta
sedēdo uel surgendo uel cum fabis
sim qd dictum fuit t practica ar l. seruo
imo q. si populo interrogante nutuum
significare ff ad trebel et nūc qd pla
cuit maiori parti erat firmum ut l. qd
maius ff ad m nūc et no t dat l. nulli
pall. Ulter pot consiliary respondere de
voluntate sua separatim per nūcium ut
per sedulam sz oportet eos simul cōdu
nare ut t e gente cyt de clero sz qm ali
qua pars expulit aliam de ciuitate sb
ꝓ i manens facit statutum t prudi
cium pte repulse dic q sic si ille de co
silio remanent t ciuitate l. ij. q. deinde
cum essz t ciuitate i. ac si sederet una
sz sibi ꝙstituerez ff de orī mī uel cf
si sint expulsi ex nostra causa de ciui
tate uel si sint expulsi sine nostra cā
tur v manentes non pot statuere t pre
iudicia expulsoꝝ ne ex sua iniquitate
lucrent l. ytaq; fullo ff de fur et de hoc
per hac t l. oēs populi ff de iust et
iur. C. 3o nota t q. sz qd ꝓcipi dr
sz qd cuilz quinta glo t verbo construe q
quatuor signa cognoscit aīa epla sim
peratoris sit fra ut obseruetur ꝓ le
ge generali 3mo si t ea dicat hanc e
dictalē legē 2o si dicat hanc ḡnālē le
ge 3o si sit missa ad senatum 4o si mā
detur t ea q. t filiby casibz aut aliby
debeat obseruari ut l. leges ut gene
rales C de legi. Item nota t verbo ple
ne q. nus psonale personam non egre
dit sz extinguit cum psona ut hic et
l. i. ff de ꝙsti pn et l. gallus q. nūc ff
de libe et postu fallit si ꝓpter personale
ipius naturalem et sufficientem causam
ut t beneficio restitutionis minoꝝ con
cesso ꝓpter lesionem qd transit ad here
dem l. interdum ff de minō et l. cum
qui de tēpo t inte resti. 2o fallit t be
neficio gressō marito ut exigatur nisi t
quatenus fuerit ꝓ qd trāsit ad heredem
t filiū eoꝝ l. ceciam ff so matho 2o fal
lit t ꝓpter prelationis dotis gressō mu
lieri qd transit ad heredem filiū mulieris
eiusdem nūj ut l. assidue q. exceptus qui
po t ꝓpter ha. 2o fallit si de hēdebus in
pli t fred mēno qz tūc non transit nisi ad
proximū hēdem si est talis rei quae de sua
natura non transit ad hēdem l. antiq
tus C de usuf 3o fallit si ꝓpter cō
cedit ciuitati uel loco qz semper e ide
loco persone licet nouetur l. ꝓponebat
ff de iudi 6o fallit si concedit ꝓpter qd
posterus qz tūc transit ad successiones
non tñ ex fred l. i t fi ff de mil. tmum
Item fallit si ꝓpter qd heredit rei qz
ad quem rei transit et ꝓpter l. in
t fi ff de censi et no glo t verbo siue
zum de exceu mu. li. y Et nō ꝙ nemo
possunt ꝓpter qd nisi ꝓpter ex ꝓpter
at de ꝓpter Item ꝙ ꝓpter ex ꝓpter
ter pauperta extinguat furtum
l. non tantum q. cos ff de exceu tu. et
l. cura q. deficiente ff de mune et ho
no C. 3o nō ꝙ t verbo plane ibi ob me
tum qualita gl ꝙ t nostri cū remittendi
uel minuēdi penā alicui ꝓpter seruī
tia t contulit ꝓcipi uel reipub Et cq
t nostra causa augmentandi penam ut
maleficia crassentur loco sit ex alio ut hj
et l. aut fred q. fi ff de penis Item t q.
ꝓtorys ꝙ nus ꝓtorū sine honorario
t illud qd ꝓtores indigerent adiuuādi
uel corrigendi nutus ciuil gra ut l.
nus autem q. nus ꝓtorū ff de iust
et iur. Item nō t eodem q. edicta edilū
curulium ad t magistratuū qui perpetuo
dictionibz et ꝓmulgationibz aliud mo
bosorū et uiciosorū ff de edi edic l. i.
fuit ꝓpter nus ꝓtory et ista ꝓtores introdux
erūt actionem reddibitoriam et ꝓtinoz
que durat āno ut l. sciēti q. fi ff de edi
edic Item nō t q. responso ꝙ leges
et interpretationes utriusq; iuris cōdē
erant permissum leges condere et interp
tari habet tantam firmitatem ꝙ iudex
non licet ab eis discedere t iudicando adeo
ꝙ simul cōis mo legis ystitutoz uel sta
tutorū lata t ipso nūc nulla absz ꝙ ap
pelle l. i. q. Item cum cōe seruari ff
que sen. est sine qua ꝓpter non si simul
seruatur cōe ꝓformationem nō ad
signatam iudici t nichil statutoz qz
trāt tenz simul ad iudex diuinare necessa
ut tenet hac t l. eā plurib ff de re iudi.
Item nō ex gla super verbo simul et
verbo opiones dram inter simam et
opionem nam simul d firma et dubi
tum responsio sz opio t cum dubitatiue
responsio

Ex non scripto uus Hec est 2a pars

seu 2m̃ membrum diuisionis facte p c ⁊ cõstat
ī qui tractat de usꝰ non scripto et de usꝰ
ꝟsuetudꝫ Et hic intendit ꝟsuetudinem
utentis approbatam pro lege seruare et usꝰ
scriptum habuit ortum a ciuitate Athen
sis aut ꝟsuetudinarius a ciuitate Lacedo
monꝫ h. d. Et sic pz ꝙ trium usꝰ scriptꝰ
ꝙ usꝰ ꝟsuetudinarius habuit ortum a grec
cis a quibꝫ habuerunt ⁊ tabulas et due
addite fuerunt ut dicit glo. h. ī Ñ institu
tꝫ et l. ij ⁊ ex act. ff de or. usꝰ et ibi
glo. et q3 hꝫ ꝟsuerunt tractari materia q
suetudꝰ Circa p̃mo q3 sit ꝟsuetudo hz
consuetudo d usꝰ non scripti moꝛibꝫ po
puli uel maioꝛ ptis ciꝫ ꝛõne tacitum
ꝟsensꝫ et approbatum hñs uim legis ⁊
colligꝛ hic et ff de legi. l. de quibꝫ C
ca 2o q̃re sit necessaria ad ꝟsuetudinem
inducendam hz ꝙ ex precedenti diffinitione
pz q3 sit necia ad ꝟsuetudinem inducendã
p̃mo q sit usꝰ non scriptꝰ ut hic q2
si esset statutꝰ non dicerꝫ statutꝰ nisi
esset conscriptꝰ ad memoꝛiã ut melius pos
set teneri ī mẽte ut sit ꝟsuetudinis fir
mandã ut no. glo. ī p̃n. ī decꝫ l. de quib
2o requirꝫ ꝙ moꝛibꝫ utentiũ uel populi
i. tacito ꝟsensu eoꝝ sit introducta ut hꝫ
uel maioris ptis eoꝝ q. l. si ꝙs ⁊ filio
5 fi. ff dele. i. et l. q3 maioꝛ ff ad munici
Et inducit iste tacitꝫ ꝟsensꝫ ex moꝛibꝫ
ipsi uel maioris ptis eoꝝ q3 ꝛõnabile
sit ⁊ obtentum populo uel maioꝛi pti
ipsi sine ꝛationabili uel si ⁊ contradictꝫ
hoc tm ⁊ ꝟdictorio iudicio quocato ipsi
ipsi pro tubam uel culpandã dicit glo. ⁊
l. de quibꝫ ⁊ Tertullianꝰ ff de legi. et l.
aliud referꝫ ff de re. usꝰ et ⁊ glo. l. diu
turna ff de legibꝫ 3o inquirit ꝙ sit rõnabile
⁊ si pter errorem non tenet l. q3
ꝛationabile ff de legi. 4o inquirit ꝙ sit
ꝛationabile per diuturnitatem temporis
et non interruptꝫ per x annos Nã per
ſtractꝫ x annoꝝ inducit ꝟsuetudo Hic re
citat opinionem positam hic ⁊ gl. et dcã
l. de quibꝫ ⁊ Tertullianꝰ 5o inquirit fre
quentia C que sit lon. ꝟsuetudinis l. i. et l. an ⁊
totã C de edif. unde p̃mo actꝰ uenit ꝰ
quitur ad ꝟsuetudinem ꝛationabilem ꝛtinendam sim
glo. notabilem hic positam ⁊ uerbo di
uturnum q3 intellige si actꝰ sint adeo no
toꝝ tam ꝑsonis ꝙ cõparatiue dat. tacitus
ꝟsensꝫ ꝑsonis ut dcã l. de quibꝫ ⁊ Tertul
lianꝰ hz si actꝰ sit adeo notoꝛius ꝙ per
eum non appareꝛet de tacito ꝟsensu po
puli nec fuit notoꝛius et pulã dicendum
secundum fiet l. palam ff de usu nup.
Item aut ad ꝟsuetudinem inducendam
requiꝛitur actꝰ iudicialis dic ꝙ non nisi
esset contradictꝫ hz sufficeret actꝰ iudi
cialis ut hꝫ dum dicit diuturnus moꝛes

Circa 3o an ꝟsuetudo ⁊ iudicium de
diuturnus hꝫ Iudex triplex ⁊ per uiam ac
tionis uz ex contractu senatꝰ facto hz
ꝟsuetudinẽ ut ī eo qui emit ꝙrium cui
quo ⁊ ꝟsuetudo dare cellam uã actuũ
exemptã ꝑpter ꝟsuetudinẽ licet ecclam
de usꝰ trencatur dare emptoꝛi cellã et
frenũ quibꝫ equus ipse uendicionis
erat ornatꝰ l. edilis ⁊ ꝑn̄ ff de edi
dic et ibi glo uel conditione ex ꝟsue
tudine sic ꝛõnabiliter ut ī eo ꝙ uult fo
dẽ terram alienam quo ⁊ ꝟsuetudo fo
diendi uel uult ex ꝟsuetudine petẽ ꝑ
cui terre fosse aspectare ut ī l. uendi
toꝛ ⁊ si constat ff eõi pdi et hoc si
agatur cumulat. Si aut criminaliter ex
ꝟsuetudine non cõpetenꝫ actio hz datꝰ
satio ut no. ī l. ij ff de sepul uio. Hic
per medium exceptionis excipiendo de
ꝛtinua ꝟsuetudine cui ꝙd pet. ar. l. pri
ncipi ff de pactis Item per ꝛplorationem
officij iudicis ut si petitum per officium iu
dicis me ꝛstitui liceat sim maioꝛ q3 sit
ī ꝟsuetudo ꝙ maioꝛ ꝛstituat. ar. l. ꝙ
si minoꝛ ⁊ fi ff de minoꝛ Circa 4o
qualiter ꝑbetur ꝟsuetudo Dic ꝙ debet ꝑ
bari plene cui sit ꝙd facti et per quos
pt̃ de certum et dubiũ ut l. ij ff de
usu. et sic ex hac obstat ꝙ usꝰ non
ꝑbetur nec admittit. positiones usꝰ
ut no. ī l. ij ⁊ qd̃ obseruari C de usu.
cui ꝟsuetudo d usꝰ ut hꝫ glo. non pro
batur. q3 istud d uerũ ī usu. scripto ī
l. generalibꝫ ⁊ que ꝛtibꝫ et l. leges C
de legi. Seruus ī usu. ꝟsuetudinario non
scripto sim bat. ī dcã l. de quibꝫ et pt
ꝑbari per testes et mstrud ut l. cum ī
exercendis C de fide instru hz per in
strumenta actorũ ī quibꝫ tuenti. duc
sententie ī x annos late uel una cont.
negantem ꝟsuetudinẽ ī ꝟdictorio iu
dicio obtenta et recepto querimonia ꝙ
ꝑbatur per testes ut ī glo. hic et dcã
l. de quibꝫ ⁊ Tertullianꝰ et sufficit ī libel
lo asserẽ ꝟsuetudinẽ sic ee et postea ī
articul. et capitibꝫ debent deduci que st
actua ad ꝑbam ꝟsuetudinis hz qd̃ a de
cem annis citra fuit obtenta et ꝟsue
tum per maioꝛem ptem populi sic
fieri uel qd̃ fuit ī ꝟdictorio iudicio
ipsi sic obtenta et iudicialiter obmissis
aliis tãꝫ a usu. p̃n̄ tantum mutue
et sua et uoluntate ipsi et cont. ꝛe
ꝑbare ꝟsuetudinẽ articulate debet et
de ꝓposito ꝑbare Circa 5o an ꝟ
suetudo legem tollat et cont. dicit ut
hic ī glo. et dcã. B latꝫ ī ꝑhemio ⁊
ff. Item ī quo differat ꝟsuetudo ab
usu et moribꝫ dic ꝙ usꝰ et moꝛes so
lum fiunt ex ꝛtio descendit ꝟsuetudo

id est nus non scriptum q̄ hab̄ i l. de q̄b⁹
Item quid si formem libellum scripto con
suetudine et in veritate erat statutum
et non q̄suetudo dic q̄ propter reptam pro
positionem 2ey debet absolui sicut per
reptem actionem ꝓposita l. i. ff si mes
sul. no dux et l. nebu⁹ marcellꝰ ff de
pac. do. Item an q̄suetudo legat. mutor
l. tuto. & lecti⁹ ff de adim. leg. et ibi per
bal. Cetera ad materiam q̄suetudinis
sufficientia vide per bar. et dec. l. de q̄b⁹
et per q̄ i l. i. & super. Rubrica C. que sit
lon. q̄suet. ¶ Iff. an q̄suetudo ymaginaria se
quens tollat dic q̄ sic ut i. & primo
i. verbo ea.

Sed naturalia quedam

Jus naturale est immutabile ff. mos sta
tutarius muta⁹ q̄nq; per aliud mos et ff.
per contrariam q̄suetudinem h. d. ꝑmo ut
intelligas q̄ mos naturale & immutabile i
sua totalitate ff. i. seu spē i. certus casibꝰ
aliq⁹ hic seruatur ut i. seruitute emi
cupatione et vsucapione ut i. glo. hꝰ
certum exꝑsse tenet glo. i. C. a nobis eꝰ
de decu. Item ea que st' de necessitate i
mu⁹ non mutantur ut hꝰ ff. ea que st'
ex ꝓsumptione nature ut q̄ leo ꝓsumat
tuus seruus aut homo mansuetꝰ mutra
tur ff. de ꝓscrip. et ibi
per bar. et per dinus i. C. semel de reiuꝫ
uxo. li. vi. Et i. ymo que st' ex ꝓsumpti
one nature an mutari magis ꝓpriet⁹
accidens q̄ natura Et ideo si fuit cōcef
sa ꝑ ꝓsules ytur Florentinos nō potu
rit capi Florentinꝰ qui non moriat⁹ in
terra origo naturalis ff. ex accidenti mu
tat domicilium nisi Florētie subiret onꝰ
per se vel per prem̄ vel per finitorem
vel fiscꝰ licet ipse alibi habitaret ut no
bar. i. hic ꝑ ꝓsa. i. 7a. ff. strictius ꝓcipi
tur vide ergo latius per eum ibi

Omne autem ius

Hic ponit⁹ alia diuisio
iuris q̄ q̄dam tractat de ꝓsonis q̄
dam de rebus et q̄dam de actionibꝰ
Et nō hic quinta glo. fi. q̄ a nobiliori i
choandum & fuit q̄ dignora st' ꝓferen
da ¶ Item nō q̄ homo ē nobilissima cre
atura et eius gra omia facta st' ut
l. a l. precedi ff. de vsufr. Item nō q̄
patet ex hijs nosci si ignoratur per
sone quarum gra ḡdicta sunt intra limi
tatur g⁹ et declaratur et restringit⁹
statutū per cognitionē personaꝝ ꝑ
gra fiunt facta ar. l. fi. ff. de hē in et
l. ꝓma ff. de aug. iuris

De iure personar

Summa diuisio

Hic incipit diuidit⁹ i. sex partes ꝑmo ponit diuisionem personaꝝ 2o diffinitionem libertatis 3o diffinitionem seruitutis ibi seruitꝰ 4o quare dicantur serui ibi seruus autem 5o ponit diuisionem ꝑ genus et ibi i. seruio 6o

Nota in pri⁹ quattuor gl'. i. verbo hoc q̄ generaliꝰ plus alteri ꝑ sui veresimilitudinem debz ꝓsolui et singulari tatem q̄n. i. ꝓbꝫ supra i. sno simplici sermo ne essꝫ fili⁹ dicendus autem q̄n. insurgerꝫ de qualitate ꝑsonaꝝ ut si duobꝰ substituat quoꝝ vnus ē pupillus alter maior na non ꝓsoluit⁹ i. singulari ꝓbatur⁹ adeo nisi i. casu quo vtrusq; possit dicere se i. vulgare tm̄ et non pupillarem sb̄ stitutionē l. ꝓnus C. de ꝓbe. et alias substi. Et adde q̄ etiam i. delictis puniendis statutū loquens i. plurali hꝫ locum i. vnico singli ut si puniat ꝑ dicentem vnū testem fm̄ l. vi. & hoc q̄ ff. vi bo. rap. et ibi per bar. Et etiam⁹ loquēs i. singli hꝫ locum i. ꝓbꝫ l. i. & i. Item de fal. tu. aur. et glo.) de obli. ex quasi contra. i. verbo negocia et l. ni. & negat ff. de neg⁹ gest. et ibi per bar.

¶ Quid aut⁹ de statu de liberis assceptis eccl̄ et monach⁹ et canonic⁹ et liberis eoꝝ sint serui nel liberi dic ut i. gl'. in verbo aut serui Et dic q̄ quadruplex ē genus colonoꝝ ut no gl'. i. ff. de agri et censi. li. vi. dic dicm̄ ibi assceptitios et censitos colonos q̄ assceptitius reddit mediatē fructus ff. censitus reddit certum censum annuatim ut no gl'. i. l. ij C. q̄ eum colo. ca. cen. li. x.

¶ Nota 2o i. verbo seruus seruus dicit⁹ a verbo seruo do q̄ cum olim essent concessi dnis vi exportare atq; nec ꝑ eos impune fuisset eos seruare et non occidi ff. tabellio dicit⁹ seruus publicus a seruiendo q̄ cuilibet seruire tenet⁹ licet non gratis ut in glo. hic i. verbo seruare et l. nec enim ff. de adop. Et sicut seruus stipulādo acquirit dno ut i. per quem ꝑsona no acq. i. ꝓn. et ff. de de stipu. seruo per totū Ita seruus publicus ad ē tabellio alteri stipulando acquirit utilem actionē sine cessione uel dni ꝓcessione et hꝫ i. iudiciis libꝰ et ꝓtoꝝ sine duo et eorum i. cō uentionalib⁹ ut tenz bar. i. l. ij ff. ad ꝓ sal. fo. per dicm̄ l. nec enim l. hijs verbis ff. de adop. et per gl'. i. & si quis i. de testil. stipu. et debz notarius stipulari tanq̄ publica ꝑsona hoc modo ꝓmittit⁹ michi notario tanq̄ publice ꝑsone re cipienti nomine oīm quoꝝ interest. ad si tamen stipulat⁹ tanq̄ notarius ꝑsonit⁹

q̄ stipulet tanq̄ publica persona az l. eū
post ℞ l. ff de adm tu et l. fi C de iustr
et nr̄. ¶ Sed aūt si pars cui stipulat
et notarius nolunt stipulatum poti aut
sit notarius illud poti dic q̄ non q̄ et tūc
q̄ mdū minister potest quem nichil de
bet remanere az l. si quis tutio del. q̄ de
quo per hanc l. dicit l. nec enim ff de adopt
¶ 2o nō l. ℞ serui aūt q̄ pluribus mo
dis fit quis seruus ſ. naturalitate captiui
tate venditione ut hic et tex. ff Item 3o
an valet cōtumacia post p̄stitum fideiuſ
sionem uel ultra annum cautionis Ite est
q̄ magistratus dicit ut hic et gl. sup. Vbi ui
cunq. ¶ Qualit aūt uir cuiusq. per ven
dictionem liber homo fiat seruus et q̄
ſt nōia et an habeat in uita ſtructuā
aduersus talem seruitutem et an possit
vendicari a p̄de et ab alijs cōtractu no
tat hic glosa super verbo maior Vnde q̄s
Vt liber seruus fiat ſt ella necesse Amy
vigenti Iuuenē qui vēditus cō Et p̄cio
Iuuenē q̄ venit p̄tempnat Rursus cū ser
tuo cui vendit cō p̄tio Et q̄ram seruꝰ
qui venit q̄dictione

De ingenuis

Hic declarat membra diuisionis po
site et ſi. p̄cedentis ti. videlicet q̄
liberorum hoīm et p̄sonarū quid
ingenuus et q̄dam libertinus ¶ Nota ex
p̄mo q̄ dicat ingenuus ſ. qui statim aut
natus et liber ℞ Libertinus aūt qui ex
vera et iusta seruitute manumissus et
et ſ. p̄m ¶ 2o nota ex ℞ hic et si quis q̄
filius sequit matrem quo ad libertatem et
seruitutem ut hic et l. seruorum ℞ ingē
nuus ff de statu ho. ℞ quo ad honores et
dignitates sectus p̄cij l. cum legittime
et l. ler autem nature ff de sta. ho. ¶ 3o
nota ſ. ℞ sufficit q̄ sufficit filio vnico
momento tp̄is post ḡceptionē ei⁹ matrem
fuisse liberam ut filius dicat liber vñ si
aliquo momento mater fuit libera liber
tas q̄uesita filio ḡcipiente et utero non
reuocat licet non postea q̄ ei⁹ partus
uel tp̄e p̄cij sit seruus q̄ calamitas non
debz nocere ei qui in ventre ℞ ut hic di
cit tex ¶ 4o nō l. ℞ cum autem q̄ ingē
nuus manumissꝰ de facto non efficit
libertinus q̄ non erat vera et iusta ser
uitus ℞ remanet ingenuus et sic patet q̄
sufficit aliq̄d fieri de facto q̄n aduersa
q̄s non remoratur vñ vendidi tibi ser
uum cum pacto ne manumittas cū sub
pena Nam licet de facto manumittas
q̄ de iur̄ non p̄t p̄bere p̄mium meritas p
penā l. ea quidem ℞ finis fuit alienatio
seruꝰ si aduersarius remoratur q̄ tūc sic
sufficit fieri de facto ut sic actor libe
rauit seruum per acceptilationē et p̄missi-

non quenit Nam si de facto agit p̄ma
actione que fuit sublata per acceptila
tionem tenet l. penam l. vbi p̄cij C de
transac Sufficit q̄d ad actionē ingē
dam sufficit fieri de facto ut si quis
℞ relictꝰ heres q̄ de fēo impleat cō
dictionē id ℞ manumittat q̄ de iur̄ no
p̄t manumittere seruū hereditarium aūt
sit heres l. mulier ℞ l. ff de cōdi. instr
Sufficit quātū ad penam euitandam sufficit
at fieri de fēo vñ qui tenetur sub pe
na ſtructe uel exheredare sufficit q̄
de fēo instituat uel exheredet si nō
p̄t de iur̄ ut penam euitet l. q̄dam
cum filius ff de uer. ob. Cum tamen
sufficiat fieri de fēo et q̄ non per hanc
l. q̄tuis ℞ cum quis de V. ob. et
l. vbi p̄cij et si C de transac Ite nō
ex fi. huius tit. gl. q̄ q̄dicio et natiuitatis
et status hoīs p̄batur per liberos na
tales i. siue naturalitatis q̄or aūt si di
cat C de testi. p̄batur et status aīt et
aspectu corporis l. si minor xxv an. et as
pectu ff de minor. Item q̄ testes ut l. de
etate ff de minor. Iur̄ quos etiam ad
mitt et p̄t et nr̄ tanq̄ qui melius no
uerit veritatē l. cui mitti p̄fessio ff
de minor. Talis tamen p̄batio p̄de et
minus sim aliquos facit solum semiple
nam p̄bationē aly q̄ solid̄ p̄stat ſ. q̄or
mationem iudici ḡ. Imo tenz q̄ fiat
p̄sumptionem tm̄ ut C cum dilectꝰ de
actu. Sufficit admittat testimonia p̄de et
mris et causa mutandi nisi essent suspec
ti dicat potestas uel honorabiles C sup
eo q̄ de testi. Al' non valet testimonium pa
tris uel mris et econtra filij l. testis idoneꝰ
ff de testibus et l. parietes C de testibꝰ

De libertinis

De liber

Hic declarat membra vnius diui
sionis p̄cedentis ti. videlicet q̄
p̄sona sit libertinus et quid sint libertini et
quotuplex p̄t libertinus et q̄d manumissio et vñ
habuerit ortum ¶ 2o ibi multis dat quot
modis reuocatur manumissio ¶ 3o ibi li
bertinorum declarat quotuplex sit status
libertinorum ¶ Nota ex p̄mo q̄ sit lib
tinus et quid sit manumissio ¶ 2o ibi ma
nu et p̄cidit q̄ ille q̄ de suo dominio ut
sub p̄cepto alienet dicat ce sub manu sua
ideo si vendo tibi domū sub hac q̄dicōe
ne excat de manu tua sub pena certe
licet cum loceo alteri non dicat ex
ire de manu tua q̄ locatio nō transfert
dominiū uel l. non solet ff locati ¶ 3o nō
ibi datio libertatis cōtinet q̄ l. dicto
articulo q̄ si ē tempus iudex statuit
ad inq̄rendum de maleficio et post in
q̄sitionem ei⁹ fuerit p̄ūs q̄ iudex non

inquirit ff eam inquisitis detrigit et decla
rat ut C de adul l si quis adul ¶ 2o no
ibi tria genera quibus glo ꝙ nisi pce
dens ampliatꝰ t sequen nisi intelligꝫ
repetitꝰ Deo si mutuū tibi duo straua ꝑ
mi promisi tibi restituē tria non debeo ni
si duo quia ff tm tria ꝙ precedens mitt
ligꝫ t sequentꝰ repetitꝰ ut hic et l ij
t ff de condi instit ¶ Item nota ibi
cum seruꝰ essꝫ cognitus ꝙ pretio ꝑ
suppont habitū ut hic et l manumis
siones ff de iustꝫ et iurꝫ et l decima
ff de obla et hoc verū qñ pretio pmit
tit a latē ingꝰ cuiꝰ ē ptis lex ut dat
l decima et l si ff eo si tibi decima hic
si promꝫ ab hoc sūpter eo qđ dependet ab
eius voluntate ponendi ac ꝓponendi ac si
testatoꝛ sub adictione adiuit legatū pre
suppom ꝓpare fuisse l si michi et tibi ꝙ
in legat del i Secꝰ si non dependet ab
eius voluntate et prdte ff voluntate alte
rius ut si petis a me x et ego dico me
libertū uel mō fratrē petrū de non
petenda et tu negas per hoc videoꝛ fa
tens ꝙ qui excipit non vltꝫ intentioꝫ
aduersarij fatetur vide l non vltꝫ ff
de except nisi fateoꝛ debitū ut si dico
verum ꝙ michi mutuasti ff tibi solui
ut ꝓꝫ per glo notabilē t l si quidē C
de except Ex hijs infertur ꝙ confitēs
se absolutū ab excōicatiōe uel t cuius
latum iudex non videt fateri se fuis
se excōicatū uel latum ut per hoc
exonereturꝫ aduersarius ab onē ꝓban
di ut dxit l non vltꝫ ff bñ videtur
tacite ofiteri ut impellatur a testiō
uel ab agendo ut aūt si dicat C de
testibꝫ qz posse agē uel testificari solū
ꝑtinet ad litigatorem personē de qua ꝑ
primo ꝗrendum ut l si ꝗs ff de testi
de hoc per hec et clarius per Angē de
ꝓsio t l qui decem et ibi tradam de
gdā in ꝑ

Multis autem

hec ē 2a pars t ꝙ declarat quot modis minuat manu
missio et dicit ꝙ pluribꝰ modis Qñ
fit in curia ꝑtis plebe et antistite cūi
ꝗ t vindicta t virga ꝓuis qua
tangebat caput manumissi dicendo
aio te liberū ut dicit hic glo Qñ ꝗ
fit ex iudicio t ꝓtia amicoꝝ et
qñ testis Qñ per epistā et qñ ꝙ
testamento et qñ per codicillos Alijs
etiam modis seruꝰ ꝙsequit libertatē
ff si vindicat nepotem dñi sui si accusat
ꝓtribunoꝝ false monete si accusat
raptoꝝ virginū et sēmonialiū Nec
si accusat transfugatoꝝ a malicia ut
C ꝙ quibꝰ caus ser ꝓm liber acti ꝙ to

¶ Nota ibi sacrosanctis eccl̄ie ꝙ manumis
si post mortem dñi intestati remanent li
beri C eod̄ de manumiss l si alioꝛ aſ
t quibꝰ seruꝰ efficit liber vide t glo
co ti ꝙ si possit fi t cetera Et an seruꝰ
ꝑt fieri t cetera die regula ē ꝙ non ꝙ ec
clesia admittens ē ad diuina officia cle
branda non ad omnia hoīm exercenda ut
t C decret de tem cel le vi ff ibi ꝓmo
si contrahens non ꝑt trahi exire ciuitatem l
prdte ꝙ ead aūt C de hijs qui ad eccl̄ie cō
fu 2o fallit si ē contractꝰ ꝙ recepit actū
pcd ut manumissio minimo Quidā le
gitimatꝰ et filius ut hic et l ij C de hijs
qui t ear manumit et t aūt qui no na
ti liberi ꝙ quidā coll vi Alij aūt con
tractꝰ non emancipatus actum pcd nō
ꝓnt fieri ſet tamē tenet ut dxit C decret
et ibi gl ¶ Alij aūt immediate et quod
tio testū possit fieri t cetera bene tam ꝙ
ſier t l nemo C de ſa sanc eccl̄ie ¶ Nota
2o t V seruꝰ vō ꝙ manumissio ē actꝰ vo
luntarius qui causse cognitionem nō de
siderant ꝑ iudicē expedit a iudice pon
dante et t quodāmodo loco honesto sicut
alia que ſ̄ iurisdictionis voluntarie ut
emancipatio uel correctio filij uel ser
qui non ꝑstant obsequia et obedientiā
ꝓbrio et dnō l nec quidē ꝙ plano de
offi ꝓcōsul et legat Ea uero que cause
cognitionē desiderant debent expedi a
iudice sedente ad banciū ut nō t l a ꝓ
cedente C de dilla et l ꝓ t fi ff de
iustꝫ et iurꝫ et de hac cā dixit t acti
bus diuinis Judex sedens ad suū solitū
banciū iurꝫ ē al̄ non valeret nisi esset
tribunal que plenam cause cognitionem ꝑ
desiderat ut petitio honoꝛi possit ꝙ
non tribuat ius ad Curbonaria ut nec
vetriū ut l ij ꝙ dicit ff si quis oꝛ t bo
pos Et ideo ex confessione ſtis coꝛā iudice
alibi ꝙ t figura iudicij non possit ꝙs
adempnari l qui volunt ꝙ ꝙ agit ff
de interro actis et ꝓbat l
C de ꝓbat et l de pōn ꝙ qui iudicat ff
de no ope nūcia

Libertinorum autem

Olim erant tres ſpecies libertinoꝝ
qz quidam per manumissionē ꝙsequeb
plenam et perpetuā libertatem et effi
ciebantur cives romani Quidā ꝙse
quebatur minorā et dicebant seruꝰ la
tinus et isti per l nouellā erāt liberi
toto tpre vite coꝝ et erant serui et
t fine morabant seruitudinis et isti
per quā legē cessēt toto tpre vite
coꝝ erant serui et t fine morabant
liberi ut collig t gl̄ super verbo nūo
Hodie per legem Imperialem isti duo vl

trimi modi libertinorum ſ inferiorum et ſupi
orum ſt' corrects et ſolum remanet primus
modus et prima ſpes libertinoꝝ ſ ut oēs
ſequantur plena libertatem et veru ci
uel famoſi fiat h d uſq ad fi ti Jura tñ
patronat' bñ durat etiã hodie vz ut li
bertus teneat' a ux' primã copem ho
norare cum non vocare i ius ſine venia
et alia plene per glo primi ibi
primatus de ſit man) de ſuccef libe et
l fi C de bo liber ¶ Nota ibi et ficbat
ciuez romanã ſ vere nam aliud ē ee ci
le et aliud hzi p talu i hys que ſt' facti
punta q quis ſit abſens ut habeatur p
abſente q non eſt vere abſens ſz ficti
ctione Sz i hys q ſt' utrio idē ē eſſe
tale et hzi pro talu ut ee ciuis uel hzi
p ciue Et ideo que ex pmiſſione populi q
ſilq habet' p ciue erit vere et non ſic
te ciuis et hꝰ i hys que ipſi ciuitas hz
ex ſua iuriſdictione Seruus ſi haberet
aliud pculem a papa uel pncipe q illo
modo non gaudent illi qui habentur pro
ciuibꝰ ſm bar i l ſi maritꝰ ſecꝰ i mgrid
tu ſ i ff de adul ¶ Item nota hic m
glo i vi addit que ponit multos modos
quibꝰ ſeruꝰ efficit liber

Libꝰ ex cauſa manumitti non licet

Hic titulꝰ diuiditur i tres ptes pꝰ
ponit vnã caſum i quo nõ eſt
licitum manumittere 2o ibi ſ e
ponit aliud caſum i quo alꝰ non licebat
manumittere niſi in certa etate exiſtẽte
3a i ſ igitur corrigit 2m dictu et hꝰ
intendit Non pt quis manumittere i frau
dem creditoꝝ niſi ſit teſtex qui i frau
dem alicui hereditꝫ et i pmdicti credi
toꝝ pt vnus ex ſeruis cum libertate
hẽdem inſtitui cuꝰ noie bona defuncti
vendant ut creditoribꝰ ſatisfiat qd ideo
pmittim ē ut ſic bona defuncti non di
lacerẽtur p deteriores et defuncti affici
atur fama h d uſq ad ſ In fraude
¶ Nota ex pte ibi nichil agit quicta
glo q fraudis contractum legendꝫ
ſtatuti i pmdicti qꝫ uel alteri ob
ligatur ut ſic teneat contractꝰ i pmi
pmdicti licet non teneat i pmdicti
qꝫ et ita pt limitatu l non dubiũ C
de legibꝰ et licet contractꝰ ſit nullꝰ hz
locum i pena ibi poſita ſtatuti illi con
tractui ut ē glo i l ij de epiſc audi et
per bar i l ſi quis legatꝫ ff de falſꝰ Sed
nõ ibi ut ebetes horũ quicta gl q hez
fraudis pauperum quatum ad legendum
libertatem ſeruo i frauden creditoꝝ ut
hic Item quatum ad alimenta relicta pu
pillo p ſomnꝰ uel loco l ſi quis ad de
clinandum ſ pe C de epiſc et cle Sed

ſtrum ad legatum Item q3 ſeruꝰ pauper
cenſetur ad alimentum ſecꝰ ſi ſit ſum
dentibꝰ l cum hꝰ ſ ſi Anoſ ff de mãſue
Item quatum ad pena ordinariã uel
corporale i ſumam i poſitam i mittendã
l illuſtres ff de of prefec ſ ſi ſz non
quo ad pena ordinariã uel corpalem
l ſi quis illud ſ i ſeruos ff de mẽdic
om iudi Item nec quo ad fidem exhi
bendam i teſtimõ et adminiſtratione
tutele ut l teſtiũ ff de teſti niſi forte
cui vita eſſz moribꝰ ornatibꝰ l ſerre
oportet ſ cum reliquis ſ ſi ff de excu
tu ¶ 2o nõ ibi ſatisfactum ee creditoꝝ
ibꝰ q3 mutua ē defuncto non hñt he
redem q ſatisfaciat creditoribꝰ et eꝰ bo
na per creditores dilacerari ¶ 3o nõ
i ſ idem aliꝫ q teſtator relinquens
ſeruũ heredem nulla facta mẽtione li
bertatis intelligitur nec fictione liber
tatem ſibi relinquẽ q3 non ē verſile
teſtatorem velle heredem ſeruũ ee ſuꝰ
etiam relinquẽdo ſeruũ tutorẽ vidꝫ
relinquẽ eũ liberũ) qui dare tu poſſ
i pcip

In fraudem Quo ad horum
dictum libertas ñ
tenetur i teſtõ i pmdicti creditoꝝ
duo requiruntur ſ fraudis cauſa
fiat et teſtator reliquerit libertatem cauſa
fraudandi debitores Item rei euꝫ
id ē q3 re ipſa non ſufficiant ad ſatiſ
factionem creditoꝝ h d Contra l i C
qui manumit non poſſ et l in fraude
C qui et a qbꝰ et l ſi quis eũ habeꝫ
ff qui i fraud creditoꝝ et ibi per bar Sz q
ad i pediendum libertatem datum per
fidem ſuffitit ſolus euentꝰ ut hic i
gl ¶ Quid autẽ revocetur rel alie
nate i fraudẽ creditoꝝ dic per glo
notabilem l de acti ſ ſi quis i fraud
et qualit creditores dicuntur mutare re
uocatu que facte ſunt alienatu i fraudẽ
dic per bar i l pupilli ff de hys
que i fraud creditoꝝ Et quot modis pſu
matur alienatio fiat i fraudem dic q
ſex modis primo ſi quis alienauit oia
bona l octo ſ luci ff de hys que i fraud
credi l maiore item ſ pter-litem
ff de excu tu uel per libros rationũ
mercaut l ſua cum rõne ff de pecu
ſi alienauit i 2oꝝ perſonã l data C
de dona cum rõ ex qua mdiumt' ſimus
q3 ſola ꝓſanguinitas non ſufficeꝫ putꝫ
pignus pro l pe ff de bo damn
ſi poſt alienationẽ reperiatur alienãs
poſſidere l ſicut ſ ſuperuacuũ ff qbꝰ
mo pig uel hypo ſol
ſi alienatio
i fraudẽ clam ff de actu nup l nõ exiſtẽ
ſi de primo ſequutꝰ delecto uel fu

gn alienatio l si venter ¶ fi ff de pu
eredi /o¶ si alienatio est facta sub con
dicione si egrotaret bona sua publicarī
vel per creditores auferrī ut l fi ff de
stat̄ serno et ibi nota Et de hijs vide
plene per bar. ī l post contractu ff de
dona ¶ Item nota in tex sepe erit de
facultatib⁹ q̄ sepe hoiēs putant plꝰ
hab̄ de p̄monio q̄ hn̄t et sepe decipiū
tur ī q̄drivio sui p̄monij et sic
nota q̄ ī actib⁹ mouentiū suus p̄sumi²
ignorans vires sui p̄monij ut hic et
ar l hac efficacissima actu hūana ¶ qui
testa fit pos nisi ex aliqua ꝓtate a
liud p̄sumatur prima si testator vetuit
detur heredi filiodia et magis si sint
addita illa verba sciens vires sui pa
trimonij non ignarus ut ī auc ſz ad
testor ¶ ad l falc ſz ī actib⁹ viuen
tiū quos p̄sumi² regulariter scire vires
sui p̄monij ut l. quesijt ¶ de resci
uendi ffallit p̄mo si quis habet bona
que de nouo ad eum peuenerit ut l
qui nondū ¶ de hered̄ ab acta vendi
2o fallit si habet bona mobilia ī longi
quo posita ut negotiatores et mercā
tores ut l m frandem ff qui et a ꝑib⁹
3o fallit ubi quis ē deceptꝰ ultē me
ductus vestis p̄cij ut ī glo dcē l. ſſijo
¶ de rescin vendi et de hoc dic ut p
bar. ī auc ſz cum testor ¶ ad l. falc

Eadem lege cluacentia?

Minor viginti annis olim obstante le
ge cluacentia non poterat seruo suo liber
tatem nisi iustis et probatis causis ī tex
tu posito dare hodie autē ex iust⁹ isto
suffragat q̄ quos explerunt xxv annos
et tetigerunt xxx ut possit post elimg
re libertatē seruos suos ad sui libitū
ī vltā voluntate h d ulp ad fi titulꝰ
ſz hodie ius nouissimo qui p̄t testari
p̄t manumittē ut ē tex ī auc ut spon
tanea. ī ¶ illo coll ix ſz ī manumissio
nem vnus tenet glo hic ī v̄b explerunt
et ī auc ut spontanea ¶ i coll ix tem
q̄ debz ee viginti annoꝝ ¶ Nota 2o
ex ¶ iuste iustis causis et sufficientes
per quas xxv minorus possit alienare i
seruū manumittere et a dño suo abdica
re Nam ea necessitudo parentū et ea
affectionis et ea administrationis ho
noꝝ et matrimonij ꝑ iuste cause siue
alie cause necessitatis ¶ 2o nō ibi vxor
dicatur quātūcūq glo q̄ tenet al mia de
bent ee libera et sic non valeat pena
vel mulcta ī ceu apposita ut no plene
per bar. ī l. tertia ff de ver ob. et ī c
gemma de spon ffallit cum ibi minor
vult aliquem manumittere ea matrimo

cum ea contrahendi q̄ cogit̄ minor eam
ducē infra sex menses et sic manumis
sionem adimplere ut l collatorium ff de
manu vin ¶ 3o nota ubi minor xxv a
nis manumittat q̄ minor xxv annis
dī modo non sit minor xxv p̄t ee pro
curator ad intelligē ad negocia ut l
collatorium ſz ad iudicia non p̄t ee p
curator minor xxv annis ut l si minor ff
de procur̄ fallit ī filio qui ipse sit mi
nor tunc admittit̄ ī iudicio ad defen
dendum p̄sentē absentē nec eo casu de
cernitur filio minori assistere ī iure ut ī
casu sibi l exigendi ī si ē de p̄cur̄ Item
est alia diuī inter procuratorem ad nego
cia q̄ procurator ad iudicia non p̄t alius
substituē procuratorē ante lit̄ cont̄ l
procuratorib⁹ et l nota ¶ de procur̄ ſz pro
curator ad negocia sic l si procurator ¶
i ff mandati ut hic ī glo Aduocatus
ait non p̄t ee minor xxv annis) co tra
¶ cum ea et l i ¶ p̄cterea ff de postu
¶ 4o nō ī verbo semel quātūcūq gl q̄ de
cretum interpositū ex causa non iusta ſz
tunc appellata vel etiam ex falsa causa
valet et tenet et non p̄t retractari q̄d
est verum si ꝑs ea fuerit allegata et
appellata sine obiectione et dolo p̄tis vi
delicet ut hic et l iusta ¶ i ff de manu
mis vin et ī p̄fata parte ut l i ¶
si ex fal alle exceptis ſz si decretū fuit
ut obreptum fuit ē ipso cui⁹ nullū l
ea nō ¶ subiecta ff de fideiu liber et l
si et presens ¶ de p̄di mino Sunt obrep
tio venit ex causa actoris asserentis sibi
esse debitum q̄d non fuerat l i ¶ hec
verba ff ne vis fiat et Sunt ex causa
rei qui debebat latitare ea non latita
ſz l. falcidia ¶ si quis bona ff quo ex
tam ī poss erat Sunt ex causa iudicis
obreptionem facientis ar a ꝺno sensu ī
l. si forte ff de offi ꝑsi et ar l. quesitum
et q̄d ibi no ff de re iudi Sunt ex ea
q̄ debuit tutor hister tutorē quasi non
habeat l tutor si pretor ff de tu et cu
ra ab hijs sunt ī persona minoris ut
q̄ datus erat tutor minori ea ſſz ma
ior ut l fere et grece ff de tu et cu ra
ab hijs sunt ex causa utili ut q̄ iudex
puberi minore xxv annis potuit
se testari ut ī l ij q̄ prio. ē nam et
l. qui teste ff de exceptione ffallit si obrep
tio sit adhibita ī qualitatem p̄sone tu
toris ut q̄ asserebatur ydoneꝰ cum nō
ēſſz l. tutores tres ff de admi tu Item fal
lit si intervenit ſuppositus error ut q̄
dam fuit nouus tutor ea testandi debeat
confirmari l si ut ꝓmissa ff de confirma tu
Item fallit si sit obreptio qualitatis ut q̄
missus ī rebus debitoris ab eo pos

sessio et sint alteri. Nam cum decretum lex detur instituto l uiste possidet ff de acquir pos. ut l a duo pro s. si super rebus ff de re uxi. ¶ Quid autem t sententia latam ob certam causam ne sit ipso iure nulla dic per bar t l. si quis ff de accusa pos. ¶ 7o nota ibi mediam viam eligere tis q mediana e eligenda inter extremoz e ratio equal' ut hic et l. tiery rogatus ff ad trebel ß ubi maior e ratio t uno q' t alio tale non e eligenda media via ß pferetur id t quo e maior ratio et iustior q' psumatur alumne tasse filiu de bonis filij q' de bonis cuiusq filij et sui l. nam servus ff de neg. gest et l. si pro pte s. Item quemt ff de peculio cum filiis de lege fusia

Lege fusia

Sublata lege fusia comma q pertinuit dare inter vivos libertatem oibus servis suis ß non t ultra voluntate nisi usq ad certum numerum hodie e uterq cuilibz oibus servos dare libertatem nisi sint alique cause philatheg de quibus e dictum b t per tu. h. d. ¶ Nota ibi Tuscia q lex et statuta Tuscia et t equa nedum st' corrigenda sed etiam de capitulariis et voluit statutoz st' extirpanda et ideo statuta fuit cont' libertatem orlie et orlaticis personas tui q' tuqua st' corrigenda ut t c nouerit de sen. ex et per auct cassa C de sa. sanc ec Item q illud q' contedit inter vivos de bet gredi etiam t ultra voluntate et sic t uterq argue affirmative de contractibus ad ultimas voluntates et cone' q' est verum ubi e eade ratio al' non ut hic et l. precario ff de pac et l servus fi ly s. eid qui cyrographu ff de le i. et l. non e merlin ff de pigno actio et io olim non poterat testator prohibere t testamento detrahi falcidiam de l. t Pindaro suo heredi l. q' de bonis s. i ff ad l. falcidiam tui heredes per fideicom poterant cum remittere l pe eo. ti. q2 erat duersa ratio cum si heres remittit cessat timor ne testim defraudatur eid iam adimere. hodie aute hoc potit testator pro hibere t auct ß eid testari C ad l. fal. q2 licet heres non adeat tamen valet legata Et q2 heres eund habeat quomodo ab testato s. mitid adeo exequi do voluntatem defuncti t auct de he et fid s. si vero expressim sibi testator no pot remittere cautionem fructuario de utendo et fruendo arbitrio boni viri l. pe. C ut le no. cauc Et tm heres per pactu pos ß ut tenz gl' t l. i. C de usufruc

De hijs qui st' sui vel alieni iuris

Dividitur t sex partes i prima co mmunat septem / 2o ubi nulli potest unam diuisionem assignari / 3o ubi aliqs ponit aliam diuisionem / 4o ubi videam pfequit' mebra 2e diuisionis / 5o ubi t pretor declarat qui st' t pretor do minoru 6o ubi ß hoc tpe pretorem illam multiplicem astringit usq ad si ¶ No primo t verbo si cognouerimus quista gl' q' contrario eadem est disciplina et cognito uno de contrarijs statum cognoscit reliquu Nam posito unu e exclusio alterius ut hic et l. i. ff eo ti Nam no cognoscitur unus nisi mediante alio et eo ut vide gl' i hac C ne li pe ¶ 2o no ibi q. d'cit q' q. d' seruus fuit dno ut hic et ff e l. i. et intelligo de eo q. d' fuit usque Nam Tuscie uel ex delicto quesita non fuit dno primo nec filius pter l. q. d' seruus ff de acq. poss. licet hoc glo. videatur Tuscie oppositum Et ideo si filius ex pecunia patris quesierit usumfructum uel alia illicita lucra non fuerit ea pr ideo non tenetur ea cedere de quibus tangit gl' et bar. t l. cum oportet C de bo. liber. et per bar. t dd. l. q. d' seruus Sulle si ex filiis emancipatis uel do mino confirmat aliqua statuta alicui loci uel privilegia intelligit' s. nostra hic et cum prius et retroretro uiuunt seruare statuta et consuetudines loci intelligit' s. usque ut t tex. t C cum exit' de mu. iur. t fi. ¶ 3o nota t verbo ß hoc q. ali modicitas permutabatur dno servus suus audere ut e de uxo. ex. s. seruus hodie autem non licet ß puniretur ultimo supplicio ex l. cornelia sicut audet liberum ut hic et l. inde venit s. si dolo ff ad l. aquil' nisi probetur q. ex illa vulneribus non esset mortuus ut q2 postridie supervenit et cum baculo necessit ut t glo. notabilis l. i. C de emen. servo quod bis nota t probando q. quis no sit mortuus ex vulnere et ideo debet mittere medicu qui asseret an vulnus c sit insanabile ex de homi. fallit si seruus meruisset ut q2 cum t flagranti adulterio cum uxore deprehensus q2 tuc licitu e eum occidere etiam si premisisset cum non offendat q2 intelligit' nisi faciat aliud illicitum propter q. d' meretur l. qui seruu ff de ver. ob. et sic nota hic q. moderata seruitia st' premissa domi t seruos ut hic et dcm l. i. C de emen. servo. Sic e premissa usufructu eid non seruu exercitijs deformare l. locid s. ex eo ff de usufruc Sic e permissa marito t seruos dotales l. si constante s. si maritus ff solu sic et mgr t discipl' s. l. et si quaridam ff ad l. aquil' s. fi. et l. Item futurus ff loc Sic et permissa pri t filios e ppm

quos dūmodo non excedant modum l
i C de emēda ꝑpīne et ibi glo. Et ꝑt
ꝑz filiū Toledientem monetarium fuit
et iudex debet castigare filiū et cōm
cum fuit sententiam sine arbitrio et vo
luntatem ꝑtis l si filius C de ꝑt ꝑo. fa
cit l. i ff solo ff de offi ꝑfect vbi et si
pater nimis seuit i filiū uel causa
puniendi filio ꝛponat cogitur emā
cipare l. i ff si quis a pre fuerman
et l. zenonis C de epi audi. sic et
marito ꝛ remissum ex causa ītima
uxorem castigare et corrigē et flagel
lis et fustibus cedē ut l ff si quis aut
ꝑentē uxorē i auē ut luceat mat et
aue coll' vii. Et auē h' cā C de repu
diis Sic ꝛ ꝑmissa ablata i monachū
ut no glo i C ꝑt de re iudi. li. vi C
Q° nō ibi ff et maior ꝑ licet v'gliant
non cogatur alis' emē et vendē nisi
i casibus notatis i l i vendicionem C
de contrahen. emp. fallit tamē i isto
ꝑticu. sententiam et humanitatem dño
rum ꝑ expedit 2ario licet non ꝑtin
ualet rei publice ꝛē ut hic dicit gl T Vbi
male vivit. Al' autem ubi non verita
sententia uel humanitas quia nō est
culpandus de mala hoīs ꝛōne ꝛēdo su
adu l etiam ff i ff solu. ma ꝑ tritē in
re sua ꝑlibet ē arbiter et moderator
l in re mandata C mādati C Nō ibi
ad eandem sententiam quieta glo ꝑ fugiens
ad ecclām ē seruus et time extrahi ꝑt
ꝑ seculares ꝛōnes ut l. ij et l. fi C qui
ad ecclē cōfu. et hoc verū nisi ꝑ male
ficio ꝑ quo pena corꝑal' venit ꝛpo
nenda ut tenz glo. i auē de man. pho
ff nec autem et hoc de uir' cuius fr
de uir' eunucho si delinquit i ecclesiā
non iuuat' i C fi de ītru. et ff Si aut
ge ecclām et non ꝑmat' ꝑsonalit'
i vita uel membro nisi sit publicus latro
et nocturnus depopulator agrorū tex
i i C i de ītru. ecclē et qd' hic dicit de
ecclā idem intelligo de portionib' ecclē
sie cohercētibus cimiterio xv. q. iij si q
contumax et C iusticie C Quicumque
quis iudex aut ecclasticus aut secularis pu
nat Dic ꝑ ecclasticus qui delinquit in
ecclā et secularis qui ge ecclām i auē
de man. pho ff qd vero et ff fr nec ho
micida et ibi ꝑcipiatur de bel. et ibi ꝑ
ff i l fi C de hijs qui ad ecclē cōfu.
C Nō nota i ff si dnōrū ꝑ iuste dep
cantib' non ē de negandis assensus na
hentē audiri audire querelas seruorū
et filiorū ꝛquerentiū de ītrijs et mal'
tractatu mihi de quib' patiuntur a
dnis et ꝑentib' et aliis ꝑsidere ut i
hoc tex et l. i et ij et ff eo ti et l. nec

quidē ff de plano ff de offi ꝑconsu. et l.
legati cum aliis silib'

De patria potestate

Iudicatur i quatuor partib' ꝑ
declarat ꝑ nati ex iustis nup
cijs st' i ꝑtate patris 2° ibi nup
cie declarat quid st' nuptie seu matrimoni
3° ibi nec autem declarat de quo mo' ē
inducta patria ꝑtas 4° ibi quod ꝛgit' cō
cludit qui dicātur ēe i ꝑtate descēdentes
C Nō i ꝑmo ꝑ nati ex iustis nuptijs st'
i ꝑtate patris et nō ex glo super verbo
nuptie ꝑ large accipiēdo nuptie matrimoni
um inter virum et vxorem idē st' ff con
tubernium ꝛprie ē inter seruos C 2° nō ibi
nuptie dicte differentiam matrimonij con
tracti suppletione glo. q. matrimoni ē vnio
et mulieris contractio diuini iuris et humā
ni coniunctio ī duratiua vite individuam
ꝛtinens Et ē duplex genus matrimonij
ꝑ mutuus et corꝑal que duo signāt ut hic
i glo. super verbo contractum que denotat
vnionem iuste aut cum xpō Corꝑalis ꝑt
vnionē sicē ecclie cū xpō q. sicut vir et
vxor debent ēe simul quieti et vnti quo
ad animā et corpus ita ut sint duo i carne
vna sm euāgelium et l. adiciēs de cōmi
ꝛpi heredi et C martinus de cogn. spū et
i C i. de qui legno. Et dicit matrimoni ē
indiuidua q. eo ꝓposito debz contrahi tm
ex certis causis aut i ꝛsensu C de ꝛepu et
i glo i de nupti ꝑ ff et alie dicit diuidua
et sic duorum ē separatio thori ut ꝑz i
hijs versib' Error conditio votū cognatio
crimen Cultus disparitas vis ordo ligamen
honestas Si sit affinis si forte coire nec
queas hec copulā vetant quib' nuptias nec
tri contrahunt Error putabam ꝛtrahē cū
berta et contraxi cum maria nā desint
ꝛsensus l. si et l. per errorē de iurid om
iudi Conditio ut credebam contrahē cū
libera et ꝛtraxi cū serua ut C i de qui
seruos uel ꝛditione cōtr naturā mā
monij apposita si generare ꝓlem eunuchus
uel donec ꝛperiam aliam honore et
facultatib' dignioꝛē aut si cui adulterā
dam te tradas ut i C fi ex quib' de condi
appo Cognatio ꝛpaternitas ut C ma
tinus de cogna. spū ut adoptio ff cum scio
ze adoptiua non ꝑt durante adoptione
l. adoptivus de ritu nup Votū solēne
ut si vouē me ad susceptionē uel ꝓfes
sionē sacri ordis et religionis et ꝓfessus
fuit Al' simplex votum ꝛpedit sed non
dirimit ut i C nisi de voto Cognatio
spūalis ut paternitas legalis uel adop
tiua l' usq ad 4m gradum ut C nō de
bet de ꝛsan et affi Crimē ff mecstus im
pedit matrimoniū q. testimonij nō cōpt

de ꝑtā

hit cum aliqua q̃ de illo non ꝫ dubiũ ſꝫ
dimit nam crimẽ non dimit mi
monid nſi in tribꝫ caſibꝫ ꝑ cum ad
ulter dat fidem adultere uiuẽte ꝑma
uxore 2ꝯ ſi adulter ꝑtrahit de fiđ cũ
adultera uiuẽte ꝑma uxore 3ꝯ cũ alter
ꝓſorum cum effũ machymatꝫ ꝛ mor
tem de facto ut ⁊ transmiſſe de eo qui
cog. ꝙſang. uxꝯ ſine et ibi nota ⁊ gloſa
Cultꝫ diſparitas ut ſi xpiãꝰ conthit
cum infidi uel gentili vel pagana xvij
q. i. cauſe Vir id ꝛ violẽta et metꝫ q̃
cadez ⁊ conſtante uiro nec facit mi
monid nſi poſtea conſenſerit ut ⁊ ⁊
ꝙ de eo qui dux Et no. glo. ⁊ albus
cyᵉ qđ metꝫ cauſa Ordo ſ. ſacer nõ mi
nor ut ⁊ ⁊ i. et ꝙ in cle. vel mõ. Ligi
mẽ q̃ cum quis ꝛ ligatꝫ cum ꝑma
uxore non tenz matrimoᵒ cũ 2ª ut ⁊ i
per totũ de ſponſa duoꝝ Honeſtas ꝑ
lica ut cum aliquibꝰ de ꝙſang. mris ſpõ
ſi uſq; ad ꝙm gradum non contrahat nec
accipiat ſponſam et cõ ut ⁊ ſpoſa de
ſponſa ⁊ caſibꝫ nõ ⁊ ⁊ non debz Affinis
⁊ ꝑmo genꝛe uſq; ad ꝙm ⁊ ⁊ non debet
de ꝙſang. et affi. Coire naquibꝰ ꝓpter
fragilitatem ut ꝓpter ſectionẽ ⁊ viro
vel arteriõ mꝫ muliere ut ⁊ ⁊ i. ꝙ. et
in cyᵉ de frigi. et male. Et de hijs ẽibꝫ
dic plene per Jo. an ⁊ ſuo tract. de ſpon
Et nõ. cyᵉ glo. ſuper verbo ꝛdimendi ꝙ
uxor ſcđm. forũ viri ut ſi ⁊ foro viri
teneatur ſibi dare munera et non ⁊ loco
ſui origis nſi ꝙ ſuus poſſeſſionibꝫ quas
ibi hz ut dicit glo. ⁊ l. fi ⁊ ide reſcripſe
rit ff de muner Et ſic quo ad lucrandũ
et non lucrandum partem dotis ſſpiet
domicilij et ꝙſuetudo terre viri et non
uxoris ut l. exigẽ et ibi per bar. ff de mũdi
Secꝝ ⁊ ⁊ concubina q̃ non ſequit forũ
ꝙcubin ut hic ⁊ glo. nec ꝙgr. ut diffi
nitio matrimony Nam licet ꝙcubinatꝫ ꝑ
l. non ſit reꝓbatꝫ tamẽ ſecus ⁊ de mr
canonico qđ intelligitur quidem ad pe
nam ſpualem non quidem ad tẽporalẽ
de quo per bar. ⁊ l. ꝙcubinatu ff de
ꝙcubi. et adde ꝙ ⁊ concubinatu requi
ritur habitatio ad minꝰ q̃ ⁊ cõcubi
na requirꝫ affectꝫ ⁊ dubitatꝫ sicut ⁊
uxore qui affectꝫ ꝑſimi ꝑ cohabita
tionẽ Et ideo filij nati ex muliere re
tenta cyᵉ domũ quattuorẽtꝫ ſoluta nõ
dicũtꝫ ꝓpe naturales tm ſit dicitur ex
ꝙcubina vnica et ⁊ dubitatu et affecto
ne quieta et ideo non legittimantur per
ſequens matrimoᵒ ſicut ex ꝙcubina na
ti ut tenz bar. ⁊ l. fi ff de cõcubinis //
2º nota ⁊ ꝙ nus autem ꝙ patrina ꝓtis
ꝛ de mr cumli hic ꝛ ꝙ inter ꝓcrem ꝛ
filiũ non cadit cumlus obligatio q̃ cũ
patria poteſtas ſit de mr cumli qđ ꝙ ſuꝫ
ꝓ ſequeretur ꝙ ſibꝫ eſſꝫ obligatus ꝛ
ꝙ ſcꝑs qđ cõ non ꝓt ut l. hered ⁊
ſeruo ff de fideiuſ Et no ſuper gl. ſup
verbo mandd quod ſꝫ effectꝫ patrie po
teſtatis et adde ad eam ibi ff de mdi l.
lis nulla nſi ⁊ caſibꝫ ibi notatis ⁊ glo
Item dic q̃ per eam acquirimꝫ ſ. uſꝰ q̃
ſita per nõ ⁊ l. ꝙ ſeruꝫ ff de acquir poſ.
et dixi ꝛ de hijs qui ſꝫ ſui uel alie mr
Item ibi ſine med lucꝛa cõ non ꝓt oſ
tendit gñiã ſ. ꝙ interuenit ꝓcuratoꝛio
nom alterius vel curatoꝛio per tex. ⁊ gr
nerulit de ꝓuiõ Q. nõ ⁊ ⁊ quis ꝛgr.
ꝙ ex filia nepotes et ꝓnepotes et dem
ceps ſꝫ ⁊ ꝓtre aui et non ꝓtre coꝛid ꝛ
poſt mortẽ aui bñ meruit ⁊ ꝓtrem pa
tris eiusdemꝫ aui Deus ſi fuiſſꝫ emd
cipatꝫ ut l. Item ⁊ ꝓtre ff de hijs qui
ſꝫ ſui uel alie mr cõ ſibꝫ

De nupcijs

de nupcijs

Diuidit ⁊ octo partes ꝑmo ponit
ſuu prit cõthe nuſtras nupcias
2º ibi ergo ponit phibitiones
nupciarũ inter aſcendentes et deſcẽden
tes 3º ibi inter eos ponit phibitiones
inter collaterales 4º ibi affinitatis po
nit phibitionem ꝛone dignitatꝭ 5º ibi
ſi vero vxoꝛ ponit phibitionẽ ꝛone ho
neſtatis 6º ibi illud certũ ponit phibi
tionẽ ꝛone cumli agnationis 7º ibi ſi
aduerſꝫ diuillat ꝛtractꝰ et ⁊ ponit pe
nã 8º ibi alit ponit qualit non exiſtẽ
tes ⁊ ꝓtre redigitur ⁊ ꝓtre ꝓnum
et hꝫ intelligit liberi hoies puberes ſ.
maſculꝫ ⁊ xpiãi dño et fidi ⁊ xpi poſſint
matrimoᵒ cõthe et cum ꝛſensu ꝓtris
ſi ſꝫ ⁊ ꝓtre coꝛid niſi ille ⁊ cum ꝓtre
eſſent eſſꝫ furioſꝫ q̃ tũc ꝓt contrahe
cum ꝑ furioſꝫ nequit ꝛſentire et do
nationẽ ꝓpter nuptias ꝛſtruat cum
auctre curatoꝛii et nobiliorꝫ ꝓſquo
rũ hꝫ d. uſq; ad ꝙ ergo ¶ Nota go in
ꝓn quieta gl. ꝙ contrahentes matrimoᵒ
debent ee cives romani et liberi hoies
et non ſeruꝰ Nam ſeruꝰ nõ contrahit
matrimoᵒ ſꝫ contubernium de mr cumli
ꝫ de mr canonico ſecꝝ ut ⁊ ⁊ i. de qui
ſeruo non tñ ⁊ ꝓiudicii dñi q̃ debi
tꝰ ꝛſuetꝫ ſeruicia debent dñis exhi
bere Si ergo ſerua mea mei ꝛpo cõtra
hente contrahat cũ ſeruo eiꝫ libero
ſciente eiꝫ pertꝰ michi querit ⁊ l. et
ſeruoꝝ ⁊ fi ff de hijs qui ſꝫ ſui vel
alie mr et michi tenebitur ſeruitꝰ ut
ꝓnꝫ ſꝫ quid ſi eode ꝛpe vir exigit
debitum carnis et ego dñs exigo ſer
uicia cui magis ſit parendũ glo. tenz
⁊ ded ⁊ i. ꝙ ꝑ deſeruiat manito q̃

mora modici tpis michi non preiudicat ni
si requirentem pro auxilio persone nec ut
l si quis ī gram ꝛ sic oēs ff ad sill' Nec
quid si ego dnō nolo vendē seruum adue
ne ducenti cum seruam nuptum ad ze
motas partes ut sit mēt cum separare a
vero glo tenet ī dd c i ꝙ non possim ꝙz
vnculū sacrule ꝛ forte ꝙ templale dic ut
ibi qz non cōtrahit ī preiudicio dni Et
vide m aut ad hec C de lati liber tol
ubi si dns ꝙsentit uel scit et tacet et ꝙ
mittit seruū vel seruam contrahē mri
monid cum liba ꝓdit dominici et seruꝰ
efficit liber ¶ Nota ꝙ ꝙ cōtrahentes ma
trimonid debent ee impotentes et pu
beres ꝙ masculꝰ xiiij annoꝝ et fēa xij
Et si ante ꝙhamur ꝙfirmatur matrimoꝝ
demid sequente pubertate ut hic ī gl
sup v° impotentes ī si et c i de spon
tpu li vi ꝙ tñ mlē etiam ante xij annoꝝ contrahē
ex causa puta ꝓpter pacē ut ī c ꝙ de
despon tpu Item si malicia suppleat e
tatem ut dd c i li vi et c de ill de des
pon tpu qz magis puenid ē ī ea ꝙ in
masculo ꝓpter calidiorem sanguinem
ad luxuriandū et singulariter scḝ ut hꝰ
ī gl super v° filie ¶ 3° nō qz filiꝰ et fi
lia de mre cuiusl non pnt ꝙhrē matrimoꝝ
sine consensu pris et l cum qui ff de stat ho
si de mre cuiusl non tenetur hmōi con
sensum pris nisi de voluntate ut hic ī gl
super verbo dari et c i li vi de despon
tpu Adde tñ ꝙ ex sponsalibꝰ contractis
ꝙ filiꝰ opponibilis obligant filiꝰ si st
psentes et non cōtradicāt uel st absen
tes et postea ratum habent expssē uel ta
cite et ont usticia publice honestatis
ut dd c i de despon tpus li vi ¶ Nota
ꝙ ubi ꝓ ē furiosꝰ uel mēs capes
tas ꝙ non pt filiam tradē nuptū cui
tori eiꝰ debet eiꝰ loco interesse et no
biliores et ꝓpinquores et cum auctte ni
dicis debent ꝙstituē dotem filie suis qua
ritatem et valorē primam ꝓtis et ꝙ
dictione ꝓsone ut l si furiosꝰ c de nup
de gl li ter facta mētione

Ergo non omēs Hec c 2ª pꝑ
ī quo ponit
phibitionē matrimoniū inter ascendentes et
descendentes et hoc intendit Int ascen
dentes et descendentes ī infinitū nō pt
cōtrahi matrimoꝝ siue st ascendentes et
descendentes siue naturales siue cuiusl
ꝙ adoptionē etiam finita adoptione
hoc dicit usq ad 5ū inter eos ¶ Nota gl
ꝙ phibitio inter ascendentes et descenden
tes ī infinitū extenditur adeo ut si adā
hodie vxorē non possit vxorē hꝰ ut
dicit gl filiꝰ vel mēs in infinitum
et l impedit consistē ff de ritu nup ꝛ

et hoc etiam hꝰ locum siue st ascendentes
siue descendentes et ultimo nullomodo siue non
ut l nec illa ff de ritu nup

Inter eos quoq; Hec 2ª pꝑ
ī qua ponit
phibitionē matrimoniū inter collaterales
et hꝰ intendit Inhibitur ē etiam matri
mū inter fratrē et sororem siue st ex eo
dem parente siue ex altero tm siue sint
naturales siue adoptiui Durāte adoptio
ne sed ea finita et sic non licet sibi ꝙ
trahē matrimoꝝ cum sorore Item nec cū
filia nec cū nepte sororis ut ī c fratris
autē st bñ licet cum filia sororis adop
tiue ut ī c ex ea vero et ī filiꝰ duorum
fratrū vel sororū qui dicūtur ꝙsobrini pmit
de mre cuiusl ꝙhrē inter se ut ī c duo
cum ante Item nō
licet cū matertera et amita i sorore
pris nec cū matertera magna nec cū
amita magna id ē sororē aui uel pa
tui ut ī c amita hꝰ dicit usq ad 5ū affi
nitatis videt ergo ꝙ de mre cuiusl mre
collaterales non contrahit matrimoꝝ
ut i ī c fratrē aut et collaterales equa
les ut st filiꝰ duorū fratrū qui st ī 2° gꝝ
du de mre cuiusl et contrahit inter se
et hoc volunt glo sup verbo magnam
ī si hodie aut statutū aliū canonem
qd phibet contrahere ultra 4ū gradum
collateralem reducitur et vltra 4ū patrum per
mittit ut ī c non debet exē de con
sang et affi Item 4ū gradꝰ debet
apponi sm mos cuiusl non canoni
cum qz gradꝰ pme ē de mre cuiusl di
cunt gradꝰ ad filiū dnī seculi l
mri ꝙsultꝰ 5 gradꝰ ff de gradib sz
magis ē qdam salt qz saltant de fra
ī fratrem emissa pra de quo per doc ī l
fratrē c de fratrē edic

Affinitatis quoq; Hec 2ª pars tri ꝙ
ponit phibitionē 2one affinitatis et hꝰ
dicit mre ꝓpdimēto 2one affinitatis
phibitā ē contrahi etiam soluto matri
monio cum pugnia quond aut nuptijs quond
aut sponsalibꝰ quond et nouercā quond
sz si adhuc durat matrimoꝝ tūc ꝙhi
bitum ē contrahi cum ea duplici 2one
ī 2one affinitatis Et qz duplicē vinculū
uel vxoris non pt hꝰ pt codē tpe ea
et filiꝰ pt contrahē cum matre filie ex
alio viro h d usq ad 5ū sz si vxor
Nota tex ī pn ꝙ mulier et pugnus st
loco filij sicut nouerca ē loco mris ī
c 5ū si ergo sic et socer loco parentis ē
l qz ponit ff solutum ¶ Nota 2° ī hoc
5° ꝙ affinitas siue nota ꝙtrahēs affini
tatem et puella visitata ī pn et ꝙ
tertio qd ē verū sm hos quidam ad

phibitionem matrimonij non quatrum ad
alia ut l ꝙ cauꝫ ꝯ si ff de postu et ideo
statutū dicens ꝙ affines teneatur opo
mittē ifiones inter eos veritates testiū
dumtē affinitate et non ea finita p deat
l cui cōiū ꝯ affinitatis et p hoc facit ꝙ
pīulem egressum fauore psone tantū
durat quatrum persona cuiꝰ nō per-tur
t l treia a fetro ꝯ vsum dele ij et per ꝯ
t l ij c de epis et cleu alij autem teneat
oppositum et per l si c de verbo sig qd
intelligitur ut dixi sm bar t deat l cui co
tum ꝯ affinitatis ¶ Vꝝ ad quotum ꝙ
dum affinitas extenditur statutū dicit
bar t deat l qui tui dictionē ff de iurid
omn iudi ꝙ usꝫ ad illum infra quē fuerit
pnt vxor aut non ē affinis vno modo ē
principiū affinitatis ut dic) t si ꝙ me
diante vxore mirimo genuit affinitas
ex qui affinitas regulariter psonaꝝ ex
nuptijs quadratū omīt catena parentela
ut hic t gl i Item idem sponsus non dic
ffe affinitas dicit glo t l qd seruꝰ ff de
iudi ob causā et ideo inter eos non tenet
locum supdictū statutū Item nota t glo
si super verbo postea qꝫ allegatur p sin
gulū ꝙ agnati et consanguinei vxoris defi
ciente omī parentela vxi ceditur pferatur
fisco t successione vxi sicut pferetur ipsi
vxori uiuenti ut l i c viii vir et vxor sic
ē concubina preferetur fisco ut no glo
i ꝯ idem ꝯ t aut de trien et semis coll
m Sic et tutor pferetur fisco t bonis pupil
li exclusa fisco ut no glo t l qꝫ tutela ff
de re iur licet ctr reprobet bar sic et mo
derne vir uno de alicuius sorietate siue he
rede succedit alteri de sorietate exclusa fis
co ut l m et l si de hered decurio cū silī
bꝰ plurib

Si uero vxor ¶ 2ª pars ubi po
nit phibitionē cōne
publice honestatis et hoc intendit publica
honestas impedit contrahē mirimoꝝ cum
filia quondam vxoris suscepta ex filio vxi
post diuortiū primi mariti Item impedit
struhetrui prem t sponsalia et ratio hꝰ dicit
usꝫ ad ꝯ illud nam t mirimonia non tm
iungit de stricto iure sꝫ qd honestum sit ꝙ
siderari oportꝫ ut l semp t equitatibus
ff de ritu nup Et publica honestas ipse
dit hꝰ usꝫ ad ꝯm gradū t primo gradū affi
nitatis non t 2o uel tertio Ideo nulli de
consanguinitate sponsi usꝫ ad ꝯm gradū licꝫ
contrahē cum sponsa nec econtra Et sili
nulli de consanguinitate viri usꝫ ad ꝯm gra
dum pt contrahē cum uxore eiusdem
viri ut t c non debꝫ t glo mag i si de
consang et affi ut dixi ꝑ t ij oppositū in i
fra ꝯ Illud certū

Illud certum ¶ hec ē sexta pars t
quia ponit phibi
tionem cōne seruit condicionis et hꝰ
dicit Non solum consanguinitas et affi
nitas impedit liberos tuicem contra
hē sꝫ et seruos manumissos hꝰ dicit
nam ꝑdem st seruu duo ꝑduit ꝯ con
sanguinitas et affinitas Item ꝙ de iure
ciuili inter seruos non attenditꝰ mirimoꝝ
sꝫ attenditur qd l cui ancill c de testa
mēp sꝫ postꝫ st manumissi solum ꝑce
dit consanguinitas et affinitas ut dicit hꝰ
glo et de mirimoꝝ eorū seruoꝝ dixi
ꝑ eo t ꝑ et nō hic glo notabilem
sup verbo enumerum que ponit quot
modis impediatur mirimoꝝ et adde vi
sum de iudeis dixi ꝑ de patrui ꝑsēte cū
declaratione ꝛc

Si aduersus ea ¶ hec ē septima
pars t quia ī
nullat cōtractum et penam ꝑponit
et hoc intendit Nuptie phibite nō ap
pellantur mirimoꝝ nec uir et vxor nec
filij inde nati st legittimi sꝫ spurij vul
go quesiti et dos pro tali mirimoꝝ pro
hibito data non tenet nec ꝑpetri pōt et
contrahentes tales nuptias phibitas pu
nitur penis legalibꝰ hꝰ dicit usꝫ ad
ꝯ aliqñ ¶ Nō ergo ꝙ nati ex illicito
coitu non st ī pnāte prē ideo nō succe
dūt ab intestato ut t auē quibꝰ mo
na cf le et t auē et t auē testa c
de mestruoso mup nec pōt eis ꝑ substituic
pupillaritē l luci ff de vulgā et pupil
substi nec etiam dat tutorem naturali
bus tm nisi ꝙfirmetur per iudicem sed
spurij nullo modo cum non dicūtur filij
ut no glo t l i c de testa tu et ad basti
di intelligunt ē de domo siue de casata
pōt comē ut sic statuta loquūtur de ill
de domo apprehendit col dic per bar t l
si c de ver sig ubi tenet ꝙ bastardi nō
dicātur qz appellatione domꝰ acquirit
familia l i t pn ff ad sill et l i t pn
c nec lite pen et appellatione familie
intelligitur cōis de eadem agnatione l p
nūciatio ꝯ familie c de ver sig sꝫ basta
di non habēt agnationē t fraudem succes
sionū agnatorū ꝙ non intelligitur appella
tione familie nisi intelligatur ex ꝓsumpta
voluntate testatorū ut dicit l si de ui sig
vbi continetur sub ꝓpinquis vel nisi ꝙ
teneretur ex cōi vsu loquendi qui ē fre
quentandꝰ etiam t statutis l cum delamonis
ꝯ azmū ff de fideicōmiss et l liberos
qd tm cassꝰ del m vel nisi vtrūq; vo
cabulo naturali puta qendaꝝ nobil ē de
primo id ē de nobili ꝑē nato Nam hꝰ
mo ꝑē et mr st nomē nature que ha
bent locū t bastardo et etiam t seruo l

rutelas de aqp dimittu C 2° nō q̄ virgo q̄ sit dicit̄ sp̄m p̄cū certum non hñ tēs ut dicit hic glo ī verbo uicty Cui p̄ ī populo p̄ ī sibi nullꝰ et oīb Cui p̄ ī populo non hz ille p̄cm C nō 3° ī fi qui p̄cm q̄ ostruhentes p̄hibitas nuptias ostruhidē puniū Circa q̄d dic q̄ ex illicito et incestuoso nupcias contractis plures pene ſsurgit p̄ma q̄ mrīmoniū non valz et ī hoc non ſspi citur ignorantia error uel maior eius ut l. i. cum glo de mī ma Alia ī pena cō fiscatois bonorū municipaliū nisi iusta causa ignorantie excusāt l. q̄ cōſ C de incest nup Alia ī pena 2ª ofiscatio bo norum et dotis et punitionis personal ſ exilij et verberationis et ſclēs pene vbi scientes et dolose contraxerūt tales nupcias incestuosas et ab ista pena q̄ cū ignorātia excusatz ut ī aūt inces tus C de incest nup et hic ī glo ī vo ostruitur Alia ī pena l. unica de adul ſ de stupro et de incestu a qua pena excusatur aliqꝭ ꝓter ignorātiam iur⁹ et facti et ꝓter ſsexū q̄ mlīs et ꝓter etatem q̄ minor et ꝓter penitentiam q̄ ſsatim discrete et p̄cepti de venia sup plicabit de quo dic plene per hec ī l si adulterus cum incestu ff de adul et ī dubio p̄sumit̄ ſsciusse ōtubet̄ mrīmoīj illicitū si fecerit clam sc̄z si palam ut l. fi ff de ritu nup Alia ī pena illegi timationis filioꝝ si vtrīq; ignorauit vel alter cūiugū filij ſsūt legitimi ſsm gl ī aūt l. q̄n cōſ et ī C. q̄ ex q̄n fi ſsūt legit et ideo filij nati ex mrīmonio con tracto cum ſsacerdote adulena vel mo niali aduena ex̄te ī habitu laicali vel cum muliere hñte aliū virū uel cum viro hñte aliā vxorē de quo ignō rabatur ſsūt legitimi per dictū gl et dictū C ſsm bal ī aūt l. q̄n cōſ C de nupt

Aliqñ autem Nota ca et vltīa pars ī q̄a ponit qualit̄ filij non ex̄stentes ī p̄tate p̄ris legitimātur ī p̄tatem et legitimātur ea p̄mo effec illegitimi hoc tendit Naturales cū legitimātur et ī p̄tate p̄ris redigunt̄ p̄mo per datione curie 2° per ſsequel mrīmoīj cum geniua ostructi mediā tibꝰ instrīs dotalibꝰ ꝓter q̄d p̄cedēn tes filij legitimātur et postea ponitur eciam ſsūt legitimi h. d. usq; ad ſsūt legiti mātur et 3° ec de ſsponsis et ℞ptum p̄cipue dicēs non obstāte tali l. ut no gl ī aūt ex ꝑte C de testāt nup Nota p̄mo quidā gl ſsuper vo cum ſ-

de hꝰ que ab nup def q̄ corpō q̄ p̄ vnicus vel m testō disponens q̄ filios naturales cū debz deseruire curie p̄cipue uel p̄sidis p uincie dicit cum legitimāre et ī ſsua p̄cē te redigē ut sic p̄ p̄ possit ſsuccedē ſsil cū alijs filijs legitimis natis et intelligo q̄ le gitimātur quo ad ſsuccedendū p̄ nō quo ad alios cognatos et ideo per legitimatōz curie non ſsuccedent fratres fratrū nec a lijs agnati Secus ī legitimatione per ſsub ſsequens mrīmoīj vel ℞ptum p̄cipue q̄ iste legitimationes mutātur cū illa ītem legitimāt̄ per formā ſstatuti pene tis q̄ illa legitimatio possit ſsieri non ī tellig legitimati quātum ad bona et territoriū ſstatuentis posita et hꝰ ista nō per leur et dom Juge ī l ītem C de natu libe Nota 2° q̄ naturales tm̄ ex genuina legitimā per ſsubſsequēs mrīmoīj ut sic ſsuccedant equalit̄ cū legitimis cū natis vel nascturis et ad huiusmodi legitimationē requirit̄ instrūm dotalia ut sic iste legitimi p̄nt ſsuccedē equalit̄ cum legitimis natiuis p̄ vel postea natis et ſsm legem ut hic in glo ſsuper vo instrūm et l. cū nō C de natu libe Sz non ſsm canones tus ut c tanta ex̄ qui ſsūt legit et ideo si quis desponsauit ſsine instrō do tali ex genuina ex qua hz filios et p̄ tea ex ea genuerunt filios iste ultimi nati erūt legitimi et naturales et p̄ non ideo excludent cum ī ſsuccessione p̄tis ſsm bal ī l. nec C de nup Sz de iure canonico erūt legitimi quo ad ho nores et ordines dei c tanta Et ſsūt ſsuccedūt iste naturales dic ut hic ī gl ī ſsi et aūt hez C de natu libe de quo dic ut ibi per dīm ange de ꝓsio et dīm floriamū de bono ī l. i. ff de ꝓbā et per bal ī l. nec C de nup videlicet q̄ per instrā dotalia i nuptialia ſsi mrīmonialia i ofecta de mrīmoīj et de dote ꝓbatur mrīmoīj ī aūt nono iur ī gl C de nup et ī aūt ut ſsim filij Sz illud coll iv Sz per instrā do talia id ē de sola dote ofecta non pro batur mrīmoīj tamē fecerūt fabri mg nad inducēd q̄ mrīmonia ſsic fiūt con tracta genuina debent q̄a tc ꝓle nati et quadruplate dotis et collibiti tione viri et mulieris adeo q̄ p mri monio inducend et nisi contrarium p betur ar ff de ritu nup l in lege ac ceptam q̄ talia instrā non officiebant fieri nisi ꝑcedēte mrīmoīj et id q̄d ſsūm ī ī dubio p̄sumit̄ ēē verum q̄ ſsūt dicti ſsūt quos vnio non officiunt ēē ſsine alio ꝓbato vno ꝓbatur et ītelligend ſsm gl notabile in l nec natales C de ꝓbā

sm̃ bal in dc̃ l neq3

De adoptionib9

Diuidit t octo partes p3mo declarat q3 adoptati sint t ptes adoptant 2o ibi adoptio

3o ibi ß hodie diuisit p3mo dicta 2o ibi cum aut declarat que req3untur ad arrogationem impuberis 4o ibi minorem pont aliquas causas ꝑdictas et permittunt adoptionē 6o ibi t s. fere declarat q3 fere ꝑmittit adoptare 7o in s. illud tollit vnum dubium circ arrogationem 8o t s. ap̃ deprom de arrogatione seruoꝝ et p3ma et 2a et 3a partes hoc intendit Etiam per adoptionem efficitur quis t ꝑdet alteri Et adoptio t grē diuiditur t duas ſſ s. t arrogationem et t adoptionē Arrogatio fit coram p3cipe vel eius delegato adoptio fit coram quocūq3 iudice ꝛe iurisdictionē hñte Item arrogatus transit t ꝑdet arrogatori cum oībus bonis suis ꝙ co. ti. s. illud Sz adoptatus non ꝯmittit t ꝑdet ꝑuo naturales nisi detur t adoptionē alicui descendatur q3 tūc transit t eius ꝑdem h d usq3 ad s. cui alteri ut hic t glo super verbo arrogatio Et nō hic quātū glo ꝙ mutat isto quilibz adoptatus transibat t ꝑdem ad quem sz hodie secus Nota etiam t per glo t de legit agn̄ succes. s. ꝙ adoptionē Item nota ſſ. sine olim ꝙ ꝑdens querebat arrogatus sz hodie solum usumfructum tm̃ ut t de acq̃r per arro s. l. Nō gl' i sup̃ verbo naturales que ponit quot sunt spēs filiorū Item nota aliam glo sup̃ verbo adoptio que ponit differentiam adoptionis videlicet adoptio est actus legitimus ꝙ quis filium non habens ꝑ filio habeat Nō sit t ꝑdet adoptatus licet non intestato equalit̄ a filio legitimo et naturali ſ. extant l. si te C de suis et legit hēdi Et eatē succedit pr̄i naturali ut l. cum t adoptiuus C de adopt Nota 2o t s. si vero quātū glo super verbo unum ꝙ duo vncula sunt foutoꝝ ꝙ vnū et duę rōnes vincunt vna si illa vna sit melioꝝ duabus ut dicit gl' glosa

Cum autem impubes

Impubes non ꝑt arrogari nisi causa cognita s. an causa sit iusta et honesta et an expediat pupillo arrogari Et debet arrogator ꝑmittere notario scripturam se instituturo aut bona impuberis ex pupillari etate decedentis illius ꝑsonis q3 superstes esset ei si arrogatus non fuisset Item arrogator non ꝑt talem arrogatum sine iusta causa emancipare vel exhēdare et tunc q3 subest iusta causa debz ei aut bona restituere si aut sine iusta causa debz ei vlt̄ eis bona dare quartam ꝑdictorū bonorū s. eorum que ipse arrogatus habiturus fuisset ab intestato h. dict. usq3 ad s. minore Nota ꝑmo q3 arrogatio ꝑdicta non ꝑmittit sine causę cognitione In causę aut cognitione venitur que sit ꝑsona arrogatoris et que arrogati q3 si sit tutor aut curator vel vilis vel turpis ꝑsona vel pauper vel hmōi filios naturales sibi non ꝑmittit arrogari que cause ponit t l. nec eo ff eo. 2o nō ibi stabularia q3 tabellio ꝑt alteri stipulari et sibi actionē querē ꝙ non ꝑt alius qui non sit tabellio ut l. stipulatio ista s. alteri ff de v. ob. si t ei sibi notarius t gl' notabilis t s. si ꝙ aliquis t de tuto stip et quam actionem querere tabellio et qualit̄ debz stipulari dixi e de mu. ꝑsona Sic et iudex et alius officiarius ꝑt alteri stipulari ꝗr̄ ea que necessitat sui officii l. s. exigere de mgrib9 eius Nota 3o ꝙ arrogatus debz hre quartam t bona arrogatoris ꝑdicta t quia ꝑtem et alias bona sibi data ꝑt arrogator impuberi substituere ut t l. si arrogator ff eo de quo dic plene ut ibi per doctores Nam sicut t bona ꝑnā naturali debentur filio legittimo ut t auth. nouissima C de tōffi. testa quā nō ꝑt ꝑ sibi auferre sine iusta causa ita ꝺ t bona ꝑnā cuilibz ut hic et l. si arrogatus ff eo Et sicut ꝑ naturalis ꝑt substituere filio t legittimo usq3 ad pubertatē et non vlt̄ l. qd fideicommissum t si dct. t et l. sanctum C de tōffi. testa Item ecs ꝑt ꝑ cuilibz ut dcm̄ l. si arrogatoꝝ et sic euenit mirabile sm̃ gl' t dcm̄ l. si arrogator ꝙ si ꝑ naturalis substituit vnū et ꝑ cuilibz alium substituit a ꝑde cuilibz ꝗrtum puenit arrogatori de bonis arrogatoris et substituti a ꝑde naturali habebat alia bona ab eo puenta et sic decedet iste cum duobus testibus sibi factis qd ab eis ꝓhibitus in pagino et hoc sm̃ solū mihi ut l. i. C de mil testa et ē ratio q3 simile ē mirabile ꝙ decedat cui duobus ꝑtibus ita ē mirabile ꝙ decedat cui duobus testibus et dato vno t quemlibz plures sequūt l. ratio ff de re iudi vend et istum ꝗrtum non ꝑt testor auferre q3 non debetur arrogato ex dispositione testoris ꝙ lex Et ideo cui ex dispositione legis actor sui nichil potuit t tuo filio statuto possit plures t tuo statuto ꝛco l. pretede de testi in te

ipsu. Et req̃ velut cōsiderare tēp̃ sibi statuto nō
actor possit plus certe hoc non pt fieri ī
pūdicii actoris et licet testator addiquat is
tam quantam cumq̃ arrogatꝰ dic̄ quēlibz
bere ex dispositione legis non tñ testatoris ex
quo infertur q̄ licet minor ī ſmā statuat
deo cōmuni q̄tuor milium ad ſoluēdum ſta
tutū a iur̄ ut l. fi. C. de vsu ar. iudi. tñ
dic̄ tēp̄ legis non iudicis. et sic req̃ p̄
tempꝰ potuit purgare mora l. celsꝰ de ar
bi. q̄ al' non posset ut plene no. et le.
ī l. insula ff. de ver. ob. Nec ista ꝙ̄ ē auc
tas ad terciam sicut ē aucta ꝙ̄ filiorū
naturaliū et legitimorū ut tenz glo. ī ꝙ̄
seruādo ī verbo. ī oñib̄ ī aut̄ de trien
et semis coll. iij

Minor cum natu hec ē ꝙ̄
pars ubi po
nit aliquas causas predictas et p̄missuas
adoptionis et h̄ intendit. Minor non
pt arrogare maiorē ſ̄ arrogator debz ee
maior arrogato xv̄m ānis et licet q̄s
non habeat filiū tamē pt adoptare aliū
ī loco nepotis vel pronepotis ex filio ut in
verbo licet. Item pt q̄s filiū alienū ad
optare ī locum nepotis et eq̄ nepotem
ī locū filij ut ī verbo et tam filiū. Nec
vbi vnꝰ adoptat aliquē loco nepotis ex
filio suo debz ītervenire ꝙ̄sensꝰ filij ſ̄ n
eq̄ pōt alius dare alteri ī adoptionē nepo
tem ex filio ut ī verbo ſ̄ et si quis et
verbo ſ̄ ex ꝑuerso. Item q̄n adoptatus
sit ī potēte adoptantis ut q̄ fiunt adopta
tꝰ ab vno patre non licet matre potest ad
optans adoptatū dare ī adoptionē alteri
ut ī ꝙ̄ ī pluribus. Item ſpadones qui
bꝰ virilia amputata sūt ſpada vel gla
dio pōt adoptare et arrogare. Dz castra
tor id ē eunuc̄ natū non ut hic ī ꝙ̄ sed
illud et hoc dicit tota lex. usq̄ ad ꝙ̄ fe
mine. C. Nō ex p̄n. ibi naturam imitat.
q̄ arte imitatur natura ī q̄ndā pt
ſ. q̄ non pt fieri per naturā non pōt
fieri per artem ī gulare. Nam ī adop
tione optatur fictio dicta q̄ fingit
eum filiū et non ē. et ista fictio imi
tat. naturā ut sicut ē possibile ī na
tum ī alio sili. vel ī gnē ita fit ex ea
si ficto. Et de materia fictionis dic ple
nissime per hanc. l. si ig q̄n p emptē
ff. de vsucap. Et nō glo. super verbo
xv̄m ānis q̄ lēma etas de plāl. sm di
uersas opiniones et adde glo. ī l. hēredi
ff. ad l. fal. Sed vltra hꝰ glo. ī p̄n. q̄ v
nec ꝙ̄cessus etatis sufficit ad plures
adoptandos sic ecia licet vnꝰ fuit plu
res habuit et exercitatꝰ strenue bāniū et
quēlibet pōt ut no. gl. C. ut nē pares
Tamē vnus generalē absolutio ab exqui
sitione et a bāno sufficit ut plene no.
per hanc. ī dēm l. de pupillo ꝙ̄ si pleuri
ff. de no. op. nun. C. 2o nō ī verbo sed
et si quis ibi et filius ꝙ̄sentire debz q̄ v
bicūq̄ ē actꝰ alteri pūdicialis q̄ p̄tra
uel ꝙ̄sensꝰ illius talis ē req̃rendꝰ et est
regula vulgata ī tot. q̄ ubicūq̄ tractꝰ
de pūdicio alterius siue sit actꝰ q̄ pos
sit alteri pūdicare q̄ ille talis ē citan
dus ut hic et l. no. ita dicimus ff. de adop
et l. ī causa ꝙ̄ causa. ꝙ̄quirta ff. de mi
no. Et ideo q̄n interpellantur a dño re
scripta vel hec cōtra nos ī pūdicio de
minor. debent citari hij ī quorū pūdi
cio citantur hij ut dicit glo. ī l. nam
ita dicimus alle. Sili. q̄n pretē. instrū
antiquū vel casum recipi ut l. i. ꝙ̄ cas
ff. de bo. pos. ſ. ita. Sili. q̄n instrum de
pūdicio petētur recipi ut l. exigere et i
bi. glo. ff. de adm. tu. Nam ī supdictis
casibus debent citari ecia illi qui aliq̄
pōt pretēdē interesse et sufficit citatio p
generalem proclamationē si ignōtus per
sone quorū interest ignorabitur ut l. si eo
tpore. C. de rei. vin. et ī nota. ī aut̄
si ecia. C. ut se ab hē. abst. Nota 2o
ī ꝙ̄ ſ. illud q̄ castratꝰ et iste mat. nō
pōt adoptare q̄ multi fiunt possibiles ad
generare posse. Item non pt filiū pos
tumū instituere l. sed ē quesitū ꝙ̄ i ff. de
libe. et posthu. Item non pt matrimoniū
ītrahē l. si seruus ꝙ̄ si ſpadoni ff. de ri
dot. Secꝰ aut̄ ī ſpadone id ē ī eo cui
virilia amputata sūt magis si retinet
vnū testem i testiculū q̄ tūc pt ge
nerare ut dicit glo. ī dēm l. ſ. ē quesitū
ꝙ̄ i ff. de libe. et posthu. Secus autem
cui desūt virilia que sūt minima pars cor
pis dic̄ virosꝰ et pt redibi ab emp
tore nisi ī aliquibꝰ partibus ubi ī potēs
melior ꝓpter curā mulieris ut l. si
aut̄ quis ff. de edili. edic. Sili. et alij
cui sūt virilia amputata dic̄ meliores q̄
nichil de virilitate et fortitudine desiciat
ut l. edules ꝙ̄ sicut cū ff. de edili. edic.
cum silibꝰ

Femine quoq; femine nō pōt
adoptare l. ar
rogare l. mulier. C. ē nisi ex ꝙ̄cessione
pūcipis ꝓpter eorū liberos ī atrio pū
cipis defunctos. Item arrogatꝰ trāsit
ī potestatem arrogatoris cum filijs suis li
beris et bonis ut ī ꝙ̄ illud et ꝓ adop
tionem seruū et ꝓpter a dño fiat ex
tingit libertus a dño q̄us adoptionē
non habeat de fide ut ī ꝙ̄ apud eundē
nō hꝰ d. usq̄ ad si. C. Nota ex p̄n. q̄ fe
mina non hꝰ filios ī potēte sicut hꝰ pr
et sic videt. q̄ effectꝰ patrie potēs
q̄n hꝰ locum ī pr̄e et q̄n enumera
tur per glo. ff. de ꝓ. po. ꝙ̄ nus aut̄

non hñt locum ꝛ mꝝ dic etiã non ꝓt mlt̃
arbitriu nisi ex ꝑsuetudie ꝛ aliqbus no
bilibꝫ ut ꝛ comitissa matilda et ꝛ comi
tissa campanie ut l. fi. C de arbi. et ibi
glo. Dic etiam ꝯpellitur mlt̃ ab hijs vi
rilibꝫ officijs de quo plene per glo. ꝛ
l. y ff de re iudi. ¶ Nota 2o ꝛ ꝙ illud
ꝓpium q̃ illud dic̃ ꝓpiũ qđ̃ non cõicatur
alteri ideo dicit tabelliones ꝛ mistris
suꝰ ꝓpio ut excludat nus alienꝫ uel qđ
¶ Nota 3o ꝛ ꝙ fi. q̃ licet notãrio filij
frãt a dño de seruo suo ꝛ iudicio acta ꝛ
testimoniũ habꝫ non facit ꝑ
tũ filiũ adoptiuũ tñ facit eũ liberũ
et sic non valet qđ̃ ago ut ago tamẽ
valꝫ ut valere ꝓt ut dicit glo. hic qđ̃
ꝛ verũ q̃n ꝓcreatur ꝛ forma ut l. an ꝛ
utrũ ff de adrep. ¶ Nota vltrõ q̃ pro
fessio filiationis non facit cum filius q̃
non ẽ ut ꝛ l. iubemꝫ C de libe. cau. et
l. non mud̃ et l. non oplis C de ꝓbãd̃
Tamẽ facit talem ꝑsũptionẽ et ꝟsumit
ꝛ quasi possessione filiationis donec ꝓbẽ
contrariũ ut l. fi ff de ꝓbꝫ de quo dic
per bar. ꝛ l. y ꝙ i. ff de lite agnos. Et
q̃ litꝫ ꝓbetur dic per bar. ꝛ l. filiũ ff de
heyg qui ꝑt̃ sui vel alic̃ mꝝ vide latꝫ ꝑ
cum si placet

Quibꝰ modis nus patrie po
testatis ꝟsoluit

Hic titulꝫ diuiditur ꝛ septem ꝑtes
In ꝑmo ponit qualit̃ quis dissol
uit̃ per mortem eiusdem puta ꝑ
deportationẽ uel damnationẽ ꝛ metal
lũ 2o ibi filiꝫfamilias qualit̃ ꝑ digni
tatẽ 3o ꝛ ꝙ si ab hostibꝫ qualiter per cap
tiuitatẽ 4o ꝛ ꝙ ꝑterea qualit̃ per ꝛ
mãcipationẽ 5o ꝛ ꝙ illud duo ꝟsoluit du
bia usq̃ ad fi. et ꝑ hꝫ intendit Seruꝰ li
berantur a dñica ꝑtate per manumis
sionem et alijs multis ꝓsitis ꝑ de libꝫ
ꝙ multis et ꝛ glo. magna ꝓsita ibidẽ
ꝛ ꝙ fi. filiꝫ vero liberatur a ꝓpria ꝑtate
morte ꝓpꝛ si ꝛ eius ꝑ ꝑtate vel morte a
vi si ẽ ꝛ ꝑtate avi nisi supersit filius avi
pater huius nepotis q̃ tñ nepos ꝛcen
dit ꝛ ꝑtrem ꝓpꝛ suꝰ si ipse ꝑ ꝑsona
lem maserit ꝛ ꝑtate avi usq̃ ad mortẽ
ipsius avi h. d. usq̃ ad ꝙ eũ avitã Secꝫ
avit si ꝓt se gerunt de ꝑtate avi licet
fuit emancꝫ ꝛ ꝑtrem avi et ꝛpatrũ
ꝑ mortẽ avi q̃ eius ꝑ non usq̃ ste
terit ꝛ eodem statu abilitatis et ꝛmel
nepos fuit liberatꝫ non ꝛtraxit ꝑ
ꝛ ꝑtrem ꝓpꝛ sui a quo semel fuit li
beratꝫ ut l. si ꝑ filiũ ff de adop. et sic
ꝛ argumẽtũ q̃ ille qui ꝛpetrauit ꝑ
mã vacatiuũ si interim ꝛcipiat vxoꝝ
que ꝑ vacationis sit mortua q̃ mich
lomus non possit obtinere ꝓmã va

autem cui adde qđ̃ no Jo an ꝛ ꝙ i. de cle
ri. et de grẽ de ꝓbꝫ ffallit autem si
pater ꝛcussꝫ de ꝑtate ꝓpter dignitatẽ
cum dignitas debet sibi ꝓdesse et non
obesse ut hic ꝛ gl. fi. supꝛ. vbo mꝝ Et
ideo si ex forma statuti bona decedentis
qui non habꝫ aliquẽ ꝛ ꝑtate debẽt eue
nire ꝛ qꝛ non deuenãt bona decedẽtis
qui ꝛliquit filiũ ꝙm ab eo ꝑtate ꝓpꝛ
dignitatem dissoluti ut ꝙ illud ꝛ aut
ꝟsutus q̃ de dignitꝫ coll. vi.

Cum autem is qui Hic est 2a pars
ꝛ qua ꝓmt qualiter quis liberatur a
ꝑtate post mortẽ eiusdem ei⁹ ꝛ cum po
testate ẽ et hꝫ intendit De portatio pa
tris vel filij liberat a patria ꝑtate que
per ꝛstitutionẽ ꝓncipis ꝛcuꝑatur hꝫ
legatio aut ꝑtis vel filij non liberat
a ꝓpria ꝑtate. Item ille qui efficit̃ seruꝰ
pene ut q̃ dampnatur ꝛ metallũ uel
ꝑpetuꝰ bestijs desinit hñe libertos ꝛ ꝑtẽ
te hꝫ dicit usq̃ ad ꝙ filiusfamilias ¶ Nota
ex ꝓ⁹ q̃ pena deportationis ꝟsoluit uꝰ
patrie ꝑtis et quis possit imponẽ hñt
penam dic ut hic ꝛ glo. semper verbo de
portatur et qualit̃ obligetur deportatꝫ
dic per bar. ꝛ l. quotiens ff de noua. et
l. quot sꝫ seruꝰ ff de pecu. et hꝫ pena ꝛ
ꝟsoluit mꝝimo⁹ sic non ꝛmittit affectꝰ
vxoꝝ ut l. i. C de repu. ¶ Nota 2o ibi
mortuus eo q̃ mortẽ ciuilẽ et naturalẽ
equiparatur q̃d̃ verũ ꝛ hijs quibꝫ mors
ciuilis ꝛpsentat eũdem affectũ quẽ na
turalꝫ ꝛ hijs que sꝫ uxoꝝ ut hic et l. i.
ꝙ filiũ ff de conꝫ ta. Jx ꝛ hijs ꝛ qbꝫ non
ꝛpsentat que nãlis ut hijs q̃ sꝫ fructꝰ tuꝰ
non ꝛcipiantur ut l. eũ pater ꝙ hẽditatẽ
dele. y et l. ex feo ff ad trebel. Et si quis
ẽ gratuatꝫ post mortẽ suam ꝛstituẽ hẽ
ditatem alteri licet intret religionẽ vl̃
monasteriũ per qđ̃ dic̃ mortuꝰ mũdo
non tamẽ tenetur ꝛstituẽ nisi moriat̃
naturaliꝫ per l. statuis florus ꝙ co⁹ne
lio ff de uꝰ fis ¶ Nota 3o ex ꝙ hꝫ si ex
indulgentia q̃ ꝺdemptꝰ ꝓpter malefi
cium et ꝛstitutꝰ a ꝓncipe ꝛcuꝑat ꝑ⁹
ꝛ quo erat ãtꝫ essꝫ condemptꝰ et hꝰ
verbũ q̃n ꝛstitutio fit per verbũ ꝛsti
tuo Secꝫ si per verbum ꝛdulgeo ut ꝛ gl.
sup verbo statutum et ꝛ l. fi C de sen. ꝓfe.
Ista tamẽ ꝛstitutio nũq̃ trahit̃ retro
ad bona alienata q̃ beneficia ꝓncipis sine
alterius ꝛtenta sꝫ intelligẽda ut l. i. ꝙ me
nita ꝙ si quis a ꝓncipe ff ne quid ꝛ lo.
pub. et ideo ꝙmus eũ ꝛstituat ex ban
initi nõ ꝓterea ꝛtelligitur ꝛstitutꝰ ad
bona sua alienata nec etiã ad fructꝰ
bonoꝝ etiam non alienatoꝝ a. auꝛ q̃
d. de nestorio C de hẽreti. est ergo eis ꝟsi

hui q̄ faciant apponi ī restitutione q̄ restitu
antur ad bona eciam distrahenda per ffiscū
ꝙ mang ambulassent de quo per bart et
ange ī l. gallus ꝯ ꝙ quidam si vacuā ff
de libe et postu. et p̄dicta intelligo de
restitutione hoīs ff Quid aut ī restituto
diuina aut ī lazaro qui fuit restitut⁹ et
resuscitat⁹ a deo an potuit recuperare bo
na et illa heredibꝫ auferre Dic q̄ sm
glo ī l. ex hoc ff de legi. q̄ non mutat o
perat⁹ diuina potestas circa mortem
naturalem q̄ humana circa mortem ci
uilem ꝙ ex humana gratia p̄cepit mor
tuo ciuili⁹ qui p̄dixit bona recuperet illa
ut hic et l. fi. C de sen pall. q̄ et mor
tuo naturalit⁹ diuina gratia ad vitam
restituto illa recuperabit Item filiꝰ filios
ī p̄tate recuperare potuit ꝙ non vxorē
nisi de nouo contrahendo cum ea matrimo
nium cum semel morte fuerit dissoluto
et ī casu ī utroq; ī l. cum duo ī fi. ff de
captiuis ¶ Nota ergo ī ꝯ relegatū q̄
relegatus nichil p̄dit et dicit ibi relegati
tum et deportatum ponit hic gl' super
verbo retinent Et qui p̄t ī pone hanc
penā dicit calde gl' ī fi Et dum gl' dicit
ī fi q̄ hec pena non ī pone a defenso
ribꝰ sine potestatibꝰ potestatē cuitatis
dicit quod seruatur de assiendio ut u
surpatio merū vel mixti imperij sit usur
patio ut dicit gl' ī auc de defen ci ordi
na. iurisdictio ut ten̄ spe de m. oz ꝯ cō
stituet V Item ex premissis ꝙ non habet mer
um vel imperium ī p̄uilegio de iure ꝙ ciuitates
multe que illud usurpauerunt eis accedit
ut ten̄ spe. ī tr. de iurisd. om iudi. Sed
V gō p̄dicta Sed tū p̄cipue p̄t ꝙ
inuocare ut ibi dicit bal Cū enim expa
tiatur latius nisi tpus dicat hec c. glo. ī ver
bo retinet q̄ equantur deportato si aut eo
rū bona publicentur al' equiparat relegato
Sz hac ī ōne per eū disputata que ī
cepit statuto ciuitatis lucane regulat hāc
glo per multa argumenta concludens q̄
non equatur deportato nec relegato ꝙ
ꝓe dicitur hostes et transfuga sue ciui
tatis ille erit dict⁹ transfuga qui ab eo
sub quo impio ī desistit et de mō hostē
se conferet ff de capti. dim l. omissione ꝯ
qui deficit Sz q̄ritur ideo ponit⁹ in
bāno q̄ rebellis fuit hyps sub quorū
iurisdictione et imperio fuit et q̄ fert se
ī nūc aliorū q̄rentiū et hostiū sue
ciuitatis et ergo dict⁹ transfuga et hostis
sue ciuitatis romanę p̄dit domū ciuita
tem et oīa ei⁹ una ut dō ꝯ qui defi
cit ꝯ que essent ī ei⁹ fauore licet ima
neat allegatio iuribꝰ facientibꝰ cōtra eū
ut no. ī l. tutelas ff de capti. diminu
et p̄tinet ea que ꝯ iuris gentiū ut dō
ꝯ qui deficit et l. quidam ꝯ seruus ff de
penis et de bona gl' Item transfuga est
hostis sue ciuitatis et q̄ibāmus ꝙ dicit iura
sue ciuitatis ei⁹ fauorem decernendā nō
autem ei⁹ detrimentum Hec p̄dicta ea que
ꝯ iuris gentiū nec una ecia ciuitatis ro
mane q̄ non ī hostis esset romani tpe
ꝙ ꝓ illis ciuitatis eam et ideo ex bonis
non poterit testari heres instituꝰ et ab
intestato succedē sm una municipalia
sue ciuitatis de qua oriunt nec ē tāq̄
peregrinus ut l. i. C de hīs inst Et q̄ relicta
mundi exalant ut l. tutelas ꝯ si ff de
capti dim Sz hīc potest sm una ciuita
tem romanorū que non p̄dit ꝙ ī ciuitate
potest emere vendere et alios contractus
facere que ꝯ iuris gentiū ut l. ex hoc iure
ff de iust. et iur. Et p̄dicta intelligo ī
q̄ibāmus q̄ p̄t tpore arridi de iure cōi ex
bannito tpore ut l. in ꝯ fi. ff de statu Ille
aut qui non p̄t tpore arridi non ē p̄pe
transfuga sue ciuitatis et ideo retinet
una cōia sue ciuitatis et p̄dit solū illa
que ex certa causa ī statuto sm hanc ī dō
disponi Sz licet q̄ibāmus ī sua ciuitate ꝙ
se p̄tendant non possit agere contra aliquem
sicut debitorem vel sue rei detentorē ad ī
stan. ex contractu qui se vigore p̄tendant et sic
agere non p̄t ꝙ hīc quemq; excipere et appel
lare nec ei tuto contra est ex contractus
ut no. ī Intelligimus ex de iudi. In
p̄t suas appellationes altri cedere ꝙ ea
bona non ꝯ adepti ut sic illi cessiona
rio non obstet ei⁹ excommunio dic ꝙ potit
ex causa onerosa non lucrativa l. apd
celsum ꝯ auctorū et ꝯ sequē ff de dolo
excep. Silē q̄ibāmus quicq; potuit se de
fendere excipere et appellare ꝙ non alium
reducere ad mutuum excommunio ut dō
ī intelligimus et per hec ī suo tracta
tu q̄ibāmus et qualit⁹ et quo bānitus
ꝯ capiatur et q̄ eorū bona venant p̄hi
benda uel non dic per salicetū ī re
petitoē l. p̄me C de hīc inst In q̄ibā
nitus possit cē arbiter dic ꝙ per angē
lum ī repetitione ꝯ arbitrorū Item quot
ꝯ spēs bānorū Item an q̄ibānitus per
bānū sit exemptus a iurisdictione iudic
bānientis ut sic ab eo ciuitatis non teneat
ur compārere etiam si sibi velit dare
siluū q̄dictū Dic per ange ī disputa
tione sua que incipit bononien. Item
nota ꝯ pene q̄ dampnatus ī metal
lū efficit⁹ seruus pene et p̄dit sic p̄dicta
tem et liberos et quotuplex sit spēs
dampnationis ī metallū Et iste pene
metallorū non ꝯ ī usu hodie

filiusfamilias

Hec ē 3a pars
ī qua ponit
qualiter quis liberetur a patria potes

per dignitatem et hȝ intendit Dignitas
senatoria militaris uel ꝙsilaris nō liberat
a prīa ptāte ſȝ hodie dignitas pīnat⁹
liberat a prīa ptāte h d uſȝ ad ⁊ ſi ab
hostib⁹ Silr liberat dignitas ꝙsilat⁹ uel
ꝙsilaris et dignitas pfectur uel arbit
ria uel dignitas mgrī militū Et alie
dignitates que ſt ī textū xȳ que ꝙmuān
tur ī l. fi C de decurio. li xȳ et ī ⁊ illd
ī aūc ꝙstituō que dc dign. coll. vn. et ī
c Iudeorū de ord. et qua. et ī c eā volū
tate cū de ſen. ex. Silr et dignitas epālis
C de epiſc. et dc. non erīt ſimplex ſicut
dos liberatur a prīa ptāte ut ī aūc pſ
interos C de epiſc. et dc. Hȝ ſi filius tyre
dictus mōſtrauit pr̄ pīnatur ptāte dcit
gl. ī l. ſi ex causa ⁊ papa ff de minō Et
ī ſpe de ſtatu mo. vī duodecimo quer⁹. Et
quidem ītroſſ erit de ptāte pape nūq
pſumet nec prīe ptātis dic ut ī ſpe c
hȝ xȳ quęruntur Et tres ſole dignita
tes ſ. pīnat⁹ ꝙsilat⁹ et epālis liberāt
ītgnēti eīd quib⁹ ē eis adepti Aly aūt
liberāt demīd eīd merpretur admīſtrare
ut hic ī verbo illuc Et intellige ꝙ dig
nitas liberat filiū a patria ptāte ad ꝙ
modum filij non ad tēma) ut dyn e ī
pn̄ huius ti C Nō ī pn̄ ꝙ dignitas mi
litaris non liberat a patria ptāte Et ut
ꝙ dicitur miles et ut gaudeat pīuile
gio militum plā ſt̄ nātia ī eis ꝙſtitutā de
ſ. ꝙ non ſit negociator. Item ꝙ examinet⁹
et approbetur. Item ꝙ poſſet ſacramenta
ꝙ mozetur non vtitur pro ſalute rei
publice Item ꝙ enſis militaris et aūt
pona⁹ Item ꝙ ſtigma cū brachijs in
aſſerdū ꝙ oīa enumerātur ī gl. ī l. plī
ff ex quib⁹ cau. ma. et ſic pz

Si ab hostibus Hic ē ſexta pars
ubi declarat qualit⁹ qui ſoluatur a pa
tria ptāte per captiuitatē Et hȝ intedit
ſſilius capti ab hostib⁹ interim liberat⁹
a prīa ptāte ſȝ pr̄ postlimino recuperat oīa
iura pīstina fictione luminȳ pu fingit
pr̄m nūq captum et ſemper ī captiui
tate fuiſſe Idem ſi filius capiat⁹ et d⁹
pō luminā qm̄ ſo per hostes fuit dict⁹
ex luminā ſpem et deinde mt⁹ luminā ac
cepturus ſiue ſine ſine ꝓlayetur ab hostib⁹
ſiue recuperet⁹ ex dictis hostib⁹ hoc dicit
uſȝ ad ⁊ pterea ff Quid aūt ſi post lumi
nū dc ut hic ī gl. ſiue vō postlimini
Et postliminium nō ē uſ ff de capt. et postli.
Et ꝑ intellōm tex. pmittit ꝙ ficto post
liminȳ fingit captus ab hostib⁹ et ibi de
functum decessiſſe ꝑambula hoc captum
tamq et ſic decessiſſe liberū et nō ſuū
et ꝑ mō aūt ante gestū per eū ſ testō

et alia valere et teneri ſ. ſicut ante captiuita
tem mortuo fuiſſȝ ut ī quib⁹ non ē per
mus. fieri testa. et vocatur fictionem trans
latiue de tpe ad tempȝ de quib⁹ ꝑ hab.
ī l. ſi quis ꝑ emptore C de vſucap C
Nota ꝓmo ꝙ ficto postliminiȳ hȝ locum
ī captō ab hostib⁹ et dicitur hostes qui
mouerūt bellum populo vel ꝙui⁹ po
pulo romanȳ mouerūt bellū vel etiam
quib⁹ imperator vel papa uel ſui legati ⁊
officiales mouerūt bellū ꝙ ſe rebellauerūt im
perio vel eccliē ut plene no. per hab. ff
de capt. et postli. reuer. Et ꝙdȝ captiuā
ī isto bello efficiebatur capientis ut ī
de rerū dom ⁊ mēta nisi capiatur vic
tus hostib⁹ ꝙ tūc capta debent poni
ad lustrū ut deſcribantur militib⁹ ſuis
meritis ut dicit hab. ī l. ſi quis ī bello
ff de capti. et ē tex. ī l. nus militare p⁹
d. et ī c nus gentiū ſecū ē ī patriciatu
tribus ciuitatū ſi patres ex pulſi mouerūt
bellū ciuitati nam non dic⁹ bellū ꝓ de
trimento ciuilis ex qua re publica ledit⁹
et ī exercitū deducit⁹ ideo ī tali bello non
hȝ locum postliminiū nec alia ſtatuta
de bello loquūtur ut l. ſi quis ī gentiū ⁊ ī ca
nulib⁹ ff de capt. Silr ī bello ītesto ad v
na ciuitate alteri non hȝ locū postlimini
nȳ ꝙ non dicūtur hostes nec ſſe ſed
latrunculatores ut l. qui a latronib⁹ ff de
testa. ꝓ quos ad rēp ſeruandā ut rēp ſuā ꝓ
ptātis ut ī bello loquto et no hab. ī dcā l.
hostes et ibi hec que dicūm ī de rerum
dom ⁊ Item ea que ab hostib⁹ et glo. ī
⁊ uersus). de acq C Nota 2o ibi ꝙ ſuſſra
ſo quod nec prīe ptātis captū ab hostib⁹
iterum eo capto dic⁹ ſtare ī ſuſpēſo re
ſpecto futuro euētu Hȝ rſpō ſtatu ptātis nō
pendet ꝙ captō pz vere ē ſeruꝰ et fi
liꝰ vere ē ſui uris ut tenȝ glo. ī verbo
pendet et ideo licet testū ſeruꝰ a filio cap
to ab hostib⁹ interī teneat eīd prīe rēuer
tente eruam mortuo filio testū irritat⁹
ut tenȝ gl. ī l. fi C de ſen. paſſ Secꝰ tamē
vide⁹ ī ꝑtrarijs ꝙ filiꝰ ſimulans ꝑ eō
tradi ſȝ non erūtur non tñ tenȝ ī pun
dicit prīe ꝑter fictionem postliminȳ ſta
ī ꝓuidet prīe ī cuiꝰ ptāte ſemꝑ fingit
filiꝰ fuiſſe nichil potuit filiꝰ agē medio
tpe ut tenȝ azo ī ſit C de ſen. paſſ Et
ideo interī bonis captum debȝ dari curator
l. mutto ⁊ ſi ff de tute licet ſecꝰ ſit ī fi
lio deportato interim heredē cuiꝰ cōtr
cui tenet ꝙ ibi nulla ē ficto dcā l. fi
C Nota ibi nam ſicut limina ꝙ limes d
finiꝰ et tuꝰ domꝰ et ideo non dic⁹ de
bitor captꝰ niſi ſit mutuatꝰ inter ꝓſidia
rebꝰ ſeu nec limina Curerius et cum
ex re non poſſit ꝑ libito voluntatis ut hȝ
et l. ꝙsita ff de capti. et ibi ꝑ hab. et ī

e ſi et ſi quis captus cum gl' ī c mulcere
ī fi de iudi li vi Silꝫ non dicꝫ quis capt⁹
uel Vincatꝰ ī domo uſi ſit capt⁹ uel
Vincatꝰ inter limina dom⁹ per dicta
uia nam deū dēo in uicta ablatiuo de
notat intrinſecatem ut l i ⁊ ī flumīe
ff de flu de quo per hanc ī li ⁊ hoc ī
terdictum ff de colla Sed ſi ſtrictū dicat
q⁹ faciens turrim vel inſultum ad do
mū alic⁹ primat⁹ duplex pena q⁹ ver
ficatur ī eo qui fecit turrim vel inſultum
ī pertinēcijs dom⁹ puta per duos pe
des intra domū l ſi ff fi regū ī l quid
tiberi⁹ ff de ſeruit vrba prędi et ī l apd
labeonem ⁊ cum iuncti ff de iunijs Sz
de circūſtancijs ecclē et area eccl'ie p
xxv pedes ut refert hanc ī dēo ⁊ eā vi
cā xvij q iij c aſſiſe et c ſicut

Pzeterea per emancipa

hēc q̄rta pars ī q̄a ponit qualiter
quis diſſolui⁹ a patria ptāte per ema
cipationem et hoc intedit per emāci
pationē diſſolui⁹ quia a ꝓpria ptāte Et
forma olim tradita ī emācipando fuit
est hodie pr̄ emācipare filiū coram quo
cūq⁹ iudice iuriſdictionem habente Et
mira q̄e ſeruant⁹ p̄mo ī bonis liber
ti manumiſſi ſeruant⁹ ꝛegulariter pr̄
emācipati Et ſi filiꝰ emācipetur pater
eiꝰ legitimā aſſequit⁹ Item licitum ē
pr̄i uētro nepote uel pronepote ī ptāte
ſua emācipare filiū et econtr⁹ h d uſq ad
⁊ ſz ſi Nota primo q⁹ emācipatio libe
rat filiū a pria ptāte et dicit⁹ ab e q⁹
ē et manū q⁹ filiꝰ ex manu et pōt
tem pr̄is ponit⁹ In quam ptātem per
grinitudine reuocatur ut l i c de nig⁹
libe Et hec emācipatio cum ſit act⁹ vol
tarius pr̄ fieri coram non coram ſuo iudice
ut hic ī gl' ſup verbo migrāte⁹ et l e
mācipari ⁊ i ff de adop et coram
migrātis municipij ut no glo dēo ⁊ i
Et pr̄ fieri a iudice iuriſdictionem habē
coram ſcipō ut l ij ff de offi ꝑfec Et in
emācipatione aſſeruat⁹ voluntas vtriuſq;
tum pr̄is q⁹ filij ut i c ⁊ An aut⁹ cogit⁹
pr̄ dare emācipat filiū dare ſibi legitimam
dic q⁹ non q⁹ filiꝰ nullum habz nec ī bo
nis pr̄is pr̄e vuente de quo per hanc l
ſi ff de libe agnoſ l nec ſz ⁊ pe ff de a
dop Item pr̄ dum emācipat an cogat⁹
ſibi aſſignare uel dare alimēta ī p̄miū e
mancipationis Dic q⁹ aſſignare ē dona
re et tradere ut dicit tex m l ut lib⁹ ī
ſi c de colla Et iſta donatio nō aprim⁹
ſibi ī legitimā niſi pater dicat domo
vel tuo tibi pro legitima vel ꝑ pte tua
ut l ſi ⁊ et generaliter et ibi per hanc c
de ſoſſi teſtā et l peto ff dele ij et licet
non aſſuetus ī legitimam tamē tenet⁹ eū
filiꝰ aſſerere cum fuerit⁹ ut dēm l et liber
Si autem pr̄ nollet ſibi aliquid dare ī p̄
miū emācipationis non poſſz cogi filiꝰ
cui nullum nec habz ī bonis pr̄is ut ī
dixi et q⁹ talis emācipatio ē ad cōmodū
pr̄is q⁹ pdit mira pr̄ pōtre et ad cōmo
dum filij q⁹ liberatur a patria pōtate io
ſpropriē loquēdo Tabellionem ī inſtrūm
mancipationis dum dicit q⁹ pater det
p̄miū emācipationis filio q⁹ pōt debe
ret filiꝰ premiare prem et donare pr̄i
eo q⁹ diſſoluit eum ab obligatione pr̄
na et obſtrinxit eū ſibi mirū ut no hab
ī l cum oportet ⁊ pe c que de bo q⁹
libe p̄miatur tamen pr̄ aliqn q⁹ emā
cipando filiū retinet ſibi dimidiū vſufr
tus bonorū aduentitiorū filij ut dēm l eū
oportet ⁊ pe Et adde hic q⁹ dictum ī c
ſi et qualit⁹ tenetur filiꝰ emācipat⁹ de
obligatione contracta ī patria pōtate di
cum ī de capi dimi ī pr̄i Nota ibi ea
dem iura p̄ſcribunt⁹ q⁹ pater emācipan
do filiū retinet ī eū eadem iura q⁹ pro
pria ī libertū hoc autem fallit ī exiſtens
ī quibꝰ patꝰ habet plenā iuris q⁹ pr̄ q⁹
ponitur hic ī glo notabili ī verbo pro
no ī q⁹ adde ibi Nec q⁹ filiꝰ ē miles dic
hodie corrigitur q⁹ ſicut pr̄ tenetur relin
quere filio legitimā ita et filiꝰ pr̄ de
ſuo peculio uel caſtrenſi vel quaſi ut
tenet hic ī auc ex eā ī c de libe pter
et q⁹ ī pr̄ et ī Item ff ſi quis a pa ſu
manu Item ibi calcitra⁹ non ita pr̄
hoc verū ſi alienatio ſit fact⁹ titulo onero
ſo et ſine fraude emptoris tūc revocat
pr̄ ad ſubſtrahendum pr̄m ut no hic m
dēm l uſz ff ſi quis a pa

Sed et ſi pater

Hec ī q⁹ pars ī q⁹ ponit qualit⁹ filiꝰ liberatur a pa
tria pōtate per adoptionē et hoc intedit
per adoptionem factam ab alio pr̄no vel
matrino ab alio deſcendentia liberatur ſi
liꝰ a pria pōtate et trāſit ī pōtatem ad
optantis h d Et eſt ratio q⁹ hic con
cipit duo iura ſ naturale et ciuile
q⁹ ſecꝝ ī q⁹ extraneꝰ adoptat ut ī c h
t ⁊ ſi vero pr̄ nātis Nota ibi et non
contradicēte quieta glo q⁹ ibi tacet affir
mat et aſſentire vid⁹ q⁹ ē verum ubi tr̄
tatur de eiꝰ modo uel ubi ī act⁹ q⁹
poſt non poſſz me tuto fieri ut obliga
tio rei mee Alias filiꝰ tractat⁹ de meo
ꝛmodo uel de me obligando vel eſt
act⁹ qui poſſz fieri me tuto ut ven
dicio rei mee tacente non videor conſen
tire ut dicit glo ī l grauꝰ ff de pigno
act⁹ ut hic in cōti glo de quo ꝑ bar
ī l qui dotem ff ſolu ma et per Jo an

et dr ꝛ regula iuris tacet li vi et xxxvij di
dyatonꝰ in glo ꝛ verbo tacuit Et de hoc
hic ſ an patrone ſe ſcribi ꝛ miſtrō aren
Dictionis vel pignoris ꝛc ſine nel teſtem
vel etiam in miſtrō tranſactionis nel ꝛ
tenemenꝰ ut aduocati ꝛc ſua ab alio
petita conē ẓm poſſeſſorē et tacens
et non contradicens ſibi p̄iudicet dic per
glo et doc ꝛ c libō de tranſac Et ad
de ſ p̄ns actus iudicialis et non contra
dictis videtur conſentire ut no ꝑ glo
et bart ꝛ l i c de Relationibꝰ

Illud autem ſcire oportet

Hec eſt ſeptima pars ꝛ qua ſoluit duo
dubia ſiue ponit duo p̄cepta et hoc
tendit Nepos ex filio emancipato et ꝛ
ptāte an ſi tpe emancipationis erat
impubes non at Item filius non pot cō
pelle patrem emancipare filiū nec econtra
h d uſq ad fi Aliquitur ꝗ voluntas u
trinſq ꝛ emancipatione niſi filius ſit ma
ior ut l iubemus ꝛ fi c de emā libe
ffallit autem ꝛ caſibus hic notatis in
glo notabili ſuper verbo pene ꝛ quib
filius pot appellē patrem ut ff emancipet
ex cauſa legitima Et item ex ff legitima
pt appellē filius aſſentire ſine emancipationi
ſeu per ſe emancipari et ita intelligit hic
glo ſuper verbo pene ꝛ fi al male di
cerẓ ſim bar ꝛ l ꝙ ff filiū ff de ver
obli et ideo ſi filius patrem puocauit ad
iudicium ut no glo c de adop ff Item no
al vel ff filius iuſtus et ex forma ſta
tuti teneatur p̄ſul ſoluere condemptus ff
ꝙ filio poſſit p̄ter cogere filium officio iu
dicis aſſentire ſe emancipari ar l fi ff
ſi ſic a pre et adde ſic dixi cū eman
cipationem ꝛc p̄terea

De tutel'

Hic tutelꝰ diuiditur ꝛ ꝙ ꝓce
ſſimo continuādo ſcripſit ponit
diffinitionem tutele ꝛo ibi tuto
rib ponit diffinitionē tutoris ꝛo ibi tu
ꝙ ponit alliſionem ſeu denominationem
huius vocabuli tutor ꝛo ibi ꝑmiſſim ꝛ
ſcripſit tractare de tutoribꝰ teſtamentum
ꝛpſ qui dant ꝛ pubibꝰ ꝛ teſtā h d Q
Nota ex p̄d diffinitionem tutele cuius ex
poſitionem vide per bar ff c l i Q Nō
ꝛo ibi tutores ꝙ ille ꝛ tutor ꝛ quē ca
dit diffinitio tutele ſ qui hꝫ vim et po
teſtatem ad tuendū cum ea et ſic hēs
ꝙ ffa ſignificatio vocabuli ſumit ex dif
finitione Nam diffinitio demōſtrat quid rei
ut hic et l i ff de miſ Silꝫ et ille dic
unde qui iuriſdictionē habet et cui ꝙ
ſcript diffinitio iuriſdictionis Silꝫ et ille
dic ꝑtēs qui hꝫ iuriſdictionē p̄ſtitis

ex eo conuenit verba diffinitionis ꝛ dif
finiti ut l i ff dolū ff de dolo Sumit ex
ꝑpria ſignificatio vocabuli ex diuinatione
ſeu alluſione vocabuli ſi ei non contra
dicat diffinitio et ideo argumētum ab
alluſione vocabuli procedit dū ei nō
cōtradicat diffinitio vnde non valet ar
gumētum teſtamenti ꝛ teſtatio mētis
ut ꝛ de teſta l i ꝛ p̄n ff Codicilli eſt
teſtm ſine mētis ꝗ codicilli ꝛ teſtō
ex ei contradicat diffinitio teſtamēti et de
hoc per bar ff c l ij c appellat ff ſi
cer pecta Item nō ex p̄n quārta glo
ij ꝛ verbo non ſunt ꝙ exiſtēte ꝛ p̄ſtite
alterꝰ regulariter non dat tutor nel cu
rator ex quo ille cui datur tutor nel cura
tor debet ee ſui miris ut hic et l fi c
de cura furio vnde filiofamilias nō da
tur tutor ex ſufficiat ſibi p̄ quā emā ma
ior gubernabit ꝛc filius ꝙ extraneꝰ tu
tor nel curator Cum ergo talis affinis
extraneꝰ ut vnat patrimō nel cui alij
credendum nec filiorū gubernādi p̄
tibꝰ delictus dicat tex ꝛ dē l fi ffallit
p̄mo ſi pater nullomodo velit ammi
niſtrare nel aliud hic ꝛ hēditate adiē
tem obuento filiofamilias ex tali p̄ce
dente datur curator hēditati l fi ff
ubi aute C de bo ex libr Q Quid aut
ſi non eſſet datus curator hēditatis ſz
perſone ut ex dicitur ꝛ miſtrō puta
tales unde dat talem curatorem tali fi
liofamil ad adminiſtrandam talem hēdi
tatem ſibi obuentam an valeret quę
tenet ꝙ ſic ꝛ dcō ff ubi autem ex ꝙ
iſta datio non tendit ad excludendum
patruam p̄ſtem ſz ei vertitur et cura
amminiſtratione ſicut et al videmꝰ ꝛ
ſeruitutibꝰ rusticis que ſūt rum p̄diorū
et ſunt p̄dio dat l qui ꝛ aluenō ff
de neg geſt Quare p̄cedit et valet
libellꝰ et ſimꝰ qua die deus ꝛ tibi eā
di ad talem fundum per fundū vicinū
licet non detur ſeruitutem excidi debēti
tali fundo per talem fundū vicinū l
ij ff ſi fun vendi et dñs ſufficit aut
tas et conſenſꝰ p̄tis filio et dñs non at
tende iſtum regulam ꝙ ꝛ hic ꝛ quibꝰ
p̄ter uſufructꝰ opꝛtet ut ꝛ alienationibꝰ
rerū aduentitiarū ut l licet ff filius ar
C de bo ꝙ libe nel ꝛ quibꝰ acquiri debꝫ
uſufructꝰ ſeu ꝛ quibꝰ ꝛ dubium an ver
tatur damnum nel utile p̄tis ut ꝛ ad
unda hēditate delata filio ut l ſi miſtē
ri C de libe Tuſc ꝙ et cui ꝑter ꝛ legitimꝰ
adminiſtrator cui conſenſꝰ ſufficit filio im
pubere ut l i c de bo ma Silꝫ ꝛ hic ꝛ
quibꝰ p̄ter nichil ſtatur ut ſi filius ꝑter
bet velit ſe alteri obligare nel ſibi ꝛcō
emancipetur ut ꝛ c ff de hēdibꝰ li vi Tuſc

ꝟsensus et auctoritas ꝑñ non sufficit ad obligandum filiū ꝑpubere nec ad validā contractum filij impuberis Quidam l fi C ꝑpubes et timens auctoritas tuto ris vel curatoris sufficeret ad obligandū naturalem vel civilem ꝑpuberem ut no ī l. i. ff de noua ratio ī fin glo ī dec C ꝑpubes q ꝑñ auctoritas ī ad corrigendum ſ3 tutoris et curatoris dantur ad obligandū et ãmittendum Item cõt ꝑ trem non hz iurisdictionem ſ3 cõt tutorē et curatorem sic ſ3 filiusfamil' pubes ꝑ se obligare et contrahe sine ꝑñ tutoris vel curatoris ꝟsensu ff de minor l. i. Fallit ī noto et macedoniano ī quib' non tenet' sine cõ sensu ꝑñ l. ad macedo. et l. si ꝛ ff de ver to et public' Ex hijs apparet si filiusfamil' minor ī ī iudicio cui sufficiat auctoritas ꝑñ vel debz dari curator et dic sic ī super ꝛ ī q̃ra ꝑ quere ꝑñ vel hic ī si sufficeret sufficit auctoritas ꝑñ ſ3 debz dari curator ſin ī dic l. fi C i ff de V. ob. et ideo q̃ dicit ī l. fi C nõnichilominus C de bo. q̃ lib. q ꝑ cogitur consentire filio agenti ī iudicio etiam ubi non q̃t' sufficere ꝑñ Intellige q debz ꝟsentire in signis ire'pudiationis sufficiunt' ſ3 si aliter ꝟstruz de ire'pudiatione ita q michil sibi facere' non cogetur consentire et ita ī telligit ibi hic ī dic C necessitatem

Permissum est hec ī q̃a ꝑ ī q̃ra incipit tractare de tutorib' testamẽtarijs q̃ dãtur a parentibus et ho intendit ꝑ ꝑ ī testo dare tutorem filio quem habet ī ꝑtite Item ꝑ ꝛ nepoti tuto rem ī alii ptite existenti si ille nepos post mortem aui non ī acceperit' ī sui ꝑñ ꝑtitem nel non Item ꝑ ꝛ ꝑtite tutorē postumo qui si natus fuisset ī vita ꝑñ fuiſſ ī ꝑtite ſ3 emancipato filio dare non ꝑ ī testo cum nõ sit ī ꝑtite nisi per iudicem ꝟfirmet' hꝫ d. uſſ ad fi Nota g. q ad hoc ut teneat datio tutoris fiat a ꝑre ī testo pluria ſ3 nãta ꝑmo q filius sit impubes ſ3 ꝑ berti non ꝑ ꝛ curatore nisi cõ firmetur ī de cura C ij 2o inquirit' q sit ī ꝑtite ꝑñ vii non ꝑ dare e mancipato nisi ꝟfirmet' per iudicē ut l fi C de testa Equum aut nullo modo ei nõ dicat' filius ſin glo ī dat l ī ꝑñ ff de testa tute 3o inquiretur q sit datus ī testamẽto non ī codicill' nisi sint testo ꝟfirmati q̃ hodie ꝑsimi' fiũ ī frustr codicill' C tñ ſ3 non teneat si esset datus tutor ī solus codicill' non fiũ testamẽto q ut notat glo. ī l. sepe v. ar cum dic' ff de ver sig Et hoc ī l. ij ff de testa tute

Item tenet datio tutoris fiãt a ꝑre in testo mento solempni inter liberos cuiuscunq ꝛ et valet testm̃ ī l. hac ꝟsultissima C q̃ impsum C q̃ testa fa ꝑ C et per hoc ī l. ij ff de confir tuto ſ3 an tutor dat' ī ī testo et postea ꝟfirmatur per iudi cem dicit' tutor testamẽtarius vel datiuus et an ꝑferatur legitimo ī glo fi hic in verbo ꝟfirmandi et ī l. ij C de ꝟfir tu to tenet q sit datiuus cum non teneat de se dato fiãt testo cessante Sapit etiam naturalem testatu ī hoc q̃ iudex debet ꝟfirmare et sequi voluntatem ꝑñ ut l. fi C de curat fur. q aliena hic ī glo si ꝑ contrariã Sapit etiã naturalem testamentariũ ī hoc q non satisfat sicut legitimo datur ī testamẽto l. ij ff de ꝟfir tuto de quo ſ an satisfaciat dic ꝑ le per hoc ī l. naturali C si quis ff de confir tuto ſ3 sin dicam glo non te netur sin dicto ſ q ei ꝑferatur legit timus imo iste talis ꝟfirmat' cuiuscunq sa pit naturalem testamẽti ꝑferatur legitimo sicut ꝑfert' testatu legitimo dat') et ad mittit alium datiuum secum ī l. si ut ꝑpo nit C de confir tuto Item nõ ī C ei autem quicunq gl' q ille qui ī ī utero ha betur ꝑ nato quotiens tractatur de ei ꝟmodo sed si non tractat' de ꝟmodo suo ſ3 de ꝟmodo alieno q̃ tũc non habe' pro nato nisi ī casibus notatis ī glo ī l. qui ī utero ff de sta ho Et ideo li cet ex forma scripti qui capiat hereditatem debeat habere ꝛ tamen qui cepit hereditatem ꝓgnantem non habebit ꝑ quicunq ꝛ ꝛ q non tractatur de suo cõ modo ſ3 de ꝟmodo capientis Sed' vec tor debz conducere mulierem per mare licet mulier sit ꝓgnans et ꝑiturus nichil debebitur vectori ꝓ vectura tamen ut l adest C quibus ad mulieres ff locati

De his q̃ sunt tutores testo dati ꝑñ

Diuiditur ī sex partes ꝑmo ꝑsit de filiofamil' an possit dari tu tor 2o ubi et seruus ponit de suo 3o ubi furiosus tractat de furioso et mino ꝛ 4o ubi ad certum autem tempus declarat an tutor possit dari ad tps vel ex tpe 6o ubi certe declarat an possit dari certe ꝛ vel cause 6o ubi si q̃s filiabus declarat an appellatione filiorum etiam tute postumi Et an cõtineatur nepotes usq ad fi et ho intedit Etiam filio furi' possit dari tutor Sed et seruus ꝑ cum libertate quam iam per legem ascitus si non detur et error vitiat donationem tutoris factum de seruo ꝑ et filius do natio fiat sibi hac additione cum liber erit que additio non vitiat ī seruo alieno

et minor xxv annis pōt dari tutor ī testō et
tūc erit tutor cum erit factꝰ ſane mētis
et maior xxv anno h̄ d. uſꝫ ad ſ. ad cer-
tum ¶ Nota ex prēd. diuīsa gl' ſup. ver-
bo filiꝰ q̄ patrua ptātē non impedit q̄n
filiuſſimil' poſſit ee tutor Et ē ratio q̄
tutela ē munꝰ publicū Et ī hoc q̄ ſt'
publici uſus p̄ua ptātē non cauſatur ut
dicit glo. et qualiter teneatur p filio ſuo
capiente officiū publicū dic ſi eſt of
ficiū publicum auctē et utilitate tūc
ſumore rei publice corpō q̄ pater ſuꝰ et
non contradicit tenetur ī ſolidū rei
publice ſꝫ priuato tenetur de peculio Si
autem ē officiū publicū auctē et p̄ua
tum vtilitate ut tutela tūc ī tutela tes
tamētaria licet p̄ē expreſſe aſſentiꝫ non
tenetur niſi de peculio Sꝫ ī datiuo ſi
p̄ē expreſſe aſſentit tenetur ī ſolidum al'
ſolum de peculio de quo per glo ī l. 1 ff
de admi. tute. et per bar ī l. ſi filiuſ ff
de tuto. Et tutio dicē inter effectꝰ et da
tum ē q̄ ī datiuū proteſt cogi Quere p
filio tutore l ſi ſ. ſi ff de ſuſpect tu. et
l. ſi quis inter eos ſ. impr. ff de exc
tu. Modo ē regula q̄ ubicūq; ē p̄ē cogi
conſentire et obligare ſe et ibi ſimplē
aſſentiendo ſe obligat ut deo ſ. ſi et ſ.
impr. ad ſeruꝰ ē ī teſtāria ī qua nō
cogitur p̄ē aſſentire nec ſe obligare ideo
eius p̄ētia ſtat et aſſenſꝰ non obligant
cum ī ſolidum ideo q̄n celebrat contꝫ
tum cum filiofamilias ī hoc ī quibus
p̄ē non poſſꝫ cogi conſentire licet dicat
ī inſtrō p̄ētē p̄ē et conſentiente non
per hoc p̄ē obligatur niſi dicatur et ex
preſſe ſe obligante per l. huius tituꝫ ff de
admi. tu. et ita per bar. ibi Seruꝰ ī hoc
ī quibꝰ poſſꝫ cogi ut ī tutela datiua
ut dixi et ſilē ī dote a filio recipienda
cogitur p̄ē conſentire et ſe obligare de
quo per bar. ī l. ſi cum dotem ſ. tranſ
gredian ff ſolu. ma. Silē ſi ſtatutū di
cit q̄ mulier non poſſit teſtari ſine q
ſenſu aliquoꝝ parentū et aliquis no
let aſſentire ut ſucceſſio perueniat ad
eos cogitur per iudicem eis officio cō
ſentire dat l. ſi quis mē tres ſ. impr.
ff de exerci. tu. et ibi per bal. ¶ 2o nota
ī ſ. plane q̄ error ī qualitate ſeu con
dictione perſone tutoris tpredit actionē
tutoris ceſſat ſi ſit error ī re aliqua nouā
obuentā ī qua tollitur ignorantia ut
dixi qui manu non poſſ. ſ. ī ſimilem
¶ 3o nota ī ſ. furioſꝰ p̄minor xxv an
pōt dari tutor go tūc cum erit factus
maior Sic et furioſus poſſet dari tutor
et interim cum erit factꝰ ſane mētis
et interim dabitur tutor datiuus a
p̄ſore non autem legitimus l. ſi q̄s ſi

ditione ff de teſta. tuto Et ſic interim da
bitur tutor a iudice ſub tacita condicōe
que de ſe intelligit ſꝫ ſub expreſſa non p̄ē
ut dicit glo ī l. mutuo ſ. condictione ff
de iure. et ī de acti. tuto. v̄ et ſi teſta
mētario Poſt eriam furioſꝰ hūmō dilucidi
intervalla ee iudex licet non arbiter Et
nō glo ī l. furioſꝰ ff de iudi. Et ſic p̄z
hic q̄ ī habil' datꝰ tutor intelligēdus cū
ceſſꝫ reſtitutꝰ ar hūmō tex. et l. ſi hēditas
ſ. furioſꝰ ff de teſta. tutoꝝ

Ad certum autem Tutor
pōt da
ri a teſtatore ad tempꝰ ex tpōre ſub con
dictione et ante et poſt hēredis inſtitutiōꝫ
ut hic ſeruus autem ī iudice q̄ non p̄ē
dari ad diem vel ſub condictione et ſi de
tur vitiatur datio l. mutuo ſ. ſub cōdi
cione ff de iure. q̄ actꝰ legitimi non recipi
unt diem nec ꝑditionem l. actꝰ legitimi et
ti. de re. iur. Item tutor non p̄ē dari certe
rei nec certe cauſe nec ſilē ſolū p̄ſone
deductis rebus ſꝫ curatore eroni ut hic
ī glo. ſuper v̄o p̄ſ ſꝫ hīc p̄ē dari vniuer
ſitati rerum nec rebus publicis vel affi
cianis vel rebus que ſt' ī vna inſpectiōe
ut rebus luciane nec rebꝰ paſcuis ſꝫ nō
rebus que ſt' ī vna villa ar. l. ſi tamen ff
de teſta. tu. et ibi per bar. Nam tutor da
tus ſimplē intelligit datꝰ certis rebꝰ q̄ ſt' ī
alia iuriſdictione ſub eoꝝ adminiſtratiōe
poſt ſe exonerare ī aliquagenta dies et nō
poſtea Sꝫ poſtea p̄ē petē ſibi adiungi cu
ratores ſeu coadiutores ad adminiſtrandum
ut l. teſtō ff de excu. tu.

Si quis filiabus Appellatione fi
liorū contin. et
poſtumi ſꝫ non nepotes Sꝫ appellatione
liberorū nec poſtumorū hīc ꝺtinet̄ nec
potes h. d. uſꝫ ad fi. Et nota hꝫ glo. ſing
verbo appellant q̄ ex conſuetudine ſiue ex
cōi uſu loquēdi appellatione filiorū non
cōprehenditur nepotes ſꝫ ex ꝓpria ſignifi
catione vocabuli ſic cum filiꝰ dicatur a filos qđ
ē amor qui amor credit certā ī nepotes de
hoc et q̄n appellatione filiorum cōtinet̄ur
nepotes ſiue ꝓferātur a teſtatore ſiue a
lege ſiue a conſuetudine ſiue ſꝫptus Et eo
caſu quo cōtinet̄ur an hꝫ ſit ex ꝓpria ſignifi
catione nec ex interpretatione intellectus de
plene per bar. ī l. liberorū ff de v̄. ſig. Et
adde q̄ talis varietas inter liberos et fi
lios non credit ī ꝺubitatū q̄ cum neſcit ni
ſi vulgare hoc ſcīret dicē liberū ſim no ī
l. q̄ ſi nepotes ff de teſta. tu. Sꝫ ſi ſcriben
notarius liberos intelligēdus ſim ſignifica
tionem legis q̄ ꝓſumitur notarius ſcīſſe
ſe ſim mētem teſtatoris ar no. ī l. t. C de
uſu. et l. fem C de v. obli. ſꝫ aſſiſa ī q̄n hīc
non pōt exp̄mi habet̄ ſeruandum vulgare

ff de exceptionibus l. i. et l. ultimo. et ff de fideiu. l. i. &c. ff.

De lĩma agnatoꝝ successi

Illis p̃cedentibus aut duobus titulis tractauit de testamentariis tutoribus in hoc tr. tractat de tutoribus lĩmis et dividit in 2 & 2as partes. p̃mo declarat quis dicantur legitimi tutores. 2o ibi. sed sciendum. declarat quis sint agnati et quis cognati. 3o ibi. qd autem. ostendit quis dicat defecta tutela testamentaria et sic fit locus legitime. 4o ibi. sed agnationis declarat quomodo tollat agnatio et per quod cessat tutela lĩma et ho dicit usq; ad finem. Quo cessantibus tutoribus testamentariis vocantur agnati qui dicuntur legitimi tutores et agnati sunt qui descendunt per virilem sexum. Cognati aut qui per femininum sexum et dicit cessare tutor testamentarius qñ pr̃ non prohibet de tutore dato vel si datus vel annullato testo vel si non prohibet non habuit effectum ut q; tutor mortuus & unus testatore et una agnatione tollitur per capitis diminutionem una vero agnationis non hodie usq; ad finem. Et p intellectum huius tit. qui tractat de tutela legitima et sic sunt hic quatuor tituli q tractatur de tutela legitima quedam defectus ex verbis et mente legis xii tabularum et illa que defertur agnatione ut p̃sumitur et successione et per quos tutela q; tutela redactu & ad similitudinem successionis ut ad quem spectat successio et tutela l. una. Si h' apparebit ff de successionibus legi tuto et de ista lectura hic tituli quedam tutela legitima que defertur ex mente legis xii tabularum non ex verbis ut illa que defertur p̃mo ad quem spectat successio liberti ex verbis et non ex mente legis xii tabularum et per quos defertur ei tutela que defertur ad similitudinem hereditatis ut d dixi et de ista lectura.) de legi pa tutela. 3a est tutela legitima non ex verbis nec ex mente legis xii tabularum. sed ex extensione unius glosse ibi. propter redemptionem eorum ut tutela filii emancipati que defertur p̃ii qui non vocatur ad successionem filii emancipati per l. xii tabularum sed per alium unum fuit vocatus ad successionem et per quos ad tutelam et de ista lectura ti. i. de legit. patron. tute. 4a & tutela legitima non ex verbis nec ex mente legis nec ex redemptione eorum legis xii tabularum est & tutela filii & pupille nepotis qui defertur filio vel fratri emancipato et ei soli non ex verbo mente vel ratione legis xii tabularum que nullo modo vocabat cum ad successionem sed solum propter curam

tem et fiduciam vocabatur ad tutelam q; multum affidebat de eo. ideo vocat tutela fiduciaria et de ista lectura i. ti. de fidei tute. Et cum hodie emancipatus vocat ad successionem p̃is et frat ut l. meminerit C de legi hered. Et hodie p minima capitis diminutionem et per emancipationem non tollit nec agnationis ut tenet Azo in lectura et l. fi C e pr̃. dicit legitima ex nova lege et ita appellatur. l. fi C e. Et hoc alia vide per bar. & l. ny. C. fi ff e. Iste tamen tutores legitimi qui vocantur ad tutelam per legem non tamen ponit procedere ad administrationem nisi qui precedentibus p̃o accipiat eos cum decreto iudicis seu sibi deferatur administratio per decretum qd' locus hy. & omnis tutor preter testamentaria qui fuerit sibi remissum per testatorem et istud decretum interponi a iudice sub cuius iurisdictione & pupillus extendit et porrigit effectum sicut etiam ad res alterius tenentis non habentis commendationem ut l. mag. pretii. illud ff de reb. cred. Et qui interponit hoc decretum concedens administrationem debent cum ei oēs tutores legitimi vel datus si qui sint. Mayne si eisdem negaretur administratio ut l. ny. C. fi ff de admi. tute. 2o requiritur ut fiat tutamentarii ni si tutor testamentarius cui sit per testatorem remissum. l. tutor. q' respertorium ff de admi. tu. et l. fi. C de admi. tu. 3o requiritur q; caveat utilia fore et futilia prohibere ut & aue ut hy qui obligationes se hic assumunt C. fi. 4o requiritur q; satisdet nisi testamentum vel datus dato a maiori iudice qui eos regulariter satisdatio remittit & ff de satisda. tu. C. i. 5o requirit q; fideliter in res pupillares non diminuat defensionem ut l. fi C defensione C de admi. tu. Et de his dicit plene hic & l. legitimi ff de legi. tute. Suppositis tamen quibus non obstantibus possit tutor ad quodam pupilli administrare et alienare tpe pueritia que dilationem non recipiunt ut l. tutor qui reportorium circa p̃n. ff de admi. tu. et l. fi & fi C de admi. tu. et per bar. & dec. l. legitimi. Item nota & C. sed aute agnati sicut verbo agnationem q; agnatio & gens comprehendens agnationem et cognationem. Et & spes nota q; sunt agnati et cognati qui agnati sunt descendentes per sexum masculinum et cognati per femininum etiam si masculo mediaverint ut hic & glo. sicut verbo agnati. Quod notat per statutum ytalie que coniter preferunt agnatos cognatis & successione illam code modo preferetur & tutela que defertur ad similitudinem successionis ut d dixi sup hoc & l. i. ff de legi. tu. Et de iure si

nouissimo vocantur pariter cognati et agnati ī successione et per quē ī tutela ut ī auē de hac q̄ ab ītē defe. ⁊ ex hijs coll' ut et auē sic q̄d' et hī ī glo. fi ī fi et ī tri. ī glo. plē ¶ 2° nota ibi familiam sequātur q̄ filij sequuntur familiam p̄tis et non mīa ex quo videtur decidi si statutum volt q̄ quis teneatur de dampno uel de lecto dato ab illo de familia q̄ non tenebatur auus p dampno nepotis ex filia nec mater p filio et adde q̄d' no p doc. t l. fi C de ver sig et per hanc t l. t ⁊ familie ff de publi ¶ 3° nota t ⁊ q̄ autem q̄ ab intestato dicit² quis moriens etiam quo ad singulas rem causam siue spem de quo non pūdet t testō uel pūdet si non habuit effectū ſ̄ t hēditate disp̄o de p̄te cuius tōt de quo non pnsum t l. i ⁊ si ex fundo ff de hē² inst. ¶ 4° nota t ⁊ ſ̄ agnationis q̄ uis agnationis tollitur capitis diminutione maxīa media et minima de q̄ bus dic² t tri p̄x. et p quē tollitur in tri p̄x successio et tutela que deferebā² per l. xij tabularū ſ̄ illa que deferebā² per alia uim notā non tollitur illa capitis diminutione mīma ut hic t glo et l. tutelas ff de capi. dimi. ſ̄ uis agnationis tollitur capitis diminutione mīma ut hic t glo et quotiensq̄z lex uel statutū utit² uocabulo māli ut p̄ē mē filio sororē tūc non attendimus dispositionē iuris ciuilis ut intelligit² de legitimo et māli ſ̄ attendimus solam naturalitatem ut sic etiam applicat² filius emancipatus et spurius et etiā seruus l. tutelas ff de capi. dimi. q̄ naturalis ſ̄ filius licet de iure ciuili spurius nō appellatur filius ut t auē ex applex C de incest nup. et seruus p nullo accipitur l. q̄ attinet ff de leg' iuli. et p hac t l. i ff de actiſat

De capitis diminutiōe

Hic titulus venit ad declarationē ſ̄ agnationis q̄ ti p̄. Et diuiditur t q̄tuor partes p̄mo ponit diffinitionē capitis diminutionis 2° ponit diuisionem ſ̄ quotuplex ſit capitis diminutio 3° ibi materia declaratur hic 4° ibi seruus auē remouet duo duo 5° ibi q̄d auē limitat et declarat ſ̄ agnationis q̄ ti p̄. uſ̄ ad ſi ¶ nō ex p̄mo diffinitionem capitis diminutionis adiecta explicatione glo. ij q̄ capitis di-

minutio est priorus status cū contrario sed ipso mē intercidēte ¶ 2° nō q̄ triplex ē capitis diminutio per quā p̄dicūtur tria principalia bona que habem⁹ ſ̄ libertas ciuitas et familia q̄d' dic ut t glo i. super verbo status que ois p̄dit libertas per magnitudinē i. seruitutem i² uocatus et qua actiōne et ex qua offensa reuocetur dicit h̄ gl' super verbo libert' ¶ 3° nō t ⁊ mīma ibi emācipatus sicut q̄ per emācipationem d² filiusfamil' minui capite et quodāmodo dici² nouus homo effectus adeo q̄ a p̄cedentibus obligationibus contractis ſ̄ pena p̄tēr libertatem de iure ciuili ⁊ p̄ tot² plenus equitate videns contēdentem cum filiofamil' decepti per capitis diminutionem filius restituit t solidum comē ipsum filiū ut ipse p̄mittā citationē vel t factum ut per l. i. ⁊ i. ff e. q̄d' tamen p̄tor postea modificauit t sic alibi t q̄ b⁹ uoluit solidum teneri et exercuit t ſ̄ tum facē p̄t qui cas⁹ ponitur t l. ij. ff q̄ cum eo l. cum filius e emācipatus ex hereditate a p̄tre hēditate absistentis dignitatē adeptus t adoptionem datus et ex mīma parte instituit⁹ ē de quo dic per hanc supra h̄ic ff q̄ cum eo Et licet filius non teneatur nisi quatenus facē p̄t comē cum pecunia libellus t solidum et debebit actor allegare bñficiū et cēdep nabit² ſ̄ t quatenus facē p̄t per l. filio ff q̄d' cum eo et ibi per bar ⁊ ¶ 5° nota t ⁊ seruus ibi nullum caput habuit q̄ p̄natio p̄cipuum habitū ut h̄ et l. manumissiones ff e iusti et iur et l. decem ff de ver oblig. Et ideo pretens se absolui ad cautelam ut t c p venerabile videtur fateri se excēdentem nisi petit se absolui ſ̄fallit autē t eo cui p̄missum ē opponē contra mala exceptiones q̄ licet neget debitum et t quatenus apparet dicit se soluisse et per hoc non videtur l. nō ff de excep licet seruus sit t teste qui cū dic² dicit se manumissum non videt² se fuisse seruus et t hoc ei statuit quatenus ad eum t² pellendum Et t hoc q̄ dicit se ee liberū et t hoc ei non statuit ut t auē si dicitur C de testib⁹ q̄ quo ad libertatem p̄sone testis ip̄i ei non credit² et iudex debet aliter inuestigare a viris et ab hon⁹ bone opīonis q̄ sibi credē ut volt glo notabiliter t verbo ī mittere l. m ff de testi et de hoc p bar t dat l. decem de ver ob. et dixi ē de liberta t p̄n ¶ 7° nō t ⁊ quib⁹ autē q̄ remot⁹ ab officio et a dignitate nō dic² capite minui si tamē remotus et ademptus p̄pter turpitudinē effic²

infirmus adeo ꝙ non ꝓ ē iudex nec refert
nec aduocatus ut hic in glo ſuper ẽbo
conſtat ¶ 6o nō ī ⁊ q̃ autem ꝙ ꝛ in
minū capitis diminutionē tollitur ſolū
agnatio non cognatio et ī ⁊ ꝛ ti ꝓꝛ
⁊ ſi ⁊ per mulierem et mediam capitis
diminutionem tollūtur tutu agnationis
et cognationis quo ad ſucceſſionem et
tutelam ſuꝛ ui° agnationis ipā ꝙſangᵘ
nitis non tollitur ut l· una ſanguīs
ff de ꝛe ui· ¶ 7o nota ibi et ſi manumiſ
ſus ꝙ a ꝓuitione ad habitū ī ꝓſſibile
ē redire ut hic et l· liber ff de ſtu ho· niſi
ꝓuatio fuerit de facto ꝫ de inge ⁊ ſi ul'
ubi ꝓmᵒ ſtatᵒ uel habitᵒ rei non fuit
ōino extinctᵒ et erupatᵒ ut ī littore ma
ris per edificiū erupato quo edificio di
rupto remanz locus publicᵒ q̃ ceſſante
ꝓdmēto ceſſat et ꝓuatio l· in tantum
ff de reiū dmi cum ex de facili redeat
ad naturā ſicam l· ſi ymᵒ ⁊ pactᵒ ⁊ q̃d
et ī ſpē ff de pactis ¶ 8o et uerū nota
ēy ſi ꝙ ꝑſōn plures ſt ī eodem gradu ⁊
vocāt ad tutelam tamen magiſ ydo
neis tutela ꝺmitt² ſuper periculo tamē
aliorū et tuetur ypotheca bonorū ſuorū
ꝙ humanū adminiſtratione ut ī alīs ſic
⁊ de legit tuto ¶ Item nō ꝙ ꝑſōn lex vocat
agnatos ſemꝙ intelli² cū vocare ſolita ꝑ
dus ꝓgnatuā ſic etiam ī vocatis a ſtu
tuto ī ſucceſſionē aliᵗ decedēt ab inteſta
to intelligi² cū vocare ſolita gradus
ꝓgnatuā

De ltīa ꝓximoꝝ tutela

Hic tractat de ltīma ꝓximoꝝ tute
la que differtur non ex verbis
ex tabulariū ſz ex mēte q̃ cōpō
ꝙ lex differebat ſucceſſionem liberti pa
troni differtur cui ſibi tutela ut dixi
ff de legi agna tute ī ꝓn· ¶ Qualit² aut
ſuccedat ꝓximᵒ liberto vide per glo ī ver
bo ꝓximᵒ ff quibᵒ mo· tut· pa· po· ſol·
⁊ mitt aut ¶ Nota ꝓmo ibi atq; ſi verbꝫ
lex introducta eſſē ꝙ illud q̃d venit ex mēte
et ex interpretatione legis uel ſtatuti dic²
ſtatui ex lege et ex ipō ſtatuto ut hic
et l· noīs et rei ⁊ locum ex lege ff de ꝟ
ſig· et mēs ſtatuēt colligi² ex ꝓſumptionib⁹
l· i· ff de or· ur· et l· fi ff de hē· inſti· et
per bar ī l· ambitioſa ff de decre· ab or
et ubi apparet diuīā actio ꝙ eo ꝙ ꝓuenit
ex mēte legis ſicut ex verbo de quo plē
per glo et bar ī l· curatores ff de neg· g·
licet ibi glo dicat aliter ꝓmo quē ſcīā et
mens legis ē clara debet ſeruari mtio
et verba offendē ſeu rendē a verbis et ī
penalibus et odioſis ſm glo nō ī ⁊ ſed
poſtq̃ cyē de elec li· vi· q̃ lex aliud nich
il eſt ꝙ mens legis l· adigē ⁊ ꝓmo ff

de ui· ꝓꝛo· Al' autem ſi non conſtat de uī
te non ē recedendum a verbis l· non aliᵗ
ff dele· ym l· ꝓſpexit ff qui et a quibᵒ Et
ideo cum lex vel ſtatutū punit recepta
tem ex habitu uel ymaginanteꝫ arma ad
alterius offendendū debet mēte mētem
ſ· ut intelligi² de recipiēte et ymaginante do
loſe ymaginante et nō ignoranter ꝙ l· q̃ſtꝫ
C de ſer fugi et ibi per ſalicetū Dilē ſi ꝙ
ſecuti ſtatutū et ordinat² ē ꝙ frumētū
non poſſit vendi niſi dece et anꝫ notum
eſſꝫ oībᵒ vendidit tibi magnā quātitē
frumēti multo maiori ꝓcio tibi tenenti
ad intereſſe q̃ te non certificauit et nūc ſtu
tutū fraudem feci ut l· non dubiū C de
legi ¶ 2o nota ibi et tutele onᵒ ē debz
ꝙ ꝓximior ī ſucceſſiōe ē ꝓximior ī tutela
capiendo ut hic et l· ꝙ de legi tute et ī
aliē de hē· q̃ ab· mte ⁊ ex hijs colligi ꝑ
ſe et ſic ubi ē emolumētū ibi onᵒ ē debz
ſullus autem ī muliere et ī munere ut hꝫ
et glo ſi et ideo ſi relinquitur alicui le
gatum ꝓpter tutelam gerendam certe
ſi recuſat onᵒ tutele non habebit emo
lumētum legati ut l· legatarius C de legā
et ibi plene per ſalicetū ¶ 3o nō ex ſi
ꝙ frāt ē ꝙdꝫ ꝓuor ī ſucceſſiōe nō tꝫ
poſt ē tutoꝝ hoc tamē fallit ī mie et
anna q̃ licet ſint debitrices et creditri
ces ꝓferūtur ī tutela ōibus ltīmis et
datiuis et debet ymaginare 2o nupcys
et velleyana et oīa alia legum auxilio
ut ī aliē ut mie et anne q̃n miſe tuto
rio officio fungi² de quo per bar ī l· ſi ꝙs
ſub condicōne ff de teſtā tute

De ltīma ꝓximoꝝ tutela

Hic tractat de ltīma tutela q̃ non
deferebatur ex verbis et lege nec
ex mēte tm legis xij tabularū ſed
ex ymaginabile ratione Nam lex xij ta
bularū nec ex verbis nec ex mēte vo
cabat patronū ad ſucceſſionem filij eman
cipati et per quē nec ad tutelam Sed cū
poſtea per una nouā nouerūt ad ſucceſ
ſionem filij emācipati et ceteros ut l· me
minimꝰ C de le hē Dilē vocatᵒ fuit ad
tutelam per rōnem legis xij tabularum
ſ ē ꝙ qui non vocatur ad ſucceſſionem
vocatur ad tutelā ut ī ti· ꝓce et ī ꝙbz
no· mu· pa· po· ſolut² ⁊ ī et ī tu· ī ꝓn·

De fiduciaria tut'

Hic tractatur de tutela que non
differebatur ex verbis et mēte tm
nec ex rōne legis xij tabularū ꝙ
nullo modo vocabat fidem ad ſucceſſionem
filij emācipati nec ceteros ſz ſolum ꝓpter
cognationem ſanguīs vocabat ad tutelam
q̃ nullam oſſidebat de eo ideo vocat² fidu

caria ut hic et ff de legi tu l·my ℔ hodie
qui vocatur ad successionem ut l· memim
C de le hẽ· et per ghẽ ad tutelam dicẽ
tutela legittima ut l· aduersꝰ C de excep·
et l· fratre de legi tu Et dixi ē de legi·
agna· tu· ꝛ pñ· Jn tex· at qui qui hꝰ ꝛsꝰ
ponder Dicite ꝯsioni sñr glo· q2 mortu
o primo filij sꝰ legittimi tutores liberti
℔ mortuo pr̃ filij nō sꝰ legittimi tuto
res frid emãcipati ℔ sꝰ fiduciarij ut re
ꝑsto et rẽsde ut ꝛ tex· q2 ille ē legittꝰ
alienus ꝑpubere qui impubes si nō ex
ussꝫ de pñte dñi· ꝛ non finiꝫ manumiꝫ
sue finiꝫ post mortem ꝛcusatus ꝛ pñ
te filij primi debet ee tutor legittimꝰ li
beri ꝑpuberis ℔ hoc non ē ꝛ fit impu
bẽ emãcipato a pr̃e q2 ꝑ̃ius non exi
ussꝫ de pñte pr̃ib⁹ tꝛ non finiꝫ ꝛcusa
tus ꝛ pñterea frid sui ut hẽditario uel
non hẽditario go· et per ghẽ non erit
tutor legittimꝰ ℔ fiduciarius Sed hon nō
ē ꝛ nepote ex filio qui nepos fuit ema
cipatꝰ tamẽ post mortem auꝰ non erit
ꝛcusatꝰ ꝛ pñterea pr̃ib⁹ sui ut hẽditario
hoc ē ex eo ꝙ ei pr̃ finiꝫ heres sui pa
tris licet finiꝫ ꝛcusatꝰ ut ꝓximitatis
et filiationis etiam si non finiꝫ heres
patris ut ē quibꝰ mo· ius pa· po· sol· ꝙ
l· go· pater non erit tutor legittimꝰ filij
sui emãcipati ab auo erit tamẽ tutor
legittimꝰ cui per emãcipationẽ ꝛ per
nimam capitis diminutionẽ ius tollat
ius agnationis hodie ẽ tenet azo ꝛ
sñt· C de legi· tu· ubi sic declarat hãc gl̃
super verbo iudꝫ teneat q2uis ꝛ Item
ut glo· ē de legi· tu· ꝙ fi ¶ Item nō ex fi
glo· super verbo ꝑfecte etatis ꝙ quoꝫ
cuncꝫ fit mẽtio de ꝑfecta etate ꝛdelli
de etate ꝙ v· an· Et quotuplex sit etas
vide glo· ꝛ l· hẽditatem ff ad l· falc· et l·
si ꝛ fin C de inꝰ dcli

De attiliano tutore

In tutela suscipienda ꝓmo ꝑcedit
tutor testamẽtus deinde legittimꝰ
de quibꝰ tractauit ꝛ suꝑioribꝰ ti
tꝰ deinde ꝛ loco tutoꝛis datiui seu ꝑ ꝛ
situonem dato de quo tractat ꝛ hoc ti Et
hic ti diuidit ꝛ tres ꝓut de tribꝰ suꝑib⁹
facit mẽtionem ꝓmo Declarat qualiter ꝑ
l· attiliam et ticiam dabatur tutor ubi ℔
ex hijs 2o quid postea dabatur ꝑ ꝙsules
et ꝓtor ꝰ ubi ℔ hoc inꝰ 3o quid da
batur expr̃e ꝰstringam et ꝙd ipse adduat
ꝰ ad fi Et hꝫ intellige ꝙn pupillꝰ non
habebat tutorem testamẽtarium uel legit
timum uel habebat datum a testatore sꝫ
condicione uel die uel etiam pure an
ꝙ adiret hẽditas uel diu tutor ē
rat captꝰ ab hostibꝰ ꝓtor eū maiore ꝑte

diurnoꝝ ꝑ attiliam pudebat de tutore ꝛ ci
tutore et ꝑsides et ꝑ l· iuliã et ticiam
pudebat ꝛ puerꝝ hꝫ d· ꝑmo ꝰ ubi ℔ ex
hijs Deinde ceperut ꝙsules date tutore
per ꝛpusitionem cogẽdo eos et faciẽdo
satisdare rem pupilli salua fore ꝙd non
erit pussim per l attiliam hꝫ d· 2o ꝰ ad
℔ ℔ hoc Deinde expr̃e ꝰstituam erit sta
tutꝫ ꝙ tutor detur a ꝑfecto urbis uel
ꝑtore ꝛ comitate et ꝛ puerꝝ a ꝑsidibꝰ
uel mgr̃atibꝰ delegatis ab eis ℔ ꝰstitu
am addidit ꝙ mgr̃atꝰ et defensores ciui
tatum possint dare tutores per ꝛpusi⁹
per se sine delegatione ꝑsidis et ꝰssu ꝑsi
dis si facultates pupilli non ꝰscendãt
ꝙngentos aureos q2 tutores finitꝫ tutela de
bent ꝛdere reddẽ hꝫ d· ꝰ ad fi ¶ Notꝫ ex
ꝓ· ꝛ verbo ℔ si testem ꝙ donec ē sp̃es tes
tamenti tutoꝝ q2 nondum venit condio
uel dies sub quo dari fuit tutor uel adꝙ
adeat hẽditas uel dum tutor ē captꝰ ab
hostibꝰ interim cessat tutela legittima et ē
locꝰ datiuo tutori q2 desinit ee tutor cum
testatꝰ ꝑ̃ administrare et sic ꝑ̃ dari tu
tor a iudice sub certa condicione vel dꝫ
non posset sub expressa ut dicit hic glo
super verbo condicio decꝫ aut si nulla ē sp̃es
testamenti tutoris uel ees sp̃es singularis ut
q2 deputati ꝛstituit q2 ibi sp̃es unius n
attenditur de quo dic plene ꝑ hanc ꝛ l· si
quis sub condicione ff de testa tuto ¶ Nō
glo· super verbo ꝓpter lmmm ꝙ tutor testa
mentarius qui uestis ꝓdimẽto ꝛpellitur ad
ministrare erat postꝫ decepit ut q2 capitur
ab hostibꝰ uel aliꝫ iustꝰ ꝓdmẽtum hꝫ
non tenetur de mala administratione tuto
ris interim dati et substituti a iudice ꝙ
non ex quo vidꝫ ꝙ ꝛctor uel officium non
tenantur per substitutum loco ipsiꝰ ad cꝫ
ꝓdm facit C i de offi vim C i li vi
et l· i· et ul· C de of eiꝰ ꝙ vicẽ al· ob· licet
ille talis substituꝰ ꝓssit cui facẽ que
potest que ꝓpria ꝑ̃ vitium suppli
cii et mẽbri absciscionem que ꝛquunt spe
cialem omissionẽ nec venit ꝛ gnãli de
legatione seu omissione sim glo· nō· ꝛ dat
l· i· et ij· C de offi eiꝰ ꝙ ut· ¶ Item nō ibi ℔ he
si pure ꝙ quis sibi pupillꝰ ꝛ pñte fit in
stitutꝰ et sibi tutor datur ꝛ testamẽto vidꝫ
ꝙ ſingẽ quedam ꝓprietas siue ꝛsolubile q2
pupillꝰ non ꝑ̃ adire sine auctte tutoris in
ti· i· C nec ꝛ et tutor non ꝑ̃ auctorizari ni
si adeatur hẽditas q2 ante aditã hẽditate
non ē tutor nec ꝙstitutꝫ datio tutoris l·
si nemo et l· si testatꝰ ff de testa tuto Et
ideo ꝛ nota ꝙ detꝫ pupillo tutor attiliani
siue datiuꝰ quo auctorizẽ ad adeũdam hẽ
ditatem et affirmãdum tutorem testamẽti
ut hic Et ita tenuerũt dy· et bal· ꝙsule
ꝙ pupillꝰ ꝓmo adeat auctte iudice ꝛ hꝰ

supplendo defectum tutoris l. si minus C de
min' dcis et l bonorum C qui admit ad bo
pos' et ut hꝫ ī verbo ꝯtinent Sꝫ hab' tenu
it oppositū ī dcā l. si nemo dicendū ꝙ sola af
finitas affirmatione operatur tabularū
pupillorū et tutele et sic tutor tālꝫ affirī
ex sententie possit auctorizari ad adeundam
hereditatem ꝓtendens se tutorē et magis ꝓtat
tent' vide ee ffpe de tuto ī pn̄ ¶ 2o nō
ī pn̄ S ꝫ ex hoc quidā gl' super verbo
Inquisitione ꝙ Inquisito iudicis dantis tutore
debz ee informādo de condicionibꝰ ꝑsone tu
torū unde s' ali sit diligens et bone con
uersationis et fame et non lusor nec al'
vicios' et ēt de facultatibꝰ eoꝝ ali sit di
uel vel pauper et filia qđ nota ī practi
ca facit l scire oportet S cum aliquibus ff
de tu. et cu. da. ab hoc ¶ Item pōt dari tu
tori etiam ī die feriata etiam ī honorem cū
hoc spectat ad pretorem nisi detur cū inq
sitione qz tūc iudex habz sedere de quo ꝑ
bat' l. ner mādate ff de tu. et cura da ab
hoc et l. q. ff de feriis Item et ī actibꝰ
iudiciarijs qui dicēdi etiam feriatis pnt ex
predictis no. ī dcā l. q debet iudex sedē ut
l. q S ofterum huic ꝓsidenti ff ad tēpl
et l. inq S hoc autē iudicū ff de damp
infec ¶ 3o nō ī S ꝫ hoc nr' quidā gl
super verbo iurisdictionem ꝙ ad hoc ut
valeat datio tutoris fīat a iudice ipius
ꝙ tam pupilli ꝙm tutor sit subiectꝰ iur'
dictioni iudicis dantis Et ī tribꝰ locis pōt
pupillꝰ petē tutorē ut hic ī gl. super
verbo suam S ī loco originis vel ī loco
domicilij vel etiam ī loco ubi habent bo
na Item iudex loci ubi sūt bona pōt dare
curatorem illis bonis etiam tutorem dādo
vniuersitati bonorū qz certis bonis dari
non possūt ut l. vel certum ff de testa tu
te et dixi ē qui dari tu. pos' S certe rei et
si non alienetur tutor ydoneꝰ ī iurisdic
tione ī qua ē pupillꝰ ī subsidiū requirit'
ī circūstantijs circūstantijs et ꝓsidi ꝛeferēda'
l. duus ff de tu. et cu. da. ab hoc pōt et
pupillꝰ constitui ī subsidiū domicilij ī alie
na iurisdictione ut ibi tutore habeat qui
dari pn̄t ꝓsone sm hic ī l. i. ff de tu. et
cu. da. ab hoc Sz an comitatuum possit
dari tutor quod et etiam dic ꝙ sic insi
aliud ꝓbetur ut dcā l. etiā ff de tute sm
vnā lectam glo ¶ 4o nota ī S nec aut
ibi ꝓgentes solidos ꝙ defensores ciuitatū
et nigrātes municipales pnt dare tuto
res si facultates pupilli non transcendūt
ꝓgentos solidos et qualit' intelligit' so
lidi sine nūmi aurei ī ultra vide hic glo
ī verbo solidos et glo. ī l. quicūq; C de ser
mū fugi Ex quo nota ꝙ ubi monete ī
semel per statutū diffinita seu notata de
eo postea intelligit' per alia statuta sim

plicit' loquentia et non de moneta legali In
ter contrahentes autem appellatio auree
cum intelligetur sim eccām cursum et pō
dus regionis sim Bart ī l ubi aut non
ff de ver ob et simplex et duplex ī cursꝰ
ī regione nūmoꝝ et aureoꝝ duc ꝑ eū ī
l. paulꝰ ff de sol ¶ 7o nō ibi eoꝝ pupillo
quidā gl. ꝙ ille ad cuius officiū spectat re
cipē fideiussō sine sit iudex sine tabellio si
ue applicator tenetur ad interesse filij si nō
recepit ydoneū de quo dic per gl. ī de sa
tisda. S i. et per gl. ī l. cumulus ff de admi
ni. et l. i. S necꝫ ff de inofficio que ille ꝑ
simūtur fideiussores nisi ꝓpter tūc fuis
se sufficientes nisi ꝙ eos recepit hoc ꝓbet
qz ꝓsumit de pūto ī ꝓterito qz topica ꝙ
nūc ī tūc etiam fuit l. non ī nūc ff de
ꝓbat ¶ 8o nota ꝙ finita tutela qualit'
cūqꝫ finiatur tenetur tutor reddē rationē
ad qđ cōpletum duplici actione tutele et
actione de rationibꝰ distrahendis et eoꝝ
quod detur utriusqꝫ et qđ generalit' ī utrūqꝫ
dic ut hic ī gl. si debet etiā tutor ēsti
tutis pupillo libris rationū quē tenetur ꝙ
fitem sicut rationarium quē si non sufficiat
pōt ut suspectꝰ remoueri et creditur tali
libro rationū quo ad expensas ꝓprias non
magnas de qua dic plene per hic ī
l. S officio ff de tute et ra. di.

De auctore tutoris

Quidā ī quatuor partes ꝓpo
nit an obligetur pupillꝰ contrahē
do /2o ibi nequ tamē cum obligetur
hereditatem adeūdo /3o ibi tutor aut si de
beat interuenire tutoris auctoritas /4o
ibi simil qualit' assimilatur pupillo litigā
ti cum tutoribus suis ¶ Nota ex pmo ꝙ
pupillꝰ contrahendo non obligatur cum
effectu sine tutoris auctē licet contrahē
tes cum eo tunc pōt obligare ꝫ hoc a
liter sibi obligat Nam ut dicit gl. ī verb
bo permittant pupillo et alijs contrahen cō
mulierē ī dote pactis precedo et alias circa
eas transigendo super alimentis pōt si
bi facē additionem suam meliorem non
deteriorem et idem ī cetla ī alienatoē
prohibita sm gl. ī l. cum hic ff de reb eoꝝ
ubi gl. tenet oppositum Nam si cetla vl
minor vendit rem prohibitam alienari nō
seruatis solēpnitatibꝰ recipitur non tenz
venditio etiam si sit utilitas cetle et mi
noris nec obstat iste tex qz verū ī ꝙ mi
nor pōt facē additionem suam meliorem
alteri sibi obligando ut hic ꝫ non obligā
do se alij qđ essꝫ ī venditione licet tamē
non teneat venditio Si tamē pupillꝰ rem
venditam venditus obtineat sibi exceptio
doli pōt ī sua vtilitatem quocūqꝫ tēpe
tueat ut sic ex titulo onerato dat' ex

ceptio ut dñs l. si fundo §. i. Attende tamē
q̄ pupillꝰ post libertatē sine tutore q̄n ꝑ
mo ꝑt obligare naturaliter et civiliter sine
tutore ad huīc finem ut libertatis glo. sin
gularis ī l. 4 ff de accept. Et idem in
muliere que non ꝑt se obligare per statu
tū sine assensu eius. Et ibi per angē.
Et de hoc qualīt obligē pupillꝰ tūans
pximꝰ tūande et pximꝰ pubertati et pu
bes dic plene per glo. et bar. ī l. i. ff de
tutor. et l. pupillꝰ nec uelle ff de re
iu. et adde q̄ licet tutor possit aliēare pu
pillo ī negocio ī quo principaliter queritꝰ q̄
si tutor tamē ꝑt sibi ubi non queritur p̄n
cipaliter sz ī consequentiam puta si auctor
izauit q̄ pupillꝰ adeat hereditatem debi
toris tutoris et sic pupillꝰ non ut he
res tutoris obligetꝰ. et idem ī pximis
assanguineis mulieris et minoris sine quoz
assensu mulier et minor se non ꝑnt obli
gare et forma statuti q̄ ꝑt auctorizari ī
fructu cuius statum eis ī ḡneram ß non
principaliter sm bar. ī l. i. ff de auct. tu.
Nequid autē possit auctorizari pupillo ad tes
tandum videtur q̄ sic q̄ tutor datus ut
supplent defectum etatis pupilli ē de
tute ī p̄n. ī diffinitione tutele dz dic ꝺ
q̄ datur tutor ut assistat pupillo ne ipse
non moriēdo ut tenz glo. ī l. si fi. patru
elis ē qui testa. fa. pos. Et q̄ testm de
bet precedē ex libero testantis arbitrio sz
ꝑfecto cum arbitrio et iudicio animi ī
quibꝰ non ē per fa. tes. §. i.

Neqz tamen Pupillus sine tuto
re auctore nō ꝑt
adire hereditatem nec sibi restitui nec bo
rum poss. petē ꝓtestatiōe tutoꝝ quia hereditas
sit lucrosa h. d. licet go. al. pupillꝰ sine
auctore tutoris possit conditionem sibi fi
eri melioremꝝ ut ē. v. nāq; tamē hereditā
tem etiam lucrosam adire nō ꝑt sine tuto
re q̄ licet hereditas sit lucrosa quo ad pe
cuniam tamen quodāmodo tamē cum sit nomē ap
tē natū ad hereditē ī se universitatē quādā
ad commoda et incommoda ut nō ī l. qd dic.
ff de inoff. pot. ī se ultiores vexationes
suppt. et lites quibꝰ vexatur pupillꝰ
ut hic ī glo. ī verbo dampnū ꝓpter que ē
datus restitutio minori vel minorib. qui
an. subvenit. l. subvenitur ff de min. et
sibi per aditionem hereditatis quasi extra
hic l. ex maleficio §. ff de ac
et obliga. et sic pupillꝰ quasi extraneus ob
ligaret sine tutore creditoribꝰ et legā
tariis et etiam obligaretur ad funerādū
defuncti l. si quis sepulcrū §. fi. ff de re
li. et sump. fu. sz pupillꝰ non ꝑt se obli
gare sine tutore ut ē. tr. pxi. et l. obliga
tū ff de auct. tu. et ibi per bar. Et go. he
reditatem quantūcūq; lucrosam non potē

adire sine tutore. Dñs autem ī regula q̄ ob ḡ
eciam de reg. iuris tenuit q̄ hereditatē lucro
sam et locupletem non ꝑt adire sine tuto
re q̄ ḡtuit lites et vexationes ut hic. Sed
opulentam q̄ non ḡtuit vexationes sic p̄
glo. notabilem ī l. si quis ni bona §. fin
fin. ff de acq. he. q̄ salutē reportat ī l. q̄
fructus ff de legi. per rones supdictas nā
q̄ non ꝑt se obligare non ꝑt adire l. mo
re ff de acq. he. Ideo cum minores et mu
lieres non ꝑnt se obligare per formā statu
ti nisi cum assensu ꝓximoꝝ agnatorū
vide. ceciam q̄ non possit hereditatem ad
ire sine eoꝝ assensu secus si statutum
diceret q̄ non possit contrahē sine con
sensu agnatorū q̄ adire non ē contrahe
re quasi contrahe de quo per bar. ī dcī l. mo
re et sicut non ꝑt pupillꝰ adire hereditā
tem sine tutore ita nec salus tutor sine
pupillo l. potuit ē de min. deli. nisi pu
pillꝰ sit infans q̄ tūc ceciam ꝑt solus
tutor sine pupillo l. si infanti ē de min.
deli. Et ideo si tutor posuit ī mercurio
recepisse ī bonis pupilli infantis habētis
spem adeūdi hereditē maternā quā pupil
lus moriens transmittit ad hedes sm bar.
ī dcī l. potuit. Item ꝑt solus tutor petē
bonorū possionē l. tutor ff de bo. pos. li
cet ī hoc glo. varianter et distingue hic
de hereditate extranea q̄ pena sibi ḡtur
ipso iur. de iur. civili licet de iur. pre
torio habeat locum abstinendi ut ī §. fin
et ī de he. que ab intes. dif. et l. necessa
rio ff de acq. he. Item adde q̄ curator
datus pupillo ī loco ipsius tutoris non
ꝑt auctorizare pupillo ad adeūdam hereditē
ideo ē necesse q̄ tūc detur alius tutor l.
cum ī via §. i. ff de appel. Sz curatores
adulti bñ ꝑt auctorizare l. cum quidē ē de
administra. tut.

Tutor autem Auctoritatē tutoris
debz tempori a tu
tore petite et non per epistolam. Item debet
interponi ī ipso negocio vel tractatu in
medietate ante vel post ex intervallo
aut non equatur. h. d. Sz ubi ratificat
iussit seu mandatum semper debz precedē l.
si quis ni bona §. iussum ff de acq. he.
Sz ubi ratificat assensus vel voluntas vel
zelus alterius alicui ꝑt precedē et sequi ceciam
ex intervallo ut l. si ē ad macedo. Et ideo
per formā statuti filiifamil. mulier. et
minor debet alegari facē de licentia ꝓmissi
one vel precepto patris et ꝓximoꝝ assang.
neoꝝ. Illa verba ꝑtatim iussum vel mā
datum q̄ precedē debz sm bar. ī dcī l. si
q̄s ni bona ff acq. he.

Si inter tutorem Si intervenerit
iudicium inter
tutorem et pupillū dat. curatore pupil

lo ℣ locū tutoris q̄ desinit ee curator finito m
dicio h d. ℣lō ergo cōuictu glo. q̄ durāte
tutela possit ee iudicū inter tutorē et pu
pillū de quo dr per glo. ℣ l. q̄ C de ām.
tu. et per bar. ℣ l. curatorib ff de ām. tu.
hodie ista ℣ ē correcta ℣ hoc q̄ debitor
uel creditor pupilli p̄sonal' uel real' nō
p̄t ee tutor ceram testamētariū si testor eū
noīabat debitum uel creditum ut tenet
glo. et bn ℣ aliē minor debitor C qui da
tu. p̄t licet hic teneat ptinaciā ℣ realē ac
tione et ℣ tutore testamētario ista p̄t in
telligi q̄n testator hoc scierit ut dixi ℣
et tenent doc ℣ dēm aliē minoribus de
bitor. 2ō.

Quibus modis tutela.

finit

TUtela finitur infra scriptis modis
s pubertate minoris arrogatiōe seu
arrogatione uel deportatione ℣
puberis reductione i pubertis ℣ seruitutis
per ingratitudinē uel capitis capitatem cōdi
onis euentum ad quā dat fuit tutor mor
te tutoris uel pupilli maxīe uel media
capitis diminutione tollitur solum legit
tima tutela Item qualibet capitis dimi
nutione pupilli Item finito uſq ad q̄d
fuit dat tutor Item si remouearur sus
pect uel aliē se excusat h d uſq ad fi.
℣lō ex p̄i q̄ pubertas et etas alicui
non debet p̄iud per errorē affectum cor
poris ſz bn p̄t determinari et iudicari a
iudice ut l. minor xxv. ānis ex aspectu ff
de min. et ista talis p̄iudicatio fiunt dete
tum iudicq̄ p̄iudicantq̄ aliquē maiorem
et ex aspectu minore a restitutione ℣ mite
gritt ut dēm l. minor ſz non detrectū si
per alienationē ut l. tutor ff de minō
ti Item talis p̄iudicatio per aspectū no
p̄iudicat ignorantibus ſz scientibus quia
transfert ℣ eos onus p̄iudicandi de quo
per bar. ℣ dēm l. minor et plenissime p
eum ℣ l. de etate eo. ti. C 2ō nota ibi
xxv ānis ꝑpletum q̄ ℣ pubertate q̄sq̄ue
da vltrum ānis debz ee ꝑpletus Et dic
ānis cōpletus q̄n tractatur de fructu
ubicūq̄ petitur de ultrā dic q̄ ultrā di
cō habetur p ꝑpleta ut ℣ testamēto et
℣ usucaptione et sibi seruus ℣ odiosis v
bi ꝑpetrat De monēto ad monētum
de quo dr per glo ℣ q̄ ſz uerū ff
de minō C 3ō nota ibi Item si ℣ seruitu
tem quicta glo. q̄ etiam pupilli ℣ dolū
capax et p̄t per negligentiā ℣ seruitu
tem remittere et sibi post coheredi ut
nō ℣ ſ non solum ℣ de pupil. substi Et
dicit dolū capax q̄n ē pubertate ꝑximus
ut no glo ℣ l. ꝑuberem ff de furtis Et
dicit ꝑximus pubertati posſx ānis et
medii illiteris usq ad xvij ānis et a
nono cum dimidio feriā usq ad xij ut nō
glo ℣ l. pupillū ff de min. Nam ℣ pupil
lum dolicapacem eide p̄t ee delictū p
terp delictum furtus et adulteriū ut l. mi
nor ff de adul. et l. ꝑpenultima ff de penis
ſz ℣ eo bn eadē ratione stupri l. stupri ℣ fi. ff
de adul C 4ō nota ibi cautus q̄ si tutor
bñficium ei bona offerantur q̄ tutela
finitur et pupillus p̄t dare tutele curā
sine sit curator sibi datus ℣ locum tuto
ri ℣ ē ℣ l. si tutor ℣ si tutori ff de tu
et cu. 24. dis. Idem dicit si tutor efficit
monachus uel alius religiosus q̄n dicit mor
tuus mundo ut ℣ aliē ingressi C de ss. ēccl
C 5ō nota ℣ ℣ desinit q̄ ꝑpter sus
pitionem tutor p̄t remoueri a tutela et
ideo ꝑstans suspitionis ℣ cōuictu interdict tutori administratio a lege
℣ l. q̄d si forte ff de solut nisi sit tutor
affinis pupilli qui ꝑpter suspitionē nō
remouetur ſz adiungitur sibi curator ut
l. si tutor aliomodo ff de suspect tuto
Et ideo cautu procuratorē uolentes ꝑpe
dire aliquem tutorem administrare fa
ciūt cum accusari de suspecto ut dicit
sibi interdicat administratio sum bar. ℣ dēm
l. si forte ff de solu. et dicit ℣ de suspect
tuto ℣ si quis autem suspectꝰ Cause
autē que faciūt tutorem suspectū no
tantur ℣ de suspect tuto per totū et ꝑ
glo. ℣ l. q ℣ i. ff de suspect tuto

De curatoribus dandis

DIuidit ℣ tres partes ꝑmo glo
dicit curator adulti et a quibus
dr 2ō ibi furiosi quoq̄ declarat
qualit detur furiosus mente capto ꝑdigs
sundis et minus 3ō ibi interdū qualit
et a quibus cauſs detur curator pupilli
C Nota ꝑmo q̄ adolescenti datur cu
rator usq ad xxv. ānū cōpletum et sic
usq ad legitimā etatem ꝑpletum nam
ante non omittitur sibi negotia sua ad
minister grecida q̄n petit restitutionē l. i.
ff de minorib nisi ꝑbetrauit vena cum
tuis a principe ut hic ℣ glo. i. que ꝑsen
tio ꝓsentiunt eos maiores et eos q̄
cludit a restitutione ne secum ignoranter
legis bñficio decipiant ut l. i. C de lege
que ve etiā impe 2ō ibi datur p a quibus
datur tutor datur ceram curator Et io
cum hodie defensores cuitatū et magi
tus municipales dant tutores si fa
cultates pupilli non tranſcendit q̄ge
tos aureos ut ff de attili tuto ℣ nos
autē potestū ceram dare curatores
3ō nota ibi ſz curator q̄ curator non
p̄t dari ℣ testamēto ſz si datus p̄t ꝓfir
mari a iudice si iudex uidebatur expe
dire sicut confirmatur tutor q̄n datus

tutorus non tenet ut dixi ff de tute ℭ fi
glo nota ibi dum regulam q pubertas non
cognoscitur tunc curatores accipe ptem ad
litem Nam qz st minores et indefensi se
tencia cone eos lata esse ipso iure nulla
ut l non eo mino ff de pcuratoribus
ideo cognoscitur accipe curatorem ad litem
cum non habeant legitimam personam sta
di iudicio nisi sit filius qui licet minor
admittitur iudicio ad defendendum
patrem ut l exigendi ff de pcura
nō hic tex q curator debz dari ad certam
causam qd non pot tutor ut ff qui
dare tu pos ℭ certe Et an curator da
tus ad litem teneat fide fiduciario ec
net glo ℭ de epa audi qz nō
possit solutionem recipe ut l hoc iure
ff de solut nō hēat de quo debeat fi
ri fiduciam nisi qz habeat instrid cau
se penes se pm oldra de quo per bar
l quo ad spem ff reciprocum sal fo

2o nota ℣ furiosi q sicut legitimi agna
ti pximiores qui vocantur ad succes
sionem pupilli vocantur ad tutelam ut
ff de legi agna tu ℣ pri Ita pximiores
agnati qui vocantur ad successionem
adultorum erit maiores xxv an morbo
laborantium ut qz sicut furiosi mitte cap
ti vocantur ad curam eorum et isti legiti
timi deficientibus uel ydoneis nō existen
tibus datur illis personis morbo labora
tibus curator a iudice per inquisitionem
nisi ℣ duobus casibus ut ℣ glo sup ver
inquisitione ℣ qui iste psone morbose ef
fecerint pupilli qz tunc ibi ceciderunt due
cause Una naturalis et alia accidentalis
puta naturalis et eis datur tutor l
m ff de tutel Et ideo statutum dicens
q demens debeat dari curator intelligi
et limitabitur ubi talis demens non
sit pupillus qz tunc et dabitur tutor p
dictum l m Item si filius morbo laborans
℣ priusquam prius sibi non detur tutor qz
sibi sufficiat pr ad administrandum zelo si
ab huius emulis affectus tueatur
ut vincat patrem et cui alii credidit
℣ zelo liberorum gubernatus pueris dere
linquendi dicit tex ℣ l fi ℣ i ff de cura fu
rio Nisi autem curator detur filiofamilias
non sufficiat patrua puta dixi ff de tute
℣ pri Ego nō ℣ ℣ interdum usq ad fi
nem ℣ quibus pupilli dantur curatores ℣
loco tutorum Et nota regulam q hñti
tutorem non pt dari tutor ℣ sibi dat
curatorem hoc autem fallit ℣ casibus hic ℣
glo notatis super verbo late C ℣ quibus
causis tu habe ℣ quibus si habetur tutor
datur tutor Et etiam nullū hñti tutorē
pt dari curator ut hic ℣ glo sup verbo
curatorem Ultimo nota ex fi q qñ tutor

prohibetur morbo uel alia iusta causa ex
pedire negocia pupilli per se pot pupil
lus hinc inde melleum instituere procuratorem ad
auctem tutoris ut hic ℣ glo super verbo
absit vel ipse tutor solus debz instituere ac
torem pretulo rerum suarum q ipsi tutoris
et auctem iudicio de quo per bal ℣ l solz
ff de tutel et plenius per eum ℣ l actor ff
rem ra ha Et nō hic glo fi ingratum q
potest notari administratorem

De satisdatione tutorum

de satisdatione tutorum

Diuiditur ℣ tres partes primo de
clarat qui tutores teneantur sa
tisdare et qui nō 2o ibi si ex tes
tamento declarat quid insulatur pupillo
qui st plures et ceteri noluit administrare
3o ibi secundo qualiter insulatur pupillo
si tutores male gerentes non st soluendo
finita tutela usq ad fi et prima pars 1o m
tendit Tutores testamentarii ali datum n
satisdant letum aute sic hoc d Et ℣ telli
gere q datum non satisdant qz st dati a
maiori iudice ut pside uel pretore secus si
a minori ut a nigrinatu uel defensare cum
tutus ut dixi ff de attilia tuto ℭ fi mra
Et ad hanc satisdationem pstandam pnt
cogi captis pignoribus et aliis remediis o
portunis ut ℣ c ℭ fi Sicut pcipe pt tutor
cogi administrare captis pignoribus et latin
endo ut no ℣ l i ff de admi tuto et sicut
tutor testatus non satisdat ita nec curato
tor datus a pre ℣ testō et confirmatus a iudi
ce habet locum ℣ dato a me sim glo hic ℣
verbo plura Item nota hic glo ℣ verbo
dicta st q dati per inquisitionem a maiori
iudice adeo psumuntur ydonei et pstipu
one utilis q non admittuntur pretio m
orando Et qd debeant fide tutores ad
ministrare dixi ff de legi agna
tu ℣ pri Et quotuplex sit species tutoris
dic ut l qd si forte ff de solutionibus

Sed et si Quid autem plures tuto
res dati a testatore uel
a iudice cui sigillatim ℣ determinatim ut
dispositio a testatore uel iudice quis eos
administret ille administrabit si non ℣ de
terminatim cui quis eorum maior pars ele
gerit si nulla eligatur pars vnus offerre
alteri et alter alteri q recipiat satisdatio
ab aliis et ipse solus administrabit uel alii
satisdet et ille administrabit et si nulli q
offerat et st discordes inter se Iudex se ℣
interponet et eos ad concordiam cogere ℣
d usq ad 5 secund pnt cet si noluit qui
administratio non ℣ dimissa per eos ge
re uel inter se diuidere ut l cum ℣ glo sup
verbo maior Nō dū maior pars elegerit
q statur maiori parti et pupillatur a
liis qui aliud ℣ eos plurib; ut vniuers

ut l. qd maior ff ad munici & ibi p plu
ribꝫ ut singul' trib' non statuer maiori
parti nec factum vnꝰ pudicat alteri
l. qui fundo ff de ser rusti pdi et l. qt
zeceptri qui pdiorū nisi finaze liberati
onis ut l. et sicut ff de pactis et l. fi C q
uo. to. pos. de quo par hab. t. dcā l. et
sicut et pen. dic. t c qd' ordi tangit de ze
nuī li. vi. C Ibi ptor ptes sibi ter
ponē questa glo. t verbo sicut p qm
t altercio et discordia t nuī inter ptes
t pudicii alterius tercij trib' iudex debz
se interponē et eos cogē ad concordiam
quā prius appellando et declinando ab
pferatur ut hic fiunt inter tutores dis
cordantes ut administrent et quā cau
satur si uolut adiri ut qñ plures le
gatarij discordant qua actione agatur
ad legatū ut l. hꝰmodi & si ff de le. i. Si
uō discordēt t pudicio stetur trib' si lex
declarat qualit' debeat illa discordia ter
minari sīm legem ut l. si quis autem
argento & sinautem amphor C de dona
et l. fi. & sinautem non t auro C c m
si hmōi rem eandem indiuisibilem p mai
or pte offerre socio estimationem maio
ris pcis et eo exclusus t mora trib'
tutor electo t sicut minoris pcis Si lex
non declarat trib' si pecun' recuzata tut
ad sororem et sorte dimid' ut l. fi. C qd
dcle. ubi diuers' sorte qñ legatū f. e t
genē relictū pluribꝫ et discordent in
eligendo Si non potuit tut' sequi p
cursum ꝓcedunt l. quot' ff de usur' et
l. q. & si ff quibꝫ mo usuf amit. Sz si
essz discordia inter partes t facto trib'
qz vnꝰ negat alter affirmat trib' iu
dex se interponit sz actor uel reꝰ debz
probare l. q. ff de probat' et l. ac
tor. C c Si autem essz generio sine alqꝰ
sīo apponēdo uel certo modo apponendo
vel de die nō ponendi t stipulatione
iudicialī vel pena ut l. de die ff q' sa
tisda. uel de forma ꝓcessus unā ut
l. usumfr. et ad premia & si de qualī
tate ff de minor' trib' iudex bñ se inter
ponit et declarat ut t dictus utrib'
et ideo qñ inter partes e generio de pue
to qđnus formāda metendo ad qđlibz
sapientē uel ex discordia de puct' et cō
uentionib' apponendis t nisi trib' puct' it'
aliquos fiende iudex debz declarare sz
hab. t dcā l. de die et & si de qualitate
ff de min'

Sciendum Si p mala administra
tionē tutele uel cure
vel adulti non pt se cōsequi idemp
nem contr' tutorem vel curatorem ex
bonis ejusdē vel contr' fideiussores ex
non ydoneo ut hic et l. i. et l. adisius C
de mgrā qui datur t subsidiū ut actio tute
le uel negociorum gestorū que dicit actio sb
sidiaria contr' mgratum et eius heredem &
mgratus non curauit p tutorem uel cura
torem ab eo datū satisdare nisi sit mgratꝰ
ad quē solum spectat dare tutorē nō exigē
satisdationē hꝰ d. Et ad quos mgratus spec
tat satisdationem exigē dic ut t glo hꝰ
t verbo vrbis et t l. emuli t glo ff de
adm. tute Et nō p aliter teneatur mgratꝰ
et alii heres eius ut hic t glo t verbo
substitutionibꝫ Et quo ordē queniāt
mgratus et tutores et de bñficijs que
hñt inter se dic ut hic t glo. mgratū t
verbo subsidiaria t glo et t l. i. & nec tē
tem ff de tu. et ra distra. et t glo l. i.
C de transac. et utrobiqz p hanc.

De excusat' tutor.

Dic tituli dividitur t xvi. ptes p.
ponit qualiter quis excusetur
ꝓpter numerū liberorū a tute
la 2o ibi diuus qualiter excusetur q ꝓpe
ditur negocijs fiscalibꝫ et reipublice
3o ibi comes pterea qualiter excusetur
ꝓpter paupertatem 4o ibi ꝓpter aduersitatem q
liter excusetur ꝓpter infirmitatem 5o ibi
filius qualit' excusetur ꝓpter ꝓpriā lesꝫ
tē 6o ibi item si qualiter excusetur
ꝓpter dignitatē 7o ibi Ite qui alii
excusetur ꝓpter grauitatem status 8o
decimo ibi Item maior qualiter excuse
t' quis ꝓpter etatē Duodecio ibi Item
t minor qualiter excusetur ꝓpter mili
tiā Decimo3o ibi Ite cōe aliter excusetur
ꝓpter exercitiū liberalium artium xiiij ibi
qui aut t quatenus tempus possit se excu
sare xv. ibi qui tutelam qualiter quis ex
cusetur cōe suscepte tutele alicui pupil
li vel cause sine xvi. ibi si quis autem
declarat q falsa excusatio nō pdest et
hoc intendit Numerꝰ liberorū sive sint
emancipati sive t patre et tā masculi q fe
mine s. tres t ciuitate romana et qnos
t ytalia et qñ t puincijs excusat a tu
tela uel cura sicut ab aliis muneribꝫ
ciuilibꝫ Adoptiui aut liberi ꝓsint patri
naturali licet sint t adoptione dati nō
ꝓsit adoptiuo nisi sit aui paterni vel ma
terni Item nepotes ex filio non ꝓsint
uno filio q eo mortuo succedit loco pa
tris et ꝓsint soli ꝓ uno filio Ite nepo
tes ex filia non ꝓsint nisi sint mortua
t acie pcipiat qui per gradum unde uel
legitur h. d. usq ad & Item diuus Ite

postum q̄ tp̄ē creationē tutoꝝ ſ̄t̄ ſ̄ ſ̄cēte
vel postea nati non ꝓſūt ſicut postea ma/
tui non pronocent ff e l· q ſ̄ oportet ād
Et oportet ad hoc ut quis ex̄cuſetur a mu/
neribꝫ ꝓpter filios q̄ filij ſint legittimi et
naturales q̄ legittimi tm̄ ut adoptiui
non ꝓſūt ut ꝑ dixi nec naturales tm̄
ut nati ex concubina nec baſtardi ut
ff e l· q ſ̄ legittimos ¶ Nota ex p̄d̄is
ſine emancipati q̄ emancipati filij ꝓſūt
p̄d̄ ad ex̄cuſationem tutele extraneoꝝ
ſ̄ non ſui ¶ Iam ergo p̄d̄ ex̄cuſet̄ a tutela
aliorū ꝓpter filiū emancipatum non p̄t̄
ſe ex̄cuſare a tutela ipſius filij emancipati
q̄ beneficiū q̄d̄ habeo ꝓpter te nō poſſum
vti cont̄ te ut l· amantiſſimos ſ̄ ſi ff e et l·
ſi iudex quidam ff de minor ¶ 2o ibi pub/
licum munus quidam glo· q̄ tutela dic̄t̄
publicum munus ſ̄ ad̄ſ̄ ſ̄ ſ̄ utilitatē p̄
natū et ideo licet alicui ſit ꝑceſſa tutu/
tutus ſimpliciter a publicis muneribꝫ non
intelligit̄ ꝑceſſa a tutela uel cura niſi
ſpecialiter ſit dictum ut l· ſpadonem ſ̄ qui
accipit e e uel niſi ſit ꝑceſſa plenariā t̄
munera ut l· non enim ſ̄ illa ſenſibꝫ ff e
¶ 3o nota t̄ ſ̄ ſ̄ ſi bella q̄ mortui t̄ bello q̄
ſunt ſecuti autem ſi ibi vulnerati licet domi
mortui ut l· bello ff eo Et ſic videtur ſi
aliq̄ promiſit ſtipendiario ciuidare equos q̄
t̄ bello deceſſerit q̄ non teneatur emere
dare equum vulneratos t̄ bello et mortuos
dom Contrarium dyno tenuit et bal ꝓpter
l· ex tenore ff de mort ſui nau et l· bel/
lo ff inde capti et l· dapsm ſ̄ ſubmi ff
de damn t̄fec et l· hinc ſcripture et l· q̄
adridit ff de le aq̄ et q̄d̄ dic̄t̄ t̄ dom l· bel/
lo ff e t̄ fauore puppillorū

Item duus muner

Duo/ ꝓpter
cura adminiſtrationem rerū fiſcaliū p̄t̄
ſe ex̄cuſare a tutela uel cura ſuſcipiēda
ſ̄ a tā ſuſcepta p̄t̄ ſe ex̄cuſare q̄ tpe
quo durabat abſentia petendo q̄ mitti
loco ei debet tutor cuius officiū finiet̄
poſtq̄ tutor fuit p̄uiſus et tutelam aſſu/
met l· d· uſq̄ ad ſ̄ et q̄d̄ p̄d̄em ¶
Nota ex v Item qui rem q̄ honorib⁹
publicis ex̄cuſatus legatus ſiue ambaſcia/
tor rei publice q̄m t̄ t̄ ambaſciatu uel cū
de ꝓximo ex̄cuſet̄ q̄d̄ tam ceperit ad
eūdum ar l· ab hoſtibꝫ ſ̄ ſ̄ q̄d̄ ſimpliciter
ff ex quib⁹ cau· maio· ¶ Nā q̄d̄ iudicetur
de iā fact̄ iudicatur et de eo q̄d̄ t̄ de ꝓ
ad fiend l· pe et ibi gl̄ ff de mil· teſtā·
et codē modo ex̄cuſantur ſui ſoci comites
et miniſtri nam p̄ulem alicui ceſſit
ſtelligit̄ ceteris ceſſiſſe ſuis ſocijs comi/
tibꝫ et miniſtrijs nec tamē mirimor ſi
hi ceſſiſſe non vid̄t̄ l· adminiſtrabes ſ̄ i
ff eo ¶ 2o nō ex filio nā nec q̄ poſtq̄

ambaſiator t̄ reuerſus t̄ contin̄et debz reaſ/
ſimilē officiū q̄d̄ ꝓmo loco habebat et eo
loco ſubſtituit̄ Deſunt adminiſtrare debet
tamē ambaſiator hoc tm̄ ſpaciū q̄ ſuf/
cumulat ſuas ꝙponē poſſit ar ſupēdicti ſ̄
ſ̄ q̄d̄ ſimpliciter ab oneribꝫ de nouo aſſu/
medis q̄nq̄ ex̄cuſationē hz ꝓter tm̄ et q̄nq̄
ꝓter biēnū et q̄nq̄ ꝓter quadriēnū et q̄nq̄
ꝓpter uo ut t̄ gl̄ hic t̄ uerbo ex̄cuſant̄

Et qui poteſtate

Propter ꝓtē/
et iuriſdictionē
quam quis hz ex̄cuſatur a tutela uel
cura ſuſcipiēda nō a tam ſuſceptu hz d·
Ex̄cuſantur ſ̄ rectores officiales et po/
teſtates ab oneribꝫ ſuſcipiēdis non a
tam ſuſceptis ut hic t̄ gl̄ i· Item ꝓpter
literam. q̄d̄ quis habz uel habitur⁹ ē cū
pupillo uel adulto cui iſto non poteſt
ſe ex̄cuſare hz interim dabitur curator
ut ꝑ de aut tuto. ſ̄ ſi· niſi eſſz iſſio de
ōnib⁹ bonis uel maioꝝ ꝓtē q̄ nūc po/
terit ſe ex̄cuſare ut hic et ſ̄ Item ꝓpter
hodie aūt non habet locum ut dicit gl̄
q̄ debitor uel creditor non ꝓt̄ ee tutor
ut t̄ aūt minoꝝ debitor c q̄ui da tu
poſ et dixi ꝑ t̄ deb ſ̄ ſi· ¶ Nō tm̄ q̄ di/
cit de ōnib⁹ bonis quidam glo· q̄ idem iudi/
catur de maioꝝ ꝓte honoꝝ q̄d̄ de ōnib⁹
ut hic et l· ꝓpter literam ff e et ideo tu
ꝓſumit̄ alienaſſe t̄ fraudem ille q̄ alie/
nauit maiorē ꝑtem honoꝝ ſicut q̄ alie/
nauerit oīa bona ut l· deb ſ̄ lucius ff
de hered q̄ t̄ fraud ere et idem ſi alienauc/
rit potiora et meliora bona uel ea tulit
Teneatur et rō reddere non poſſit per
tex no t̄ l· ſiqua ratione ff de petit
de hoc ſ̄ qualit̄ per alienationē bonoꝝ
ꝓſumat̄ fraus dixi ꝑ q̄ua ma ar non
poſ ſ̄ t̄ fraudem

Item tria onera

Tres tutele di/
uerſorū ꝓno/
minum ex̄cuſant a quarta h d· q̄d̄ intel/
lige ut hic t̄ gl̄ niſi eſſz leuiſſimā admiſ/
trationis q̄ tm̄ non ex̄cuſant a ſtēm hē
niſi eſſent affectate et ꝑ uel ꝓpter re
ꝑpetite q̄ tm̄ non ex̄cuſant ff de tu et
cu da ab hyg l· ſi ſ̄ ſcire oportet q̄d̄ nō
omn̄ eos q̄ emit per ſimoniam et pe/
cuniā officia aſſecuti q̄ licet al' ꝓ offi/
cio ex̄cuſetur ut ꝑ e ſ̄ et q̄ ꝓpter tm̄
non ex̄cuſabit ut l· et q̄ui dotē opa ff ex
q̄ui cau ma· Et intelligo ut dixi ſm̄ ſ̄
diuerſorū ꝓnomiū q̄ q̄ſ̄ tutor plurium
pupillorū habentiū vnū ꝓnomē vnā tu/
tela cenſetur ff e l· iij Item ſuffiunt tres
tutelas ee t̄ vna domo et oēs hoſtes tā
pater q̄ filij excuſent̄ ſiue ꝓ ꝓgenit oēs
ſiue filij de conſenſu ꝓtē ſiue vnus ſiue
vnā et alius aliā uel duas l· decem ſ̄
ſi ꝓt̄ ff eo Et ideo ſi ꝓponit̄ extraneū vl'

ꝑsūcia fierē simꝫ habitātes et hītes primo
mīi ītimsim debent hīe plura Sed ī onē
ꝑsonali uel ītposito rēe ꝑsone ꝑ tīe ceā
debz hīe plura exēma et plures ꝑsūcias
l. ult. ff de decurī h ꝛ de quo ꝑ bar ī dēā l
diem. ⁊ si pater

Sed et ꝓpter paupertatem

ꝓpter paupertatem ītimitatem et ꝓpe
riciam hītā pōt se quis excusare a tute
la vel cura h. d. ¶ Nota ergo ꝙ pau
pertas excusat a publicis muneribꝫ et
itellige de paupe qui oportet laborare ꝑ
cotidiano victu acqrendo sm glo. ut hic
et l. pauptas ff e. Sed si al' sit pauper
et fidel' non timen. occupatꝰ ī ofmio
exercitio ꝑ victu querēdo qz tīe nō excu
sat l. suꝫpectu ff de suꝫpect tu. ¶ Nō
timē ex glo hic et dēā l. pauptas ꝙ pau
per dicē etiam ille qui exercitio et mīs
terio siue ꝑsone alit vitam suam Ideo
si testator relinquit pecuniā ꝑ pueriis pau
peribꝫ matritādis itellige de hijs ꝙ dicti
laborādo ꝑare sibi cotidianū victum sm
bal. ī dēā l. pauptas licet al' habeātur
ratio ministerij et oppositi ī eo qui tenē
solum ī quātum. Facē pōt ut no glo. ī l. si
qs argentum ⁊ ſ. et si quis C de dap
ti ī filio qui petit alimēta a pīe ut
no glo. ī l. si quis ⁊ ſ. et si filiꝰ ff de li
be agno. Quis aūt debeat ꝓbare pau
pertatem dic ꝙ ille qui fundat ītentionē
suā ꝓpter paupertatē l. diuersas
siue sit actor siue reꝰ ut no
glo. no. ī l. si vero ꝑ adēptatū ⁊ qui
ꝑ rei qualitē ff qui satisda et qualiter
ꝓbetur pauptas dic ꝙ per vlgi opiniē
ut l. ubi adhuc C de mīe do. de quo vide
per bar. ī l. si assidue ff solu. ma ¶ 2o
nō ī ⁊ Item aduersum ꝙ ītimitatis ſ
tal' que ītedit quo mīus qs debꝫ suos su
per esse possit excusat a muneribꝫ publicis
suscipiendis ſ. a tuīa susceptis non excu
sat ī ꝓtutiū si ītimitatis ē ꝓtutia et
si ē ꝓfessus excusat ad tempꝰ et ītem
dat' curatoꝛ l. non solū ⁊ si quesita et
l. se. et sē ff e. tu. Et idem dicendꝰ de iu
dice ꝙ cognoscens de quo ē egrotatꝰ ut
ītermīa excusetꝫ per deīm ⁊ si quis et
eodem modo excusatur egrotans ꝑ ītī
fīmitatē a ꝓcurando i obediēdo ī tātū
ꝙ sentē cōis cum lata per iudicē stricte
ē ipe iurē nulla Si autem ignozātē trā
tenꝫ ſ. datur restitutio ut l. quesitū ff de
re iudi Et ideo ē cautela ꝙ ītīmitatis
iudex ītimetꝫ ut no. bar. ī dēā l. ꝙsitum
¶ 3o nō ī ⁊ ſ. silē ꝙ non sola ꝓpria hēdū
excusat a publicis muneribꝫ ſ. sola ꝓpria
hēdū et negotioꝝ bñ excusat Et ideo
rusticꝰ nō pōt se excusare ex sola ꝓpria hē

manū si ē sagax ut no glo. singulazis ī l.
athlete ⁊ de rusticis ff e ꝑ quā glo. limi
tātur dēā nisi ꝙ subueniāt rusticitati et l.
ī ⁊ fi ff de iurē om. iudi. Et itelligꝫ nisi
sit rusticꝰ sagax per dictā glo. nōlulem
per quam potest fierē dzaīm inter rustici
tatem eius subuenirē et rusticū eius non
subuenitur sicut sagax

Item si ꝓpter inimiciciam

Dat' tutor ī testamēto ꝓpter īimiciciā et
malivolēciam pōt se excusare sicut ꝓpter
īimiciciā capitalē existētes ītrē eīm et
testatorem Non aūt pōt se excusare qui
primo habebat excusationē et potuit pu
pillo amīstrare Nec ex pōt dē se excusa
re ex eo ꝙ essꝫ ignorꝰ pīi pupilli nec eīm
ex eo notoriam habez h. d. usꝫ ad ⁊ Item ib
¶ Nota primo ꝙ īimici sūt singulē amici
biles actꝰ et ideo debz iudex estimare ac
tuīa qualitatem et finalem ītentionē ut
hic et l. athlete ⁊ dat remissionem et ibi
glo. ī verbo datus et itellige de īimici
cia capitali ut hic ī ⁊ īimicie et hoc ꝙd
tractatur de aliquo repellēdo a mīe cōi pu
ta ꝙ quis non cogatur arbitrari ītercos
ꝙd fīē ſ. capitales īimici tīe sufficiat odiosi
tas qualitercūq; accepta ut l. testē ccīuio
ff de manumiss testi ⁊ huic tuio ff dele
ti. missi ꝓbetur pax et ītercōsiliatio que pōt
tacite fieri ī mistrō relinquēdo tutorem et
curatorem ut deō ⁊ dat remissionē et
fit etiam ītercōsiliatio per actꝰ socialeꝫ
et extraneos ut ī glo. nō. ī de iniur
⁊ fi. et per subsequētia merita

Et que di
catur īimicicia capitalis notāt hic ī glo. ī
verbo capitalis ubi distinguit ex cuius ꝓ
fectu sit tāta īimicicia sm glo. ī deō ⁊ dat
remissionē Et dic ꝙ qui ē īimicꝰ alicui
ꝓsimi īimicꝰ filioꝝ suoꝝ et aliorū de
domo et cognatione sua ut l. i. C si ꝛeꝰ
puīare et l. i. ꝙ et in ff de libe. cā Et sic
qui facit legem vel ꝓtelā cū īimicis me
is ꝓsimi īimicꝰ meꝰ l. liberi C de tos
testa. et ibi per salicetū et qualit ꝙ īimi
ciciam repellatur testis vide gl. ī d. v. ī
pīi. et ī C ꝙ et ī C oportuit de simo. et
ī spurii de teste ⁊ i. ī pīi. ¶ 2o nō ī ver
bo simit ī pīi. ꝙ ꝓmittens uel stipulās se
tutorem uel omissurū ī testō nō pōt se
postea excusare licet pīi ꝓtuiss l. ut ex
finā ff de testa. tute et ī l. ꝙsitū ⁊ i. ff de
fidei que legeꝝ faciūt ꝙ tabellio possit cē
rogatꝰ de omissione sibi fīē de quo ꝑ bar.
ī dēā l. ut ex finā

Item is qui

Questio statuis que
sunt ītercutorē datū
et ꝓtem ꝓpilli excusat a tutela uel cu
ra silē et septuagīta dierū Minor autē

ꝑsb̃r aūoꝝ non ꝑt ee tutor ideo excusatoe non indiget h d usq; ad s Idem t milite ¶ Nota ergo ꝙ questio statuis q̃ fiunt inter ꝑsb̃r pupilli et tutorem uel etiam est inter pupillum et tutorem de statu pupilli et tutoris uel de oĩb; rebus uel ꝑ te maioꝝ bonorum excusat a tutela uel cura ff e l athlete s ampliꝰ nisi talis calūpnioſe fuerit institutꝰ per dcm̃ l ampliꝰ et ij s fi ff si quis tacita per q̃ tuta limitant; oĩb; l que phibent aliq̃d ꝑ ter timiciam ut testificari ut l my ff de testi et arbitrari ut l licet ff de arbi q̃ hoc verū nisi cautelose fuit instituta ac cusatio uel timicia ut ꝑdiatur testiū uel arbitramēti et per hoc non valz cautela et accusatio dantis alapham tes ti ut postea eā per timiciam ꝛpellat a testimonio per dcm̃ tuta

Idem et in milite ¶ Miles existẽs t militia nõ ꝑt ee tutor uel curator etiam si velit existẽ t militia non ꝑt ee tutor uel cu rator h d Non tenet ergo dato tutori fcm̃ de milite t militia existente Et id non ē opus excusatione cum dato sit ip so iure nulla ut tenz gl ff e l ꝑ mgrm̃ tele dationem non ꝑt fieri ꝓrogatio de quo die per bal t dcō s si t castris ¶ Et autem ꝛsumunt; ad quos dicatur miles dixi e quibꝰ no tus pa po sol s filius famul Veterum autem milites qui ꝗple uerunt militie tempꝰ excusantur aduer sus exemptos ſz adiectꝰ filios emulto rus excusant; per annum postea non nisi habeant aliam excusationem de uꝝ cōi ꝗz excluſ a bñficio uꝝ cōis c de adul l miles s sexaginta ff de adul et l sed et miles ff e l ſz multes et dic ut ibi Celestis autē miles id t ꝑsbiter non ꝑt ee tutor uel curator testamētarius uel da tiuꝰ sicut nec alios actꝰ ſcōlares exerce re debz ut hic t glo et t aūe de sanc epis s ꝑsbris coll vm Sz ꝑt ee legittimꝰ tu tor ut no glo t dcō s ꝑsbris et t aūe ꝑsbros c de epis et de et hoc verum si infra mēses quatuor declarat se velle ꝗ non cōpellit; ut dicto utribꝰ Qd nota ꝑ testibꝰ qui non ꝛpellat; tuti testificā re ſz nolentes t l nulla ff de testi q̃ si testi ficent; scribit; t adūbꝰ q̃ uolentes depo nat al ꝑsumēt; iuitos deponē s im bat t dcm̃ aūe ꝑsbros ¶ Aliquid autem sacerdos ꝑt ee legittimꝰ tutor sui nepotis ex filio spurio tenz bac q̃ non t quodam suo con filio qd incipit karolꝰ filꝰ dñi ofualdi ꝛe Epis autem uel monachus nulla ꝛone tu tores fieri ꝓmissum t ut dcm̃ aūe ꝑsbros t si Sz de uꝝ canonico ꝑt legittimꝰ suscipe

tutelam ut tenz glo lxxvi di c et nec et xxx di c ꝓcuret

Item rome grammatici ꝛc ꝓpter exercitiū liberaliū artiū excusat; quos a publicis muneribꝰ et hmōi plu ribꝰ excusationes si non ꝑbat t vna ꝑt ꝛdire ad aliam ¶ Nota ergo q̃ ma gistri grammatice rethorice et medici et filiꝰ hnt excusationem a publicꝭ muneribꝰ Ita tamē si exerceant artem t patria sua ut dicit hic tex ¶ Ita ꝑ mulegrm̃ alicui cessim t loco rationē artis ita demū ꝑdest si illam artē ex ercet t illo loco ut hic et l ſz et ꝛpro bat s ampliꝰ ff e Et si illam exercet ꝑ se non per aliū ut l fi ff e Et sic t scripteꝰ t mītenda et t nūd cessō al'ī gaudent ꝑuilegio artis ut hic et ff e l si duas s grammatici ubi fuerūt de scripti t mūd cessō Quod aūt de legtī doctorib; vide hic glo t verbo gramma tici ¶ 2o nō t s qui aūt q̃ hmōi plu rib; excusationes nō ē utile q̃ oĩb; ꝓpo nat ut ꝑbet ſz sufficiat vnā de ꝓpositꝭ ꝑbare et ideo dicit aduocati non as tringentes se ad oĩa et singula ꝑbanda ſz ad ea tm̃ que sufficiat ad victoriā siue cause et si tenebat sustinebat t ꝑbatoꝝ illi potuit aliam de ꝓpositꝭ ꝑbare i tempꝰ datum a lege uel a statuto uel a iudice assignatū ad ꝓponendum excep tiones uel assignationes ut hic et l ꝓ ter litem s i ff e et ibi gl Item debet exceptiones specifice notari non aūt sufficit t grīe dicē ꝓpono exceptiones uel excusationes meas Et ideo non re putatur practica peritorū saluis oĩbꝰ alijs exceptionibꝰ nam per hanc ge neralitatem sibi non seruant; nec eas post tempꝰ elapsū ad ꝓponendū pos sent placere ar si eas al' tacito ꝓposuisset nisi eas specificauerit per tex t l scire oportz ff e et per bal uel nisi de no uo superueniat exceptio uel si pꝰ super ueniat iurat de nouo ad eius noticiā ꝑuenisse ut t c pastoral et ibi glo de exceptionibꝰ

Qui autem a muneribꝰ publi cis non aūcte sed utilitate ꝑsb̃r ut tutela uel cura non appelletur a datione ſz existens inter t cessim lapidem debet excusare a die notationis uel scie i ſiquaginta dieꝰ existens nō vtē habet ꝓ quibusdā ex mulierib; veniam diem et adhuc postea xxx dies dū tamē non habeat minꝰ q̃n quaginta ad se excusandū Et si eius excu satio fuerit rejecta nec potuit appella re l cum t vna s tutor de appel a

numeribꝫ autem publicis aĩctꝰ et utilita
te bñ appellatur a nõe ut ff qñ appel sit
l. i. ⁊ si quis tutor et ibi per bar de ſ
zõne diuersitatis eadem dicit ꝙ de eo q̃
uocatur ab aliquo collegio ¶ 2o nota
hic de mr̃ cõi dant² itinerarii xv mil
aria ꝙ quibꝫ dic ut hic et l. i. ff si
quis caut ¶ Biũatum spaciũ faciat
vnũ miliare dic ꝙ mille pass⁹ et q̃lꝫ
pedum no glo. ⁊ l. m ff de ver sig. Et
ped ⁊ xv. digitorũ ut no glo. cor. q
uy. c sicut antiquus Et licet sup̃sit mi⁹
ex miliaribꝫ debz tamẽ stratus vna di
ẽs integra ut hic ⁊ glo. ⁊ verbo itine
tau Item debz mẽsurari non a porta ſ
a gẽneribꝫ edificiꝫ Item an ꝙ viam
eadem uel obliquã dicat ꝙ per viã que
magis frequẽtat² et hoc q̃n fit mẽsu
ratio loci ꝓpter tuũ ẽdi et redẽdi
ſ si fit ob aliam causam puta ꝙ uel
ligantur arcus q̃ distant per vnum
miliare vel ꝙ non p̃t eligi pedib⁹ nisi
distet per xl miliaria tũc debz fieri
mẽsuratio per rectitudinẽ loci et sic
non p̃t fieri per tquisitionẽ loci etiã
nisi fiat per aciem de quibꝫ alibi vi
de per bar ⁊ dcm l. i. ff si quis caut
¶ Item nõ ⁊ q̃ datur ꝙ tutor simpli
dat⁹ intelli² dat⁹ ad vniũsum p̃tinen⁹
tamẽ a pũmonio alicui ꝓuincie p̃t se
excusare l. ꝓpter lite ⁊ c. ff eo sic et
procurator simplic⁹ constitut⁹ intelli² ad
omnes lites et p̃tes et fructꝰ
ꝗstitut⁹ ar hui⁹ ⁊ l. pupilli cũ se
ff de tu. et ibi ꝙ bar

Que tutelam alicuius

¶ nõ ꝙ qui fiunt tutor alicui p̃t se ex
cusare a cura ei⁹ nisi sit libertus ut
hic ⁊ gl. ⁊ verbo cogendũ Item ma
ritus non p̃t ee curator vxoris sue et
ẽ ratio ut hic ⁊ glo. ⁊ vbo excusare
et si dat forte ignoranꝫ debz poti⁹ aliũ
substitui loco sui ut hic ⁊ gl. Et idẽ
⁊ sponsus ⁊ verbo maritus Et multo mi
nus p̃t ee tutor maritus q̃ cum sit pu
pilla non p̃t ei⁹ administrẽ ⁊ uxorem ut
hic ⁊ glo ⁊ verbo excusare sed et ar
bit p̃t ee curator mari sic l. cũ ꝓpo
nas C de Et filius maritus
p̃t ee procurator vxoris sue ⁊ debz a mi
ce sibi reseruari ⁊ quibꝫ admitti² ad a
gendum tanq̃ ꝑsona quicti sine mã
dato cum cautione de rato sine mã
dato l. maritus C de procu. ꝙz ⁊ debz
paternalibꝫ ſ. ulr̃ dotem mariti ẽ
ditis admitti² ad agend. tanq̃ procura
tor et legitimꝰ administrator sine
aliq̃ cautione l. fi. C de p̃ti quẽ In
dotibꝫ aliis agi² ꝓpo nomẽ ut sit dñus ip

sorum l. date C de rei vendi. et de hac ꝙ
bar ⁊ l. maritus ¶ 2o nõ ꝙ falsa excu
satio uel coram vcm ꝙz non iusta sunt gl.
si hic non pdest se excusanti a tutela
uel cura qñ peculiũ spectet ad eũ a tpe
dationis et sicd ut hic ⁊ gl. si Et ide
si iusta excusatio sit cessa per ignoran
tiam vel grauẽ illam licet illa sinat
lata per grauẽ tenetur et sic appellare ne
cesse ẽ ff ad trebel. l. seruio muto ſ cui
ꝑtor hoc tamẽ non tenꝫ fauore pupilli
cui ut dicit hic glo. fi. cc

De suspecto tutore

Hic tituꝰ duditꝫ ⁊ quatuor ꝓtes
primo declarat ꝙ p̃t cognosci de
suspecto tutore 2o ibi ostendim⁹
qui p̃t accusari de suspecto 3o ibi q̃
sequit. e qui p̃t accusare de suspecto 4o
ibi suspecto⁹ incipit tractare causas sus
pitionis usꝫ ad fi ¶ Nota primo ꝙ crimẽ
sine accusatore suspecti tutoris ẽ crude ꝙ
descendit ex legibꝰ q̃z tabularũ Et ac
cusans de suspecto debz se ascribe ad pe
nam talionis q̃z glo. hic et l. i. ff e. Et
erit pena talionis ⁊ mulcta et alie pene q̃
ordinarie q̃ qñz ꝓponit⁹ q̃z glo. dicit ⁊ i
hoc intelligo qñ agit criminaliter de suspi
tione ꝙ ut tutor removeatur et puniat²
qñz si agatur civiliter ꝙ ut solũ removeat²
tutor tũc non ẽ mulcta ascripto q̃z bar
⁊ dcm ⁊ ¶ 2o nõ ꝙ crimẽ seu accusa
tio suspecti p̃t solum agitari coram iudice
ordinario vel coram p̃side uel p̃consule nõ
coram delegato qui agit² criminaliter ut tu
tor remoueat² et puniat² qñz qñ agit² ci
viliter ut solũ removeat² tũc p̃t coram
delegato quo ad cognitionẽ qñz nõ quo
ad remotionẽ per sententiam nisi sit de
legatꝰ p̃consul' uel p̃tor ut hic ⁊ gl.
de quo per bar ⁊ l. i. ⁊ q̃ ff e. et plenꝰ
per eũ ⁊ l. i. ⁊ suspecti ff ad turpill

Omnes si quidem

Quilibet tutor siue
testam⁹ legitimꝰ siue datiuꝰ p̃t accusari
de suspecto et remotꝰ per dolum efficit²
infamis ut ff e. ⁊ suspectꝰ nisi sit pri
mꝰ cuius fame ꝑtend non expedit
⁊ libello ei⁹ dolum qñz sufficit generaliter dicẽ
ꝙ male et non diligenter administrauit ne
gocia ipsius pupilli et non dicendo ꝙ do
lose administrauit de quo per bar ⁊ l. hoc
cũ ff e. sicut ee sufficit generaliter ⁊ libello
⁊ actione tutele petit ꝙ reddat rõne tue
administrationis de quo per glo. et bar ⁊
l. i. ff de edendo nam actio uel accusatio
infamie non p̃t intentari subtrahendo fame
sam⁹ causã ut hic ⁊ gl. ⁊ vo ꝓpendium
et l. non debz ff de dolo

Consequens est

Quilibet admittr² ad accusandum de suspecto etiam mlē que cum affectione et pietate pupilli moueť ẽ. Impubes vero pōt accusare suum tutorē de suspō pubes aut suus curatorē cū ffilio suorū Amecorū l. d usq; ad ē. suspecti. Illō primo ꝙ accusato de suspecto ē publice iudicū sine ē publicū crimen large sumēdo pōt publice opetit oīb⁹ ut hic et ff e l i ē. ꝙsequens et ī hī suspico licet sit publicū crimē pōt ītervenire ꝛc permitor l non solum. ē. si ff de pacī. qđ non ē ī alijs public crimibus ꝙ ī teruenire possit permitor l. ꝓh. ē. ad emen ff de publi iudi. qđ intelligit ubi bar. ꝙsl agitur cū suspō ciuilit. ē. ad remouendum non sic ad criminalit ut etiam puniatur. Aliqñ simi² publicū crimen largissime ꝙ oī eo qđ fit ad vindictam seu vtilitatem publicā et non puniatur l. ꝙ sequitur ff de iniu vñ si stratricē dicit ꝙ blasphemāt deū puniatur ī centum et admittť² quilibz ad accusandum sm hanc l ff de publ iudi. ℥. dicť² publicū crimē stricte qñ lex facit spāliť illud delictum publicū crimen ex quo dampnatus statim efficit infāmis ut ī casibus l. i ff de hijs qui no. ifa. ℥. nō. ꝙ spālē ē ī hoc crimine famosa pupilli ut admittť² mulier ad accusandum licet al' non admittť² ad publica et virilia officia ut l. ℔ eo ff de ꝛc iudi. ℥. nō. ī ē. ipuberes. ꝙ ipubes non pōt accusare suū tutorem de suspecto ℔ alij debz accusare ꝙ eo ut l ipuberibus ff eo adulti aut hīs pōt accusare suū curatorē ꝙsilio ꝓmoueri quidem ut dicit glo. ī dcā l impuberibus. Et an vbi ī pueritia² consuluit alicui quid teneat² illud sequi dicit plene per bar. ī l. i. ē. si plures ff de ex. erari et l. treui ē. meuii ē. altera ff de admi tu. Et nota hic ꝙ licet aliqs pupilli hīs tutorem et adulti hīs curatorem eligantur ut l si curatorē C de ī integ. resti. illo casu ī casu isto dicit et ī mlīs alijs notatis per glo. ī l. i. ē. quesitum ff ad trebel.

Suspectus autem est ꝛc

Hec ē. pars ī qua incipit tractare de causa suspitionis. Et dota primo ꝙ suspectus ī qui non gerit tutelam fideliť sed fraudulenť ut). e. ē. nouissi. Et hic talis pōt ut suspectus ī. mouere licet sit soluendo. Et sic non pōt dicī accusanti eū de suspecto non adest ei impedire de administratione mei et ei bñ solui. sm ꝛeddam cōe si male gesserit. Item etiam magis tutor grauat si grauiarit et dolose ī. sistit nolle admittere pōt ut suspectus ī. mouere licet ītra sit pupilli cum prīs appelli administrare ꝙ ea. ſ ut possit. ſ. administrat' ꝛemouere ꝙpt dolū latam culpā et leuē qđ' non possit nisi pter dolū si non administrauit ut hic ī glo. ī verbo ꝛemoueri uel dic ꝙ amisit 2°. ut obligent² fideiussores ꝛem pupilli sal tem fore ꝛc. al' non obligarētur ut l. nō quasi. ē. illud ff ꝛem pu. sal. fo. ℔. 2°. ut m formet pupillā bonis moribus l. scire oportz. ē. cum aliquo ff de tu. et cu. da ab hijs. Et 2° nō. ī ē. suspectus aut ꝛemotus ꝙ suspectus ꝙpter dolum ē. ītamen ℔ ītmotus ꝙpter latam culpam et leuē nō ē. ītamen. Et sic alīs lata culpa dolo equipetur ut hic ī glo. ī verbo equipetur equo ī fi. licet alia glo. hic ī verbo culpam tenuit oppositū de quo per bar. ī l. actio mbus ff de ī litem iuran. Et 3° nō. ī ē. si quis aut ꝙ donet pōdet cū suspecti tutoris ītercidat² administratio. Et ideo multi ꝙ curatores uolētes tutorem ꝛpedire fuit cū accusare ut dixi. ē. ꝙ mo. hi. fi. ē. fie. et eodem modo dicit hic glo. ꝙ ītercidit² ꝙlato administratio qui ē. accusatus de dilapidatione et dissipatione bonorū eorū donec pendet cā suspitionis et dilapidationis. ℥. ita cōit ꝙ mteā nō ītercidit² sibi administratio ℔ datur sibi curatorē sine cui ꝙsilio n' pōt administrare ut ī c licet ei de sym. et ī c venerabili et ibi plene nō. ex. de offi. del. et ꝙ bar. ī l. si qđ forte ff de solut. Et 4° nota ī ē. suspecti ꝙ morte tutoris finit² cau. sa suspecti nam morte rei extinguit² crīmē et finitur causa licet aliquī duret ꝓpter bona ofiscanda vel ꝓpter memoriam dampnādam. C si rei. vel ac. mor. fu. et l. in. C si pen. app. mo. Et ab alio modo finitur tutela ꝙ morte tut. ee finita tutela finitur causa suspecti. ꝛsi agatur solid ut ī. moueat² l. pe. ff e. Et intellige ut gl. fi. ℔ tm pōt durare cū suspecti ꝓpter pena ꝛpondam de qua ꝙ bar. ī l. plē ff eo.

Si quis tutor

Si tutor ꝙ grauma etiam se absentat ut pupillo nō ꝓsit alimenta pupillo mittť² ī possionē bonorū tutoris dati curator ꝙ reb pereuntib⁹ distrahat et si tutor ꝓsentat ī gratiam remouebť² ut suspectus. Et aut tutor pī per medacium pupillo denegat alimenta dicens eū adeo topem ut ali non possit quere de me dicto ī. mittť² ꝓuidendo ex. ordīe ad maiorē iudicē qz data pecunia tutela redemit hī. d. usq; ad ē. liberet et ꝛcor ff e. l. tutor. ℔ tutor. Et nō. ꝓ. ibi distrahi ꝙ missus ī possionem alicui ꝙ obtinuit etiam debet eis bona custodire et fructus ꝛeddere colligē et ꝙseruare et domū eō

duce si expedit pro eis ofirmandis et tempore pi
tura distrahe ut hic et l. ab hu. ff legato
rū ff ut inpof leg. ¶ 2o nō ibi per men
dacū q̄ mētiens ī pudicū alteri⁹ primo
Exquo triplex sit genus mēdacij Item ifs
dēz metu z morte alteri⁹ vitandi vide
gl' xxij. q. i. nec hyls arbitret. Et mēda
cū fit a sciente cū dicat gl' ī l. ij. C. si
mino se maior. et sic errans non dicet
mendax nec primo mēdacio ī l. de etate
C. l. ff de int. act. ¶ 3o nō ibi sicut ille q̄
affectans tutelā vel curam et eā data pe
cunia redimēs primo ordinē et re
motus. ut suspect. ut hic et dēm l. tu
tor C. tutor ff e. Si autem ēconuo quis
accipiat pecuniam ut. s. tutor aut pe
cunia eduxe. per adictionē ob turpem
causā finy gl' ī l. eos ff de tutel. q. offi
cū tutorū sine curatorū debz ē gratuī
tū nisi ex causa abstineat sibi salla. ut
ff de admi. tu. l. a tutorib⁹ C. si

Libertus quoq; Liberty fraudu
lenter gerens
tutelam uel curam filiorū vel nepotū
pōm primo vltō ordinē et ut suspect re
mouet. et licet acusāt⁹ de suspēo velit
satisdare non cessat per hoc cessat q̄n
remouet. et mali mores et mala cōuer
satio ī rebus pupilli faciūt tutorē suspec
tum non ut sola paupertas tutorē si al'
ssz diligens et fidelis sz nisi pr̄ ei ad
ungi curator l. d. Et nō hic huic tex q.
suspect⁹ de dilapidatione licet velit sa
tisdare de legalit. et fidelit. admīstran
do per hoc non cessat q̄n remouet. q̄n
satisdatio non tollit malignoli ꝓpositū sz
auget ut dicat hic tex Et nō hic gl'
sup verbo ꝓsert q̄ quotiens sēntz eminet c
nitio ī huic ḡtract⁹ an solutionē pre
cij emptor non tenet. solue ꝓpositū pre
cū nisi venditor det idoneos fideiussores
p euictione ut l. si post pfectam C. de
euict. de quo dic ī l. i. C. stipulatio du
ple ff de pto stipu. et an venditor appel
lat. satisdare ope exceptōis an cessante
exactionis dic q̄ solum ope exceptōis
ut tenz gl' ī dēm l. stipulatio Item an du
bitur fideiussor solum i⁹spēm illi⁹ pson
volens esse. aut quotiēz esse cessetur. ar
guneto l. fi. C. emptor ff de rescin. vendi
ssm bar. ī dēm C. stipulatio licet sic hic
tenet ī dēm l. post perfectū q̄ solum cessā
pēm illi⁹ persone Di quero qualit. sue
cessetur cōtra fraudem quia emptor pos
sit amittere vz. q̄ dum haberz et nō sol
uerit et nondum soluerit pēm cogitat
venditore non valere satisdare ut nō
soluat pēm et i⁹emet rem facit sibi mo
ueri litem ab amico sue nomi. dic q̄
inde deferat iuramentum emptori an p

calumnia hoc petat ut dicat gl' ī l. utrum
natum C. cum ne ff de neg. g. Et si in
examinatione iudicis apareat emptorem
maliciose hoc petere non audiet eū ar. l. si
fideiussor C. fi. ff qui satisda. cogan. sim. an
de pusio dēm C. stipulatio Et adde q̄ in
cauendo de euictione ut venditor sufficiat
sola promissio ut dēm C. stipulatio 2o q̄n
ē effectuosa ar. l. q̄ si nolit C. qui assidua
ff de edi. edic. 3o q̄n omnia cautio ī hu
iusmodi negotij dēm l. pe perfectā. 4o q̄n
pr̄ vendidit aduentitia filij l. i. C. de bo. ma.
5o q̄n vendicio affirma. per baptismū ph
ar. l. vniuersa C. de pact. inserato
ad offerendū Et sim bar. ī dēm C. stipula.
cē

Explicit liber primus
incipit 2us

De rerum diuisione

Iste liber diuidit̃ in sex partes p̃mo
etiam ad sequentia ponit quãt
plicem diuisionem rer̃ 2o ibi et
quid declarat p̃mit̃ mẽbrũ s̃ q
sint res cor̃ de iur̃ naturali 3o
ibi flumina dicunt que sint res
publice oñ 4o ibi vniuersitatis
7o ibi nl
hõ que sint respublice 6o ibi singulorũ q̃
modo fiat res singulorũ i quot modis ac
quirit̃ dominiũ rei Et hõ intendit Res
diuid̃ in sex spẽs s̃ quę publicę vniuer
sitatis nullius et singulor̃ Cor̃ s̃ aqua ma
re et littora maris in quibus licitum e casã
edificare piscatoꝝ et retia siccare Publica
s̃ flua et port9 ripe aut fluminis q̃ s̃ pu
blice quo ad vsum ß ꝓpietat cor̃ e quor̃
pdor̃ adherẽt h̃ de iß ad 5m vniuersitat
Illo ibi et quidem q̃ de iur̃ nãli s̃ qua
oñbus aer et aq̃ de celo pluens et mare
et littora maris Et sic cõibus de iur̃ nãli q̃
libz pt uti Sunt et littora maris quo ad
vsum qđ et publica de iur̃ gentiũ Et p
pietas cor̃ littorũ non e alicui singlis
ꝑsone ß omi quibus sic mare arena maris
et terra i e s littoris vñ quilibz pt ac
cedẽ ad lutũ et ibi casam et edificiũ cõ
struẽ p̃ reponendo ibi res suas et alia ne
gocia q̃ faciendo ut hic i gl' i verbo vbi
Casas tamẽ et edificia per alios fact̃ non
pnt occupare q̃ non s̃ de iur̃ gentiũ qđ
ß s̃ edificatũ ut hic et ff e l nemo Et
littus maris dic̃ quousq; etus fluctus se extẽ
dit ut hic i v̄b Est aust Et nõ q littus
maris publicus locus i tamẽ ripe flumi
nis non s̃ publice ß s̃ cor̃ quibus pre
dus adherẽt ut ff e s reparãt Et ratio
diuersitatis ponit̃ hic i gl' i verbo pub
lici i i s littoꝝ et glo i l lapilli ff e
2o nõ i s̃ flua q̃ oia flua ꝑhenna et
ꝑpetua ut nilus uel padus s̃ ꝑpetua
et oñbus opterit uti piscandi i eis et silẽ
tandi et ripe istorum fluminũ s̃ pu
blice quo ad vsum et ideo oñbus opterit
uti applicandi naues ad arbores existẽtes
super ripis licet tamẽ ripe et arbores s̃
publice quo ad vsum sunt s̃ i gl vsi ti
ꝑpetuas ripariũ et arborũ i eis naturaliũ s̃
eorum quorũ s̃ ꝑdia quibus adherent Et
ideo nemini licet̃ applicare ad ripam ti
s̃ ꝑpetuam uel arbores inde nisi dñus cui
est ꝑdium cui adherẽt consentiret Et sic
si quis ẽt dñus agri volens tollẽ arborem
uel appẽdẽ retia siccanda ꝑscribere dñus q̃
nemini debet nisi sibi detrahi ut c de hijs
q̃ s̃ sui uel alteri iur̃ ut i 5m s̃ maior
licet hic gl' dicit oppositũ i verbo cauẽ
dum et silẽ gl' i l ripariũ ff e i verbo

que est s̃ ubi quamlibet quantumcũq; tñ si vnus p
tendat publicam vtilitatẽ alius priuatam p
ferat ꝑtendens publicã s̃ si vterq; pre
tendit publicam vel vterq; priuatam ꝑfer
tur qui p̃mo occupauit ꝓ ia habit̃ m
dat l ripariũ et si vterq; pariter occupa
uit loci i gratificationem uel sorte sicut
dicit gl' de plaustris iuxta alueum
i aut via dum sint qđ plaustra cedẽ debz l i s̃ qui interdictũ ff ne qđ
i lo pu fiant qđ dixi e de satisda tuto
s̃ si ex testo s̃ qui s̃ sil iuxta discer
dantes Item an et quis in istis publicis
fluminibus vnus ꝓ ꝑpetua alius sacerdo
scelusam uel molendinũ alteri dare ꝑ
l t̃petuo quo mihi ff de fluminibus
Item ꝑtio i istis fluminibus aperit iter
dictum ne qđ i fluuio publico fiat quo
minus nauigetur ß non ꝓ priuatis flu
minibus que non s̃ ꝑpetua ut tuto et
melocello m l i s̃ fluminis ff de flu
et ne qđ i flu pu Item flumen discer
nit̃ a suo magnitudine et ẽstatione sui
diffamat vicinorũ circũquaq; colentiũ
qđ nõ ꝓ statutis futurorũ mẽtionem
de fluuio et de suo dicit̃ flumen
et quid suus et qualit̃ ꝓbetur ut l
i ff de flumi In aut dominiũ istorũ
publicorũ fluminũ uel maris vel flu
minis publici q̃ dominiũ i ꝑpetuo roma
ni uel ꝓtio ut l littora ff ne qđ i
lo pu ꝓscribit̃ longo tpe x uel xx
uel xxx Unde dicit̃ non ut l fi ff de
vsucap Sz hũ ꝓscribit̃ tanto tpe cui
ius memoria non existit ꝓtio scien
te uel tacente non contradicente l usu
que quieta gl' s diligenter cum sua c
de aquaduct li xi Et ꝓscripserunt ve
neti et pauienses guilielmum maris
tpe cuius rei memoria non existit
ꝓtio sciente et patiente Silz licet
quis habeat edificiũ i loco publico s
i littore maris uel fluuii longo tpe ui
ꝓscribit q̃n edificio diruto et p an
nũ derelicto alius possit occupare illum
locũ ut l fi ff de usur silz licet s̃ lo
go tpe uel etiam xxx annis licet glo
i verbo oñbus tenuerit oppositum fuerit
presens i mari uel i fluuio publico nõ
tñ ꝓscribit ut possit aliũ ꝓhibere pis
cari nisi sit i quasi possessione pisca
di l si q̃s ff de diuers et tẽpo ꝓscrip
de quo per bar et an de prusio i dict l
fi c de usucap et l sane si mar ff de
iniur licet aut ꝓpietas sive dominium
maris non q̃rat̃ nisi tanto tpe cui
ius memoria non existat ut s dixi
tamen ẽt navigandi et piscandi que
ritur longo tpe ut dict l quisq; Et ita
si quis i certo brachio maris aut i

aliquo fluuio diuerticulo solito sit priuari vl' naufragare longo tpe dum turbantem eū ꝛ quasi possione pdicta pt quiete et p hylere per interdictum uti possidetis et actione furtoꝝ ut dr̄ l quisq; et dr̄ l. fame si mat' Vltra queriꝝ quod si contractꝰ sit celebratꝰ ꝛ matꝝ quo sit sus dex oppetens ad ognoscendum dic q̄ cum tali uel uidex huiꝰ merum et mixtum ꝛ periū cognoscē ꝛ illa pricula matꝝ ꝛ qua contractꝰ ꝛ celebratꝰ uel delictum omissum debz cognoscē l. unica c de classi. li. xi. et ibi hoc sentit bar. ꝛ l. cesar. ff de pub. et hoc etiam tenz Joan. ꝛ c ubi pericula de elec. li. vi. ubi dicit q̄ si papa moriat ꝛ matꝝ debet fi' electio ꝛ loco alioꝝ ꝛ ciuitate Et si locꝰ matꝝ ubi omissum ꝛ delictum equalit' distaꝝ a duabꝰ ciuitatibꝰ huiusmodi merū et mixtum ꝛperiū uel ꝛ eodem loco ambe ciuitates haberet ꝛperiū utriusq; pt ognoscē l. arbor. ꝛ pri. s. de uestibula ff si duo et ꝛ locꝰ pruentionum ut l. si qs ff de iudi. et per bar. ꝛ l. puto s. eū ouidꝰ ff de xtra. tuto. et pruenisse dr̄ qui pplulit' captꝰ capturā delinquētis fecit ꝛ matꝝ sm Joan. ꝛ c. i. de obli. ad ratio ꝛ sua Novella

Vniuersitatis sunt ꝛc

Nō q̄ uniuersitatis st illa que fra st ad ornatum uel decorem uel causa necessitatꝰ ciuitatis ut theatrum pallatiū nauigiū cisterna q̄driuium et silua et ista st' uniuersitatis quo ad dominiū et quo ad usum ut dicit glo. ꝛ verbo si quis et illa etiam dicunt loca publica s illius ciuitatis uel loci ut l. fi. c de sa. sanc. ecc ad dram aliorum publicoꝝ omiū hoīm de uno nāli gentiū de quibꝰ dicm est ꝛ precedēs s. Et nō hic q̄ illud q̄d ē uniuersitatis non ē singuloꝝ uū licet al' libertꝰ non possit uocare ꝓpriū ꝛ usq; sine uenia ut l. q̄uis ff de ꝛ usu re. tū libertꝰ uniuersitatis bñ potit uocare quelibz de uniuersitate sine uenia q̄ quo ad eum habet locꝰ puta l. ꝛ tm s. uniuersitat' ff eo Item licet al' ꝛ ze ꝓpria nullꝰ sit ydoneꝰ testis l. oīb. c de testibꝰ tamē unꝰ de uniuersitate uel collegio potit testificari ꝛ ea uniuersitatꝰ uel collegii q̄si non dicat' ꝓpria singuloꝝ ꝛ uniuersitatis sm glo. ꝛ ideo s. uniuersitatꝰ q̄d intelligē q̄n ē tale factum q̄d non potuit. sciri per alios nisi per illos de uniuersitate uel collegio ar. l. assensu s. sensus c de regu. uel eoꝝ ē tale fm q̄d non ꝛsequit inmediate utilitatem eoꝝ ut l. ciuitatibꝰ ff dele. c. sed si imedi

ate q̄ tuc non possit perdam̄ l. ꝛ oīb. c de testibꝰ

Nullius autem

Hec est ꝛa pars ꝛ qua declarat que st' ꝛc q̄ ꝛ nullius bonū st' et h. dic. Hoc sacre ut ecclie cruces calices et silex Item ꝛc religiose ut sepulchra Item ꝛc sancte ut muri et porte ciuitatum ꝛ nullius bonū st' s. hoīm uniuersū sz st' ꝛ bonū dei ut hic ꝛ glo. ꝛ verbo nullius h. d. usq; ad s. singuloꝝ Nota gr̄ hic dram inter ꝛc sacras religiosas et sanctas Ecclia tamen appellatur locꝰ sacer religiosꝰ et sanctꝰ ut hic ꝛ glo. ꝛ verbo ut sacre Nam ꝛc sacre st' que ante ad ministeriū dei per pontificē dedicate et ꝓsecrate st' ut ecclie chrismate cruces et calices gr̄ aīa ꝓsecrationē ecclie non dic. locꝰ sacer nec cruces nec calices habz tamē ecclia non ꝓsecrata eade ꝓpule. q̄ est ꝓsecrata s. immunitatis Et polluta debz reconsiliari et fugientes ꝓseruare ut ibi capi non possint ut ꝛ c plene de ꝛ nu. est et per gl' ꝛ c fi. de ꝓse ecclie vel al. Item ante ꝓsecrationem non mittit. sacri legii templi sz furtum ꝓpriū ut l. si nō dum c de furt. Et ut committat sacrilegiū ut quis puniatur pena sacrilegii duo requiruntur. de uno dictum s. q̄ ꝛc sit sacra et q̄ differat de loco sacro dz de uno cautē sufficit alterū sm gl' ꝛ l sacrilegii ff ad l. iul. peculat. et dr̄ l. si nanq; Et ideo si structurā secularē facit mentionem de sacrileo intellr̄ structe sm uū dictum s. ut ista duo assint dz si est ꝓstructio uel structurā sine dale intellr̄ large s. ut assit alterū de illis sm doc. ꝛ dr̄ l. si nondum Pena ait sacrilegii ē multiplex et diuisa sm q̄tuor tres ꝓpriā ut dr̄ l. sacrilegii et l. si quis ꝛ hoc c de epis. et cle. et per glo. xvii. q. ii. c. sacrilegiū Item ꝛc ꝓsecrantur per pontifices ut epi et Imperatores sacerdotes existentes et alios autem habentes ut hic ꝛ glo. ꝛ verbo pontifices Nō aut pt ꝓpriā ꝛc sacram sibi ꝓstruere ut hic in verbo si quis vero nisi dedicando eam ecclie ꝛplo ut dr̄ l. si nondum et iste ꝛc sacre non pnt alienari nisi ꝛ redemptionem captiuoꝝ et p alimentis pauperū et ꝓpter debitum q̄d aliunde exsolui non possit ut hic ꝛ verbo que essz cum sua gla Et ꝛ alie ecclie pnt alienari notatur ꝛ aut hoc uide per rectum c de sa. sanc. ecclie. Et licet ecclia ꝓsecrata sit deserta tamē locꝰ remanet sacer ut hic ꝛ verbo locꝰ aut l. in tū s. sacre ff e Decr. aut ꝛ calice ꝓflato q̄ non ꝛc manz sacer sz effici ꝛphana ut ꝛ aut ꝓ dic c de sa. sanc. ecclie et ratio ibi ponit' q̄ calices ꝓflato non remanz calices solū q̄d est materia pura et ideo si uirtus seruare statuta et postea illa corrigere non seruus non

ec̄ pcuniꝰ cum oīb⁹ eis effectꝫ corrugitur
de quo per doc ī dcā alīc̄ ptexa

Religiosum Nota q̄ res rēligio
si st⁹ quas sua volū
tate facit dūmodo mortuū sibi referat
et sepeliat et sic st⁹ duo ibi necessaria s
ut locꝰ sit religiosꝰ et q̄ mortuꝰ sit i
bi illatꝰ a dnō uel quasi dnō loci vñ si
quis inferat mortuū ī locum alienū
pure datur cōtē cum actio ī factum
ut mortuū rēmoueat Et non erit locꝰ
rēligiosꝰ uel loci p̄cii dnō det et re
manebit locꝰ rēligiosꝰ l vlt ff de re
lig̃ Ez si inferat mortuū ī sepulchrū
alienū sciēter vel dolose uel alit sepl'
chrum deuastet cōtē cum datur actio ī
factum de sepulchꝰ violato ad penam
centum aureoꝝ et q̄nq̄ ducentoꝝ et q̄nq̄
cumlū et q̄nq̄ cōmalū et q̄nq̄ ī x· ponde
rib⁹ auri et q̄nq̄ deportatione relegatōe
et capitali pena l· punit⁹ ff de religi· l
i· ⁊ p̄tor et l· que sepulchra C de sepul·
lo Si aut duo semel ḡsentiāt ifferre mo
tuū non p̄t postea cum penitere q̄n lo
cꝰ sit rēligiosꝰ ut hic ī verbo alieno et
sic q̄d semel placuit ampli⁹ dissolui non
p̄t ut in reg⁹ iur q̄d semel li vi In ḡē
autem loci puri ī quo alīq̄ habz vsū
fructum non p̄t quis īferre nisi socio
ḡsentiente per usufructuariū Dz ī q̄ se
pulchrū bñ p̄t socꝰ īferre īuito socio
ut ī v⁹ in q̄ et l· ut si ꝑponis C de edi·
p̄na Talis aut tot⁹ campꝰ ī quo quis
ē sepultꝰ dr q̄ non ſz quātum corpus
humanū ē ff de rel· l· i· ⁊ sepulchrū ē
et si quis ē sepultꝰ ī diuersis locis ut
caput ī uno loco membra ī alio loco uel
caput ī duobus ī plūbo locis puter vl'
disparit⁹ quis sit locꝰ religiosꝰ dic ut hic
ī glo nō ī verbo mortuo de iur⁹ aut
cōmuno locꝰ fit sacer uel rēligiosꝰ auc
toritate pontificis non ex eo q̄ mortuꝰ
inferatur xm q· vi· ī ecclāstico Et ibi gl'
ponit dzam int⁹ rēligiosum et sacrum q̄z
oē sacrum ē rēligiosum ut ī C ad h̄ de
religiosis domib⁹ ubi tex dicit q̄ locꝰ auctō
pontificis rēligiosus non dcz humanus v
sib⁹ deputus Alii aut sepulchra uel locꝰ
sepulture vendi possit dic per glo ī C ab
olende hodie aut et ī cōmune
usu ḡsecratio ī ciuitate ḡstituto et ecc
ī ecclīa p̄t quilibz fidelis sepelire nisi sit
ī mortali pro ḡstitutꝰ uel nisi sit ī cōi
ītredicta uel sit peregrinꝰ ut ī C nullꝰ
xm q· vi·

Sancte quoq; Nō q̄ res sāc
te ciuitatis et ideo res sancte vocāt⁹ q̄z ex
quadam sanctione p̄cepte firmitate legali
st⁹ roborate et iusse custodiri ut et nō
violari ī tantum q̄ ultiōnis poenam vl'mu
ros ciuitatis alit⁹ q̄ ꝑ portam pena capitis
punit delz ut hic in tex et glo ī verbo
deliquerit et l· fi ff eo et silē non licet refi
cere ī muros ciuitatis aliqd vel edificare sīn
auctte principis Et nō cōtē nec facit q̄
edificat pedolat⁹ uel domos ostruit q̄
tigna et adherentes muris ciuitatis
vel castris ut ff e· l· sacē ⁊ muros

Singulorum autem Hec est
sexta ꝑs
ī qua tractat quibꝰ modis fiant res sin
gulorum seu acq̄ratur dominiū rez de iur
naturali vel gentiū usq̄ ad fi ti Qualit⁹
aut finit res singulorum seu modi et
tituli acquirendi domina rez de iur⁹ ci
uili nō hic ī glo ī verbo ī iur⁹ ciuili
et latius per glo ī l· i· ī verbo mercē ff de
acq· re do Et diuid⁹ hoc ꝑb ī xm partes
sic⁹ xm modos uel plures ponit q̄buꝰ ac
quiritur rez dominia de iur⁹ nāli vl
gentiū ꝑmo qualit⁹ acq̄ratur rez dominiū
rerum occupatione venatione seu ap
prehensione animalium ⁊ ⁊ Item ex qualit⁹
acq̄ratur captiuitate ⁊ ⁊ ꝑterea alluui
one et aquarum fundatione ⁊ ⁊
cum ex alio qualit⁹ acq̄ratur per ymp
tionem materie ⁊ ⁊ cum ī suo qua
lit⁹ acq̄ratur edificatione ⁊ ⁊ tertio
qualit⁹ acq̄rat⁹ plantatione ⁊ ⁊ hic
qualit⁹ harum ꝓpositione ⁊ ⁊ sed
ī aliena qualit⁹ picturaꝝ ꝓpositōe ⁊ ⁊
no ī ⁊ si quis aut qualit⁹ acq̄rat⁹ cultu
ra uel cum ex ⁊ ⁊ thesauroꝝ qualit⁹ ac
quirat⁹ inventione ⁊ ⁊ traditione qua
lit⁹ acq̄rat⁹ traditione ⁊ ⁊ uendite qlit⁹
acq̄rat⁹ vēdicōe ⁊ ⁊ hoc ampli⁹ qlit⁹
acq̄ratur tractatione usq̄ ad fi Et ꝑmo ī
tendit h̄ ferre bestie pisces et volucres
que ī nullius bonis st⁹ naturali rōne actu
pāti q̄ cedūt⁹ ſz postq̄ ī suam libertatem
se contulerunt de simū ēē ocupātis et ꝑ
aliū apphendi pnt h d· usq̄ ad ⁊ se
Nota ibi vetustissimo iur⁹ inuēte ꝑ nra
antiqua pnt ḡsideranda ut facilē noua
ḡnoscāmꝰ et nichil antiq̄tatis ignorēmꝰ
et a uerbis antiquis correctis rebus ī cor
pe iuris licitis ī argute l· i· ī pn ff de ḡ
uitgen· cum emancipato libero et ibi par
bar· Dece si non st⁹ inclusa ī corpe iur⁹ q̄
tuū ē pena falsi l· i· C de fals· tol·
Ez nota ibi palam ē aute q̄ mē nāle
fuit introductū et inventum sīl cum
humano genē Ez mē ciuile fuit postq̄
de iur⁹ gentiū distructa st⁹ dominia rez
ſ ciuitates condite et agrorū ti⁹ positi rē
ut l· ex hoc iur⁹ ff de iust· et iur⁹ et ḡ
de iur⁹ nā ⁊ mē aut gentiū Ez nō ī
verbo q̄ erit regulam q̄ ad ī nullius bonis
ī nāli rōne occupāti ḡceditur ut hic et

l ny ff de acquir ꝛc do. Et quot modis dicatur ꝛcs esse ī bonis nullis et ī quibus casibus habeat locum hec regula vide hic glo. ī vbo similit. utq; et glo. ff e. l. i. in pn̄. Cq̄ nō ī verbo plane q̄ licitū ē ingredi alienū fundum causa capiendi vel venandi ſz si dns̄ p̄hibet ab eo ingredi datur posſz p̄hibē ingredi a deo q̄ si postea ingrediatur tenetur actione in iniuriarum ſz tamen non obstante p̄hibitione ad capiendum vel venandum q̄d capiatur eius esſz q̄ cepit nec possit illi auferri per dnm̄ ut tenet glo. ī l. diuus ff de serui ruſt. prędi. et ff de acq̄r ꝛc do l. ny et ī c. s. apium licet glo hic ī verbo ingrediatur teneat gratiā et male sim dor. Alios autē casus ī q̄bus licitum ē ingredi domū vel campum alienū vide hic ī gl' ī verbo venandi ctm ad de q̄ licet michi habē iter per tuū cāpum ad sepulchrū meum faciendo ēligiosē l. si quis sepulchrū ff de relig. Item si via publica ē disrupta licitum ē ire per campum alienū l. si locꝰ s. fi. ff quibusdam seruꝰ amit. Item etiam si via p̄iuata ē disrupta licitū ē ire per alienū ut l. i. s. nullꝰ ff de itin. actu q̄ p̄ma. Alias autē ex ēstoꝝ casibus non licet ire per cāpum alienū q̄ non debeo seruitutem vel domū tuam ingredi te iusto ut l. p. agrꝝ c. de seruꝰ et l. i. s. hꝰ autē ff de seruꝰ fugi. per locum a sp̄ali et ideo non licet mihi mittere domū tuā te iusto ad p̄tendam cum michi subtrahatur nisi apparent indicia q̄ res debent ēe ī domo tua sim̄ bar. ī l. q. c. de seruꝰ fugi. q̄ tūc post cum iudicio auctē qui si ex pediat dabit familiam ad inquirendum cubilia et latibula dom̄ ut l. dom̄ ff de seruꝰ fugi. Cto nō ī s. nāq; ibi et difficil' sit eius p̄secutio q̄ res tuę dic̄ restituta p̄stinę libertati cum a ꝓpetu et p̄tāte detinētis talis sit vlcisci q̄ difficil' sit eius p̄secutio. Quis ergo quis ē debitor detentꝰ qui debz vlcisci nō dicit̄ vlciscatꝰ si dimitt̄ res ne p̄ modicū sp̄aciū et in tēptu capiat̄ per hoc res et ex alia iusta causa. Sz debz vlcisci ad ꝓstinā libertatē a p̄tāte detinētis adeo q̄ si velit ab eius ꝓspectu fugere possit ut hic et l. ny ff de acq̄r ꝛc do. et ibi per bar. Cto nō ī s. illud quęsitum q̄ si letaliter vulneratus feram bestiam ut apium cerui vel silex et eam lesam fugiendo p̄sequit̄ non tamē dic̄ tua iusti cepe res et ideo alius iterum capiens cerui ē tuus laqueū facit eam suam ff de acq̄r ꝛc do. s. illud et ē ratio ut hꝰ ī tex. q̄ multa accidere potuissent ne eam acceperis. Et sic nō q̄ ispic̄ q̄d euenit p̄ q̄s res ē ad aliud naturaliter destinata ut hic et deo s. illud secus si natura rei nō ē apta ad futurū accidens ut l. i. ff ī tem̄ unum de quo ī s. si idem cum eodem et s. fi. ff de usu. om. iudi. dicit tamē gl' ī deo s. illud q̄ ꝑma apis posita hic in tex. et ī deo s. seruat̄ de ꝙsuetudine s. q̄dam p̄sequor ferum a me letaliter vulneratum alius eum apprehendens non facit suum quam glo. bar. ml'tum notat ad materiam molendinoꝝ ſz licet hoc sit de usu tamē puderz ꝙsuetudo venatoris si alia esſz inter eos seruāda.

Apium quoq; Apium et volucrem natura ferā est ideo ipē et earū fructꝰ occupanti cedit. Item aspectꝰ et p̄secutio apium facit' ꝙstituat dominium apium ex alueo volantium h. d. usſz ad s. pauonem licet ingr. apes et alueos et inde auferre ꝙsistant sitq; arbor tua non tamē sit tua donec cepero. Et ideo alius interim occupare potest alueos et fructus melius i. fructos et alueos indifferenter nec tenebitur tibi furti nec alia actione ut hic et l. naturalē s. apium ff eo. et l. si apes ff de furtis ſz tenebitur tibi furti ex post-p̄hibitionem a te factam ut hic ī verbo plane q̄d aut̄ cepit post p̄hibitionē a te ſtiud ut hic ī glo. ī verbo integre licet gl' contr. et male ꝛ c. x. si plane et ibi dicit secus aut̄ si apes a te possidentur quas teneas ī alueo recluſas que vadit et redeut ex occupantis eas facerz furtū ff de acquir. pos. l. ny s. alueo et l. pōp. ī ff familiā hēre. Sz examē volans ex alueo tuo dimittit tuū ꝙdiu non desinit aspectui nec eius p̄secutio ē difficil' ut hic ī verbo examē et deo s. apium. In his tñ nulla attenditur ꝙsuetudo ut hic ī glo. fi. ī verbo examen.

Pauonum quoq; In p̄cedentibus s. tractauit de casualibus p̄sius et nāl' feris ī quibus traditur regula est q̄ fiunt occupantis et tā diu manent ꝙdiu non desinunt eius aspectum et curā non ē difficil' p̄secutio hꝰ vero tractat de animalibus nāliter feris ſz accidentaliter feris māsuetis ut pauones columbi cerui et alia animalia nātr' feris ſz accidētaliter feris māsuetis ut habeat ꝙsuetudinē reuertendi et postea fuit occupātis et ideo cum ꝙsuetudo inducat̄ ex duplici actu ut no glo. ī l. de quibus ff de legi. et l. ny. c. de epis. audi. et dixi p. de usu nāli s. ex nō scripto videt̄ q̄ istis animalia non reuertentur duabus vicibus vel horis vel diebus ꝙsuetudo ita q̄ deposuerit animū et ꝙsuetudinē reuertendi et possint apprehendi per alium. In sequēti aut̄ s. gallinarū tractat de animalibus nāliter māsuetis

ut gallinas et anseres domesticos t aliis tra-
lis tradit. regula p quã docetur aufugiat
ospectu dñi possidentis et alio se trãsfe-
rant tamẽ manet eis et non auferetur
ostipanti ꝙo apprehendẽs eam lucrandi cã
uel ona vel pẽnas omittit furtum et pos-
sit actionẽ furti ut hic et ff e l naturale
ꝯ patronũ et ꝯ gallinarid et sic ꝑz q tã
ꝑ grã aliãs ut hic t glo ꝯ t hyls t vo
regula et hoc intelligit t aliãbi naturaliter
feras ꝛ accidentaliter mansuetas tam diu rete-
net. dominũ quãdiu hant consuetudinẽ eũdi
et redeũdi ꝛ t aliãbi mansuetas nãturaliter
referet. dominũ quocũq; vadant h d usq;
ad ꝯ Item ea q ¶ Illo ex verbo cum si
quis vertendi quãtũ gl t verbo desierit p
eũ ꝓbari. per actꝰ exteriores et sic ex
terioza iudicant interiora ſ aĩ secreta illa
cum solꝰ deꝰ sit scrutator aĩ ut dicit gl
ff de mino act in l m q ea que consistit t
alio non pnt fieri nisi per confessionem ut
dcm l ij et per actꝰ exteriores ut hic t
dcm ꝯ patronũ Deo cum hæditas adeatur
et acquiratur solo aĩo ut l m ꝯ t aum
c de usu. delt ex actibꝰ et fructꝰ exterio-
ribꝰ colligi. an q̃ cum edixerit de quo ple
ctꝰ verbis colligi. per actꝰ exteriores ſ q̃
habite ꝓsonarũ et negociorum t l si mar-
gurita ff p socio Dubi an quis ꝓsumi.
donare vel habuisse ãm donandi colli.
per gestum exteriores ſ an subsit aliq̃
affectꝰ pẽnal. jugal vel sanguin vel mi-
litial vel scolastice disciplĩe ut no gl
t l ſz si ego ꝯ ad velle et glo t l cũ q̃dã
ff si certum pe. Dubi an quis sit furiosꝰ
vel mẽte captꝰ nel non sane mẽtis col
ligi. sermonibꝰ et verbis eius ut no glo
t l quidã t scio ff de ostꝰ mdebi Dubi an
quis sit ꝓdigꝰ colligi. per ꝓsumptiones
exteriores ut no glo t l. C de sum Dubi
an quis latitet aĩo fraudendi creditores
colligi. per actꝰ exteriores ut l filiusꝰ ꝯ
q̃d si latitanti ff ex quibꝰ cau mei pos
datur et ibi bona gl Dubi an ꝑs fecerit a
nimo omittendi furtum colligi. ꝓ cõiectu
ras et actꝰ exteriores l iterum et l mi.
ocꝰ ꝯ zeate et ibi glo ff de furtis ex hys
ꝑz q ubicũq; quis. de aliqua qualitate
aĩ seu qualitꝫ ꝓbetur aliꝰ aliqs q testis
debet deponere de actibꝰ exteriorib⁹ quos
vidit sm bar t dcm l ij quis ꝯ dumꝫ ¶
2o nõ t ꝯ q̃d magis q magis ꝓsumi. acti
dens ꝑ naturã et hoc t hyls que sũt ex
ꝓsumptione nature et non ex mãte ut
q leo sit ferox et q homo sit mansuetꝰ
nam iste ꝓsumptiones pnt imitari ut hꝰ
et l i ꝯ bestias ff de postu et ibi ꝓ gl

et bar et sic ꝑz q ri. ꝓfate essent cont
florentinos non pnt exercere cõn flore
tinũ alibi habitantem q̃ non subit mu
neri florentie ꝑ se uel per alium q̃ in
gruũ mansionis. ꝑ naturalẽ origo ut tenet bar
t tractatꝰ ri. ꝓsaliarũ t vi. qõe principi
¶ 3o nõ t ꝯ gallinarid t gl t verbo lu
crandi q ecia. t vno ono licet sit mo
dici pondeꝛis omittit furtũ et pt agi
furti t quo omittens dolꝰ licet ꝓ solo
dolo non detur actio doli ꝓ minori ꝑ
tate duorũ aurcorũ et est ratio dubi
tatis ut hic t gl t l naturale ꝯ gal
linarũ ff e et sic ꝑz q de modico est
curandũ ſ de uno ono et de uno mi
uno et multo q̃rit nisi q̃n ꝓ rõne or
dinaria peto et sum nisi q̃ hñt t q cre
ditor ꝓt vendẽ pignꝰ etiam si deficiat
l ꝑ dnũ ff de distrac Deꝰ si peto ꝓter
rõnem subsidiariã nel arguliũ q̃ ordiã
riũ et sum nisi ꝑtale q̃ tũc de modico
non t curand ut l id t ꝯ de dolo et
ibi glo et l scio ff de t mte restꝰ Et dic.
modicũ arbitrio iudicis ut no gl t l oio
ff de ꝛ̃ ꝑ de quo per bar t l si ꝑ̃tus
ff de damn ꝛ̃

Item ea que ex hostibus &c.

Hic ponit tres modos acq̃rendi do
minii usq; ad ꝯ ꝓterea ſ per capti
uitatem per. ductionẽ et per accessi
onẽ dic ꝙ captiuitate ductione et
accessione quesiit. dominus rerũ h d.
¶ Nota ꝓmo q ea que capiũt. ab hos
tibꝰ t bello statim acquiũt. capienti et
liberi hoĩes capti efficiũt. captiuorum
serui Et si euadent uel elapsi ut fic
tione post unum q̃ntum sibi statũ
Et intellige de bellis licitis sm ea que
dixi t ꝯ ab hostibꝰ & qbꝰ no. nisi pa
po. sol. Item intellige de rebꝰ mobilibꝰ
captis t bello ut ille efficiũtur capientis
ſz tamẽ iste res mobiles victis hostibꝰ
debent assignari duci belli ut possit
eas ad lucrum et distribuat ꝛ̃ti-
mulatꝰ sm merita uniuersoꝝ ut l si
quis ꝑ redemptionẽ ꝯ sibi modo C de
donat. et per bar t l si quis t bello ff
de capti rer autẽ immobiles hostiũ efficiũ
tur fisci l si captiuus ꝯ expulsis ff de capti
et intellige ly de rebꝰ hostiũ captis
ut efficiant captiuis ſz res nre capte
ab hostibꝰ et recuperate reuocantur. ꝑ fictõe
postlimnii eis quorũ ꝓmo erãt sine sint
mobiles sine immobiles ut deꝰ ꝯ expulsis
l ij ff de capti ffullus t armis ablatis
ab hostibꝰ ne quis uirtuose dic. ꝓdi
deo victis hostibꝰ sibi non restituatur
ut dcm l ij Dubi quorũ fisco bona assis
t obsidione uel appositis ab obsidibꝰ

dario pro aliquo fiđ publico uel fiendo ser-
uando uel aliquo captiuo redimendo pp
mortem ipsorum obsidum uel fugā coz
ut l. diuj ff de mur fis lite omī liber
homo non possit pignorari l. qui filios ff
quib⁹ mo rer pig ob pos uel p debito
alieno obligari ut l. obsides ff de actī
et obligā tamē pt obsēs dari et ītime
a ut dicit gl' ī l. ī c de pact qui fi dist
et plene ī c ex scripto de iur iur et isti
tales obsides testiū non pnt ut ff de
testib⁹ Et intellige q
capti ī bello efficiūt serui hostiū s si
capiantur singl'es dicj qñ capit vni
uersitas pdonand ut si capit vna
ciuitas q illi non efficiūt serui sm
lapi ī l. diuj ff de iur fisci // 2o nō ī
s lapelli p gēme margarite et alia
preosa iuenta ī littore maris acquid
iuentoꝝ s si appareāt non certum
sed si sit ī thesauro ut hic ī gl' ī 2o
iuentorū Et intellige de gēmis et la
pill' natis et pductis ī littore maris
dicj si reperiēs gēmam q condit ali
cui illuc trāseūti ut ī c s fi Item
nō dam iter gēmas lapillos et mar
garitas quā vide ī l. et si non fiunt s
pueriam⁹ ff de aur et ar le et nō h⁹
gl. ī verbo iuctoꝝ q dicit Item ī re
petitiua pcedentiū qualitatum seu clau
sularū posita ī pcedentib⁹ q' est
verū si pona copulatiue uel ī casu
oꝛōne uel casu Ad si incipit tractare
de diuisa mā dcā Item ornamentue et
non rduci ad l. ptor aput s erit ff ve-
bo. rap. sim bal. ī l. quicadmodum s si
ff ad l aquil Ex nō ī s Item est q sic
nati ex seruis nisi efficiūtur nisi ut
ē de iur pso s serui ita etiam nati
ex mātib⁹ aialib⁹ brutis nō dīo ac
quirāt est tamē dām ī hoc q serui
non opitulentur ī fieri ꝑ aialia sic ut
l. c s ī pcedib⁹

Preterea qđ per alluuio.

Adictum per alluionē alicui agro
uni gentili sibi acquirit secj si non
per alluionē ꝑ apparentē adiciātur
certa et arboꝛes alterius agri q ītma
nēt ꝓpius dñi ut postq̄ terra sit vni
ta et arboꝛes radicitꝰ apprehēse sint
h. d. usq ad s Insula Illud ergo tre
qđ fundatio et turbatio fluūs late
ter applicent agro tuo ut per allu
uionem l. per terremotum adeo late s
ut discerni non possit efficit tuū secj
si non latenter ꝑ apparenter fundo
fluūs asportauit ptem agri mei et
arboꝛes et adiecit agro tuo non ac
quirit tibi ꝑ manēt mea ut p̄mo erat
et illa possim vendicare et tollē donec
sit vnita cum tua et arboꝛes et radi
ces non egerint dum tamē tibi caueā
de dampno preterito et futuro et oīa
adiecta tollam ita q̄ iutilia non dimit
tam ut l. hoc amplius s alphen ff de
damp. infec Et post terre vnionē et
radicum apprehensionē tibi acquiritur et
datur īdicto ī finiū cont⁹ te ad estīa
tionē dampni mei ut hic ī glo. ī verbo
fundo et l. pampo. scribit si finiumētis
s de arbore ff de rei ven ¶ Qualit
aut ꝓbetur ut sciat⁹ an terra sit vnita
et arboꝛes radicē egerit dic per iusti
cos et eoꝝ iur⁹ stet⁹ q̄ talia cognos
cant ut dicit hic gl' nō ī verbo longi
oꝛi Ex quo nota q̄ ubicūq̄ ē ffacto agri
culture seu de aliquo ptinēte ad mīste
riū rusticoꝝ et agriculturā debz pro
bari per rusticos et eoꝝ iudicio statuī
et sic an terra sit bñ culta uel seminata
uel vinea putata et fossata fraī stabi⁹
uiri rusticani Dic et an sit flumē vel
riuus l. i. s ff de flumi Et sic
qñ est dubiū de aliquo ptinēte ad aliq̄
artem statuit peritus ī illa arte Sili
statuit medicus ī arte sua an vulnus sit
mortale et an sit ītēmassura cicatrīce ī
c fin de homi Sili messorib⁹ de mē
messura agri l. i ff de messo fal mo
dic Sili estimatoribus de estimatione l
hac edictali s ib illud

Et si male iudicāt ꝑt dcm
eorum per iudicē corrigi l. arbitro ff q
sententia co Et ibi per hanc Et adde etiā
per eum ī l. ī ī fi dcā C de sessionib⁹
et per bal. ī dcm s ib illud ¶ Item nō
hic qđ sit alluuio ē cum quoddam late⁹
terremotum qđ oculo corporeo apphen
di non pt Sili et nāle augmētū acq̄
put ī ī fi s c. sectum nē adeo ut p
diuersitatem visus naturalis discerni no
possit ut dicit hic gl' notabil' ī verbo
intelligē Ideo ī istis q̄ humane nati
re sūt occulta ut q̄ res crescat naturā
liū uel non non pt testis deponere de
vera scia ꝑ de credulitate sim⁹ que
dixi ē

Insula que in mari

Insula nata
ī mari in
nullius bonis ē ideo occupanti acquirit
Ex insula nata ī medio fluminis ē eoꝝ
hīntib⁹ pdia iuxta flumē ex utroq̄ pte
ꝑ si non ē ī medio si ē propior alteri p
te ē eoꝝ ratum habetur ex illa pte
agri non a fluūe diuiso circūdat⁹ re
manet eis cuius p̄mo erat et si flumē
mutauit alueū p̄mi alueus efficit⁹ eoꝝ
q̄ circa eum pdia possidēt et ex alueo
ē publico qui ex alueo fluminis recedēdo

ad antiquū alueū effic̄tur corū que ēt
eum pdia possidēt Item ager īundatus
aqua īcrescente īmanet eiꝰ cuiꝰ pmo e
rat h d. usꝫ ad ꝯ cum ex aliena ¶ nō
hic pmo quēta glo sup verbo media
partem ꝙ msula nata ī fluē si ē ī me
dia parte fluiꝰ qđ possit sem acepta
cedula et pūcto posito ī medio īter
vtrumqꝫ ut hic dicit gl ī verbo media
partem ē cauꝫ p īdiuiso habebūt pdia
ex vtraqꝫ parte p mō laterib⁹ cont̄ apd
cuiꝰqꝫ agrū Sꝫ si non tenꝫ media pt̄
fluminis ꝫ ē pximioꝝ alteri pti tuē est
tantum cōib⁹ corū qui pdia ex illa pte
possident p modo laterib⁹ agroꝝ vnius
cuiꝰqꝫ et sic fiunt ꝙ si aliqua villa vel
domꝰ uel ecclā sit inter terrritoria duo
rum ciuitatum et sit ytentio cuiꝰ sit
ꝙ pēsumatur et iudicet² esse illius ciuitatꝭ
cuiꝰ sit pximioꝝ Sꝫ si non sciatur cui pxi
mioꝝ dicat² ptinere ad ambas et fit
eis ut hic et ff e l adeo ꝯ msula et l
tricē textoꝝ ff de l et deo ꝯ īsula
Item ītelligē hic ꝙ msula cedit illi pti
et illi agro dicē² accreuisse cuiꝰ frontē
respicit et non īferioꝝ pti ff e l ergo
¶ Sꝫ quid si cont̄ frontem agri mei
tantum ē nata īsula ī fluē et sic nō
solū an postea accrescat per alluuionē
cont̄ frontem alioꝝ agroꝝ vtrumq;
acquirat eis vel totum michi Dic ꝙ in
tm ff e l msula Secꝰ si non ī alluui
one ꝫ aqua cedente crescit ut ibi ī gl
¶ Zo nō ī glo ꝙ si naturali ꝙ an flu
mē de relicto veteri alueo fiat nouū
alueū veteꝝ alueū effic² ḡib⁹ corū qui
circa pdia possident p mō latitudiē au
usꝫ agri circa tripliꝫ sicut ꝺ dictum
est de msula Sꝫ si post tempꝰ relicto
nouo alueo flume redeat ad antiquū
tuē de vigore iuris nouꝰ alueꝰ delic
tus effic² silis cōib⁹ corū qui circa eū
pdia possident p modo latitudiē cuiꝰqꝫ
agri sicut dēm fiunt de veteri alueo ꝫ
de equitate debet i²stitui pozi dnō max
me si īmasit spēs agri uel si fluminis
vnico īpetu venit et i²cessit ff e l adeo
ꝯ msula ī fi ¶ Zo nō ī ꝯ alia sane
ꝙ īundatio aquarum nō īmutat speꝯ
agri et ideo ager īundatꝰ i²manet eiꝰ
cuiꝰ ante erat Et qnꝫ aqua i²crescēte eo
vq; pt̄ et sic sola īundatio materie vel
fluminis non facit dnīum agri ut hic
et deo ꝯ msula ī fi nisi sit ꝓpetua l pe
ff de re do uel nisi sit īundatio facieꝫ
alueū qz hic ē ꝓpetuꝰ et vsufructum
facit pdē l si ager eiꝰ ff qui no vsuf
erit ꝫ sola īundatio bñ facit pdere
possionem ut hic ī gl ī verbo moueat²
et l ꝙ vniuersaꝝ ꝯ Item ꝙ a mari ff

de acq̄ poss et per quē ītercipitur pre
scriptio ut l naturaliter ff de usucap
et ideo si cont̄ te petentem pdium uic̄
fluminis positū qđ solet mlti⁹ tēporib⁹
īundari opponatur p̄scriptio articulari
debebis ꝙ tale pdiū semel uel bis in
undauit et sic apparebit interruptio p
scriptionis p̄m dnīm In ꝯ qđ a mari

Cum ex aliena In hoc ꝯ usꝫ
ad ꝯ cum ī sua
ponit² quatuoꝝ modi acquirēdi dominiū
et pmo per specificationē i nouā
spēm ex alienis materijs uel suis et
alienis faciendo usꝫ ad ꝯ si cum ibi ꝙ
lic⁹ qualiter acquiratur per adiectionē sic
per textum usꝫ ad ꝯ si duoꝝ Item
per confusionē materiarū usꝫ ad ꝯ ꝙ si
fr-um ibi per quēctionē usꝫ ad ꝯ cū ih
suo et pma pte h d. Septies fīt ex a
liena materia vl ex aliena materia et sua
effic² specifi ¶ et eiusdem materie sibi
dominiū quēritur si talis spēs nō d re
ducibil' dnīum specificātis ē eiꝰ cuiꝰ
fuerat materia h d usꝫ ad ꝯ si trunci
¶ nota ꝙ materia cedit materiato
qñ tale māteriatum non d reducibile
ad pmā materiam et sic faciēs māz
effic² ceram dnō mē Sꝫ si ē reducibile
tuē materiatum cedit materie qz tuē
materia non dic² quodāmodo assumē
nouam spēm ex quo de facili d reduci
bilis ad pmā materiam Ad hoc tamē
ut materia cedat spēri siue materia
to ut sic faciens materiatū effic² dnīs
materie tria sūt nāta que ponit² hic ī
glo ī verbo ab aliquo ꝯ ꝙ faciens spēm
ex aliena materia faciat bona fide et
sciō noīe et ꝙ non sit i²ducibil' ad pri
mā materiam ¶ nīm aut sūt duo specialiter
vnꝰ bona fide alius mala vel si ī dubio
materie uel ī vna pte dm d habita bo
na fides pte mala dic ut ī eadem
gl Item non solum post perfectam spe
ciem spēi effic² dnō ꝫ eciam effic²
dnō si spēs ē ī fieri dūmodo nomen
iudicis materie nomē exierit ut ī glo ī
verbo fīā et ī glo ff eo l adeo ꝯ eīt
quis ¶ Item nō ubi cuiꝰ frumentum
ad spēm redigi quēta glo sup verbo
spēciē ꝙ frumentum cedit spēcifi Et
sic tritura bladum alienū bona fide
putans suū effic² dnō grānū et sic ꝯ
glo cozzi gr² ff eo l adeo ꝯ eīt quis ī fi
ubi dic² ꝙ excutiens frumentum de
spic² non adiecit nouā spēm seu formā
ꝫ quē erat latens detexit de quo per-
an ī l pōpo scribit si frumentum ꝯ sed
si plūbum ff de rei ven fallit ugi² illa
regula qz qđ ex re mea fit ē meū ut
ff ad exhiben l de eo ꝯ si quis et m

quibus casibus habeat locum hec regula
dic ut hic ℣ glo. predia licet tamen
faciens speciem efficiatur dñi materie
tamen q̃ non est equum cui lucrum
cum aliena iactura ideo datur cond̃o
cum actio ℣ fructū ad estimationem
materie ut dicit dcā gl' ℣ si ℣ verbo
spretis ¶ Nota tamen hic q̃ appellatore
materie non obtinet materiatum q̃a
ad sui naturam reduci non pt ut hic
et l. quesitum ꝯ illud fortasse ff. del'
ij. et sic vide q̃ si statua plumbea pu
tatur fusa metrum ex destructum sub pe
na q̃ portas fauna non tenetur ℣ pe
nam cum forma non sit reducibil'
ad primā materiā ꝙ ꝙtatem determi
nat bat. ℣ dcā ꝯ illud fortasse q̃ appel
latione fusoris ꝙtinetur fauna do
nec fuerit deducta ad effectum finale
ad quē ℣ tuenta l. donec fiat pannus
ar l. si cui lana dele ij ꝙtinetur tñ
tenz gaudium ℣ libello suo supp̃ hystoria
de rebꝰ vetitis et idem tenet Alber
tus de Rotato in 2ª ptē statutoꝝ
c. q̃nto

Si tamen alienam ?

Accessione queritur. Dominus h. d. Qui ig̃
bona fide mercatus sive Testamento suo
manerium de alieno pānio vel de aliena
purpura efficit dns purpure q̃a accēs
sorium sequit̃ naturam principal' ut in
regula accessorium de reg. iur. li. vi. Nec
curatur an accessorium sit maioris valo
ris q̃m principale nam sepe emit principa
lia propter pcositatem et melioritatem
accessorij ut l. si in emptore ff. de cond̃
hen. emp. dcm ℣ obligatione accessorij
ut ℣ de fideiuss. ꝯ fideiussores q̃a non pt
esse maior q̃m principalis ut l. gece ꝯ illud
2 ff. de fideiuss. et ℣ de fideiusso ꝯ fideiuss
sores et hoc ſ. q̃n nobilior accedat vilior ℣
verum q̃n ponitur loco accessorij ꝯ si ac
vilior apponatur loco accessorij nobiliorꝭ
ut vestimentum grossum loco observan
di purpurā tñ vestimentum cedit pur
pure ꝯ si aut̃ neutrum apponat̃ g̃ri alte
rius tñ neutrum alterū accedit ut hic
℣ glo. ℣ verbo pcosior licet dns pur
pure ℣ exte alieno vestimēto efficiat̃
dns purpure dominiū amiserit tñ si
dolose et furtive fuit sibi distracta uel
illata pt agi actione furtiua cond̃
suspictem ut hic ℣ tex. maxime si talis
suspiciens erat sartor qui fecit vesti
mentum ut hic ℣ gl' sicut ipse qui appel
lat̃ quia tex. q̃ q̃n toga panni non est
positus ℣ vestimentū possum̃ subtrahere
a sartore q̃d' nō ꝯ sartorem q̃a psumpto
℣ cond̃ eos

Sed et diuerse

Confusione et immixtione fuit
dominia rerum h. d. usq̃ ad ꝯ cum ℣ suo di
gr̃. ex voluntate tua q̃sumpseris et admiscu
eris meum vinum uel q̃ plaueris meum argentum
tuo uel meum vinum tuo vino ut fiat sic
mistum et sic 3ª spēs per se uel meum
argentum cum tuo auro ut fiat electr̃
ut fiat 3ª spēs uel etiam si ola supra
dicta sint q̃fusa et q̃flata efficiatur quā
est non q̃ hoc casu q̃m d fiat q̃fusio ℣ sepa
bil' de voluntate dnorum vel ℣ casu ei
merum argentum et tuum deductum in
massa vinusquisque noster agnoscat p̃ rato pō
derum q̃d ℣ massa habemus habita rōne pre
ciosioris argenti licet tempore actoris sit
meritum de pondere dum tamen postea ℣
processu certificet̃ ut l. marcellus ꝯ pōpo. scribit
si quid ff. de rei vē et sic nō q̃ ubicunq̃ pō
℣ meritum quum ptem petat admittit̃
vendicatio partis merite ut dcā ꝯ pom
po. et l. i. ꝯ interdum ff. si pars hereditatis pe
dum tamen postea ℣ processu q̃stetur et
certificetur al' non posset sequi damp
natio cum ignoret̃ q̃d petatur. Ignorat̃
etiam ℣ quatenus q̃demptatio fieri debz
vñ tñ desint probatio q̃ non uis ut
l. duo ſ. ult. ff. de testa. tute. Si autē vnus
dnorum vel extraneorum q̃miscuit mala fide
suum argentum cum alieno comē voluntate
alterius dñi tenet̃ furti et ad exhibendum
l. qua quidem ff. de rei ven. ¶ Voluntate nō
hic dicim glo. ℣ verbo arbitrio q̃ ponit dif
ferentiam inter ℣ ter materias q̃fusas et
species q̃mixtas et adde q̃ sepe ponit̃ unū
p̃ reliquo ut dcā l. pompo. scribit si fru
mentum q̃ spē d ulterius fit transitus in
alienam materiā q̃ ubi sola non mutā
tur tñ d q̃mixtio licet ubi separatio d
℣ possibilis habeat vim q̃fusionis et q̃n
frumenta diuersorum simil' q̃miscentur que ut
puta discerni aut etiam auicule pisces
et cetera quadrupedia uniformia ut l. u.
sufficit ꝯ si ℣ quis ff. de usufr. fum. ad de
positio ℣ dcā l. pōpo. scribit si frumentū
ꝯ q̃ si plumbum ff. de rei vendicatione

Cum in solo suo

Edificatione ut
hic licet plantatione ut ℣ e. ꝯ si quis Item sationē ut
℣ e. ꝯ qua ratione fuerit dominium edificati
plantati et sati h. d. usq̃ ad ꝯ hic. q̃ctor
ff. eo. l. adeo ꝯ cum ℣ suo ideo dicit hic gl'
℣ verbo edificat̃ q̃d placuerit̃ uel sic quo
ad primā partem edificamus de suo solo de ali
enis tignis efficit̃ dns edificij et dns tig
norum vtinet eorū dominium Non pt tamen
eos vendicare q̃diu st̃ ℣ edificio q̃ postea
sic nisi eorum estimationē fuit secutus h.
d. usq̃ ad ꝯ ex diuisa p̃dicta aut ꝯ ex diuisa
h. d. Edificium mala fide de sua malicia ℣

alieno fundo ꝑdit dominium materie que ſ
rutur ſoli dñō Si autem edificat bona fide
licet ꝑdat dominiū materie tamē ſi ꝑdat ē
possibile ope retentionis recuperat eſtiā
materie cum expensis h d uſq; ad ꝙ ſi uerū
Et glo edificauit ponit materiam repetri
onis ſiptum quam eciam ponit glo ff de
rei ven l i fundo Et i edificat ꝯcludit cū
glo hic i verbo et ex diuiſo ſuper verbo mā
non possit ꝙ aut aliē i ſuo edificet ſolo
ex ſua materia et clarum ē ꝙ edificiū eſt
ſuū ſicut ſuū ē solum Aut edificat i ſuo
ſolo de aliena materia et habz locum hic
ꝙ et dicit cum i ſuo q; effici dñō edifi
cij cum edificiū cedat ſolo non aut effi
cit dñō materie ſ lignorū et lapidum ꝙ
mo rēmanz dñō qui ꝓmo erat Dz licet re
maneat dñō non tamē ꝑt vendicare māz
petra lignū l ſuam trabem positam i edifi
cio ſi edificans vellet cum exemē de inferio
edificio et ſibi iſtricte ut tenz hic glo i
verbo de ligno et hoc ideo ne edificiū de
formet ruina ut hic i tex i verbo q; ideo
et l vlt C de edifi ꝓua et l ꝑſec ꝓuincie
ff de offi ꝓcſi Dz ay et contra edificantem
ſi fecit ignoranter actione de ligno furto
ad ſimplum eſtimationis lignī ut ff de
ligno furto l i per glo ut ff de ligno in
furto Et ita intellige hic dictum glo i verbo de ligno et tenz gl ff de rei vendi l i
rem ꝙ lignū Dz ſi fecit ſcienter et mala
fide tuc damnat contra cum hec actiones c
de ligno furto ad duplum actio furti q
dicto furtiua et rei vendicatio et actio
ad exhibendū non tamē ut eſtimatur ſz
ut eſtimatio ꝑſtetur ꝙ iuratum fuerit
ut l q; ideo i fi ff de ſolut Et qualit petit
tur iſte actiones et an una tollatur per
aliam dic plene per glo ff de rei vendi l
i rem ꝙ lignū vel ſi velit dñs mē exſpec
tare donec edificiū ruat poſtea potie ſuā
materiā vendicare ſi ei eſtimationē non
fuit ꝓſcriptū ut hic i gl i verbo ſz ſi aliq
miſi ſit ꝓſcriptum a male fidei edificatore
xxx dñs ꝙd non ꝑt ꝓſcribi a bone fidei
edificatore Et ſic ē hoc caſu detrahendus q
dicendus bone fidei ꝙ male fidei emergens
ꝓſcribitur xxx dñs ſz non bñ q; contra
malā fidē emergētem q petit rei vēdicā
quam ſi dñs ut negligens non tenetur
ſibi ꝓputet deo contra bonā fidem emerge
tem contra quā non datur rei vendicatio
ideo non ꝑt ꝓputari dño negligentia ut
tenet gl i deo ꝙ lignū Contra fabrū aut
nigrum aut operarū qui ignorans fuit duc
tus ad laborandū i re aliena non ꝑt agi ut
tenet glo notabil i deo ꝙ lignū Et ſumit
hic lignū ꝓ omni materia ex qua ꝙſtruen
dit trabes domꝰ et de qua ex quibus fiunt
ꝑgulem et tegule domꝰ ff de ligno furto

l i Et idem ē i campana que eſt i domo ut
hic in glo i verbo appellatione Aut ſic ē
dificet i alieno ſolo de ſua materia et hz
locum hic ꝙ et ex duc ſa l adeo ꝙ ex
diuerſis ff e q; domꝰ et edificiū efficit
eius cuius ē ſolum i precedenti caſu Sed do
minus male ꝑdit edificans ideo diruꝓ
to edificio non ꝑt materiā vēdicare
Dz ſi edificans ē i poſſione edificij et ſi
edificans ſit ꝙtinuo malefidei nullam
habz exceptionem nec t mo m ad aliq
tēꝑus medium qui ē i culpa ſcient edifi
cando i alieno et dōre videtur Si aut
fuit continuo bone fidei ſibi ꝙſulitur o
ꝑ t retentionis ꝑt exceptionem dol ut
non teneatur reſtituere edificiū niſi dñs
ſibi ſoluat illud ꝓmū mē et mercedes
ingrēdi Et qualit alias expensas repe
tat dic ut hic i glo i verbo edificauit
Si aut fit a ꝓmo bone fidei et ꝓxīo edi
ficij male fidei tuc eligit quedam me
dia via ut dicit hic glo i verbo bone
fidei ſ ꝙ poſſit tolli edificiū ſine diſ
pendio dñi ſoli ut l ulti ſcribit ſi i
aliena ff de rei vēd Aut quis edificat
de aliena materia i alieno ſolo et hz
locum l vlt C de rei vendi q; ſibi dñs
ſoli efficit dñs ſoli edificij ſz nō mate
rie ideo diruꝓto edificio mā recuperat
ad ꝓm dominiū ſiue bona fide ſiue ma
la fide edificiū fuit ꝙſtructū ut in
dicit l vlt

Nota ꝙ

Si ticius alienam plantā ce
dit ſolo et ideo ſi quis plantet aliena
plantam i ſuo ſine ſuam i alieno pla
tā efficit dñō ſoli poſtea egit radices
non ante Item ꝑt arbor mea q eſt i
campo meo vel i ꝙfinibꝰ campi mei
ſi agat radices i campo tuo efficit
tui et ꝙ i tuo et meo efficit cōis q;
efficit arbor illi i cuius fundo egit ra
dices et ſi mutatione radicū de uno
i alterum mutatur dominiū arboris ut
hic et ff eo l adeo ꝙ ſi cum l ſe Et hoc
ſi arbor vulſa et alata ex radicibꝰ in
itio poſitis i campo tuo Si aut vulſa
et alata ꝑ maiorem ptē ex primis ra
dicibꝰ mei campi tui remanet man
cum a meo campo tegit originē hi
cet poſtea aliquas radices egerat i cā
po tuo ut l ſi plures ꝙ ſi ff arbo
furti ceſſa an autē ꝓpria auctē poſſim
icidē radices quas arbor i campo meo
egerit uel icidē ꝓpria auctē arborem
tuā precedentem ſiue dominū meū dic q;
auctē iudicis poſſū et hoc clarū ſz
ſine auctē iudicis nō poſſum dicit l ſi
plures n primo demittem tibi ter ut
tollas et ē ꝙſilium de hac enūciatione

q fiat publicum instrũ et tũc te negligẽtem re
mouere possim ꝙa auctõe mẽdẽ non so
lum qd̃ super domũ meam pendet ſꝫ a
stripe et meum ligna portare nec̃ pro
hibente l. i. ⁊ si arbor ff de arbo. ce. et ibi p
bar. silẽ et edificium t alieno qd̃ pendet
super meũ t illo mr̃ seruitutẽ possim
collẽ ꝙa auctõe ut l. quemadmodum ⁊ si pro
tectum ff ad l. aquil. et l. p eum clauc ff
de damp. infec. et ibi per bar. n. dec̃ demũ
ratione ut dco ⁊ si arbor ff Quid aũt
si sint due arbores vnite t eadem stripe
an appellabit vna arbor dic q si virgat.
et quattuor aparẽ super terram vna cen
seatur alie consentur plures l si gemmã ff
furti cesarid ꝓ facit ad multas istiꝰ
nes ibi notatas per bar. ideo attusat.
q dampno t tali duplici arbore qdẽpna
bitur de vno uel duobꝰ dampnis sim
q arbor cesseat vna uel plures q deam
l. si gemmã

Cetrum sicut Sutione queritur
diuisum satisfit
h. d. si igitur seu t agro tuo meũ fru
ctum siue bona fide siue mala effici
tuũ et semẽ cedit solo postq̃ valuit ſꝫ
si seu bona fide tuũ ope retentionis si
sum t possessione possim. qsilẽ mihi ut
non prohibeam te colẽ nisi soluat pcũ
ut expressit ut hic t tex. Et non solum
fructꝰ per alluuionẽ cedit solo ſꝫ cetũ seu
et plante que ex se nascuntur diuina tm
natura cooperante cedit solo. l. qua rõne
⁊ si quis aũt di quod seminat alienũ
semẽ t alieno solo uel plantat alienã
plantam t alieno solo quibꝰ casibꝰ cetũ
semẽ et planta cedent solo q̃ta quem
agam an contra plantantem et seminã
tem an contra dom̃ soli teneat hic glo t
verbo dicimꝰ q̃ contra dom̃ soli quia nõ
q t nigrallio

Littere quoq; licet Littera et
siue aurea
ſꝫ cedit carte et sic opa seu artefacti
cedit mẽ et qualibꝫ seu antidemẽ ce
dit sibi et liquidum cedit semp arido
et hoc t verũ t pictura quo ad directũ
dominiũ non quo ad vtile h. d. ꝫ ad ⁊
si quis aũt q̃tor ff c. l. qua ratione
⁊ hic Qui t igitur dñs cartarii bom
bicinarii uel de corio effici. dñs hꝫ
scripturã ab alio uel bona uel mala fide
nec curatur q̃ hic aurea plus valeat
q̃ carta ut hic t glo t verbo si bona fi
de licet aliqui teneãt oppositum ſ. q
carta cedit scripture et hic ſ. scriptu
ra t pcosior et carior sicut dic. de pic
tura per tex t l. t cetera ⁊ ſꝫ et id ff
de rei ven. Sed tenuit ibi dñs angelꝰ
per dictum tex et bar. ff c. l. qua ratiõe

⁊ hic et utrobiꝫ glo tenz oppositum q̃d hic
et ideo dicunde ut ibi dictum ⁊ ille qui scp
sit t carta aliena scienter et mala fide
nullo mõ pt sibi qsilẽ p cõfirmatione &
solutione scripture nec per actionẽ si
non possidet nec per exceptionẽ si pos
sidet cum donasse videatur ut ff c. ti ⁊
certe t vo nam scienti illam q̃ scripsit
t carta aliena ignorãter et bona fide
putans cartam sibi suam si possidet car
tam scriptam pt se tuta exceptione cõ
dominiũ cartę cum peteret denegãdo
sibi vsumfructũ donec ipse soluat pcũ scrip
ture ſꝫ si scriptor nõ possidet ſꝫ dñs
carte tũc pot cõtra dom̃ agere actione in
factum ut hic t glo t verbo bona fide
ſꝫ econtra t pictura q̃ tu ꝙ dñs pictu
re efficit dñs tabule et sic tabula ig
nobilior cedit picture nobiliori Et rõ
lige q̃ pictor efficit dñs tabule et sic ac
quiritur dominiũ ſ directum ſꝫ utile do
minium remanet penes priorem dñm et
sic t tabula ſt duo dñi quorũ vnus hꝫ
directum dominium ſ pictor et alius utile ſ
prior dñs Et directa actio hic pferetur uti
li q̃ negotium t veritate spectat ad eũ
cui spectat actio directa ll utili pferet
directe de quo dic per bar. ff de pric. l. p
autorẽ vbiꝫ tamen spectat actio ſ vni
contra alium et econtra q̃ pictor pt vendica
re tabulã a dño possidente directo rei ven
dicatione dũmodo soluat precium tabule et
econtra prior dñs tabule pot vendicare pic
turam tabulam utili rei vendicatione a pic
tore dũmodo soluat pcium picture ut hic
t tex ſꝫ contra extraneũ possidentem pre
fertur pictor t vendicando q̃ habꝫ directã
tam quã pferatur utili hoc casu ut ff dic
ut hic in gl t verbo ꝓponit Et sibi ipsi
se pferetur pictor si dñs prior vendicatꝫ
a pictore possidente offerendo ei pcium pic
ture et sic pictor offeret sibi pcium tabu
le pferetur pictor ut tenz glo t ⁊ hic
Et ego si prior dñs possidetꝫ et offeret
pcium pictori pictor vendicans pferetur
si offeret pcium tabule ut tenet hic glo t
verbo ꝓponit Ratione diuersitatis quare
scripturã cedit carte diceret aliq̃ ꝓpter
valorem q̃ olim hꝫ erat valde pciũ et
carta cara ſꝫ pictura ? econtra carior
Tabula Alij dicerent ꝓpter occupationẽ
q̃ scriptura cum occupat totum tabulã
vel maiorem partem ſꝫ scripturã non
ita occupat totã cartam Alij aũt dicerẽt
q̃ t utrobiꝫ casu tam t scripturã ſꝫ q̃
picturã est idem et vtrobiꝫ t eq̃side
rare rationis ꝓpositus ut fiat cessio p
cessionẽ t vtrobiꝫ et hoc fuit opid̃ pla
hic t glo t verbo cedit et ff de rei ven
l. t cetera ⁊ ſꝫ et id et hoc ẽtiam tenet

per doc et ꝯclude per ange ī dē ⁊ ſꝫ et id
et qualitas ſemper cedit ſꝛē cum ſine ea
ē nequit et ſcriptura cedit carte et pic
tura tabule et ſic liquid cedit aedo ea
ī pictura q̄ ī carta ut dē ⁊ ſꝫ et id
⁊ loquit ceam ī ſcriptum et cum pau
ſint picture ut ꝓz ī verbo ſꝫ nōē et v
ſꝫ ī oib⁹ ffallit ī uno caſu ⁊ q̄n q̄lime
ē p̄ciosior q̄ ipa ſbā q̄ tuē per p̄ua
lenciam qualitas trahit ad ſe ſbam q̄
tuē ē plus ī manib⁹ op̄e q̄ ī mā ut
l. mulcne ⁊ p̄t ff de ver. ſig. Et ideo u
bicūq; ſcriptura ē p̄ciosior tuē carta ce
dit ſcripture ut tenet glo ff e l. qua
rōne ⁊ hec licet hic tenuit oppositum
Sic ubicūq; pictura ē p̄ciosior tabula
ad ſe trahit tabulā per p̄ualenciam De
cui⁹ ſi non ſit p̄ciosior q̄ ſit quedā pic
tura rudis et informis ideo notanter fe
cerit hic meſſionē de notabili pictura
et vili tabula Sꝫ ī contra et p̄ualentia
q̄ ſcriptum uel pictura ſit parua vel
minoris p̄cij q̄ carta uel tabula tuē ſꝫ
cedit carte velud ſubstātie ſue et q̄d
dī de p̄ualētia intellige de p̄ualētia
q̄ non ſinglī q̄ talem ſingulariter
non cōſiderauit legiſlator puta q̄ quis
fecerat ſibi ſcribē literā aureā q̄d cōtin
git ſit vnde licet ſcriptura p̄ualeat et
ſit p̄ciosior carta tamē q̄ ē ſingularis
metallomin⁹ cedit carte ut h̄ ⁊ ī p̄n. Ite
attende q̄ aliud ē ī pictura rei immobi
lis puta muri q̄ pictura licet ē p̄cio
ſior ſemper cedit muro ut tenz glo. magr
ī fi ī dē l. qua ratione ⁊ Idem et hic
ī gl' ī verbo tabula

Si quis autem a non bone fidei poſſeſſore fructꝰ iudi
triales ſuos ideo q̄ ſcriptos reſtituē nō
tenet ſed ī male fidei poſſeſſore h. d.
uſq; ad ⁊ ib autē Et ꝯclude ex p̄n. cum
glo. ī l. ex aduerſo ff de rei ven. q̄ mulꝰ
poſſeſſor facit fructꝰ naturales ſuos l.
fructꝰ ff de uſuris Ideo eos exſtantes
diū vendicat a quocūq; Sꝫ de conſumptis nō
tenet poſſeſſor bone fidei niſi ī quātum ē
l ſi me et ibi ff ſi certus pe Sꝫ fructꝰ
iudiciales q̄ exiguū iuſtriam et minus
ſeruū hois ut ſegetes lac pueri lana
et ſilua bone fidei poſſeſſor cū titulo et
ſine titulo facit ſua et eos lucrat per
iudiciam et culturam ut nō poſſint ab
eo aduocari ſꝫ poſtq̄ ſ' conſumpti nec ad eo
rum ſpem tenetur ut hic et l. bone fidei
ff eo. et l. certum C de rei ven. Sꝫ si nō
ſ' conſumpti ſꝫ exſtant tenetur reſtituē offi
cio iudicis ut ī de offi iudi ⁊ illorum
Sꝫ male fidei poſſeſſor si non habz titulū
tenetur et de conſumptis cōditione ſine cauſa
et de exſtantibꝰ rei vendicatione l. pe ff de
condi. ex l. et de penſionibus officio iu
dicis ut dē ⁊ illorū Sꝫ si habz titulū ſibi
tenet de conſumptis et exſtantibꝰ ſꝫ exceptā
ad perpendiculum ꝓpter titulū niſi ī quatu
ꝫ caſibus hic ī glo ī verbo cogitur ī q̄bꝰ
tenetur de perpendiculo etiam ſi habet
titulū puta ſi quis emit aliquid per
netium ſibi illatum Item ſi quis emit ī
fraudem creditorum Item ī eo qui ſcie
ter emit contra p̄hibitionem legis uel ſta
tuti Item q̄rē qui ſcienter emit a fiſco
non ſolempniter vendita qui ꝯtra⁹ caſꝰ no
tant⁹ ī gl' ff de rei vendi l. ſꝫ et p̄ter et
C de rei vend l. ſi fundum

Is uero ad quē uſufructuarius
non facit fructꝰ
ſuos niſi ab eo uel ab alio eis noīe ſint
collecti et ideo ſi decedit an̄ fructꝰ collec
tos non tranſmittit eos ad hēdes cū ſit
ſimilis uſufructꝰ ſꝫ ſpectat ad hēditatē
et ſic ī ī fructꝰ non aut⁹ p̄tis Item
uſufructuarius gregis vineaꝝ et arborum
debent ī locum capitum gregis et arbo
deficientiū alia ſuppone⁹ hꝰ d uſꝫ ad ⁊
theſaurus uſufructuarius autē non fiat
fructꝰ ſuos niſi ſint collecti per eum uel
ab alio eis noīe nec ꝯſumantur q̄ ſint ī
horreo ſecundū q̄d tenuit glo hic ī ver
bo p̄cepē et l. ſi fructuarius ī fi ff quib⁹
mo uſuf amit Colonꝰ autē nūmis ab
eo datis uel alia mercede ab eo collectꝰ
ita demū facit ſuos ſi ab eo uel ab alio
eis noīe q̄ collecti niſi ſit colonꝰ ad nō
modicum tēpꝰ q̄m habet ius ī eo Sed co
lonꝰ p̄mianꝰ ratione ſocietatis acquirit ī
tur eum et dñm efficit⁹ dnō fructuū q̄ꝫ
cum dnō de quo dnō vide plē per bar
et ange ī l. ſi apud ⁊ i. ff de furt Ite
nō. ī ⁊ ī p̄cipiēdo q̄ partꝰ ſpellatiuum
non ꝯputatur ī fructibꝰ q̄ cum oēs
fructꝰ horū grā ſint facti ꝓcerno vide⁹
q̄ homo eis acredat Et ideo emens gra
bellam a cultore fructus non intelligi⁹
grabellam que ꝓmit⁹ ꝓ capitibꝰ horū
vel ꝓ quolibz puero nāto eōd homo non
ꝯputetur ī fructꝰ ut hic et l. precipiē ff
de uſu fun bal ī l. uerꝰ ff de uſuf

Theſauros quos Theſaurꝰ in
uentꝰ ī aliq⁹
agro ſuo uel ī loco religioſo uel ſacro
efficit⁹ ipſi⁹ et ſibi ī totum acquirit⁹ Sꝫ
fuerit ī loco uel agro alieno ꝓfano uel
publico uel caſaꝝ uel cimiterii acquit⁹
ꝓ medietate inuentoris et ꝓ alia media
te dnō agri Et adde gl' xm. q. v. c ſi q̄d
fuerit Et adde hic glo. regulariter q̄d
ī theſaurꝰ Eſt enī pecunia ab ignotis
dnis tpe vetuſtioꝝ abſcondita cuius pe

cuma dispositionis memoria non existat ut
ff. e. l. nulli. ℭ. thesauri. nam si de eo ex
stans memoria ut. q. aliqs abstondisset
causa lucri uel meti. uel custodie ipse
dicit. thesaurus ideo michi quesitus inuento
ai. ff. t. eis. qui abscondit uel eis heredib.
ut. de. ℭ. thesauri. et. l. thesauri. ff. ad ex
hiben. et. l. Item talw. ff. fam. hisci. et. l.
ad utrum. ff. de. acq. vendi. Et ideo mar
cionanus. laborans. t. agro alieno. et. a ca
su thesaurū inuenit. acquit. sibi. medie
tatem. ut. hic. t. glo. notabili. t. verbo. ni
sua. ff. si non sit thesaurus. ff. mercionarius
t. domo alieni. nouit. empta. inuenit. pe
cuniam. t. sacculo. inuolutam. t. fenestra
muri. q. cum non sit thesaurus. non est
emptoris. nec inuentoris. sed. t. venditoris
ut. dicit. l. ad. tutore. et. ita. fuit. ꝯsultum
florentie. per. plures. doctores. Et. intende
q. t. sua. licuit. ℭ. dare. operā. inuenire. the
saurū. dūmodo. non. ex. arte. magica. q.
tūc. esset. fisci. ff. t. aliena. non. sufficit. da
re. operā. ad. thesaurū. inuenēdum. etiā
de. voluntate. dni. ff. debet. ēe. inuentus. ff.
fortuitu. ut. acquiratur. dominiū. inuento
ri. al'. data. opa. queritur. dno. l. vetus. ℭ. de
thesau. li. x. Et. nota. hic. gl'. t. verbo. casu
q. ē. fortuitū. et. adde. q. inuent. thesaurus
casualit. t. loco. sacro. uel. religioso. nisi. na
turalit. ratione. q. ficit. t. totum. inuentoris. ut
hic. tamē. simili. fauore. publice. utilitatis
ff. t. hoc. loco. quali. debetur. p. dimidio. fis
co. l. ff. ff. pli. et. hic. t. glo. fi. ad. hoc. ad
ut. quis. dicat. inuenisse. thesaurū. cū. alieno
tecto. An. sufficiat. sola. fides. loci. et. the
sauri. absconditi. An. inuento. per. visum
An. aut. corporalis. admictio. Dic. q. requi
ritur. apphensio. talis. q. ponat. sub. mā. cus
todia. per. tex. l. m. ff. neratius. ff. de. acq.
pos. licet. glo. t. dicit. l. i. de. thesau. et. ibi
vbiq. teneat. et. non. bñ. q. sufficit. solus
aspectus. et. ita. intelligo. ℭ. ff. lapilli. q.
fuerit. ad. statuā. puniendo. inuentū. vide
uel. arma. portare. ut. non. sufficiat. solū
vidisse. videre. uel. arma. portare. uel. p.
testes. probare. ff. requiri. q. sit. inuentus. et.
apphensus. inde. cū. armis. de. quo. p. bar. t.
l. si. balistarius. ℭ. de. fideiu. et. l. i. ff. de. acq.
pos. et. per. ibi. t. dicit. ff. neratius.

Per traditionem

Per traditionem rei corporalis acquitur
dominiū rei tradite. l. d. usq. ad. ff. vendi
te. Et. dic. per. traditionem. intelligit. cō
sensu. ut. no. ℭ. de. acq. pos. l. per. preto
rē. Item. per. traditionē. vel. quasi. seu
aliud. q. loco. traditionis. habet. puta. pa
ctis. de. non. petendo. et. de. remittendo. l. ℭ. ff.
terdum. Item. intelligo. traditionem. cum
causa. ydonea. et. alibi. ad. traditionem. do
minij. fiat. a. vero. dno. uel. quasi. dno. ut. nō
t. l. traditionibus. ℭ. de. pac. et. intelligo. ubi
scriptura. non. ē. de. sua. ut. hic. t. glo. fi. t.
verbo. transferat. et. t. de. emp. et. ven. ff.
illud. et. l. i. ff. si. pdia. ℭ. de. fluuia. fallit
aut. ubi. p. ac. tradita. nō. trāsferat. dominiū
nisi. satisfactio. de. pcio. uel. de. eo. habuit. si
de. ut. t. ℭ. ff. vēdite. Item. dicit. ideo. corpa
lis. ff. mobilis. uel. immobilis. de. mobili. con
stat. de. immobili. fit. traditio. per. ductiōē
t. possessionē. etiam. non. vacuā. Nam. ad
acquisitionē. dominij. non. requiruntur. possi
sio. vacua. licet. ad. acquisitionē. possionis
l. uel. si. fundū. ff. de. fundo. do. et. hic. t. gl'
fi. ff. immobilia. ppe. nō. ēdūtur. prima. mea
q. non. ppe. dicuntur. possideri. ut. no. glo. l.
m. ff. de. acq. pos. Nota. q. t. temporalibus
patria. habetur. p. traditionē. et. possionē. l.
quot. ff. de. seruitu. ff. predictis. nō. q. ad. hoc
ut. per. traditionē. quirat. dominiū. plura
sit. notāda. primo. q. tradens. sit. dns. uel. qui
dns. ut. tutor. uel. procur. curiē. uel. habeat
preceptum. a. dno. ut. q. sit. specialis. procurator
ad. vēdend. uel. generalis. cū. libera. alienat.
solū. fieri. l. procuratore. ff. de. procur. 2o. ac.
quirit. q. tradens. sit. persona. habilis. ad. trās
ferendum. q. non. furiosus. uel. mutus. capax.
sine. tutore. uel. alia. persona. que. prohibet.
alienare. 3o. requirit. q. ex. causa. humili. ut
emptionis. uel. venditionis. ac. q. mō. tra
dens. sine. cā. non. transferet. dominiū. l. mu
da. ff. de. acq. ac. do. 4o. q. ac. nō. sit. prohibita
alienari. q. non. facta. uel. dotal'. ac. al'. li
cet. sequatur. traditio. non. trāsfert. domi
nium. ut. hic. et. l. qua. ratione. ff. eodē. ff.
eo. Item. et. quinto. requirit. t. venditionis
f. q. pcia. sit. soluta. uel. fides. de. eo. habi
ta. ut. i. ff. ex. Item. et. 6o. requirit. in
continenti. t. scripta. celebratio. f. ipsa. scrip
tura. ut. hic. t. glo. fi. fallit. aut. t. casib.
t. quibus. dominiū. trāsfertur. sine. traditione
ut. nō. ℭ. ff. ex. et. plenius. t. l. si. ag'. ff. de
rei. ven. Item. nō. t. ff. Item. q. pdia. sti
pendiaria. t. militibus. pro. stipendijs. assigna
ta. et. tributaria. non. prohibentur. alienari. et
ex. causa. alienationis. tradi. Et. eodē. modo
pdia. pretorialia. et. p. talia. per. que. olim
erat. data. ff. hodie. ff. patrimonium. quod. ad. v
sucaptionē. l. vnica. de. vsucap. trāsfor. et
quatenus. ad. acquisitionē. per. traditionē. ut. ff.
licet. non. quo. ad. tributa. ut. nō. t. l. ocd. ℭ
sine. censu. vel. reditu.

Vendite uero

Rei venditę et alii non tradite trāsfer
tur. dominiū. t. actu. pietem. quasi. pleni. fuit
soluta. uel. alit. eis. non. satisfiet. ut. fi
des. de. eo. sit. habita. Item. nō. cessit. ad. trās
lationē. dominij. an. quis. traditionē. rei. per
se. uel. per. procuratorē. uel. per. aliū. cui. vo
luerit. Item. verum. sine. traditione. ff. ex

pacientia dñi ꝓmittentis rem suam penes a
liquem ut manere transferatur dominiū rei
h. d. usq; ad ꝙ hoc amplius ¶ Nota ꝓmo ꝙ
res vendite et tradite non trāsit dominiū
t emptore nisi pretiū sit solutū vel alit
ei notū satisfierit uel fides de eo habita
Et ideo cum non trāseat dominiū pot
venditor re traditam vendicare nisi ep
tus offerat pretiū ut hic t glo. t verbo pig
nore uel non traditam loco pignoris re
tinere donec pretiū soluat ut hic t glo. i. Et
si emptor non ꝙfidit de venditore uel eo
tūc debet fieri depositio pecu vel caueri
ut l. edilles ea. ꝙ si cum l. se ff de edili
edic. de quo per hanc t l. si soluatur ff de
solut. Et ītellige h' ꝙ non trāsit dominium
rei vendite et tradite nisi pretio soluto ul'
ei satisfacto uel fide habita habē locum
non solum t ꝙtuctu vēditionis ꝙ ceteꝝ
t alijs ꝙtuctibꝫ puta locationis ubi no
fuit fructꝰ colonꝰ adductus nisi mercede
soluta uel de ea fide habita ut tenet
glo. l. si fundū ff de fructꝰ ꝙ locatū)tē
pignoris non dicā fructꝰ restituꝰ nisi so
luto pretio uel de eo fide habita l. my ff de
pig. act.)tē t ꝙtuctibꝫ modicis ut facto
ut dec. l. ut ꝓponas ff de dolo et l. ꝓmu
tationis l. ꝙ C de ꝓmu. licet ibi glo. ex ꝓ
se teneat ꝙ habeat solum locū t emptꝛis
et non de quo per hanc t dec. ¶ Nudis autē corpe ꝙ quis tradit re sim
plici videatur hic fidem de pretio tenet h'
glo. ꝙ sic t verbo emptoris ut l. penul. ꝙ
plē ff de edilitio et ītellige nisi sit tal'
venditor qui debet vēdē ꝓpter pecuniā
et non ꝓpter hanc fidem de pretio ut ē pu
pillorꝫ fisci tutor uel curator minoꝝ
uel syndicꝰ eccliē et ciuilis. De quo dic per
hanc t l. duo pro ꝙ si emptor ff de re indi
cā. ¶ Ex nō t verbo nichil aut ibi si cui li
bera ꝙ gratis pascuator totius uel uni
uersitatis bonorum sicut liberā administra
tionē non pt rem dñi alienare nisi hale
at liberum administrationē uel spāle man
datū ad alienandum nisi sint res tpis pe
riture ut l. pignus cum liberi et l. pu
pillorꝫ tutor ff de pignō et ibi per hanc et
ecrigi principiū ꝙ ē ꝙ pe Et an et qñ pu
pillus hanc fidem de pretio dic per hanc t
dec. ꝙ hꝫ seruā ¶ Ex nō t ꝙ ītrdum
ꝙ ītrdum etiam sine traditione aliqua
acquirit dominiū ꝓmittentis ꝛc sed ea
penes possessorem ex ea habili ad dictum
trāsferendū et pretio soluto et hoc etiam si
res non sit ꝓpria t ꝙspectu hꝫ sufficit ꝙ res
sit penes acquirentem ex quo dñs voluntatē
habet ut h' et l. hꝫ si res ff de rei ven. Se
cus si non habet voluntatē dñi de quo ꝓ
bat t l. ei. ꝙdicio ꝙ si ff si cer. pet. A
lijs ea ciuilibꝫ sine traditione acquirit do

minium no h' glo. t verbo muda ꝙ mādo re
quā emi deponi alicubi uel alteri tradi vl'
ostendendo michi detineri agrum a me
empti ut dec. ꝙ si venditorem t glo alle
uel per aspectū uel custod' impositos
rei empte ut dec. l. quarto. t glo all' vel
patiendo te possidere rem quā tibi tene
bar tradē ut l. my t glo all' vel ꝓ tra
ditione cartarū uel instrumentorū rei donate
vendite uel legate Et sic traditio nisi
aparet traditionē dominij ut dec. l. i. C
de donat. t gl' all' uel ꝛcepitio sicut rei
vendite uel donate Nam tutio ꝛcepto o
paret trāslationē dñi ut l. ꝙsitū C de
donat. Sic trāsfertur dominiū sine tra
ditione t certa et ultra voluntate et ea
per l. et alios modos notatꝰ per glo. et
hanc t l. traditionibꝫ C de pactꝫ ¶ Ex nō
t vi)tem si quis mecū ꝙ tradito clauū
domꝰ uel horreū aparet trāslationē do
minij et ꝓsumptionē additionē rei ad ꝙ ste.
t domo uel horreo que sit fructꝰ t ꝙspectū
domꝰ uel horreū ut l. claudy ff de contr
hen. emp. ut no t gl' l. my ꝙ neratius ff
de act. pos. et hoc verū ꝙnisi certa voluntate
tradentis ad trāslationē dñi ꝙ ea hu
mili loco si tradat ea custodie sicut fit
hospes et testor tradendo annuli filio ma
iori natu ad ꝓntelligā tradē ut custodiat
et administret ꝓ se et fratribus non autē
ut habeat sibi res ꝓpriaꝝ ut l. ea ꝓ
ꝙ plurimꝫ ff dele. ij Dicit etiā traditio
casu vendit per fratrē uel coheredē o
paret trāslationē dñi ut hic t glo t vi
transfere

Hoc amplius Appellatione rei
pecte t vulgo
ut ꝓ delicto habito acquirit dominiū ap
prehendenti non si sit pecta vi tempestatis
uel deperdita h. d. usq; ad fi. ¶ Nō ꝙ in
certam ꝑsonam quis alienando rem trāsfert dominiū ut t precione missilium de
quibꝫ vide h' gl' t verbo missilia et l. q
ratione ꝙ hoc amplius ff e. et ꝓ emptore
cui ad t captum nisi missilia nō dat
actio l. nec emptio t fi ff de contrahen.
emp. ¶ Ex nota ꝙ apprehensio rei habite
ꝓ delicto acquirit cui dominiū apprehen
denti vigore cuiusdam tacite donationis
ut l. si id ꝙd e. id ff ꝓ delicto Et intelli
delicti qui quis abstulit uel retinuit ꝓ
fessione alio ꝓdendi uel retinendi al' ra
tificando possionē per solū animū retinendi
si nō ꝓdit dominium de quo dic t l. si ꝙ
vi ꝙ differetia ff de acquir. poss. Sic de
negando alienatā seruo suo uel medica
re egroto vide hanc ꝓ delicto l. fi. C ꝓ
delicto Sic apprehensione rei ꝓ pretarum ex
tā tempestatis uel ex causa uel ex tā he
uiande nauis non acquirit dominiū eius

apphēdēn ſz ꝯmittit furtum ſi cas tenz ac
cultas aūo ſibi lucrandi ſi per exercitū ex
tra deciem appareaz ꝙ deberz aūo ha
bendi p delictū ut ꝙ dicit libū xptum
t mari ut dicit gl' t verbo furtum Dili
apphēſione rei que creditꝫ alicui viator nō
querat dñium apphendēti Item ſilē cō
mittit furtum ſi rem accultat aūo lucrā
di ſz debz ꝓmodē t publico ſcripturā ſeu
libellum ꝯtrectem ſe lucrāſſe et ſe ꝑſtitu
turū ei qui deſiderauit et ſic declarabit
eis aīm ſe non velle lucrī l falſus ſ. a
lucrād ff de furtis debz tamē aſſerē rem
ſuā dicē nōā et notā i. ſigna rei amiſ
ſe ut l. i. t ſi ff de ſeruis fugi. Et an t
uenīēs poſſit petē rem retinē donec ꝙ
dens ſoluat pēnā tuentionis dic ꝙ nō
ꝙ gratis tenet ꝛeſtituē ut deō ſ. ſi ali
enam ſz p re tuendā hñ pī aliqđ p
tuīōnis ar l. idē ſ. ſi tibi inditū
ff de condi ob tur cui. de quo ꝙ hab t
deō ſ. ſi aliena

De rebus corporalibus et incorporalibus

Sequē tractaūt Imperator de rebus
corporalibus hic aūt t ſequēn. tri
uſz ad ti de uſucap tractat de
rebus corporalibus ſm gl' h. d. Hec e ge
neralia nomē ad corpalia et incorpalia
corporales ſūt que ſuā naturā tangi pōt
licet aliqđ per difficultatem aliquam
ſint ꝙ tangi non pōt ut res demer. ſe
t ꝓfluēs mazus et ſilia que ſūt apte
nate ad tangendum ut dicit hic glo. t
verbo ſuā nā Hec vero corporales ſūt ꝙ
ſuā nā tangi non pōt ut hēditas uſu
fructꝰ obligationes et ſeruitutes h.
d. uſz ad fi de aere aut fumo flatu et
alia an ſint corpalia uel incorpalia dic
ut hic t gl Nota t v̄ ner ad rem ꝙ ꝙ
tangi non mutat naturā ꝓpter cōtin
gere enī t hēditate que ē mr ut l. hē
ditatis aſſo et l. penul ſ. hēditatis ff
de V. ſig. ſunt res tm corporales tm in
corpalia ꝯtinēt uel apta nata ē cōti
nē intra et obligationes dicūt hēditas
res corpalis et nō corpalis Item nō
hic t glo. t verbo corporales que ponit
duas t multū inter corpalia et incorpa
lia Nam incorpalia ſūt nō traditur
ut deō ſ. incorporales t glo. alle ſz quaſi
traditio habet locum t eis que traditio
ſuā per pactum ut no. t deō ſ. incorpa
les et l. quotiens ff de ſeru Dili incor
palia non uſucapiūtur ꝓſone ſz aliqđ
ꝓſone cum corpalibus ut l. ſi aliena ſ.
hoc mr ff de uſucap. et dic ut ibi per
an et per gl. t l. ſeruitutes ꝓdiorum
ff de ſeru Item incorpalia non ven
duntur nam vniuerſitas corporis ut ꝙꝫ
vendicatur ſz non vniuerſitas mris ut pe
culiū Sz eſt nōā ꝙ vendicētur res ſingu
lares ut poſito ꝙ ſolus fundꝰ ſit t pe
culio ſz fundꝰ vendicāt go et peculiū ve
dicāt et eſt falla accidens ſm gl. o. t deō
l. vendicās Silē et iuriſdictio per ſe eid
ſit res corpal ut l. ſm ff de mr ꝛm
udi non potē vendicari niſi ſcīte vēdi
tore cum caſtro cui accidēs ut deō
ſ. hoc mr ꝙ ſeruitutibus aūt et incorpal
libus mribus ꝙrit aſſeſſoria et negatoria
l. y ff ne ſeruꝰ vendi Item incorpalia
ſ. nōā debitoris non trāſferūtur eid tra
dictione tradita rei corpali ut t ſone
bate aūm bonoꝝ ſz tunc ꝓſtari debent
uel reddi ut deō l. y. et in ff pro ſocio Sz
alie ſeruitutes ꝓdiales hñtes cauſam
diſcontinuā t aſſequēdi tradūtur et trā
ſeunt cum re ut deō l. ſi aliena ſ. hoc de
uſucap. Si erā quēd ſ. ꝓſone que aliena
re non pōt et tm trāſeunt cum vniuſita
te ſic fundꝰ dotalis uxi prēnatꝰ et filia
ut no. t l. quēd ff de acqui re do Item
incorpalia non poſſidētur ſz quaſi poſſi
dētur ut no. t l. in ff de acq poſ.

De ſeruitutibus uſtarum et urba norum prediorum

Seruitꝰ realis t duplex ſ. urba
na et ruſtica Ruſtica ē que ha
betur de ꝓdio ruſtico vrbana
ē que habē t ꝓdio vrbano et vtraq;
pī ꝯſtitui rei vinos et t ultrā volūta
te h. d. uſz ad fi. t Illō hic ꝙuicto ſ. In
ruſticorū). e que ſūt ſeruitutes ruſticoꝝ
prediorū ſ. ſūt hec. ſ. iter actꝰ via diſduct
aquehauſtꝰ pecoris ad quē impulſꝰ uīs
paſcendi calcis coquēde arene fodiēde
et ſilicis Iter ē uīs eūdi predēs et ſolus e
quos ſolus et cum aliis non aūt unus
tum ducēdi Actꝰ ē uīs eūdi predēs et
equos et cum alio unīto et plaūstro
ducendi non trahēdi ſaxi uel trabem
uel haſtam rectam ferendi Via t uīs
eūdi predēs vel equos et cum alio unīc
to et plaūstro ducēdi et trahēdi lapi
des et trabes et haſtā rectā ferēdi alio
modo fructꝰ non ledant ut hic et ff
e. l. i. et l. qui cella Que leges ſunt ꝙ eō
cedūtur paſſus et trāſitꝰ alicui ſocietā
ti gētis armoꝝ que debent t nocte tēꝑ
ſine non ledendo fidē neq; denaſtādo a
grid ſm bal. t deō l. qui cella et via
eē debet per rectū octo pedū et ꝙ an
fractū t et ꝙ obliquū decē et ſex ut h
t glo. t verbo actū Aqueductꝰ ē uīs
aque ducte uel ducēde ꝓ fun
dum alienū ut hic t tex Et nō ꝙ tri
plex ē iter vnū qđ ē ſeruitꝰ ut ꝛ Alu
ud ē quēd ꝯmoditas et ꝓſpectꝰ ſūlis que
t actu ē que non pōt adimi ſine actu n

alius actꝰ qui sine tali qmodocunq; itinere
ut ⁊ glo. l. 1. et ibi per bal. ff. de adꝫ. liga.

¶ Item nota hic glo. 1ª ⁊ pn. q; quadruplex
⁊ seruitꝰ qua; quedꝫ ⁊ seruitꝰ psonaꝝ
que dicit dominiꝫ et ista ⁊ ostitutio
unꝰ gñis q; quis dñꝫ alieno contꝫ nãꝫ
sibiꝫ ut ⁊ de uꝰ psd. ⁊ sunt. Quedꝫ
st̃ seruitutes et iste dicunt realeꝫ sine
pdiales q; ab uno debentꝫ alteri et st̃ du
plices s. urbane et rusticę. Et iste siꝫ nã
trãseunt ad qualibꝫ successionẽ ut ff. de
libera lega. l. non solꝫ ⁊ cũ tale nõ sit ac
tus q; non trãsant ad hẽdem q; tñ da
tio excepto ut no. l. penꝫ ff. de seruꝫ
rusti. pdi. Quedꝫ st̃ seruitutes psonales
que debentur 4 psonis et iste st̃ treꝫ et
siꝫ quoꝝ quatuor ut usufrꝰ usꝰ hñã
tio et ministeriũ seruoꝝ no. per gl. ⁊ l.
si ꝫ q; binaꝝ de usufr. Quedꝫ ⁊ seruitꝰ
ad ꝫ ꝺdicto ꝓposita alicui que dicit ꝓdꝫ
seruitutiꝫ puta q; aliqꝫ debeat suus ꝓ
prio ⁊ certo loco ⁊ ꝓpetuo vmeul. uel ser
uire ꝓpetuo ut solanus ut dicit glo. ⁊ l.
puto ff. q; me. cõ. Et ista talis pena ꝓpetu
oꝝ vmeuloꝝ et ꝓpetuꝰ carcerꝰ unꝰ ciuili
⁊ libero hoꝝ ꝫ phibita l. credibile C. de
penis et l. aut dampnũ ꝙ solent ff. de pe
q; carcer. ꝫ ad custodiendum non ad pu
niendũ dicto. ut ꝺcõ ꝙ solet ꝺꝫ de iure
canonico talis pena ꝓpetuꝰ carcerꝰ ꝫ ap
phatꝰ ut c. finis h. vi. de pe. ¶ 2º nõ
ꝓcipale ⁊ ꝙ pdioꝝ q; seruitutes urbane
st̃ que edificijs cohereãt sine sint edificia
⁊ urbe sine ⁊ villa q; non per locum ſꝫ ꝓ
matiꝫ s. an seruitꝰ cohẽat pdio uel edifi
cio agnoscꝫ seruitꝰ urbana a rustica ut
hic ⁊ glo. ⁊ verbo a milla. Et seruitutes
urbane st̃ iste nus onus ferendi tigni ⁊
mittendi. ꝛapiendi altiꝰ non tollendi et silꝫ
ut hic et ff. e. l. 1. et 4. Et licet stillicidiũ
non admittẽ et altiꝰ tollẽ sit libertas ut
l. altiꝰ de stil. tñ aliqñ ꝫ seruitꝰ ꝓtin
si expediat q; edificio meo stillicidiũ tuũ
non admittam. ſꝫ teneaꝝ facẽ ꝓtare in
curtili meo. Et nõ possim auertẽ stillici
dia tua per cisternã meã que inde ve
hemꝫ uel teneaꝝ tenere edificia tua
eleuata forte ꝓpter ventũ euitandũ
uel ꝓpter calorem habẽdum ex reuerbe
ratione solis ut dicit hic glo. ⁊ verbo tol
lat. velud domꝰ mea ornatior et non
sit ita potes ꝓpter expensas tuas facere
tollendo ut hic per glo. et bar. ff. de ser
rusti. pdi. l. 1. ¶ 3º nota ⁊ q; ideo aut q; ſꝫ
uitutes realeꝫ tam urbanoꝝ q; rusticoꝝ
ideo dicuntur ꝓtutes pdioꝝ q; nõ ꝓt
ostitui nec ab aliquo peti nisi habẽti et
ab eo habẽte pdiũ utrumq; unde uꝰ ostꝫ
tutꝰ pdio ut l. que aliena ⁊ 1. ff. de negꝫ
gꝫ q; nota ꝓpter formationẽ libelli et sen

tenciẽ ⁊ istis seruitutibꝰ pdioꝝ ut ꝺbent peti ⁊ libello per iudicẽ pronũciari et
declarari tale uꝰ et talis ꝓtutes ꝺbeat
tali pdio ab alio tali vicino ꝓcederet cõ
libellꝰ si quis peteꝝ pronũciari s. uꝰ sibi
ꝺbeat ducendi aquã de fundo vicini ad
fundũ suũ q; melliꝰ ad fruendi suũ utili
tatem de quo per bar. ⁊ ꝺcã l. qui ⁊ alue
na ⁊ fi. Si aut ostruat aliquꝺ uꝰ ⁊ fun
do alieno alienũ non hñti ibi fundũ suũ
vicino non erit ꝙtꝰ pdial. Si erit ali
ud uꝰ ꝺbitum ꝓsone per pactũ et cõ
uentionẽ et ita possit intelligi iste V. si
quis velit. Et ideo p eo uꝰ non potit age
nisi ꝓ ostructum non ꝓ exemptu qd esset
secꝰ si esꝰ seruitꝰ qd sentit hic gl. ⁊ v.
pentoꝝ. Et no per bar. ⁊ l. milla ⁊ fi
ff. de alu. et ciba lega. et per bal. ⁊ l.
pentoꝝ ff. de seruitꝰ rusti. pdi.

De usufructu

de usuf.

In pcedẽti titulo tractatum de ser
uitutibꝰ realibꝰ tam urbanis
q; rusticis hic autẽ et ⁊ se. tra
tat de seruitutibꝰ psonalibꝰ et duplꝫ hꝰ
titulꝰ ⁊ qꝭ treꝫ ꝓmo declarat qd sit
usufrꝰ 2º ubi usufrꝰ qualit ostituit usu
fructꝰ 3º ubi ostituit ⁊ quibꝰ rebꝰ ostituit
usufrꝰ. 4º ubi finitur aut qualit finit usu
fructꝰ. et hoc ꝺtendit ꝓemptu sibi ꝓmo
usufructꝰ ostituit ⁊ cui et ostituit usu
fructꝰ ⁊ ultra volũtate et per vnos uꝰ
tantũ pt ostitui ⁊ ꝓpetuꝰ Item ostituit
ꝓpe ⁊ rebꝰ que usu non ꝺsumuntur ost
tuit quasi usufructꝰ cum cautione hꝰ ꝺ
usꝰ ad s. sunt aut. ¶ nõ ex pn. qd
sit usufructꝰ q; ꝺ uꝰ utendi et fruendi a
lienis rebꝰ salua rerũ sbã ut hic et ff
e. l. 1. quã diffinitionẽ expono ut ⁊ gl.
q; uꝰ dicit ad ꝺantẽ fructuꝰ et alias
rerũ corpulũ utendi dicit ad ꝺantẽ uꝰ
supficiarij qd habꝫ creditor ⁊ pignoze q
non pt uti. ꝛe. ꝛpignorata ¶ immo ꝺmit
tit furtũ utendo ꝛ. de obli. ex delic. nas.
s. itaq; fruendi dicit ad ꝺantẽ usufructꝰ
qui pt uti quatenus sufficiat et ad eon
ꝺantẽ usũ ſꝫ non fructus ⁊ tri. ⁊ pn. Alie
nis rebus dicit ad ꝺantẽ rerũ ꝓpe que
nemini seruit l. in re. ꝛe. ff. de seruꝫ vrb.
pdd. et ad ꝺantẽ uꝰ supficiarij et ita
salli. et conid. qui habt utile ꝺminium ut
hic ⁊ glo. q; salua sbã dicit q; ꝓmptus
ꝛe. ⁊ qua erat usufructꝰ potuit et usufru
ctꝰ q; qualitas non pt cõ sine sbã ut hic
et ff. e. l. 1. Et nõ q; hic diffinit usufrꝰ
formal. Plane duplex ꝺ usufrꝰ s. causal.
et formal. Causal ꝺ qui ꝺ cum ꝓpetate
te et sic causa sua sine ventre. formal
⁊ qui ꝺ sꝫpatꝰ a ꝓpetate ut nõ ⁊ l. si
mꝰ ff. de usufr. et ff. e. l. 1. ⁊ ne

etiã ꝛ glo. i. ꝛ si ¶ Quãꝫ autẽ cautio sit de sol
uat de ꝑba usufr̃ constitutũ ne faciat usu
fructuariũ usuũ suoꝝ ꝑ̃ꝫ ꝯ cauent te
net hic glo. ꝛ verbo rerum ꝙ cautio nõ
est de ꝑba ꝙ i. omitti pot̃ et hoc etiam te
net glo. et bal ff. e. l. i. licet autẽ cautio
non sit de ꝑba tamẽ usufructuariũ siue
ex contractu siue ex voluntate vltrã cauere
debet dato bonis fideiussorib⁹ arbitrio iu
dicis de utendo et fruendo arbitrio bo
ni viri Et de tanta pecunia uel estimac̃
que usu ꝙsumãt restituenda ut ĩ. e. ꝯ utiq;
et l. i. et l. usufructũ C de usuf Et intẽ
pellatur de cautione ꝑstanda non aliter
facit fructũ suos nisi det satis ut i. dictum
Nequid autẽ testator possit hãc cautionẽ
remittẽ dic ꝙ licet testator possit i. omit
tẽ cautionẽ ꝑstandam ab hẽde de legatis
solutis et eo ꝙ utilis cautio ꝓficit ꝙ
modum testatoris ipi⁹ non pot̃ hãc cau
tionẽ i. omittẽ fructuario qꝝ non ꝓficit
ꝙmodo testatoris ß hẽdis ut tenz ĩ ꝯ
ꝙstituẽ ꝛ verbo satisdet et l. scio C ut
ꝛ post̃ le. Ne ex⁹ qꝝ usufructuariꝰ amittat
tur ad delictũ qd̃ ex⁹ non debz ut l. con
uenire ff. de pac. ß hinc bñ pot̃ hãc cau
tionẽ remittẽ ex⁹ cui fauore sit ꝓdic
tu licet filiꝰ suꝰ filiꝰ minꝰ etate ut l. si
quis ꝛ scribendo C de pact. Et ita tenz
gl̃ C. e. l. i. ¶ Quid autẽ si fructuariꝰ nõ
pot̃ satisdare an gaudebit ꝙmodo usufruc
tꝰ So bar. tenet ꝙ si ꝑsona fructuarij
ex suspecta ꝙ fiat sequestratio apud vnũ
videnda vtrũ qui de fructibꝰ respondeat
fructuario fm̃ formã l. posteã C. finiꝝ
ut legat. no. cauc ¶ Quãꝫ autẽ cautio nõ est
ꝑsona fiscꝰ tñ statuit sic mutationis
cautionẽ ut l. cum non facile ꝯ si cui ff
si an plus ꝙ per. l. fil. et l. i. ꝯ si uero ff
de ass. sol. Et autẽ gñal̃ C de epis. et cle.
Item quid si usufructuariꝰ ante ꝑstitam
cautionẽ ꝑcepit fructꝰ an faciat suos
dicit glo. ꝙ non ꝛ l. si cui ꝯ illo ff de
usuf. Contrid tenz glo. l. uxori usufr̃
ff de usuf. lega. dic fm̃ hui⁹ ꝛ dcã l. usufr̃
C. e. et dcã l. uxori et l. si hõ ff de usucap.
ꝙ si eos ꝑcepit bona fide ꝯ scientẽ et
patiente ꝓpietario et cautionẽ nõ prete
te tñ facit suos ut dcã l. uxori ꝛ gl̃
Secus si ꝑcepit mala fide postea ab eo fuit
petita cautio et fuit ꝓtumax ꝛ ꝑstan
do ut ꝛ glo. dcã l. si cui ¶ Fallit autẽ in
aliqbꝫ usufructuariꝰ qui non satisdat
ꝯ ꝛ fisco et ꝛ eo cui fructꝰ ꝑ usufr̃ pure
et ꝓpietas ex die uel cum usufructꝰ finie
tur ut no. glo. ꝛ dcã l. si usufr̃ qꝝ usufr̃
pot̃ ꝙstituꝰ etiam ĩter vnũꝫ ꝛ contractu
per pactũ et stipulationẽ et ꝛ ultra vo
luntate ꝯ ꝛ testõ et ꝛ codicill. Item ꝑ
similẽ si iudex adiudicat vsũ ꝓpietatem a
lteri usufr̃ ut l. sexta ff. e. ¶ Non autẽ debz
usufructꝰ restituꝰ ut ꝓpietas ãmo reddatur tutꝰ
ꝯ ꝛ ꝓpietꝰ ut hic ꝛ v. nec non et l. an
triquitas C. e. Qd̃ facit ut quis possit lo
care opas ꝛ ꝓpietꝰ ne libertas reddatur
tutilis Glo tamẽ tenet hꝫ ꝛ verbo absẽde
te et dcã l. antiquitas et l. sexta ꝯ pe ff
e. deridet oppositum qꝝ potit seruire per
substitutũ etiam potit cessare ꝛ ꝑstando
operã et omittendo obligatio ad interesse
de quo per hec ꝛ l. stipulationes nõ di
uidũt ff. de ver. ob. ¶ Qo nõ ꝛ ꝯ usufructꝰ
ꝙ usufr̃ usufructꝰ ꝓpe ꝛ rebus immobili
bus et mobilibꝫ que usu non ꝙsumũt
et ꝛ rebꝫ que usu ꝙsumũt non usufructꝰ
usufr̃ cui non possit eã salua rei substã
tia restituere non apparet diffinitio ꝯ posita ꝛ
pri. ß usufructꝰ quasi usufr̃ ꝯ ꝑstando
cautionẽ que loco ꝓpietatis seruande habẽt
de restituendo pecuniã tñ̃ finito usufr̃
tu ß usufructꝰ ꝛ pecunia uel restituendo
estimationẽ rei usu ꝙsumpte si ꝙstituat ꝛ
aliqua re quasi pecunia ut hic ꝛ tex. hꝫ
aut̃ ꝓpe nocet̃ quasi usufr̃ ut hic ꝛ v.
ceteꝛa ꝛ si tamẽ ceteꝛ appellãt usufr̃
licet ꝛ ꝓpe ut hic ꝛ v. ß utilitatis qd̃ fi
at ut ꝓcedat libelly ꝛ quo verba sumãt
ꝓpe puta si quis dicat se eã ꝛ possiod
alicuius unus non ꝛtelligetur ꝛ quasi
possione cum ceteꝛalia non possideant
ut l. vlt. ꝯ ceteꝛales ff. de acq. re. do. Sic
etiam sustentatur dictum testis ꝓpe lo
quentis ut nõ ꝛ videt ꝛ falsum non tamẽ
ut ꝓbet qꝝ verbũ dubium et obscurum test
nocet et ꝛ ꝛeꝛ ꝓtetur cui⁹ produceꝛem
qꝝ poterã debz dare et apte ꝓbare ut
nõ ꝛ C ꝛ pñtia ex⁹ de ꝓbat.

Finitur autem usufructus

Usufructꝰ finitur ipso modo ꝯ morte
usufructuarij et eius maxima uel media
capitis diminutione ut non utẽdo debi
to tpõe et acquisitione usufructꝰ sed a
ꝓpietario mediãte cessione uel alio modo
et utẽne rei ꝛ qua exstitit usufructꝰ et
cum usufructꝰ finitur reuertit⁹ et ꝙsoli
datur cum ꝓpietate h. d. usq; ad fi. ¶ Nõ
primo ꝙ usufructꝰ finitur morte usufructua
rij et non trãsit ad eius hꝛedem nisi
sit dictũ et tũc non ꝯ idem usufructꝰ ꝛ
ꝑsona testatoris ß ꝛ alius et intellige so
lum de primo hẽde ut l. antiquus C. e. Et
sic licet appellatione hẽdis regulariter
ꝓprietatis hẽdes hẽdum hẽdes per multas
successiones per l. secundum ff. de v. sig.
Etiam ꝛ legatꝰ annuus ut l. analibꝫ C de
legatis ff. Fallit autẽ ꝛ usufructus ut ꝛel
ligatur solum de primo hẽde ne ꝓpietas
reddatur tutil. Item fallit ꝛ pupilli substi
tutꝰ et sic ex actione operã ubi

si mulier intelligi de primo herede dat l. sacrid
Item finitur cum usufructu si fructuarius eo
non vtit spacio x annorum inter presentes
et xx inter absentes et per quod eciam tollit
tur et effert actio personalis pro eo oppetes
ut hic t gl t verbo mediam Et quid dicat
vti et quid non habes t l. arborib⁹ s usufruc
tuario ff e 2° nota t s Item finitur p
usufructu non pt credi neq; comodari
seu alienari q amisit ius coherens per
sone et inseparabile a persona t eo non
cadit cessio nec t alio translatio nisi re
detur dno proprietatis si alij extraneo vendi
tur uel cedatur nichil acquirit illi extra
neo ut usufructu redit ad proprietatem ut
ff de usu do l. si usufructu et l. arborib⁹ s
usufructuarius ff e Et sicut t aribus
realibus que transeunt ad heredes transit
res l. si aqueductu ff de contrahen empt
et l. i s permittit ff de aqua tota et estate
set aut usufructu non possit cedi tamen bene
pt credi ut dco s usufructuarius Nam ali
ud t cedere ad transportare translationem utilium
actionum et constitutionem procuratoris t re
linq Et aliud e credere ad transportat exer
citium directum actionum nomen cedentis ut
l. ad eu ff de donat hic e ut utrobiq; q
plendatur dicit notarius t mistru cessit
et recessit re de quo per hec t dicit l. ad
eum Et licet usufructu non pt a fructu
ario vendi legari uel alienari uel quo
modo alii transferri tamen pt quodammodo
eis alteri vendi et alienari que durabunt
vtente fructuario l. nemo s fi ff de pi
et quomodo reliquen et hic t glo t verbo re
linquendo Sicut t usufructu cum constituto de iure
rigore non cadit notario t delegato p
ter rei ignorantiam nomen persone Si tamen deberet
michi constitui usufructu de voluntate mea
cum constituat alii valet de equitate et
contra me debetur exceptio et erit alius
usufructu t eius persona q ille q michi debe
batur et durabit et finietur cum persona
eius cui e constitutus non cum mea ut l. si
usufructu de nouo 3° nota t s eo amplius
q peremptum re t quia constitutus erat usu
fructus primitus et usufructu vni glo ista do
mo t quia erat usufructu t area uel semel
non utrumq; usufructu et ego usufructu t a
rea existens primitus fuit edificio q nun
tiatione forme primitus usufructu ut l. reque
h s pe t fi ff. quibus mo usuf amit Re
cus t pignore t domo existente q ea quis
tui remanz area obligata l. domo ff de pig
acti et non solus t totus ita p parte tm pt
primi usufructu non exceptis causa mortis
et capitis diminutione et relicto causa pot
usufructu est pro parte tantum amitti puta
si fructuarius t pte non utatur ita p pte
tm rei perent ut l accepta et l. placet ff
quibus mo usuf amittit et l. si cui ff de usuf

De usu et habitatione

In predicto titulo tractatur de una
seruitute personali s usufructu hic
tractatur de aliis duabus seruitutibus
personalibus s. de usu et habitatione et ho
d usus et usufructus perficiuntur quo ad
constituendi et finiendi modum ita dicun
tur quatuor ad fructuum perceptionem et
habitationem et alias successiones h. d.
usq ad s ita si cui habitatio Nota ex
pon p usufructu et usus specificatur q
ad constituendi et finiendi modu quia sic
usufructus constituit inter vivos et tacite
voluntate et per sinam et ita usus Et si
cut usufructus finitur certis modis in
predicto titulo notatis ita et usus ita differt
t multis primo quia usufructus potest cons
tui p partes cum sit diuiduus l. i s si usu
fructu ff ad l. falci ita usus non pt con
stitui p parte quia e indiuiduus sicut est
indiuidua necessitas et indigentia persone
ut hic t glo t verbo solet et v usufructus
l. pars ff e Et plene per hec t l. stipu
lationes non diuiditur ff de verb obli
2° dicunt q hinc pt uti fructibus solum
quibus sibi sufficiat ad cotidianum usum
ut hic et ff e l. plenum s pt aut non
fieri vsus e usus utendi rebus alie
ne salua re substantia ut no ff e l. sed ita
usufructuarius non pt uti et frui ut b
co. ti t pri ff alle t turbe causibus notatur
hic t glo t verbo minus t quibus potest
utitur l. usuarius et si fructuarius 3°
dicunt quia usufructuarius tenetur reficere
et colere sicut l. cateni ff de usu. et l. de
rebus dum s ut ad quae ita non usuarius
sicut l si non usus domus ff e et hic t gl
t verbo utitur 4° dicunt quia usuarius
debet talem habitare ut non deprediat co
lonos et rusticos colentes ut hic in
tex ita usufructuarius ita plenam et libe
ram habitationem cum ipse habeat colo
ut dicit l. cateni . 5° dicunt quia usufructua
rius pt quodammodo usufructu vendere et a
lienare et pt locare et pt gratis con
cedere l. arborib⁹ s usufructu ita non usu
arius ut hic t v ut nulli nisi usus ven
datur ex necessitate s. per adiudicationem
iudicis t diuisione honoris ut l Item
si pius s ulti et si ff si diu Item si spira
tiose domus usus sit relicta et usuarius
prius sit egrotus quia tunc non de facile
dum si pensionem recipiat dni ipse quoq;
habitet ff e l. cetera cum fructuarius
habitare non possit ff e l. diuus s i. ubi
placet q proprietarius non pt uti ea pte do
mus quam non occupat usuarius ex p
dictis ita q usuarius tenetur simul cum

colono cum non possit prohibere colonum habitare ut l si habitatio ¶ sed ff e ℔ finiet tuarij non tenetur stare ℣ dem l arboribus ¶ usufructuarijs ff de usufr dicit q̃ usufructuarij debet solus ipe habitare et cum psonis sibi nris ut cum uxore liberis libertis familia et alijs psonis sibi necessarijs et etiam hospitem notum et amicum recipe ut hic et ff e l ij ¶ et l si ita stipulatus fuero per te non fieri ff de ver ob ℔ finietuarij pt quos libz recipe et alium locare ut dem ¶ usufructuarijs ff dicit q̃ usufructuarij seruit siue ille cui ℣ relictus ministerium seruj uel usus bouj uel iumenti pt ipe cum operis seruj et bouj uti non aut alij locare et sic acquiritur sibi ex re sua ff laborando cum bobus et utendo operis seruorum ℣ rebus ipsis usufructuarij uel etiam a fe ductus non aut acquiritur sibi ex operibus seruorum et bouum ff locando alteri ad pcm aut dubitatur q̃ hꝰ non pt fiere ut hic ℣ Item is et l planum ¶ si bouj cum se ¶ et cum l se ff e ℔ q̃ usufructuarij pecuniã pt uti ad stercorizandum ℔ non lacte nec agni nec lana nisi modicum ad suum usum et seruorum ffm glo hic et ff e l pleni ¶ ℔ si pecuniã ℔ finietuarij pt recipere ocio fiere pleno iure uel l et l usuf legat ff de usuf et l q̃ sit ¶ pt ff de usur

Sed si cui habitatio ℣ ff

Nota hic q̃ habitatio e ius mere pñale uni psonale seperatum ab usufructu et usu Nam ptm quenit cum eo et ptm cui alio conuenit cui cum usufructu q̃ sic finietuarij pt alijs locare ut l arboribus ¶ usufructuarijs ff de usufr ita et huic habitationi ut hic et ℂ e l cui antiq̃ tas ℔ discordat nam cui habitatio non finitur nisi morte non aut non ute do nec capitis diminutione ut ff e l si habitatio et ℣ ratio q̃ patet ex hijs in facto q̃ ℣ iure ut l legatum ff de cu dimu q̃ sine alimentis et habitatione uti uel non possimus ut dicit ibi ¶ ℔ usufr finitur multis modis ut ff dixi ti l ¶ finitur et ℂ e l corruptione cui usu q uenit q̃ huic habitationi pt recipere cui psonã quã et usuarijs ff e l si habitatio ¶ et cum iste magis videtur quenire q̃ cum usufructui et ideo dicit tex ℣ dem l si habitatio q̃ effectu quasi idem legatum et usus et habitationis ℔ ab eo discordat q̃ usuarius non pt alteri locare nisi ipe habitet ut ff dem ¶ ℔ huic habitationem sicut huic cum usufructu utrobiq; cui cum usufr q̃ cum usu quenit habitatio q̃ pt ex testo ℣ uno ℣ gratijs et ultra uoluntate sicut usufructus et usus ut hic ℣ glo ℣ verbo aliquo modo et ff e l corporem ℣ fine Item quenit q̃ non trãsit ad heredem sicut nec illa duo ut dicti l habitatio ¶ heredem ℔ cum utrobiq; dicendum q̃ habitatio existimat ut plimum solũ ℣ domo ℔ usus et usufructus etiã ℣ alijs rebus ut dicit gl ℣ verbo usufructus et ℂ e l cum antiquitas Ita aut legando habitationem videtur legata pportio et dominium dicq̃ non ut dicit glo l cum antiquitas nisi ostenderetur de mente testatoris ℣ pscriptionem et quecturas scriptas ex ea ostenderide ut q̃ solebat uti vocabulo habitationis p domo ut dicit ¶ ℣ dem l cum antiquitas sicut etiam interdum ea petitur possessio p dominio ut ℣ eo qui legat possessiones suas l interdum de ve sig Dic etiam donando uel dando rem ad vsum uel ad fundum uel ad alimenta ut detur pportio relicta de quo per hec in l donationes ¶ speciali ff de donat ff hec quid si quis aliquid usufructum domus cum habitatione an erit relictus domus an sola habitatio Dic q̃ sola habitatio intelligitur relicta ut l cum antiquitas ℣ dem l habitatio ℔ si hoc l fecit q̃ si ei imposuit aliquid ingrandimenti ad intelligitur solum ad eius usum et non transmittit ad heredem ℔ comode detrahat bal ff q̃ primo trãsmittat ad heredem ℣ dem ¶ ℔ si cui q̃ uerbum ingrandimentum adiecit fauore legatarij et non restringit legatum ℔ ℣ dem ¶ ℔ si cui illa uerba causa habitandi ff adiecta pt causa finali ideo restringit legatum et de hoc ¶ qui sequitur habeat restringe legatum dic per hec ℣ l habertij ff de alu le

De usucapt

Textus ff ℣ precedenti titulo ℣ finem habet hic ti et principium huius ti h d Hactenus usucaptionem antiqua ho die rei mobilem usucapiebat triennio Immo bilem vero ter presentem decennio Int abtes xx̃ᵒ prescribitur hoc d usq ad ¶ aliqñ Et que actio detur ad recuperandum eã quam quis usucapiebat uel prescribebat dic q̃ competit actio publiciana ut ff de pub li l i et ℣ de actio ¶ alie Circa quot ff nõia ad usucaptionem uel prescriptionem dic q̃ hic que ponuntur ℣ dem ¶ alie et hijs versibus continetur Non usucapies nisi sint tibi talia hic Bona fides iustus titulus res non vitiosa dic res tua detur et tpus continuatur ¶ Circa an sit nece pbare oia ista q̃ dic q̃ non ℔ sufficit solum tria pbare ff titulum res titulus et continuationem possessionis hec liquet aut duo ff bona fides et q̃ res

non sit vitiosa presumitur a ue' et assue
usucapientis nisi pbetur ⁊ truā ſm gl'
t dcō ⁊ alic Dixi ō ꝙ t usucapione re
quiritur bona fides ut hic t pn̄ l. unu
ca C de usucap. trāſſor Circa qd' ſ2o
p'mo quo tpe requiritur bona fides
Dic ꝙ t contractu emptionis et vendi
tionis requiritur bona fides duobus
temporib⁹ ſ. contractꝰ et traditionis rei
et hic ꝓpter maiorem ſiquidem ipōs
⁊tractꝰ ꝙ aliquo ſ3 t alijs contractib⁹
ſufficit bona fides tpe traditionis ut l
q ff p empto. et hic t glo. q Quero
2o an mala fides ſuperueniens rei red
dat usucapionē dic ꝙ mala fides ſu
perueniens post traditionē et ſic p
tēpus requisitum usucaptionē non nocet qn̄ p
cedit usucapto de ue' cuiꝰ ut hic t
glo. q et no. t dcō l. vnica C de usucap.
trāſſor. nisi ſuperueniat ſcia alienē rei
et furtiue ut l. ſi ancillam ff p ſocio
Et h' p3 ꝙ mala fides nō nocebit licet
denūciatio fiat ab initio ꝙ res ē aliena
⁊ſtituat ipam t fide mala ut l. ſi fun
dum C de rei vend. Cāmē talis denūcia
tio fiat post tēpus usucaptionē non
nocet dz de ue' canonico cui ē t hoc
standum qz tangit pnām requisit' t omīa
tpe bona fides ut C fi. de p̄scrip. et
C de male fidei poſſor de regl. iuris li.
vi. Q2o quero quālis debet ee hec bona
fides dic ꝙ requiritur bona fides firmit'
et irrevocabilit' Nam si post tēpus
usucaptionē quo cepit debitare an res
p̄tineat ad eum vel non et sic bona vl'
malam fidem vel econtra licet medio
tpe usucaptionis putauerit rem alienā
postea tñ putauit ad me ſpectare cer
te ista nō impedit usucaptionē ꝙ ple
nē vel p̄scriptionē ut no. ꝓ glo. et)mo
t dcō C. fi. et per bar. t l. naturaliter ff
de usucap. et per Ange t l. vnica ff de
usucap. trāſſor. Q3o quero an debeat
probari bona fides et an excuſet a fur
tiuo dic ꝙ non debet pbari ſ3 ꝓſu
mitur bona si p̄cedat titulus vel pu
tatiuus t isto errore ut l. celſus de usu
cap. et ibi per bar. Item si iuſto ut e
rrore iuris puta si quis credat ſe poſ
ſe usucapē rem quam nō p̄t nā talis
error et ignorātia iuris nocet quātum
ad usucaptionē ſ3 non quātum ad fruc
tus unde non tenetur de fructibꝰ p̄ceptis
nisi quātum fecit locupletior ut no. ꝓ
glo. et bar. t l. ſi fur. ⁊ l. ff de usu. et
l. ſ3 ſi ſ. ſaro ff de pet hēd. Dicat tñ
)mo t C cognouiſſet de t̄mīo rei. t
3a colū v. Item nota ꝙ non ſufficit quod
ſcitur ange. t l. p̄ſcriptiones C quibꝰ
non ob p̄ſcrip. lon. tem. qui ex ſi ge

non habet titulū verum nec putatiuū
ſ3 poſſidet longo tpe ſine controuerſia
ꝙ p̄ſumitur poſſeduiſſe bona fide Et ideo
talis poſſor quātūcūq; ſine titulo non
tenetur ad reſtitutionem fructꝰ nisi fuer
tiuē perceptos q̄ mala fide poſſederit
nisi de ſua mala fide doceatur qd' nō
licet autem bona fides non p̄ſtet tñ
uolenti excludē eum qui aſſerit ſe uſu
cepiſſe debz p̄bare eū malam fidem qd'
p̄babit p̄bando ꝙ fuit ei a p̄no denūcia
atum ꝙ res erat aliena ut l. ſimdum
C de rei ven.)tem ſi coram aliquibus dix
it rem ee alienam ar l. labeo ff de ſup
pel legat.)tem ſi erat fama publica t
vicinia ſua ꝙ res erat aliena ut no ꝓ
glo. notabilem t l. ſi tutor C de p̄ti. de
quo per bar. t dcō l. celſus de usucapt.
2o requirit' t usucaptione nostris titulꝰ
ut emptio donatio legatū vel ꝙlibet
ut hic et ff de publi. l. i. t ſi eū plurib⁹
ſequē Super quo quero duo et p'mo q̄
lis debet ee titulꝰ Dic ꝙ titulꝰ intellig'
de titulo vero vel eorum putatiuo iusto
errore intercedēte puta ꝓſuaſistis mihi
multis fictis ꝙ vendideras mihi
talem rem vel si procurator mei vel tutor
vel curator vel negotiorū geſtor vel
p̄r vel fil. dixit mihi ꝙ emerat rem meā
meo unde ego hanc putauī poſſedi bo
na fide ex iusto titulo emptionis pu
tatiuo certe ſufficit ad usucap ſ3 tñ
t ⁊tractu emptionis et venditionis p̄
ter eū ſi requiritur requiritur iuſtissima
cauſa ſine iuſtiſſimꝰ error de quo ple
nissime per bar. t dcō l. celſus)tem in
tellige ꝙ talis putatiuꝰ titulꝰ erit p'
ſibil' habēs per se rem naturā al' non
ſufficit nisi ſi putauit rem ſuam fuiſſe mor
tui qui erat vitiosē iste talis titulꝰ ꝓ
hēde putatiuo non ſufficeret ut l. i. ff ꝙ
hēde et ibi per ange Q2o quero an mor
tuo titulꝰ ſeu eius defectꝰ ſuperueniens
interrūpat usucaptionē puta si moriatur
teſtator qui poſſidebat ꝙ emptore an
impletum usucaptionē ex titulo nouo ſ
ꝙ hēde ſeu legatario et ſic dabitur ceſſio
mei tituli cum titulo teſtatoris ut l.
ꝓpos ⁊ ſ3 si legatario ff de rei. poſ. de
quo per bar. t l. naturaliter ff de usucap.
3o requiritur t usucaptionē ꝙ res non
ſit vitiosa puta ꝙ non ſit furtiua rei
furtiua vel vi ablata qz vitiū affigit
rem et affigit eam inſuperabile donec vi
cio purgetur ut t. e. ⁊ furtiue ff de usu
cap. l. ſequit. ⁊ ꝙ aute 3tiū 3o requiritur t
usucaptionē rei traditio ut dcō l. i. t ſi ff
de publi. Quo quero primo an de
beat p̄bari traditio usucaptionis dic ꝙ
usucapiens debz p̄bare poſſionē ſibi tra

dnam ℞ cuilib℄ ℞ quib℄ non queritur dō
nūl sine traditione ℄ ℞ cuilib℄ ℞ quibus
transfertur sine traditione ut ℞ suo hēde
uel ℞ ex legatu uel alīs loco traditōis
uel apphēsionis habeatur ut q̄ vēditor
tpūs vendicōis seruabat rem ē apud ep̄m
em. Et intellige de apphensione sine
vicio nam vitiosa non p̄dest causam u
sucapiendi l. non dubiū C de legat
2o quero quales debet ē traditio dic
q̄ sic sufficiat putativus titul℄ uel ē suf
ficit putativa traditio dūmodo iustus
error intercedat tpūs putative traditōis
ut q̄ rep̄ri ℞ hēditate p̄fī mei rem ep̄
tam ab eo q̄ putativam sibi fore traditā
certe sufficit ad usucapiendum licet
non fuit ei titul℄ additus l. iusta ℄ filius
ff e et per hanc ℞ dēm l. celsus ¶ 3o q̄rit
requirit℄ traditio possionis vicium dic
q̄ quo ad acquisitionem dominij non req̄
uitur possio vacua l. si fundum ff de furto
do cum ℞ usucapione requirit℄ vacua pos
sessio et l. sine possione et l. naturaliter ff
e Et ideo licet ab eo cui tradita ē possio nō
hab℄ tm possideat tamē si alius possidet ci
uiliter non incipiet p̄scribē donec possidēs
ciuiliter desinat possidere aūt uel negli
gentia longi tpūs ut tenz glo. magna ℞
si et l. i. C de ser. fugi. de quo per hanc in
dēm l. celsus ¶ 4o requiritur ℞ usucapione
q̄ tempus augmentet q̄ superueniens defec
tum possionis interrupit usucapionē uel
p̄scriptionē l. malitie ff e ¶ Quero quo tē
pe sola ciuil℄ possio sufficiat ad usuca
piend℄ dic q̄ licet prędatur contra alium pos
sessio si tamē teneretur ciuiliter illa sola
℞ sufficiens ad usucapiendum l. i. ℄ si
mus qui ℞ fugā ff de acq̄r pos de quo p
hanc ℞ dēm l. naturaliter ¶ Item quero quis
probabiliter augmēta possio dic q̄ probatur p
duplex extrinsecum. l. tempus ℄ quo tē
pe possidere tpūe traditionis et unde pos
sideo uel asserto me possidere certe pre
sumo ℞ eo tpūe possedisse l. sine possidenti
C de prob et sic cauti℄ patratio articulas
℞ formatione articulorū ut dēm testis q̄
cludat augmēta tpūs requisitum ad p̄scrip
tionem non erit sufficiat articulari et p
bari q̄ possedit a x āno et hoc verificare
tur si una die uel nec tm possedisset l.
i. ℄ q̄d aūt ff de aqua cotid et estiv nisi
dicerit a dēm dūs et auctor q̄ tūc capta
et denotat principiū possionis fuisse ut
si x āni et huiusmodi postea possedisse ut
℞ C licet tm v ex primis cyē de prob sic
silis non sufficeret dicē q̄ possedit istis x
annis p̄missis q̄ p̄ verificatur ℞ una die
ut dēm ℄ q̄ aūt formatur igit℄ articulet
hoc modo si q̄ possedit a x āno et citra
et per ipm tempus uel possedit p tempus

x annorum proxime preteritorū q̄ hoc dicō p
significat perfectionē totius tpūs l. verba
na si pronūcie ff de ver sig Inchoatoꝝ
uel finitorū tali āno et mēse et sic apa
ret q̄ tempus sit finitum ante litem ōtes
uel litem motam nam si testis dicit q̄
possedit per x annos proxime lapsos tūc
a die reddit testimoniū et sic post litem
ōtestatam quo tpūe iam esset interrupta p
scriptio per lit℄ ōtest de quo dic plē
per hanc ℞ dēm l. celsus ff de usucap ¶ nō
ex p̄dō ibi ne rem dominus q̄ finitore pu
blico ℞ traducta ē usucapio ne rem do
minus alienare ℞ mereto ut hic et l. i.
ff e et sic litis finis ut hic ℞ gl℄ ℞ verbo
dnūm et q̄ hoc ē septimum nus ℞ spē p̄fer
tur estatu scripte ℞ grē q̄ ē q̄ nemo
debet locupletari cū alterius iacturā ut l.
nā nā ff de condi. indē Et an possit re
nūciari p̄scriptioni dic q̄ sic per hanc l. i
ff e ¶ 2o nota ibi et ideo q̄ res mobiles
usucapiuntur triēnio et immobiles decēnio
inter p̄sentes et xx inter absentes Et an illd
tpūs sit continuū de momento ad momē
tum dic ut hic ℞ glo. ℞ verbo triēnii
Item q̄n dicūtur p̄sentes p̄scribens et ille
cōtra quem p̄scribitur dic q̄ tūc q̄n sī
℞ eadem provincia ubi pugnat hz dūmodo
ab eodem et olim habebat ab illo p̄side
Et ideo cum hodie dux ducatus p̄sit tot
ducatus existentes ℞ ducatum dicūtur pre
sentes secum ℞ hūtibz dūm a duūsis
q̄ tūc intelligerentur p̄sentes et ℞ eadem
civitate existentes ut ℞ glo. singli ℞ l. fi. C
de p̄scrip. lon. temp. ¶ 3o nō ex fine ibi
dicta sed quidam glo q̄ per usucapionē
queritur dominiū et aliis sola exceptio
de quo dic ℞ aūt de quo trenale C de
ho. mal℄ et per dy. c. vi. de reg. iur li.
sexto

Sed aliquando Liber homo hoc
ꝛeligiosa seruus fu
gitiuus non usucapiuntur h. d. usq̄ ad ℄
furtiue nō est usucapitur liber homo
q̄uis bona fide centum annis possi
deatur ut no. gl℄ l. fi. C de p̄scrip. lon.
temp. q̄ p libertate sed ℞ adscriptus
colonus licet liberi sit tamē sit adscripti
glebe l. p̄dii et sequeretur ipm p̄dium
l. cum sit ℄ cum aūt C de agric et
censi li. xi℄ Silis non usucapiuntur res sa
cre uel religiosa nisi effinantur appha
na dicit h℄ glo. ℄ si capiatur ab hoste
huc l. cum loca ff de religios Silis de
seruus fugitiuus et de furtiua non p
cedit usucapio ut ℞ ℄ pro. nec q̄n tamē
nec p̄scriptio xxx annorum procedit ℞ eo
ut dicit hic glo. q̄ licet sit ℞ fugā tm
dūs retinuit ciuilē possionē et p eum
sibi queritur dūium nec ab alio apphen

ditur l. i. ꝯ per seruū. qui ī fuga. ff de acq̄r
pos. Et ideo non ꝓdit. etiam ꝓscripto
xxx. annorum. nisi dñs deposuit. cū possi
dendi. q̄ dūmō tribuitur. per obligationē
ut no. glo. magn. ī fi. ī dcā l. i. C de ser.
fugi

Res furtiua vel

Furtiuę quoq; vi possessa non
p̄t usucapi. ī p̄tātem dñi reuertatur. Et
vendens rem alienam sciēter. ꝺmit
tit furtum. et ideo res furtiua non p̄t
usucapi. Sed si vendit. ignorāter. putās
suam. iusto ductus errore. q̄ tūc non effi
citur furtiua. ideo p̄t usucapi. hoc dicit
usq; ad ꝑ. res fisci. ¶ Nō ꝓmo. q̄ res fur
tiua non p̄t usucapi. nec per ipm. fiīa
ꝓdicte vicio furtiue rei. et oīa mala fi
de. nec cessā per aliū bona fide acquīē
tem. et sic p̄z q̄ vicia realia. nocet cessā sin
gl̄i possōi. et successori ex causa. onerosa
si non utatur successione dominij. p̄z ho
die. ī quinto. bona fides ī utroq; ꝑ. effica
te. et cōpiēte. ut ī aūt. male fidei. C de
p̄script. lon. temp. Et no. glo. ī verbo lon.
temp. ī. c. ꝑ. q̄d aūt ad eas. p̄z vniuer
sali successori nocet. ut hic ī glo. ī verbo q̄
perut. Et que sint vicia realia et q̄ p̄sō
nalia. et qualit̄ nocent singli successores. et
qualit̄ vltī dic. ut nō per glo. et doc. l. u
cia. C de acq̄r. pos. Et hoc verū. q̄ res fur
tiua non p̄t vsucapi. durante vicio furti
uitatis. p̄z. eo purgato post. et dicat. pur
gari. si res reuertatur. ī possessionē. et p̄tē
tem dñi. uel quasi. dñi. ut tutoris. vel cu
ratoris. uel alterius legitimi. administratoris
ut p̄tet. ut. ī. c. ꝑ. aliqñ. et ff. e. l. in. ꝑ.
q̄d aūt. et ꝑ. si pupilli. uel eē creditoris
pignoris. nam. q̄n res pignorata. fuerit.
a dño. ꝺmitti. furtiū respectu. ut. pigno
ris. ideo. nec pignus. non p̄t p̄scribi. nisi
ī p̄tātem creditoris reuertatur. p̄z. nō res
ē furtiua respectu ꝓpietatis. ideo respectu ꝓpe
tatis. et dñij. p̄t usucapi. si. vendit. ut. al
teri. ab alio. q̄ a dño. ff. e. l. sequit. ꝑ. si
res. ¶ Vñ nō. q̄ q̄n fit furtū. et res fur
tiua effici. et cōpetit actio furti. ut cū
extraneus. surripuit. re. mā. et h̄. q̄n fit
furtum. et res ē furtiua. p̄z. non. cōpetit
actio furti. ut ē. q̄n seruus. uel filius. sur
ripit rem. patris. uel dñi. ¶ Q̄n fit furtū
et competit actio furti. p̄z. res non ē fur
tiua. ut cum debitor surripit re. sua. quā
pignoraueras. ut hic no. per glo. ī. ꝑ. si re.
¶ Q̄n aūt nec ē res furtiua. nec fit fur
tum. p̄z. agitur furti. ut cum. quis. ꝓpria
sit. seruo alieno. ut surripere. rem dñi. sui
ut sibi ꝓpiandi. portas. et seruus. astu.
notificet. dño. secreti. q̄ dñs. egressit. ut re
portare. ut. l. si quis. seruo. C de furtis. Et
ītelligo. q̄ res tales. reuertantur. ī. p̄tātem
dñi. uel quasi. dñi. q̄ ab eo. euelli. nō. possit. ꝛ
q̄ reuertatur. vere. uel. ficte. ꝑ. aliquendo. eius
estimationem. uel. si. res. alteri. sit. restituta
et. violatore. dñi. ff. e. l. ſe. ꝑ. tūc. ¶ Vel. intelli
ge. q̄. n̄. res. furtiua. reuertatur. ī. p̄tātē
dñi. non usucapi. longo tp̄e. ꝑ. x. uel. xx.
annorum. p̄z. hō. longissimo. ꝑ. xxx. uel. xl. annor.
quo tp̄e. oēs. mē. tollitur. et p̄scribitur. in
grulanis. per. quos. ītelligit. male fidei possessorem
l. oēs. et. l. sicut. C de p̄script. xxx. uel xl
an. Et hic ī glo. q̄ ī verbo longo tp̄e. et
nota glo. ī. l. si. nulla. C de acquir. pos. l. fi.
ī fi. C. vnde vi. q̄d intelligo verum de im.
mobili. p̄z de im. mobili. canonico. malefidei possess.
ullo tp̄e. non p̄scribit. ut ī. c. q̄. de regul
iur. li. vi. et c. fi. ex̄. e. Et q̄d dictum ē de
re furtiua. q̄ non possit usucapi. nisi ī po
testatem dñi reuertatur. ¶ Idem intelligo
de re violata. i. vi possessa. que. estimatur
furtiue. ut. ꝑ. si non possit usucapi. p̄z violen
tum. quasdā. nec per. aliū. principem. uel
p̄scriptō. nisi. ī. p̄tātem. dñi. uel. quasi. dñi.
taliter. reuertatur. q̄ ab eo. auferri. nō. pos
sit. ff. e. l. ſe. ꝑ. si. tu. me. et. ꝑ. si. fundum. Et
ibi vide. p̄z. hanc. q̄n res. dicitur. vi possessa.
et. si. res. non. esset. vi possessa. p̄z. vicianti. ut
q̄ expellens. per. vim. et non. acquirit. pos
sessionē. et sic non ē affectus vicio violentie
possessor. per. alium. fidei possessorem p̄scribi. lō
go tp̄e. ꝑ. x. uel. xx. an. Et ita. dicas. ī. p̄tātē
dñi. reuertatur. ut. dcō. ꝑ. si. tu. me. et. l. si
solum. ꝑ. si. dñs. ff. eo. et per. ipm. Quasdā
spacio. xxx. annorum. ut. dcā. l. fi. ī. fi. C. vnde
vi. Et ista. dicas. ī. p̄tātē.

pardie ⁊ re mobili uel mobili qñ non fit furtum ut nō glo. dcī l. item alienam et habita distinctione si emptor et venditor sciē alienam non tenet vendicio dcīm si alter tñ sciat l. si ⁊ emptor ⁊ Item fñ ff de ctrahen. emp. ut qz accepit eā ⁊ hēdit̄ defūcti credens eam esse hēditariā cum esset deposita locata uel cōmodata defūcto uel errore uiri ut qz fructuarius malle uēdat partum eq credens eum esse ⁊ fructu et ꝓmereat eum sicut alij fr̄es ut nō ⁊ V̄ si tñ et ⁊ V̄ Item si ita Et sic ꝑz hic qd error fñ non nocz ad usucapiōz nec error utrius ex ꝑte tradentis sz recipientis sic ff e. l. nūq̄ ut hic ⁊ gl ⁊ verbo q mittit ¶ Ꝛo nō ibi furtū erit qd furtum nemo amittit sine affectu faciendi ꝙ ꝑ capitur uel de seruitio ut ⁊ eo qd fuit capit̄ seruilis peccunie cum non ē ꝑncipale ꝓpositum subtrahē seruilis sz ⁊ qñ ut habeat peccuniā et tñ etiam ⁊ sic culo amittit furtū l. qui scienter ff de furt̄ voluntas enī et ꝓpositū distinguit malefic̄ū l. qui iuuenc ff de furtis debet igitur actus uel requisitio sic fōrm qd talis accessit ad talem locū nō et ⁊ tentione faciendi et subtrahēdi talem rem ut hic et eq dñio uel quasi dñio ꝑuandi et ⁊ suos usq; quaq; tendi l. i. ⁊ fi. ff de furtis et eam re de loco ad locū asportauit et attractauit cōtr̄ voluntatem dñi uel quasi l. inter oēs ⁊ Item ff de furtis

Quod autem ad cas nō hic

qd occupans possionē rei ītmobilis vacā tem seu vacuam qz inter vacātem et vacuā non ē dūa ut no. gl' magn ⁊ fi. C vii vi licet ipe occupāt non possit prescribē ꝓpter malam fidem veram vel p suptam qz nemo qd fuit non ē ad aliū ꝓmere scire debz ut dcī l. fi C vii vi Tñ si alij bona fide accipiens ex iusto titulo tradit ille recipiens ꝓscribē potest longo tpe s. x uel xx annoz ut hꝫ et ff e. hꝫ pt plurib⁹ cum l. se dz ipe occupans ꝓscribē non pt nisi spacio xxx annorum ut dcī l. fi Et sic pz hic qd iure isto mala fides accrus non nocet ß hodie nocz ut ⁊ aut malefidei C de pscr. lon. te. et hꝫ ⁊ gl ⁊ verbo longa et ꝓdit ꝓscptionem rei ītmobil licet non mobilis ut tenet bar ⁊ l. prompto ⁊ cum quis ff de acq. pos. Et qd hic dic de occupāte possessionem vacantem rei ītmobil idem est intelligē de occupāte scienter possionē rei ītmobil vacantem licet ipe nō usum pat ꝓpter malā fidem tamē alio iusto titulo accipiens usucapiet ut tenz bar ⁊ dcī l. fi C unde vi. Verus si talis rei mo bilis non essz vacans qz tūc scienter cum vendente amittet furtū ut ꝑ e. V̄ vii ⁊ ibi et dcī l. fi V̄ cum talis et que dicit possessio vacans uel vacua dic qd que a nēie detinetur uel possidetur nec aliō nec ea pe qd' aucrunt ꝓpter longum tēpus seu ob liuionem que causatur ex longo tpe vl absentiam uel negligentiam dñi uel dnō ꝑuato uel nudationē uel expulsionē nr tamē expellens apphēdit possessionem vl dnō mouēte sine hērede uel cum hēde ītm apphensam hēditatem ut hic ⁊ tex. et m glo magn ⁊ dcī l. fi C unde ui et l. q. ex vacua ff de acq. empti Vtrūq; autē rei vacans occupata uel apphensa per aliū afficiatur hodie vicio tali s violentie uel furti per dcīm l. si et sic nō possit usucapi uel ꝓscribi Glo. hic ⁊ verbo longa tenz qd sic ꝛz contrariū tenz gl ⁊ dcī l. fi ⁊ verbo ut ꝑdonē et illa tenetur Nam possio vacans rei mobil nō afficit vicio tali violētie uel furti ꝛz afficit vicio alī violētie qd vicium ē ꝓsonale sicut ē vicium clam destinati ut tenet bar ⁊ l. prompto ⁊ cum qd ff de acq. pos. tenetur tamen ipe occupans possionē vacantē ad eius restitutionem cum fructibus tm̄ꝑ ꝑdo ut dcī l. fi ꝛz non qd rei efficiatur violēta ni si antea per dñm fuit petita possessa sic dicimus de re mobili q antea fuit possessa per dñm ꝛz tempestate maris nā apphendens eam nō amittit furtum l. fil sing ⁊ ꝛz si tractā ff de furt̄ nam tūc nō pt vacans dici cum dñs eandē ītmet do minium alio dcīm si non fuit antea possessa ut rei hēditarie cuius nō amittit furtū ut l. hēditarie ff de furt̄ sīm bar ⁊ dcī l. fi C vii vi ff Item nota ibi per absentiā uel violētiā quicta gl ⁊ verbo absentia quia eapō qd dñs sit absens a re et negligit accedē ad eam longo tpe ītduct̄ et ꝓsūpt̄ quedam oblivio per quā dñs ꝓsumit depo nē alīm possidendi similit Et sic ex tali oblivione ꝓsupta et ītducta cessat longi tē pis ꝓdituri etiam simil possio et rei re manz vacans que postea pt ꝓscribi et id debet in ꝓscribens articulare qd dñs stet longo tpe qd nō accessit ad fundū eq tpe ītducta fuit oblivio et per illā obli uionē ꝓdit possionē Nam solum tpus erit certū annoz non sufficit ß requiratur longū tēpus cum oblivione Et dic longum tēpus arbitrio iudicis ut ⁊ hic glo nōbili et ⁊ glo. i licet C de acq. pos. Et per ange ⁊ l. furtū ⁊ fundū ff de acq. pos. et ibi silis glo

Res fisci nostri Res fisci non usu capitur longo tpe ꝙ mobilis ītmo et ītmobilis decē mo uel xxo Verus ⁊ re vacante nōdū fisco

nūciatu h d. Et nota hic bonam glo ⁊ verbo
pōt et concludē qualit̄ ꝛeō fiscꝰ usucapit²
et ꝓscribat̄ ⁊ ꝓmonū usu
capiūtur xxx āno l. oēs C de sā. sanc ec
Et fallit ⁊ hēditat̄ legatu legato vēdito
uel donato ubi requirūtur cētum ānis ⁊
fallit ⁊ l. plē et fi C de sacro. pāno li xi
ubi quis ꝓscripsit fundum ꝓmonalem
uel tēplorū exquo solui² vectigal spacio xl
ānorum de quo dic per bar ⁊ dē l. fi Sed
ꝛeō non ꝛescribat̄ ⁊ fiscus fi sibi delat̄ ꝓpt̄
vectigal non solutum ꝓscribit̄ ꝓpt̄quē
no l. ij C de iure et quis Si sit delat̄ ex
alia causa tū si non sit denūciat̄ fisco
ꝓscribit̄ quadrēnio l. inter ānos ff
de duer et temp ꝓscrip et l. i. ⁊ di.
uus ff de iur fisci Sz si nō sit denūciat
te ꝓscribit̄ spacio x et xx ānor cū
titulo l. ꝓnus ff de usucap et sic tri
gīta xxx ānis l. ⁊ ōibus ff de duer et tē
ꝓscrip. Et dic ut ibi per bar ⁊ ꝛebus
ꝓmonialibꝰ ꝓcipue cōcludē ꝙ nō usu
capiūtur longo tpe x uel xx ānorū
ut hic et l. i. et ij C ne ꝛei domi et tan
plo Sz usucapiūtur spacio xl ānorum
per l. oēs de prescrip xxx uel vi ānor
Rād tenuit Jaco butigā ⁊ dē l. i C ne
ꝛei domi uel tē ec tenuit In Sz ꝓpt̄
ea que ꝓcepꝭ rēseruauit sibi ⁊ signū
uhī dic non ꝓscribit̄ nullo tpe ut
extra publicas ſanctiones et l. C de
ꝓscrip xxx uel xl ā Sicut nec cont̄
ꝛeseruati eccl̄ie romane ut no glo in
verbo non obstante C l. de cleri. egro
li vi Sz qđ alias ꝛeō ꝓcipis non vide
tur ꝙ currat ꝓscriptio hodie nisi cen
tum ānis sicut nec cont̄ eccl̄ias romanā
l. fi C de sa. sanc eccle Et quo ꝓbat
gaudet eccl̄ia romana et eodem eciam
gaudet ⁊ ꝓrēs ut tenz glo que incipit
dnt cōis ⁊ aūt de non alie Sed ut aūt
lex coll. ij Et per dnm ange ⁊ dē l. si
cui ⁊ rem C de ꝓscrip xxx ānorū In
ꝛebus cuntatis ꝛequiritur cē
tum ānis dē l. fi C de sa. sanc eccle et
aūt quas actiones et ibi glo. Et idem est
ubi tenet doctores ⁊ ꝛebus publicis alie
nād cuntatis ꝙ romane Et ⁊ ꝛebus pub
licis alienis municipū qz uel publicis
et eccl̄ie estimāt̄ur ut dē l. fi et l. ꝛeō
publicis C ex quibꝰcūq; ma licet glo ibi
videat̄ tenere ꝙ ꝛeō municipū et vil
le usucapiāt longo tpe x et xx ānor
ut l. si finita Sed si vectigalibꝰ ff de dap
ꝓsce In ꝛebus eccl̄ie ꝛequirit̄ cētum
spacio xl. ānorū ubi ꝓpinquum ꝓscribē
x uel xx uel xxx Sz cont̄ eccl̄iam cōmū
ꝓscribit̄ solum cētum ānis et hoc ⁊
ꝛebus immobilibꝰ uel quadrēnalis ꝙn
fiscus vendēs eccl̄ie ut sibi dimit qđ

eccl̄iam non ꝛescribit² eccl̄ia cont̄ talem usucapio
nē ut dē aūt quas actiones et dic ut ibi
per glo et doc licet autem cont̄ eccl̄iam ꝛi
ꝓscribatur minori tpe xl ānorū cont̄ dñz
ꝛei immobil' trā ad excludendam publici⁹ q
petentem eccl̄ie ꝙ ꝛe alienā quā emerat
bona fide sufficit cursus tpis qđ sufficiat
qđ ꝓpriet ut nō singulariē bar ⁊ dē C si
vectigalibꝰ Item addē ꝙ si plan⁹ vēdidit rem
eccl̄ie cont̄ unū solempniter cem bone fidei
emptorē et eo toto tpe illi⁹ prelati viri
non ꝛeputt emptor ꝓscribē cont̄ eccl̄iam sz
ꝛeputt tpe successoꝝ ita notant dicit bar
⁊ l. qui fundum C si tutor ff ꝙ emptorē In
usu aūt publicarū ꝛerū ut eūdi itinerꝭ
eūdi ad pallaciū ⁊ publicū uel ad ec
clesiam uel per viam publicā puta ad
sanctum iacobū nullo tpe ꝓscribitur
qz ⁊ quod sicultus ⁊ ducta grā publice
utilitat̄ qđ quā dē non ꝓscribat̄ur ⁊ cen
tum ānis ut dicit gl ⁊ l. unica publicā
ff de via publica In ꝛebus pupilli cō
cludē ꝙ non usucapiāt̄ur donec durat
pupillaris etas l. bone fidei ff de acq ꝛe
do nisi usucapt̄ ꝛeceptū a maiore qz tūc
non ꝛeputatur cont̄ pupillū licet pos
sz ꝛēstitui l. sibi quo et l. ꝛei ff de minor
et dic ut ibi per bar Fallit ⁊ ꝓscriptio
longissimi tēpo quē licet ꝛeceperit a maio
ꝛe dormit toto tpe pupillaris etatis l. sic
C de ꝓscrip xxx ⁊ Sz pupillꝰ ꝛedens
ꝛem alienā bn ꝓscrit causam usucapiēdi
l. ij Sed si a pupillo ff ꝙ emptorē et dic ut
ibi nō per doc qđ ꝛeō pupilli uel adul
ti possit uendi uel alienari ut ⁊ l. ex q
tutores C de adm tu In ꝛebus adiecti
cuius filij ⁊ quibꝰ ꝓt̄ hȝ usumfructū ꝛelin
de qz non currit ꝓscriptio qđiu ⁊ ꝓpt̄e
ꝓtē qz eā administratio spectat ad pa
trem l. et non solum Sed ubi aūt C de lib
filio non valenti agē non currit
ꝓscriptio l. i ⁊ ꝓn C de ann ꝓscrip et l.
senatꝰ qsulē ff de offi ꝓfec Sz posthū
⁊ filiꝰ uir tut̄ pro ꝛe aduēticia alienata
a ꝓtre ꝛepit currē ꝓscriptio xxx āno cōt̄
filiū l. i. ⁊ fi C de bo. mat et ⁊ glo Sz si
filiꝰ ꝓt agē qz ꝓt ꝛemissa usufr et sic filiꝰ
hēret administrationē tut̄ ⁊ tribꝰ aduen
ticijs currit ꝓscriptio qđ filiū sicut ⁊ curatē
sibi uel quasi l. ꝛei ⁊ fi ff ex quibꝰ cau
ma Sed licz non currat ꝓscriptio qđ fi
lius agē non valentem emē qđ usufructū
in commoditatem ꝑs videt posse ꝓscri
bi qz eis qđ no l. male igitur C de ꝓscrip
xxx ⁊ ubi colonꝰ ꝓscribit ꝓsione
licet non rem adquirat Filius ꝛei datꝰ ꝓ
fidei uel alii ꝛeō alicui cont̄ l. ulti. ⁊
pē ꝙ ut fructꝰ aliqđ magis uel minus in
officio qđ deberi l. un ff ad l. iul ꝛepetū
non ꝓt usucapi ut l. pe C de ti et ꝛā qz h

est vicii reale qđ afficit rem ut non possit
usucapi ut no glo l. nona C de acqu pos
In re dotali qđde qđ res dotales non pt
usucapi nec pscribi ullo tpre nisi fuis
ꝫ usucaptō tempore .m.ꝫ ass dotalis l. si
fundum ff de fun do. Est enī phibita
vendicio rei dotal' ꝫ prendicii mulieris licet
teneat ꝫ pndicii vendentis ut nō ꝫ l. ci
vis ff de usucapi et l. cum lex ff de fide
iō non pt usucapi ꝫ pndicii mulieris l.
alienatōis verbo ff de v. sig

Nouissime sciendum

Recipi
rosa
non pt usucapi Item titul⁹ putativ⁹ ꝫpre
dit usucapionē h. d. usq ad q. diuturna C
Nom primo qđ res affecta vicio reali ut fu
rtiu nec violentie non pt usucapi ut hic
et C e. q. furtiue et ibi dixi et no hic ꝫ
glo. ꝫ verbo vicii qđ possessio precaria clā
destina et litigiosa non ꝫ affectā vicio reali
et ideo ꝫpeditur rei pscribi a bone fi
dei possore unde ista q. hodie erā vicia
psonalia ut mala fides venditoris vel al
terius actoris nocet emptori et alteri suc
cessori C de pscrip. lon. tem. Et que sint
vicia realia et que psonalia dic per glo
l. vicia C de acqu pos. et per bar ꝫ l. pō
q. cum quis ff de acqu poss. Et intelligi
C e. q. furtiue 2o nota ꝫ v. error qđ ex
rei falsa causa siue titul⁹ putatiuus et nō
verus impedit usucapionē qđ ꝫ verum nisi
sit putatiuus iusto errore interueniente et
ꝫ vendicione requirit⁹ iustissimus error de
quo plē per bar ꝫ l. celsus ff de usucapt.
et dixi C ꝫ pn. ti. Et nō hic glo. ꝫ verbo
error qđ solut⁹ pro suo non ꝫ sufficiēs
ad usucapionē nisi sit alius titul⁹ puta
qđ emptore qđ dona et qđ legā et sibi
licet aliqs igitur qđcū qđ tenuit et pos
sedit talem fundū per tempꝰ x annoꝝ
qđ suo et tuq; suū et bona fide et fructꝰ
collegit non ꝓpterea ē qđcta usucapio
nec pscriptio nisi plectur alius titul⁹
verus nec putatiuus iusto errore cui adhe
rent titul⁹ gñales qđ suo ut no ff qđ suo
l. i. per bar

Diutina possessio

Heres un⁹
accessione de
functi ꝫ usucapione splenda et sibi emp
tor unit⁹ accessione venditoris h. d. usq ad
C. eod. contra ff qđ emp. l. ij. C si eam rē
cum se Si igitur defuncti⁹ bona fide et
iusto titulo possedit rē nomen āmus heres
simulādo deum possessionem eciam mala
fide eciam per annum qđfuit pscriptionē
Nec⁹ si defuncti⁹ possedit mala fide nam
non attendit⁹ bona nec mala fides hēdis
q. testatoris penes quē fuit possessio nec⁹
si possessio non fuit penes defunctum sed
possessio tradita fuit heredi qđ ei fuit nocꝫ
sua mala fides l. heres eq

2o nō ꝫ v. inter ēditorem qđ
sicut qđā auctoris singulāris cum qđē
vlis successoris C heredis et bonorum pos
sessoris ad usucapionem applendam Ita cō
singulāris cum qđē singularis successoris
Est tamē dica mē singularem successorem
et vlem ut dicit hic glo. ꝫ verbo qđā et
ꝫ dcō C si eam rē que ꝫ auctore et suc
cessore singulari debz cē bona fides q. in
successore vli non exigit⁹ bona fides sed
sufficit bona fides defuncti et ꝫ ratio qđ cē
si nullus esq heres hēditas que ipsentiē
psonam defuncti applet⁹ usucapionem qđ ꝫ
sec⁹ in re singli Et hic quattuor tpa habz
locum non solum ꝫ hēde imediato q. cē
mediato ut dcō C si eam rē Item habz
locum ꝫ successore cum bonorū cē testō et
cē qđ emptore ut ꝫ emptore hēditatis
h. q. cui bona ff qđ empto dic et mala si
dcs seruꝰ nocet dnō bona fide et per
quē mala fides arrogati et monachi
seu pfessi nocꝫ arrogatori et monasterio
dcā h. q. C si seruꝰ v. si quid ff qđ emptore

Edicto diui marci

Emens a fisco
vendente rem alienam ut suam vel a pro
curatore cesaris vendente eam ut pātimo
nium cesaris vel augusti statim ꝫ seruꝰ
q. cōes fisci⁹ habz dnō regressum ad
pcm ꝫ quadriēnii h. d. usq ad fi. cōtor
l. acēd ppli et l. bñ a zenone C de quadri
pe Et sic pz qđ fisc⁹ ē priuilegiat⁹ ꝫ duob⁹
videlz primo ut ille quadriēnii nō teneat⁹
ad pcm dnō rei nisi minor vel alius possit
restitui ut agit ad pcm comes fisci vel
ē quadriēnii l. neq; C de rest. mil. 2o
ē priuilegiat⁹ qđ ubi privat⁹ non pt ven
dē rem alienam ꝫ pndicii dnī qđ dnō
cum vendicet ab emptore ut nota l. rē
alienam ff de cōm. emp. Emens a fisco sta
tim ē secur⁹ nec pt quenq; ad rem sed
dnō rei agere utili rei vendicatione vel cō
dictione ex lege comes fisci ad precii ut
hic ꝫ glo. ꝫ verbo actiones et ꝫ glo. ꝫ vbo
ꝫ rem ꝫ l. fi. C de quadri pe Et nō qđ fisc⁹
cū post vendē rem alienam duob⁹ mod⁹
ut nō glo hic ꝫ verbo emēs et plen⁹ qđ
gl. ꝫ l. fi C si aduersꝰ fisc⁹ primo modo vendit
aliqđ bona fide rem alienam ut suā que
casu emptor securꝰ et fisc⁹ pre
scribit per quadriēnii actionē ad pcm qđ
post qđ cum ītentum nisi ille cui ē rei ne
dicta sit minor al' restituēs hoc⁹ ut ꝫ dixi
et loquitur hic et l. pe et fi C de quadri pre
2o vendit fisc⁹ rem alienā ut alienam
qđpter tributa puta non soluta huic silē sta
tim tenz vendicio sine rei sit maiorib⁹ si
minorib⁹ dūmodo tria ītercedāt sc. qđ sub
sit de hō 2o qđ sit cessatū ꝫ solutione per-

bicnū ut tenz hic glo q̄ l. i. C si ꝑter pu pen
2° q̄ sit fact̄ vendicio cum solempnitatibus
requisitis s̄ q̄ sit facta sub astrc et q̄ plus
offerenti detur ad decretum iudicis ut
no glo ī l si quos C de iur̄ran ven Et si req
ī minoris ulē decretum iudicis ceta rēpu
tatur aūctas tutoris ut l fi ī fi C si ꝑter
pu pen Et adde glo ī l si tempora s̄ ī C
de fide instru et mr̄ aste fiscal' l. x et p
bat ī l. hereditatis ff de publ' ¶ Nō ult' ex
aūc vsū q̄ Imputē habet eadem pulcra
que et Imputen non tñ vsū dicit ī l. q̄d
p̄cipi cum l. se ff de legat. ij

De donationibus cā mortis

Sup̄ tractauit de acquisitione per usu
capionē hic tractat de acquisitōe p̄
donationē Et diuidit ī quatuor
ptes p̄mo tractat de donatione cā mortis
2° ibi alie aūt tractat de donatione iter
vnos 3° ibi est aūt et aliud tractat de
donatione inō nuptiar 4° ibi erat olim
decidit spalem casum donatoris libertatis
fact̄ suo h. d. usq̄ ad fi Et p̄ma pr̄s hoc dr
donatio cā mortis ī que fit cogitatione
mortis et tribus modis revocat̄ et assi p̄
ora capitur legatū h. d. usq̄ ad C alie ꝛc
¶ Nō p̄mo q̄ donatio causa mortis fit
tribus modis p̄mo ſn̄ q̄ donat sola cogita
tione mortis nullo ſtrūcte alio titulo 2°
ſn̄ donat metu ſtantis p̄culi non ut
statim fiat res accipientis ſ̄ demū morte
secuta ut ff c. l. ij ¶ 2° nō q̄ ista donatio
cā mortis īuocat̄ tribus modis p̄mo mo
si donans reconualuit ab infirmitate uel pi
culo mortis cuius cā donauit 2° si dona
tor penituit est enī ī tali donatione lo
cus penitēcie sicut ī legatis q̄z ambulatia
ultra uoluntas usq̄ ad mortem ut dicit h̄
glo ī verbo penituisset 3° īuocatur si
donatarius p̄moriatur donatori ut hic et
l. non dubiū ff si certum petat uel cui cuius
causa donatio ē ut nō l. qui p̄cio ī fi
ff c ¶ 3° nō ī v hic mortis q̄ donatio
cā mortis habz misceri et uicem legati
et capitur quasi per ora legatis ut hic
et l. marcellus s̄ paulus et l. si debitor ff c
et ideo ī cā rēputatur q̄z testes sicut ī le
gatis ut C c. l. fi ffullit ī multis casibus
notatis hic ī gl' ī verbo fere ī quib' dis
crepat a legatis Et licet hec donatio causa
mortis habeat quasi ōia effectus ultime vo
luntatis ut dicit tex. ī l. fi C c non tamē
dicit codicillus uel testis q̄z dicat ultimā vo
luntatis q̄ confirmatur morte donatis ut di
cit glo. ī l. Titius ij s̄ filius ff c. et de do
natione cā mortis que fit filiofamilias
p̄ce consentiente dic plene per bar ī dcō s̄
filius et dicit ī quib' non licet fa. test
ī pu Et adde p̄ ī dubio q̄ trumcatus cētus
ī mortis articulo donet si tamē non ē dictū
de donatione q̄ mortis causa donatur in
telligitur donatio iter vnos et sic non
potuit per penitentiam reuocari nec ha
bebit locum falcidia que īmoratio et fal
cidia hñt locum ī cā mortis Et debet ta
lis donatio īsinuari si sit ultē legitimū
modum et hoc mīs apparetz per aliq̄s cō
iectiuis de mente donatris volentis donare
cā mortis ut no glo no l. seya s̄ si ff c
Et hic ī glo ī verbo humanitatis ſtem
qua actione petit donatio cā mortis
dic per bar ī l. i. ff c ubi etiam dicit q̄
fit tribus modis stipulatione traditione
et hodie nudo pacto sicut donatio iter vi
nos et sapit naturam contractus q̄ debz
fieri per contractū stipulationem et tra
ditionem et requirit p̄sentiam partis vel
si fiat ī absentis pers tacite fideicommissum ac
tione ex testō Et dicit donatis donatario
ite non irreuocabili q̄z reuocat tribus
modis ut p dcm ē ¶ 4° nō ī v et ī sū
ma ibi apud homerū q̄ ī mr̄ p̄t alle
gari auctoritates poetarū ut hic et l. vñ
vi ff de rerū diu et aūctes medicum l
septō mēse ff de statu homi Et talibus aūc
tibus creditur ī arte sua s̄z p̄ decisione cā
rum tales aūctes non sē nec s̄z probabi
les ideo eis non statur nisi quatenus vali
dissima ratione utant̄ ut dcm l. in tñ in
fine et l. se et ibi nō ff de rerū diu

hic tē

Alie autem donationes

tur de
simplici donatione iter vnos et h' dicit
Donatio inter vnos ē que fit ob meram
libertatem donantis sine ulla cogitatione
mortis et p̄fic̄t eciā nudo consensu dona
toris ī scripturis et sine scripturis Et hec do
natio debz insinuari si trāscendat summā
quingentorum aureorum exceptis donis ut
ad s̄ ī aūt et aliud ¶ Nota p̄mo q̄ do
natio iter vnos fit ad meram liberalita
tem donantis vñ sm̄ odofredum ī p̄dā
meram liberalitatē a donante ī accipientem
collata q̄ stipulatione traditione et pollici
tatione virtutem recipit et effectū ¶ 2°
nō q̄ olim non p̄ficiebatur donatio nisi
interueniret stipulatio uel traditio s̄z hodie
p̄ficitur nudo consensu mediante legis dis
positione ut hic et l. si q̄s argentum s̄ pe. C
c. Et idem eciam tenz glo. ī donatione
cā mortis q̄ p̄fic̄t eciam hodie solo
consensu l. cum p̄tor s̄ nemo ff de legat. ij
et bar l. i. ff de donat causa mortis fallit
tamē ī obligato rebus fisci cuius donatio
p̄ alii fiscus fisci reuocat p̄t' sibi debitū
nisi interuenerit traditio l. i. et ibi nō
C de usur fis li. x et h' s̄ q̄ donatio p̄fici
at hodie solo consensu limitat bar. ī l
ultimo s̄ s̄z cum milla ff de pactis

et est uerum ꝯ̃ donatur ꝛeo uel precia
ß ubi donatio contem̃s fructum nõ tñ
corrigũtur iura antiqua per dcm̃ l. si
ꝑ argentum ⁊ pe q̃ tñ ꝛequitur stipu
latio uel traditio sicut olim Item q̃ do
natio q̃ fit ī certam ꝑsonã ꝛ̃git ꝑsentiã
utrumq; ꝑ donatorẽ et donatarĩ ꝺcm̃
ī ea q̃ fit ī certam ꝑsonã ut habẽ
ꝛem p̃ delictũ ut ff de ꝛeiu dum ⁊ hoc
amplius et l. q̃ seruũ ff de stipu ser et ibi
per bar. Item aũt donator possit ꝑsise
qpelli ꝛem tradẽ et an teneatur de eui
tione dic ut hic ī glo. ī verbo vẽditor
Nõ ī v. et cum retro q̃ simplex
donatio inter uiros excedẽ ſcĩam q̃
gentorum aureorũ debz ꝛsmari ⁊ ī actis
redigi ī scriptis coram publicis ꝑsonis
ut hic ī gl' ī uerbo ꝛsmatione di tñ
fiat ī p̃nria iudicis ī iudicio dicit̃ satis
ꝛsmari absq; alia mꝰpositõe decreti ut
C de p̃cria l. fi. li. x Item cũ post fctũ
donationẽ p̃ fieri ꝛsmatio l. fi. ⁊ pe
Aliud aũt si fiat donatio alicui me
diãte cessione ⁊ credendo iura aliqua q̃
debitoris ulr̃ q̃gentos aureos an
tali donatio ꝛequiritur citatio debitoris
tenet bal. q̃ non per l. in ⁊ due cause ff
de ca. edic melius per gl' ī l. in. ⁊ si eũ
ognita ff de bo. pos. et per bal. ī aũt
eo decursu C de do. aũ nup. Item an ī de
liberatione fcã alicui alicui ꝛter q̃nge
tos aureos ꝛ̃gratur ꝛsmatio dic q̃ sic
ꝺ. l.
⁊ si
ff ad l. fal. et ibi hoc tenz. ange Item
q̃d si donatur alicui ulr̃ q̃ngẽtos au
reos ß q̃ ulr̃ ꝛegat̃ alteri ꝛestituẽ an
talis donatio egeat ꝛsmatione dic q̃
non ar. l. q̃ si ꝑdidit ⁊ cuidam ff de
condi. inde Item q̃d ꝺ. si donatur alicui
ulr̃ q̃ngẽtos aureos ß destructis gradi
bus et expensis ꝑsentiꝫ et scripturarum
solum rmanẽ q̃ngenti uel pauciores an
tali donatio egeat ꝛsmatione dic q̃ nõ
ꝺ. l. quotiens ff ad l. fal. et ibi per bar.
Item an donatio fcã per solutionẽ ī
debiti scienter fctã egeat ꝛsmatione
dic per bar. ī l. i. ff c. et de mã ꝛsma
tionis et donationis dic per bar. ī l.
modestinus ff c. Casꝰ aũt ī quibꝰ ī dona
tione non ꝛequiritur ꝛsmatio ut hic
ī gl' ī verbo tuentur
Nõ ī vi. ſciendũ
q̃ donatio mꝰ uiros per ingratitudinẽ
donatarij ꝛuocat̃ ī aliis ca modis ut
hic ī gl' ī verbo ex causis et l. fi C de re
uo dona et ī glo. ī c. ꝑ ex vm vi.
Quinq; modis ꝑdo mi q̃ donatio fit
Infero si dampnũ ingt donãt et hẽre
Si per me sit huic atror iniuria facta
Et sua ꝑsona manuali uln̄e tacta
Nõ sic vite ex-udelit̃ ꝛsinuabor

ingratus domo ꝙfestim ure pruinabor
Ingratum factum dic metu frangẽ pactũ
Si ꝛuocãt̃ erit donatio a carere libe
ro ꝑter superuenientem liberorũ ut l. si
unus C de ꝛeuo do de cuius l. materna dic
per bar. ī l. fina ⁊ imperator ff de ꝛi
Donatio q̃
Est autem et aliud fit a manu
uxori ī recõpẽsationẽ dotis alm̃ uoca
bat̃ donatio aũ nup. q̃ solum aũ nup
cias fieri potuit et non post ⁊ hodie sicꝫ
dos aũ nm̃ et post nm̃ ꝙstitui pot
et ꝙstituta augeri ita ad eius dotis qũ
tidinẽ p̃ fieri ista donatio et sicut ꝺ
mutata eius ꝙstitutio et augmentum i
ta et eius nomẽ mutatũ ꝺ ut nõ uocẽt̃
aũ nupcias ꝛ ꝺ. usq; ad ⁊ erat olim
Nota p̃o ibi et tractatum ī se ꝙditionẽ ha
bebat q̃ istã donatio ꝑter nup. fit ante
nm̃ habz ī se tacitam ꝙditionem et cꝫ
ista demũ teneat si nm̃ sequat̃ al' re
uocetur Et idem erit ī sponsalibꝫ largita
te quam fiunt sponsꝰ sponse l. cum ve
teris C de dona aũ nup. et hic ī verbo
exequat̃ ī fi. vñ dicit q̃ triplex ꝺ spe
cies donationis ītercidit quedã ē sim
plex et ob meram liberalitatem fcã et
non ob causam et hꝰ ꝙstat et ista non
ꝛeuocatur licet mrimoñ non sequatur ut
ꝺ ⁊ ꝙx Quedã non ꝺ simplex ß ꝑter
spem futuri mrimonij et hꝰ cꝫ ꝙstat
et tũc hz locum distinctio l. cum veteris
q̃ ꝛepetitur nisi stet per donatorẽ ꝙd
nisi ītercidit ostiliũ q̃ tũc q̃n ītercide
rit ostiliũ si sponsꝰ donauerit sponse et
stat per eũ q̃n nm̃ sequat̃ nichil ꝛepe
tit Et si stat per casum dimidietas ꝺ
sponse et alia dimidietas ꝛeuertitur
ad sponsũ uel ad hẽdes sponsi Si aũt
sponsa donauerit totũ ꝛepetit ut dcm̃
l. eũ vetꝰ cum l. sequ. Quedam aũt ꝺ dona
tio de qua dubitatur utrũ ꝑter spem fu
turi mrimonij si tũc non ꝓcessit sim̃ bal. ī
dcm̃ l. cum veteris
Nõ ī verbo sed et
ꝑius ibi eũ augeri dotes et ꝺ ß et non
quẽadmodũ dotes q̃ dos et donatio ꝑter
nupcias ꝙpant̃ et ſ̃ equaleꝫ et ambu
lat̃ paribꝰ passibꝰ ut C de dona aũ nup.
l. fi. ī ꝙstituẽdi et augendi modum et tpũ
et ī qualitate et qualitate et ī pactis lu
cratiuis et ī restitutione et dominio q̃ si dos
ī ꝙstituta sit̃ mꝰ ꝙstituta donatione ꝑ
nup. ut ī aũ dos data C de dona ante
nup. Et si dos ī aucta ītercidit ceteram au
geri donationẽ ꝑter nupcias ut ī aũ ß
iam nmẽ C de dona ante nup. dum tñ
tale augmentum fiat ī ꝛe mobili q̃ si sic
ꝛẽ ī ꝛe ī mobili uel pecunia tũc ī talꝫ
augmẽto mꝰ non utẽtur aliq̃ ꝑuilegio
comẽ mariti creditores q̃ ꝛ ꝑscriptio

uiris et de uir' q̄ tale augmētum sit fructꝰ
ꝛ fraudem creditoꝝ et per ꝓfessionem
aduersarij ut no glo singulariꝫ ꝛ auc̄
de ęqualitate dotiū ⁊ illud coll' vij de
quo dic per hanc ꝛ dcā auc̄ ſz ita nisi et
ſicut dos ꝓt ꝙstitui et augeri uiꝝ et pt
nim et ꝛ ipsū matrimoꝝ ita et donatio ut
hic et l. fi. C de donat' ante nup. Et sic
pz q̄ licet ꝙstante matrimoꝝ non teneat do
natio ꝓpter nuptias ut ꝛ c. ult' de donā
inter vi et vx. Et ꝓt etiam ꝙstitui dos
a uiro matri q̄n uir essz rusticꝰ et dues
et uxor nobil' et pauꝑ ut no glo ꝛ l.
si uoluntate C de dot' pmiss. Et per bal
ꝛ l. i. C de dona ante nup. Et quatum
uel quotam partem debet uir lucrari de
dote debet etiā uxor lucrari de dona
tione ꝓpter nupc' ut ꝛ auc̄ qualiter cū
auc̄ sc. C de ꝓtēs quę. Et sicut uir est
dns dotis ita et uxor dnā donationis
Et sic̄ soluto matrimoꝝ dos redditꝫ uxo
ri ita et donatio uiro ut hic ꝛ gl' ꝛ vlo
cęquitꝫ. Ad quę auc̄ effectū sint statuta
ꝑ l. q̄ uir cogatur uxori donare ꝓpter
nupc' tēs de bonis suis quatum habu
it ꝛ dotem cum sine tali donatione uxor
aut bona uiri haberet obligata seu ypo
thecata ut l assiduis ff qui pos ꝛ pig ha
bet quę sit dns istius donationis an mi
ri uel uxor ad quę ſpectat fructꝰ talis
donationis et an uxor possit renūciare
tali donationi seu ꝙsentire uiro cū alie
nādi sic' ꝓt renūciare mutuꝫ ypothecę ꝛ re
rum quā uir alienat dic ut hic ꝛ uerbo
ꝛequatur quā glo dicit hal. ꝛ l. ꝓe. C
de dona. ante nup. cē melius q̄ sit ꝛ cor
ꝓe. Item qua actione petat hāc dona
tionē et utrū possit ꝙstitui et nūqd pe
ti possit ꝙstitui soluto matrimoꝝ ut uxor
aut ei ꝓtem hereditur si uir ꝓtem dotis
lucratur dic per glo ꝛ auc̄ dos data C de
dona. ante nup. Item hec donatio olim
debebat ꝛsimuari sicut donatio simplex
l. fi. C. nisi fuit minor prīs auxilio dest
tituti ut l. minoribus ff eo ti. ſz hodie
ꝛ mulierē ꝛcipiēte donationē ultꝝ q̄ngen
tos solidos non ꝛputat ꝙ ipsā cam ꝛsi
mulat ſz uir debz ꝛsimuare al' non habebit
actionē ad lucrandum ꝓtem dotis ex pte
ut auc̄ eo decurso C de donat' ante nup.
et ibi per bal hodie auc̄ hec ꝙstitutio ob
seruat' ut talis donatio ꝙstituat' uxori
ut dicit glo ꝛ dcā auc̄ equaliter C de
pactis quem. Et ideo ꝛ loco ubi talis ꝙ
stitutio non ꝙstituēdi hāc donationem
essz ꝓscripta per temꝑ cuius rei memo
ria non existat non possz peti talē do
nationem ꝙstitui al' auc̄ possit ꝓm bal
ꝛ dcā auc̄ dos data C de dona. ante nup.
Ulterius nō ꝙ nomē debz cē ꝙsequens

rei sola tamē notitia nō sufficit ad
ꝓbationē unde licet quis uoluerit lo
quens non tñ ꝓpter hoc sequitur uel ꝓba
tur ꝙ sit bonus aliqd tñ optatur ut
dicit gl ꝛ l. fi. ⁊ ꝓe ff ad municip.

Hic declarat ꝓpriam ꝛsuetudinem.

Erat autem olim ꝓpriam ꝛsuetudinem
sium ꝛ libertate data seruo coī ab uno
ex dnis et hy. dicit Si alter dnoꝝ olim
dabat libertatem seruo suo coī parti eius
alter aduersebat dno et sic dnis cum per
debat nec seruus libertatem ꝙsequebat.
sz hodie ꝙsequit' seruus libertatem ꝛ to
tum soluto ꝓcio sue ꝓtis alter' dno a tem
pore date libertatis hy. d. uxor. l. i. ⁊ fi. C de
ag. ser. manu. et sic nota ꝙ licet irregulariꝫ
quis non appellatur uendę rem suam
ut l. nec emic C de mut. pact. et l. ticiꝰ
C de ꝙtrahen. emp. fallit primo hic seruo
ꝛ libertatis. Item fallit ꝛ eo qui emit
filiū alienū uenditū a pre nūcite fa
mis q̄ appellit' aliū ꝛlaxare soluto sibi
ꝓcio uel seruo ydoneo cuius loco dato l.
q ꝛ fi C de pact. qui si dictum ſz fallit ꝛ
odiū dni seruientis ꝛ seruū suū q̄ appel
latur eū uendę ut ff de his qui ſui
uel alie. iuris ⁊ finitur. ſz fallit ꝛ odi
um mūtrentis qui dicit agrū uendi
tum plurimū ee augeri ꝙ essz ut l. mu
liani ⁊ si ita ff de act. emp. et ue. nisi
ibi non sit ꝺlus fallacia. ſc. fallit ꝛ rebus
ꝙstitutibus ut iusto ꝓcio uēdantur fa
uore publice utilitatis l. munera ⁊ ſ.
cpti ff de iuren. et hono. Sic et ego non
appellit' q̄s regulariꝫ emę ut dcā l. emę
et l. finitum ff fallit primo ꝛ eo q̄ emit p
tem fundi ꝙ ꝛdiuiso q̄ appellit' emę aliā
ptem ꝛtium adiudicatam uēditori in
iudicio q̄ diuidendo ut l. iuliano ⁊ de
celsꝰ ff de act. emp. et l. quę diuidendo
⁊ si debitor ff cōī diuid. ſz fallit ꝛ mutuo
qui accepit ꝛ dotem fundum gen̄ qui
appellit' emę ꝓtem sorti sibi adiudicatā
l. cum ꝛ fundo ⁊ si fundo ff de iur' dot'
ſz fallit fauore ultrę uoluntatis ut si he
res a testatore emę fundū
alicui ut l. et si ego dele. ſz fallit ꝛ
actrix cuius fauore q̄ si non recipiat emp
torem rei uendende ꝓpter eā alienū eo
pellitur creditor eam emę et ꝛ solutum
sibi accipę aduersa decima ꝛ ꝓcio ui
uersę estimationis ut si res ualeat x
accipiat xi ut ꝛ auc̄ h. mihi pomerium
C de sa. sanc. ecc. ſz fallit fauore fisci
ꝛ eo q̄ percipit usurarios fructꝰ et res
ducta a fisco qui appellatur tenere rem
p eodem precio si postea ꝓcio tanto no
ꝓnt locari ut l. ⁊ q̄ maior
imos ff de public'

Quibꝰ hꝫ alienari vl non

In prędentibꝰ ntul' posuit aliqꝰ modoꝰ acqrendi rerum dnīa pīt per usucapionē et donationē In hoc aūt titulo ponit aliquos modos t quibꝰ non pōt acqri dominiū rei q dnūs earum phibetur alienare ut ſt rēs dotales et rēs pupilli Et pīma pō h d fundꝰ dotalis phibetur alienari uel ob legem phibētē l iulia Corrigitur t duo hꝫ pō q phibebat solum alienari res dotales t vtilia grosserēt l 2o q phibebat solū alienationem que fiebat contra mulierē et sic permittebat eas alienari ea uolēte Ex hac ubicūq; sunt dotales res non pōt alienari eciam uxore nō lente h d usq ad ſ cōtra aūt Item pīmo hic et l vnica ſ eciam ley ff de rei ux ac q res dotales uel ex quasi dotales ut res legata ſeruo dotali ut l vlt ff de fun do phibē alienari uel obligari quātūcūq; uolente uxore et sic non licet mulieri hoc casu renūciare fauori suo et hoc ppter fragilitatem sexꝰ ne seducantur a uiris ut hic t lex et q interest rei publice mulieres non re maneāt dotatæ l 1 ff solu ma et dic ut ibi per hac et intellige q nō pōt alienari t pudicia mulieris ſz t pre udiciū uiri uel exīmet se obligatio hꝫ tenz obligatio l eciam ley ff de fide Ite intellige alienationem phibitam eā uolēte uxore t re dotali estimata ſecꝰ si esſz estimata ut hic t glo ibi ne es timatio ſit fīa ut seruetur quātū plus uel minꝰ ualeat res tpe restitutionis ut sic possit restitui detractio uel estimatio rei ꝓdicte ꝓsolui l si mr vxd C de iur dot uel ſit estimata ut sic uxor ha beat electionē uel velit rem uel velit estimationē ut no glo t l q et l t re hꝫ C de iur dot Nam res dotalis esti mata tali estimatione pōt alienari et obligari nolente uxore et aliꝫ non ut t casū singli quibꝰ glo sua nisi estiā tionem ff solu ma et ibi per hac et in telligit alienationē phibitā t re dotali mobili uel eciam mobili que seruā do seruari seruari pōt ꝑ fallit t ſm o do tali ſmonē libertatis que pōt alienari a uiro sibi dando libertatem si uir est soluendo Et ita intellige hic gl t verbo ꝓdictū et glo t dē ſ eciam ley et t lex t l in rebꝰ C de iur dot de quo per hoc t l 1 ff so ma et l sint C ad vell ffal lit aut t casibꝰ t quibꝰ res dotales pōt alienari positis hic t glo t verbo phi bētur et l 1 ff de fun do Ay autem res dotalis possit legari glo q sic t dē l 1 etiam si tenz glo t l dotali ff de fun do q cum sit interdictum quia rei fidei dotalis non debetur estimatio si legetur Sicut nec rei sacre uel religiose dic ſm hac t dē l dotali et l cum lex de fide q est mr dictum quia rei respectu mulieris et tacꝰ pudicaū ſz non respectu alterius ideo heres legatarij secundum dotalem tenetur solue estimationē Et an res dotalis possit usuca pi uel prescribi dic q non t pudicia mu lieris cum sit phibita alienari l alienatio verbo ff de usucap et de v sig nisi postq uxor hz facultatē agendi s post solutū ma trimoniū ubi vir sit solūdo l t rebus ff de iur dot nam ante non nascitur ac tio ut nō t de act t c fuerit ff Item quid si vir de fide vendat fundū dotalem Dic q ipsamet pōt uēdicare ut tenz glo hic t verbo mouerēt Tenebitur tamen de euictione si uendit ignoranti non autē si scienti nisi sit promissum l si fundū C de euict et l si a mre et l 1 et ibi glo C de iur dot facit l iubemꝰ C de sacro sanc et Item cum vir non possit alienare rem do talem eciam assentiente uxore ut hic an vx or potuit cum alienare viro assentiēte Dic q non ſm hac t dē l si estimat ff solu ma q ex hoc insurgeret quod restitutio dotis que non pōt fieri stante matrimo nio nisi t casibus notatis t l ſm ff solu ma Et illis casibus notatis pōt uxor vēdē assentiente viro nisi sit uxor filiafa que non pōt vendē t pudicia priꝰ pre non assentiente l 1 ſ uoluntate ff solu ma et intelligit q non tenz vendicio eciam si uiretur t ea de iur ciuili ſz de iur ge nerio sic ut t c cum agnatꝰ de iur ciuili Nec an obligatur fidemissor datꝰ t tali ve dictione dic q sic si est datus a viro ve dente uel a muliere vendēte ignoran ti secundum dotalem secꝰ si scienti de quo q hac t dē l cum ley de fide Et ideo q sibi t q non acceptatur fidemissor sed ex principali et t solidum se obligat ut tot rebus venditis ſm hac t dē l si pdictū C de iur dot Item qualiter mulier pos sit renūciare iuri ypothecæ dic t l iubemꝰ C ad vell Et qualiter se possit obligare p viro dic t aūt si qua mulier C ad vell

Contra autem Creditor pignoris licet non habeat eo dominiū tamē pōt illud dominiū t emptorem transferre ſm formā l fi C de iur dot ꝓpterea do h d usq ad ſ mīt ad monēdi Concludit cum glo hic t verbo astringitur ea membra t pignore quod q si t inter debitorē et creditorē actum q creditor possit uendere pignꝰ Et tūc po terit ſm quērelam frui Si aūt nichil t dictum tūc debꝫ creditor semel denūcia

ze debitor et prestari per se uel per ꝑsonā
curatorem iudicis q̄ soluat et pignus ꝓ-
nat Et tūc post biēnū a die denūciatiōis
numerādum q̄ debitum ē liquidum vel a
die sūc liquidandi q̄ ꝓ⁹ non erat liq̄
dum potit alī pignꝰ vendē Et si nō reꝑit
emptorē et sic nec creditori ꝑīt iudica
ze et si est alibi assignatur a iudice tri
plex tempꝰ s certum tempꝰ ad ꝓsequēdū
debitorē et mittendum nūcium ad sibi no
tificandum Et certum tempꝰ ꝑtet quod ipe
tuens ueniat cum pecunia Et si non ꝑ
tuentis statuit⁹ certum tempꝰ ꝑtet q̄
possit venire et pecuniam offerre quo ꝓ
elapso creditor faciet a iudice sibi pignꝰ
adiudicari ꝓ debito Et si plus valz pignꝰ
ꝓsidiū ꝓstituet debitori uel creditori de
bitore ꝛcepto fideiussore Si aūt pignꝰ va
let minꝰ hꝫ debz creditor saluā actionem ē
ꝛsiduo et adhuc post adiudicationē pig
noris ſtim a iudice creditori ꝓ suo debi
to hꝫ debitor venīē ex sua vbanitate bi
emnū ad ꝓcurandum pignꝰ ut hꝫ oīa
hntur dcī l. fi C de iur dot ipe quam
l. am de pusio ꝓlligit ē l. debitoribꝰ ff
de ꝛe iudi hꝛē locum ē fenerationē Sed
si non ē fenerator tūc ulī nichil fiunt actū
de pignore vendendo ꝑ vendi īmediate
cum debitor ē ē mora et per ꝓtempella
tionem ẽxīudicialem l. si quenerit ff de
pignora actiō Si aūt fiunt actum inter
creditorē et debitorē q̄ pignꝰ nō possit
vendi tūc non obstante pacto poterit cre
ditor pignꝰ vendē dūmodo ter denūciet
ut soluat et pignꝰ leuet ut ē casu singlī
dcī l. si quenerit Iste trinꝰ tres denūcia
tiones non debent fieꝛi vna vice sue vno
ꝛtextu verboꝝ puta solue solue solue
Sz debz ee triduū ītervnā et alīā et tūc
post istas tres denūciationes debz exspec
tare q̄ hēnū a ꝓd denūciationis vel
sue mādum Et sic ꝑz q̄ ff quetum ē
cum creditore q̄ non possit vendē q̄ the
pactum non ꝓiudicat creditori ab eo fac
tum q̄n possit alienare ter denūciando
et hoc ꝓpter publicā utilitatem ne credi
tores ꝛetrahātur a iudicando sz potꝰ tm
tenetur ad mutationē et hoc hītur ꝑ
glo ē dcī l. si quenerit Sz de ꝓsuetudine
et ꝓpter statuta terrarum istā mutātur
ut no glo ē dcī l. fi C de iur dot ipe
In pignore vero iudiciali q̄d ꝛcipitur ē
causam iudicis q̄ executor sue dic q̄
vendi ꝑt post datum ꝛcepus iudicātis ad
soluēdum Et deinde elapsis tribꝰ mēsibꝰ
post illud tempꝰ ut dcī l. debitoribꝰ In
pignore vero pretoꝛio q̄d capitur ꝓ ꝛtiū
tam rei non ꝛpaꝛendo ꝛeliquitur iudicis
arbitrio l. eū ꝓponas ff de bo. au. iu. pos
Et hec opīo tenet dyno ē dcī l. si fi

nita ⁊ iuliani ff de aump. ffec Et adde
sicut hic dictum a non dño trāsfertur
ut trāsfertur etiam per sētētiā iudicis
de quo dic per glo. et bar. ē l. sūt et alie
⁊ l. ff de publi. et plenꝰ per bar. ē l. ex
hoc uic ff de uisti. et uic Idem etiā
ē alīs casibꝰ notatus hic ē glo. ē verbo
alienare dn aūt creditor vendēs pignꝰ
tenaturde cautione dic q̄ non l. i. et ij
C ere cauc pigꝰ non debere Et in debz os
tendere ꝛem fore sibi obligatā et se patro
ꝛem ee alīs creditoribꝰ ē ꝛe vendita et
q̄ sibi ꝓficiat vendē glo fi. ē dcī l. i. Ite
debz emptori cedē pigno-cōtractū ut ē l.
ē creditore ff de cuict

Nunc admonendi sumus

Hic ponit alīd casum ē quo licet quis sit
dnūs ꝛi non tamē ꝑt eam ꝛdisponere vē
dē uel alienare Et h. d. pupillus solue
non ꝑt sine tutoꝛis auctōe ꝛem suam
alienare nec etiam mutuādo trāsferre
dominium pecunie ideo eam exstantem vē
dicat et assumptam bona fide q̄dit et si
mala fide etiam ad exhibendum agit Et
solue volens debitū pupillare ut assēt⁹
plenarie liberationē debz solue cū tutoꝛis
auctōe et sinā seu ꝓcepto iudicis mete
alīs si soluat soli pupillo sine tutoꝛe et ꝓ
cepto iudicis si pecunia ē salua uel ex
ea pupillo ē fructꝰ locupletior solutio ꝑ
tur doli exceptio Si ē assumpta uel ꝓdi
ꝛpellatur debitor iterum solue Sic etiam
pupillo solutō sine tutoꝛis auctōe nō trās
fert eis pecunie dominiū h. d. usq̄ ad finē
Nota ꝓmo regulā q̄ solutio pupillo nō
ꝑt aliquam rem alienare sine auctōe Et
idem ē adulto curatoꝛem habēte ut hic
ē glo i. vnde dic q̄ ꝓtium ad ꝛes mobi
les et quatrum ad ea que ītel mobilia
ꝛputātur ut sī ꝑsiones annales et ā
nui reddit⁹ ut l. magis puto ⁊ ne pas
sim ff de ꝛebus eoꝝ et l. ley ꝑ tutoꝛes
C de admi. tuto pupillo⁹ et adult⁹ olim
et hodie pariꝫ passibꝰ ambulat ut dcī
ꝛes solum ab eis alienari non ꝓnt Sed
quatrum ad ꝛes mobiles olim erat dcā ī
pupillum et adultum q̄ pupillo⁹ etiam
alienare non poterat mobilia et ꝓ qnē
usucapi non poterat ut l. alienationes ver
bo ff de v. sig Sz adult⁹ potuit alienare
ꝛes mobiles l. ij ⁊ si a pupillo ff pro ẽpto
Sz hodie per oīa ē equata ꝓtās pupillo
rum et adultorū curatoꝛe hītā ut dcī
l. ley que tutoꝛes Igit⁹ q̄d statut⁹ ē v
no statut⁹ et ē aliquo fallit ē casibꝰ no
tatis ē l. i. ⁊ fiunt questum ff ad trebel
Sz si adult⁹ hz curatoꝛē tūc ꝑt cōtra
hē et se obligare si tūc deciꝑatur ꝛstī
tut⁹ ff de mino per totū nisi interfuisset

non ⁊ trauenne ut aliꝫ facta pubertate C si
aduersus vendi ffallit ⁊ iudicio ⁊ quo a
dulto cogitur curatorem suscipe ut ff de
cura ⁊ tuto Et rei sue mobiles q̃ seruã
do seruari non pñt pt alienare sine glo ⁊
dcã l si curatorem C de ⁊ mte rest mi
Sz rei ẽmobiles non pñt alienare sine de
creto iudicis ff de pdi mino ⁊ sine dec̃
to non alie ꝑ totum Et sine legitima cã
alienationis prin ⁊ ẽnumerat ea alie
nã q̃d aliude solui non possit per totum
notã dcã l magis puto ⁊ ne passim ff
de reb eoꝝ et cum pollicitatione ut pu
offerenti detur ut no ⁊ l et si sine ⁊ q̃
situm ff de mino fallit ⁊ pecunia q̃ licet
sit res que seruãdo seruari possit tamẽ
pt alienari sine decreto iudicis ut aliꝫ
nouissime C de admi tu Et qualiter
pupilli obligentur dic per glo et hanc l
fi ff de nouã 2o nõ ⁊ verbo ait ex ꝺño
q̃ pupillo pt solui et alr rei sibi acqr̃
pt ei possit et sine tutore sui q̃dcuq̃
facẽ melioꝛe ut ff de auctor tuto ⁊ pñ
Sz a solutꝫ non liberat nisi soluat cũ
auctre tutoꝛis et de mãdato iudicis ut
hic et l sequ ⁊ i C de admi tu vel ea
solum ꝓceptum de solutõe sine tutoꝛe sit
fiat si tamẽ debitoꝛ allegabat ei mino
rem et pecuniam ꝓdere non possit ipse
tu aduersus talem solutionẽ ut l ait ꝓ
tor ⁊ pmittit ff de mino Est igitur ꝙsi
hñt debitoꝛes pupillos q̃ non soluat nisi
ad ꝓceptum iudicis si uolut plenissime
liberari et sic ꝓcepto iudicis de solutõe
plus agatur q̃ decreto ei⁹ interposito
⁊ alienatione rei minoris q̃ tlr ꝓcep
tum excludit restitutionẽ Sz non decre
tũ ut hic ⁊ glo ⁊ verbo securitus ffil
lit tamẽ ⁊ solutõe pupillo adiecta q̃
liberatur licet sine ꝓcepto iudicis soluat
ut hic ⁊ glo ⁊ verbo non liberat ⁊ v
et ex ꝺño Et q̃n solues pupillo plene et
q̃n plene et q̃n plenissime dic ut ⁊ glo
⁊ verbo solutꝫ ⁊ v q̃d si male et aliam
silem gl habes l i C si aduersꝰ sol Izo
nõ ⁊ v Sz ex diuso q̃ pupillꝰ solues ei
ditori sic sine tutoris auctre nõ trãsfert
dominiũ pecunie et ideo non liberat
nisi q̃ solutione secuta ut hic et l nõ oẽs
ff si cer pet Sz cum tutoꝛe pt solui ne
⁊ alienatione talis pupillaris ꝑ pecu
nie solute requiruꝫ decretũ iudicis licz
sit res q̃ seruãdo seruari pt ⁊ auctre no
uissime C de admi tu et q̃ dyni licet re
quiruꝫ ⁊ alienatione aliarũ rerũ q̃
seruando seruari pñt ut dcã l lex que
tutores C de admi tuto Et q̃n pupillꝰ
solues sine tutoꝛe possit repete et q̃re
dic ut hic ⁊ glo ⁊ fi ⁊ verbo pñt Et
habes aliam glo distinctione ⁊ l i C si ad

uersus solu qui supple ut ibi per doctores
¶ Itaq̃ autem debitoꝛ solues pupillo
ex mãdato principis deberet solui proꝛ
et mercedem tabellionis saltem ꝑ ptes sua
si pupillꝰ non soluit dic ꝙ non ut hic ⁊
glo ⁊ verbo sine oĩ dampno q̃ eẽptus
C seruãda inter litigantes ut ĩmunitas
ecclesie vñ ꝓsit etiam alteri ꝑ ut l fi C
de fruct et li expen

Per quas ꝑsonas nobis acquiri possit

Ꝑ̃ posuit aliquos modos q̃ quos
nobis diuina rerũ acquirantur per
nosipsos hic ponit qualit̃ per
alios nobis acquiratur Et diuidit̃ principa
⁊ duas partes ꝓmo qualit̃ nobis acquir̃
singulariter 2o qualit̃ vñ sine per vnũ
situate 2a ibi ⁊ q̃ctenus ꝓma ꝓ solidi
uiditur ⁊ 2a ꝑs ꝓmo qualit̃ acquiruꝫ
ꝑ̃ per filiũ 2o ibi Item nobis qualit̃ per
seruũ q̃ritur dño 3o ibi de hijs autem
qualit̃ per seruũ fructuariũ q̃ritur fruc
tuario 4o ibi Idem plus qualit̃ per liberũ
hoiem uel seruũ alienũ bona fide pos
sessum acquiruꝫ bone fidei possoꝛi Et ꝓ
pare h d Olim filius ⁊ patre existente q̃
rebat ꝑ̃ exceptis castrensibꝫ uel quasi hꝰ
die aũt quidq̃ querit filius ex re ꝓ̃ que
rit ꝑ̃ q̃d aũt querit aliũde uel ex suo
labore uel ex sua ꝓpria forma fit sibi quo
ad ꝓprietatem et ꝑ̃ quo ad usumfructum
Item ꝑ̃ emãcipando filiũ olim poterat si
bi retinere pleno iure ẽ partem honoꝝ
filij hodie aũt retinꝫ solum usumfructum
honoꝝ filij h d usq̃ ad ⁊ Item
nobis ¶ Nota ꝓmo ex glo hic quot sũt
ꝓsone per quas nobis acquiruꝫ et que
sũt ꝓsone exẽpte per quas nobis acquir̃
vz per glo nõbilem ⁊ glo ⁊ quas alij ĩ
de tuti stip ⁊ verbo michil agit et ꝓbat
⁊ l stipulatio ista ⁊ si quis ⁊ sola ff de
ver ob ¶ 2o nõ ꝙ olim ꝺñs querebat filio
querebat ꝑ̃ tam aduentitia ꝙ ꝓfectitia
ut l i ⁊ ꝑ̃ ff si quis a ꝑre fuit mãci
et no ⁊ l plt ff de acquir hr ffallebat ⁊
castrensibus uel quasi Item ⁊ eo q̃d que
rebat filio illicite ex̃ causam castrensem
l q̃d seruꝰ ff de acquir pos Item ⁊ dote
aduentitia ⁊ quia actio non ẽ ꝺñi ꝑ̃ et
filie Sz filie tm l ij ⁊ ꝙ si ⁊ ꝑ̃ ff solu
ma Et no ibi ⁊ glo que tenet nõ 2o hꝛe
q̃n filius ẽ heres ꝛstituto cuiꝰ ꝑ̃ ẽ fi
lius l cũ heres ff de acquir hr Item q̃n ꝑ̃
ꝛstituto ẽ rogato restituere filio l impe
et l cogi ⁊ si ꝑ̃ ff ad trebel hodie aũt
⁊ ĩmutatis ⁊ aduentitijs ⁊ quibꝰ filius
q̃t silen quo ad ꝓprietatem et quo ad usũ
fructũ fallit ⁊ casibꝰ notatis hic ⁊ glo ⁊
verbo usufructũ et plenius per glo ⁊ aliꝫ
idem ẽ C de bo q̃ libe ⁊ quibꝰ nõ q̃t

usufructu ꝓ̄ Et nota ꝙ quadruplex ē peculiū ut no hic ⁊ glo ⁊ verbo castrensibꝫ quicto verbo ꝓcedit ⁊ v̄ ꝙd autē castrense uel quasi castrense aduentiū et ꝓfectiū Castrense ē ꝙd acq̄ritur filiofa milit̄ militādo ⁊ castris Quasi castrēse ē ꝙd acq̄rit ex bonis generis filiofa ex eoꝝ ministeriū ⁊ artificibꝫ s̄ mḡrū ar cui liberalis medici clerici aduocati ut hic ⁊ glo et notariꝰ ut no glo ⁊ verbo memorialibꝫ ⁊ l fi C de ꝛoffi testa ꝓfectiū ē ꝙd acq̄ritur filiofa seu ꝙd ꝓficiscitur ex re uel ꝓpter rem ꝓ̄ut hic ⁊ glo ⁊ verbo ex re Et per glo et bar ⁊ l cum oportet C de bo que libe Aduentiū ē ꝙd querit filiꝰ seu ꝙd obuenit filio ex rebꝫ maternis seu etiam ⁊ sinistra sua uel ex sua ꝓpria fortuna ut hic ⁊ verbo ꝙd nobis et ⁊ verbo ꝙd autē et decī l fi C castrēse uel quasi q̄ ut sibi filiꝰ ⁊ tenet ꝓfectiū ꝓ̄ ꝗut ⁊ tutrix Aduentiū querit sibi quo ad ꝓprietatem et ꝓ̄ quo ad usumfructū nisi ⁊ casibꝫ notatis ut ē dicī et de istis peculiis dic ꝓ bar ⁊ l fi ⁊ fi ff de cōdi inde et ibidem de pecu Quid si sit m dubio si non apparuit filiꝰ acquisierit ꝙ ꝓsumatur ꝓfectiū aut aduentiū dic ut hic ⁊ glo nō ⁊ verbo ꝓpria fortuna et ⁊ glo l cui oportet C de bo q̄ libe Item autem ꝓtio dotis que lucratur filiafa ex forma statuti dicitur de peculio aduentitio et ut sic non venat fr̄ibus ofterendo bar tenet ꝙ sic ⁊ decī l i C de bo q̄ libe Item ex lucro ꝙd fecerit filiafa mercādo cum pecunia ꝓ̄ patre que attribuitur persone dicitur aduentiū ut notat bar ⁊ decī l cum oportet Et ideo si filiꝰ ex re tum habitus a ꝓ̄ lucrati ⁊ alia cētū debet ꝓmo de centum lucratis habere ḡnagintā pro labore et ⁊ dextra sua et de alijs ḡnagintā et centum habitis debz fieri equalis diuisio inter eum et alium frem̄ ḡ̄ equaliter ſ̄ hēdes ꝓ̄ Item an filiꝰ ḡsumpsit ⁊ malos usus ⁊ uitā ꝓ̄ ꝙuertitur postea ⁊ ꝓpe sua post mortē ꝓ̄ per bar ꝙ sic ⁊ auct locum C de col la Item quid de eo ꝙd donatur filio ab extraneo an censetur ꝓfectiū uel aduentiū si donatur filio bñficii occasione uel ḡsplationis ꝓ̄ talis ex causa ꝓxima et immediata censetur ꝓfectiū decius si ꝓ̄ sit ea remota et mota ut si habuit notitiā cum uno dnō ḡsplationis ēt ꝓ̄ mei qui dns ꝓ eo ꝙ sibi bñ seruiuit diligit me plus ꝙ ꝓcem meū id donauit michi hoc erit aduentiū ꝓ tex qui hāc distinctionē facit ⁊ l sed iam qui ⁊ eo ff ꝓ seio ubi bar dicit causam ꝑstrictā Ampliator glo bonomie ut donatarius ei

frēs ab intestē ſ̄ sua et non eōis ex hoc ādeditur ꝙ donatio frēs sponse a ḡsanguineis uiri censetur frēs ex ḡtemplatione uiri Ideo soluto matrimonio debent restitui hēdibus uiri secus ⁊ factis a ḡsanguineis uxoris ita decidit bar ⁊ l ꝑ si plures C ⁊ argumento ff de Ul et pu subsidiū Quidā nō ⁊ v̄ hoc quoz a nobis ꝙ ꝓ̄ emancipando filiū ꝓt sibi retinere ⁊ ꝓmiū emancipationis usufructū mett honorū aduentitiorū filij ꝙ usufructus finitur morte et intelligit sibi retinere nisi expresse remittat ut l cū oportet C fi C de bo q̄ li et hic ⁊ glo ⁊ verbo dimidium et sic patet hic et dcō C fi ꝙ filiꝰ emancipans debet ꝓmiari et non filiꝰ et ideo ꝓpter inquirūtur tabelliones dū dicit ⁊ instrumū emancipationis ut dixi ē quibꝫ mo mū pa po solutā C ꝓ emancipationē

Item nobis ꝑ seruū q̄ritur dnō tuto et queritur nō solum ꝓpietas et dominium ex ꝑ erit possessio et usucapiendi condicio ut ⁊ hēdita adita ꝑ seruū debz ꝓcedē iussus dnī hoc dicit usq ad C de hyb Nota ꝓmo ex gula ꝙ quod acq̄rit seruꝰ acq̄rit dnō ut ē de hyb ꝙ sc̄ sua uel alterius C ⁊ ibi intelligit qd querit iuste seruꝰ si iuste uel ex delicto ut l qd seruus ff de acq̄ poss et dixi decī C ⁊ Et intelligit ꝙd dixi acq̄rit dnō tuto ut hic et l ex tuto ff de acquī re do et l seruꝰ necnon ff de ū ob lucet secus ⁊ procuratore ex re ⁊ glo ff de ꝓcur Ex tale quesitum non cogitur dns retinere si non vult ꝙ bñficiū nō ḡstituat ⁊ tutum ⁊ hoc uti C non ꝓt ff de donat Et sicut seruꝰ acq̄rit dnō tuto ita dnus tutum obligat ḡtrahē do peculiatē et delinquendo l si ꝙ ḡuꝰ C erit ff de pecul C 2° nō ⁊ v̄ ꝓpter se ens ꝙ qui ē ⁊ ꝓtādē alterius rōnis seruitus non ꝓt aliqd ꝓprium sibi acq̄re ſ̄ ad suam voluntatem ex ad utilitatē ei⁹ ⁊ ei⁹ ē ꝓtādē ut ⁊ glo Et sicut seruꝰ non ꝓt hoc ꝓprium ita nec monachus ut ⁊ cle exiuit de paradiso de v̄ sig ꝓt tamē ab redimi ad alimēta ut no ꝓ bar l seruus ff de cibi et ali le Item ꝓt ꝓmitti a dnō uel abbate quinquēnio o cibus cor aliqd hꝰ ut l my ff de manumiss Ideo si relinquitur monacho sibi dictione ne ꝙratur mōsterii illud legatum debz intelligi ꝙ abbas patiatur hꝰ habere quinquēnio oculꝫ ex tñ legatū ꝙrit mōsterio cum monachꝰ non ꝓt hꝰ ꝓpriū ideo determinat bar ⁊ auct exci pitur C de bo q̄ libe C 3° nota ⁊ v̄ ꝙ si hereos ꝙ per seruū ꝙritur hereditas et legatum dnō ex ⁊ hēditate tria ꝙritur ut hic ⁊ glo ⁊ verbo heres Et

q̃d in rebell' recip' q̃d t̃ bonoꝝ possone ꝓ
t̃ legatio quesitis per seruū ⁊ in ꝑquis
ꝓcedē voluntē uel ussum dñi dic ut l all'
t̃ glo t̃ l acquirit ff de acq̃ re do ¶ Ex hoc
t̃ v̄ non solum ꝙ per suū et filiūfā q̃s
ꝓt et dnō dominiū et possio et usucapi
endi addito et t̃ pticularib' quere ignor
possio et etiā usucapiēdi addito ꝫ ex pe
culiare q̃s solū possio et non usucapien
di addito cum t̃ usucapione requirit
bona fides que desinit t ignorāte l. pegre
& quesitū ff de acq̃ pos. et l. labeo ff de
usucapio et l. ij ff ꝙ soluto ꝫ per pe
zatorem requirit dnō dominiū et possio
ꝫ non ꝓsonalis actio nisi cedatur ut l.
possessio & et si possessio ff de acq̃ pos nec
ex̄ quecunq; dnō ignor usucapiēdi addito
ut dict l. ij ff ꝙ soluto

De hijs autem seruus seruꝰ fructuarius querit fructuario t duobꝰ casibꝰ tantum s ex re uel ꝓpter rem fructuarij et ex operibꝰ suis ¶ Sed aut querit ex hoc duoꝝ casuū q̃s dnō et non fructuario
h d usq; ad & q̃d plus ꝫ seruꝰ usuarius
s t quo q̃ habz solum medium usum q̃e
ut usuario ex re usuarij et non ex operibus suis q̃ usuarius non ꝓt locare suū
opus ꝫ solum opus eius uti t re sua ut l.
per seruū ff de usufr usu et habi et dicī
b de usu et habi & Item ij ad quē et
no glo ij b co ta t ꝑ ¶ Nota ex ꝑmissis ꝙ
seruꝰ fructuarius solum t duobꝰ casibꝰ
querit fructuario s ex re fructuarij uel
ex ope suo si tamē aliq̃d sit traditum le
gatum uel donatum seruo fructuario q
templatione fructuarij q̃d t dubio ꝓsumitur ut l. adit ff de acquir hr̄ dicitur
& ex re fructuarij et sibi q̃rit Si autē
ex ꝓtemplatione ꝓpietatis cui ꝓsumitur ꝙ
fructuario nec distinguit' vñ etiā dēo vel
donāti habuerit ꝓmo notāda ut l. ꝫ et si
quid ff de usufruc licet distinguatur t
donati filio fact ut l. si forte ff de castr
pecu et dicī b c & i ¶ Et habz fructuarius
modicum castigationē t seruo vñ non
ꝓt torquere nec flagellis cedē l. ꝫ seruū ff
de usufruc et dicī b qui sit suū uel alie
nus t ꝓh ¶ Si tamē seruꝰ fructuarij sit in
stitutꝰ heres ex ꝓtemplatione fructuarij
acquirit fructuario ꝫ tamē ex mandato nō
ꝓt adire ut hic t glo t verbo ꝓpetuis cui
adicio hereditatis non sit t opꝰ seruili ut
l. adicio ff de acq̃ hr̄ Ex q̃ inquirunt ussq;
ꝓpetuū et postea ꝑstituto et fructua
rio ꝙdictione sine cā ꝫ legatū ꝓtemplatione
fructuarij relatū acquirit fructuario sine
aliquo mandato q̃ t ea t ea nulla adierit
opa sua ut no glo t l. si quis t bona t
ꝓh ff de acq̃ hr̄di

Item placet seruꝰ alienꝰ uel liber homo fide possessꝰ ac querit similiterne seruꝰ fructuarij t duobꝰ casibꝰ bone fidei possessor tñ dominiū ꝙ possione s ex re sua et ex re bone fidei possore ꝫ postq̃ seruꝰ alienꝰ bona fide possessꝰ fuit usucaptꝰ acquirit usucapiēdi
h d usq; ad & ex his utiq; ¶ Nota ergo ꝙ bone fidei possor equiparatur fructuario ex re sua et ex operibꝰ seruꝰ fructuarij tm et bone fidei possori ꝫ dicit q̃ bone fidei possor ꝓt usucapere ꝫ fructuarius nō ꝓpter malam fidem q̃ serit rem alienā ut hic t v̄ ꝫ bone fidei Item dicit seruꝰ fructuarius et liber homo bona fide possessꝰ ꝙ non q̃rit bone fidei possessori q̃rit sibi possessione excepta quā non querit sibi licet non querit bone fidei possori Et dicit q̃ qui ab alio possidet non ꝓt ipse possidere ut liber homo acquirit dominiū sine possione ut dict & q̃d̄ et l. si fundum ff de fun do ¶ Quid autē t hēditate ubi liber bona fide possessꝰ & t fructuarius cum acquirit bone fidei possori dic ꝙ ut et querit sex ſt̄ nāta q ponūtur hic m glo si liber Et per glo huius silem et plicitorem t dñs l. liber homo ff de acq̃ re do Et sicut liber homo possessꝰ bona fide non ꝓt aliā rem possidere ita si liber hō hns filios t ꝓtūde ītrat monasteriū et sit efficit' t ꝓtūde abbatis ut t aut de monachis & cogitandū colligit Et ꝫ ꝓt aliud hr̄e t ꝓtūde l. sic cuenit ff de adult' videt' ꝙ eis filij ꝙꝝ ſt̄ liberati a ꝓtūd ꝓtūde ꝓnt testari de quo dic ꝙ dñs t dñs & q̃d̄ et per bar t l. filioso ff de hijs q ſt̄ sui uel alie nec Nec sicut hic seruꝰ alienꝰ bona fide possessꝰ q̃d̄ querit ex re bone fidei possessor uel ex operibꝰ suis querit bone fidei possori et q̃d̄ q̃rit aliūde q̃rit ꝓmo dno Ita videtur si monachꝰ vnus mōsterij bona fide possidet' uel de uno mōsterio ītranerit aliud ꝙ q̃d̄ q̃rit ex re ꝓ mōsterij uel ex rebꝰ suis q̃rit ipsi soli monasterio Et q̃d̄ q̃rit aliūde q̃rit ꝓmo monasterio de quo per dyt dñs l. liber ho Speculator tamē t ti de sta mo & i & vi dicit ꝙ bona ꝓmo assita i manent ꝓpter monasterio ꝫ postea assita uel que reda remanēt 2o Si tamē non habit in 2o vñ vult ne sit onerosꝰ 2o mōsterio ipsi 2m mōsterium habebit usufructum bonoꝝ que habuit ꝓmo mōsterio i ſcetuata ꝓpietate ut xvi q vi c de lapsis

Ex hijs utiq; causis Per libertatem ꝓsonā nro uel non subiectum nec q̃d bona fide possidem uel i qua nō habem usufructū uel usum nobis nō que

utrū excepto petitorio q̄ queritur dño possessionem et dominiū et insuper pedis additione ly d usq; ad c̄ hactenus. ¶ Nō hic q̄ p̄ pretoriū nobis queritur possessio et dominiū ſ; non psonal actio uel obligatio ut hic et l soluti ff de pig act et l i c per quas ps et l possessio ff de acq poss. Et ideo q̄ obligatio psonalis non tm̄ fit per petitorem sicut dominium et possessio fruitur p actum naturalē ſ; psonal actio ul obligatio acquirit per actū emptionis et ea q̄ per actum emptionis fruitur non fruitur nobis integraliter nisi per nos uel nobis ſ; iectos ut l ea q̄ emptor ff de acq re dom. Item q̄ obligationes psonales magis the zet ossibus homīs q̄ uinea realia ff de petit l quis igitur cassius et l in ff p socio Et nō ypotheca cum sint accessorie ad psonalem obligationem et ita ē ei debz exhiberi sicut ē psonali ut no gl ē l et ea ad ff actiones ff de excep rei iudi Item nō potest acquiri per petitorem sicut nec p̄ acq̄ psonalis obligatio nisi cedatur et ē quibus casibus pōt per petitorem uel externum psona q̄ psonal obligatio ut ē mutuo alteri noīe frī ut l certi ad no ff si nudnos ff si certū pe potit ex quacumq; ypotheca ut l ij C per quas perso et per has ē dō ff si nudnos Item cui acquirit psonal obligatio per petitorem dño ex re ipsius dñi ut l q̄d petitor ex re ff de petit non aut ppter rē seu occasionē rei dñi Et ideo obligatio de euictione non fruit dño per petitorem ut dict l possessio et q̄ibus casibus per petitorem non fruitur dño ē eisdem etiam non obligat dñm ut l uxori ff si petit ff de act empt Item adde q̄ ē q̄ quibus casibus dñium et possessio non fruitur per actū corporalem ſ; eundem ut per constitutionem ē de q̄ plē per hec ē l ē tenendum ff de acq poss ē traditionē clamm ut l q̄ibus ff de q̄ rerum emp et per usucapionē usufructus ut l q̄q̄ C de dona Et de illis casibus non fruitur dño possessio ſ; solum petitorem de quo per usufr ē l per petitorem C de acq poss Alias psonas liberas per quas nobis fruitur vide p ē C si ſ; alij ē de iure strip Et p hec ē l stipulo ista ff si quis ē sulam ff de v obli

Hactenus tantisper Etiam p̄mi uersitatem fruitur nobis dominia rez de q̄bus modis ē tractat ē sequentibus ē ly d usq; ad fi Et s̄ sex modi q̄bus fruitur per vniuersitatē ut dicit ē de legatis ē p̄n s per vniuersitatē civilē p̄ civilem arrogationē bonorū adiectione causa obseruandam libertatis monachatus onem et publicationē bonorū licet ad queratur dominiū rei sine applicatione sine traditione ē casibus q̄ dictus no tm̄ fruit nec transfertur possessio sine applicatione ē ē certa ē qua sit translatio do minii l cū hēdes ff de acq poss et p hec ē l dominium C de ss ecclē

De testē ordi

Hic titulus agit ad p̄decta q̄ ē tripl̄ C si ē fine Et dicit ē tres p̄tes In p̄mo secundo ius Antiquū tractat de testō ē scripte 2o dicit testē declarat q̄ p̄mit ē testes ē testō 3o ibi mixta si ē C si h̄ quid tractat de testō sine scripto Et p̄ma p̄s h d dūplicata triplici forma antiqua testōz hodie potest fi testamentū cū subscriptione testatoris et signaculo vij testiū vnico ḡtextu et p̄mit testes oēs signare uno simulo et cū pluribus simul et cum filio et alieno ā nullo ly d usq; ad c testes Ad Nō ex p̄i ethimologiam et diuinationē seu allusionē huius vocabuli testis q̄ dicitur quasi testa tio mentis Et an procedat argumentum ab allusione vocabuli dic q̄ procedit ubi ei nō contradicit diffinitio ſ; hic contradicit q̄ testis ē voluntatis nūa iusta sīa ut hic ē glo quam diffinitionem declarat ē l ea ff eo Et ideo non valet argumentum q̄d ē testatio mentis ē testamentum q̄ codicillus ē testatio mentis ergo ē testamentum ut dixi ē de tutel ē tutores et per hec ē l i ff de tutel et l ij C appellatio ff si certum pe Q̄ nota q̄ duplex ē testamentum ſ; ē scriptus et sine scripto Testis sine scripto ē q̄ fit sine solempnitatibus non attento an inde fiat scriptura uel nō q̄ nūcupatiua appellatur eo q̄ testibus nūcupat ē manifestatur ouid ē ē eo scribitur de quo ī c ē ſ; ſ; h quid Sed testis ē scriptus ē q̄ fit cum solēpnitatibus hic insertis et non ē nūm q̄ sint note testibus oīa que ē eo requiruntur Nam q̄ ſ; nulli vult scire que ē testator disponat secrete sibi q̄ficat testis ḡtextu cū manu aut ē per alium ut ē aliter ut ī obseruata C c Et cum disponit ē testō ouid que velit nūc poterit illud signum testis uel publicatum ligatis et telis sum uel ē linteo uoluit quatenus est scriptū ē p̄ntia vij testiū rogatorum masculorū et liberorū uel octo testium q̄s testator ē ignarus legatum uel se nō subscribit et offert hoc testis testibus asserens illud suum testm et ultima voluntate Et cū isti testes ē ultima parte cause varie dimisse del se subscribē uno ḡtextu et nullo actu

medio ītervenīente si vō nō et vnus ssslz
debz fierē mēcionē de ceteris ī sua sub
scriptione ut appareat q̄ vno contextu sī
scripserīt et signauerīt Et debet ītmere
sub̄scripto q̄ fuerīt p̄sēs tali testō sic
ei⁹ q̄ testatorem oblato Et fierē mēcionē
de nōīb⁹ testiū et testatoris ut hic ī gl'
ī verbo subscriptionē Et sili⁹ ipē testator
debz se subscribē primo si sit līterat⁹ alī⁹ ad
hibetur octauus testis nisi testator scīas
ꝫ mēcionē fp̄alem q̄ sua manu subscrīp
sit q̄ tūc non īequīrit⁹ q̄ amplius se sī
scribat cum aliis testīb⁹ ut l. antrustis
C. e. Et dem̄ tale testiū sigillatur a test
tib⁹ suo uel alieno āmulo et vno uel cū
pluribus āmulis Et ꝺseruatur sic̄ testiū
clausum et sigillatum usq̄ ad mortē test
tatoris Et eo mortuo extatis extrandis et
uocatis testīb⁹ q̄bus īcognoscit sua sigil
la et sua scripturam aperiat testiū et
publicet⁹ ī p̄tia iudicis et habeatur
hꝫ ī l. hac ꝺsultissima et l. testiū ꝺd et l.
ubemo C. e. et ī l. ad testiū ff. e. Et de
ista publi⁹ne q̄alit⁹ et quō fiat vide p
hac ī l. ij Salute ī l. publicam ff. e. Et in
bellio q̄ aliq̄ fierē ausus ē p̄na fl'itatis
non euitat quasi dolose ī causa illa sit
versat⁹ ut dem̄ l. ubemo ī fi. Ad hōn nō
cōm tabellionē q̄ si omittat solempnita
tem et formā unā punitur de falso
q̄ p̄sūptione unius p̄simit⁹ obmisse
ne valeat Item q̄ turpe ē ei ignorare
q̄d ē de ei⁹ officio et ī quo quotidie ver
sātur l. ij ꝯ multi auditores ff. de orig⁹
iur⁹ Et multo magis puniūtur de falso ta
bellio q̄m attestatur īterueniss̄e solēpni
tatē q̄ non īterierunt uel cā q̄ īterue
nit scienter scribē obmisit sin̄ culpa ma
lūbze ī dem̄ l. ubemo ī fi. C. eo nō ibi
vno contractu q̄ testiū debz fieri vno
ītextu nullo actu medio īterueniente ñ
sit actus nūs nē ad iudicē mittī allo
l. cum antiquit⁹ ff. e. Vel sit actus ꝑtinēs
ad testiū ut calefactio cere causa si
gillādi ut l. hēdes palam ꝯ fi. ff. e. Nec
p̄t cera fieri ītructa ī ipō testō ut qui
bz actus qui tractat ī formā ītructus
ut tenz gl' et bar ī l. fi. ff. de re. eorum
q̄d bn nō Quo nō ī vō ꝫ hujo ālius q̄
mus iste ī testō ī scripē debz exp̄mi no
mē hēdis et scribi per manū testato
ris uel testiū ut hic et dem̄ l. ad iubē
ꝫ hodie hꝫ corrigē q̄ testor non tenet
exp̄mē seu notificare testibz nomen
heredis ut ī aūt ut non obseruato C.
e. ff. Ad aūt si de p̄tibz hēdibz ītructi
seu scripti testatoris aliquos exp̄ssit et
aliquos non anullatur testiū ī totū
uel solū non exp̄ssit Dic q̄ si testator
potuit oēs hēdes exp̄mē et non exp̄s
sit videtur ꝺ solis nōīb⁹ exp̄ssis Et ideo
valet testiū ī exp̄ssis ut dem̄ l. ubemo q̄ uī
p̄n Secus si testator non potuit oēs he
redes exp̄mere quos instituē voluit ut
q̄ ī medio testiū obmutuit q̄ tūc ī nullo
valz testiū ut l. si ib ff. e. Et sic nō q̄
licet testiū ī p̄tem īterierit īmo sōlempnitatis
obmisse valeat saltem ī ter liberos ut dem̄
l. hac ꝺsultissima ꝯ ex ī p̄tem C. e. Ser
tamē si sit ī p̄tem īmo uoluntatis no
applete q̄ tūc non valz etiam ī ter liberos
ut dem̄ l. si ib Dicitur aūt testiū p̄tem
q̄m testator habuit totā suam uoluntatē
p̄ declarata sicut dictum ē ītructo applete
q̄m ligatur p̄ p̄tem et absoluto l. ītructo
C. de fide instru Et ideo si exp̄imitur in
strum̄ solit⁹ p̄thocollatū notarij ī p̄tem
ut q̄ apaz q̄ uoluerit p̄ scribe putat q̄
dicatur ī eo q̄ tacit⁹ dedit uel vēdidit ta
lem finem̄ seu p̄ pacto ē tum liberū
et non ligatur plus certe tale instrum̄ vī
p̄thocolli nullam facit fidem sm̄ bar in
dem̄ l. si ib Quo nō ī vō p̄t aūt testor q̄
testes p̄nt signare uno uel pluribus āmu
lis et suo uel alieno āmulo et etiam ā
mulo testatoris Dicit dn̄s spe ī tr de plu
ꝯ vndecim̄ V. Et nō q̄ sīc q̄d sigillat alie
no sigillo expressam debz fierē mēcionem
de quo per bar ī l. ad testiū ꝯ si ab ipō
ff. e. Et non solum āmulo uel sigillo p̄t
q̄s sigillare sē etiā quorūlibet alio signatorio
ut dem̄ l. ad testiū ꝯ si signatū signū et
dict⁹ testiū signatum si ē signatū illud q̄
adhereat ei parti cordi uel linthei ī quo
ē ligatum dem̄ l. ad testiū ꝯ si signatū
et ī testō m scripto requiritur signatio
et subscriptio et vnū sine alio nō sūffi
cit dem̄ l. ad testiū ꝯ si quis ex testib⁹ Sic
ec⁹ non valz testiū sine signo nārij si est
de ꝺsuetudine sua q̄ ubiq̄ approbat alīb
non uicīat ut ī de publicē iudi ꝯ Item
l. cornelia et per bar ī dem̄ ꝯ si q̄s extes
tib⁹ et plen⁹ per eū ī p̄hemio ff. de re
Spectu tamē ī tr de fide instru ꝯ breui
ter ī v. Item aūt post octā tenz simplē
q̄ non valz testiū q̄d non habz signū no
tarij licet Jo. an ibi ī additionib⁹ tenz sig
nū non ē de substā Ad aūt tabellio pos
sit plures alteri ne assumat signū suū et
dicit bar q̄ sic Et idem ī notarium in
suo contractu de insignib⁹ et armis Et
adde etiā q̄ mille signis ignotis non cre
ditur nisi habeat⁹ aliūde notoria ixxem
di c. nulli ī glo

Testes autem adhiberi ꝛc

Illi non p̄nt esse regulariter testes q̄
non habent testiū frem passiue ī quib⁹
non p̄t ītimari ī testō Item non p̄nt
ee testes impuberes mulieres et alij hꝫ

nominati ly d usq; ad ſ ſ cum aliquis
Nota primo q mulier non pt ee teſtis ppt
eiꝰ fragilitatē et periculum q̄ timet in
teſtō nisi t teſtō milite uel miles liberꝭ
ut nō glo t auct q sine c c ff t alijs
negocijs pt ee teſtis et ideo pt ee teſtis
t codicill ut tenet glo ff e l q teſtō ſ
mulierē Item pt ee teſtis t criminali
ēt de iur ciuili ut l ex eo ff de teſtib nisi
t crimē publico uel nisi venit mēbra
abſciſio t qua nihil non pt ee teſtis in
criminali ēt de iur ciuili ut l ex eo ff
de teſtib sicut ee non pt actuſare l q
actuſare ff de actuſi ff de iur ciuili mu
lier non pt ee teſtis t actuſatoꝝ cri
minali ff t inquiſitoꝝ uel denūciatoꝝ
ut no glo t c ferūt de v ſig ff q̄d
aut de hermfoditis dic ut t glo in
verbo mulier 2o nō ibi negf impubes
t minor xiiij anis non pt ee teſtis t
teſtō ſilr nec t criminali t qua debet
ee maior xxv anis sicut ſi velit actu
ſare de crimē publico ut in q in
ſ Item t criminali v teſ
timō Et no glo t l in ſ qui actuſare
ff de actuſi ff t alijs negociis minor
pt teſtari ee de hijs que vidit t pupil
lus etiā ut hic t glo t verbo impubes
et t glo in c ſ l nulla ff de teſtib q̄d
intellige ſi t tpr̄e quo impubes vi
dit uel audiuit erat talis etatis q̄ po
tuit intelligi q̄d agebatur et inde
memorie ſm bar t l ad teſtiū ſ i ff e
Et eodem modo pt cecꝰ reddere teſtimoniū
de hijs que vidit alij tēpꝰ cecitatis nisi
obſtaret defectꝰ timie ut t ſpecu de teſ
te ſ i v ff ſ aliquid facti impubes ſilr et
furioſus pt ee teſtis t eo tpr̄e quo ht
dilucida intervalla et eodē modo teſtim
ferūt ante furorē valet et tenet licet poſt
moriatur t furore ff e l qui teſtō ſ nec
furioſus ſilr et prodigus cui ē interd
dictū bonis non pt ee teſtis t teſtō nec
pt facere teſtm q̄d tamē ante interdictū
ferrent valet et tenet ff e l ic qui ſilr
et ille qui ē damnatꝰ crimine fame
ſo non pt ee teſtis t teſtō et facere teſ
tamentum Tenet bar q sic t dō ſ fi
ni ſi t crimine hēſis ēt leſe maieſtatis
t quibꝰ cecat ante finē teſtm Annullat
et bona confiscantur et ee post mortem
memoria damnat ut t auct Credē
tes C de hēret et l fi C ad l iul ma
teſtu.

Sed cum aliquis Debet inſpi
ci iudicio teſtiū
putatiua que erat tpr̄e quo adhibit
fuit ad teſtimoniū et non veri iudicio
et error qui facit nullū h d usq; ad ſ
pt licet igitur teſtis t teſtiō debet

liber ut c e t pr̄i tū ſi vere erat ſeruus ff
cū opīone reputabatur liber tpr̄e quo
fuit adhibit ad ſignandum teſtm in
ſcriptis uel acceptus a tabellione in
teſtō nūcupatiuo ppter hoc non annul
latur teſtm licet approbatur q̄ vni
ex teſtib erat ſuus uel affinis ut hic et
l i C c et per glo et bar t l hēdes pa
lam t pr̄i ff e Et hoc ppter eosdē eqz
rem q̄m facit nullū ut l barbarius ff de
offi pto Nam ſi hic ſeruus reputat
liber fuit adhibitus t teſtō t ſcripſit vt
ſine ſcriptis offert a tabellione non e
nota q hij teſtes examinētur t iudicio
q̄z publicū ſcriptum probat ex ſe licz
hic glo t verbo ſignauerūt q non nimis
rigore ff ſic de offictudie ff doc tenēt
q̄ etiam de iur ciuili fuit adhibitus t
teſtiō in ſcriptis uel ſine ſcriptis non
offecto a publico Tabellione et sic e
nota q teſtm probatur per teſtes t iu
dicio coꝝ iudicē nisi licet ſit detecta
ſeruitꝰ uel affinitas tpr̄e teſtimonij ſed
di timē potest examinari q̄z videt
examinatꝰ tpr̄e quo fuit adhibitꝰ ad
teſtiū cum nisi tpr̄e cū opīone re
putaretur liber et integre fame ſm
bar C e l i et l ad teſtū ſ i ff e Nec
obſtat q affinitatur iudicio teſtis tpr̄e
quo deponit l in ſ dic cauſe ff de
carbo edic q̄z q̄n condicio teſtis muta
tur ſuo facto ut q̄z tpr̄e teſtimonij red
dendi t facti ſeruꝰ uel affinis ppter
eiꝰ delictū nisi non pt examinari ſed
ſi non eſt mutata condicio ſuo facto ut
ſeruitꝰ uel affinitas q nisi erat occulta
modo e detecta q̄z nisi ppter eosdē eq
rem pt examinari ut hic tex bar C
e l i et dēt l ad teſtiū ſ i Et ratio t
ſit huius ti certa ſi licet alio modo di
cit bar de Saluetto l i C e Inter quos
aut deberet ee cōis opīo ſine error ſ
q hic reputaretur liber dic q nō re
quiritur q reputetur ab oībus hoīb
toti ciuitatis ſi a maiori pte eorum
q verisilr hoc scire debuissent ut a
ppinquis amicis vicinis et aliis
q̄nq; testimonium perhibetur hic tex q̄m dicit om
nem ſenſū C e l i Et ideo licet teſtis depo
nat q oēs sic dicunt non ppterea eſt
falſum licz debeat intelligi q oēs cos intel
ligēres et qui verisilr hoc scire debet
q̄z vlīs locutio recipit restrictionē ar
tꝰ cui attribuit ut no glo t l oēs
C ſine cōſenſu uel cōſilio et per bar t
l i ff de no opīo nū Et
attende ad modum ppōnendi exceptiōz
et formādi poſitionē et articulādi ad
ꝓpellendum teſtem q̄z non ſufficit q
tūc tpr̄e erat ſuus affinis uel exigit

nisi addatur et ita tenebat[ur] et ip[s]i tabularii ut
ab omnib[us] gentibus cognoscentibus cum ali[us]
positio esset ip[er]tinens ut hic et dic[it] l. i
C. Item debet exp[ri]mi causam i[n] terminis
ut q[uo]d ip[s]ius vel excusat[us] ex tali causa
ut i[n] C. p[ro]xi[mo] i[n] fi de test. li. vi ff. Sed q[uo]d
si addicio testis e[st] mutata post iuramen
tum et ante depositionem dic ut supra
de test. C. i. v. Quid si testis Item quid
si testis aliquid vidit et postea fract[us] e
ip[s]ius an potuit examinari et quid
erratum si testis etas e[st] mutata q[uo]d tp[or]e
quo vidit erat ip[s]uber et tp[or]e testimo
nii puber dic de hijs duobus ut dixi i
C. p[ro]x. Item quid si addicio notarii est
mutata et q[uo]d postea rogatus fuit est
ydemp[n]atus de falso Et factus e ip[s]e
inhabilis an potuit ap[p]lic[ar]i instrum[en]t de quo fuit
rogatus Dicit hic q[uo]d sic i. dic[it] l. ad testim
C. i. ff de test. q[uo]d delictum sibi non de
bet nocere alijs qui ante eum adhibitus
fuit q[uo]d huius C. et dic[it] C. i. ff de test.
Et idem i[n] notario facto monacho q[uo]d non
p[ro]t nouam rogationem assumere sed vete
rem applicare ut no. glo. no. i C. ut officium
de hered. li. vi. Et adde per Jmo. i C.
finaliter mitatis de hered.

Pater vero nec non is

Pater et filius eciam i[n] pari[bus] curijs p[ro]t pl
esse testes i[n] testamento extranei Et filius
duo fuerit i[n] eiusdem p[ar]tis existentes e
filius plures de eadem domo quatuorcu[m]q;
quisq; p[ro]t filio adhibere testes testib[us] et
alijs negocijs extraneum h. d. usq; ad
C. i testibus et nota ff de test. l. p[ro]t et fi
lius et ff C. l. ad testim i p[ri]. Secus aute[m]
inter scriptos ut i C. p[ro]x. Licet ignoretur quo
ad alia p[er]sona p[ro]t et filius unius facto
ne censeantur una et eadem p[er]sona l.
fi C. de ip[s]ub. et al. substi. et nota i l. ij
C. qui etate li. x. i[n] quo ad testimoniu[m]
ferendum persona et nom. filij cesset
diuerse a p[er]sona et nom. p[at]ris ut hic et
dic[it] l. p[at]. et filius Et adde p[ro] sicut p[at]. et
filius simil. p[ro]t testes adhibere ita p[ro]t
simil. cum extraneo instrum. pater tam cum
filio suo et semp[er] sint multi heredes
nam unus tam et filius habebit solid[um]
medium hereditatis q[uo]d censentur una p
sona et una caro et semp[er] habebit
aliud dimidium dic[it] l. fi C. de ip[s]ub. et alijs
substi. Non aute[m] substituit p[at]. et filius
uel datur uel heredit[ur] aliq[uo]d p[at]. et fi
lio an intelligatur aliq[uo]d heredi pater et
principalit[er] verum An vero ordine scripti
sunt q[uo]d p[at]. uidet primo et filius dic q[uo]d
ordine scriptionis q[uo]d plene no. p[er] glo
et bar. i l. galli C. quod cog. ff de libe
et postu.

In testibus filius non p[ro]t esse testis
i testis p[ro]t nec p[ro]t i
testis filij ei[us] milit[is] i expeditione degentis
nec domestic[us] testimoni[um] admittitur ei
i testis h. d. usq; ad C. fi. nec[us] heres In
expeditione non degentis io dixi q[uo]d non
filiusfa. miles persistit i acie bellica p[ro]t
testari quicunq; erat filio sanguine iunctus
in seruiendo eo minus si p[ro]t tunc admit
t[er]. ppt[er] necessitate[m] l. milites i expeditione C.
de testa. milit. et l. qui testis C. per totum
ff e. Secus si non e i expeditione sed i
domo sua q[uo]d tunc exigit[ur] solepnitatis mi
nus i de testa. milit. C. i. et no. i dic[it] l.
milites Nota p[ri]mo q[uo]d filius non pot
esse testis p p[ro]t q[uo]d agitur pro fructu ppo
p[ro]t suum p[ro]t q[uo]d atur suum non ut hic
et C. e l. p[ro]xi[mus] et l. testis idoneus ff
de test. Si q[uo]d non agit[ur] de fructu ppo pa
tris ut q[uo]d p[ro]t ibi tenet[ur] notat aliquo te
filius p[ro]t testificari pro p[ro]t si p[ro]t nichil
queritur alias non ut notatur per glo
et bar. l. qui testis C. quicunq; aute[m] ff e
p[ro]t aute[m] non p[ro]t esse testis p filio sine
filio futur sine non et sic maior est
phibitio p[ro]t p filio q[uo]d i filio ergo pa
trem et e ratio q[uo]d p[ro]t magis diligit
filiu[m] q[uo]d filius patrem sim glo i dic[it] C. p[ro]x
cuius fullit i etate filius plandi i qua
potest ei[us] admittitur i erat missus pro
fessio ff de glo Item fullit i causa ma
trimonij ad fuerit q[uo]d tractu uel no et
i ca[us] genealogie i puncte i qua admit
tuntur puncte et alij primogeniti ut i C.
videtur ei[us] qui ma. aut. post Nec fallit
q[uo]d filius tenuerit nom[en] alicuius puta
patruitatis nom[en] alterius i quo casu p[ro]t
admitti[tur] ad testificandu[m] pro filio si no
tractat[us] de fructu filij alij non sim. hab.
i dic[it] C. quicunq; Et q[uo]d dictum e de fi
lio i p[ro]tre Idem intelligas de filio e
matriputo ut tenet glo i l. puncte C.
licet sed. i nostro publico q[uo]d p[ro]t fruct
filius emadriputi nomen i filiorum p[ro]t
et eodem p[ro]t i filiorum filij Si i filiorum
filij emadriputi non p[ro]t p[ro]t notarii sibi
ministrii eciam i adiectione nisi dicat[ur] q[uo]d et
p[ro]t non queruntur usufructu l. si p[ro]t et
l. impubere C. i. ff de falsis et ibi per
bar. Idem etiam intelligas i filio spu
rio ut non testificentur p[ro]p[ter] p[ro]p[ter] na
turalem affectione[m] que datur inter eos
et tolli non p[ro]t ut no. bar. i l. tutelas
ff de capi. dimi. Secus aute[m] i p[ro]p[ter] eos
plationis ubi tempo ut possit testificari
p capito si bona sint separata ut ei de test
tibus C. cum nitentis Item sed i p[ro]p[ter] spi
ritualis qui aliquis de sacro fonte leuat
aut uel i confirmatione tenuit et i p[ro]p[ter] ma
trimonio i. baldo nam iste admittitur

cum non teneatur phibere q2 istud dicit de testibus ē phibendus ff e l i In hijs tamē omib⁹ cum ꝑter numā domestica tem repellātur arbitrio iudicis i hmōdi ff e l iij ⁊ i C de testib⁹ l i ¶ 2° nō q̄ domestici testimoniū non admittitur ī testamento nec regulariter ī alijs actib⁹ ut hic et l ij C de testib⁹ et ff de testib⁹ l testes cōs et iij C in fi de testib⁹ Que aūt dicātur ꝑsone domestice dicit hic glo nōbil⁹ et glo ī dcō C ī fi et ter ī l pēn ⁊ fine C de hijs q̄ ad eccl̄as cōfu ſ quibus pōt imperari zone pēe uel domestice pēne ut familiares coloni assumpticij mercenarij filij seruus libertus uxor et oēs habitantes ī domo dicit gl ī dcō C ī fi Licet autem domesticus non admittatur ꝑ domestico tamē admittitur cont̄ eum uolentē aduersario ut tenet glo l ij C de testib⁹ Item admittitur domesticus ad manifestandum incestū eius cum domestica et eciam alia que occulta fuerūt ī domo ut l assensu ⁊ seruus C de ī pūdicis Item admittitur domesticus zōne domesticorū scz ꝑ alios ut l non solum ⁊ de uno ff de rebus dub Item hoc qd dicitur de domestico q̄ non admittit⁹ ad testimoniū ꝑ domesticos ē uerū ī testimonijs iudicialibus sz ī cē iudicialibus de assensu ꝑ eos admittitur ut l scio dum cum glo ff de usufruct Item alter de q̄ licet aliquis fuerit domesticus ꝑ dicta et nūc non sit tamē pōt testificari eis et ego licet tpe cōtractus non fuerit et modo sit non pōt testificari q2 attenditur q̄rio que ī tpe fuerūt testimonij l iij ⁊ duc causa ff de edic nisi essz famulus qui essz expulsus ī finem pōt testificari de quo ꝑ bart l i ⁊ nūmo ff de q̄stib⁹ Item q̄ hic dicit de uxore et l ij C de testib⁹ idē inter ligatos ī sponsa et ī agnatum fin bal ī dcō l ij C de testib⁹

Sed neque heres heres et ī eius patre existit et ille ī cuius patre est ipse heres et frater eius heredis ī eadem patre existit nō pōt esse testis ī testō sublati dcō iure antiq q̄ prohibebat emptorē familie l hēditatis q̄ obtinet locum heredis et ī eius patre ex istimo cē testes ī testō et ipm hēdem et ei ī patre quoscūq ꝑmittebat h d usz ad ⁊ legatarios ꝑmittebant igitur atiq ꝑ heres scriptus ī duobus generib⁹ testimonij de quib⁹ o ī pri ti ꝑmittēt pōt ad testificandum ī cā testō et emptorē hēditatis qui erat heres ī 2° genere testis de quo ī pri ti V attestationē excludebant a testimonio Et q̄ istud dcō erat sine zone ideo Imperator corrigens statuit q̄ nullus heres nec pius filius nec pr nec frat pōt esse testis ī cā testis et sic antiqui abutebantur hoc iure et hoc iure ꝑmittebat sine ratione q̄re c nisi magis pr cē testis heres emptoris familie et q̄uis et q̄uis ꝑsuadeat et asserebat se abuti hac ut ī se seruare et ꝑmittē istud ius sine aliqua ratione diuersimode Ratio sim glo C quare heres pr et filius non pōt cē ī testō testis q2 cum heres et eius pr et filius et frater sit simul ī ptate quicq ad eos dicitur ssecturus lucrū et dampnū de isto negotio qd agitur mitti heredem et testatorem i de isto heredis institutione et sic quo dāmodo essent testes ī negotio ꝑpō qd non licet ut l arbi C de testib⁹ Nam q̄n lucrum ī toto uel ꝑte spectat ad aliquem uel quidcūq eius interest causa dic⁹ eius ꝑsona et ī ea non pōt cē testis glo notabil ī ī l pl ⁊ i ff q̄n appel sit Et q̄ hoc sequitur q̄ frater heredis cum agnat⁹ cum non contingat hēdem ꝑ patrē et ꝑ q̄s non spectat ad eū lucrum uel dampnū q̄ possit cē testis q̄ uidetur tenere glo C de testib⁹ l ꝑnter nisi repellat⁹ ratione domesticitatis ut q2 simil habitant ī eadem domo cum fre q2 her assiduo affectione naturali⁹ ut dicit glo ī l cum allegatis ff de castren pecu l i de quo dic per bar ī dcō l ꝑnter et ī C ī fi de ꝑsum et ī q̄ glo q̄ludit tamē bar ī l q̄ testō ⁊ quicūq ff e q̄ frater pōt testificari pro fre ꝓpter ꝑ tuitu non cogitur Et ideo ē q̄stionium q̄ ī act⁹ volens dicat⁹ sponte testificari et deponere cē Et hoc ī simili ī cōmuni non uerū fieri nisi aliqd q̄ uitet uſz ad vij gradum pōt testificari ut l cornelia ff de tutor et C licet de testib⁹ et C postremo de appellationib⁹

Legatarius autem Legatarius ius et fi deicommissarius q2 ſ singulis et nō ulteriores successores pōt cē testes ī testō Et silr pōt hoc ī quoniā ſ pōt et qui ī corp ptate ſ h d usz ad ⁊ nichil autē ffideicommissarius igitur ulterius cui debz restitui hēditas q2 ē successor ulterius et ī eum trāsiit per restitutionē hēditatis oēs eius et actiones hēditarie ut l i ī pri et ⁊ de illo ff ad trebel non potest cē testis ī testō Nec obstat q̄ legatarius ꝑticularis uidetur repelli a testimonio alia zone q2 ad eū spectat commodū legati ꝓpter qd̄ hmōdi prohibet ꝑ testificari ut l obijcit C de testi et l nullus idoneus ff de testib⁹ q2 dic q̄ ī causa ſui legati ē clarum q̄ nō pōt

testificari ut ff. qui testis sit. causa vertenda
inter heredem et alium hic pt testificari in
hac et l. qui testo ff. e. licet ad ipsum legi
timum scilicet ad in officio cum spectat
quodam sui legitimi si testamentum valebit
non tamen principaliter spectat ad eum vide
quodam ff. ad heredem et sic pt. quod ille
ad quem et quidam officium spectat quo
modum pt testificari. Et ex hoc sequitur quod
cum unus ex pluribus rei de vendi pe
tat primo quidem petat dimidium contra ad
versum primum petentem quod pt ut no per
doc. et l. unde queritur ff. quodam quod potest
alium contra ducere in testem ad probandum
quod tota pecunia pervenit ad alium quod ad con
tra eum testificantem non spectat quodammodo
principaliter quia ipse non afficitur ff. quando
et in quam si pecunia obtinuit ut hic et
l. si quis cum ff. de rebus dubiis. An aut
socius possit esse testis pro socio dic per gl
in l. quoniam ff. de testibus et si socius sit omni
bonorum non pt cum de damnum et lu
cro sit ei et non sit socius certe rei quia non
pt esse testis in re illa cum sibi quodammodo
spectat ad eum ut si contra socium legatum in
et tibi in testo et si questio inter te et
hedem an tibi sit legatum nam potero
testificari cum quodammodo non spectat ad
me. Et ita intelligit hic glo si in verbo
licebam. In criminali autem socius pro socio
non admittitur dicit l. quoniam. Ulpianus
in glo super verbo proximum quod tra
dit ubi quis admittitur in testem admit
titur etiam filius eius et pt nisi alia de
phibeatur. Et ideo cum notarius quidam
teneatur testari ut l. domitius labeo ff. e. Sili
potest esse testis filius et pt ipse notarius ut
hac glo notabili.

Nichil autem Item quod testis pt
scribi in tabulis lignea vel lapideis vel de gisso et in carta
de bombice et in cartis de corio et in me
branis et etiam in alia materia aptam ad
scribendum ut in tabulis cereis vel de ce
ra ut hic et l. testamentum. Et igitur si
pupillaris ff. quodammodo et l. i. ff. de bo. pos
sessio. pt igitur sic publicari et tan
tam fidem facit instrumentum seu testis scripti
et publicatum in carta de bombice quan
tum illud quod in publicum in membranis
in carta de corio ut hic et dicit l. i. pt de
de aut. instrum. scribi et publicari in car
ta rasa vel cuius de bombice et ibi glo
ff. de bo. poss. sine tabulis. Nisi de officio die non
servatur quod creantur tabelliones qui cum
de officio erunt non publicare instrumenta
in cartis de bombice nec in cartis rasis. Sili
cet aut vetus rasura nocuit dic ut per glo
notabilem c. de edic. diui adri. tollen. Sili
pt obligari de voluntate pretii in tabulis la

pideis de quo per hanc dicit l. i. ff. de bo. poss. sed
tu et sic infertur quod creditur antiquis scrip
turis fac in lapide l. i. ff. de relig. et ibi per
hanc. An aut credatur scripture amicorum
dic per hanc l. i. ff. si cer. pe. Quo nota et vide sed
et vide quod de uno et eodem testo et instru
pt quis facere sibi plures fieri copias ab eod
notario forsitan causa portandi unam copi
am secum et aliam dimittendi domi vel
si una perdatur remaneat altera ut hic et
l. unum ff. e. et li. Si quis in duobus ff. de
bo. poss. sum tra. Et utraque copia erit pri
ma et auctentica ut dicit glo in l. unica et dicit S.
si quis ex duobus licet glo hic in verbo ne
cessitatibus videatur tenere oppositum quod pri
mo instrumento credatur tabellionis publico et auc
tentico originali et aliis copiis credatur eti
quod exemplus quibus credulo credatur non
nisi ostendat originale ut in auc. si quis in alio
dot. C. de edendo. Nisi dicit quod fuit facta ab eod
notario plures copie tamen publice et auc
tentice et originales tute quelibet probat se
ut hic et dicit l. unica. Sed si primum instrumentum
esset originale. Deinde idem tabellio fecisset
alias copias tamen exemplaria ut quod diceretur
hic in copia sine exemplum talis testis scripti
ti manu mei notarii et tute iste ergo non
creditur sine originali nec ostendendo alia
exemplaria iudici pt petere heres se mitti in
possessionem bonorum hereditariorum nisi ostendat
instrumentum originale et tunc pt intelligi glo sum
mar. in dicit in duobus quod in duobus posset
etiam intelligi hic glo quod originale esset co
pia facta manu alterius notarii quia sibi non
fuerunt fidem nisi coram iudice esset exa
minatum de quo in dicit auc. si quis in alia
et per glo. in l. scripti ff. de fide instru. ff.
Nisi quid si statutum dicat quod de quolibet testo
solvatur tanta gabella. Et pro quolibet instru
mento tantum notarius et alius de eodem
testo fecit fieri plures copias publicas
an de qualibet solvet gabellam gabellas et
notarius dic quod gabellam solvet tam pro uno
instrumento quia in statuto predicto accipit testum
pro quod intelligibile si pro ultra finem et dis
positionem voluntatis mee. Nisi ultra vel
tra non in nisi una gabella. Nisi notario
debis solvi pro omnibus exemplis et copiis ab
eo fac de quo dic pro hac in l. i. ff. de testa.

Si quis autem Hic tractat de testa
mento nuncupa
tivo sive scripto et hoc. Testamentum nuncupativum
sive scriptum sive solempnitatibus
et quo testatoris nuncupat. i. declarat suam
ultimam voluntatem coram testibus hoc. usque ad
fi. In his igitur testo quia quatuor testibus
declarare nec requiritur solempnitates
requisite in testo et scripto de quo dicit et
in hic requiritur tam quod testes sint puber
tes et liberi homines ut in eo quod testes sed

debet ee legittimꝰ nullꝰ testiꝝ ſ. vij regulariꝰ
ut hic ſ. ſñz tamen requiritur plures ſñz pau
tiores ut hic ī glo ī verbo testib⁹ Item
debent ee testes rogati l. hac ꝙsultissiã ī
pñ. C. e. et l. heres palam ⁊ ī testib⁹ ff. e
Et debent ee vocati ad hunc actũ testi nõ
aũt debent ee aduersarij ob aliam causam
ideo debz notarius dicẽ testib⁹ ad hoc vo
catis et ab ipõ testatore rogatis ſm bar ī
dcõ ⁊ ī testib⁹ licet secus sit ī notario
qui pſumit⁹ rogatꝰ corpõ ꝙ publicat de
quo dic plene p bar l. friend ff. de v. ob.
¶ Quid si notarius ī testõ dicat se rogatũ ꝛ
testes rogatos nec dicat a quo dic ꝙ pre
sumit⁹ ꝙ fuerũt a testatore rogati ſm bar
ī dcõ l. ſ. ſecundum et l. i. ff. de hered inſti Et
adde ꝙ hꝫ testm nuncupatiuum ita pt̃ fieri
sine scriptura sicut cum scriptura Et
ideo ita ualz et tenz si testor coram vij
testib⁹ solo verbo sicut si notarius rogatꝰ fu
issẽt ut hic ī tex et l. hac ꝙsultissiã C. e. et
l. i. ⁊ que nedũ ff. de hẽ inſti et ī tex ⁊
plane ubi sine scriptura coram a nõ milite
tantum cõi valet actꝰ sine scriptura qñ
tum cum scriptura nisi ī casibꝫ ī quib⁹
requiritur scriptura nõt⁹ per glo ī l. pau
lum ꝙd bona fide ff. de pactis et l. i. strabo⁹
ff. de pignor Hñ tamen testm ꝓbat⁹
per testes dicent deponẽ ꝙ fuerũt rogati
alĩ non ꝓbat vñ ut dictum ī tex ⁊
plane ¶ Sed an per testm ī quo ſt̃ septẽ
duo uel tres testes pt̃ ꝓbari ſ. ꝙ talis
fecit testm verbo et instituit talem hẽdem
dic ꝙ sic si ē ſſmo solẽpnitatis puta
si aduersarius ꝙstituitur testatorem fecisse
testm hꝫ non solẽpnit⁹ nam ꝓ duob⁹ tes
tib⁹ pt̃ ꝓbari ꝙ teneneretur solẽpnitates
debite ſ. ꝙ hic testator essẽt sane mentis et
ꝙ testes fuerũt rogati Hꝫ si ī ſſmo no
luerit ut ꝙ aduersarius negat testatorẽ
fecisse testamentum et negat illum fecisse
heredem uel legatum fuisse ī testamẽto ꝛc
licitum huic debet probari per vij testes qui
fuerũt pñtes et rogati ī ꝙstione testi
tua concludit bar ī dcõ l. heredes palã ī pñ
ubi glo formal assignat et l. fi C. de fideic
inſt ¶ Quid si testor dicat volo ꝙ hered
meꝰ soluat illa legata illis personis ꝙb⁹
cedula mea manu scripta deposi
ta penes guardianũ fratrũ minorũ uel pe
nes aliam personam nec aliter nuncupat
testib⁹ que sint illa legata et que sint
illa legata et que sint ille pſõe an valeat
et teneatur solui Vide illa scripturam de
ꝙ sic de quo plẽ per bar ī l. si ita scripse
ro ff. de condi et demõ

De militum
testamento

Milites ī expeditione degentes ſt̃ pri
uilegiati ut possint facere testamẽ
tum sine solẽpnitatibus requisit
ī testamẽto paganorũ Si aũt non sint
ī eorum expeditione ſz ī domibus suis vel
alys locis tute non hnt̃ ꝓuilegiũ ideo de
bent testari ſm nra ꝛe ſm ꝙd testamt̃
pagan h. d. usz ad ſt̃ ſz et testari ¶ Nõ
igitur ꝙ militib⁹ ī expeditione degen
tib⁹ ē remissa solẽpnitas testi requisita tã
ī testamẽto ī scripto qñ nuncupatiuo ut
hic ī glo. Et ō licet coram testib⁹ nõ sit
subscriptũ uel sigillatum vel coram vij tes
tib⁹ firmũ si tamen coram duob⁹ valet
et tenz et hoc est ad arctissim ꝓpter ꝓui
legiũ militare cui tenduntur debent enim mi
gis seruire ꝙ una ut l. fi. C. de mil. Nã
licet miles ignorancia iuris allegare
ut hic ī verbo imperitiam et dcõ l. fi
Et ideo si miles per ignorantiam iuris
obmisit opponẽ exceptionẽ peremptoriam
que debz opponi ante sententiam ut l. ex
ceptiones C. de plu. l. peremptorie C. sen
te non poſ. poterit eam opponẽ post sẽ
tentiam l. i. C. de iur. et fac igno. et ibi
bona glo. Hui aũt sint milites ꝙ hñt̃ ꝓ
uilegia dic ꝙ solum qui hnt̃ ora militie ac
quisita ſ. ꝙ sit miles ī expeditione ut hꝫ
ī tex Item ꝙ iurauit non recedẽ a signis
Item ꝙ sit descript⁹ ī matricula militũ
ut hic ī glo. hic Item ꝙ non sit nego
ciator Item ꝙ sit examinat⁹ Nec ꝙ ꝓsiste
ret facerẽ per deũ ōipotentem ꝙ nõ eum
tabit mortẽ pro re publica Item ꝙ ei cõ
sũ⁹ fuerit Item ꝙ stigmata i ma
tri eius brachij sit ſculpta uel ꝓposita
et hꝫ ora nõt glo ff. ex quib⁹ caus maio.
l. pñ vñ vꝫ In brachij stigma ꝙz manꝰ
exanie et consilia Matricula fuerũt milites
sine negotiatore Ex hijs pz ꝙ milites mã
tpib⁹ ꝙ non hnt̃ ora supradicta nõ ſt̃ mi
lites ſz potiꝰ negotiatores ut ſt̃ maxime
milites florentini ꝓuilegijs non debent
gaudere militaribꝰ Qui ergo iste milites nõ
tpib⁹ equos hnt̃ amittent suppones et fa
cient ꝓfessionem militarem ſt̃ veri mili
tes ſz eorum militia non ī ꝓuilegiata
et ī eorum actib⁹ debet ut iur⁹ cõ ſm
bal. ī dcõ l. pe. ff. ex quib⁹ caus maio. et
ꝙ bar. ī l. i. C. de iur. et fac igno. et l.
filiusfa. ⁊ uetera ff. de ꝓcu ¶ Quare
ait dicitur milites sui vñ dicũ⁹ miles dr
ut hic ī gl' hic et l. i. ⁊ i. ff. C. 2o
nõ ī vꝫ quoꝫ cũi modo ꝙ miles testa
ri pt̃ quocũq; modo velit cum scꝑtura
vel sine nam quocũq; ꝙstet de eius vo
luntate illa ē ꝓbanda alias aliq; solẽpnit⁹
dummodo ꝙstet ꝙ duos testes ut hic ī gl
hoĩb⁹ ī. e. ⁊ plane et ī glo l. milites ī ex
pedicione C. e. Nam militibꝰ ī necessitate

ī expedicione liberum arbitrium et ī̃missa ī
omīb⁹ uiris solempnitas que verba ī portāt
q̄ non tenētur seruare nis ciuis ſ̄ tñ
nis naturale uel genitū ī ducta ut est
defensio p̄ē et p̄latio maleficij ſaltem
p duos testes Nec potit ausere nis alte
rius nec ī̃cipe ī testes capitales ī̃micos
astipulātes uel seruos uel ī metallū con
demp̄natos nec eciā potest ī̃cipe testes
p̄te absente et non citata cum citatio est
de ure naturali q̄z deo citatur adam dicē
do ubi es et p̄latur ī de pastoral' de
re iudi et ī cle c sepe de v̄ sig ubi est
glo notabilis de isto libero arbitrio grosso
p̄tādi et per hoc ī gl̄ituēo ad ī̃p̄mendam
dam sup̄ verbo figura iudicij Sz bñ po
terit obmitte iuramentū testis q̄d est
de iure ciuili ut l unicum c de testibꝰ Et
p̄t per partem ī̃mittē ut c tuus eo de
testibꝰ et eciam potit exaiare testes
ī diebus feriatis q̄z ferie ſ̄ indicte de
iure ciuili et puticali ut l fi c de feriis
Et filiꝰ alias solempnitate ī ducta et
ī̃quisita de iure ciuili et per formā stā
tutorū potit obmitte nec tenebitur ser
uare ſm bal' ī l i ff c Et plenꝰ p eum
l filiusfa ff de dona et ī dē gl̄ituēo
ad ī̃p̄mendam ī uerbo videbitur ¶ Qd
aut si statutū dicat non uocetur p̄es
sius dīmodo de maleficijs ostet legitime
dic q̄ illud uerbum legitime ī portat q̄
circa p̄latorē debz seruari ordo et so
lempnitas iuris non circa aliquam p̄
tes p̄ssius ſm bal' dē l filiusfa ¶ Se
cō ī vi alias autē q̄ miles tūc habet
p̄uilegiū circa testandū ſ̄ q̄ possit test
tari ſ̄ q̄dcūq̄z velut sine solēpnitatibꝰ
q̄s ē ī expedicōe id ē ī castro siue exer
citu castrametato Si aut non sit ī expe
dicione sed sit domi uel ī alijs locis tūc
debz testari de iure ciuili ut hic et ī c ſ
ſz hoc hactenꝰ et l pe C e Nam cessā
te eā p̄iuilegio cessat p̄iuilegiū ut hic et
dē l p̄iuilegiū pe et l ducto seyo ſ̄ usu
cap̄ dele ij et sic argumētum ſm gl' ī
uerbo adiuuātem q̄ cessante decreto a
p̄benda cessat p̄benda de quo dic q̄ si de
cret legitime cessatꝰ et monitꝰ a suo su
p̄iore q̄ debeat reuerti ad suam p̄bendā
ī tempꝰ q̄uenienꝰ sibi assignatā ī q̄d
tempꝰ uenire potuit et non uenit aliq̄
iustā eā non subsistēte p̄t bñficio p̄iuā
ut ī c mē et ī c fi ex̄ de clico non
resi et plene p glo et doc ī c q̄m fre
quēter ſ̄ potius ex̄ ut lite non ꝑ

Sed et testari ꝑ Miles ē p̄iuilegi
atꝰ q̄ licet sit filiusfa tñ p̄t testari cū
solempnitatibꝰ a iure ī̃quisitis h d usq̄
ad ſ̄ plane et hoc verū q̄n non ē ī expe

dicione alias si est ī expedicione p̄t testari q̄
modocūq̄z velit sicut alij milites q̄n non
ſ̄ filiusfa ſm glo hic ī verbo si Et con
clude q̄ filiusfā regulariꝫ non p̄t testari
quidēq̄z p̄ sententiā l q̄n ī p̄cēte ff
de testamēt et ī tri ī p̄n medium ī pe
culio p̄fectio ſz nec ec ī aduersarijs et
ī̃imīs bonis l pe C q̄n test fa p̄os ſ̄ fallit
ī castrensi uel quasi castrensi peculio q̄z
tūc si filiusfa miles ī expedicione p̄t test
tari q̄dcūq̄z velut etiam sine solēpnitatibꝰ
leg nec etiam eis testamentū rescripti p̄
ſ̄ctam ꝯstitutionē testamēti apertorem ex
hēditate l fi et ibi per bar C de ꝯstit test
Sz si non ē ī expedicione ſz ī alio loco
uel ē uicinanꝰ tūc p̄t testari ſz eis solē
nitatibꝰ iuris q̄b⁹ ut hic et eis testari
tūc ſ̄ctaz ſ̄ctē ꝯstitutionē Et ideo ī
quasi castrensi ī quo filiusfa p̄t testa
ri ſz cum solēpnitate iuris q̄b⁹ ut ī c
et l et eis testari ſ̄ctē ꝯstitutionis testi
monij ſm bar ī aut ex causa C de
libe p̄te et dic ut ibi per eum et l filio
p̄terito ff de iniusto testa Si aut ē eman
cipatus dic q̄ ita debz p̄cēdi et intelli
gi uel cum usu et legitimā eā q̄lē
redare sicut filios ff⁹ al' testari ē nullā
de quo dic plene per bar ī dē aut
ex eā Et adde q̄d dicēd ī tri

Plane de Priuilegia odiosa militibꝰ
tūc hoc locum q̄n astrin
gūt vere uoluisse testari secꝰ si non uē
ſz tacite uel solatiose hēdem instituerūt
hoc d usq̄ ad ſ̄ quarto gradat l decimo ff e
ubi ē idem tex ¶ Nota ignoriꝫ q̄ non est
p̄ius q̄rendum de p̄iuilegio actus q̄ con
sistat de ipso actu ut hic ī tex ubi p̄ius test
tari debz et si causa mercationis ē p̄iule
giata per constitutū ut debeat terminari
ſ̄tinam uel q̄mitti ī duos mercatores
uel arbitros certe p̄me et ante eā debz
p̄bari et ostiare mercationē eā fraus ut
ait p̄t se p̄te fieri q̄missum Alie si passū
dapno uel decoctum debz emendari dapnū
per formā statuti non emendabit dicti
se passum nisi p̄mo id p̄bet Alie si instrū
publicū debz mandari execucioni de fide nō
mādabit nisi p̄ hoc ostet instrū validum Et
si non mereretur execucionē si ostī nullū ut
hic et dē l duo et ibi q̄ bar et l uni ſ̄
adq̄rat ff de re iudi Dic eā quotiens
ciuis quis se uult admitti ut talem ut q̄
oportz ut mater ut tutor ut nobilis
uel ut populares debz p̄me se p̄bare ta
lem l non ignorat C qui actu non post
no ibi q̄ sine scriptura q̄ testū ita p̄
fici erit a non multe sine scriptura ī
p̄tica uq̄ testū fieri erit scriptura q̄ tūc
valz actus sine scriptura ī tri pce ſ̄ fi
Attende tñ q̄ tūc p̄latus p testes q̄ aliq̄s

sit electꝰ heres in testō nudo verbo fr̄o tes
tib deponētes ꝙ audierūt talem ante ei⁹
mortem existimari sine meritō dixisse vel
le ꝙ tert⁹ esset heres non plurimi nisi dicit
ad hoc fuisse vocatos et rogatos ut hic
t tur ibi quocatos ad hoc Et idem plur⁹
t dcm l dnus et ibi per hanc Et ideo sic cau
tus ut dē verba adiciat t cui⁹ et arti
culus tuus sit. quibꝰ examinādus testes
et sic t testō militis debent ee rogati nam
testm militis tenet per duos testes licz
non rogatos sm ē t afflictu belli Et sm ē
t tentorio debet testari cum duobꝰ testibꝰ
rogatis Et sm est domi debet testari ut
sm l cum vij testibꝰ rogatis simgle in
l militis t expeditione c c licet hic gl⁹
t verbo habuit dicit aliꝙ t afflictu bel
li militis requirit testes Et verum dicit
si testm vel hēdis tstitutio non negatur
tur Sz si negatur debz probari legittime ꝙ
hominibꝰ i duobꝰ testibus ut ff e l iuriꝰ
¶ 2o nō ibi simonibꝰ ꝙ sermones ioco si
non obligāt ideo cum t pcta multorum
ioco se dicto tstituo te meum hēdem vel
etiam non ioco se Sz grā corrigēdi dicto
tibi per antifrasim id t per ironiam tsti
tuo te meum hēdem ꝙ scis hāc hereditā
tem seruare quasi dicat⁹ aliā dissipaꝝ no
lo ꝙ sis heres meꝰ Sic etiā verba ꝙ pro
ferūtur grā donationis vel discipline nō
obligāt ut si dictum tibi sm vas aliquod
tstituo hēdem debes dicē tstituo te hē
dem ut hic t gl⁹ notabili t verbo ser
monibꝰ Silē ut verba causa affectionis vl
amoris et dilectionis plana ut si dicas
volo ꝙ sis filius meꝰ nam per hoc nō
acquiris hēditatē meā sicut faceret
filius meꝰ verꝰ l item et ibi gl⁹ ff de cod
cill Silē nec verba obligatoria cū amici
cie plana ut cum scribo amico aliꝙ que
habeo sꝰ tua ut not⁹ gl⁹ l ij c qui cau⁹
lom exp⁹ cōi li ij et t c cum accessissent
de instru ubi tex dicit non solum de hꝰ ff
de oblig reddit⁹ meis facias ꝙd tibi pet
Silē nec stipulatio vel promissio per ioca
tem obligat l obligationū subtā t fi ff de
ver ob Silē nec datio libertatis per ioca
tem valz per l sicut semel c de libe cau
Sic nec donatio fact t expta l si uerno
¶ 3o ubi bona ālinquo mea ꝙ sm verbum re
linquo additur hēditatis vel quote here
ditatis vel vniuersitatis bonoꝝ et nullꝰ
alius sit heres tstitut⁹ cui⁹ ꝓpositum dictum
hēdis tstitutionē Si aut adiuncta certe
rei vel quātitati bonoꝝ vel alius sit in
stitut⁹ heres vel apponatur hoc verbum
ālinquo t codicill cui⁹ ꝓpositum legatum
vel fideicommissum ideo cum filius hodie de
his hui⁹ legationis vel tstitutionis alibi nec

tamentum sit nullum ut legitur t aut
nouissim c de testa ¶ filius cui sit relic
tum per verbum ālinquo t ꝓmo casu n
dicetur testm nullum sz t 2o sic de quo
per hanc t l hinc verbis ff de hē inst ¶
3o nota ibi se audiuisse dicentem ꝙ test⁹
monii de auditu ꝓpio valz et tenz Sz
de auditu alieno non valz ut l testm ff
de test ut t plenius memoriam non ex
tre ut l ij ¶ Item labeo ff de aqua plu
uiam et l si arbit⁹ ff de ꝓbat Et intel
lige ꝙd dixi ꝙ testimonii de auditu ꝓpio
valet s t hinc quę auditu ꝓpio scripturę
ut stipulatio obligatio Dec⁹ t hinc ꝙ nisi
ꝙ scripturę ¶ Nam si dico ꝙ audiui ꝙ titꝰ
mutuauit tibi x vel vendidit te nō pro
bo ꝙz ꝙd est ꝓpriū vnius sensꝰ alteri attri
buitur cui non queunt sine scr̄a t dcm l
si testm

Cummuno et mutus &c.

Licet miles sit mutus et surdus tamen
testari pt et ꝓpter⁹ necessa militibꝰ circa
solempnitatem testandi ut dcm pro
sui⁹ eis qm sp⁹ t expeditos et am fert tes
tamta nun⁹ militari durāt post missio⁹
usq ad ānum et addito apposita t testo
cuenienꝫ post ānum trahitur zeno h⁹
d usq ad ¶ Nō primo
ꝙ miles t necessium ꝓpter⁹ non solū
circa solempnitatem ut possint testari
quo volunt sine solempnib⁹ nūo testm et
sine alijs solempnitatibꝰ ut ff e v quaꝰ
cūq modo et ¶ plane sz cetꝝ circa per
sonā testantis ꝙz ubi alibi mutꝰ et surdꝰ
non pt testari ut l qui t ptātr ¶ sur
dus ff de testa et t c ti ¶ Item surdꝰ
¶ Miles tamē licet sit surdus et mutꝰ po
terit testari et illud ꝓpter⁹ absentiā
ꝑsonam durat miles post missionē
et post ānum missionis Sz ꝓpter⁹ cōi
cientes solempnitatem non durat ꝑ
missionem et post ānum missionis Vn
miles mutꝰ et surdꝰ vel filiusfa non
existens t expeditus potit testari sed
non sine solēpnitatibꝰ de iure cōi requisit
sim glo hic t verbo hactenꝰ ¶ 2o nō
t Vz et ꝙ t castr⁹ ꝙ testm fert a mi
lite sine solempnitatibꝰ durat usq mi
litare post missionē usq ad ānū Sic
et qui assunt cā rei publice Sz ꝓpter⁹
usq ad ānū ne possit nomen ad nouas
tutelas b de excus tu ¶ Item qui rei
Sz ꝓpter⁹ ꝙd Sz scolaris ꝙ matriculam
matriculam ꝓdit⁹ non tamen sic
dū per ꝙz sunt sim bar l pe ff e pu
uilegiū vero ꝓpriū ꝙ militibus fa
cientibꝰ ꝓdit⁹ non ulterius ꝙ decem
mil l i ff de milit Et quanto tpe durat
sz ꝓprium et ꝓuilegiū dic ꝙ doctores

ī l falsū c de duer hyp Et qd dyc ꝙ Miles
ꝛtumet ꝓuilegiū usq ad ānum post missiō
Intellige post missionem honestam Sec⁹ si
ignominiosam uel si fuit ydemptat⁹ de
crimē capitali q2 tūc non pōt testari sic
nec alio ydemptat⁹ ad mortem ut tenz
hic ī l eo ff si cui ff de testa et l quicū
tū ff de penis nisi ipē miles foret ex
causa r̄eseruatā ī finiā ydemptatoriā q
pōt testari ī castrensi ut hic ī glo ī vo
missione sicut ex causa pōt r̄eseruari filiꝰ
notario ydemptato de falso ī futurum
ydē ut tenz hic ī l ex militari c et
ff eo ti et l duplex ff de tutorib Et
tractatꝰ ꝛogationes potest ydere et pu
blicare sine r̄eseruatione ut ī glo notā
bili ī c ut officiū de hēticis li vi Et
dyc ꝙ ti ī fi cum aliis Nota ī fi
qd ignoꝛat q ī testamētis cuiꝰ ydicio
nis apposite retrotrahitur ad tēpꝰ testi
et sic mstituꝰ hereꝫ filiꝰ ydicione adue
nīēte ydicione existitur fuisse hereꝫ tpō
testi nec quis r̄eperiatur decedē ꝓ
pōt interstatꝰ qd nūq̄ non patitur l qd
dicitur ff c et l hereditatis ex duc ff de
hē mstit Sic etiam ꝙtractuꝰ ydicio ap
posita retrotrahitur ad tempꝰ ꝙtractꝰ
l qui ponor et l qui baliuꝰ ff qui pos
ī prig ha Sed secus ī legatis ubi non
trahitur retro q2 ī eis non vertitur
testi legatum sicut vertitur ī ꝙtractib⁹
ꝑmissio glo ī l uxorem c de condi insc lz
aliꝰ dicat hic ī l si filio ff de vul ob
et l si is qui ꝓ emptore ff de usucap

Sed et si quis &c Testi mūs
solempne ad
mittendam testi pōt ex sto milite nouā vo
luntate ydimari Item miles pōt capi di
sione testi pō testi ex nouā voluntate
ydimare h d usq ad ꝙ secundo Nota
ex pmo q ꝓuilegiū alicui ꝙcessū ī aliq⁹
faciendo intelligit ꝙcessum ī id testi ī
ualido nouiter ydimando Nam si pa
ganꝰ fecit testū non solempne et mi
litem et postea factꝰ miles ydimat
illud ī expeditior de nouo ydignando
testū et aliqd addendo uel remouendo
uel aliꝰ declarando cū voluntate q ve
hit dicū testū uale certe tūc tale testū
qd pō erat ualidum ydimatur ex no
ua voluntate et non ex uetꝰ et valet ut
ex nūc et non ut ex tūc ut hic et l
tribunus ꝙ cum aliis ff c Et sic debet
ex ydimāte agi et non ex ydimato
ut l si qs ex pluor ff ad trebel Et ī q
bus mo testi ītrit pōt ꝙ si quis potest
dz testū non testi ꝓpter nūs qđ a milite
non militante et postea militante et ꝓ
miles cum eo testo decedēte valz et te
nz ut militaris dūmodo de ꝙtractu no

litante miles non constet ut l ī fraude
ꝙ testū ff c et ibi glo 2o nō ī ꝙ dem
qđ ꝙ miles ꝓuilegiatꝰ et hoc q2 per
eū capitis dminutionē trāsiuit ī pātrem alterū
per adrogationē uel fuit testū ī pa
tria pōtate et postea emancipatꝰ de test
tamentum pō fecit non ualuit q2 ipse
manet ī eū nobilitate ꝙ testū valeat
ut miles ut hic et l miles filiusfa
ff c Et mmēū ꝙ tribꝰ capite mutat
pōt de nouo facere multo magis ea fecit
confirmare qđ secus est ī paganus q non
pōt de nouo facere nec unq fecit sola no
bilitate confirmare ut hic ī glo ī vi ꝙ
magnus aut et medio capitis dmutio
nē militis ut q2 sit de capitali cri
mine ydemptatꝰ unde anichilatus pro
testū nec de nouo facere possit nisi esset
ī finiā r̄eseruatꝰ ut dyc ꝙ ꝙ Et
tio ydude q ꝓuilegia militis circa tes
tamenti ꝛsonā circa quatuor primo
circa formā et solempnitatem testi et
circa hoc miles ꝓuilegiatꝰ ī actu pō
circa minores nūm testū ff c ī pn m
de quorum cui modo 2o q2 non ꝛequir⁹
testes rogati qui c ī exercitu belli ut dyc
ff c plane 3o q2 scire pōt pōtrix fi
lium non ītituendo uel exhēdando c c
l sicut et l sicut uel ī utero et tūc valz
legata q2 alis non valeret si ignoꝛanter
pōtrissent putrino se filiū non hre vl
non uxē uel uxorē non ex pgnatem
ut no hic ī auc ex cui c de libe pōt
et l filio pōrito ff de iniust test nisi es
sent legata que ex si scripsissent filiū
se habituri ut est restitutio usurarum
et male ablatorum sīm bal ī dcm l filio
pōrito 2o q2 agnatione sui heredis ꝙ
l velleyam ff de libe et postu s moꝛ
te filio mstituto ī vita testatoꝛis et re
manente nepote pōrito ex ipō filio nō
sumptus testū l qui ut militi et l cui
se 2o q2 pātrem dicē dare uel admē pōt
ī codicill l milit codicillis ff c qđ nō pōt
paganus ī de codicill ꝙ codicillis 2o q2
testū militis facilius ydimatur ꝙ paga
ni ī quibus mo test infir ꝙ nō tñ ꝙ
q2 miles pōt facē testū per substitutū
pupillarē filio impuberi licet sibi nō fa
ciat testū uel certum si facit tñ non a
dimit hēditatē l miles ut ī fi qđ secus
ī ī paganus l q ꝙ quisq ff de vulgu et
pupil 3o q2 pōt decedē cum duobus testis
ff c l querelatꝰ qđ non pōt paganus ī q
bus mo test infir ꝙ posteriore ff 2o ver
santur ꝓuilegia militis circa personam
testantis ī tribꝰ ꝙ ī ydemptato de cri
mine capitali qui pōt de castrensibus si ꝙ
sibi r̄eseruatum ī finiā testari ff c ꝙ q

no Item pt̄ testari licet dubitet de suo
statu ff an sit sui iuris uel non uel lege
ex militari ff i ff e qd̄ secꝰ ē ī pagano
l de statu ff de testa Item ī multo etiã
do qui testari pt̄ qd̄ secꝰ ē ī pagano
ut ff e ff qui primo 13o versantur priuilegia
militis circa psonam instituti ff ut alle ī
capax ut ē deportatꝰ possit testari a mi
lite et sufficit q sit capax tpe̅ testamēti
l neq; ff deportatꝰ ff e licet ī pagano de
beat ee capax tribꝰ temporibꝰ ff tpe̅ testi
moniꝰ testatoris et adiciones hēditatis
l si alienū ff i ff de hi. instit 14o versan
tur priuilegia militis circa ipam substantiã dis
positionis ut q2 pt̄ decedē p parte testa
tꝰ et pro parte intestatꝰ l miles ut ff
e et pt̄ extraneo substituē dicēdo l cen
turio ff de uulgari et pu Et pt̄ hēdem gra
uare uole ut non detrahat falci
diam l m testo c ad l fal de quibꝰ sibus
predictis priuilegijs psequere per tot ī l
neq; deportatꝰ ff e Hz quero an miles
sit priuilegiatꝰ ī hoc q possit mētiri ut
formule sic dic q licet pagano hoc prius
fuerit ut l donationes ī gradibus ff de
donationibus ī militē cui fauere ē substitu
tum q non possit l miles ff mulier ff e
Et idem multo magis ī militē celestis mi
litie i ī clerico ut non possit ēligere
gradum sic ut no glo ī l miles ff de re
uindi Et per hoc ī decō ff mulier ff tē q2
an sit miles priuilegiatꝰ ī hoc ut legit
doctorem gelo pcedē possit hāc opinionē
disputauit dñs Iacobꝰ de mediolano q
cludēdo q ī huius que spectat ad officiū mi
litis et exercitiū debet miles precedē et
ego plenius ī l i c de offi vicā et ī c cū
ad uim xxvi de ubi Imperator pferatur ppa
ī huius que sūt Imperatoris uel Imperatori de
putata ut ī tpalibꝰ Et papa pferatur
Impatori ī spualibꝰ In actu uero q̄ est in
differens non magis appetatur unum q̄ al
teri licet hec duo sint lactea et arma hui⁹
geminādum ad dulcem ut unū semper
egeat auxilio alterius ut ē ī phe huius libri
Hz concludit doctorem legum pfessorem
tanq̄ nobiliorem pferendū per rationes
quas ī decō disputatione allegauit Ma
gnus sūt nūri rei pub q̄ arma ut dixi ē ī
physicis huius libri

Sciendum tamen est

Sicut miles licet sit filiusfa pot̄ testari de
castrensi peculio ita et filiusfa non miles
testatur de quasi castrensi licet debeat
testari sine ius qđ h d Rd igitur statut⁹
de peculio castrensi quo ad potestatē dispo
nendi et testandi statutꝰ de quasi castren
si qđ actenus q̄z grauē filiofamilias ut dixi
ē per quas non actenus ī pn̄ Et pn̄ia

uni concessum conceditur alteri Et sic
unū non offertur filiabꝰ sic nec reliqua
l i ff nec castrense ff de collatio bo ī
ti i ff ex hoc Hz ī castrensi miles tes
tatur uere militaru Hz ī quasi castrensi
filiusfa debz testari cum solempnitatibꝰ
huius requisitis de uere cōi Im peculio
aut̄ profectitio et adūentitio nō pot̄ fi
liusfa testari licet habeat ppetuā ī
adūentitio l pe c qui test fit pos et
dixi ē Hz testari etiam si pn̄ non
gaudeat usufructu nisi ad quas causas
ut ī glo et bar ī l i pma ff de mo
pn̄apli ff ny glo c de sa sanc eccl
et dicam ī ti se ī pn̄ Hz quo an fi
lius possit testari de libris suis empt
a pre ī studio videt q sic nam hmōi
apparatus castrensia et quasi cas
trensia et de eis pt̄ filius disponē ut
de aliis castrensibꝰ ut dcō ff nec cas
trense igitur hoc idem videtur cū
isti libri empti a pre cēseantur ff si
castrensia et possit filius testari ut
hic et hāc opinionem videtur sentire
glo ī l filius c finium hēresf et l que pt̄
filius ff e ti bar tenz ī dcō ff et cō
cludit q si pt̄ emit libros non filius
et eos tradidit filio tam doctori q
tui tradidit ī peculiū quasi castrē
se ad similitudinē castrensis peculii
ut l castrense ff de castren pecu Si
uero filius non erat doctor Hz scolaris
tui si oplerent studiū suū et finiū ē
doctor et sic cepit militare ante mortem pn̄is
tui non pt̄ censeri quasi castrense peculiū
Hz talis donatio morte pn̄is q̄siit
et non uenit ī collōne l i c de cas
tren pecu li xvi Et maxime ī fauorem
studentis ad dcō l que pt̄ filio ff famil
hic ff Nota tamen q debitum licitū
et honestum occasione studij creatiū
ī uita pn̄is tenētur filius solue de cō
tinq̄ eis alienū ut l sed et iuliano ff
q̄d dicitur ff ad macedo de qua per
bar ī dcō ff castrense

Cui non ī pmissum fuit testamentū

In hoc titulo tractatur de pso
nis que testari non pnt Et
diuid ī septē ptes sicut vij q
sonat vij gradꝰ psonarū enūat q
testari non pnt Et primo ponit de filio
familias ibi pōt de iurisdi 2o ibi sed fi
lius 3o ibi Item prodigus 4o ibi Item
surdus ponit de surdo et muto

co ibi cenis ſſ° ibi cuius qui ponit de captiuis hostibus Et pma pe h d ffilius testatu no pt eam pte absentante nec valet eis testm an factum licet eam efficiatur sin uxis ffallit t castrensi uel quasi de quo filis famil' pot testare ad illud cum sit eis pro priis qd non acquit pt nec tenetur gesta de fetibus an emancipati h d usq ad s' pena De filio aut castrensi dic b tit s' sed et testatu In testm filyfall' t castrensi uel quasi uel emancipati filiacte quere Illo igitur primo t pi ubi pntes premisserit q filius si est etatis cetum annoꝝ no pt testari nec est codicillari q qui no pt testari non pt codicillari l. diui s' codicil los ff de iu codi quamuis tn pt ei absentante uel codicillatur uel testet q ultra uolentes delz prede ex libero testatoꝝ arbitrio et non ex arbitrio alieno ut hic t glo t uerbo premisserit Et eam q testamenti factio t publica uerba l. m ff de testa et filis non e integer homo et uo luntas pt non e sufficiens ad integrum dum de hys que ſſ publica uerba q t eis prua pte non curatur ut l. nam qd' ff ad trebel et ita intellige glo t l se nat c c et l. qui t prede ff de testa sim Ja de butra ſſ Quid aut si filius fuit testm et deinde emancipet et cum eodem testo moretur an illud sit testm afferred dic q non ut hic t vi preter hos igitur Seruus comes t codicill et filius q seruus sin uxis pt affirmare t pntia q nam test tuo l. s' fi si filius ff dele m Et ibi per glo et bar et ita intellige hic t glo fi t uerbo decesserit Donationem autem causa mortis bn pt facere filius fa pt con sentiente ut hic t glo t uerbo premisserit et l. cum ut s' l. ff de dona cois mor q licet donatio cois mortis sapiat ultra no bilitatis naturam tamen magis sapit naturam contractus ut no glo t l. si sacra ff t dote plegium et extractu ex arbitrio alieno l. si quis arbitratu de ver obli et l. fi c de contr emp qd' no pt ultra voluntas ut b dixi Et intellige q donatio causa mortis sapit naturam extractus ad modum et formam extrahendi q delz fieri inter ff. pntes donatario et per stipulationem uel traditionem ut l. t tur mortis ff de donat cois mortis Et hodie nudo pacto per l. si quis argentu c de dona que lex d cr hz locum t donatione cois mortis ut tenz glo t l cum pt s' nemo ff dele q Non aut sapit naturam extractus quo ad abilitandam perſonam et io si minor xxv annis q' non pt testari nec codicillari non potit cet do nare cois mortis cetu prede absentante l. i. vi nu si cui ff de iure et ea distra sim lul

in dei l. i. Et ex predicta patet q cum ista donatio sapiat naturam contractus debet fieri aliquo pacto alicui pnti s ipsi donatario vl notario ul' alicui pnti pro ipso donatario alias si filiusfa donat alicui absenti nullo p ipso donatario tempestiue non valet Sz t hoc sin uxis eam mortis donatio alicui absenti valeat tm legatum uel fideicommissum sim bar t dei l. cum hyis s' i. ff de dona cois mortis Sz si t filiusfa non pot valere tm legatum uel fideicommissum q sicut non potit testari nec filius codicillos facere t ab eis relinquat legata ut dei s' codicillos nec filius eam mortis donare ut dei vi nam si cui et l. marcellus ff de donat cois mortis dic q tm et post dictam donationem quomodo ffallitur absentiat pt q filius donet causa mortis no aut sufficeret si pt dicta filio sum absenti de oib que faciet sin bar t dei l. cui hyis s' i. Item an ista donatio sit testm uel co dicilli dic q non e testm nec codicilli sz t quedam ultra uolentes que tamen magis sapiut naturam contractus sin glo et bar t dei s' i. Sz quero quot testes requirantur ad donationem causa mortis dic q duo uel tres c de dona cois mortis q t omnes uolentes ex cepto testo requiruntur saltem duo testes l. fi c de codicill ſſ Item quero an pt possit absentem filio ut sibi pt donet ea q sibi pt non succederet dic q non q non pt aliter iudicari ut donet sint ipsi filii existentes t po testate pris q succederet quorum usufructum ipse pt sz bn pt mutare respectu successoris que non succederet ipse pt ut dei l.

et ibi per bar Et quot modis fiat et re uocetur ista donatio cois mortis et t qbz quemlibet et discedentem cum legatario dicitur dixi b de donat t pm ſſ Item quero an filius ffamilias pot testari de aduentitiis t quibus non habet usumfructum Dic q non ut tenet glo t l. i. s' si ff ad trebel et l. qui t prede ff de testa et ibi per bar et b tr pte s' si ffamilias eo casu quo filius possit testari ad quas causas de aduentitio t quo pt queri. uel non futur usufructus q pot pt consentiente pte c licet ei de sepulc li. vi. et hoc tenet bar t nepos de l. i c de sa sanc eccle Item fallit cont eligendum sibi sepultura quod filius pt eligere et certa ea testata ecclam pte non absentiendo per dem c licet Item fallit t castrensi uel quasi ut dixi b tr i. s' sz et testatu ut hic t vi excepta tm t quo ecclam testatus cont uolentes pte ſſ Sz an per statutum possit disponi et abilitari filiusfa ut facere possit testm bar tenz q sic l. ij ff de testa et dicit ibi per eum Ego no t vi Item si quidem q filius fa libere pt testari de castrensi uel quasi et misticis que uelut hereditas dupliciter distinguat utrum filius si habet eos ut pntibus

si non habz filios alr testm̃ ẽſſ nullum et
ſubiacet hodie querele ut dr̃i ff
et testm̃ ¶ Si aũt mutatur testat⁹ aũt
si habz filios ſibi ſuccedũt ſi non habet
filios olim ſuccedebat frẽs et deinde pn̄
tes ut hic t v si uero testam et l fi C
eod̃ de ſuccess ff hodie post filios ſuccedũt
parentes fratres et pnotes filij defuncti ut
t aũt defuncti C ad tr̃ull Nam peculiũ
castrense uel quasi t ꝓpium pr̃monui
ut t eo possit testari nec id pt̃ sibi ꝓrau
ferre nec creditores pnt̃ nec tenetur fi
hꝰ hic q̃rere cum fr̃ibus ut hic et l
fi C nec castrense ff de collat bono Et
qualiter olim et hodie filiusfa habeat
hereda et qualit̃ filij ſuccedũt t dote m̃
na dic pter bar t l i et vj ff de castren
pecu et plẽ t l post dotem ff ſolu ma
¶ Item aũt ꝓpter delictum pnt̃ aũ bonis
publicatur publicatur peculiũ ꝓfectic̃
et adiectic̃ dic ꝙ non l m C ff utrũq
ff de minо et eq̃uerso ꝓpter delictũ uel
debitu filij non fit execuc̃io t peculio p
fectic̃io uel adiectic̃io qd̃ ẽ penes pa
trẽ de quo dr̃ per bar t l si finita C
si de uectigalibꝰ ff de damn ifec

Pꝛeterea teſtamentum

Im
beꝛ et furioſus non pnt̃ testam et tes
tamẽtum pnt̃ factũ qd̃ erat t̃mule si
conualeſcat eo ſed̃ iubere uel ſane mẽtis
qd̃ aũt factum ẽ ante furoꝛ uel dũ
habz dilucida intervalla valet et tenz
h d usq ad C Item pdigꝰ ¶ Nota ꝙ t
pubes minoꝛ xiiij ãnis et fem̃a xij non
pnt̃ ꝓpter defectũ iudicij i discretionis
testam̃ que non ꝓsumitur ex aĩ iubet
tatem nam etas xij et xiiij ãnoꝝ
debet ex ꝓpletis ut l qua etate ff de
testa ultra tm̃ dies tchoatu ultimi
ãni habet ꝙ ꝓpleta ut hic t glo i que
ponit plures casus t quibꝰ ultra di
em tempꝰ habetur ꝙ ꝓpleta Et plenꝰ
ponit gl t l iij C minoꝝ ff de minо
ubi Et quidꝰ gelude aut ẽ causa furo
rabit aut ẽ odiosa et inuita Si furo
rabit ut t sacerdo testm̃ t manumis
sione et usumptione rei m̃obil tũc ultra
dies habetur ꝙ ꝓpleta ¶ Aꝑuerit tẽ
pus de momento ad momentũ t ex
odiosa Si uero ẽ causa inuita C ꝓtinus fu
rorabit et ꝓtinus odiosa ut t bñficio rel
tributionis minoꝝ furiendo tũc atte
dimꝰ furoꝛ ut sic si ẽ furor ut pu
tabit deinde et ꝙuterius tempꝰ de
momento ad momentũ tunc ꝙpetrabitur
ut l iij C minoꝝ ff de minorib Et hãc
distinctionem ponit gl t c ca t cetera
q̃ de clec Et q̃n ẽ ãnus buſq̃ ad
t ano ſuꝛrogatur una dies tũc festa

et dies p̃cedens ꝙputo ꝙ una dic de quo
buſq̃ dic per glo t dcm l iij C minoꝝ
Et nõ hic t glo t verbo iudicii q iudi
cii accipitur multis modis et t diuer
sis ſignificationibꝰ que ponũtur t glo
¶ Nota ꝙ furioſus ꝓpter defectum mẽtis
testari non pt̃ nam t testamentũ fiendũ
requiritur ſumma mẽtis et non corpis
hinc ẽ q notariꝰ dicit ſanꝰ mẽtis t tes
tamẽtꝝ licet corpe langueat l iij ff de
testib et ibi per bar Si tamen habet fu
riosus dilucida intervalla tũc ꝓpter
testari pt̃ Item si pus fecerit testm̃ fu
rioꝛ ſupueniens non annullat ut hic et
l furioſum C qui test fa poſt Nã multa
ꝓdeſſe utilia fiendi que non deberẽt fa
cta ut l a pt̃ furioſo ff de hijs
q̃ ſt̃ sui uel alie iur ut t C ad aplie eo
de reg̃ Licet enim puniatur furioſꝰ ipa
pena furoꝛis alioꝛ ꝙ ei alia pena addat
et ideo si ꝓpter furoꝛem occideret puer vl
aliũ non puniretur dũmodo illud delictũ
non fecit diſſimulando uel dum habz dilu
da intervalla ut l dnus ff de offi ꝓco
et l pe C ſane ff ad l pompeiã de pa
rricidio Hꝫ debet ipe furioſus custodiri
et tuteꝛari ut si ꝓpter negligentiam
delinquat custos primit⁹ ut l dnus C
lit aũt plectatur ꝙ quis fuit furioſus
tpe q̃dam testamẽti dicit tripli ꝙ me
dicos ꝓtoꝛ t auctꝛ qui interfuerũt eoꝝ
cure ſuoꝝ q̃s iudicio credituꝛ l si semi
C de re milit h xij et t c significatiꝰ
de homic 2o plectatur ꝙ aĩ testm̃ fuit
furioſꝰ nam licet sit ꝓsiptio nature
ꝙ quilibz ꝓsumatur ſane mẽtis ni aliud
ꝓbetur ut dicit gl t l nec codicillos C
de codicill Tiꝫ si semel furioſꝰ aĩ testm̃
ꝓsumitur ꝓsumit⁹ erit aĩ testm̃ furio
ſꝰ nã licet sit ꝓsiptio nature ꝙ aliquis
ꝓsumatur ſane mẽtis nisi aliud ꝓbet⁹
ut dicit gl t l nec codicillos et tenz
gl t verbo apponeꝛe mẽtis t c ult
de ſuccess ab intest 3o plectatur ex simili
bus et actibꝰ non animalibꝰ hoc ſane
mẽtis ut si testis deponit ꝙ vidit eũ
furere et actꝰ furioſi fecit et sibi ap
tantes ſine eo pterit et ꝓpter eoꝝ in
ſaniã fugit et audit eũ aliquãdo verbi ꝙ
fecit de quo ꝙ latr t dcm l nec codicil
los et l vj ff de testm et xxvij q iij t pri

Item pꝛodigus

Pꝛodigus cui
ẽ interdictũ
bonꝝ testandi non pt̃ Hꝫ testm̃ fieri aĩ
interdictionẽ valz et tenet et nõ an
nullatur per interdictionẽ bonoꝝ poſtea
ei factam h d Et hoc uerũ q̃n ẽ fact⁹ in
dicto a iudice ut hic et l iij ff bonis
ff de testa Hꝫ si ẽ fact⁹ ipe iuxta a lege ut
ꝓpter emũ hẽſis t qd̃ merdit uel ꝓpter

crimen lese maiestatis tue testim̃ etiam pñs
fem̃ mutatur ut hic ī glo ī verbo iter-
dicto Item itelligo hoc q̃n interdictio fit
fact̃ a iudice cum causa cognitione no
solum ꝓpter blandimentū missum a iudi
ce pot̃ cuncta q̃ nulli obstabat cum
tali non dicā ei interdictū bonis Sz o
portet q̃ iudex cognoscat de ꝓdigalitate
ꝑceptis plationib⁹ et sup̃ ea pnūciet
Et postea contractū cum eo factū non
valet et debz sibi dari curator cui⁹ aūc
te contrahat sicut datur furioso l. i. c
de cura furio Et ide ī minꝝ capto ut
hic ī glo ī verbo furioso que ē ī pñti
& et ē de cura & sed minꝝ captus Sz
si quis contrahat cum notorio ꝓdigo
q̃n interdictione sibi facta tuc si dolose
contrahit cū eo statim perimit̃ obligatio
ne ī certis malis puta ludi uel libidi
nis non valz contractꝰ Secus si contrahat bo
na fide cum eo non cognoscēte ī actu uel
alterius perditionis l. cum quis scienter
ff de usuris ꝑ empto Quid aūt si
fuit ē interdictio a iudice alicui tali ꝑ
digo q̃n non erat ꝓdigus an valeat
uel non ut sic erit eo possit agnosci uel
non hic ī verbo cuius tenz q̃ simil iter
dictionis valet nisi appellet̃ a quo
dic pot̃ hac ī l. ult cum bonis ff de ver
obligat Quid aūt sit prodigus dic q̃
ille qui ex sermonibus videtur sapiens ī
factis ī sipiens q̃ negz tempꝰ negz si
nem sue rei expensas habz Sz sua bona
dilapidando et dissipando ꝓfudit l. ult q̃
& duus ff de iure et cura. ab hyis
et l. i. ff de cura furi Et adde q̃ ꝓpter
ꝓdigalitatē ꝓtatē pot̃ fieri interdici ad
ministrationē filio et certū pot̃ eū exhe
redare relictis sibi alimentis ne pēnd
hēditatem dissipet Sz nō bal. ī l. furio-
si ff de curatoribꝰ furiosorū Item licet
ꝓdigus ꝓpter interdictionē non possit alie
nare bona tamē pot̃ filios emancipare si
velit assentire Sz non pot̃ cogi emancipare
ꝓpter solā causā ꝓdigalitatis sic bar ī
dcm l. furioso

Item surdus et mutus

Mutus et surdus testim̃ non pot̃ Sz testim̃
ante ꝓfem̃ non recipiatur ꝓpter morbū si
ꝓueniret̃ ex hyd Qui aūt ex aure sine ex
ꝓlatō audit appellatur surdus ut dicit gl
ī l. fi ff de legi tuto bñ pot̃ testari et
dcm actꝰ facere alios ut hic ī text et con
clude hic ī verbo certū et ī l. discretus
C qui test fac ꝓt q̃ mutꝰ et surdus nā
tus non pot̃ testari nisi sit miles Sz si sit
mutꝰ ex accidenti et surdus tuc pot̃ testari
sua manu si sit scribe alio non Si no
ꝓcepit a ꝓncipe si ē mutꝰ tm̃ sine na
turali sine ex accidenti q2 pot̃ scribe testim̃
si sit scribe alīs non nisi ꝓpetret a ꝓnci
pe Si aūt surdus tm̃ sine naturali sine
accidentali tuc pot̃ testari et dcm facere
sicut ꝑsona audiens si sciat articulate
ter loqui q2 nullꝰ est ī tm̃ surdus q̃n si
quis forsitan loquatur super eo nunc ex
aliquibus audiat ut dicit text ī dcm l
discretus hoc enī accidit sepe accidit ꝓut
similis ꝓpter cor̃ vitā et magis ipse ad
vocatus ut dicit hic glo ī verbo amittit
Et adde ī contrahendo ī quibꝰ non requi
tur audit⁹ uel vocis expssio mutꝰ et sur
dus pot̃ contrahe et obligare se et obli
gari l. ī quibusdā ff de act et obli et l.
ubi nō nocet ff de re iuris vñ pot̃ emere
vendē locare conducē et matrimoniū cō
trahe et se ꝑ dote obligare l. mutꝰ ff de
nup do et ī c apud exte de spon Item
pot̃ constituē procuratorē et ipse procurator
constitui ad negotia tm̃ l. mutꝰ ff de procur
Sed ubi requiritur auditus et vocis expss
sio ut ī stipulationē ī qua stipulātes de
bent se ad inuicē audire et respondere l. i
ī ꝑ ff de verb ob et l. i. ī fi ff de act et
obli et ī tutela ī qua tutor debz audire
et respondere l. i. ī fi ff de tute et l. pe ff
de legi tuto et ē de exceptu tu. C. sed Ite
ꝓpter aduersam tuē mutꝰ et surdus non
admittit ī dictis uerbis Sz ꝓto tuē ī ca
sibꝰ ī quibꝰ et mutꝰ et surdus cōtrahe
pot̃ uel testim̃ qualit̃ apparebit uel con
stabit de eius assensu et qualit̃ scribent no
tarius et qualit̃ deponet testes q̃ ipse mutꝰ
uel surdus contradicere cum loqui uel au
dire non possit Quodeo per actꝰ exteriores
et per signa eius hoc apparebit et ita scri
bet notarius et testes deponet q̃ annuit
capite uel humeris uel alia signa facie
do eius assensū et voluntatē expssiua ut di
cit glo notabil ī l. Item q2 ff de pactis
Scribet ḡo notarius sic Cum tribus ꝓpter
actus gravem nature sibi ꝓuenientes loq
non possit volens talē legatū uel con
tractū fieri ꝓrogari si uoluerit sic fie
rē uel legatū annuit capite uel humeris
q̃ sic sibi bar ī l. mutꝰ ff del my et q̃ sali
cetū ī dcm l. discretus et ꝓdicta limita et
intelligē vera ī muto et surdo hñte intel
lectū et bonā discretionē uel eq̃ intelli
gente per motū labioꝝ licet nō possit
audire uel loqui al̃ si non habuit sa
nū intellectū non possit se obligare sine
curatore curatorē sibi dāri ut ē de cura &
Sz et mente captus l. finio ī fine & si pu
pillo ff ad trebel et l. ij ff de cura furio
et ꝑ bar ī dcm l. i. ff de v̄ obli
Sz tuc quero qualit̃ ꝓbatur q̃d fuisse
mutꝰ vel surdus dic q̃ ꝓbatur ex actibꝰ
sibi exteriorib⁹ ut q2 dicit testis q̃ id erat

mutꝰ .q. vidit .q. non loquebatur verba audita
lam plana et aplta Sz ex actibus et signis
ãmendo capite uel humeris uel digito de
monstrando petebat quidq; uolebat et silis
.q. talis erat surdus .q. vidit .q. non intel
ligebat ad uocem alicuius et nichil percipe
bat audiru Sz ois̃ que petebat petebat sig
nis et nutu Et aduerte .q. non sufficit p
bare .q. ante fuerit mutꝰ et surdus et ho
die sic presumatur ꝛ ꝓpter aliq̃d accid̃
q̃d mut̃ cessauit ideo oportet plane .q. ꝛ
tis temporibus uel mensibus diminuerit et .q.
fuit mutꝰ ante tempꝰ celebrati structus
de quo per hanc ff de bono pos
furioso et muto et surdo apertius

Cecus autem non Cecus aũ
non pot̃ testari nisi cum solempnitatib⁹
positis ff l. hac ꝙsultissi C qui testa fa pos
h. d. Et glo. hic declarat solempnitates .s.
ut ius sine a natiuitate sine ex accid̃
quomodo uij testibus et tabellione si potest
hoc ꝙ uocatis octauo teste coram eis ex
primat se uelle testari sine scripturis sine
per nudam patronam et exp̃mat nomen et .p.
nomen heredis Et aut ff solidi uel .p. quo
ta ꝑte instituat Deinde exp̃mat ois̃ legati
ta Et deinde testes et tabellio debent se
subscribere et eorum signa apponere q̃ solep
nitas est uij testium ꝛ firmata erit si cecꝰ
uelit codicillare pot̃ erit cecꝰ facere scribi to
tam suam uoluntatem Deinde cum erunt
tabellionis qui eã legat ff pntia testium q̃
postea se subscribat et sigillent simil cum
tabellione ut dixi ꝛ et deinde pot̃ testa
tor um ex testibus uel alio cum uult hoc fa
cere testibus tradere obseruandi usq; post mor
tem suam et hec forma testi licet habeat
ꝙformitatem cum testo ff scripturis tamen
non ꝛ testium ff scripturis q̃ hec ois̃ ꝙtenta
ff ea nũcupatur testibus Sz non ff testo ff
scripturis Item hac forma testandi pot̃ un
alio crimen non cecꝰ si uult ut dicit l. hanc
ꝙsultissi et ibi glo. ff verbo testandi et
ideo si testor tradat scripturam sue testi
ordinis notario et illud legat ff pntia test
tui et mutꝰ assit notarius illud applicat
legi et assit respondeat notario ff ea
quam si faceret ipse ut lectum ꝛ esse test
timentium ꝛ nullis ut dicit l. hanc ꝙsultꝰ
sicut q̃ cui hodie homo sepe excedentes ꝓpter
sinistre memoria ammisa ista forma debet ser
vari et si fieret ois̃ forma non teneret
Sz quero qualiter ꝓbatur cecitas dicit .p.
nisius q̃ testis vidit eum hos oculos eius
sos et clausos ꝓpter nubes quas aperire
non potuit Sz quid si ipse hz oculos da
tos et non videat dicit .p. tuus cecitas pro
batur ex actibus et signis exteriorib⁹ ut q̃
dicit testis q̃ vidit eum ire .p. lom arduã

per que ꝙsumeret ire ceci et a quibus se
abstinere uideretur uel vidit eum ire de
die pausatim et pausatim petere ff mur
et silicã Nam iste primatio ꝛ sensum ut
visus auditus gustus odoratꝰ et tactꝰ
et ceram furorem et demente ꝓbant ꝛ
signis et actibus exterioribus .p. l. qui
ff dumꝰ ff de tut. et cur. dat. ab hoste et l.
quidã ff eo de condi instit et l. nec eo
decillos C de codicill. sim hanc ff de
bo. pos. qui furio et muto Et ꝓdicta ha
bent locum ff cecus utroq; lumine ꝓuato
Cecus autem ff monoculo ff uno tñ ꝓua
to qui oculꝰ fuerit ꝓ sicut hodie uerius o
culis ut hic ff glo. ff l. fi. C de excus
tutor. xãt

Eius qui apud Existens a
pud hostes
ut .q. sit captus ab hostibus uel sit datꝰ
obsidi non pot̃ testari Sz testis ante suum
valet fictione postliminii si euaserit rever
et fictione l. cornelie si ibi decedat h. d.
Et nota hic de fictione l. cornelie et ꝓ
hanc ff de quibus dies ff quibus non usu
pa. po. sol. C si ab hostibus Et sic fictio ꝛ
transferre de ꝓpio de quibus ꝓ hanc ff
l. si ut ꝓ suo emp. ff de usucap. ¶ 2o nota
.q. captus ab hostibus testari non pot̃ .q. ide
cum ff suum hostem ut ff eo ti ff ꝓh. Et
intelligo de captu ab hostibus q̃ sic ver. hos
tes cum quibus ff licet bellum dei
ff deo C ab hostibus Sz captus ab hys q̃ di
cuntur latrunculatores bis post testum l.
qui a latronibus ff de testa. Et ideo si glo
capiatur ff guerra que hodie fit inter
cristianos non efficit ꝙ seruus ut l. si glo
ignauis C ff quibus ff de capti et per
hanc ff l. hostes eo ti. Et ideo si capiantur
a sarracenis hodierne que ꝓpie latrun
culi dicuntur ut dicit l. latrunculis ¶ 3o
nota .q. datus obsides hostibus uel ab hostibus
non potest testari .q. questum ff obsidatus
sit fisci et eorum qui decessit aliquit non habz
dissimile sim glo ff l. obsides C de testa. et
sic ꝑz .q. licet alius liber homo non possit
pignori ꝙ pecunia mutuata retineri licz
ꝓ pretio possit obligare l. obsides dati et
retenti uel .p. captis redimendis uel pro
pace tractanda uel tractatu ꝙseruanda sim
glo ff dicta l. obsides et l. diuus ff de captiuis
Et intelligo datis populo uel Appio ro
mano uel ab hys ꝛ quos sit bellum
licitum Sz ab una ciuitate alteri hodie da
ri non pot̃ de iure Sz de ꝙsuetudine est
usurpatum sim glo ff l. i. C de pa. qui fi.
distra. et ff c. ex scripto et c
exposito de urbi ff ille glo et per hanc ff de
ten l. obsides et dicit l. diuus ¶ Vltra nõ
hic glo. si ciuitates ꝓsonas qui testari
nõ pnt̃ Item quia adde ff adoptato ad mor

cuilem pñ qui per sententiam ꝛ interdictū aqua et igni In cuius pene locum cessat hodie deportatio ut l. un. ff. ad l. iul. peculat et testim̄ ante sñm mutatur l. ult. qui ⁊ si cui ff. de testi si tamē fuerit testis an sit tenenda pendente appellatione uel tpus sit mortuus an sñam valet et tenz l. si quis post ff. de testa Et idē si fuerit testamēti post sñam ꝺemptatoriā pendente appellatiōe et moriatur an sñam appellationis q̄ tūc tenet testm̄ l. qui a la trombi ⁊ l. ff. de testa Sic etiam qui hodie pñs ꝺemptauit ꝓpter delictū ad mortē naturalē testari non pōt ut dixi ē ⁊ ꝓpter mo Si aūt ꝺemptatus ex forma statuti q̄ si quo tpe venerit ꝛ formā qđ tūc an cuctum ꝺicendo ꝛ liber et testari pōt q̄ ff. de ser exspoz l. si tres sim bal et l. si dum C qui ami. post Et de istis bānitis et fōr statutorū dic per bart ⁊ q. per cū disputata que tenet statutū luctane contra ff. in ca. glo ibi de crim̄ famosū ut q̄ ꝓ posuit famosum libellū de aliquo ut l. lex cornelia ⁊ fi ff. de iniurijs et l. unica de famosis libell uel multebria passus ē ut dicit glo ē de testis ⁊ testes et C. de adl l. cum uir et c. clerici de excess ꝓla et ter dit ꝛ hereſim uel crimē lese ma ut aūt credētes C. de hēret et l. fi C. ad l. iul ma et ꝓpter ꝫhumanitatē criminis Secꝫ ⁊ ſtantes et ex alio crimē ut dixi ē de testis ⁊ ⁊ testes ꝛ eadē glo ibi de statu suo du bitans an sit seruus an liber Et idem si dubitat de suo statu an sit filiusfa. an sui uerus nā etiam tūc non pōt testari vl codicillari nisi sit miles uel veteranus l. ex militari ⁊ fi ff. de testa mili et l. 2. ff. de uul codicillorū Secꝫ si du bitat de statu suo ſ. an sit cuius uel communis q̄ tūc bñ testatur sim bar ꝛ dec l. de statu ꝛ eadem glo ibi Item monachꝫ dic de hoc plene ꝛ aūt si miles C. de sa. ecc et q̄ monachꝫ uel monacha qui uel que mōsterij intrant ꝓpter hūc ꝓpriū ꝓpt testari et filios suos ſtituē quomodo rēmanet sibi ꝓ monasterio cū ꝑt to plus reliquit uni ex filijs si non pōt extraneum ſtituē q̄ per eū ingressum sed quessitū fuerit monasterio Et si mona chus habē filios moriatur in testo filij hñt lēgitimam et rēsidui hz monasterij de quo dic plene per bar et doc ꝛ dec aūt si qua mulier Et que ꝓsone testari nō pñt hijs versibus demonstrat. Testari nequeunt ꝓpueres et religiosꝫ filij ꝛ sa cerdos mente dapnatꝫ et obsess Prodigꝫ ac stultꝫ delirꝫ furiosꝫ ⁊ mutꝫ surdꝫ et cecꝫ dapnatꝫ cum muto surdꝫ et ille q̄m mater tutrix lesit rectus et ille ¶ Qđ de sodomita dic ꝫ non pōt testari ad similitudinē dampnati de crimē falsi sim. la. de bel ꝛ aūt ut non luxuriabitur cōtra naturā ⁊ si coll. vi ff. eod. de excōicato dic ꝙ si ē pbr licet excōicatꝫ non pōt testari agē ꝛ iudicio prōclamari et testificari Secus si occultetur no. glo ꝛ c. decimꝫ de sen. ex li. vi. ibi dicit deum ꝛ nutrito excōicato ut eū in strā non valeāt ff. eod. de usurario dic ꝙ manifestꝫ non valet testm̄ nisi pōt sa tisfaciat de usuris li. vi ff. eod. de clico dic ꝙ clericꝫ hñs administrationē nō pōt testari de fructibꝫ ecclie q̄ exigatur usuris no Non hñs administrationem ſ. simplicē bñficiatꝫ pōt testari de fructibꝫ percep q̄ exigatur usuario ut no. glo ꝛ c. pñ ti li. vi. Ecclesia tamē ab intestato succe dit ut ibi

De exhēdat̄ liberor.

Hic tituli ꝺeterminatur ad p̄cedēa tur ꝛ glo. i. et dividitur ꝛ in ꝙ tres p̄mo tractat an et qualiter filij ꝛ pnēte debeant ⁊stitui seu exhēdari 2o ibi postumi qualit̄ postumi debeāt ⁊ stitui uel exhēdari 3o ibi postumorū an nepotes ex filio uno debeāt exhēdari 4o ibi emancipatos An emancipati debeāt ⁊sti tui uel exhēdari 5o ibi adoptiui an adop tiui debeant ⁊stitui uel exhēdari 6o ibi ꝑ exceptionē An miles teneatur ⁊stituē vl exhēdare 7o ibi mil uel eius tractꝫ an ali⁹ militis uel per lineam maternam ascēdentes teneantur ⁊stituē uel exhēdare et p̄ma ꝓb h. d. Volens facē testm̄ habidum delz filiū ꝛ pnēte ⁊stituē uel nōiatim et non ⁊ter ceteros exhēdare alias testm̄ ē nul lū eriam si filius uno testatore moriat filie aūt seue et alie descendētes post si los ex virili sexu non annullat testm̄ de uno veteri licet non essent ⁊stituti set habebant uos ad retrescendi et poterāt ⁊ter ceteros exhēdari Et nōiatim exhēdatus dicit eius persona certa demōstratur sine per expressionē ꝑsi nois sine appel latiui h. d. usq ad ꝛ postumi ¶ Nota gꝰ ꝙ testm̄ ꝛ quo filius ꝛ pnēte ē ꝑtermissꝰ ē nullū ipso iure adeo ꝙ licet moriatur uno testatore eius testm̄ non evalescat sed est ipso iure nullū Et hoc verum q̄n fuit mstitutus ex ℞ Si aūt ſ. mstitutus veniens ab intestato post ipm̄ filiū tuit testm̄ de cuius p̄tore reconvalescat et subsistentia ut l. postumꝰ ℞ Idem erit ff. de iniusto rup. ꝛ quo filius ꝛ pnēte ē ꝑtermissꝰ si mo riatur uno testatore et ſ. mstitutus veniens ab intestato et est verū duobus geniti̇bus ſ. ꝙ non pteriit aliqd testm̄ ni lidum et solempne de iure ciuili et de iu re p̄torio ut l. si filius qui ꝛ pnēte ff. de libe. et postu. Item ꝙ filius moriatur uno

herede instituto ut l. gallus & nic de legat ibi
dumodo ⁊stituto⁹ sit filius aut exhēdatus ff
de libe et postu. al' hoc testm non i²commo
leset ut substituto⁹ non possit adire hm
magr ⁊ dd l postumo⁹ Item limita p̄mū
dictum s. q testm ⁊ quo filius ⁊ pnāte est
pterit⁹ & nullum q hoc verū si ipē filius
pmt cum declarau nullū al'ś si tacet p
dictm testm i²commaleset de inf pterito ut
heredi semper detur honor⁹ post ⁊ta pa-
tey. et glo ⁊ l filio pterito ff de iniust testa
& hab hoc tenz ubi ⁊ i²peruno⁹ dd l. ⁊ V
circa terad principale Idem ⁊rdligo q filius
debet ⁊stitui pure non aut sub condicōne
pnāna que non possit ⁊pleri ultrā vite spm
nec sub casuali nec mixta nisi ⁊ eo defec
tum exhēdetur ut l. seruus quoz ff de hēdi
nstis et ibi per hanc ⁊ l si p̄ C de inst et
substi Et hmōdi hodie debz hre sine alio
grauamine et sine aliqua dilatione et con
dicione l. qm ⁊ prioulus et l. semp & cum
aut C de ⁊ditt. cest 2o nota q olim filius
et nepotes non debebat ⁊stitui uel exhēda
ri de matre si aduocabat mediet⁹ eo q
ab testatore fuissent habituri et usq ad di
midietat⁹ i q pter illos inst⁹ tendebatur
solue legatu ut hic et l. maximū versi &
de libe pter et ibi glo ⁊ uerbo amittendi ho
die autem sicut filius ⁊ pnāte debet ⁊stitui
uel exhēdari alio testm & nullo ut d dixi
Item filia soror debet et nepotes et filio
mortuo ⁊ pnāte existentes ut dd l. magis
inst uersu et ⁊ c & si mil & ibi dd si mis
tradet⁹ debet notanter ⁊stitui uel exhēda
ri ut dd & si mil Non aut debz exhe
dari ter. extraos s amittendo eum cū cete
ris liberis ulteriorib⁹ gradibus ut sic exhē
dato sit actio et non clara ut hic in
verbo notatum ⁊ glo et ⁊ verbo inter ce
teros Illud autem dicitur fieri notanter
qd ita exprimitur ut de eo nequeat dubi
tari l. t ff de libe et postu et l. certū ff
si certum pet nisi statutū requirit forma
liter aliqd certo ⁊ modo exprimi Nō si statu
tum requirit q ⁊berillus debet inseri nome
pnome et cognome psone et nō sufficit
psonam alia demōstratione reddi certam sīc
expssione pdictarū q solepnitas formal
non debz omitti l. q C de formul Silr in
appellatione ad ⁊rdlocutoria ⁊ qua rehēd⁹
causa grauamis sigillatim exprimi non suf
ficit eas declarare per relationē ad aliqd
p̄ dicēdo causa grauamis exprimo illas que
apparent ⁊ actis uel quas posui ⁊ excepto
nibi meis ut ⁊ de appellanti de appel Silr
nō sufficit acusanti uel ⁊tendēti de fālo
dicē falsitatem fore amissum p̄ut apparz
⁊ quodd ⁊stat uel libro cui⁹ iudex pduc
to Et debz dicē certum id s ⁊ quo et qua
lit aliqd sit amissa ut p̄tor mdr ff de ⁊

nus et l non debet ff de dolo ¶ Sz q2o quot
sūt mōia ⁊ exhēdatione ut valeat dic q qn
q2 ut no glo ⁊ l. ⁊ s aūt hēd ff de
libe et postu p̄ma q notatum fiat ⁊ talit
q designet et demōstret psonam exhere
datam certam 2o q fiat pure et non sb
ditione nisi qn substituit⁹ filius sub cō
dicione casuali uel mixta ⁊ cuius defec
exhēdetur ut dd l nis & pure 3o q si
at a toto gradu ⁊stitutus uel substitus
et non a certa psona 4o q fiat a tota hē
ditate non a quota uel ex certa ff c l cū
quid 5o q iusta et ītima cā inseratur &
de libe pter aliē non licet vīm vers &
¶ Sz nūc quero que et quot sūt ītime cause
exhēdandi filiū dic q sūt xim q ponit⁹ ⁊
aliē ut cum de app cognos & causis ol
vim p̄ma si filius violentas manus iecer
ut ⁊ pnres 2a si ⁊tulit eis grauē et
thonestam iniuriam 3a si accusauit pn
tes de crimē capitali nisi essz aduersus
priatē uel rē publicā 4a si filius eis ma
lefecit et maleficū aduersat⁹ 5a si per
venenū uel alio modo ⁊sidiat⁹ & vite pn
tum 6a si amiserit se nouerce sue uel
gnālme pris 7a si filius accusauit prem
per quā delationē pt grauē dapnū &
passus 8va si filius nolit fideiubere aut se
obligare p pte ⁊luso et ⁊ vmeul⁹ recē
to hoc cū non hz locum ⁊ fecit vellejā
9a si phibuit prem facē testm q tuc si
pt postea testatur pt filiū exhēdare ob
hanc causā si non testat⁹ ppter phibitoz
filij filij pmantur portione sibi debita
et fisco applicentur 10a si filius sit arenarius
et cum arenariis sortiatur nisi pt sit are
narius q tuc ⁊ l. unde⁹ unde ⁊ l. tutelam
tergo 11a si filia nolunt nubē pri no
lēte cum cōmode dotare ſz vitium luxu
riosam elegit nisi pt differret cum ma
turare usq ad xxv ānos 12a si filius uel a
li⁹ essz ab ⁊testato succedens negligat
prem furiosū curare et nutrire q tuc
hereditas applicetur cuidz externeo qui
post denūciationem ⁊ scriptis frem fi
lio et eius ⁊sitionē curauit et nutrī
uit fuerintq et ⁊ grauī ⁊fimonio labo
rantē xim 13a si filius prem captiuū re
dimē recusauit Nam pmittitur filio mino
ri xiv ānis libē posse obligare et ⁊tē
rē pris captiui absq; spe restitutionis
⁊ integre et prem captiuū redimē qd
si non facit et pt reuertat⁹ pt cum ex
heredare Et si pt ⁊ captiuitate moruē
bona affirmātur filio tāq; ab ⁊digno et
applicētur cui⁹ sine cuiusbz et eius fi
lius p redemptione aliorū captiuorum
xim si pt sit orthodox⁹ i. catholicus et
filius hereticus Cause ⁊ quibus filius pos
exhēdare prem uel prauētes sūt octo q

ponitur in dcā aūt ut cum de app cagno
et hꝰ quā de pnām coll' vij p'ma si pr̄
accusat filium de crīne capitali nisi ac
cuset de crīne lese ma uel hereſis in
quib⁹ filius tenetur amittat pnām et cētis
2ª si pr̄ insidiat⁹ fuerit vite filij vene
no aut malefic⁹ aut alio modo 3º si pr̄
immisit manum sue uel cuilibet filij si
enter 4ª si pr̄ phibuit filiū testari t illud
quib⁹ testari p̄t quo casu ē idem qd' in
casu phibito a filio 5º si pr̄ ſsidiatus ē
vite vxoris uel cētis nr̄ ſsidiatis fuit
vite vir̄ q nec p̄t exheredare talem in
sidiantē 6º si pr̄ filiū t furore affectū
curare uel nutrire neglexit quo casu ē
idem qd' dixi t prd furioso a filio neg
lecto 7º si pr̄ filiū captum redimere no
luit quo casu ē idem qd' t prd captuo
et non redempto a filio 8º si filius sit ortho
dox⁹ t catholic⁹ et pr̄ hereticus vñ vi⁹
Dest septē causs filius p̄t exheredari
Parentes ferit uel si ipm̄ grauē dant
Crīme teget eos veneno si petat illos
Detulit t eos furentes neglegat illos
Impios assotiat uel adulterū p̄tis vnat
Nō fideiussit q prd uel hoste redemit
Testari phibet uel arena si miscet
Non orthodoxus uel filia luxurie⁹
Si p̄t ex octo fideiussorat honorē
Accusset filium veneno si petat illū
Communem filij diligit testam q vetat
Sui dem negligit captū nec hoste redemit
Consortis vite crudelit⁹ ſsidiatur
Casus aūt quos frater p̄t exhere
dare finem tamē psonā ſstituit sit tres
nā frater uel soror non p̄t ratiōe testi
fici uel sororis nisi qñ ſstituisset tamē
psonā q tūc p̄t nisi sit exhēdat⁹ ppē
triplicē causam uel casū alterā que po
nuntur t aūt de nup⁹ ſs ingratitudine
coll' vij p'ma ē si pr̄ accusauit mortem
fili 2ª ē si criminalē ſscriptionem
i actusationem cont⁹ eū duxit 3ª ē
si fil⁹ sue ffecauit in fine lactationis nā
tūc ei⁹ patio ad pr̄m uel ei⁹ fratres
p̄uenit Quis quidem debeat plane cau
sam ingratitudinis dicat q heres ut dcī
aūt ut cum de app cog ſs si tales coll
vij et l si quis filiū C de testi ex

Postumi liberi Postumi li
beri delent
ſscire iam nati ſstituti uel exheredari et
eorum condicio pari ē alijs cū nascit⁹
postumus rūpit⁹ testā nisi nascatur ab
extraneo Erat tamen dirā inter postumū
masculū et femineū q masculo debebat
ſstitui uel exhēdari nouissimum ſz ſcīm po
terat exhēdari ſsteri ceteros q d usq ad
postumum Sz postea impr̄ ſstituit i ē
ſs nra q masculi et femine et tā post
tumi q nati si non ſstituātur debent no
minatim exheredari ſz hodie postumi nō
p̄t exhēdari q non p̄t omitte causam t
gratitudinis l si quis t sino ff legis C de
testi ex et hic t glo t verbo rūpitur Et
intelligē dīs de tribus post vitam ſscīm
l postumum C de liber testa ſz descenderet
per femineū sexum et postumos et iam
nat⁹ non t nec iam exheredari ſz corū
seruitio pro eorum exheredatione hēnt
ut t c ff mat Et ideo nec a quo adrogari
dirat testā q tu ſstituas uel exhēdes
filiū filie tue mortue ſz potes cum pre
terire dūmodo iustam et legitimam causam
exhēdationis exp̄mas ut t aūt nō licet
C de liber pre Et plene q hab t l filio pre
terito ff de iniust ex et intelligē postumum
id 2 natum post tumū et p̄ mortē p̄tis
sine ē post testā et ante mortem p̄tis
ut dcī lex postumi Et adde q testā simi
lit de postumos vir instituēdum post
tea nascturos ex eodem matrimonio ſz ex
ex alio ut hic in glo t verbo ſstituta Et
hoc tamen introductum ē fauore testā q
seruandi ut no glo t l placet ff de liber et
postu Et quo inferre ibi hab si testor mā
dauit ibi instrui capellā t domib⁹ suis
hēs iste uel a ſferat ad domos q erunt
tpr̄e eius testā ut l ita legatur ff de au
et ar le tā si testor supponens illas do
mos alienat et illas emat debēs ostium
t domib⁹ nouis emptis ar l t dcī l pla
ce Secus t exheredatione simplē fieri per
hec verba exheredo postumos meos q tā
si vn⁹ solus nascatur mentis exhēdatio
Secꝰ si nascātur plures uel ex eo uel
ex alio matrimonio et ita intelligo hic glo
i Sz si fiert exhēdatio per vicē ut exhe
redo deū et quicūq; filiū meū natū
uel postumū tuū satis notatum dicat
frēs exhēdat⁹ t e ff masculos et dcī l post
tumi ff notatum ¶ 2º nō dr vz quid' testā
q t dicā ter postumi p̄teriti et iam
natum q iam nato p̄terito testā est
nullū sine liberatione⁹ datis t p̄c ff
sz postumo p̄terito interim esse et rūpi
tur demū cū nascitur ut hic Et si mo
riatur vno testatore qualescūq testā de
iniust p̄terito ut l postumi p̄teriti ff de
iniust test ¶ dā secꝰ t iam nato p̄terito hēs
moriatur vno testatore non reuocabit
nisi sint ſstituti vendicet ab hereditate ut
illud affirmauerit ut dixi t p̄cedit ff cū
aūt moritur post testatorem iam nat⁹ ut
postumus aūt nullo iure affirmat⁹ testā
ut l q ff de postu hē nisi et t ff de post
tumis ¶ 2º nō ita abortiū fecerit q filius
abortiuus nō rūpit testā q proinde ē ac
si nat⁹ non esset ex quo non t nat⁹ iuxta
alt ut hic et l ius mortui ff de ver sig

Mulier tamen que sua oppressit vsuram uel
aliud accepit medicamentum ut faciat abor
tum ante ptum vsufructum qd' ē ānī xl
dies ī masculo post conceptionem et lx ī
fēā relegatur ut ff de ex crimi ⁊ di
uus Et ibi per bar nisi hoc fecerit ppt'
pecuniam qz trīc capite punit' uel si cle
ricus ff de penis ℔ post ptum vsufruc
tum tenetur l pop de ppriis ff l cor
nelia ff de sicariis et l si mulierē et l
l ff ad l pomp de ppriād et cyē de ho
micid' ⁊ sicut ex lr̄arum ubi vide Et
silr̄ punitur dans poculū uel aliud me
dicamentum mulieri ut faciat abortum
uel etiam poculū amatorū ī ut ea
lescat ī amare ff de sicar' et l si quis
aliquid ⁊ qui abortionis ff de pēn Et is
tu hīs notanter cōes mulieres clamdes
tine adulteriales et meretrices et posten
abortū facē cōantes ¶ Quid aūt de post
humo excisso ex ventre matris an red
datur testō dic q sic si ē natus cum spē
vitali Etiam si mr̄es al' edidit non sit ut
l qd' dicitur ff de libe et postu tū talis
filius non ītret condicione apposita ī
facto si prepit qz non dr̄ prepisse ut l a
uicula ⁊ si ff de v̄ sig

Postumozū aūt si testator hītē
filiū et ex eo
nepotem et ambos ī pūāte zēe Volt tes
tari nec eis testm̄ ītpatur debz post
filiū ītstitui uel ex hereditatum substi
tui uel exhēdare nepotem ne filio sub
lato de medio ad mortem testatoris ne
pos ītpiat tenere pīmū locū sūctis
ītpat testm̄ ad sīlitudinē postumi pos
tea nati h d ūß ad ⁊ emancipatos con
tra ff de īnof testa l postumos ubi est
idem tex Non habet igitur nec testator
perse ītstituē uel exhēdare nepotem ex
filio ī pūāte cui filius precedens ī gradu
teneat pīmū locum sūctris ⁊ pīma cura
sūctessionis Dz causatur quellit ītstitu
uel exhēdare nepotē ex filio ī pūāte ne
si filius ān mortem testatoris moriatur
nepos accrescēdo i ītpiendo tenere pu
mū locū sūctessionis tanq̄ suus et agn
natus nepotis se preteritum non rūpit
testm̄ et hoc fiunt ḡsilia ḡdam l vellem

¶ sic dicat testator filiū
heredem ītstituo et si ḡtingat eū mori
ri uiuo nepotem substituo ut l gallus
⁊ nūc de legat ff de libe et postu sed
l gallus ḡsulit quilr̄ testator ītstituit ne
potem postumū ex filio nūcupe ut dicit
sic filiū ītstituo Et si contingat filium
mori me uiuo tūc si quis nepos ex eo
nascet' ī x mēses proximos p quos mor
to hēdem ītstituo ut dēt l gallus ī pūn Et
hoc Volt hic glo ſi ſuper verbo ī qua lla

sicut nepos iam nat' ptereat moriente
filio ī uita testatoris rūpit testm̄ ita
postumus ptereat qui ē nepos ex filio
si nascatur post mortem filij uno anno
prit testm̄ ut l gallus ī pūn et l si quis fi
lio exhēdato ff de īnof testa qd' ē verū
si filius nat' uel saltem ceptus ī vita a
tri nam si fuerat ceptus ītpse et abu
sive dic nepos ℔ potest extrinsec' et
nichil attingē testatorem uel ullo mō ad
eius sūctessionē vocatur qz al' nō fuit
vnificatū tpore mortis pris ℔ ex psona
pris tūc potuit venire ad sūctessionē
aui ut dēt l si quis filio et ibi p angē
et l treb eum se ff de suis et legi et
ī de hīs que ab intes ⁊ cū aūt ¶ Sz nūc
quid illd' ḡsilium q testator cuius potuit
de nepote habeat locum tam ī anno pīno
q ℔ materno dic q sic ℔ ī anno pīno
nepos dicetz testm̄ nullū uel contrabu
larz Sz ī mēno nepos pīterit subduc
ta filia de medio querulanz ℔ iusta et
legitima causa non īserta pbanz q eius
preteritio p exhēdationē haberetur ī e
⁊ mīe et hoc Volt hic glo ī verbo pu
tabo ¶ Sz quid si filius instituto moriat
post mortem testatoris an nepos pīte
ris rūpet testm̄ qz tūc mortis testatoris
subintrat filius qui tenebit pīmū locum et
sic tpe mortis testatoris testm̄ valuit
et habuit vires et effectū ut hic ī gl'
ī verbo uiuo et l si quis filio exhē ff
de īnof test et dixi ē ⁊ nō ī sūctessione
ē testm̄ ītpitur erit ergo minor tpūs mor
tis ut dēt l si quis filio et ibi per ange
¶ Item quid si filius sit hes exheredatus
et nepos pīterit et moriat filio exhē
dato post mortē aui uel per similē qz
la abscidit an nepos pīteritus annullat ex
pīma ppōna testm̄ per querelam qz qñ ne
potem pīterit avus potuit pī eius ī gra
du pīterito nepotis habetur p exhēda
tione Et ideo ītentabit querelam in
qua ē locus sūctessionis edicto ⁊ uerū opi
ut dicit ī de legi agz sūctes ⁊ placuit
et ego si filius emancipatus testatorē ut
eius filiū exhēdet et pretiū pīterit illam
filio exclusō querela per sententiam ℔
pīterit cum pīteritio hīs p exhēdatione
qñ aūt predit cum ī gradu rūpit testm̄
per querelam ē hec ī dēt l postumos
et ī l ī suis ff de libe et postu
et l pē filius ff de testi testa qd' di
cit glo hic ī verbo uno et ī dēt l post
humus ¶ Item qd si filius ī pūāte sit ī
stitutus et nepos ex eo filio ī pūāte sit
pīterit et iterum ān mortem testatoris
filius exeat de medio per emancipationē
⁊ q interim emēdatus a pre an nepos
qui i'manz ī pūāte rūpit testm̄ glo ī

l gall' ꝙ et quid si tm̃ ff de lib et postu
)mun ꝙ testm̃ rūpitur q̄z ī successiõe
et testõ dat dnm̃ mter suū et emãcipa
tum ꝙ emãcipatus non sumedit sicut
olim et ideo excluso filio nepos ī ptāte
retent' experiens se preteritum vīpret tes
tmentū ℔ Quid tm̃ tenz ibi bat q̄z primo
sublata ē dnā ptēr suū et emãcipatū
et ita hodie debz īstitui vel exheredari
emancipat' sicut sup' l' melius C de le
gi here et ī ꝙ nullo ī aūt de hīs ab
intest' coll' ix et ī c ꝙ mūd Et ideo tm̃ fi
li' licet sit emãcipat' tenz primū locū
et predit nepotem non fiunt mīe īstī
tuē vel exheredare nepotem et per ons̄
nepos vīpere nō pt̄

Emancipatos Emãcipati li
beri olim de iure ciuili non debebant
īstitui vel exheredari de necessitate sed
de iure pretorio emãcipati liberi tam
masculi q̄m femine debebāt īstitui vel ex
heredari et masculi debebāt exheredari
nomĩatim et femine poterāt ītер ceteros alꝫ
si non īstituerentur vel exheredarentur
pugnabant testm̃ per ℔ tri h d Etiam
igitur emãcipati olim īofficiosi et in nul
lo sumebant per l xij tri et ī de here
q̄ ab ītest ꝙ emãcipati ℔ ptor postea
quitate plenū vocant eos ad successio
nem de iure suo ꝙ per suum bo post ut
hic et dõ ꝙ emancipati postea vero in
trinsecus mutor statutum q̄ isti emancipa
ti non solum veniunt ad successionē de
iure pretoꝛ ℔ et de iure ciuili ꝙ per eō
strictus est et l' Imperiales et ita debeant e
mãcipati īstitui vel exheredari est iustū
et hūmanū eos sicut filios ī ptāte ut ī c
ꝙ mūd q̄z sublata ē dnā emancipatione
et pa po ut ī ꝙ milla aūt de hīs q̄m
ab intē coll' ix et tertiꝰ ß ꝙ per tenz
tm̃ bat ī l' filio preterito ff de inoff' test
et ī ꝙ ex causa de lib ptē q̄ remanet
hodie dnā ītер sint et emãcipati et hō
q̄z suus p̄terit' a pr̄e ē adiecta ea dis'
testm̃ et tenz glo ī ꝙ exhēdatos et m
aūt de hīs et fil coll i et ex per cons'
tabulare ℔ emãcipatus p̄terit' a pr̄e ea
īsertione iuste et hūme cause non dicit
mullum ß hz mētem venire per con'
ten tm̃ Sed aūt filius preteritꝰ a mre si
ue sit emãcipat' a pr̄e vel non exheno
ipā non hz ī ptāte cui p̄terito hz pro
exhēdatione et ideo filius vīpit testm̃ p
querelam si ea non ē iustū vel nō p
batum ut ī c ꝙ mūd ℔ si non adiecisset
iuste et hūmanā causam ī sua p̄terite
tur filius dicerz testm̃ nullū q̄z non hez
p̄terire sine expssione causē ignatiꝰ di
mis ut aūt non hez C de lib p̄te Et ī

quib' sit hodie sublata et dnā eman
cipatione et pr̄e ptēr dic plene per ā
gre ī l' gall' ꝙ et si q̄d ff de lib et pos'
et dnā ī ī ꝙ ß h' quidē Et adde q̄ licet
īstitut' non possit cōm tabulare testm̃
q̄z p̄dm locum ē successioni ex testō nō
hz locum ab intestato l q̄ dn̄ p̄ ff de
acq' post tm̃ aliqn̄ licet quis sit īstitut'
extabulat' testm̃ si alꝫ omittat eādm̃
ut hic ī gl' ī verbo exhēdari puta si u
nꝰ filiꝰ ē īstitut' et alꝰ p̄teritꝰ si nō
īstitut' nolit p̄r̄ instituꝰ et contabula
re ppter p̄dictam filij p̄teritꝰ l' iij ꝙ si ꝙs
ex liberis et l' si post mortem ꝙ si ff de
contrah q̄z bñficio multi q̄rebāt ex ut'
tuo possimꝰ vn̄ ge alīꝰ te īstituo licet ñ
cont' te ut dicā l' si post mortē ꝙ et
ibi per bar

Adoptiui Adoptiui liberi ꝑ īstitu
endi vel exheredandi
a pr̄e adoptiuo q̄m ī ea ꝑ īstitute et q̄z
ꝑ dati ī adoptionem avo vel pno mūo
vel pno q̄m filiꝰ suus ꝑ emãcipatꝰ Et
tamen durante adoptione p̄ nātus et
legitimꝰ non tenetur eos īstituē vel ex
heredare ß postm̃ ꝑ emancipatꝰ a pr̄e ad
optiuo tūc p̄ adoptiuꝰ non tenetur eos
īstituē vel exhēdare p̄ aūt naturalis
tenetur eos īstituē vel exhēdare sicut fi
lios emancipatos h d usq̄ ad ꝙ ℔ h' quid
Et ꝛclude hodie ꝑm l' cum ī adoptiuus C
de adop q̄m adoptatꝰ trāsit ī ptātem
adoptantis tūc hz illud ius ī bonis pa
tris adoptiui q̄z filius lēgmꝰ et naturalꝫ
ī ptāte exīs et ideo quicq̄d p̄ adoptiuo
bona p̄fecerit plenū ius et adiectum
quo ad usumfructum et filiꝰ debet īstitui
vel exhēdari a pr̄e adoptiuo alīꝫ vīpit
testm̃ sicut filius lēgmꝰ et naturalꝫ ex
istens ī ptāte non aūt pt̄ vīpē vel q̄
rulare testm̃ p̄r̄ naturalꝫ et sic p̄r̄ na
turalꝫ non tenetur tūc cum īstituē vel
exhēdare cum non sit ī sua ptāte et sic
sit loco extranei ℔ postm̃ ē emãcipatꝰ
a pr̄e adoptiuo tūc ēmancipatꝰ iuris p̄r̄
naturalꝫ et ab eo debet īstitui vel exhē
dari alīꝫ vīpit eū testm̃ Non aūt vocat
ad successionem p̄r̄ adoptiuꝰ nec de
iure ciuili nec p̄torio ut hic ī v emã
cipati q̄z per emãcipationē cessat iura ad
optionis dissolutē ut dnā l' eū ī adop
tiuus ℔ si aūt adoptiuus non transeat
ī ptāte ß remaneat ī ptātem p̄r̄ na
turalꝫ ut q̄z datur ī adoptionem ex
neo tūc p̄r̄ naturalꝫ tenetur eū īstituē
vel exhēdare si alꝫ non p̄cedit ī gradu
Alꝰ enī testm̃ vīpitur ab intestato sicut
dic et ß p̄r̄ adoptiuus non tenetur eū
īstituē vel exheredare ß dūtāxat adopti
one sumedit ab intestato et solū tm̃ non

autem agnatus uel cognatus prius adoptiui
Si aut adoptio sit finita per emancipa
tiu prius adoptiuus quondam non succedit
ei ab intestato Et adde l de adop ℣ ſ
hodie et ī de hē ꝙ ab intē ℣ at hȳ qui
ubi tex clare loquit et ℣ ſ ea quā Et
inde que ibi dixi Arrogatus aut etiaꝫ
ea una ī bonis prius arrogatoris et ut
sui heres ei succedat ut dcm l cit in
adoptiuus ī si die plē per doc ī l si ar
rogatus ff de adop ¶ ſ quid si filius eman
cipatus et postea arrogetur succedat prius
naturali hodie durāte adoptione siue ar
rogatione doc tenet ꝙ sic ī de agn̄ per
arro ī gl ī v nus agnationis qz per
mutationē colliꝫ agnatio et ut agna
tio succedebat prius naturali ut ibi Sed
hodie agnatorum et cognatorū sibla
ta ī dca ut ī ℣ si vero ī frēs ut ī aut
de hē ab intē ℣ igitur ſ huic opponi
tur ſ arrogatus hȳ successit una tm̄ qꝫ
naturę sil cum aliis fratribus suis ut C
ad orphi ī pn̄ ¶ ſ quid si vnus de ēi
tate datur ī adoptionē cum altero ei
mutatio desinit ee cuius sue emutatio
originalis dic ꝙ non ſ extraneus ei
nus et munera et honores ī veraꝫ ob
tinebit ut l ī adoptionē qui ff de adop
¶ ſ quid si uocetur inter ad munera
veraꝫ emutatio dic ꝙ debz pferre emuta
tem originē sui ꝙ ī dcm l ī adoptionē
Et de hoc dic per hanc ī l assiduo ℣
filius ff ad munici

Hñā vero constitutio ꝛc

Sublata dca que olim erat inter filios
masculos et feās per virile sexū des
cendentes ut C eo ti ī pn̄ et iter posthu
mos masculos et feās ut C e ℣ post
humi et iter emancipatos ut C e eman
cipatos debent ocō hodie īstitui vel no
minatim exhēdari al℣ ocō pnt̄ rumpere
testm̄ etiam si sint adoptiui h d usq ad
℣ ſ ī expeditior ℣ ī adoptiuus dic ut
C ℣ ꝙ Remanz etiaꝫ hodie dca iter
filios et ulteriores descendentes p virī
lem sexū et descendentes per femineū
qz qui descendit per virilem debet no
minatim īstitui uel exhēdari a pnt̄ibꝫ
ut hic et l maximū vicī C de libe
ter ℣ ſ qui descendit per femininū pnt
poterit dūmodo īstituat causa que est
ſ lēsa et iusta ad exhēdationē ī e ℣
nt̄ Item remanz dca iter posthumū et
ea nata qz posthumꝰ non pt̄ hodie exhē
dari cum causam ingratitudis mittere
non possit ut l si quis ī sua ℣ legis C
de ītoff testm̄ et dixi ī dcō ℣ posthumi
℣ eam natā hȳ pt̄ exhēdari adiecto
unam de causa quam dixi C e ī pn̄ Ite

remanz dca inter suos et emancipatum ī
modo rōnabiliter qz suus ī ī pnt̄e exheꝛ
dationis causa adiecta dicit testm̄ nullū
et pt̄ eum rōnabiliter per exhēdationē pre
terito ℣ emancipatum preteritum adiecta cau
sa et lītima cā exhēdationis nō pot
dicī testm̄ nullū ℣ hȳ nisi rōnabiliter per
contēta tm̄ ut dixi ī e ℣ emancipatos
et ideo si non potuit honorū pos per cōtēta
ī animum exheredationis prosequi l i ℣ largius
ff de iniust edic et l pe de suis et le
gi et l ij qui adem ad bo pos Item
dca remanz ī abstentione et pena hē
ditate rationabiliter qz suus et maior xv
annis ī crimīb rationabiliter pt̄ abstinēs
qua fecit de pena hēditate debuit here
ditatis non distractis ℣ ī code statu
manentibꝰ l fi C de repu hereditā Sed
emancipatus qui rēpudiat successionem
pēnam pot ī animum cum dcm rēpudia
tionem rēuocare et sic licet regulariter
illam licet variare cum eandē ee nec
essa cum diuersitate ymyxtā ī regē mu
tuatę essentiē de regī cuī l ij Cui fil
lus ī hoc casu fauore libertatis ut admit
tatur variando qz scripturā ē mutare
ppositum de bono ī melio l nonnūq̄
ff de collā bo et ibi p hanc Item ē dca
qz pt̄ asserentes uel legatum ī testo a
liquis filio emancipato non ī filiū uel ēssi
lium ℣ asserentes filio emancipato sit l
liberis ℣ i ff de fidei Item dicit dca
ī obitus differentiā quos ēdicit prud po
testas de quibꝰ C de patria po ℣ nus
aut ī glo magna Et ideo emancipatus
non trāsmittit hēditatē patris nō agno
tum nisi ad descendentes suos qui sunt
ī ī filio qui transmittit ad quascūq
ut l una C de legi qui autem p tabu Ite
emancipatus pt̄ scripte pertinaciā mu
tuo et nouerca qui sunt ē ī filio l i ff
ad mace et l si cum ℣ uoto ff de collā
Item emancipatus testatur ℣ non extat
ī patre nisi de castrensi uel quasi l fi
C qui test fa pos Item emancipatus pt̄
ee ī vidēs sine ofensa patris sui ī filio
l si ℣ mitto C de bo ℣ libe Item eman
cipato pupillo Datur tutor ℣ non ī pnt̄
te l ij ff ad municip Item emancipato
non substituit pupillariter ℣ ī pnt̄e
extat scriptus sit l ij ff de vul et pu Ite
successione aut ab intestato sublata ē
dca iter suos et emancipatum et pater sui
credit l mercātiq C de legi hic que ab
intest sibi ī successione ī testo non ē dca
iter suos et emancipatum licet glo tene
at contra ī dcm l gallus ℣ et quod si tm̄
Et si filius īstituitur et nepos substi
tuit licet vivo pre filio emancipato
non apparet vocatur nepos qz suus ē

filius licet emancipatus qui obtinet primum
locum ab testato et filie debz optinere
ex testo ut dixi C. C. postumorum. Item
q. quereland testatu regulat nuq; cuiq;
di si q; qui esse poterunt et testo cuiq;
do l. patrifiend ff de testi test et l. i. C. i.
ff de conte tu et cui non debetur le
gitima non cupet l. postumi. C. si quis
ff de testi test. Ex quo tenetur si filia p
hibetur per statutu succedat existenti
gnatus tue si filia et preterita no cuiq;
testu q; non pt ab testato succedere
eo cupto et sic excludetur per illam
exceptione tua non interest sm bal. qd
limitat unge et verum qn ff. statuta
venientes ab testato si ff. statutum aly
tue pt cuiq;re ut aperiat via agna
tis venientib; ab testato q; per se cui
pere non pnt et sic hi beneficiu potit
et venale q; filia accepta peremia ab
agnatis poterit cuiq;re ut l. filii. C. ent
igitur ff de conte tabl sm angelu et deo
C. et qd si cuntis. Quinto ulterius an cuiq;
to testo ex causa preteritionis uel exhe
dationis annullentur totum testu dic q;
maneat quatum ad hedis institutione
ff. cetera firma maneant. s. legata et
fideicommissa fideiussoria et vsu et alio
rum tutoru et executoru ut i. auie q;
est C. de libe pte et dic ut ibi plene p. bart
i. l. filio preterito ff de iust test. Sic et i
multis aliis casib; cuiq;to testo deficit
legatu ut l. est qui C. de fideicom

Sed et si in expeditione ;

Preterito milite i expeditione degen
tib; sine testa de filio ita nato uel postu
mo hic p exhedatore h. d. secus si non
sit expeditione q; tunc debet testu ut
cet ut i gl. Item secus si ignoraret p
terit ut q; putabat filiu mortuu uel
uxore non pregnante q; tunc no tenz
testu et i dubio psumitur secusse si
de filio fecit mentionem aliqd sibi lega
do l. sic certe et l. si ea uel i utero C. de
testa mili et dic ut ibi. Secus aut est
i paganu cui preterito non hic pro ex
heredatione pmo testu et nullum ut
b. e. i pn nisi sit mil uel ascendens
per lineam mascula cui preterito filie hic
p exhedatione dumodo causam ingrati
tudinis exprimat ut i. C. ge uel nisi
sit paganus preterito errore uel ignoza
ut q; filie filio errore plato credebat
filiu mortuu q; tunc est idem qd i mi
lite q; testu annulla l. cum ff. de libe
et postu et l. postumi. audiscentes
ff de hed inst. Sz an qd dicitur hic ha
beat locu i milite sine uxore quia fi
liussa testat de castrens. glo. hic in
verbo sua tenz q; habz locum i milite sine
uxore. s. q; cui preterito hic p exhedatore
et sic contra cui testu datur. quia tu
dic q; imo hodie testu de castrensi uel
quasi fm a filiofa post querela et per
querela expugnatu et rupti nisi ad fructu
qui est i expeditione ut dixi b. de test
i. C. ff testatu

Mater uel auus pnus

Preterito mil uel auu mtem et filio
rum descendentium per lineam mtem
hz p exhedatione et eoru testu p querela
inofficiosi test expugnatur h. d. Dic ego pre
terito ascendentiu ex linea mterna sed
de descendentib; hetur pro exhedatore
ut i. glo. i. Sic et preterito militis hec
p exhedatione ut i. dicta per l. i. C. de libe
ter ff. qui a pre. Silic qui nepote preter
preterito auu p exhedatione hic ut dixi
b. e. C. postumoru. Item qd si filius sit
exhedatus. Nota igitur hic q; cui test
tamento mtis et aliorum ex linea mterna
filio apparet solum i medietate querele inofficiosi
testi. Illam filiu de mre cuiuli no potest
venire ad dicendum testu nullu q; ho
apparet solum suis et i patre existentibus
Silic non pt venire de mre preterito vel
per beneficiu bo. pos cui ta q; illud bn
ficiu tribuit pter filios emancipatos pre
teritos ut b. e. C. emancipatos. Vi qn si ne
q; Sz filius mortuo fuit i patre mtis et
aliorum descendentiu per lineam mternam
et p quib non potuit emancipari et io
non datur sibi cui ut l. aliud C. ad testi
ff de cui ta et hi i gl. i verbo adieto
Et hoc e verum q; filius preteritus a mre
et ab aliis descendentibus p lineam mternam
habz solum querelam inofficiosi testi qui mu
ta et lineam cui igratitudinis e al. et
ho de mre nouissio dicenz testu nullu
q; preterito causa e de sua ut i. auie no
liceret C. de libe pte et hi i ita nato Sz
i postumo preterito ab auo uel ab auia
non pt ~~capere~~ miseu cui q; tunc non pot
omittere causam ingratitudinis ut l. si quis
i filio C. de inofficio test Et ideo si
obtineat primum locum successionis et
non reperiat se institutum dicit nullu
sm bar. i l. preterito ff de iust test et i
auie ex causa C. de libe prete. Ultro no
p declaratione huius tituli ad sciendum
quilibet descendentes preteriti uel exhe
dati tripant testu dic q; aut queritur de
preteritione aut exhedatione fiat a pre
uel ex linea aut a mre et ex linea Si
de pre et ex linea tunc quis aut de filio
i patre aut emancipato Si de filio nepo
te q; aut preteritur et tunc dic testu nul
lus et ec pt cuiq;re per conten ut l. mar

mū verū C de libe pcte. Aut exheredetur & si est adiecta causa rūpat per querelā quo ad īstitutionem si causa non probetur al' ea pbata repellitur ut ī & exheredatos ī aūt de hē et fal. Sz si non ē adiecta cā dic nl' lum q causē īserto ē de sbā ut ī & ſſ. Si' quaq; causā ī aūt cum de app. cog. coll. vm Si de filio emancipato ḡcludē si fuit exhēdat' ē idem q̄ de filio ī pēte Si fuit pēter' si ne expssione causē dic nullū et pō cō tra sicut filio ī pēte qui etiam dicerent nl' lum ut tem; glo. ī dē & exhēdatos Si nō de pterītione uel exhēdatione fēā a mīe vl' eo' linea ḡcludē q̄ pēter' uel exhere datus rūpit per querelam tm si causa fu it expssa alīs dic nullū ut ē dun Qualit' aūt descendētes pēterīt uel exheredati a descendentibo rūpit dic q̄ eōdem modo rū pit sicut descendētes Et ideo si querus de mīe et de descendētibus per lineam mīna ḡcludē q̄ rūpit testm̄ sōlum per querelam si causa ī īserta alīs dicit nullū sicut ē dixi de filio Si querus de pē et eo' linea ḡcludē q̄ si pē ī pterītus uel exhēdat' a filio emancipato uel a filio ī pēte rēs tante de castren uel quasi castren non adiecta causa testm̄ ī nullū ſ si a filio e mancipato ī pēter' sine cā trā pē rūpit per cōtra l. i. ff si quis a pa fu manu. Qualit' aūt collaterales pēterīt uel ex heredati rūpant ḡcludē q̄ frēs utrīusq; uīncti uel ḡsanguinei tm uel exheredati sine pēterīt rūpit per querelam tm si tur pis psona sit īstitutus et nō p aliquā de tribus causis īgratitudīs quas ē dixi ē c ī ſi Sz tm nullo modo rūpit l. frēs c de īoffi. tes Et adde etiā q̄ ī collaterales cōsū pretēsito habentur p exheredatione Et ideo sine fī sit pēter' sine exhēdat' solum habz querelam non autem īficiat q̄ ad rūpendū l. i. & liberos ff si a pare q̄s manumiss fuit Sz an fī rūpat testm̄ ī totum an vero usq; ad lēgatam sicut fēr pdīc dic q̄ si turpis psona ut meretrix ē īstituta tūc ḡpter eā odiū cessādibus ī totum l. pdīc ff si quis a pa Que ro an fī teneatur de ūtūte ī sua exhere datione uel pterītione īserere causam īgratitudīs dic q̄ non Sz si fī agat cōtra tut. pē psonam īstitutam ipē heres tur pis psona potest apponē de īgratitu dine ut ī aūt de mīp & īgratitudinem coll. mū ff Sz an iste tres causē īgratitudīs de quib' dixi ē ī pōt repellant fīem uel sororē a successione ab intest frēs ul' sorores dic q̄ non per l. ḡgnatus ff vī q̄ nat de quo dic per tuā ī dcm l. frēs

De hēdib' īnstituēdis

Quaditur ī duas partes Hīc fm glo. Hīc primo ponit qui ponit īstitui heredes usq; ad & si quis reb et ī & fi. 2o ponit qualit' debet īstitui usq; ad & si prima pars diuiditur ī tres prima ponit an et q̄m possit īsti tui seruus alienus i vnus sol' 2o ibi fiunt plures an possit īstitui suus plu rib et primo h. d. liber homo et tam ser uus q̄ alienus pōt heres īstitui et suus q̄ alienus olim īstitui non poterat sine lib' tate hodie vero cotpō q̄ īstituitur heres nō habz mētionē libertatis intelligitur sibi relicta libertas et suus q̄ datur ī quo quis hz ḡprietatem et licet alius hz bat usumfr. h. d. usq; ad & est aūt Et nō ex glo. i. super verbo heredes q̄ heres idem ē q̄ dñs vel īstituit hz heredem mihi il aliud ē q̄ cūmque dñm suorū bonorū tam per aditionē hēditatis trāsiit quā bona eius et actiones hēditarie et dominiū rerū hereditariarū ī heredem Sz primo non nisi apprehendatur ut l. cū heredes ff de acq. pos. licet glo. tenuit oppositum s. q̄ statim transferuntur possio et nō bñ ī l. cū miles ff ex quo ca. ma Secundo nō q̄ cotpō q̄ seruus ḡpruus īstituit heres non habuit mētionē libertatis intelligitur sibi data libertas ut hic et ō qui ex ca. ma nō pos & si sic et eo ipō q̄ relinquitur tutor a dño intelligitur sibi relicta ~~prius~~ libertas ut ō qui da tur pos & i. Quid aūt si seruus ḡpruus non īstituit heres sz relinquitur sibi le gatum uel fideicommissum an intelligitur si bi relicta libertas dic q̄ non et sīmo le gatum non tenz ipō mīe q̄ legatum q̄d' solueret heres seruo ḡpruo acciperet ipī heredi ut l. seruus C de legā Sz tm heres non debz ee ita Impio q̄n dem le gatum soluat seruo fm voluntatem tes tōrū ut l. quid' & illo vsq; C de nece s here mea Et hō insi esse relictum seruo p alienē q̄ tūc pōt Implorare officium iudicis et discernatur sibi alimenta fm voluntatem iudicis testatoris ut l. qui s non ff de ali. et cibā le. sic ee licet non possit relinqui filiis minoribus q̄ st' in patris licet possit relinqui quietus filius minoris ut ī glo. eiusdē de paradiso exē de mer. sig. tm pt eis relinqui q̄ licet di catur mortuus quo ad amedēdum et be nendū dicit glo. ī aūt Idem ē C de bo. q̄ li. et per dictum l. seruus et ibi per bar Limita q̄d hic dicitur q̄ si seruus īstitu tus heres videtur etiā sibi relicta liber tas primo q̄ hoc verū q̄n non ē habitus mētio libertatis Si aūt esse heres īsti tutus primo et libertas sibi relicta sub q̄ dictione non esse heres nisi adueniēte

qditione liberum ut ff e l seruꝰ & l et hꝫ ꝛ glo l ꝛ verbo per manumissionem ꝛ fi
Si tamen qdecim cassalis deseruit licet non sit heres tamen humanitatis ꝛtuitu erit liber licet non heres l fi c de nece ꝑ hẽ msh
Ꝛo nõ ꝛ ꝑ ꝓpꝛ autẽ q̃ seruꝰ dicꝛ ꝓpꝛ alicꝛ non solum qui e eiꝰ pleno iurꝰ si eciam si alicꝛ habeat ꝛ eo usufr non autẽ dicꝛ qui ꝓpꝛietarius et usufructuarius p manumissionẽ eiꝰ vnꝰ nõ prudicat alterꝰ Et ideo licet ꝓpꝛietarius relinquat ei libertatem uel eum manumittat ipe interim ut libertas stet pendeat fructuarius et sibi seruꝰ ut suus ut hic ꝛ gl ꝛ verbo ꝓpꝛietatem et qd q̃ queritꝰ interim durante usufructu eiꝰ seruꝰ fructuarius et operas suas ꝑ fructuario l i c qui de manumiss Si autẽ usufructuarius sibi relinquat libertatẽ nichil prudicat ꝓpꝛietario sꝫ operatur manumissio ita q̃ interim uincte usufructuario uel donec usufructꝰ stare possit non teneꝰ seruꝰ ꝓpꝛietario Sed post mortem usufructuarij uel usufr alio modo finitur tuc remanꝫ ꝓpꝛietatꝫ et medio tpre questa ex seruꝰ et operum acquisitor ꝓpꝛietario dcꝫ l fi licet igitur usufr sit pars dnꝫ ut l iij ff de usufr non tamẽ quo ad hoc ut usufr possit dare libertatem suo durante uita post eiꝰ mortem et sic potentior ꝫ libertas data a ꝓpꝛietario q̃ a fructuario ut hic et dcꝫ l fi c qui manumiss

Est autem casus Seruꝰ de adulterio cum eiꝰ dnã q̃nusso non pot ab ea hꝫ rem ꝛtitu cum libertate h d qeor ff e l hinc verbo Et ꝛterdum Filiꝰ non pꝫ ꝛtitu heres simplr nõ habita mentione libertatis ut hic ꝛ glo fi ꝛ verbo habeat Delectum gꝰ seruꝰ et mulierem ꝛtuerit adulteriũ q̃mittere q̃at ne ipse mutuꝫ licet sit dna possit mutare seruũ nec ei libertatem relinquere ꝛ ꝓpꝛ accusationẽ adulterij ꝛtinuatam ipsa enim mulier capitaliter punitur et ꝓmo seruꝰ verberatur et q̃ruꝫ Et quilibet erit seruꝰ admittitur ad accusandum et denũciandum de tali crimine et filij nati ex tali quidem pot aliqd capere ex testo mrij nec ab hꝫ Ꝛ bona deferuntur alijs filijs legitimis uel eis non existentibꝰ deferuntur alijs ꝓpinquis ab hꝫtestu l mulier c de mu q̃ ser ꝓpꝛio se iungat ante aut accusationẽ bñ pot emere libertatẽ relinquere ut hic ꝛ glo ꝛ uerbo postulata Filiꝰ et post suam pdcꝫ appellationẽ videtur q̃ possit Sicut potest dampnatꝰ ad mortẽ q̃ pot testari pendente appellatione ut dixi c q̃u test fa post Si hꝫ obtinuit eis fuit q̃ ille q̃ pot testari pendente accusatione aũ sententiã sꝫ iste seruꝰ pendente accusatione nõ pot manumittere nec heres ꝛstitui ideo cogita Si aut accusatur milꝫ de adulterio quis so cũ aliqua q̃ cum seruo tuo non pot manumittere seruos suos ꝛ ꝛl dicas ut hic ꝛ glo ꝛ verbo postulata et l iij c de adulꝫ ut sic ipi seruꝰ possint exarari et torqueri et ab eis veritas scrutari si dnã fuit adulterata Nam ad ꝓclandum ea que fiunt secrete ꝛ domo admittitur ad ꝓclandũ contra dnã domestici familiares seruꝰ et seruꝰ ut dicit glo ꝛ l iij Et pot maritꝰ ex q̃stione mitis accusare de ad ulterio uxorem licet ego milꝫ nõ possit accusare virum de thoro violato i de ad ulterio l i c de adul Sed autẽ si milꝫ pendente accusatione adulterij ꝛstituit suũ heredẽ et postea sequatur absolutio aut tabule ꝛstitutio validatur Tenꝫ angꝫ q̃ non ꝛ dcꝫ & ꝛtrdicꝫ q̃ ꝛstitutio que nulla & ꝓpter ꝛapacitatẽ ꝛstituti nõ ꝓfirmatur ꝓdicto cessante ff e l si alienꝰ seruꝰ

Alienus seruus Non dicitꝫ suus et ꝓpꝛ seruꝰ testatoris ꝛ quo testator habꝫ solum usufructꝰ et alicꝛ ꝓpꝛietatẽ Et ideo non pꝫ eum ꝛstituꝰ heredem cũ libertate expssa h d Nec ex tacita libertate q̃ erexit q̃nus testator cum ꝛstituit heredem non habita mentione libertatis q̃ seruꝰ ꝛ testatore q̃ hꝫ solum ꝓpꝛietatẽ ut hic c & ꝓpꝛ autẽ et ibi dixi licet q̃n fructuarius manumittat ꝛter vnus ista manumissio operetur q̃ interim seruꝰ sit tanq̃ liber toto eo tpre quo esse debuit usufructuarius ut dixi ꝛ ꝛ ꝓpꝛ autẽ Tu seruꝰ & q̃n fructuarius ꝛstituit eũ heredem cum libertate nã tunc seruus non statim ꝛ statu et habitatu libertatis q̃ tpre mortis testatoris nõ erat habilis ut sibi posuisse q̃ret libertas ex illo testo tũ q̃ ferendo erat usufr ꝛpetitꝰ q̃ ferendo erat usufr tpre mortis testatoris nisi esse ꝛ ꝑsona hꝛedis usufr ꝛpetitꝰ q̃ tunc eo tpre quo esse debuit usufr ꝛ ꝑsona hꝛedis statim seruꝰ ꝛ statu libertatis Et postea pleno iure redibit ad ꝓpꝛietatẽ et sibi hꝛeditate uel eiꝰ pte ꝛ eo tpre assumpta ꝛstituet et assignabit ut hic ꝛ glo l Et sic ꝓ hic q̃ usufructus non & pure dnꝫ ut usufructuarius dare possit uerum libertatẽ suo tanto ꝓpetuo sicut ꝑ unꝰ ex dnis tanto soldo uel oblata sibi estimatione seu ꝑ ut l i c de q̃ ser manumiss ff de

hoc autem ait usufr̃ sit pure et non pure
dñs dic per glo in l my ff de usufruct et ibi
per bar et ange t l que usufr̃ ff de verbor̃
ob nam et pure ut t eo possit fieri execu
tio siant t alie rebus debitoris l vendicio
t pi ff de bo auc in pos ℟ non t pure
quatum ad vendicand̃ sino t oppositu do
mino qz dicens se fructuariu dicit se nõ
dñm et ideo si actor produxerit dñs mstrus
eodem die fr̃i per quoz̃ unus dicit se do
minũ et per alius dicit se usufructuariu
sententiabit t veraz tamẽ produccns con
tractus scripturas l scripturis C de fide
mstrum sun ange t dcm l que usufr̃

Seruus autem a dño &c

Cum seruo datur libertas et hereditas ex
testo dñi tue erit liber et heres nãrius ℟
aut hereditas appetit sibi ex testo et liber
tas ex manumissione inter vnuos tue e
at heres voluntarius ℟ aut dñs seruũ ist
tutum cum libertate alienet ante ei mor
tem tue seruus non erit liber nec heres
per se ℟ hereditatem acquiret emptus l
d usq ad ℣ alienũ Cum igitur seruus ist
tutus heres cũ libertate cum t heres ne
cessarius qz velit uel nolit cogitur ee he
res t de hereditate qua z dcm ℣ i nisi m
tribus casibus aliud tpetur ei libertatem ut
hic t glo ij ℟ primo qñ manumittitur t
ter vnuos deinde istitut heres a dño
tue t heres uoluntarius qz non cogitur
ee heres si non velit ut hic t v si vero
Et adde q coram seruo istitoi sine fraus
t remotis degenti mste et ignoranti pot
libertas a dño dari ut l ei q̃ qui t pen
ultimam ff si certum pe tue per mortem
dñi et mutationem status ipius serui in
stitoris de seruitute ad libertatem fini
tur ei mãdatum sicut al' morte dñi
exspirat mandatum pcũm ze integrum l
mãdatum C mãdati Seruus si non tem
uerit mutatio status ipius istituentis sine
fraus qz hoc per solam mortẽ dñi non
exspirat ei administratio l si quis man
caverit ℣ si minuebat ff de mstrut bin
bar t dcm l ei qui t pupillam ff Item
nõ t v q si alienat' q testator alienãdo
fuit sibi heredem sum istituit cum liber
tate non videt' renocare libertatem que
per alienationem efficitur alteri' dom
ni seruo alieno non pt relinqui libertas
ℏ non renocat' hereditas q seruus alien
bin pt istitui heres dumodo emens sit ca
pax qz capacitas uel tempus fuit attẽ
ditur mors pone dñi ut l non minus ff
e et l si michi et tibi ℣ i^a ff dele i ℟ Si
tamẽ postea renunciat ut hic t glo si et
idem t legatus relicto seruo cũ libertate
qz per alienationẽ renocatur libertas sed

non legatum ℏ acquirit actori legatum ut l
si t dicem ℣ si et l ulti nũ ff de hdi inde
et l qui filio ℣ si quis seruũ ff e licet gl
hic t verbo liber dicit oppositum sum bar
t l si fuo cum libertate ff de condi legato
rum hic t glo alle

Alienus quoq; mstr̃

Seruus alienus
heres mstratus acquirit hereditatem dño
si pmanet t ei pẽre donec adeat alii
si est alienatus queret nouo dño uel sibi
ipsi si t liber expẽ aditione et seruus alie
nus pot heres istitui post mortem dñi sui
sicut pot istitui suus hẽditarius et suus
alienus postumus ly d usq ad ℣ suus plurium
pt etiam suus alienus sub aditione istitui
cum liber erit ut hic t glo i ℏ suus qz
non Et si mstratur istituto vicariꝰ
l qui ratio ff de condi mstr̃ Nota primo
q si dñs seruũ suũ ab eo mstratum ali
enet ãntq̃ adeat queretur dño nouo in
bente nec sufficeret missio primi dñi ut q
ratur sibi uel nouo dño l antistius ℣ i
ff de acq̃ hẽ Si autẽ alienet cui post mis
sum et aditionẽ seruus tũ t remanz hẽditas
antiquo dño non aũt queret nouo dño qz
attendim tempus aditionis ut frat illi cui
nus tũ t seruus ℏ t legatus attenditur
tempus quo cedit dies legati ℏ tempus
mortis testatoris uel cedente aditione
uel aditionis hẽditatis t alqñ legatus
ut t legatus usufr̃ et libertatis ut l i C
de condi tol de quo per bar t l cui filius ff
de ver obli Nota 2o t v seruus alienus
q heres pot istitui sub aditione certi
am sic exeatur licet certa ãs pecunia pu
mortem licet solutio pendente tali aditione
repeti non possit l nam si cum moriar ff
de condi inde ℏ non pt istitui ad certũ
uel ex certo tpe uel die t c ℣ heres et
l t tempus ff e et hic t glo t verbo post
mortem C 3o nota ibi et cui hẽditarius ser
uus q seruus hẽditarius post mstrum et
acquirit hereditatem interim quę repẽtur
personam defuncti non aũt heredis istitu
ti et ideo si defuncti potuerat istitui li
cet heres istitutus non possit qz supradictus
seruus attenditur in̄ pson̄ dñi uel ultimi
ut dixi g ℣ per ℏ post hẽditatem bñ at
tendim personam heredis l si tibi et ni
℣ i ff dele ij C Ultimo nõ q sicut postu
mus qui t t utero pt istitui et ita suus
ei q̃ habetur pro nato cui tractatus de
ei quodmodo ut dixi g de tute ℣ si

Seruus plurium

Seruus plurium dominorum
ab extraneo heres istitutus acquirit vnicuiq;
dño iubẽte q diuisa portione h d ℏ aut
vnus ex dñis iubeat adire pro rata sua et
pro sua assensit iubentis ne quis decedat

pro parte testatus et p parte intestatus l si
filius ff de acquir hered l cū
seruo sit t legato suo cōi facto ab extraneo qz
si unus duos acceptat et alius repudiat pro
repudiante non accrescit acquirenti sz re
manz heredi Et idem t pluribus heredibus
unius legatarij quorū unus acceptat et alius
repudiat l et prudo ff de le iij Si unus
ex duobus testēt seruū eorū uel legauit
si uel tradendo donauit acquirit t to
tum alteri duorū l uerum ꝯ si filius ff pro
socio et hic t glo i sz t structibus si filius
stipulatur simplr ab extraneo et qd uni
non queritur comodi patris alios l i ꝯ
qui seruo ff de stipu seruo sz si stipulat²
simplr ab uno ex duobus valet p parte cetera
quia nam p parte promittentis ſ. proinde
ꝯ i ff de stipul seruo Et idem si stipula
tur ab extraneo mihi et alteri extraneo
ualz tm pro parte mea non sua qz t con
tractibus regulariter non t locus iuris ac
crescendi de quo plenius per hur l uerum
ti dele iij

Et unum hominem z plures

Quis pt instituere quotuis heredes utpu
ta duos ad eos z etiam ois hominis mundi pos
sz instituere et ualeret institutio licet ipe
difficultatem non possit hui effectum
ut t glo hic

Hereditas plerumqz ꝛc

Prima diuisio hereditatis e t xij partes quid
notat hic ponitur et t l seruus meus ꝯ
si ff e pt tamen testatoz diuidi t plu
res et pauciores partes puta Utpu Vlpi h
d usq ad ꝯ sed si plures ¶ Nota hic
notat primo hereditatis et de eius no
minis etymologia siue interpretatione
cui etiam de aquilonatione huius nois ab
assibus dic ut hic t glo t uerbo sextunx
¶ 2o nota q legalis diuisio rei e t xij p
tes licet testator posset eam dividere
t plures uel pauciores sz tamen t idē
credit qz tantū valent t effici xij un
cie quantum diuisa t xij Nam diuisio
rei t plures partes non affert plus in
ſba q si diuidatur t pauciores ut ff
e l ex uncias et t c ꝯ si plures unc
ui idē erit Et plenius t l cū qd c de le
gat et appellationis ptis intelligitur de
dimidia l nomē filiorū ꝯ portionis ff
de uer sig Et ideo sic cauty si habeat
duas partes de xij sint hui t l interdum
ꝯ i ff e sibi pro parte intelligitur de dimi
dia dimidie et sic quarta tota p l me
minimꝰ ꝯ qui et quibus q̄rta pro debetur
li x⁰ et ibi per hur ¶ 3o nota ibi et si
unus q̄ instituitur t parte alio non institu
to herede intelligitur institutus t toto ut
hic et l i ꝯ si ex fundo ff e nisi testator
adiecit illa uerba q plus de homo si
ibi parē non possit qz tūc equus non t
alio heres instituto reducuntur ad quartā
testatoris de quo plene per hur l quotiens
ꝯ si duo ff e hec tamen uerba non excu
dūt filium uel filiā a supplemento legitime
de qua legitima omē grauamē debet
cui l omodo et l si qui ꝯ et generaliter
C de iofficio test et ibi tenet h Et filio nomen
cludit hec uerba filiā a pretione dotis
mine ceteri si filia recuperet sibi relictū
a pre et herede quinquies ut tenz hui
ff de aqre libe l ut utimandi ꝯ si libe
ti Hactenus aut qre instituto i pte institu
to i toto alio non instituto e qz hui
no non pot decedē ab intesto pro parte test
tato et p parte intestato ut hic t ter
tuet possit ex post fco l mum et si pri
mo ꝯ si ff de iofficio test et hic t glo t
uerba decedere sfallit autem t militare cui
est concessum fauore militie ut possit de
cedē pro parte testato et p parte intestato
ut l si miles uen ff de testa milit sed si
non apparet de eius uoluntate erit idem
qd t paganus qz instituto t parte inte
legitur instituto t toto l iij C de testa
milit Et si ſ. plures instituti t pribus
equalibus puta uno t zo alio t medie
tate residui hēditatis accidit eis non
equaliter sz pro sibi assignatis dēt l uo
et t c ꝯ Videamus dein si ſ. instituti t
pribus equalibus qz tūc residui hereditatis
accrescit eis equaliter l quotiens ꝯ
si duo ff e

Sed si plures

Si per testatorem non ſ. plures dum
se inter heredes dēt nomine equaliter
si totum non t tributum a testatore ter
aliquos heredes et alij ſ. primi uel p
tem sine pribus instituti Ista sic pri
mis nominatis in dimidiis totum effectum et
si totum ad non fuit distributum nominatur
t id qd superest Et idem t dispondio et
tripondio t c V et si plures unc Et
si aliquis pro numero non t distributio
ne superest heredes uocantur t eis pro
p portionibus sibi assignatis et ex⁹ si de
aliqua pte x admittitur et detrahitur u
nicuiq p rata et pro deficiēte supplet²
h d usq ad ꝯ hereti et pure ¶ Nota
primo ex uerbo satis cui p si aliquem
simplr uocauit ad aliquē actum uel ad
aliud faciendum intelligi equaliter uocatum
ad ons q ad emolumentum Et adde p hui
t l i ff de offi ossi et l i ꝯ si plures ff
ad l aquil ex ea l Item uicina ꝯ si plures
ff ad l aquil Si uero aliquis omittatur
penitus et ignoratus solutio pretio habet
uitium nocendi p l si quis uicina ff de usuf

ameſ C2o nom ꝛ V2o ꝓtib⁹ q̄ ſi teſtator inſtruit duos puros a et b puros quoſlibet ꝛ V vnicꝰ deinde adhuc filiꝰ inſtituit c et d vocantur trēs ꝛ duobꝰ vnicꝰ qui ſuperſit ſiſ et idem ꝛ diſpendio et ꝛripendio ꝛ e V pluresꝫ vnice Si autem medius ſiue vocant⁹ ad dimidiū q̄ odꝫ ſimꝫ ꝯtingit ut hic ꝛ V ſi vero totus et ff e l interdum V ſi duobꝰ ex aſſe ſcripſit Si autē teſtator inſtituit a ꝛ xij vncias et l ꝛ vi vncias hic non tranſit ad diſpendium q̄ xij non ꝓnt extrahi de vi q̄ ſeruꝰ eſt eq⁹ ut dicit l cū q̄ et hꝫ ꝑ teſtator dicat tranſire ꝛ diſpendiū dic per glo et bar ꝛ l cum ſtio et dicit l interdum et diſpendium ꝛ duo hēditarios ꝛ xvim vncias et ꝛripendium ꝛ xxvi et ſic deſinit ut hic ꝛ glo ꝛ verbo Diſpendiū Si autem aliqua ꝑs maneat vacans accreſcit inſtitutis ꝑ ꝓtib⁹ ꝑ quibꝰ ſūt inſtituti ut hic ꝛ verbo videamꝰ et dixi ſ ꝑ ꝛ ſi Et ſiſ ſi aliqua deficit decreſcit ꝯtribꝰ ꝑ tanta ut ꝛ V ex aduerſo ſ heres

Heres et pure Heres poſt inſtitu pure et ſub condi tione et non ad certum tempꝰ nec ex certo tpe ſi ſi fiat ſubdiect⁹ tempꝰ de medio et remanz inſtitutio pura h d Cō cor ff e l hereditas Ratio ꝛ q̄ quis nō poſt inſtitui ad certum tempꝰ vel ex certo die vel tpe nec quis ꝛperiat⁹ decedꝛ ꝑ parte tpis teſtatus ut l quis mihi ff de re vxi ſi bñ poſt inſtitui ad diem vl tempꝰ meritum puta cum capꝛe potuit l in tempꝰ ff e q̄ tūc non decedit prius ꝑte teſtatꝰ et ꝑ tpe mediat⁹ q̄ dies ꝛ certꝰ habetur ꝑ additionē l dies ꝛcertꝰ ff de condi mōd et conditio tradit⁹ ꝛ tro et ſic fingitur tūc fuiſſe heres l mi les ita ff de teſta milꝫ Et id glo bñ poſt inſtitui ſpectꝰ bām et alꝫ tamen ad tempꝰ meritum puta cum capꝛe potuit ut dcit l in tempꝰ et interim poſſe ſe dare curatorem bonis ſim legem ſi quis inſtituatur Item limita licet quis nō poſſit inſtitui poſt certum tempꝰ cum poſſit dari coheres poſt puta ſi filiꝰ inſtituat⁹ ꝛ ſemiſſe et poſt eiꝰ mortem certꝰ ꝛ alius ſemiſſe l filiꝰ a ꝓne V hered ff de libe et poſtu Item ꝑ quos inſtituꝰ ꝛ vſque ꝛ vita ſua et poſt eiꝰ mortē alicui de quibꝰ dubitꝰ ſtrandis dic per ange ꝛ l filiꝰ a ꝓne ff de libe et poſtu

Impoſſibilis additio Condicio ꝛpoſſibil adiecta inſtitutionibꝰ vel legatis vel fideicommiſſis non viciat ſi additio ſecuta ſemꝫ nec inſtitutio legatū et fideicommiſſū ꝓne Et quotuplex ſit ꝛpoſſibilitas vide hic ꝛ glo et dic ꝑ bar ꝛ l i ff de cōdi inſtit

ſi impoſſibil⁹ additio adiecta ſtipulationi bñ viciat ſtipulationem ut ī de ſuis ſtip ſ ſi impoſſibil⁹ et hic ꝛ glo ſi

Si plures conditiones vbi plures conditiones copulatiue adducūtur inſtitutioni oēs nō debent impleri h d q cor l ſi heredi plures ff de condi inſtit Nam igitur ad veritatem copulatiue requiritur utrāq; partem eē veram ſi ad veritatem diſiunctiue ſuffiꝫt altera eē veram et hoc ꝯ ponitur affirmatiue Si aut ambigitur negatiue ut ꝓmittit⁹ me non ꝛpedire et rem a me nō aduocare et ſi illud factum non erit dabis centū nouē pene tūc ceſſat ꝓma vtrāq; eē vera ꝙ neutra eē ferū ne pena amittat⁹ ut l ſi is qui decem ſ utra C de rebꝰ dubiꝰ et dic ut ibi plene ꝑ bar tam de copulatiua q̄ de diſiunctiua

Hiis quos nunq̄ Eadē pena tribꝰ ignotis et quem teſtator vidꝫ nō vidit ꝑ heres inſtitui h d Contra l eyrenei C e Non ē igitur neceſſe ꝙ teſtator cognoſcat illum quē inſtituit heredē nec ꝙ ille inſtituꝰ ſit ꝓximꝰ q̄ ꝑ inſtitui quē nūq̄ vidit puta quia peregrinus q̄ aut viſitauit limina ſcī Iacobi ut dicit hic gl ſiſ non ꝛ nec ꝙ teſtator cognoſcat heredem q̄ ſcit ē ꝛ quinq; tribꝰ q̄ ꝓbātur per teſtes qui debent cognoſcere ꝛtrahentes et ſic dicit ſe non cognoſcere niſi videret ante oculos eorum debent exhiberi l ſi cū exhibuiſſent ff de publi Et ſiſ debent cognoſci heredem ꝙ ſufficiente ꝛuentario ſiue ut dicit glo notabil ī l fi ſ ſi nat dubium c de iur delib et adde ꝙ ille ꝑſone quibꝰ poſt legatū ꝛ teſtō nō ꝓnt heredes inſtitui qui numerade⁹ ꝑ gl ī de legat ſ delegatis ar

De Vlgaro ſubſtituto

Quintuma huic ti ad precedētia ut ꝛ glo ex qua nota ꝙ ſiſb ſcribitur vocatur 2a inſtitutio nam oēs ſubſtitutio ē conditionalis inſtitutio ſuccēſſiuꝫ gradu fiat ꝙ oēs ſubſtituto ſ fit poſt ꝓmā inſtitutionē dicit⁹ 2a ſicut oēs inferre ſequebat poſt ꝓmas dicit⁹ 2e inferre ut no gl C de 2is inferis ꝛ Item Et Quia aliꝫ ſūt ſpecies ſubſtitutionū dic ꝙ ꝙdā Vlgarius pupillaris exemplaris breuiola et expeditiua ut ꝛ gl magna ī ti ſ qua ratione ceſtoꝛ poſſ ꝛ ſuo teſto ponē quotcūq; heredes gradꝫ ſeu ſubſtitutos voluit et vltra ſubſtituto ꝑ

sl'istruic' suū suū necessariū heredem ꝛ sl'
sidium ꝯ d. acq. ff. e l. pō quib' Nomi
ibi ꝛ pñ. ex testō suo quērta glo. q istitu
no vel substituto dicā non pt̄ fieri si
ꝛ testō non aūt ꝛ codicill' vel donatiōe
ꝯ fideicommissa sine obligna vñ pt̄ fieri
ꝛ codicill' Si aūt fiat dnā tstituto vel
substituto ꝛ codicill' oblig2 l. seruola ff
ad trebel. per quecūq; verba fiat nō aī
dicabit' ista fideicommissaria sine obligna
nisi tantū quatenꝰ dotalis dicā pōt
pupillaris si valuissē ut l. fundū ꝑ fidei
commissum. Et si ff. dele. et nō ꝛ dicā l.
seruola vñ delude sim. bar. ꝛ dicā l. ff. de
nup. codicill. Si aūt q̄rat q testator voluit nec
tam si desint aliqua solēpnitas ꝓpter
quā non pt̄ valere ut testm̄ ꝯ pōt va
lere ut codicill' certe non valz. et ut co
dicill' q̄ testator ꝓfiteat testam. et ñ
codicillū ut hic in glo. c. ꝛ fi. et hoc nisi
testor adiecerit clausulam codicillarē ut
dicā l. i. ff. de iu. codicil. Si aūt aſſtat q̄ tes
tator voluit codicillū nec valet ut co
dicill' et verba dicet̄ trahēda ad ob
liquā substitutionē ut dicā l. seruola. Si
aūt ē dubiū nec si ꝛ illa volūtate ap
posuit institutionē vel exheredationē
q̄ dicet̄ non pōt fieri nisi ꝛ testō et
nec ꝑsumit̄ q̄ non voluit testm̄ Si aūt
non apposuit ꝑsumit̄ q̄ voluit co
dicillū l. illud. ff. tractatū ff. de iu. co
di. et l. non codicillos. C. de testō

Et plures Vno pluribꝰ et plu
res vni. ee. sibi iuncti
pōt heredes substitui. Et hoc ulterius ex
si ꝓpter adire ꝛ substitutionē ꝛtelligē
tur tacite ꝛ substitutionē repetite et sl'
stituti substituto ꝑmo instituto intell2
substituti. Verūq; ꝯ dicit usq; ad. s. hꝫ
si quid. No. ee. vi. et si ex discipulis q̄
ſñ testō non exſſit ꝓpter ꝛ substitutos
videtur eos vocare ꝑ ꝓtes sibi assigna
tos ꝛ substitutionē ut hic ꝛ glo. ꝛ vi.
ex discipulis et l. q. liber. et hec verba et
l. hꝫ si plures ff. e. Et si ꝑ alios ꝛstitu
tos essē iuncta ee. uni. accrescendi ea
tenꝰ ee. augetur eis ꝑ ꝛ substitutos
ut l. ꝛ testō ff. e. Item ꝛtelligē hāc regu
lam q̄ ꝓpter ꝛ substitutos ꝛtelligēdum ꝛ
substitutione repetite q̄ſñ sl' ꝛstitus ꝑ
noīa appellatiua ꝓcedentibꝰ nostris ꝑpis
vel ee. ſñ per noīa appellatiua sl' e
qualit' grauati ad certū onꝰ trāsmit
tant ad substitutionē ꝑ virili et nō
ꝑ hēditaria portione l. filios et l. non
nudū ff. ad trebel. Et nō glo. ꝛ l. i. c. de
nup. et ali substi. No. nota ibi et si in
stituto q̄ substituti substituto videā
substituti vtrūq; s. ꝛstituto et ꝑmo sl'
stituto et hoc verū si neutro adeūte s. nec

ꝛstituto nec ꝑmo substituto. Si aūt utrūq;
adiit ꝑtem adiit vel ꝑmo substituti ter
tius 2o substituti. repelli2 nō a ꝑte adita
excluditur ut hic ꝛ glo. sing. verbo distri
tione. ee.

Sed si seruum Substituto vulgari
ter alieno suo
ꝛstituto quē cū testator putabat liberū
admittur cum dnō instituto ad q̄m ꝑtem
hēditatis spectꝰ si testor scīuerit cum suum
ly. d. usq; ad si. Contra l. si pr. et l. tiberius ee.
sar. ff. e. In hoc igitur casu q̄n testator
ꝛstituit suum alienum quē putabat liberū
et aliud substituit sibi vulgariter. si seruus
non essē heres ꝓpter repugnātiam regule
nolētis q̄ post aditam hereditatem exſſe
ret vulgaris substituto ut l. post aditam
C. e. Et dicit quicquid suum per aditionē here
ditatis quicquid dnō ut ꝑ per quas ꝑ et ꝓpter
voluntatem testatoris putantis suum esse li
berū et sibi velle acquiri et si sibi non
acquisit volentes acquirē substituto tertiā
quedā media via ut ꝑmo ꝓficiatur dnō si
ut iubēte adire mediatam hēditatis et ꝛ
alia mediate admittē. quinq; ꝛstitum et
substitutum. Et sic ꝛ offred dnō suum habeat
tres ꝓpter hēditatis ſſpectā veritate aditio
nis ꝛstituti q̄ vere erat suus et substi
tuti habeat duos ꝓpter ꝛspectā opinōis et
credulitatis testōris. Et hoc nisi testor q̄
ꝑsit q̄ vellet ꝛstitutū per se tm̄ ee. he
redem. quia tūc eū non essē per se si
debet quidē dnō substituti acquirere. ca
tū ut ꝛ glo. si. quia nō ff. Tūc nō ꝛ. illa
ens verba capita substitutionis vulgaris
que sē duo cum ꝛ seruo ſñ ꝛ libero ꝛ suo
ut si non erit heres ꝓ se interim sancto
libero vel mediante ꝑsona dnī pōtis
vel futuri. In libero ut si non erit heres
per se vel per aliud cum uni substituitur.
Et sic ꝓ. h. q̄ ꝛstitus suum alienum et si nō
essē heres substituti aliud q̄ licet seruus mu
tet aditionē q̄ interim animꝰ adeat efficia
tur liber vel mendatur a dnō tm̄ substi
tuti. Et si institutus liberū et non essē he
res substitutus aliud certe si interim aditio ꝛ
stitutū mutet. q̄ substituatur. s. q̄ patiatur
se vendi vel arragari vel ꝗgrediatur mo
nasterium animꝰ adeat non erit admittē
substituti. q̄ ipsum verbum si non erit heres
significat. s. si hēditatem non acquisiuit
sibi vel alteri cuius iuris interim subi
citur ut hic et ꝛ l. ꝓ. adita. C. de inſſ.
et al' substi.

De pupillari ſſtitut'

Filio impubere ꝑ substitutus vulga
ris et pupillaris et substituti
sui heredes ex vulgari efficiūt heres
ꝑ et pupillo ly. d. usq; ad. s. qua ratione

et de hac pupillari substitutione queso q̃z
p̃mo quot req̃runtur ī pupillari substi
tutione /2º quotuplex sit pupillaris sb
stitutio /3º quis sit effectus pupillaris sb
stitutionis /4º quo mr̃ sit introducta pu
pillaris substitutio /5º quot modis expz

Cld p̃mũ dic q octo req̃runtur ad
hoc q teneat pupillaris substitut⁹ quoz
q̃libꝫ ponitur hic ī gl̃ p̃mo q sit de li
beris /2º q sit ī̃puber 3º q sit ī pũ
te testatoris /4º q alij filij sint instituti
uel exhędati ut ualeat testm̃ pr̃is /5º
q si est nepos cui fit h̄ substitut⁹ eī
non sit ꝛemansurꝰ ī pr̃idem pr̃is sui p̃
mortem testatoris /6º q pr̃ sibi testet²
nisi sit miles qui p̃ substituĕ filio p̃
cipĕ licet non testetur sibi l. my ff
quis ff c /7º req̃runt² q impubes sit
ī̃stitutꝰ uel exheredatꝰ ff c. l. vl sed
si ego 8º req̃runtur q adeatur testis
hęditas ff c. l. vl adeo nisi sit miles a
quo substitutio pupillaris fm̃ tenet hz
eꝰ hereditas non adeatur l. miles ita
ī fi ff de testa mili de quo dic p hur
l. vl ff c Cld 2m̃ quotuplex sit pu
pillaris substitut⁹ dic q duplex s tacita
et expssa Expssa ꝑ que fit verbis ex
pssis ut talem filiũ meũ ī̃puberem
michi hered ī̃stituo et si erit hęres
et ī pupillari etate decessit sine decꝛ
sent aliq̃ ī suam tutelam p̃uenerit ti
eꝰ sit hęres uel tenet substituo uel
si dico p substitutionẽ quęsęo michi he
res erit si hęres filio meo ī̃puberi l.
qui liberi 8º qui vl ff c Tacita ꝑ que
tacite ī̃surgit seu gñatur ī expsso vl
gari uel alia substitutione nam expss
sa vlgarius fm̃ pupillo gñat ī se tac
tam pupillarẽ ut si dicam talem filiũ
meũ ī̃puberẽ ī hęredẽ ī̃stituo et si ĩ
erit hęres talis sit hęres Nam sub illis
verbis si non hęres erit gñatur tacita
pupillaris hȳ videl. uel si erit hęres
et ī pupillari etate decesserit tacite ī
telligit̃ur uel si non erit hęres l. nam
hȳ ins. ff c Cld 3tiũ videl. quotuplex
sit effectus pupillaris substitutionis
dic q pluriplex Nam pupillaris expss
sa excludit mrem̃ et alios ab ītestato
pupillo simpliciter 8z pupillaris tacita
gñata ī vlgata non excludit mrem̃
ut no. ī l. penu C e ner prem̃ ī̃puber
emancipat̃ ner fr̃em̃ pupilli utrumq;
pupillaris gñata ī apprendit̃ patris
fm̃ ius ī l. vl ff c Tacita eꝰ
fm̃ per hec verba quoniꝫ tpis uel q̃n
etiã filius meus ī̃puberꝰ decessit uel ee
gñata ī tempꝰ patris q̃n duobꝰ pu
pill mstituĕ dico vos mutuum sub
stituo vr̃ et 2o q illa pupillar⁹ tempꝰ

diosa non dicitur tacita s̄z expressa et ex
cludit mrem̃ et alios ab intestato pupil
lo succedẽ ut no. dcm̃ l. penu Est etiã
alius effectus q succedens ex pupillari ha
bebit oia bona p̃ris et pupilli viriliꝫ
sibi quesita uel ee legittimam debitã ur̃
nature ī bonis p̃ris l s̄z si plures sint ad
substitutos ff c nisi ī multis et arrogan
tes ut hic ī gl̃o ī verbo ipi filio sed
succedens ex tacita vlgarii habz solum
bona p̃ris ut h̄z ī v̄o quo casu quarta ī
v̄o sit hęres bn̄ facit gl̃o ī l. qui ventri
ff de ven. ī̃spi Cld 4tũ videliz quo
mr̃ fiunt introducta dic q fiunt introduc
ta moribꝰ ut hic ī v̄o nam moribꝰ ut
ff c. l. vl ide ꝑ a mr̃ q̃ succedimazio et no
scripta habita a civitate lacedomoziũ ut
ꝑ de mr̃ naturali 8º ex no scripto s̄z ho
die ī scriptis redacta de mr̃ civili 2o
manoziũ ut hic et dcm̃ l. vl ideo appellat²
hodie substitutio mr̃ q̃succedimazii ī scrip
tis redactum sicut dicit gl̃ de usibꝰ feu
dorũ ī l. de quibꝰ ff de legibꝰ Cld 5tũ
viz quot modis expirat pupillaris sub
stitut⁹ dicit gl̃o ī 8º se ī verbo adoleuit
et gl̃o ī l. ī pupillari ff c q sex modis
s̄z pubertate 2º per aliud testm̃ validũ
3º agnatione postumi 8z hodie hoc ca
su obseruatur pupillaris substitut⁹ per
aut̃ ex cõ c de libe pter /4º si no adea
tur p̃ria hęditas /5º capitis diminu
tione pupilli ee minima si pupillꝰ fu
it ab hõe mortuꝰ testatoris emancipatꝰ l. eo
heredi 8º eī filio ff c vel ī arrogatione
datꝰ post mortẽ p̃ris 6º testatione tpis
fm̃ a testre q substituit pupillarit⁹
si decessit ī x ãnũ l. si ita quis ff eo ti
de quo dic p hanc ī dcm̃ l. ī pupillari

Qua ratione filio furioso vl
mẽte capto p̃
a p̃re substituto exemplaria fiĕ ad
exemplũ pupillaris substitutionis ītro
ducta que expirat adueniẽte sanitate
sicut pupillaris expirat adueniẽte pu
bertate h. d. usq; ad 8º igitur Sicut enī
pupillus qui ppr̃ etatem no p̃t testari ī
digret p̃uisione p̃ris et debet p̃ filio
substituĕ eos quos filius verisiliter sibi ī
stituere et heredes si saperet igit̃ primo
filiosa furiosi mẽte capti 2º eius fr̃es
et 3º quosliꝫ alios ut hic ī gl̃o ī verbo
p̃sonas Et nõ hic gl̃o magn̄ q̃ quãz sit ge
nera substitutionis p̃me ī vlgarius et
quam q̃to de p̃mo quare dicit² vlgarius
2º quotuplex sit et quibꝰ verbis fiat 3º
quis sit eius effectus 4º qualit⁹ expiret
Cld p̃mũ dic q ideo dicit² vlgarius q
a quolibet et cuilibꝫ fi p̃t ut dicit gl̃o
q̃ hic ī fi. ꝑ. Nam a quolibꝫ vlgarii
et plebeo levius et frequentius fit q̃ abe

substitutiones et sub verbis magis efficacibus et Vulgariis cum pluribus modis accipit hoc nomen Vulgus ut per hanc l. i ff. et prima quidem. Ad secundam glo. magna hic et primo dicit quod duplex est Vulgaris scilicet expressa et tacita. Expressa fit verbis negativis ut tacitus substituo et si non erit heres. Tacita fit verbis affirmativis et tacite intelligitur substitutione expressa que fit verbis affirmativis et ipsa tacita Vulgaris intelligitur tribus substitutionibus scilicet pupillari breuiloqua seu reciproca et suppediosa non in pupillari si dicto filio meo pupillum meum substituo et si erit heres et in pupillari etate decesserit tunc sit heres filius et istum filium pupillum et tacite michi heredem substituo erit ipse heres sit heres filio meo Nam iste est expressa pupillaris que importatur per illa verba quisque michi erit heres sit heres filio meo quod si filio meo pupillo substituto moriatur et pupillari etate tunc qui est michi heres sit et sibi heres Et subintelligitur Vulgaris tacita uel si filio meo pupillo non sit michi heres tunc sit heres et totum ut l. qui libet et hec verba ff. et ibi per hanc In breuiloqua seu reciproca intelligitur tacita Vulgaris si dicto tacite et simul filios meos pupillos michi substituo et eos tuerem si substituo Nam apprehenduntur due pupillares et due Vulgares prima si unus non erit heres uel erit uel in pupillari etate decesserit al' sit heres et ideo et alio filio ut in no. et hanc gl. et in. quinta et non ff. l. lucius In suppediosa intelligitur tacita Vulgaris si dicto filio meo pupillum michi substituo heredem et quicumque decesserit tunc sit heres et ideo dicit et suppediosa quasi sub suppendio verborum explendit plures substitutiones ut l. centurio ff. et ibi plene per hanc Ad tertium quod sit efficax Vulgaris dicit quod quintuplex potest per eum pater alius extraneus cum substituto sit substitutus uel de nouo substituatur ut l. tritici pec. et si quis substituto addito si substituto non adierit et sic testem sui miserit heres a substitutione l. unica ff. de libe. et posthu. quod contingit et se pupillare tacite l. nec hoc unus ff. quod intelligitur defuncto non adeunte substituto ut l. et pri. Vulcatius quo casu quod Vulgaris sibi filio fecit de suo et nummum voluntatem unde ubi alius non potuit quo secundus transiit ut l. apud hostes de furtis et legi Tertio dato sibi substituto Vulgari non transmittet si substituto haberet l. filius heres ff. de libe. et posthu. Et de aliis efficitur per sequentia per hanc ff. eo. l. i et quidem ff. Ad quem videtur qualiter expiret Vulgaris

dicit per additionem substituti ut l. post additum C. e. et hic et glo. et non solum excludit primum gradum additus sed Vulgaris sed alios gradus substitutos ad l. unicum et testo et pri. ff. de he. inst. et l. si mihi et si ff. Item si unus ex instituendis addit expiratur substitutio oibus sibi quibus fuit facta copulate uel quatenus ut si neque iste neque ille substitutus sit heres talem substitutio l. quod testo ff. Secus si fuerint facte separatim quia expirat quo ad eum non quo ad alios l. ex duobus et filius ff. Si instituto addit et postea per restitutionem in integrum se abstinuit nec admittit substituto Vulgaris l. et si sine et si pupillus ff. de minoribus et per hanc et dicit l. ij et in. ma. quia principalis ita substituto de pupillaribus circa quid quere ea quidem que dicit et pri ita substituto de exemplaria de qua tractatur et hoc et Circa quid duo sunt primo quod de exemplaria substituto secundo questio sit tertio quibus verbis fiat et a quibus fiat et quo debent substitui et quo discordat exemplaria a pupillari Ad primum dicit quod exemplaria substituto et illa que fit a parentibus filio furioso uel mente capto et ad exemplum pupillaris ut hic et l. humanitatis C. e. et l. ex facto ff. Cuius forma de hoc filium meum furiosum uel mentecaptum michi heredem substituo et si decesserit amens mente et sanus fuerit sanus talem cum filium uel furem uel quemcumque substituo ut hic et dicit l. humanitatis uel tales sit heres Et sic patet quod hoc casu paganus potest substituere deum puberi ut dicit glo. et dicit l. ex facto et habebit substitutos quia bona patris et filius furiosi sicut et pupillaris alius non haberet pagano deum substituere ut l. Publius C. e. Ad secundum dicit quod duplex est exemplaria scilicet tacita et expressa et de primo tacita et primo expressa sicut de pupillaris Nam hec filiifamilias eadem et eodem primo tacita et primo expressa sicut de pupillaris datur ut dicit l. humanitatis expressa est que fit verbis expressis ut et forma ibi traditur Tacita de qua dicitur et exemplaria Vulgaris sibi furioso uel mentecapto quia l. qui nepotem et. i. et l. si pedius ff. de rebus eo. uel que contineatur et expressa pupillaris sibi filio furioso uel mentecapto impubere et primo Nam et tempus pubertatis varia unus pubertatis postea varia unus exemplaris quia l. centurio ff. de vul. et pupil. Et hec tacita exemplaris non excludit tacita pupillaris nisi pauciores quam limitat ad tunc Partim expressa et partim tacita de qua per expressa et per substituitur et per substituitur ut cum dicto filio meo et substituto decedat et furore talis substitutus intelligitur si cessauit furor si remanet

mente capti nam sicut Vlgarius expssa con
tinet tacitam pupillarem et sic fiet ī v
num casum porrigetur ad alium sic et
isto ut l gallo ff et quid si ī tñ ff de lib
et postu l nam hoc ut ff e ¶ Ad 3m
p hc substitutio fit psonis que ipter mor
bum sibi prodere nequeunt testando ut
furioso mente capto muto surdo et pdigo
Sic em testor prudetur ī vita dando eis
curatorē ut ff de cura ff ſ mente capt
Ita etiam ī morte eis substituēdo sim bur
ī dcā l ex post fco ¶ Ad 4m dic p hec
substitutio a pntib⁹ tam masculi q fe
minis ſ pue et mre anno uel alia pro
anno uel pena ut dcā l humanitatis
ff Sz quid si pr furioso substituat vnum
et mr aliū quib⁹ pferatur dic p si est
ī ptate tute substitut⁹ a mre habebit
tm bona matna Et substitut⁹ a pre ho
na pna habebit et alia vndecūq filio
quesita Si aut non e ī ptate tute substi
tut⁹ a pre habet bona pna et substi
tut⁹ a mre bona matna et alia bona ad
tute dumtaxat iter se q hc humanitas
ppter quid fit hc substitutio ppter fiunt
ī pre et ī mre ut dcā l humanitatis Et
ideo equaliter admittuntur ambo substituti
sim bar ī dcā l ex fco ¶ Ad 5m videlz
qm deberet substitui dic ut hic ī glo vide
licet liberi primo ipsius furiosi 2o frēs 3o
quibz extraneus Et sic pz p mr et aliq
ex matna linea uel ex vltioribus colla
teralib⁹ p frēs ex pna linea pnt ptes
ire ¶ Ad 6m dic p hc substitutio m
multis discordat a pupillari primo ī tri
bus positis hic ī glo ſ p pupillaris
fit ppubes tm hic erat pubes et ppube
s si non e ī ptate Et aut e ī ptate et
ei fiat hc exemplaria vz Im pub' tutem
uxe pupillari et posthu ut exemplaria ut
ff de dam 2o q pupillaris fit ī ptate substitu
to hic aut erat non exist ī ptate qd
pz q fit a mre que non hz ī ptate ut
dcā l humanitatis Et ideo pt fieri emā
cipato et naturali tm non pt fieri a
mre que transiit ad 2a vota et ante
frēs emancipat q non ppsimi humā
tis ī tali mre que excoriaret filios ppe
viros ut l lex que tutores ī fi C de ad
mi tu 3o dicit q pupilli in pupilla
ri debet instituī uel exhedari si qmi
serit causam ingratitudis q sit dolus ca
pax ſ xxmo pubertatis ut dicit glo
ī c Sz non solum Hz ī exemplaria no
pt exhedari saltem a legitima ut hic
et l humanitatis Et si sit instituta ī mi
nori pt ī legitima agit ad supplemētū
ut l omno C de tossi tes 4o dicit q
ī pupillari pupilli pt adiri tm auctc
tutoris Sz hz nota Hz ī exemplaria cum

tor furiosi debet petere bonorū pos ſ mental
l cum hered instituto ff ad trebel 1o
dicit q pupillaris expirat aduenīte
pubertate Hz hec cessat aduenīte sāi
tate non aut extinguitur q recuperte
te infirmitate hz horum substitutio nisi
tpe sanitatis obtinuisti testm q tūc no
tenet substitutio postea fca uel cōta
ali fca a pre per dcam l ex fco 6o
dicit q hec expirat liberis pereuntib⁹ ab
isto furioso uel mente capto nisi a testore
sint tales postumi instituti ut dcā l hu
manitatis Hz pupillaris non expirat
q ipuberi non poterat filius pereunte
ut ff de inof ſ i 7o dicit q hoc fit ad
certum tempus Hz pupillaris fit ad cer
tum tempus ſ ad pubertatē l si ita q
ff e ¶ Quid ergo an filius possit sub
stitui patri furioso uel demēti dic p no
recipitur lege cauta licet possit filius da
ri curatori patri furioso uel demēti l ut
cui ff de tu et cu da ab hoc ¶ Circa
substitutionē breuiloqua circa quā q
q̄ primo quare dicatur breuiloqua
seu recepta dic p ideo dic breuiloqua q
brevib⁹ verbis fit sm glo l lucius ff e
Recepta dic q fit receptatio seu repe
titio vnius ad alterū cum plures iuste
substituo ff e l i in hac mr ¶ 2o q
quibz verbis fiat dic p per hec verba
vos tuicem substituo ut dcā l lucius et
l una hoc mr et l hēditate C e Ite
per hec verba utrū cōi vinat alter sic
cedat non sub hoc verbo apprehendit
tacita Vlgarius ī psona cuiuslibz substi
l tuti et scpz cum l se ff de hē msti
Item per hec verba nos tuicem substi
tuo et substituto finito l cā ī tepā ſ
hc verba ff de hē msti Item pnumat
et deueniat ut talem et talem michi he
redem substituo et quib⁹ eorum decesserit
volo bona mea ad alios deuenire ¶ 3o
quero quot substitutiones dicunt hec bre
uiloqua siue recepta dic p q̄tuz dicunt
duas Vlgarizo tm ut dñi fit duabz p
sonis impuberibz pueritum vni no pt
substitui pupillariter ut dcā l una hoc mr
cum similib⁹ Hz dicunt duas pupilla
res tm ut dñi fit duabz pupillis exhe
dare ut ī c ſ non solum Hz dicunt
substitutiones ſ duas Vlgarizo et
duas pupillares Hz fit duabz ipu
beribz ī ptate substitutis ut hic ī glo
ī dcā l lucius et l una hoc mr C e Hz
dicunt vnā substitutionē ut si duos ipu
beres substituo tertium substituo si decer
serit ī pupillari etate dicuntur duo
pupillares et per illa verba q̄tuz
decesserint ī pupillari etate uel postea
dicuntur duo ī pupillares et p illa ba

duc continentur fideicommissum pro pupilla
rem etatem q̃z etiã vñ substituciõs
si fiat duobꝫ tpuberibꝫ ẽ ꝑtẽr mitte
captus hoc modo et si alius decesserit in
pupillari etate ut ꝓpria ẽ dimidia vel
portio q̃d eos superes substituo Nam
etiãtur duc tante Volgarez expsse pu
pillares duc exemplare et duc fideicõ
missarie et si ista substitucio pluribꝫ
tpuberibꝫ fiat puta tribꝫ vel q̃tuor
vel q̃z tot plures substitucionez eo
tinebit fiũ hac ẽ dcã l. Lucius ¶ 2o q̃ro
vtrum hec substitucio obtineat substitu
tiones expssas vel tacitas ut sic agatur
ac q̃nã sit eo effectũ s. an mũ et alij
ab testato veniãt excludãtur q̃ substi
tutiones obtente ẽ breuilocua sẽtie
cipere ꝑ expsse verbis gñalibꝫ et nõ
spalibꝫ Et ista gñalis expssio ẽ sufficiẽ
ens ad excludendum mũrem et alios
ab testõ venientes ut tenet glo et bar.
ff e l. Lucius ¶ 3o quero et vltrõ de alijs
quibꝫ dubitatur Et primo dixi q̃ hec
substitucio pt fieri ẽ ꝑsonis disparibꝫ
puta pupillo et maiori et tñ non
obtinet nisi Volgarem que pariẽ pt cadẽ
ẽ ꝑsonis equalibꝫ ut dcã l. Lucius et dcã
l. hereditatem ¶ Sz quid si vnus equalis tpis
substitutorũ ẽt puberem et fiat
puber post mortem pris et alius remã
sit ꝓpubes nũquid ẽ ꝑsona ꝓuberis
remanebit substitucio pupillaris cõ
tenta ẽ scripta que ceciderit ẽ ꝑsona
puberescentis dic q̃ sic q̃z ẽequalitas q̃
ꝑcedit a pñ supplemento ex post facto q̃
infringit eam dispositio ut ẽ c. ita fiũ
legitur de re mil. l. vi. vñ fiet l. my
c. ibidem ff de cadu edic ¶ Item q̃d si
ex fco meo pupillaris coadunit ẽ ꝑso
na vnius ut q̃z ex duobꝫ tpuberibꝫ q̃bꝫ
substituit recipere coadunatum alterius et
sic ẽ eiꝫ ꝑsona coaluerit pupillaris an
coaluerit ẽ ꝑsona alterius dic q̃ sic q̃z
l. alteri ff de adi. legã ¶ Ite quid si ex pfo
fco supplent equalitatẽ ẽ ꝑme non
erat puta substitutus semper duobꝫ ẽ
puberibꝫ quorũ alter vtrũ erit ẽ ptẽ
te sz postea adoptatus et ẽ eum ptẽ
te reducit an obtineat tantum pupillaris
ẽ ꝑsona vtriusq̃ dic q̃ non q̃z q̃d ab ẽ
cto non tenet ẽ l. pe ff de re. mil.
¶ Item q̃d si hẽs 2os filios duos mas
culos et duas feminas et oẽs ꝓuberes
Et substituo feminis ẽ certis rebꝫ vel q̃
titatibꝫ p2o suis dotibꝫ et masculos
substituo vlr Deinde duos oẽs filios me
os ꝑtemo tunc substituo vndecũq̃ ꝓue
ẽ portionibꝫ hereditariis l. qui plẽs
heredes cum l. se ff e Sz substituo ẽ certe
vel quãtitate certa habet locũ lega

tum ut l. quot ẽ de here inst. igr ẽ ꝑtes
alias ꝑtiones vid per hãc ẽ dcã l. Lucius
¶ 4a substituto ẽ appendiosa Circa q̃m
quero tria ꝓmo quid sit appendiosa 2o
quare sic appellatur 3o quis sit eius effectus
¶ Ad ꝓmũ dic q̃ appendiosa ẽ illa que ꝑ
additionem mortis vel alius additionis l. certi
ni ff e et l. ꝓbatur C e stam sunt dicte
et q̃ncũq̃z decesserit sine limitatione tpis
vel sub alia additione ut si aliq̃d ferit vl
eueniret et est substituto appendiosa et
appellatur multa tpa s. tempus pupilla
re si ẽ fiãt pupillis et tempus puber
tatis ut dcã l. ꝓbatur ẽ centurio ¶ Ad 2m
dic q̃ appellatur appendiosa q̃z sub appen
dio et brevitate verborũ multas applecti
tur substitutiones s. Volgarem pupillarẽ
et fideicommissariam et sunt introductum
hoc nomẽ appendiosa ut l. puerilibꝫ ¶ Ad
3m videtur quis sit effectus ut sic agatur
ac cui et q̃n ꝑ hanc substitutionem
succedatur directe et q̃n ꝑ fideicommissum
et q̃n excludatur mũr et q̃n non dic q̃
aut fit a milite aut a paganis Si a
milite tunc aut per verba directa aut ob
liqua aut cõia Si directa ut filio meo ẽ
puberi vel etiã puberi q̃n decesserit tal
sit heres tunc valz ẽ mũr directe ꝑ mile
tibus ut no. l. militis et hoc ff de re
mil. Si tamen pupillo morietur ẽ pupil
lari etate substituto caput otã bona eius
cum fructibꝫ existentibꝫ ut dcã l. centurio
¶ Item tenz ẽ dcã l. centurio q̃ primo tunc
ꝑ remanz directe Sz si fiat per verba obli
qua ẽ verbis substituo tunc si mũr ẽ ẽ me
dio et filius moriatur adultꝰ tunc hũ sta
te ꝑ obliquatur 2o casu q̃n fit ꝑ ver
ba obliqua ut cum rogat heredem rei
tunc alteri cum ẽ fideicommissaria l. colo
redi ff cõ filio ff e 3o casu q̃n fit per
verba q̃dã ut cum dicit talem substituo
tunc si mũr ẽ ẽ me obliquatur post
tpus pubertatis alis ꝑ valz mutatio
ut dcã l. ꝓbatur 4o casu principali q̃n
substitutio fit a paganis quis sit ei
effectus distingue etiã per tria media
q̃z aut fit per verba directa aut obliqua
aut q̃dã di per directa ut q̃ncũq̃z decesse
rit talis sit heres vel talem heredem
facio tunc valet mutatio directe ẽ tempus pu
pillaris etatis postea aut nullo modo
ut l. verbis et l. ẽ pupillam ff e et hoc
tenz glo. hic et tenz cõiter doc et Io. an
ẽ c. i. de testa. li. vi. licet post ẽ noteꝫ
la ẽ dcã c. i. teneat oppositum ꝑ pu
bertatem obliquatam ut vult ut fideicõis
saria de quo dic ꝑ hanc ẽ dcã l. centurio et
per salutem ẽ dcã l. ꝓbatur q̃ et tpe sit
fideicommissaria q̃z illa verba sine liberis
intelligitur referri ad tempus pubertatis q̃

tpr̃ possit hr̃ liberos et ī quo pagano
p̄t substituc tm̃ per fideicommissum bar
aut ī dr̃ l centurio et ꝑ hoc dr̃ tenet
gtrau s̄ p est dr̃m ī temp̄s pupillaris
etatis et postea fit fideicommissaria p dr̃m
l centurio 2o casu q̄n fit per verba oblq
ut q̄cūq; decessert restituat hēditate
tali tuc omn̄ tpr̃ est fideicommissaria tam
ī pagano q̄ ī milite et non excluditur
mr̃ nec venit bona pupilli et detrahit
falcidia ut dr̃ l coheredi s̄ cū filio

Item si testor dicat q̄cūq; filio meo de
cesserit sine liberis volo ut bona mea ad
tur et distribuantur ibi pauperib; per
meos fideicommissarios In hoc substituto sit
dr̃m ī pubertatis tpr̃ et postea fideicom
missaria an vero ōi tpr̃e fideicommissaria
p̄ ē dr̃m ī temp̄s pubertatis et sic mr̃ ex
cludit̄ p intellm̄ p dr̃m capiet de
manu sua et distribuet non aut de ma
nu alterius ut ī s̄ si quis aut p rede
tione cede a coll ꝛ Nam cui ex p̄sumpta
tr voluntate illi fideicommissary limitat loco
heredis et meos excludit ut ī c cū tibi
de testa Item si testor dicat simplr̄ q̄ eis
bona distribuat ibi pauperes quoz ad
electio spectat ad suos fideicommissarios q̄
tuc omn̄ tpr̃e e fideicommissaria cum non
s̄ aliqui fideicommissary qui ex p̄sumpta vo
luntate testatoris teneant loco heredum
Item quid tamen p̄t pauperes agere nisi eoz
ḡtia succedentes ab intestato et bona
distribuere ibi pauperes sim hab ī dr̃m
l centurio et l fundi treba ff de usufr le
2o casu q̄n fit per quid verba ut c ver
bum substituo tuc si fit cum distributore
tpm̄ ut si decesserit ī pupillari etate vl
postea quicūq; tuc erit dicat ī tempus pu
pillaris etatis et postea fideicommissaria et
hoc tenz gl magna ī fi et dr̃m l p̄cib;
et hoc tenet ocm Item vero fit sine distri
butore tpm̄ ut quicūq; decesserit tale sub
stituo tuc glo ī l p̄cib; tenz q̄ omn̄ tpr̃e
sit fideicommissaria Et hoc tenz Jo an in
glo antiqua ut dr̃m c i de testib li vi
Item glo magna hic ī fi dn et tuc trahit
ad fideicommissariam tenet q̄ ī tpr̃e pubert
tis valet mr̃ dicit et p̄sens ī fideicommis
saria et hoc tenz Jo an ī nouella ī dr̃m
c i et hanc glo tenet bar ī dr̃m l centurio
nisi q̄n mr̃ essz ī medio q̄ tuc filiorz
mr̃m tenz q̄ omn̄ tpr̃e sit fideicommissaria
Item salicet ī dr̃m l p̄cib; tenz q̄ certa si mr̃
sit ī medio valet ī pupillarem etatem ut
dicat et postea ut fideicommissaria ut tenz
hic gl et Jo an ī nouel ī dr̃m c i q̄d in
capit si ꝑ Item quid si testor apposuit ī
substitutione utriusq; verbum s. dicam et
obliquum ut q̄ dicit si filius meus decess
erit sine liberis talem sibi substituo et
eum sibi heredem facio ut dic̄ bona mea
deveniant ad talem et ī hijs ei heredē
michi facio dic̄ q̄ utrūq; verbum stat
ī ꝓpria significatione et sic habet substi
tuit electione an capiat hereditatem
mr̃ dicto mō decedēte ī pupillari e
tate vel per fideicommissum sicut cum
testor dixit q̄ substituit Wilgaus et pu
pillam per fideicommissum nā ī eis e
dem Item cōis capiet ut l accursius
s̄ tuc ff ad trebel Item vltro quero q̄
s̄ verba dicā et que oblq̄ et que q̄a
dic̄ q̄ dicā s̄ illa que de sui natura ī
portant et substituto capiat a corpo
et de manu alterius utr̄ verba hereditas
esto ut l cum quā c de fideicomiss et
l omn̄ verbum C coīa dicte et ut c ver
bum te heredem facio ut sentit hic
glo magn̄ ī fi Verba obliqua s̄ illa q̄
ꝓportat ut substituto capiat de manu
alterius ut c verba rest̄ l coheredi s
cum filio ff eo Item verba dantur ut l
fundi trebatiā ff de usucap legata Hec
verba reddatur l verba reddendi ff
de ver sig Item verba q̄a s̄ que ad vr
trumq; ptinet significationem s̄ directam
et obliquā ut c verbum substituo ꝑ
tinet ꝑtinet habent remanent suc
cedat recurratur denoluntur et filia
sim hab ī dr̃m l centurio In dubio aut
ī substitutionibus ī faciendā interpre
tatio ut potius dicā p̄ obliqua vtilla
substituo ut dicit tex ī c si ꝑ de
testib li vi

Istitur in pupillari etate

Impuberi substitutione solempnit̄ or
dinata duo quodāmodo s̄ testa mēn
tis pris et alterius filij h d velut testis
testis p̄nūd etiam pupillare substi
tutione quo ad quid dicat vnū et q̄
ad quid duo cēsentur testa Nota p̄o
q̄ q̄n ꝑ facit testis sibi et filio cēsen
tur cū vnus et duo testa diuersis ꝑ
p̄cib; ut hic ī glo Item sufficit sig
nificā esse testis p̄nium licet nō pu
pillare et si non valet p̄nium nec pu
pillare ut ī c s liber Et ideo nō con
ditur bona ex pupillari nisi fiat co
pia testi p̄ni ut l ut bonorū ff de
bonis pos per tu et ibi per bar Et ide
testes qui sufficiūt ad testm̄ p̄nium
sufficiūt etiam ad pupillare l p̄nū et
filij ff c s dicūtur duo testa q̄ dicā
due hēditates Et expugnato testo p̄ris
per querelā p ꝑte per bo pos nō ad
mittit pupillare sed si expugnatur
p̄ni per querelā ī tuc q̄ admittit
pupillare non aut si expugnetur p
contra de quo per glo ī l cū duab;

s̄ si ff c et nō ī c s̄ liber Item p̄mū
p̄ot̄ et ī scriptis et pupillare sine sep̄t
uel ego et uno casu dabitur bonorum
pos̄ sim ta et alio bonoꝝ pos̄ mīcupa
l ita scriptum s̄ si ff de bo pos̄ sim ta
Circa uero nīq̄d instituēs ī p̄mo tes
tamēto et substituēs pupillo possit a
dire pupillarem hēditatem et repudiare
p̄tam dic q̄ sic q̄n p̄ ess̄ affirmatum
per ueram aditionem alicuius cohereditis
uel p̄pter resistentiam sui heredis al' nō
q̄r si non uellet p̄mum nec pupillare
l si filius q̄n p̄t ff c Item quero nūq̄d
q̄d p̄t posset facē testō suo pupillo
filio ex interuallo dicēdi uel horarum
post suū testīm dic q̄ sic s̄z tūc nō suf
ficeret solempnitates posite ī suo testō
s̄z de nouo cōfārēt Item tūc debet p
cedē p̄mum testīm et nō sequi l si quis
eum s̄ si suo ff c et dic per hāc ī dcā
l. p̄mū et filiū Et fert iste tex̄ p et cont̄
ad affirmōē utriusq̄ ille ī eodem libello
accusauit plures et non plauit et sic
tenuit ī pena statuti dicentis q̄ pro
qualibet accusatione non placiti accu
sans condemnetur ī tm debeat condempna
ri p prima accusatiōe aut p plures Et
cōcludit q̄ puniet̄ de pluribus accu
satiōibus s̄ tot quot s̄t p̄sone accusate
nisi placet q̄ cōiū usus loquendi ē q̄ prima
accusatio intelligatur vnus libellus ac
cusatorius de quo per hāc ī l libellorū
s̄ q̄ si libelli ff de accusat

Si autem quis p̄t timens ne
substituēs p̄n
cipalit̄ eius filio ī dicitur vite filij post
ī suo testō facē expressim vulgariē et facē
pupillarē ī scriptis et secretam Si tm
vtrāq; faciat expressim habz et tenz h d
usq; ad s̄ non solū Nota igitur q̄ p̄t
timendo de filio pupillo assiliturr q̄ ea
cautandi voti captando mortē pupilli
q̄ ī codē sēne testō suo faciat substitutōz
vulgariē uel mīcipatiōnē et faciat pu
pillarem mandando q̄ tūc pupillaris
non debet aperiri nisi post mortē uel
puberitatem pupilli et sic tūc duo erūt
testāi vnius p̄ris et aliud filij ut dixi in
p̄cē s̄ Et licet p̄t hoc non uideat non
tamen potest aperiri nisi ex ipsius ea
l pupillarē cum l. se ff qui eadem modo cum
tes̄ api et hic ī v̄ cē Et sic non potūt
substituēs petere copiam eius q̄ d' testator
mādauit esse secretum Item nota hz
q̄ p̄t debet cē formidolos̄ de morte filij
et ideo debet et p̄t querē assilire p liberis
q̄r nullo amore vincit p̄mū l fi c de ca
ca fiu Circa nō ibi dicit glam q̄ licet
ipse non sequatur beneficiū sibi cessum
de uno spāli non ppterea excluditur a

tunc cōi ut hic et ī l militis s̄ milia miss̄
ff de testa mili et sic p̄z q̄ ipse non cogi
tur sequi assilium alterius regulariē l ij ī fi
ff mādati et c cum ī veteri de elec de q̄
dic per hāc ī l. tenū et meum ff de admi
nist tut

Non solum etiam liberis ī pube
ribus p̄ot̄ fieri sub
stituto pupillaris ī qua venit cōia bo
na pupilli etiam aliunde q̄ a pre q̄sita
h d usq; ad s̄ ad quem finē Nota igit̄ q̄
p̄missum ē p̄ filio suo ī puberi ī p̄tate
existenti pupillariter substituēte siue eum
instituat siue exheredat p̄ius enim sic ex
clusus a bonis p̄ris tamē ī bonis matris
uel aliunde obuenientibus uel sibi donatis ut q̄
forte erat p̄ri gratiosus ut dicit hic glo
ī verbo acquisitum non mouetur pupil
lus ī testāto ut ff de testīs s testes Et nō
hic p̄dictum glo q̄ illud q̄d donat filio q̄
ex eo quia ē gratiosus ītelligitur sibi do
natum ītemptatione sua et non p̄ri ut
sic tale donatum cui de peculio adiecti
cio et non p̄fectitio Ego nō q̄ ois bo
na pupilli exheredati videntur q̄sita de
beant ois substituto ut hic et l ff et si
plures s̄ ad substitutū ff c Et ho fuit p̄
exheredatus sit miles siue pagan⁹ nisi apa
reat de certa voluntate militis volentis
q̄ eius bona filij exheredati et nō ois de
uenisse ad substitutū q̄ hoc p̄t facē miles
s̄ q̄ eius filius p parte testatis decedat sicut
p̄t per scipm ut l si duobus ff de testa mili
et nō ī dō s̄ substituto s̄z filio ī puberi
emancipato pagano nō p̄t substituēre pu
pillariter cum non sit ī p̄tate ut ff c ī p̄n
Miles aut̄ p̄t eius p̄uilegio hoc tm p̄uile
gium debet strictē intelligi ī hijs bonis tm
que peruenerūt ad ipm emancipatū ab ipo
p̄re l miles ita s̄ exhēdato ff de mili test
Et hoc uoluit hic glo ī verbo omne id q̄
p̄uilegium alicui cessum debet intelligi sū
alterius mentem s̄ eius dispositionem suo
rum bonoꝝ non aliter debet trahi ad tēm
pus l cum filius ff de testa mili et l c s̄
mitto et s̄ si quis a principe ff ne quid in
lo pub In glo sup verbo ad substitutum
Concludē q̄ filius exhēdatus p̄t a p̄re ex
heredato gratiam ad solutiōem legatū et fi
deicommissa quatenus p̄uenit ad eū ex bo
nis p̄ris l cohēredis s̄ cum filio ff c Si
substitutus filio exhēdato non p̄t gratiam
ut ecdim ī rc p̄uenta ad eum ī bonis pa
tris l cohēdis s̄ cum filio ff c Si substi
tutus filio exhēdato non p̄t gratiam etiam
ī rc p̄uenta ad eum ī bonis p̄ris pupilli
exhēredati l ab exhēdato ff de le i et l fi
ff de le m et l cū quid c de lega Et sicut
spāle q̄ al' sicut possum gratiam here
dem uel legatarium ita possum heredem

hēdis uel legatum l quitā ⁊ si quis ff dele
ri tamen ī isto casu licet possim gra
re filiū exheredatum tamē non possim
gnare sibi substituēdū ut dīt l. nī quid
hario aūt ſpecialiter ꝛedi non placu
t nisi q̄ sic non placuit legislatori di
cit cū ī dīt l cum quidā ſm̄ bar dic
alit ī l. qui frndum ⁊ qui filios ff ad
l. falc. Valet aūt dict ī dīt l cum q̄dā
q̄ ꝛatio ſpecialiter est ꝓpter odium pa
tris talē filiū exheredantis ſfallit aūt
ī duob⁹ casib⁹ ꝙ quib⁹ a substituto exhē
dato post legatū et fideicomissū p̄mo est
ſpi substitut⁹ exheredat⁹ ⁊ tstitut⁹ a pre
exheredato q̄ tūc debet hereditē simul
utriq; legata a se relicta a testatore
ī testō p̄mo et pupillari ut l ī tale
l. ī ⁊ si ff ad l. falcid. 2ª est q̄ bona
p̄dē venūt ad substitutū exheredati
mediāte p̄sona ipsius exhēdati ut q̄ si
hi exhēdati⁹ fuit substitut⁹ heredi ip
sius p̄dē et deinde alius fuit substitut⁹
eid filio exheredato et ipse exheredat⁹
successit ex substitutione p̄ma heredi pa
tris et sic bona p̄dicta deuenūt ad sub
stitutum exhēdati mediate hereditate ſ ex
substitutione p̄dē Secꝰ si mediate ut
ab intestato successit exhēdato heredi
p̄dē uel mediate legatarii ut dīt l qui fidei
& qui filios ¶ Item nō ī eadem glo ī
& et non hūt q̄ licet regulariter nec pos
tumꝰ nec impubes p̄t exheredari q̄
non p̄t omitti causam ingratitudinis l.
si quis ī fi. ⁊ legis c de toll. tol. ſſall
lit tamē ſpi ī impubes dolo capax ſ.
ꝓxīmꝰ pubertati q̄ ī pupillum dolo
capacem cadit omē delictum ꝓterq̄ de
lictum adulterij ut l si minor ff de adult.
& ideo p̄t omitti causam ingratitudinis
ꝓpter quā p̄t exheredari ut ī hac gl
notabili ꝓxīmꝰ aūt pubertati ē a x
āno et medio Masculꝰ aūt usq; ad xiiij
et a nono cū medio ffemīa usq; ad xij
ut no glo ī de muti stip ⁊ pupill

¶ Quecunq; diximus
Dicta ī tam matris eciam hūt locum
ī postumis h d Sicut ergo p̄t p̄t ſ
stitue nepotē et pupillariter ipsius
ui filio iam nato ut ē e ī p̄n uel ce
substituē pupillariter filio exhēdato ut
ē ⁊ ꝓx ibi eciam p̄t filio postumo
ut hic ſſallit tamē ī exhēdatione q̄
matꝰ impubes p̄t exheredari si ē dolo
capax ut ē ⁊ ꝓx ꝙ postumꝰ non l
si quis ī fi. ⁊ legis c de toll. tes.

¶ Liberis autem suis ⁊c
Pupillariter substituto ē p̄t et testa
testō p̄mi ī tm q̄ si non valz p̄mū ne
pupillare h d hoc est dicā an p̄t facere
sibi primo testm et postea filio an ego
q̄n filiū ī statuit secus q̄n exheredat
q̄ tūc debet primo sibi testari ut hic ī
glo Intelligitur aūt hoc i ca ⁊ q̄ si nō
valz testm̄ p̄mum nec pupillare esse
vera si p̄mum non valet a p̄n sed
ex post facto p̄t ītp̄i p̄mum et secūa
nece firmū pupillare puta si p̄mum
expugnetur per querelam ī tūc remanz firmū
pupillare l ex duob⁹ ⁊ fi ff e et l
pupillum ⁊ ꝙ nec impubes ff de in
offi. test. Secꝰ si p̄mū ī totum expug
netur per querelam q̄ tūc cecidit an
nullatur pupillare ut dcō ⁊ ꝙ nec i
pubes Ratio dicē ē q̄ querela ex
pugnat ī totum et non contra ut
hic ī glo fi ī v. ꝙ certe q̄ querela
ē de inre cuiusdā ꝙ inis p̄tuit nō p̄t
tollē inis cuiusdē ut faciat cum desinē
ē heredem qui semel erat heres de
inre cuiusdē ut no ī dīt l ex duob⁹ ⁊
fi ex hijs ꝙ ꝙ expugnato testō per
querelam ꝙ parte testati⁹ et ꝙ parte
non testatus l. nam et si pupillus ⁊
fi ff de toll. tol. licet non possit a p̄n°
ut l. cum non ff de reg. iu. Item col
ligit hic ī glo notabili q̄ quod test
tatur de alienis rebus Tu dic q̄ re
gulariter quod non p̄t testari de alie
nis rebus ī p̄iudicium alterius l. q̄si
cuiusdā ⁊ si post fecit ff de inre codicil
simo ſpēs ē fiunt de alieno largum l
si pignore ff de fiunt ffallit ī p̄tē qui
testatur filio ꝓpubere sibi prudendo nec
moriatur ītestat⁹ ut hic 2º ffallit
ī monacho q̄ testatur inter liberos
de rebus quesitis monasterio ꝓ ingres
sum ut ī aūt si quis mihi c de ss. eccle
et ibi per glo 2º ffallit ī milite
de comune adempnato ꝓpter q̄d ē fec
ītestabil ⁊ ī sua est ꝛeseruata testā
factio l si quis exheredato ⁊ ⁊ et
si quis ff de liber. test ⁊ no per
glo ī de mil. test ⁊ primo 2º ffallit
ī mitē que transiuit ad 2as votas ꝙ
post testatu sibi obstet a p̄mo vero q̄
bona teneatur reseruare liberis p̄mi ma
trimonij Non tamē p̄t ea reliquere
extēris ⁊ olim poterat relinquere vni ex
filijs p̄mi matrimonij cui volebat l.
fecit c de 2is nup. ⁊ hodie debet esse
inter relictaque ut ī aūt lectum ibi po
sita ⁊ ī p̄iudicium heredis ut cogna
tus redimere ꝛeb⁹ alienatas legatarius vel
dare estimationē hūt p̄t quis testatu l
cū alienā c de legā

¶ Singulis autem

uter substituc̃ utrilz filiorum ꝛpuberi et
tuc̃ quilibz dicitur decedc̃ testm⁹ si mo
riatur ꝛ pupillari etate Item pc̃ pupil
lam substituc̃ ultrd tm̃ morientꝫ et ic̃
ille solus decedat testatꝰ h⁹ d⁹ usꝫ ad
ꝙ substituat aut¶ Nota igitur ibi
ubi legittimꝫ hc̃ditatum ꝙ testator
substituendo pupillarie ultrd morietc
non vidc̃ filios nisi substituc̃ ut v
n⁹ succedat alteri ex substitutione pu
pil⁹ ꝙtꝫ videtur reseruare ubi le
gittimꝫ hc̃ditatum ꝛtra eos ꝙ tuc
tem sibi succedant ab testato sine ꝙ
quilibet eorum exceptꝫ vltrd habeat
legittimꝫ successorc̃ s illum ꝙ de ꝛe
succedc̃ debet sibi ab testato ut hic ⁊
l uel singul ff c Et hoc uerũ ꝛ pu
pillari dicẽ substitutiõe ut dixi ⁊ ꝛ
fideicommissa⁹ secꝰ ꝛ nã fideicommissarius
relictũ ab vno ex hc̃dibꝰ ꝙ ultimꝰ mo
ꝛetur fuit videri heredes tuicem ꝙ
fideicommissariꝰ substitutor ꝙpt illa ver
ba qui vltrd decessit Casus¶ singlꝫ est
ꝛ l tricia ⁊ secꝝ del⁹ et ibi per tra
ff⁊ quid si testator dixit simplr si fi
lius meꝰ moriet⁹ uel si occ̃ filius meꝰ
si vterꝫ filiorũ meorũ moriatur tale
substitutio an requirat⁹ ꝙ occ̃ moriã
tur an̄ admittat⁹ substituꝰ Con
cludc̃ ꝙꝛ membra ꝙ aut testor substi
tuit nominatim jubet filiorũ et hoc cla
rũ ut h⁹ et dc̃ l aut singlꝫ aut substi
tuit ultrd morietꝫ et dicit ut ⁊ ꝙ aut
dicta substitutione aut ꝛfideicommissa
ria aut substituit simplr puta si filius
mei decessit uel per nom̃ ꝙpria copu
latiua puta si petꝰ et tuꝰ heredes
mei decessit ⁊c Tuc si est Vulgaris
requirenꝫ ꝙ condicio existat ꝛ condi
tione cuiuslibet s ꝙ nullꝰ sit heres ut
substituꝰ admittat⁹ substituꝰ l ꝙ
mus C c Si ꝛ pupillaris uel fideicommis
saria tuc hꝫ locũ ꝛpona cuilibet ꝛ
stitutũ morietꝫ ut admittat⁹ substi
tutꝰ ꝙ l heredes mei ff ad
trebel et l lucius ff gayo co tꝛ Et hoc
nisi fuisset ꝙsona tam⁹ quitta hc̃di in
stituto que excludeꝛ substitutũ ex pre
sumpta uoluntate defuncti l cũ cum ff de
condi et de et l cũ actu⁹ C de fidei
commiss Si aut ⁊ expediosa que fuit ꝛpubr
ubi ꝛmet Vulgaris pupillarẽ et fidei
commissariũ tuc si fuisset⁹ ex Vulgaris tm
uel ex pupillari uel ex fideicommissaria
dic idem ut dixi s de qualibz casu Et
rõnem dc̃ quare ⁊ Vulgaris ꝛquirat⁹
ceteris⁹ omn ff ꝙ occ̃ heredes moria
tur et non ꝛ pupillari uel fideicommis
saria dic per hanc ⁊ dc̃ ff cũ ita aut
testor substituit ꝙ nomĩa collectiua ut ꝙ
dixit si occ̃ uel si ambo vl si vterꝫ heredũ
meorũ deficerent ꝛc tuc dic ꝙ licet ex ꝙꝛa
significatione istorũ nom̃ collectiuorũ ꝛc
quiratur ⁊ cursus vtriusꝫ ff ꝙ substitu
tꝰ admittatur tm demũ si occ̃ heredes
morientur tuc ex ꝙsumpta voluntate defũ
cti admitti⁹ substituꝰ si aliquis qui ex
presumpta voluntate defuncti excludat sub
stitutũ extremus primi filius nepos uel
fr̃ heredib⁹ defuncti ut dc̃ l pe C c et
dc̃ l cum acutissim Et dic plr per hanc
⁊ dc̃ ff cũ ita

Substituitur autem Pone
potest
nonatum pupillariter substituc̃ ꝙpo no
mine designãdo substitutũ et etiam ge
neraliter per hec verba quisq̃s m̃ eut he
ꝛes sit heres filio meo et tuc̃ admitti⁹
solet substituꝰ qui ꝛ heres per se et n̄
per alium et admittit⁹ ꝙ hc̃ditatem postꝙ
h⁹ d⁹ usꝫ ad ꝙ masculo¶ Nota igitur ꝙ
hanc generalem substitutionẽ quisq̃s m̃
eut heres ꝛc admittit⁹ solum qui heres
ex dispone et iudicio testatꝰ non aut
qui ꝛ heres per alium ut dns̄ mediã
te seruo et ꝙꝛ mediante filio ut hic et
l qui liberum ff hec verba ff c et l qui pli
bus ff de suis et legit Admittetur etiã
ꝛtꝛ filius uel seruus si extet licet acqui
rat ꝙꝛ et dns̄ l cũ filio ff c Nec admit
tetur vernes ab testato si testator ni
hum ꝛstituisꝫ sibi heredem ⁊ spc̃ l si ꝙs
cũ nulla ff de in codi Item per hanc sub
stitutionem generaliter⁹ non admittit⁹
heres heredis et sic fallit hec regla qui
heres ꝛ heredis est heres testatoris ut
l si c de hered inst Et sic collige ꝙ pu
pillaris substitutio non transit ad here
dem heredis ut l qui ex plurib⁹ ff de
suis et legit nisi sit heres heredis ex
dispositione testatoris l ꝙsm̃ ff c
vel nisi sit pupillaris substitutio vnita
cum uter⁹ accrescendi ꝙ tuc transit ad he
redem heredis ut ⁊ casu singlr ⁊ l ꝙ pc̃
ff de acquir hc̃ Et deducitur iste tex ꝙ
sicut iste successor successoris non admit
titur ad substitutionem verbis generalibꝰ
ita erit si ꝛ finã apposuisset ⁊ aliꝫ
abbatem sibi nom̃ dignitatis ꝙ nõ trãs
eat ad successorẽ ⁊ dignitate licet al si ꝛ
gnissa aliqua cũ uel aliqua executoria
testi alicui abbati trãseat ad successorẽ
ut ⁊ c qm̃ abbas de offi dele et ꝙ hec
⁊ l qui liberus ꝛ hec verba ff c

Masculo igitur Substituo
pupillaris
durat ⁊ masculo usꝫ ad xiiij annũ co
pletum et ⁊ femina usꝫ ad xij et extra
neo non existenti ⁊ ꝓdicte nõ ꝓt substi
tui dicẽ nec eꝝ exitꝰ ⁊ ꝓdicte si est

pubes ſz per fideicommiſſum vñ poſt ſubſtitu
h d uſz ad fi ¶ Nota q pupillaris non
poſt fieri pupillo ut duxer poſt puberta
tem tm̃ dicã ſz an valeat ſaltem m
fideicommiſſaria poſt pubertatem dic q
non ut l verbis cuilibꝫ ff e miſi ſit
ꝯpendioſa que fiũ etiam per verbũ di
cã pupillo obliquatur p̃ pubertatẽ
ſm̃ nouã opi Jo an ī c ſi p̃z de teſtis
ī nouella ī mã ꝯpendioſã Si autẽ iſta
ſubſtitutio dicã ut ẽ pupillaris nõ
valuit ab ĩcio ut dicã ꝓpter ſolempnĩ
tates deficientes ut q̃ fiunt fiãt ī codi
cill ut l ſeruola ff ad trebel vel ꝓpter
defectum p̃ſone inſtituẽ uel inſtitute
ut q̃ fit iſta pupillaris a mre vl ab
alio qui non habet ī p̃tate tũc iſta
dicã obliquatur et valz ut fideicomiſ
ſaria ut tenz gl ī dicã l verbis licet hꝫ
glo q ī fi ī v̄lo ſz conẽ ẽ teneat oppo
ſitum et male ſm̃ bar ī dicã l verbis
Sz ſi fiat iſta pupillaris puber tũc
nullo modo valet et ſic non valz ex
ut fideicommiſſaria q̃ non p̃t ĩcipẽ ab
eo tp̃e pubertatis quo fiũ debet ut
l uſufructu cũ moiat ff de uſufr legꝫ
et hoc tenz bar ī dicã l verbis

Quibus modis teſta. infir.

Quotiens ut ī glo q̃s tractat
de ualiditate teſtamẽti tã ẽſt
ꝑtẽ ſolempnitatum requiſitaꝝ
ut ſ de teſtis per totũ q̃ 2us pretatus ſ
inſtitutionis filiorũ uel exhẽdationis
ut ſ de exhẽda libe per totum Verum
q̃ teſtãs ſolẽpnit firmã multotiens ꝛũ
pitur ex caſu ſupueniẽte q̃ nichil
ẽ adeo firmũ fiũ ſole q̃ poſſit ꝛũpi
ut ī aũt de nup ſ nupcias a l eũ
dele ſ ut p̃. Ideo quibꝰ modis ꝛũpit
hic dicit hoc nõ ſuꝑ Ytem Modo ꝛũpit
nigrã Teſtãs ſolempnit firmã ꝛũpit
per filiũ poſtea arrogatũ uel adopta
tum quaſi agnatione poſtumi et ītel
lige de adoptato ab auꝰ ad aſcendẽti ī
cui) p̃tẽtem trãſit alꝫ non ꝛũpit teſtãm
p̃ſ adoptiu q̃ tũc tenet cum iſtr
hic ſz ſolum ſuccedit ei ab ĩteſtato ut
l cum adoptiuus c de adop et dixi ſ
de here libe ſ adoptiu ¶ Nota igit
q̃ ſicut agnatione veri poſtumi ꝛũpi
tur teſtãm ita et agnatione quaſi poſ
tumi l filij arrogati uel adoptati ut
hic et l certum ff de iniꝰ Et ītellige
hic de ꝑtentiõe p̃na uel eiꝰ linea de
cui ẽ mẽma q̃ eiꝰ ꝑtentio hꝫ q̃ exhẽ
datione ut ſ de exhẽ libe ſ mr Et
ideo ꝑtenti a p̃ẽ dicit nullũ de iniꝰ
cuiꝰ uel annullat per contra de iniꝰ
ꝑto Sz ꝑtenti a mre eiꝰ habeatur

q̃ exhẽdato annullat teſtãm per ꝓlatum
toſſi teſta ut hic ī glo ī uerbo q̃ Et ī
telligẽ q̃n ī tali ꝑtentione ẽ adiecta cã
legitima al eſt teſtãm nullũ ī quo filius
ẽ ꝑtenti tum a mre q̃ a p̃ẽ ut ni
hil non licet c de libe ꝑte ¶ Quid autẽ
ſi arrogatus uel adoptatus uel etiã filius
emancipatus ante adoptionẽ uel arroga
tionem fuit inſtitutus uel exhẽdatus an
ꝛũpat teſtãm dic ut hic ī glo notabili
ī uerbo ꝛũpit ī q̃nta adde ibi tñ non
ꝛũpitur dic et eſt ratio ꝓpter reliquas
ſolutates que remanẽt ī filio emãcipa
to ꝓpter quas tollentur exhẽdatio ī
eo ut poſtea reuertentis ad ius ſuccedẽdi
per arrogationẽ non ꝛũpat teſtãm ſic
et alie reliquie p̃cedentis ꝑtis aliquid
ſtãtiatus ꝺducit l unus ff ſeruꝰ ī caput
ff de q̃ſtionibꝰ Jn ea glo ibi nepotem ac
cipẽ dicit idem etiam de pronepote extranee
o exhẽdato ẽ ĩcepta et non tenz l quidã
cum filiũ ff de ver ob Et ideo non cõ
firmatur per tranſitum poſtea fiãt ī po
teſtate exhẽntis per arrogationẽ ut hic
et l non putauit et l ſi quis emãcipa
tum ff de conditõ et ibi per glo et hic
Aliquã tñ extranee) p̃t exhẽdari ſ q̃n
fuit inſtitutꝰ l p̃ſa teſtõ ff de hiſ inſti
et l ſi certum ẽ ſz eodem ff de teſt
mili et ibi gl

Poſtremoꝛ quid teſtõ ꝛc

Ultimum teſtãm ī quo potuit adiri hẽditas
ꝛes reduciꝫ ad cauſam ī teſtãm p̃mo
teſtõ ꝛupto et 2o abſq; aditione hẽdi
tis efferñ hñẽ non volente hoc dicit
uſz ad ſ ſz et ſi quis Conſtr c de ī
uti te l 4 et l cum ī 2o ¶ Nota igitur
q̃ de pluribꝰ teſtis diuerſo tp̃e factis vl
timũ valz et derogat oĩbus aliis q̃d ẽ
ſecus ī ſingꝭ quazñ p̃ma valet et non
vltra ut hic ī glo i Et ẽ ratio dicit
ſtatis q̃ ſimã diſſimilitudinẽ latã ſiue bñ
ſiue male iudex fuerit) ẽ officio ſuo et
non habet amplꝰ p̃terea iudicãdi l
iudex ff de re iudi Sed fõ vno teſtõ ñ
eſt ablata p̃tis teſtatori uterñ teſtãdi
q̃ non poſt ſibi ꝛationẽ legem a quo nõ
liceat diſcedere l ſi quis in p̃ teſtã ff de
le m ¶ 2o nõ ibi hoc cñ ſolũ ī verbo
exiſtẽ q̃ ad hoc ut 2um teſtãm tollat p̃m
non ꝛequiritur q̃ ex teſtõ 2o adeatur
hẽditas Sz q̃ fuit cum ſolempnit firmã
q̃ potuit adiri ſi heres mortuꝰ non
fuiſſz uel non repudiaſſz uel cõdicio ſb
qua inſtitutꝰ fuit non defeciſſz ffallit ar
t caſibꝰ v ī quibꝰ ultimũ teſtãm licet ī
ualidum de iniꝰ cõ ſz validum de iniꝰ
militari tollit p̃mũ validũ de iniꝰ cõ
l 4 ff de iniuſ teſt 2o fallit ſi p̃mũ te

mur mr militaru et 2m fem a milite ī a
nnum de mr cōi non fiunt pfem qz tūc
ecia tollitur primū l ei militē ⁊ mi
licia missus ff de re mil 2o fallit qñ ī
pmo solempnit erāt scripti extranei et
2o mino solempnit puta cum qnqz testes
erāt scripti venerēt ab testatu l hāc
ōsultissiā ⁊ si quis aūt c de testa qo
fallit qñ ī 2o testo validō testatoi de
clarauit non velle valere pmū iā per
lapsum decem fem ecia si declarauit
coram tribo testibo l sanctio c de teps
Sec si non essz elapsum decemū ī c ⁊
pe et ibi glo 1o fallit si ī 2o testo mi
no solempnū est adiecta cla additionalis
si non valet mr testi tē qnc cla addu
cit ademptionē et revocationē venien
tis ab testatu Secus si dicit testator cas
sans et irritans omē aliud testm tē qz
cum ista cassatio fiat ī 2o testo validō
de mr cōi non tenz ecia cassatio talis
fm bar ī l si mr ff dele m Quinto
pmo quid si ex 2o testamēto fuit possi
bile adire hereditatem per restitutoz
principis an rūpitur pmū bar tenz qz
non l ij ff de iniust testa 6o quinto qd
si 2m testm non fuit validē de mre a
nullo licet potuit adiri hereditas de mr
pterito utrq filio fuit pterita ī 2o testo
qz probauit testm 2m l filio pterito
ff de iniust testa dic qz eyquo non pot
adiri hēditas de mr nulli licet post
sit de mr pterito non rūpitur pmū
testm ut dcm l filio pterito et ibi per
bar Et idem si ī illo 2o testo fuit ad
iecta ī possibilis vel turpis ēditio que
reputur de mr preterito ut l fem c si
ī danda ff ad trebel Secus si talis ēditio
reputur de mr cuius qz tūc rūpitur pmū
testm cū in 2o in fine 7o quinto
quid si 2m testm est invalidum ex causa
pteritois dic qz rūpitur pmū quo ad
legata et non quo ad institutionē et
2m non valet quo ad institutionē hz quo
ad legata sic ut ī auc ex causa c de
lib pter et hoc tenz bar ī dcm l si de
mr 8o quinto quid ī legato relicto
ī solēpni voluntate deinde expresse adep
to ī voluntate mino solempni dic qz tol
litur pmū legatū qz per adeptionem
expressam licet tacitam revocatur legatū
licet secus per tacitum ut l fideicomis
sum c de fideicomiss l legatum sub odi
tione ⁊ si ff de vsu legā 9o quinto
quid si quis incidit 2m testm frem so
lempnit an invalidatur pmū qd erat
validatū per 2m ut hic dicit dic qz eo
validat pmū de mr preterito tm et ex
eo possit peti bo. pos sim ta

Sed et si quis prior testo

Per 2m testm ī quo est heres instituti
eciam ī certis rebus rūpitur pmum ī
quo aliquis fuit vlis instituti post tunc
ī testo 2o affirmari illud qd dispositime
rat ī pmo ut si instituti ī 2o teneatur
per fideicommissum restituere instituto ī 3o
h d usq ad ⁊ 4o quor l si quis prior ff
ad trebel licet igitur instituti ī 2o testo
non sit instituti similiter vlis ī oibus
bonis hz ī quadam re singulari ecia que
valeat inno 4o tamen rūpitur pmū
testm ī quo quis erat vlis instituti et ī
ratio qz instituti ī re certa alio non insti
tuto herede habetur loco heredis vlis
ut hic et l i ⁊ ex fundo ff de hered insti
insi testator prohibuisz nec accrescendi qz tūc
non rūpitur pmū testm et 2m nō valz
propter prohibitionem nimis accrescendi p
quam decedēs pro parte testati et p parte
testati ut dcm l si quis priore ī fi et ibi
per bar hz ista alia ē vlis instituta tūc in
stituti ī re certa habetur loco legatarij
ut l quod c de hered insti Item nō ibi
propter materna verba qz testor ī 2o testo pōt
expresse affirmare hereditatem et legata
ecia ī pmo testo et per talem affirmatā
tenetur instituta ī 2o testo retenta ī 4o
nec institutione restituē per fideicommissū
hēditatem instituto ī pmo pōt ecia testator
tacite affirmare pmū testm et 2m testm
non valebit quo ad institutionem hz legata
valebūt ut hic ī glo pe ī verbo ex
plissime hz quinto ī casu nro ī quo testor
ī 2o testo affirmauit pmū et sic debet
restitui hereditas primo instituto ex quo testo
patet instituta ī primo sibi restitui hēditatem
an ex primo vel ex 2o dic qz ex 2o
qz agitur ex affirmative non ex affirmato
sicut ecia dicta ī fine appellationis affirmate primam finem nam petitur ex
eadem vigore re finē appellationis affir
mātis et non vigore affirmate ut no ī l
fructi ff de hyb ⁊ no misi ⁊ i et l cod c
de appellat

Alio quoq; modo

Per capitis diminutionem testatoris testm prius factum irritat
et qnz testm ē nullū qnz ē rūptū et
qnz irritū licet ī effectū inter hec tria in
sit differa qz quolibet modo testm nō tenz
hz tamen ē differa rerum quas vocabuli
designare hoc verbum irritum h d usq ad
⁊ non tm Illo qz testm ppe est nul
lum hz non mr fem qz ea iam pecunia in
solempnitatibo requisita vel ī pterito
filij ea nam ī pterito ut l i ff de iniust test
et de exhēdatione liberoz ī pn Sed
rūpitur tribo modis ⁊ qñ testor arrogat

sibi filium post fem̃ testm̃ uel cum nascit sibi filius uel cum fiat aliud testm̃ ut h̃ ī glo ī verbo rupti ff rumpitur ī a scripo remanet testm̃ rumptum ī non hmꝫ effm̃ qñ testor patitur maximã et mediam capitis diminutionẽ vel etiam minimã licet tñ possꝫ illud affirmare ut ī c de ss ecc ī Item rumpitur ī remanet sine effm̃ qñ non aditur hereditas l. i. ī fi ff de ī nisi testa Item et aliꝫ diuersꝫ modis rumpitur quãtum ad heredis ī stitutionem ut hic ī glo ī fi qñ testator capitur ab hostibus et liberi cognati et etiã quidã ex negligẽtia eum redimẽ nam eis auferr tur successio et applicabitur erario illi cuius pecunia ꝙ redemptione captiuoꝝ et legata remanent firma nisi heres sit minor xxv annis qz tñ ei petitur ut ī auct si captum c de epis et cle .2. casus est qñ testor ī furiosꝫ uel alia grauiꝫ infirmitate affectꝰ et filij instituti post ꝙ testationẽ eis factã qz debeant curare prodigi negligit aliquam curam de eo habere Nam tñc ex dispositione legis testm̃ rumpitur quãtum ad hẽdis ī stitutionem ꝙ qz filij ꝓmuntur hẽditate et applicatur cuidã extraneo hñte curam de prodigo ex testm̃ remanz firmũ quãtum ad alia ut ī auct liberi furiosi c de epis audi et ī cor de unde summꝰ pontifex igitur dicit ꝙ tenet ruptum et rumpi ut ꝙ dixi ex tñ sepe et valde ī hoc unus pontifex ꝙ reliquos ꝙ ī super pro rumpitur et ego ex ī dubio qñ apparet verbi utrum stet ꝙ prout in ī hoc debz ī telligi ī sua ꝙria significatione ut ꝙdat iste tex nõ .ff. dicit ꝙ singule cause id est dare recte debent distingui declarari et intelligi singulis appellationibus ī ꝙriis nãtibus et ī ꝙpria et uera significatione nec no perdebart ī l. in et l. octo populis ff de instit et inst ex ī libello verba debet accipi ī ꝙrie qñ non ꝓt simul ī ꝙrie ut libellus subscribitur ut si dicam me ex ī possione talium rerum intellig ī quasi possone l. ex et si possessor c. i. ff de instit et inst Sed ī teste verba ꝓt ī ꝙrie ī terpretari ne pereãt ī filius ex non ut ꝙbet de quo ꝙ bat ī l. stipulante et si stricti ff de ob ex ī ex contractibus uerbum dubiũ regula nec non accipit ī ꝙrie si ī terpretatur ꝗ ex ī ex quo ꝓcedere fuit lege aptus declarari ut l. uerborum ff de practis

Non tamen ꝓ omnia

Testm̃ capitis diminutione trib̃us ultimis fem̃ reconualescat de inf ꝓximo si testator statum pristinum mortis tpe recuperauit alr non h. d. usq ad c ex eo Si igitur testor ꝓ fem̃ testm̃ dedit si ī arrogationem et sic testm̃ ꝓmo fem̃ rumpitur ut ē ꝙx ex si tpe mortis suc cepit se ī suo iure et testm̃ ꝓ fem̃ confirmet etiam ī codicillis ī pretia v. test tui testm̃ reconualescat de iure ꝓximo ex tñ ut possit ꝓcedere honorib̃ ꝓpositis ab herede nolente capere hereditatem et sic succedit de iure ꝓximo et nõ ei nulli tex ī l. qui ex liberis c. testõ ff de bo. poss. sin tabl. et hoc qñ fit mutatio status testatoris ut qz dedit se ī arrogationẽ ut dixi Si aũt fuit mutatio nec cessauit ut qz testator prius ī maximꝰ uel mediam capitis diminutionẽ post testm̃ et sic testm̃ rumpitur ut hic et ē c. ꝙx ex si testor tpe mortis suc cepit se restituere a principe ipso iure reconualescat testm̃ ꝓ fem̃ absqz noua declaratione l. si quis exhẽdato c. de ff de inoff test et dr hoc tenz hic Quid in capto ab hostib̃ post testm̃ fem̃ et tpe mortis recuperato qui ꝑmutant olim factoꝝ postliminium ut ē quibꝰ non ē ꝓmissa fides c. si alicui testm̃ reconualescat ipso iure uel ex nouo uoluntate testatoris de q̃ ipso iure tractatur retro ut ꝓximo dicatur valuisse l. si quis exhẽdato c. pe. qd̃ secꝰ est ī restituto a principe cuius testm̃ reconualescat ipso iure ff non ut tractatur retro ꝓximo uig ut ex nunc c. ex die restitutionis ut tenz hic ī d. c. ꝓli

Ex eo autem solo Sola ꝓmia et alia uoluntate mutata testm̃ non annullat ff ita demũ si sequens uoluntas uite ordinata fuit et ꝓfecta h. d. usq ad c eadem Vel sic uoluntas ī perfecta nõ tollit ī perfecta ut qd̃ nulla ē non tollit qd̃ aliqd ē et que solempnit ff ligatura solempnit debent dissolui h. d. Nõ igitur ꝙ sola uoluntate testatoris nõ tollit testm̃ et ideo ꝙnis testator vocatis vij testibꝰ simplicit dicat se nolle valere testm̃ ab eo factum per hec verba non reuocatur testm̃ nisi reuocetz certa quidem solennitate ut l. sanctum c de test ta Sed si dicat nolo valere qz nolo modo testatum qz videtur tacite uoluntate reuocatoria ab testato quoniã aditio videtur affirmari istam talis ademptio et reuocatio testi sua hic ut l. si mi ff de le mi Tu nota et colligo hic ignoriam et fallacias a regula quas dixi ē c. et posterius videlz ꝙ 2m testm̃ non ꝓficit ꝓmo ꝓfectum tollit ꝓmum ꝓfectũ et solempne fallit ī multis casibus qui ꝓnt colligi ex hac gl ī verbo et ꝓfecto ꝓmo casu ē qñ testor dixit se nolle valere testamentum ad fem̃ et

tum est determinū et sic duo genera ī tēs
tamento ſ nolentib⁹ testamentū et con
tinuus tpūs decenalis quorū si q̄ defuit
non vocatur l sanctimꝰ c de testa
29 cassus ē q̄n p̄mus testamentum erat va
lidum nec militum Nam 2us non solep
ne nec cōi tollit p̄mū l eius ſ militis
ff de re mili 30 q̄n vtrūq; erat solepne
ſ p̄mū nec cōi et 2us nec militum tē
tollitur p̄mū l y ff de testa ⁊ius testa
31 cassus ē q̄n ī 2o non fuerūt ī stitutī
vementes ab ītestato ut l hac q̄ultis
sima ſ si quis autem c de test 32 ca
sus ē q̄n testator non solum tēpus
ſz etiam deuenit ad actum fēt ut q̄ ī
cidit vel cancellauit testm̄ q̄ tūc si
fecerit ut decederet ītestatꝰ venient ve
nientes ab ītestato si aūt hoc fecerit
q̄ heredem ēp̄ituant ī dignū venit fis
cus et ī dubio p̄sumitur hoc fecisse
q̄ velit mori ītestatꝰ licet glo teneat
oppositum ⁊ l nrām c de testa et dic
ut ibi per hanc Si aūt testm̄ sit mutila
tum cōnē voluntate testatoris vel casu
a tineis vel vermibꝰ vel vetustate ma
culatum dūmodo ī noīe heredis l i ſ
si casu ff de bo. post pīny ta et dnā l nrā
33 cassus ē q̄n heres exhibuit ex 2o
testo non solempne per errorē fēt q̄ p
tendebat hoc ultimū testm̄ ee nullū
et solempne et sic omisso adire ex p̄mo
solempni et nullo nam tūc tollitur
p̄mū non tamē per 2um ſz quia non ad
itur hereditas ex p̄mo ut l gladius ff
de acquir hē 34 cassus ē q̄n testator ī 2o
testo non solempni vel ī codicillis ex
pressit heredem ī stitutū ī p̄mo testo ſi
solempne esse ī dignū per offensam ei
finem q̄ tūc auferetur hereditas a fisco
l hereditas ante datū ī testo non possit di
ci ablatum ī codicill' licet per fideicōm
sit l y c de codicill' Tūc hm̄ auferetur q̄n
ex pressit heredem ī dignū ſz hereditatem
vel legatum datum p̄mo heredi relin
quit alteri tūc legatum remanet ex
exceptione ſz hēditas non l ex pte de
ff de adi legat 35 cassus ē q̄n fiunt ad
certa clausula codicillaris si non valet tes
tm̄ nec ut dixi ē ī ſ posteriore Vltimo
nō ex fi q̄ testm̄ īperfectum dicitur
nullum nisi ī casibꝰ p̄dictis q̄ nichil
dicitur fecisse donec aliqd supponatur a
gendum q̄d ē necē ī hijs que ff de
formali sībā rei ut hic et l pe c ad sill
Sed ī hijs que ff de sībā mālē l an ī
util' ff de accept Item seruus ī male
ficijs l quisquis c ad l iuliam ma
testatꝰ

Eadem ratione Etiam impor ex
testo non solep
ni ī quo causa hē instituī sit vel cau
sa vitandi vel mutandi iudicij non ca
pit hereditatem h d usq; ad fi Nota
igitur q̄ licet impor solutꝰ sit legibꝰ
l p̄cepb ff de legi tē ex urbanitate
debet et attestatur se velle esse ut hic
et dcā l p̄cepb mytā illud patere legē
quam ipe tulerit l i c q̄ quisq; nec et
ideo sicut lex non vult aliū heredem ad
mitti ex testo impij ita nec impor si
vult admitti ut hic et l pe ff de here
instī Quinimo decretor ē condicio im
patoris hoc casu q̄ alterius p̄iudi q̄
quis pot īstituē heredem aliū potes
tiorem ī rebus ī controuersia exis
tib⁹ nec īcidit ī edictum de alienatoē
iudicij mutandi causa fra ff de alie iudi
Et tē impator ꝓpter honestatem non
vult instituī illa de causa ut hic et dcā
l plt

De ītofficioso testamento

Exheredatus a quauis linea ſ
pona vel misa vel pterita
vel misa ītentat querelam īof
ficiosi testa per quā iudicis officio testm̄ ru
pitur h d usq; ad ſ nō tm̄ Filio
filio duste exheredato p̄batum ē remedi
um q̄d appellatur querela īofficiosi testi ꝑ
quam filius querelatur de pre et erat
forma libelli q̄ filius nasset qualit pē
ad similitudinē hōm demētis et furiosi
qui non curat de filijs q̄dicit testm̄ i
quo filiū exheredauit ffingendo causam ni
ustam vel non legitimā ſ q̄ voluit ne
care patrem et pro tanto cum dicta cau
sa non sit vera vel ītima petit dem̄
testm̄ tanq̄ īofficiosum i cōe officium
pietatis patrem ne sim a quasi demēte
vel furioso rescindi per officium iudicis
ut hic et l y ff c hodie aūt tenetur fi
lius ꝓponē ī libello causam ī grossis iudi
sed simplē dicit q̄ pē cum iuste exhē
dauit vel q̄ causa a pte apposita ī ex
heredatione est iusta et filia quā nō ipe
ſz heres ꝓbare debet hodie l si quis filiū
c e Et simplē non hz nec hodie ī li
bello istum colorē demētie pētis ꝓponē
ſm hec ī dcā l y Aliquid aūt istā q
rela sit actio vel actusatio glo hic in
x possit tenz q̄ non sit actio neq; actu
satio ſz ē q̄dam medium Bar dicit ī l
postumus ſ si quis q̄ querela ē q̄dam
remediū respondet testi q̄ ītplorat per
officium iudicis q̄ non ꝓsiliunt actoz
vel obligationē ut l qui per collusioz
ff de actio emp Et sic ꝙsequit q̄z nec
sui per actionē q̄z per actusatioē

et qñz per officiū iudicis iuxt querela aliqñ ffiunt dicitur actuſatio ut dñi l. postumꝰ ſ. ſi aliqñ actio l. quēadmodū ff. e. ī fi. ¶ 2o nota hic ꝙ qñ ītercurrit exheredatio expꝛſſa non ē dñā ītercurrēs et mutuꝫ ꝙ teſtiñ utrumſtz querelatꝰ ſi cauſa miſerta non ē iuſta cauſa uel uera ſtz ī ꝓtextione ē dñā qz ſi ꝓtextuꝫ filiꝰ ī ꝓtāte habz duo remedia vnū de iure ciuili dicēdo teſtiñ nullum aliud ꝓtoriū petendo bonoꝝ poſſeſſiōē. ſtz ſi mr̄ ꝓtextuꝫ fuit ſi non adiecit cāz teſtiñ non tenz ut ī auc. licet c. de libe ꝓte. Si aut adiecit cauſam tuc ītentat querelam qz eiꝰ ꝓtextio habetur ꝙ exhēdatiōē ut ff. de exhr̄. liber. ſ. mr̄ ī gl. i. ſiſte verbo obmittit ibi filiū emācipatum obmittendo l. ꝓtextu. adiicēdo ītraz cauſam exhēdationis ī eadem gl. i. ſiſte verbo ibi pt̄ dicē nullū hoc ē verum ſi non ē adiecta ī ꝓtextione ītima cā ex cauſa ꝓtextionis. Et ſic eſt uera cōcluſio ꝙ ſi filiꝰ legitime ē uel nō teſtiñ ē nullū et filiꝰ habet duplex remediū ut ff. dixi. ſtz ſi emācipatꝰ ꝓtextuꝫ a ꝓte tuc ſi eſt adiecta ītima cā teſtiñ tenet et filiꝰ habet ſolum remediū ōtra di de iure ꝓtorio. Si aut non eſt adiecta cā tuc eſt idem ac ſi dicat nullā et petit cōtra ut tenuit gl. de exhē da. l. i. ſ. ſtz hec quidē et dixi in. c. ti. ſ. c. māpatꝰ.

Non tantum querela īofficioſi teſtī non ſolū datur dñidentibꝰ ut ff. e. ī pn̄. ſtz etiam datur aſcendentibꝰ i. ꝓgenitoribꝰ. Item collateralibꝰ ſ. frībꝰ et ſororibꝰ conſanguineis ff. tm̄ ꝓſona inſtituta ly d. uſq; ad ſ. ſtz cum aut ¶ Nota igitur idem ius ſeruari debere ꝓgenitoribꝰ erga filios ac ꝙ ſeruatur filios erga ꝓgenitores et eadem ratione dicendū ē de auo erga nepotes qui hereditātur. vñ cōcedūtur et alii. Et ideo ſi pr̄ ē ꝓtentꝰ a filio ī ꝓtāte teſtante de caſtrenſi uel quaſi pr̄ dicit nullum uel petit cōtra et ſi a filio emācipato eſt ꝓtentꝰ cauſa non iſta ſimpliciter dicit nullū et petit cōtra. Si aut cauſa ē inſerta tuc ſolū ītentat cōtra ut dixi ī ff. e. ī pn̄. Si aut pr̄ ē exhēdatꝰ a filio emācipato datur ē ꝙ ꝓtinus datur querela. Si aut a filio ī ꝓtāte teſtante de caſtrenſi uel quaſi tuc glo. tenuit ueritatē ē ſi ē miles exiens in actu militare i. ī expeditione et ibi fecit teſtāmētū de caſtren. uel quaſi tale teſtiñ non ſubſiſtit. ſz ſcele alio aut ſubſiſtit. l. fi. C. e. et ibi per bar. et dixi. G. de exhēdatione. ſtz ſi ī expeditione ¶ 2o nota ī ſororē ꝙ collateralibꝰ non datur querela niſi tm̄ frī et ſororibꝰ duobus ītermicentibꝰ ſ. ꝙ ſint ex utroꝝ ꝓnte quāti vel ſaltem ex pte pat̄. Item ꝙ turpis ꝓſona ſit inſtituta et hoc niſi ſimiliter ul ſoror excludēt̄ ꝓpter cauſam ingrati tudiñ de qua dixi. G. de exhē. libe. ī pn̄ ut ī glo. ī ſ. exhēdat ī auc. de hīs et fal. ¶ Nequid aut hodie filij ſimiliter poſſint agere querelam glo. mutauerūt. Dicitur qz non pnt̄ querelare ꝓper ſe nec ē cum patruus l. ſimili. et ibi glo. C. e. ſtz ſi patruus querelam bñ admittit̄ filij ſimiliter ab inteſtato et ita intelligē hic glo. ī verbo agere.

Tam autem naturales ſ. filij naturales et legitimi et adoptiui et adoptati excludūtur a querela ſi pnt̄ alio remedio ſ. per querelam eō ſequi uult ſicut. Item excluditur quis a querela qñ ē ei aliqd̄ relictum et ſi eſt minus qđ ei debet ſupplet̄ ſibi iudicis arbitrariū. ly d. uſq; ad ſ. ſi tutor. ¶ Nota primo ꝙ ſi ī pn̄ dictum ē ꝙ liberi inſtituti exheredati agere querela hoc verū ſi ſt̄ legitimi et naturales nam naturales tm̄ non querelat̄ contra teſtiñ pris qz non tenentur pr̄ eos inſtituere uel exhēdare ut ē glo. notabilis. G. de inof. ſ. ſtz teſtiñ miles filij naturales tm̄ et etiam vulgo queſiti bñ agere pnt̄ ut hic ī glo. i. et l. et ozſiñ. ſ. non uidet̄ niſi ſint nati ex damnato coitu et adulterio et teſtu ut no. glo. ff. e. l. ſi ſuſ pecta. ſ. i. Silr̄ filij arrogati et adoptati ab aliquo deſcendentiū per quē adoptionem tranſeunt ī ptātem non querelā qz pr̄ adoptiuꝰ non tenetur talē filiū inſtituere ſtz ſolum ſuccedit et ab inteſtato l. cū adoptatus. C. de adop. Silr̄ filij poſtumi exheredati querelant teſtiñ et hoc verū uidet̄ iſto quo poterit exheredari qz non poterit omittere cauſam ingratitudinis ut hic ī glo. ī verbo poſtumi. ¶ 2o nota ibi ſi nullo alio iure ꝙ querela ē remediū ſubſidiarium qz tm̄ demū tenentur qñ qs non pot̄ aliqua quarta ſibi debita a ſuo iure ꝓper querelam. Nam ſi pot̄ alio iure ut titulo legati uel qz eius ſeruus uel filius ſit inſtitutꝰ tm̄ iure iſto non agit querela ſtz ſi relictum uel donatum ē minus qđ ita agit ad ſupplementum ut ī glo. ſtz hoc ita. Stz hodie iure nouiſſimo ſufficit hīre ſuam portionem iure donationis uel legati ſtz debz hīre iure inſtitutionis ut no. ī auc. nouiſſ. c. e. ¶ 3o nō ī ſ. ſi hoc adde ꝙ qñ filio relinquitur minus ītra quotā tertie relicte iure iſto uel hodie iure inſtitutionis ut ff. dixi nisi filiꝰ agit ad ſupplementum ītimo arbitratu boni viri. i. iudicis ut hic et l. omnes. C. e.

¶ Stz quero quid ſi pr̄ reliquit aliqđ ſi

ho unꝰ ꝯstitutionis et ꝓhibuit eum plus
petꝛe de bonis ipsius aut per hoc excludat
filiꝰ a petitione supplemẽti siue legittĩe
dic ꝙ non excluditur qz omne gravamen
relevatur de legittĩa l. qui c. e. ¶ 2o qro a
quo fiet iste supplet aut solum ab hede
uel etiã detrahetur a legatarijs ꝓ rata
tenz hab. t. l. ista ff. ad l. falc. ꝙ fiet tã
ab hede ꝙ a legatarijs Sz saltet tenz ꝯ
dcã l. ãno ꝙ si plus remanẽs heredi est
tra opulentia ꝙ put solũ integrũ legitta
et adhuc supplet legittã filiꝰ ꝙ tunc fiet
solum supplementum pter hꝛedẽ et michil
detrahetur legatarijs ¶ 3o quero usq; ad
quadrum temp̃s possit pet supplemẽtũ
legittĩe hab. tenz t. l. si quis filiũ c. e. ꝙ
usq; ad ꝙquenniũ usq; ad sexennium ꝙrele
que dicunt solum tanto tpis ut ibi dicit
aut tenuit oppositio ꝙ hoc supplemẽtũ
possit pet usq; ad xxx. annũ dic ut ibi ꝙ
eum. 2ẽ

Si tutor nomĩe pupilli

Licet filiꝰ exhꝛedatus exãs tutor alteri
petat tutorio nomĩe legatũ relictũ pu
pillo suo a pꝛe ipsius tutoris non ẽt re
pellendus a querela nomĩe suo tenendo
Item ego tutor agendo querela nomĩe pu
pilli exhꝛedati et succumbendo non exclu
ditur a petitione legati ipsi tutori ꝯ cod
testo relicti h. d. usq; ad s. igitur ¶ nõ
ꝓmo ꝙ licet al' qñ quis acceptat legatũ
relictum sibi dimã uel ꝯ oñtiam s. ego fi
lio uel suo excludatur a querela tã ꝙ vide
tur approbare testm̃ ut ff. e. michil tñ illd
ꝯ uerũ qñ petit legatũ ꝓ se et nomĩe suo
vel etiã nomĩe alieno voluntario s. tã ꝙ
curator seu aduocatus ff. e. l. fi. et hic ꝯ
glo. c. Secꝰ si alieno nomĩe nõnio s. tã ꝙ tu
tor uel curator ut hic sic et al. ꝙcunq; fi
nito officio tenet de cautione rei vendite
procuratorio nomĩe sz nõ tutor uel curator
qui fuit ex natura ut no. t. l. finali circa ff.
mandati ¶ 2o nota ꝯ vꝫ sz et si contrario
ꝙ licet al' ꝙ ꝑsõ quis querelat testm̃ et
succumbat punitur legato sibi ꝯ testo re
licto et ab eo tã ꝙ indigno auferatur a
fisco l. papianus s. memisse ff. e. qñ illd
est uerum qñ intentat querelam suo
nomĩe sꝛcꝰ si alio nomĩe nõnio tã ꝙ tutor vl
curator alterius Et sic qsz quis admitt
tunꝫ alio non tã ꝙ ipse ut hic in glo
finali

Igitur quartam quis &c

filiꝰ ita demũ excludatur a querelando test
amẽtum si sit filius relicta qrta ex quo
titulo Et si plures sint filij sufficit eis
relinquere vnã quartam ꝯer eos diuidẽ
do ꝙ virili l. d. usq; ad s. finem Si autẽ reli

quatur unus qrta agit singuli ad supple
mẽtum vnusq; ut ff. e. s. hec ita ¶ Nota
igitur ꝙ unus istoꝝ filiorum excludetur a querela
quidam habeat qrtam partem et ꝯ ista
qrta parte seu legittima oportet ꝙd
filius habz ex dispõne et sibi defuerit si
habeat unꝰ hꝛeditarius siue unꝰ legꝰ uel si
deficiunt siue ex causa dotis uel do ꝓpter
nup. ut tenuit hic tex. ibi uel aliqñ mo
dis quibus glo. siue donationis ex cau
sa mortis siue donationis simplicis col
late ꝯ filium emancipatum uel etiam col
latum ꝯ filium ꝯ pterite que mortis ꝙficiẽt
ut l. donationes c. de dona ꝯer. vir. et
ux. et per hec ꝯ l. si donatione c. de col
la. Et hec donatio ita demũ oportuit m
legittima si est al' non ut hic ꝯ
glo. inter. unos et hoc vult tex. hic cũ
dicit huius tripmodo casibus sz cũ donauit
ꝙ sua ꝓte uel ꝓ sua legittima dcõ s.
et generaliter ꝯ glo. all. et ibi per hec ho
die aut non sufficit relinquere legittimam
filio quoq; relicto titulo sz debet relin
qui unꝰ ꝯstitutionis ut hic ꝯ glo. ꝯ uer
bo legati et ꝯ dicta ¶ 2o nota hic con
tra glo. si plura ꝙ hodie mutatio
sit correcta ꝓmo qz olim licet quis esset
ꝯstitutus ꝯ minꝰ qrta potuit querelare
testm̃ ut hic a gtuario sensu tex. et l.
quereluntur. c. e. Sz hodie si ẽ ꝯstitutus ꝯ
minꝰ qrta non querelat sz agit ad sup
plemẽtum odione ex l. omnibus c. e. et
ff. e. s. sz hec ita. 2o olim sufficiebat re
linqui legittima filio quoquo relicto titu
lo. 3o qz olim trima filiorum erat
qrta ut dcã l. quorum hodie ẽ 3a uel
secunꝰ ut dcã auth. nouissima Et sic
auctꝛ trima ꝓportionem de qrta inter tres
tem ut tenet doc. ꝯ dcã auth. nouissima
. 4o olim filiꝰ exhꝛedatus debebat ꝓbare
se nõ fuisse ingratum l. qrta s. i ff. e. Sz
hodie hꝛeres debz ꝓbare eũ fuisse ingratũ
ut dcã l. omnibus c. e. 5o olim ꝓstu
mꝰ poterat exhꝛedari ff. de exhꝛed. libe
s. postumi hodie nõ pot l. si quis ꝯ filiũ
s. legꝰ c. e. 6o querela non ꝓpter tem
pus nõ trãsmittebatur ad hꝛedem ff. e.
l. postumꝰ s. fi. cũ l. se hodie ex nõ ꝓpter
tem ad suã posteritatem l. sequ. ꝯ
fi. c. e. 7o olim sufficiebat dicere filiũ me
um exhꝛedem qz erat ingratꝰ dcã l. omnibus
modis Sz hodie debet notatum causa ingra
titudinis exprimi ut ꝯ aut ut ei de appel
cognos. s. aliud colligitur. 8o contra testm̃
de castren. uel quasi castren. si dabat

hoc sic nisi sit miles ī expeditione ut dixi ē
c ff non tñ Nono olim rupto testō nichil
debebatur l patrimus ff si ff c ff hodie
rupto testō ex causa pteritionis uel exhere
dationis remanet firma legata et alia ī
eodem testō dispositia pter institutionē
ut ī auc ex causa C de libe pter Vel
tñ quero an hodie et ī quo casu habet
locum querela die excludendo cum glo si
hic p habet locum an filius ē exheredā
tus cum ī tertione legitime cause q non
placuit per heredem uel cum ē pterit
a linea ipsa cum ltima causa que sit
non placuit per heredē si auc sit pte
rita uel exheredatus sine causa uel ex
cum causa non ltima ff que non sit vna
de eis de quib dixi ē de exhere libe ī
pn hic tñ est ipso iure nulla absq
q querelet ut ī auc ex causa et auc no
liceat C de libe pte et ibi per bar et per
eum etiam ī l pma ff de testa

De hēdi et quali et dif

Triplex est heredum odicio et ser
uus a dño instituto aut esse he
res necessarius q statim post mor
tem dñi tuus fit heres ei tñ post mor
tem dñi actionem ipetret antequ bona he
reditaria attingant sibi acquirit nec pot
a creditoribus dñi iquietari h d Et ad hoc
q seruus necessarius heres debet utriusq ff
hēditatem et libertatem ossequi ex testō
dñi ē de hē msti ff suus aut al esse hes
extraneus qui non appellētur adire ī c
ff seruus quoq Nota igitur casum ī
quo quis appellatur ed liber et heres et
sic ē spāle hoc casu ut beneficio libera
tis tuitum suue dñi reliquat ei libertā
suam non q tacē supplereture per legem
ē de hē msti ī pn Alio aut beneficium ñ
offertur tuitū l hoc iure ff nō pt ff de
bona C nō ibi ei dominoꝝ heredis
bona q ignorāt q dñs qđ est factus he
res sue per dispositionē legis ut hic si
per sacā adrogationem ut l cum heredes ff
de acquir pos definit ee bona hēditaria
ut a pleb non appellētur bona defuncti q
heredis et ideo si heres esse ignorat non
debet creditor pretē se mittere ī possionem
bonoꝝ defuncti q heredis q per additionē
aut iura defuncti trāsierit ī heredem l
sibylla ff adito ff de solut Talis tamē pe
tito sustinetur q intelligētur bonorum
talis defuncti ff quondam ut no ī l plt
ibi per luc ff si certū pe C nō ī v
per ho tñ q illud qđ acquirit heres nitit
antequ se immiscuit administrationi bonoꝝ
acquirit sibi q adeo q a creditoribus do
mini non pt a talibus quesitus molef
tari Si tamē a iudice ipetrauit separatoꝝ
de ipso bonis etiam de eo qđ sibi debuit
defunctus ex naturali obligatione l ff
ff de sepa Si post īmissionem non
posset hoc īpetrare nisi sit minor l si
tamē ff de minō et hic ī glo ī verbo
reservetur Sic etiam ī contractu per
sonā cui sit mora ī libertate sibi debi
ta per fideicommissum queritur sibi et
non dño l pli C ad silleya Sic etiam
pt substitutus pupillo separare bona pu
pilli et a primo si pupillus non adeat
uel per restitutionē se abstinuit ut nō
l ff ff de sepa ubi glo ponit plures a
quos casu ī quibus habz locū separatio bo
norum

Sui autem et necessarij ;

Sui autem et necessarij heredes dicū
tur liberi descendentes per lineā mas
culinā tpis mortis testatoris ff ī eis
pter existentes quorū prima causa est
ī succedendo et licet de una eiusdē
sint heredes tamē de una pterito dato
est eis beneficiū abstinendi h d usq ad
ff ceteru Requiritur igitur duo pri
apalit ut quis sit suus et necessarius primū
q sit ī pte testatoris cum q obtineat
primū locū Nam si precedat eum pater
huic nepos dicitur esse ī pte una nō
esse suus heres nisi eius pt tollatur de
medio nec tenetur auus de natura talis
nepotem instituere vel exhēdare ff de
agnito sicut ē de exhere libe ff postu
morū C 2o nō ī v huic cui q sublato fi
lio de medio morte emancipatione ca
pitis diminutione uel alio modo ne
pos ex eo succedit ī locum prius ut sit
sit heres suus et necessarius auo Et ita
necessitas que primo erat ī filio mit
erat ī nepote Et sic deinceps iste nepos
veniet ad successionē auu ex persona sua
et non ex persona prius sui C 3o nō
ī v ff sui q filius ī pte dicit suus
et domesticus prius q domestice et pro
nuncie utitur et nutritur ex rebus
prius sicut ipse pr Et ideo fictū qđ
facit ipse filius pr dicit domesticū et
si est pcia primitur domui p pretiū ff
autem ff grauie primitur p iudicē
criminaliter et criminaliter l respicied
ff fra domestica ff de penis filiū ex
timonii filii pro pte dicitur domesti
cus et ideo replicatur ut l ceram C de
testibus Et dicit filius cera vino pre
quodammodo dulce rerū pnāria ut hic
et l ī fine ff de libe et postu et nos
fide rei pnas l ff ff filius ff de here
et hic ī glo notabili ī verbo estimat
Hec d q tutely pherede non habet lo
cum ī suo l nichil C de usuris pro

herede q̃ filiꝰ non dicitur acquire nouꝫ
titulum et nouam possionem post mor
tem ꝓ̃ꝫ ꝫ ꝯtinuare quam habebat ꝛ
vita ꝓ̃ꝫ adeo ꝙ̃ sola administratio dic̃
cuenire filio non autem nouꝫ titulꝰ nec
nouꝫ possio ut hic ꝛ gl̃a ꝑ̃ll Et ideo
statutum dicens ꝙ̃ de qualibꝫ hẽditate a
liena obuenienti ꝺ̃luat gabellam non
ꝯprehendat sicꝫ herẽdem q̃ non dicat̃
de nouo capẽ ꝫ bona quoꝝ dominia
ꝑ̃mo habebat dicitur ꝯtinuare post mor
tem ꝓ̃ꝫ hoc tñ non ẽ verũ et plenũ
dominiũ q̃ non ꝑ̃t filiꝰ vno ꝓ̃d alie
nare nec habet aliq̃d nisi ee ꝛ lẽma vi
no ꝓ̃d ꝫ ꝺ̃lum ꝫ̃ plenarie ꝙ̃sequi
ꝺ bona post mortem ꝓ̃ꝫ ſm bar ꝛ l.
fi ff de lib agno Nec etiam dicat̃
vera possio quam habet ꝛ vita ꝓ̃ꝫ ꝫ
dicat̃ ꝑ̃ssio nisi ſumatur ꝙ̃ ꝓdit
morte ꝓ̃ꝫ Igitur ẽ nota ꝙ̃ heres de no
uo apphendit possionẽ ꝛeum ut dicat̃
ꝛeum possidere l. cum heres ff de acq̃ pos.
ffallit tamen quo ad usucapt̃ ceptum ꝑ
ꝓtem et ꝯtinuandam per filiũ ad quã
applendam sufficit possio filij ut dcã
l. ij ⁊ filiꝰ ff ꝑ herede Et ex hijs ꝛſer
tur ꝙ̃ licet statutũ phibeat fieri ſmis
sionem bonoꝝ contra ꝛm possessorẽ
plantem se ante per aliud possedisse
q̃d nichilominꝰ fiet cone filiũ ꝙ̃ius
plus se ante possedisse per aliũ ꝛ vita
ꝓ̃ꝫ q̃ nõ ꝛ vera possessio ꝫ ẽ ꝑma
ſm ange ꝛ dcã l. ꝛ ſmis Nota ẽ
nitꝰ ꝙ̃ filiꝰ ꝛ ꝓtorẽ necessitabatur et
cogebat̃ de mre ciuili ſuitus esse heres
patris q̃ filiꝰ ergo heres dicit gl̃a ꝛ l.
nitꝰ ff de acqu hered ꝫ ꝓtor plenꝰ
equitate dedit filio bñficiũ abstinẽdi et
talem necessitatẽ ꝛmouet tñ ꝙ̃ ho
die nõ ẽ fidata ſtentio creditoꝝ ꝓ
tris volentiũ agere cone filiũ ut cõ
pellatur ſmis quasi ꝑ̃sumatur heres
ꝓ̃ꝫ nisi ꝓbet se non esse heredẽ et se
abstinuisse q̃ ꝑ̃mo debent creditores
ꝓbare cum ee heredẽ per hoc bñficiũ
ꝙ̃ ꝓtor ꝯcessum ut ſtenꝫ gl̃a et bar
ꝛ dcã l. nãſſo Et ideo aduerte deligẽ
ter ꝙ̃ ꝓtor non ꝛmouit ſuitute cũ fi
lio ut sic essent effectꝰ ꝛſultãtes ex
ſuitate ſꝫ ſolũ ꝛmouit necessitatẽ et
coactionẽ filij Duxit igitur effectũ ſui
tatis ꝛ hijs que ſt̃ utilia filio ut cir̃
ꝙ̃firmationẽ pupillaris ſubstitutionis
et tutele et circa trãſmissionẽ hẽditã
tis non agnite ac ee ꝙ̃ filiꝰ talꝝ ſuoꝝ
heres de iure ciuili licet ſe abstinuerit ab
hẽditate ꝓ̃ꝫ possit facere ꝓtẽ cum
ocasione ꝓ̃ꝫ ꝫ ꝛ hijs que nõ ſt̃ vti
lia ꝫ dampnosa filio ut ẽ ꝙ̃ intellẽ
obligatꝰ creditoribꝰ ꝓ̃ꝫ tuũ ꝙ̃ntũ

ſtitutꝰ non operatur ut nã l. nichijs de quo
per bar ꝛ l. filiꝰ qui ꝓ̃ꝫ ff de vul et pu
pil ꝛ glo ꝛ verbo ſuccedit ibi ꝙ̃ hodie
locum non habz ꝛmouit ge ꝙ̃ titulꝰ de
ꝙ̃ꝫgendis cum emãcipato liberis per
quem ꝓpudebatur filio emancipato ut
ſuccederẽ ſimul cũ filio ſuo ꝛ ꝑ̃tẽte aut
retento uel cũ filio fratris ſui ꝛ pa
tre aut ꝛtento ſit correctꝰ q̃ ſibila
ta ẽ hodie dcã emãcipationis et ꝓ̃ã
ꝑ̃tis per quã auctentica disponẽs ut
non attendatur an filiꝰ ſit emancipatꝰ
uel non emancipatꝰ qui tenꝫ ꝑ̃mã loca
excluso eo filio et ꝓ̃ã ſuccederẽ filiꝰ e
mancipatꝰ cum nepote l. filio ꝓ̃ã pre
mortui ꝛ ſucceſſione c de ſuis et legi
Dicit tamen bar ꝛ l. ꝛ ꝑ̃ ff de ꝯꝫ
gendis ꝙ̃ ille titulꝰ hodie habetꝫ locũ
ꝛ casibꝰ ꝛ quibꝰ filiꝰ vellꝫ uel ſoli poſ
ſet ſuccedẽ de iure ꝓtoris

Ceterꝫ qui testatorie Non
exist
tẽ ꝛ ꝑ̃tẽ testatoris tpꝰ mortis ipi⁹
testatoris ut filiꝰ emãcipatꝰ uel ꝙ̃tũ
ad merũ ee emãcipatꝰ uel ſeruꝰ ꝛſtitu
tꝰ et a tuto testatore manumiſſꝰ di
cũtur hẽdes extranei ꝛ d. usq̃ ad ſ. in
extraneus ffiliꝰ igitur emãcipatꝰ nõ dic̃
ſuꝰ et nitꝰ ꝑ̃ et ꝛtũ mei cũ ꝑ mã
non habeat ꝛ ꝑ̃tẽte ſꝫ ẽ heres uolũtã
riꝰ Sic nec ſeruꝰ ꝛſtitutꝰ a dno et
ante dñi mortẽ manumiſſꝰ erit heres
neceſſarius ſꝫ voluntarius ut dixi b ꝛ ꝑ̃
et hic ꝛ gl̃a Appellatur enim heres ex
neꝰ et nolũtariꝰ quicuꝫ nõ ẽ ꝛ ꝑ̃tẽ
te tpe mortis testatoris et sic nõ ha
beret locũ effectꝰ ſumatis de ꝙ̃ b
ſ. ꝓxime

In extraneis Heres extraneꝰ
ut hẽditatem
ex testo ꝙ̃sequatur debet tribꝰ tpibꝰ
esse capax ſ. tpe mortis testatoris et
aditionis hereditatis et medio tpꝛe nõ
nocent Et testificatio ſumitur ꝛ acti
ua et passiua ſignificatiue ꝛ h. d. usq̃ ad
ſ. exterꝰ Nota ꝙ̃ ad hoc ꝙ̃ heres ex
traneꝰ ꝛſtitutꝰ possit ſuccedere debet
esse habilꝭ tribꝰ tẽporibꝰ b. dictis Sed
ꝛ ſuo et nãrio ut ꝛ filio ꝛ ꝑ̃tẽte uel ꝛ
nario tñ ut ꝛ ſuo ꝛſtitutꝰ requiritur
abilitas et capacitas duobꝰ tpibꝰ tñ
ſ. teſti tpꝛe ut ſit capax ut possit ſti
tui et tpe mortis testatoris ut pos
ſit acquirẽ et ꝛſtitutio effectũ hꝫ tpꝰ
aũt aditionis nõ ꝛſpicit̃ q̃ nõ ẽ da
re medio ꝛtẽ mortis testatoris et adi
tionẽ hẽditatis cũ lex ꝛtineri faciat
cũ heredem ꝛtitui nisi ſe abstinuerit a
bñficio a ꝑ̃tore collato ut b. e ſ. ſui
hoc cũ ſuccedit ex testo Si aũt ab ꝛteſ

tuto misso ſtō teſto tuū ſſpectatur tēpus
mortis teſtatoris et ſi ſtō teſtō tuū tpꝫ
quo teſtm̄ deſtituitur vel ſſtinguitur l ſi
quis postumos ſ. l. ff de lib. et postu
In legatis autem ſſpectatur tempꝰ quo
cedit dies legati l. interuenit ff de lega
prīa de quo per bar. ī l. si alienū ſ. m
extraneis ff de hȳ. inſtī. C 2° nota q̄ me
dia tpia non nocent dūmodo medijs
temporibꝰ quo ſit capax licet igitur ꝑ
medio tpiō bānitus et tpiō debito repe
riatur restitutus non nocet l. ſꝫ si ī con
dicione ſ. ſolempnis ff de hȳ. inſtī. nisi
fuiſſ̄ talis mutatio ſtatuꝰ que ꝓiꝰ
ſet libertate q̄ tuū nocet per l. ſ. tercedit
ff de condi. et demō. et ibi per bar. Ite
fecit si habeo filios ex diuersis deinde
diuersi vxores et plures liberos q̄ nichilo
minꝰ possim desponsare diuersis et le
gittimare filios q̄ actꝰ medij non nocꝫ
per l. cum decē ſ. Ite si ignorāti ff de
solut. et per Jo. an. ī reg. iur. sine culpa
lucri ī mercurialibꝰ C 3° nota ī ſ. testm̄
q̄ habil' dicit heres qui hȳ. tpālibꝰ ſupra
dictis testi fictiōe actiue et passiue l. ſ
ī habil' ut possit ſſtatui licet nō actiue
l. non possit testari

Extraneis autē ſuus et extr
neis hēdibꝰ
optet ius deliberandi an velit acceptare
hereditatē uel non ꝰ hȳ. hereditate q̄ſſiōe
ſa simplex repudiare nō pōt nisi ſit
minor qui per beneficiū restitutionis hȳ
ditatē aditam repudiare pōt h. d. usꝫ ad ſ.
ſtitutū. Et nō hic gl. ī verbo adeūda que
ponit duas ītes adire et miſcere. Vnde
si quis putat ſe exheredē et dicat ſe abs
cum ſit ſuus uel contra ſe ſuum et dicat ſe
miſcē cū debeat adire erat ī causa ac
quisitionis ꝰ talis error ꝓdit aditiōꝫ
uel ī. prediatione l. nā hijs ī fi. cū l. ſe
ff de acq. hē. et ibi per bar. Et p. ſtrellā
huius ſ. attende ut quis non obligaret
ternē creditoribꝰ hēditatis fuit necessū
tempꝰ ad deliberādū Impator plenius
ſubtilius ſtatuit q̄ non ſit nāt̄ petē
tpiō ad deliberandum ꝰ res tute adeūt
et furat dicentes et non tenebit
ultra vires hēditarias de quo ī ſ. ꝓxe
Et quātum tēpus detur ad deliberā
Concludē cum gl. hic ī verbo declara
re q̄ l. datur. annus a die ſcientie here
ditatem ſibi fore delatā et ius deliberādi tāſ
mittitur ad heredē ī. quid pdictū ſ. q̄
tum ſupponat de anno dā l. antiquiō
ris C de iur. del. licet hereditas nō adi
ta nō trāſmittat nisi certioꝝ ſcientib⁹ ut
ibi no. Oportet tamē ſi ius adire hēdi
tatē vigore iuris deliberādi trāſmiſſi ī
fra. quid q̄ gabas defuctum fuiſſe here

ditatem ſibi fore delatā q̄ ius deliberādi
al' non admittens nisi per restitu. ī in
integrū ex causa possit ī l. patronus
ff de acquī here. et ſufficit ſcīā tuto
rius p. pupillo de quo dic per bar. ī l. q̄
dudō ff de rebus dubijs ꝰ hȳ. ab hoste cap
statuit tēpus ad deliberandum ſ. a pn
cipe ī. dnm et ab alijs iudicibꝰ ī no
ſtrum mōſter ut hic ī. glo. Et quātum
tempꝰ ſtatuatur non ē determinatum
ꝰ iudicis arbitrio relinquit l. i. ī fi. ff de
iur. delib. non tñ mīnꝰ certum dicit ſpa
cio l. y. co. ti. Nam debet ſibi dari tēpus
ad deliberandū q̄d datur ad bonorū pos
ſeſſionem dicit et dñs ī ſuo Et si tēpus
pot̄ plurieꝰ concedi a iudice ſi videt
iuſtam causam ipetrāti aſſiſſe l. in
co. ti. dñs tamē non excedat mōſtrū l.
ſtrum ſ. her. quidē C de iur. delib. et ibi
per bar. Et si dicis nōne eſt ſuperfluū
petere cum ius habet a lege dic q̄ pote
rit de ꝓfectō si de tpiō legali tractaue
rit uel non mōſtrū nam tuū habebit mel
ius tempus q̄ ſit legale ut dicit gl. ī. dcō
ſ. hȳ. quidē ꝰ hȳ. quid mīnꝰ tempus ſtatu
tum heredi ad deliberand si ipe non
adiit nec repudiauit an ītelligitur
adiuiſſe uel repudiaſſe dic q̄ intellig
ſcribit id q̄d ē utilius et ad cuius petitiō
ſtatutū eſt ſibi tempus Et ideo si ī ſtatu
tum ad petitionem creditoꝝ ītellig
adiuiſſe ut ſic creditores habeāt quic
quid habuit ut dā l. sanctimus ſ. sīmiliter
hic aliqui dicit ad petitionē ſubſtituti ī
ītelligitur repudiaſſe ut ſubſtitutus pos
ſit ſuccedē l. q̄dam ff de acq. here. Et ibi
per glo. et bar. ī glo. ſuper. verbo hoī
bus ī fi. l. ſ. ſacrā pubertē C si aduersus
vendi. Et ī dubio utrum non gaudeāt
ītelligit zōne minoris etatis ac cetā
zōne minoris pcij Et ſic licet cēt decep
tus ultra dimidiam iuſti precij non
poſſ̄ cōuenire ut tenꝫ glo. l. ij C de re
ſcin. ven. niſi per dolum uel metū fuiſ
ſet inductꝰ ad uitandum ut ī reg. iur.
non ē obligatorium libro vi. ſim bar.
ī dcā l. ij

Sciendum eſt tamen
ſſpter grande cū emergens cetā olim
maiori xxv. q̄nis aditā hēditatē ſibi nō
nebatur ne ulterius hēditatis te
neretur hodie vero alijs dēb remedio
per ꝓfectionē ſolēpnis īuentarij fiendi
per heredem de rebus hēditarijs ide
beneficiū ſequit h. d. usꝫ ad ſ. Ite ext
neꝰ Habet igitur heres vtrūq; tēme
dium ſ. uel potē tempꝰ ad deliberādū
uel non potē ſꝫ districte adire et tuū
tuū facē q̄d ē valde vtile Nam si

solum pcnt tempus ad deliberandum et ñ
fiunt tuentauū tenetur sibus ī soldium
Si autem pcnt tempus ad deliberand et cr
fiunt tuentauū non prodest quo ad cre
ditores ff solum ad legatarios Ad detra
hendam falcidiā ut hic ī glo ī verbo
grauiam Si autem non pcnt tpus ad
deliberandum ff ī districte adit et sole pm
ter fiunt tuentauū tñ non tenetur
creditoribus ultr vires hereditarias et
fil detrahet de le ut hic et l semus C
smaute dubij C de inō delib Quero
nūc quantum tempus debet fieri in
uentauū dic ut hic ī glo ī verbo pt
tant ff a quo tpre cepit tempus co
fectionis tuentarij Dic p ab adita here
ditate ut dicit gl et no ī l semus C
smaute dubij Item filius non officiū
tuentauū pdet ītmam suam glo p
non qz debet detrahi tanq̄ ob aliquid
ante solutionem legatorū ut ī auth
hoc amplius C de fidei Ff doc cont qz
per omissionē tuentarij tenetur ad so
lida legata etiam vires hereditarias ex
cedentia ut ī auth ff cum testor C ad l
falcid et ibi per bar ff An per datur
trebell per omissionē tuentarij bar tenz
q non ī dcm auth ff cum testor Item
An fideicommissum possit fieri tuentarius
bar q sic ī l in rone C ad vlgo ff ad
l falcid qz habetur loco heredis Ff an si
bi pfit tuentarius frūs ab herede bar di
cit q non nisi cedat Ita tenz ī dcō
C ff vlgo Item an frūs tuentarius te
netur heredi ad debita vel legata in
gñe si res deuenit hēditarie detriorā
tur et pereat sine eius culpa bar q nō
ī l ī rone C diligenter ff ad l falcid Et
de mā et de solempnitatibus tuentarij
dic ut ī dcm l semus C de inō delib Et
per dnm ange ī tractatu quē fecit de
tuentario C l i ff si cui plus ff per l
falcid

Item extraneis &c

Hereditas aditur multa voluntate here
dis verbis vel frūs declarata si heres
scribat testatorem mortuum ex testo vel ab
intestato et q̄ herede gerere dicitur q
rebus hereditariis se timiscet ut dic
l d vel breuius extraneus hereditatem
adire post verbis vel frūs se heredem
demōstrādo l d C Et nō hic glo nota
bilem ī verbo heredem quor ī quirat
ut heres possit adire hereditatē C 2o
nota hic duos modos per quos adi
hereditas ff verbo et frūs C adde z
ff per non frūs ut C ibi quis ī tpe
assignato ad petitionē creditorū no
aduit nec repudiauit qui psumit

aduisse ut C e ff extraneus aditur heredi
tas quocūq̄ modo heres declarat nolū
tatem suam esse ī hereditate habendā q
solo aio ff ab qñ declarato aditur hē
ditas ut hic et l una C de inō delib
vñ sufficit si deliberate dicam quocūq̄
testibus volo adire hēditatem talis here
si non deliberate ut no gl ī l semus cle
tione ff dele i Et sibi si dicā magna
fortuna q ego sim heres tacy īdicat
aditio heres si dicam magna fortuna
est q heredibus tacy mihi cucurrit qz
per hoc non sequit q declarem me
velle adipisci sm bar ī l geruit ff de
acquir here ffacto autem aditus here
ditis q̄ quib fiunt actus qui nō pt
fieri extra pū et nomē heredis ut nē
dere locare vel hēditarias vel pdas hē
ditas tollē ut hic ī tex notabilis et
l pro herede C papianus ff de acquir
hered Item si uult ad habitationem
hereditariā cum tota familia et supel
lectilibus vel cum domū possidere ff dix
erit Nam hoc casibus videtur adire nisi
fierent pretextu vel alio modo cōstet
q non fuerit alio adeūdi ut agē de se
pulchro querela autus ad vēdictam et
ad penā tñ non dicit adire ut dcī l
p herede C si Si vero est actus qui pē
tintelligi nequit ut valeat tanq̄ frūs al
herede et non herede tñ dicit glo in
dcm l p herede h̄ ff prenditur ex qualita
te rerum psonarū et actuum Item
animo faciendi quo alio ferretur Si ei
habetur filius domū pris sibi adita pro
dotibus minus vel necessarium ī emptione
sim sibi et pri tñ videtur potius fuisse
nuncupatio ff hēditarius ar l i ff de solut
Filius si fecit sepelire defuncti patrem pu
tabor defuncti pauloz tñ non psu
mitur adire qz hoc facit quilibet mi
nimo pietatis motu l ac si quis C
pleruq ff de religiosis Ff quid agit
de possidere et habere domū p sua le
gitima an videatur adire dic p sic qz no
pt hoc q̄rere ny hēditatis quidem nisi
adiuisset sibi totum l i C si ex fundo ff
de here inst sim bar ī dcm l geruit et
dic ibi plene per eū

Sicut autem

Sicut hereditas ad
itur solo aio ita so
lo aio extraneus ~~repudiatur~~ tñ decla
rato repudiatur et mutus et surdus in
telligens adire pt hēditatē h d C Nota
primo q aditio et repudiatio pcedit a
pte qz sicut aio aditur ita aio repu
diatur verbo pt filius sui ī tertium
absentionis suum ī rone ut l fi C de
repu here C 2o nota q mutus pt adire
hereditatem fratris sigñis et sibi simil

et sic ꝛ aditione hereditatis non requiritur
loquela uel audita ut hic et l mutuum ff
eo Et dic ut dn ꝑ bar de sayoferrato

De legatis

Quintuma ut ꝛ glo et ꝛ pñ tex li
cet materne sint cõgrue modi
debet attendi tamen ex causa
fit ꝛmissio l ꝺ Nota hic casum q
verba legis uel statuti ꝛ dubio debent
intelligi ut attendatur finis subiecta et con
tinentem materiã nisi aparent q de noua
materia loquat ut hic et l imputari
ff de iudi adiec Causa autem doctrine
uel ꝓpter ꝓcomitantiam et annexitatẽ
pñ fieri trãsgressio ut hic et no hic gl
ꝛ verbo loquit q vnã tẽpus sumit pro
alio ut queniat sibi materie puta ꝑ
sens ꝑ ꝑtextu Et sibi subiectum ꝑ finem
ut constitutis pro assistat ut sic fiunat q
dationem l quis rome ff de v
ob et ibi per bar Et sibi finium tẽpus
aliqñ attendit pñs ꝛ Et ideo cessio ꝑ
vacature referetur etiam ad eum qui va
cat de pñti ut ꝛ c si plurib de pben
li vi Et nota hic ꝛ glo ꝛ verbo in figu
ra q quatuor modis acquiritur per
universitatem quib adde alios duos
modos monachationem ut c de sa sanc
ecle auc igressi Item bonorum publi
cationem l actione ff publicatione ff
ꝑ socio

Legatum itaq; ff

Legatum est donatio quedã que licet
olim diuersis verborũ solempnitatib
fieret hodie quibuscũq; uerbis aptis ad
legandum absq; solempnitate retinetur
ꝑ quo ꝑ sequendo trem ꝑdite st actoꝝ
h d usq ad ff Si non usq Nota primo
quid ꝛ legatũ q ꝛ donatio quedam a
defuncto relicto subaudi et ab herede ꝑst
tanda ut no l legatum ff dele ij Et fit
hec donatio legati ob meritũ aliqd l ne
adiecit ff pro socio Et dr ꝛ a donatoꝝ
interuallo et causa mortis ut hic ꝛ
glo ꝛ verbo donatio C 2o nota q per
quecũq; verba ꝓdonati pt fieri legatũ
per que apparuit de mente testatoris le
gate uel fideicommitte uel uolentis si
sint verba dicta siue obliqua ut video
volo rogo mãdo fideicommitto l ij C de
legat capio opto credo te heredem
l eciam hoc modo ff dele i Sine scriptis
legatio ut puta luci et titi et sit con
tenta C l puto dele ij uel scire uolo me
donare tibi C l miles dele ij Sine hẽde
scripto ꝛ totũ uel pro ꝑte ut dicã l pe
tro Sine cum extraneo loquatur utrum
tacendo scripserit facerisne finem ꝛ qua
dico q talem rem dono tibi post mortem
meam l cum pater ff donationes deleg
ij Non est quem oporteat cũ quo quis
loquatur ff ꝛ quem voluntatis tenuis
dignatur dicit tex ꝛ dicã ff donationis
ff Sq quid de verbis deprecatiuis ff de v
bo non dubito dic q si ꝑtz relata ad here
dem puta non dubito q dabit illi cui
dicit fideicommissum l vnã de formula
ff fi dele q Secus si ꝑtz relata ad alium
ut non dubito uel puto luti tici q ha
bebis talem fundum si non ostendis eũ
heredem meo l generali ꝛ pñ ff de usuf
legat Et nota glo ꝛ dicã l puto C 3o no
ꝛ ff Mirã autem q pro re legati ꝓpetit
tres actiones ff actio ex testo et rei ve
dicatio et ypotheca et est speciale in
isto casu ꝙ quo dominiũ rei legate de
iure legali transit ꝛ actioꝝ ꝓsonali ex
testo generatur ut vendicatio et ypothe
caria alias si trãsiret de iure eoꝝ non eo
rum rei ven cum actione ꝓsonali ꝛ
de acquir ff sic utiq; nec ypotheca
ff de re u l nec pigno Et sic ocio ꝓpo
situs ꝛtentus et q vna tantum no glo
ꝛ verbo ypotheca et per bar ꝛ l i ff dele
i C Sed quero q̃n ꝓpetent iste actiones
Dic q aditi hereditate non ante ut ꝑ
doc C de fideic auc hic amplius Et io
cauti debet esse agens p legato ut di
cat in libello hereditatem fuisse aditã
C 3z quero q̃n legatum ꝛ frus ꝛ co
dicillis siue actio competit Dic q un
lis actio ex testamẽto glo est ꝛ l ij C
comã dele C Item quero quid si testator
disposuit aliquid gratia siu honoris
utilitatis ut q uxor debeat morari ad
filios uel q ei fiat sepulcrũ uel aliqd
factũ aliud qd auxiliũ ꝓpetat dic q
solum afficit iudicis l q̃ntus ff de an
nu lega et no ꝛ l heredibus ff de pet
here C Item quero si legatum rei here
dis uel legatarij an trãseat dominiũ
dic q non ut tenuit glo ꝛ l si heredis
seruus ff dele i et ibi per bar licet con
trariũ teneat glo ꝛ l ij C comã dele ꝛ gl
ꝛ verbo validorũ dn si cui dic ff ibi ideo
q̃z no cõstat de mente ideo excludit q in
vltimis voluntatibus primo et an ois voluntas
testatoris est attendenda q ulla ante
ois ꝓdonatur ut hic et cõtra primũ
locũ ff de condi et de sine expresse sine
tacite colligi possit ex precedentibus et se
quentibus l cum ꝑ ff et cum ꝛpetitis in
glo hic alle et l vnã ex familia ff si hr
omissa dele ij Si non pot apparere de
mente non recedimus de significatione ver
borum vnde si testator legat usumfruc
domus cuius quam diu manserit aliqua
pte edificij restituatur usufructus tenet solũ

l si cui ff de usufruc Et nota glo ī l ꝑmis de damp ītfec Et ita intellige q de usuf ꝙ finitur

Sed non usq; ad cam?

Hodie legatorum et fideicommissorum adequata est natura licet olim iter ipsa multiplex est dr̄a et natura rerum finalis cognoscitur cum de ea doctrina traditur ꝙ si connexum cum alia hȳ d usq; ad ꝙ non solum Et nota q; exq; re accipitur duplic̄ de quo per hanc ī l l ff dele i ubi vide per eā Cōstituit ar adequatio legatorum et fideicommissorum ꝓmo ī persona q; ius ꝓpr legare et quib; pt legari pōt eciam fideicommissa 2o ī rebus q; que res ꝓpr legari pnt fideicommitti l i et q c eodē dele et sic fraternizant hodie legata et fideicommissa Et intellige regula quor ſt̄ exequatur legata ſ ꝓticularia fideicommissa ꝓticularia et eorū per omia ut hic et dr̄a l q Item exequam ſt̄ vlia vltibus l si quis servū ꝙ si cum se ff dele q Sz vlia non equiparantur ꝓticularib; nec eorū ut no per glo ī dr̄a l i ff dele i Et ideo heres non cogitur adire p singulari fideic̄o sz pro vli sic l si q; omissa ff si quis de eā testi Item sing legata vel fideicommissi dominū rei via transit ī legatarium l a treb ff de iurej Sz vlē transit sola rei restitutione l re cuiare ff ad trebel ff Sz quid si fideicō missarius vltio decedit an̄ heres adeat hereditatem vel eciam postea adiuet an̄ fiat sibi restitutio an transmittat ad heredem hanc ꝓcludit q; sic ī l cum filio ff dele i ubi dicit q; tam singula ria q; vlia legata vl' fideicommissa dicit cedere quatum ad trāsmissionē a tpe mortis testatoris per l m & vlo Idem Dicendum ff de adi legā et l via ꝙ m nomissio C de caduc tol Et silr̄ equitur q; si legatarius vl' fideicommissarius vltio vel ꝓticularis decedit ꝓcedente cogni ne neuter trāsmittit ut ꝓcludit hanc ī l i ff dele i

Non solum

Etiam rem aliena sciente testator legare pt qua heres redmē pt tenetur et legatarium ꝓstare et si non pt tuc eius estimationem ꝓstare debet nisi sit tal' res legata cuius non sit commercio quo ca si nec debz estimatio et onus plandi test tutorē sciuisse rem aliena remanebit legatario hoc adiuvante h̄ usq; ad ꝙ si rem Nota primo quinta glo i q; res testatoris et res heredis legata pōt nec in istro detur sciente ignorante testor rem esse suam vel heredis q; semper valet legatum Secus ī re aliena ī qua dr̄ ī eo vide q; aut cum glo sua ī verbo ig norabat sz ī re eoī vel ī qua testator habz ius solum videtur legare ius q; habet ī re l sz ī electione ꝙ si fundo et l q; in rem ꝙ i ff dele i Quo no q; qñ testator sci enter legat rem alienam heres tenetur eam redimē si pōt et legatario ꝓstare di autē non pt ut q; dns rei non vult ven dē vel vult minus caro pro tuc heres te netur dare iustam rationem estimationis rei ut hic ī glo ī verbo redmē Et si sit dubium quae sit vera estimatio iudex declaret l aliena ꝙ si is cui ff de fideic liberta Quo nota ī vlo sz si talis q; si testator legat rem cui non est commercium et ī oī ut res publica vel sacra tuc no debetur estimatio et dicit idem hic glo ī verbo estimatio Di essz q; mercium sz cum dif ficultate magna ut ī fidei prōmissis cessans quoq; alienatio dependet a so la voluntate unius ꝙ principis non dependet a voluntate unius solius dicit ī tantum dif ficile q; quasi reputatur ī impossibile l apud nul' ꝙ si dele i Et ideo non valet oni adiec tum legato prędi fundi finibus mediantibus ut ibi debeat extrui locus ubi morientur fres Cum talis mutatio dependeat solū a vo luntate unius ꝙ summi pontificis ut ī c omnia de rel dom li vi sanct bar ī dcō ꝙ si Di at est commune ī oī rei legate sz non ī legati tario vel hereditario ut hic ī glo ꝑdicta ī verbo estimatio et sibi glo ī l l sz si res dele i et l multum ff de ver ob Di aut legatur fundus domibus vel res minoris dr̄ per hanc ī dcō ꝙ si Quid ī forsi ꝙ habito per statutum acquirere immobilia an rei immobilis sibi legate debentur estimationes dic q; sic l filiusfa ꝙ si quid ali cui ff dele i q; nec phibetur pignora ac cipere l ī quoad ff de pig Quid si le gatur res certe an debeatur estimatio Primo dicit q; non ī c filius de testa q; de pendet solum a voluntate ꝓpria nisi de fi cili possit hui eius commercium ut q; esset bona vel equus certe q; tuc debetur estimatio sim ilo an ī dcō ꝙ si filius Quid si reliquis fundus fratribus minoribus quae hic non pōt an debetur estimatio hanc q; sic ī dcō l sz si res dele i q; plene examinat in 2o libro minoratus ff Item quid si legatur res hostis glo hic ī V aliena tem q; valet legatum et coheres cogitur re dmē vel estimationem dare dic melius sim hanc ī l liber ho ff de ver ob et hanc ī l id q; dele i q; fundus hostium q; nuq; fuit nr̄i non pōt legari nec permitti q; no habemus aliq; nus ī eo ut dcm l liber ho sz fundus hostium qui aliqn fuit nr̄i pōt michi permitti vel legari q; hodie ꝓpli

mum in eo ut ff. de ec. et l. illud qd. ꝛ glo. all' Et ideo valuit donatio facta a ppō imperatori de regno Jherusalē qd' tam fuit nostrum licet modo ab hostibus occupatum sit Et intellege qd finaliter hostium non pōt permittere uel legatum petere. si bona sb. ædictō Et ideo valuit donatio facta a rege aragonū monasterio populeti de locis hostiū sub ædictione cum ad eorum fidem peruenissēt de quo ff. de ablatis. Sane de re uendita li. vi. C. de nō. ꝛ. qd aut qd legatarius rei alienę fuerit a testatore sciente valet qm testator sciebat rem alienā Sed si ignorabat qd tunc non valebat nisi reliquisset persone cuicunque uel alteri cui reliquisset etiam si reliquisset alienam ut l. cum alienam ff. de legat. et dic ut ibi Et vera qm testator non possidebat rem alienā si autem si possidebat s. legatum non debetur scienter uel ignoranter ut tenet glo. ꝛ dec. l. cū alienā et hoc sequit. ibi glo Et probatur secundum rei alienę pertinet ad legatarium ut hic et no. ꝛ dec. c. fi. Si ab eodem cuncta re legata teneatur heres de euictione cum ageret testatoris legasse rem alienā equum est cuncta dicā quicquid ꝛ prelegatis factis heredibus seu ꝛ diuisione bonorum hereditariorum et dic ut hic ꝛ glo. ꝛ v. et si de euictione est legatarius et ff. cum pr. s. de euict. dele. i. et ibi per bar. Si autem quicquid ꝛ legatario dic plenius per glo. ff. si dom. s. de euict. dele. i. s. qm rei legate ꝛ grauē delectum cuictio nisi legatum certa de certis ut unus de equis testatoris qd tunc efficitur legato specialis ratione legis si diligenter et s. ad l. falci Si rei legate ꝛ specialis est legata a scientē debetur Secus si ab ignorante nisi sit legatum personę cuicunque ut dec. l. cum alienā et hoc uerum nisi ꝛ teneretur eiusdem precedentis causę nulle ut qd erat rei quā emit a pupillo sine auctoritate tutoris quā tamen putabat esse suā uel predictis causę factę ut qd legatum usufructus sibi debitum qui mortis ratione credens durare post mortem utrumque per glo. et bar. ꝛ dec. s. de euictio

Sed et si rem Si testator legaret alteri scienter rem suam qm alteri obligatum heres tenetur eam luere et legatario tradere nisi testator expresse sensit qm legatum eam luet. l. d. usq ad s. si rei alienę Et intellige sine legetur qm creditori pignoris sine alteri Si aut creditor pignoris leget rem suam debitori non videtur per hoc legare sibi debitum h. g. modificatum pignori l. i. s. fi. ff. de lib. legat. qd secus ē si legetur testim debiti l. labeo et l. posth ff. de pactis Si aut non creditori qm alius extraneo leget dno rei rem qm ipsi dno per ipsum dominū obligatā videtur sibi legare nec pignoris qm heres testatoris eam luat dno l. si tibi homo ff. dele. i. Et sic valet legatum rei qm non deficiente al' non l. rei qm. c. de leg.

Si res aliena Cum ex causa lucrativa rei rem qm secuti est non potuit ex ea causa lucrativa estimationem petere qz due cause lucrative respectu eiusdem rei et persone concurrere non pnt secus si una causarum fuerit onerosa Et qui estimationem ex sua causa qm sequitur non preditur ex alia qm sequi rem h. d. usq ad s. ea quoq; vel breuis Due cause una lucrativa et alia onerosa pnt cōcurrere eandem rem ꝛ eandem quantitatem secus si sint due cause lucrative qz non pnt quantitatē etiam si ex hanc originē a pluribus diuersis h. d. Et exinde regulam hic positam qz due cause lucrative non pnt simul circa eandem rem quantitatē ut hic et l. mevio c. de usur. de qua ff. fallit primo qm legatarius primo sequitur estimationem qz pōt postea qm sequi rem si non eam ut hic ꝛ v. hac ratione. 2o fallit qm non habuit originē ꝛ persona unius si diuersarum sine qm non concludit directe si per obliquum ut si alius donat seruo meo id qd michi debet qz michi domino petunt rem quam michi debet l. si seruus legatus ff. dele. i. et hic ꝛ glo. ꝛ verbo tradidit. 3o fallit ꝛ legato quantitatis ꝛ qua non habet locum regula duarum causarum lucrativarum vñ si ꝛ testō ultimo qm eligatur tibi certa res me vivo tui potest estimationem ab herede meo qz quilibet rem emi nō videtur legare rem si estimationē et sic quantitatem l. recta scripto ff. de leg. ii. et hic ꝛ glo. ꝛ verbo re. 4o fallit qm due cause lucrative quantitatis aut diuerso tpe ut si stipulor fundum a te sub ædictione et interim michi peralium donetur et tpe existente ædictionis non est mea qz cum vendiderim michi homini petunt l. non existimo v. si autem ho. de ver. ob. 5o fallit qm res soluta ex una ea lucrativa est irrevocabilis erga de mea simili qz tunc agitur ex alia vñ si res absentis a me usucapta michi legetur si absens si absens restituat a me vendicet petito ex testō l. nō quicquid s. i. ff. de le. i. 6o fallit qm non habuit curam eandem personam ut si p. legatur michi res deinde tutio et postea soluat tutio agam ad estimationē l. si res michi dele. i. Si quid legetur rei ꝛ testō et filio heredi mei leget eidem

rem eidem legatario dic si legatarius assequat estimationem ex testamento heredis mei postea non petet rem ex testo meo cui he reb et deficiente eadem persona censant ut hic t glo t verbo agē ¶ Item nūqd exceptionē duarum causarum lucrativarum possit renūciari dic per bar t deō & duoz ¶ Item quid si emi rem michi legatam et deinde volo petē ex testo ab hered rē uel estimationem dic q petam rem q si la est t obligatione ut assequar estimatō et sic uider adempnalit t estimationem sm glo hic t verbo assequi sicut eā volo petere rem a te michi promissam et postmodum tibi pemptam ¶ Nam q diuisa erit obligatio t rē q t obligationibus addi nō fuit credit obligatio ad interesse ℔ secus t obligationibus faciendi ut l stipulationes non duplicātur et ibi per bar de ver ob petam rem ut assequar estimationē uel etiam possim petē simplē rem nō dicē do ut assequar estimationem uel etiam possim petē estimationem per l z ff de assessib sm bar t dcā l stipulationes et l si sm ut sichē & effectū de v ob

Ex aliqua ¶ Reb que non est sed et se speratur legatu pot h d usq ad & si eidem secus si non est nec esse speratur ut t glo ¶ Nota q quo ad facultatem legandi pana st id qd legatum d esse t re uel t spē et sm rei legata ē t fuga quis debeat psequi et cui sūpto et periculo dicit plenius q dicit hic glo t l cum suus legat ff de le i ¶ Si aut est t fuga post testm et ante mortem testatoris tūc labor p sone est heredis et sūptus et pricula t legatarij l si seruus legato de le i ¶ Si aut est t fuga post mortem testatoris si ante aditam hereditatem siue post tē ipē legatarius persistitur suo sūpto et periculo et heres solum cauet q si res perirent ad eum debit eam legata nisi fugisset culpa heredis q tūc heres tenetur ad oīa l cum reb legatis de le i ¶ Si quis t casu mō sm legatarius fructu ui fructu uel p tres an legatum sit cōdicionale ut heres sit morieno anq̄ nascantur non trāsmittit ad heredem dic q est q̄dicionale quo ad obligationē non quo ad trāsmissionē ¶ Nam h est tacita q̄dicio si nascatur que tacita q̄dicio impedit nasci obligationem et actionem antq̄ nascātur si non impedit trāsmissionem ad heredem l interdum ff de v obli et l i t fi et l condiciones q extiterit seruus ff de condi et demō ¶ Si nō nascātur eo āno exspirat ne legatū uel debet exspectari t sequenti āno Dicit hic in l inter stipulatores & facta de

x obli si locus adiciatur causa demōstratōis vnde soluatur vsq̄ lego x corbes frumēti q̄d uolo de eo q̄d nascetur t tali predio vl volo q legatarius teneat tale predium vnde x cipe possit tūc licet ibi non nascatur hec reb tenetur solicē l quid dele i et l paule talē sato & si ff dele iij et l lucius de alu le si aut adiciatur locus gratia transactionis tūc si adiciatur q̄dicio uel relatiuū q̄d fiat q̄dicione pcuti x corbes frumēti de eo q̄d nascetur uel si nascetur t tali predio tūc non tenet legatū l cum scripti ff de vi no tritico et oleo legato et l si debitor & verisimile ff de cond emp ℔ si non addat relatiuū ut lego x corbes frumēti de isto fundo tūc si non nascatur t isto āno ex speret t alio ut dcō & facta

Si eidem ¶ Legatarius eiusdem rei cō iunctim vel disiunctim ad mittitur iubet pro portione vnius et ps vnius deficientis accrescat alteri h d ul lacius ¶ Legatum iūctum pluribus quibus re et verbis uel disiunctis verbis re tm vel utrisq̄ equaliter diuidit inter eos et portio vnius deficientis ad legatarium sibi cōiunctum deuoluit h d usq̄ ad & sicut et p eundem in pcipe ¶ Quid quedā t cōiunctio re et verbis quedam est re tm et quedā est verbis tm ut dixit glo hic et plenius p glo t l i & fi ff de usuf accresc et l cū tripliciter ff de v sig et l re quidā ff dele iij et ibi per bar ¶ Coniunctio re et verbis dicitur quos nos et rei appellatio quidā ut tritici et meruo sichē lego ut hic t v quidem

Si cui fundus ¶ Si q̄s rei alicui ne sibi legate legate pportionem fuit assecutus ex causa onerosa et usufr ex causa lucrativa tūc q̄sequit ex testo estimationē pportionis h d ¶ Et sic nota hic q reb que solidatur non dicitur acquiri ex unde quo ē acquisita reb an alle q̄solidatu ¶ Et sic fuit si uxor acquirit pportionē alicui rei ex causa onerosa antq̄ esset uxor et postea dat esse uxor usufr solidatur cum pportione et sic acquiritur sibi ex causa lucrativa q̄ nec alia sit regula q̄ q̄dq̄ acquirit uxor pro simatur de bonis viri ut l quidā ff de donationibus inter vi et ux tūc hic usufr nō p̄sumit de bonis viri sine sit acquisitus alio uno q̄ pportionis ut hic ¶ Nō q̄ aliud petimus et aliud q̄sequimur ¶ Nam peto fundum michi legatū cum fundi appellatio ctinet pportionem et usufructū causalem et tm solum q̄sequor estimationē pportionis ut hic et hoc solum me t vna et eadem re gerunt ¶ Due cause lucrative ut b c & ¶ Si res alicui ¶ Nō q̄ licet al usufr censeatur pars ut per hoc lega

tum debeat petere solam partem ff potest petere totum non habita mentione ff in per officium iudicis assequitur tanto minus quanto valet vsufr nec legatarius rem et fructus assequatur cons l bona fides de re iudi et ne diue cause lucrentur heredit cadet re ut dixi

Si rem Hec ppria legatarius si rem vtiliter legatur et legatum purum quod ab heredi non tenuit si per ex causa alibi superuenerit abilitatur l dicit

Nota ꝙ res sua nemini legari potest ut hic et l ppius c de legat et qd ibi mentis simplex meum fieri non potest ut hic de acti ff sic itaq fallit ratione iuris quod habz testator et re qz tunc legando rem videtur legare suo qd habet et re l qd et rem ff de acti l dele i 2o fallit si legatum sub aduersa puta si testator dicat lego talem rem tuam si eam alienauerit meo vno Et intelligit hic et gl et verbo alienauerit Nam regula Catholica que dicit ꝙ si legatum cessz tunc tunc tempus quo requiritur si tunc testator moreretur non recte valeret postea non habet locum ad legata conditionalia ut no l i ff de regula catho

3o no ꝙ quis se non posse dicere dnm ex pluribus causis et hoc uerum agendo Secus si excipiendo qz non phibet uel oppositis exceptionibus ipsius ut et nulla pluribus de reg iur li vi et l sine ff de excep et ibi per bar de sayo fer

Si quis rem suam In legatis veritas attenditur et preualet opinioni h a

Nota ꝙ ubi queritur veritas et opinio singulis attenditur veritas et non opinio ideo si manumittat seruum que puta ut alienet et veritate et mens eius ut et ff quod alle et glo Si emo ab eo quem puto vendere rem alienam et veritate est sua transfertur dominium et ff qui ignorant hic alle Sz contractoes ei si non puto permittere qui et rei veritate permittit non omitto furtum l octo ff de furtis Sz si e contra opinio tua il la prualet veritati l barbarius ff de offitio et e de testa ff sz cum aliquis dilexit hinc que insistit et solo aio ut et additione et repudiatione hereditatis attenditur plus opinio ꝙ veritas Et ideo si quis putabat se heredem nitens cum sit voluntarius et sic non sit certus non valet ei repudiare l is qui putat hic et glo all p contra Et facit istud ad questionem pape quesitum ꝙ posset dispensare cum uno ex clericis ꝙ tenuit duo beneficia curata hinc clericus existens absens et nihil beneficium curatum acceptauit rem ignorans de dispensatione et litis ꝙ cum eo ꝙ relaxat primum superuenit ei

tum dispensationis queritur an sibi prosit iste tex sicut ꝙ sic qz attenditur veritas potius ꝙ opinio ut ignorantia illius cui quo erat dispensatum facit l ei ff si cer pe hec facit iste tex ad questionem de eo qui accessit ad aliam primicia et tractu temporis dixit aliam uxorem credens primam mortuam que tunc tempus et rei veritate erat mortua ꝙ respicitur veritas et non opinio ut teneat matrimonium pro quo fuerat dictus ꝙ re

Item rescripserunt Legatum non re uocatur licet postea res legata alienetur per testatorem ex necessitate uel ob totum uel p parte h d usq ad ꝙ si quis debitori Et habetur cum glo i hic et vo alienauit ꝙ rem legatam testator antequam moreatur quis donat quis alteri alienat et quis pignori ff Si donat distincte vide re uocare legatum sine teneat donatio sine non et sine donatio reuocetur per ingratitudinem sine alio modo ut hic et glo p 2o qui testator rem a se legatam vendidit uel alio modo ꝙ per donationem alienauit tunc si alienat ex voluntate videtur reuocare legatum l rem legatam ff de adi legat nisi legatarius probet testatorem uoluisse reuocare legatum ut dicit glo et l fideicommissaria ff si rem ff de le my et probabit per additiones quesitas et indicia puta si testator pecuniam quam redegit ex venditione dicit se tenere saluam et et deposito pro eo cui legauit rem ut dicit ff si rem vel dum vidit dixit coram aliquibus ꝙ nolebat ꝙ legatum propter hoc alicui poterit uel silla verba que probant perseuerantiam testatoris et legando ut dicit hic et dco ff si rem Si aut alienat ex mente ff rei simulans vel qz res erat peritura ut dicit glo et dco ff si rem tunc et dubio non videre reuocare legatum ut dum l legatum et dic ut ibi per bar nisi heres probet testatorem uoluisse per talem alienationem reuocare legatum ut hic et glo i qd probabit per questiones et indicia ut e dixi et legato ff Sz quid si testator alienauit voluntate insciente rei legate an videre reuocare legatum tener glo ꝙ non l in c dele ff Item quid si rem legatum et voluntate alienat testator redimat an re qualitate legatum dic ꝙ non qz legatum semel extinctum per alienationem uoluntariam non reuiuiscit per eius redemptionem l cui seruus ff de adi legat ff Nec quid si testator legauit pecuniam et de inde ex ea emit re an teneat legatum et re empta dic ꝙ sic qz res fuit de loco pecunie l pre ff de adi legat 3o casu

q̄ testator rem legatum poster obligat si
pignorat trā siue hoc fecit ex voluntate
siue ex necessitate non intelligitur reuo
casse legatum nisi heres probet noluisse
reuocare l. my. C. de legat. et hic t. glo. in
verbo non videri. Item fecit iste tex. t. vlo
si vero quis partem q̄ si feudatarius a
lienet partem feudi requisito dño q̄
pro ea parte tm feudo pruncture. Sed
dic cont. q̄ constitutionem pnā pdit
totum feudum per l. si quis t. contrariū
S. si quis arrogans vlo si aut nō tm
ff. ad sill. et l. cetā ff. de t. sum. la. de
hasticia

Si quis debitori Creditor pt
legare libe
rationem debiti i perpetuū uel ad te
pus q̄ debitor tenebit legat debitū mi
si creditor ex legato aliqd̄ huiusmodi exigē
tur. et legatum q̄d ab hērede huiusmodi as
secute potuit nō vitiatur licet deueniat
ad eūsdem quo modum non assumit h.
d. usq; ad. S. q̄ si uxori. Nota primo q̄d
testator legat liberationē debitori suo
ut q̄ dicit lego liberationē tricio eiq̄d
michi debet uel nolo petat q̄d michi ti
cio debet trā legatarius nedum habet
exceptionē si heres petat q̄ pot agere
ex testō q̄ heres eū liberet per acceptī
lationem q̄d erat solutus debitor uel ei
erat duo correi socii si nō erāt socii q̄
non debent liberari pacto de quo per
bar. l. ex duobus et l. my. S. nūc de effec
tu de libe. legā. ubi est tex. et h̄ t. gl.
t. verbo liberat. Nota aut modis q̄s
leget debitū debitori dic ut t. glo. i. no
tabili. Secō nō t. vlo pot aut q̄ sicut pt
liberatio legati debitori ne unq̄ peta
ab eo ita pt legatū ad tempus ne pete
ab eo usq; ad certū tempus et tūc p eo
tpre nō pt peti usura uel pena licet
fuerat promissa si non soluerit ad tēpus
q̄ ubi nulla petitio ibi nulla mora l. nō
solū S. i. de libe. legā. Secō nō t. vlo ex
contrario sensu q̄ si debitor legat cre
itori id q̄d sibi debet legatū non te
net si non asserit creditori aliquā utī
litatem. pot aut asserre utilitatem et
plus etiā t. legato q̄ t. creditori. mo
dus S. ze loco tpre et causa ut t. de
acti. S. plus autem. Item et q̄uis nō
per potestā et dominiū rei q̄d acquirit
per legatū ubi quis prius non habet
per. q. tractū tenz gl. notabil. l. mini
mus t. pri. de le. i. et l. my. S. si rē de le. my
licet hic gl. t. verbo amplius teneat op
positū et male p̄ma lau. t. l. si creditor
dele. i. Et intelligo q̄ tenz legatū q̄
tuitus q̄n asseret aliquā immediate
si expressa t. aliqua qualitas alia ni

tenet cum habeat necesse agere primo ac
tione aut de libe
legā. Secō nō t. vlo q̄ si unus q̄ q̄n acti
t. perfecti et applicati licet deueniat ad eū
sum a quo nullam afferet qualitatem
et sic 2us 2m̄ sit titulus s. qualitati ad quod
ut l. si debitori t. pri. de le. i. q̄ tūc non veniat
ut hic scri. si non sit perfecti et applicati
ut t. quinquies glo. si. hic super verbo non
pt de quo per hanc t. l. plumbum. et. et si pla
cet ff. de ver. oblig.

Sed si uxori Valet legatū dotis ze
cepte factum a ma
rito uxori. Si autem maritus legat ux
ori dotem quam t. rei veritate nō acce
pit valet si est expressa certa qualitas p
se uel per relationē ad aliud scriptū si nō
est expressa certa qualitas per se uel p
hanc. d. notabilit. Secō nota q̄ q̄n maritus
legat uxori c. que habuit t. dote licet ha
beat uxor instrumentum de dote et sic videat
legatum non afferre utilitatem ut p. s.
pre vlo ex primo tamē valet propter mul
tas causas que pronūtiat hic t. glo. nō li
t. verbo uxori t. quia dicit dr. uel ei? soli
heredes t. filii q̄s ex eodem matrimonio
ut tenz glo. t. l. sciendum ff. de ze. rei
non aliter ex alio matrimonio licet glo. tenet
ut oppositū t. l. ce. ff. solu. ma. Si autem
uxor non habet instrumentum de dote uel ut
t. rei veritate nūq̄ recepit dotem tūc si
exprimat certam qualitatem s. simplē di
cit lego sibi t. pertes suas tūc est clarū
q̄ ex quo nichil apparet de dote vidēt
legatū propter incertitudinē. Si autem ex
primat certam qualitatem ut q̄ dicit
lego uxori centū que habuit t. dote tē
valet legatū licet nullam dotem recepit
et sic filii demōstrio seu filii causa nō vi
det legatū ut l. et si non designata. C. de
fal. ca. adiec. lega. Et idem si testator dicat
nolo reddi eārum uxori mee que habuit
dote sua nā prius testator nichil habui
et uel habuit s. restituit ut sciat se resti
tuisse nichilominus debetur legatum
l. cū quidā uxori sue dote ff. de le. i. Nec
de tamē q̄ legatum dotis diminuitur p̄p̄t
fal. cāditō q̄n bona deficiūt nō sufficiūt
ut l. t. ponēdo aut filiē. C. ad l. fal. Et
ideo utilius est mulieri actione de dote q̄s
ex testamēto agere

Si res legata Interim rei lega
te uel manumis
sione serui alieni legati sine culpa hē
redis exigente heredi liberatur. Item si
serui legati ipse heres steterit uel igno
rans aut ei eum donauit manumittit h̄
dicit usq; ad. S. si ab eo. C. Illō primo q̄
res legata pereat sine culpa uel mora
heredis ut q̄ alīs legatum moriatur vel

domus velcti estimate perant pcut pcio
et dampno legatarij et hered liberatur
q̃ non tenetur date estimationē ut hic
et l cum hered ¶ fi de le i· ¶ Et silē si ser
us alien⁹ legat⁹ manumittitur a dnō
antecēſſ hered sit ⁊ mora uel ⁊ culpa est
dampnū legatarij q̃ hered non tenetur ad
estimationem q̃ ē pinde ac si seruus perijſ
set eī maiō morti expectatur ut ⁊ glo
notabili ⁊ uerbo manumiſſ⁹ ꝓt aūt ſ
no alieno legato hered omittere cultrum
ut hic ⁊ glo notabili sine facto ex qua
notabl⁹ ꝓ ⁊ ꝛc aliena legata hered tenet⁹
adhibere ⁊ denūciando dnō seruū legati
ꝓ vbi cum emē et sic hoc casu cogitur
hered ee ſolliciti⁹ ad dapnū suū fauore
legatarij ut dicit glo ⁊ l· seruū ⁊ pn de
ver· ob ¶ nam tenetur hered de dolo lata
culpa et leui rei legate sm glo q· hic
⁊ fi ¶ 2o nō ⁊ vo si vero hēditarius ꝓpm
testator legat seruū ꝓprium hered tuū si
hered eī manumittat scienter uel ignoꝛ
anter sine alio lucro causam ab eo sem
per tenetur hered q̃ non pt se excusare
ꝓpter ignorantiā q̃ cum censetur eadē
persona cum defuncto debuit scire et nec
ligere sm suū ꝓd et tenebat facienda
ut hic dicit glo ⁊ uerbo nō interest ⁊ fi
¶ hoc ideo est q̃ sentit lucrū ex ꝑsona
defuncti ut dicit glo ⁊ l· si ⁊ summa ¶ si fun
ff de condi· inde ¶ ex quo habes ꝙ licet
al⁹ succedens ⁊ nūq̃ alterius teneatur ig
norare ut l· qui ⁊ alterius ff de re iu· tñ
q̃ rei ipi⁹ legatarius et eī ee ignorant
l· manumittere tenetur· nec licet ei alie
gare ignorātiā q̃ sentit emolumentū A defunc
to a quo sem est legatū ¶ Et facit ista tex
⁊ ℔ si alij ꝙ si ego promisi tibi sub pena
nō facere certum opus ⁊ ꝛc mea ꝙ si
rem vendo uel dono et emptor uel dona
tarius faciat ꝙ ego teneor ℔ dic ꝙ ad pe
nā non teneor ego q̃ non fecī ut emp
tor nec donatarius qui se non obligauit
ff ℔ nūquid teneatur emptor uel dona
tarius ad demoliendū dic ꝙ sic si fuit mu
rale sine obligatio rei⁹ puta ut nō
edificet et officiales lumina domꝰ
nec ¶ seruus si sit obligatio personal ⁊
non sequitur fundum l· fi· ff de cōtra
hen· emp de quo per· glo et bar· ⁊ l· pe
et fi ff de no ope nūcī ⁊ glo ⁊ verbo
pereat ⁊ fi sic distingue melius quatu
or ꝓpter ut no· glo ⁊ verbo nec iterē
⁊ fi dicit etiam aliam rationē s· q̃ sen
tit hic hered debet scire factum suū· s·
illud ꝙd tenetur ⁊ testō ꝓcedit ⁊ hēde ex
trāneo qui non pōt adire nisi sit certꝰ
de bonis testi seruus si ⁊ suo de quo per
bar· ⁊ l· ei⁹ qui ⁊ pulcram ff si cer· pet
et l· si ser· ¶ de illo ff de ver· oblig·

Si quis ancillas ¶ dual⁹ ꝛe
bus pn̄a
palibus legat· mediāte ista copula cū
una perempta detur altera ¶ una alti
est accessoria tuc ꝓempto legato quo ad
pn̄cipalem rem extinguit⁹ quo ad acceſ
soriam ⁊ d usq̃ ad ¶ si grex ¶ nota ꝙ
dco opposita inter rem quarū una accedit
alteri ut ē peculiu ꝙd accedit seruo ꝙ
nūqt accessorie et ideo extincto legato
seruo per alienationem uel manumiſ
sionē extinguit⁹ legatum pecuniq̃ ¶ sed
posita inter rem quarū una non accedit
alteri ut ſt⁹ filij ancille qui nō accedit
ei ꝓpter dignitatē tuc quāqt ꝓncipis
et extincto legato ancille legate eī liber
debent⁹ eī liberi ut hic et ī l· i· et q· et
m ff de pecu le ¶ 1o nota ī v⁹ idem ē
quē glo ī verbo ſtructi⁹ ꝙ est dicē in
legetur sinduꝫ cum ſtruct⁹ ¶ an finduꝫ
et instrūm an finduꝫ ſtructi⁹ ¶ nam
pn̄ū legatū cum dico fundū cū ſtruc
tum solum nstrūm fuerit nō ꝓſſi l· si
cui ī fi ff de fūd instruc· et ibi per bar
¶ alia duo legati ornet instrūm fūdi
et ee ſtruct⁹ pōſſi· qui ibi habebat et te
nebat ad suam delectationē ut hic no
tantur· l· q· ē de ver· ob· et ibi plene ꝓ
¶ salute et h⁹ quātum ad ornatum ſ·
quātum ornet dat legatū ¶ quātum
ad extinctionem inter legatū ferē ꝓ
eī et ferē ꝓpr· et ꝓpr ponitur inter rem
quarū una nō accedit alteri non ē dicē
ut hic ī ancilla et liberis l· si ancilla eī
liber· dele i· ¶ ꝙ ponitur inter rem quā
una accedit alteri ut instrūm et fundo cō
est dicē inter· cum et et q̃ eī dico eī
ornat accessorie ideo extincto pncipali
extinguitur accessorij ¶ dcō et quāqt
pncipalis]deo extincto legato fundi de
betur· legatarij instrūm ex hijs ꝓ si legā
ti tibi vitulum cum vitulo mortua vac
ca non debetur· vitulo ¶ seruus si vitulum
et vitulū ¶ item ꝓ si dedico me eī ho
nio mōstrum si non valet ingressiuꝫ nec
donatio bonorum ¶ seruus si dedico me
et mea q̃ tuē licet virtutes ingressiuꝫ
rem mē bona mōstrum de quo ī actē
ingressi ¶ de ſa· ſeme· cale et hor tenet
ibi ſalicet ¶ legatum fundi habet na
turam ſeparatum q̃ adiectum ſtruc
tum ſcindit sine ꝙphendit instrūm fū
di accessorie et instrūm pōſſi· pncipis
]deo extincto legato fundi extinguit⁹
legatum instrī fundi ¶ non pōſſi ut
dicē l· si· ī fi et hoc vult hic glo ī v⁹
bo ſtructi⁹ ī v⁹lo uel subtilis et illam
solutionē tene sm bar· ī dicē l· si cui
¶ quero an publicato fundo stelli⁹
publicatum instrūm fundi si nō est dic

tum ꝛ ſmã hũr q̃ non ꝛ l ij ff ſ dono ff de pe
cu legꝫ et ibi per eum ¶ Item queꝛo an
vendito fundo intelligꝫ eciam cedꝰ ꝛ
vendicione ibi enim ad laborandum fund
dic q̃ non l fundi ff de act emp ſicut ve
dito ſeruo non cedit peculiũ ſ quot ff
de contĩhen emp

Si greg legat. Legatum gregis tunc
augꝫ diminuꝫ
tur uſq; ad vnum ouem uel plurimũ
augꝫtur Item ꝛ legato domꝰ cedit ca
lupne poſt legatum ꝛ domo adiecte Itẽ
peculio legato id q̃d acquirit vnus teſtatoꝛ
debetur cuiuſq; legato Si aũt acquirit p̃
mortem teſtatoꝛis et ante aditum hẽdi
tatem debetur ſeruo ꝛ teſtõ manumiſſo
cui peculiũ ẽ legatũ non aũt debetur
alteri h d uſq; ad ſ peculiũ aute acq l
deuiq; ſ utrum ff de pecu legꝫ ¶ nõ
ex pte q̃ licet a p̃ greg non poſſit q
ſtitui niſi ex pluribꝰ ouibꝰ et capitibꝰ
ut hic ꝛ glo i tamẽ ſemel q̃ſtituꝰ re
manet nomẽ gregis licet diminuat
uſq; ad vnũ ouem ut hic et l gregꝫ
legato cum l ſe ff e et ꝛ legato ꝓtinet
ne ſeruꝰ ꝛ legato uſufructꝰ gregis q̃d ex
tinguitur ſi deueniat ad pastores x
capitibꝰ l fi ff quibꝰ mo uſuf aũ et hic
ꝛ glo ꝛ verbo p̃ Dic eciam licet vnius
ſimilis et collegꝫ ſeruo non poſſit q̃ſtitui
tamẽ ſi poſtea deueniat ad vnũ retinẽ
nomẽ collegij l ſicut ſ fi ff q̃ cuiuſq; v
niuer- noĩe Diminutio igitur et aug
mentũ gregis legati ꝓtinꝫ ad legatu
rium ſiue augeatur ſiue imminuatur vno
teſtatoꝛe ſiue poſt ut no glo ꝛ dcã l gre
ge ff Quot vero hoĩes faciant vnũ
ſimilem ſiue collegiũ dic q̃ tres ad mi
nꝰ l neratꝰ ff de verb ſig Et ſilr tres
ad unũ ſicut familiam l deteſtatio
ff de v ſig duo faciũt aggregationem
ꝛ c i de elec et ibi homa gl q̃d no ad
ſtatutũ diſponens q̃ ſi quis fecerit q̃
gregationem gentiũ ẽ duo faciũt ru
am l pretoꝛ aut ff ui bo rap decem fa
ciũt populi ſiue plebem x q̃ in vno
et plures q̃ x uel q̃decim faciũt tur
bam l pretoꝛ aut et l ij ſ i ff verbo rap
et ibi per bar et no glo ꝛ dcõ c i et ſi
milem glo habes x q̃ i c i ff Quot ut
capita porcoꝝ ſeu anim faciũt gre
gem dic h glo i q̃ uel im faciũt gre
gem equoꝝ et aliorum groſſoꝝ aũ
bar no glo et bar ꝛ l oues ff de alie
ff ſ queꝛo collegiũ ꝛ quo ſt x hoĩes
ꝓmiſit deinde mortuꝰ ſt q̃ uel vi
uus exſpirat ꝓmiſſum q̃ morte ho
rantis exſpirat nec tranſit ad hered
niſi ſit dictum l diem pferre ſ i et l
ſi interpellatus et ſ ſi ab altero ff de

arbi dic cõiũ q̃ retinetur nomẽ collegij
etiam ſi deueniat ad vnũ ut ff de q̃ge
quo per bar l q̃ ꝛ reiũ ſ fi ff dele i ¶
2o nota ꝛ ſ edib q̃ licet colũpne et mu
mora non ponãt legatũ ab heꝛede ut ſeqꝫent
a domibꝰ l cetera de le i cũ legatũ a
dnõ colũpne et marmora adiecta cedãt
legatario ut hic ſic et legatũ domo licet
ſit ꝓbuſta tamẽ delebitur arca l ſi greg
de le i ¶ 3o nõ ꝛ l ſi peculiũ q̃ augmen
tum et diminutio legati peculij etiã
gentis vno teſtatoꝛe ſpectat ad legata
riũ ſicut ſit legatum ipſi ſeruo ꝛ teſtõ
manumiſſo an ſit relictũ extraneo ut
hic ꝛ tex ẽ no hic glo magꝫ ꝛ uerbo
cedere que ponit q̃ cedit dcis legatis Itẽ
q̃ verbũ cedere accipitur duplr

Peculium autem Seruo in
ultima vo
luntate manumiſſo non intelligitur pe
culiũ legatum niſi teſtatoꝛ expreſſe le
gauerit Si ſeruo manumiſſo ſimul vi
nos intelligit mediũ peculiũ relictũ
niſi expreſſe adimatur Item appellatõe
peculij legati non ꝓtinetur nec per le
gatariũ recipitur id q̃d ẽ debitũ impe
dit Item peculiũ intelligitur legatũ
ſeruo cui dñs reliquit libertatẽ cũ one
q̃ debet reddat et reliqua aſſignet ¶ nõ
p̃mo q̃ ſeruus manumittat ſimul vnus
videtur ꝛ debitũ ſibi peculiũ legatũ q̃ſq;
nichil dicat Seruus q̃ ꝛ ultra voluntate
ut hic et l i ff de pecu cũ q̃ libet mem
ut ratio dcõ ponitur hic ꝛ glo ꝛ vbo
q̃uis et opi placen eſt vera q̃a tenꝫ
glo ꝛ dcã l i ¶ Nota 2o ꝛ vbo Idem
ſcripſerũt q̃ ille cui ẽ legatũ peculiũ
non pt repetẽ ab heredibꝰ id q̃d ipe
dit ꝛ rõnes dcõrũ Sed ſi ſit legatarius cui
ſit relictũ certum res particularis q̃ inde
alienauit repetit q̃ ꝛ res dñi venit Et eſt
ratio dcõ q̃ peculiũ eſt q̃ddam vle et
equipatur hereditati Et ideo ſicut heres
vlis tenetur ad debita hereditaria nec
pt repetẽ ſi quid ſoluit p deficiẽte Ita ꝛ
hic cui eſt legatũ peculiũ tenetur ſol
uere debita pecuniaria nec repetit debi
ta dñi pecuniaria Sꝫ legatarius ſingulis
non tenetur ad debita hereditaria ſꝫ hꝫ
legatum ꝓpriũ et eciam potuit ſibi de
bitum non eſſe legatum aliꝫ opinãti
di c e et hoc vult glo ꝛ l dcõ ſ teſtõ ꝛ
ſi et l ſi ſtichꝰ ꝛ ſi ff de pecu legꝫ Et
ita intelligẽ hic glo ꝛ verbo legato Et
nota q̃ ex conſuetudine patrimõij plurimũ
eis voluntas ut intelligatur legaſſe id
q̃d legatario conſuetus erat preſtare ut
hic ꝛ glo notabili ꝛ verbo petitionem
¶ 3o nota ꝛ vbo Idem reſcripſerũt q̃
q̃n teſtatoꝛ legat libertatem ſeruo et

iubet eum reddere rationes et relicta cōsig
nare per hoc videtur sibi peculiū lega
re alīs non possit reddē rationes et relic
ta ꝙsignare per hoc videtur nisi habeat
peculiū et libros penes se Secus aute
ꝙn dicat testator cōtrem reddi necto qz n
videtur sibi legare peculiū ut hic ⁊ gl'
⁊ verbo eum cōtrib⁹ nam hoc legatū
ꝙ non tenetur cōtrem reddē nō tpore
ut illa que seruus habet penes se pos
sit retinere ſꝫ ut ser-repulosa ītquisitio n
fiat ⁊ eo cōre reddendi ſ ꝙ nō habeat
ratio negligentie eius ſꝫ lm dolī et frau
dis ut l si seruus veritus de le i Et sic li
cet per formā statuti non misi de stra
tuto et vazatoria non tamē ꝙprehēdit
ꝙ per hoc teneatur ad restitutionem rei
alienate quā habz penes se et ad debita
soluenda per dictū l si seruus veritus Et
de hoc lega dicit ⁊ l ītquis et l si cui lib'
tis et l cum seruus ff de condi ītde et
l aurelio ſ ꝙpos et ibi per bar ff de li
ber lega

Tam corporales qꝫ incorꝑ

Tam corpalia qꝫ ītporalia ut unū et
actiones legati pit et per exactionem
debiti extinguitur sua legati Item qua
liter-cūqꝫ legatum ꝙmeat utilitatem
legatarij valz et tenet h d Nota ꝑo
ꝙ si testator leget nomē debitoris i le
get alicui qd sibi debetur ab alio he
res tenetur cedē actiones legatario cō
tra illum debitorem licet sine cessione
habeat utilem actionē ut hic ⁊ glo et
sic ē casus ꝙ heres non tenetur sup
tibus suis exigē illam pecuniā legatario
ſꝫ tñmodo cedē actiones legatario cōn
illum debitorē Secus ⁊ de litigiosa lega
ta super qua tenetur heres suptibus suis
ꝓsequi licet et tūc optinebit rem dabit
legatario alīs nichil ꝙsequitur legatarius
C de litigios aute nūc si heres Si tñ vult
exegit pecuniam et sic penit sua cōtra le
gatū tūc videtur renocare legatū ut in
glo notabili ⁊ verbo exegit Nota ꝑo no ⁊ glo
ītrā quia ꝙ etiam valet legatum ꝙ heres
optin- uel faciat quod ⁊ de legatario et
ipsum refice Item ꝙ heres liberet legata
rium a certo debito ad qd tenetur alteri
ſ ꝙ soluet ꝑro eo creditori suo Et gra
liter qualitercūqꝫ ꝙmeat legatū ꝙmedū
legatarius valet et tenz ut hic glo ītmut

Sed si generaliter

Si testator de certis rebus quas habet le
get rem certam electio ē legatarij et mul e
ligendi ad heredem trāsmittitur licet o
lim secus esset Item pluribus legatarijs q
bus ꝙpetit optio discordantibus electum ē

ne legatum pereat ꝙ sorte diuimatur qꝫ
debent ⁊ electione preferri h d usq ad ſ
legau Et qñ testator legat rem ⁊ genere
uel certam de certis alī valeat legatū
⁊ cui⁹ sit electio dic ut hic ⁊ glo nota
bili ⁊ uerbo legatarij ⁊ distinctione Jo q
est ueza Eandem distinctionem habet per
glo ⁊ l legato generaliter ff dele i Et dic
ut ibi per bar Illam ītrituido rei legate
regulariter vitiat legatū ut hic et l cum
post ſ gener ff de Ju do nisi ⁊ contrib⁹
hic notatur ⁊ glo ſ ⁊ ſpuo ⁊ genē legato
Item ⁊ domio qñ testator hz domos m
ꝑtes Item ecīā ⁊ legato dotis ⁊ dōis ſ
gener Item ⁊ legato alimētorū l ꝓlt ff
de alī et cibo le et l quid' testo ff de le
ij Item si postea veni certificādi ut ⁊
ſ ītert et l quid ff de rebus dubijs Et
adde ꝙ ītrituido vitiat possessionē usu
capionem et cessionem Ideo non valet
si ego tibi quidꝫ meum habeo ⁊ illo fun
do nec cessionarij non poterit usucapere
nisi apareat de aut' meo de quo per bar
⁊ l si sic ſ i ff de le i C 2o nota ⁊ vide op
tionis ꝙ facultas eligendi trāsit ad here
dem Et ideo legatū optionis ꝙpius ha
beat ⁊ se tacitam adictionem si elegerit
tamen non ꝓdit trāsmissionem electi
ad heredem sicut olim Et quot requiri
tur ut teneat electio dic ꝙ qñqꝫ de ꝙ
bus per glo et bar ⁊ l seruu electione
⁊ ꝑnā de le i ſ ꝙ eligens sit persona
habilis ſ maior et sui iuris 2o ꝙ res sit
eligibilis ſ sit testatoris et non aliena
3o ꝙ oēs res sint exhibite ex quib⁹ debz
fieri electio 4o ꝙ sit adita hereditas 5o
ꝙ fiat per verba electiua et non suppo
sitiua ut qz dicā eligo et non elegere
uolo C 6z quero si ꝑma electio non te
nuit an quis possit iterum eligē dic ꝙ
bar ⁊ l ij ff de adopt lega 42 si nō tenu
erit ex defectu forme tūc potest l quid
vīn ff de arbi Si vero non tenuit ex de
fectu materie ut qz eligatur res aliena
uel cum executores testi eligūt pauperes
sanctos uel electores prīatus eligūt in
capacem tūc si fiunt factum ignoranter
potest iterum eligi Secus si scienter ut
dicā l ij et c cum ⁊ canone de elec Et
adde per ānō ⁊ c ⁊ bonis de offi dele Et
per Salic ⁊ l fi C de contra emp C 3o
nota ⁊ vide et diligenter ꝙ pluribus in
uicem discordantibus ⁊ electione ſ vno
eligente vnam rem et alio aliā forte
diuinatur cui⁹ electio ꝓualet Et iste ta
lis eligens debet solue estimationem
similiū ꝑtiū socijs l fi C eoīa dele ff 6z
quid si aliqui legatarij habeant maiorē
partem ꝙ alij an preferātur illi ⁊ elec
tione sicut alī preferitur creditori aliis

solutoē uel maiorē ff de pactis dic q non
sm doc t l fi. licet ibi glo dicat ymmō sb
dubio forte Verūm nom q hoc ē tenc
dū subsidiarie q lis sorte diuidatur q a
liter diuidi non pt Unde dicat q ad hoc
est sūper fēo non debet teneri ad sortes
sz ferē debet procurari sm legem l mino
rem ff de pactis Si lex non declarat tūc
aut discordāt t p̄iudicū terci et non re
curitur ad sortem sz inde cogit cor q
cordare aliqñ declarare aliqñ declarādo ff
sit potior ut iter tutores discordantes ad
ministrare q de satisda cū c finā et ibi
dixi An causatiue non audiēdo cor n
cordant ut inter plures legatarios a
gentes diuersis actionib⁹ t p̄iudicū
heredis l huiusmodi c si dele i Si aut dis
cordāt t p̄iudicū sm tūc si petit terci
zi ad sortem et sorte diuidat ut hic et
dē l si per discordiā seruice ip̄ediūt l
quot ff de usufr et l q c si ff quib⁹
mo usuf amit sm salic t dē l si

Legari aūt Illis p̄t legari ce
ūnq̄ qui p̄t ex tes
tamento capē h d Non igit tenet lega
tum ferri alicui ab intestato s t codicill
c t tñ i de codicill nisi ille possit ca
pē ex testō i essz habil ut possit istitui
t testō ut hic Quis aut sint illi qui ñ
p̄nt capē ex testō nōtur hic t glo t q
dicat ibi peregrini i deportati Et cū
q̄eratur hereditas uel res legata tali
deportato glo tenz t l i C de hē ish q
q̄eritur fisco et ita tenz ibi Aliter Sed
hac et plures alij tenēt q q̄eratur z
veniat ad venientes ab intestato illi q
reliquit dic ut dicam l si t metallum
Et idem si fiscus immoret istitutē he
redes qui sūt temporis p̄ dic q̄erunt de
padiso de v̄ sig hereditas tūc p̄to in
scripto remanz apud Venetos ab intes
tato et idem t hēditate uel legato re
lict damnat ad mortem uel ad p̄petu
in carcere eo tp̄ damnatus ad p̄petuū
carcerē uel t metallū p̄t reliqui ad alia
mēta per decē l si t metallū et ibi
per hanc In e glo ibi mūt testuosi i
ex nephario damnato uel testuoso cum
muta ut t aūt ex appellatiōe C de mā liber
Et hoc verum q non p̄t eis reliqui a
p̄te quoquo modo t testō uel inter vi
uos donari ymo si p̄ reliquat expresse
tūc debetur venientibus ab intestato Et
si reliquat tacite et t fraudē p̄ter suppo
situm p̄sonā debetur fisco sm hanc l
lucri q i dele i sz ab alio extraneo hō
p̄t reliqui tali spurio nisi fiat t fraū
dem ut tenz glo alle Item p̄t reliqui
a p̄te ad alimēta ut t c hereat t si de
eo qui dix t ma quā prol per adulte

Item in eadem glo ibi maiorē hereticis dicēs
si quis errauit t leue articulo fidei q per
hoc non dicitur hereticus nisi pertinaciter
resistat ut no gl t l vi C de hereticis Ite
ra glo ibi Item mulier nubens i anno
sz cum hodie mulier per decē annos uiri mor
tuo p̄mo viro possit t etiam ut l c
pe et fi de 2is nup an hodie possit he
redes istitui et ei legata glo q sic l i C
de 2is nup a filio non erit hodie t̄ramis
ut dē l i t hoc tamē an pene t̄posite
mulieri nubenti i tempo luctus a suis
cunctis que sūt multe ut dē l sint cōtē
per eius canonicū Imo t decē c fi de 2is
nup. Concludit q eius canonicū tollit pe
nas t̄positas mulieri p̄t festinationē
nubendi s t annum luctus ut q possit i
stitui et sibi legata ut hic et q non sit
t̄ramis ut dē l i Non aūt tollit penas
sibi t̄positas fauore filiorū ex eo q 2o nu
bit et ideo lucra habent a primo viro tene
tur hodie ea reseruare filijs p̄mi matrimo
nij de quo dic per tot t dē l i generaliter ff
de his qui no. t̄ra

Inartis vero personis In cer
titudo p̄sone legatarij libertatem et
tutele dationem vitiat et alio postremo
p̄t hodie hereditas et legatum relinqui
dicat usz ad c si quis michi Et conclude
sm hanc t dē l quidam relegatus ff de
relig et sūt tertitudo rei legate
an vitietur legatarium dic ut s c si ge
neralis Quis est certitudo t persona le
gatarij et tūc dic q regula e q certi
tudo vitiat legatum si nullum nomen
legatarij est expressum ut si dicat lego x
et non dicat cui l paulo in fi de cō no
mine ff de re du Sufficit primo expressio p
sonam sz Dubitatur de qua sentire cū
plures essent eiusdem nois Nam tūc
cum legatum teneat t sua stat hec ff de
certitudine redderetur titulus nisi legatū
rei agenti probaret testatorē cēsuisse de
eo p̄ heres solue cui vult et gratificetur
l si quis seruū c si mt duos de le ij 2o
fallit q̄n ab initio est certa persona le
gatarij sz ex post facto venit certificanda
d l quidā relegatus et hic t v certa et v
illud Nam q̄n ab initio p̄sona legatarij e
certa sz postea venit certificanda cor
rigit iste tex per v sz nec huiusmodi i c
q olim non valebat sz hodie valet p̄
mo q ōnio remanz certa persona le
gatarij sz nec postea venit certificādi
tūc nec hodie nec olim vz et sic non
corrigitur tūc istud p̄i sm glo et ita
t dē l quidā relegatus 2o fallit q̄n re
liquit certe persone de certis ut hic
t v sub cēsu uo et l si seruus legatus c

huiusmodi dele- C2o fallit fauore pauperu
et captiuoꝝ q2 pauperibus et captiuis ī
redemptionem quātumcūq; tertia post
legata l si quis ad declinandum et l nil
ff. C de epis et cle C2o nō ī V tertie
autem psonis q2 legatarum qđ ꝑtet
tertietatis potuerat retinere solutum
per errorem non pt repeti sic cē solutū
per errorē dotis causa non ꝓperit tū
q2 ex eā pecunia solutū l cum hijs
si mlē ff de condi mōde et l. C e C3o
notā ī V hī nec quicquā glo ī verbo
statuto quē dicit q2 hec statuta non
reperiuntur q2 suuacensia ī aliqua l. ut
statuto fit mētio non ꝓperiat tū ꝙ
tūd faciens mētionē de se disponit ut
hic et l. iuliano de condi mōde et ibi q2
bat. secus aut ē ī statutis ut ī auē si
quis ī aliquo decernēto C de eden
C2o nō ī S tutor q2 datio tutoris tertī
ti non valet etiam si aliquo futuro eue
tu veniat certificandō ut hic et l. tu
tor tertij ff. de testa tute licet secus sit
ī legato qđ valet si ex post facto certifi
cetur persona legatarij ut ff dyci Et
ē ratio diuē q2 tutela est maioris pru
dentie q2 legatu Nam si valet qñ tes
tator dicit relinquo eum qui ꝓme ve
nerit de tuscia possit venire quidam
ribaldus cui non competit tutela ꝑm
glo ī l si quis plures ff de le i Et hoc
vera qñ testator reliquit tertium tuto
rem Si aut sensit de eto ꝙ dubitat2
de quo senserit et plures essent eiusdē
nois tut valet datio de se Dz ꝑpter pro
bationē redditur futil ut l duo ff tes
ff de testa tute An aut tertitudo vi
cier hēdis īstitutione et electionem dic
per bar ī dcā l. quidam relegatus C2o
no ī S postumus q2 olim de uir aliquo
postumo alieno si qui non nascebatur
sug id ē ī ptūr testatoris non potuit
īstitui ꝙ postea de uir ꝓcreo et hodie
de uir2 cuius per ḡstitutionē impra
tond pt īstitui et ei legari de quo dic
per bar ī l gallus q2 ille casu ff de li
be et posth Et no hic bonū tex si est
ptus alieno tūc non pt īstitui q2
eis inf īstituit2 non pt cōsecutus ei
tūc postho nascenti mīlr ut sicut non
pt īstitui vel legari mīlr ita nec eis
parētū licet al' parti habeatur q2 nato
ꝙ tractatur de eis ḡmodo ut ff de tute
q2 cum aute

Si quis in nomine Error
noīe cognomīe et agnomīe nō vitiat
si de corpe ꝯstat l. d Et no hic ī glosa
dam inter nomē cognomē ꝓnomen
et agnomē ut Marcus Tullius Asinell
affricanus Et conclude q2 error ī ꝓpio noīe
cognoīe ꝓnomīe et agnomine non vitiat
legatum heredis īstitutionē stipulationeꝫ
et alios actus si de corpe ꝯstat nā licet
ꝙ error noīem cum petrus qui vocatur
hermānus non vitiatur actus q2 nota ꝙ
ꝓpria non ꝑ ꝓpositū nisi ad ḡgnitionem
rei ut l. et l. ad ḡgnoscendos C de īgr
manumiss Et ideo qualitercūq; cognos
catur et certificetur res eciam sine no
mine ꝓprio sufficit ut l certū ff si certū
pe dz error ī noīe appellatiuo ut nōian
do pe error equū pro homine bō vitiat
q2 appellatiua nomi ꝑ ꝓdita et ītem
ma simil' cū ipsis rebus Et ideo ꝑ minuta
bilia et error ī eis vitiat actum ī totū
l si quis ī fundi vocabulo ff de le i ffal
lit qñ appellatiua ꝓnomi vni habz ꝓxi
mitatem cum alio ut ſ. librum appello
ceratas l. libertum Sed qđ tamē cassij de le
m Item fallit qñ vni qui appellatum
ostendit ē ꝓmi ꝓpio alio ut ꝓficeny ꝙ
equo l labeo ī fi ff de suppel. lega
Quid si erratur ī regione Dic ꝙ non
nocet l. ꝓdita ꝑ ij de le m Item qđ
si erretur ī nomīe adiectiuo ut albium
appello nigrum dic idem qđ ī ꝓpriis ſz
glo ī dcā l. si quid ī fundi Item qđ si
erretur ī corpe rei dic ꝙ vitiat sicut er
ror ī appellatiuo ut dcā l. si quis Dz
ꝙ ꝓpio qualit̄ ꝓbabit2 ꝙ testator erraut
ī ꝓpio noīe rei dic ꝙ per demōstrationē
vel declarationē ḡsimil a testatore ap
posita ut q2 dicit lego campū alueti po
sitū ī talem et talem ḡfines et ille non
vocabatur campus alueti ſz habebat a
liud nomē et erat alius campus diuersus
a campo alueti Nam si fines rei ostē
dant q2 ſt illi met ḡfines valet actus licz
vocabula et nomē discordāt ſm glo
notabilem Et ibi per bar ī dcā l. unus
ff de le i

Huic proxima est illa Falsa demō
stratio non vitiat si de corpe cōstat
Item falsa causa ſilē non vitiat ~~tamen~~
nisi sit ḡditionaliter ꝓlata l. d Et nota
hic glo notabilem et magistralem Et ad
de aliam plenorem ī Huic ff de condi
et demō et de hac dic plene per bar ī l
demōstratio ff de condi et demō ¶ i Hz de
fectus ḡditionis facit defice legatū ut n
glo de quo plene per bar ff de condi et
demon l. demōstratio Silē si modus non
ꝓpleatur non solui2 legatū differt tñ
modus a ḡditione ī duobus q2 ī legato cō
ditionali ante eventū ḡditionis non ē
natus actus seu obligatio Et ideo legatū
ꝙ ante modum ꝓpletū alit et sibi sol
uit2 legatum si caueat de implendo mo

dum l si tibi legatū de le my de quo plene
per hec ī l quibꝫ diebꝫ ff de qđi et de
monstr̄ Sꝛ dr̄ꝫ qz legatum qđicionale
non trāsmittit² ante euentum qđicionis Sꝫ
legatum sub modo bñ transmittit² an̄
modum ꝓpletum l a testatore ff de cō
dic et demō In demōstratione dicit ꝙ fīa
demōstratio adiecta spēi non vitiat si de
corpe constat ut hic ī vi huic ꝓxīmo fīa
demōstratio adiecta ꝗtitatis ī vl uel ꝛa
psona delitoris ut lego tibi id qđ michi
debes uel tibi ꝑ tertiū actionem ce
dē et ideo cum non sit cōstat debitū nō
pōt fieri cessio nec libertatio Sed si fīa
demōstratio sit adiecta legato ī ꝑsona
ꝙz tūc si quātitatis ī expssa ut de
cem que tibi debeo lego non vitiat le
gatum qz si demōstratio essꝫ vera he
redes mei tenerent tibi dare et sic similiꝫ
sībi legatū Ergo et idem si ī fīa Sꝫ si
non est expssa certa quātitas nō va
let text est ī l fi sic Sꝫ l ff dele l et ibi
per bar Et de ista fīa demōstratiōe per
que verba fiat et an̄ vitiat legatū
ꝗtract singlr et Sꝫ ꝑtm dic plene per
bar ī dcō l demōstratio ff de condi et
demonstr̄

A seruo heredis &c nō In legā
tis pu
tat respiciēs eorū valorem tpōre testī
Et ī cui regula Cathonia vendicat sibi
locum In qđicionalibus aut tempꝰ
exēnte qđicione īspicit² et ad ea non
ꝑtinet ꝛa Cathoica h d debit seruo a
dnō suo hēde mstituto non valet si le
getur pure secꝰ si sub qđicione Sꝫ legā
tum dnō a seruo eiꝰ īstituto ceriā pu
re valet et tenz Nota igit² ut vide
atur an̄ valeat legatum puri vel n̄
debemꝰ attendē tempꝰ testī Nam si
tpōre testī condit si tūc moriet̄ test
tator valebit legatū valetz ceriā postea
Si aut tpōre testī si tūc moriet² testor
non valetz legatum nec ceriam postea
validat² licet ꝛpedimentum cesset Et
ideo si legatur seruo heredis q tūc
moriet̄ non valet testō qz qđ he
redi solueret seruo suo si ipse decessisset²
non affirmatur legatū licet heres
vnus testatore suū alienat ꝓpter ꝛa
Cathoniā que dicit ꝙ legatum puri
qđ non valetz si tūc moriet̄ testa
non ꝙualidatur postea licet cessāt
ꝛpedimenta ut hꝫ ī v qz qđ utile et
l i ff de re Catho Sꝫ pure legatum
dnō a seruo ista bñ valz qz tūc va
leret si testor moreret̄ qz dnūs nō
acꝙireret legatum et heres qz non
acꝙiret sibi hereditas ang̃ habeat et
seruꝰ adeat et mixtum seruꝰ ꝑt manumit
ti uel alienari Et ideo Item testz legatū
Sꝫ ī legatis qdicionalibꝰ īspicim⁹ tpūs
qdicionis et si tūc non subsit ꝛpedimē
tum valeat legatum et ideo ī legatis
qdicionalibꝰ non hꝫ locum ꝛa Catho
Cꝛo nota ex pdictis ꝙ non valz legatum a
seruo dnō hēde mstituto nisi ī minima
ꝛe quā ꝑt seruꝰ acquirere quibꝰdā
aliis dnī ut l i ff de manumiss Et
nisi p alium detur qz tūc ꝑt seruꝰ ꝙ tali le
gato habendo implorare officiū iudicis
l seruos ff de alī et ciba legā Et silr
valet legatum filiabꝰ minoribꝰ ad alium
tn fīm bar ī dcō l seruos Et silr non
valet legatum vel fideicommissum pure
relictum a prē filio qz sibi ꝑt quere
ret ner cōualescat nisi emancipet in
terim ꝓpter illam Catho que ē si legā
tum non valeat testō tpōre si tūc testator
moreretur ner postea cōualescat ut hꝫ
et hoc verū ꝙ non valet a prē relictū
filio nisi sit dilatum ī tempꝰ quātūc fi
lius qz tūc bñ valet l cum filio et ibi
per bar de le i Cꝛo nō ī v et possit ꝙ
cum ꝙ īspicimꝰ qđ eueniat ꝑt ut hic et
l si idem Sꝫ si ff de Ju. om Jud Et hoc
an̄ natura rei ē apta ad futurū ꝗtm
gradū al non l secundum Sꝫ plr ff qui
satisda tu et no ī dcō Sꝫ si

Ante heredis mstitu. An
et ꝙ
ītret mediam heredis īstitutionē pōtho
die legatum et libertas relinqui Item
hodie tenet legatū qđ differtur post mo
tem uel ī tempꝰ ꝓximū morti hered
uel legatarij h d usꝫ ad Sꝫ pene Cnō
ex pdictis ꝙ heredis īstitutio ē caput et fūs
damentum tocius testamenti adeo ꝙ nul
lum ē testm̄ sine heredis īstitutione
ut ꝓz ex diffinitione testī ff de testa l
i ymo legatū etiam relictum ab intestato
ī codicill non valent nisi adeatur here
ditas per aliquē heredem ab intestato
venientem ut l ij C de fideic liber Et
nō glo ī l quis filio Sꝫ si ff de hīs mst
Cꝛo nota ꝙ ordo scripture non attenditur si aliter de mēte statuentis apparet
attendimꝰ ordinē scripture ut ī ꝓcess
glo super verbo ordine Et ideo amis
so ordine curet ea que dependent a iun
ctis et uoluntate disponentis nō vitiat ut
hic et l ij Sꝫ si pupꝰ ff de vul et pupil
Ex quo ꝓfertur licet petrus teneat cogi
et appellet ad restituendū michi certum
quē mutuauit sibi et ad ꝑdicta ipsum ꝙ
dempnari non timeat vitiatur libellꝰ
qz videor petere ꝑtm ꝙ executionē ꝑ dē
dempnationē actus l i C de execut iu
dic qz aparz de mēte ꝙ volo cum eo

dempnari et postea cogi ad soluendum
Secus autem si non essz ordo carte ea q̃
dependent a uoluntate sz dependent a
necessitate et solẽpnitate et forma ẽ
dicta l. plane C de sñijs et l. cum hyc ff
si pretor ff de transac. de quo dic per
hanc ẽ deb ff si pure C Q° no ẽ ff post
mortem q̃ legata et fideicommissa pñt
relinqui post mortem heredis et legata
uel sic ceteri stipulationes et alij actus
tz ut ẽ de ñtia stip. ff post mortẽ et
C ut ab herede cont̃ heredes l. i. Iam
si promitto tibi x uel promitto post mor
tem tuam pñde ff ac si heredi tuo le
gem uel promittam et sic ẽcepit obliga
tio ab herede ut deñ l. i. Est tñ dria
inter legatum et stipulationem q̃ ẽ sti
pulatio ante mortem ꝺ nata obliga
tio sz non efficax nisi post mortem ff
legatum ante mortẽ legatum nullo
debetur et incipit deberi eo heredi ut
hic ẽ glo ẽ verbo allet et notat ẽ deñ
l. i. ff Sz dic q̃ glo dicat verũ q̃d dicit le
go tibi post mortẽ heredis mei q̃ ff
est dria inter stipulationem et legatum
q̃ ẽ stipulatione certum ꝺ oĩno debi
tum sed sz non legatur q̃ legatum post
set mori antecẽ heres meus et sic non
transmitteretur ad heredẽ suum sz cũ
dico lego tibi post mortẽ tuã tuũ est
idem q̃d ẽ stipulatio q̃ ꝺ certũ oĩo
debitum sed sicut ẽ stipulatio ut no
glo ẽ l. i. cedẽ diem ff de ver. sig. s'm doc
ẽ l. i. C ut actꝰ ab hẽde et cõ heredẽ

Pene quoq; nomine ꝛ

Olim legatum a milite factũ non
pene non tenebat hodie secꝰ nisi sit
impossibile vel prohibitũ vel legibus interdictũ
et intelligẽ q̃ olim non poterat relinqui
non pene ff de mil. antiquissimo ẽpre
ff et de hoc ẽpre loquit̃ hic sz ẽpre ff
hũ poterat l. i. ff si ita ad l. fal. s'm bar
ẽ l. multa de condi. et demo. non potest
go heres gravari sub pena ff q̃ aliquo fi
eri alꝫ ff per eo. Toledo. diciam solueret
tñ non pene nec pmaneret veruta
te sz hodie talis pena adiecta per mo
dum solutionis ff q̃ heres teneatur solue
ẽ tñ non implet voluntatem defuncti Sive
q̃ modum puationis ut q̃ pmaneret ei
hereditate sive q̃ modo translationis et
adempcionis ut q̃d plegauerat heredi
legat alteri et hoc nisi talis pena sit ad
iecta dispositioni impossibili de ñia uel de
mo. et ẽ eo fraudem pena sit adiecta
hẽdi si non implet voluntate defuncti ut
lego q̃ heres meus det monte aureũ
petro uel de sacrario uel religiosam al
pmo cum hẽditate uel dispo eius alie

centum tibi celeb. Certe hoc casu exequio
non tenz principali dispositio ꝓpter impos
sibilitatem nature uel mre nec etiam
tenz accessoria penal. Et idem si testa
tor disposuerat aliud phrosim ut q̃ hẽs
picaret i fluuio pulcherrimã nestructu
ipius testatoris uel eius ossa i mari al
pmaret cum hereditate certe non valz
hec dispositio nec tenetur heres pmi
ut hic ẽ glo fi Et idem si disposuerat
aliqd aliud legibus interdictũ ut q̃ hẽs
debeat dare assignationes sine pdigo ut
hic ẽ glo ẽ verbo interdicta uel debeat
dari electũ ecclesie al pmittere hẽdi
tate ut dicit glo ẽ l. C de hyis q̃ pe
no tam hyis casibus non tenz dispositio
deficiẽ nec pena ideo heres tuus
non tenetur seruare eius dispositionem
nec incidit ẽ pena ut hic ẽ deñ l. i. Et
ꝛcludo q̃ si impossibilitas uel turpitu
do uel interdictio legis adiciat certa sb
stantiam institutionis uel legati pertinẽ
dispositionis ut cum iubet testor testa
tu hẽditate ecclesie uel legatũ uel le
gat rem sacrum uel religiosam uel rem
cesaris ut l. apud iulianũ ff si dele. i. vl
q̃ interficiat papam uel cum nõ rediꝫ
imat alicui hostibus uel faciat furtum vl
aliud legibus interdictũ Et si heres hẽs
non impleat adiciat ei penam de ali
quid dando uel pmittit hereditate
tuã dic q̃ impossibilitas vitiat dispositi
onem et penam sibi annexam ut hic
et deñ l. i. ff de hyis q̃ pe nõe Sed si
impossibilitas non adiuit certa sbam sz
circa aliud accidens ut cum legat p
tuũ discipulum per viã dicens q̃ visi
tando ẽ tres dies post mortem tui tes
tatoris tui hec impossibilitas et angus
tia tpis tollit de medio et remanz
firmũ legatum l. si michi et tibi ff si ff
seruo del. i. Si autẽ impossibilitas adi
atur non per modũ dispositionis sed p
modũ additionis uel si fiat institutio vl
legatũ sub impossibili additione de nã
uel mre ut institutio te uel lego tibi si
celum digito tetigeris uel patrem ab
hostibus non redimeres tuã testatur
additio et institutio et legatum firmam
purum ut ff de hẽ. inst. ff impossibilis
et ibi glo et l. i. ff de condi. et demon
et hoc voluit glo. ẽ verbo vitiatur in
v° uel ibi non fuit impossibilitas ẽ deñ
l. i. ff de condi. inst. Contracta autẽ
stricta iuris hñ vitiat impossibilis
additio ut ẽ de ñtia stip. ff impossibil
sz non attracta bone fidei l. insula ff
l. ff locati C Quero nũqd pena pũ
nationis hẽditatis uel legati adiecta
mulieri si impleat uel eius pũ cum

dicat si testator dicat si filiam suam mihi collocaverit tacito matrimonio reputetur tacitus matrimonio reputatur tacitus matrimonio reputetur tacitus matrimonio reputetur tacitus matrimonio reputet

que ꝛ ultrā voluīt quasi dicat sicut req
rūtur v testes qñ relinquit legatū ꝛ eo
dicit ab testato ita et qñ admittur qz
nichil tam mālē ꝛc ut l nichil tam mālē
de ꝛc nisi Sz bal ysalut q sufficiat pro
hac ademptione pr duos bonos testes
qz sicut ex testō nunc solempni obligā
tur heres naturalit solue legatū ut nō
l si post dīsionē c de inō et fac igno
Sic etiam ex ademptione nūc solēpni
obligat heres naturalit obligā qz tenebit
tur heres et sic non obstat exceptio et
adde qđ no per glo et doc ꝛ l ij c de
bo pos ibi tū et l heredes zulam in
pn ff de testa et ibi p hac

De lege falcidia

OLim quasi erat licentia testōr
suū totū ptīmoniū per legata
distribuēe nulla detractiōe per
heredem faciendā hodie aūt usq ad do
drantem legitie pt et qđ per fal ꝛse
catur quē penes vnū vel plures hered
debz remanere debz lx d Non g pt test
tor legare dodrātem si ultra legat l
fal A fal ysule nūcupat sit dicit glo
ꝛsecat legata qđ nisi adeo q hered istā
ꝛsecand de legatis et sibi per legatū
necessariū pt vendicare ut dicit glo in
verbo dodrantē et hoc verum nisi test
tor phibeat detrahi fal de legatis
Nam olim nō pt testator fal ut hic
ꝛ glo ꝛ nūc ipō iud testatoꝛ ee vendendā
fundū sue qz nō tam fundū suū qđ he
redi erat ductū fal nisi ꝛ causa ꝛ q
poterat phibere ſ qđ istituebat credito
rē suū et volebat q non detrahereꝛ fal
cā qz offensaret cum istitutiōe l si de
bitor ff c Sz hodie testor pt phibere
fal qz si heres gmodo non habet ex
debq hēditarijs ſ qz ex legatis tm hz
gmodū nisi sue qz meritū adeo exequēdo
voluerit ut ꝛ aūc sz cum testō c
et ibi per bal ff Sz an pt testor pro
hibere trebel bal dicit q sic ut dcit aūc
sz cum testor qz ubi cessat fal et trebel
l marcell ſ qđ ff ad trebel Quero
an fal possit detrahi ab alio qđ de le
gatis dic ut hic ꝛ glo ꝛ verbo legare ſ
q etiam de fideicommissis Item ꝛ donatio
nibq fue mortis cā firmate ut feriē int
vi et xx et inter patrem et filiū ꝛ pstat
ut l donatē c de dona ꝛ ter vi et xx Nec
de mortis cā capione Et d mortis cā ca
pio quidē ex occisione mortis alicui cui q
capitis qđ non habebat spāle nomē ſ
capiatur aliq q per legatū vel fideicō
missū vel per donationem cā mortis
vel cum actio non dat vel si detur a
lesa ab hēde vel legatario causa ꝛplende

ditionis l qui pecu et l mortis cā capi
ff de dona cā mort vel si testor iubeat
nō aliq non possit adire heredit qđ sol
uat fideicōmissū alicui l pe c e Nam de
tali mortis cā capione detrahitur fal
ci qđ trāditur alt heredē alteri nisi tra
dere ꝛ pena legati non solui Vel nisi
qđ trāditur alt aliquo ipi heredi qz tū
ipē heres non queunt sibi ꝛ fal vel
nisi qđ esset contra voluntatem defūcti
si detraheret ita videt hic ꝛ l ij ſ qđ
si ita ff c et ꝛ dcit l qui pecu Item
qđo an ꝛ vna ꝛc possit detrahi fal p
oīb legatis gl ꝛ verbo dodrantē Et
qđ tenet q non qz fal ꝛsecat qđ qđ
unc de quolibz legato ita q illam qđm
assignatum heredi pet l debet integre et
non aliā rem ff allit autem ex necessi
tate ut qz vna ꝛc corporalis et alia ꝛ
corporalis qz tuē de corporali erunt p hoc
pallū l sz si servus ſ si solus ff c 2o fallit
qđ ex voluntate et pacto legatarij detra
hit l ꝛ quātūcunq ff c 3o fallit qđ lega
tum certa pē bonoꝝ i quoꝝ bonoꝝ l
non amplius ſ si et l sē ff dele i qđ fallit
si iudex arbitratur ex vna ꝛc et equitate
et magis gmode fal detrahēdā dcit l
non amplius ſ si cui l se de quo per lar
ꝛ l iuncta ff c et pdualet ꝛ l ij ſ c In qđ
aūt debuit nūc nē que ꝛ hodie tenet
In hu q possit detrahi ꝛ vna ꝛc qz ꝛ cui
qđ ex alterno l preterea ſ qđ ff de tof
testa Et ꝛ ere alterno ex pluribq causis
debito pt fieri solutio ꝛ vna ꝛc l ere
detrahi ff de destruc prg Sz alij cont
ꝛ l filiū c fauni hic ꝛ trebell qđ opi
Aliqui tenet q possit detrahi ꝛ vna ꝛc
aliqui q non de qua dic ꝛ dcit l qđ ꝛ ꝛ

Nouissime Quusq; istituto
debz hic qđ sicut per
cessit ut l fal cesset al de lect ab eo
qui qđ non hz fal detrahit qz in
singul hered zđ l fal precipua h d
usq ad Et quattuor vel bzem q portio
vnius coheredis nō oneratur pte alterius
nerate nō pficit h a Quusq; ergo hic
zđ detrahit qđ de suis legatis si ea
sint pte sibi non remanz qđ tocz hēdi
tarijs coheredi vel non ut hic et l in ꝛ
singulis ff c et idē dcit ꝛ substituto
ut ff c l si ita qui quadragēta Et ideo
qđ d dictum sunt q non licet testatori
legare vlt dodrātem debz intelligi de pte
vnius heredis ut hic Si aūt pte vnius
coheredis accrescat alteri tute si pte
non gravata accrescat gravate pdest
legatarijs ut eis non detrahatur fal
Secꝰ si ego si pte gravata accedat nō ꝛ
nate ff c l q si ab altero Quid aūt
queret qđ nūc istitutioni debitū ꝛ fal

Concludē simil cum glo hic ī verbo remc
ze q̄ opponat solum id q̄d p̄cipiat hered
uic hereditatis l m q̄ ff e Et q̄nq̄ co
tum q̄d capitur uic hereditatis q̄nq̄ p̄
sim l tricia ff e Non aut opponat q̄d ca
pit heres uic legati p̄legati ul cū q̄dicio
nis ꝑpendē dēt l ī q̄ Ꝑ si quid vero nec
quo ad dantem cui non detrahitur falci l
neigenti ff e vel nisi detur sibi ad hoc ut
ꝑputet sibi ī q̄ et non detrahat falci ff
c l q̄d autem ī fi uel si non sit datum
a testatore libero ut hic ī glo fi In q̄ vero
trebellianica opponat sibi heres quidq̄ ac
pit ī dēo testatoris qualitatiq̄ ꝑcipiat s
ab extraneo petuniam vel speciē et a
coheredē pecuniam speciē aut solam p
sua ꝑte imputet ut no ī dēt l ī q̄
et ibi ponitur ratio diuersitatis In q̄
vero debitum uic nature sibi opponat
q̄d et quocūq̄ ꝑcipiat dūmodo ꝑcipi
atur de bonis et p̄monio testatoris
siue legatum p̄mo siue donatio ꝑter
mp siue p̄legatum siue donatio cau
sa mortis l q̄n nouella et l dūmodo c
de tosti tes Secus aut si non capitur
de p̄mo testatoris q̄ aliunde ut si ad
uenticia et alia extranea ut donatio ꝑ
uenit filio ex matre q̄ retinetur
aduētricii ut dicit glo ī aut vñ si pa
tet c de tosti testa q̄ talia non opp
nat l sciendū q̄ repletione c de tosti
testa et de istis q̄b dicit plene per hec
ī dēt l ī q̄nta ff e Alii aut fructi eo
putat ī q̄b p̄dictis dic per argē de pe
culio ī l q̄d de bonis q̄ fructi et l m
one l falci ff e

Quantitas Computatio p̄
monij pro hab
do rōne legis falci ispicit tpm mortis
testatoris ideo ex augmento vel dimi
nutione posteā ꝯtingente non mutat
opputatio que fuit tpe mortis testa
toris h d usq̄ ad q̄ cum aute Notā q
vnus p̄monij testatoris ut sciat an sit
locus falci spectat tpm mortis testatoris
num augmēti et diminutio posteā con
tingens non pdest nec nocet legatariis
ut hic et l ī rōne la 2ª et l ī quātita
te ff e nisi petat res ī specie legata q
est marita vel vnus q̄d d ī vergete Nam
idem iudicat de quātitate relicta respectu
certe speī q̄d de spē l quid testato q̄ si
tibi de le et l si vero q̄ si ff solu ma
vel nisi legatū ꝛc ītertia de ētis precip
oēb rēb ut hic ī glo Item habes hic ī
p̄ma ꝑte q̄ pēsiones domorū et ꝑtis
ancillaꝝ et fructi soluti post mortē tes
tatoris et percepti no ꝑsunt legatariis
q̄n detrahat eis falcē si excedit lucrū
heredis ḥcētis si erit sat tpe mortis

testatoris q̄ tūc fit eorum estimatio q̄ fit
ē non q̄ essēt tpe recollectus et ꝑsigno
rauit hēditatē ut cū imo de falci de
trahi liceat sed sit ī ancilla p̄gnāte que
non ē p̄ciosior nec carior estimat q̄ā
tum ad falcē ꝑter partū non editū
l ī l falcidia placuit ff e Item q̄d d
diminuto ꝯtingente post mortē testato
ris ē ad damp̄nū heredis dicit hic ī l
ī rōne s diligēter ff e hodie corrigit
sed ītelligi ut non Et ad finē cū debz
intelligi si non fuit finē ītentionis Si
autem non fuit finē tūc non debet hꝫ
here damp̄nū l sciendū s et si p̄fatum
c de usu deli Quod nō hic ī fi q̄ he
res hui hereditatē suspectum pt p̄cise
cū creditoribꝫ et legatariis p̄tem
p̄te debiti uel legati remittendā si no
lent q̄ adeant hēditatē et potest hoc
casu adire hēditatē cē venal

Cum autem Ratio legis falci
debet hꝫ p̄mo de
ducto ere alieno et funeris ꝑsona et
falcidia ī q̄ portio cui legatorū h
dicit usq̄ ad si Deinde ī q̄partitione fal
cidie p̄mo debet deduci ere alienū funeris
ī p̄sona et legata que falci nō patiūt
ut s seruorū p̄cia manumissorū de
inde p̄sentes legata ulq̄ viri p̄mo
nij relicta et demde detrahitur falci
de eo q̄d supest c hic d Nota q̄ p
creditores hēditarios legatarios p̄ferē
et silē lēma filij de qua debet videri cū
grauamē l sciendū c de tosti test Ita
ceriam ītensa funeris et monumēti
nūm ut q̄ alii non hī poterāt se
peliri nisi fiat monumētū s nō mo
numēti voluerit et prompte fieri et ī
telligo ut hic ī glo ī verbo funeris
Necessaria aut expensa funeris et mo
numēti debz attendi sm qualitatē de
functi et quātitatē p̄monij defuncti l
et si quis s equid ff de relig et sūp fu
Quo nō ibi q̄ si quingentos et q̄n legati
sit relicta ultra vires p̄monij nō
debet dici q̄ ultimū legatū nō valz
p̄mo valet et ceteris legatariis debz
detrahi falci p rata illius quātitatis
que p̄monij excedit et reducitur
oīa legata intra vires p̄monij et sic
de tertio fit ceteris de legatis p̄sis
et de aliis de quibꝫ non detrahitur
falci ut hic et l ī quātitate s si ff
c Et sciēdū istam exequationē tūc hēres
legata non defalcabilia solvit et nō
detrahit falci et de aliis defalcabilibꝫ
detrahit falci p eis et p aliis q̄ in
falci non p̄cipiūt q̄n legatum sit sciē
dum p̄sone ita q̄ falci que debeāt
detrahi de legatis non defalcabilibꝫ

detrahit de alijs ut dñi l. ī quātitate §. i
et l. ī rōne §. qd' vlgā et l. plane ff. e v
bilibet p̄ augē de p̄sio et per bar. ī l.
ex asse ff. e ¶ Que aut̄ sit legatū que fal
non patit notant. ī l. ī testō C. e. et ī
hijs versib' ffalcidiam cessare facit p̄s
debita nato Cartula dos mulet pietas
p̄hibitio crimē Hec vetite vendi libertas
sponte solutū hic mentionē si nullū
ferat heres Cessat falcidia sociatus assi
bus ista Regitur expositio istorum versu
um put germanat Haec debita nato i
de līma filij non detrahitur falcidia l.
fin. C. de tōsi testa Cartula i. de legato
mistū uel alterius non detrahitur falci
l. pdicta C. e. Dos i. legato doris relicte
uxori non detrahitur sāltem ī effectū q̄
qd' detrahit de legato doris per falcidiā
recuperatur p̄ actionē de dote l. fin. §. ide
ff. de do. pleg. Miles i. delegatū relictē
a milite non detrahit falci l. ī testamē
to C. e. Pietas id. de legatis p̄ris nō
detrahit falci ī aut̄ silē C. e. Phibitio
i. qñ testator phibuit detrahi falcidiā
de legatis ī aut̄ ff. ad tertull. C. e. Crimē
f. heredis utentis mīuerterē legata ut
arbitrio dantis tacitum fidem de restitutiō
non capaci p̄stat cui falci l. beneficio ff. e
et l. eē si tm C. e. Hec uetite uendi ut si
legat rem alicui ne possit vendi nō pot
de eo detrahi falci ī aut̄ ff. ī ea C. e. Li
bertas i. de legatis libertatis non detr
hitur falcidia l. papinian. §. qui ff. de tōs
testa. Sponte soluta l. si heres solut le
gata alicui integraliter et sponte nō p̄sumit
de alijs detrahē falci ī aut̄ ff. ad tertull.
C. e. Inuitatus ff. si heres nullū ferat
inuitatus tenet̄ solue integē legata sine
detractiōe falci ut dñi aut̄ ff. ad tertull.

De fideicommissarijs hereditatibus

Fideicommissum qd' olim nulla unq̄
nūtie ff. pudore fidei p̄stabatur
restituebat p̄tor ex officio adhibitis
tribus augustj extra ad nimiē
dierū usq̄ ad §. ī primis ¶ Nam primo q̄ olim
rogatus alteri restituē hēditatē ī cui p̄d
non poterat cogi aliquo remedio ad rest
tuendum nec uni actionis nec officio iu
dicis licet hic glo. ī verbo nullo vinculo
dicat q̄ olim fisco cogebat̄ per officiū iu
dicis licet non uni actionis qd' doctores
replicat q. ī cōtrarium ex Trebi. q. nich.
ff. essē hodie tenuata ff. hodie fideicōss
sarius p̄t cogi coheredē mediante officio
iudicis ad restituendū sibi l. cogi §. si p̄
ff. e. f. ad trebel. Et nō ī c. §. ff. q. stipu
latores Et ibi dicam tribus ī tenuerūt
by primo q. caueat fideicommissarius ipsi hēdi
de omi dāpno ī quo teneretur p̄ter adi
one. l. q. potuit ff. ad trebell. 2°. q. fideicō
missum sit capax et talis ut possit ī sti
tui ut q. non sit ffuriosus uel al' ī stitui p
hibitus ut hic ī glo. no. ī uerbo q̄libz q.
quota cū tex. tenet. p. ille qui nō p̄t ī
stitui et non p̄t per fideicommissarium re
linqui nec sibi legari ut hic et ff. de dele
§. legari. 3°. requirit. p. debeat restitui
tota hereditas uel tota hēditatis nō
aut̄ singulares res ut ī c. ī §. si vero
totum ¶ 2°. nō ibi quondam ffidiam
q. perfidia heredis non ipleuit voluntā
tem defuncti et punienda Et ideo si heres
monitus a iudice non exequit. voluntā
tem defuncti ī ānum priuat. hēditate
ī aut̄ hoc amplius C. de fideic. nisi vo
luntas defuncti esset impossibil' probrosa
aut al' legibus interdicta ut ff. de le
§. finali

In p̄imis Vt fideicommissum ex
testō peti posset re
quirit. nullo testō hēdis ī stituto et
fideicommissum p̄t reliqui de tota hēdita
te uel eius p̄te et pure et sub odioso
et ī die h. d. usq̄ ad §. restituendum ¶ Nota
q. fideicommissum relictum non valet nisi
sit aliquis heres ī stitutus qui adeat hē
ditatē q. hēdis ī stitutio ē caput et
fundamentum testi pro deficiente defici
it dispositio ī testō nisi ē adiecta re
gula codicillaris si non vult. uir. testi re
q. tut. licz possit peti fideicommissū tūq̄
ex testō potest peti tūq̄ ab ī testato
q. per ī. vidētur rogati venientes
ab ī testato restituē hēditatē ut plē
habet. ī l. 1. C. de ui. codi. Si aut̄ testor
voluit solū facē testm et testm non
valeret tut. erit nec debebam fideicōss
sum ut dicit l. i. nisi testm ē ī validū
ex causa p̄teritoē uel exhēditatiōis q. tut.
sicut alia legata p̄ticularia remā
nent firma ita nec fideicōss vlē ut tenz
bal. et alij doc. ī aut̄ ex cui C. de libe. p̄
te ¶ 2°. nō ibi uel ex die certo q. licet
heres nō possit ī stitui ex certo uel ad
certū diē et si instituat. dies remit. de
medio et remanz ī stituto pura ut ff. de
here. inst. §. heres et pure Tū sequē
ī hēditate alterius restituenda que erit
ex certo die dari p̄t Et ratio diuersitatis
est q. ī here de reperietur testator pro
parte ī tpūs testatis qd' nūq̄ non
patitur l. nūq̄ nrm ff. de reg. iur. qd'
non reperitur q̄n restituat hēditatem
alteri q. nichilominus remanet heres
noie et dicē actiones remanēt penes
eum et utiles trāsiit ī fideicommissū
ut l. prima ff. ad trebellianū et ī
§. proximo

Restituta Cūius hereꝫ per fideicōmissum restituat hereditatem alteri tūnc remanet hereꝫ actiones utiles actiue et passiue perpetuo. Ad ſillianum et eciam postea per prętorem edictū trāſeunt ī fideicommiſſariū ff. d. uſſ ad ſ. ſſ. q. Cūius gł semel est hereꝫ nō pōt umquā desinere esse hereꝫ niſi de uni⁹ ſpālī ex cōſilio restitutionis ī ſc̄to grid ut hic ī glo. ī Cūius gł hereꝫ restituat hereditatem tunc remanet hereꝫ et penes eum remanent actiones directe que adeo ſt̄ affixe ossibꝫ q. ī aliū trāsire non pōſſ ut ī l. ſi ꝯſ ergo casus ff de pecu. Et utiles trāſeunt ī fideicommiſſariū cū restitutione hę̄ditatis et aliter nec ſine restitutione trāſeunt ipō uni⁹ ſ cum hereꝫ absens et ī mora ſ cum mortuꝰ ſine ſucceſſore l. pe C. c. licet aūt directe actiones remaneāt penes hereꝫ tñ nō pōſſ effectū hūt quemadmodū et creditoribꝰ niſi illa pte qua retinetꝰ de hēditate ut l. i. ff. c. Illatis aūt oīa utilia et actiones utiles trāſeunt ī fideicommiſſariū dūr ꝙ trāſeunt illa ꝙ erant ī hēditate tpīe mortis testatoris ut ſt̄ actiones reales et pſonales nō aūt actiones penales ad vindictā ꝓpetentes ut est actio furtiua nā ille non trāſeunt ī hereꝫ niſi ſit lis ꝙ ut ī de ꝓpe act⁹ ſ. non aūt Idē et una ſūma ꝓ eadem hēditate ꝓ mortē testatoris ī trānſeunt niſi cedatur Et ideo cū hereꝫ restituit hēditatem debz facere ſibi cautū ꝙ ꝙſequatur īdemnis et obligationibꝰ quas fecerat occaſione hę̄ditatis l. cū hēditas et ibi ꝓ hac ff. c. ī glo. ī uerbo oēs ibi non tñ dicit toto ff. Tota dicūt mē oēs et totꝰ ꝙ oēs diſtributiue ſūmit ſz totꝰ diſtributiue ſingulis et ꝓtium ītegraliter ſūmit ſ.

Sed quia Grauato restituere totum hēditatem ꝓmittitur retinere quā per ſenatꝰ cōſultū pegaſianū actionibꝰ hēditatis adest et cautē eum ī ſolidū ꝙpetentibꝰ et ideo cū restitutum est hereditas absq; aliq⁹ remanēte niſi mitra cū et gra uata cautio de ſuſtinendis oneribꝰ ī terpoſita fuerit h. d. uſſ ad ſ. ꝙ ſi quid C Tota tota dicūt i.ª licet hereditatē ſtrictē adiecta retinere eciam hodie ꝑ ſenatuſ cōſultū trebell. cui auctus pegaſianū ē attributa per ſtitutiones ī ꝓtalem et hę cautio ē ſublata niſi ī hijs ꝙ geſta ſt̄ per hereditatem ut dicit ī ꝓe ſ. et uterq; ſ. cū hereꝫ ꝙ fideicōmiſſa ſuſtinet onera hereditaria ꝓ parte hereditatis que remanet pura que ponitur duplex ē q. Et adde glā ī l. q. ff. ad l. falc. et l. filiū C. fam. hāc ī ea glo. ī fi. ibi ſi quis ignorat dic me hic ī aūc̄ lucrat mīt et aūc ſ. qui vō legem coll. vii. ubi ī duobꝰ caſibus debet hereꝫ q. ꝙ⁹ ꝙ⁹ ſi ꝙ ꝙſpectra mulieris capti ducit eam ī domū et iurat ſe habiturum eam pro lēgma uxore Et poſtq; fuerit carnali deſideio ſacietꝰ eam īdotatam exē domū utpote certe ei debet. q. ꝓ honorē viri ꝓ reſtitutionē et decepti⁹ et eꝰ cogit. hereꝫ et tenere eam ꝓ lēgma uxore ut dcō ſ. q. vere et ī glo. ꝙ⁹ est ꝙ⁹ pre mortuꝰ mariti et uxor ſoluit et īdotem remanz trāſmittit ī q. et cū liberis eciam ſi ſt̄ tres uel pauciores si aūt plures tūc ꝓ uirili ī aūc ꝓtera C. vii. uir. et uxo. ¶ Quid aūt debet ꝑputari ī illa q. trebelliaica dicit ē ti. ī Item an hec q. poſſit detrahi ī ſūma de dicit ē ti. ī ꝓn. Item an hereꝫ poſſit detrahere hę̄ falcidiā de le. et trebell. de omni hēditate reſtituenda dic ꝙ non q. nō cōputatur ad aliud detrahitur enī ſui ſ. tota hēditas uel plus data hereꝺi ex exhauſta legat. ut ē ti. ī per totū Et ideo nichil remanz ad' poſſit reſtitui et ꝙ nichil ꝓt detrahi niſi fiat ꝓportio legatorū et fideicommiſſi ut de quo ī l. quadragenta et l. marcellꝰ ff. c. ¶ Sed numquid dūr q. trebelliaicam ꝓt detrahi dic ꝙ non eodem tpe ſz diuerſis tpibꝰ ſic ſing. glo. ī c. raymaldꝰ de teſt. et per ibi. C. c. l. i. ſ. ī terdū ff. ſi cui pluſq; l. falc. ī glo. ī uerbo ſolebat ubi debet trāſmitti cū oīa dūr hoc verū q. totum hēditatē uel totā ꝓ hēditatē et tunc ꝓ ea ꝓte hēditatis que trāſit ad fideicomiſ trāſeunt iura et actiones actiue et paſſiue et ſic ſuſtinet cōmoda et incōmoda Si aūt teſtatoꝰ legat alteri bona ſua tūc ſi oīa cōſequatur fideicommiſſo vīr et non trāſeunt iura et actiones Si aūt legat ꝓtem bonoꝝ tūc nō trāſeunt et ſic fideicommiſſa non tenebitur ad onera ſing. et hic ī l. ſi quis ſeruū ꝙ ſi cum l. ſe ff. de le. ij. Si autem legatur vna res ſingulis et ſtituit ī certa re ſingulis alio vīr ſtituto tūc ſtituti ī certa re certa habetur loco legatarij ideo non tenent ad onera nec ī eid trāſeunt actiones ut l. quotiens ꝙ ſi C. de hereꝺi inſti.

Ergo ſiquidem Trebellianam diſponebat q. dodrantem quas grauabatur reſtituere pegaſianū uero q. ult. dodrantem hę dicit uſſ ad ſ. ſz ſi recuſet uel latē

qñ vsq; ad dodrantem quis grauabat tuc habebat locum senatꝰ ꝙsultꝰ trebell' per qd' una hēditas transiebant ī fideicō missūm et p̄ qā remanebat penes hēdē de tuꝝ cuiꝰ ℌ Si vero vlt̄ dodrantem quis grauatꝰ erat restituē tuc erat locus pe grasiano per qd' sponte adiens oīa hēditaria onera sustinebat ff̄ per stipulationē ī ter ponendis prouidebatur ut ī quātum quis de hereditate habebat ī tanto teneretur h̄ d· usq; ad ℭ ff̄ si rem fit ¶ Nota ī vlo ff̄ qā quidē ꝙ olim hē res restituens hereditatē poterat sibi ꝙ sulē mediāte stipulatione nec teneri ad onera hēditaria nā si retinebat q̄tā tuc inter heredem et fideicommissarium ī terponatur stipulaō ꝙ vnꝰ soluerꝫ pro rata hēditarijs sibi ītingēte q̄ iste fi deicommissꝰ erat loco eiusdem legatarij p̄ticularis qui non tenet ad onera ut ℓ ℭ p̄ V· p̄ qd' sic ēt et al' inter heredē et legatarium post hēres pactus ut ℓ ī ·l· ℭ quadrifariis ℌ Si aut nulla q̄ retinebat ff̄ totam hereditatem restituebat tuc fiebat eadem p̄missio inter eos que fit inter emptorem et venditorē hēditatis q̄ venditor p̄mittit restituturū ad quē p̄tinent ad eum ex hēditate et emptor p̄misit solue ea hēditaria et ibi glo ff̄ de v· sig· ho die aut non īterponitur iste stipu lationes ut ī ℭ ℭ ff̄ q̄ stipulaō ff̄ ff̄ vtrūq; tenetur venditor hēditatis vel restituere hēditatē de euictione rei p̄ticularis dic p̄ non nisi illa res erat hēditaria et euicta p̄ iudicē iudici ficiam ut q̄ eū p̄ueniunt ad rād ·l· ex cep ff̄ de fideius et per ī prudentiam iu dicis ·l· si per prudentia ff̄ de euic et non debz nocere venditori ℌ aut res euicta q̄ non erat hēditaria filiꝰ nō debet nocere venditori q̄ non dicꝫ ven ditū q̄ mutuū vendē omē ius qd' hz ī hēditate ff̄ ī re aliena non habet ī de quo per glo ī ·l· ij ff̄ de hē et ven ff̄ de euic ℭ de euic

Sed si recusset ℭ Heres recusaꝫ adire hēditatē cogebatur eam adire et restituē et oēs hēditarie actiones trāsibāt ī eum h· d· usq; ad ℭ ff̄ q̄ stipulationes p̄ō go heres recusare adire hēditatē etiam sine aliqua ei nec ab eo ē exigenda causa ut hic ī glo· i Erit̄ videꝫ dele gatꝰ p̄ recusari talꝫ suspectꝰ nec ē exp̄menda ei suspicio de iure ciuili de quo per doc· ī ·l· aptissime C de iudi ff̄ de iure canonico ordinariꝰ et delega tꝰ p̄ recusari et ei suspiciones est assignāda tm̄modo cognoscant et nō de p̄cipua ōne ut ī ℭ prudentiam ī ℭ suspitionē de offi dele et ī ℭ eum ꝙd li et ℭ q̄ requir' de app Et attende q̄ ante oīa ei suspicio ē est preponenda q̄ si pus alie exceptiones ꝓponāt vide tur ī iudicio ꝙsequtꝰ de quo per bar· ī l· quidam ꝙsulebat ff̄ de re iur· Et ad de hic nō per bar· ī l· quidam ꝙsulebat ff̄ de re iur· Et adde hic nota per bar ī l· q̄ potest ff̄ e In tex· ibi quo casu ꝙ q̄n hereditas sponte restituebatur p trebellianū ut q̄ non erat grauatꝰ rest tuē ulē dodrantem ut ℓ ℭ tuc ei nullis stipulationib; opus erat ff̄ q̄n erat adit tuc bñ debet cauere hēdi de indemnitate q̄ debet adiu piculo legā tarij nec p̄ retinere q̄ ī l· cum hereditatis ff̄ e Et nō ī ℭ p̄ ī glo ff̄

Sed quia stipulationes Sublatis stipulationib; ante dictis et pe grasiano senatꝰ ꝙsulto remoto et iuste trebell' attributa erat cognitꝰ eram ī uitꝰ adit et restituit ex trebelliano tm̄ per qd' q̄ heredi oīo reseruatur et ac tiones ī hereditē et fideicommissa p̄ ratā sēi dūtur nisi totam hēditatem restituat quo casu oēs hēditarie actiones ī fidei cōmiss̄ transferuntur h· d· usq; ad ℭ nichil aut Ponitur gō hic ius nouū cōmū gens antiquū ē relatū et p̄mo remouꝫ stipulationes de quibꝫ ē dixit e V· p̄· ꝙ senatꝰ ꝙsulit ipe heres ℭ ff̄ q̄rta fidei 20 remouꝫ pegrasianū et ei attribuit tribuit trebelliano ut sic ibi olim per pegrasianū retinebatur· q̄ et cogebat heres adire hodie hoc fiunt p̄ trebell' ¶ Nō ibi simplicitas ꝙ simplicitas i rectitudo boīs bona fidē procedens q̄ dātur a lege non aut simplicitas i futilitas ut l· seruꝰ ff̄ ꝙ vi aut clam Iulie et veritas ī animi simplicitatis ut ī C veritatis de uitiis· ff̄ dolositas et captiositas est summa legis l· i· ff̄ de dolo et l· i· ff̄ de pactis ffallit q̄n ē dolus bonꝫ quē licꝫ adhibere ad hostes capiendos ut dicit l· i ff̄ de dolo 2o fallit ubi iudex p̄mittit q̄mitti dolū ad fraudē repellēdam ut l· cū patet ℭ tacito ff̄ dele ij

Nichil autem Licet fideicomiss sariꝰ velit̄ p̄ cogē heredem adire et restituē ita p̄ si dei commissariꝰ p̄ticularis h· d· usq; ad ℭ si ds vna Et sic notā ꝙ idem iuris ē si de p̄te quo ad p̄te que ē de toto quo ad totū ut hic et l· que de toto ff̄ de re ven Et hoc ueruꝫ ubi ē eadē ratio ī p̄te que est ī toto al' non ut l· ex mille ff̄ de usur hic p̄ ōnia alia Et attende ꝙ fideicommissa riꝰ p̄ticularis non p̄ ꝙpellē heredem

adire nisi adierit totum hereditatem q̄ he
res non debz remanere ī aliquo dāpno ut
ff̄ eo. Hic etiam si ff̄ fideicommissary et
nō cogatur adire et restituē et alt̄ nō
trā cogens cogitur accipē ptem alteri
l cogi ꝯ si quis heres ff̄ e et l ꝯ sed et
sic ff̄ eo.

Si quis vna p̄ ea p̄te sustinet oīa
hereditaria sicꝫ si retenta tertia re uel q̄r
tante q̄ trā non tenetur ad onera hēdita
ria cū si dām res otineret maximā p̄te
hēditatis Item i ī media trebelliana lyne
loquim etiam ī hēde ptentan ly d usq̄ ad
ꝯ ꝑterea Conuen ff̄ e l si legatꝫ ꝯ mul
tum interest q̄n ḡ heres p̄ sua ptem ī
ēta uel quadrante trā ē loco legatarij sō
non tenetur ad credita nec legatum p
triculare C de hered inst l quotiens Silz
nec tenetur ad legata nisi illa res valle
ret ulē q̄z et p̄ fideicommissary non suf
ficerz ad legata q̄ trā de equitate tenet
ad legata p eo plus q̄d haberet ut ulē
q̄rtam ut dixi ē ē ꝯ ff̄ q̄ stipulatoēs Sz
si illa res valerz minꝰ quarta trā agit
uel rem suppletionem sibi nomē quere ꝛ
p eo supplemento teneant creditores et n̄
legatarijs ut hic ī glo l i ꝯ heres p̄cep
to fundo ff̄ e Item p̄z hic q̄ trebelliana
ca p̄ detrahi ī una re uel certa quāti
tate ī iudicio testatoris possz cessāte ex vo
luntate fideicommissary Sz quid si heres ea
rem adit an p̄dit illam rem dic q̄ sic l
ita trā ꝯ si p̄cepta ff̄ e Item etiam ex
declaratione iudicis assignādā ī una re
q̄ pro quadrante diuisione Item et eo
q̄n non possz quomodo detrahi ī alia rebus
ut q̄ seruales sī de quo dixi ē ti l in
p̄n et ī l filius ē famil hēde

Pzeterea si intestatus ꝛc

Etiam ab intestato succedens p̄t eo gra
uare ut hēditatem totum uel ptem ut
rem aliquā uel quadrantem alteri resti
tuat Item fideicommissary p̄t grauare ut
ad q̄d p̄cipit uel ex alteri restituat aliud
ī totum uel ī ptem h d usq̄ ad ꝯ et q̄
Ab intestato autē p̄t hereditatis reliqui so
lum per fideicommissū et nō dotē et si do
tes reliquit ī codicill' cruhit ad fideicōs
sum l seruola ff̄ e Mevio p̄t eo gravare
venientem ab intestato q̄ dicit eum one
rare et tacite velle ad hēditatem corpo
q̄ non instituit aliud et asserit ei bona l
si quis trā nullo et l officiāt ff̄ de inō
codicil Et ita potest fideicommissary eo
gē heredē adire ab intestato et restituē
per trebell' sic q̄n ē heres ex testō ut da
l seruola et hoc verū si ē fideicōs vlz
uel ex quota Secꝰ si sit fideicommissary
non debet restitui certa res uel quātitas q̄
nō p̄t cogē heredē adire et restituē q̄ non
tenetur ad onera l cogi ꝯ generaliter ff̄ e
Silz q̄n videt fideicommissū cogitur restituē
alteri certam rem uel etiam ptem bonoꝝ
non ē loco cautū per trebel Secus si reli
quat ꝯ quota hēditatis l milē ꝯ si ff̄ e
1° nota ī V si alīs q̄ ī re ustra non poterat
relinq legata ab intestato q̄n fideicommissa bñ
relinquebāt legata q̄n fideicommissa hodie cū
sit legata exequata et fideicommissū ē de le
gato ꝯ q̄n mod p̄t equalē relinqui de testo
uel ab intesto si trā relinquit ex testo trā
accepto testo non dantur legata nisi in
casibus notatꝰ l eam p̄ C de fideicōs Sz
quid ē necesse q̄ succedens ab intestato
cogatur sibi notē ꝓtio dic q̄ non sz p̄t
fieri sibi appellatione per hec verba ssz
michi hereditas erit quę verba apprehendit hē
des quorūq; unā succedēs et natos uel
nascituros ut dōt l si quis ff̄ de inō codi
2° nō ī V cū quoz q̄ ī ptem q̄ homo
retur ī tantū gratiam p̄t et non ulē ut
hic et l i ī fi C eod dele et l ab eo C
de fideicommiss tū fideicommissū p triculare q̄
gratꝰ restituē alteri non detrahit ut no
dōt l i ī fi ꝛ tenet p̄n Sz generalē fideico
missary detrahit ī casibus notatꝰ C ad
Trebel l ꝯ si fi Nota q̄ testor unus fili
aut alios agnatos a remotis q̄n tacēdo
p̄mittit ī ssi tacite velit suū frem heredē
honorare cū q̄ ponssz alios instituisse et n
p̄t eū onerare q̄ hēditatē restituat aut
aliq̄d de suo loco illis det pauperib; ne
forte hēditas trahseat in remotos extraneos
aut nō plus ꝛc

Et q: prima Si heres fideicommissū
ī mino solempni hē
ditatē relictam neget esse relictam appel
latur uinare uel soluē ī casu tū p̄z de ca
fideicommissi nec auditur postea uolēs
se tueri q̄ ex mino solēpni uoluntate fe
cerit relictū h d usq̄ ad fi Conuen l si C
de fideic Et ex hinc q̄ si heres uel alius
onerat a quo fuerit fideicommissum relic
tū q̄fitetur ab initio esse relictū sz excep
pit de mino solēpni uoluntate sz nec hoc
appellatur soluē l si veritas C de fideic
miss Et fallit ī casibus notatis ī l ampl
eo ti Si aut a p̄o neget relictū et fidei
commissary sit paratꝰ stare suo iuramento
non cogitur iurare uel soluē nec p̄t re
ferre iuramentū fideicommissi sumere ultrō
voluerit sum gl ī dōt l si heres ubi gl post
fec referre ut l manifeste turpitudinis
ff̄ de iur in Si aut heres videns se q̄
vult venire ad exceptionē minus solēp
nis voluntatis nec audit ꝓpter in
dotē precedens ideo cogit soluē ut dōt
l si veritas Sz quid si ē relictū ī solidō

an habet locum supradicta Dic q̃ sic mul
tomagis ut tenz hic gl' fi et plus' dcã l
si verum ff Sz an tale legatum soluend
ab hẽde sic negatum aptabit alys lega
tarijs t ẽdem l fuler Dic q̃ non q̃ solu
tum ꝓpter eoꝝ grumaciã uel delictum
id debz et damnand l cui pr̃ s legatum ff
ad l fuler Alij aut doctores Moderni t
tellig̃t hec tex aliter et hec l Et sm
eos h d ffideicommissum t minꝰ solẽpne
uolũtate relictũ ab ĩtestato pr̃ t solẽpne
uolũtate ẽmo debet a fauore ultiõ vo
luntatis ffisci dare appellit et grumax t
mora do appellit solue id q̃d petit h d Et
ratio due ꝙ q̃ q̃n relinquitur alieno qui
fuit ĩstitutꝰ t uolũtate solempne tue re
licte t minꝰ solempne uoluntate habet
deprẽdẽ cum ab eo q̃d ẽ validi videlicz
ab hẽde ĩstitutione solempne et idee
minꝰ si debet ar̃ l si sup̃ ff de
pigno act Sz q̃n relinquit t minꝰ solẽp
ne uoluntate ab eo qui non ẽ solẽpniter
ĩstitutꝰ tue legata non tñ deprẽdenda
a malido fundamẽto ideo minꝰ si nõ
ar̃ l cum principal ff de re iur Sed
nõ tex ibi ex q̃n testiõ nullo p t omi
ssa uoluntate exceptio testõ reg̃ruitur
regulariter v testes et t legato et t do
nato ẽ mortis Sz t testõ regulariter
req̃runtur vij et q̃n plures et q̃n pau
ciores ut habuistis bona glo ꝑ de testiz
s fi et hic vend de iur ciuil Sz de iur
canonico tñ t testiũ q̃ t codicill' suffi
cit duo q̃ t ore duoꝝ uel trium ꝙsistit
omne verbum ut t c cum esset et t c
relatũ de testiũ Sz iur canonici ꝙspexit
l euangelium que non habet ꝙspectũ ad a
liquam falsitatem et lex ciuilis ꝙsiderauit
falsitatem que de facili possit amitti t
hẽditate alteri dãda q̃ magnũ ꝓiudiciũ
Et ideo exigit maiorẽ numꝝ testiũ q̃ ius
canonicũ ut dcã l fi C de fideicomiss et
ibi per ẽlectũ

De singulis rebus per fideicommissum relictis

Ede legatario uel quocũq; alio
et definitiue modo sentiẽte pr̃
ticulare fideicommissum rei testi
toris hereditis uel ẽtiã reliqua et eatẽ
que grauari pr̃ quatenꝰ oneratꝰ hẽ d usq
Sz ad s cum aut Citaz ent sentit a test
atore quodd pr̃ grauari per quodcũq;
modũ sentiat quodd ut no t l s sed
dum ff dele in Et ex̃ fisci pr̃ grauari
si ad eũ venit bona testatoris ut vacãt
l filiusfa s e dele i Commodum autem ex
legato pr̃ ffisci hic ut b de le s si ffis de
bitoꝝ et t glo t verbo amplꝰ C 2o nõ
ꝙ solid seruandum ẽ que sũt verba glo q
t quidem que oneratꝰ t tñ grauari

pr̃ ut hic et l ab eo C de fideicommiss et l pla
ne al' 2a s si cum ꝙ se s t ffallit t q̃z
t quibꝰ quia vide oneratꝰ plusq̃ sibi est
relictũ p̃mo t qualitate legati post tẽpꝰ
rescindẽdi t quo venit restituꝰ plurali
s quatum ẽ ꝓceptum iterum ex usuris
Non aut si ex alio lucro adiectitio ut t
mercancia l mipi s si centum de le ij
Sz cum hodie usure sũt t totum ꝓhibite
habetur ratio lucri honesti interim per
cepti sm formã C p uiãs de dona t tes
ti et ij 2o fallit q̃n legatarius grauatur
t re ꝓpria alteri dãda q̃ videtur talem
suam rem estimare et nõ plus ut dcã s
centũ 3o fallit q̃n legatꝰ fundꝰ testato
ris q̃ pr̃ grauari t pecunia t tñ t ẽmẽ
valet fundꝰ et fructꝰ t eo tpõe ꝓcepti l
filiusfa s et apud Marcellũ de le ij 4o q̃n
legantur duc rei alternatiue q̃ grauia
ri pr̃ t quidem valẽ illa que ẽ maioris
estimationis licet eligat illã que ẽ mi
noris q̃ hꝰ ẽ sua culpa ꝓpter malã elec
tionẽ dcã l plane s si cui de le i 5o fal
lit q̃n t plus gravat ex natura rei ut
q̃ 2a pars hereditatis sibi relicta ẽ ex
hausta debit' unde cessat de sino soluit dcã
l impi s cum quidã de le ij Sz cont hꝰ
ultimũ hodie sumitur per ẽfectionem
tuentarij ut l si C de iur del' An autẽ
legatarius uel fideicommissarius restituẽdo
uel soluẽdo alteri detrahat faleid Con cũ
glo hic t uerbo Titulũ ꝙ non ut l lex fal
s nullꝰ ff ad l fal nisi t tribꝰ casibꝰ s
q̃n ipse legatarius non fuerit detractus fal
uel si heres coactꝰ adiit uel si fecit gratã
fideicommissario restituẽdo sibi totã hẽditatẽ
ut no t dcã s nullꝰ

Cum autem aliena

Rogatꝰ ꝙ fidei
commissum rem alienam ꝑstare cum liceret
si pr̃ et fideicommissa ꝑstare al' cui estimatꝰ
Item libertas pr̃ pro fideicommissum relicta
seruo testatoris uel fideicommissarij ul' ex
traneo si ẽtiã seruũ vendẽ velit uel
ad hoc appellit possit al' fideicommissum stat
t suspẽsa h d usq ad s qui aũt C nõ ꝙ si
cui testator possit testum facere' re alie
nã ut heres teneat emẽ uel estimatꝰ
dare ut b dele s non solũ Item ex ꝑte
assignari legatario uel fideicommissario ut
b s ꝙx cui tñ deliquit Et no hic gl'
t uerbo uendat ꝙ prima sũt nõ uendẽ et
2do uendere uelle Et ex̃ prima sũt emẽ
vel minꝰ vili ꝑcio emẽ velle Et ideo
cui debitoꝝ non valenti solue t pecunia
possit dare de bonis suis t solutũ de
quibꝰ tes velit creditoꝝ nisi creditoꝝ sibi
emptoꝝ ostendat ut aũt hoc nisi C
de solut Certe si creditoꝝ supponat ex
tuc qui vult ꝑcia dare vilissima ꝑñ

erit ac si mihi esset emptus per hanc glo. Sz
qui est contentio de pretio quod debz estimari
ac an sit iustum pretium nec ne vile dic q uide
qui l aliena. Sc. si ita cum ff de fideicois
libertis. C. 2o nio q si legatarius per fideicom
missum libertus seruo alieno finem
dies cui vendi nolit non tenet cuanes
cit fideicommissum sz stat t suspecto don
alicui dum mutauerit voluntatem et ho
de bello ut hic et l deben. C. de fideicom libe
ubi d. idem tex. et bona glo. si qd differ
tur non auferet nec ceteri iterum dat
ut hic et dcm l debeat nisi differen mo
ra uel culpa obsit possit ut t. gtrariu
allio t. glo.

Qui autem ex causa &c.

Dicto manumiss. qui ordinem dicit
est libertus testatoris sz manumiss.
ab alio per fideicommissum. d. libertus
manumittentis et verba iprotulerit si
deicommissum st illa per que iprotulit
q quis capiat de manu alterius dum
vero sit per que quis a seipso absq; al
terius ministerio h. d. C. no. glo. cui quis
manumittit dicto t. testo dic. libertas
testatoris et nullo prohibente remanet t hec
ditate et transit ad hedem. erit exheres
quia libertas sine vetita t nulla nocere
non pt l vetita c. de iust. no. sz qui
manumittit per fideicommissum tuc d.
libertas solis manumittentis et qui
et obsequia liberti debent. solum he
redi manumittenti et non alii heredi
Ad hoc aut ut esse possit relinquit dicit
tam libertatem seruo suo oportz q duob.
ipsibi sit testatus s. testi et ipse mortis
et media ipsa non nocent ar. de his qui
li. dif. s. t. extraneus. Et hoc legatum
libertatis dicit accedit soli ab adita he
ditate. C. de cadu. tol l. unica. s. t. nouis
sima et de testa l. directis verbis. Et
dicta libertas t. ulterio voluntate non pt
dari nisi t. testo sicut nec dari instituo
et substituo. Sz fideicommissaria ce. pt dari
t. codicill l. libertas dicit ff. de manu
mis. test. Sz nodo testator pt gravari
ac eum qui reliquit suus manumittendi
pp. hoc commodum qd hz. et efficit pno
nis dic q non. q. hic nullo prohibente
dicit. et locupletior l. nemo. s. locuple
tior ff. de re mi. C. 3o no. t. vi. Vbi dic. at
q per quecuq; verba vdonem et aptia pt
fideicommissum relinqui nec est nece. q
ponit aut uerbi hic notata. Nam p
appositione plurium verborum idem im
portantium non iducit plurilitas fideic
missio. Et io. q. quis testator dicit volo
mando et peto q tibi detur. s. nolo ppter
hanc habeas triplex legatum. quia tria. sit

verba sz tm semel tam tantum oport. adhi
bito vno verbo quatum adiecto plurium ver
borum idem importabit. Et ideo vendicio et
pfica si dic. t. mihi vendidit sicut si dic.
dedit. vendidit et tradidit. Immo idem esset
si solum dicet. dedit q licet al. de natura
verbi dedit sit dominium transferre l ubi
aut. s. si de. v. ob. eis ita pone hic ipse
pro tradet ut dicit glo. t. l. non vr. dicta
ff. de re mi. et l. si stipulatus ff. de usur.
et per gl. notabilem t. l. si vino. s. i. ff. lo
cati. de quo per dd. t. dcm l. ubi g. si

De iure codicil.

Vltra glo. q formant vnam assone.
in codicillis pit fieri sine scripti
ra. Tex. concludit q sic tex. d. t. l. fi
C. de bo. q. li. et ibi no. t. l. fi. C. de codi
cill. Nam sicut est triplex testm. s. in scp
tis ut. l. de testib. t. pn. et testm. nun
cupatum sine scriptum. i. sine solepnitate
tabu. ut. l. de testa. s. fi. et testm. sine
aliqua scriptura sz solum. t. pntia vii
testm. ferm. ut. d. l. fi. C. de fideicommiss
ita triplex pt. ee codicillus. s. t. scriptus
et sine scripti. et sine scriptura. ut. dixit
hic gl.

Ante augustum tempora &c.

Ius codicillorum olim non erat t. usu
sz fuit introductum tum ex principis ob
seruantia adimplentis voluntatem t. codi
cillis declaratam qui ex assibio. q. princi
pes declarato hic d. usz ad. s. non tm
aut. Et no. q. duo. modis fuit codicilli
s. ante testm. item post testm. Et hic
duobus modis intelligit. testo. affirma
ri. nisi aptent. reuocatio t. istito. ut. l. i. s.
ult. uel nisi ultimi codicilli sint gtrarii
primis l. in. C. de codi. et dicit. l. de adop
legn. t. pn. 2o modo fuit t. ipm testm
adiicendo regulam codicillarem si non va
let de iure testm. valz iure codicillorum et
hic affirma. codicillis t. subsidii ut va
leat ita demu si non pt. valere tanq;
testm. de qua cla. dicetur. l. in t. fi. hic.
2o fuit nullo adito testo. et hic secut
affirmationem per adiectionem ab testa
to l. ii. ff. de fideic. libe. et no. t. l. s. fi.
s. i. ff. de hi. mili.

Non tantum autem &c.

Etiam ab
testato decedens codicillaru pt. et olim
codicilli per testm. subsequen. reprobat.
nisi fuit affirmati t. eodem modo vero
ante et post fm. intelligit. ipm. in
testo. precedenti. uel assequen. affirmati
nisi aptarent eos reuocatos et hoc dicit
usz ad. s. codicillis. primis aut. intelli.
q. isto pt. ab. testato codicillaru l. affirmat.

s codicilli ℔ c ¶ Item nota hic q̃ testor̃ p̃
sumit² dare ⁊ eidem voluñte nisi aparuer
de reuocatione vel alterius dispositiõ et
adde s. ℔ c q̃ q̃o² modis affirmatiue co
dicilli ut ibi declarau

Codicillis hereditate dato ⁊ codi
cillis dari vl̃ admitti
nequit dato aũt hereditate testõ dato p̃ ⁊
codicill' per fideicommissum admi et ⁊ eis
non p̃t substitui fieri vel substitutõ adicio
adici Item vnus vel plures p̃t quib affi
ci codicillos et affectio codicillorũ solemp
nitatem non desiderat h. d. Et nõ hic 20
nem quare hereditas dari non p̃t dato ⁊
codicill' s ⁊ testõ ne affundatur nisi vtrq;
q̃ et ideo diuersa nulla hñt ut l. si idem
C c ¶ Quid aũt si hereditas dato detur ⁊
codicill' an valeat ⁊ aliq° dic q̃ sic q̃ obli
quat² et detulit² ad fideicommissum l. sce
uola ff ad trebel ¶ 2° nota hic q̃ iste q̃o² in
p̃t fieri ⁊ codicill' s substitui° dato
dato exhĕdato Item adiecto adicio isti
tutõ et si adicio adicias² non teneatur
illi adicio prior q̃ ea secuta habebit hĕ
ditatẽ prior ut hic et l. pe ⁊ si ff de adi
mpti et ho tenz ibi hanc licet aũt substitu°
prior ⁊ testõ finitus non possit ⁊ codicill'
qualificatus per adiectionẽ adicio isti ⁊
codicill' p̃t multa dubia declarari ut ei
tiam esse ⁊ testõ substituti et duo esse ut
ei p̃t ⁊ codicill' declarari et ⁊ prima duo
ad testõ ex quo precedat substitu° utilit
date ut no⁊ glo s heredes s. l. ff de test
ta Si aũt fuisset iutilit² data tñc recessit
tur v. testo l. qui ex liberis s testõ ff de
bo possim ta ¶ Item no ex si q̃ licet
q̃s non possit fieri plura testa valida q̃
post ultimũ cõstat p̃cedentia ut ℔ qui
mo usuf testa misit s posteriore licet
de eodem possent fieri plures copie tã
quã p̃ q̃ ex ut ℔ de testa s q̃ vnus tñ
p̃t quia fiere plures codicillos valedos
et ultimũ cõstat primũ nisi sit et alterius
ut hic et s. p̃e Et adde que dixi ℔ de ad
op. legi ⁊ p̃n ¶ Vltiõ no p̃ declaratiõe
cle codicillorũ de qua tenet p̃ bar l. i. ff c
¶ Quero primo quis videatur rogatus hĕdi
tatem restituere per hãc clam dicq̃ veni
enter ab intestato s. illi q̃ st² instituti ⁊
testõ sine aly l. ex testõ et ibi no. C de
fideic et l. si unc nõ substitut C de testa
mentis ¶ 2° quero si testor̃ dixit valeat
unc testi et codicillorũ an aliquid opet²
hic clã videtur q̃ non ppter repugnãtiã
quam tñuit ut l. ubi repugnãtia ff
de re u. Sz dic q̃ primo opat² hic clã ho
casu ut hered habeat electionem an ve
lit adire ex testo an ex codicill' et sic
ab intestato l. fi C c Si tamẽ hered elegit
unũ vid non p̃t redire ad aliam ut dixi

l si nec obstat obiectio uel repugnãtia q̃ q°
rationẽ dicto ponit² inter repugnantiam
et impossibilia ut ⁊ hic q̃ impossibile ℔ q̃ va
leat nec testi nec codicilli tñc resolui²
⁊ distinctiua l si tacto fundo ff de usur le
ga ¶ 3° quero si testor̃ dixit si non valz
unc testi valeat saltem unc codicillorũ
an heres potest eligere vtrum acceptet hĕ
ditatẽ ex testõ vl̃ ab intestato hõ nec q̃
dicto saltem ⁊ quãtio distinctiua q̃ ⁊
portat q̃dam ultimi refugiũ l. i C de
emẽ ff in Et ibi si non p̃t in dare bñ
2° Et ita demũ potest acceptare
ab intestato vigore illius clausule q̃ ex testõ
valere non p̃t ¶ 4° quero quid si testor̃
dixit si non valeat unc testi valeat vl̃ unc
codicillis dic q̃ idem si dixisset saltem q̃
q̃ dicto vel addit² vni dictorum tm̃ pro
untur pro saltem glo ⁊ ℔ de vul substi
℔ ⁊ p̃n. dum exponit uel pro saltem
seruid sunt substitute ⁊ substituti et id
dic q̃ ℔ dixi de ordine saltem ¶ Quãto
quero nũquid hec clã habeat effectũ q̃ ap
ponitur ⁊ testõ non solempne ut q̃ testes
non fuerit rogati uel alia solepnitas de
fuit hõ sic ut ℔ tex cum glo ⁊ l. codicil
li s. si de le q ¶ Sexto quero q̃d si test
mentum ℔ imperfectum ppter impedim
tum supue mentis testatori ut q̃ omnia
tunt antea perfecte apleuit nũquid hec
clã apabitur q̃ unc codicillorũ valeat
hõ non l. si is q̃ ex ea scriptura ff de
testa Nam q̃ testũ est imperfectum mente
voluntate non apleta tñc non apatur
clã codicillaris ut dixi l. si is q̃ ⁊ tñc o
peratur q̃ testũ est imperfectum mẽte
solempnitate deficiente ut l. fi C c ¶
Septimo quero quid si testũ ℔ imperfectum
mẽte p̃cessionis ut q̃ filio ⁊ eo p̃terit
ut hec clã apatur p̃ valeat unc codicil fi
cuit opi Sz cõtra opinõ ℔ q̃ ent tñc clã o
peretur ut teneat bar ⁊ aũt ex cã C de
libe p̃te Et intelligo ⁊ filio iam nato p̃
creato ⁊ quo testamentum utiq̃ valuit
unc testamenti ¶ Octauo quero q̃d
si posthumo pretereto an tñc clausula co
dicillorum adiecta aliquid operetur cõ
clude q̃ si hec clausula apponitur per ver
ba p̃sentis tp̃is tm̃ ut q̃ dixit si non valet
unc testi tñc tñc clã non operatur si post
ea postumus nascatur et testũ rũpatur
q̃ tñc tp̃e testi odii testũ valeat et sit
deficiat conditio apposita ⁊ clausula
certe tñc p̃dicta verba presentis tẽ
poris non aplendit tempus futuri
s q̃ si posthumus nascetur et testũ rũpet²
l. si a colono et l. cum stipulam ff de v
ob Si aũt hec clausula apponitur per
verba p̃sentis et futuri tẽporis et si nõ va
let uel valebit unc testi tñc tñc clã opa²

qua verba futuri temporis habent tractū
retro ad tempus post testamentum ut dic
tū l si a colono et hoc de scienter pretere
unte postumum Seruus si ignoranter ut q̄
ignorabat uxorem pregnantem ut l sicut
certi et l fi l cum ī utero C de test mil.
hodie ī dubio p̄sumitur testōr ignorans
cum hec clausula apponitur q̄ assiet die
vxoris absq; ofcia testōris sim bar ī l
ff c Colono quero si testor dixit si non
valeat mea testi sic legitur per verbum
p̄teriti imperfecti subiunctiui modi q̄d p̄t
trahi ad futurū Item p̄t cē p̄ns optati
et sic non trahetur ad futurū In quo g̃o
modo intelligem⁹ dic ī dubio ī p̄teritō sī
nificatiuo ut i⁹sent⁹ etiam ad futurū q̄n
ad tempus p̄ns referri non p̄t ut dcm l
cum stipulam⁹ ff de ver ob. quot ē ibi ī
hui⁹ operatez l debitor q⁹ uensilē ff de
contrahen emp Decimo quero q̄d si test
tator dixi si non valet mea testi valeat
cum mea quo melius valere p̄t ay si testm
nisi valeat q̄ postea nupt⁹ uel destitut⁹
dcm clā operet⁹ circa futurū tempus licet
apponatur verbum p̄teriti tpis videlicet si
non valet et videtur q⁹ trahatur etiam
ad futurū tempus p̄ter verbum p̄t q̄d ē
extensiuū ī tantum q⁹ licet sit p̄teriti ē
hitus ad futurū ut l si ita q̄s ff de le
ij q̄ dic q⁹ si verbū p̄t adiect⁹ ī ḡdicione
dcē dē ut q̄ dixit si non p̄t valere mea
testi ī nisi extenditur cōiā ad futurū
p̄ter verbum p̄t ut dcm l si ita quis di
cit verbum p̄t non additur ī ḡdicōe
q̄ additur ī q̄ ut cum dicit si nō vale
at mea testi valeat omī mea quo melius
p̄t nisi non trahitur ad futurū de quo
per bar ī l si ita de a⁹ et q̄ le debet
g̃o cauti nomy adicē hāc clausulam
hoc modo s si non valz uel valebit mea
testi ī vel hoc modo Plato q⁹ dō q̄d si
testor ī fine sue voluntatis dixit si non
valet ī mea codicillorū valz omī mea q⁹
melius valē p̄t et ī hac voluntate sua
ī forte hēdis institutio uel exhēdatio et
tutoris datio que non p̄nt fieri nisi ī
testō et cōiā ī sufficiens nisi testū
ad testm dic q⁹ non q̄ cla debet referri
ad ea que sē paue uel minoris auctis
et non maiores ut ī de ij de p̄cū Mī
tia alia de hac cla vide per bar ī l ī ff
c et per Cy ī l si C c et ī spe de īstru
edi s ḡpēdiose v Item vide

Explicit liber septimus
Incipit liber octauus

De hēditatibꝫ que ab intestato

Qua ē de successionibꝫ ex testamento nūc autem ab intestato et p̄mꝫ hꝫ dr. Gaius dicit² decedē intestat⁹ pluribꝫ modis hoc d usq; ad ꝑ intestatoꝝ Et sic notā hic quīq; modos euitatos quibꝫ quis efficitur testat⁹ p̄mo qñ nullum fecit testāt ut q nolunt uel non potuit de iur uel de facto 2° qñ fecit testāt sꝫ non solempniter et ideo non valet 3° qñ fecit testāt solempnit sꝫ postea d ruptum arrogatione uel agnatione postumi 4° qñ est irritum capitis diminutione testātis et que sit ppria dra mr iuritum et ruptī dixi ē ꝑ mō tex insit Alio quoq; modo 5° qñ p̄cessit testāt solempne sꝫ postea fuit destitutū ita q ex eo nulla extitit hereditas Item 6° et ult° per querelam et ō ut hic t glo t verbo extitit Huius questionis pupilli dicit² decedē testat⁹ ut sit si statutū dicat q si quis moriatur intestat⁹ succedāt agnati exclusa mr et alijs agnatis habeat locū t pupillo Et glo i hic tenꝫ q pupilli dicit² decedē intestat⁹ sꝫ ipropē ideo aufert² eis verba statutoꝝ debeant intelligi ppie l i ff si is qui manu ff de exam et l q statutū ff de testa mil q p̄dictum statutū non hꝫ locum t pupillo nec eis apprehendit et hoc tenuit pe de bel ptr Jo de ligna et alii dicūt de Salicet Et plures alij q silēdo sine statuto dicit intestat⁹ sine ab intestō ff de his et legit et ptim eis eis sequuntur tenēt oppositū q etiā pupillo et furiosis et alij qui non hūt potestatem testandi dicūtur decedē intestati sm eorū usum loquendi qui magis attendunt t statuta q̄ ppria significationē verborū l libertoꝝ ff de lē m Sꝫ dnūs hui de salic t l cum antiquorib⁹ C de iur deli dicit q statutū non habz qñ loquitur per hoc verbum testat⁹ q qualificat psonā ad testandū et ideo non apprehendit pupillum sed qñ statutum loquit² p adimit abintestato q̄ non qualificat psonā sꝫ verbū Et hāc dram uolunt mr testū et sine testō ut ab intestō l generaliter C de inst et substi Et addē q licet pupillus ipse dicatur non intestat⁹ ut hic tñ ipse dicit ut intestabil l 18 cui ff de testa q intestabil est nomen significans impotentiā id ē testandi non valens Sꝫ intestat⁹ ē principiū denotans p̄nationē actꝰ et p̄supponens positionē eius ipotentia verum q potentia testandi in pupillo ideo impropie dicitur intestat⁹

Intestatorum autem

In successione ab intestato p̄ma causa est suorū heredum t quorū nūo ppinquitatis liberi naturales et legitimi tm vel ab initio naturales tm sꝫ ex causis hic inserius lēmati ut d usq; ad ꝑ ita de nūo Nota p̄mo hic 2dō q t successiō ab intestato p̄mo p̄feruntur sui et qui st t ptātē moriētis et optinet p̄mū locū ut ē de hēdi quali et dra ꝑ sui et eis sui simplic p̄feruntur et succedūt ab intestato emancipatis Et etiam hodie per nouā ciuile t auc de hē ab intest ꝑ i Et eā sui ut filiꝰ p̄feruntur et succedūt nulli ex fratribus ut t c ꝑ Item uetustius et ibi dicūt Et inter suos non solum agnoscitur liberi p mi gradꝰ sꝫ etiam ulteriores fabulatio tm p̄mus de medio ut dño ꝑ sui et t ꝑ ita ut nepotes pronepotes abnepotes et deinceps et ceteri descendentes et hoc volut hic tex dum dicit et progenitores et progenitrices et pculinatꝰ ex nepote nato ex filio nō ppe natꝰ ex nepote natꝰ ex filio d pronepos sꝫ pculinatꝰ ex nepote nato ex filio e quibꝰ ulterior natꝰ post nepotem ut e adnepos et abnepos tui nepos et ceteri descendentes et hoc volunt glo ē ubi progenitores Quo nō t ꝑ nec interest q ab intestato succedūt filij t pnēs tam lēmi et naturales ex ꝑmo ut q nati ex lēmo minimo ut ē de pa potest et de inp t pn nisi sint per exhēdationē exclusi ut dixi ē de exhē libe t pn sꝫ lēmati ex post facto qd accidit tribus modis p̄mo modo lēmatur filius per lēgitimationem cum ut hic t glo sicq; uerbo cuiꝰ et de illo modo dic ut ē dixi de inp ꝑ si 2dō per desponsationē concubine que debz ee talis ut cum ea possit contrahi matrimoniū ut hic t tex t v eā tm ea qua ze Et t ista desponsatione req̄rit instrūm dotalia al filius non esset lēmꝰ sꝫ nūi tenꝫ ut dicit hic glo t verbo instrūm Sꝫ an essent filij lēmi et naturales ex uxore quondā ppetuata naturales tm lēmari dic q non ut tenꝫ hic glo t verbo ceruisium Sꝫ tm post mortem patris lēmatio fieri non p̄ualuit agnatis quibꝰ ē uis quesitū nisi ptr t testō dispositiuū cui debē a principe lēmari de quo dic per hanc t l gallꝰ Et q̄d si tm ff de libe et posth 3ō lēmatur naturalis tm per rescriptum p̄ncipis ut l i C de nāt li libe et hic modꝰ ē t subsidium ꝑ nō ꝑ dicē uxore scilicet Item qñ non extant naturales uel lēmi filij ex uxore t aliq qui mo na effi li ꝑ si ig² lucrū patris colit ut Sꝫ an spurius post primo legitimatus tenꝫ glo q sic ꝑmittēdo

dam generalem ſpāli non obſtāñ ī aūc
quib⁹ mo na effi ſiū ⁊ pr̄ coll vij ād
optum aūt qualit ſuccedant dixi ē de
exhēd libe ⁊ ſimāt Item naturales cū q̄
liter ſuccedant no glo ē de nup ⁊ fi ī
glo fi

Itademum nepos neptis

Liberi ī pt̄āte aſtrictu quos progenitura
gradꝰ et prīe pt̄ātis nemo p̄cedit ꝙ
uis non fuerit p̄mi gradꝰ ab ītestato ſuc
ceſſione veter⁹ p̄ferūd⁹ ſuiq; hered⁹ vo
cant⁹ hꝫ d Limita ꝙ hic qd ē dixim⁹
videlicz q ī ſucceſſione ab ītestato p̄mo
cauſa ē ſuoꝝ ſiue ſit filiꝰ ſiue nepos
ſiue pnepos ꝛc Illam hoc ē verū q̄n ne
pos ē ſuꝰ Aūo q̄n filiꝰ ē ſublatꝰ de
medio Non filio exiſtēt ī medio non
tenet⁹ p̄ñ mſtitue l exhēdare Iunio ne
potem de nāture ſꝫ ſolum de oſilio ut ē
de exhē libe ⁊ poſtumoꝝ ꝯ aūt hic dr̄
q̄ filiꝰ ē ſublatꝰ de medio p emādipatꝰ
nepos ī pt̄āte remanꝫ ſuus et ſic ab ī
teſtato excludit p̄ñ ſuū hodie corrigꝫ
q2 emādipatꝰ utq; ſuccedit hodie et cete
ros ulteriores excludit ſicut filiꝰ ī pt̄āte
q2 ſublatꝰ ē dēd emādipationē et p̄ie
pt̄āte ⁊ nulla aūt de hē que ab ītes
de ce Et ideo hodie nepos ī pt̄āte non
excludit eiꝰ p̄ñ et dixi ī dēd ⁊ poſ
tumoꝝ et p̄cr bar ī l gall ⁊ qd ſi nō
ff de libe et poſtu Quo aūt tpr̄e filiꝰ
debz ee ſublatꝰ de medio ut nepos tūc
ſuꝰ poſſꝫ ſuccedē ano Dic q tpr̄e mort
ani q̄n ani nullū ferit teſtm et tpr̄e
deſtitutꝰ teſtī q̄n fecit teſtm ut ī c ⁊
cum aūt et ī ti l ⁊ ꝓx Et hoc uolunt
hic glo ī uerbo per id temp⁹ ff Item nō
hic q p̄cr emādipationē ſtrum a filio ne
pos ī p̄ña pt̄āte liberat⁹ adeo q mor
tuo auo nepos non uenit ī pt̄ātem
ſui p̄ñ l ſi puter filiū ff de adop Et idē
dicit glo ī capitis diminutione de quo
per bar ī l i ⁊ ſi filiꝰ ff de ſuis et legit

Poſtumi quoq;

Poſtumꝰ
hered⁹ pot
erūd ee ſuꝰ Item ſuus heredibꝰ acquir⁹
hēditas ipō uir⁹ ignorātibꝰ et ſuitus tūr
pupill ꝙ furioſis alꝫ aūcte uel adi ꝛc
alicuꝰ tutorꝫ uel curatorꝫ h d uſqꝫ
ad ⁊ ītendā Hꝫ aūt dixi de poſtumo
q poſſit ee ſuꝰ hered⁹ Intellige ſi fuit
natꝰ et ꝛceptꝰ uel ſaltem ꝛceptꝰ ī ū
tꝛo eiꝰ cuiꝰ ē ſuꝰ hered⁹ al aūt nō poſ
ſꝫ ee ſuꝰ hered⁹ ꝛc ut ī c ⁊ cū aūt v
plane ſi ꝛceptꝰ Et quot modis dicit⁹
poſtumꝰ notat⁹ ī Item C de poſtu hēdi
mſti Et ꝓz hic q ad hoc ut quis ſit ſuꝰ
hered⁹ non requirit⁹ eiꝰ ſcīa q2 ecia ſi ſit
poſtumꝰ q2 eā ignorat uel ſit furioſꝰ
lex l fecit eum ſuū heredem ipſe uir⁹ et ī eā
ꝛminat dñium ꝛcid de quo dic ut dixi ē
de hīc quali et dēd Secus aūt ē ī hēde vo
luntario q2 non debz ee ignarꝰ ſꝫ ſatis deſiū
tum moriū antiq; adeat et quo uir⁹ hē
ditas ſpectat ad eū ut hꝫ glo ſup ī pupill
et ſi furioſꝰ requiratur curatorꝫ
qui ē ſufficiens ad adeūdam hēditatē
ſuꝰ hanc opi l ſi ⁊ utiq; c de iur⁹ delib ¶
Item nō hic regulā q ex q̄bꝰ cauſis ſui
libero hoī ſane mētis ignorāti ex cauſa
q̄runtur furioſo q furioſꝰ hētur loco
absentis l ubi nō uocē ⁊ furioſꝰ ff de re
iur⁹ Secus aūt ubi acquirit⁹ absentꝰ etiam
incertꝰ q2 tūc furioſꝰ non dicit⁹ absentire
nec p̄t acqui l qui ad certū ff locati et ꝓ
hanc l i ⁊ uolūtate ff solu ma

Interdum autem

Aliqñ aūt
dit ut qui
non ī ſuꝰ eptē mortis efficiat⁹ ſuꝰ et
q tūc ē ſuꝰ poſtea deſinat ee ſuꝰ hꝫ d
vel ſic beneficio poſtliminij qui ſuꝰ hered⁹
non ē poſt reuerſionē ab hoſtib⁹ effici⁹
ſuꝰ hered⁹ Et crimiⁿ leſe maieſtatis ni
duobꝰ caſibꝰ quo ad ſucceſſionem ſiliorū
ſimilitudo extinguit hꝫ d uſqꝫ ad ⁊ cui filiꝰ
Regula ḡ que dicit q ab ītestato p̄mo ſuc
cedant ſui ut ē c ī p̄mi intellige tam de hys
que tpr̄e mortis defuncti erāt ſui ꝙ de
hys q futuri erāt ſui naturaliter ut ē
c ⁊ postumi uel reuersione ab hoſtib⁹
uel reuersi ꝓinde habent ac ſi nūq; fuiſ
ſent capti ut ē qui mo uult pa po ſol ⁊
ab hoſtib⁹ et ē de teſtā ⁊ ſi Ꝛ⁰no hꝫ ī v
ꝓ ꝓtextū q licet ꝙ ipſo uir⁹ fuerit hered
tūr ꝓt ipſo uir⁹ deſinē ee hered qd⁹ acridit
ī crimiⁿ leſe maieſtatis ſiue ꝓduellionis
qd⁹ ꝙmittit⁹ duobꝰ modis ſ cū ꝙ mol
tus ē comit⁹ p̄ncipē ſeu ꝛe publicā ut hic
et ff de publi iudi ⁊ ī ꝛo et idē ī cri
mine hereſis ut l manichęos C de hēret
quib⁹ criminib⁹ detectis poſt mortem
defuncti bona auferunt⁹ hēdib⁹ et publicant
t⁹ et hēdes ipſo uir⁹ deſinit ee hēdes ut
hic dicit tex licet gl⁹ ſit regula q ſemel
ī hered non p̄t deſinere ipſo uir⁹ ee hered
l et ſi ſuc ⁊ hꝫ q papiāꝰ ff de mino
tūr fallit q̄nꝫ delicto defuncti ut hꝫ Item
fallit q̄n per ſtatutū testm expugnatur
l ī ſubſtitutione et ibi per glo ff de vul ⁊
et pupil ſub ꝛo fallit ex fideī hered qui
efficit⁹ ſuus l ex fideī co tr Et no ī dēd
⁊ hꝫ q papiāꝰ Ꝛ⁰ nō q hꝫ p̄mia p̄
cuniaria ademptionis honor trāſit ad
hēdem non motu lite nec ītestati ī uim
defuncti de quo dic melius q̄ dicit hic
glo ī uerbo p̄ mortē q regula ē q mor
te extinguit⁹ crimē ut l ij c ſi ꝛo nul
actu mor fuit ſiue ſit crimē publicū vl
priuatū trānabit⁹ ꝛeentib⁹ ut l ex iu

dictorum ff de accusa fallit ꝛ quibusdam cri
minib⁹ publicis ꝛ quib⁹ etiam lite non ꝯ
testata ꝑ defectum ẽi pena transit ad
hẽdem ſ ꝛ crimie ꝑduellionis ꝛ lese ma
iestatis ꝛ duobꝰ casibꝰ ut dyn ꝛ ẽ crimẽ
hesis Item ꝛ pena ꝓposita ꝛ l. unic de re
siduis q̃ punit eũ qui asseruat ꝛ usum suũ
residuũ perimit que supest ex aliqua admi
nistrac̃ sibi omissa ut ꝛ publi iudi ſ sit
p̃ et dn glo ꝛ verbo residuus Item ꝛ pẽa
l. unic peculi que punit re dantem sacrid
publicũ uel religiosum ꝛ de publi iudi ſ
Item lex iulia Item ꝛ pena l. unic de repe
tendis q̃ punit iudicem per pecuniam hꝫ
alterius omittendum ut deo ſ sit ꝓpterea
Item ꝛ pena apostate ꝓpon̄ ei qui de bn̄
dicta fide xp̃iana adhesit fidei iudaice
et hẽtice l. ij et l. apostatarum C de apos
tat Adde et alios casꝰ ꝛ decl l. ex iudicio ꝝ
si aũt sit crimẽ publicũ uel ꝑtinẽ ad cri
minalẽ ꝛtentatiũ tũc pena transit adhe
redem ita demũ si sit hꝫ ꝯtestata alr nõ
de quo per hanc ꝛ decl l. ex iudicio ꝝ Sed
nota hic q̃ crimẽ lese maiestatis appella
tur hic crimen ꝑduellionis qz olim p
duellũ fiebat platio ut hic ꝛ gl ꝛ ubo p
duellionis et an hodie duellum sit ꝓmis
sum vide glo de pace tenenda qr C. ſ. ij
coll decl et ibi per bal Item qualit
ferantur sine q̃ memoria defuncti dampnã
et eius bona confiscẽtur nõ hic glo ꝛ verbo
damnatu quare nõ Hic quero an ꝓpter
ꝑdictum ꝓpe quod dicat ꝯmittere cri
me lese maiestatis dic q̃ non ſ dicꝫ
ꝯmittere crimẽ oppẽte ul ꝑdite pẽe nisi
fiat tradicio ad auferendum imperatori ul
ipse de quo per salic ꝛ l fallacie C de ab
dicandis Item quero qua pena puniã
tur ꝑditores dic q̃ capitis l delectũ ſ
exploratores et l. ꝑditores ff de re mili
et dicũtur ꝑditores qui tractant aliquid
ut amittat et sibi ꝓcuret lucrum ut dam
co de quo per hanc ꝛ ꝯsonat ad ꝓpositum
sup verbo rebelles et ꝛ ꝯsonat super
verbo rebellãdo Adde tamen q̃ pluribꝰ
modis dicꝫ q̃s ꝑditor ut ꝛ glo ꝯsonat de cle
rico et vi. q. iij nolite Item quero an ꝓpter
crimẽ duellionis omissum a pre ꝓcreꝫ
filius legitimus sibi delatus ꝛ bonis pris Jo
de lig ponit opi ꝛ de pastoral de re iudi
et tenet q̃ verius sit opinio q̃ ꝓcurator ultima
ꝛ placꝫ ꝓ l qui sic C ad l. unic maiest ubi
filius talem reatum non ſ capaces hẽditat
vel legati nec admittit ad testimonium
officia vel honores Hic filie ꝛ filie capiãt
ultimo tantummodo ex bonis matris et ex
aliis dotem ꝛcipiãt et reuelatores veniã
digni ſ et primo Ita ꝛ rex huius l. que
canonizatus ꝛ vi. q. i. ceterum ꝝ quisque ubi
glo tenet q̃ pena huius crimis statuta

ꝛ filius habꝫ locum ꝛ filius nutrit ante ꝓpꝫ
ventrem Item tenet q̃ non habꝫ locum ꝛ
filius emancipatꝰ ſ ꝛ filius naturalis cui
bn̄ hꝫ locum sin̄ salucet ꝛ decl l. ſ. ſ.
Item quo quo tpe ꝑscribat̃ utri damp
nandi memoriam defuncti ꝛi ꝓduellio
nis die q̃ quinquiesmo sicut ꝛ crimẽ hꝫ
sis per l. ij C de apostat

Cum filius Neptes ꝑmortui filij licet sint pos
tumorꝫ ꝛ gradu q̃ filius tamẽ succedit ꝛ
locũ sui ꝑris simil cũ patruo licet ipsi
succedat ꝛ supersit Et idẽ ꝛ pronepotibꝰ
cum nepote hꝫ d. usq ad ſ cum autẽ
Et idem est ec cũ nepotibꝰ ex filia ho
die licet olim secꝰ esset ut ꝛ dictum ꝛ c
ſ Item veritas et ita intelligit hic
glo ꝛ Item nota hic limitationẽ regu
le dicentis q̃ qui premior ẽ ꝛ gradu ẽ
ꝓximior ꝛ successione ut ꝛ de seruili
cognat ſ tociens et ꝛ ti. ſ si plures
qz hoc verũ nisi vltimor ꝛ gradu suc
cedat ꝛ locũ alicuius ꝓximioris qz tũc
non venit ex ꝑsona sua ſ ex ꝑsona cui
ꝛ eius locum succedit ut hic Ex quo nõ
q̃ nepotes ex filio ul ex filia q̃n succedũt
cum patruis tũc succedũt ꝛ stirpes i.
ꝛ locum sui stirpis ſ sui ꝑris et sic ei
no debent venire ex ꝑsona ꝑris sui ꝛ
ad ꝑtem cui quid habuissẽt ꝑ sui si vi
xissẽt Sz q̃n succedũt ꝛter se et nõ cũ pa
truo ut qz filij diuersoꝝ ꝑtũ ꝑtiũ
unus filius ex uno fuit et plures ex alio
ad succedant ꝛ stirpes uel ꝛ capita ſ
opi de quo dicit ꝛ c ſ si et ꝛ de hꝫ
agnat sue Hic quero q̃d si ſ
aliq̃ fuerit uterini alicuius defuncti et alij
ꝙsanguinei qualit̃ succedãt dic q̃ ꝛ bo
nis mobilibus succedãt uterini et ꝛ ꝑtis
succedãt ꝙsanguinei et ꝛ rebus aliunde que
ritis succedãt equalit̃ de quo vide per
bar ꝛ l. de emancipat C de legit hꝰ
Item q̃d si ſ duo filij et unus repudiat
hẽditatem ꝑris ad accrescit suo fratri
utriusq; quarto ad octavũ sin̄ bar ꝛ l. cõ
muni ꝛ plene colligit ff de le. ꝛ
nõ hꝫ
q̃ sicut succedũt nepotes ex filio ꝛ fra
tres ita pronepotes ex nepote et sic q̃ un
dicit de nepote idem ceteris et iudicit
de pronepote qz appellatione nepotis ꝛ vel
ligitur pronepos sicut appellatione nati
tur ꝓnatus l nurus et l. generale ff de
ver sig Et ideo si per statutum excludit
neptis a successione existentibꝰ masculi
ni cũ excludit pneptis sin̄ bar ꝛ l. libe
lorum ff de verb sig et l. gallus ſ instr
tuens ff de libe et postu

Cum autem Patruus q̃d sit sui
ꝛ possit cũ filio
ꝛcipere tempꝰ destituti testamenti hꝫ

tpr̃ mortis suus non essz et nepos vno ano
conceptus deinde mortuo pr̃ natus t ay
locum succedendi efficiatur suj hered ano
post mortem vero aui acceptj ad ay hr̃
ditatem non admittit⁹ vllo mo⁹ h d uss
ad s⁹ emãcipati ⁊ ꝙ gr̃ fm̃ est testm̃
tuũ ꝓpicit⁹ ay quis sit suus tpr̃ desti
tuti testi ⁊ ideo p̃ esse ꝙ nepos t vnm
aui non erat suus tpr̃ mortis aui ut
qz pr̃ exhẽdatus cum p̃cedebat t gradu
et alij erat mstitut⁹ de tpr̃ quo testm̃
postea destituit⁹ ab hẽde nepos est suj
auo qz tuũ pater ay de medio t sub
lat⁹ ut hic dicit tex ꝙ ⁊ nullum fm̃
est testamentum tuũ ay quis sit suj at
tenditur tpr̃ mortis defuncti s am tuũ
tpr̃s aliqs p̃cedet cum t gradu ut d c
s⁹ Item deinde ⁊ item etiam t alios agnatj
et cognatos s ut videatur ay quis sit
primor t gradu t succedendo debz attẽ
di tempꝰ mortis nullo adito testo et
tempꝰ destituti testi adito testo tex c
clarꝰ t tex s⁹ primꝰ ¶ Aliquid aut
nepos ex sua ꝑsona possit acq̃rere testm̃
aui filio eodem pr̃ exhẽdato et a que
rela exclusa morte ul repudiatione dixi ꝙ
sic d de exhẽ libe ⁊ postumor⁹ ⁊ ay
t querela sit locus t successioni edicto
dicitur t tex s⁹ placebit ¶ Item no hic
tex t d plane ꝙ nepos nat⁹ et cõcep
tus p̃ mortem aui est extraneꝰ auo et
nichil attinz et ꝙ nidj fiunt al viuẽs
nec fiunt t mihi creat⁹ tpr̃ vite aui
⁊ ideo non p̃ dici nepos nec p̃ ullo
modo succedẽ auo ex ꝑsona sua sed
tm̃ ex ꝑsona ꝑris sui ut hic et l i ⁊
si quis ꝓximor ff vl cognati et l tricꝰ
vnde cum se ff de suis et le l si quis
exhẽdat⁹ ff de iust test et hor ex equi
tate l vnica C de hijs ꝙ ante ap ta hm
bar t dcõ ⁊ si qs ꝓximor ⁊ fiunt iste
tex ad ꝙstionẽ Aliqn nobiles ꝑ cõ
demptã ut itã filij et nepotes ꝑtio
s⁹ equales vtiq̃ efficiãtur hac ꝛdicõe
nepotes et filij ꝙ post ademptionẽ
capiũtur iste tex facit ꝙ non ꝙhẽ
dant⁹ et ita determinat bar t dcã l tricꝰ
ff de suis et legi ℔ si quis vellet ꝙ
apponeretur apponat t sinã verbũ pos
tros qd̃ ꝙhendit etiam postea ꝙcep
tos ut l nuns ꝙsultꝰ per totum l usq
ad s⁹ patrẽs ff de gradibꝰ ¶ ℔ qd si
t mstrõ emphiteosis ꝙmittat ꝙ talis dat
t emphiteusim talem rem tali recipienti
ꝙ se filijs et nepotibꝰ dic ꝙ hĩ contin
tur filij et nepotes postea ꝙcepti et nas
Nam ſpãle ꝙ ad successionem hẽditatis ñ
vocantur illi ⁊ non erãt ꝙcepti vtiq̃
eo de cuꝰ hẽditate tractat⁹ ℔ hĩ vocã
tur t successione aliorũ nutũ ut l pau
lus s⁹ paulꝰ addit nepotem ff de bo libito
vũ qd̃ verũ nisi pat̃ de odio eos ꝓhibẽdo
ut t ꝙstione ꝑt

Emancipati

Emãcipatꝰ liberi de ui
culi erat ꝛcognitꝰ Et
ideo ad successionem maternam ab intestato
non veniebat ℔ mr̃ ꝑtorio cum suis libe
ris admittit⁹ per bo pos vñ liberi h d
uss ad s⁹ ut hic Sicut ꝙ emãcipatꝰ erat
ꝛcognitꝰ de mr̃ culi ꝙ tali t successi
one ex testo ut pr̃ non tenebatur ꝛstitui
uel exhẽdare ut d de exhẽ libe ⁊ emã
cipatos ita certã t successione ex testo ut
ipse pr̃ non tenebatur ꝛstituere uel exhẽda
re ut d de exhẽ libe ⁊ emãcipatos ita
etiam t successione ab intestato ut hic ℔
ꝑtor equitate plenã vocauit eos ex testo ꝛ
ab intestato vñ qñ erat t testo ꝑteritꝰ de
dit filiis bo pos unde liberi per quã succe
dẽ possz ac si esset t patre ut hic et ff de bo
poss ⁊ et cum de testis et hoc qñ remã
net emãcipatꝰ Si aũt emãcipatꝰ datur
t adoptionis dic ut ff ⁊ ꝑ et ⁊ admone
di ℔ hodie certã de mr̃ culi ex ꝑ ostitu
tionem ipatoris emãcipatꝰ succedit tam
ex testo qꝫ ex testo sicut suj qz subiatur
ꝛ dicã emãcipationis et pre ꝑtere in
aũt ex successione et t cognãe unde simã
C de suis et legit hĩ Diuus ꝙ hodie dicã
ter filiũ emãcipatum quatum ad oẽs ef
fectꝰ quos ꝛducit pria ꝑtis de hijs unde
distinctionem bonã glo d de pa pos ⁊ uis
aũt et etiam quatum ad alios effectꝰ vñ
suis trãsmittit hẽditates non aditum ad
quos filiꝰ seu emãcipatos solum ad des
cendentes l ista C de hijs qui ante ap
ta Item emãcipatꝰ pt vocare et peti
tam mutuo a tre ℔ non filius t ptãre
ff ad mace l i ff de pollu l si rem ⁊ nota
Item suus non testat⁹ nisi de castrensi vt
quasi emãcipatꝰ sic l se mo et l fi C q
test fi pos Item emãcipatꝰ assistit t iu
dicio sine assensu pris ℔ exhib t ptãre
non l fi ⁊ necessitatẽ C de bo q li Item
emãcipatꝰ hz tutorẽ ℔ non suꝰ ut d de
tuto ⁊ gnussum et ibi dixi Item eman
cipatus assimilat⁹ officiũ publicum de q
sensit pris non obligat preiũ nisi pr̃
expresse se obligat secꝰ t scio l u et ibi no
ff ad municipa Item ꝑuberi emancipa
to nõ substituit⁹ pupillariter ℔ suo ꝑu
beri sic l q ff de vul et pu Item eman
cipatꝰ ꝑteritꝰ eũ cũ solum expugnat
testm̃ per cont̃ tm ℔ suũ dicit nullũ gl̃
singulariter t ⁊ exhẽdatꝰ t aliter de hr̃
et fal coll t Item pr̃ asscribendi hẽdi
tem uel legatum filio emancipato t testo
alienꝰ non tendit t falsum nec t quasi
filius cum michi sibi ꝓfuturi secꝰ si as
scribit filiꝰ t ptãre l ꝑuberem ⁊ l ff

de filij Item simꝰ maior pr̄ t̄ tr̄ciū
hēditatem pr̄is repudiatam accepit cū
hereditatib⁹ non distractis fert̄ t̄ emācipato
l fi C de repu here Et de hijs oībus dic ꝑ
dn̄m angē de pu t l gall ꝯ et quid si
tm̄ ff de libe et postu

Ad hij Si filius emancipatus detur in
adoptionem a pr̄e naturali e
dem durāte adoptione non succedit ea fi
cta per emācipationē tr̄ē est emācipat⁹
vuicte pr̄e naturali admittitur ad ei⁹ suc
cessionē de mr̄e ꝓtoio per bo pos vñ hūi
non admittit⁹ h d usq; ad ꝯ eadem Illō
g⁹ q̄ solus filius emancipat⁹ remanz emā
cipat⁹ nec datur t arrogatione tr̄ē de
mr̄e ꝓtoio succedit per vñ liberi ut ff ꝯ
pr̄e Sz si post emācipatione datus t ar
rogatione alter tr̄ē durāte adoptione nō
succedit pr̄i naturali sz ea finita t ista
pr̄i naturali succedit de mr̄e ꝓtoio per
vnde liberi Ea aut finita post mortem
pr̄is natural non succedit pr̄i adoptiuo q;
nomē filij per adoptionē quesitū ꝑdit⁹
per emācipationē filiē non succedit pr̄i
naturali per vnde liberi sz succedit alij fi
lij t pr̄ēte uel etiam emācipati et post eos
agnati q̄bꝰ oībꝰ fuit q̄situm ꝑ mortem
pr̄is ista emācipati sz non existentibꝰ fi
lijs suis uel aliis emācipatis uel legitimis
tr̄ē t emācipat⁹ a dat⁹ t adoptiō
et postea emācipat⁹ a pr̄e adoptiuo ꝑ
mortem naturalis pr̄is succedit de mr̄e
ꝓtoio per bo pos unde cognati ut t c
ff admonendi Ex no ibi q̄ aliquā erit
q̄ non debz ee t arbitriū alicuiꝰ ad quē
bona defuncti ꝓtinēt ab intestato sicut ad
debet Et ex testō Et ideo sicut voluntas de
functi non debet ee captatoria ex testō ut
l i instituto ff de hē inst ita nec ab t
testato ut hic Et intelligit q̄ ista ipsius
relicti non pōt omitti t alieno arbitrio
sz ipsius relicti declaratio tm̄ pōt omitti Et
ideo non valz si testō dicat volo legata
deberi cuicūq; dixit tm̄ sz tr̄ē valz si
dicat legata q̄ relinqm̄ nolo illa ꝓstari
sicut dixit tm̄ tm̄ uel alij ut nota
t dcm l illa instō et ibi per bar Ex no
ex ff vnꝰ q̄ deterior ē emācipatio pr̄is
adoptiui q̄ naturalis q̄ emācipat⁹ a pr̄e
adoptiuo non vocatur a ꝓtore ad succes
sionem pr̄is adoptiui Tu dic t illo adop
tiuo no emācipato mr̄e ciuili q̄ oīb⁹ filij
actio q̄ ē de mr̄e ciuili erat ista ꝑ adop
tionē dissolut⁹ per emācipationē ut ff
et t illo adoptiuo ubi emācipati exēcez
q̄ uel tm̄ nāle l uel tm̄ nāle ff
de ac mr̄e Sz si adoptiuꝰ non emācipet⁹
sz fiat sui iuris morte pr̄is adoptiui tr̄ē
tm̄ succedit ab intestato pr̄i adoptiuo ut
t c ff sz ea oīa sz nālib⁹ et ltīmis eman
cipat⁹ et postea non adoptiuꝰ vocatur a
pretore ad successionem pr̄is naturalis q;
nomen filij a nā quesitū per emācipa⁹ꝫ
que t de mr̄e ciuili tolli non potuit Et
sic iura naturalia fortiora sūt et difficilius
tolluntur per iura ciuilia ut hic et ff de
iur nāli ff sz naturalia Sz quero an
quis possit adoptare filiū naturalem suū
tm̄ ex concubina q̄nus uxorem nō habeat
bal ꝑ sic ar l et qui uxorem ff de adop
et ibi per eū Item quero an adoptio pos
sit fieri per procuratorē dic ꝙ non sicut
nec emācipatio licet ltīmatio fieri pos
sit ꝑ procuratorē sm̄ bal t l ꝑ mortē ff
negz ff de adop Item quo cum aliis
adoptare an debeat succedē illi circa qui
possent succedē adoptato uel adoptanti
dic ꝙ sic q; corū iura minuit⁹ t succedē
do ꝑtem dn̄m firme de acc l nec ff pre
terea ff de adop

Eadem filius emancipatus et alteri
t adoptionem dat⁹ durāte
adoptione pr̄e ꝓtoris t testō pr̄is nālis
nec capit de iure ꝓtoris per contra sic
capit filius t pr̄ēte filius emācipat⁹ nec
ab alio emācipat⁹ filiē adoptat⁹ nec ab
adoptiuo pr̄e emācipat⁹ pr̄ ꝓtoris t test
tamēto pr̄is adoptiui nec illā capit de
mr̄e ꝓtoris per contra ta h d usq; ad ꝯ ad
monendi Illō q̄ sicut filius emācipat⁹
et alteri t adoptionē dat⁹ Et deinde ab
adoptiuo pr̄e emācipat⁹ non vocatur
de mr̄e ciuili nec ꝓtoris ab intestato ad
successionē pr̄is naturalis nec ad succes
sionem pr̄is adoptiui ut ff ꝯ ꝑ ita et
nec vocatur de mr̄e ciuili nec ꝓtoris ad
successionem ex testō Et ꝙ in testō regu
lat ubi capi q̄ non admitteretur ab
intestato nec ei admitteretur ad capiendū
testm̄ ut hic et l ꝑ filiū ff de iniust test
Et ideo si filia per statutū excluditur
a successione ab intestato extante mascu
lo non capit testm̄ si t eo sit ꝑcreata z
masculo sit constitut⁹ Secꝰ si alio ꝑm bar
t l gall ꝯ et quid si tm̄ ff de libe et
postu Item nō ibi t hēdib⁹ istituto q̄
quibusdā filio sit legatum ultra ltīmam tm̄
non dicit⁹ ꝓtest⁹ qui non est institut⁹
vel non ante exhēdat⁹ et ideo testm̄ est
nullū ut ff de exhē libe t pr̄ q; hodie
ltīmam debz hēre filius unde instituto ut
no t aut nouissima C de iniust test Et
hoc nisi esset relictum per verbum relīquo
alio non instituto hērede q; tūc tutiꝰ
ad institutionem ut no per doc l cogni
tos et generaliter ff ad trebel Sz quid si
testator dixit relīquo contra filio ꝙ sua
ltīma uel ꝙ sua fuleri ay videtur iura in
stitutionē relinquisse bar tenz q̄ sic t aut
vñ si parens C de iniust test

Admonendi Hic limitat qd̄ p dicāt ī vīo post mortem h̄ d licet emancipatꝰ a p̄re et ab alio adoptatꝰ Et deinde post mortem p̄ris naturalis emā cipatꝰ a p̄re adoptiuo non succedat ī bo nis p̄ris naturalis de nūo p̄cepto patet vnde libeꝝ uel vnde ītrāi extantibꝫ aliis filiis ī p̄tāte uel emācipatis uel aliis agnatis tñ eis deficientibꝫ admittāt per bo. post h. d. usq; ad ſ. ſ. ex Talis ḡo filius p̄mo a p̄re emancipatꝰ et deinde ab alio adop tatus et deinde post mortem p̄ris nāl' a p̄re adoptiuo non erit cognatus de nūo ciuili hō clarum nec erit am de nūo p̄cepto reputabitur ītes libeꝝ nec ītes legitimos et agnatos qui ex masculino desce dit seu ut ī n. i. ī p̄n Et ideo non pote rit bñficiū datum a p̄tore libeꝝ ſ. bo. post. vnde libeꝝ nec datiū agnatis ſ. bo. post. vnde agnati ſ. opitulabit ītes cogna tos et ideo post suppditos bñficiū pote runt dari agnati ex femineo seu descenden tibꝫ ſ. bo. post. vnde cognati et sic non possit admitti ex p̄mo et 2o capite admit tetur ex 3o non ḡo debebit peti dicta bo na tanq̄ filius uel agnatꝰ ſ. potiꝰ tanq̄ cognatꝰ Et hec vera nūt antiquo hodie vero secus videtur ut hic ſ. ꝑ. et l. cum ī adoptiuus c. de adop.

Sed ea omnia Hodie filius ī adop tionem a p̄re na turali nec sui heredes non p̄dit ſ. eide p̄ naturali p̄inde succedit ex testō et ab īteſtato ac si ī p̄tāte mānſiſſ. Adoptiuo vero p̄ cum naturalibꝫ ab īteſtō succedit ſ. eodem testō p̄terea ipsum nisi p̄sone non ex̄tet datus sit ī adoptionem q̄ casu īstitui vel exhēdari debꝫ a p̄re adop tiuo h. d. usq; ad ſ. Item vetustas et con cludit ut dixi ī de exhered. libe. ſ. adop tiuus vñ q. q̄n adoptatꝰ transit ī p̄tātē adoptantis tūc hꝫ aliud nec ī bonis pa tris adoptiui q̄d habet filius ī p̄tāte in bonis naturali et ideo queunt p̄ adop tiuo p̄fectitia pleno iure et aduēticia q̄ ad usufructū et debet īstitui et exhēdari a p̄re adoptiuo nec ītpit testm̄ pat' aut naturalis non tenetur īstituere cum vl' exhēdare cum non sit ī sua p̄tāte et sit ei loco ex̄neri Ex posteā est emācipatꝰ de p̄re adoptiuo recuperat oīa iura p̄ris na turalis Et ideo tūc ab eo debꝫ īstitui vl' exhēdari et nullum ius retinet ī bonis quond̄ p̄ris adoptiui q. per emācipatiō oīa iura adoptionis soluta ſ. di aut adoptatꝰ non trāsit ī p̄tātem adoptātis ſ. remanꝫ ī p̄tāte p̄ris naturalis ideo ab eo debꝫ īstitui vl' exhēdari Si alio non p̄cedit ī gradu al' ītpit eius testm̄ p̄ is at adoptiuus non tenetur eum īstituere vel exheredare sed solum succedit ab intestato ei soli tñ non aut agnati vel agnatis ipsius p̄ris adoptiui Arrogatꝰ uīt retinet oīa iura ī bonis p̄ris arrogatoris et ut sui heres ei succedit hec oīa habere ī l. cum adoptiuus c. de adop. de qua l. hic ter fuit mēsio Si nīquid eo casu quo quis adoptatus ab alio mīno vel p̄no teneatur talis p̄ adoptiuus si emācipat cum p̄ mente p̄ris na turalis reuniāt sibi q̄ ad filiationē arrogatio nis ut ī hac ī v. verbibus tenꝫ q. sic Si glo. ī de. l. cū ī adoptiuus ī verbo reū ni tenꝫ oppositū et illam tenꝫ hic ſa. de rauen Item q̄n vnus fuerit adoptat alium an transit ī p̄tātē dic q. non ut tenet gl. ī ſ. ſ. hodie c. de adop et ī de. l. cū in ad optiuus Item nīsi adoptiuus p̄ q̄n filius non transit ī p̄tātem possit vocari ī ius sine venia glo. hic ī verbo tñmodo tenet q. non Idem glo tenꝫ ī l. adoptiui ff. de iniu. vocan. Item nīquid pater adoptiui tenetur ale filiū adoptiuū glo. ibi Si ī verbo tñmodo tenꝫ q. non Si dic si ei oparius teneatur cum ale ut dicit glo. ī l. oneris ff. de adop.

Item vetustas Exclusa vetustate positione antiquo rū Imperatorū statuerūt q. nepos uel nep tis ex filia si masculus moritur ad succes sionem eius cū diminutione ſ. p̄tis non Si vero moriat femina tñ nepotes ex mas culo q̄n ex fem̄a cum diminutione cuiusq; ſ. partis deuenīt ad eius successiones ſ. du agnatorū exclusis h. d. usq; ad ſ. Si non quis glo. super verbo mortua sit hodie aut ut nouissimo non c. de. l. cū ī suc cessionibus ab īteſtato et descendentes ad mittātur ad successionē descendentiū sine di minutione alicuius p̄tis ut ī c. neq; illa ī aut ī trienta ex semisse coll. m. et ī aut que dare c. de coll. et hic ī glo. ī verbo hic ex tabulis Succedit hodie ergo nepotes ex filia cum patruis et nepotes ex filio uel filia cū auūculis ī successione aue ab īteſtato sine alia diminutione ut hic et de. l. illa Si hī debent p̄ferri isti nepotes patruis et auūculis ī dotem et donatione p̄ter nup. datā eorum p̄i et mī ut d. l illam Sibi et ī dotem p̄priam ei datam ab auo uel auia ſ. non datam sibi a p̄re vel mre ipsorū ut tenꝫ hic ī de. l illam et ibi p. salue Hec nō ī Vlo paulo minus enim ex quarta gl. p. patris alicuius et dicit paulo diminuta q̄n ꝛa p̄s ī minuta et sic p. q. p. quarta sine modiū ꝛa p̄tis Et ideo dicit q. cū minor de restituto uel modicū damno ut l. fero c. de restitutis q̄d modicū erit cū q. dicit paulo ī ꝛa p̄te Si dic q. modicū dic officio iudicis ī restitutione attenda

glo. ℔a hui⁹ et plures alij tenuerunt ꝙ fuit de ℔ capitu ℔a de bel. et bar. ℔ l. ℌsanguineos ſ⁹ hereditas ff de ſuis et legi tenuerunt ꝙ ſuccedit ℔ ſtirpes de quo vide ℔ ſalue ℔ aut⁹ ceſſante C de legi hẽdi ut dictum ℔ ti ℔ ſ⁹ hoc erit

In ſucceſſione ab inteſtato ꝓmo vocant⁹ deſcendentes deinde vocant⁹ ſoli agnati et ꝛ⁰ cognati ℌ dicto de deſcendentib⁹ ſequitur de hꝛia agn⁹ ſucceſſione ꝙ poſt ſuos et eos qui eũ ſuos vocatur ſuccedit ab inteſtato agnati qui dicũtur per virilem ſexum quicũq; ſint agnati naturales ſiue ciuiliꝫ per adoptionem h⁹d. uſq; ad ſ⁹ exteriꝰ C Nota ꝓmo ꝙ non exiſtentib⁹ ſuis et qui cum eis ꝙ numerãtur ut emancipati et ex filia nati ut ℔ ti ſ⁹ emãcipati et ſ⁹ dum l. nõ exiſtib⁹ deſcendentib⁹ uel eorum exiſtentib⁹ et non acceptantib⁹ hiis vocatur agnati per vl collaterales ex virili ſexu deſcendentes ut ſũ duo frẽs inter ſe et patruus et nepos fratruelis i filij duorũ frm et poſt iſtos agnati nominãtur cognati ex femineo ſexu deſcendentes ut ℔ de ſuis cogn. ℔ ꝓ ℌ hodie eſt ſublata dña inter agnatos et cognatos et oẽs ſuccedũt uſq; ad ꝙm gradum ut ℔ ſ⁹ ſiquis et ſ⁹ ſequẽ ℔ aut⁹ de hẽdi. que ab ℔ deſc. coll ix et ℔ aut⁹ ceſſante et aut⁹
C de lrãmis hẽdibus et nõ ℔ de ſuis cogna ſ⁹ ſi C ⁊⁰ no. ℔ ſ⁹ utrũq; ꝙ duo frẽs ſũ collaterales agnati et vocant⁹ ℌsanguinei ad ℔ eodem ſanguine nati ſ⁹ ꝓmo nam nõ requirit⁹ ꝙ ſint nati eciam ex eadẽ mre ſ; ſolũ ex eodem ꝓre duo frẽs vocãtur ꝙ fratres ℌsanguinei vocant⁹ eciã germam et germane quaſi ex eodem germine nati ut ℔ C ſ⁹ non vero legem ℔ ſi ſ; filij duorum frm ꝓpre vocãtur fratres fraternales ꝙ a patruis deſcendẽtes repellãtur et fratres ℌſobrini licet ℌpue Nam ℌpue ℌſobrini dicũtur nati ex duab⁹ ſororib⁹ quaſi ℌſobrini ut ℔ de gradi. ſ⁹ ⁊⁰ gradu ꝙd nõ ꝓpter ſtatutum quorũ verba debent ſimi ℌpue niſi alꝫ ex ſ; qđ uſq; laqueũ ꝙ ꝓpe ex⁹ ℔ ſtatutũ ſuũ hꝛe ℔ l. i. ff ad ſillc. C ⁊⁰ nõ ℔ ſ⁹ hũ quodq; ꝙ qđ vnq; ex duobꝫ fratrib⁹ naſcẽt⁹ poſt mortẽ ꝓtris ẽſt dict⁹ filio frm cõſanguineo et agnatus ex⁹ dict⁹ aliꝫ cognatis et eciam defuncto dict⁹ agnatus de cuius ſucceſſione tractat⁹ ſi tamẽ ℔ eo vita fuit et decept⁹ ſi aut⁹ poſt eo mortuo tñ non dict⁹ agnat⁹ ſibi nec habz agẽ ſecũ et ideo ex eo ꝙ ea ꝙna et ad ſucceſſionem venire nõ poſſit ut hic et ℔ ti. ſ⁹ cum aut⁹ ꝛ plane ut l. i. ſ⁹ ſi quis ꝛ⁰ mortuus ff

ut no. ℔ dcũ l. ſero ex qua l. determinatũ nõ reperitur ut l. i. ℔ ſi ff de uſ⁹ dolꝫ ℌz in actione de dolo que non datur ꝓ modica ꝛc eſt determinatũ ꝙ modicum ibi ℔ telligatur uſq; ad duos aureos ut l. id eſt ff de dolo Alij ꝙñ eſt modica quãtuscũq; pecunia non ℔ nãq; libelle nec ꝙ ſcribitur ſimꝫ ℔ ſcripta Et modica accipitur arbitrio iudicis ex quo non reperitur determinatũ ℔ aut⁹ niſi breuiores C de ſen ex ꝓ. ꝛ⁰ ℌ arbitrio lento aut qñ qđ dicitur modice uel non modice leſ⁹ ut poſſit uel non poſſit peti reducto ut di cit bar. ℔ l. ſi ſocietatem ſ⁹ arbitr⁹ Et adde ꝙ ꝛ⁰ dic⁹ ꝓua et magna ℌſpici qualitatẽ ꝓſonaꝝ vñ reſpici vnus pauper iuſtus porcellũ uel preciũ ſimꝫ dicit⁹ magn ꝛ⁰ glo. notabilis eſt ℔ l. ulcerata ſ⁹ ne temere ff de offi preſi Et reſpectu vnius dñi fundi aut⁹ dicit⁹ ꝓua ꝛ⁰ l. ß et ſi ſuſceꝑit ſ⁹ ſi ꝓponat ff de iudi et ibi glo. ℔ ibo modica

Sed nos cum adhuc ꝛc⁹

Olim agnati exiſtentib⁹ nepotib⁹ uel neptib⁹ ex filia uel maſculina linea ad mittebãtur ad ꝙm ℔ ſucceſſione ab inteſtato hodie vero ad dam parte nõ admittũt et cũ nepotes uel neptes ex filia ex ꝓſona mris cum filio defuncti ſuccedũt fit diuiſio hereditatis non ℔ capita ſz in ſtirpes h. d. uſq; ad ſi Olim gn⁹ agnati mſſ uerſaleo ut frẽs et filij frm defuncti auferebãt partem nepotib⁹ ex filia qđ hic Imꝑator corrigit ſtatuens ꝙ nepotes ex filia ℔ toto ſuccedãt qz ex ſucceſſione ab inteſtato ꝓmo ꝓferuntur deſcendentes ſ⁹ filij et nepotes et pronepotes et ulteriores ℔ diſtinctũ tum ex maſculi⁹ ꝙ ex fẽa et tã ℔ ꝓxime ꝙ emãcipati ℔ excluſis ℔ totũ collateralib⁹ ut hic ℔ aut⁹ de hiis qui ab inteſt⁹ deſc. ſ⁹ i et in aut⁹ de ſucceſſion⁹ C de ſuis et lrãmis C⁹ no. ℔ plenius tamẽ ꝙ et olim et hodie ℔ ſucceſſione deſcendentiũ nepotes et neptes ex filio uel ex filia ꝓmortuus ſuccedũt cũ patruis et auũculis ſuis ℔ cum filijs et filiab⁹ defuncti ℔ ſtirpes et ℔ capita Nam cũ nepotes ſuccedũt in locum ſui ſtirpis i ſui ꝓris ut ſic venirent ex ꝓſona alterius ad parem gradũ cum patruis qz ſ⁹ ꝓximiores ℔ gradu nõ ꝓſit plus hꝛe ꝙ habuiſſz pater ſuus ut hic et ℔ C cũ filijs et deñ aut⁹ ex ſucceſſione ℌz qñ non ſuccedũt eis patruis ſi iter ſe filij duorũ frm et ſororum pars ex uno frẽ vni⁹ filius ex alio frẽ ſimiliter v. filij et oẽs volunt ſuccedẽ ab inteſtato an valeat ℔ capita uel ℔ ſtirpes cum oẽs ſint ℔ pari gradu ſ⁹ opi. doc ℌ

vnde cognati et per hanc ī l. si quis exhēdā
to ff de ritu nup. Si ergo filius pūs acepto
post mortem patris vellz tanq̄ agnatus
ex persona sua succedē patruo non pos
sit q̄ est sibi extraneus sz possit ex psona
pūs q̄ admisit. Filius si nepotē acceptus p̄
mortem avi vellet ex sua psona succedē
avo nō possit sz ex persona matris q̄ tūc
mittit hēditatem non admittit ex cā ut
l. i. C de hijs qui ante apert. tā bñ possit
ut tenz hanc ī dcm l. i. C de hijs q̄ ante
ap. ta. ¶ 2o nota ī eodem vi hijs quos
ibi ī pximo gradu sit q̄ quocienscūq̄z
hēditur aliq̄d plurib⁹ intelligit hēdi suo
ordine nec hēr concedens successionem ag
natis intelligitur concedere cū ordine
et platione quam inter se hnt. ut qui
ī pximo agnatus pferatur alijs sicut
si hēditur aliq̄d doctoribus intelligit hēdi
servato tamē ordine int eos ut primo an
tiquior vel alit̄ pior debz pferri facit l.
si q̄s C de dotis. et l. si stipulatus fue
rit p̄ te nō fi ff de ver ob. ¶ 3o nota ī
vi per adeptionē q̄ agnoscitur quis
sit agnatus non salti naturaliter sz etiā
civiliter per arrogationem vel p̄ adop
tionem per quā transit ī patrē ut hic
ī glo. ī iiio quos Nam adoptatus cuiusq̄
agnascit id ē fit agnatus. Agnascit et
filius agnati adoptivi et p hoc fit ex
cognatus. Qui vero nō agnascit nec
cognatus fit. Nam agnatio ē ex iure sā
guinis et agnatio ē ex iure civili sic
adoptio idem vim iuris civilis sē applicat
alteri pocs ff iuri sanguinis adoptio ge
nerat solū adoptivū ē agnatū et cog
natum hijs qui sē agnati adoptātis et
non alijs ut l. qui ī adoptionem ff de
adop. Et ideo adoptatus et filius adop
tantis ī patrē sē fingem agnati et di
cūt fratres ex sanguine ex eodem sanguine
sc civiliter et naturaliter. Nam arg inn
tatur naturam ī quantum pt l. adop
tio cui ff de adop. Secus si filius adoptā
tis fuisset emancipatus et sic fuisset disso
luta agnatio emancipatione secus si mor
te l. si filius ff de adop.

Ceterum agnata pter sororē
ad successionē defun
cti ab intestato per medium iuris prudēn
tiam excludebat licet pretor bonorum p
unde cognati sororū et agnatorum gra
dus deficientes admittebat postea vo
per constitutiones imperiales ī successione vi
rorum sublatā ē dcā sexus hodie usq̄ ad
sc hoc ē addendū Contra lex l. xij ta
C de lēgitimis hēr et concludit q̄dz num p
mū fuit l. xij ta q̄ pariter vocabat ag
natos masculos et feminas agnatas i
ex virili sexu descendentes ex utr̄ soro

rem ī quo fuit media iuris prudentia que
restringit successionem agnatarum ut ul
tr̄ sorores non succedat q̄ quidem erat ef
fectus successionis deferre patruis ī masculi per
sonam et patris nomē domus assumat
Et ideo sorores ex benignitate dicit ī suc
cessione q̄ erat ī primo gradu et excluse
agnatus excludit hz̄ fuit iuris patrui q̄
proximus agnatus fuit excluso alio om
i successione non vocatur eo iter agnatus
Hz deficientibus agnatis vocantur eo iter
agnatos quem fuit effectus huius juris
tus qui desiderat q̄ agnate sint ī eod
gradu cū agnatis masculis Et nā iuris co
operatur ī procreatione masculos sicut
feminas ut vnū semp egeat auxilio alterius
ut dcm l. xij ta. Secreta dispositio media
iuris prudentie renovavit dispositionem l.
xij tabu ut prout agnate ex utr̄ sorores
succedat cum agnatis masculis hz̄ est
iuris novissime auctoris hodie vigens q̄
statuit q̄ agnati et cognati id ē descen
dentes tam per virilem sexū q̄ femineū
equaliter succedat ī gradu progenitoris q̄ de
functa persona nullos habeat descendentes
ut ī se reliquit ei q̄ sequit ī auct de hē
que ab ītē dece ut dixi o ī pn̄ huius ti
hanc tamē rationem medie iuris prudentie
sepe attendit statutum terrarū per que
dispensat q̄ donec extat aliquis de linea
agnatorū usq̄ ad iiij vel iiijm gradum
filie fratris et nepotes defuncti non succedat al
ī testato hz̄ sit dotate et aliter Nam mens
statuti et eius dispositio ē propter hoc q̄ p
medios est hēditatis defluxus ad agnatos
masculos q̄ per eos conservat nomen
domus et facultates domus nō trāseunt
ad alienam familiā ut hic et ī ti. i in
pn̄. Est tamē odiosum istud statutum
q̄ contra dispositionē l. xij ta pretoris et
constitutionē Et ideo restringendū ut eo
prehedat nisi nepotes ī statuto ut l. cū
quidā ff de libe. et postu. et ī c. odio
de re. iuris li vi. Et ideo statute iste pdicto
tū extra nisi alicuius defuncti et extabat
anima nec extabant alij agnati et anno
tā pter statutū vellz excludē inremotū pq
diversa et varia consilia consuluit dns Ja
de pantusijs q̄ pter descendentes ex ali
a non pt nomē domus conservari nisi
facultates domus sicut ē de mente statu
ti et q̄ statutū est odiosum loquitur de
agnatis ī masculino genere et ī odiosis
masculum nō comprehendit femininum l. i.
C. fratr ff de ver. ī post mut q̄ mulier
excludit pter amicū vel alium agnatum
defuncti q̄d no. ¶ Item pro statuto huius
nū nō extraneis descendentibus pfert ag
natos masculos agnatus mortuo fratre so
lus sororē vocat cum filius masculus

patruos ff Quid erit de filiab⁹ frēs de q̄
bus statuit non facit mēsionē an excludentur vel admittentur Dic p̄ de mēte
statuti ē p̄ vocētur ad succēssionē cū duc
tis filijs masculi patruoꝝ Et multo magis
cum statutum p̄dilexit fratri an sororē
et nocet filiab⁹ sororis multo magis filiab⁹ fratris Lectum est g̃o offendē verba
legis ut seruentur mentis et rōnis l. nō
dubiū ff de legi et per dy c fi li. vn. de
ze. vnde nec p̄t hmodi casus obmissus ze
lāpn decedēdi fm̄ dispositionē vnius q̄s
ut l. quodissē ff de libe et posth. et l.
si vero ff de vulg ff solu ma. q̄z offendēdo
mētem statuti p̄ferendo filiab⁹ fratris per
quas non p̄t obseruari dignitas domꝰ
fm̄ mētem statuti fratri datum sup rōem
medie uidē prudētie de qua h̄ Et hō obstitit dñs augē de pusio ī uolumē q̄d tenet
statutoꝝ q̄ cuncta feliciter

Hoc etiam addendum

ffilij sororis ex sanguine vel utrinque licet
sint agnati vocāntur ad succēssionē auūculi simil cum agnatis i. nepotibus ex
fratre defuncti non tamen fratribus defuncti
et fit diuisio ī capita non ī stirpes h.
d. usq ad ff si plures eiusdē legis l ff ī
hoc ig̃r ē de legi hic Tria g̃o dicit
hic ff primo q̄ ī agnatis vocabatur solū
ille agnatus f sororem uterinę et fratrē utrinq ut ī glo. q Et filie sororis ex sanguine
vel utrinque et non ulteriores agnati
ut ē text Sz hoc hodie corrigit⁹ ut hic
ī glo ī vo supplentes ī p̄n. q̄ sublatus est
dict agnationis ut oēs vocent⁹ salua ff
diuis pragmatica usq ad 4m gradū ut dixi
ī ff. Pe 2o dicit q̄ filij sororis nō succedūt q̄n supplent fratres defuncte psone
hoc etiā hodie corrigit⁹ q̄z filij fratrū succedūt simil cum patruis et auūculis i.
cum fratribus psone defuncte ut ī auū
cessante C de legi hi. di 3o dicit q̄ fit
diuisio ī capita hoc etiā hodie corrigit⁹
fm̄ glo. p̄dictā h̄ ī ubi supplentes Sz dic
q̄n filij fratrū succedūt cū patruis et auūculis i. cū fratrib⁹ psone defuncte tūc succedūt ī stirpes et hoc clarū q̄z text ē ī
dict auū cessante Et fm̄ hoc corrigit⁹ hic
V Vz si ī ēreditate ad p̄ximū p̄decessorem ex
sunt q̄n supplent fratres defuncte psone cū
filijs fratrū et sororū q̄z fit diuisio ī stirpes ut dixi Sz q̄n supplent solum filij diuersorū fratrū et sororū uel collaterales
ulteriores et nō supplent fratres et sorores
defuncte psone tūc fiunt capita q̄ succedūt
ī capita q̄ hic accipitur glo. ī vo supplentes
et ī auū cessante C de legi hi. Sz q̄ualis
quis actus fiunt q̄ etiā tūc succedūt ī
stirpes ut ī q̄ reliquū et ī auū de hi.

q̄ ab intē Tamen aparet q̄ succedūt ī capita
tenz odofredꝰ nr̄ⁱ auo discipulꝰ ī tr de bo
pos vnde cognati Ja. de ara et dy. et cy. et
Ja. de but. Sz tamē opinionem actoꝝ tenet
bar. et Ja. de bel. et plures alij ut dixi
ff. Sz si supplentes ī fratrū de succēss ab intēstato
tant⁹ opinionē et nichil firmat tenē ps̄ns
Quid tamē p dixi scilicet de vtrinq̄ q̄ de
scendentibus ascendētib⁹ et descendētib⁹
si supersint fratres defuncte psone vtrinq̄ q̄
uelint f filij frm̄ ī stirpes ut p dixi aut
supplent fratres solum de vno latere f utrum tm̄ et ex sanguine tm̄ et tūc ī bonis
primo p̄feruntur ex sanguine et ī bonis
paternis p̄feruntur utrumq̄ et ī alijs bonis admittuntur equaliter l. de emācipatis
ī fi C de legi hi. Aut supplent fratres de vtroq̄ latere et fratres ex altero latere tm̄ f
utrum tm̄ uel ex sanguine tm̄ et tūc p̄
feruntur utrinq̄ quidā qui ē duplicis vinculo quidā ut nos ī aūt post fratres C de
legi hi. Et adde que dicam plenius ī ti
t. ff pe

Si plures

In successione agnatoꝝ
p̄cedens gradꝰ p̄fertur sequenti si ille ī p̄cedenti sit solus vnus si
plures et primus gradꝰ attenditur ab ī
testato tpe mortis defuncti uel testō fō
tpe quo testm̄ destruit⁹ h. d usq ad ff
placebit Nota primo hic regulā q̄ q̄
primior ē ī gradu p̄or ē ī successione
ut hic et l. i. ff heredes et ff si ff de
suis et libe. et ī de ben. cog. ff si et ibi
glo. Et ideo frater defuncti p̄fertur patruo defuncti et filio frīs q̄ ē primior in
gradu licet aūt filius frīs non admittat⁹
ex p̄sona sua q̄z ē iferior tm̄ admittit⁹
simil cum frē defuncti ex p̄sona patris sui
ī cuius loco succedit ut ī aūt cessante C
de legi hi. Nō ī ff et q̄uis q̄ q̄uis
lex uel statutum loquat⁹ simplr et nō
distinte ī singulari tamē etiā intelligit⁹
et verificatur ī plurali et econtra licet loq̄t⁹
ī pli verificatur ī singulari ut hic et d
l. i. ff hēdibus et l. falsa ff si ff de condi
et demō Et ideo si statutum dicit q̄ si ꝑ
ducat testes falsos uel dicat verba iniuriosa puniat⁹ ī tm̄ verificat⁹ ī pduce
te vnū testem flm̄ et ī dicēte vnū verbum iniuriosum ut l. i. ff hoītes ff vi bonoꝝ rap. dicit licet statutū dicat q̄ si quis in
singli offendit etiam plures pduxerit
testes q̄z diffinita aplis vlt l. i. ff. i. ff si
quis pau. fe. di. et l. si necessitas ff si a
liquis ff de pugno actu Item offendit ex
femina q̄z ī odio premisso et admirabili malitia cuilibet offendit femininū l. si quis ei
de iu. om. iu de quo per bar. ī l.
i. ff de V. sig. Sz quid si statutū dicit
q̄ non possit ex emulatione mitti ad q

filiū sapientis nisi ptes habeant oēs iudices
cautelis suspectos an potuit mihi ad con
silium ex cautelam dicq sic ut i glo nō li
i l si s ipm aut filiū c de bo q li super
verbo vtiq; pte q exponit i ex hac uel
illa parte et hoc tm spe i ti de rescissō
edicto vel quid si statutū ¶ 3o nō q primo
c ppre de pluribus ppinquior et c ib pri
mo quē nemo potest sicut ib c vltimo
quem nemo sequit ut deo s hēditas et
ibi tex qd facit ad qō de duob⁹ pariter
attingentibus bonum uel parte ītra
tibi castrū q ibi non pt aliq; ipsorum
dica prior ideo de uic per cursum facit
sibi partes l sicut ita s cum aut plures
ff de damn infec et l si fundū s si duo
pauē ff de pigno de quo per hac i l ar
ticulo ff ib ff de hē inst ¶ 4o no i s
primo aut q ad hoc ut videatur an
quis sit ppinquior attendit duob⁹ modis f
tpre mortis defuncti f si nullū aditum
fuit testm ¶ tpre destructi testi qui fuit
aditū testm et sic accidit alicui q qui ii
erat ppinquior tpre mortis defuncti sit p̄a
ppinquior tpre destructi testi Nam q̄litas
adiecta verbo intelligitur sm cepisse verbi
cui adiecta ut hic et l i delicti s si qē
me ff de noxa et l si tres ff de mili test
¶ Et ideo cum dica q ppinquior succedat in
telligā f qui tūc erat ppinquior cū erat lo
cus successioni Filia si statutū dicit q duc
teneat q delicto famuli intelligit si tūc
erat famulus tpre delicti amissi ut p hac
i dcm l si tres

placebat Iuo legit q̄ tabulario
i successionib⁹ agna
tōrū ab intesto non habent locum succes
sorii edicti de gradu i gradum sz de ca
pite i caput sic q tamē quo ad onus tu
tele p̄dictum edictum successorii locum
habet de gradu i gradum statutū fiunt
ut etiam habeat i quodo succedi h d
usq ad s ad ītīmam ¶ p intellectū huius
s primitte q successorii edictum aliqn
c de capite secund succedit agnatus et nō
existente uel exclusō capite agnatorum
succedit cognatus ¶ exclusō uel nō exis
te capite cognatorū succedit vir vxori
et econ Aliqn c de gradu i gradū siue
de psona i psonā vii i vno capite l in
capite agnatorū pnt ¶ plures et vna
psona puta i i vno gradu et alia psona
puta filius frīs est i 2o gradu et vna et
plures psone pnt ee i vno gradu et
plures i alio gradu eiusdem capitis 2o
primitte q hoc edictum successorii fiunt i
ventum pter creditores ut sic habeant
quē possint querere et ad p̄dictionē eorū
exclusō primo gradu statutū tempus a iu
re illis ut hic no i hic c de succes

edicto Hac p̄missō debes scire q olim succes
sorii edictū habebat locum de capite i caput
q exclusō capite agnatorū succedebant
cognati sc ut hic tenuit i glo q ibidem
et ff de succes edic l i s sz videndum et
ff si tabu testa vbi ex ea l i p̄i sz non
habebat locū de gradu i gradū q exclu
sa psona que erat i primo gradu agnatō
nec sz venichat cognati tex quos potebat
venire seruata gradū progressiua illa met
persona que erat exclusa ex capite agna
torum ut hic et dcm s videns qd modo
imperator hic statuens congruit q etiam
de uic cuius s per constitutionē imperia
les successorii edictum habeat locum et
de gradu i gradum siue de psona i psonā
posito q vnoquoq; gradu non essz nisi vna
psona Nam sicut i tutela erat locus a suc
cessorio edicto de gradu i gradū ita erat
fiunt i uic succedendi ¶ hoc non habet
hodie dubiū q oēs fatentur q inter agna
tos et cognatos hodie habz locū successo
rium edictū non solū de capite i caput sed
de ordine i ordinē ut dicit hic glo sed
et de gradu i gradum siue de psona in
psonā per hic s sz i suis remanz dubiū
q olim de uic cuius non erat locus ei suc
cessorio edicto vii exclusō filio a succes
sione pīs non admittebatur sequens i gradu
s nepos de uic cuius ad successionē aui si
de uic pīrens s pretendo bo pos unde libi
si erat i animum aditum ad petendā dcm
possessionē bonorū et post animum nullo mō
l qui se pīs ¶ vii liberi hodie aut adm
tractur q etiam i suis locum habz dictū
successorium edictum et sic dcm congrue
sim glo i dcm l qui se pīs qd erat ibi se
bar et salice sz q̄plures alii doc tenent
oppositū q hodie i suis de uic cuius nō
sit locus successorio edicto sz tene glo p
tex i l desinit ¶ de legi hic et l si qē mo
dica s si filius ff de bo q li et l vlt s sed
si fiunt ff ad trebl sz an i querela sit locus
successorio edicto sc opi i l pī filiū ff de
toffi test bar tenet q habeat locum pri
l si ita qui co ti Et sibi habet locū i bo
pos conē tu l in s si emancipatus filius ff
de bo pos conē tu et i de bo pos s si

Ad ītīmam Pater olim tāq̄ agna
tus succedebat filio
emancipato si eū emancipauerat gratia
fiducie id c exprimēdo q seruabat sibi
pīm fiduciā Ius succedendi sibi filio hodie
vero licet non exprimat intellige reseruatū
sibi ut tāq̄ agnatus sibi succedē possit h
dicit Accursius econtra si emancipatus non suc
cedebat olim pī nec tāq̄ suus nec tāq̄
agnatus ut i tu i s emancipato Et sic li
cet pī et filius sint correlativa et qd stā
tuit i vno de correlativis debz statui

t alio l. ij C de indic vidiu et l. fi ff de acept
Tis per aetiã s. per emancipationem po
terãt vanari ut pz et agnati succederet fi
lio emancipato et non ego hodie aut licet
teneamat minima capitis diminutio nõ
tollatur ꝫ dumt una agnationis iter pa
trem et filiũ et int fratres ut l. fin C de
legi hñ Et hoc tenz ibi az t sidina et hic
glo. i et glo t l. fi C de tossi testi Et
ideo si statutũ dicat q agnati succedant
exclus cognati finitur desiãt licet fuerut
emancipati a pre qz hodie emancipatio
non tollit unã agnationis de quo vide
per salicetũ l. qui se pzib C viii liberi v
bi etiam glo tangit

De serui ancil. testll

Ontinua ꝑsonis mr et filius sint
iuicẽ cognati qz tñ ex spãli pro
tusione succedit filii tuscem tñ
agnati et Immit t de suc tes. ego t pñ
deo post illos agnatos admittit etiam ge
neraliter de cognatis ponit de successione
uiris ad filiũ et ego

Lex xij tabularum Materia
filiꝰ et eonñ per xij tabs excludit pre
torq tñ benficio iuicẽ per viñ cognati suc
cedit sed postea per terrall si mr ingẽ
nua habet tres filios et libertina qor ex
successione ipoz ab intestato admittebat
h.d usq ad Sz pferantur Sz hoc qd dr
de tribus et qor filiis corrugitur i c.v
si ingenua Et nõ hic glo t v pñtia q
ꝑmus filius sit impub tamẽ remanz t pre
te pus non aut e t pdte matri nisi
quo ad duo vz ad libros carnis Item quo
ad opas qz tenet opas vxo l. sicut ff
de ope liber Sic et uxor post mortem te
statrix opas heredibus mariti qui teneꝫ
tur eam ale si aliunde non habet t dñi
aiũ restituet dotẽ al teneatur silr dare
dicto p centenario qz dote p alimẽtis fiũ
ha bñ t Sz exactionem C de rei uic ac.
Sz quid si mulier non vult habitare cũ
hẽdibꝰ vnis cũ quib et honeste possit
dr q tuc debz deduci de alimẽtis q̃tum
interest heredũ ipsam p eis opatam fiuꝫ
se de quo dr ꝑ bar t l. duor ff solu ma

filiꝰ ab intestato descenden
teꝫ siue sit masculꝰ siue femꝝ pferãt
t successione et matrem excludit Sozor ab
defuncti solã matrem nõ excludit sz cũ ea
admittit Sz sozor cũ fre hñ excludit mat
trem q d usq ad Sz sz nota hoc aut qd'q
dicit q pz et sic defuncti excludit matrem
corrugit t Sz se et illud ce corrugit per
nũ autẽticorũ ut ibi dicũ Nota hic t

x̃lo preterquoz q unus istoz alios exclude
bat prem l. aquissimũ Sz i ff e et pz ma
trem ut hic et sic fallit t hac regula vt
dicit hic glo Sz vincentem te vinco mlio
fortiꝰ vincam te ut l. de actionibꝰ ff
de duer et tem pscrip Et ratio fallẽdi
t qz alia ratio e t vincendo priorem q̃ ma
trem, ffallit t alias eciã casibꝰ hic nom
tis ut t glo t verbo solet s. t eo q̃ mu
tuauit t refectione rei qz pferet alios
creditoribꝰ habentibꝰ expssam que pferã
tur mulieri t dotẽ tamẽ mutuans non
pferetur mulieri ut hic t Sz ofequẽs h
alle et t aiũ quo mr e qui po t pig
nꝰ Et sic non pt dici hoc casu vinco
creditores vincentes te mulierẽ go de
beo vinci te Sz fallit t Sz discretus
hic all Sz t filio naturali tñ q̃ non
excludꝰ lrĩmis pñ succedit ab intestato
t dualꝰ vncis ut q de nup nõ glo Sz
fi Et de istis dualꝰ vncis excludit ag
natos et cognatos pris qui excludebãt
uxorẽ defuncti t successione et tñ mal
tñ non excludit eam qz tuc ipa michil
habz q̃ uxor defuncti ꝑdidit naturale
t aliquo successõe nec ipa succedit ut
t aiũ licet C de natu libe Et sic hoc
casu non pt dici naturalis tñ uxori
prius sic vinco vincentes te s. agnatos
et cognatos t hijs dualꝰ vncis go de
beo vinci te Qo fallit l. claudij hic all
q̃ eidem rei obꝫ primo vii 2o alteri
et 3o alteri si primꝰ petat a 3o possidente
et succubat deinde 2us petat et re adhuc
ea uelit non pt sibi 3us opponi q̃ vi
cit primũ creditorẽ vincentem ipm 2um
Et idem ponit glo t dat l claudij de
uxore q remittat sibi hypothecam 2o cre
ditori viri sz non primo de quibꝰ duabꝰ
actionibꝰ et idissolubilibꝰ premiis vide
bar t dat l. claudij Sz fallit t l. plit hꝰ
all s. t duobꝰ hẽdibꝰ distributi dati fue
rũt substituti a quibꝰ substitutꝰ non
fuit postumꝰ excludit de quo dr ut
dat l. pe hic all Et dic de hac regula
si vinco vincentem te re pretiabar t dat
l. de actionibꝰ et plenꝰ per eũ in
dat l. claudij

Pzeferuntur aũt mri

Exclusa superiori dat Impator fratri
et q̃ mr et eam tres uel qor filios
non hñs ad successionem filij defuncti
admittat t distincte agnat excluso
nisi sozor defuncte supersit una uel
plures gsanguinea uel uterina q sozo
rib t dimidiam uendicat et mr t alia
dimidiã Sz si supfuerũt fres gsanguinei
uel uterini unus uel plures soli uel cũ
sororibꝰ fuerit admittebatur cũ mre t

fit diuisio ⁊ capitur h d usq; ad s̄ si quidem hodie vero aliter dispositum ē et ideo ḡlude cum glo hic ⁊ v̄ ꝓsonis ⁊ si ḡ⁹ casu q; q̄z superstit descendentes solis ſ filij vel nepotes ex filio et illi p̄mo succedit cēteris exclusis q̄z p̄ma causa succedendi est ipsorum siue sint masculi siue femine siue sint ⁊ p̄sentes siue emancipati et siue sint nepotes nati ex filio siue filia et filij ⁊ capitis et nepotes ⁊ stirpes ut ⁊ aliter ⁊ successione C de suis et legi Cum simplicit solum ascendentes p̄mi et mīmi tñ succedit equaliter vñ si supersit alter p̄mus et alia p̄ma et alter mīmus et alia mīma p̄ferunt q̄z p̄ximior ⁊ gradu ut ⁊ aliter dicitur C e vnde superstite simil ascendentes et collaterales ut p̄r & mr et frēs et sorores ſ vtrumq; quidem vocantur equaliter ut viriles cū ascendentibus ⁊ gradu p̄mis exclusa cui dā sorori et p̄fate p̄mis ut dā aliter defuncto et aliter et cū sol C e Et ⁊ portione firmi p̄r non hz vsufructū ut ⁊ aliter Item hēditas C de bo q̄z li Si aut ſ fratres utrumq; tm vel ex sanguine tm tñ non succedit cum ascendentibus ut ⁊ dā aliter defuncto et ⁊ corpe vnde simul et non ⁊ facienda dā sic ⁊ fructus ut ⁊ bona mīmis admittatur cum ascendentibus fratribus utrumq; et ⁊ patruus ex sanguineis ut tenz salic l eman cipatus C de legi hēdi Cum et q⁹ supplet soli collaterales ſ frēs et sorores et filij fratrum et sororū et tñ dic ut dixi ē in l s̄ hoc ēt addend

Sed quemadmod Mater negligens ifantium filio tutorem petit uel ēt ⁊ loci excusatu aliū postulare et ab eis ꝙuleiis descendentes successiōe repellit Item filio nāli sic trīma tñ succedit h d usq; ad fi et hoc nisi illustris ut ⁊ gl C Nota q; mr tenet petit tutorē filio al si filius moriat ⁊ pupillari etate mr patitur penā amissionis hēditatis eius ffallit si mr uel procurator eius fiunt ipse dicit casu fortuito tutorem petit 2o fallit si mr ē minor 3o fallit si filius moriat frater maior et isti tres casu ponuntur hic ⁊ glo 2o fallit ⁊ rebus debitis mr aliūde q; ex bonis filij ut in relicta a marito uxori l si ff q̄n pretuto ho fallit si filius ⁊ pretor egens l q s̄ quid ergo ff ad trebell Sz an tenetur petit filio naturali tñ dic q; sic nec cum excusat ne ignoātia l si C qui pe tu nec filio excusat licet fuit pregnas l q s̄ quid si cū p̄gnās ff Sz numq̄d filius fratib; pubes p̄t excusare nurum ob hāc causam q̄z nō petit et tutorē dic q; nō q̄z nō ꝓpt ter vij

causas de quibus dixi ē de excusat libe s̄ Et de hac mā dic ⁊ l frā C de legi hered et dā l ij ff e Illo ex fi q; mr succedit filio Vulgo quesito q̄z mater semper est certa l q̄z mater ff de iure vo p̄r aliter est certa l Vulgo quesitum ff de statu homi ffallit ⁊ filio exposito cuius mr p̄t esse certa Ille tamē sic expositus erit filius illius cuius ubi ⁊ expositus et certus sim bar l i ff ad municip

De fem. q̄ filius q̄ fil. ascē

Per contrarium filius et nepotes et ceteri descendentes cum emancipati q; ⁊ p̄sentes existentes et tam lēmis q; naturales et Vulgo q̄siti succedit mr et aue et ascendentibus mīmis exclusis agnatis et cognatis Item porro vnus defuncto repudiatione vel alia causa ab eresit coheredi et eius accrescendi tr̄ansit ad heredē h d usq; ad finē Et ḡlude huic quārta glo super v̄o hēditatem et super v̄o admitti et ⁊ glo l si qua illustris C e q; tres ſ spes filiorū ſ lēmi et naturales qui succedit p̄r et mr nisi sint q̄ hēdes quod ſ naturales tñ ex ḡcubina et isti succedit ab intestato mr similiter filius lēmis et naturalibus ut dā l si illustris ⁊ si et etiam rapuit testū mrīs si sit p̄tenti ut C de testi tes ſ tam agnātes & p̄r nullo modo succedit isti naturales tñ si extat alius filius lēmis et nāles uel uxor defuncti ad possit succedere duabus vicibus ⁊ aliter licet C de nāli libe ⁊ no glo C de nup s̄ si Quidā ſ spurius aut ḡ⁹ ſ ex damnato coitu ut ex ea que hz vxorē uel ex sacrilegio uel monali uel sacerdote et isti non succedunt p̄r uel mr ut ⁊ aliter q; mo nati efficiuntur s̄ si ubi dicit gl Aliquando nō est istud de filio sacerdotis q̄z non succedit cum sit ex damnato coitu nato Aliter nō ſ nati ex damnato coitu ut Vulgo accepti lex civilis humana permittit mētri ex qua pater nati potuit cum alia dē et nati ex soluta et vxorato quia coitus nō permittebat l ij C de adul Et isti nō succedit p̄r nec mr tñ succedit simil cū lēmis & naturalibus sicut ipā succedit eis ut C e ti l s̄ si nisi mr sit illustris q̄z tūc nō succedit ei si habz alios filios lēmos et naturales al sic dā l si qua illustris et ibi per salic Sz an naturales uel spurii succedit sibi inuicem dic q; sic si ſ ex alia mr Et excludit fratres p̄tis et matris ex Secus si ſ ex diuersis matribus simul cubinis q̄z tūc non succedit sibi inuicem nec alijs cognatis ecc si lēmentē ut ⁊ tex et glo notabili l hac p̄te ff vñ cognati

Si an spurius decedens ab intestato deferret hereditatem consanguineis et agnatis dic q̃ ñ q. consanguineis et agnatis non competit cum spurio l. si spurius ff. vñ cognati. Et nō si statutū dicat q̃ mr consanguineus fiat q̃ p missum non habebit locum t spurio de eius si statuerit dicat ther pannos ut ibi t h pe. et Wlgo et ibi dictum. Item q̃o filius naturalis et spurius nō succedit fil in succedat filr nāli et ltimo dic q̃ sic cū ex pri dispone s ex pupilli substitutione filr a pre fiat nālis c t l si is qui ex bonis ff de Wl. et pu. Et no. gl. t allegā no na effi sin. Et si. Item q̃o an ne pos ltimo ex filio naturali possit ab intestato t vniuersim succedē auo nō extāt nullis ltimis cum pr eis non faciat ei sibi pre ut tex. c. t dñs l. fi C de natu. li ubi glo tex. Item q̃o cum de mr canonico scribatur sit expletus xxj q. m. c nemo et c mēbrorum. Et nōtur ff de cō scribi l. t scribatur et amplexu. vsitato sit abstinendum ut t de ad mm de hēret. An naturales repellentur tm a successione de mr canonico sicut repel spurios ut t c tanta ex. qui si sit le licet eos premittat alimentis ut t c cum haberet de eo qui dux. t vr. quā pol p aduł dic q̃ non q. q̃uis expleta scribatur tm indirectum patris tm filios de natos repellit a successione de mr canonico sic repellit spurios. Et idem angr de pu. in aūt licet C de nāt li dicens q̃ t h modi successionib naturalibus tm debemus seruare leges et non canones hñ facit glo t de gradibus. Item q̃o an naturalis tm uel spurius succedat t feudo dic q̃ non q. sola ltima et naturalis ut t c naturales t ex coll. Si de feu. controuersia fuit et per bar. t l. ex fed. Et si quis cog. ff ad trebel. Item nō hic t v. secundū q̃ sic hodie q̃ minima capitis diminutio ut per emancipationem tollitur inter agnationis mr prem. et filiū et ideo fres ut no. p de legi. ag. succ. Et si et ibi dicit. nec non tollit. inter fratrem succedendi ideo mediū et filiū. Nam q̃ emancipatione tollebatur successiones que deferebantur mr ltimo q. l. xij. tabu. ut hic et l. capitis ff de suis et legi. Et t successione delat. mr primo si erat ib. esse non tollebatur. seruus si quis erede ff. vnde liberi l. si t fi. licet aliter dicat hic glo. t verbo sole. Et hodie sublata t dñs emancipationes et prec. patris ut t aūt de hē. que ab intē defe. et ideo sublata est idem t filio emancipato et t patre sin. bar. t dñs l. capitis. Item nō t q. ex plurimis q̃ si vnus ex pluribus hēdibus instituti non adeat q̃ tem suam repudiando uel adeundo defectu suo sit heres de mr canonico sine pretorius et postea adeat coheredi et nullo ne testā vidaut dere de pro parte testati et q̃ parte testati non l. nus mm. ff de re mr. Et non solum accrescit coheredi si etiam heredi coheredis decedentis postq̃ amittit q̃tem suam sed si ad q. tūc non transmittit ad heredem heredem hereditatem uel q̃tem hereditatis nisi sit hereditas ascendentium que non adita transmittit ad descendentes per l. vna. c. de his qui ante ap ta. ut hic glo. si pr tm testati si velit ius accrescendi expresse et etiam tacite substituendo alii uel Wlgariter est ei qui capere non pt ut l. dns t fi. ff de usufru. et t l. postumi. v. nā et c. duobus ff de libe. et postu. et plene t l. plē ff de mu. test. Et de nā mr accrescendi dic plene per bar. t l. re quidē ff de le. m. Et dixi c. de le. Et si quis dē. An aūt q̃n pr coheredis accrescat alii qui suā q̃tem adiuit sufficiat ei aditio fratis de pte sua uel debuit. Et q̃ quę sibi acciderunt. Dic q̃ sufficit vnica aditio sine partis p ois q̃tibus sibi accrescentibus nisi aliter caueat sibi mediāte p̃sona alterius puta serui sui. Nam q. esset pr. que sibi accrescit mediante seruo debet de nouo aditi ut hic t glo. t verbo accrescit. Si aut est nos dicimus q̃ p p̃sonalibus exceptionibus et ltimis sufficit vnica absolutio de quo per bar. t l. de pupillo. Et si plurib. ff de opis nou nūc.

De successione agnatorum

Post suos. Non existentibus p̃sonis q̃ per vnde liberi uel vnde cognati possent ad successionem venire ad eam successionem vocant cognati cum illis vocant agnati exceptis fratre et sorore licet essent emancipati vocantur sibi cum fratribus non emancipatis excluso agnato et agnatis viriliter gradu p. a. usq; ad. q. hoc est hodie aūt iste dns tollitur. q. sublata est dns agnationis et cognationis et pri successionis salua gradu progenitrix ut no. t c. Et si. Nam tamē tex. ibi naturalis agnatio q. agnatio debet esse de mr naturali et ideo capitis diminutione non tollit. Et agnatio de mr ciuili et ideo tollit capitis diminutione ut ff de legi. agna. tute. Et si licet ei agnatio sit de mr naturali et nostr agnati per bo. pos. vnde cognati nō tm vocantur sicut ff de suis cogn. t pñ. Et cognati bene fiunt per adoptionē licet adoptio sit de mr ciuili ut hic t glo. t vo agnatio

Hoc etiam. Cognati ex latere ad optimū et Wlgo dicitur

a pictore per bo pos vnde cognati vocant
h a usq ad s hoc loco ꝓtextu g no solū
vocant cognatos descendentes ut p de here
ab intes s item vetustus ſ etiam collate
rales ut hic dz qd hic dicitur de adop
tiuis c de adopt ut p de hẽ que ab ĩtes
s admonendi cum s sequẽ et ibi dyn ꝑ
notā hic ī s vulgo accepti non dicūtur
hẽre agnatos nec ꝯsanguineos et ideo er
inter se non pñt dici agnati et ꝯsangi
nei q agnatio et ꝯsanguinitas ꝯtrahi
er ꝑte pr̃ ut hic et l si ſpurius ff vnde
cognati et ei pr̃ scripto est g dz bñ di
cūtur hẽre cognatus et affines et ĩter
se dicūtur cognati q cognatio et affi
nitas ꝯtrahitur ex femineo sexu ut t mr̃
ut dz et dcm l si ſpurius et ideo ad succes
sionē mris et cognatorū et inter se vo
cantur a ꝑtore vel cognati ut dz di g
statuti dicit p debeat fieri ꝓmissum de
astrologis vertentibus mr̃ ꝯsanguineos et
agnatos non habebit locum ī spurius
vulgo assins sed si dicat mr̃ agnatos et
affines ut dyn c ti ꝑx dz quo ad phibi
tionem nuptiarū et matrimonij ecia na
turales tm et spurij dicūtur ꝯsanguinei
et affines q ex ꝑte per fornicationem ꝯ
trahitur affinitas et ꝯsanguinitas ī c
discretionē et c pe et fi de eo qui cogn
ꝯsang uxo sue et t l non facile s affi
nes ff de gradi Item vbi lex vel statu
tum vtr vocabulo nāli ut puta mr̃
filio vel nepote ex tali applēdum na
turales tm et spurij l tutelas ff de capi
dimi et ideo mr̃ non potest accusare de
morte pr̃is sui ut tenz bar ī l i ff de accu
sed vbi vtr vocabulo ciuili ut liberis
q spurij non st appellandi liberi ī tam
ex aplexu c de secst nupt

Hoc loco quoq; ꝛc

Honorū possit vir cognatis dari le
gitimis hẽdibus usq ad xm gradū cog
natis vero usq ad septimū et natis ex so
brino et sobrina usq ad vm h d usq
ad fi Nō q mr̃ isto post liberos ad
mittūtur ad successionē ab intestato ag
nati usq ad xm gradū et cognati usq
ad vi'm Et illi qui st ex linea trāsuer
sali descendēti ut st nati ex sobrino vl
sobrina qui sobrino et sobrina st ī vi
gradu et nati ex eis st ī vij ti i s sex
to gradu filiꝰ succedit Et quare isti
collaterales cognati descendentes ex so
brino et sobrina potiꝰ admittūtur ī vij
gradu q collaterales cognati ascēden
tes ut fr̃ et soror auunc qui non admit
tūtur nisi ad vi gradum dicit dor ꝓpt
frequentiam successionis qui frequenter ac
cidunt quis habent cognatos collate
les descendentes ī vij gradu et etiā ulteriꝰ
ceteros q non collaterales ascendentes ī tanto
gradu licet hic glo et alĩ dicat et hodie
vero sublata ē dicta agnationis et ordo
pauit successit salua gradoꝝ prerogatiua
usq ad xm ꝯdum ut no hic glo fi et m
aut successionē c de suis et legi et m
aut de hẽ que ab intes s si vero nepos
frater coll ix sine sint masculi sive fe
et sive sint ī ptate sive sint emancipati
et attende q post fratres et filios fr̃s
ceteri collaterales ulteriores succedūt ī
capita et non ī stirpes ut dco c si vero
et aut post fratres c de legi hẽ et dyn
salic de filio aut fr̃s inter se ī stirpes
succedūt ī capita vel ī stirpes ut dyn de
legi agna succes s hoc ex addendum
ꝑ g hic q cognatorū gradus ē amplius
q ad gradum agnatorū et non ego scri
aut est ī dotr et donatoe ꝓpter nup ī
quibus debz ex equalitas ut ī aut equa
litas c de iurisd quem et ideo patruꝰ fit
ī vno et maiore ꝑte lucrandi et ī alio
de minori maiori trahitur ad minorem
ut ī glo ytalus glo si ī fi et ē ratio q
illa ī quietio inter bonos que non est
tm fauorabilis sicut successio q ē amplia
anda ī de bo pos s adhuc

De gradibus agnat

Hoc loco necessarium

Non succedendo admittūt ꝓximi
or ī gradu ideo ut videat gradus qui
to assignatus sit subiungit hic tr de gradibus et
hoc intelligit Cognatio ē genus duplex
ī 20 gradus ascendentiū descendentiū et
collateraliū et ī ascendentibus ē dare primū
gradū de quo quis non audit ī collatera
libus et qui st ī primo 2o et 3o gradu et hi
declarat hoc d usq ad 4m 5o gradu et hi
ī st gradus ad similitudinem scalarū et lo
corū pelimus quos ut melligamus ut
a ꝓximo ī ꝓximū l m cui qui quasi ex
eo nascit iuxta ysidoꝝ 4o 5o gradu ff e
et quot st gradus dicit glo i ī s fi ī vo
adiciat ff No ī linea punctus alia ē 2da
lia ē prima ex transuerso solum gradu per
unū istorū trium pōt qs alĩ attingere
et unus agnatoꝝ et sanguine cōiungit ꝛ
non ꝑ alium modū ad quem aut effectū
hoc declarat hic Imperator Hadrianus hic
glo i ꝓpter hēditates ut dyn c Quem
Inseritur etiam hic p finitur inquisitio de
Vlnē uel homicidio pōt duci finitum in
testem ad probandū p fecit ī sui defensi
one nec pōt fisci conqueri cui debet
applicari q inquisitus tenetur de dampno
vitando et fisci de pena et odio seu in
vno cum alterius iniuria et ē ar cui ꝺ nō

ī l si quis vxor ꝯ fi ff de fiur ¶ 2o no ꝙ de nr̄ cūli non ē ꝑmꝰ gradꝰ ī lnea collaterali ī non ascipitur et ideo duo fratres ſt̄ ī ꝑmo gradu et est ratio diuisa tis ꝙ nr̄ cūle semper recurrit ad stir. ī ad eum ꝓm̄ ī quo ambo fratres habu erūt et ꝙ nr̄ canonici ſ̄ltant de vno frē ī alīū et non recurrit ad stirpē ut dixi ꝑ de nup ꝯ inter eos et notat c de fur edic l fi et per glo ī c ꝯ hactenꝰ ¶ Et nota ꝙ ī ascendentib⁹ ꝑntes ꝑne dicūtur usq; ad tertiū et abinde ē appellā tur maiores ¶ Et filī liberi usq; ad tertiū et abinde vlt̄ appellant⁹ posteri ¶ Est ꝙ magna dra an aliquid hereditatis alicui ꝙ se suis ꝑntib⁹ et liberis an ꝙ se suis maiorib⁹ et posteris l nr̄ ꝙsiliēs ꝯ ꝓ cedentes ff e et ibi per bar ¶ Et silē statu tū primens ꝓcietatem apphendit usq; ad tertiū non abinde ꝑ ex ꝙa signu ficatoē ¶ ex benigna interpretatoē ali⁹ verbum parentes apphendit ascendentes ī infinitū puta ꝙ ꝯ non nocet ꝑntes ī nr̄o sine venia l quousq; ꝯ parentes ff de iust vocan l applone ꝑntes et ibi glo ff de ver sig

Quarto gradu

In 4o 7o et 6o ¶ du ſt̄ persone hi emātē ex triplici lnea ſ ascendentium descendentiū et collateraliū h⁹ d usq; ad ꝯ hactenꝰ ¶ Et no ꝙ ī quolibz gradu col lateraliū ē septē ascendētes et descenden tes ī ut no glo ō c ꝯ 2o sup̄ ¶ Et ideo si ī statuto uel alia lege fiat mētio de col lateralib⁹ ītā apphendit ascendentes col laterales sicut descendentes et ideo frat' aut uel aut et nepos fris̄ uel sororis pariter admittuntur ad successionē q̄ tūc ī pari gradu ex transuersa lnea licet unꝰ sit ascendendo et alius ī descen dendo ¶ 2o nō ibi ꝯsobrinus ꝙ ꝑte ꝯsobri ni dicūtur nati ex duab⁹ sororibꝰ ſ̄ nati ex duobꝰ fratribus vocātur fratres patrue eles et sorores patrueles ¶ Et nati ex frē et sorore tuncē nocātur amitini et cō sobrini ſ ex ꝑte sororis amitini et ex ꝑte fris̄ ꝯsobrini quasi nati ex eo qui nati ēst sint cum sorore qđ nō ꝓcedit statutū ꝙ debet ꝓcedere intelligi ut dixi ē de legi ag successū ī ꝑn ¶ Et ocīs suprādictis ſ con sobrini dicūtur ī Bolgari primitissimi ¶ Ita tamē est dare casum ī quo frat' fris̄ mei non ē michi cognatꝰ ꝑntu si habeo fratrē ex eode ꝑre et idē fris̄ hz aliū matrem et ex eadem matre frē meꝰ hz fratrē et ex alio ꝑre tūc frē fris̄ mei non ē michi cognatꝰ l nr̄ ꝯsiliatꝰ ¶ 2o gradu ff e

Quinto gradu

In 2o gradu ſt̄ ascendentes et descendentes ē et ī hic descripti ¶ Et nō ī vlo Item fris̄ ꝙ filiꝰ fris̄ mei patruel ad est mercē nati ex duobꝰ fratrib⁹ et filiꝰ fris̄ mei ꝯsobrini l mercē nati ex duab⁹ sororibꝰ ut ē ꝙ ꝑ V ff quidē et filiꝰ fratris mei amitini l mercē nati ex frē ¶ sorore dicūtur michi ē ī 4o gradu et fi lio meo ī 6o et appellantur Bolgarit̄ consobrini ff magis ꝙ ꝯsobrinꝰ meꝰ dr̄ ~~cōsobrinꝰ~~ filiꝰ mei fratrui magni qui est patruꝰ pris̄ mei ffilius ꝙ filii mei dr̄ Bolgarit̄ el fiolo del lo fradelo et delo melolo qui ē michi ī gradu 2o

Sexto gradu

In sexto gradu ſt̄ ascendentes et des cendentes et collaterales ē et ī hic de scripti h⁹ d usq; ad ꝯ hactenꝰ ¶ Nō ibi ꝙ ex transuerso ꝙ abnepos fris̄ mei ē michi ī 6o gradu apparendo prim̄ meum ut fr̄ debet de nr̄ cūli q̄ ſt̄ ascendendo ad stirpem nepos ex filio fris̄ mei est michi ī 6o filiꝰ abnepotis ī frater aliquis mei est michi ī 6o gra du filiꝰ nati ex duobꝰ fratribus patrueli bus et ex filiis duorū fratrū ut ē ꝯ ff 6o gradu Vlo ff quidē sicut mr̄ se ī sexto gradu apparendo ꝑter stirpem ī primū illorū fratrū

Hactenus

Persona addita per sone per carnis ꝓpagationem gradum facit Item fieri lius demonstratur res per demōstrū ad aculeū ſ̄ ad intellectum h⁹ d ¶ Nō 6o quod ſt̄ ꝑsone addite per carnis ꝓpagationē tot ſt̄ gradꝰ vna ꝑsona mi nꝰ ut ꝑ numerando ī arbore ꝑntele ¶ Si quero an ī ꝓbatione ꝑntele debeāt testes ꝓbare de stirpe glo tenet ꝙ non ex ꝑba v ꝙ vi de parentela Ideo sicut ficit ꝙ testes ꝓbent duos fuisse fratres licet non noverit eū prem ff Item qđ si duo testes ꝓbent petrū fuisse filium Johis ff bertam quę dicitur soror pe tri dicit se non novisse an esset ꝓbata ꝙ petrus et berta fuerūt fratres et so rores glo tenet ꝙ non in dēs c ꝑntele la Et adde ꝙ ad ꝓbandum ꝯsanguinitatem et ꝑnteiam admittuntur testes graues etiam ꝯsanguinei qui melius possunt scire suam genealogiam ſ̄ extranei et ꝑnt etiam testificari de auditu au dito ꝑuto se audiuisse a suis maiori bus et antiquioribus et licet ex quad de test et xxxv q vi c i et ꝓbatur a laicos fuisse ꝯsanguineos per possiones ꝯsanguinitatis ſ̄ corpe ꝙ se notabant fuisse ut ꝯsanguineos et tm ꝑpetuū cōsueuerūt per vicinos ut ī c per testes de ꝓbā

De ꝯgnat̄ fratr

Illud certum est Comūi
a cognatione seruili etiam ſñr liberi
ſibi ſuccedebant hodie
vero poſt libertatem aſſeruatam patrē ſ li
beris ee ī ſeruitute ꝙcepti et ꝙ⁹ patrū
o excluſo h d uſq; ad ꝯ repetit Nomḡ
ꝙ inter ſeruos non contrahitur cognatio
i conſanguinitas i affinitas per quam ſuc
cedebant inuicem uel per quam dñs ſuc
ſuccedebat cognatis ſiu ſiue loquamur
de uiri ciuili ſiue pretorio Et hoc do
nec ſt ſeruꝰ ſ poſtq; ſt ſñr liberi tuī
filij ſuccedūt pr̄i excluſo patrono ſ uiri
fratri ī ſucceſſione fratris non etc ex
cludit pr̄onum ut hic ī gl ī verbo al
terū Item fallit quo ad matrimonia q
etiam ſeruiles cognationes ſt ī poſitū
mpt̄ b de mip ꝯ illud et licet de uiri
ciuili non poſſit ḡhi matrimoꝰ ita ꝑ
uos et mr̄ ſua tamē de uiri cōmuni
etiam ḡdicente et inuito dño pt̄ con
trahi non tamē dñs ꝑdit uis ſicū ſñr
ſeruꝰ ſ̄ius quigrē tenebitur dño ꝑ
uire ſicut p⁹ dñs tī non poſſit cum
vendē aduenc cum directi ad remotas
partes ſuoꝝ matrimonia q tuī non
poſſ reddē debitum uxori ut tenꝫ glo
ī c ī de quig⁹ ſuoꝝ tamē videt
ſeruū q truhē cum libera uel ſeruam
ſuā et tunc ꝑdit dominū et ſuꝰ ul
ſeruꝰ effic⁹ liber ut ī auc adhec C lā
ma liber toll Et an iudex ſecularis poſ
ſit cognoscē quoſcuo modo de matrimo
dic ut ī c tuī de origiē cog⁹ et ī c cum
exē qui fi ſt legit et per hanc ī l tuta
ff ſolu ma

Repetit ꝛc Nō ꝙ ꝑ⁹ ſit ſ
ꝙ qui ē prior ḡdu
ſit p̄or ī ſucceſſione ut hic et ē de legi
ag ſiue ſ ſi plures et ibi dixi et l m ff
hēditas ff de ſuis et legi ffallit tamen
q̄nq; ut qui ē remotior ī gradu ſit po
tior ī ſuccedendo ut p ī liberis ꝙ qui
q̄nq; ſt ī longiſſimo gradu excludūt
agnatos et cognatos primiores ſiue ſit
liberi ī pātis ſiue emācipati et ſiue ſit
nati ex maſculo ſiue femī hodie vero
non exiſtentibus liberis ſuccedūt aſcen
dentes ſalua gradꝰ prerogatiua quibꝰ
annexa ſuccedūt pariē agnati et cog
nati tam emācipati q̄ ī pātis et tā
nati ex maſculo q̄ ex femī ut ī ꝯ relu
qua de auc de hē ab inte et auc ceſ
ſante C de legi hē Et cum aſcendētibꝰ
nocētur alij collaterales ſ fratres v
trumq; quoties deficiēte et eorū filij ut
hic ī gl magḡ ī vo toties quā no ut
dixi ē ad trull ꝯ ſ nos et ex ſuꝑdic
tis ꝑz ꝙ non eſt neceſſaria gnā duo
ſt patres ī gradu gō ꝑ⁹ debet ſuccedere
Rnymo non ſequitur ē premior ī gra
du gō prior debz ſuccedere non enim p
cedit illa rḡula generalis deſcendentibꝰ
et collateralibꝰ qui collaterales ſuccedūt
hodie uſq; ad decimū gradum et ideo ſi
deficiēte relinquat patruū et filios alte
patruꝰ ſolꝰ patruꝰ ſuccedz q ē ꝑmi
or non enim filius alterius patruū ner ſuc
cedit ī locū pr̄is ſed q illud habz locū
tm̄ ubi tractatur de ſucceſſione patruū
uel auī ſecꝰ ſi tractat de ſucceſſione
aliorū collateraliū ut ī auc poſt fred
C de legi here et ibi ꝑ bar

De ſucceſſiōe libertoꝝ

Nunc de libertorum
ꝓmittit ſim glo ꝙ hic ī vlo
olim ꝙ quatuor fuerūt deſpo
nēdi iuris de ſucceſſione libertorū pri
mū fuit ius l xij tabul 2m ius pto
rū i ff ī vlo ſ de eā 3m fuit ius l pa
piā i ī ff poſtea 4m fuit ius nouū
ī ff ſ nouā Et primū hoc intellegit ꝙ
l xij tabul pōnus ad ſucceſſionē liber
ti ab ingen liber eſt adoptiuus extranei
nus excludebat ſ non extraneus liber
admittebatur ḡdito auc tertio liberto
cum excludē poterat ī totū h d uſq; ad
ff quia de eā

Qua de cauſa De uiri pretorio
libertꝰ nullos
liberos hinc ḡdito teſtō dimidiā ſuoꝝ
bonorū pr̄ono relinquē tenebat ſ libe
ri ipſius liberti ī pātis et emācipati ī
adoptionē dati niſi forēt exhēdati pa
tronū totaliter excludebāt ex teſtō ubi
teſtō Cui adoptiuus aut liberus pr̄onus
ab inteſto ī dimidiam vocabat h d uſq; ad
ff poſtea de uiri gō l xij tabl libertꝰ nul
los hinc liberos poterat teſtando ī totū
excludē pr̄onum ē ī pri huius ti Sed uiri
pretorio tuī tenetur ibi ī limitē dimi
dium al pr̄ono accipit teſtamentum ꝙ di
midia Item uiri xij tabl adoptiuus ſ filiꝰ
ab inteſto excludebat pr̄onum ut ē m
vlo ſi vero ſ̄ de uiri pretorio ſcīi ſuccedit

Poſtea lege papia Liberto
minore centum ſeſ tertiaꝝ reliquē
te patronus tribꝰ liberis pr̄onꝰ ꝑ l pa
piam tam ex teſtō q̄ ab inteſto debebat ī
virilem portionē cum liberis admitti ꝙ
vero liberi uel plures ī tuī pr̄onum ex
cludebāt h d uſq; ad ff ſ̄ nouū

Cautum eſt enim Excluſi
ſupradictis
uiris antiquus hodie liberto minori
centenario i non habenti ī homie ēntū

De assignatis libertis

In summa Prōnus dicit eos uel plures liberos t eis prōte huiꝰ pōt uti eorum assignare libertum perq̃ assignationem ille solꝰ quo ad oīa prōnꝰ reputabit² et si sine liberis decedit ille cui assignato fuit e uus prōnatus ad alios reuertit² Emancipato aūt assignato non pt ꝑmo si post emancipationē assignetur euanescit assignatio et assignatio pt fieri quibuscūq; verbis et mutꝰ h d usq; ad fi Nota gō hic q uus prōnatus non transiit ad heredem extraneū ut dictum e et sic q non transeat ad fiscū qd' e uerum singulariter ꝛ cum successione oīm bonoꝝ prōm publicatis ut tenz glo t l quidā ff de acq re do Decī aūt t uus prōnatꝰ extraneo qd' nō trāsit t fiscum publicatis bonis prōm ut tenz glo nōbil' t de pastoral' de re uxi Sz ee est cum emphiteosi que eī trāseat ad filios ut q quis e stipulatus sibi et filiis quo casu licet non sint hi dies prius succedat t emphiteosi ut no per bal' t l ut usum-fructū ꝛ si liberi ff de op lib non transit ad fiscum q nec ad extraneos trāsit ut no q salic t l i c de bo lib Ꝛo nō q assignatio pt fieri solum filio t ptāte non aūt emancipato vt l utrū esse e et pari ratione nepoti ex filia q non e t ptāte aui puri c de pa po ꝛ si ꝑmo si post assignationem vnꝰ ex his quibus facta est assignatio capite minuatur accrescit solum soro ay cum erant equaliter socijati l ut² portio ff e Sz quid si pr assignauit filio certus ꝛus p sua ꝑte etiam liberos et misit eum esse tacitum et contentum et q plus de bonis suis prē non possit

ret nisi liberato fuerit t uum prius de quo per hanc l gallus ꝛ q d si non ff de lib et postumis Sz quid si Imperator liberauerit aliquē quo ad dignitates an videtur liberatus quo ad alia succedendi dic q nō ar l libertus ff de iur anu aure Et ad de q liberatus a principe seculari non est liberus quo ad suscipiendos ordines Sz legitimatus a pō hī est liberus t sꝑualibus et tpalibus si est de sibi subiectis di aūt e subiectus iurisdictioni alterius ecclie tūc e ut liberus quo ad actus sꝑuales et ee quo ad tpales dignitates sīm aliquos Sz nō ut succedat t hereditate tāq liberus sīm glo Imo et Jo an t c per uenerabilē ex qui si st' legit seruus tamē corpus q a dno manumissus e efficit² abil quo ad ordines ut dicit Imo t dō c per venerabilem ꝛc

de assignatione libertorum

Sed hec dicit olim essent druid et alie leges et dedicijs succederetur q aliis hodie tamen inter libertos druid nl la manu Sz t oīb aliis libertis uus et idem modus succedendi q dispositum q ꝛ per dem statutus e h d usq; ad fi De istis autem libertis legis et dedicijs videtur q de lib ff libertinus Et colligitur q oēs liberti st oēs vere ciues romani i vere liberi quemadmodum essent ingenui ut t aūt Sz hodie c de iur an aū ami et eis succedatur Sz q d q dictum e et t eos retinz prōm unum pronatum Sz mutant q ꝛ pr t glo t uerbo replicatur nisi q liberti de consensu prōm cēt constituti naturalibus i p me ingenuitate tuti essent prōm ꝑdit unum prōnatum ut no q t dni glo t uerbo replent² secus si sine eius assensu ut l dominus ff de iur anu aure Ex quo infertur q liberatio facta de filio naturali uel spurio nō uocatis uel citatis hijs qui st' successuri ab intestato non ualz ut l pe et fi ff de na

ay filia acceptis illis rebus ponit nichilo⁹ pet̃ dotem mrīs sue dic q̄ sic q̄ illa tr̄ns es alienum censet̄ q̄ ante oīa exhibendum ē ut l. sub assignata ff de ver sig de quo per hanc t dō ff si liberi C 2° nota q̄ pt̄ pot̄ assignare filio et alias rel tum. t testō q̄ sine testō ītrum aut̄ filij non pt̄ pt̄ sibi assignare t codicill̄ per fideicommissum ut illam debeat hn̄ sine aliquo gr̄ uenīe mr̄ instituto⁹ licet glo sensezit oppositum et male sim doc t l. semp ff de pletionem C de dotis trā C 2° nō q̄ assignato non solum re sz̄ ē verbo et nutu fit et sic patet q̄ mr̄ pt̄ assignare certas res filiā stem etiam q̄ si ille cui mutuas pecuniam p̄misit tibi assignare ī certum trim pignora que equalet̄ sorti sibi certa pena q̄ hec assignatio pignorum ponit ficti non solum apponendo pignora mutuanti sz̄ ē verbis uel nutu et nō cadit t pena ut hic in aut̄ de pena cōsent̄ trā adicta t fraudem usurarū trā ē ad iecta ab eo qui solitus ē fenerari sim salue t l. cognitis C si ē pe et ibi gl

De bonorū possess.

Omnia hūas dom̄ t q̄ qualit̄ succedatur de mr̄ ciuili nūc ag ostendit qualit̄ succed̄ de mr̄ pt̄orio ordinando bñficia pt̄oris t successorib⁹ ff

Jus bonorum Bonorū possessio a pretore introducta fuit̄ emēdi supplendi uel corrigendi mr̄ ciuil̄ gr̄ā que oritur ex successionib⁹ ex testō et ab intestō h d usq̄ ad ff quos aut̄ C Nota ex p̄ma gl̄ diffinitionē bo. pos. Et adde dr̄ā t mr̄ bonorū possessionem et possessionem bonorū Nam bonorū possio est nomē uniu⁹ s. bñficii cui pt̄oris introductum t successionib⁹ l. ult ff bonorū ff c et l hēditas ff de v. sig possio aut̄ bonorū ut ē q̄n quis adipiscitur teneat̄ et corpalem possionē bonorū et hoc q̄nque non credit t interpellet̄ que non q̄nque possidentē sz̄ quasi possidentē l. seruus ff corpales ff de acq re do sustinetur tamē libelli t quo q̄s petit se heredē t tenentem et corpalem possessionem alienj mr̄ corpalis q̄ uerba libelli debet accipi ec̄ q̄nque ut libellus sit tenendus intelligendus t possessionem i. in quasi possessionem ut l. sz̄ et si possessor ff et ibi per bart ff c de uerbor sig aliud t possidere et aliud t possessionē esse l. si quis aut̄ ff de acq pos C 2° no q̄ mus pt̄orū sit introductū ad iuuādi supplendi et corrigendi siue emendandi mr̄ ciuil̄ gra l. mus aut̄ ciuile ff mus pt̄orū ff de iust et mr̄ Nam admittat ea uocat̄ q̄ sua bñficia instituto⁹ uocatos de mr̄ ciuili ut ff c 2° Aliqñ tamen supplet q̄n disponit super amisso ei mr̄ ciuili ut est introductū actoris furti manifesti t quadrupli q̄d pretor t introduxit uidens q̄ mr̄ ciuile introduxerat solum actionem furti non manifesti ut ī de spe et tempore ac ff furti Concurrit enī q̄n ds agit cont̄ eum q̄ gessit officiū necessarium ut pz t minor leso cui ē eligno ad q̄ agit cont̄ tutorē uel cont̄ decurionem l etiam C si tu uel ea ītrum et ex hoc pz q̄ t libello pt̄ tumultar remediū ordinarium ut si minor dicat contractum nullum et rez posita restitui ī integrū ut in c restituta q̄t de in integ resti

Quod autem pretor Pretor nō pt̄ facē heredem ipō mr̄ sz̄ ī effectū et loco hn̄ hal⁹ ho pos. de mr̄ pretorio st̄ tuente t successionū t q̄ amplietur h. d usq̄ ad ff fuit aut̄ Et nō hoc tex bñ q̄ solum per mr̄ ciuile pt̄ ds fieri uere heres et dicē sz̄ per aliud mr̄ et per mr̄ pt̄orū non fit quis dicē heres sz̄ ē utilit̄ et ī effectū et loco heredis et ideo si successio defecerit alicui ex substitutione aliquis pbis petere ut ducis uel marchionis h. non erit heres ipō mr̄ erit heres sed utilit̄ et ī effectū et loco hēdis et ideo ~~si successio defecerit alicui ex constitutione alicui~~ ~~pretoris petitur~~ opponebat q̄ coram iudice cui agnoscat et petat finiri uel certum dies ut l. c ff cum igit̄ al' excludi esset sicut succedens sim hac t l. ij ff c Sed hereditas que defertur de mr̄ ciuili uel alio pretorio petitur ce usq̄ ad mille ānos ut tenet glo in l cum antiquorib⁹ C de mr̄ dcis et ibi per saliceť C 2° nō q̄ mus succedendi ē ampliandi et non restringēdi ideo cognati ff ampliati usq̄ ad 4m gradum q̄ olim usq̄ ad vi^m succedebant ut no glo t de success cognat ff si

Sunt autem Bonorum possessiones sic dice ff cōtra et sim ab intestō vero cuī bonorū pos t eius meritum h. h d usq̄ ad ff sz eas sd Et nō hic glo q̄ testō t quo filius ē pt̄eritus est nullum de mr̄ ciuili ff si filius qui te ff de lib et posth tamē de mr̄ pt̄orio est aliquid uis filius t pt̄er pos illud ītpē per cōtra de quo dic per bar t dcm l filio et tamen debz filius petere testm̄ annulari non aut̄ debz dici nullū ut dicit h. glo Et q̄n testm̄ sim uel contractus post pt̄orium declaratus nullus et pe mr̄ dic per bar t l. sub qua rubrica ff si ff de condi inst C Item aut̄ pt̄ habent cōtra q̄ testm̄ filij emancipati dicit h. glo q̄ ad ff q̄ sic Dz ab intestō uel filius

habeat vnde liberi ꝑ hales vnde legitꝫ
sim bo pos vñ ꝓnes non reperiatur ut
hic ⁊ glo ⁊ bo vnde liberi Ad hẽditatẽ
aut mris non vocatur filꝰ ab intestõ
de mre ꝓxmo per vnde liberi ut ⁊ dcm
glo per ⁊ verbo vnde liberi ⁊ fi Sz bo
catur per vnde cognati ut ff de sena q
sil cen ⁊ ꝓ filꝫ non habet contra eũ
testm mris q mre nõ hz ⁊ ꝓtẽ l illud
ff ab intestõ ff de conꝫ tu

Sz cas quidam Ex decem bonorũ pos ff diuꝫbus ex
testõ et otto ab intestõ olim a ꝓtore ⁊
trodiet Imperator ꝙd correxit et ꝛmouit
Et sic desit adiecta vi cꝫordinaria Et sꝫ
iste bo pos sim tꝫ ẽtra vnde liberi vnde
legitꝫ sine agnati vnde cognati vnde vir
et uxor et vi cꝫordinaria que habz locꝫ
ubicuq; alicui deferꝫtur successio per bo
pos l nona ff a l xij tꝫ cre nec expu
mitur bo pos tam ex testõ qꝫ ab intestõ
h d usq ad ff cum igit Et iste vi bo pos
tribuit mris ⁊ ꝓtẽ et succedit per eas
se agnatione Sicꝫ tres alie cꝫordinarie q
non tribuit mris ⁊ ꝓtẽ sz ⁊ possessi
one tñ et ꝛcedentiꝫ sine plena causse
agnitione ut hic ⁊ glo ⁊ verbo ordinarie
ff carbonaria per quã pupillo cui mo
ritur ffilio scripto et bonoꝝ ꝓuisio mittitur
⁊ possione iudicio ꝛservato ⁊ tempꝫ ꝓ
bentꝫ l i ⁊ ꝓ et l carbonianꝰ ff ꝙ
mris ff de carbo edic 2a ⁊ 4o datur vxori
quand nõe ventꝫ l i ff de vẽ tspi
3a ⁊ quo datur gratia litꝫ agnoscende
l querele intentande filie emãcipato ex
hẽdato qui erat ꝛogatꝰ de mre cuꝰli
bde ad querelam que erat de mre cuꝰli
non admittebat nisi ꝓꝰ per eã cognos
ceꝛ et habetꝫ querelam Toffi testm et
ut admissꝰ non ꝓt postea zupto testo
repudiare et testatorẽ ꝛtestatum fecisse
et creditores delusisse sim salue ⁊ l ij C de
Toffi tes Et per glo et bar ⁊ l papinianꝰ
ff i ⁊ co tꝫ ff Aliquid hodie iste bo pos
locum habeant dcit glo ⁊ c ff si ꝙ hui
lorum ee hodie et non ꝓ sublate exꝓ
non ꝛperiuntur cause Et ꝓt quꝫ eis vti
si velit Sz an hodie sint necessarie sicut
olim dic per glo bar bal et salic ⁊ l cũ
ff bnde lecta vñ hz bo pos sim tꝫ est
hodie necessaria ⁊ multꝫ casibꝫ ꝓmus
casꝰ qñ postumꝰ ff ꝛcipit testm sua na
turitate mortꝭ vno testatore l postu
mꝰ ff de liber testm 2ꝰ qñ testm cuiꝰ ca
pitis diminutione testm fuit irritꝫ ꝛcipꝭ
sui mre tpꝛe mortꝭ 3ꝰ et ⁊ filio sub q
dicione ꝛstituto 4ꝰ qñ filiꝰ iam natꝰ
ꝓteritꝰ ffirmat testm vel mortuo vi
no testatore ꝙ validatur de mre ꝓximo
l filio ꝓterito ff de liber test 5ꝰ casꝰ

vbi ꝓpter furorẽ ꝛstitui non ꝓt hẽditas
adiri de mre cuꝰli ut tribuit mris sz ꝓt
peti bo pos eꝰ casꝰ qñ adiri ꝛ possit
et turpꝫ ⁊ testo adiecta e qꝫ a ꝓtore re
uerꝰ ff 6ꝰ qñ ꝓteritꝰ tacz tñ utili quo
casu scriptꝰ heres habz sim tꝫ Alioꝝ eꝰ ꝛy
casꝰ addit bal ⁊ quibꝰ bo pos certam ho
die ff utrie de quibꝰ vide per eum ⁊ dcm
l certũ Alie tres bo pos que non tribuu
nis ⁊ ꝓtectꝫ de quibꝰ e dictum ⁊ ff
Carbonaria et nore ventꝰ et gratã litꝫ
agnoscende sibi ff hodie necessarie sicut
olim sim bar ⁊ dcm l ẽtiam Nec ob qꝫ
tꝫ bo pos gratã litꝫ agnoscende que dat
filio emãcipato exhẽdate non mdatur
hodie necessaria cum sit sublata dcm
emãcipatoꝛis et pue ꝓtectꝫ ut ⁊ actiõ
de hẽ ab intꝰ ff i et ff nulla qꝫ illud
⁊ nerꝰ ab testo sz secꝰ fco testo ut
dicit glo ⁊ l gallꝰ ff et qd si tñ ff de lib
et postu Salic videt eamꝫ tenere ⁊ dcm
l certũ qꝫ emãcipatꝰ exhẽdatꝰ cui sit
hodie cognitꝰ de mre cuꝰli possit de mre
hodie ꝛemptorie querelã dicẽ non ꝛcep
tando per pue illam bonoꝝ pos gratã
litꝫ agnoscende cognoscendum eamꝫ zelo
quit ꝛc

Cum igitur Tempꝰ statutum
ad bonoꝝ poss
petendas ⁊ annꝰ ⁊ liberis et ⁊ aliꝭ bo
pos hz locum successionꝭ edic et pret
oꝛ iudex sine alia solempnitate bo
pos agnoscꝫ h d usq ad fi ff nõ hic qꝫ
certum tempꝰ ⁊ statutꝰ a ꝓtore fu
ture creditoꝛ ad interpellandas bo pos
ut hic et l i ff laurꝰ ff de succes edic
Et non minꝰ tempꝰ debz iudex statue
ad ꝛstantiam creditoꝝ et cui defert
successio ut deliberꝫ ab petitis ꝓt in
fringi sim bar ⁊ l si quis ꝛstituat
ff i ff de hẽ ꝛst ff 2o nõ hic ⁊ v si qꝭ
delatam qꝫ si puer ⁊ gradu ⁊ metu tpis
prefixi puto qꝫ non est exꝓspectandꝰ
dies eꝰ curentꝰ nisi expatiet l aliqꝭ
ff ad vellera Et ideo si duobꝰ separati
est gestꝰ ꝓma vacantium uel ꝓmum
officii ff si mfin mesem dixerit acce
tandum Et pue ⁊ ꝓmꝰ mesis repudiat
⁊ qnienti curret tempꝰ 2o per hui tex
et per dcm l si de quo per bar ⁊ l si
marite ff de adul ff 3o nõ ⁊ si qꝫ ubi
olim erat necesse cognosce istis bo
pos coram iudice cum magna solemp
nitate ⁊ tempꝰ cmõ statutꝰ ut hic
et dcm l pe C qui admit ad bo pos pnt
Et sic ubi olim vocabat decꝫ qꝫ de
cernebat a iudice cum solepnitate ut
h ⁊ glo pe ⁊ ꝓ ꝓt hodie adꝫ iudicial
qꝫ ⁊ iudicio sine solepnitate agnoscꝫ
sim bar ⁊ l si C qꝭ admit ad bo pos pnt

De acquisitione per arrogationem

Quintuma Nicam q̄ dictum ē ꝺ de acquisitione per vniuersitatem ex testō uel ab intestō Nunc q̄ et alys ꝑ modꝫ quibꝫ acq̄ ꝑ vniuersitatem et per arrogationē Item per adiectionem bonorum seruandoꝝ libertatū cū ut ff tri sequē et ꝺ per quas ꝑ no acquit ꝓpr ſ fi et dixi ꝺ dele ff ꝓi Ideo de eis ſbiat

Est et alterius Licet olim bona arrogati hodie ad filitudinē filij naturalis queritur solū quo ad usūfructū uisūrē arrogato ꝟ eo mortuo ff arrogatione sine liberis et ꝓnepotibꝫ et fructus arrogatus de gestis tūc ꝑ arrogatum ante arrogationē nō tenetur arrogator licet possit nouꝰ filius querere quo non defendente fit missio ff ꝓpr bonoꝝ arrogati h ꝺ usq ad fi

Nota q olim bona uinū et actiones arrogati trāsibāt ff arrogatorē etiam sine cessione et trāsibāt demū sine ē dictione sicut ff ſōrietate ut l vlt ff pro socio et ff iudicio finiū hīē finiū regūd et ſi diuidendo ut no glo l et cō ff de rei diuī et l i ff pro dote Nunc cum succedit arrogator ff ſocietate primo tm per arrogatum ne quis habeat sociū quem hīē nolunt l actione ff ſōrietas ff pro socio filiꝰ per arrogationē ꝓdit agnatꝰ arrogatꝰ agnationem i uis succedi tāq̄ agnatꝰ ſꝫ uis succedendi tāq̄ gnatꝰ non ꝓdit q̄ non tollit ꝑ minima capitis diminutiō ut ff de capi diminu ſ q̄ aut Et sic uidetur q̄ cum hodie sit sublata dra agnationis ut ff aut ſi uero de hīē ab intē q̄ hodie filiꝰ emancipatꝰ arrogatꝰ succedit pri nāli Et ita tenet doc supplentes ad hoc glo super verbo agnationis dū dicē ff hꝫ hodie ē i uiuē ista sec uti auc teō ut ff dixi Ego nō q̄ quo ad ac quisitionē et successionē et obligationem filiꝰ arrogatꝰ hodie apparuit filio ff po testate priꝰ naturali existenti Nam filiꝰ naturalis queritur pri ꝓfectitia pleno iuꝝ et adiectitia quo ad ꝓpriet Ita ec per eūdem modum acquirit ar rogatꝰ pri arrogatori Et sic naturalis succedit pri ex testō et ab intestō nisi sit liberis exheredatꝰ Ita ec arrogatꝰ debz succedē donec durat arrogatio postea non ut l cum ff adoptiuus C de adop et dixi ꝺ de exhē libe ſ posthumꝰ Et sicut ego pē naturalis succedit filio sil cum sine ulla querela nec extantibus liberis nec pri naturali ut ff aut de defuncto C ad treb Ita arrogator succedit filio arrogato simil cū fratribꝰ ꝟ trinuꝫ quidē nec extantibus liberis nec pri naturali ut hic ff glo ff ꝟ alie ꝓ Et sicut pē naturalis non obligatur nec cō uenit pē pro obstantibꝰ et obligationibꝰ filij de peculio ut l i ff de pecul nec co gitur defendē filiū si non uult ff cuiusꝫ ff quibꝰ non ē licitus administrator ut q̄ non hꝫ usufrūctū ut l ul ff de usu et l si filius et ibi gl ff de iuris ꝰ hꝫ pē pri cum detrudi ff carcere ut l cū filius C qui cedē pos licet glo dicit oppositū i ꝫ hꝫ uerū ff de minoꝝ Ita ec arrogatꝰ non cogit recipē defensionē ꝑ filio arrogato nisi ff habitu quod ē licitus administratoꝝ ff quibꝰ hꝫ usufrūctū de his aut non tenet nisi de peculio l cū arrogatione ff de pecu hꝫ an ꝑ debito filij sit exercitio ff adiectitiꝰ postea si obuenit dic per hanc ff l si finitus ſ fi de uecti de damp ītec

De eo cui libertas missa

Accidit nobis Causa ꝓ mandādi libertatē ꝑ uiū ex fideicō libertas uel ec aliꝰ ex nec uel ec fisco perē sibi adiri bona de functi cuiꝰ hēditas nō aditur dūmodo petens ydonee caueat creditoribꝰ uel uni eoꝝ nomē recipiēti se satisfacturum quo fīō libentius ꝓ fideicōmisse sortiantur h ꝺ usq ad ſ hoc ītpto Et no ꝙ istum dictum bonorū hꝫ uim aditionis hēditatis ut hꝫ et l cum ſ hui qui ff de fideicommiſ liber Ita nō hꝫ gl ff uerbo creditoribꝰ ꝙ unus creditor ꝑ ꝓ se et nomē aliorū recipē ꝓmissionem et ad hoc dicit opt li ne aduersarius ff plures creditores ds trahat l ne ff plures ff de exhato Ego no ꝙ licet regulariter si non aditur hereditas ex testō non ualeat legatum ff testō relictum fallit tamē ff causis nonnullis ff l ea quā C de fideicommiſ uii uersꝫ In aditus ꝑius legatum hic edē tps uult Sed recipienti a quoꝝ edicillis Clausula finius quidē tabulis uiuis ꝓtectus fal sus rumor delet ſstitutionē ſfisci ab in digno dilecto testum uerius Non tenet adoptio ꝛcinuit captui furiosi Heredes ne cauet termino dat alimenta Intelligi hoc modo merē Sed repetitur a uenientibꝰ ab intestō debentur licet non adeuntē hēditas ex testō Codicilli ela i q̄n ff testō ff additi ela codicillaris debent legatum licet deletum ſstitutō l i et fi C de codi frauꝰ ſ si heres fraudulenter omisit hēditatem ex testō ut adiret ab intestō ff delatum legatum l ij ff si quis omiſ cū test et ec C l ij si quis omiſ cū test Committit tribus i cupto testō per cōmixtionē ff de

bent² legata quiet² ꝑsone ut liberi ꝓ
ꝓnib⁹ l. i ff de legat ꝑstan Iuranꝫ i cũ
testat legauit et uiuunt debent² legata
licet uideat⁹ instituꝰ ꝓter potestatem ju
ramenti qđ habz vim clausule codicillar
i cum ꝑ² s. filio meũ de le ꝙ Et ꝑ
tenet⁹ sic i aupto testo ex cũ ꝑtextor⁹
uel exhedationis debent² legata ut auĩ
ex causa c de libe ꝑte Libertꝰ i am
nullato testo cũ obseruant⁹ legata liber
tatũ ut hic falsꝫ rumor ꝙ relicta t 2°
testo per falsum rumore i falsam fama
ꝙ instituꝰ t ꝑmo testo decesserat debit²
legata l. fi ff de hĩ isti delet instituꝰ
i qñ testator cancellauit institutꝰ vo
lens legata salua fore l ꝑe t fi ff de
de hys q ab intẽ de fiscus ab indignꝰ
i qñ fiscꝰ auferr hẽditatem ex ꝑte ea
tñ fideicommissi uel mlta, necꝫ desiũt
debent² legata l. non intelligi² c cũ ex cõ
ff de usu fruct et l. cũ fisco ff ad silleya
Dilecto i legata relicta ex causa affec
tionis libertatꝫ et pietatꝫ puta aliqne
testatorꝫ delentur licet non adeatur he
reditas l. t testo et l. anthonꝰ ff de fi
deic⁹ lib Testam veterꝫ i ꝓhibenti testo
t quo instituꝰ auferr² hereditas et de
bent² legata l. i s. ff si legatum ff si quis
alt⁹ test ꝓhi de quo per hanc co tn nõ te
net² addicto i si testo erauit t quiẽtꝫ
ciuis uel ut qđ instituit cui quĩ credebat
sibi ex naturali equitate uel a se hẽte ad
apiend cũ non esset debent² legata licz
uerit² instituto dem l. cũ quĩ c de fideic
l. si filiꝰ tenuit redimi ꝑm captiuũ
ut auĩ si captiũ c de epi et cle uel re
mit⁹ exigere ꝑm furiosũ ut t auĩ li
ber furiosi c de epis audi uel si filiꝰ
instituꝰ efficiat² hẽres ut t auĩ Idem
c de hẽ. uel mortꝰ non fuerit si re
cusat adimplere uoluntatẽ desiũt hys
casib⁹ ꝓdꝫ successione et legata debe
ntur. tertio dat alimenta l. q ꝓstitut
tertio alimenta relicta t ming solẽpn
uoluntate tenetur ꝓstare t futurũ l. i c
de fideicomm. Item no. hꝫ q fiscꝰ occupãs
bona occupata debet ea occupare cũ
sua cõd s. ut ꝓfert libertatẽs de quo dic
ut l. im s. eadẽ ꝑstio ff de fideic liber
hꝫ hodie sun et alij volentes sibi adici
bona t ea seruadaad libertatum ꝓse
quitur fiscꝰ sin gl. hic t v° adits qđ nõ
placet ja de ꝛe. ĩmo dicit distinguẽ ut
t l. iiij s. si bona. ff de fideic lib

Hoc rescripto Adito honorũ
et testõr⁹ fiunt liberti et sunt libertates
fuerũt relicte t testo sunt addicti ab
intestato fit adito honorũ cũ eadẽ ꝙsequa

dam. ꝙ adito tñ demũ locũ habet qñ
certum ẽ nullũ successorem extare ex test
mento uel ab intestato h d Illo ex pte
ꝙ para ꝑ extare hẽdem uel illum cui
bona adicta² qz sicut extante hẽde non
ꝓnt creditores fiscum defuncto bona eiꝰ
vendendo et dilacerando ut ꝑ qm manu
mit prof s. i Item ex non ꝓnt si apareat
alicꝰ petens sibi bona adici dummodo cu
curet creditorib⁹ ydonee i fideiussorib⁹ uel
pignorib⁹ uel fide habita et nõ² ꝑ c s
t ꝓ ꝙ ꝑ sitꝫ uerbo ydonee Et an iudex
possꝫ adire bona sibi ꝓpone alicui si y
donee cauent creditorib⁹ dic ut l. im s
illud ff de fideic lib Aliquid aut ille cui
adicũtur bona dicꝰ heres desiũt ex testo
uel ab intestato dic ꝙ neutro modo ꝑ dicꝰ
heres siue successor anomalꝰ i exordi
nauꝰ ut hic t glo t ii° succedat qz obti
nz uicem hẽdis et habz cura sepulcrorꝫ
s ut possit sepelire et ꝑtinet mortuos su
os t sepulcra desiũt sicꝫ ꝑ illi q est
heres per obli dicꝫ de usu cuiusli uel bo
pos de usu ꝓtio ut l. uel qđ ꝓ ff de ꝛe
legi Non aut hoc ꝑt ille qui ẽ heres s
cui hẽditas ĩstituta ẽ per fideicommissum
t qz ꝙ ĩ ff ad tertull

Si hi qui Licet heres instituꝰ qui
repudiauit possꝫ ĩstitui
ut adeat beneficium minoris etatꝫ non
obstante intellige adito bonorum nec lib
tas ita ꝓstita ĩnocent² et adito bonorũ
fit ubi sũt libertates t ultra voluntate re
licte non si date sint ĩter uiuos nisi fiat
adito ut non quaratur an fraudẽ t fraus
dem ĩtelligatur h d usꝫ ad fi Nota ex ꝓ
nõ ꝓstitit² qđ cuicunq ꝑ de usu ꝑtis ut
ẽ q quis ꝑt restitui uel non ut hic et
l. im s. i ff de fideic liber hꝫ bñ obstit²
qđ cuicunq possit de usu cũ ut ꝑ s. pe
ꝛ go qđdiu et dum l. t ꝓ. Et ideo licet
per 2m testm t quo possit adiri hẽditas
de usu cuiusli licet non adeat² ꝛeputatur
ꝓnus quatumcũqz solempne ut ꝑ quib⁹
nõ test mutat s. posteriorẽ qui 2m testm
t quo filiꝰ ꝓpriꝰ fuit institutꝰ nõ ꝛe
pet testm ꝓmum qm ꝓius posset ĩmmixtꝰ hẽ
ditatem adire qz nõ ostitit⁹ qđ cuicunq
ꝛe possꝫ de usu ꝑtis ut hic et dum l. im
s. i. et l. si idem cũ codẽ s fi ff de usu
om iudi et l. i. ff de t hẽ usu de quo per
bau. t l. mt² stipulatorem s. sacrosancta ff
de v. ob. Ilo no t v quod ꝙ si vnꝰ
ad cautelã iudicii an libertates fuerit
relicte t fraudem creditorꝫ uel nõ quo
ꝓbato qm fuissent relicte t fraudi non va
leret ut ꝑ q manumit nõ ꝓs s. t fraus
dem ꝓnt seruꝰ sibi fieri adici bona et y
donee cauere creditorib⁹ et tñc qñ fit
adicio bonorꝫ ualent libertates ꝓcedẽtꝫ

de successs sublat.

Ī fraudem illate ut hic et l. iii. ff Ī fraudem
ff de fideiu hū ẜ non valz ꝑ̄ ꝓmitt
adijt hēditate et est ratio q̄ hic ydoneꝰ
cauet creditorib⁹ ille vero non ¶ Ymō
no hic in ū ẜ tamen multis ꝙ vna lex
ꝑ̄ supplen et declarat per aliam eam
priꝰ finē ut l. ẜ et posteriores ff de legi
sic ec̄ statutū ꝑ̄ declaratū per aliud
et ec̄ per om̄ legem q̄ statuta introquit
interpretationem passiue ẜ non actiue
ut l. i ff de munic et hono de quo plē Ī
l. ocs ꝓli ff de iust. et iur.

De successs sublat

Quotinuat² q̄ due alie erāt olī
successiones per vniuersitatem
ideo de eis remouerat corrigēdo

Erant ante Olim erāt due alie
successiones siue ac
quisitoꝛ per vniuersitatē s. cū creditoꝛ ad
magna solempnitate acquirebat aliq̄ bo
na debitoꝛ et illa vendidit ꝙna mūtē
Jeron cum mulier liberā se ingerebat suo
officiolat² seruā et olim eis bona dīo ser-
uo quecūbāt que due acquisitoꝛ hic
corrigitur. h. d. usq̄ ad fi. Nam hodie cre
ditoꝛ simplē potest de pecūnia sua debito
re obtinere mittitur actor Ī possionem
bonoꝝ debitoris ꝓ mensura debiti decla
rati et predicitur ad primū siue 2um decre
tum uel ad vendicionē bonoꝝ ut mūē
ci q̄m C de bo. auc. iudi. poss. et Ī glo. mḡ
et no. Ī l. si finita ff de dam.
infec. et antiqua forma olim erat ne
cessaria ꝓpter Ī libello per quam quis ca
debat a silicea cadebat a toto hodie est
sublata nec est nec̄ ꝓponē Ī libello mo
di actoris l. i. C de formu. Debz tamen
narrari finē ex qua resultat obligatio ex
qua pdict² actio Item licet non teneat²
ẜ ꝓponē actionē si tamē ꝓponit et ꝓ
bari incipiebat de quo dic Ī C dilecti et Ī
C examinata de iudi. et l. i. C si mensor
fal. mo. dix. Item hodie licet mīr libā
se ingerat seruo non efficit² seruus nec
est ꝓtius antea natꝰ Ē seruꝰ et sic in
futurū dīo sīm licet seruꝰ esse desinat q̄ at
tendimꝰ meriꝝ et nō patrē quo ad libertatē
ut ē de lib. ẜ ẜ si q̄s ex libā Et no hic
glo. ꝙ nichil demeritꝰ et furiosus nec
mulier philocapta tñ vacuū ẜ
facit Item nō hic glo. i. ꝙ alibi cōe
latis ut emptor et creditor locator et ꝙ
ductor sepe ponit² vnū ꝓ reliq̄ l. mutuū
C de act. emp. hoc tñ non procedit in
libello sīm Cy Ī l. ij C locati licet ibi
glo. consentit oppositū sic etiā ibi repro
bat Cyn.

De obligationib⁹

Continuat² q̄ tres sūt species obligationū
tractat de tribꝰ ẜ de ꝓmꝰ actoꝝ et
actorib⁹ ut ẜ de mīr. nā ẜ. ẜ et de
ꝓmis dubijs iam dictis Ī ꝓcedentib⁹
sequit de 2o ẜ de actorib⁹ q̄ etiā actio dic²
filia obligationis restat ut ꝓ̄ de min. i. ob
legatoꝝ videamꝰ ẜ de actoꝝ

Nunc transeamus Primo po
nitur diffi
nitio obligationis 2o duplex diuisio Ī
vnicꝰ membꝝ subdiuisio 2a ibi om̄ 3a ibi
haud Et ꝓ intellectū ꝓmittit ꝙ habeat² fi
nē et ẜ. ꝙ dīa est mīr generalium obligatoꝝ
et actionū q̄ generaliter siue ipsis obtribuere
Ē fieri et ꝙsistit ut ante locum ꝓgrediatur ad
Et est triplex genꝰ ẜ ꝓpriꝰ et ꝓpriꝰ
et magis ꝓpriꝰ ꝓpriꝰ Ē ad ultro citroq̄
i. hinc inde s. ex utrāq̄ ꝑte oritur obligatio
l. labeo s. eā ꝓpter ff de V. sig. ut Ī ex
locatio et sibi Impetrauit aut ꝙs solet vna
ꝑs obligat² Ī ꝙa solent donans obligari
ad ꝓdendū et aliqs de emptore ut no. Ī
auso ff de donat. mort. et Ī mutuo Ī q̄
scripsi solā obligatur ad tradendū restitu
endum l. ij ff si certū pet. Et Ī stipulatio
ꝙs solum vna ꝑs obligat² Nam tūc non
Ē ꝓprie contractꝰ Et ita intelligo glo. Ī de
dum stipo s. quātitatis sed ꝓpter verbo ꝙ
trahēdā Magis ꝓpriꝰ Ē ꝙs ex nulla
parte orit² obligatio ẜ ꝑtes sīt dissidentes
ut Ē trāsactio nudo pacto facto ex quo
non agitur an ꝓplementum adiecerit de
quo per bar. et salic. Ī l. sine ap. acta C
de transac. et ut Ē liberatio per accep
tationē ut Ī quib⁹ mo. tollit² obligo Ī ꝓ̄
et per bar. Ī l. ubi pactū C de trāsac. Si
ergo statutū facit mētionē de contractu
Trebigi² tñ de ꝓpio et ideo statutū dicitur
ꝙ ꝓscribat² decimo cōe negligentem ꝑ
tē sibi debitū ex aliquo contractu non ha
bebit locū Ī promissione fiat ex stipulatione
uel donatione uel alio contractu Ī qua
solum vna ꝑs obligat² que verba statu
tum ẜ ꝓprie intelligēda l. i. ẜ si ign². pu. na
tum ff de exercito. unde dicerē omīa statu
tum per glo. Ī dcō ẜ statutū ẜ obligatio
Ē que orit² ex ipō contractu i. ipō fīēs et
est triplex s. naturalis tñ et ciuil' tñ et mi
tualis et ciuil' simil' ut statutum dicam Et
ex ipsa obligatione orit² actio que Ē mixta
ꝓsequēdi rē et illa actio Ī ꝓpriꝰ per
contractū tñ ꝑ̄ ex quo procedit obligatio
tāq̄ filia ex qua obligatio orit² actio tñ
mixta ut dicit glo. Ī verbo causē Ī l. et
an ende ẜ actiones ff de accept. rei iudi
et glo. ꝙ Ī l. certi q̄dem ẜ si certū et gl
magis Ī V. Item et ō Ī l. i. ff de edendo
Aliqñ tamē actio non Ē naturalis ẜ potest
dari ꝙa de fīē intenditur ut nō Ī l.
ubi pedoch C de trāsac. 2o no. diffinitorē

Obligatio

obligationis qua exponē ut ī glo ut cum dicat
vnicula vñ versꝰ Verba ligant homīm tan
tum comia finesꝫ In glo tamē nōtan
dū ad hoc ꝙ diffinitio sit bona debet diffi
nitio querī cum suo diffinito et ego al'
diffinitio non est bona ut hic et l. i. ꝯ do
lum ff de dolo Et ideo hec diffinitio ē bona
homo ē aial' rōnale mortale q3 bñ querit
cum suo diffinito nam bñ sequit hō est al'
rōnale mortale et econtr' Et silr negatiē
Sꝫ ī diffinitione obligationis ista ē nec
non ī obligatio s' caul' et nālis ergo nō mu'
vnicula cum nēcte rē ergo nulla subest
obligo q3 pt ē naturalis licet non caul'
et sic est vis ī dictione ista obligo pro
qua obligatione ut dicit gl' Et adde ꝙ q3
quantū a diffinitione est validū l. cū
diffin' ff de re iud' et l. i. et l. bona fides
§. et puto ff depositi Zo colligo ex glo ī vo
necessitate ꝙ tripliciter ē obligatio s' nālis
tm caul' tm naturalis et caul' simul Natu
ral' ī que oritur ex ꝑsensu l. stichum ꝯ nāl'
ff de solu Et ista obligatione obligatur
quilibz hmōi ꝑsensu et intellectū ex suis
cum dnō l naturalit' ff de condi inde Et
filius cum pr' l. finat' a fine ff de condi tde
et pupillus ꝑxime pubertati Non ait im
mo vel ꝑxime ī finem ꝙ caret intellectu
ut no. ī l. i. ff de nova Et huius obligationis
plures sūt effectus primus licet non pareat ac
no non ꝑducat tamē exceptionē l. si vno
ꝯ pactus ne petat ff de pact 2o ꝙ impedit
repetitionē solutī l fideiussor ꝯ fideiussor
ff de fideiuss 3o q3 pt ex accidēs fideiussor
et pignus qui fideiussor obligat' caulit' et
naturalit' ut dicit ꝯ fideiussor 4o q3 nāle
debitū pt ꝑpensare l. ex ff de ꝑpensat'
Et quotuplex sit ista nālis dicit ē de nec
nāli ī pn Item an hec natural' tollatur
ꝑpter dic per bar l. fi ff de rat hab Caul'
tamē obligatio ē que nec solempnitate pre
dita cessante naturali ꝑsensu ut no. glo
ī l. generaliter C de non nu pec et ī de
bitum obligat ī glo ī iio obligat' Ex ista
obligatione non obligatur an biennio ille
qui ꝑfessꝰ ē ī cirographo se recepisse pe
cuniam ꝑpe future mūtationis l. ī ꝑntia
bus C de non nu pe et ī de debitum ob
ligat ī pn Item ꝙ tenebat' nālit' et intromisit
se non debere l. fi ff de nec nu Item ille ꝙ
tenebat' naturaliter et caulit' et fiunt ei pac
tū fraus de nō petendo ut dicit ꝯ pactus ut
nō l. i. ff de condi tde et ī glo ī quibus mo
tol ob ī glo fi Et iste non cadit inter
pres et filius ut ī glo ī vo nālit' ī fi Et
ex ēq effectus ē q3 ꝑducit exceptionē ut dicit
l. ī ꝑntibus Et ea ꝑpter accidēs pignus et fi
deiussor et differt a nāli q3 ī debitū na
turaliter et caulit' tenebat' ut dicit ꝯ si fi
deiussor Sꝫ dif a naturali q3 ī debitū nālī

licet caulit' debitum per errorem solutū nō
repetatur ut no ī d. l. i. de condi inde Item
si apponatur ꝑpensatio de nec caulo obli
gationē tm ī casibus ī dicte ope replicatio
tollit' exceptio ut dicit gl' capta ī l. obli
gatio natural' et caul' simul ī oritur cum
ex ꝑsensu ꝑtm ꝙ ex legis dispositione ī
diffinitur sic ē illa ꝙ est efficax ad agē
dum sꝫ alic duc no Et dicit bñ dicit nec
vnicula per hoc ꝓ ꝙ obligationis sūt de
nec caulo Et silr actiones et contrarie
sūt de nec gñali exceptis ge casibus ut
no ī de nec naturali ꝯ nec aut gñali
et l. hoc nec ff de iusti et nec Item
no. hic glo sup verbo sim ꝙ ad hoc ut ꝙ
situat' creditor ī mora et trāseat ī eū
periculū rei et non possit solutionē
recusare debet solutio sive obligatio fi'
agatur loco et tpe ꝑtes ꝙpetitum nec
dicit et de eucto' ꝑtes ī casibus ī ꝙbus
eucnit euic et ꝙ res nō reddatur dete
riorata al' non cogitur creditor recipe
nisi ei offerat' ꝑcul dubio deteriorationis
ꝯ intelligit ꝙn deles officio iudic ut ī
ꝙtractibus bone fidei Et ideo ꝙ commodans
rōchinū seu equū scolam cogitur ead re
cipe deteriorata nec per hoc videt' ꝑcul
detiorationis remittē de quo ꝑ glo et doc
l. qui sibi ꝯ i. ff de solut'

Quibus modis contrahit' obligatio

Obligatio contrahit' RE mutui datione qd' ꝑsistit ī rebus
q3 ponde nūero mēsura consist'
et mutuū appellatur q3 fit de meo tuū
h' dicit usq; ad ꝯ ꝓ quos Et nō hic ꝙ
quētio de mutuādo ē pactū inde de nec
caulo regulariter non ꝓt obligationē sine
actione sꝫ exceptione l. nec ge ꝯ sed
cū nulla ff de pact licet secus de nec ca
nonico ubi pactū inde non parit actionē
ut ī c. actiones de pac et ideo glo. i.
et h et ī l. nec gentium ꝯ ꝙnimo ꝙmut
vestim pactos que hoc verisimile ꝙmuta
sint vestes pacti cohereāt littere verba
hec interueniente rei ꝑsensu veritas
Lex usuraudum ꝓncipium q3 rei
Cohereāt pacta mendo tibi rem ut va
das ꝙ me rogat allegatores sūt ī gl. licet ut
ī ꝑfessione mutui ī cirographo fiat. Verba
ita ut ī ī stipulatore hec ut ī ī mutuo
Interueniente rei ut ī ꝙtractibus innomi
nat ut si quarto tibi dare vinū rem ut
des michi alia Consensus ut ī emptore
vēditione locatore Insuradū ut cū pro
mus ī ꝙmitto ꝙ manumissione exigit
iuramentū a libro de ope ꝑstandis ut
l. Iuuenal ff de ope lib ff de libe cau
Principii rei ut pollicitatione ut ī gl'

lex nam lege i legis auxilio ne scit² pactum
vinculū lex ff ex pac al' nudo dari actiōē
ꝙd est i plumbo aureo ut i hijs versib⁹ q
Pactum i hijs nudum actione mauē pant
Constituens donat dotē spondēs ob hōrem
Mantrigij fines ac cessio vilis usura Quor
metroz expositione vide i de actu ff de h
stitut et l unic gentili ff ex eum l⁹ ff de
pac C²o nō ꝙ mutuū assistit i pactis v
bis que incapuit fictionem i sino gñe ut
i tacito rebus que assistit pande nudo uel
inēsima et hoc de natura mutui Item cū
est ꝙ transeat dñium al' non ē mutuū
sed reassignatum ꝙm modis ff stipulatio
assiptione usurcapione et addicōe ejectu
ut l⁹ ff si cert pe et hic i glo i v⁹ finit

Per errorem solues

Is quoqz indebitū pt addicē p
inde ac si mutuasset et pupillus cui est
debitum uel mutuū solutum sine tu
toris auctē non tenetur Item solue
debitum magis vide² detrahē ff con
trahē id ex quasi ignorātia oritur obligo
h d nisi ad ff Item Ille gō qui ignorāt
solvit pt addicē i repetē per actionem
addictīam i ad addictendū que datur i
repetendū que vocat² addictio debitū sect
si solvit sciens² debitū ꝙ donare videt²
l culpa ff de ope lib Et adde ꝙ quadruꝑ
est debitū primo modo indebitū omī i
ze ff naturaliē et civiliē ut qñ nullo
modo debetur 2⁰ o debitū naturaliē
ff civiliē debitū ut i exceptione ad
brēuiū et i eo qui tenetur² nāliter et
civiliē ff pōt de non petendo de mutuo
liberatio est a naturali obligatione ze
manente civili Et hoc duo debitū dis
tāte sine ignorātia unde solvat² sine fīe
plabile ut i alieno fīe sine no plabile
ut i sino ff 2⁰ o debitū civiliē ff nāliē
debitum ut me pupillum et filiū iter fra
tres i eadem potāte exēntes et inter ser
uū et dñm et i legato i mino solemp
ni solūtore adicto Et i ea pte que p
falcidiam retinere potuit et i absolu
to per sinām et ista debita civiliē
ff naturaliē debita soluta per errorem
uxoris uel fīe mine plabilem fallit in
muliere et minore ff solutio unde igno
rātia repetit 2⁰ o debitum per excep
tionē i quo quatuor sūt exceptiones ff
dilatoria sine tpalis ꝑpetua dua et i
ducta rigore utr⁹ obseruandi i primo ut
cum est obligatio ad diē uel cū no
tor quoddā errore nō repet² ꝙ dolo
debitū uel In 2⁰ ff ꝑpetua dic si ē fauo
rabil' ut villam quoddā quoddā errore
soluta repetatur ff i odiosa ut mate
donia tue solutū unde ignorātia non
repetatur sed per errorem fīe probabile

sine sit i ze sic ff dubia ut cum promitto tibi
dare si navis venerit ex asia uel tritici q
sūt facti fuit nec mutuum solutum repe
tatur qd est dubium an sit debitum uel
In 2⁰ ff exceptione que sunt introducte
rigore utr⁹ obseruandi ut exceptio iurē
pendēt ab utrīd debitore exceptio fi
exceptio epli dum adiuuat qz beneficū de
fideiussoribꝫ interē solutū non repetit
Allegationes oīm pdictorū quas ēt hic
mutuū omisi vide per glo et bar i l⁹ i
ff de qdr inde et l error C de ur⁹ et fac
igno Item ad quid teneatur recipiens
indebitū dic ut hic i glo i v⁹ addictīam
Item i quid et i qbus cessāt addicio indebi
dic ut hic i glo i verbo accepisse et
lacy per glo i de obli que ex ipo con
tractu nasc ff is Item i l⁹ i C de condi
indebi Item nō hic glo magnā facit
verbo mutuū qualit et qñ pupillus et
adultus obligent² de quo dic per glo in
l⁹ i ff de noua

Item is

Non solum i mutuo sed etiā
i commodato astringitur obligatio
ne ipa Est tamen dua inter mutuū et
commodatum qz i mutuo trāsfertur domi
nium sed non i commodato Item recipiens mu
tuū tenetur de dolo et cū omī culpa sed
commodatarius tenetur de dolo et ol culpa
sed non de casu fortuito nisi culpa pce
dat casum et commodatū debz ee gratuitum
al' si iniuriā mercedē aut lonario ly d
Nota ꝙ natum commodatū est ꝙ nō trans
fert dñium al' desinit ee commodatum
et transit i aliam speciem contractꝰ
qz quotiē apposita cōtra naturam con
tractꝰ facit contractum trāsire i aliam
speciem contractꝰ ut hic et l si ut cer
ff ꝙ ff de posit sed de natura mutui hoc
est ut transeat dñium ut hic et ibi e
i pn C²o no i v⁹ et is ꝙ recipiens mu
tuū tenetur de dolo et oī culpa sed
non de casu fortuito qñ tamē commoda
tarius tenetur solū de dolo et lata culpa
qñ et de leui qñ et de leuissima vnde
colligitur regula que ponit² i l si certe
ff quo ꝙ si contractꝰ celebrat² gra
dantis tūc tūc recipiens tenetur solum de
dolo et lata culpa sed non de casu fortui
to nisi culpa precedat causam ut hic di gra
Vtrumque tūc tenetur de dolo et lata cul
pa et leui C Quid aut si res commodata
sit estimata adhuc commodatus dic ꝙ esti
matio addit semp vnā speciem obligationis
ut no per glo notabilem et bar i dcm
l si ut certo ff Item q dcā sit iter co
modatum et precariū dic ꝙ i commodato
expim² certo usus i precario non sed
commodatū non revocatur nisi finito
usu precarii sic ut no glo i l i commodato

ſ ſicut autem ff ꝯmo Et no hic tex ꝛ vbo
nec licet ſufficit ꝙ licet ꝛc ſua ꝙꝫ poſſit
male vti cum ꝛ ei ſit moderator et arbit
ut l ꝛ ꝛc mādata c mādati tñ ꝛ depoſito
eſt dicturus ꝙ debet adhibere exactiſſiā
cuſtodia et diligentiſſiā que leuiſſimam
culpam excludit Et ideo ſi quis ꝛ ſuis ꝛc
hoc erat diligentiſſimus quē debet eē ꝛ q
modat Si ꝛ ſuis erat diligentior ꝛ ꝯmodat
debet eē diligentiſſimus et ideo debet tūc
adhibere maiorem cuſtodiā rebus ꝯmo
datis ꝙ ſuis nam tūc ꝛ ſuis culpa ē cul
panda ſz ꝛ alienis eſt puniendus ut hꝫ
et dcī l ſi ut certo vi niſi forte et l ꝛ rebus
ꝛ pñ ff ꝯmo Quid ꝙꝫ eē ꝛ ſuis erat
diligentiſſimus et non pē niſi vnam rem ſal
uam facē an debet preferre ſuam dic ꝙ
ſic ſi ē pbatio Item ſi ſint due ꝯmo
date a duobus et equales ꝛ valoris et
ſaluare ñ vnā pōt dicat ꝙ locus ē gra
tificationi de quo per glo ꝛ dcō ſ. id fo
re et ibi per bar Item attende ꝙ quis
debet uti ꝯmodato ad vſum et uſz ad
lond dehātum al eſt ꝛ culpa et ad eū
ſpectat periculū ut hic ꝛ vi alioqn et m
dcī l ꝛ rebus pēa ꝯmittit furtū uſqz
ꝛ de ob. iur ex de mul. ſ. placuit niſi
fuit ꝛꝛ ꝙ ſuerit locatus ſuis bar ꝛ l ſed
quātus ſ. ſi ꝛpleto ff locat Item attende ꝙ
ꝯmodatum debet eſſe gratuitū al eſſz loca
to nam ſi damus aliquid gratis gratuito fieri
debz interueniente mercede ꝛ pecunia mō
tū ꝛ locatio ut dicit glo ꝛ l i ꝛ ſi ff mā
dā intelligo ſi ille erat ſolitus locare al eſt
ꝯmodatum nominatim et datur actio pre
ſcript. verbis l naturaliter ſ. actiū ff de
ꝓſcript. v Hic et mādatum pcedentis de
bz eē gratuitū licz poſtea ſibi det ſala
riū a iudice l a tutoribus ſ. ſi ff de ad
mi tu Item nō hic exp̄imitur caſus
fortuit et ꝛ dat l in rebus ff c et l qui
fortuit c de pigno ac ſz an furtum re
putetur inter caſus fortuitos dic ꝙ nō
ideo non creſcat ꝯmodatario l cum duo
bus ſ. dampna ff ꝯmo niſi fiat a ꝑte do
mesticis de qua non erat ſuſpicio ut no
ta ꝛ l c depoſit Item an tenaturus
ꝯmodatario mō caſus fortuitos
dic ꝙ non ſi recipiat ꝛ domo ſua qz ſit
culpa mhabitandi regulariter non excūſ
tenēdus ut l nam ſalus ff de offi ꝑfec
tigild ſz ſi ꝛ domo aluna et ꝯmodatum
ꝙ cuniculi non potuit hz regreſſum cōi
cum ſuis dī ꝛ culpa tenēdus ut l ſi ſuus
ſeruus ſ. ſi fornacum ff ad l aquil et
nō glo ꝛ ſ. ꝛꝛ

Pretera et is apud quē

Etiam ꝛ depoſito ꝯtrahitur obligatio
ne ꝓpē et depoſitum tenetur de dolo ꝛ
late culpa et mala dicto depoſitario ꝛ m
culpa hꝫ d. uſz ad ſ. creditum Tenetur tñ
depoſitarius aliqñ de culpa leui et de caſu
fortuito ut hic ꝛ gl ꝛ verbo dolo Quiqz
enī ſ. que facit tenet depoſitarius de
caſu ſ. quentio doluꝫ culpa mora et ob
latio ut no gl ff depoſiti l i ſ. ſepe of
ferens aut ſe ad recipiend depoſitū te
netur de leuiſſiā ut ibi no bar Qz ꝙd
de budello cui ſcolaris aſſignauit librū
ſuū et budellus tradidit alii an teneat
dic ꝙ ſi tradidit ſocio uel ꝙſocio uel q
ſuēto famulo ſcolar uel alteri poterat
ſignū ſcolaris quare verſimile credē debuit
non teneꝛ Si aut ſcolaris non aſſigna
uit ſibi librū ſpaliter ſz ſimpliciter dimiſit ꝛ
ſcolus tūc teneꝛ ad ſilitudinē locatoꝛ
ſuꝫ l. dnꝫ horatiū ff locati ſuꝫ bar ꝛ l
ſi quis vxor ſ. apud labeonē ff de furt
Item adde ꝙ culpa ꝙ quis ꝯtrahatur depo
ſitum ſecuta tractatione ꝯmittit furtū
l ꝯtrectando ff de furt Item adde ꝙ ac
tio depoſiti ꝛ ꝓuilegiata et miſtrū habz
ꝓuilegiatam executionē ſicut ſententia nec
ei pē obſtat ꝓpoſitio l pe c depoſiti et
ibi per bar Quid ſi ſit dolo lata culpa
leuis et leuiſſima aut ꝙs caſus fortuitus nōt
hꝫ glo ꝛ verbo dolꝫ qz dic latā per bar
ꝛ l. ꝙd una ff depoſiti

Creditor quoq; Obligatio pig

noris ꝯtrahit eciam ex ipſa et creditor pignoris teneꝛ
de dolo lata culpa leui et non de caſu fo
tuito h. d. uſz ad ſi Hinc aut ſit dictū ꝛ
tex pignoris et hypothecā vide ꝛ de actiō ſ.
Item ſciendum hō tam pignus quam hypotheca
ſola conuentione ꝯſtituit et tam ꝛ re mo
bili ꝙꝫ immobili Qz pignus ꝙꝫ re ꝯſtituit
ꝛ ꝛc mobili ideo dicit pignus a pugno
l plebis ſ. pignus ff de v ſig Item pig
noratitia ē actio ꝑſonal hypothecaria eſt
ꝛ ꝛc l debi et ibi per bar c de pigno
Item pignoratitia xxv ſolidi tollit hypo
thecaria aut alii x uel xv ſolidi alii xx
alii xl ſolidi tollit l cū notiſſimi et
ibi glo c de ꝓſcript xxx uel xl annoꝝ
Item ꝛ dicit inter pignoratitiā dictū ꝙ
dat ſolū ꝛ pignori tradita et Hinc
pignoratitiam queritur qualiterqz cre
ditor deſcipiet l tutor ſ. ſtratarius ff de
pigno actiō per bar et l ſi tibi ſ. de pig
nore ff de pac Item qñ naſcitur hec
pignoratitia ſ. an tūc creditor pignus
vel cum ſoluit debitū dic ut hic ꝛ glo
ꝛ verbo pignoratitia Item per quantū
tempus debeat exſpectare creditor ante
ꝙ vendat pignus dic per angē de pu
ꝛ l creditoribus ff de ꝛe iudi ubi ſtrelli
git l ſi c de usu domꝰ impe In fene
ratore al ſi creditor non ē feneratoꝛ ꝛ

shrie vendē cum debitor est ī mora ex per
terpellationem ḡmūdiale ut l. si quenit
ff de pig. ac. Et adde q si actū est non
possit vendi pignus tamē potest vēdi
ex denūciatione p̄cedente et hoc fiāo
re publice utilitatis ut oēs creditores ī
uitentur ad mutuandū sūm glo ī dcā l si
quenit Et nō q creditor pignous tenet
de dolo latā culpa et leui q contracte
celebrāt ḡtā vtriusq; ut dicit hic tex
et dixi ff de ⁊ ⁊. Et ideo non tenetur de
leuissīa culpa et de casu fortuito nisi fue
rit ī culpa Quis aūt habeat ꝓbare uel
creditor casum uel debitor culpam ḡdu
dit hic glo fi q ad veritatē ꝓferendā ꝓba
dic p̄ter bar. et glo ī l si quis ex largi
tatis ff de edendo et veritas est
quā potuit bal ī l si creditor C de pig.
act. si vꝫ q creditor debz ꝓbare amis
sionem ī hoc ḡdo oēs glo et doc dꝫ
ay idem creditor debeat ꝓbare se amisi
se sine culpa ut tenuis latronū et tē
debitor debet ꝓbare culpā ut d. l si cre
ditor ꝓmo Quero Rndam aūt sic casū
hn regulariē non venit sine culpa ut
furtum et tendit ut ff dixi ⁊ ⁊ ⁊
et aūt creditor debz ꝓbare eciam sine
culpa se ꝓdidisse q̄d ꝓbabit ī furto p̄
bendo rem subreptam p̄ter ꝓsonam de
qua verisīle ē ꝓdere debebat l angarīa
ff eodē. et ī incendio ꝓbando tenditū
ortum ī aliena domo l. si quis ff ad l.
aquil Item nūqd possit ꝓbare creditor
amissionē casu fortuito simū per unu
testem dic q non ꝫ debz ꝓbare per
testes sic et custos aliēn. qui debet ꝓ
bare aliena a furtis alienis sine eius
culpa l si quis fundū ⁊ Imperator ff lo
ca. Sed ī amissione insūt quia ⁊ ꝓbat
ff eodē. l si C de fide instru. ffortē
tñ sufficeret ꝓbare per circūstantias puta
si testes viderūt creditorem tunicā
ferre sūā cum equo pignorato uel
mandato et deinde ḡcurrere sine equo
et ḡfugientem se denudare a latronib;
q ī silua ꝓsecuti ꝑ querūtur Ex quo q
cludit ꝓsumptione q ī casu latronū ꝓ
derit ar. l. nō oēs ⁊ a barbar ff de
re mili et q̄d no hac ī l si ⁊ ⁊ ex argen
tariis ⁊ cui vero ff de edendo sic ī silt
si quis ꝑdatur mortuus ī aliq̄ via uel ī
aliquo loco ꝓsimo ꝑsimꝫ ab eo q̄ magis
frequentabat illū locū ar. l si cui ⁊ hūs
de ff de actū sim. angar. de ꝓu. ī l. iusto
ex̄tore ff de usur.

De verbor obligator

Verbis obligatio ⁊c

Obligatio verbis contracta ap
pellat stipulatio et eam pducit q ī tercio
gatione p̄cedente et rōsione sequēte Et q
ex ea oīt duplex actio ſ certi ex stipu
latione et actio ex stipulatu Et dicit
stipulatio quasi obligatio firma sicut
stipes h. d. usq; ad ⁊ ī hac Et nō ꝓmo q̄d
sit stipulatio ut hic ī glo ī verbo stī
pulam Quia stipulatio verborū est q
cepto quibus ille qui interrogatur dat
uel ferīum se illud q̄d ī terrogatus ē ꝑ
dere l ḡnta ⁊ stipulatio ff de v. ob C. nō
q de nā stipulationis ſt verba et loquela me
diante assensu et intellectu et ideo neq; mu
tus neq; surdus neq; ille qui aliter ꝓnūt sti
pulari l. i ī pn ff e nec sufficit animū ve
rum exprīme non obligat stipulatione
ex nātūe ut no glo l. i ⁊ si q̄s mus ff e
Certi ī aliis contractibus q assensu ḡhūt ut
ī mutuo ubi mutuus et surdus obligāt
ut dixi ff quibus non ē ꝓmissa fides ⁊ ⁊
Item mutus et ille verba stipulationis ī
quirit ordinē ſ ut ꝓcedat interrogatio
et sequat rōsio Quid aūt si aliqs
q alius amisit alienū nec aliqs de inter
rogatione p̄cedente aliq̄ ꝓsumeretur inter
rogationē p̄cessisse dic q sic si verbum
ꝓmittat ꝓferat a tabellione non aut si
a teste Nam ꝓbus dicit testis q ꝓmisit
tali nisi q dicat q ille ꝓmo interrogauit
non sufficit ut ī glo notabili ī l. i. C de
usur C. nō q q̄n ī stipulatione dedu
citur res certa datur actio ex stipula
tu et si res certa deperiat ī alio ca
su ex q̄ stipulatoris agitur ī certi con
dictione ut hic ī glo ī v. ex stipulatu sil
lut tritici ī dote ꝑ qua datur actio ex sti
pulatu quātūcūq; dos sit certa et si
stipulatio non fuit interposita q̄ lex fin
git etiam interpositam l. i ī pn C de cā
duc. ac Quid aūt valeat stipulatio
certe rei dicit glo ī verbo certi q nō
q dando nostrum liberat ꝓmissor sed ho
stillit ī tribus casibus ſ ī dote et ī lega
to alimentorū et ī refectione vie ut no
ff de legat ⁊ si generaliter Et probatur ī l.
si ita stipulatio ff de v. ob ff e licet aūt
certitudo vicīat stipulationē tamē po
terit declarari per circūstantias puta per
cedentes ꝓsumptiones et cōnes ut si mi
huastis michi x et postea promitto tibi x
intelligi de hijs x mutuatis non de duo
decim si promitto tibi x ꝑ stipulatōm que michi
mutuasti deinde alia vice sibi per stipu
lationē ꝓximi x que michi mutuasti ī
telligitur ī dubio de alijs x nisi dis
aliud ī hac promissione precedēte sim bar
l. i eod ff de v. ob C. nō ī verbo fir
mus q dicebatur res feudal solz fieri ba
culo spinte mātello uel anulo hoc tñ
non ē de alia obligatis emphiteotici ul

feudal nec per talem ꝓtestatiõ trãsfertur
possio rei q̃d' secus est per traditionem da
tum ut ff de rerum diui. ¶ Item si q̃s in
eo de quo dic per d' ī c' hñficiũ ecclãsti
cum de re mob' li vi. Et ꝓtestatum tñ sim
aliquos credit' ꝓtestat' ues apphendedi pos
sessionẽ sua auctõe ut no' ī c' de ofic
ẽi seu coll' x.

In hac cum re Olim ī cõi hẽda
verborũ formula
hic ꝓsertã qua hodie reiecta attenditur
ꝟsensꝰ et ꝟsonas intellectꝰ verbis tamen
ꝟgruus declarat' et ī eis ꝓceptiue ligua
tum diuisitus non curatur. Quomodo se sti
pulantes intelligãt l. d. usq; ad ꝙ oct.
nõ ꝯ q̃ ꝓ solẽpnitate verborũ erat olim
ī stipulãdo hodie ī reiecta nam olim ꝓ
quecũq; verba fiebat interrogatio per eũ
debeat fieri ꝟsio ut spondes spondeo ille
aut poterit ꝟdere ꝓ quecũq; verba
ꝑdonea ut facias dabis promitto spondeo
sic vnq; et silẽ ut dicit glo ī l. oĩs c
de obligat. et omit strip. et verba stipu
lua et tutelia ī stipulatione non valeat
ee si quis alij respondeat non possit
uel non sit ꝓpotens uel dicat ut ma. vnd
q̃ casus ut hic et ī glo. ī verbo ꝟsensit
q̃d' no. ꝓ libellum gibi et alijs actib'
iudicialib' ī non uitiatur licet aliq̃d
ꝟperflue addat. Quomodo stipulatio
ī glo. hui. ¶ Aliquid aut stipulatio
possit fieri ꝓ cyphera. et breuiatura
et hoc recitatꝰ dic q̃ non ut hic ī gl'
notabili ī verbo quibuscũq; scias ī testa
tore q̃ ꝓ alterãte signum nois collectiui
ut cum dicam azonẽ intelligam de bo
ne ut nõ ī l. si quis ī fundi uõlo ff
dele. l. de quo ꝓ. hic ī l. quod s. l. ff de
hẽ. inst. et ꝓ. glo. ī ꝓhemio ff. Et s.
illud aut ubi glo. dicit q̃ scribens ꝓ
signa non ꝟsecta punitur ee criminali
ter a iudice ¶ 2o no. q̃ diuisitus ligue
non ualeat stipu. unde notarius q̃ ee
fiee instrũ ut latinum et grecũ uel
teutonicũ tuetur stipulatꝰ mediante
interprete q̃ ꝛeferat uim verba alterius ut
hic et l. l. s. fi. ff c. ¶ Et creditur soli no
tario si sciens ydeomata ut l. si q̃s decu
rio c. de fals. licet al' uis soli testi non
credatur l. in re. ff. c. de testi. Ex si nota
rius non habens peritiã ydeomatis loquele
tiũ debeant adhiberi duo interpretes si
pnt hñ q̃ tuc non sufficeret unus ex si in
pnt ad actum tuc ī aliter de non alie cum
s. quid dix. et ī instrũ dicat notarius et
ꝑdicta sic acta fuisse mihi dictos stipulã
tes notario per interpretes tal' et tales
adhibitos ad interpretandũ et nolãtibus
dictos stipulãtes et idem ee potuit si
ꝯ iudex dum examinatur testes uel ee
ĩter ipos principales de quo dic per hanc et
angr. ī dcã l. i. s. fi.

Omnis Dies stipulatio aut ē pure
aut est sub q̃uentione ut
ī diem et ex stipulone ī diem statim debet
ꝑmissim si ante diem pen nõ pt et si
ob ī stipulatione appellatꝰ intelligitur
ꝑmissionis oppõ h. d. usq; ad s. ac si
ita licet aut debitor ꝑmittat solue ho
die uel ī die certa tamen non debet ee
ditor ī attenditur ee cum satis ꝑmittꝰ nec
pt̃ ꝑ tm̃ nisi ꝑcrim tota illa die ut hic dic
tur. Dies post illam diem adhuc statuet
sibi tñs a iudice ad solueñdũ arbitrio
suo q̃ ille ti' non est ī mor' detinãtur si
ī restitutio pecunia ubi ē nõ dicit l. ff
de obli. et ꝑ. uel ꝑmissor. Quodq; dicat glo
ī uerbo exhibitum de quo dic per hanc ī
l. utrum ff de solu. debitor tamen debet
agnito loco et tpõe offerre solutionẽ ut
nõ glo. ī de obli. ī ꝑn. Seruus aut ī dic
statuto alicui ad suam audientiam sed
ꝑ eadẽ die sine certa hora solita et ee
de nocte cum luminibus ex eã parte si pe
tat missã. ī c. ex illud de offi. dele. et h.
ī glo notabili ī uerbo ut non ei de q̃
dic per hanc ī l. qui ad ludos ff eo. Qui
tamen esse citatꝰ aliqs ut certa hora q̃
pareat ille actor ad quem esse citatꝰ non
ꝑt fieri alia hora q̃ tuc dicetur feriis
ꝑte non citatis l. aut qui alle. s. i. ff
q̃ vi. aut clam et ibi per hanc.

Ac si ita stipuler Stipulatio unius
ad utram stipu
latoꝛ licet exceptione repellat. h. d. usq;
ad s. sub q̃dam. Et q̃ inde esse possit
ꝑ. q̃ ī tpõe debet ut per. ꝛ. q̃ dilationes
ꝑma ī q̃ tempꝰ apponit causa dem
stratoꝛ ut hodie ꝑmittꝰ dare tuc stati
ꝑ ꝑ. ꝑ etiam ante finẽ diei l. liber. hõ
s. dece ff. c. licet detrimẽtũ ꝑ. a iudice
ei arbitrio ad solueñdum ut no. glo. ī
s. ꝑx 2a. q̃ clusio. d. q̃ apponitur tẽpꝰ
ei dilationis sine causa differẽdo so
lutionis ut ī exemplis ī scriptꝝ tuc ꝛe
gulariꝫ ꝑtꝫ q̃ cõstitui apposituꝫ
fauore ꝑmissoris sine adiectatꝛ ī actio
nem ut ī anni xm dabis l. non putabat
et l. si ī cause ff de condi. et demõ nisi
ī causa fauore libertatis ī quo sufficit ul
timũ diem capiẽdi licet non apletum
ut lego filio meo cum puenerit ad ã
num uicesimum l. qui filiũ s. fabius ff ad
trebel. sine adiectatꝛ ī ablatio ut l. q̃
ꝑmo anno ff. c. nisi uerba transferãtur
ad tempꝰ debitũ q̃ tuc ī sic ut sti
chus seruꝰ meus ãno 2o post mortem
meã liber esto l. si ita fuit libertas ff de
manu. test. si ī q̃ eã fuit x. annorum
l. si eum ff de le. i. 2a. clusio. d. q̃ tẽpꝰ

apponatur causa multitudis obis per tem
pora ut ꝓmittis annua nec singl̃ addendi
tres dies l nec s' nouissie ff qñ dies le
ce ut hic ꝛ glo i ꝛ pñ dicit oppositũ ꝛ
male sim bar ꝛ l qui hoc anno ff e tñ de
berur ꝛ pñ tpis et pen pñ sine ꝛ ꝑtracta
bis ut dcã l cũ qui ita et l scripti s' stipu
lato ff e sine ꝛ legatis l i e qñ di le ce
ꝛ q̃ casibus Et est pmus qñ ꝑstatio debz
fieri ob aliquã necessitatẽ qz tñ debet
solui tpꝛe illis necessitatis et indigẽtie
et si relinquat̃ p habitatiõe uel p alimẽ
tis l nec semel s' si ꝛ habitatiõne ff
qñ di le ce uel p victu et vestitu ut no
l firmi s' si co̅ta 2us casus est qñ ex fruc
tibus uel fructibus eiusdem rei debet fieri ꝑs
tatio qz tñ debz ꝑstari colligẽt fructibꝫ
3us qñ tempus multiplicande ꝑstationis
apponit̃ ꝛ executiõe ut si non soluer tu
li die debis michi singul̃ annis x qz ce
debet solui ꝛ sine tpis ꝓrogatione si
cut principale l hẽs ff si cer pet sim sal
ꝛ l i e qñ di le ce et bar ꝛ dcã l q̃ hodie
de v. ob Ex hijs gl̃ ꝑz q̃ aliud sit dicẽ
ꝓmittis hoc anno quo casu debetur ꝛ sic
an ei tempus apponit̃ multiplicande ob
vij Annua si debes ce ut hic ꝛ glosa
¶ Iz quid si dicã ꝓmittis x annua an ꝛ
telligatur ꝑpetuo glo dicit q̃ subintelli
quo ad vitã ut dcã l si stichus s' simplo
annua ꝛ dubio non sit ꝑpetua et ce tenz
ibi bar ne obligatio ꝓdat ꝛ tm̃tum l
semetipm s' si e de dona Et hoc vide ce
glo hic ꝛ ii° ut uti fiat Iz deus benedict
de plãb tenz q̃ ꝛ dubio sit ꝑpetua q̃ si ita
fuit libertus ff manumiss est Est tñ dcã
ter legatu annua et stipulatione annuã
qz stipulatio e vna et pura et cedit obli
gatio statim Iz legatu sit pura et ꝑ primo
anno est purũ et ꝑ sequẽs videz si con
ditionalia legata ut hic ꝛ glo Et si le
gatarius moriat̃ post primũ annum non
trãsit legatum ad heredem l si e de leg̃
et pro hac ꝛ dcã l stichus s' stipulatio
ff de ver ob

Sub conditione In stipulatione
conditionali
non nascit̃ obligatio ꝛ certum condicio
et stipulatio excepta sibi condicione si no
pot̃ exhiberi plẽ ꝛ vtri stipulatoꝝ sorti
esse rem et pen pt̃ tñ post eius mortem
Item licet moriatur utriusq; ꝑdẽte q̃
dicione tñ spes trãsmittitur ad hẽdes
h dicit usq; ad s' loca ¶ Nota gl̃ q̃ condicio
nal' obligatio e illa que sibi aliquo fu
turo certo differẽti ad utrũlibz Illa
est ꝑpetua e condicio que pt̃ se hz ad esse
et non esse qz dependet a futuro certo
ut hic ꝛ glo i et ꝛ ea obligatione con di
cionali non venit nec cedit dies ante e

uentum condicionis et sic interim no dicit
ꝓprie debitor ut hic ꝛ glo ꝛ verbo diffe
tur qd̃ secꝰ e ꝛ obligatione ꝛ dicit ut
hic ꝛ glo ꝛ vbo ex additionali ff de in
ter alios additionis debitor efficit̃
ꝛ mora dic q̃ non sim bar l qd̃ dicim
ff de solu Item an creditor additionali
dicatur ꝓprie creditor ut ꝙhendatur
a statuto faciente mentionem de condi
nibz dic q̃ largo modo sumendo creditor
etiam additionalis additione dubia et ter
tia dicit̃ e creditor quo ad effectum obliga
tionis trãsmittendi ad hẽdem l cedẽ dẽ
ff de ver sig et quo ad quedam alia ꝛ
notantur ꝛ glo l ii ff de acq et obli
Sed stricte sumendo non dicit̃ ꝓprie credi
tor nisi qui fidem alteri credendo seruat
ꝛ l i ff si cer pe Et ideo si statutũ dicat
q̃ ad petitionem creditor debitor capia
tur uel instrumẽ executionis mãdetur in
telligetur creditor largo modo q̃libz
habz aliqd obligatũ Secꝰ si dicat ad pe
titionem eius qui credidit qz tñ accipit
stricte s' qui aliquid stricte minuit ad
fidem secꝰ qui sim bar ꝛ dcã l i ff si cer
pe et l si quis ff de v. sig ¶ Sed quid si tes
tator mandet alicui suis satisfieri dic q̃
intelligit de debito efficaci non aliter dice
qd̃ pt̃ per exceptionẽ repelli sim bar ꝛ
l si ita quis ff de solu Nota
ꝛ v. si quis item q̃ stipulatio additionalis
negatiue accepta cuius complementum no
pt̃ fieri nisi per mortẽ aspiciatur stipula
tionem accepte ꝛ diem mortis Et ideo verũ
casui solum post mortẽ agitur per hẽdẽ
licet una additional' alia ꝛ diem certum
cui licet certum q̃n ut hic ꝛ glo ꝛ vbo
pruno Nota no ꝛ ii° additionali q̃ spes
additional' stipulationis trãsit ad hẽredẽ
secꝰ ꝛ legato uel hẽditate additionali ut
C de cadu tol l i ꝛ sinauit Et nota
ꝛ q̃n ꝛ stipulatione steruerint firmi stipu
lanti volenti ꝛ ꝓspice sibi de hẽdibz qd̃
secꝰ ꝛ ꝛ legato et hẽditate additionali ut
hic ꝛ glo fi

Loca Stipulatio additionis loco solu
tionis ꝛ pura ¶ hz habet ꝛ se dila
tionem attendi ad locum et ꝛpossibilitatẽ
attendi ad locum vicine stipulationis
h d usq; ad s' additiones nisi esset ordinatũ
per pactores ut hic ꝛ glo Et nota q̃ h
ꝛ iudicis sit arbitrium tempus s' xx mila
ria ꝑ quolibz die l i ꝛ si q̃s tanto tempo
ꝛ citacionis datur tempus arbitrio iudicis
cum sit tota qualitate ꝓsonarũ distan
tia loci ex qualitate ꝛpis ¶ Nam ꝛpedi
bilis et aduersus iter agentibus non cogit
Si tamen ante tñ sibi a iudice statuti
ad locũ ꝓficiat debet ad ꝓmissum ad
implẽ q̃ ꝛ certis ꝛ locis ꝛcipitur l cũ

mmo ff. auro itm ff de v ob

Conditiones que Condicio ſ
eſt de ꝓterito uel ꝓſenti non ſuſſpendit
obligationē ſ̄ ſi eſt uerū ꝑdiderit actor
et ſi eſt fl̄a impedit eam̄ cum ꝯa h. d uſq;
ad ſ̄ non ſolū dr̄m̄ quīt ꝛ adictione de
futuro ſ̄ obligationē ſuſſpendit ut ē ē ſ̄
ſub adictione ¶ Nota ḡ ꝙ ea que ſ̄ de
futuro ſ̄ certa ꝛ certū natura et aliq̄n
ſ̄ certa an et q̄n erūt ut ſi tradi oſtil fr̄
erit alī certa an et certa q̄n ⁊ ſi mo
riar et ī iſto non deficit obligatio Et
ideo interim ſolutum non rꝰpetitur l.
ſub condicione et l. nam ſi morar cū ſē
ff de condi mde Et utrūlibet ffm dic²
adictio ſ̄ ſtatim ē uerū ul' fl̄a Nam ē
certa ꝛ certum natura ſ̄ illa que ē de
futuro ſolū ē cū quo ad naturā natu
rante ꝛ deum Eſt enī duplex natura
ſ̄ naturans et naturata ut hic ī glo ī
uerbo natura et per glo ī l. ēſpiciend
ff ſi cer pe Et nō ꝙ adicio de pēn uel
ꝓterito dic² ītrue ſtirmare ⁊ annullare
obligationē ut dicit tex ſ̄ potiꝰ dic²
eis naturam ītrinſece et ſic unā ꝓbatū
non ꝓbatur hic ꝓbationem ſ̄ ītrinſecū
ſicut hīc ut ibi Ernuſti dnē aiam meā
de ītrino ītrinori ⁊ ꝓhibuiſti ne uret
ad infernū ut no glo ī l. adicio ī pcīō
tū ff e et ꝓ ange ī l. decē co ti

Non ſolum Etiam fīt poſt ſti
pulationē deduci
ſiue ſint ī faciendo ſiue ī non faciēdo
ſiue ꝓtm ī faciendo ſiue nō faciendo ⁊
eis utile ē addē penam h. d uſq; ad ſi
¶ nō ſ̄ſilī legī ꝙ ī obligationib⁹ ſic
cū adiciantur pene q̄ eis ſuccedit obli
gatio ad intereſſe l. ſtipulationes nō dub
ditur ſ̄ celſꝰ ff de ver ob et plato ad
intereſſe ē difficil ut l. ſi ff e de pto ſti
Et ubi ē adicta pena non ēſpicim⁹ ī
tereſſe eciā ſi mr̄ tereſſī ꝙmittꝰ pe
na l. in ff e Et no hec glo ī uerbo pro
bare ſualet ꝓbatur tereſſe q̄ cont⁹
culpoſum ꝓbatur per teſtes cont⁹ dolo
ſum ꝓbatur per iuramētum et ideo ſi
hoſpes denegat reſtituē valeſid uel aſſ
tituit daſſigillatū uel reſignatum ꝓbit
ſeculariꝰ ꝓbare tereſſe ſicū ſ̄ uīt ſibi de
ficētes per iuramētum ſiny bar ī l. in
actoribꝫ ff de ī lite iurā Et l. ſi q̄n C uīn
in Et per ſimo ī ti ſi q̄d metꝰ eū Et
adde ꝙ licet de intereſſe poſſit valeſie
ſit plurū ſi cumē iudex eſtat ex aliq⁹
ēſtimationib⁹ ex ſuo officio accipi debz
ī eis ydēpnitatione ſicē l. i. C de ſen ꝙ
ꝙ co et ibi per bar et l. ſēp ſ̄ iterdū
qd' ui aut clam facit qd' no ī l. ſi ex pau
ſtula de le ij ff Ay aut pena ī ſtipłone

adicta ſemel exacta poſſit iterū exigi ſi nō
fiat dic⁹ q̄ non niſi ſit dictum ꝙ toties ꝙ
mittatur quoties fuit cont⁹ factum ut h.
ī glo fi et l. qui fidem ff de tranſact ſic
adde ꝙ uerū ē non ꝓt exigi ſi ter et ſtim
ut pena ſ̄ alterū actori debz ſē ꝙtent⁹ l.
ſ̄ptum ſ̄ ſi ſtracto ff de pac niſi ſit dam
ultimande ꝓt ut l. qui fidem ff q̄ d' ſi
ſi quis ꝓmiſit ſub pena non petē uel
ēſtionem non mouere q̄n dicit⁹ petē uel
ēſtionem mouere ut ſic tradat ī pena
et ſ̄d ſi eam ꝓmittat ꝓpter̄ ſ̄ceptū mo
uere ēſtionem dr̄ ꝑ glo et bar ī l. am
plius non ꝓt ff eōm ut ha

De duobꝰ reis

Ut ſtipulandi Duobꝰ uel
plures
ꝓmittēdi et uīſis ſ̄ ꝓmittē et uīſis ſtipulare ī duob⁹
ꝑſūmit niſi aliud actum ſit tacite uel ex
ꝑſſe ꝙ ſint duo rei ſtipulādi uel debendi ſ
unꝰ⁹ et eiuſdem obligationis et rei Et
ideō eadem ēſtitutione duorū reorū ꝓ
mittēdi et ſtipulādi mduit et ſōlutio u
nius⁹ correoꝝ uel ſolutionis ſ̄ceptio totale
obligationē extīguit et diſſoluit dūmo
do non ſteruenit ī ꝛe uel quātitate ⁊
ſtitutionē duorū reorū non ītendit h.
dicit uīſ ad fi ¶ Nota ꝙ plures ſimul ꝓ
mittit uel ſtipulātur ī duo ītelligit
ſolum uīſis ꝓmittē et ſtipulari et ideo
obligant² ſolum ꝓ rata unusquiq; ꝙ niſi
ēſtituatur duc rei ꝓmittēdi uel ſtipulā
di ꝓ quoꝝ declaratione ſubiecta nouē
ſſiti 1ᵐo quālit et quō ēſtituātur
duo rei 2ᵈo an ſit aliq̄ tēpus hodie ꝓ
tum nouiſſīū 3ᶜo an ſolutio fīt⁹ uni uel ab
uno ex duob⁹ reis liberet aliū uel ab alio
4ᵗo ī qua obligatiōe ꝓmittēdi ēſtituē duo rei
5ᵗo an ī obligationib⁹ indūdis ēſtituā
duo rei 6ᵗo an et q̄n duo rei uideātur ī
uicem fideiubē 7ᵐo qua actione ītercē
quemlibē exerei 8ᵛo qualit ex reis debē
di uel credendi ꝓueniat alteri 9ᶜo an di
uerſitas ſpeciat ēſtitutionē duorū reoꝝ
Ad ꝓmū dic ꝙ duo uel plures rei ēſtitu
untur pluribus modis ꝑ⁰ ſi eſt actum ex
ꝑſſe ꝙ ſint duo rei l. in v et ꝓmde ff e
2ᵈo per dēonem eunde ut hic et l. ij ff
e 3ᶜo per dēonem ſolidum ff e l. in ſ̄ ubi
4ᵗo ꝑ dēonem ſibi et ſi pluribꝰ de le ij
5ᵗo q̄n ītercurrerit obligatio copulatiua
et ē unius actꝰ ꝓmittendi et dic rei
expſſionꝰ ut ego dabo et tuꝰ dabo ꝓ
mittimo uel tibi dabo et tuꝰ ꝙ ꝓmitto
l ſtipulo iſta ſ̄ eū ff de v ob Sed ī ob
ligatione alternatiua ēſtituitur duo
rei debendi ī diſiūcte l ſi ex toto ff de le
l. Sed rei credendi ēſtituitur ūn dem

ist vnus futur obligatus et deo debitor soluat
l si tcio aut sero ff de le ij ¶ Ad 2m vz an
sit hodie dubd inouatum dic q3 ī duob⁹
zeis credendi nichil ē inouatum ī modo
ostituenda nec ī modo exigendi sm hoc
ī l vij ff e Ex ī duob⁹ zeis debendi
silr nichil ē inouatū ī modo ostituendi
q3 modus pdictus ita ostituit² hodie sic
olim ut sentur hic gl' ī v⁰ spondeo et p hoc
ī l ij ff e tangit ī de fideiuss ℭ si plures u
bi est glo Ex inouatum ē ī modo exigendi
q3 licet hodie sint duo rei obligati ī solid
tm hnt benficiū nouę ostitutois de duob⁹
zeis et vnus ex eis tenetur solum p sua pte
et non ī solidum q3 ois ex ipis et
soluendo dicit si alter eoꝝ absq; uel ī
soluendo uel si hanc benficio essz renū
ciatum ut ī auc hoc itā C e et Ex ī gl'
fi Item q3 duo rei debendi quemadmodu
vno uel duob⁹ cum ptestatione q3 vni
ca solutione actor est oneri debet nec
gradū cōi exactōe nec pte cōi vnum
pcedi et cōi alio supsedē ut dicit auc
licet ita C e et per hoc ī l ij ℭ fi v⁰
no ff e Et ideo dicit notary ī instrū
et obligationib⁹ duoꝝ reoꝝ debendi
tex benficio nouande ostitutionis q3 dicit
ostitui⁹ et dicit auctoritas hoc ita hnt du
o capita s3 quodam causę cōi exami
nādę et quada diuisionis s3 exactoris Et
dum subdit ī instrūs et epla dicit²
adiuuāi sine benficio de fideiussoribus hoc
dicit ad cautelam ppter opinionem q3 ē
ay duo rei dicātur tenere fideiubere de
quo ī dicit et per hoc ī l si ex duob⁹ ℭ
fi ff e ¶ Quo ad 2m videlz ay solutio
fta vni uel ab vno ex duob⁹ reis vnus li
beraz alios uel ab alio dic q3 sic² duo
rei qui pnt ī solidum quemlz ut q3 ē
cōsideratum benficio de duob⁹ reis uel
vno ē absens uel tpis tēr solutio vni
liberat alios et solutio vni fta liberāt
ab alijs ut hic ī tex et ideo actor debz
petē eos q3demplum cū protestōe q3 vnica
solutione ē ostituta ut Wil gl' ī l i C
de fideiusso tuto Ex si solutio ē fta vni
correo cōsidui potit solui alteri correo l
q3 hoc ℭ ij ff de solu Et silr si credi
tor exegit ptem ab vno correoꝝ ex pte
legati potit exigē cōsidui ab alio l si
ex toto ℭ i de le i nec inde² hoc causa cre
ditoꝝ diuidē fauore legatoꝝ de quo p
bat ī l ex dictis ff e ¶ Quo ad 3m
videlicet ī qua obligatione et ī quo co
tractu pnt ostitui duo rei dic q3 ī quo
libz genere obligationis regulariter sic
ī quolibz genere pnt duo rei ℭ ex cibus
ascensu tacito l ay eadem ff e et hic ī
glo ī verbo liberat ¶ Quo ad 4m vi
delicet ay ī obligationibus indiuiduis

ut ī obligationib⁹ feudum et seruitus pos
sunt ostitui duo rei cum alib⁹ teneatur ī
solidum dic q3 non ex quo primat² q3 te
neatur ī solidum per l rem hēditariā
ff eodē et per glo ī l ij ℭ si cū hoc ff
de v ob Et ideo non habebit benficiū
diuisionis s3 dicto hoc ita C e q3 illa lo
quit ī indubiis Item fem vnus non
nocebit alii sicut ī correis ut hic dicit
per bar ī l ij ff e ¶ Quo ad 5m vi
delicet ay pnt duo rei fideiubē simil' in
dubiē dic q3 respectu creditoris agentis
non dicitur adiunctum fideiubere et sic
non hnt benficiū diuisionis necessitas fide
iussoris ex cpla diui adriani de quo be
ficio habes ī de fideiuss ℭ si plures C de
ostitu pecu l si missi ī duob⁹ casibus ī q3b⁹
videntur tenere fideiubē et hnt benficiū
de qd ff si sit hoc actum inter eos et cre
ditoꝝ l reos ff e et ibi p bar Item si est
color ostitutus a creditore l ij et inducit⁹
ff ad maced ij respectu obligationis et
actionis mādati uel negē g3 mt² seipsū
nuptiande si vnus soluit totum et uelit
repetē ab alio correo videntur ad iu
cem fideiubē ī duob⁹ casibus ff ex causa
onerosa quatenus spectat ad eū q3 hic
nitur l vir vxori ff ad velleya Item si
sint correi socij ex causa mere liberalis
ut si duo socij promittāt ī solidum do
re uel solue legatum vni soluat totum
repetat ab alio ītem sicut actione mā
dati q3 fideiusserit p eo uel actione pro
socio ut l ī l fulcidia hoc seruabitur
ff ad l fal de quo dic per bar ī l reos
ff ad l fal ¶ Ad 6m videlz qua ac
tione quemlz ītem ī qua actione
vnus correus soluēs totum repetit ab alio
ptem sicut q3 actione mādati uel negē
gestorum uel p socio uel ab alia actione dic
plene per bar ī d l reos ¶ Quo ad 7m
videlz quare vnus ex reis debendi uel
credendi pdicti alii viz petit liberari q3
pro nouatione sentētia et silr dic plene
per bar ī repetitoꝝ l ex duob⁹ ff eo ¶
Quo ad nouū 8m q3d diuersitas spe
cialis ostitutionis duoꝝ reoꝝ dic plene
bar ī l cū duo ff e

De stipulatōe seruoꝝ

Seruus Quidq; seruus sti
pulatur siue sti
pulet sibi siue dño siue
seruo siue ipsonaliter q3 futur
dño si venit al' q3 hēdi p eū dño ac
quirunt nisi stipulet² sibi ab eis tm p
respiciens q3 tm sibi soli et nō dño
q3 hoc dicit usq; ad 5m seruus q3 ¶ Nō
primo q3 hēditas regulariter acquirat q3
defuncti et non hēdis tertii et ideo hē

dicte tacite pt̄ seruꝰ stipulari et posteaꝙ
atur hēdi adeūt .qz adito hēditat̄ tralꝫ
retro ad tempꝰ mortis testatoris l. heres
ām ff de acq hered et l. si ex re ꝯ illud ff
e Et intelligꝫ qꝫ trahitur retro fictē et
non vere Et ideo statutum punies in
trantem possionem non habz locū ī eo
ꝙ intrauit possionē hēditate iacente id
heres postea audiens non poterit actiōa
re per l. un. ꝯ hoc uerba ff de negt̄ gest̄
ām ꝯ ī deū ꝯ illd Item adde qꝫ hēdita
ti iacenti non pt̄ fieri furtum ī tribus
casibꝫ s. qñ res erat pignorata uel amo
data uel ī qua usucapi fuit cōstituta alti
ut hic ī glo. ī iiō plenissime Licet aut nō
possit agi furti tamē possit agi crimi
expilate hēditat̄ cum pena ē ex̄ordiā
l. ij ff de ea expi hīō Et actione ī rem ca
ualet l. fi. C eo ti Ego no. ī v. Et nr̄ eq
ationem seruꝰ et filiusfamil. qz sicut ꝑ
qui dnō ita filiusfa. qui pt̄ ꝑ ī ꝓfectitijs
ī totum et ī adiectitijs quo ad vsumfr̄ ut
dixi ꝺ ꝑter quas ꝙ no. acq̄ pos ꝯ. et hꝫ
ī glo. ī iiō acquet Et obligat̄ pt̄ de pe
culio ex contractu filij sicut dns ex con
tractu fili l. i. ꝯ potātis ff de pecul Hꝫ
ī ēmancipatis discedentibꝰ qz pro delicto
pt̄ non dat filiū ꝙ noxa nec tenetur
emendare dampnū nec defendē filiū si
non vult hꝫ filiꝰ redimēdat̄ ī solidum
et ī expēsis detrudetur si non sit solue
do ī deū l. noxalem cum sequē hꝫ pro
delicto seruꝰ pt̄ dns dare ipsū ꝙ noxa
si non vult solue dapnū l. i. et l. noxale
ff de noxa Ego nō ī v. hꝫ cōi seruꝰ quicta
glo sup. verbo qꝫ ea q̄ stat̄ uel q̄ sibi
stipulatur dnō acquit et ea q̄ frō acqui
rit filiꝰ hꝫ tamē qñoditus acquirit dnō
ut hic ī glo. ī v. ꝯ dns Et ꝓz qꝫ stipla
ne agē et frī ō promittens filio nō tenet
ī pena si phibeat dnm ire qz non quat
dnō hꝫ stipulatione rōne actionis et ut
nexus ī ut. et queritur dnō ō tuī pro
mittens phibendo dnm ne tenerat ī pe
nam et per hoc ī l. qui seruꝰ nec et
seq ff Et intelligꝫ qꝫ stipula. utrinq;
ī ius ī ꝑtem seruet̄ debz obstare hꝫ in
quātum ꝑiudicia debz ꝑstare et frō sim
hoc l. ij. ꝯ i. ff de v. ob.

Seruus dñi Seruꝰ qui sibi uel dnō stipulando ꝙ
dno non uel ꝑsonalē stipulando ꝙ
dominꝰ ꝓpriis nōibꝰ qui eisdem hꝫ ꝙ
puis nōibꝰ eorū expressis stipuletur tūc
qui ꝙ vilis ꝙ ipse ius vnde stipulatꝰ sit
qz tūc solum ualet qui ꝑt̄ ī Item qđ non
pt̄ qui vni ex dnis quitur alii hꝫ. Et dis
tingue aut per nomē ꝓpriū stipuletur
dnꝰ et tūc sibi aut per appellatiuū et
tūc ꝙ dominꝰ ꝓtinus aut ꝙ vtrq;

et tūc ī spēm qđ pcedit si alia querētur aut
ꝑsumpto appetat de qua per hanc ī l. qui
seruꝰ ff e Sic et distinguē aut ꝑtendat
nomē ꝓpriū uel appellatiuū qui refutā
tur sātendo uel expō ut sic videatur ap
pellare silū uel cathē l. annua ꝯ actiōa
ff de ānu legā et ī c. i. ꝑpusisti ex̄ de testis
Item qđ hic dicꝰ de fīns hꝫ est locum ī
statore pluriū mercatorū stipulāt̄ sim
sims mgrīs ut acquiunt̄ ꝓ portionibꝰ
cōtat̄ si ꝑt oībus quere al. et qui ꝑt ul
soli et qui iussit sim hab. ī deū l. seruis qui
Hꝫ de mercatore scribēte ī libro uel cpla
expūso suo nōie ꝓpio et nōie appellatiuo
aliquid hoc modo Titius et socij ꝛc dicit
qꝫ scriptura est obligatoria scribēt et
pcedēd agitur ī statutoria tenetur qui
libet ī solidū Si aut̄ obligatoria alio
rum acquitur eis ꝓ portionibꝰ socie
tatis sim hab. ī deū l. seruis qui Item si
cut ꝓpius ab aliquo bona fide possessꝰ
qui ex re uel opa sua bone fidei et qđ
aliūde qui dno suo Ita et ī monacho
vnius monasterij uel ab alio monaste
rio bona fide possesso ut deū l. si seruꝰ
sim hab. Et silr que dicūtur ī seruo stue
tuario hui locum ī monacho vnius ec
clesie ut illi cathē qrātur ex aliis cau
sis sim hab. ī l. i. ꝯ si fructuarius ff e.
Et sicut seruꝰ quidꝫ querit qui dnō
suo ita qđꝫ qui monachꝰ uel queritꝰ
qui mōsterio qꝫ ī quasi possione illius
uni⁹ quersionis uel monachatus sic
pt̄ ō ī possione ꝓpie ptātis ergo si
quid sim hab. ī l. cum heredes ꝯ. si ff e.
Nam q̄ dicūtur de acqsti seruoꝙ ꝓnt ī
telligi ī acqsitā mōchorū sim imo ī
colim ex̄ de ꝑuilegijs

De ōne stipula
tionum

Stipulationum ꝛc

Stipulatio ī genē generalissimo
ponit ger̄ species s. stipulatiōes
iudiciales stipulationes ꝓtorias quictō
nales et ḡes Iudicial' stipulatio ē que
a iudice iudicij officio ingrediēdi ei ius
et equid videtur fuisse introducta Pretō
ria que a ꝓtore mortua iubet̄ heres po
ni et a iudice viuo heredi Conuentiona
lis ē que a quictione ꝓpie descendit
Cois que non ī totum ꝓtoria nec ī to
tum iudicial' sz ex utroq; ptē assimilat
et z̄az spēm assimilat seu facit Sic hꝫ
est que nōiam ī se ꝛcludit s. iudicialē
et ꝓtoriā hꝫ. d. usq; ad fi Concor. ꝙ oīa
l. ij ff de ver. ob Et omisso intellectū gl
que non habuit sanū intellectū dicē de
iudicialon et ꝓtoriam stipulationē Et
ultius duabꝰ dicis posit hic ī glo. ī v.

de diffōne stipulationū

venit dic q̄ pretoria ? que a pretore moderno
ut edict pretorid sunt introducta ab aliq; p
tibj nūc scripta ? de nūc nāli gen et caul
q̄ extat sine habeatur inder pūl sine ?
cidentē sin bar nī dēū l ḡnūm ¶ Nom g̃
q̄ cautio de dolo p̄cauto ē iudicial et cam
p̄stat creditor cum pignus restituit q̄ debz
cauere de suo dolo fro et neglecto Et sili
ille qui est ademptionē q̄ restituēdum re
mobilē cum usumptionē cōpleuit post lit
gē ut hic ? gl ? ille dolo Silr cautio de
p̄sequendo seruo fugitiuo et restituendo al
de p̄cio soluendo ē iudicial Et hāc p̄stat
ille qui per noctum abduxit suum alie
nū q̄ postea aufugit Et silr emptor sin
vicios reddibitoria agēs debet cauere de
suo qui fugit sine eius culpa p̄ cēptoēz
ut restituendo emptor ut hic ? glo ? vbo
p̄sequendo 2m aūt medium diuisionis f
Prouocato dicit ? tres spēs s iudicial
quictional et his q̄ dic ut l ff de p
ta stipu et hic ? tex ponit ? tria exa p
uocato Et nō sūpter uerbo quictionales
quicta gl sūpter vbo aphendē dato q̄ re
gulariē ubicūq; pē ḡnī ibi pē stipulā in
terpon ffallit dicit glo ? iō pone ? hō
hoiē q̄ē possim emē si nō stipulau si
dic q̄ nec emē ? eius p̄dicti si ? p̄
uidicti venditoris sin bar ? l liber hō
ff de v ob q̄d limita nisi prassius se ve
nūdari ut p de emē p̄so s sin Item
no ? v ḡmens q̄ emptio pupilli rem
saluam fore q̄ p̄statur a tutela cui tute
la decernitur est hic pretoria si tamen
p̄statur ab vno tutore alijs p̄cedendam
hic ē iudicial Silr stipō de cauto q̄n ?
interpon ? a procuratore actoris ē p̄toria l
non solid q̄n alieno ff de ḡnī si q̄n
interpon ? a procuratore ut ē iudicial
l p̄pon q̄ si et ib co ri Item stipula
duple ? introducta a p̄tore ? cetio et
alijs aedilib q̄ ab edilib curulib Sed ?
alijs uerbis p̄cessit est introducta ut
q̄sulte l emptori duplam ff de euic sin
bar et am ? dēū l q̄m ff de v ob ¶
Quis aūt sit effectus alij p̄toria cuiāl
regulariē durat ānō q̄ tñ durat offim
p̄toris si cuil ē p̄toria ut ? de p̄ce tēp
ac ? p̄n 2o q̄ cautio p̄toria intellig
cum fideiussiōe l p̄tor satisdat si alis
est cum nuda p̄missione nisi aliud dicā
ut no ? l sanctio ¶ de v ob Si ? iu
dicali inder addit et diminuit l ? oib
ff de iudi 4o q̄ ? curulibz uno hērde ñ
defendēte pena omittē q̄ē ocs l e
q̄ Carbo et l ? exceu ? ? solidū et l cū
ex eā de v ob si ? p̄torys omittē
solid p̄ p̄e l penales ? uiliano ff ad
l falc ¶ Quid si statutū mādat alī
casu stipulatio seu cautione interponi
an dicet p̄toria uel iudicial et sic effec
sing dicti habeāt uel non habeāt locum
Dic q̄ si statutum sit a p̄lō uel a gsilio
reputante p̄lij ut no ? l ? ¶ q̄ sit
lon gsilr et l aliud q̄ referetur de re
nūc hic erat cauē q̄ aūt sit a comite
Marchione uel epō et silibz q̄ sit sūbz
nigrādz hic erit p̄toria ut dict q̄ extat
et ff de ministr et nūc l unus aūt cauē
si bar ? dēū l q̄m et l si ff de pe dī.
limitat augē de perti Nisi comes uel et
marchio habeat iurisdictionē a scripto q̄ tūc
? q̄ ? statuto p̄li ff si aliud ? statuti
q̄ fiunt a p̄tore ? seu anchianis p̄li dic
q̄ si fuerit vigore cōsuetudinis cui ? p̄
pretorij si ex auctōe eius gessit a p̄lō vl
gsilio q̄ p̄dicti reputante ut l Item cōsul
q̄ decuriones ff Ac q̄d nūc nouū tūc ?
ut nūc cauē p̄m bar ? d ? q̄m ¶
Vltimō nom hic singulārem glo q̄ incipit
a medio q̄d ? p̄tio q̄ illud dicā medio
q̄d ? est separatum et abstractū a p̄cedē
tibz alijs cuius ratio q̄ nullam opinionem ha
cum eo et ideo si statutū non p̄t a
mera interlocutoria appellari tamē ap
pellabit ab interlocutoria q̄ iudex mā
dat seu declarat guarentigiatū executio
mādandum q̄ non mera interlocuto
ria si habz vim diffinitiue licet ab ipso
executio fiēd non appellā nisi excedā
modū ? executionis l ab executore ? q̄
ap non ceti sim augē ? dēū l q̄m de
ver obli

De tutelis stipulationibus

Omnes res hēs quē ? acq
rentiū nō sī
et que ab hoīe q̄rentio sī ex
empte ? stipulatoē deduci nō
p̄nt et euictē acq non ō ēsiderandū hoc
acq deuenient ad eūm a quo non p̄
cepē non ~~ēsiderant~~ vitiat ? hoc libet hō
aut nō ē ? nō q̄rentio tpe stipu
lationis tutele et sub q̄dictione ? stipu
latoē deducit ? h d usq ad q̄ si q̄s alii
¶ nō ex p̄ dicte gl l ? q̄ acq q̄ nō p̄t
subiici dñio nō q̄ 2o modis acquirit
ut ? glo non p̄t ? stipulatum acce
pere ita tam impossibilium vitiat q̄tus
cum ut hic licet non vitiat vltimus vo
lūtates ut ē de his mist ex ipressis et
ibi gl ¶ 2o no ? v ac si q̄s q̄ acq q̄ ? ?
acq nā uel ? nō q̄rentio nō p̄t uel
ē non p̄t cui uel fiēt impossibilitate
non p̄t deduci ? stipulatione ut est
acq sacra uel religiosa et silr hic no
minate p̄t tūc deduci ? alijs q̄ctibz
de quarū natura non ē transferre do
minū Inter q̄rentes tamē ut hic ?
gl ? iō sacrū dicit non p̄t enim epūs

deb; ẽſſe ignorãs ꝛ hyp reb; al' ſibi mpu
tauerit quare emeret ſi ꝛ uẽditor non
curauit ſcienter uel ignorãter q; ſalt̃
tenet̃ ad reſtitu; ꝛ ꝑ ff ut no ꝛ l li
ber ff de contrah emp Item intellige
q; non eſt ꝛ rem natura nec ẽ ſperat
non ꝑt ꝛ ſtipulationem deduci ut hic
ſecus ſi non eſt nec ẽ ſperat ut l
ſeq ſtipulãtes ſ; ſicut ff de v. ob ubi
pont exẽm de fructib; naſcentib; ſi n
naſcantur vno ãno ad ẽ ſupplent de
alio ãno Circa q; dic aut certe; loc;
adiect dematãdi vñ ſoluat aut taxa
ꝑmo caſu ut cũ dic ꝛ relinquo x uel ã
nua alimenta tanto et volo ſibi ſolui ex
reddit; ẽ ſi de reddit; nichil ꝓpi
at q; loc; appoſitus grã demonſtratiõ
legatum non permit uel animit l lu
cij de alimẽt; legat et l q; de le i et
l paulo ualuato ſ; ſi de le in 2o caſu q;
cauſa expatiãdi huic aut addatur rela
tiõ huic ſi vna ꝑ ꝓſtatio ut lego uel
uendo x corba frumẽti uel vini ex eo
q; natum erit et ſi nichil naſcat uel
grandine eſtimat nil debebit l cum
certum de vino et oleo lega et l ſi de
bitor ſ; uerſile de contrah emp Si
uero ſ; plures ꝓſtationes annue uel mẽ
ſtrue ut lego x corbas vini uel frumẽ
ti annuas ex eo q; naſcetur ꝛ tali lo
co huic q; deficit ex fructib; vno ãno ſup
plebit ex ſequentib; ut deo ſ; ſacra et
ubi per bar et l firma ff q; de le ee
2o nota ꝛ V ut ner ſtatim q; caſum ad
uerſum et fortuna liberi hoĩs ſpectare n
debem; ut hic et l mt; ſtipulãtem ſ; ſa
cra de v. ob Et ſic non debem; ĩſpice
q; euenit ꝑt q; ꝛ uerũ q; ẽ ad quã non
eſt ad illud ꝛgulariter deſtinata de quo
dic plẽ ꝑt bar ꝛ deo ſ; ſacra de v. obli
2o nõ ꝛ V nec ꝛpendenti ſi ſtatim q;
valet aut non valz et ideo ſi ſtatim nõ
valz non ꝓfumat poſtea licet ꝛpedim
tum ceſſat Si ſi ſtatim valz poſtea de
uenit ad caſum a quo ꝛtpe nõ poſſit
diuertat ut hic ꝛ V Item q; de quo dic
per bar ꝛ l pluribus ſ; et ſi placerat ff de
v. ob ubi mt; aliud dicit q; q; caſ; ſu
peruenies trahit ad eũdem finẽ ad quẽ
actus ipe tũc non uenit ut p de le ſ;
ex ſtricto Et ideo ſ; aſſignata ꝛ deo
uon ꝓpter vergeriam uini ad ꝛpiã licz
ſupueniat ducere non uidet aſſignãs
q; tenetur ad eũdem effectũ cui aſſigna

tione ſ; ut ſit ꝓſultũ mulier et ita tenet
glo ꝛ l ubi adhuc C de in do licet ſpe
teneat ſtrauchã ꝛ ti de donat mt; uirũ
et vx de quo per bar ꝛ deo ſ; ut ſi pla
cerit

Si quis aliũ ſtipulat̃ alienũ pro
mittẽdo q; ſ; regu
lariter non obligat ſecus ſi ꝓmittat ſtipulãti
ſuũ ſ; fructuum et cuniculũ h d uſq; ad
ſ; ſi quis ratio ẽ q; quis non obligat
ꝓmittendo ſtipulãti alienũ q; ſtipulatoꝛ
tuente ſe ꝛ ab eo ſtipulet q; ſua ꝛ
eſt l ſtipulatio iſta ſ; alteri ff de v. ob
ut ĩ e ſ; alteri ff allit aut ꝛ v hic no
tatio ꝛ glo ꝛ vo obligat ꝛ q; ſub q; tem
obligatio ex reſpectu extraneorũ et niſi
fiat ſuccedat obligatio ad intereſſe et
dum dicit gl' de ſtipulatoꝛ hic item d
q; illa ẽ ſtipulatio qua utitur notarius
ĩ inſtrũ dum dicit et ꝓmiſit ab oĩ
hoĩe et vniuerſitate ltime defendẽ ẽ
t q; ſibi liceat rem hẽre licere et ea
uti et frui ꝛ qua ſtipulatoꝛ venit ex
ꝓmiſſio extraneoꝝ moleſtatiuũ q; intel
ligit ex uerũ q; ĩterponit ſuper con
tractu de cuius natura uenit exactio
ut no glo ꝛ l mt; ſtipulãtem ꝛ ꝓ de
ver ob al' iſta ſtipulatio de ſui natura
applicãt ſolui frugẽ ꝓmittẽtis et eoꝝ
quas ꝓmittens ꝓhibere potest l ſtipu
latio iſta ſ; ſi quat ff e ffallit ex ꝛ mul
tis aliis caſibus notatis ꝛ ſ; ꝛ x ff Item
nõ q; ſi q; ꝓmittat ſe fructuum uel ſe
fructuum et cuniculi uidet ꝓmittere
frugẽ ſui ideo obligat Et adde q; ubicũ
q; ꝓmittit quis ſimplr aliũ fructuum
id ad q; ipe tenebit ꝛ dubio videt
ſe ꝓmittẽ fructũ et cuniculi Caſ; ꝛ
nonnull' quicta gl' ꝛ l quia aut ſ; q; et ſi
q; ẽtiam ff de oſtẽ pe ſim angel ꝛ deo
l mt; ſtipulãtem ff de ver ob

Si quis alij Alteri ſtipulari ul'
paciſci nemo ꝑt
plusq; ex ui; ſubiecte; ꝛ extraneꝝ tñ
ꝑt adici ad ſolutionẽ ſed ſtipulatio ſua
ſibi et extraneo valz ſolid q; ꝑte ſtipu
lanty ĩmediate Item ꝑt ꝑt ſtipulari
filio h d Nõ ex ꝓn q; alt; ſtipulari
uel paciſci nemo ꝑt ffallit ꝛ eo ex ſoꝛ
ſubiecte; ꝛ ẽne dñy uel obedientie uel
uſufr uel uſq; ſecꝰ ſi alio cui vñ ma
ſalli; duo non ſtipulat ner cuius exẽ
uitatis q; angel ꝛ l ꝛ cuiuſmodi iſtu ff de
v. ob et ꝛ alijs caſibus ꝛ glo magẽ no
tant ꝛ V uel q; notatis per bar ꝛ deo
l ſtipulo iſta ſ; ſi ſtipulor vt q; ſex mo
dis ꝓnt oẽs verba ſtipulationis ꝑo
q; verba ꝓmiſſionis offeruntur ĩ alteꝝ
ut ꝓmittis tritico et non valz ut hic
et l quidã ff de act ob ffallit ꝛ tritico

curatore et actore et ℣ filio et serue q̄ non
pñt offerre verba pmissionis pupilli adl
n pñs et dñs. 2o q̄ verba pmissionis q̄
ferāt ℣ ꝑsona stipulāns et executrix
et ℣ ꝑsona alteri⁹ ut pmittis q̄ dabis
tuo et tibi valz si mea mihi al' nō
et illi non datur actio si ℣ ꝑsona tua
alt uel actoris l. cum qui. ff. si actor ff
de oſſic pc. vel si procurator dicat pmit
tis michi q̄ dabit dñs meus l. pē. ff. ad
exhibendum. 3o. q̄ verba obligāt ex q̄
bꝰ stipulant sint ꝑsonalia vz sine ex
pressione ꝑsē et verba executrix sint ad
alia dicat ut pmittis q̄ dabis tuo et
tibi vz q̄ ea videt stipulat⁹ cui solui
facienda ℣ l. si ita stipulat⁹ ff. gris
gono de v̄ ob. 4o. ut veritas verboꝝ ſ
pmissi vni et executrix ꝑsonalit pro
ferāt ut pmittis q̄ dabis x vz q̄ tibi
ligit ꝑsona stipulātis ut deo ff. gri
sogono. 5o. cum veritas verborum offe
tui ℣ ꝑsona stipulātis et hꝰ clarius q̄ vz
nisi ℣ casu l. q. de stipu. suo ubi suus ſ
ipsum sibi stipulari non pt q̄ debet cū
diuersitatis nit stipulātis et rem que
℣ stipulatione deducit. 6o. et notā al
teri⁹ veritas verbi offert ℣ pt alteri⁹
ut pmittis michi dare q̄ vice et notā alti⁹
tuis et istis valz ℣ procure et negotiorū
gest ut est glo. ℣ huiusmodi ff. de le. i.
de ſluo. dic latius per hanc ℣ deo ff. si stipu
lator. ¶ 2o nō ℣ plane q̄ licet extraneus
non possit adire ad stipulationē si non ꝑ
est stipulant⁹ ut ſ. pe tamen pt adire ad
solutionē et ei pt solui tuto stipulato
re nisi mutauit stratū uel finit. q̄ a si
cute ut hic ℣ gl. ℣ v̄ cum seyo. q̄ nō
q̄ fideiu uel procurator q̄ primo erat bone
opinionis et fecit non pt solui postea mu
tauit adiectionem ut q̄ effect⁹ ꝯ rubald⁹
et iuſor ſm hanc ℣ l. cum ff. et l. si cum
curatib⁹ ff. de solu. ¶ 3o nō ℣ si ff. q̄
deo hꝰ posita mē ꝑsonas tenent diuersi
cum q̄ personis attribuit adeo q̄ licet
non teneāt stipulo ex pte unius valz tamē
ex pte alteri⁹ et sic pz q̄ utile per tuto
re non vitiat. q̄ ꝯ uerū ℣ sepulchris de
quo dic per hanc ℣ l. greca ff. illud ff. de
fidemiſſ et stipulāde filio sibi acquir. q̄
uis fictione una et eadē ꝑsona cōſet⁹
et sic vox unius vox alteri⁹ ut hic ℣ glo.
l. fi. C. de ꝑtuler. et alijs stipul. et xxvi.
q. iij. ſ. hoc aut.

Preterea mutilis

Stipulatio non vitiat. ex diuisitate ꝛ̄ſionis. Item ꝛ̄one ſubiectionis et pñdis. Item ꝛ̄one motꝰ hꝰ uſq; ad ſ. pupillꝰ. ¶ nō ex pñ. q̄ tñ ſio non aggrauet interrogationi vitiat tñsionē de q̄ dic ut ℣ glo. ℣ v̄. tñdat

et per glo. ℣ l. i. ſ. cum adiecit ff. c. ¶ 2o no.
℣ nam si hoc solū q̄ simplex rñdens ℣
interrogationi videt rñdere cum oībus
qualitatibꝰ añexis et appositis ℣ mutuo q̄
q̄ que ℣ pties dicūt ℣ sequentibꝰ
repetitis cē intelligit⁹ ut ℣ glo. et ideo
simplex rñdens ꝙsuisti ℣ tibi rñdere
cum oībꝰ qualitatibꝰ ℣ eis añexis et
idem ℣ teste rñdente verū cē ḡtia ℣ c
positis ſ. pñt per visum apprehendi q̄ hꝰ
tes. ¶ 3o no ℣ Item mutus q̄ pñs pa
tria et dñica ꝛ̄pedit stipulationē et q
uilē obligationē ſz nō naturalē ut ℣ gl
ozzi ibi. prem. et filia et dñs et frater
cum alio aut filio non obligāt⁹ ſuus
ſz bñ obligat dñm de peculio et pñ ſti
pulari dñō ut p̄ de stipu. suo ℣ pñ. ff.
filiusfa. bñ obligāt⁹ alii ꝑterq̄ ℣ pena⁹ aſſpt
macedoniā et vote ℣ glo. ℣ v̄. obligāt
q̄ intelligit de voto et zelo non voto
ſe datur⁹ aliquā rem uel publice uel
deo uel ſcis non obligāt⁹ ex naturali
ſine aſſensu pñs nec pt quenus ab eo
q̄ tplerat voto licet ab eo q̄ cogit re
tineri ſolui l. nulli C. de epiſc. et cle. Et ſi
dicat quō obligāt⁹ filiusfa. cum hꝰ tur
nalit⁹ et hoī mortali et deo immorta
li rñdet glo. ℣ l. si ſo. ꝛ̄. ſ. nota ff. de pol
licit. q̄ mutuo agit⁹ cum deo ꝑ eū ho
mine ar. l. alfe. ff. de arbi. Sed ℣ nota
ꝑsonali q̄ pt nomine ſe obligare ſine q
ſensu pñs l. fi. C. de epiſc. et cle. q̄ ℣ alle
ge si est pubes uel dolo captus q̄ cum
dolencia pñt ſe obligare dic glo. de delict.
puerorū et puerus mirabile q̄ deo ℣ ſo
refert greg. ℣ dialogo de quod puero no
uem qui matrē ſuam grauidauerat in
dicit glo. ꝛ̄. ℣ pñ. de clerici. ¶ 2o no ℣ si
mutum q̄ muti et surdi oīo et fatuo
ſi et mente capti et prodigi cui ℣ bonis
interdictum non pñt stipulari nec ſe
uel alii obligare ꝑ stipulatē ut ff. ali
os. q̄ tracta. fuerē pt q̄ quidē aſſensu ꝑficiūt
ut hic ℣ gl. ℣ ii. mutus ff. si surdus. et
et surdus loquē pñt oīo q̄ tracta. fuerē
et ee testim ut ff. cui non ē pmiſſa fuerē
tos. ſ. hic muti.

Pupillus

Pupillꝰ maior ſine cē ſine auctē tutoris
sibi acquirere et stipulari pt ſe aut sine
tutoris auctē obligare non pt. Item con
ſensus et auctoris pñs non ſufficit ut si
iuuenis ꝑpubes possit ſe obligare h. d. uſq;
ad ſ. ſz si ꝑpossibile. ¶ nō ex pñ. q̄ ipſe
cum careat intellectu non pt intellige nec
aliud sibi obligare ee cum tutoris auctē
ſtulti ℣ uno casu. ℣ quo licet careat in
tellectu ꝑmittit lex q̄ possit stipulari
pcm a tutore ꝛ̄ ſuam ſalua ſorte l. ſ.
uti. ſ. ꝛ̄ pupil. sal. fa. et dic ff. de auctē

pupillarem et adultū etatē ſz bar bñ ſcſt
eā ī l. i ff de noua Et adde glo ī l. ipube
rem ff de fund ſ dicit q dolumq; ē qui
dict² pubertati pximo alleñdo deñ greg ī
dialogo et ſ dicam ī de obl q ex delic ſ
ī ſūma ℂ Iō no ī v ſz ſ m pñs q filius
fa ipubes non obligat² ec² cum auctē
pñs q auctoritas pñs non ē ſufficiēs
ad obligandū filiū q' mtelligē ī hys ī
ſbus non ſtatur pñs pleno iur' ul' ſufficiē
llam ī eis pñs non ē ltim9 adminſtrator
filij ideo non ſufficit eius auctoritas ſed
tuē dari curator cum ſit ī pñte ut dicī
b de tute ī pñ et per bar ī l. fi ſ. i ff
de v' ob ſz ī hys ī quib9 pñs ē ltim9
adminſtrator filij bñ ſufficit auctoritas
pñs ad obligand filiū l ſi ſ. neceſſitatē
C de bo q li ſz filiuſſa pubes pōt bñ obli
gare ſe ſine aſſenſu pñs et pōt exigi ſed
ſi eſt decept9 reſtitui² dūmodo reſtitui
poſſit pñs matou l. ny ſ. ſz verū ff de mi
no Et que ſit ratio q pubes obligat²
auctē tutor et non filius auctē pñs dic
ut hic ī glo ī vbo pñs

Sed ſi impoſſibile Impoſſibi
lis adic
de natura affir-matiue adiecta ſtipula
tionem ipam vitiat nec ſuſpendit ſz
p pura habetur ut ex ea ptim agi pōt
Cōtor ff de v' ob l. Impoſſibil Et adde
quotuplex ſit ipoſſibil' adic ut no b
de hē mſtri ſ. Impoſſibile Item id q' n
pōt expedire mſi per vnū principē uel pa
pā uel nouā legē tollī ppt dict² quia
ad ymposſe difficile q' reputa²
ipoſſibile Et ideo talis difficultas vi
at ſtipulatōi et mō ymoſſionis fie² im
poſſibilitas ut dicit bar ī l aput ni
liant ſ. ſi de le i et l ſtichus ſ. cum
ſſ de v' ob Alia aut difficultas q licz
non poſſit per ymittentem tamē poſ
ſet per alia explicari nō ipedit ut ſi pmi
per mille marcas ymittit ut dicit gl'
ī l hij ſ. ex hys ff de v' ob ſ. lata et l.
hij ſ. ſi q's ita ff de eo q' cer lo Quid
aut ſit ipoſſibilitas ſeu difficultas hēdi
glo ī l. ſtichus ſ. illud de v' ob dicēs
q Impoſſibilitas ē q'n q' non pōt fieri
ipediēte nē uel ita' ſz difficultas ē q'n
q' non pōt fieri ipedimēto ceſſante Et ad
de q licet ipoſſibilitas vitiet ſtipulatum
et ipediat actionē actrā ut hic et l
Impoſſibil pall' tñ non ipedit diſtrac
tū ſz repetitionem ſoluti pmiſſi pe
cunie pmiſſe nō ſolute multi legibꝫ
mīdicto ſi erat ſtipulator l. ſi miles
C de condi ob cauſa et ibi per bar Nec
adde q ſicut ſtipō ipoſſibil' vitiat ut
hic ita et libertatis ādicionē impi ut
libero te ſi me ītituerit hereded vitiat

tuto ī pñ ſz pxima infantie exſpectatur ītel
ligi ut non poſſint ſe alteri obligare ut hic ī
no ī l. i ff de noua et l pupillus ner uelle
ff de re iur ſz ut poſſit ſibi acquirē et ſine
tutore exſpectatur pxime pubertati ut h' ī v'
ſz ī pxime pupillo enī ſi perfecte intelli
gat obligari pōt tutore auctore obligare
aut alii ſibi pōt ec² ſi ī plenū intellectū hā
beat ſec9 ſi nullū ſim glo ī l. ī negociis ff
de re iur Et ſine tutore pōt pupillus fieri
adicionē ſuam meliorem ſz non deteriorē
ut b de auct tu ī pñ Et ſchude ſim bar ī
dict l pupillo de re iur q' ipſum enī
intellectū non habet cuius ner nātu²
ex contractu ec² ſi aliud perueniat ad eum q'
intelligat q' puenit ex contractu p eo q' per
uenit ſz adicione ſine cauſa ad exhiben
dū bñ tenet l. ny et q' ibi no ff commo
Et idem ī pxime infantie ut h' ſ. pxi
bitus q' habet intellectū et ē doliciuꝫ cā
extēdo contractū ſine tutore obligat² nātu
ti ſi locupletior uel non h3 tutorē ff de
uſurꝫ l ſi et l ſi pupillus ff ad l fal Si
autē ſit locupletior uel dolū commiſit tūc
contractus non ex contractu ſz ex dolo et
adicione ſine cauſa et ad exhibendū ut
b dixi Item ſi contrahat cum tutore ſine au
toritate alterius contractus obligatur nātu² et
ſi lex reſiſtat contractui l pupillus ff de auc
tuto ſz licet pupillus iſte obligat² nātu² tñ
ex contractu habens ſecū obligat² naturaliter et cau
liter et ſic claudicat contractus hoc caſu ut b
de auct tu ī pñ et no glo ī l. pupillus ſ.
pupillus ff de auct tu Si aut contrahat cū
contractus auctore obligat² naturaliter et ciuili
ſz pōt ipſum ſi deceptus ē l. impuberes ff
de auct tuto Et intellige ec² q' obligatur
naturaliter et ciuiliter niſi lex reſiſtat ut
ī obligationibus ex dō inofficioſi ſibi acquirit ex
hi ſine ēt ſolempnitatibus pōt ſi aſſenſu ut
pōta diuortij pximor ſanguineorū nā
hys caſibus non obligat² ec² naturaliter ſic
nec pdigus cum bonis ē interdictū nec
miles de forma ſtatuti per l. ſi ad reſolue
dam C de pſidijs miles Adulter aut ſi
hz curatorem idem q' ī pupillo ſi non
hz curatorē obligat² naturaliter et ciuiliter
ſz deceptus pōt reſtitui l. puberes ff de v' ob
Si iudex aut litigatores minores ſine tu
tore uel curatore non iudicat ſibi ipſo
iure ſz ſnia q' eis late tenet l. dario C de
aduer pos et legatum et minores C ſi ad
uer rem iudi ſtillat ī iudicio monſtra
ner poſſionis l. fi C q' legi pōt no
ſ. dicit² ſtans ſz pximo ſtantie q'
pximo pubertati et q' pubes ī glo ī dic
ī glo ī vo pximo et l. pupillus q' pxi
ff de re iur ſz Io an ī addi ſpe ī h
de teſte ſ. i v' ſz nūqd frater pubes nō
ſeſtur hac diuiſionē ītrā ſtum ītel

actū licet mālis non vicier ut libero te ut
me hēdem ēstituas Nam turpia de un'
dicūtur ēpossibilia ut ē ꝙ aliqu auferat
tēplī lapidē facto gl' singlīs ē ī l cū do
natorīs C de trāsact' sīm an ī dcā l si im
possibil

Item verborum Aut absentes īt
pē contrahi stipulā et statuit mstrō donec plebeius
gerarīa illa die fuisse ꝙ dicit mstrīm h
d usq ad ⁊ post mortē Nota gō ex pri ꝙ
ter absentes non pē contrahi stipulā nisi
se exaudiat vīm non pē contrahi p nūciū
uel eplam sicut alij gnerā ꝙ ēsse per
fici tur ſz ī epla bñ pē interesse uerba
stipulationis ꝓpria sua ī pōna l ea ff de
do mt vi et ut ut hic ī glo ij C2o no
ꝙ statuit mstrō publico tm de debito
ī eo gnito ꝙ de pōna ꝓpria ī ea īserta
ī mstrō donec gerarīa plebeius ut hic ī
glo ī V2o ēmodo Filiū statuit mstrō as
serēti aliq̄ē talem patrē suū tutorem
pauperum pcm et filiū alicui donec g
tuum plebeius ut sic verba enūciatiua ī
mstrō publico emissa ꝓbāt mt gerulhē
tes Cassi est ī l optima C de contrhen
et gmit stipu et per bar ī l sciendum
ff de V ob Licet finito plebeiū et tri
utorum plantā per mstrīm publicū in
quibus dicit actum ī tali territorio et
sic per verba enūciatiua ꝙd ē verū in
ter ipsos gerulhetes et non aliōs ut no ī
dcā l optima et l cum aliqs C de usu
deli et ēē de censi C cum olim ī glo
ij Et per hmo de offi dele C cū ī usu
ī glo si Quidā aut rogabetur īstrm
et per quot testes fieret nunc opiō
negī dr bar gelidus ī dcā l ij ⁊ si dubi
tetur ff quēadmo test appi ꝙ si vno de
testibꝰ de script et ꝑ teꝰ sit ī instrō
ēdicit mstrō fuisse nullare fidem in
strō ut ei non credatur nisi esse test
suppositus Si aut sē alij testes ꝙ descripti
ī instrō volentes rogare īstrm tuc qz
īstrm gnere vnus duorū testiū ad
rogandum illud debent ēē plures ꝙ sal
tem tres ut no ī l ij in exercend C de
fide mstrū sine ꝓbetur duē sine in
duē qd ꝙ dicit hic glo de verbo tota de
q̄ innuit ꝙ ad rogandū mstrīm ī duē
duo testes sufficiūt Sz ad rogandum di
cēt requiritur plures de quo dr per
mmo ī C cū Johēs hē de fide instrū et
plē per salic ī dcā l in exercend C
de fi mstrū Quid aut si ī eodē die duo
mstrī diuersorū eiusdem dīe effecti
ꝙ sē gerulhē ꝙd' pulchr dr ꝙ si ꝓ ap
parere de prioritate tpis per ap
horā illud ꝓferēs sīm glo ī C si a
sede apl'ica de ꝓbēn li vi Si non apparz
pulchr fuerit sufficienter ut dr ut ī l ff
solu ma Si veritas est equale neutrū valy
ut no glo ī dcā l optima Et adde ꝙ ī m
strō tres mscribuntur ꝓstipulones ſ ꝙ scribe
ret et ꝙ solempne et ꝙ verba ꝓlata a no
tario fuerūt a ꝓtibꝰ ꝓlata l cū ꝓtibꝰ
C de ꝓba sīm hic ī l ij C de īspem vē
Quidā aut ꝓbet pactū scriptum dic
per bar ī l mudi ff de dō Et tangit
hic ī glo ī verbo ēmodo

Post mortem Post mortē gerī
stipulatio ut
post mortē stipulatoris uel ꝓmissoris
ꝙ ꝓdic ꝙ teneat' moriat' alē quid ꝓmis
sor ad aliqd teneat' ī d usq ad ⁊ sz et si
quis C Nota gō ꝙ actiones et obligatiōes
ꝓnt trāsire ab hēdibus et contrā heredes
Et sic ꝓnt gerulhetes et legata ēffectum
temporis quo gerulhetes celebrari nō ſ ꝓpter
eorum mortem si ille gerulhetes sit ī dubio
ut promitto uel lego tibi x cū morier uel
cū morieris uel ꝓmitto tibi fore domū
cum moriar ut hic et l vnica C ut ac
tiones ab hē et ēgrē hē trāsire ut ff de
le ⁊ post mortē et l si C de contrhē et ꝑ
mit stip Sz quid si fideicommissum est
relictum ꝓ mortem heredis ſ filij mi
pubetis an dicatur relictum ab hērē
hēdis an ipsō hērde dic ꝙ ab ipsō hēde
ideo non venit ītima filij ī fideicommissū
qd' secus esset si esset relictum ab hēde he
redis sīm salic ī dcā l vnica et bar ī l
cohēdi ⁊ cum filio ff de Vul et pu
po no hic tex ꝙ stipulatio debz ītelligi
sīm metem contrhentiū et hoc ꝑ ea ꝙ stat
de mēte gerulhentiū al' cū stipulo sit strictū
iuris non extendit' ultē ꝙ verba patiant'
l ꝙd ꝙ istrīngende et ita per bar ff de V
ob Et idem ī statuts ꝙ silē sē strictum
et ideo non recipit interpretationē extē
sīuā actuē imo cas obmissō hētur ꝙ
obmissō et remanz ī dispositione iuris
gib l gmodissē ff de libe et postū et
l si cum dotē ī ꝓn ff solu ma Sz exte
sīuā interpretationem possit hīc scripsit
statutū ī l i ff de mu et hono-

Sed et si quis Dies executiōis
precedens ī stipu
latione diem obligationis tractatur ad
diem ꝓfectē obligationis Item nalz stipu
latio cuius executio retardat' cū morier'
stipulator ꝓmissor uel ꝓ ꝙ d usq ad ⁊
si scripsit C nō gō ꝙ ordo ꝓpositꝰ nō
viciat stipulationē sz reducit' ad ordinē
qz verba trāsposita idem sunt Quo cō
stat de mēte Et ideo licet petam ī libel
lo meo debitorem cogi et appellā ad sol
uendum et ipsū ēdemnizari non vicias
libellū ut hic et l nec cū ff de solu de
quo per bar ī l ij ⁊ ꝓꝰ ff de Vul et pu

Et adde q̄ ordo a mē traditꝰ ē ſuandꝰ vide de actione iudiciali pu⁹ cognoſcendꝰ ē ut ff de act⁹ & iudiciales Et mē rogatio in ſtipulatione debz p̄cedē rēſionē ut ff de v̄. ob. i ꝑn et ff e. l. i. Et ordo iudiciarius ſeruandꝰ ē ſ. ut p̄⁹ libellꝰ offerat⁹ lit⁹ ofſ tes⁹ teſtes p̄ducēt⁹ ꝛc q̄ ſiūl fiāt q̄uo do ſi ꝑuersat⁹ vitiat ut dicit glo i l. platrim C de ſnīs Et debz ſtē p̄⁹ iudi cari q̄ executio fieri q̄t ab execūtione ñ eſſt ſchaindā l. i. C de execu. rei iudi Hec adde q̄ i dubio attendim⁹ ordinem ſcrip ture vñ ſtatutū p̄⁹ ſcriptum ſiue poſitū i volūtē ſtatutoꝝ ꝛtelligit⁹ p̄mo ſcīm ut i p̄ma oſtitutōe C ſ. ita tamē ¶ 2° no i v̄ ita dicit q̄ ſtipulat⁹ p̄ ita capi ut ha beat effectū ſolum poſt mortē p̄miſſoꝝ ut hic et ff ſ. p̄x et l. vnica C. ut actiones ab hēdi et hic ſimi⁹ cautela ut volens excludē filiū a hīa et ſibi retinē bona do nec vīuit q̄ vendidit aliena bona ſua et p̄mittat tradē dicta bona poſt mortem venditoris Nam tale debitū q̄d hz effectū poſt mortem p̄miſſoꝝ cōſiſtit⁹ ei⁹ alie nū ut l. hēditariū ff de bonis auc ui di poſ Et ideo ante detractū hēdium aufert filiꝰ ut dixi ff de falſa ſ. ſi ñ hz aparet de fraude filij t̄ſcindet⁹ venditionē ꝛſtrā ſine lite de quo per hoc i dē l. hēditariū ff hz ad ſufficiēs ſi ꝑ ofterat⁹ ſe ꝑtium ꝛceptiſſe videtur q̄ non quo ad p̄iudiciū ſi hz niſi aparat de zelo ꝛceptionis ar in auc ff ſi ñ nītē C de dona ant nup Et q̄d no. hic i l. per diuſas C mādati ubi di cit q̄ q̄n i ceſſione nō aparz de vitio ſo lutionis hz credens ſolum ofterat⁹ ſibi ſolu tum q̄ ceſſio p̄ſumet⁹ ſimulata facit q̄d notat⁹ per eū i l. poſt tractatum ff de donationib⁹

Si ſcriptum ſolēpnitas i verborū expſſio eſt aptꝰ ꝓpriēdē p̄ſūt⁹ ꝛcurrit i ſtipulatore Item quot ſūt ꝛei i ſtipulatore deducte tot ſūt ſtipulationes Et id vna vitiata non ſuſtinet ſtipulatū alia vitiari h. d uſq; ad ſ. alter hoc ut ultim⁹ intellige q̄n ſtipulat⁹ ē copulatiue ꝛcepti ſcīs ſi alternatiue niſi i ſcīmis ut no. gl. o. C ſ. p̄terea ¶ Ilo ex p̄dictis q̄ vīm p̄mitto adiectum i inſtrō a notario i telligit⁹ ſolēpnit⁹ ſ. per ſtipulationē ſiū ter rogationē p̄cedentē et ſūmariā nīſi oriem) ſubſequentem niſi ꝛtrariū pluret⁹ ſ. q̄ non fuit ſtipulō hz pactū q̄d potiꝰ p lītem per teſtes et ſic ꝛ ſolēpnitatē inſtrī p̄ plenā per teſtes ꝛtrīū nā ſpē hoc reddit⁹ inſtrūm fidē facit dicit q̄ ſtipulationē q̄ potuit ē ſtipulat⁹ facit ſiūl ut ſupra absentes uel ex ſūmariō ut i gl. nō h i l. ult⁹ gentilis ſ. q̄d ſcze

ff de pact⁹ Seruus mus ſi verbum p̄miſit p ſeruatur a teſte q̄ non ſtellē q̄ ſtipula tionem niſi reddat ſufficientem rōnem i cauſa ſcientie q̄ fuit ſtipulatio ut q̄ dicit q̄ audiuit ſine rogatione p̄cedēte et rōnem ſubſequētem Ratio dicit ſine miſtrīo et teſte et ſim Mar. de ſuno ut hic i gl. i q̄ notatꝰ ē pertꝰ et p̄ſi mit⁹ ſolēpnit⁹ facē ſcīs i teſte Et ideo ſi teſtis eſſz p̄tius ſtipulatōi ide eſſz q̄d i miſtrō bar i l. ſequēdi de v̄. ob. dicit q̄ ratio ē q̄ teſtis debz deponē de eo q̄d p̄cipit ſenſu corporeo l. teſtiū C de teſti et c cū cām eo ti hz ſolēpni tās mus non p̄cipit⁹ ſenſu corporeo hz mi dicꝰ intellectu notariꝰ vero uel alius q̄ ſcribit aliquā ſcripturā non debz depo nē de ſenſu corporeo et ideo intellē p̄miſ ſio Et adde q̄ non ſtatuit iſtrō facē ſi ta meſionē de aliquo actu ſi tūc tp̄re offerri miſtrī non fuit poſſibile talem actum ſtrūmentē vt ſi dicat⁹ i alienā re minoris viſo miſtrō debuit et viſo ſi aſtante hīnē fiam ꝛ Nam creditur de debito hz non de ſubaſtatione q̄ tūc n potuit ſtrūmentē hz xx dies dēt ſtare i ſubaſtatōe ut no. glo i l. i. C de mut hereſte fiſcū li. x. et ſic iſtū ſolēpnitatis exitū ſtem q̄am non fuit poſſibile tūc ſtrūmentē non p̄ſumit⁹ inter eaſdem perſonas l. optima C de contrahen. et q mit ſtip. ſi tamē ē talis ſolēpnitas cui p̄tes p̄nt renūciare l. doli v. diuiſum ff de donat Et q̄ ſit ſolēpnitas ꝛtrīa ſem et q̄ exitū ſem dic per hoc i dē l. ſe cundum ff de v̄. obli

Alteri ſtipulari Regulariter alteri ſtipulari uel paciſci nemo p̄t niſi ſit adiecta pena ut non ſua mitſit dari ei cui ſtipulat⁹ hz d. uſq; ad ſ. nemo rem ſuā ſtipulat⁹ ff de mūltis aliis caſibꝰ i quibꝰ p̄t ꝙs alteri ſtipulari ut no. ff e C ſ. ſi quis alij Et no. hic rōnem quare quis non p̄t alteri ex̄no ſtipulari q̄ tenet⁹ ſ. ſtipulatorē ꝛc ut hic et l. ſtipulatio iſta ſ. alteri ff de v̄. ob. ¶ 2° nō q̄ i penalibꝰ nō iſpi cimꝰ ītereſſe ut l. q. ſ. ſi tñ ff de v̄. ob. ſtillit aut q̄n non dicit⁹ hz per obliquū ſtrumentū⁹ ut q̄ phibit⁹ ſub pena petē a fideiuſſore petit⁹ a reo Nam fideiuſſor non agit ad penā niſi mīſit ſuū a reo non peti l. aduerſꝰ ſ. hz ſi cū fide iuſſore ff de arbitris Item ſtillit i mit tēdo a iudice appoſitū q̄ remittit⁹ ſi non iudex Item eſt uel aduerſarius ut hꝫ i glo i v°. et Item ſtillit q̄n pena nō eſt adiecta per ſtipulatōē hz per pactū i ſtrūmēto appoſitum q̄ ſolum exigit⁹ q̄n ītercēdit ſicut ex dictis de v̄ſur⁹ q̄ nō niſi

per stipulationem regulariter ꝙnt3 ut hꝫ
ī glo ī vo stipulat3 ¶ Qꝫ quero qualit3 de
hac forma verba qñ quis stipulat3 al
teri sub pena dic ꝙ prīs formam et scrip
tꝰ modis ut ī glo ij ꝑmo ut promittis
mi ꝙ dabis s centum non pene ut ibi
est mea dare 2o promittis illi dare al pro
mittis et dare penam et hyis duobꝰ casi
bus non tenz stipulatio nec ī prīe nec
ī pena nisi sit seruꝰ uel filiꝰ rōe 3o p
mittis michi ꝙ dabis illi al dabis mihi ē
tum nam pene et hoc casu habet locum
verba hui⁹ s et d s alti ī l stipulatio ista
ff de v ob videlicꝫ ꝙ ī penalibꝰ non
ꝑspicim⁹ inane ꝙ sine ītersit sine nō
aduttitur pena nisi ī casibꝰ quos dix
i ī ꝑce notabili 2o promittis michi se
xapienti vice et non⁹ tullio dare sub pe
na et tuū cedē actionem illi cuius nomē
sit substituend ut dicit glo et sic isti duo
vltimi modi tñ validi sī cum verba ob
ligatoria ꝓncipal3 ꝓferūt3 ī ꝑsonā stipu
lātis et executiua ī ꝑsona extranei et
verba obligatoria et executiua pena
lia stipulatoris ꝓferūt3 ī ꝑsona stipu
latoris Item qñ qs stipulat3 per verba
de futuro vice et nomē ut ī hac glo
ī l hꝺmodi dicit 1o quero an pena
facta valeā stipulationem qualibā dic
ꝙ non ut hic ī glo ī vo stipulat3 ꝑ
metū pene parēt3 ꝓncipali ꝓmissione
et si non paret3 pena petit3 et ideo nō
agit certū nec ego stipulator ad ꝓnci
pale ꝓmissum ꝫ ego tuū petam penā
ut nō ḡl ī dcō l stipulatio ista s si ī
fula et sic ē casꝰ ꝙ licet valeat pēa
pale tñ tenz accessorium et hoc io ē qz
hec stipulatio fuit alti ē ꝑter l qz ter
ci non assistit nichꝫ ḡ vi3 ꝙ sit ḡt l qz
ho ideo dicit ꝙ alteri nemo stipulari
pt resistit ut dcō s alti ꝫ si essꝫ cont
legem s qñ lex īsistit tuū si non tenz
pēa principale nec accessorium penale l non
dubiū C de legi 3o nō ḡro si non tz
principal3 obligno quō petet3 pena qz ibi
nulla petitio ubi nulla mora l nulla ī
tellis ff de re iud3 ī l stipulatio ista s al
teri dicat ꝙ de suo promissor prestabit3
late super pena dic ꝙ imo ḡstituetur ī
mora ꝑter cursum ḡditionis ꝑtdēte
interpellatore Nam interpellatio fuit pro
missori ꝙ det certum licet nō ḡstitu
at eū ī mora qz nulla ē petitio tñ
facta ꝓficuum ḡditione penalis stipu
lationis q fuit si non dederis pēa cum
ḡditis cursum i mora ḡmisso post ī
terpellationē pt lis ḡtestari super pe
na et pena et hoc tenet hic tex ī vo
plane ī dcō s alti ¶ qo qro usqꝫ ad
quantum possit apponi pena glo ponit
opi ī l i C de fen ꝙ pro eo et alii dicit ī l
si dictum ff de cur Cu ꝛgnde ꝙ pena pt
ascendē ī infinitum per noīa simplicia
multiplicia ut veni duo trec ut tenuit hꝫ gl
super vo hꝫ que quātum et hic Welt gl
ī dcō l si dictū Sz si apponit3 per dcō no
mina ḡtinuata siue ꝓspectiua siue mul
tiplicatiua ut duplum tripli tuū si ap
ponit3 super aliquo ꝙd de pēna metrum
ut vendis domū pro centum et promittis
de euictione sub pena dupli uel ḡtripli
uel sextupli et tuū sibi pt ascendē ī qn
tum velit ḡhenter et est eadē ratio ꝙ
ī pena apposita per noīa simplicia ut d
l si dictum Si aut apponit3 super alios de
pēna ī certo ut promittis de euictione sub
pena dupli et ea īcurrit ut loq3
dcō l i C de fen ꝙ pro eo et tuū nō pōt
excedē duplū uel quadruplū ut dcō l i ē
s oēs ī de actio Et adde ī spē de empt
et ven s l x sub pena dupli ubi ex
cessit an totum duplum sit pena an
vero estimatio Item si pe
na excessit aduerta ī fraudē assumpti sii
sit adiecta quidditatis sui rei siue datiōis
spēi dic per angē de pe ī dcō s alti
et per sal ī l oēs allas C de usur

Item nemo De eo qd futurū ē
suū uel de suo sibi
dando quis recte stipulat3 Item descen
dens adhibet circa rem ī stipulatione
deducta vitiat stipulationē hꝺ usꝫ ad
s ꝙ turpi ¶ Item ꝓmo ꝙ sicut nō
let emptio legitima uel stipulatio rei sue
pure fiat ī l extremo ff de contrah emp
et l certum de le i et l rem suam ff de v
ob ita non valz ee sub ḡditione si sua
futura sit ut si stipulor michi dari rem
sub ḡditione cū mea erit ut hic Si ali
stipulor sub alia ḡditione ut si navis ex
asia venit et tpūs exēpty ḡditionis nō
sit mea valz stipulatio ut d l nemo Si ali
terum fiat mea tuū ex causa lucrativa si
tenet3 promissor Sz si ex causa onerosa re
cuperet3 ad estimationē ut no glo ī dcō
l nemo ¶ 2o no ī s si de alia ꝙ dissen
sus ī corpe rei ī stipulatione deducte
vitiat stipulationē sīn apparz de dissensu
ut hic et l mta stipulatem s sicchus de
v ob Sz si non apparz et sit ī dubio tuū
dic ut hic ī glo ī vbo credideris et l sti
pulatio ista s ī stipulatōibꝰ et l quot3 in
stipulatōibꝰ ff de v ob Licet autē ī sti
pulatōibꝰ ī dubio qñ non apparz de dis
sensu et pt valere sim ītellectū veruꝫ
ut qz ambe res sint alienē ītelligat3 sim
mētione rei et debitor promittēdo ut d
s ī stipulatōibꝰ Deces tuū ē ī iudicijs
ubi si actor egit ad rem3 rei Et rei dixit
ꝙ ītelligebat de alia et ꝓterea negabat

ẽre ītelligi² fm̃ ītentionẽ actoris al' uel ff
dicerẽ se sensisse de alio nisi l. int² ītes
stipulatorẽ ff de V. ob. & stichũ Et sic ī
ff. actorius fauorem actori ī dubiis uo
de quo dis per bar. ī dcõ ff. stichũ Et ad
de q̃ ille fm̃ cui⁹ ītellectũ debet ītelligi
debet declarare ī cuius uim al' heres eius
declarare non potest ut ff. gl' ī l. pẽp
ff. firmẽtum ff de re uendica

Qꝛ turpi &c Stipulatio grauis
ī se turpe uel
ob turpem causam recepta deputat² ītu
l. et ꝺicionalis stipulatio ad hẽdem stipu
latoris trãsmittit² et ex pmissoris he
redẽ h. d. usq; ad ff. q̃ hoc ãno Et ꝺcla
de fm̃ gl. q. hic et per bar. ī l. generaliẽ
ff de V. ob. q̃ stipulatio grauis ī se tur
pitudinis ut furis homicidij non valz
ipso iur² ut dcõ l. gñaliter silr stipulatio
furis ex causa turpi ut pmitto tibi si furem
homicidiũ non valz ipso iur² si cũ exp
mit² l. si pelagi ff de V. ob. Sz si nõ exp
mit² cũ valz sz datur exceptio l. pe. ff
de condi ob tur. cau. Sz stipulatio turpis
furis ff dolo uel metu valz sz obstat ex
ceptio l. pe. ff de ꝺdi ob tur. cau. fallit
ī dote et ī mutuo quo inito per metũ que
non valz ipso iur² l. si mulier ff. si dos
ff. q̃ metꝰ cã Sz quid si pmitto mi
chi pecuniã uel rem aliam ut faciat
sinã̃ p me ī cã ī qua fauore iustꝛ
ais teniz hoc pmissio ī cã honesta uel
non tenet timꝰ ex turpi cã furis Dic
q̃ non teneor dare et si dedi possum re
pẽre sz ex primo ī amissione hui⁹ silr
iudex grauat² punit² et multo magis
si pecunia dat² ut male iudicet et fe
datꝰ non ꝓpetitur l. q ff de ꝺdi ob tur
cau. et ibi per bar. hodie vero nõ licet
dare nec ī bona nec ī mala cũ ut ī auct
ut iudex. uenal. et pñ l. coll. ix Sz an
teneat pmissio furis mẽtiri ex cã libi
dis ut ipse possit petere dic q̃ pmissum
non pt̃ peti et datum non pt̃ repeti l
idem ī fi. Sz q̃ ꝺcõ mẽtiri licet ibi glo. te
neat ꝺcm̃ ff de ꝺdi ob tur. cau. Sz tñ
an teneat pmissio q̃m tibi facio ut ꝺi
cas michi cui q̃m suscepisti te meo dare
q̃ sic ut dixi l. Idem ī fi. si tibi de ꝺdi
ob tur. cau. Item no. ex hoc q̃ uxor q̃
additionales trãseat ad hẽdem actiuꝰ et
passiuꝰ q̃ socer ī ī legat² ī q̃bus si legat
tutori moriat² p̃decto ꝺcõ legatum
non trãsit ad hẽredem ut hic ī glo. fi
et C. de V. obl. fi. ex additionali ī ibi
dixi &c

Qui hoc anno Cui una pars
tutor ꝺ facit
cidi petit² ī fine tpis Item ī pstor
fm̃ solutionem eius q̃ ꝺducti ꝺ ī stipulor

ītelligi² tm̃ tempꝰ q̃ debitor quomodo dare ꝑ
fici possit q̃ ꝺ promisit h. d. usq; ad fi decꝰ
aut si ꝺ faciendo plures ut ff. ī ꝺcõ
annui promissimꝰ uel legatum q̃ tuc debi²
ī pñ ãni ut hic ī glo. i. ī V. l. distinguit
que ꝺ uera ut dixi ꝺ de V. ob. q̃ ac si stipu
laretur et hoc nisi tpus adiciatur ī ac
tuo ut ī ãnos singulos q̃ tuc debeatur
ī fi l. si ī ãnos et l. non putabã de ꝺdi
et demon. Item hoc est uerũ nisi tẽpꝰ
essꝫ adiectũ cũ differẽdæ solutionis q̃ tuc
ex ī fi anni debetur l. heres ff. si cer. pe. de
quo dic per bar. ī l. quidã ho. ãno ff de ver.
ob. et dixi ī dcõ q̃ ac si ita ī glo. fi ꝺ. ff.
non dic fm̃ idem ī eo qui obtinetur se de
bere peruniam sicut speciem q̃ cũ nõ sit tps
determinatum ꝑtinet² arbitrio iudicis l. i. ī fi
ff de rer. ꝺdi. Et no. ff. glo. sing². si pro
mittis michi ad tẽpus nũdinarũ uel fori
tenere ī pñ. ei⁹ tchaurie et non finitis
q̃ nõ singlis q̃ septem obtigit ꝰ petitꝛ²

De fideiussoribꝫ

Pro eo qui Pro principali
obligato solz
accedẽ fideiussor ut creditori cui
tuo sit prouisum. nam fideiussor pt̃ accedẽ
cuiz obligatori et nãli tm̃ et quidẽ ad
tractu h. d. usq; ad ff. fideiussor Cõ ex pñ
p. p. principiũ obligato ut plurimũ solet
accipi fideiussor sz hoc pt̃ accipi et p ob
ligato accessorie et sic fideiussor fideiuſ
sor accipi pt̃ ut hic ī glo. i. et l. grecꝰ ī fi
ff e. et tuc pt̃ fideiussor ꝺcti principalis
suo ad cui accessorii et si non teneat² pr̃
fideiussor non teneat² et ꝺ sicut si nõ
teniz obligatus principal' nec fideiussor' teniz
l. cũ l. ff e. et C. de legi. l. non dubiũ et
adde q̃ p fideiussione faciẽda pt̃ quis re
cipe pẽnã l. si remunerandi ff. mandꝰ
Cõ no. ex hoc q̃ ille qui intercedit
et se obligat p alio ꝺubio meliꝰ fide
iussor nisi aliter cauit q̃ teneatur aliter nõ q̃
fideiussione Nã quiz sit modi intrandi sii
quiz sit modi psonarꝫ q̃ pro alio teneatur
s. fideiussor mandator fidepromissor constitutor et
expromissor ut no glo. ī l. ī pfundo ff.
ff de pact. et quis sit ꝺcõ tertius ī gl.
ī l. si uero nõ remunerandi ff. sz si post ff
mãdatu et plenꝫ per glo. ī auct de fide
iussoribꝫ ff. i. colli. i Nam fideiussor mi
post obligationẽ constitutor pr̃i obligatoꝛ
Mandator tm̃ ante si pluto cui mãdo credi
tum ner urgeat debitorẽ suũ ad solutiõ
usq; ad mensem periculo meo ꝺcõ ff. si post
V. plane Constitutor pr̃i obligationẽ
tm̃ et differe a fideiussore ī tribꝰ q̃
constitutor nudo pacto obligatur fideiuſ
sor solum per stipulatiõ Item constitutor
pt̃ obligari de alia re q̃ principal Ita

cimus dic fideiussor non sim glo ī dd ff sponsor Vero ē qui sponte et sine gratia
mea pro alio iteruenit qui ex[pressus] habet actōez
mādati Expromissor ē qui promittit p alio
non obligato uel ex liberat eū ut cum
quo promittit dnō ut seruū manumittat l
elegāt ff seruus pactoū ff de dolo et l sti
chi aut pamphili ff aditio ff de solu ⁊
an ex[pressi] isti habeant benficiū de fideiusso
rib⁹ glo ī auc de fideiuss ff ī tenz p sic
excepto expromissore et fideiussore qui se ob
ligat ut principal' et fit nouatio secꝰ si
non fiat ita dicit illa glo notabil' C 2o
nō hic qđ accipit fideiussor ſ ut credi
tor sit securior de sibi debito viz ut si pri
cipal' sit potens ad soluēd uel credit bo
nis habent creditor quę queniri possit
ut qua de re[plicatione] ff si hz tm fideiussor hm
ficiū ne p⁹ queniat p principal' ut auc
pcte C de fideiuss habz ex hmficiū dum
adu ut ī e ff si plures C 2o nō ī v ī
obl⁹ p eisdē obligatoī pt accēdē fideiuss
sor sine sit eisd' tm sine nālib⁹ tm sine
eisd' et nālib⁹ simil' ut hz et l fideiussor
ff fideiussor ff eo Et quia[utem] quęq; actiōa[lis]
sine ac sine verbis sit hmz sine consensu
ut hic et l i et q et l fere ff e Fallit ait
ī dote sine instituēda sine obseruāda a
viro a quo non pt capi fideiussor obstāte
matrimo⁹ nisi ī casu cepit sim hab ī l si
obstāte ff quot ff solu ma et ibi per dd
ī e per text de dona inter vi et vx sibi
p maleficiū omittendo seu p promissio
alicui fīd de soluēdo dem pend et obl
nationē qua tenetur ex maleficio co
mittēdo non pt accipi fideiussor cum
sit obligatio turpis et contra publicā uti
litatē et ideo nō valz promissio fēta sindico de
obseruando eis idemptē si nō denūciat
maleficiū ß p maleficio nō amisso hm
pt accipi fideiussor l ß a reo ff si ff de
fideiuss C Nz aut obligatio antidota pos
sit accēdē fideiussor dicit q non eo casu
quo nō impedit repetitionem soluti mutuī
regulariter ut no glo ī l ex hoc nunc ff de
usuris et nunc ß eo casu quo impedit et
qn solutū id ī quo et per qđ obligatio
extinguit ut l si testo ff e Et qn
ī deducta ad necessitatē p testatoīs ut
l si non sortem ff de condit
inde tuit pt accēdē fideiussor et hoc tz
angre ī l fideiussor ff fideiussor ff eo
Item qro qn exceptio opponens p̄ncipi
obstat ex fideiussoris die regula ē q sic
ut hic ī glo v cunct et l defensionis C
de excep Et hoc verum si exceptio est
ī rem ut ex manifesto dolo malitiaq; mei
eis et fundat l i exceptiones q̄ p̄sone ff
de excep Quo casu fideiussor ex tanto
eo pt opponē exceptionē l ex p⁹ et l

si stipulat⁹ ff de fideiuss Secꝰ si fit excep⁹
ī p̄z i generēs solum p̄sona principal' ut
excepto ī qualit fiat pt opponens socio
puta patrono ut l sicut qui ī ff de
ex tuti qz tūc talis exceptio p̄sonal' non
trāsit ad fideiussorē ut dnī l exceptiones
Item hoc verū sine dubio oponit fideiuss
sor puta ex p̄so principal' debitor l si mu⁹
ff si cum eo et l de hēdi ī fi ff de pact'
sine per obliquū et per ingressum ut eis
princeps credit debitori ne possit queri
ī tm quoquo casu p̄dest fideiussori ne
ipe soluēs habeat regressum ad principalem
l quot et ibi per cū et bar C de pēi im
pa offe Fallit aut ī casib⁹ ī quib⁹ except⁹
oponens principali nō trāsit ad fideiuss
sorē puta si ex p̄sonali ut dixi ē uel cum
pacto ex fact debitoris per debitorem tractū
ut de non petendo ab eo tm l ii ff de
pact 2o fallit ī eo qui fideiussit presumi
tur p eo q postea statutum mutauit natu
ralit uel civilit ut qz mortuus uel depor
tat⁹ l si lusisset C de fideiuss 3o fallit qn
intercessit ado donādi ut l qđ dicim ff de
pact 4o fallit ī exceptione ex speciali odio
introducta ut Macedonianum ff non oponit
fideiussori si non ex hmōi regressum ad
principalē l ß si pt ff non solum ff ad ma
cedo Secꝰ ī ea q introducta ex speciali
fauore ut velleyanum cui lex resistit et
ideo oponit fideiussori sine sit hmōi re
gressum ad principalem sine non l si mil
ff ff si ab eo ff ad velleya

ffideiussor

Non tm obligatio fi
deiussoria ē ad hēdē
transitoria et tm ex obligatione q̄ p⁹
pt intendē fideiussor hēdē usq ad ff si ples
Et intelligē q trāsit ad hēdem actiue et
passiue i ad hēdem fideiussoris et creditō
ris et ho qn de sua nā obligatio ē ad hē
dem trāsitoria ut dixi regulariter ī generalib⁹
et qz ex qn non ē trāsitoria ut ī obligati
onib⁹ ex maleficijs nec ex illis que fiunt ex
morte nec regulariter extinguit crimen ut ī
casib⁹ notat ī l i ī glo magn ī fi C ex
delict defunct et l ex iudicium ff de accu
et dixi ē de his que ab inte ff intendum
Ista ex morte fideiussoris extinguit simplē
ex p̄misso fēto a fideiussore sicut obligatio
furti uel alio maleficij cum pena non
trāsit ad hēdem ut hic ī gl' nō et sim
et hoc ubi bar ī dcm l ponit ff i ff eo
hanc tm gl' limitat ja de pace ex vero
si obligatio fideiussoris ī maleficijs non
trāsit ad hēdem qn principal' obligatio ex
simulata morte principal' delinquentis si ab
obligatio p̄ncipal' non tollit morte ei⁹
ex accessoria et ita ff si intercedit hic ī
glo allā C 2o no q fideiussor pt accipi
ab et post et ī obligatione ipm p̄ncipē sed

ī mādatorie et constitutore ut p̄ eo tī pn̄

Si plures sint Plures fidemissores seu pro uno reo ī terecedentes ī solidū tenent3 ꝫ a creditore quēti būficiū diuisionis diu adu appone pnt tm̄ st omīo tpe lit3 ge quo būficio amisso sibi ipetret qui ī solidū exactꝰ ē ꝙ fidemissores non habuerūt3 regressum ꝫ tm̄ rem principale by d. usq; ad 4os fidemissores Jo p uno reo qui sec3 si non ītercedat3 oēs p uno reo ꝫ pro pluribus ut si duo socij acceperit x mutuo et ego fideiubeo pro uno et alius p alio certe non petimꝰ diuisionē a creditore l. si a duo ff c et by ī gl notabili ī Vc eplā Ello g3 hic primo p fidemissor ꝫ obligatur ī solidū sicut suꝰ principal' sive sit unꝰ fidemissor sive plures et io si essent cētum fidemissores p uno recepte x mutuo quilibz fidemissor ē ī solidū dum obligat3 ad x nisi fuit aliud dictū et est ī arbitrio creditoris petere x a quo velit ꝫ duos adu ī eplā sua debet fidemissoribꝰ būficiū diuisionis ut sic creditor cogatur diuidere et ab unoquoq; petere p tm̄ quotā petē et sic eplā non duxit ipō in3 obligationē ītere fidemissores ff c et l. iij c c Et hoc būficiū eplē in solum by locū ī pluribꝰ fidemissoribꝰ accessore se obligātibꝰ pro alio ꝫ ī pluribꝰ ꝙ substribꝰ et mādatoribꝰ ut d. l. fi c de ostī pe et dixi g c ī pn̄ Decius ad ī pluribꝰ reꝰ i debitoribꝰ principle obligatꝰ ꝙ solum tenet3 p virili et olim ī hodie nisi sit adiectū ꝙ teneātur ī solidū ut hic ī gl. i ī Vo vel uide et est dem̄ ꝙ teneātur insolidū by būficiū diuisionis ex nouꝰ ostitutoꝝ fit de duobꝰ reis ut auc hoc itm c de duobꝰ reis Et sic habes ꝙ ī modo ostituē di et obligandi duos reos nichil ē inno uatum per unū nouū ꝫ ī modo exigendi ē innouatū ꝙ dem̄ auc de quo p bar ī l. ij ff de duobꝰ reis et dixi g de duobꝰ reis ī pn̄ Item pz ex p dict3 ꝙ būficiū diuisionis oppetens fidemissoribꝰ by tm̄ et mādatoribꝰ ex eplā diuisionis ī būficiū vet3 ꝫ būficiū diuisionis oppetens plurib3 reis debendi ex dict auc hoc itm ē būficiū nouū de quo dic per bar ī l. duobꝰ ff. V. ij septo ꝙ ff de duobꝰ reis Hinc ꝙ primo in quot casibꝰ cessat pnīs hoc diuisionis ex eplā dui adiuam glo nōl hic ī Vo eplā dicit ꝙ ī quib3 casibꝰ addem ꝙ si huic būficio fuit renūciatū qd ei pt̄ remitti sic būficio diuisionis ꝙ preter duobꝰ reis ut no glo ī dem̄ auc hoc itm et per bar ī l. si testā v si duo fidemissores ff c et dī glo dicit ꝙ fidemissores tutoris non habet būficiū diuisionis ut l si tē pupil sal fec3 ꝫ ipi tutores sic ut l. i ff mādati tractem ff de tuto et rebꝰ distrect dic nō duc ē ꝙ negociū principle spectat ad oēs tutores et io oēs queuātur ꝙ libz pro sua pte opponere exceptionē Si ī fidemissoribꝰ nō est prīs eorū ꝫ tutores et io nō pt̄ dici unꝰ fidemissor queri3 ꝙ alt' queruat3 fauore pupilli ut dī l. fi Item dī glo dicit ꝙ fidemissor negans se fidemissorē ꝑdit būficiū diuisionis Intellige qn̄ spāliter negat se fidemissorē et sic negat illd' qd est cū būficio sibi cedendi sicut dicamꝰ de socio spāliter negāte se esse socium qd ꝑdit būficiū ne condemnetur ī quātum facere pt̄ l. si unus ī fi ff p socio dicꝰ aut si negat sub generalitate ut qz dum queritur ut socius ad penā uel fidemissor negat narrata put narrātur et petita put petit3 fieri debere qz tūc nō ꝑdit būficiū sim̄ bar ī dem̄ ꝙ Item dnm̄ ī glo allāta C2o quero an exceptio diuisionis sit dilatoria uel peremptoria glo by ī V eplā dicit3 ꝙ sit anomala et sapit de nā vtriusq; ꝫ bar tenz ī l si dubitet3 ff c ꝙ sit vere peremptoria et sic possit apponi nisi fuerit vere appellatū ut by glo si ī fi ī Vo uel dic ꝙ usq; ad litem cōtestatam ī dem̄ l. fidemissor Et nisi apponat3 ī executione sine ī actione iudicati quo casu apposit3 ec si fuit īnitiatum ī principali obligatorē diu adiuam de fidemissoribꝰ ostitō de duobꝰ reis p l. paulꝰ ī fine eod et ibi per bar ff de re iudi et idē dicit bar ī dem̄ l si videtur ff c de būficio diuisionis qd' oppetit tutoribꝰ et coreis et adde glo et bar ī dem̄ l. exceptiones ff de excep C3o quero quis ꝙ opponit exceptionem diuisionis creditor reputat ꝙ fidemissor non ē solue3 sic debet hoc placere ꝙ ei non ē solue3 an creditor uel queritꝰ bar ī dem̄ l. si dubitet3 dicit ꝙ fidemissor queritꝰ debz hoc placere ꝙ būficiū diuisionis qd' oppetit fidemissoribꝰ est eis datū sub hac ꝙdicōe si qis eoꝝ sit solue3do merito p hūc fidemissorē id qd ē eis sin būficio s. fidemiss ē solue3do dec3 ī exceptione diuisionis ꝙ oppetit edere ꝙ hoc būficiū creditꝰ eis simplr̄ idco creditor debet ꝓbare id qd ē sic reſūtione s. aliū queri non ē solue3do et sic debz dici de excussione precedēt sm̄o creditor ī ei dubiū an alius queri3 sit abnſ uel solue3do non pt̄ querere ī pūdū ꝫ solū ꝙ pte nisi decret eū absentem vel eū nō ē solue3do ut ī gl. nōli ī Vo Item ī auc de duobꝰ reis ꝙ i coll vij et ꝙ bar ī l. duobꝰ ff. V. ubi v septo ꝙ ff de

duobꝫ reis

fideiussores fideiussor non pt̄ plus obligari ꝙ̄ pn̄cipal' ꝛc loco tp̄z̄ uel eā ꝑ ī tm̄dem uel minꝰ bn̄ pt̄ obligari h·d· usq; ad ꝛ si quis aut¹

Nota ergo ꝙ fideiussor non pōt obligari ī diuersam causam ꝙ̄ pn̄cipal' ut l· greca ꝛ id ff e ꝫ ī efficaciorem bn̄ pt̄ obligari pn̄cl' et fideiussor naturaliꝫ puta tm̄ naturaliꝫ et ciuiliꝫ ut ff e ī pn̄cl' ac nō illd' et l· si pupillꝰ ff de v· ob· 2º nō ꝙ pt̄ ee plus ī accessoria obligatione ꝙ̄ ī pn̄cipali Et tō expone hic tex· dū dr̄ ī accessione ī pn̄cipali obligatione fideiussori non pt̄ ee plus Nam pt̄ ee ac cessoriū plꝰ pcioſꝫ ꝙ̄ pn̄cipale ut hic ī glo· ij· Item ī accessione extrinseci ad iecti ad solutionē pt̄ ee disparitas ꝛcz temporis qualitatis et odicōnis l· si ꝛ si de v· ob· Quot autē modis dicit² fideiussor obligari ī plus ꝙ̄ pn̄cipal' dic ꝙ̄ modis ſ· ꝛc loco tp̄z̄ et eā ut ī de act² ꝛ plꝰ ꝛc ut si pn̄cipal' ꝓmittat v et fideiussor x obligat² plus ꝛc si de qualitate tō huīc non valz Item si fideiussor ꝓmittat longiorꝫ loco ꝙ̄ pn̄cipalis et sic plus gravatur ī itinerando siue ꝑſoluendo loco et sic pt̄ alicui artari ad sōl uendū ī dr̄ obligari ī plus loco ut l· fideiussor obligari ꝛ fideiussor ff e Item si pn̄cipal' ꝓmittat sub ḡdicōne et fideiussor pure uel pn̄cipal' ad pascha et fideiussor stātī dic² obligari ī plus tp̄z̄ ut hic et ee ꝙ̄ tardiꝰ soluit dic² solueze nung tp̄z̄ sicut si solut nuꝰ ꝙ̄titate l si cui ī fi ff de v· sig Item si pn̄cipalis ꝙ̄ obligatꝰ alternatiue ad stichū uel trampa lum vel ī grū ad hoiēm ut fideiussor obligetur ad alterum tm̄ alternatiuoꝝ uel ad ſpm̄ certum dr̄ ī plꝰ eā ut dō ꝛ plus ī de act² Ꝙ quero quid si fideiussor se obligauit ī plus ꝙ̄ pn̄cipal' puta fideiussor ī x· et pn̄cipal' ī v· an valet salte ī v· glō hic ī dcā l· greca ꝛ illud tenet ꝙ̄ ī nichilo valz et bn̄ Et ē ratio qz ī ſēpabilib⁹ vtile per inutile vitiat² ut l· pecunie fenebꝰ et ibi no ff de vsur· Ꝙ̄ ꝙ fideiussor ī tm̄dem uel ī nuꝰ uel non ī plus ꝙ̄ pn̄cipal' est ī ſēpabilibꝰ forme qz lex sibi dedit formā ut fideiussor ī dimidiam causam non obligetur² vñ cum fideiussor non ītercedit nō ſeruata hac for' īdiuisibil' fideiussio vnius tm̄ ꝙ̄ fuit for' non ſeruata Et adde ꝙ ꝛc modis dic² īdiuidui de quo p bar· ī d· l· greca ꝛ illd' ff e

Si quis autem Actio mādati datur fideiuſ ſori cont̄ reum pn̄cipalem ad recuperā id ꝙd̄ p eo soluit Item verbum ḡcl pōt ac

cipi fideiussor h·d· usq; ad ꝛ ī stipulatoribꝰ

Nota ꝓmo ꝙ ītur fideiussori et reum datur actio mādati q̄n fideiussit ꝑ pn̄te mādante vel pciente Ꝙ̄ q̄n pro ab ſente datur actio negⁿ g· l· ex mādato ꝛ fideiussori ff mādati Ꝙ̄ nisi fideiusso rit et creditorē datur actio ex stipl'one q̄z fideiussor ſemp̄ intellig̃ obligari verū ee si non vē fiat stipulatio Et sup quo cōſ̄ actu intercedat l· stipulationē ꝛ satis attēp⁹ ꝛ ſequēdū ff de v· ob· et l· blandit· C de fideiuſſ 2º nō q̄uis tn̄ glo· ī ꝙ̄ fideiussor ita demū agit mādati postq̄ ꝑſoluit et non ante ſicut aut ī gor casibꝰ hic notatꝰ ī glo· i· et l· si pro ea C mādā et l· lucius ff mādati Adde et q̄ntum casum ꝛ q̄n fideiussor obtulit assignauit et disposuit pecuniā creditori l· qui mutuam ꝛ fideiuſ ſori ff mādati Et no glo· ī dcā l· lucius Adde et vide ꝛ q̄n fideiussor ē obligatꝰ ꝑ̄ mistum ḡuaceticum q̄ habz ꝓtium executionē ex for' statuti Nā tē pt̄ agē cont̄ reū pn̄cipalem antq̄ ꝑſoluat sicut pt̄ q̄n ē odemptatꝰ sim̄ bar· ī l· fideiussor ꝑ vendicōē ff de euic· licet ā gē de ꝑcu· ꝛdicat bar· ī hoc casu Ꝙ̄ quid si quis fideiusſit de auctione ꝑ alio venditore et postq̄ ꝑſtitit dū ī obligatione vult agē mādati cont̄ vēditorem anq̄ ꝑſoluat uel quematur de euic· ut cum liberz et a fideiussione exmatriculari possit determinā dor· ꝙ non ī dcā l· si pro ea Nam ad hoc ut fideiussor dicatur dū ſtetisse ī obligatione ē nec ꝙ potuit quemuis ī dcā l· lucius ff imō Ꝙ̄ iste non potuit quemuis cum fideiusſit sub ḡdicione ſ· si res vendita euincat² ꝙ ḡdicio nond̄ venit et ideo nō vēdit nec ſſit dicendū oblōnis sue ut ff de v· ob· ꝛ ee ḡdicionali merito agit nō pt̄ hanc tangit ī dcā l· lucius Item q̄n dr̄ fideiussor dū ſtetisse ī obligatione dic ꝙ ī arbitrio iudic· et arbitrabitur iudex ex qualitate tp̄is et ḡdicōis ꝑſonaꝝ ut si sit mercator hns pecuniam paratam uel pa per Et ita intellige glo· ī d· l· lucius et l· si p ea et ī c si ex de fideiuſ Et adde ꝙ fideiussor non agit mādati ñ reū p ꝙ̄ ꝑſoluit reū liberauit uel euincat² de eo defendendo si quematur² l· si ex duobꝰ Item quot ff iudicati ſolui et ibi ꝙ̄ bar· Item nisi fideiussor possit ſoluere ſponte ut debet exspectare debitor² pupilli ut lubentius plē ut ff quibꝰ alie ex ꝛ nisi ante monendi Hinc hac glo· ī pn̄ ꝙ ſpōte ſoluē nō fideiussor tenetur bonam fidē agnoscē l· idemq; ꝛ fideiussoꝝ ff mā sic et tutor l· quot ꝛ sic ff de admi nistra nec tenet² fideiussor opponē delato

tutionis ī integrū cui non pt̄ restitui
l. dolo vi diuisum ff de noua et l. si vide
ctur ff de minor. sz ter. alias psonas
p̄ mi. ostendere non placet ar. ī aut̄ si
quis ī aliq̄ docto c de eden. In solē
nitate aut̄ testem excludit p si ē solep
nitas mālet ut ē ī vēdicione p̄cii nō
p̄sumi. soluend nisi pbetur. z testes vel
scripturā ī de contrahen emp. c p̄cii
sz si ē solēpnitas formal. quā nā verboz
platoz de nāture exhibēdi ut ē verbū
fideiubeo qd̄ importat de nāture ter. rogā
tione p̄cessisse et rōsione subsecutam ee
ut dicā l. blandit. vel ē apta exhibendē
ut ī verbo exhibēdi qd̄ refertur ad sti
pulationem et mīdam p̄missionē ut l.
sequitur ff de edil. edic. trā si p̄ferat
ī scriptura sīl publica siue priuata p̄sū
mi. ut hic et dicā l. sequitur et l. ult. c
tuit. s. qd̄ facit ff de pac. et ī de tutil. stip.
s. si scriptū si p̄ferat. a teste non p̄sū
mi. l. i. c de iustis. Rōnem diuī
ut d. s. si sept. z. hinc infert. q. si minor
reperiat se obligatū ī instrō vel mīs
fideiussisse q. non p̄sumi. uenisse ī aduēr
tu non scientie nec mulier renūciasse
se velleyano trā sic. solepnitas ter. se
et sz si mīs. intercesserunt velleyano ita p̄
sumi. certificatu dic. q. nō. q. solepni
tas extimsem ut tenz glo. ī l. fi. s. si
mulier ff ad velley. silr si testes sic. scp
ti ī instrō non p̄sumūt. rogati nisi di
cat. ī instrō per l. hanc ofultissiā c de
testa. sz scd. ī notario cui p̄sumi. mā
datum exhibitū fuit adhibiti ad scriben
dum ut tenet glo. nō. ī aut̄ de tabell.
s. nō aut̄ coll. x. silr p̄sumi. rogati
si dicat scripsi vel publicauit. et ro dic
est mi. notarium et testem. q. notarius
non pt̄ officiū instrūm publicū nisi sit
rogatus vel ei mādatum. et hic p̄sumi.
solēpnitas ter. et p hoc q. de pru
den c si motu ppō li. vi. et l. i. de rap.
virgi. sz testis pt̄ adhiberi non rogati
q. non requirit. q. testes sint rogati l
ad fidē ff de testib. nisi ī casibus. q. no
tatis ī dicā l. ad fidem et aut̄ rogati c
de testib. p. ē ī testis ut dicā l. hanc s
siltrissiā ī p̄n. licet scd. ī codicill. vel
donatōne cā mortis l. fi. ī fi. c de codicil.
z. ī solutione fiā creditori eis debiti
qd̄ erat ī scripto. z. ē ī confessione credi
toris offitis silr tale debitū fore solu
tum. ut d. aut̄ rogati l. nullā ff de di
uersis. s. vbi q. vult cautē deponē et
ornatus excedat libera aurī et ē p̄cia
ta scriptura. Nam trā requirit tres
testes ut ī aut̄ de fide instrū. s. si. s.
igr. coll. vi. et aut̄ si quis vult cautē
deponē c qui pos. ī pig. hyp. et aut̄ si

uam exceptionem ḡtra creditorem puta
q. non pt̄ ē pcia. l. fideiussor. s. quidam
et ibi glo. ff mā licet pemptor sic ut d.
l. si fideiussor ī pn̄ et l. idem. s. generā
liter. co. ti. et per glo. ī dicā l. si p ea. sz si
fideiussor hmōi exceptione opposuit illam
et iudex per iniuriā eū ydemnauit an
possit agi mādati dic. q. non si appella
uit ut dicā l. si p ea. ī fi. c may. sicut te
netur p̄curator appellare licet nō p̄sē
l. iudex c de p̄cib. Item no. hic ī visi
gere. q. diuersitas līgue seu ydeomatis
non vitiat fideiussoriam obligationem
nec stipulationem de quo dic ut dixi
e de v. ob. s. ver.

In stipulationibus &c.

In dubio standum ē scripture de eo
qd̄ ḡtractū ī ea. h. d. gloz. l. cū p̄cib. c de
pact. vel sic obligatio fideiussoria ī dubio
p̄sumi. solempnit̄ ter. cessisse. s. mandate
ter. rogatione p̄cedēte et rōsione subse
quēte. vel sic solempnitas ter. cessisse p̄su
mi. ī scriptura ter. cessisse si verba sūt
apta exhibendē illam h. d. Hinc aut̄ sit
solēpnitas ter. et que extrinseca dic
intrinseca. z. quā natura verborū delato
rū exhibēdi ut fideiussio stipulatio. q. de
siu nā exhibēdi ter. rogatione p̄cessisse
et rōsionem subsecutam ee l. i. de v. ob.
et l. blandit. c de fideiuss. extrinseca. z. qn
natura verborū platorū no exhibēdi
ut ter. positio decreti auctoritas tuto.
substitutio rei et silia. p̄z hanc ī l. scien
dum ff de ver. ob. Et exclude an et qn
solēpnitas debita p̄sumi. ter. renūciasse. z.
pno de solēpnitate extrinseca. Concludit q.
non p̄sumi. ter. cessisse nisi pbet. l. ita
sz. s. fi. ff de publican. Fallit qn de solē
nitate fit mētio ī instrō et ē solēpnitas
q. tūc tpis potuit ter. renūciare. s. tpre ce
dente instrō vel scripture ut cū dicā ī
scriptura p̄cedente tractatu collegij. z.
deliberatione ter. cos. q. hoc sit usitū
p̄cia rei vel dicā p̄stita satisdatione vi
missione fiā. z. eid̄. Et tūc tal solēpni
tas p̄sumi. ut dicā l. sciendū et l. i. c de
fide instru. Et nu. hastę fiscal. li. x. Et
ista ee p̄t intelligi hinc dicā si tpre exhi
bi instrō non potuisset renūciare ut sub
stationes rei ut dictū nu. 6. Quo fallit
s. de solēpnitate fit mētio in eisdem
p̄sonas. s. inter easdē placit. ee si tpre
exhibi instrō non potuit renūciare ut
q. tal fuit p̄sūs qui ī rei vitate erat ab
sens vel q. tal seruus talis dñi ḡtractū
qui ī rei veritate erat alterius dñi l. op
timā c de contrahen et comit. stipu. q. li
tuit si ē tal solēpnitas cui pter potui
isset renūciare al. scd. ut ī benefitio rei

quis vult cautc deponē C qui po ī pig ha
et aūc si ḡtū C de fide mstru sec si
ḡpōtum ḡ appellat ab vno ex hēdib dep
nēdo restituam sibi partē suā pcunie
sigillate penes eum depōite Nam debz
ī pūta iudic nec honestoū testiū ad
hoc vocatoū dissigillare et restituē ff de
posit l. i. ℣ si pecuniam Et hoc casu u
de ī spe ī ti de testē ℣ l. vi) hē ḡ non
fuit negatū

De hūmum oblignt

Olim scriptura Excepo
nō mūā
te pecunie que ḡpetit cū ḡs
aliquid ex causa se recepisse in
scriptum ḡfessꝰ ē ī biēnio efficacit
apponit clapso vero biēnio nisi debitor
clare pbat mūātum non ee exceptōe ī
mūāte pecunie munime se defendet luz
olim esset tēpꝰ ad limitan h d totꝰ ti
Et p stellam pmitte q obligo hūmum de q̄
h lastrit et C de non nu pe ℣ si ex cau
tione ī surgit q̄n debitor facit creditoꝝ
plūs creditoꝝ ī quo ḡfitet se debere ex
causa mutui sub spe future mūātois
et sic ad sbam obligois hūmum de q̄ hic
lastrit ē scriptum nūa al' si debitor
ḡfit sine scriptura non ē obligo lit
tratū sup salue ī l. grāle C de nō nu
pecu Et ista ḡfessio cyrographata inte
biēnii apposita non pbat ḡtenta ī cau
tione et est spāle ī ea licet regulariter
cont l. publi ī si ff depositi nec pscrip
tione fiat cont ḡfitentem al' trāsf
ctum ī cum ono pbandi l. sine possid
e et l. eā pbet C de pbā nec refert
ad hoc cautio sit stipulatoā vallata vl
non hoc verū qđ nō refert quātum
ad mod pbandi de quo lastrat dat l si
ex cautione ℣ bñ refert quātum ad
modum excipiēdi q̄ n̄ non sufficie
rit stipulio datur exceptio ī firm
ut l eā ult C de non nu pe ut h
ī glo et ī verbo debē Et cū hāc ma
teriam essent tractandi duo pncipia primo
de hac cautione quid debeat ḡtinere z
cuius manu debz ee ḡfecta et an habe
at locum ex alia ca q̄ mutui et q̄lit
ex eo agit et quo mō fiat introductu
2o esset quetrend de exceptione q̄ dat
ḡ talem cautionem q̄n et qualit pos
set oppon seu utq̄ntum tpe et quo
debeat pbare et ī quibus casibus cessat
Circa primū qđ debz ḡtinere ista
cautio ut ex ea possit agi dic q debet
ḡfessio ḡtin ex ea mutui spe futu
re mūātois et dispositionē expssam
uel tacitā ḡfessioni ideo dixi q sed
si cautio nō ḡtinz ḡfessioni ℣ mūā ℣
q̄ nec non obligat lic debitor ſ ex re
ex mutuo recepto ut d quidā mo re ℣
ob ī pū et hic ī glo ī verbo nunc nisi
redarguat ī strūm de flo ſm gl ī dcā l si
ex cautoē et ideo no q ī instrō publico
dcā aū dicat talis ḡfessꝰ ē habuisse et
recepisse aū dicat habuit recepit aū di
cat ḡfessꝰ ē habuisse et recepisse ſ ex
aū habuit et recepit ī pūta mei nomi
nis q̄ primo casu ē sola ḡfessio 2o vero
pbatur mūāto ſm bar ī dcā l ex cau
tione ℣ Sz quid si ī instrō dicat ḡfessꝰ
ē habuisse et recepisse ex a tali dāte et
soluēte sic q sola ḡfessio ē pūa nec ꝑ
so hoc pbat numeratio ſm do bīdictū
de plebino ī ℣tione per eum disputata
q̄ recipit statuto caueat ꝛc Ex eā mutui ſ
dixi q solum ī rebꝰ mutualibꝰ q̄ ḡsistit
nio ponde vel mēsura hz locum hoc ob
ligatio hūmum nam si ex alia ca ḡs con
fitentur statum sibi p̄iudicat l generalit
C de non nu pe ī glo si misi ī dote con
fessata ī qua ē statutū fuit tēpꝰ ad
excipiend l si et aūc ibi posita C de do
te cautu et ī solutione ubi statuit 2
xxv dum l. ī contractibꝰ ℣ si ctum C
de non nu pe In aliis aūt rebꝰ habet
locum exceptio rei non habite ſz excep
tio debz hoc pbare q̄ ḡfessio stipu
lādi sub salue ī dcā l. ī ḡtractibꝰ
spe futuri numeratois ideo dixi q̄
ex causa de pterito ḡfitet me tibi debe
re ℣ non attendim mūātionē ſz an p
cedens ca fuit usta et solepnis ut l. ad
uersꝰ C de non nu pe et no glo ī dcā
℣ ī ḡtractibꝰ ſz an fuit ex ca donatois
uel per errore vel cum sportione uel sic
ut hic ī glo ī verbo debere dissonā
expssam uel tacitam ideo dixi q̄ sed
q̄n non ḡtinet ī ista ḡfessione dispo
expssa uel tacita q̄ tūc ḡfessio ex
iudicial non ī ducit obligationē sed
pbationem l. publica ī si ff depositi et
est expssa dispositio cum ḡfitet me
habuisse et recepisse ℣ ideo p̄mitto ſ
tacita ē cum ḡfitet me recepisse
se et me debere ℣ ex ea mutui Nam
tacite ītelligt hec dispositio et ideo red
dā Et sic ne q̄ ḡfitens se debere ex
causa mutui tam tacite intellig hec
dispositio et ō reddam Et sic no q ḡ
fitens se debere ex ea mutui ut pro
mittē de solueūdo et restituēdo ut h
ī glo ī vo debē ī v vel verū 2o ſ
2o cuius manu debet ee ḡfecta hec cau
tio dic q̄ p̄t ee publica et tūc spāle
ē ī hac ḡfessione ex ea mutui ſpter fre
quētiam talia ḡfessiones fuds fuerit
nolētes pecuniam mutuā q̄ hoc ad sic
tue publico instrō donec q̄ ꝑbetur

l cū pbis C de pba et licet al' rēs exceptiōnibꝫ sit actor l i ff de exceptiōn ī hac nō statur publico mstrō nec opponēs pbare ī biēnū Item hꝰ cautio pt cē pacta et subscripta manu trīū testiū et tūc idem qd ī publica l scripturas C de pos ī pig hā Itē pt cē pacta scriptura manu debitor̄ ſ antipota ut hic et tūc nō ī[n]fert sine dicat debitor̄ qꝺ habuit et ī[n]cepit sīl ꝺfessꝰ est habuisse et recepisse ut ō dyn ß plata scriptura in manu tertij nō pbatz ut l mstrū C de pba et per glō ī dcā l si ex cautiōe

Cᵒ ſco ꝺla actione agit[ur] ex ista cautione dic si stipl̄ ītercessit tūc clarꝰ est ut hic ī gl ī verbo obligationē Si aut nō ītercessit tūc dicit bar ī l i ff de ꝺd ex l qꝺ si certum venit ī cau de ꝺbitur certi ꝺdicio ex lr̄arum obligōe Si aut venit īcertum tūc ꝺbitur actio ex lr̄ārū obligatōe sicut ī stipl̄one p l non figura ff de act et oblig ubi exp[re]ssat obligatio bona et lr̄ā

Cᵒ ſco quo mō fiunt ītroducta hꝰ obligatio lr̄ārum dic qꝺ de nūd caule ſ lr̄ārum obligō vbor̄ obligatio ꝺtract empt̄oric et ſpon salicia largitis ut nō ō de nud nā Sed nud aut gentiū Et hꝰ obligatio lr̄ārum ē solum ciuilis ante biēnium et sic licet al' sola causa sit efficax ad agendum ut dyn ō de ob ī pn̄ tn̄ in casu isto post biēnū saltem l am biēnium

Cᵒ ſco de noīe huius exceptionis quę ꝺbitur ꝺfessione fād per scripturā dic qꝺ stipl̄ de reddendo non ītercessit tūc ꝺbitur exceptio non nu pe ut hic si stipulatꝰ ītercessit et nūātio secuta nō fuit tūc si agatur ex stipulatione exceptꝰ huc obligatꝰ vocat[ur] ī fm̄ Si aut non agat[ur] ex stipulatōe ß ex ꝺfessione tūc ec dicat exceptio non nu pe Et sic pz qꝺ vanc tio exceptionis ꝺponēdi tollit[ur] ex me ꝺcludendi ī libello et hꝰ exceptio ī fm̄ ūi limitat[ur] tpiē biēnali sicut exceptio non nu pecu

Cᵒ ſco vsq ad quātum tempꝰ possit opponi hꝰ exceptio et qs debeat pbare dic ī biēnū pt opponi et debet pbari a creditore pecuniam fuisse nūātam et sic ē hic stāle qꝺ non pbat suam exceptionē ß actor ut ō dyn ß pꝰ biēnū simplr̄ pt opponi dolꝰ generalr̄ ut tenz gl ī l si ex causa C e nūl exceptio nō nu pe ut tenz hic gl notabil ī Vᵒ obligat[ur] Sz dic ī ī hoc qꝺ an biēnio pbat creditor pecuniam nūātam ß post biēnū pbat debitor non nūātam qꝺ pbabit per testes qui ītersierūt nūl pri confessionē creditor̄ ut hꝰ ī gl ī v scrip

tura ī si non aut potit uti pecunia metum pbare actor̄ qꝺ lapꝰ ti biēnū nullꝰ est usus cū recuſandi juramēti ut l ī structibꝰ C de non nu pe

Aᵒ ſco quibꝰ casibꝰ cessat hꝰ exceptio dic qꝺ ī quibꝰ casibꝰ notat ī l ī structibꝰ ſ si qn̄ C e pn̄ſ qn̄ qꝺ ꝺfitetur se depositum ī[n]cepisse ſco qn̄ pretutor fisci ꝺfitet[ur] se recepisse publicau fructiones ī solutionem ꝺbitor̄ et collectoꝝ ut l si C de apoſt pat̄ li x ſco qn̄ maritꝰ post dotalicium mstrū ꝺfitet[ur] dotem uel eā ptem habuisse ut dcō ſ qn̄ ſco qn̄ pretutor fisci vendet si ꝺfitetur sibi pēs solutū l y ſ si C de quadr ꝓscrip ſco qn̄ mlr̄ ī mstrō fidemussionis ꝺfitet[ur] se pēs recepisse pro fidemussore ut l antiq C ad velleya Adde vm qn̄ qꝺ renūciauit huic exceptōi nā licet pri renūciatione michi nonꝰ possit opponi renūciatio mala fert ī cū onꝰ pbandi ut dcā l si ex cautōe bar. tūc tenz ibi qꝺ huic exceptōi renūciari non possit et qꝺ renūi cautio non ꝓdicat nisi fuit nūātū ut tenz ī l si C de non nu pe.

De ꝺsensu obligationū

Consensu fiunt ꝛc Continua ut ī glo Hic quidam ſt ꝺstrctꝰ qui solo ꝺsensu ꝺficit tutꝰ et obligationē et actionē ut ē emptio venditio locatio ꝺductio mādatum et societas et ō dicit[ur] ꝓfici solo ꝺsensu qꝺ ī ceteris quātū ad plenā obligatōē non requirit[ur] scriptura sic ī obligatōe lr̄ārū nec requirit[ur] verbi uel pn̄ta ꝺtractꝰ sic ī stipulatōe ſz ibi absentes sine verbis mediāte orgno nūcij uel epl̄ā fieri pt nec requirit[ur] sicut ī contractibꝰ qui re ꝓficiūt[ur] ut ē ꝺpositum societas pignus Item ī his suppler officiū iudicis ī quātū ex bono et equo usum fuit ß ī stipulationibꝰ solū quātū stipꝰ ītercessit ꝺcit ī tis uel ī summa vel breui ſo lo ꝺsensu ec nec absentes adhibito absq3 re verbis lr̄is uel pn̄ta obligō et societate h ꝺ

Nō ꝛco qꝺ solo ꝺsensu ec verbis non ꝺclaratꝰ ꝓficit obligationē ī cōtractibꝰ q ꝺsensu ꝓficiūt[ur] hic ē qꝺ mutꝰ uel surdꝰ hoc ꝺtractꝰ ꝓcedē pt l vlt C de re nup ß ī stipulatōe debz ec ē sensꝰ verbis ꝺclaratꝰ et ideo mutꝰ uel surdꝰ nō pt stipulari ō de iure stipꝰ ſ mutū solo ꝛco ꝺsensu ī

de ꝺsensu obligō

aliqs contractib⁹ non sufficit ad plam obli
gacõem nisi aliud seruetur ut verba in
stipulatõe nec ī contractib⁹ q̄ req̄runt²
ꝫ ī istis sufficit solꝫ assens⁹ ꝫ nō adhīt⁹
ad hoc non obligat⁹ Et ideo si dico tibi
p̄ hāc rem vendo tibi et alꝫ audiens
hoc meum assensum vadit et vendat ī
obligor q̄ non adhibui assensum ꝫ tibi ut
vlt glo ff de cōtrah̄en empt l i ī fi Et
idem dicit ī dcīs l ex assensu ¶ Sed ad
si missi tibi literas vel nūcium de vendē
antea nūcio vel lr̄is ad te p̄ueniat rem
co mō ditū et me penitet et michi nō
misso ignorāti tibi vendidit et literas tra
dit an tenz obligatus dic p̄ sic ī l i ī
fi ff de contrah̄en empt Sz doc dicit cōtra
q̄ nūcio non contrahit nec lr̄is ꝫ assens⁹
dñi qui cum ad contractum defert et ibi
contract⁹ nullꝫ ē Cass⁹ ē ī c fi de pact⁹
li vi et l si p̄ra ꝫ fin ff de manumiss
vind Eaque ei non ē quesitū nec ad
uersarius post vendicionem penitē tenet
tur tamē ad dampnū et interesse si pd⁹
essꝫ q̄ non certiorauit adiuuandū ut l
q̄ hodie ꝫ si tacuit ff de solu et l si
tibi mādasse ff mād et ī mādati ꝫ si ad
hunc ¶ Item no ī V Item ī hijs p̄ q
tract⁹ fiat assensu p̄ficiūtur et oēs alij q
tract⁹ bone fidei st̄ funorabiles sūt q
tract⁹ stricti iur⁹ q̄ ī bone fidei q
tractibus suppletur iudex ex officio suo
cēlebrandi et p̄figendi ī quantum sibi
videt⁹ p̄ ī contractibus stricti iur⁹ vende
post moram officio iudicis petitum
vsuris et venit rupta et cessa nisi spe
cialit⁹ sint apprehensa vel affixa st⁹ l fi
di per totam l cum l seq̄nti ff de act⁹
empt et l cum fundū ff de fundo mstr
Item venit ut venditor teneat⁹ de mor
bo et vicio rei et ignorāti l i ꝫ cū ff
de edi edic Item venit petitio deteri
orationis rei post rem receptam ut
teneat glo magn in fi ī l elegant ꝫ in
solutum ff de dolo Et ī stricti iuris cō
tractibus non venit nisi ea que ī
contractib⁹ fuerint expressa et que stric
te exigit natura actois de quo dic plē
per glo ī de act⁹ ꝫ actionē ¶ Bene at
tēdit actiones bone fidei dic q̄ ille dicit
que numerat² ī tex ī dcō ꝫ actionē dēs
alie st̄ stricti iuris

De emptōe et venditōe

Emptio ⁊ venditio

Emptio et venditio sine scripto contrahitur solo consensu
si instrumenta celebranda perfectum non
est donec contractus fuerit ī mēd re

dactus de partiū voluntate et ante potest
discedi ipsis non tamen si pena arrar
si que data fuit hoc dicit ¶ Nota ex p̄n
cipio q̄ contractus emptionis et ve
nditionis sine scripto perficitur solo cō
sensu licet non teneatur tūc tradi
to rei vel pretio nec arrarum et dicit²
p̄fici quātum ad obligationem ut non
possit discedi multa altera parte ī
tamen est perfectus ut res debeat
tradi nec pretiū solui Nam triplex ē
perfectio contractus vna respectu pene
2a respectu periculi rei 3a respectu traditi
onis rei et p̄cipit ut hic ī p̄ma glosa no
tabili et glo q̄ nōt ff de periculo et cō
rei vendi ¶ 2o nota q̄ venditio et a
lius contractus in scriptis tūm demum
perficitur quādo scriptura est ī mō
dum i ī scripturam publicam i in ī
mundiciis et vltimatione assistit redacta
tūm q̄ sit a partibus absoluta i habita
pro completo et perfecta ut quia si scrip
tura ē publica postea est lecta a tabel
lione partes laudauerint et probauc
rint et si est priuata postea partes ea
subscripserint Et ita intellige hic ī gl
V a contrahente et ī V absoluta sūm
Cy ī l contract⁹ C de fi instrum 2⁹
¶ Quid autem aparet an sit venditio
in scriptis an sine scripto tenet hic
glo que incipit patet hic q̄ est ī scīpt⁹
tūs q̄n a principio ante contractum
vel ī ipō contractu inter contrahentes
actum fuit tacite vel expresse q̄ inde
fiend⁹ scriptura grātia ī aliō ut alit⁹ nō
valeat nisi inde fiend⁹ scriptura ut dicit
glo ī d l contract⁹ Et adde q̄ ubi con
tract⁹ debet celebrari ī scriptis an
scripturam appletam et approbatam
non obligantur partes Et ideo in
terim donec scribitur est locus pce
ut hic et d l ī contract⁹ ¶ Sz nūquid pcho
allā q̄ est fructum antecessi est red
tum ī mūdum i ī publicum instrūm fi
cuit fidem ut dicitur contract⁹ ī scīpt⁹
tus dic per salic ī d l ī contract⁹ ¶ 3o
nō ī contract⁹ empt vel venditionis p̄fici
atur solo consensu ut hic tū si est da
ta arra videt̄ fuit pactum ne possit
pactum discedendi a venditione ulla al
venditor cogēt² p̄cise tradē rem si ha
beat facultatem tradendi rei ut ff
l i ff de act⁹ empt Illā arra nō est
de essē contract⁹ sz ē ad hoc ut emptionis et ven
ditionis contracte ut dicit hic tex Et hoc
verū q̄ licet discedē ab ea possit simplr
Nec si p̄ter solutionem pcij ut hic et glo
ī vbo appellā ī V sz nūquid si dedit vīm
arre cū dant² p̄ se p̄cio ab ea tenet²
Cum dant² vinde nil est nisi p̄ emenda

Cz° nō ꝙ ī v hys aut ibi uel ꝑma manu ꝙ ꝑma ſ⁹ ſcribe lram ꝑma manu uel ſ⁹ ſcribe hec mam alterius ſcripte niſi ſcri bens cauuerit l. ſicut ſ⁹ non videt² ff ꝙ bꝫ no. pig uel ypo. ſol niſi ſe ſubſcripſe rit ut teſtis l. gayꝰ ff de pigno act ſ⁹ ac tione et per. bar. ī l. que ſat' ff ſolu tio. Et debet ee ſubſcriptio ſpālis nō aut ſufficit generalis l. duo ſ⁹ Item ſe natꝰ ff de fidei. et ibi per. bar. Cluc ve nio ad ſthonem et qro ꝑmo nūqd contē tus azzarii ſit ꝙtractꝰ per ſe tenz ꝙ ſic et bñ ī dcā l. ꝙtractꝰ ß nō ſubſiſteret per ſe qz alī actio acciderit et itꝝ ſoluat² opō magīm ī dcā l. ꝙtractꝰ Cz° qro nūqd per azza poſſit dari aliud ꝙ pe cunia dic ꝙ ſic qz ancillꝰ uel alia res dari poſſit l. ij et l. exemptio ſ⁹ ex quibꝰ ca ff de act' empt. Cz° qro an azze poſ ſint dari ī alio contractu ꝙ emptionis et uendicionis dic ꝙ ſic contractꝰ ſit co hercus alī ꝙtractus ut ē dari pt cui cohēre alijs contractibꝰ ꝙ ut donatois ꝑmutatois ꝛc ut d. l. ꝙtractꝰ ī fi Cz° qro qua actione petatur i ſtitu° azzarij duplicitatꝫ glo hic ī v° appellit² dicit ꝙ triplici actione ſ. edictali ex hac l. of ficio iudicis et actione exceptiua qñ fiunt ꝙ tractꝰ ſine ſcripto dic lacꝰ per ſalic ī dcā l. ꝙtractꝰ Cz° qro an inſtituto azzario duplicato nichilominꝰ poſſit agi ad iter eſſe Jn glo ꝑdicta ī verbo appellit² ſ⁹ o pinionē Bar. tenz opinionem Bulgarinum et Johīs ut nichilominꝰ poſſit peti ī tereſſe qz per. ſpālem ꝓmiſſionem hoc non videt² neceſſitima generali ꝓmiſſione legi ut no. ī l. ij c de uſu. emphy et hoc tenz bar. ī l. i ſ⁹ ſi duīt ff de ꝓbat Ꝫ ſalic² ī dcā l. ꝙtractꝰ tz ꝓmam opinionem Bar. et ꝓz ſ⁹ ꝙ ꝑdicto uel inſtituto azzario duplicato non poſſit agi ad intereſſe qz hoc videt² tacite agē ꝙ tralatitiꝰ cum traditū azzario ut eo liceat diſcedē ꝑdendo azzariꝰ uel inſtituendo du plicatū et hoc videt² velle iſte text ī dcā l. ꝙtractꝰ Et hoc uerū ubi ꝙtractꝰ erat ꝑfectꝰ tūc actꝰ ꝙcedēdi ꝙ itereē pti non pt qz obligatio non pt ſiccedē ad interēſſe ꝙ nati non erat ut ē actꝰ ī dcā l. ꝙtractꝰ Vñ ut nulle ī ſi. et hoc vide hic gl' ſing v° ſine pena Cz° qro quid ſi azze ſ⁹ date ꝑ partē azzarii et ſolutoꝝ ꝑtis dic ꝙ tūc non licet diſce dē per ꝑditionē uel duplicationē azza rii Ꝫ venditor penitens debet inſtituere azzariū duplicatū et nichilominꝰ empto manū firmā Et illa verba ꝙ azzariū et pa gamenti ſunt vim clauſule ſalvo mihi te ꝓd ſim ſalic² ī dcā l. ꝙtractꝰ Ꝫ du bium ē ~~an deſer~~ ꝙtum ceſſetur ꝑ azza

et quatum pro precio dic ꝙ mediante noīe a zarum et pro alio noīe ꝓpꝛ ꝙ copula et diuidit int' partes l. i. c ſi plures una ſen aūe ſi ꝙñ c de aſtu. precii et l. nom filiarū ff de portionis ff de v' ſig Ꝫ ꝙd ſi venditꝰ ē res pro dece et duo uel tres ſ⁹ data ſimplīr non expſſa an pro alio uel ꝙ parte ſolutionis dic ꝙ pro utroq; datum ee videt² ut no ī glo ī dcā l. ij c ꝙñ lit' al.

Precium autem Vendicio ſit certo precio nulla ē et ī contractibꝰ non ꝛcedit ur ad arbitriū ꝑ l. d. uſq; ad ſ⁹ Item precii Et ſic nota hic ꝙ ī ē ere et pre cio nō aſſiſtit ꝑfecta vendicio ut hic et l. fi c e et l. ij ff e Et precii debet ee certum a prio uel poſt fca Item debz conſiſtere ī pecunia māta ut ī ſ⁹ ꝓx Cz° nō ꝙ precium ī vendicione ꝑt remitti ī arbitriū alterius certi non aūt ſic ut hic ī glo ī v° notatꝰ niſi ī pacto nolle dimittendo creditori fiat coī eſtima tione per aliquē virū nam tūc pre cium omittitur ī ꝑſonam certam ſed nolle debitoꝝ ut ſicules reperiat precii ab ut l. ſi fundꝰ ſ⁹ ſi et ubi nō ff de pig Silr nō pt omitti precium ī ꝑtibꝰ alterius ꝙtractꝰ l. ꝙd ſepe ſ⁹ i. et ibi no ff eo et no. ī l. cuīt et l. ſi ī emptio ſ⁹ ſi emptio ff e Ꝫ ipſa res i ipſi⁹ rei aliter bñ pt aſſerre ut ē ſit empta ſi res ē placuit ut ī c ſ⁹ ſi emptio nam arride talia ꝙtractꝰ bñ pnt aſſerre ī venditio nis arbitrio non ſolēne ut l. hic vēdicio ff e Ꝫ legatarius bñ pt aſſerri ī exꝑſſa ꝙ voluntate legatarij ut l. ī ſi noluerit ꝙ ē actꝰ qui non ē obligatorius hic in Et ſi meruit² legatarius alius declarat ſe uelle non transmittit legatū ad hꝛ edem l. ſi ita expſſim ff de oꝛdi et de luct non expſſa voluntate hēdum l. ſe natꝰ ſ⁹ legatū de legat i Cz° nō qñ precium aſſert² ī arbitriū ꝛ⁹ tūc ſi non declarat precii ut qz nō valt uel non pt valz vendicio nec ꝛcurrit² ad arbitriū boni viri l. iudex q' declaret precii Ꝫ ſi declarat et iuſte declarat tūc bñ ꝛcurrit² ad arbitrium boni viri ut ī glo ī v° diffinierit Nam hoc ca ſu cum declaret ſolē obligatio iter ꝑſonas ſuper qua ꝑt fundari officium iudicis ſecꝰ ubi nullo modo declarat ſ⁹ hoc bar. ī ſ⁹ arbitrꝰ et ī l. ſi quis arbitratu ff de v' ob Et ſic ꝑz hic ꝙ ī ꝙtractibꝰ regulariter non ꝛcedit arbi ꝑ debentis arbitrare ſalte qñ aſſert² ī voluntatem alterius ꝙtrahentis eo casu quo ꝑt qz tūc ꝛcurrit² ad arbitriū boni viri l. hic vēdicio ff e 2° ſalte ſi arbitrum

tor assistens fuit super aliquo actissorio alicui contractui iam perfecto ut si iam vendo tibi fundum cui vno de bonis mei arbitro tuo an l. si emptor ff. e. nec sub diminutor pcij que fit a Judice ppter diminutionē siue rei ut l. siue tot ff. co. fallit qñ dñs tuque arbitrat' ut dēo s' arbitroz. Nam hijs casibz accedit' a persona quo ad stum legatu ut l. si s' ff. et si quis C. eōi dele. et l. i. dele. ij. siue sit collatum t persona tuij ut dēo s' ff. et si quis sine hēde eo casu quo pt t eis vo lūtate omitti s' uel late ut cū testor legat' t si eis heres estimauerit cum p bauerit uel ustū putauerit. Nam hē de non arbitrante recurrat' ad arbitriū boni viri l. si sic de le. i. Non expsse ut lego t heres meus velit senat' s' cō sulti legatū de le. i. Et nō glo t d. l. i. de le. ij. Sz non accedit' quo ad pene missionem l. mitta ff. de cōdi. et demō. de q' per bar t d. l. ij. Sz quero h' t v' diffinit qñ dicat ille cui arbitrium t electum tuque arbitrum glo h' t v' diffinit dicit q ult' dimidiam ustū pcij arbitratur et h' dat' l. ij. C. de iūsm. vo al' aut stat t arbitrio iudicis bar tenz t l. si societatē. S. arbitrorū ff. pro socio q tuque dic' arbitrum qñ arbitrator plus uel minus sēta pte tuij. C. 2o quero an ille cui arbitrium t electum cogat' arbitrare dic ut tenet glo t l. fi. C. e. ff. Quid si est arbitr' Non cogat' nisi sit adiecta pena uel aliud loco pene ut l. diem pferre s' fi. ff. de arbitr' Sz si est arbitrator tūc cogit' prestij. accipiunt Sic cū cogit' quis assidē t cū uel pte none sibi omissa dicit glo t l. sacr' C. de pfe. sacro scri. l. xij. si quis iudicare l. sanctimj. C. de adtio. dui. iudi. de quo vide pet. Jo. an t addi spe. t h. de rei. con. vē. si. Sz nūquid licet spe teneat oppositum ibi. C. 3o q̄o an arbitrator possit declarare et suam sniam pferre ab sentibz ptibz dic q pties debent esse pntes uel tēre tacite q eisdem interrogare et cū eis se informare sim lm t dēo l. si quis arbitratu. lic. alij cōt. C. 4o q̄o an t emptione et vendicōe vendito' pcise cogat' rem tradē an vō libere tenet' pmittē tenere de quo dic t l. i. C. de act. emp. C. Ulti' nō t v' q̄ mis q vendicio et locatio ambulat' patribz passibz et licet ofōmiter ad ūsum q̄ sit non valz vendicio sine re et pcio ut hic ita et locatio ut ff. locati t pti. Et sicut non annullat' vēdicio ī arbitrio eo t cui' arbitriū t collatum pcij ut hic sic nec locatio l. si merces t pti. ff. Dic tū ī quibus

nam t emptione spectat periculū ad emptorē cū ad traditionē puta si vinū vendit' effundat' uel acescat post deg' tationem ff. de pi. et cōmo. rei. vend. l. i. et nō t. e. s' cum aut fz t locatione non l. ex ydacta t s' i. et ij. ff. locati. 2o dif fert q̄ venditor tenet' vel cum tra dē si habet fructū vel pōtē terre se ut e. dixi. Sz locator aliqñ excusat' puta si superuenit ūtūtis post locū ad retinendi rem locatam pro re ut l. iij. C. locati. 3o dic' q̄ vēdi t tra. abil' ad trās lationem dominij uel ūsucapiēdi. ydeō l. emptor ff. de act' emp. Sz locator nō l. nō solz ff. locati et de hoc dicit Jo. an t sic co. ti. de loca. unyersi. fi. Sz quid t dubio qñ non apparz an fruct' locatio uel vendicio dic q est attendenda qua tinus pcij et an semel uel annatim solu at' sim glo. bar t l. i. s' i. ff. de supfi cieb' t glo sup v° agendo

Item precium pcij ad q̄ exig' t vendicione debet ḡsistere t pecunia nūata si aut ḡsistat t spē tūc erit ḡtract' pmutatiuus. Ite pualz opīo que validioribz rōibz et ar gumētis defendit' h. d. usq ad s' cū at' et intellige sāne q pecūa debz determinata t pecunia certa et determinata sz postea t solutione pt' bñ solui una rei pro pecunia volente creditore non eo tuto l. pcij. C. de iūsm. ven. et no. t. l. ij. t fi. ff. e. Sz quid si trado tibi librum meū p trio et p x an erit vendicio uel pmu tatio dic q si pīs agitur de pmutādo erit pmutatio si aut' eōmē erit ven dicio. Jo. dubio aut tenpiā q̄ plus va let si plus valz rei q̄ue datur p re q̄ pecunia sit pmutatio al' sit emp' ut t. e. ḡstituj. ex. de rei. pmu. de q' per bar t l. aristo ff. de donat. Ite nō ibi pmutatione et ppriam spem ḡ tract' q per-mutatio t ḡtract' ūno minat' per se sepat' a ḡtractu emp tionis et vendicio ex eo dem' pt' agi q̄n qs ipleuit ex pte sua et et cont' re cepit sa[illegible] ipleri uel recedere ad re petēdū datum t alijs ḡtractibz t notāt' ut hic t glo plē t ii°. spem et re pmutatio non sit nomē sufficiens ad faciend' ḡtractum notāt' glo plē hoc tūgit fz dicit sim glo. simonem t bri. C. de re pmu. Ad hoc ut sit co tract' notāt' duo requirunt' pīm q m dat t certum spem contract' et 2m q habeat spāle nomē ḡtinens illi so li ḡtractui et non alijs fz nomē pmu tationis t adeo latum et generale q̄ ḡuenit alijs ḡtractibz ideo non dic' ḡtract' notāt' ut t dēt aut' glo hic

est transactio ymaginatus ymaginatus ymaginatus

ponderationem vel mensuram qui rem emit vendita ē grauē nisi non fuit determinata debet cum expectare usq; vel qve vendemiam et tunc possit hmōi vasa vacua al' post illud tempus sua ptestatione pōt vendor vinū effundē vel si velit ex vna mensura vegetes aduc uel una vendē alteri dū l. i. s. lucet et s. si. et l. si quis vina. s. si ē si et hoc qñ venditor ē mercator. Si ēt mercator debet expectari quousq; commodum venditionis collig̃ possit. ut l. hoc iter ff de pi. et como rei vē. Et de ēdictis nouē requisitis dant' vel s. Si sine scriptura facta distractio pacta fuerit de mora qz mei si certe sit spes non ē guadē sine pēa non publicāde Trāsit ad emptorem casus an traditio

Item nō ē vē verū tamē q; qñ vinū emerit rem non tamē est dīa rei nisi sibi tradatur et si res fuerit furtiua iterim sine dolo et culpa rei venditor emptor non pōt vendicare uel aduc qz rei vendicatio datur dño l. i. rem ff de rei vin. et sibi aduc l. i. ff de condi furti. Sz venditor tenetur sibi cedē rei vendicationē et aduocationē furtiuā et non tenet ad aliud qz quod ē tenet eo q̃ hz actiones illam cedendo liberat qđ debet ff de petit. Sz si tenet ex alia cā ut qz ei cui cedit culpa rei suā recepta ē tūc non liberat illā cedendo Sz tenet illā vendicare et pstare emptori uel soluē interesse ut hic i. glo pōt i. vo exhibere.

Empcio

Cedā sibi aduocationē pē venditio gratuita et assimilata qruet pnt i. voluntate alterius qrahentis qferri h. d. usq; ad s. loca.

Nota q̃ venditio pura tūc ē pfecta q̃ tum ad trāsferendā proprietatē i. empcōe spm per quid quale et quantū sit i. re et pcio ut l. nūcio ff de peri. et qmo. Sz qñ est sub. aduocatione tūc dependet a futuro euentu aduocati. que si deficerit nulla ē empcio ut d. l. nūcio i. si. Si aut existente tūc truncat' retro ad tempus contractus l. porro ff qui pos. i. pig. ha. et l. si filius ff de v. ob. Quo nō q̃ actiua et q̃ litigiosa res vendite ut ē si res placerat ē pnt offerri ad placitum et voluntatē alterius qrahentis d. l. hic venditio ff e. Et dēm i. vendicōne resoluēdo ut vendo tibi si displicuerit res sic empta ut l. in. ff e. Sz si talia contracta et ipsa ut res sit tibi empta si voles uel p. quanto pcio tūc pnt offerri i. voluntatem alterius qrahentis l. i. emētis uel vendentis. c. ut dixi. q. s. pecu. Et nō ē qz non astringit qrahentes i. nāture ut dixi i. emēte Et ideo venditio ē nulla Nam eque de pnti nō vult contrahēs se obligare non ē mirabile q; velit i. futurum et sic cum pactum millies vide hmōi sint sali. i. dā l. i. emēt. ubi q. i. plat glo. hi posita. que dicit q. ipsa res pōt offerri i. alterius emptor. nisi soluens gl' intelligēda q; ipsa res et rei qualitas ut bonitatis vel forum vel coloris aplacetiam sine diuersitatem rei q̃ decernit pōt offerri voluntate qrahentis et ē silē i. l. si et l. i. i. pin. ff loca et de v. ob. l. cū stipulatus sim una ex al' nec nec res nec pcium nec venditio pōt offerri i. arbitrium alterius qrahentis et est rō qz qđ lex prudit ne contractus eius delusorij litigiosi et infructuosi qđ essz si aliqđ istorum offerretur i. voluntatem qrahentis qz lex pensauit q; nolit se obligare qz i. suo arbitrio velit emittere sine q; i. d. l. i. emēt.

Loca sacra

Emens ignorāter rem sacram non ē i. commercio ē tamē venditorem agit ad totale interesse h. d. usq; ad si et intelligit q; agit ad totale interesse i. emercio ut emptor ignorabat ut hic et idē si ipse ignorabat sed saltem tenetur ad estimationem pcij i. emptorem s. si ff de act. empt. et pre. hui. i. l. cum lex ff de fidei. Si aūt emptor sciuit tūc non agit sz sibi ipute qz qđ quis sua culpa facit ut i. cōgit nul' dapnū. Item sic pōt h' qñ emptor ignorauit uel ambo ignorauerūt q; i. aduocatio rei cui non ē commercii ut sacre religiose publice i. libere hois qđ est verum quātum ad obligationem et actionē inter contrahentes dandi non aūt quātum ad ipsam rem ut dicit glo. i. l. liberi ff e. et pre. hui. i. l. ultimo. s. cum qđ ff de v. ob.

Sz nūquid si interit res sacra efficiat pphana rerūq; naturalē sit simplicitas et venditio dicit q; non per text. l. q; arbitrio de reg. iur. et ē de ratione simp. s. idē iur. ē. Et quid si emptor velit vendē plurimi uel alibi locum publicū an possit necessitate precipe dic q; sic si non recognoscat superiorē qz cum sit ptinax liber sibi iusta precepta d. l. non dubito ff de capti. Si aūt recognoscat superiorem tūc debz pius fieri statutis q; possit vendi q; ille locus publicus demcepts temere pt p; priuato et deinde vendat l. pen. hic. s. plane q; vi aut clā p. hanc i. l. ultimo s. ei qui ff de v. obli.

De loco et aduocato

Locatio

Locatio sit tridui hz eum vendendi qz vinum offensis pficiunt et vinum debz solutio pfisci i. pecunia certa et determinata a pno uel pe

omodaū michi aliam non est omodatum
nec datur actio omodati q2 non ē gra
tuitum nec est locatio q2 non itercue
nit merces ī pecunia detrāta ꝛ̄ ē cō
tract⁹ inominat⁹ do ut des facio ut
facias trado ut trades et cōpetit ac
tio p̄script⁹ verbis que habz locum ī
tribꝰ casibus ut no hic ī glo fi et ī l
ex placito C de rer cōmu et hūa ff
de p̄script v̄b Et adde glo i mādati s
fi ī ꝯ instrumente et qd dixi ē s pe

Ideo autem Contract⁹ emphi
teuticꝰ ē contr
tus per se a venditione emptione lo
catione et oductione differens ꝯ q⁹
si de casu fortuito nichil est tractū īt
partes tūc si perit res locati tenet⁹
emphiteota ꝛ̄ si p̄ parte nulla tenēt⁹
arte ꝯ d⁹ usꝰ ad s Item q̄ritur C de
iur emphi C Circuero p̄mo quibꝰ mo
dis contract⁹ p̄t fieri emphitoticꝰ
seu res ī emphitosim tradi ꝯ secꝺ tribꝰ
modis. p⁹ ī ꝑpetuū s tm diu q̄ diu
pensio soluat⁹ ut hic ī tex .2⁹ modo
ad temp⁹ 3⁹ usꝰ ad 3ā uel 4ā gene
ratione ut hic ī glo ī verbo auferre
et ī auc si quis zumus C de sa sanc
eccle C Circuero 2⁹ ī qua re possit sol
ui pensio ī hoc contractu dic q⁹ ī pe
cunia et ī fructꝫ ut hic ī glosēll sup
v⁹ pensio et sup v⁹ reddit⁹ Et q̄dꝫ
glo nō q⁹ ī v ī l uel statuto loquēte
de locatione īserūtur hec verba pēsio
uel reddit⁹ utpote si colon⁹ non sol
uerit pēsionem uel reddituꝫ tuc loca
tor p̄t mitēsare dom̄ statutū q̄uis v
dicatur q⁹ non sit ꝑpria locatio q2 nō
exercet merces ī pecunia ēta ut ī s pe
et sic defensatur contract⁹ ī q̄ulꝫ lo
cant⁹ uel īmobilem sub mercede corbiū
frumēti uel vini singulo āno Nam p
huiusmodi locationibꝰ p̄t īstitui stā
tutum loquēs de locatione ī q̄a pe
nitus hoc verbum reddit⁹ Nam statu
tum dispone p̄t q⁹ dicat⁹ locatio licet
merces exerceat ī fructꝫ sic possit fieri per
pactum ut no ī hūa C de decu de
li x C 3⁹ q̄ro an emphiteota possit
vendē uel alienare dc q⁹ dūmodo p⁹
q̄uret dom̄ uel dum denūciet si ve
lit dare tantum pēnē quātum ab
alio capitur Et debet eā exspecta
re post duos mēses nisi sit actum q⁹
possit vendē requisito dnō Alꝫ eadē
de rē suo ut l fi s l C de rē emphi
ut hic ī gl fi et c potuit ēt de locato
Si aut dnꝰ nolit emē uel post duos
mensꝭ exspectat⁹ nichil tēneat tūc
licet emphiteote alii vendē sua expe
me mata ī meliorationes Et dnꝰ emp

fro q̄ declaratione q̄ ī Verūtꝫ q̄ fit tractus de
claratio pcij et mercedis ī arbitriū alte
rius cū Si aut q̄ habens mercedem iter
se et post fructꝰ detinendam q̄ tulerit
non erit locatio sꝫ contract⁹ inominatus
p̄ducens actionē īscript verbis h. d usꝰ
ad s p̄tera Nota q⁹ q̄ vendicio et
locatio habēt cōmunitatem ad īuicem
et similitudinem inter se ut ff c s
adeo dicit tex ī alicꝰ ut dixi ē C 2⁹ nō
q̄ sicut ī vendicione debz q̄sistē ī pecu
nia certa numerata ut ē tri ī p̄n sic et ī
locatione debet mercꝫ q̄sistē ī pecunia
numerata Et ideo q̄ locat agrum tuū colo
no ad laborandū ad medietatem fructu
um non ē locatio nec possēt eum one
rare actōe ex locato q2 non ē mercꝫ ī
pecunia numerata sꝫ est ꝑmutatio ut hic in
glo notabi ī ibi si mercꝫ sꝫ si locat et
accipit mercedem ī minutis et non in
medietate fructuū tuū bñ essꝫ locatio
ut hic Et est pluripler gen⁹ colon⁹
ut hic per bar ī l si apes s si ff de
furt Et adde q⁹ ex variatione pcij ī
ducꝫ variatio et dubitat⁹ q̄ tract⁹ ut
hic ī glo fi Nam si a p̄no īcrescit ē
tm merces ī pecunia ē locatio ut hic ī p̄n
Si aut non fuit ēta et detracta merces
a p̄no sꝫ i manu ī suspenso per nos de
clarando ex post facto est contract⁹ ī
nominat⁹ eq̄uo datur actio p̄script verbis ut ī v⁹ q̄a de eā Si aut de mer
ede nulla ē habita mētio tuc ē mā
datum ut ī mādati s fi C Sꝫ 4⁹ quo
q̄gnoscantur fructꝰ q̄ p̄t locari et que n
dic per bar ī l naturalis s hec dic
ff de p̄script v̄b C Item 4⁹ nūquid lo
catio p̄t fieri et p̄scripto donatoris dic
q⁹ non l sic ff c et hoc verum a p̄no
sꝫ ex post facto bñ p̄t remitti pēsio ex eā
donatois l si ē habitationem ff c ff hec
glo an possit fieri locatio vno minimo
dic q⁹ non q2 tuc script⁹ cum donatario
l si quis dixerit ff c nisi sit res tam
vilis q̄ maiori antecedē dignū non sit
ut dicit bar ī l si quis uel nisi ex eā
mētis puta cum mutuū volt ēstimē
uxori post solutū mīm usufructū q⁹
habuit ī x ut l si usu ff de ritu dot

Cētera Si ī locatione non ī
terueniat merces sū
ptuum ī pecunia certa et detracta non
erit locatio sꝫ structꝰ inominatꝰ eq̄uo
q̄petit actio p̄script verbis h. d usꝰ ad
s adeo Et itelligit sīne q⁹ a p̄no debz
ēta pensio ī pecunia declarata sꝫ pos
ī solutōe facienda bñ p̄t solui spēs q⁹
pecunia volēte creditore ut dixi ē de
ꝛ̄dit ī l s Item pecū Et no hic ex
simo cordialium si cōmodo tibi rē et tu

nzem ñestre zecepta ab emptore q̃nq̃
gesima p̃ay noñ laudii sine ñestre l si
c de ñr̃ emphi et ibi glo ī v̄o cstrictū
dūmodo emphiteota non vendit p̃sone p
hibite ex p̃to uel phibite a l ut st̃ pō
tentiore et qui nō st̃ habiles facultate
alienandi ut st̃ milites et capitanei ec
clie̅ serui et silr ut no glo ī dcō c et
ī spe de locato s̄ nr̃ aliquo vsi cētesimo
vbi ℂ 2o quero ī qua re possit fieri iste cō
tract⁹ dic q ī re mobili et dicit fieri ī
scripta qz scriptum est de sba ut hic in
glo ī v̄o ad locationem bar tenr̃ ī l si
c e tenz q ec p̄ fieri sine scripta ita ser
nat̄ assuetudo ℂ 3o qro quo mr̃ iste con
tract⁹ fuit introductus dic q de ñr̃ ci
uili licet oēs contract⁹ sint regulariter de
ñr̃ gētiū ut hic ī gl ī v̄o naturali ℂ
4o quero ī quo dr̃ contract⁹ emphiteoti
cus a locatione adiectione et emptione
dic ut hic ī glo sūpra v̄o vendicationē
et locationē ℂ 5o qro quo actio detur
dnō emphiteote tenz hic glo ī verbo p̄p̄t
q̃ adicio et hanc l et ex l funditania q̃
est l ff de adi ed l q̃ datur emphi
teosi qz sp̄ est actio ex contractu et nō ex
l quoniā scripta sit contract⁹ gen̄ hui⁹ v
tutis l obligationū genus s̄ ex con
tractu ff de act⁹ et obli ℂ 6o qro an
p̄mus emphiteota possit dare alt̄i nr̃ e
phiteosim et qua actione agat p̄mus
cont̄ 2dm dic ut hic ī glo ī v̄o ℍ
nam si dns̄ īmiscuit emphiteotā hic
p̄mus desinit ee emphiteota et non a
git insi agens actione p̄scripta verbis
ad aliquā tñc̄ mota Sz si 2us emphite
ota alii requisito cum dno nō agens
vtili adiecto ex l zenonis de qua dic hic
et d l i C de ñr̃ emphi ℂ 7o qro an
sit dā mr̃ emphiteotici libellarii p
torta ad firmam seu effēm datum de
quib⁹ cauetur ī glo ī aut̄ ingressi
de sā sanc̄ eccl et l finita s̄ de uetti
galib⁹ ff de damn infec bar ī l i de inr̃
emphi dicit q quo ad effēm nulla ē dā
p̄r tex ī c vnico q̃ lic̄ potit licz ibi nō
la s̄ diuisa Sz diuisa ēsuetudinē cognos
cim ℂ 8o qro si 2us emphiteotam mi
nuat⁹ an minoratur pensio dic licet hoc
sit ī locato ut si minuatur uel perit
pō rei fit remissio mercedis l licet ētur
C e tñ seruj ī emphiteosi que licet pe
rerit ee ulr̃ dimidiam uel supuenerit
sterilitas nulla fit remissio mercedis
Hanc ī ēpter exiguitatem pensionis
que inde solui⁹ penit ī recognitionē
dñi q̃ ob rem pensionē finitus bar
tamen ī d l i intelligit q tñ remanent
ex 2a emphiteotica q̃ ex finitis pos
sit solui pēsio ℂ 9o qro quid cens si
rem augeatur an augeatur pensio glo C c
l i distinguit an sit patens uel latens in
mentum Sz bar ibi indistincte oē aug
mentum expectare ad emphiteotici sicut
ad eum spectat diminuo ut idem uniꝰ
sit ī utrūq Sz ī agris tributariis secꝰ ē
q̃ aucto uel diminuto pōdio augeatur
uel diminuitur pensum C de alle et pal
lu ℂ 10o qro quid si p̄pter grauitatem nō
p̄t rei emphiteoticū laborari et ex ea col
ligi fructꝰ an fiat remissio mercedis q̃
eam petit et fundare et ab hostibus
capi Sz per hostes fit ut quo minꝰ fruc
tus percipiantur ut fit remissio mercedis
ut tenz bar ī l interdum Sz qui ex nau
fragio ff de act̄ prō et salic ī l i C de
iur̃ emphi et spe ī locato s̄ nr̃ aliq̃
v cētesimo xxxvm licz secꝰ sit ī sterili
tate non fit remissio mercedis ī emphi
teosi Sz ī simplici locatione sic nisi possit
oppensam cum sterilitate p̄cedenti uel
sequente ānī ut ī c ēpter sterilitatem cō
de locato et per bal ī l vno s̄ alb̄ctus
ff locati ℂ 11o qro an emphiteota qui nō
p̄t vendē requisito dnō ut l si c e pos
sit donare legare et ī dotem dare et p̄ig
norare dnō requisito dic per glo et doc ī
dcā l si c de iur̃ emphi Nam glo ibidi
cit q p̄t donare et pignorare bar ibi te
nz ī l si domꝰ s̄ si fundꝰ de le i q̃ licz
emphiteota uel publice possit vendē do
nare et legare q̃ uel publica sp̄ habet ius
sui solui s ut soluat⁹ vectigal cont̄
quicūq possessorem ut l i c de fundis pā
tri⁹ li xi tñ secus est ī emphiteota pu
blica uel ecclie q̃ non essz assultum dnō
nē donatarium uel legatarium qui ī mul
lo ē sibi obligat⁹ et cont̄ quem nulla
hz actionem et ī vendicatione oz dñm
cum⁹ plano ē diffusi et auctē ī c po
tuit pallāto stare cum glo s q̃ possit
donare legare pignorare aut non p̄t
emphiteota q̃ non transfert licet sed
ī feudatario qui non p̄t feudum pigno
rare ut no gl ī l lex vectigali ff de pig
sibi et ī dotem dare p̄t dūmodo uel sit
penes mulierem eo modo quo erat pe
nes dantem ut si fiebatur Emphiteosis
ī persona dant et non ex persona mulie
ris Et ita tenz salic ī dcā l si c e s de
iur̃ emphi ℂ 12o qro p̄t recipi emphi
teosim p se et filios et nepotes q̃ ad
sio intelligi⁹ ordie successiue s ut p̄mo
p̄t postea filij et 2o nepotes succedant ut
no bar ī l grilli s̄ q̃ dic hic ff de libe t
posth Modo filij ēpredicant hēditatem
p̄us uel exhēdant⁹ an potuit retinere
bona emphi dic q̃ sic q̃ ista bona hoc
casu non venit nisi in hēditario si ex p
missione p̄tna fuit nr̃ uenor licet sec

sit ꝛ feodo ꝙd ꝛetinere non ꝓt ꝛepudiare hꝫ
ditatem hꝫditatem feudalem ut ꝛ c vnico
ꝛ ti glo magꝫ uel filij deficiẽ ꝛepudiãt
hꝫditatem seu ꝛece poss Si aũt quis ꝛe
cipit ꝛ emphiteosim ꝓ se et hꝫdibꝰ ꝛ
ꝛ ꝑnato intellꝫ de hꝫdibꝰ exẽneis
sec ꝛ cessꝰ ꝙ ꝓt hodie ꝙtꝫ hꝫ emphi
teosim etiam ꝑpetuam licet olim non
possit nisi usꝫ ad ẽam generationem
et ita ꝛtelligꝫ glo ꝛ vi auferre hꝰ con
cessio fiat alicui ꝓ se et hꝫdibꝰ i desc
dentibꝰ ꝛ ꝑpetuũ et non ꝓ exẽneis ut
ꝛ ff emphiteosi ꝛ aũt de non alie coll
l Si aũt fiat cessio alicui ꝓ se et fi
lijs et hꝫdibꝰ an ꝛequiratꝫ ꝙ filio et hꝫ
dep an uoto succedat et hꝫdes eius
nec fuerit oꝑtũs de quo dic ꝓ sal
ꝛ l ij ꝛ ꝙ x c de iur emphi
tico Emphiteota si non soluit debitũ
canonẽ an ꝓtrahi aliquam penam dic
si est emphiteota uel colonꝰ cathꝫ et
sunt ꝓ biennium trib credit a iur sito
Si aũt ꝛ emphiteota ꝑuatꝰ et steꝛ ꝓ
triennium trib credit a iur sito et ꝓt
expellꝫ ut hic ꝛ glo fi et dic ꝓ melio
ramentum sicut ut l ij c e et hꝰ nolẽte
dnꝰ ꝙd non Et sic non ꝓt mora ꝑ
ꝑte nolẽte dnꝰ Sz emphiteota cathꝫ
bꝫ ꝓt purgare moꝝ celeri satisfac
ut ꝛ c ꝓtulit de locato Si aũt ꝛ colonꝰ
ꝑuatꝰ trib si cessꝰ solue ꝓ biennium
ꝓt expelli ee si sibi fructꝰ fructum ꝑ
tium de non expellendo ut ꝛ casu nos
bili ꝛ l ꝛto ꝙ mit locatꝛ ff locati et
ibi ꝑ bar et de istis mã iur emphiteo
tice ꝛtium septuagẽa ãnoꝝ ꝛ ti de lo
cato ꝙ mit aliꝙ

Item ꝙritur Conductio de ope fac
ꝙ ꝛto ꝑio ꝛcipienda transit ꝛ contra
venditorẽ Si aũt ex mã aduersꝰ trib o
ritur locatio hꝫ d usꝫ ad ꝙ aductor
Nota ꝙ hꝫ vnam dam ꝛter venditorẽ
et locatorẽ ꝙ ꝛspicit et fabricat
ꝛb ex mã artific est vendo Si aũt
ex mã aductoris incidꝫ ꝑ opa ejus
ꝛ locatio Concor ꝛ l ij ꝛ ff e et
l scribimꝰ et l cui vend ff de ẽpt
Nam ubi ꝛ structu ꝑdit ꝛ traditio
ex qua ꝛtitur dñium uel usucapien
di aducto al aut ꝛ locatio et ubi ꝛcit
utrũq; ꝛspicim illud ꝙd ꝓpt ꝛ
finꝰ illud denotatur structꝰ finꝰ hꝫ
ꝛ l ij ꝙ adeo ff e Sz quid si vẽdat
zaddita sine herba ꝑtu uel grami
ꝛ hanc an erit locatio uel venditio
videtur ꝛ l quoties ff qui mꝫ ff de
publi Nam si est venditio et fructꝰ
ꝑcipit exportetur uel deuastet nulla
sit ꝛmissio ꝓpꝫ finꝰ si ꝛ locatio uel
vendicio Et dnꝰ fruitꝰ de fructibꝰ ꝛ
nz ꝛ l cum venit ff de contrahen emp
ꝙ de uir non debet fieri ꝛmissio Sz de
equitate dicit ꝙ sepe vidit ꝛmissionem
fieri

Conductor In structu locatoris
st seruanda quieta
et oĩa alia que requirit ex natura cõ
tractꝰ hꝫ usꝫ ad ꝙ ꝓfectꝰ Et no hic
glo ꝛ silo equo ꝙ locatꝛ ꝓt petere usu
ruꝫ a tutore utente ꝛ locatꝛ et non sol
uere mercedem Et idem ꝛ emptore Ary
tradita fuit ꝛub et ꝑcia non soluit
Sz hodie non potꝰ uti nisi ꝑ certum
interesse ut dicit gl ꝛ l iuliano ꝙ ibi
ff de act et ibi ꝓ bar et ꝛ aũt de hꝰ
c de usu Item no c glo ꝙ aductor
tenetur ꝛparare hostias nezꝫ fenes
tras nezꝫ tecta domꝰ aductꝰ sꝫ ꝓt
agi contra locatorem ut hꝰ faciat ex
l ex aducto C e sꝫ hꝰ aliꝙ non faciet
uel si ei obscuretur luminã domꝰ ꝓt
et ꝑ ꝛtã diminutio mercꝫ
dus l si mercꝫ ꝙ si vicino ff c Sz
hꝰ tenetur aductor purgare viam ãn
domũ aductum expensis tamen locatoris
nisi gratis habitet cum suis expẽsis
nisi expensa essꝫ ad ꝑpetuum ꝛ utili
tatem ꝑ l edilꝫ ff de vi publi ꝛ
fieri et ibi ꝓ bar Item tenetꝰ solue
aductor ꝑ domo fructꝰ onꝝ tributoꝝ
expensis locatoris sic tenetur creditor
pignoris ut l iij c de pigno Sz fruc
tuarius hꝰ tenetur ꝛficere domũ qñ
ꝛ modica ꝛpensa non aũt si ꝛ magna
ꝙd iudex diminuat arbitrio l hactꝰ
no et ibi glo ff de usu sꝫ usuarius ñ
tenetur ad aliquam expensam nisi ꝑ
ceperit fructꝰ ꝙd ꝛ ꝛtribꝰ casibꝰ ff
ꝛ silua cedui et ꝑcato et ꝛ usu ꝑ
cumꝫ et aliꝙd ꝛcil ꝙ usu assimilat
ut no ꝛ l diuꝰ ff de usu

Qui ꝓ usu Locatꝛ de leui
culpa tenetur
et structꝰ locationis transit ad hꝫdẽ
aductoris hꝫ d usꝫ ad fi Et ꝛtelligꝫ
ꝙ transit ad hꝫdem nisi sit futuri ñ
tempꝰ locationis l cum plures ff hꝫ
dem ff e Item si locatꝰ usufructꝫ et ꝛ
locatꝰ a ꝑcario non ꝑcit cui mortꝫ
sꝫ mortꝫ aductoris l nãrio ff de ꝑi et
cmo ꝛcil vend et l si domꝰ c de usu et
ibi ꝑ salic Et ideo si fructuarius lo
cat usufructꝫ ꝛ quãdiu et ãn mori
atur aductor qui fecit expectat si ꝙn
quẽnio fruitur non ꝛꝑetet eis nisi
fructuarius locauisꝫ ut domꝰ l si qꝭ
domũ ff idem ꝙd ff locati et ibi ꝓ
bat Et nõ hꝰ glo singulare ꝙ unꝰ
socius ꝛdens non ꝓt locare et sub

struct in domo ḡducta alii loco seu tenutę so
cięs de quo per guill' t ſpr de iudic' ff 2°
vero cum hoc ꝑtur licet al' ſolutis ḡduc
tor possit alij locare equo ꝙdomo et ad ei
dem usum l. nemo C e 4 hinc si vnus ex
ſcolaribus ſocięs t eadem domo ḡducta nō
vult ſtare alijs ꝙ debet uel diuidendam
ſeu fieri uel turbat alios ut nō pos
ſint ſtudere habet utilis actio pro loca
ꝙ ſocio pro eo ſim ſpr t dē v. cum hic
debet ſcolaris honeste habitare t domo
ḡducta Si aut honeste prius ꝺducendo
guerras uel domū destruendo pt expelli
per l. non aut ff de usuf et hab et ibi
per glo et hal ff Si aliq ſcolaris expulſ
de domo ḡducta teneatur ſolue pensiō
dic ꝙ ſic arbitratu pōne recepta ab a
lio ſinzogrste ut no glo t ſibi t aut de tri
bell & ſi vero ꝺdignus coll' im ff Item ad
de ꝙ dū domorū pūt cogi locare domos
ſcolaribus et ſtipendiarijs ſi gmode non
ꝓmut ſim Bal ff Item quid ſi vendo ē
domū alij possim tibi locare donec ſol
uas ꝑcium ut ſic ſemꝑ te cogis ſolue
pensionē pro tota ꝑte non ſoluta dic
ꝙ ſic et vocatur locatio ad firmam
l ſicut et l. ſi eū vendo

De societate

Socięs C omnes et vnus
negociatoris tm
pt contrahi societas t qua lu
crum et dampnū venit equalit
inūdēdum nisi aliud actum sit h d usq
ad ſ de illa Diffinitionem aut societat
vide hic t glo. hic que diffinitio locū
habz ut opetat actio dicta pro socio Si
aut non fuit ad vberiorem ꝙstum et
cum ſt' socij et ſt' plures ſcolares ſimil'
habitantes t eadem domo ḡducta uel
tenaculo tm habet locum Tutil' actio
ꝙ socio sim spr t ti de iudic' ſ. v. h
cc' no. et glo t l ſi diuersa C locatio q
lex determinat ꝙ ſi plures ſcolares eo
dem tenū quilibz tenetur ſolum ꝓ
parte nisi ſe obligauerit t ſolidum et
tm cc' hnt benficiū diuisionis ſi oēs sint
ꝑntes de ſolidō nisi renūciauerint et v
nus ſolues totum habz actionē ad socios
ex mā cesso ſi cū fuit cessio al' utili pro
socio ut d l. ſi diſſa per glo. et ſalic Et
adde ꝙ quattuor modis contrahitur ſocię
tas expſſis verbis ꝓmo omī bonorū h'
expſſe dicit hic t ꝑn et tm t cōi ve
nit hēditates legata donata et ſuccē
ꝙ quęsitū l. m ſ. i. ff c C 2° ꝙritur
ſocięs ſimplē non expſſe omī bono
rum et tm venit ſolum illa q ex ff
tu i opa ꝓsonali acquirūtur ex vendi
one locatione ꝛc non aut venit
hēditates legata et donationes causa
mortis ꝙ ista dicūtur potiꝰ quęri ob me
ritum ꝙ ex questu i opa ꝓsonali l. cum
cum ſe ff e C 3° ꝙritur societas ali
cui negotiorū uel rei firmandi gloꝝ
ꝑdiorum ut hic t v. aut vnus et hoc ē
clarum ꝙ solum ꝙstita ex illa negotiōe
venit et non alia ut hic C 2° ꝙritur
societas t vna ad tm ut t vno equo emē
do et vendendo et t alia re et hoc cum
ꝙ ultē illam non extenditur societas l
quis ff e Alio modo ꝙtrahitur societas
re ipa sine aliquo pacto seu expſſione
verborum ut cum duo fres uel plures
simil' habitant et seruant res t ꝙ tm ſolū
t hijs que ponit t ꝙ dicitur contrac
tum societas re ipa et non t alijs l
ꝙ et plane li xvi ff e et per hanc t l. cū
duobus ſ. papinianus ff et l. tm et
menud ſ. altero ff de ām tu ꝓuales
aut debeant ee ꝑtes t societate dic
ſim ꝙ t ēquentium Si aut nichil fuit ꝙ
uentum tm t dubio tollit ꝙ ptes
societatis ſint equales si equale fuit cap
tale ut dicit glo t verbo equales ſim
cui capitalem qualitate Dicitur ꝑtes
equalit diuidi vn si vnus hz duas ꝑtes
capitales et alius tertiam ꝙ habeat duas
ꝑtes lucri et dampni et alius tertiam
et ita intellī l si non fuerit ff e

De illa

Pactum inter socios apo
situm super ęqualitate lu
cri et dampni valet et tenz ꝙn alter
socioꝝ pluꝰ alteri ꝙferat t re seu opa ut
industria uel pactum ꝙ vnus sentiat lu
crū t dampnū intelligit si ꝓportione sū
lucri uel dampni ſuerit de lucro h. d usq
ꝙ ad ſ illud Si aut plus debeat lucri ꝙ
ferri plus t re uel t opera tm pactū
tōne primitatis tollitur ut dicit glo t
l. ſi non fuerit ff e et hic t glo t v. et a
deo Et nō hic ꝙ t eadem societate vel re
non pt ꝓgredi ꝙ ſit pt lucrum et dā
num ꝙ lucrum non intellī nisi dedu
to omī dampno et ex l. mūcipes ff e et hic
t v. qd tm Si t duobus rebus societas bn
pt ꝓgredi ꝙ t vna ſit lucri et t alia ſit
dampni et hoc vult hic glo et t damp
nū uel lucrum ꝙtur de ām et t fine
tocius dimittentis hanc tangit t dcm l. ſi me
gocia ff de negt ꝙ et non deducit ſed
decidit t l nemini v. t integro C de ſuſ
cepto et anchara li x. ꝙ t fine tocius d
ministratoris an non pt attribui lu
cri et dampni per hanc tex ff tm nō per
hanc tex t v. et adeo ꝙ valet pactum ut
vnus ꝓtem habeat lucri et nichil damp
ni et hoc verū ꝙn plus ponit opa vel
industria ut ꝫ dixi et hic t glo di t v.
ꝓtem Veltrū nō t v. ꝙ tm ita intelligi oporti
ꝙ quādo ē pactum ut vnus habeat me

dictatem lucri et nichil dampni non pt di
cē t diuisione q̄ velit medietatem lucri
pcepti ex rebus de quibꝫ sequitur damp
num ꝫ debent aptari ad finem lucri
et dampni tocꝰ societatis et q̄ sic pt est
lucri habeat medietatem ut hic et dē l
miles ff e et l si negocia ff de neg gest

Hanc quero si vnus ponit rem uel pe
cuniam et alius tdustriam an finita soc
tate dē pecunia diuidat equalit glo C e
l i dicit q̄ sic de uir de assiduitate aut cō
tractu seruat ꝫ ja de arre quid sequit hic
et salic t dē l i dicit q̄ hec assiduitas ē
uig cōe et non debet pecunia diuidi l cū
duobꝰ ꝙ dampna et ꝙ Item ex fīō ff
e nec ob l i ff e per quā glo mouebat
q̄ loquit q̄n vterq; rem asserebat ꝫ q̄
ē pdita ad tenetur qui pmo posuit ite
rum ponē tm̄ pecunie et cōe sit pe
cuniam pecunie pdite glo t dē l i C e dicit
societatem finitam ee nec pricilī de esse
ꝫ ja pdicto quid sētur sali t dē l i di
cit q̄ operarius tenetur pstare mediet
pecunie pdite l cū duobꝰ ꝙ quid sāgu
inm et q̄ hoc l id q̄ ff de pecu et q
mo rei vēn potest distinguit et melius dis
tinguit sim q̄ aut pecunia stat in con
tractu societatis finit pdita aliꝰ operarius
operetur et tūc operarius tenetur ad ꝑ
tirpandum dampnū al aliter dicit
dicitur q̄d cū non debz ff rei vēn l si id
q̄ et facit ff de arbitr l licet et l sēp
Aut operarius cum finit operatus tūc disso
luta ē societas et hoc casu operarius nil
pstabit de pecunia pdita ut l verū ꝙ
interest ff e Item q̄n vnus t societate pe
nit rem aliquā alius operum an debeant
apari sine expēsis et sic solue rectum
manet et equoꝙ et aliās expensis ocā
rentur fiere l et si non fuerit ꝙ i ff e
Econtra videtur q̄ sibus cum lucrū nō
dicitur nisi deducta expēsis ut hic et
hic opinionem monet sed l de arre et
salic t dē l i Nisi forte tacite videt
actum cum eo q̄ sine expēsis aret et
semper cum pecunia sit ope velamēt l
cum duobꝰ ꝙ t secundum ff e Et nisi t
expens cotidiane cibi et potꝰ quas de
nō fictione finita soc itinerāt p l sed
et si l ꝙ q̄d aut quis ff de petit hic

Illud quoq; Post adiecta t hic
tacite videtur ad
ius t dampno et eqꝰ h d usq ad ꝙ manz
Cū ꝙ q̄ societatem tducit quelio finē
super lucro et dampno et eqꝰ lucrū ꝙ
et dampnū diuidentur ad prata et am
bulat partibꝰ pressibꝰ ut q̄ statuit et de
pont t vno itellī statuto et deposito
t alio Contrarioꝝ aīa ē disciplina et
ꝙ ut dicit hic glo q̄ oppont de rebꝰ q̄

rus ad q̄ rīnde q̄ ibi non est eadem ratio
grauiorum hic sic q̄ natura societatis
si h̄ inducit et de hoc per bar t l supi
lantem ꝙ sacro de V ob vi q̄ grauiorꝝ
eadem t disciplina q̄ ad cognitionē et
cognitorem de contrariis cognoscat
et aliquid ut ff de his q̄ sū uel alie
nare t V videamꝰ Item quatenus ad ef
fectum et vires dispositionē et q̄d opari
tur oppositum t oppositio hoc idem debz
operari pposita t proposito ut dē ꝙ sa
cra et t ze nisi q̄ sentit li vi Et adde
per bar t l quia potest ff ad trebel
ubi dicit si socꝰ cōis voluntatem alterius
socij voluit stare ad pticulē alterius
ita non debet pticipare de lucro per
huiusmodi

Manet Supra posuit de societate
gratuita nūc vero po
nit quos modos quibꝰ societas soluit
siue renūciatione siue grauario sensu
morte socij finita publicatione et bo
nis cessione Item cō et ff interemptionē
rerum et nouatione fīē per stipulatoꝝ
uel per mutuum acceptum ut h
t glo t sibo creditur et hoc nisi socie
tas soluit post renūciationē cētra de
sistat non creatur ꝫ si acquirendi i
malitiose societatem renūciauit h d
usq ad ꝙ soluit aut Tantum est ꝙ
vni sociorum alio tanto renūciare socie
tati dūmodo bona fide fiat q̄ nemo
cogitur stare t cōtione nisi t cisibꝰ no
tat l si ē cū duobꝰ Si aut malitiose
renūciet forte ut sibi acquirat hēditā
tem q̄ venebat t ois h t v ꝫ plenie
tūr patitur hanc penā q̄ dampnū
q̄d inde sequit ē ppter renūciantis
et quodam ē q̄d l actione ꝙ dicim
ff e Et eandem penam patitur qui
tempestiue renūciat t q̄n tempus fi
nitum t societate ē appositum ut d l
actione ꝙ Item q̄ societatem Item non
licet renūciare q̄n interest socij societa
tem durare q̄ ei q̄dicto fieri deberet
ut q̄ renūciatur t tunc quo merces
dicuntur forte t nauis renūciantis ul
tpore non congruo ad mercēs vēde
dāq̄ dē l act ꝙ labeo ait Si aut tres
essent vnus socios societatem durare et so
cietatis esse diuinum tūc non q̄ puat in
teresse vnius ex sociis ꝫ q̄d societati ex
pedit pferetur ut dē ꝙ labeo aut Et
adde q̄ renūciatio fieri bona fide debz
fieri socio ppter l ꝫ et socio ꝙ Idē sētit
Si aut fiat socio absente et ignorante tūc
lucrū per renūciationē ē cōe et dapn
t ppe renūciantis et lucrū quesitū a
socio absente ē ppriū et dampnū ē cōe
ut dē ꝙ si absēti t glo t bo ceteri

m̃ vē expssa dic q̃ q̃n̄ est expressim vel
mut hereditarie et legata fuer q̃n̄ nō
est expssim ut dñs ḡ t ꝓ.

Soluitur autem Societas mor
te vnius socio
rum diuersi uel plurium dissoluitur nisi
actum sit q̃ superstites remaneāt socij Nec
finitur societas finito negocio cui q̃d
est cōiecta q̃ desinit ad ꝯ publicatione ¶
Nota ḡ hic q̃ societas non transit ad
hēdes l. adeo ff e. et est ratio q̃ t societa
tis eligitur industria persone certe ut
hic t tex. Si quis erit heres est certus
heres licet tm̄ nō sit socius tenetur tm̄
agere negotia ceptā ꝓ defunctum si sit le
gitime etatis l. heres socij ff e. et ide
t tutela que nō transit ad heredem tu
torū tamē heres relicta ꝓ defuncto
agere debz si sit heres masculus t femina
etate l. i. ff de fideiuss. tu. Fallit tamen
t societas vectigaliū q̃ transit ad hēdes
tribus cōuenientibus finem fisci s q̃ sit so
cietas vectigaliū Item q̃n̄ sit actum
q̃ heres succedat Item q̃ sit ꝑsona
abil' ut glo adeo Et intellige glo t l.
nulla ff e. q̃ transit ad ꝓnūd tm̄ sic
t vsufr. ¶ 2o nō t. s. Item si alicui
q̃ finita causa alicui rei finitur et ef
fectu cui Quid si vni socioꝝ mul
cum pecunia ad emendum aquas t ala
manni et ante eneret mortuus est so
cius qui remansit domi an finitur so
cietas dic q̃ non si socius qui ꝑfecto ig
norauit mortē socij Di aut finit fi
nitum societas l. actione et s. i et s. si
alicui ff e

Publicatione Publicatione
huius et hac
cessione soluit societas h. d. usq; ad ꝯ
socii Et ex hoc ꝓz q̃ si aliquis socioꝝ ꝑ
tes eius delictum latuerint et bona eius
confiscentur q̃ societas finitur nam exti
netus ꝑ mortem reputatur ut t eius lo
cum succedit fiscus ut hic et l. actione
s. publicatione ff e Et ideo creditores
illius latentis socij debent diligere actio
nes suas contra fiscum q̃ t eius locū suc
cedit sm̄ ꝓbatur t d. s. publicatione
Licet aut fiscus succedat t eius locum
non tamē heres eius sm̄ ꝓbatur t l. si q̃
ff de hijs q̃ st. sui uel alie. iur. l. tex. eius
s. fi ff de fideiuss. et l. quot t fi ff de do
nat. et t glo notabilis t l. in s. cui ex cā
ff de usu. fis. licet glo videat. sentire
contra. t glo l. ij C ad l. iul' de ꝑcu Et
ideo si aliquis hereditatis ab intestato decedat
tali exhāto non succedit fiscus tales he
redes exhāti ꝯtra succedit filius ipius ex
hāti ꝑ d. l. si quis ut ibi dicit bar ff
Quid aut si hic damnatus ꝑte debiti eius

bona publicata ꝯ ponebat t societate so
lam industriam an dissoluatur societas
glo hic t verbo mortuo dicit q̃ sic sed
ꝑdit libertatem vel cautelā Tu dic q̃
ꝑdens cautelam ut deportatus retinet
ea que ꝯ ante genitum ut l. si tibi ma
dauero s. huius et mihi data et ideo dis
tat societas si t persona ꝑdentis retinet
ꝑdens eē libertatem retinet ea q̃ ꝯ ac
ta naturalia ut usus alimentoꝝ ꝓprie
dorum ut l. si vectig ff de re iur. et ibi
q̃ bar. ponit glo. nisi Verū quātū ad
effectū q̃ ꝓdatur ꝑsonalis societas
desinere al' remanere societas q̃ius
bona ꝯ publicata cum non fuerit so
cietatem de bonis q̃ de industria ¶ 2o
nō t. Si quis ex socijs q̃ cessio bonoꝝ
dissolut societatē que tamē nonne ꝯ
sensu remisisset ut hic et ꝑdest hec ces
sio ne credꝫ t carceri detrudat ut hic
t glo t vo cessit Non tamē creditū libertā
a creditoribus Sz t postea q̃situs hz bñ
ficiū ne exigatur nisi t quatenꝰ facere ꝑt
t l. in de cessi bonis Sz de iure canoni
co secus est de usurario credente bonis
q̃ non hz de iure canonico hoc bñficiū
t postea q̃situs ut t c. est tu. t vbo fa
cultatibus cyc. de usur.

Socius In actione ꝑ socio lata et
cui q̃n lenis culpa ꝯstitui
vel non adhibet tantam diligentiam in
ꝯtibus rebus quātam adhibere solebat t
ꝑhibet ꝑte societatis contracte h. d. usq;
ad fi. Contra l. socius socio et l. cui duo
s. i ¶ nō ḡ q̃ diligentia ꝑcedens in
structum societatem t ꝓprius rebus
regulare debet diligentiam t cōibus sz t
societate maiꝰ structa ut q̃n hēditas
venit duobus uel legat eidem rei du
obus Et silr t depositio attendit diligē
tia quam t suis rebus adhibz post mo
nem obuentam vel factum ut ꝓ
non fecit t rebus cōibus q̃ t suis ut
et quibus no recessit ob s. ꝑterea et
hic t glo t ibo solet et per bar t d.
l. socius tam fuerit te meū socium ut in
societate adhibeas illam diligentiam
quam hucusq; vidi te hic t tuis Et sic
socius industria ꝑcedens ig. Et depono
penes te adhuc ut exhibeas illā cautā et
diligentiam quā exhibeas t tuis rebus
ut sic futura diligentia deposita sufficiat
lig. t d. legibus ff Sz q̃d si vel socius
gessit dolū uel culpā t societate aliquā
nūq agat quia alia dicit q̃ ff. Sz dolus cū
dolo culpa cū culpa ꝯpensat ut hic t gl' m
vo tenuit ¶ Ite nō ex hic t fi q̃ malā elegit
eligēdo socium mmo diligētē et t culpā ad
t eligēdo malū depositum malū messorē malū
arbitrū et malū tutorē ut dicit gl' t dan l.

socius socio

Et idem in eligendo malum medicum tñ
ex̄pale ꝑ ſpiāle ut ī tex et glo ī l
ꝑ ſi nolit ſ̄ qđ ſi mādatū ff de edic et
adro ſi heres ītimet⁹ eſt negligens et
ī culpa et non adhibendo bonū medicū
teſtatoꝝ eſt ītignus ꝓcator quodo hꝫ
ditatis per l indignum ff de hijs qui ut
ītig Medicꝰ aūt tenet⁹ de aſſerta ꝑ
ua l illiterata ſ̄ ſcīm ff ꝑ ſe poſſit
et legati ꝯtra aūt actio duat⁹ ex ſocie
tate dic ꝑ dicā hmōi de quo glo et
bal ī l ex ꝓſensu ſ̄ ſi ff de ac et obli
Item ꝑ poſſit intentari actio ꝑ ſocio
an durante ſocietate an demū finita
dic ꝑ ꝑ generali ſocietate non naſcitur
actio ꝑ ſocio niſi finita ſocietate ī l tā
diu ff e ꝯtra ꝑ ſpāli negocio ſocietatis naſ
citur et ītentatur ex uſu tñ ſimplicem
ente ff durante ſocietate l actionē ſ̄ nō
nūdꝑ ff e et hic ī glo i

De mādat⁹

Mandatum Mandatum ꝯ
tralyatur ꝑ
modis obligatorijs ut ī ex⁹ hꝫ
poſitꝫ et mādatum fictum grā
mandatarij cum ī ſimulatum et non ob
ligatorium hꝫ d uſꝫ ad ſ̄ ac ſi tria Conten
ff e l ij et hoc de vitro ſi qñ mādatum
ſit grā mādatarij et quibꝰ verbis fiat
die ut ī glo qz indicetur mādatum per
verba ut rogo ſupplico mādo et ſimilia ñ
aūt per verba ītimatoria uel oſultoria
ut ī eo qui ꝺ electꝰ amicabiliter ad monē
dum uel oſulendū qui non tenetur niſi
de dolo ut ī tex notatꝫ ī l Idemꝫ ſ̄ ſi
quis ea ff e Et ideo arbitratoꝝ non te
netur niſi de dolo qz ī amicabil' oppoſitor
ut tenz bar ī l ſi iudex ſ̄ de varijs et ex
de oī cogī licet ſecꝰ ī arbitrio qui facit
litem ſuā ſicut iudex per l ſi quis ī g
ſcribendo C de pact et ibi per bar Et
ſilr oſiliarij electꝰ ad oſulendum ī eū
tenetur de dolo et lata culpa nec ex de
aſſerta pecunia ꝑ Jo an ī ti de ītquiſi et
oſilij ſ̄ l ꝯ oſiliarij Item non ītimat⁹ mā
datum per verba ꝺmōſtratoria et ideo ñ
obligat licet ſcribam amico meo rogādo
cum ꝑ tertiꝫ ſit ſibi ītermiſſius ī oībus ī
quibꝰ ītquiſierit eū per tex notabilem ī
l ſi vero non ītimandi ſ̄ cum quida
ff Item nec per verba demōſtratiua ſii
laudatoria plata a ſeneca ītuentium ideo
non tenetur niſi de dolo ut l i ff de ꝓſe
nec et an ꝓſeneta poſſit teſtificari in
ea ī qua facit mediator dic ꝑ ꝑ ut ītꝫ vo
lente ꝑ ꝯtra tñ volente ꝑ ſ̄ ñ ꝯtra
hitur ut ī aūt de teſtī ſ̄ qz vero ī textu
et glo colī vij Item non ītimat⁹ actio
mādati cum ꝑ mandat ei qđ tenet⁹ ex
necessitate ſui officij id qđ ſibi mādatur ut
cum ſcolaris recipiens pecuniam a mi
noꝝ debet ſcribē ꝯ ītente et me non
hec nūc hec verba dicente plata poti⁹
ad exercitandum eū officiū ꝑ inducendum
actionem mādati ut dicit glo ſi ī ſi ī l i
C de eden et ibi per bar Item per vā
ꝓſuaſionē ītimatur mādatum de quibꝰ
vide duas bo glo ſ̄ unam ī l i ff e et
aliam ī l ob hoc ff de ītimatis et dic
glo ī dcm l i ꝑ ambiguus ītimus ver
bis ītimis et ītimatis Item no ex
diffinitiua glo i ꝑ de natura mādati eſt
ut ſit gratuitum al' ſi non ſit gratuitū
detur pecunia et locatio et ſi datur ſſty
ī gratꝰ ītimatꝰ et datur actio ꝓſcꝑ
vīb ut ī e ſ̄ ſi Et intellige ꝑ mādatū
debz ee gratuitū a ꝑn̄o qz mādatarius
debz ee ꝓpositꝰ ut mādatū gratuitus ex
quat⁹ licet mādans ex poſtfacto māda
tarium remunerare actione ſuum ꝓcepti
ſ̄ remunerandi ī ꝑn̄o ff eo Et id licet pro
curatori detur ſallarium a ꝑn̄o non dat⁹
ſibi cōſ dñm actio mādati ſ̄ ex locato
ut ī e ſ̄ ſi et hoc ſi aſſecuti fuerit locare o
pus ſuum uel al's gratꝰ ītimatus l
nā ꝑma ſ̄ ēt de ff de ꝓſcrip vi Dz ꝛſ
pecū debitori cōſ quem agit ſempre
eſt pecū ex quo habz validitatem dif ad
agēnd ſi eſſ aſſecuti ſibi pecunia a
ꝑn̄o ſuo ex eā potuit petē ſallariū dic
ꝑ ſic per glo ī l i C e et l ſola C eo
nam tex ī ult Si volenti agē cum eo
ex fideiuſſore cauſa ꝑ ut⁹ iſto creditor
potuit pri⁹ querere fideiuſſorē ꝑ
principalē ſ̄ hodie non licet niſi ſit re
nūciatū benefitio de fideiuſſ uel cōſtet
debitorem non eē ſolūendo ut ī aūt
ꝑnt C de fideiuſſ et ī caſibꝰ ī ꝑ hijs
creditor pt agē pri⁹ cōſ fideiuſſorem
ipē fideiuſſor pt mandare creditori no
lenti ꝑ pri⁹ agat cōtra eum ꝑncipa
lem ſumptibꝰ et expenſis ipſius fideiuſ
ſoris et erit alligatꝰ dicto fideiuſſor ac
tiones mādati ī eo ꝑ creditor exigere
non poterit a debitore et liberabitur
a ꝑmissa obligatione ſiue ſolūone
qua ꝑ⁹ teneba⁹ ſi interſerit mādatū
qđ tñ mō non ꝓſumit⁹ niſi dicat⁹ ut
l ſi C de noua et hic ī glo ī vbo mā
det et ī tex notabili ī l ſi mādatū ſ̄
ff e

Ac ſi tria Mandatum ſeū grā
mandatarij non tñ ī
mandatum ꝺ oſilii reputat⁹ nec ī ob
ligatorium niſi ī perſonā certam et de
terminatā ſit collatū hꝫ d uſꝫ ad ſ̄
illud velud mādatū tñ grā ſit man
datū cum eidē mādat⁹ aliqđ qđ eſt ī
utilitatem tñ alterius ſine expreſſione cte

persone que mādatū ſpās obligatione cōtrax
Si mandatum expſſione certe ꝑsone cū ꝙ
mandatum exequi t obligatus ſit d.
Nota gō ꝙ mandatum t genere gratuitū
ſolam voluntatem mandatarij non obli
gat ꝙ cenſetur ofilium ꝓut ꝙ mu
tuū ꝓmittam ſub vſur. ſi mandatū
t ſpē ꝓut ꝙ tuto mutuū bñ obligat
ut hic t v. et adeo ꝑd' intelligo ut in
glo ſi t verbo non aliter ꝙ qñ eſt t grē
obligat. mādans ſi mandatarius al' fur
tum non erat ſz qñ eſt t ſpē obligat.
ſiue ſit mandatarius al' furtū ſiue non
2o nō hic regulam certa quam adu
de ſim ange de ꝓcu t l. qui ſtio ff de
furt. ꝙ in contractibus ex ofilio nemo
obligat regulariter ut hic t l. i. t ff c
de reg. iur. et t c nullus ex ofilio de
reg. iur. l. vi ffallit ꝓmo ſi ofilium eſſz
fraudulentū puta cum ſcirem eū cui
mutuabam facultatibus labi tū tu
es ydoneum fore exiſtimaſti t aſſiſti
ꝙ tuū tenerab ofilium de dolo ſz nō
ſubeſt aliqua actio l. ꝙ ſi ſcirem ff de do
lo et d. c nullus 2do nō omnia ꝓſumere
qui ſepe mutuent fraudulenter ad emē
dum et vendā lucri ſui cauſa nam te
netur de ofilio fraudulento l. i. t ff
de ꝓſcript. t tex ibi ſ. ꝓꝛ 2o fallit ubi
al' mādatarius factur. non erat ut l.
ſi annumerandi ſ. plane ff c et ideo
cum amic. te ofulsit in eūdo caue quo
ofulet ni videat cum ad comprehendū ſit
diſpoſit. al' periculum t ofilē ꝙ ſi patr
aliqd' dampni tētus ꝓpꝛ bona fide cō
ſulens ejus non erat al' factur. nisi
fuiſſz tuū mandatum et tua ꝑſuaſio ſim
plex t d. l. qui ſervo In delicto autē dr
ꝙ mādanti tenetur ſiue mādatarius
erat al' furtū ſiue non l. non ſolū ſ.
ſi mādato ff de furtis Et intelligo ꝙ
tenetur illi t cui ꝓmiſcuit mādauit
et non ipſi mandatario ꝙ parere nō
debuit ut t ſ. ꝓꝛ nisi eſſz ꝑſona ſub
iecta que leuib. patere tenet. l. liber
hō l. ꝙ ff ad l. aquil. Sz quero an
mandans teneat. ſi non ſequat. male
ficiū dic t grauioribus delictis ut magna
furta et vim. et ſilia ut nō. t d. l.
liber. hō ꝓmit. eū ordinē l. i. ff de eū
or. cum Sz t leuib. ut dampni ſimila
dati furtum modicum ut l. eā adeo
ff de reg. iur. non ꝓmit. l. Item apd
labeonē ſ. ſi cuiquā ff ſi mand. 2o q
2o an mandans teneatur ex mādato
vel maleficio ſequto dic ꝙ tenet. et obli
gat. ex maleficio ꝓpter ſuū mādatū
nam tunc obligatus cum maleficium o
mittere l. qui ſuo ſ. i. ff de furt. et sz
glo. t l. ſ. ꝓpter fraudē ff de ſer. corrup.

i. de ob. q. ex delicto nas. ſ. ope et ideo loc
et temp. maleficij et non mādati debz
appon. t miſſione vel acuſatione ſim
bar. t l. non ſolum ſ. ſi mādato ff de t
iniurijs qui g. ofulit vel mādat aliquē
ad homicidū d. qui ofulit ſeruo fu
gam vel furtum faciendum tenetur
furti et ſerui corrupti Et ꝙ ofulit ad
furtum faciendum exercitor furtum
ſim. gl. t dō c nulli ex ofilio l. vi
2o ſtio ꝑd' t ꝑſuadēte dic ꝙ t contractu
huc ꝑſuadens non tenet. niſi ꝑſuaſio
ſit fraudulenta ut d. dixi et niſi ille alit
non eſſz factur. ſiue nō non oportet
laudando augere malitiā l. i. ſ. ꝑſua
de ff de ſer. cor. Sz ſi maleficiū non ſe
quatur tūc non ꝓt ꝓmitti de malefi.
et ratio mittit ſ. ope t de obli. que ex
delicto nas. ſz ꝓmitt. ex ordinatione ex ipſa
ꝑſuaſione l. t cum ff de ex. or. cri. illa
g. diſcretio non erat al' furtum vel nō
hz locum t mādante vel ꝑſuadente cō
mittit maleficiū nec ope ꝑſtante ſim
bar. t dō ſ. ſi mādante 2o ſtio quid de
ducente aliquos ad aſſignandum alic
dam c ꝓmiſſa dic ꝙ iſtud ſit magis a
tuo delicto ff ſimpliciter mandatū ꝓt
quod fiat augeri et atrocius ꝓmit
to fieri de quo eſt tex t c i. de homici
li vi 2o quero ſi mandatum t fuit
t uno loco et homicidiū t alio ut ſi t
mandet aliqs t bononia ut occidat ali
quem t florentia an poterit mādatā
rius ꝓmittere t florentia Bar. tenet ꝙ ſic
t dō ſ. ſi mandato l. ſi ut ꝓmitt.
ff de fideiuſſ. Si autē non poſſit ꝓmit
tere t loco maleficij ut qui ibi non reꝑia
tur. vel ſit grauior tūc poſſe ꝓmittere t
loco tuctatis ſiue mandati ſim bar. t l.
et ſi amic. ff Wlt Et an mandans et
mandatarius poſſint ꝓmitti eadem pe
na ſtatuta dic ꝑ bar. t dō ſ. ſi
mandato et ꝑ ſalic. plenissime t dō
l. adeo mino.

Illud quoq; Mandatū ſtricte ſeu ꝑd' eſt
ex bonos mores non eſt obligatorium
h. d. uſq; ad ſ. ic qui Et intelligo ꝙ eſt
obligatorium aut mādantem et māda
tarium Sz t ꝓdicti z. t cui. ꝓmitti
emanauit mādatum hñ obligat mā
datorem illi 2o et rei publice eſſe ut
no glo c ſ. ꝓꝛ et dixi ibi Et intelligo
ꝙ non t obligatorium ex de iure comu
co licet ſtatuentur iuramenti ut hz
t glo et t c non t obligatorium de reg
iur. li. vi. Et vide. qñ firmet ſtatutū
et ſic obligatorium dic ꝑd' ꝑ bar. t l
ſi quis ꝑ eo ff de fideiuſſ. et diſtingue
hic ut dixi c de iuris ſtip. ſ. ꝑd' ꝓꝛ

q̄ qdam est mandatū turpe qdam ex turpi causa et qd turpit̄ fiēm Et adde q̄ sicut mādatum turpe non tenet ita nec stipulatio turpis nec mstr̄ uel locatum turpe nec mādatum iudicis ut arbiter turpis ut t glo hui⁹ notabiliter

Sequitur fines mādati diligenter st̄ custodiendi et eos ex cedens non agit mandati pro eo qd̄ anteqūssit lyd usq; ad s̄ tēm Et intelligit q̄ agit pro eo qd̄ expessit certam si esset utilit̄ fiēm et plurimo interdit repetere eē utilem expēm ut tenz hic glo ij t l fi C de negt̄ gest et hoc verum q̄n mādatum uel pluribus valet certum et determinatum forman ut q̄ non ipedit nisi tantum si non valeat determinatum et stabilem formā sz generalem puta q̄ emat uel gerat negocia pro igno rante tūc ipetrat utilem expensam sz hac t l soluendo ff de negt̄ gest Et adde q̄ finet mādat̄ st̄ adeo seruandi q̄ ex cedens eos t vendēdo rem minori p̄cio non transferat dominiū et ideo p̄t dns rem vendicare ut l diligenter cū l se ff c Et nō glo t l qui fundū C si pet̄ Item adde q̄ mādatum non ex pleta t effectu ut agat utilit̄ man dati Ideo si mihi mandasti q̄ intimare sufficeret q̄ alter timet pro me ut est tex notabil t l Jam tū C t hac ff in diction solu Item si mihi mādasti q̄ fideiubberem sufficit q̄ mādem credi tori ut mutet l fi ff c Nam sufficit facē qd̄ t biennium mandatum licet ipm non finiat mādatum ut glo dicit lxi de nullo xxij de lectt et per Imo de purgat can c cū multe ff Item nō t vō si minor q̄ mandans emi ad maiora pcio videtur mandare q̄ emat minori si p̄t q̄ maiora et hoc dicit hic gl plē Et ideo pretium tres q̄s cū petitur ab eo certum et ipse debet tūc pinquagēsimā Juvat se non debere qd̄ pe titur nam petens certum videtur pe tere certā quātitatem que est sibi illa t ut hoc debet ostitere illud qd̄ non debz si velit pretium et de quo dicit hac t l i C stipulanti ff de v̄b ob Cū aut mādatur ad vendi simplic non pcio debet vendi bona fide et iusto pcio et nō pro minori q̄ valeat al̄ p̄sumitur finitū ut dicit glo i

Recte quoq; Mandatum uel mo riendo finitur Item mādatum ad tēm finitur morte mā datoris uel mādatarij nisi mādatarius mortem mandatoris ignorans exequat̄ man datū q̄ tūc de equitate subsequent̄ hoc usq; ad s̄ mādatū Et s q̄n mādatum morte mandantis finitur dic per hoc t l ij s̄ si q̄s ff de donat̄ et sāluc t l mā datū C c Quān aut dicitur res integra ut non sit ut mādatum possit ēuocari uel non tangit hic gl t dicit l mādatum Et dic q̄ t pertinere ad iudicis dec̄ rei t tēp̄ an luc ghest l pertinatoriū et l illa C de pen̄ Quān sat̄isdatio p̄stita t iu dicio uel a dño p eo fierat fiēm desine integrum an lit̄ ḡt dic q̄ sic quo ad tā citam ēuocationē s̄ fit t morte dn̄i nā tue sumitur tanq; non sit integ q̄ dns ēuocare p̄t ut no glo t l si an ff de pen̄ et l si an ff iudi solu et ibi per bar dūmodo lis non sit ḡtestat non p̄t dns ēuocare pen̄tē nisi ex cā l pe litem ff de pen̄ licet iudex delegat̄ possit ēuocari ad libitum delegantis ut l iudicū solu ff In mādato finitur dec̄ rei integre ante citationē q̄ ab eo incipit iudicis ut no t l et q̄ ff de mu om iudi et t c gratum de offi dele Judex ḡ qui fecit citationem ver balem potuerat sibi iurisdictionem ut dco c gratum de offi dele Judex ḡ si fecit citationē t sic valem qui cepit malefactorē ut no Jo an t c si de obli ad rei ff In pen̄is ad negocia dc̄ rei integra s̄ nondum cepta ē ad p paranda stabile et intromisit ut si mandatu domi fieri et iam incepta fuit minus uel parietē non ē ampli⁹ rei integra sz ē paramentum extrin secum ut si tibi mandatu ut murū re mum et iam emisti sotulares et galla cū p struere et non fecit rem desine ē integrā et ideo t loc̄ p̄mē dn̄o tpe ydoneo asolat̄ ut no glo et bar t l si p̄cuniam ff de condi ob cau ff Nec nō q̄ mādatum re integra finitur p mortem mādātis ut hic et no t dān l mādatū Et licet mādatū sit finitum morte tamē durat de equitate actio mā dati no si ignorās post mortem mā datum illud exequatur ne p̄maneat t dampno ut hic et no t d l mādatū ff allat ec̄ t casil⁹ t quib⁹ mādatū ec̄ re integ non finitur morte mādatarij p̄mo t si fuit mādatum t rē stantem q̄ non finitur morte mādatarij que ad actiones q̄ trāsmittuntur nouē cedent l i ff de act et obli Sz cas⁹ ē q̄n mā dat̄ aliqd̄ qd̄ mādans tenetur facē de nūcio ut tradē possessionem rei vēn dite l fundi s̄ si amicus ff de act̄ pos Et no glo t l si cū filio s̄ si pecuniā ff de donat̄ Et ideo mādatū finit mu cio de pignorando uel mittendo aliq t possione an exp̄sit morte uel mu tatione iudicis amittit̄ sim bar t dec

c si amicꝰ ꝟ nec mādatum finē a pꝛ̄ ad
execūtionem grē ab eo fct̄ de aliquo bñfi
cio ut ī c sub grā de offi dele li vi li
ct sccꝰ si non ad mrum execūtionem
ꝟ ee ad collationē q2 tūc expirat man
datum morte pꝛ̄ꝛe ut ī c si cui ī fi de
pꝛ̄ben li vi ꝟ ꝯsiuꝰ ē q̄n mādatꝰ
aliq̄d q̄d debz explicari post mortē
ut fabrem sepulchꝝ ut l si uō tem
nemundi c fi ff e et ibi glo notabilē ī v°
pecuniam ff q̄ decidit q̄ si testor mādat
fieri sepulchꝝ de sua pecunia mtellī
q̄ fiat ī vita sua q2 post eiꝰ mortem
non dicꝰ implꝰ pecunia sua al' more
ont̄ soluat ī aliē de nup c disponat ꝟ
decidit q̄ mādatum explendum p
mortem defuncti ut sepulchꝝ structuendi
l ꝟ pꝛ̄ reuocare ꝛe integꝝ potuit nī epc̄
appellē hēdem ad faciend sepulchꝝ nisi
voluntatem defuncti per tex notabilē ī l
hēditatis ī fi ff de pcti hñ ff ꝟ quid si
mandatum debz explicari ī vita mādan
tis ꝟ eiꝰ effectꝰ post mortem ut man
datum de soluendo causā mortis dic si mā
datariꝰ sciens soluit sciens mandatorē
defuncti tūc tenet solutio nec manda
tarius soluēs libenꝰ nec ī eiꝰ affectum
pꝛ̄ repetit a donatario sciens si ignorās
soluit l cū pꝛ̄ c cū a nō de le ij ꝟ
casꝰ si mādatum sit vlē alicui negotia
tionis uel vnius tabernarius siue fabri
structoris ab aliquo tūc morte dampnāt
non reuocatur mandatum huiꝰ vlīs a
ministratoꝝ nisi hered̄ cum expſſe ꝛe
nocent l si quis mātpis c si impubes
ff de instit Et nisi administrator mutuꝝ
statuum post mortē dñi ut q2 fructꝰ de ꝟ
uio liber uel de fidei administratore fidei
iussitꝝ Et ideo tūc debitores sciēt
soluentes non liberant sccꝰ si ignorāt
tor ut hic et l eiꝰ q̄ ī pncipiam ff si
cer pe Ex hijs pꝛ̄ q̄ si sūmꝰ pontifex
misit legatum ad partes romandiole cui
dedit mādatū eoꝝ et legatꝰ ille recepit
aliq̄ explicare et demde mortuꝰ sūmus
pontifex q̄ non exspirat eiꝰ delegatio p
decessū gl' si impubes Et hoc verū q̄n im
perator uel papa delegat alicui sedis im
perial' uel aplice q2 dignitas ipsū nūq̄
moritꝝ ut ī c si grōsse de hijs ī li vi Et
no ī c q̄n abbas de offi sccꝰ si simplex
ut ibi q2 tūc expirat ut tenz glo ī l
et q2 ff de nuꝰ om iudi et per salic ī l
mādatū c c ff Qualit reuocetur man
datum et persuasio q̄n tēdebat ad alterꝰ
pernicem puta ad maleficiū q̄mitte
dum dic mandatū solet ꝯtrahi voluntate
et pohibitione reuocatur q2 cū fiat
grā mandati vsitē est q̄ eo pohibente
cessabit mandatarius ꝟ ī ꝛsuasione q̄

fit grā an debeo ꝛsuadere q̄tenꝰ tibi in
ter q̄ sim certꝰ mutasse ꝛpositū alij de
beo denūciare illā ī eiꝰ pernicie
fct̄ persuasio ut pcedat silē ne offen
datur ꝟ imo ī c ad audiendam de ho
mici et per hoc ī sepꝰ all c si mā
Mandatum susceptē et nolentꝰ ꝟ illud p
siderare ē nūcio nisi renūciet et qui
mādato non renūciat uel tempestiue re
nūciat tenet nisi rōnabil' causa cum ex
cusset et mandatum pt̄ fieri pure et
ī diem et sub ꝯditione h d usꝰ ad c in
fine Nota gō q̄ mādatariꝰ debet q̄
plere mādatum uel tm cito renūciare q̄
mandator pt̄ eque bñ sibi prouidere al' mā
datariꝰ tenetur ad interesse nisi mustra
cū excusetꝰ q̄ multiplex ē ut l si t' mā
datum c si cū a legib' sepulchris et l
si quis alienꝰ c qui mādatum ff e Nunc
aut culpa venit ī mādato uel ī actōe
mandati dic q̄ ī actione mādati ꝯtraria
q̄ ꝯpetit mādatario venit eē lenissima
culpa sicut ī cōtraria depositi l si suꝰ
cois c q̄ uero ff de fidei ꝟ ī actione di
recti mandati dicit q̄ ꝯpetit mādato
q̄ dic q̄ q̄n mādatꝰ aliquid q̄ requirit ex
actissimam diligentiam ut pcedendo in
iudicio Et tūc tenetur mandatarius
de lenissima culpa q2 videtur assez se
ipsum cū exactissima pcedere q̄ requiri
ī iudicio non aut tenetur de casu ni
pcedit culpa uel mora l q̄ tenē c c
q̄n mandatur aliq̄d q̄d requirit exactis
simam diligentiam ut solue pecuniam
ut l si fideiussor ī pn̄ ff e uel fidē de
nisi uel aliꝰ ope q̄d requirit tantam di
ligentiam sicut hominem et tūc te
netur de lenī culpa l ī ꝛe mādati c c
Q̄n mandatur aliq̄d q̄d requirit modi
cam diligentiam portare vnam lram vl
aliā rem et tūc tenetur solum de dolo
et lata culpa nisi ꝛceperit custodiam vl
periī q2 tūc tenetur ee de periculo
rei q̄d nota quē mutuū et vestimē
lent qui ꝛcepit custodiā uel mercēd
l cum q̄ si ꝟ si eplam ff de fidei et ibi
per bar et lacꝝ per eū ī l q̄d merces
ff de pcti Ex pdict pz cum ꝛcipiat p
actionem mādati ꝯtrariam ee dampni
q̄d passꝰ non fuisset si mandatū nō fuis
ꝛpisset ut dco c q̄d vero q2 mulctatorē
deuolato ī tenere debere dampna ꝛsar
ꝛe nisi affectauerit ambasiatam uel pro
tulerit ꝛe non nūciat ad ambasiat de
quo per bar ī dco c q̄d vero l ibi cuꝰ
c nō dicā ff e

Mandatum vero Mādatū
debet ee
gratuitū al' mercēd ꝛuenies finē
mandatum transire ī aliam ſpem ꝯtrā

h̄ a usq; ad fi. Et quo p̄ mandatū petitum
salariū et qualit̄ petit dicit hic t gl'
ingn̄ per g̃ ff e l 1 dic̄ tn̄ g̃ dz q; q̄n t
ōino mitum salariū nichil p̄t peti et c
tenz q; petitor fuit pactꝰ de
salario nichil p̄t petē dic q; t verum p̄
viam actois sm̄ ja de are ff per officiū
indic' ad sufficiēm aduocati q̄m nichil
est de salario pactꝰ p̄t petitor offō
postulare q; sibi assignetur salariū sm̄
discretionē fori et eius salarium l 1 §. ad
nocendos ff de variis et extraor cog. Nam
et petitor postulare dic' cum desi
derium clientuli sui exponit sicut aduo
cat' ut dicit gl' ff e l salariū et idem tz
salic' c e l aduersꝰ hanc tenz q; t dic̄
§. aduocatos vz q; petitor non p̄t t
plorare officiū iudicis p salario sibi q
stituēdo ff agit ex p̄missis si fuit pro
missum vel ex loco si assignat loci
ops suas ita tenz glo c e l 1 q; petit
ille centum aureos pauperi nō p̄t ff
dic' tenet q̄uis p̄t et vlt pensat'
ei t petitorem non reputatur lum
batum sicut t aduocat' q̄m olim habe
bat salariū de publico licet hodie secꝰ
nisi sit aduocatꝰ pauper ut dicit gl'
t l fori c de adu' iud'

De obligationibus q̄ ex ꝯsensu nascuntur

Post ꝯtracta negocia ge
rentis sine mandato hinc inde
oritur actio negot' gestorum q̄
dicit negot' gestor ad exigendum tenet a gest
tore qui ignorantie tenetur de dolo et la
ta culpa et leui et ea leuissima sm̄ alios di
gentes erat gestum et dicta q; gestori
negotiorum spectet h d usq; ad finem
Hoc ex pri q; ob obligatio dicit
ex contractu vel quasi vel bona aliqua
non ex[it] ex maleficio nec ex ꝯsensu nec ex
iniuria Ideo no t videtur q; ex consensu
negotiū oritur duplex actio s dicta q; dicta
et sm̄ unos dic per glo notabilē t l ex
visus ff de act et obli et p bar t l cum
dato ff commodati dicta negotiorum gestorꝰ
datur dicit contra gestorē ut reddat rōnes
administrationis et efficiat q̄ male admi
nistrauit et sufficit libellꝰ generalis ut
dicit q; talis gessit negocia mea dic
pluto cum admittam ad reddendum mi
tionem sine gestionis ut no gl t l ff
de exced et par bar si quis alienus
ff de negot' g' Et ita tenet dat actio
negotij gesti ad repetenda si quid impedit
de suis negocijs certam si tm̄ unum ne
gocium gesserit nam licet loquat' lex
t plurali de negot' tamē et verificat'
t singli ut hic t gl t li° gestorꝰ et l vij

s' negocia gesta ff e q̄d fiunt t statutū
punicns pducentem falsos testes habeat
locum t pducente unum sm̄ testem ut
dixi q de mult' ipse t pn et per bar t
dec s' negot' ffallit aut t multis casib' t
quibꝰ cessat hec actio q̄uis et gestor
non repetit q̄d impedit ut no hic glo
t vo volunt et l si pūno c e ff e eu
gen' ipm' est si prestito p̄cessit q; n
gerit et q; non repetit ea sine utili
tate fuit sm̄ testatio t scripta
sine non et sufficit p testatio de neces
ne gerit negocia Et si volo p̄hibere ne
se ingerat de aliqua re p̄tendat delibe
rem designare et clare al' prestito ob
scura non valeret p̄testationem l aut q̄
alit' t pn ff q̄d vi aut clam q̄d aut
an p̄testationem datur actio negot' gest
tum ut d l si allata t gl' Sed cas' est si
quis gessit prima affectione ut sic victu
ei p̄stet alimenta suo p̄iugio vel t ei
emendi impendit nam p̄sumitur ho
facē p̄pter affectionem q̄ est ei ut p̄
b de nupt s' affinitat et ideo nō repe
tit l pūo c e nisi fuit p̄testatꝰ t d
l eugen' vel nisi administrabat alien
p̄iugium q̄ tūc p̄sumit expendere potꝰ
de bonis ipsius p̄iugis l fi c de dot p
mis Adde tamen q; pupillꝰ non debet
alimentum a nupt' penes virtutem licet
victus possit dari tutor a testatore non
a iudice ut tex glo t anē de nupt s' ead
quez p̄mit' coll' iij et l i c ubi pupil
edu de Sed cas' est si quis gessit ma
tenus affectione nam si maritꝰ fecit ex
pensas t curando uxorem egram non
repetit a fisco nec repetantur iste expē
t repetitē dotis Nam maritꝰ tenet'
fidē curare uxorem sine expensis nisi ea
non haberet dotem vel essz magna ex
pensa ultra dotem et uxor habet pactum q;
tenetur vel ipsa habet aliūde t alia bona
ex quibꝰ possit curari sm̄ bar t l q̄d in
uxore sine expensis nisi ea non habet do
tem vel essz magna expensa ultra dotē
et uxor habet pactum qui tenetur vel ipa
habet aliunde t alia bona ex quibꝰ pos
sit curari sm̄ bar t l q̄d t uxorem c
c non tenet' ea maritꝰ q̄m ex culpa
uxoris non habet eum t sine obsequio ut
q; non vult stare cum sino marito p̄ius
ja de are et hub' de bobio Sed an mul
uxor dotem tenetur alere virum topem
dic' q; sic bar t l si cum dotem s' finauit
t senuisset ff solu matri Et an expensas
uxoris furiose tenetur alle cui remanz
dos et p ea parte pro qua devenit ad
aliquem tenetur ad ipensas furiose
ut d l qui t uxorem Quod cas' ppter mi
nam affectionem vel domesticam vel ppr

pientem Nam si mr̃ uel cr̃ quis alius amicꝰ
et domesticꝰ impedit ꝛ faciendo dan tuto
rem pupillo uel ꝛ r̃monendo tutorem
suspectū non r̃petit l. j. C. e. et l. vltꝰ qui
ff. e. nisi esset ãministrator uel fuit pat̃
tutꝰ uel librum q̃rit expensarum ut d.
l. eugenius Nam liber rõnum ꝛ quo si sẽ
bitum receptum et datum declarat ãm sẽ
bentꝰ et sic eis mitento expensas repe
tẽ velle ut d. l. eugeniꝰ Et quam fidẽ
faciat liber rõnum dic per hanc ꝛ l. nuda
et l. si contractꝰ C. de fide instru. et l.
ãmonendi sunt ff. de ureuum Sibi. et
gestor negociorũ videt̃ potiꝰ expendẽ de
bonis dñi negotium q̃ suis et ideo licet
pr̃ mr̃ dotandꝫ filiam intelligit̃ facẽ de
ꝑpio ipsiꝰ dotanti hoc est verum nisi
ãmnistret alia bona filie uel sororis q̃
tunc intellr̃ solui potiꝰ de bonis ipsius q̃
de ꝑpriis l. si C. de dot̃ prohib. Item licet pr̃
expensas quas facit ꝛ filiũ studentem
videatur facẽ de ꝑpio ipsiꝰ potiꝰ l. qui
pr̃ ff. fami. hẽrc hoc verum nisi habeat
penes se peculiũ castrense uel quasi ut
adiecticiũ de quo magꝭ videt̃ expendẽ
q̃ de ꝑpio l. si de quo per hanc ꝛ dicit l. eu
genius et sibi ego filius expendẽ p pri
videt̃ potiꝰ expendẽ ad̃ repetendi q̃
donandi de quo per hanc ꝛ l. si filius ff. de
negꝫ gꝫ hoc tamen fallit ꝛ eo qui filium
altiꝰ exposituꝝ educauit qui ꝑpter mgñ
tritudinem pr̃ r̃petit expensas l. pue
C. de inp. l. j. C. de ĩsan. exposi. a quo
sensit Dꝰ casius ẽ ꝑpter exequiũ p̃sentꝫ
a libito prõnio uel cui filius ut dicit h̃
gl. de qua nisi culpa tenetur gestor dic
ut hic ꝛ glo. ꝛ vo. exactissiã et l. in q̃ ꝛ
tendum ff. e. Item an teneatur gestor ne
gociorum de casu fortuito dic q̃ tenet̃
ꝛ vi casibus ut hic ꝛ gl. ꝛ vo obligatum et l. si negãt absit ff. e.

Tutoꝛes quoq; Motio tutele
nascitur ex q
tractu ter tutorem et pupillũ et dicũ
tutele agit pupillo finita tutela cõ
tutorem ut reddat rõnem ãmnistrati
et ĥc tutele data tutori q̃ pupillũ
si quid ꝑdidit uel ꝛ aliquo obligat̃ ẽ
ꝑ pupillo h. d. usq; ad q̃ si mr̃ aliquos
Hinc nisi culpa veniat ꝛ actione tutele
Dic q̃ tutor tenetur de dolo lata culpa
et leui l. q̃dq; C. arbitriũ tute et l. cõ
tract. de re uxo ffallit ꝛ duobus casibus
ꝛ quibus teneatur de lata culpa tñ ꝓmo
casu q̃n tutor emit predia q̃ pupillo nõ
tamen bona adicione l. tutor q̃ agit
ff. de ãmistra. tu. 2o casu q̃n tutor fuit
negligens ꝛ exhibendis rõnibꝫ debitoꝝ
pupilli q̃ fuit si non ydonee tenẽ tute
le. l. vlt. C. arbitriũ tute Et adde q̃ tu
tor ex tenetur actione ꝛ rõnibus contrahẽ
dis de qua vide gl. ꝫ de utili tu. ꝛ fi. Item
attende q̃ actio tutele non nascit̃ nisi fi
nita tutela sz alie actiones ut furti dã
ni dam ꝛc bñ nascũtur durante tutela
sz non ĩtentantur nisi ea finita ut h̃ gl.
i. nisi habeat vetustiorem cum ante tute
lam finy bal. ꝛ l. sz non dant̃ ff. de tute.
et tutu distrahen. q̃ quo videt̃ q̃ mr̃
tutrix possit sibi exigẽ datem sticum q̃
pupillã durante tutela Et ita intellr̃ gl.
ꝫ de ann. tute C. si Ity curatore ante ad
ulti dic q̃ actio negꝫ q̃ ne ĩtentatur cũ
cum filiũ non nascit̃ pro vlt̃ rõne ãmi
nistrationꝭ reddenda nisi finita sz alie ac
tiones alia de cã apetentes bñ pnt̃ ĩten
tari dato curatore ut l. ity et l. rõnes C.
de ãmi tu. et l. cũ tutore ff. de ãmi tu.
et ibi per hanc sz actio p tutele ꝛ apetit
gẽ cum qui gessit tñ cum non esset ut
l. j. ff. de tu. bñ pot intentari q̃ntñ no
expectato q̃ finiat̃ p tutela q̃ exquo
non est tutor statum agi pt̃ l. j. C. cũ eo
ff. de eo q̃ pro. negꝫ gꝫ et apetit p tutr
la dicã et continua ad similitudinem tu
te ut hic ꝛ glo actionẽ Et sibi q̃rit p
curatorem durante officio agi pt̃ ut no
ꝛ l. qui ꝑpio C. si cum l. si ff. de p. cur̃
licet ibi glo teneat q̃ vlt̃ ãmnistrato
non agatur cont̃ p curatore nisi ea fi
nita sz non bñ dicit̃ finy hic ꝛ d. l. cum
curatore

Item si inter aliquos Item
habẽ
tem rem publicam aliter q̃ ex societate con
tracta quasi arbitrum Item heres ad
cundo contrahẽ dicit̃ cum legatario q̃
h. d. usq; ad q̃ Item si cui Illam primo
q̃ inter hñtes rem comẽ ex vera socie
tate datur actio ex contractu l. cũ ut
ff. p socio Et sic nõ q̃ aut̃ finitis hinc q̃q;
finitum i. gradorum et actio ex testato p
legatu petendo oriũtur ex quasi contractu
l. ex actu ĩdem et non ex pri. titu
Et idem ꝛ petitione hereditatis contra
possidentem p heredẽ uel possore ut sz
hic glo magna ꝛ vo intellr̃ Item
nota h̃ q̃ actio finita hinc ꝛ cũ distrahẽ
non apetit ad diuisionem rei sz etiam
ad repetendum ratio finita ꝛc ad finitam
diuidendo percepto per unum ex q̃
sortib⁹ ut hic dicit tex notabiliter et ex
ad vtiles finitã ꝛ cõ ut l. qui alieno q̃
si et l. si q̃s et ibi glo ff. de negꝫ gꝫ et
l. filius C. finita hinc Et adde q̃ so
cius ĩferens rem communem hz tria arma
a q̃ sociorum grumacem nolentem q̃rẽ
huic p rem finitam exped̃ f. actionem pro
sorte ad mittẽdum Item ad r̃petendum
sortem cum possint retenti usq; ad q̃m mo

seo pñetur dño patre sue et transfer
tur t socium ifficiente l si mr fuit q
h ff pro socio et l si ut ppone c de e
dificijs pñatis et adde p ubi vnus ex
socijs est ingrossus vel deuq nec
at laborare nec curare rem eorum p
rem suam pt socio acipe quo ad usu
et laborare et locare et sibi fructu p
acpe glo notabil est t l ubi my c de
sa sane ecclie et alia glo t l luc c
simulñ

Item si cui Cum soluit tdebitu
quasi ex trahe dic
ex quo mdebitu adeo cuius que tñ
cessat ubi quis soluit tdebitum a se ex
causa que tamen per negationem cess
at ut aquilie legatarij hijs et vene
rabilibz locis relictorum h d usq ad fi
ti Nota go primo p soluens tdebitu
licet fuerat magis ad detinendi t
dissoluendi obligationem p putat subdit p
ad contrahendi tamen q aliqd datur
ut qua transferat dñium pecunie in
acipientem et cum obligat se ipa sic
obligat se ipa acipiens mutuu ut
p quibz mo tegat ob q s l Ideo dic
quasi extrahe et acipientem obligat ex
quasi extractu ad restitutionem eiusdem t
debite excipit exemplo pdicti de
bitu et intelligit ut dicit q soluit igno
ranter q si soluerit sciens videtur dona
se et ideo non repetet ut l i ff de ydi
mde Item intelligit p erat tdebitum
ons nisi sit naturaliter et ciuiliter uel na
turaliter tñ ut plene dixi e quibz mo tollit
ob s ib quoz In multis aut casibz
debitu solutum non repetitur quorum
dam ponitur t tex et vi ponitur hic
t glo t vbi per errore Et subdit glo est t
l i c de ydi mde et l elegant s si ff
e et t dcm s ib quoz primo enim repetet
si aliqd mdebitu est solutum ex ea
t crescit per fructificationem ut est ac
to l acquisit Nam si dampnu fuit e
datum ab alio p ego emendat e non
repetet quasi videar soluere ex ea transact
sim glo t l error c de usur et sic igno
ret glo hic et t l elegant s si reddit
aliam rem et non bonam sim bar ibi
Si an ego soluens tibi mdebitum pro
dampno tibi dato ab alio credo teneri
soluere repetit a damnificante glo t l
ea que c de ydi mde tangit et non
soluit Et dic p soluu utilit eis noce
uel mandato et sic cum liberam ab no
licet q non punietur non delinquens
Et ideo licet p homicidio decapiteretur
innocens non euadit nocens si postea
reperiat l si furiosus ff de inno actu Nec
no non repetitur legatu indebitu so

lutum venerabili pro loco ut ecclie uel
hospitali q ec hoc ea cessat per fi
cationem q si quis denegat et retardat h
legatum soluere exspectany sinam iudicis
quicq ydemnabitur t duplu t de actu
Item et plene dicit ibi bar Et ideo si ego pu
tans fore electum ecclie uel hospitalis ea
non esset et solu non repeto q subsist
ea pretatis que tpedit repetitionem solu
ti l cum hijs s si mulieres ff e quasi di
cam tenq nolo fuisse hanc pretatem ec
si non aparuisset electum q p pone me t li
tigio ubi possem ydemnitari ad duplu
sim salue t dcm l ea q Et sic procedit ex
hoc casu p ecclia locupletet cum aliena
iactura ppter psumptam pietatem ea
dicit bal t dcm l ea q p hoc non tplent
sinam t foro yspetie

Per quas psonas nobis
acquir obligatio

Exposite Non solum per
nos immediate sz ec
per liberos et liberos t uxat ptate
dispositionis nobis acquiritur obligatio
s per filios t totum et per liberos quo
ad usufr tm adventiciarii t quibz solu
pt interim h d usq ad s Item per liberos
non grauios t tex obligationem st q qdq
st obligationes ex delicto qdam ptuc sic
qdam ex contractu qui e ultro citroq
obligatorius ff de v sig l labeo Et est ob
ligatio ex vendito locato verborum obli
gationum obligat et mutuu et commodatu ec
de quibz dictum e b t tr de obli et se tr
quedam vero non st obligationes ex
quasi contractu ut est obligatio negotij ge
tutele fabrice et cum dnm et obligat ex
testo de quibz dcm est t pcr tr alq di
uisiones obligationum pcipue ut t dcm
obligatione Item t tex in acquisitum fue
rit s ex peculio aduentitio Nam qdam
plex est peculiu ut dixi e per quod p
nobis acquiu Et qd dicit ille tr ab isto
dicit glo i Nota go hic 2m q quic
situm a seruo uel filio fuit pu uel
dno et sic ho venit t suus a dno posse
sz si possideatur ab alio bona fide fuit
possessor ex re eius uel opa sua uel aliunde
fuit dno ut hic t gl t vsi acq et l liber
homo s si ff de acq do et e per quas p
no acquiu s idem placebit a dno tuo
nisi ab alio apprehendatur fuit dno
l i s p seruu qui t finge ff de acq pos
Sz quid si seruus fugitiuus gessit se
p libero cum dns p dat possessionem dic
q t dubio dns non dicit pde eius pos
sessionem nisi suus per decennium se ges
serit p libero ut no per glo et bal t
dcm s per suum qui t finge et per In
no t c de seruis de ser ordi Et ibi

glo tumnat si seruus fugitiuus fuerit si pro
mouere ad sacerdotiū an restituatur dño
an vero efficia[tur] liber et maneat sacer
dos secus est ī filio Hic q̄ quesitum ex pe
culio pfectio futur pr̄ ī totum ℞ in
castrēsi uel ff si quer[it] totū filio et
usufructu pr̄ nisi ī casib⁹ notatis ī
aut̄ C de bo q li et ff per quas pso no
bis acqr̄i Et adde ea que t̄ vide q hoc
est uerum ī quesit⁹ licite per l q̄d si
uo ff de acq̄ poss Item vbi dic de ea q̄
querit filius cum peculio pr̄ lucrū
do qualit̄ donatur Item de ea que
filius q̄simit ī tuta pr̄ sim malo⁹ v
sius q̄ apparat⁹ ī morte sua p̄ morē
pr̄s sim bar ī aut̄ q̄d locum C de col
la Item q̄d de donatione de filio an
q̄rat⁹ pr̄ de l socii q̄ in eo ff pro socio u
bi est ff̄s ambitiator Et quid de dona
to filio tp̄e nupt⁹ a diuers⁹ psonis de q̄
per bar ī l ff si pluues C ī arrogato ff
de vul et pupil ff̄s q̄to quis tenebit
actiones ī peculio adiecticio dic q̄ so
lus p̄ morē filij tang⁹ ex ḡnere l ī C
de bonis mat̄nis et l fi C vbi aut̄ C de
bo q li Et p̄ solus p̄ ostitue peculi
torem exquo alij quodlibet dantur ad
eum spectare ī d l ī licet hic glo te
neat ōtrariū et male sim bar solus
aut̄ filius no p̄ ostitue sine ossensu pa
tris cum non habeat administrationem
et q̄moditatem ut tenz glo ī d l Et
ex filia cui ī electa usufic̄ alij bonoz
a viro non p̄ ostitue procuratorē sine
ossensu pr̄s ad eum usufructū peten
dum cum q̄modius illi⁹ usufic̄ spectet
ad eum pr̄m ut no glo ī d l aut idē
ī fallit aī q̄n p̄ esse alienū quo casu
filiusfa p̄ agē sine ossensu pr̄s et sic
monachi exime ī studio ut no glo oz
di ī l si longius C si filius ff de iudi Et
idem q̄n p̄ esse pr̄s et nollet ossentire
ex capto pignoribus uel mītia ut d l
si C ostitue C de bo q li q tūc filius
admitt⁹ sine ossensu pr̄s p̄ter dem C
si filius ut dic per bar Et intelle hic glo
sup vo actionū

Item per liberos Etiam p̄ ser
uos alienos
et liberos bona fide poss ī l querit⁹ ex
duab⁹ causis s ex mat̄ et opa sua q̄d ex
ī suo usufructuario seruantur h d usq
ad s q̄m Extra aut̄ istas duas causas
s ex rem et operam serui alieni bona
fide possessi⁹ s dominum non aut̄ possidet
q̄ non possidetur ab alio possidere non
p̄ l liber homo s si ff de acq̄ re do
et sic est casus ubi q̄ritur dominium si
poss ut no glo ī l si fundū ff de fundo Ex usufructu seruus s ī quo habemus so

lū usum nobis querit ex re nr̄a nemo aīt
ex operis suis nisi operas ī ex re mea l p
seruū ī p̄ et ibi glo ff de usu et ha
bi nūquid famulū uel seruitorē tuū
potens mitte ad laborand seu seruend
alteri dic per bar ī l si non fuerit C li
berto ff de q̄d indebi

Cōm autem Seruus nō acq̄rit
dnō pro domi
nica portione nisi vm nominatim uel usufr
vnus fuit stipulat⁹ q tūc illi tm̄ acq̄rit
h d usq ad si Potē g⁹ vno ex dnis ma
dare seruo cui ut aliquem contractū
faciat pro ipso dno solo et ipse dns
solus tenebitur et obligat⁹ erit Et ide
si seruus a seipso stipulet⁹ vni dno tm̄ ei
soli querit et non alijs licet forte te
neatur ad̄ce actione p socio q̄ socijs
Et de hoc dic ī de stip seruoz C pecu
libi dic de legato fed sacerdoti an ī acq̄
rat⁹ silr uel econtra et de institore p̄cipiē
nicatoz stipulāte simplē suum magrm
p qua parte acquirat eis et de mercā
tore seruiente p se et socijs qualit̄ ac
q̄rat et obligēt̄ socijs dic ut ibi ī tex

Rubr. mod tollit⁹ obligatō

Tollitur autem Solutio
aī q̄d de
bitor uel ex alterius uel creditore
volente fiat per debitorē uel alī
ex debitore ignorante omis tol
litur obligatio siue sit cauil⁹ et nāl⁹ sil
siue naturalis tm̄ ut tenz hic glo i
ffallit ī q̄or casib⁹ hic notatis ī glo ubi
naturali liberat⁹ debitor solutione p̄mo
ī creditore uel debitore pupilli q̄n dum
fuit dat⁹ tutor tacuit se debitorē uel tu
torē nam si est creditor p̄dit debitum
Si ī debitor non liberat⁹ soluendo do
nec ministrat ut ī aut̄ minor debi
tor C q̄n da tu pos Item fallit si ma
soluta deficit aliq̄d uno ut q̄ solutur
reb⁹ que pignerat alteri obligatur ut l
si rem meam ff de solu ī re alīena ut⁹ sol
uat⁹ ut de euictione non caueat⁹ q̄n debi
caueri ex pac ut ex l ut l Iulianus s q
fundum ff de vi ob ī glo all⁹ uel hui
ti regulā sit breuius Solutio ex q̄d de
betur s līme et p̄fecte fiat tollit⁹ obligo
ī totum Secus si illegitime et p̄hibente
ul rege nr̄o deficiente ī re ut
ī contrarijs gl C no h⁹ ad pro alio in
uito creditore solui ut hic et l si ff
si cer pe ffallit ī multis casib⁹ p̄mo
q̄n fem ī ī oblone ī quo post mortem
suam credit obligo ad ītentiā l cū stipulatōes
cū dubitatur s celsus ff de v. ob. 2o fal
lit q̄n res que debet restitui ī p̄empta
q̄ tūc solui⁹ estimatio licet ipa res p

l si C de neg' gē. Sz solvens primo creditore ignorante liberatur. aps exceptis dolo l si opa ff de dolo excep non ipd nec nam ī duobz casibz sc. q̄ albo st' creditorē ex eadem re l si liber. hō ff de neg' gē. et q̄n bona debitor' st' obligata creditori creditorē l solutū ē solutum ff de pignō ac et ita recte legitur hic glo ī vo solutio

Item si tutor Solutio pu apud eū l liberat fideiussorē et econtra h d Et nō p solutione fideiussoris extinguit debitum duplex s. sibi et principali debitori nam fideiussor liberatur ipso iure ut hic ī glo. si et q̄n fideiussor solvit nocet debitori tuto non pt sibi fieri cessio a creditore post solutionē q̄ solutione eius q̄d debetur re ut hic et ideo fideiussor non solum agit mādati q̄m debitorē Si vero solvit nocte sine q̄d ī dubio p̄sumit ut l sticbus ē si mādatum ff de fideiuss et l papinianus ff mādati et ī gl' tuto post solutū eē ex itervallo pt fieri cessio q̄ st' desinit obligari et vno principe et alter accessore ut dcō ē si mandato Hucusq̄ dicit hic glo. si sine bar. ī l modestinus ff de solut Ita pcā autem principal' et fideiuss ¶ Ita patrum vnus prosit vel noceat alteri dic ī l. ad hēd' ē si cum l se ff de pact

Item per acceptilationem

Nondum vi solutione sz ec' fict' ex ymaginaria per acceptilationē inducta obligatio tollit solet tñ verbis ginaria et stipulatione non aliomō nisi p̄mo ī aqlinā stipulationē deducatur Item acceptilatio pt fieri g̃ et ecciam p purge debit tñ h d usq̄ ad ē ptext Nō g' q̄ acceptilatio eqparatur solutioni q̄d ciuilit operatur vera solutio quantum ad reparandā obligationē illud n operatur acceptilatio sz dic q̄ illa ē vera solutio et valet q̄n ītervenit pecunia sz hic ē ficta et ymaginaria nec requiritur mūtatio ad solutionē que fit per acceptilationē et ideo non pt oppon l si acceptilatio ē unt ff de accep. nisi pbaretur per accep. verūtz q̄ spe future mūtationis mūtuū liberauit et dicit angc de pu ī dcō ē mit Item dic q̄n vera solutio dissolvit obligationē ubicūq̄ contractum ut ē ī p̄n sz ficta solum vbi ginaria ut hic et ē unumquodq̄ firmatum l et p ulpianum ff de accept 2o nota hic ī vo quo gñe q̄ acceptilatio solum tollit obligationē verbis conceptā

hatur l m ze furtiua ff de condi furt et l si quis stichū ff de vi ob/ 3o fallit q̄n vendit non hz facultatem rei vendite ē/ dendo q̄ tūc tenetur ad id̄ esse ut no ī l. ff de act' empt/ 4o fallit si est mutuatum frumentum vinū vel alia q̄lia q̄ debentur dari et non ī p̄pietate ī hoc mittit ī qua debz fieri solutio q̄ tūc tenetur debitor ad estimationē arguit l vinū ff si tibi pecunia/ 7o fallit q̄n legat p̄ honorē q̄ tūc heres pt dare ptem rei si cōmode dari q̄t et voluit dare estimationē l non ampli⁹ s. si ff de le i/ 16o fallit si rei legata honestate vel cōmode solui non pt ut q̄ ē legata pt heres vel fruct' vel mīs. q̄d pt ut ī quo casu mittē non pt s. cui q̄ heres manumittere velit Et est q̄ alienā legatam quam dñs velit vendere nunc caro pcio q̄ tūc solvit estimatio l si dom s. q̄ fuerit de le i/ 17o fallit q̄n debitor non pt solue pecuniam q̄ cogitur creditor recipe meliora bona debitoris ī solutū si nō ēptus emptor ut ī q̄d hoc nisi c de solu-/ 18o fallit q̄n is est debitor qui tritici speciē ētis speciē q̄m speciem solue deliberat l si nō s. si ff solu ma et l miles s. i ff de re uxia/ Nono fallit q̄n is est debitor alicui q̄ tritici aurei vel argenti ī massa q̄m liberatur solvendo tñdem pecuniae dūmodo non sit ere alienato ut l si quis argentum c de donat et l. i s. fi ff de aur et ar le/ Decimo fallit ī ea q̄ debitor ne q̄ si non reppert emptor cogitur creditor recipe ī solutū adiecta decima vel ī pecunia vniuersi ephebis ut ī q̄d hoc nisi proxima c de sa sanc eccle et de hijs dic plene per hec ī dd l. ij s. ff si ē pe C 12o nota q̄ pro tuto et ignorante debitore pt quis solue creditori et debitorem liberare ut hic et l soluendo ff de neg' gē et sic pz q̄ beneficium ī mutuum non datum ut l mutui ff de re uxi et l. hoc nisi l non pt ff de dona sz per obliquū fit solvendo creditori ut hic ī glo. ī vo solo vt dic q̄ non offertur beneficium ī mutuo q̄n q̄ accipit solum eo modo ipse habet Decimo q̄n accipit eo modo ut ei vel creditori ut hic vel ei publice et non libertos offertur ī tutum de rebus manu l si et p tuto pure festinante quilibz pt appellare l nō tūm ff de app de quo per hec ī d l solue Sz q̄n is solvit tuto an repetit ab eo si vtile eius negotium gesserit dic q̄ non ff de negot gest l si c de negot gē si solue te ignorante bñ repetit sine hac ī d l solvendo ¶ Qd econtra tuto creditore post fit solutio creditori creditoris tuto primo creditore non liberat quia plurimos d

ut hꝫ ee unymeto firmata l. et per uſ
uurundinꝫ ff de acept ¶ 2o nō hoc t
Vo quo gñe q̄ acceptilatio solū tollit ac
ceptilationem verbis qnctum ſ ꝫ ſti
pulationē Nam acceptilatio t quedam
ficta verbalis ſolutio t̄m ducta de nu
cula a gallo acceſſo ut l ex uno ſ i ff
de acceptil Et ideo cum ſit quedam ver
balis ſolutio ideo tollit obligationem
ſolum verbis contractam ſ̄ vnūqdq
diſſolui a vinculo quo ligatur ē ut l
nichil ff de re uxi Aliꝫ aut qnctꝫ
per ſtipulationē non tollit acceptila
tionem ſi ille qnctꝫ noceatur t tūc
ſeruatur de p̄ma obligatione ſtipula
tionis et ſic eſt p̄dictio et cautela ꝫd
q̄ qd̄ non p̄ fieri dicit̄ per obligatiō ꝫ
executio hꝫ d glo t vo diſſolui Sicꝫ p
dicto ſit ff de adop ſ ſi ¶ Aliud aut
ſi non ee michi obligatꝰ ſi possim
agere qnctꝫ te ad vendicatōē p̄tis ee mea
uel p̄tē p officiū iudicis ut mi tenearis
de dolo ſoluendo t euentus q dicit ul
de damno ſtricte cui ad vendicatōē offi
cium iudicis p̄t vendicare nouatio t de
dico t acciliana ſtipulationes ut sic p̄
tes tollant̄ per acceptilationē dicit q
ſic ſint examinande rerum ut hic t ſ
p̄dicta t vo qdd̄ te mi et t glo ſuper
vo quaeritur et l ex uno ſ i ff de accep
tila Nam licet ad vendicationē et officium iu
dicis non diſſoluat obligationem ut ff de
act ſ i et l fin̄ collusio ff de act
emp tñ ſſupponit quādam eſtimatem
q decernit̄ Et illa eſtimatio ut dicit
glo t ſibi de exceptio l. i t p̄n t glo
magn t ſi ff de p̄to ſtip et ibi per bar
¶ Item quid ſi acceptilatio uel liberatio
et petitio ē gñalis an generaliter re
ferat̄ ad oēs obligationes dicit q̄ n
hꝫ r̄ſtrictiuā ſolum ad eas de quibꝰ ē
cogitatū Tres partes ad rem de q̄
erat ff tho l. arciliana ff de tranſac et
l. emptor ſ. luci ff de p̄act et l. aure
lio ſ. generaliter ff de lib̄ legā et ubiq ꝫ
inuenit̄ de iſta tali liberatione gene
et l. ex pluribꝰ ff de acceptil ¶ Item
quid ſi eſt acceptilatio interposita ſti
per alias obligationibꝰ q̄ verbis con
tractis an valeat dic ut hic t glo t
vo dicunt vz ſi precatus t re uel t
mā ut q̄ tertio promitt̄ ſub alia obligā
tione q̄ verbis qnctꝫ ut dixi tūc
valz pactū Si aut̄ precatus t forma ut
ut̄ abūtes tūc nullo modo valet ut
l. ſi mulier ſ. ſi acceptila ff de accep
¶ 2o nō t vi hꝫ et ḡre q̄ ſicut ſtipo
p̄t aliqui per verba gracca dūmodo q
tranſeūtes intelligunt per ſe uel per t
tertium ut ff de v. ob. et utrū ¶ 2o

nō t ſ. ſic aut̄ q̄ ſicut ven ſoluto p̄t fi
p parte uolente creditore ſic ee acceptila
tio fieri p̄t per procuratorē dic q̄ ſi hꝫ
ſpāle mādatū ad non l. unū ff de accepti
et ibi no bar Item an acceptilatio ulti ſui
mi aliqūtor aureꝰ ꝫfert ſimilitudō dic
q̄ ſic q̄ cū ſtipulō placet p̄ſcriptione pecu
nie ni mediante p̄ſumi liberatio t libi ois
cū fert ſim ange de pu t l ſi acceptilatio
ſ. ff de accepti

Preterea Olim ſtructure nouę per
ſone ſ. ee tūc nūlit obſ
fiebat nouatio Et ideo ee ſi p̄or debitor
2o ſe obligat aliquid habēdo uel diſtri
hendo p̄or obligatiō q̄d effectū aſſert
hodie aut̄ fit nouatio ni aliud exp̄ſſe ſed
mam uſq̄ obligatio hꝫ d uſq̄ ad ſ. hoc am
plius ¶ Nota gō t p̄n q̄ olim erat̄ q̄ alicꝰ
promittebat michi illud qd̄ tu debebas ni
fiebat nouatio t p̄or obligatiō t alia
tranſitio et ſic deliberabere ipſo iure
ee ſi promittens non teneret t effectū
ut q̄ eſſ pupilli q̄ ſolum naturaliter
obligantur ſine tutore Ih ſi 2o promittēs
nullo modo obſ ut t ſino q̄ promitte
p ex̄ cum peculiare videt̄ fideiubere
et ſic non obſ ee naturale t l ſing
tio ff de fideiuſ et per bar t l. i ff de
nouat tūc non fiebat nouatio donabat
aut̄ p̄ma obligatio hodie aut̄ ſi alicꝰ
mi promittit q̄ tu michi debes utq̄ tuꝰ
remanet obligatus ſ. tu liberaris ope
exceptionis quia t quibꝰ caſibꝰ ſilr fie
bat nouatio ipſo iure ſi hodie ope ex
ceptionis ut no glo t l ſi C de nouat et
per bar t l. valeriana ff de p̄to ſtip
ni tu delegā meum promisit q̄ ſe ſti
pulatione q̄ tuꝰ ipſo iure fit nouatio
ee hodie ut tenz bar licet dubitat et
cum affirmat t l. delegare ff de nouat
Et ſi ille tertius non promittens per ſti
pulationē ſ. mihi pacto tuo eſſ con
ſtitutꝰ et ideo tu p̄or debitor liberaris
ni ſoluere ut l Item illa ſ. ſi ff de ſolu
per. et ibi per bar Si aut̄ iſte tertius m
promittit ſ. mādans ſibi t mea p̄cia q̄
ſolut michi tuo nullo modo liberaris
ut no bar t l ſingulariter ff ſi nihil ꝫt pe
tit ubi bar formatur aſſertio Si mādo cōmp
ſori q̄ tibi ſoluat id qd̄ tibi debeo an ſim
liberatꝰ Et decidit q̄ ſi cōpſor tibi p̄mi
ſit ſ. ſolui ni ſe ſoluerit tūdem Et ideo ſi
cōpſor tibi p̄miſit interē cedat foro
potius me q̄rere ¶ Quid ſi mādi
cōpſori meo debitori t tua p̄cia q̄
tibi ſoluat et tu acceptiſti an poſſ poſt
tua exigere a cōpſore Io an tenz q̄ nō
t addi ſ̄pe t ti de depoſi t Ricar ſ.
qd̄ de iudicio ſi aliq̄ obtulit p te t iudex et
ſuſceptis iudicium p te an iudicium p̄mo

dic ꝙ sic ſm̃ bar. ī l. ſolutionē ff. de ſolut.
ꝙ ſi ſuſcepit iudiciū aīo nouandi hoc ex
ꝑſſo et uolente creditore ꝙ tūc eo non
ꝑt̄ l. ſi mādato ſ. l. ff. mandati bar. tenz
ī dict̄ ſolutione liberat. ipō nūr ꝙ tūc
ſoluto et hūr ſuſceptio aīo nouandi ſ̄
patia ut d. l. ſolutionē et l. delegare ff.
de noua. Si aūt hoc non eſt expſſim
ꝙ aīo nouandi fiat tūc nec olim nec
hodie induci. nouatio l. ꝓtoriꝰ obligo
ī aliam tranſfuſio ſ̄z ꝛducitur nouꝫ ꝯ
litatis adiecto ꝓpr̄ obligationem ꝑ ſuſcep
tionem iudicij ꝙ de actione tpāli fit
ꝑpetua et de non tranſitoria ī hēdes
et ſic ꝑ ſ̄z ꝙ ītercurrentī noue ꝑſone in
ſtrictu olim fiebat nouatio ipō nūr
et hodie ē imitatum ꝙ ope exceptiōis
ſ̄z per ītercurrentē noue perſone ī iudō
nec olim nec hodie ꝛduci. ꝑpetuo ꝓpr̄
obligationē niſi expreſſe agatur ꝙ fiat
aīo nouandi ꝓpr̄em obligationem ſed hūr
ī dict̄ l. ſolutionē ī v. quō iudicij actiꝑ
aīo nouandi. Ex nō ī v. ſ̄z ſi eadem ꝙ
per ſe aūt ꝓmiſſione ſtatim ab eodem de
bitore olim ꝛducebatur nouatio ſ̄z in
2a obligatione adiecebatur. uel detrahe
batur aliꝗd plus ꝙ eſſ̄z ī ꝓma obligōe
puta ſi adiecatur. uel fideiuſſor uel ꝙ
dicio ut ꝙ debitū puriꝰ nouat. ſub ꝙ
dicione tūc non ī ſtrictū fit nouatio
ſ̄z demū ī ſtrictu adicto. et ideo ſi con
dicio deficiat uel tpō ēxīntis adicti
uel ꝓmiſſi ſit ꝛemptū uel ꝓmiſſor ſit
defūct. non fit nouatio ſ̄z i. manēret
ꝓma obligatio l. quot. et l. ſtichū ꝯ le
gatū ff. de nouā. Et ſic tpō quo exiſtit
dicio ītā requirit extrema habitu ſ.
rem et ꝓmiſſorem ſ̄lic̄ nec tribuitur
retro quo ad habilitatem extremoꝝ ut
d. l. quot. ſ̄z ſicꝫ tpō ēxīntis adicti ꝓ
nuſq̄ non ſit deportatꝰ ſ̄z naturaliter
moriꝰ ꝙ tūc obligatio tranſit ad hē
dem ideo fit nouatio ex̄ iacente hēditā
te ꝙ ſuſtinet personam defūct. l. nouā
aūt ff. de nouā hodie aūt debitor ſi ide
pluresꝫ ꝓmittat ſiue alꝰ ꝓ eo ut ꝯ
dixi non fit nouatio niſi hoc expſſe
agatur. Tres partes ut hꝫ ī v. ſ̄z cū hec
et ī dict̄ l. ſi C. de no. Quīn tamē id
debitor pluresꝫ ꝓmittit licet maneat v
triq̄ obligatio tamē tm̄ ſemel fit exac
to ut ī glo. ſi et bar. ī l. quib. ff. de v.
ob. licet ibi teneat ꝙ non valet 2a ſtipl̄o
ſi nullā ꝯmodū ītercedat. Ultrō nō diſti
guē tria una ſiue tpō ī mā nouatiōis
ꝑt ſentit gl. ſ̄z non ꝑfecte ꝓmiſſ. fiunt
nūq̄ antiquiſſim̄ aūt tpō ff. et ipſo nūr
fiebat nouatio ſiue addebat. ſiue dct̄
hebatur. ꝑſona obligatoꝝ et ītercurſu no
ue ꝑſone et de illo fit meſio huiuſ̄z ad

v. ſ̄z cum hinc et in l. ſi C. e. 2m̄ fiunt nūq̄ a
tiquiſſim̄ ſ. tpō ff. ī quo dic ꝙ fiebat
nouatio ipō nūr. ī duobus caſibus ꝓmo
quīn 2a ſtipulatio ꝯtinet plus ꝓmo
ſi ꝓmitto p̄mi. q̄ et certa ſcientia et
deinde ꝓmitto xv. eadem cauſa l. qui
vſuſ. ff. de v. ob. Vere ſi 2a ꝯtinz plus
tpō. ut ſi ꝓmiſi x. uſq̄ ad menſem
deinde ꝓmitto xx. uſq̄ ad unū annum. Illā
ī 2a videtur fieri progatio ī ꝓma pro
miſſionis non aūt nouatꝰ ꝓma ipō
nūr. ſ̄z ope exceptiōis ut no. glo. ī l. pe
ff. de conſti. 2us cauſe eſt ī quo fiebat
donatio ipō nūr. tpō ff. q̄n 2a ſtipo
ꝯtinebat tantum quātum ꝓma. ſ̄z ītercur
rebat noua perſona niſi eſſ̄z actū
ꝙ eſſent duo rei ut l. unꝰ ī ꝓn. ff. de du
ob. reis. Et hoc ī ſtipulatione quīcꝛo
nali. ſ̄z ī ꝓtoriꝰ fiebat nouatio ope ex
ceptionis ut d. l. pe. Ad hoc gl. de nūr
antiquo ff. ꝓſūmēdū nouatio ipō
nūr. tria ſūt attendenda ꝓmū ꝙ ſit ſti
pulatio quotidiana. ſ̄z ī ꝓtoriꝰ fit ope
exceptiōis ut dixi. 2um ꝙ ꝯtinet plus
ꝛe. Vere ſi tpō ut dixi. 3um ſi 2a ꝯtinz
tandem quātum ꝓma ꝙ nouꝫ ꝑſona ī
terueniat ut d. l. unꝰ de duob. reis. 4m̄
nūq̄ fiunt nūq̄ nouū. poſt nūq̄ ff. ī quo
nūr. niſi ꝙ ꝓſimꝰ ꝓpr̄io ipō nūr. niſi
expreſſe agatur ut hinc et l. ſi C. e. Sz ī
caſibus ī quib. olim fiebat nouatio
ipō nūre fit ope exceptiōis ut ꝯ dicti
eſt. Et ꝓdicta oīa ī ſtipulatōe ꝓnali
ad ſtipl̄o penal. nouet ꝓcedentē dic
plē ꝓbat. ī l. ita ſtipulatꝰ de v. ob.

Hoc amplius Obligatio q̄ nūc ꝑſenſu ꝙ
tribuitur diſſenſu ꝛe integra exiſte
ipō nūr. diſſoluit. h. d. uſq̄ ad ſi. Si aūt
non eſt ꝛeꝰ ītegra non tollit. obligō
ipō nūr. nec retro ītermittat aūt ſilē
ꝓtoriꝰ h. d. ī glo. ꝙ et l. i. C. q̄n licet ab
empt. diſcedere nec ex̄ tollit. ope ex
ceptiōis ut tenz gl. ſi l. ꝙ C. q̄n licet ab
empt. diſce. Et ſic ī immobile ꝙ licet
al. pactum mōdō pareat exceptionem
ut l. unꝰ. ſentiū C. ſ̄z cū nulla ff. de
pact. tūc hoc caſu non ꝓit. q. nō po
nitur ad ꝙrihendā ſ̄z ꝓtoriꝰ ad diſtri
hendū ꝓpr̄iorem contractū ut tenet
dct̄ glo. ſi ī dict̄ l. ꝙ et ꝓ bar. ī l. ab
emptōe ff. de pact. Sz q̄n ꝛeꝰ ꝛetrotē
hitur et ꝓtiū ꝯſtituit. an erit nouatꝰ
ꝓtiū. Dic ꝙ non erit nouꝰ ꝯtinctꝰ
ſ̄z erit ꝓtiꝰ diſtinctꝰ. et ſic de 2o ſol
uct. nouꝫ gabella ex forma ſtatuti
diſponēt. ꝙ de quolibꝫ ꝯtinctu ſoluā
gabella ut vit. gl. ꝓpr̄ ī d. l. i. C. q̄n hic
et ꝓ bar. ī dict̄ l. ab emptōe. Sz ad
ſaltē dubio faciat deſinere rem ex̄ m

tegram ut non possit dissolui obligatio ipso iure et solo consensu dic q̃ facit desinere si est datus nouo arrarum tñ ¶ Si autem nouo pacto debet ita retrotrahi ut ipso iure possit discedi ab oblõne et hoc tenz gl' t d l ij C q̃s hic ¶ Sz quid si pecunia sit promissa per stipulaz̃ an adhuc sit integr̃ dic q̃ non et ideo oz̃ q̃ intercedat actus q̃ tollat ut decedat̃ ipso iure ab obligatione l. liberum ꝙ acceptilationẽ ut l. emptor ff de pact ¶ Silr si emptor existimat se ex toto nolle possidere non t̃ amplius adhuc itez̃ q̃ dicat̃ possio q̃ ille possidet cui nolle possidetur l. generaliter ff de acq poss et ideo ut discedat̃ ipso iure oportet q̃ fiat aliquid pacto ꝙ tollatur traditio s̃ pacto q̃ venditor possideat suo nolle sm glo et bar t d l ab emptore ¶ Quinto q̃d obligabit et maleficijs attollit̃ solo consensu sicut obligationes ex contractu q̃ solo consensu contrahũtur ut hic cum glo i hac q̃ actiones et obligationes ex maleficio q̃ manant ut est actio furti furtum et silẽ l. i ff de his q̃ no t fu nec s̃t penales ex utraq; pte ut s̃t p̃dicte obligationes q̃ actori nichil adẽ ut i de acti s̃ fedã fedis t glo t no adducta colligitur ipso iure per pactum q̃ s̃t debiles t contrahendo et s̃t odiose ideo de facili tollũtur ut l. si tibi s. q̃ced ff de pact q̃m t cassi singlis et ibi per gl' et bar ¶ Et intellige q̃ colligatur quatũ ad interesse partis non quatum ad penam publicam q̃a delẽtur fisco l. imperatoris s. pactum ff de pact ¶ Et dum glo i hac dicit alie tres ipso iure et alie obligationes q̃ ex consensu solo non q̃ hũtur ze ut mutuum depositum ze vel vi bus ut stipo Nam ista non tolluntur ipso iure solo consensu sz debet intervenire actus contrarius per quẽ tollat uel extolleny ut transferre obligationem t acquirendi stipulationẽ ut b e s̃ sz et id ¶ Vltimo nota hic glo magna q̃ premit modos quibus tollitur obligatio naturalis et ciuilis ipso iure t quo dicit ibi Item per nouationẽ nouam dic sm bar t l. aliam ff de nouat. q̃ triplex ẽ nouatio quedã ẽ vnius obligationis t alium transfusio et ista fit stipulatione Ideo hic q̃ fiat a nolẽtibus aliq̃ nouandi non aũt tuto creditore ut b e s̃ preterea ¶ Quedam alia nouatio i nouo q̃dammodo ad veterem adicio ut q̃ p̃a obligatio p̃mittat et fit transitorium t heredes et ista fit p̃ hic q̃ ¶ Casus est t dicit l. aliam ¶ Quedã t nouatio i nouo actionis ad veterem adiecto et fit simil q̃ ulti p̃mit actor contra actio t fideiussor ex simili ut actio

C de rebus aliis t l. fi et C de usufr. ei uidi et plẽ per glo et bar l. i C de uidi ¶ Item per appensationẽ s̃ possibile est apponi ab horis et ab aliquo casu ipso iure absq; q̃ petat̃ ab horis ut l. si ita stat ff de appensa ubi dicit q̃ si debitor non tenetur ipso iure ad id q̃d recompensare potest et sic p̃z q̃ ista apposita ab horis uel a uiro tollit priorem obligationem ipso iure nec requiritur q̃ apponatur i iudicio sz sufficit extra iudicium ut d. l. vxor et ibi per bar ¶ Item per confusionẽ q̃n debitor deportatur ut delicta q̃ mittit propter q̃d ei eo bona publicantur sz tractandum obligationes i fisco cum et ipse teneatur creditoribus et debitor ipso iure liberat̃ ut d. l. si debitor ff de fideiuss non tamen tenetur fiscus ut heres sz tamen successor licet gl' oppositum t l. ij C ad l. iul' de vi publi ¶ Item per obligationẽ dic q̃ usq; ad litem ordinatam sufficit sola obligatio ut i actorem transeat periculum interitus l. sed et si alius de ppe nusi fieri absentis q̃ tunc requiritur assignatio et depositio ut no glo i l. finem liberos s. fideiuss ff de fideiuss ¶ Sz post litem ordinatam t iudicio si velit pecuniam liberari licet non iterum petat ista tñ requiritur s̃ obligatio depositio et assignatio penitus tollat et q̃ debitum totum luquidum deponat et q̃ fiat cognitio loci et tpis et sufficiat ee si extraneus q̃ debitor tunc offerre deponat et consignet ut no gl t l. obsignationis C de solu et l. acceptilationẽ C de usur Nam ista s̃ obligatio depositio et assignatio ita vnus solutionis l. fideiussor q̃ minor ff de solu ¶ Et si debitum deponat et assignatur spes debita ipso iure liberat debitor Si debitum t grue tunc operationis l. qui decem ff de solu ¶ Et an licet differre marsilius cum pecunia glo q̃ sic t aũ ut exactione cessante dor et i s̃ q̃ tollit vim quã tollit declarat hic t l. cũ pecuniã de adi et demon Item per delegationẽ q̃n debitor mandat alteri q̃ accedat ad creditorem et sibi promittat istum Nam si creditor stipulatur ab illo liberat̃ prior creditor et fit nouatio ee ipso iure hoc Si autem ille q̃s a me delegatus non sit sz alius intervenerit sine mandato tunc nouatio solui operatur exceptionis ut dixi b e s̃ pre Item et Chirographi redditionẽ Nam creditor restituendo debitori Chirographum i. instrumentum debiti videtur solui facto tacito de non petendo ideo sola mutatio tollit̃ per hoc pactum tacitum l. labeo ff de pact sed c t ratione pignoris q̃

non videtur sibi remittē debitū Et ratio
duisitum ē q3 ignotū ipsum non p3 ipsorum
re alia qmodocunq3 si remissione debi
ti ad3 fecit ē i pignore Et ideo si p3 red
ditionem ipsum ꝙsequentem debitor alia
qmodocunq3 non intelligetur remissi
debitū vtr q3 ipsum sine emptoꝛe i q3
fuerunt obligata ad p3a solvendā ē sibi
traditio aut obligata sm hec ff d l)ec
q3 ff de pact Item an corpꝰ p expia
tuo instrm cancellatū prodeꝛ debitoꝛi
psumat3 liberato dico q3 sic si debitoꝛ al
legat se solvisse nisi ostī ꝑsona domes
tica creditoꝛis Secꝰ si allegat sibi ipm
ratū de non petendo q3 non sufficit ni
phet instrm cancellatū sibi reddit
sm hec ff d l labeo

Explicit liber tercius

Incipit liber quartus

De obligatoib⁹ q̃ ex delicto nascũt

Quum expositum

Quidam⁹ t vi partes q̃ p̃o
ponunt sẽptiõ 2ª ibi furtum
ponit diffinitionem furti 3ª furtũ ait
ponit allusionem seu detractionẽ nom⁹
4ª ibi furtorum ponit eiꝰ diuisionem
et membra diuisionis declarat 5ª ibi
pena mãt ponit penam furti 6ª
ibi furtum dicit habet ꝓsequit ponẽ
do casus dubios t quibꝰ fit furtum usq;
ad ꝙ. ¶ Nõ ex pñ q̃ licet ob
ligationes ex contractu ostendãtur ex
diuersis et sepatis causis ꝙ ex verbis hñs
ꝛ ꝛ ꝛ ꝛ obligationes ex maleficio ex
una tñ causa mediante uno medio gene
rali ꝙ ex re ipsa et ex ipso fto ꝓd cadit
t nomẽ maleficij late sumendo et ap
hendit ex⁹ non scis ¶ Item et quinta
q̃ ostendit ex⁹ t non faciendo ꝓ delicto l
omẽ delictũ ex⁹ quinquaginta ff de ꝛ mili
Et qualit⁹ debeat formari actusatio et
et ordinata ꝓm q̃n alius actusat⁹ de
maleficio t non faciendo ut de negli
gentia uel quinquaginta inde bat t l
liberorum ff de actusat⁹ ubi concludit q̃
non debet mitti locus nisi ille actꝰ
amissꝰ debuisset fieri t loco detãto Et
que sit diffẽ inter maleficiũ delictũ
et crimẽ vi t l. i. c ¶ Si adiũ delic
no t ꝙ furtũ diffinitionem furti quic
tũ gl q̃ ꝛ quinquaginta fraudulosa alienc
ꝛi fiãt tuto dño ad lucrandi ut hic ꝛ
l. i. t si ff e ¶ Qui diffinitur ꝓ quor
ꝙ nõia ut quis omittat et possit pu
niri de furto ꝓmo q̃ dicatur rem i de
loco ad locum asportet l iij ꝙ si rem ff
de acq̃ poss principiũ uel 2ario ut t glo
t vº fraudulosa ꝛo requiritur animus vl
dolus q̃ sine affectu fraudis furtũ nõ
committ⁹ t e ꝙ placuit et ideo trãs
ferre ons ꝓpandi t fugã nisi aparent
aliqua cãm excusantia q̃ non fecit do
lose ut q̃ erat ꝙsanguineꝰ uel amicꝰ q̃
ꝙsueuerat al' sibi grate ut dicit bal. t
l. ¶ De furtis ꝛo requirit⁹ q̃ sit ꝛ
mobil' et corpal' ut hic t glo t vº rei
q̃ t ꝛ incorpalis uel immobilis nõ com
mittitur furtũ q̃ non pt ꝓpe contrectari
ut ff de usucap ꝙd dicit l. i. ¶ Ipse
fraudans et occupãs ꝓprium rem ab
alterum immobilem uel iurisdictionem a
lienatam dicit⁹ quodãmodo cum furan
et contractum tex e t ꝙ dicit ꝙd de
clec ꝛ t possidere uel usu rei mobilis
bñ committ⁹ furtum ut si furatus rem
t qua alius hꝫ solum ꝓssidẽ uel usꝰ
utendi alienus vlr ꝙ furatꝰ ni acrono
dati et tuc dupliabit⁹ uel quadruplabit⁹
solum valor illius possionis uel usꝰ ut hꝫ
t glo t vbo usus sum utendi ut l qui
tuente ff eo et ibi latius per glo ¶ 2º
q̃ res sit aliena q̃ rei sue non fit fur
tum nisi ratione possionis ut si fiduciario
rem meam creditori cui pignorauit ut
t e ꝙ alii ꝛ t ꝛ q̃ bñ committitur fur
tum cũ alienꝫ q̃ socio furatur cã p
uandi socium ꝓprie sua uel usꝰ sine pacto
ut q̃ socio furanti dicente utendum ꝛ ad u
sum non destinatum l. socius ff e ul' t du
bio ꝓsumit⁹ fuisse suum l. unico ff ꝓpo
socio Et furato socio ꝓpe uti ad usum des
tinatum l. scalpra ff eo dicunt ꝛo æqui
tat⁹ q̃ fiat hoc furato domino uel quasi do
mino vel furato alio quocũq; cui interest ut
nõ t l manifestissime c e Nam si dñs
sit volens q̃ius furi ignoret committ⁹
furtum t e ꝙ placuit n' dñs asserens
rem fuisse asportatam nisi aliud apparu
erit ꝓpter q̃d ꝓsumat⁹ velle ut ff dixi de
furtis ꝛo ¶ Quo requirit⁹ q̃ animo
lucrandi sibi ut hic t glo t vº ꝓssionis uel lu
crandi sibi pecuniam uel alit⁹ ditandi
et cum voluntate ꝓpendi ut t eo q̃ fa
didit alienum seruum torturandi occidendi
non ut lucraturus suum mortuum sed
suam ꝓpriam voluntatem l. pe ff de aqua
cum formabit⁹ ꝙ sic actusatio uel i
quisitio ostendat furem videlicet q̃ the
saurum vel dolose subtraxit et furatꝰ
fuit talem rem tali tempꝰ rem ostendi
tando videlicet tali loco ad talem locum
asportandum animo lucrandi et t sic de
talitatem querendi comẽ et ꝓpriam vo
luntatem dñi talis dñi et ꝓprietarij
rei ad quem spectabat uel ꝓtinebat dñij
dñij uel ꝙsi possionis et ꝓdicta omnia
et ꝓpetrauit tali anno mense et loco ꝛ
In quo libello si negret⁹ reus ꝓpter
tum oportet ꝙ rem illam uel quodcumq;
do interfuit non furatꝰ et q̃ ille fur ꝓ
pium ostendat reliqua aut si doluit
et animo lucrandi et q̃ domino tuto fiat
ꝓsumit⁹ t dubio ut ff dixi ¶ Et adde
t ibi de furtis ꝙ 1 t glo t vº ostendo
ubi licet scripserit ille sola scripserunt vº
uel voluntate non omittit furtum l. si
quis vxori ff de furtis vº ff e et l. i. ꝙ sola
cogitatio ff e nisi q̃ ad eã rem q̃ v c
Ultimo ut eod dicit⁹ q̃ de quæstis furto
rapina ul' iniuria non debet fieri eius
pauperibꝰ ꝙ ꝓtra eum ꝙdupliꝫ domino
ꝓpter exemplo Zachei publicani In gl'
t vº rei t si ille ut hæditurus Ideo et
rei hæditarie non fit furtũ q̃ t eo nõ
ogritur diffinitio furti q̃ tuto domino fi
non ꝓt cum non habeat dñm nec ꝛ
fit furtum post aditam hæditatem an

apprehensum possionem l. q ff de exp hr
q possio non acquirit hēdi p̄ad̄s
l. cum heredē ff de acq̄ pos̄ sm bar
t. d. l. hēditarie rei ff e ß teneat̄ eē
ordinem cōmic exhibit hēditat̄ l. i.
ff de cōmic exhi hēre

Furtum autem Nō t̄ isto q̄
furtum aut
vñ furtum dic̄ a furno i nigr̄ q̄
plurimum fit tpe nigro i de nocte
Si aut̄ fit de die mitio punit̄ fur. l
i. et q. et ibi nō ff de furtis value
q̄ aggrauat delictū l. grauio C de adl'
et t hoc t dnd teñ furē nocturnū
et diurnū Est et alia dñia q̄ furē
nocturnum possim occidē q̄n non pos
sim eū dimittē sine pericło pſone ul'
dāpno et amissione rei Ꝫ diurnū
nō solū q̄n mihi eminet periclū p̄
sone q̄ diurnum possim agnoscē noc
turnū non Et ideo si cognoscerem di
urnum furē ab eo rē recuperare pos
sim est idem q̄d i diurno l. furem et
ibi per glo et bar ff de p̄scr et l. unic
cum l. seq̄ ff de l. acq̄l' Item p̄z q̄ non
p̄cedit argumentum ab alleone ve
albuli q̄n ea intendit diffinire ut dic
ibi de tuto l. i. C. tutor et p̄ bar ff e l.
q̄ Nam licet furtum dicat̄ a furno
i nigro q̄ de nocte fit Si tamē de die
nichilominꝰ ē furtū licet mitio pēn
tur ut dic ibi

Furtorum ffurtum diuiditur
i duo grā licet ſ
manifestum et non manifestū ffur
num manifestū ē q̄n deprehenditur cum
delictur uel cōm̄ cum furem claūs
ostruxit ffur non manifestus ē q̄n
rem ad destinatum locum portant
antq̄ deprehendatur cum ipā re h d
usq̄ ad s̄ receptū Nō dic nā recep
tum q̄ coherentia furti sine qualificā
tia furti non dicit nouū genꝰ fur
ti nam q̄n rē furtiuā olim i p̄cepe
bitur pēnis alīcui dicebat furtū
receptū q̄n agatur alti dicebat oblatū
i e s̄ receptū et s̄ oblatum Istri tri
non erunt genera furtorū q̄ p̄ hoc erit
fictum furtum non manifestum sed
postea addebatur qualitas qualifica
batur per intentionem uel oblatiōz
sicut dic homicidiū licet sit qualifi
catū s̄ ad defensionē fidē uel casū q̄
missum Nō t̄ hoc manifestus q̄
duo fuerunt sētē manifestum s̄ licet
et apprehensio sine clamor fu
at sine i. patiatur i loco ubi furti fi
i. q̄uerit alio antq̄ p̄ferat ad locum
destinatū Et intellige destinatum s. i
quo destinauerat eo die p̄manere ut l.

q̄ destinauerat ff e licet hic glo i. vo
deponē videat̄ tenere oppositū Appre
hensio facit q̄ requirit̄ q̄ apphendi
vel ostendat̄ ad apphendendū uel salte
videat̄ et cōm̄ eum acclamatur ut hꝫ
t. v. sēmo alib̄ et ff e l. si q̄s i furtiuis
v. ibidem et vi ß ecōtra Secus aut si eū
videt et tamen tacet q̄ non i manu
festus ut dcō v. ibidem et hꝫ i gl i. v.
ab alio ut hic dicit tex i l. iij i pri. et
dcā l. si q̄s i seruitute Ex quo p̄z q̄ si
libet ex vicin transiens p̄t ostendere ad
capiendū furem et furtum p̄ defensio
ne rei suarū et multo magis p̄ re
demptione p̄sone ar. l. i. pomum ff de
pēnis adeo q̄ si iuste fur non offendat̄
sit sacerdos licitum i. capē sine pēa
non ut determinatur ß ad iudicē ducat̄
ut tenet Imo i. C ut sanc de sen. ex
et bar i l. si quis i seruitute i fi hꝫ
p̄z sic q̄ corpo p̄prio recipiatur i furgi
ti crimē i. i. ipō furto sine i re furti
tiua aliq̄ ducat ad locum destinatum
q̄ tūc dic crimē sine furtū manifes
tū l. capite ff de adul Et ideo si i. recep
tus aliqs cum cultello evaginato et si
gnanter sum bar i l. iij ff Q. nō ibi
et q̄ i oliueto q̄ asportās fructꝰ de ar
bore alterius ad furandi p̄t accusari de
furto et q̄s fructꝰ sit maturi di aut
non maturi tūc tenet̄ de damno di
to occasione l. aquil' l. si pomꝰ p̄pū
s. si oliuā ff ad l. aquil' et l. nauta
s. q̄cūq̄s ff naute caupones et l. si fi
de transac ff de vsu Illam dampnū
a furti distinguit̄ q̄ furtum i. amo
to rei ß dampnū i. rei destructio ß
bal. i. d. s. si oliuam et ibi gl' et i. de
l. aquil'

Conceptum furtum Conceptum q̄ p̄tra furē sicut olim i
ventilabatur sic actio furti ereptꝰ
oblati et non exhibiti p̄ sublate q̄
hodie scienter recipiens et celans re
furtiuā furti tenetur nec manifesti
h d usq̄ ad s̄ pena Nō g. tex ibi Cui
enī requisitio rei furtiue q̄ hodie nō
possim te cogere ut p̄mittas me serui
tare i. domo tua utrū ibi sit rē
furtiua subtracta q̄ expedit p̄ſer
ue secreta seu p̄monij prandium ſal
lit aut i. seruo furtiuo quē libet re
quirere et lateribus et secretis suis do
mꝰ diligere l. i. s. hoc aut et l. ß
uꝰ dnus ff de furtis fi. et ibi glo sed
fallit q̄n essꝫ suspicio aliter te et appa
rerent indicia q̄ rei essꝫ i. domo tua
q̄ tūc possim ip̄lorare officiū ut de
mihi familiā p̄ auxilio q̄ vendi delato

p̄sumꝫ manifes
tus hoc casu

Pena manifesti

Vnde illud

Interdum autem

Aliqñ aũt in liberozum

Dñs subtrahens creditori rem quã sibi pignorauerat ymittit furtum h d usq; ad ſ. Interdum. Si g̃ seruator re sedit pugno scalas quo minus pecunia reciperetur) l. qui famulo credit defert dum pecunia non soluta ymittit furtũ nec pignus reddit rem stellio. q̃d fallacia ablatũ ē. Cassius ē l. si q̃ ff de pign. actio. Et dic q̃ ymittit furtũ respectu ũius creditoris ideo illi res non p̃t usucapi & p̃iudicat creditori nisi & eius patrem reuerentur. Sz & p̃iudicat dñs rei bñ p̃t usucapi q̃a res non est furtiua respectu p̃ncipis l. in ſ. si rem de usuris et l. si ff. soluto et l. si rem ff p̃ emptore Et sic aliqñ ymittit furtum et non efficitur furtiua et tñ agitur furti ut ē ſ. vñ illud et l. si quis suo. C. e Alios casus dic ut hic & glo. & dic ſ. si rem Et intellige & ac melius expone et sic aliqñ obligatus creditori Nam si debitor eam suscipiat uel uendat necessitate creditoris ei si venditor uult possit ymittere furtum l. actione ſ. qui rem et l. si ut qui rem ff. e. Sz generaliter uel tacita obligatio non sufficeret ut ymittat furtum l. interdum accidit ff e et p̃ hoc & l. si finius ſ. locum ff e.

Interdum furti ac

p̃cedentes scient opem et consilium aut opem tñ ut furtũ ymittat tenetur non ſ. si solo uel consilio alicui ut furtũ ymittat h d usq; ad ſ. hoc quo. Et no. illo quo q̃ excutiens nummos ut alius apprehendat tradit furtiuos furtiue et fugiens aliqñ tua ut alius apprehendat tenetur furti non tamen furtiuos furtiue sz tam p̃dictus opem furto ut dicit hic tex. et tenet furti manifesti ut d. l. ut opem Et sic q̃ p̃dictus opem cum non teneatur furti manifesti solet ad duplũ et principale si ꝓperiatur cum re aliqñ ad locũ de tenetum perueniat tenetur & quadruplũ Et sic q̃ p̃dictus opem alii tenetur & nunq̃ q̃ principal ut d. l. qui opem. Aliqñ & plus ut ē eo qui scienter portat rem de uoluntate furis. Nam ipse defertur deferens tenetur & quadruplũ l. si q̃s seruum l. si q̃s. Alii & nichil tenet opem ferens si non sequat furtũ ut & comes dante scalas ad furtũ nam non tenetur nisi sequat ut hic et d. l. si quis. Aliqñ opem ferens tenetur & duplũ et facies & nichil punita si filius uel seruus faciat furtũ ut ē. c. hinc qui et d. l. si quis ſ. Item placuit Et hic uera & furto q̃ uerba sic scripta & ꝓsequi al' aut ubi uerba essent scripta & rem & alius mutescens faciens et ꝓbans ꝓdictus opem pari pena puniendus l. is cum opem ff de adult. et l. nũ merito ff de sicar. de quo dic per hanc & d. l. in qua opem Item addo q̃ ꝓdictus opem furto non obligat furi licet non teneatur furti nec ē furi ut tenz glo & dicũ l. in qua opem. Nec ē ꝓdictus opem homicidio nam & homicida sz bñ alloquitur de homicidio ut hic uerba sunt rem ut l. hic uerba ff de adult. de quo per hanc & l. in q̃ opem Item l. nunc et ꝓdictus opem furto ut demũ teneatur si sciat Si aut ignorat ad quem usum principal operari uelit non tenet ut hic & d. opem et consilium dari sciens et d. l. si quis ꝓsentia ff e Et addo q̃ no. hic & l. furti ſ. opem q̃ aliqñ q̃ ꝓdictus opem et auxilium aut maleficium ymissum ut ꝓdendo scalas ꝓmissa demũ uel pecuniam p̃ maleficio committendo q̃s & ipso maleficio ut aliqñ ymittat q̃s p̃ maleficium tñ ymissum ut ad euadendum maleficiorum defensio dic ut ibi per hanc & dicũ ſ. opem et plene no. tex. de pœnis & glo. sing. vio defensauit Cto nõ & ſ. opem et consilium q̃ ꝓdictus opem uel consilium uel opem tuum ut ē e. c. ii ad furtum faciendum commodando scalas uel pecuniam tenet furti ut p̃ persuasionem sz tñ demũ incipit teneri et obligatus furti cũ furtum fiat & et hoc tenz glo & sic & vide Hendee q̃ agit. Et hanc & l. non solum ff de furtis non distinguo ut essit furtiuus uel non q̃a & maleficius non in loco illa districto q̃a non operatur laudando de augenda malicia l. i. ſ. persuadere ff de ser. cor. licet glo. si hic teneat q̃ dicta districto hinc locum habeat Et h̃

vorum ꝙ̄ non teneatur furti ex consilio uel ex
suasione nisi sequatur furtum ut hic &
hic punitur ex̄ ordinem persuasione uel
mandatum ꝙ̄ delicti est atrox et grue
ut homicidii et furti magni ut l. i.
ff de extraord crimi & si ē leue dapnum
furtum tñ non punitur non seruito
damno ut l. liber ff ad l. aquil et de
hoc dic ut dixi ē ff mandati & tria grū

Hy qui Si filius surripuit patri furtum facit et ideo effic⁹ furtiua et ī usu actionabil filius tñ nō tenetur furti & si ei pstat operam hñs tenetur hꝫ d. usq; ad ſ. furti. Item go ꝙ furtum fili patri a filio non punit⁹ nisi filius habeat castrense peculiū uel quasi possit solue l. si quis uxori ſ. i. et ij ff e ꝑ tñ datur actio ī furtum et nō furti ꝙ actio famosa non dat⁹ nisi patri & filiū et hoc tenz glo. ī dicto ſ. Et nisi sit furtum magni et non domestici ꝙ tñ filius punitur criminaliter ff de pen̄ l. ult prohibendus ſ. furti. Et dicas idem ī uxore ꝙ non tenetur nisi furtum furti mariti ꝙ actio famosa non intentat⁹ nisi ut dixi & hꝫ datur actio ī pen̄ ꝓ res commodatas ſ. ut dixi l. si quis uxori ī pn̄ et l. manifestissimi ſ. ij. Et aut ī optimo c. c. 2o nō ī ſ. si uero ꝙ uxor non tenetur principaliter delictis tñ pstans operam tenetur. Et sic licet ab non teneat⁹ prius tamen tenz accessorie l. grece ſ. illud ff de fideiuss. ex hꝫ prius obligatum. saltem naturaliter et non accessorie pōt efficaciꝫ obligari de quo per barī l. si quis filio ff e. Item no hic glo. que limitat illud ꝙ ab hoc furtum nō pōt usucapi nisi ī pretium conuertatur ut ff de usurp. ſ. quod autē ꝙ filius dicit uel nisi dñs rei recepit estimatiōnē uel rem vendat furem ut hꝫ ī gl. et d. l. ꝓmꝫ ī glo. all

Furti autem Actio furti dat⁹ ei cuius interest ꝓmꝫ non sit dñs qui p. ꝛc. pignerauit si ei subtracta agit furti ex cōtractu ipm̄ sup̄ponit hꝫ d. usq; ad ſ. Item si fullo. Et nō hic regulam ꝙ actio furti datur ei cuius interest ut hic et l. ult cuius interest ff e. et l. manifestissimi c. eo. Et utrobiqꝫ declaratur hec regula nam oportet ꝙ ī tertio introne honeste cause uel custodie uel possess. uel mere cuiꝰ uel ex onerose honeste cause honeste dixi ꝙ secꝰ si ex cā inhonesta ut ī fure et ī malefidei possessore qui non agit furti l. utiqꝫ ſ. sed furti et l. cum qui ſ. ult aut ff e. nisi ī casu ī quo fur agit furti ſ. qui alteri uero habuit ad uoluntate dñi ut ē como datarius qui postea alteri ꝙmodat et sic

amittit furtum vsq; l. qui uas ſ. si ego ff e. et hꝫ ī glo. hōne custodie dixi ut ī fullone l. utiqꝫ ī pn̄ ff e. Sed si non tenet⁹ ad custodiam ut est depositarius ꝙ solum tenetur de dolo et non de culpa et ideo agit furti l. cum qui ſ. hꝫ ff e. hōne possionis dixi ut ī creditore pignoris cui expedit pignus tenere ut l. utiqꝫ ſ. hꝫ si res ff. et ſ. alī. Et quasi agit quide ꝙ non gl. ī l. cum qui ſ. idē scribit ff e. ꝙ si pignus surripuit⁹ creditori agit creditorem. ī ī ſtima crediti sui ſ. ad duplum uel quadruplū sui crediti et non valoris rei et ita intelligē hic ī dicto ſ. si res. Et aut surripuit⁹ per extraneum tūc si creditor tenetur ad emendationem rei et de periculo ꝙ sua culpa surreptum ē pignus tūc agit furti ꝙ res vel vt ꝙ tñ sui debitum recepit ꝙ tutius dño l. creditorem ff e. et l. si pignus ff de pignor act⁹. Et per hāc ī l. pretor ſ. i. ff de bo aut iudi pos. et l. manifestissimi ſ. hꝫ cum ī 2a c. e. Si aut sine culpa tūc agit creditorem. et ī eo ꝙ pignus surreptum vꝫ plus debito agit dñs ꝙm pignoratur ut plē no ī dicto ſ. Item seruus fullonis nomine uel ali ut est institutarius ꝙ hōne sui mi. agit furti ut l. creditor ſ. dñs ff eo. Non aut hōne personal⁹ obligationis ut ī eo cui debetur rei ex stipulatu uel ex cōtractu ut l. is cui. et l. cui qui. et l. is cui ī textu 2a ff e. Sed hanc causē onerose dixi ꝙ non sufficit interesse hōne alicui cum se lucrature ut ꝙ usurpatiue ꝙ actio furti non aperit ꝓpter interesse lucri cessantis hꝫ damnū emergentis ut no gl. ī l. si ſ. vnus ſ. pe. et l. si is ſ. eo ff eod.

Item si fullo Cum rei alicui custodiam seruare tenet⁹ sicut ī fullo sarcinator ꝙ rem fulliendā et sarcinandam cepit agit furti cum ipso ex locato dño tenet⁹ si ē soluendo ī totū ad l. dñm trāsfert⁹ actio. Item emptor bone fidei rei alicui uenit per traditionē non fiat dñs tamen ei subtracta agit furti hꝫ d. usq; ad ſ. qui aut. Item go ꝙ fullo et sarcinator non agit ꝙ sit obligatus dño ex locato ꝙ tenetur de custodia ut hic et l. utiqꝫ ff e. et ideo si interit absoluitur et libe rentur a dño tūc ꝙ non aplus ī tenē eorū non agit furti et si recepissent a ḡe debet sed absolutoria ut l. fullo ad l. si fullo ī fi ff e. Et si ipi utiliter vestibus sibi datis ad fullend uel sarcinandū eō mittit furtū ut l. fullo ff e. 2o no ī ꝙ fullonem et sarcinatorem ita demū dat⁹ actio furti si ipi ī totū sit solūendi dño rei. Nam si non hꝫ qd reddat ei ꝓpter

nichil est dicit tex. & dñs l. iuxta. & magis est actio ff. depositi. excludit. ut l. non liquet ff. de liqs. ff. de dolo. Et nō hic q̄ nō est soluendo qui & totum non ē soluēdo ut hic et l. soluendo ff. de v̄. sig. et no gl. & l. manifestissimi tales & vō ōmode cc.

Q3o nō ꝙ et si bonefideꝯ pōt agē furti posteā cōm ē sibi tradita an aūt agat vide dicto. qui teneturꝫ de custodia & traditione rei. ꝙ tamē periculū amissionis rei ad creditorē. Idco q̄dam ex furti actione ꝓsequūt. venditor debz ꝓstitui emptori uel actiones sibi credē ut d. l. cū q̄ ff. c.

Quid aūt si ipe emptor aūt traditionē cam recuperat an teneatur furti dic q̄ si eam soluit. Quid si aūt nō soluit bñ tenet. q̄ venditor ī interesse eo q̄ rem retinere potuerat loco pignoris. Pōno nōm soluto ut d. l. cū q̄ & ff. adeo et ibi gl.

Que autem Res aūt ꝙmodate et subtracte datur dñō electio agendi actiōe furti uel ad ꝙmodatum. Vno aūt electo adēo dñō non ꝓpetit amplius. Variandi sine ꝙmodatario & totum fiat solutio sine & ꝑte. q. d. usq; ad &. ꝙ hoc. Conue. l. manifestissimi &. l. q. et in cc. de quo hic tex. facit mentionē. Ulom q̄ ex pri. electione hic dicit inter fullonē sarcinatorem et ꝙmodatarium. Et sic non ē idem & utroq; sicut noluerūt antiq. Nam fullo et sarcinator agit furti si sit soluēdo ut ē &. ꝑte. ꝙ & ī ꝙmodatario est electio domini an contra furem furti et ꝙdicte furtiua agat. an ex. ꝙmodatarius actio ꝙmodati et ratio dicte ē sua glo. & v̄o ōmode & d. l. manifestissimi &. tales q̄ contracti q̄ sit fullone et sarcinatore fit gra. utriusq;. ꝙ & ꝙmodatario fit gra. ꝙmodatario tm ut ex libellatario dñi. mandanti furem. ipse dñs ut habeat electionem contra quē agē velit ut hic concludit glo. sic & ꝙmodatario dñs hic electionem ut hic & fullone et sarcinatore ipse soli agit si sit soluēdo ut ē &. ꝑte. In creditore pignoris aliqa fit furti soluit creditor alii uerū si cōmodator et dñs ut dixi ē cc. &. furti actio in usufructuario et usuario solet agi ut q̄ usuarius et usufructuarius p suo it. esse. &. p usufructu uel usu amisso. Et dñs p fructate. Et sic ex uno contractu furti pōt nasci et appetere plures actiones furti pluribus et diuisis psonis pro diuisa interesse. Et remissio uel transactio unius non ꝓdicat alteri l. ter. ocs. &. si fuit

Q2o nota ibi et alibi quod electa. p ubi ds hic actionem agendi contra duos ē facto uno ꝓdicat filius & alio et sic ī

luret et varuze de quo dic per hanc. l. nō nisi. ff. de colla. Et hoc uerū q̄n ꝓdicat sibi electo q̄n sciens hoc fecit sciens utrū q̄ force sibi obligand. Si aūt ignoraret hoc non ꝓdicat q̄ nemo videtur remittere quod ignorat sibi ꝓpetere l. mē. ff. de iniur. &. Si aūt dubitaret q̄ non scit certe nec & totum ignorat ꝙ dubitat tacite sibi non ꝓdicat sibi ut hic ī v̄. si aūt nescio et dubitauit et d. l. manifestissimi v̄. similiter nescio et dubitauit et non est aliud ꝙm hic ibi.

Q3o nō ī v̄o ꝙ quid q̄ dñs si elegit agē contra furem ꝙmodatarius liberatur & totū siue dñs ignorans aūt recipit ꝙ et ꝑte nisi ꝙtra furem ut hic ī v̄. cum manifestissimi sine nondum egerat ꝙtra ꝙmodatarium tacite fur non liberatur ꝙ ꝙmanz suppositi et obligatur ꝙmodatario ut ī & v̄. nisi ab eo dñs satisfuit.

Vltimo nō & v̄. ī si eadem distinctione ꝙ non attendit an ꝙmodatarius sit soluēdo & totum uel & ꝑte q̄ semp hz locū diffinitio et declaratio supdicti. s. q̄ dñs hz electionem cui quem agat et sic ter. uno elō ꝓdicente sibi & alio secus si ignoranter. Si ergo dñs sciens & sibi sarcinatorem sciente agit cōtra ꝙmodatarium qui non ꝓpetuus soluendo & toto uel & ꝑte sibi ꝓdicat q̄ non pōt agē contra furem ut hic. Secus aūt est & fullone et sarcinatore q̄ si non est ī soluendo totum dñs transfertur actio furti ī dñm ut ē &. ꝑte.

Quid si ꝙmodatarius recepit agē contra furem et egit et dñs uelit penam exactam repetere hinc de ꝓbatione exactionis tacite & sua fractum an pōt dic q̄ sic & d. l. manifestissimi &. ꝙ & ī & l. q. cc.

Quid an erit liberatus furetur non possit quenam a dño glo. dicit ibi q̄ non erit liberatus ꝙ adhuc dñs pōt agere contra eū dic contra nec duplex petitio assistat. l. licet &. si ff. nau. caupo. &. ꝙm hic. Item de possessore uel detentore rei cui nullum habebat titulū aptū ad acquisitionē dñi. q̄ remedium habebit si cadit a possessione & detentore rei absq; uitio alterius.

Et tenet in dcō l. manifestissimi q̄ cauz amittere medio petitorio. Quid glo. & l. & tenuit cc. & tenz q̄ hz actionem ex l. si colonus cc. de agri. et censi. li. xi. Et idem ī tuo & cc. sepe de rebus spo. ubi tenuit q̄ habebit cc. remedium contra tertium ad & ōnem pōnal. dat. cc. sibi per officium iudicis de quo dic plene per Ange. de pu. & d. l. manifestissimi.

Si et is apud quem &c. Nō ze subtracta deposita non sibi

In summa Impubes tenet furti si ē proximus pubertati et doliciparus h.d usq; ad s. furti proximus aut pubertati masculi a decimo anno et medio ℔ et fem̃a a nono et medio ℔ ut hic ī gl' nam tūc p̃sumit dolicipare ut dixi ℔ de iniuri. s. sed q̃ dicimus l. impuberem ff. e. Et dic q; ī pubes adhuc sit proximus pubertati non tenetur ex delicto que dolo quidē q; ante non p̃sumit dolicipare Et tūc unus puer percutiens alium non tenet ut corrigat l. i. s. impubes ad silliq; et ī c. i. de delic puer. sz tamen debet fe rula cedi Sz prosper impubes ℔ proximus pubertati et est doliciparus tūc dic q; omne delictū irregulariter cadit ī impubere dolicipacem exceptis adulterio q; non cadit ī eum ante pubertatē l. si mi nor ff de adult et ideo cadit ī eū furtum ut hic et d. l. impubere et homicidium et alia delicta l. ipsius ff de sic cariis et l. impuberes C de pen et l. pupilli ff de re iudi nec datur ei actio furti ī ipsum adversus furtū et simile delictū tex ī l. si ex eo s. nihil videt ff de minor et ibi no

ffurti actio Actio furti datur ad petendum tm̃ ℔ dicto furti et ad vendicatio aduersus quemlibz possessorē Condicio aut furtiua adiuuat furem uel eius heredem tm̃ h.d usq; ad si Nota ḡ q; cont furem dantur q; actiones s. actio furti additio furtiua ad vendicatio et actio ad exhibend ut l. si p̃ fure s. furti ff de addi furti Actio furti augmentat tm̃ penam dupli ut quadrupli ī quia non oppositur ad essentiā sicut ī actiō ad exhib ut ī h. l. s. i Et iste dant cuilibz cuius interest rem non surripi ut dixi ℔ e. s. furti actio Et datur est heredibz p̃ssi furtū ut ī de p̃so et temp actī s. aut actiō Et datur cont furem et non cont eius hēdes q; penales actiones no dant ℔ heredes delinquentis n̄ lite ptestata ut d. s. non aut et l. i. C de delic defunc Sz addicio furtiua ad vendicatio et actio ad exhibend eius p̃curatorem dant ad p̃secutionē ad et dant soli dño et eius heredi l. i. ff de addi furt Alie aut actiones et alia remedia ad recuperandū rem p̃ditam dant alij ℔ dño si p̃ssit furtū ut creditori commodatario ut dixi ℔ e. s. que de fullone Sz contra furem ℔ dictā mixtā addicionē furtiuā et ad vendicatiō q; et ad vendicatio et actio ad exhibendū actio datur ei ℔ quicūq; possessorem ut hic Sz addicio furtiua dat soli ei furem et heredē eius et est

si dño opere furti ī. dicat usq; ad s. ī summa et est ratio q; eius non tenetur nisi de dolo et lata culpa ℔ quibus no recedit ab s. p̃terea et l. i. C depositi Et deducit q; si depositarius nullam culpam sine dolo omisit ī p̃dictione rei non agit furti q; eius non interest ut hic Si aut omiserit dolum tūc bñ tenetur actione depositi non tamen agit furti contra furem ne ei figuratur lucretur l. cum quis s. ℔ aut ff. e. Si aut omisit latam culpam de qua solum tenetur tamē bñ agit furti q; dolus furti p̃ponderat eius culpe l. hec si abstinuit ff ad l. aquil sin bar ī dicit s. ℔ autem Si aut quodcunq; alterum de positum ipse amittit furtum vtendo ut deposita uel quodando alii Et tūc silr agit furti q; a p̃mo habuit rem dñi no latante ut dixi ℔ s. furti aut Circo si deponis librum penes bedellū uel stationarium ut sic ī p̃petuat emptorem illum vendat et liber perdat cuius erat p̃cula dic si p̃dictus sine dolo et culpa eius est p̃cula deponēti q; depositarius non tenetur nisi de dolo et lata culpa ut hic et de hoc est glo notatis ī v. aly ff si cert pe l. rogasti Sz quid si bedellus ex vendicatione velit hūc lucrū an p̃ter hoc teneat videtur q; non q; ipse actum principale p̃positū deponenti ut eius gratia dicatur contractu furti lucret ex post facto vendicatione optetur habere lucrū ut no hic ī dicit l. rogasti Sed quid si fraudulent vidit pro parte dñi ad stationariū et recepit librū et fugit est eo an teneatur bedellus seu stationarius dic q; si tradidit famulo ejusdem non tenetur Si aut aly tenetur q; nō debuit et nimis credulus ut l. si quis vi ou s. Item apd labeonē ff e. ubi ī ea sūt singulary de hoc Sz ī famul seu lanio qui ex officio die vadit et vendit pro libris an teneatur si liber non fuerit a scolare exīte de scolis sibi ip̄a lis assignatis Dic q; bedellus de dolo tenetur et lata culpa leui et leuissima ad similitudinē naute caupony et stabularij q; recipiendo res vident recipē cus todiam earū per l. q; mercedem ff. locati p̃sit videtur sentire hic ī l. diuī horreop ff locati facit glo ī c. pe. exī de re iudi s. dicit q; pastor tenetur de custodia Nam recepto custode uel exposi se facit teneri de vna culpa plus et ideo aliq ī loc̃o venit plus leuis q; eō tractu celebrato grā virtutis unde veni et leuissima tūc tacite asserte custodie Et de hoc vide p. hic ī dicit s. sic apd labeonē et dixi ℔ alibi no eodē ob s. pterea

spāle ⁊ ydemone furtiua que licet defen/
dat ex delicto l si ambo ff quor ff de cō/
pensat. Et sic non debet dari contra
heredem sicut nec alie actiones ex de/
licto descendentes ut d.l.i.c de delic
defunc. Tamē hec datur ut hic et l. si
p furē ff eodē de ydic furt et ibi
per bar. Item illud est spāle ⁊ ea q̄ cā
ydiciones dantur ad delendum l ad
diffinm trāsferendum l fi ⁊ fi ff de usuf
quēad cauc. Et ⁊ dīm rei furtiue non
possit trāsferre dīnium cum alr sit dīm
⁊ de actr ff sic itaq; cum ista datur ḡ
furem et quelibet ydicio degenerat
ytra furem i. datur contr suum natu
rem q̄ non erit natura ḡ ad dīnium
trāsferēd. Ity hodie furti datur ad tra
dendum ut ⁊ dcō ff sic itaq; et ⁊ dcm
l. fi ff vsufr quēad cauc. Et adde q
actio penal ff furti non tollit p rei
psecutionē ff per ydicionē furtiuā ul
rei vendicationē ity vna psecutio ly
tollit alia d.l. si p furē ff furti ff de
ydi furt. Quid dic si res suscepta pr
text penes furē aly penam rei uel ef
timationē dic q utrūq; pt petr ⁊ libel
lo de quo dic per bar ⁊ l. ⁊ rē furtiuā
ff de condi furt. Quid dic q̄o que pena
ipsum p furto. Dic ex furto pt agi
duplū ff cuilt ad rem et ad penam
duplū uel quadruplū ff pena datur pt
ut hic. Nam cum petit pena duplū
uel quadruplū ff pena hic agit cuilt
Si fisco applicatur tūc agitur crimi
naliter ut l. in ⁊ pn ff de sepul viol
l. fi ff de pēa delic. Criminal pena
furti dic q̄ est arbitraria l. fi ff de furt
cit mortem et membri abscissionem ity
fustigatur ut ⁊ auc nouo uic ff de
seruis fugit ffullur si sit fur famosus
q̄ tria furta amisit q̄ tūc furc suis
penditur ut dicit glo ⁊ d auc ity no
uo uic vel vnū ut magnū ad cēna
let trib; pnis ut tenz bal ⁊ dcm auc
2o fallit q̄n transit publicā pten
furando q̄ tūc pro furto q̄nq; solidor
l. aureor ff suspendit ut ⁊ l. si q̄s q̄nq
solidos de pace coll x 3o q̄n per stra
tam terrarum. aliter dispone q̄ de ma
ff appellatu ut l. oēs ppli de cust et
uic. Item q̄n ē latro et aggressor
strator ff tūc debet furem suspendi l. ca
palium ff famosos ff de penis et ibi p
bar. Adde tū q̄ p furto uel alio crim
ne non debz delinquens cruciari ut sug
mate ⁊ fronte bullam ne furies ad sili
tudinē celestis pulchritudis figuratā
maculet tamē ⁊ cruribus et manibus
possit pena dampnatoris apprehendi dicit
tex ⁊ l. si q̄s metallū c de penis et ⁊

c ad audientiam ejē de re falsa

De bonor raptor

Quia bonorum raptorem
Cont raptorem bonorum punie
nitur ex furti datur ecia spāl
lis actio bonorū ⁊ anim vtile
ad quadruplū post annum vero ⁊ sim
plum q̄ actio ex pdicta re singul cō
petit h.d usq; ad ix quadruplū. Nō
pmo q̄ raptor rei alicui uel rei cōis
ut ⁊ glo.i. ff q̄ utr re cōi ad alium
usum q̄ destinatum cont voluntatem
ejusdē q̄ al' ponit intelligetur vti
tur sicio per l. minor ff pro socio de
quo dixi c tit.i. ⁊ pn. c de furt et ut
hic est improbior eo et tenet furti
manifesti si deprehendatur ⁊ rapi
na uel videatur et cont cum ancilla
metur ut hic ⁊ glo q̄ cum rapē sit
manu afferre ut l. sed enimuero ff ne
quis eum q̄ inter bo ⁊ vi. vñ q̄ si
per teneat furti manifesti dic q̄
debet inspici eius animus q̄ si vadit
animo pertrectandi rei alienē fur
animo possidēdi si vadit dimittēdo fur
ja de actr et ang de pulsio ⁊ l. si quis ex
domo ff de furt tūc est raptor et
ideo si reperit personaliter a furto vio
lenter rapiat latro est et fur manu
festus. Si autē reperit extra raptor
et fur non manifestus et sic verbū
rapere verificatur ecriam quo ad alium
non solum quo ad furtum. Nam rap
tor dicitur q̄n rapit rem ab aliquo
psente ⁊ loco sed eciam q̄n rapit re
mine ibi existente dūmodo accesserit
isto pposito de quo constet per dela
tionem armorum ut dixi. Et ita in
telligē glosam hic que incipit sed
quomodo pt procedi ergo libellus
et actusatio sine inquisitione de fur
to et rebus rapte quando fures armati
intrauit campum uel domū alterius
et rem ibi nemine existente exportā
ut hic. Ange ⁊ d.l. si quis ex domo
2o nō q̄ cōis raptorem potest agi
actione vi bo rap. ⁊ quadruplum in
fra annum et post annum ⁊ simplū
nisi pro voluntia et rapina fuit de re
bus indebite et pugnando ubi omne
est solum pena dupli odio eorum ut
l. expiamus c de pace uel actione furi
ti manifesti si non reperiuntur. Et iste
actiones ⁊ eo q̄ concurrunt tollunt se
inuicem sed non ⁊ eo q̄d excedit vnde
qui agit furti manifesti ad quadru
plum et exegit furti non manifesti ad du
plum potest agere vi bo rap. ad aliud
duplum ut hic ⁊ glo q̄ et l.i. ff eod

Et si minor pena non tollit maiorem penam
nisi expresse vel tacite dicatur in
statuto l quotiens ff de acti et obli et
l qui sepulchr ff cū vna sint ipposita nō
ꝑ alia ꝓponi cum vtrusq; tendat ad vī
dictum ut l ꝓtor edict ff de iurisdi
stim bar l ij ff e Item limita qđ hic
dicit de raptore Nam habet locum ī
ter ī rapiēte per violentiam ablatum
ff rapiens per violentiam ꝓpulsuam
non tenetur hac actione ff extorsione
qđ merito cū ī quadruplū qz ibi testis
volēte tradente rem licet coacta l
ff cū exceptio ff qui vi ff qđ met cū
Item adde q licet l loquat ī plumb
per hec verba bonorū raptor tamen
cū hꝫ locum ī singul ff ī rapiente v
nam rem solam ut ī glo qđ facit sm
tritū de ꝓductore fit testis de quo dnm
b de nup ꝓpo ī ꝓn

Quadruplum In actione vi
bo rap ī q
duplo test simplū qđ ꝓtinet rei est
matrone sine sit raptor manifestus ff
non secꝰ ī actione furti h d usq ad fi
ff qz tñ Nota ꝙ duplicē duam ī
actione furti et vi bo rap ꝓmo qz
ī furto duplū non ꝓtinet rei ꝓsecutio
ff tota ī pena ut b ti l ff ff ff ī hac
actione ꝓtinetur rei ꝓsecutio 2q dū
ī hꝰ q non distinguit ff si sit raptor
manifestus uel non ff semꝑ tenet in
quadruplo sine ꝙhendatur ī rapina
sine non ff ī furto distinguit ut b ti
l ff manifestus punit ī plus qđ raptor
qz non ꝓtinet rei estimatio ff manifes
tus punit ī minus ut ī glo fi Et
ī dicit 3q qz ī furto est solū vnū ca
put ff furtū manifestū et non mani
festū ff ī hoc edicto vi bo rap sunt tria
capita quor duo puniuntur ut l ij ff
ff ff ff ff l ꝓtor ff e ꝓmū cap
ff vbi exactio ad hoc habēs ī dupli
dicit rem caput vī et non exactis hō
bus ī aliqua rē raptā de dolo malo ꝙ
vnum ut d l ij et ꝙ ductis duobus capitū
bus ff quadruplū ut d l ij ff ff caput ī
ub ī datum damnum ī turba cui
pena ī duplū ut ī dicit et post dicit
ī simplū et sic ī minor pena ī ho
3o capite ff ī alijs qz hic non ꝓtinet
ꝙ actor turbam ꝓgregauerat ff est
aduentitia ad eū ostensum uel cla
more ex tuc ff hoc turbā det aliqđ
damnū ꝓpter dolū ipse ꝓclamatis ipse
tenet ff l ꝓtor aut ff cui hoc dicit ff e

Quia tamen Quia cōis rap
tum habebat locum actio de vi bo rap
rē et non cōis erat rem qui
exercebat ne afferatur una malicia fiunt fra
nouā ꝓstitutio ꝓter ignorantiam ī qua ſm
tutum ī modū qđ sapiens rem perdere
lit ꝓstituendo rem recuperat et ꝓnatur
eig dnio si rē erat sapientis Si uero a
liena tūc restituit rem et eig estimatio
sine rei rapte erat mobilis uel īmobilis
h d usq ad ff sane Contra l si quis ī
tam C vii vi de qua fit hic mētio Et
no hic ī ꝓn casum notabile qđ ubi ī
ꝓmit detinēs pena ꝓpter aliqđ delic
tum dolo omissum tūc ꝙbz ignoza
tia et credulitas et eo erat mit excu
sat ab illa pena qz cessat dolus ꝓpter
quē delictū omissum punit sed alit
mulctabit pecunialiter non ēminaliter
qz non fuit ī dolo ut hic et l ij ff hic
actio Virgo vi si quis ingrit ff e Non ob
statur assertioni dicenti se ignorasse
sibi se putasse sibi licere nisi apparuerit ali
qua indicia et circūstantie ex quibus ꝓbabili
credi potuit ut ī rapiente rem suā
utpote equū sibi ab ignoto possessū
uel ī offendente latronem non tñ hic
latronem nō tuer ī l ꝓb ff de adult et
qđ nō ī l mit oct ff ff de furtis
et ꝓdicta vera ī delicto requirit dolum
ī actōe vi bo qz rap ut ī l ij ff e ff
ī delicto qđ non requirat dolū ut in
ꝓstitutōe si quis ī tantū e vii vi qđ pu
nit ee ignorādem et ꝙ error facientē
ut hic tūc tal excusatio non eximit
ab eo ꝓna omnib ut dicit gl ī d v
si quis ign Habes go ꝓbatione ꝙ igno
rantia mit ī actione vi bo rap ff nō
ī ꝓstitutōe si quis ī tantū qui non ī
quit dolū ff error fit ut cum heres or
ꝓpat rē quē credebat fuisse defuncti et
erat alit bn excusat et ꝓstitōne si qs
ī tantū ut tenz ymo ī e ut cū ī offi
cijs ex de testi Et adde ꝙ ꝓ violentia
quis punit ꝓbat ibi et diuisis ꝓnis
ut plene no per glo et bar ī l exstat
ff ꝙ me cū ff Nota ꝙ actio vi bo rap
datur solū aduersus eos qui dolose rapuit
Ad ꝓo nota ī ff ff nedū tulit ꝙ pena ꝓsti
tuis si qs ī tantum aliā raptorem alie
nū rem rapuit qđ ē ꝓdicis rei ꝓpter rē ali
enā hꝫ locū sine quis rapuat
rem mobilem sine fundū possessionē
rei mobilis ī tūc retinēdo rei alicui mo
bilis vacāte ee inducte ff pene ꝓ alias
ꝓstitutes qz seruit et dolose occupat
et fundes possessionē alicui vacāte tē
eam ī stituē cū fructibus l fi C vii vi
Si aut sine dolo tenet eam ī stituē
cū fructibus l fi C vide vi Si aut sit
dolo tenet eam ī stituē sine fructibus
ꝓn l tuas C vide vi et hoc tenz
glo ut ja but ī dicit l fi ī glo ī vo

actoris fiunt hȝ d· usȝ ad fi Concor l· t hoc
ff hac actor nō t ff sequit

Nota primo q̄ non ēquiparatur q̄ agenti hoc
actione sit dns ſi sufficit q̄ ei⁹ tm̄ sit
suus rei sit t bonis ei⁹ suus ex bonis ē
Item nō q̄ rei dn̄s² t bonis alienis q̄n
pro ea possessa habet exceptionē et pro
ea amissa habet actionē dicit rē t l ē
t bonis de rei sigt ex bonis alienis dn̄s²
esse rei q̄ ad ei⁹ custodiam et pcm
lium spectat ut hic t glo t v· exponit t
dr ut t glo dr l· rem t bonis C 2o nō
q̄ t hac actione nūq̄ intentat dn̄s
nisi ſ solū q̄d adest ex sua ei⁹ a quo
t rapti et saltem simd interesse
possid ꝑtrahi sine vsufr sine rone cuſ
modi ut l· si mulier ff qui possionē
ff q̄d me ea C 3o no hic ꝑtz t ſi q̄
ex quibꝫ causis possȝ agi actione furti
q̄ re clandestine subtracta ex eisdem cau
ſis pt agi vi bo rap· et actio furti ut
ex qua ea illa datur et usus ut hic et
dr l· ij ff de furtis

De lege aquil

Hic titulꝰ duobꝰ principalr t tres ꝑtes
primo tractat de primo capite l·
aquilie multa de ea premedo ex
empla /2o ibi t ff 2m caput tractat de
3o capite multa de ea premedo ex q̄ annis
so 2o capite q̄ non d t usui /3o t ff de
tertio tractat de actione descendente ex
malefitio dampnū dati usȝ ad fr finem
et pmm hȝ d· Ceterum non nisi ser
uum alienum vel alienū quadrupedē q̄
precedium mō contra· tenetur ex p·
capite l· aquilie solet dn̄s fm vel a· q̄
ti rei plim fiat t eo ano h· d· usȝ ad
ff q̄d dicit Et p intellectū huius et pte
sim glo ij hic et t l· de ꝑtrubȝ C
et q̄ p dampno dato non nisi ſ dnus
t rebꝰ alterius fiat mentio actio l aquil
cum tribꝰ capitibꝰ sine alterius C et p
mo caput punit damnificantem rei
alterius primendo sive occidendo ver
bo vel alia aquilia q̄ nō precedum
ostenditur et iste tenetur dno q̄tū plim
rei valuit toto illo ano p̄cedenti ut
hȝ et l· et ff e· et t e ff hoc ad
2m dicit caput l· aquil recessit ab anti
et non est t usu ideo de eo non exer
dit tractare et sic hodie ſ duo tm
capitum q̄z 3m caput ē suppositū 2o
dicit glo t l· et ff e 3m caput q̄
hodie ē 2m caput tm hodie non ſ nisi
duo capita punit nō occidentem ſed vl
nerantem civ vel al alterius nec
quidē ostendit vel occ occidentem sed
q̄d ostendit nec precedē vl dampnū

grenzale C hȝ questo t causa nō q̄n quis capit
rem suam dolo alij cadat a dnio rei ipse
nec rei per suam dic per suam q̄ q̄n
les utr⁹ vel⁹ patris tpis vel puerit ut p
nat⁹ sic intelligit⁹ ipo nec Si aut vbo
futuri tpis ut q̄mittet ut d· l· si quis t
tanta vel tm̄tum modi ut saltem⁹ t
vasorum cadē a dnio rei ut hic qui m
finit⁹ sigt omē tempus ut no glo v· ff
stipula de v· ob Circa ſm̄am intellig²

apponat² verbū mor vel silē sim
bat t l· subem⁹ ff hic alibꝫ et ibi glo· C
de sā sanc eccle Item incidit t hāt pena
capiēs rem suam alio eo an adēmodum
vel deposuit glo dicit q̄ non t d· l· si q̄s
t tantum t glo magna t v· sup rei⁹ q̄
non possident hȝ solum detinet nisi p̄h
interuenissent possiones et abstulissent
sibi possidere ex quo apparz q̄ hic abstu
solum hȝ locum ubi quis abstulit loci
possidenti Et si alia p̄tura Volt ut nō
glo t d· l· si quis t tanta v· actiua q̄d se
cus si non possidet ut d· gl· et t tex ibi
auferre possibile Item quid si capio
rem meam a fure vel tenda t hanc
penam dicit glo q̄ non q̄ t illo casu
punissim⁹ nisi posset ponatur rē
ad locum destinatū Et sibi licet mi
auferre a fugiente per l· ait p̄tor ff
si debitorum ff de his qui t fran cre
dito non licet mi auferre rem mi debi
tum vel michi pignorata hȝ ut rei
neam locō pignoris q̄d nō cōtr eos
qui auferūt vestes alicui ut retineāt
donec ille emendauerit dampnū da
tū vel solueret aliud debitū ut nōt
glo t d· l· si quis t tantum Item an
habeat locum pena ut Trasō cuntet
penam si restituit rem Dic q̄ non q̄
t delicti non hȝ locum pena p̄ pena
cuntanda l· si quis ea mente ff de furt
tis Item q̄ actio detur contra delinq̄
tem dic q̄ ḡdicio ex hac l· si quis in
tantum Item an hec pena detur he
redibꝫ dic q̄ sic hȝ non contra heredes
nisi t quatenus per eos pervenit ut
dr glo t d· l· si quis t tantum Q̄d
aut si alius non rapuit vel expolia
ut me hȝ tamen possidit rem meā
mala fide a cuius possione cecidit dic
q̄ plura nō dant rem vendita ſ ḡdicio ex
l· si colonus C de agri et censi et offim
vicarij et ḡdicio tertulia et ḡdicio t
certi et totali re integra p̄mo q̄d
ut no gl C de furtis l· fi ff hȝ cū t 2o
et 8 tri· ff q̄ de fullone

Sane in hac actione ꝛc

Actio vi bo rap· datur ei cuius interest
rem raptā non fuisse ad similitudinem

dampn̄ & aliis q̄ alia carent Et iste pu
nitur quādiu plim̄ reg valuit ī xxv de
bug primis ut ff e ff 3o capite et sic vi
detur alt vel alias rēs destruens pu
nitur ī iniuria q̄ occidens q̄ iniuriā de
liquit ut dicit glo ff e l vij et ī e ff hoc
tit capite ¶ Huic ff 2o an furtum con
tractus appellatione dampni dati ut ac
tio et pena furti que datur p dampno
dato per l. et statutum dat ei p fur
to fed̄ Videt hī glo i notabil q̄ large
accipiendo dampnū pot esse dānatio
p̄monij apprehendit ei furtum et ita
p vnoquos est inducta actio et pena
per se ff actio l. actil et fin eū Nam dā
num est cum rei corruptione ut dicit
glo & l qui occidit ff hēnt ff e et l si
seruus seruū ff ad l aquil et tenet ff de
ob que ex delictis ff ff dat fructuū
¶ 2o ff2 qualit̄ fiet estimatio quāti
plurimi res valuit ānō p̄terito a tp̄e
dampni dati ut l. ant ff e et sic i
nitatur ff Vbicunq; q̄ res tantum val
quantum vendi pot ff cōit et non ex af
fectione ut dicit gl l si seruus fugiens
ff de edil̄ fur et ei hoc ex adictione
seruiri de quo per hanc & l p̄mo rerū
ff ad l fal Item debz fieri estimatio
sm illum locum ī quo quis pot cōue
niri sū cogitur reddere sm glo ī d l
si seruus ff e ¶ 3o queritur cui datur hac
actio ut hic & gl & v̄o dnō videt q̄
dari here l. dnō dicit̄ vel utiliter ut
emphiteote et feudatario ut no & l
ff2 rc ff ibi cuius ff arbores furti incidit
ff2 fructuario et vsuario datur vtil
acquilia ei cui pt̄ dampnificatū
l. Item mella ff si cui l se ff e ff2 do
mino fed̄ ut legatario & quē transf
& dicūm fiete a morte testatoris l. a
thoro ff de furt non dat̄ actil cogni
tione legati l. lebōrid ff si cui l se
ff e Bonefidei possessori autē cui res
sit data dicit vel utilit̄ datur actio &
furti ppter opas amissas ut dcit l. ij
mella ff ff2 et si seruus ff e Et videt
hīc datur hēnti usū & rc ff2 nō
hēnti personalem obligationē solum
ei si eius interfit rōne custodie vī
non datur q̄ locatario p rc modicū
dampnificanti d. l Item mella ff cū
aut dicit autem ei de actione de pau
peries que datur ei cuius interest sic
actio furti ut l. et ff si quadrupes
pauperem fecisse dicit

Qd autem nō p̄cise

appellatione quadrupedū p̄cidia nō
apprehensa q̄ntur solū aialia &
gregatim pascuntur non aut feta nec

alia & gregatim non pascuntur h. d. usq;
ad ff Item ita Licet ergo ursus uel si
mis tuus sit emissus uel volucres non
poteris agere ex p̄mo capite l. aquil quāti
plimi valuit ī si ī ānum ut l. et ff
e ff2 hīs agēs ex 3o capite quāti plimi
valuit ī xxx dies p̄ced ff e l. si seruus for
tuito ff hac actione Et hoc nisi cum
simus mordens q̄ tūc licet transeūti
se defendē a cane mordaci q̄uis no
teneatur dnō si canem ligatum non
retinet ut l. i ff2 canis et l. ij ff si
quadrupes et l. qui volgo ff edēd et di
cim ī si quadrupes pau ff ceteri ¶ Ver
nota q̄ aialia fera non appretiantur ī
mō prenidē p̄ d ē verū nisi possint ope
mansuefieri ut cameli uel alia aialia
silia q̄ tūc p̄ mansueta reputantur l. ij
ff si ff e Et idem ē si al sit naturā
ferox per annos sit frēm masuetum q̄
idem tūc videt̄ p̄ d de mansueto ut
l. i ff bestias ff e p̄ d facit ad q̄stionē
de ursis an attendat magis origo
q̄ mansuetudo de quo per hanc ī d ff
bestias ¶ 2o nō hic de significatione
huius nois p̄cor uel p̄cidium Nam ē
ḡnāle nomen apprehendens aialia q̄dru
pedia & gregatim pascentur ut oues
boues capre sues et silia ut hic & tex
glo no ī l. furi ff de le non aut q̄
timentur canes nec fere bestie ff e l. ij
ff plī et ideo legatum fructuū uel p̄
cudiū dicit̄ aialia & gregatim pas
centur ut l. legatū est et ibi si statuta
fuerit mētionem de damno dato a p̄
cordū uel p̄cidiū p̄z q̄ p̄dicta aialia
apprehendūtur

Iniuria autem occidere

Dampnū iniuriatum dicitur q̄d non
est nec dare Item licitum ē occidē vbi
alit̄ periculū euitari non p̄t Ite occidēs
casū l. aquil non tenetur nisi culpa p
cedat casum Item p hoc occisio casu
&ludo fed̄ & loco deputato ab hoc ēt
facto non datur actio l. d. usq; ad ff Ite
si putator ¶ Nota p̄mo q̄ & actio l. ac
q̄ l. aquil Item ita p omissionē q̄d non & nec
frem siue per dolū siue per culpam
ei lesissimā ut & l. & lege ei nocuis
sit ff e Ex & actione iniuriarū actio
Iniuria p cōtumeliā quā verborū et
cum actione legis aquil p̄t q̄nti ac
Item arū ut si fiat duo estimatio vnī
dampni alia q̄timacie et si culpa tua
non mei mirum occidē simū mendū l. ij
et si q̄rit ff Item ff e Et sic nō h
duplū Iter actionē iniuriarū et aquil
q̄ & aquil venit non tm dolus ex cul
pa ex & actione venit dolus tm 2o

in actā agitur nīs debuit ff̄ t actione tm
tatrum agitur ad vindictam et sapiē t
stat causē criminal' ut t l. pretor edixit
s' i. ff de iuris ff̄m bar t deō s' iuria
et l si seruus seruū s' aspasse ff e ℂ 2o
nō ubi tractꝫ q latronem q luctum est
ondē furem et latronē ulc alit' non
pt̄ cuctus periculū ꝓpone uel zelum fi
sit fur diurnus siue nocturnus ut ff de
fur t pn̄ et per bar t l. furem ff de
fur Est et ossibi ut cōis furem tute
lo insurgentē exclamet et sic apparent
q fieri ad tue ꝓpone uel zelū tuitiō
defensionē ut d. l si quicūq; Et idem
t quolibet alio q' mortem alit' vitare
non valens suū occidit uel mutilat t
nasdrem d. tex t cle. unica de homici
et dicit ibi glo. ut q; angulat) uel ar
tit) erat q fugē non potuit nec se
clamore uel alit' iuuare ff ff̄z nisi q' te
neatur declinare pcm q aggressorem
occidē dr q non si est talis homo cui
fuga essꝫ ad dedecꝰ ff̄m bar t l. ut vi
ui ff de iust et iur et dixi ē de iur
nāli s' uis aut gentiū Nam tenet'
quis seruare honorē suū sicut vitam
l. q̄dam uitrū ff mādati Et ff̄m hoc t
telligt' tex q̄n alit' non pt̄ euitare pi
culū pīe persone zelū uel fame ℂ 3o nō
t v̄ hanc nec huius quidē q casū occidēs
seruū alterius non tenet' l. actꝫ si ut
la culpa ꝓcessit Si aut interuenit cē
pa ex' lenissima non tenetur l. actꝫ dam
l. t l. nouissima ff ff̄z an teneatur cor
nelia de sic occidēte casū seruū vel
liberū Dic q non q illa exigit dolo
ff de sicā et l. cū qui C e ff̄z alit' pu
nitur extraordinarie arbitrio iudicis ex'
criminalē si aliqua culpa ex' lenissima
ꝓcessit ut no glo et bar t d. l aut fuit
s' delīquit ff de penis et l s' di
uus ff de sicā et ibi per glo et ul'
si dabat operam rei illicite ut t c sicut dic
mus de homici al' si nulla culpa ꝓcessit
uel dabat operam rei illicite nisi casū
casū non delinquit ff̄z ꝓter zelū naturā
prudens non ꝓuidit casū fortuitū ut dcit
l. cū qui de iniu per bar t l. i. ff de hīs
dicē ℂ 4o nota t s' Iungit alciat lusturis
iuuenilibꝫ uel aliud ludum exercens nō
tenetur de homicidio casualit' admis
so dum hūj exercitij s' si est homo cū
sueti) uel ad ludū deputati) Nec si lu
serit t loco ad hoc deputato al' si alte
rum deficit teneturꝫ Caueat gl' q ff̄z ci
uē ludum recognitū q si casualit' ꝓ
mat tenetur de culpa Et idē si furetꝫ
t loco ad hoc non deputato Caueat si
bi inde ꝓtransiens q si casū occidat'
sibi habebit imputare nisi balistarius cū
transeūtem per locum studiose ꝓcuisse
aut q tunc dolo balistarius videat culpa
transeūtis l Item si obstetrix t fi ff e

Item si putatur

Putans arborem
tangi ꝓpe viam non moriens transeūte
tenetur si transiens ledatur sec' si t
mouit uel putauit seorsum a via h. d
usꝫ ad s' ꝓtexit Debet gō rector dom
ubi vnū tenere q̄ amoneat trāseūtes
ubo uel ec' fed apponēdo lignū ut trā
seūtes puideāt Item debz āmonere ita
tempestiue ut transiens possꝫ cauere
non t ipso ꝓculo debet est āmonere
ut fuerit agnitores ferarū q̄ post il
latam persecutionē uel t ipsā ꝓsecu
tionē āmonet ut l. si putator t fi et
ex hoc tex t d. l. si puto supposit pulley
cautelam suam t custodendo amicū
suū rectorē dom̄ qui trāseūtibo volue
runt eū ꝑ ꝓbare non poterunt dum
est coram iudice q rector ille mitt)
erat q' audiēs ꝓcessū dicit ꝓmo lo
q̄batur q dixit michi trāseūnti q ꝓ
cauerē et per hoc fuit absolut) ꝑ
illum tex

Pzeterea si medicus

Medicꝰ curam egri delīquens uel ma
lefices est t culpa ideo actꝫ tenetur ad
estimationē s' quātū ꝓfuerit valeat t
annum h. d. usꝫ ad s' Impetu Conuer
l. qua actione s' si cum l. se ff e ℂ nō
g' q culpa omittē ante finē non ꝓsu
dendo ut ē s' ꝓxe et t ipsā fed ac male
fīciendo ac post ipsū finē ac delīque
do ut hic et hoc no glo l. idē nisi ff e
℃ 2o nota q si medicꝰ declinquat circā
egri est t culpa salutē lenis uel lenissi
ma si infirmꝰ erat t grauescentē et
sic delinquendo Videtur ꝓbare causā
iudici et ideo punitur non tamē cor
nelia q illa requirit dolum ff̄z alit' ex
ordinē ut dicit ē e t s' Tertia Si ar
medicꝰ grauē curabat dicit gl' t d. l
Idem nisi q teneatur de culpa lenī ad si
militudinē gest' negf ff Nota 3o hic 2ā
q Tertia culpa Enumerat' ut hic
et l si quis fundū s' celsꝰ ff locati et
ff de ac nisi l Imperia ec t pena gl'
et per dyni de ac nisi canon est sine cā
ꝓ li vi Et hoc verū t medico et chi
re et quocūq; artifice assidente se ꝓ
tum t arte sua q tenetur de dolo la
ta culpa certam de Tertia preterq̄ in
nuersore qui tenetur solum de dolo la
ta culpa et sibi imputet q̄n est elegit
sine gl' t d. l Imperia Nam medicꝰ
ꝓpositꝰ tenetur de imperia ut hic
et dcit l Idem nisi et ff de offi ꝓcōs l il

licens ꝯ sciatꝫ qz imperitꝰ reputat² pro
non medico ut no ⁊ l. qz si nolit ꝯ si man
capiū ff de edi edic. Et fuerit publice v
tilitatis medicꝰ sēm absolutꝰ pt rep
bari si non est sufficiens l. fi. et repto
bari ff de exer. tu. Silē corpō qui locat
se p videre et assistere vide assumbē se
peritū et ideo tenetur de imperia ut
l. si medicꝰ ff de vulnꝫ et exhor. cog. Et
no. glo. notabil ⁊ l. ij ff. qz quisq; mil. testā
me. ratoꝝ asserte pene lata culpa e
quiparat dolo ut ⁊ d. gl. et l. ad quietā
cod. ff de custo. reoꝝ.

Imperiū quoq; mulariū

Doctor aliqñ cum doctorꝫ sñia mitte
nel imperia damnū dat̄ ⁊ al. aliqñ
tenetur. sed h. d. usq; ad ꝯ. hꝫ aut. Et gl.
⁊ culpa qua asserdit equū qui vtute
non valz. ppter eoꝝ sñiam. tpotem
eam ut imperiā et ideo non tenet²
si igit̄ aliquem ledat et currens equꝰ
h⁹ ⁊ eoꝝ repente currit. quādam puellā
pmit. ⁊ ⁊ culpa magna si currebat pu
blica. ut per plateam vel stratam
publicā gentibꝰ plenā fortē ppter fes
tum et ideo pmittit̄ non tamen cor
nelia. ff. ex. ordi. ut dicunt i. c. fi. li
berū. Sed si ⁊ culpa non fuit impsita
cum equꝰ non bñ pareat hꝫ et pter
cessor arbitrariū falcabꝫ lasciuit et equꝰ
refrenatꝫ impatiēs freno vim intulit ⁊
cū calcaribꝰ stimulauit. Cuiꝰ furore
freno equus ppria velocitꝫ currens fesh
nauit quedam mulier ex obliquo ve
niens tñtulaꝫ obtriuit ⁊ quē equꝰ
illatꝰ decreto cessore oppressit pue
rū cui actu nec voluntate homicidiū
ppetrauit nec operam dare vi illicite
putabit. cū quo minꝰ posset diuina
celebrare officia dicit tex. ⁊ c. cū dilec
filius de homici. ⁊ c. significasti eo ti
ubi dic². ꝙ si cessor scirebat equū vicio
sū equū bestia duxit et sic cū non suf
ficit ad eius retentionē ꝙ tuc ⁊ cul
pa per hoc tex. Item pz ex pdictis ꝙ
affirmatiua seu impia assumpta culpe
ut hic et l. ide. ff. ad. l. aq. Et ideo puisionali
qui vadit ad capiend. delinquē. et ꝙ
capturā vel ꝑter affirmatiuā vl ⁊
beneficiatiuā eoꝝ non valet. cū reti
nere qui ab alio sani tenuissent tenet²
ex culpa qz affirmatiua sua alio nō debz
et norma ut dicit tex. ⁊ d. l. idem iu
ꝯ. i. Filiꝰ si nudus amisit alienū custodiā
alieni capturā ꝙ abstrigit illo tuto tene
bit. nudus quasi mala cleidē fuit ⁊ cul
pa ut. ff. quibus mo. recont. ob. ꝯ. pte
rea et. ff. mandati. ꝯ. fi. Et si nudus ad nudē
liberum exhibēdū ipsum furorem deliquere

qꝫ captiuū dimisit auffugē vide ꝙ bar. ⁊ l.
i. ꝯ. fi. ff. de publi.

Hijs autem verbis ⁊c.

Ordens cum vel aliꝫ alteri⁹ teneꝫ
quātū plus fuit ⁊ aliqua parte ꝓpe
ri dim. et qz hoc actio est penalis. to
non datur ⁊ hoc eodem h. d. usq; ad ꝯ. il
lud. Nota ꝙ ⁊ actꝰ non solum attend²
valorē rei qui est tpe mortis cui vel a
nimal. sz ex ꝯtu plus ⁊ aliꝫ ꝓpe dim.
ꝑteritū tempore dati de tpe dampni
dati seu mortis et ꝯputando retro l. qd
aut. ff. e. Et intellig² quātum valuit
cum non ex affectione singli ut dixi
b. e ⁊ pn. Quid aut si quis volue
rit aliquid et deinde pō multū
temporis mortuꝰ ⁊ a volue a quo tpe
ꝯputabimꝰ dim. an a tpe volueris
an a tpe mortis. Dic ꝙ a tpe volueri
qz tempꝰ mortis tractatur ad tempꝰ vo
neris et ideo debet solum tpe volue
ris attend. ⁊ nō ꝯtrouersie vel actiōis
ut d. l. aut hoc ff. e. et ꝓpter hoc ff. de actiōi. Quo nō ⁊ v. qua ac
tione l. actil. ⁊ penali sive origine eo ꝙ da
tur vile ꝙ valuit tpe de pōto sim. ꝯtu
valuit retro ⁊ aliud lucet alia ex actu
ri non detur ⁊ plus si ⁊ non plus vi
leat sz ꝓpterea non desinit tuc ex pe
nalis qz ꝯsiderat origo sua et ex
actus sive ꝯtrouersie et non actio sic.
hꝫ non desinit ex usibil. licet non sz
cedat qz sufficit ꝙ sit aptꝰ nat⁹ ad ꝛi
dend. ut hꝫ ⁊ gl. ⁊ Bal. estimauer² ⁊ fi. di²
ex penal. qz crescit per ꝯsiderationem
⁊ duplat ut ⁊ de actu. ꝯ. ex maleficijs
et hꝫ no. gl. ꝙ sit penal. ex isto duplici
capite ut l. Ille mella. ꝯ. sz si plures ⁊ vi
pena ff. e. cum ter. Et ideo cum hec ac
tio sit penal. non transit ad hered. si
lis cont. ut l. i. C. de delic. defūct. et ideo
ꝙ damno dato a defuncto nō omnino ha
betur nisi lis ꝙ vel nisi ex damno
heres sit locupletior ut qz defūc
tus acciderit vel alius. Alterius et eius heres
quidē cum ut l. iñ venditi. ff. hac
actione. Et nō ubi qs negat damni
datum a procuratore cont. eū per testes
vel instrū. tuc ꝓpter me. dictū pami²
⁊ duplū et duplat² totum ⁊ercē qd c
rat simplandum ut dicit glo. C. e. l. cont.
negantem. Sed si actor non probat ꝙ
testes sz per instrumentum sibi debitū
et sic exonerat² ab onē ꝓbandi qz tuc
fit ꝯdemnatio solū ⁊ simplū l. eū qui
ff. de min. Quid dic. ꝙ aut. ꝯ. defuncto instru
mentum et actor petuit instrue dicens
se velle ꝓbare per testes ne minuat²
ꝯdemnatio hoc fuit ꝓb. per glo. ⁊ hui-

t dat l eum q̃ ff sic limitatur l manifeste
turpitudiñ co ti ff sibi pt̃ iudex non ad
mittẽ uolentem officiu maleficii ut
gaudeat hñficio statuti q̃ pena ne ppt̃
offessionem minuat̃ ut ibi no hic Sed
Intellige de plena ꝓfessione sñi ab actõe
ut ceꝑ negans possit ydemptam t du
plũ non aũt de suppletu per mstrm
uel per tormentum ut ibi dicit tex hic

Illud non ex uerbis

In actione l actõ uenit non solũ dampni
nũ uel ꝓmpte si omẽ aliud qd ex ac
tione uel secutum fuerit tam t ꝑden
do qñ t acquirẽdo hoc a usq; ad q̃ libertã
Qñ enim uerbum q̃ ꝓpter eam ꝓmpti
tam ꝓpriet̃ eꝝ t alijs rebꝫ ut q̃ alie rẽ
ꝓpter mortem illius ꝑ detrimorate uelit
t estimatione et eiꝫ hñt aliol ñi nega
tiꝫ q̃ t sima et l pñde q̃ ff e ff si
una q̃ habeb̃ non hñt ꝓpter ibat ad utilit
est actꝰ habetur ultro dampni et ulter
esse t eo q̃ alius non ibit q̃ue bene ad
utilitatẽ cum alio bone nouit empto
ut hic et dat l pñ q̃ ff Item nõ hoc
q̃ licet regulariter habeatur ultro lucru
q̃ue est circa rem et non q̃ rem ut l
ꝛõ q̃ cum ꝑ venditorem ff de act
emp ffallit tamen t acq et t multis a
liꝫ casibꝫ ibi notat̃ per glo de quo plẽ
per bar t l unica C de sen q̃ ꝛ eo q̃
interest

Liberum autem est:

Qñ sine ofensõ competit duob tñ cumul
ative ff actꝰ qñ criminal l ciuil de
ffam hꝫ usq; ad q̃ ꝛm caput et hoc ve
rum qñ sine dolo ut l iñ nec tam
q̃ si dolo ff e et l ex morte C e q̃ cor
nelia requirit dolũ l t l cornelia ff de
iniu Si aũt sine culpa tñ cor
nelia tñ non agit̃ ciuil ff actꝰ ꝛ
punitur ostendens criminaliter exẽ ordi
nẽ ut dixi g e q̃ iniuria non ꝑ dam
no dato cor cornelia culpa que sufficit
ff e ꝑ q̃ punit̃ cor criminaliter cor t
iudicis arbitrio ut t glo et bar t l si
ff de pñs delic licet cy et angr de pu
tencant oppositũ ut sufficit solũ actꝰ
et non habeat locũ criminal Dz aly di
cũt q̃ ꝑ damno magno ꝑ qñ punit
cor criminaliter ff ꝑ solũ sufficit actꝰ de
de furto magno et ꝓpio t quo non ser
uat̃ regulariter punit̃ cum sit tñ crimi
nale ut ne glo t l non solũ q̃ si mãto
ff de tum et l lecta ff de actu Et sic dꝫ
de furto filio a filio uel seruo q̃ non
punit̃ criminaliter si est ꝓpius l acti
piend q̃ furtum domesticum ff de furtis
Notan g̃ hic q̃ qñ ex eodem delicto
oriat̃ ciuilis et criminal licet utrumq; non
possit intentari simul et semel et ꝓpri
pulit̃ t eodem libello ut l interdũ ff de
publ iudi licet t q̃ntum sit ut l secun
d q̃ q̃ furtum ff de furt ex uno fñ iudico
ꝑ aliud ꝛdonari et t liberũ arbitriũ
a quo uelit teneꝛ q̃ uel a ciuili ut
a criminali ut l i c qñ ciuil ac ꝓpter
crimen Et hoc uerũ qñ uno ꝑ ꝓpter
alio qñ alit̃ eorum ꝓsequat̃ actus simi
larem ut hic dꝫ ubi ambo iudicia s ci
uile et criminale tendunt ad uindictam
ut est ꝓ hoc actio ꝓ quo ꝑ a
gi furtum et cor cornelia tñ ꝑ elec
tionem punit̃ t alio q̃ dico iudicia
ad uindictam q̃ius uult sit ciuile t
aliud criminale non ꝓpt̃ intentari et di
uersis temꝑibꝫ et ideo tñ iudex non
debet ꝓhiberi ut qñ ꝑ intentet ciuilem
actionem ꝑ ꝓpter uindictam ne ꝓpri
cetur publico iudicio s cornel l ꝑtor ait
q̃ si dentis ff de iniur de quo ut ibi ꝛ
angr et bar t l ꝑtor ait q̃ ff in hoc cap
et per salic t d l unica C qñ ciuil ac
ꝓpter crimen

Caput autem secundũ

Heretico ꝑ capitis c l actꝰ ex ꝛo capite
punit̃ cor aliud dolo uel culpa omis
sum excepta morte ciui uel quadrupedis
predati nisi contente et punit̃ q̃ti pli
mi ꝛo ualent xxx diebꝫ hꝫ usq; ad q̃
ceteri Notan ꝓmo q̃ in caput l actꝰ
necessit ubi aliter per consuetudinem nã
eiꝫ uerba habem et remanet hodie so
lum duo capita s ꝓmũ et ꝛm ut dixi
g e t ꝓpter Notan ꝛo q̃ ex ꝛo capite pu
nitur ille q̃ uolnerat ciuiliter uel quadru
pedem alienum nisi predati ut cum
dit uel uolnerauit quadrupedẽ nisi pre
cedum non contentũ uel qui aliud da
num dedit t alijs rebꝫ q̃ occa cazat ut
t fructibꝫ et uasꝫ et t collusione acce
ta morte cor et quadrupedẽ nisi pre
cedum contente que punit̃ ex ꝓmo
capite ut g e t ꝓpter Omne illud damnũ
punit̃ ex ꝛo capite ut hic dicit tex
Cꝛo nõ t uulnerãti ei ꝑtes humi nisi
ad q̃ntũ oportuit uel corruptionẽ q̃lẽ
qualitercũq; res corrupta uel effinda
dica rupta Et sic nota hic q̃ ꝑtes
lex uel statutũ possit uti uerbulo ge
nerali diuisos et uarios modos loquẽdi
apprehendente tamẽ utile ꝑtẽ est de
clarare ꝓpter et t finem ꝑtẽdere uerbi
generale ut l si ꝑtes seruus ꝛquit ff e
Et hoc modo debet quis apprehendi an
si ꝑtem ut l si et l si quis s effindi
ff si quis cautionibꝫ et silr scripta de
bitoꝝ et ubiq; querela uberiꝫ

fuerit inuentu ꝙ vbiq; videtur ꝯtrarisse
ff de Ac et ob l contrauisse qd fieri nō
posset si obligo esset sic recepta ꝓmittit pos
se querum fizzare florentie ꝛc et grauis
ubiq; fuerit inuentu ꝙ per pactū
non pt ius fieri suū iudicem qui non
est de iure et hic per barr l si cū vene
re ff de mūdac om iudi C Qo nō ꝙ v de
mq; ꝙ si quis ꝑportat trit prudinem vl
piam herbam uel fel uel acetum uel
aliqd aliud ⁊ insecta ⁊ mo uel oleo ꝑt
qd ei⁹ naturalē humorē ⁊ ꝯrariatur tene⁹
michi ad emendationē quātū plurimū ex
dubo ꝓximus possit et primū ⁊ mmalis
ex ordine sicut ea que ꝑcurrunt ꝑcepte
alienū limo sono uel lutu uel alia re ll
licem l i ⁊ pn ff de ꝓpria delic C Qo nō
⁊ v illud ꝙ actio l actil requirit causā
2o capite ꝓpius primo dampnū esse dari
saltem leuissimā culpā Iterū aut si sit
culpa esse illatum ex causa fortuita cui
humanum naturam prudere non pt ut
e c ⁊ hoc nec ig et ideo si nauis cuꝑ
te sui ductor ⁊ruxisset et alium na
uem ꝯpulisset uel aliam naturā obtu
lisset uel dampnū aliud dedisset tenet⁹
nautā emendare uel nauem ꝙ noua
dare qz ꝙ rebus ⁊minatis non agit nec
aliter uel aliā nisi ⁊ causa dāpni ꝑueni
hmōdo rideo et ius domū ꝙ ruit pro
delicto ut l quemadmodū ⁊ ff de fume ꝛepto
et ibi glo ff e fallit tū ⁊ aliquib⁹ casi
bꝫ ⁊ quibꝫ quis teneatur actil Ita denq;
si dolū uel latā culpā dāpnū dedit nō
ꝙ attendit⁹ alia culpa ꝓximo casui
cum ꝙs ostendit transeuntem per quem
ꝙ non erat detecto ramo ex arbore ut
e c ⁊ Item pastor et ff e l si puta
tor hꝫ casū e ff liber homo bona fi
de possesso dat dampnū bone fidei pos
sessori Nam tenet⁹ ei si dolo uel latā cl
pā dedit non ꝙ attendit⁹ alia culpa
ut l liber hō ⁊ v ff et dampnū ff de
actil ꝛc do C Qo nō ⁊ v hoc tū capite ꝙ
dampnū datur aliter ꝙ ostendo suum
uel quadrupedē qui pecudi nūo ꝙ
netur estimat⁹ ex 3o capite quadrum
plum qz valent ⁊ animū ꝓtenus
sicut ex primo capite ut ff e ⁊ pn ff
quadrum plumbū valet infra xxx
duos qz et sic si dedisti michi dampnū
⁊ frumentū uel herbas uel alia ꝛc tenet⁹
michi tantū plus valuit xxx diebus
proximis et sic de minori pena ⁊ 3o ca
pite ꝙ ⁊ primo ꝙ ⁊ minus delinquit ut di
cit hic gl ⁊ v xxv et ff e l ij ¶ Sed
ꝙ si dedisti michi dampnū ⁊ blado aut
estimabit⁹ quātum valz bladum ad p
sens uel valuit xxx diebus proxis uel ⁊
quātum frumentum sint seminata uel

ꝓtium qđ venditum fuisse aut dampnum
datum ꝓut l si seruus seruū ⁊ pn ff de
adi fun estimatur dubio aduersus ꝛet ff
estimatores dampnoꝝ ꝯputum de pub
lico super dampno cui estimat quātū
visile ꝓpi potuisse deductis expensis ff
nō ⁊ e ⁊ ⁊ si ꝙ clā et qualiter positū ⁊
uno capite l uel statutū intelligit⁹ ⁊
sequenti ꝛepetitū ꝙs eidem ratio vel ef
fectus ꝛepetendo hoc inducit ut hic et
⁊ l quemadmodū ff e et ibi per tot ꝙ
ibi dicit sum oldra ꝙ si ꝓma lex ⁊ gnal
sine generalis fiat per medium regule
cui verbū ⁊ ea posita intelligitur in
sequenti ꝛepetita l regula ff de
uiu et huc igno Si vero l precedens est
spalis et ⁊spes spalis casus fiat tūc in
ducit⁹ ꝛepetitio l ꝓtex qui ff
ubi tuz nisi redemptus suꝰ tenem ⁊
ducat l ij ff de om tri eman libe Et ita
si ex diuersis statutis una dispensat me
dietatem bonoꝝ ofisoꝝ data hēdibus
ofisi et alia statutū dispensat ꝙ bona
frangentis patrem debet publicari nō
poterit ille cui ē frāta pax mediante ho
micidio petere sibi data medietatem bo
noꝝ et sibi si unū statutū dat alteri
cui ꝓtin cōtra mendiatores et aliud
statutum phibet ꝓtin ut non possit
cognosce petit de secundo capite sui ꝓ
decessoris sim l ⁊ l quemadmodū ff e
Ultra colligit⁹ ꝙ dicit ⁊ precedentibus in
telligēdo ⁊ sequentibus ꝛepetita qđ est
verū nisi ꝛepetitio indicat aliud ut
⁊ gtuz glo ſ ⁊ l fi ff de fideiussis
libertis uel nisi fiat ex interuallo ut l
per ītentionē C de usu de quo dicit par
bar ⁊ l in ⁊ idē tenet ff de v obli

Cterum placuit Ubi dat dampnū
de corpe ⁊ corpis hꝫ locum dicit actio
l actil ut hic ⁊ v ff si quis Sz ubi nō
de corpe ⁊ corpis hꝫ locum utrū actil
⁊ v Ideoꝛ Sz ubi non de corpe hꝫ lo
cum actio ⁊ ſtim ſubsidiaria l actil hꝫ
dicit usq; ad fi dicit glo tres casus quos e
numerat hic glo et gl de l ⁊ precedēti
C e Primus qñ interuenit corpis ex
utriusq; parte ut ꝙ percussi ostium uel des
truxi rem meā uel ex ꝛpulsi suum tu
um ⁊ mālu ut hic ⁊ v si quis alienū
et tuū datur dicit actil actio hꝫ casus
⁊ qñ interuenit corpis solum ex una pte
passi et tū non det dampnū corpi
meo Sz dampni causam do ⁊ corpus
ut ꝓsundeo seruio tuo ut se ꝓcipitet
et ⁊ aliis exceptis positis hic ⁊ v Ideoꝛ
uel ex parte agentis solū fit exercitio
tibi nauis ꝙ per qđ ⁊ nauis uel pecu
nia cedit tibi de manu ff e et ⁊ glo et

tuꝰ datur vtil' actio actꝫ' et eꝑ actio in
frm̃ ut dicit hic gl' ℨ ꝯ ex neutra p
te teneretur ꝛc̃ꝫ ſꝫ aliꝰ ē dampnū da
tum ut ſi diſſoluꝫ debitorē trium cure
zatum fuꝫ aufugit ut hic ⁊ ter ſi ul'
teꝛi ſimꝫ quo tua manꝰ lugatum erat
ꝑter qd' manꝰ ſubmerſa ē ut l. qui ad
ſᶜ̃ſ ſimꝫ qꝫ ff e ℭ hoc caſu qꝫ non com
petit dam̃ vel vtil' actꝫ' datur actio ⁊
frm̃ ſubſidiaria l. actꝫ' qꝫ datur ⁊ ſubſi
diū vbi deficiūt mens et verba l. actꝫ'
et equū eſt actionē dari ut l. ꝙ ſeruum
dar ff de ꝓſcrip verbis et ibi glo ⁊
l. ſi ſeruū mecū ſᶜ̃ſ ff e ℭ ſuꝑdicti tres
caſꝰ iſto verſi oſtendūt vz vbi cō
clude rationes exercite ſalua . ℭ no hꝫ
ꝙ licet fiat diuiſio inter actionē diuidū
et utilem quātum ad verba tñ ⁊ effectū
idem ꝛportant Nam tñ ⁊ effectū ſecūꝫ
ff ꝑ actionē diuidū quātum ꝓ utili
et eandē emēdationē dampni ut l. actio
ad ꝓb ff de negꝫ ℭ Et ideo ſi ex ſol
ſtatuto debet Inſtrm̃ publicum mādari
executioni ita mandabit inſtrm̃ ex cui⁹
tenore oꝑtet vtil' ſicut oꝑteret diuidū
ſim̃ hanc ⁊ l. i ff de actꝫ et obli Bal tñ
dicit ꝙ ſtatutū ꝓuidens delinquentem
non oꝑtet cum ꝙ teneatur utili qꝫ
ſtatutū non ꝛcipit interpretationē ex
tenſiuā niſi dicat ſtatutū ꝙ ꝓdat
de ſilua ad ſiluā ſim̃ hal ⁊ l. qui ac
tione ℭ ꝓnde ff e ℨ tamē diuidū et
vtil' actio hoc ꝓuidet ⁊ caſibꝰ diuerſ
Nam diuidū tñ datur qñ ē ꝓuiſum ꝓ
mittens et verba legis xij tabu ℨ ut
lis datur qñ ē datū dampnū de quo
non ⁊ ꝓuiſum ex mente nec ex verbis
l. xij tabu ℨ ex interpretatione ferri
dicat ubi ſtatutū ⁊ quadrupede extenda
ad pedē Ihs frm̃ aut ſubſidiaria et ꝓ
tua ficta a ꝓtore ⁊ ſubſidiū l. actꝫ'
ubi non ꝓuidit l. xij tab Iter olim nec
conſulti dederūt vtilem interpretationē
ut qñ is ſoluit fuit vel debitorem
merum ut fugeret ut hic quicta glo que
ꝛapit ſubſidiaria et ſᶜ̃ſ per bar ī de inᵗ
dict ſᶜ̃ſ fi ℭ no hꝫ glo ſi quis vlt ꝙ acto
⁊ frm̃ ſit duplex vna qꝫ generat cū vtili
actꝫ qñ eſt datum dampnū de corpe
⁊ non corpꝰ et ideo dicit glo ⁊ l. de pecu
C e ꝙ ubicūqꝫ habet locum vtil' actio
⁊ factū ſꝫ non ego et de iſta actione ⁊
frm̃ vide ⁊ d ſᶜ̃ſ fi ī de ītredict ff
de ꝓſcrip verb ℨ De utili aut actio
quotuplex ſit et an ſit natural' vel da
tiua et an debeat ſꝫpetuari ⁊ libello
vtil' aut diuidū dic ꝙ bar ⁊ l. i ff de actꝫ
et obli et eꝑ tangit ⁊ d l. actio ff de
negꝫ gꝰ ℭ Nota ibi aut poꝰ ſoluere
ꝙ licet ſuenies aliena alienū dampnū

tibi damna ⁊ agro tuo non ꝛcludere ut
deteriorent fame vel alio modo ſꝫ ſine le
ſione debet expelli vel dñs ut ꝛcipiat
ibi vrbanꝰ admone ut dicit tex ⁊ l. qñ
ff e ℭ Et ubi aliqua deberūt ſim̃ eoꝝ
naturam rem̃ et corrodendo herbam
conſ dñs eoꝝ agros ad emēdationē dā
ni ut l. ꝙ ſeruandaꝫ ff de ꝓſcrip verbi
et per glo ⁊ l. ſi e e ſim̃ bar ⁊ l. hoc
amplꝰ ſᶜ̃ſ de hiis aut ff de dampn ⁊
fac ubi aut conſ naturam ſui gene
ris dederat dampnū agitur actione ī
frm̃ de pauꝑie ut ī de quadru ⁊ pñ
et ibi dicam et gl' ibi ⁊ Bria ponit diſ
ferenciā ītr actꝫ' et noxalē et de pau
perie ℨ ſꝫ natꝫ licerat m̃ ꝛcludē aliq
michi dar dampnū ut ſciam cui ſit
vel doner emendet michi dampnum
bar ꝛcludit ꝙ non ī d ſᶜ̃ſ hiis aut ſꝫ
glo tenz conſ ⁊ e ſi leſerit exē de ī
iuriis et dampno dato ꝙ poſſim ꝛcī
nere et ꝛcludē doner ſciam cui ſint
aliqua ſibi poſſim ꝛtinere donec michi
ī cauetur de emēdatione dapni ꝛ
dā ſᶜ̃ſ de hiis et ſᶜ̃ſ ſi nūciat ſᶜ̃ſ ſi pignoꝛ
de pig actꝫ de libe ho exhiben l. i ſᶜ̃ſ ſi
quis eum et ſᶜ̃ſ ſeqꝫ vide ⁊ ſſpe de aīa
ſā ſᶜ̃ſ l. vl ℨ ꝑne ſuenio periude ¶ 20
nō ibi ꝓpetuare ꝙ appellē aliq aliꝰ
ꝛ̃ ita ut ꝓpetuet qꝫ dicō tuus ma
nūs non ꝓpetuet ſi ꝓſtet ei cui
ſum ſe ꝓpetuandi tenetur vtili actꝫ'
qꝫ tenet ille qui cauſam dampni dat
Sed ſi ꝓpetuat ſuis manib⁹ tenetur
dicā actꝫ' et per quē verba ſtatuti
tenent ut hic ī vi ℨ ſi quis aliquid
℣ nota qꝫ ſi ꝙ diſſoluens ſeruid ꝑ
debitorem alteri⁹ lugatum qui ꝓſpera
aufugit tenetur de iſto dampno non
dicā nec utili ſed ⁊ frm̃ ex quasi qui
tute qꝫ eſt equū dampnū dare qꝫ nō li
cet facē elimoſinam de alieno ℨ ꝓh
dicit ſpes fuerit de alieno largiri ſi
pignoꝛ ff de fur ℨ ſoluēs doloſe lugā
tum ut fugiat et non ſoluat creditori
tenetur furti qꝫ facit dō lucrandi alī
ſ debitoꝝ qd' ſufficit ad actionē furti
ut ī ſᶜ̃ſ interdum ℣ de obli ꝙ ex delic
tis ℭ nō hic ⁊ ſi tex ꝙ licet dnō ſ
uū ſuū ſpoliā aliēe tenentē et lugatū
tenere ſi eſt ſuſpecta de fuga l. i ℭ de
menda ſeruo non autem licet ſine
cauſa cōtra eum nimis fortē vel
ſeruē ut dixi ſupꝛ de hiis qui ſunt
ſui vel alieni iuris ſᶜ̃ſ ſed hoc tempo
re ℭ Et ſimiliꝰ poteſt pater filium de
uium curiem mancipare ut l. m ℭ
de pa. po.

Generaliter Iniuria ē ge
no ad' sibi s
tres comprehendit iniurias spāles ſ contumeliam culpam. iniq
tatem et iniusticiam h d usq ad s' iniuria
Ulotā go q iniuria est genꝰ ī gnē
pt dici qdꝫ non uꝝ fit ꝫ iniuria m
spē suppta sumit² tribꝰ modis ff³mo d²
iniuria strumelia realis uel verbal' ī al
terum illata et isto modo accipit² ī acq²
ut 8 ti s' iniuria / 2o dicit² iniuria ꝑ
uidet iniusticiam et iniquitatem facit
litigantibꝰ Nam tuē dicit² iniqua et in
iusta sūa et est dua inter iniustam et ī
iquam sūam ut uolunt glo ī l i ff de
iniurijs Nam iniqua ē qđ sciens uidet
iudicat et tuē facit litem suam et te
netur ī solidū et ideo debꝫ tuē appoin
loco et tempꝰ ī libello sim l libellorū
ff de actō q arguit eū dolum et effi
cretur ītumꝰ ut dicit glo ī l si uidet
ff de iniurijs et exēor cogt et per bar ī
l ꝓtor edict ff e Et ideo tuē debes li
bellare qđ sciens et dolose tulit suaꝫ
cōē te tali loco et mensē et ꝓ eū
sūam exacto fundi tuī solue et ideo
petis eum ꝺdemnari ad dandū quate
nꝰ tibi persoluendo ꝫ iniustum se
tenetiam infert iudex qđ ignorant
et iuste per sententiam iuste iudica
uit et tuē tenet² non ī solidū ꝫ m
qualitatum bono uiro ⁊ sindicatoꝝ aquū
uidetur et tuē non ītimat² ideo non
est tuē necesse inseri locum et tpꝰ q
non arguis eū delictum ꝫ sententiam
et ideo tuē debes concludē ī libello
cum ꝺdemnari ī qualitatum sindicato
ꝝ aquū uidetur et hꝰ ē lenoz ma
qꝫ non habes nec ꝓbare dolum iudi
cantis sūm ange ī d l i ꝫ ex dictis gl'
et ex doctrina ē positū puto decidi
qđ non ꝓdat libellꝰ appellationis ī
quo dico sinam iniquam et iniustam qꝫ
uidetur contrarietas qꝫ minꝰ qđ dolo
se et non dolose iudicauit timeri vide²
qđ possit sustentari per glo ⁊ hic pa
sūm quē aliꝫ exponit iniquā et iniu
tam ꝙ iniquum qđ iudicauit cōē aqui
tatem et iustitiam et iniustum qđ cō
tra scripta Et ꝓ ideo dicit qđ ꝓdat
dictꝰ libellꝰ appellationis qꝫ illā verba
iniqua et iniusta tendit ad eandem ef
fectū ꝙ nullatenꝰ sine ꝙ falsum et
iniquissimum ut l cum q et l cōē ma
iores C de offic rectō Sic et gl' tenen
tur simil et rei vendicatio et publica
ana qꝫ tendit ad eūdem effectū ꝙ ꝝ
timonij rei licet sint contrarie ut

de actione ī ꝙ ꝫ iste et ī e debeat same
de re iudi li vi ff Item nota q ubi lex
vel statutum facit mentionē de iniuria
seu punit iniuriam non accipitur iniu
ria ī genē ꝫ ī spē sūm diuersitatē ma
terie qꝫ si loquit² ī dampno iniuria da
tur intelligit² tuē de iniuria ī culpa si
de iudice per iniuriam iudicante intellig²
de iniusticia uel nequicia Si loquitur sim
plr de iniusticia alterū sūm intelligitur de
strumelia ut ꝓbat iste tex et l i ff e

Iniuria Iniuria continet² non
solum re ꝫ et verbis
et scriptis et tam omittit ille iniuriā
qđ facit qđ ille cui⁹ dolo fit h d usq ad s'
patet² Nota primo ex pn qđ pcutiēs
aliū cum pugnis et fustibꝰ et baculꝰ
uel eē alijs armis pt actionē ī
iuriarū Et sibi verberans aliū cont²
bonos mores non aliū corrigendi ff e l
ꝺcē s' abuit² Et dicit² quis ver
berare qđ pcutit aliquem cum alio qđ
cum pugnis Nam pcutiens cū pugni
no ꝓprie dicit² verberare et ideo non
punitur pena statuti puniēntis ver
berantem qđ aliꝫ erit ordinē punit²
l Item apud labeonē s' verberare ff e
Item verberare ē cum dolore et pul
sare est sine dolore ut no ī e s' ꝫ lex
cornelia No nō ibi quicūq fecit
qđ ꝓferens iniuriā sine strumelia uel
verbis uituperosis et iniuriosis cont² aliꝫ
pt actionē actione iniuriarū Et dicit²
iniuriosa et uituperosa qđ si cont² bo
nos mores cuiuscq ut d l ꝺcē apud
labeonē s' ꝫ qđ adicit² ui ꝺcē erit ad
uersus nec eō filia et nouerca ꝺcē impero
aliqđ alicui ī ei⁹ ignominiā ut cum
dico fur latro homicida et hoc qđ no
est uerū id qđ ꝓpero Si aut ꝙ ꝫ tuē ꝙ
expedit rei publice illud detegi ut no
admittat² ad honores dignitates et tes
timonia non teneat iniuriarū ego ꝓpe
perans Si aut non expedit ut ꝓpero qđ
est ei⁹ dampnū re tuē teneor iniuriaꝝ
per notā tex l cū qui nocentes et
ibi per bar Qđ aut dicitur uni ē
uerbi iniuriosius et qđ plus ꝓtersti
tuit pniens ꝓ quibꝫ uerbo iniuriosē
qđ uni tale uicio ī una plus nota ꝓ
lato idem significans seu ad unum
effectū tuī tendens dicit² unū uerbū
iniuriosius ut si dicam tu qđ uadis tota
die ad ecclesiā es unus ypocrita ē unū
uerbū Plus est tuī unū uerbū iniurio
sius et unū quicūq ꝫ si tendat ad di
uersos effectꝰ cont² bonos mores cui⁹
cuius ut tuē illa oratio dicit² plures
tot uerba iniuriosa quot effectꝰ cont²
bonos mores ponit ut si dicā tu leno

qui furum⁹ ẽ homicida Nam hꝰ oratio
seu querel ꝓportat tria verba tm
riosa Et idem si ꝓferatur vnū solū
verbum cont⁹ bonos mores licet oratio
non sit perfecta ut si dicam fur uel
latro et silicꝫ qz intelligit⁹ tm ẽ de
quo dic per hec ⁊ deo s⁹ querel ℂ3o
nō sine cum ꝙ faciens scient⁹ se mit
ti a iudice ⁊ possione bonorum alicui
forte absentis tanq̄ debitor⁹ cum non
sit debitor et nichil debeat ut qz forte
debitum erat solutum uel fm̄ ꝓba
de non petendo ſz assereng se creditō
rem simulauit ostendit iudici de debito
suo et miss⁹ fuit ⁊ possione ut aūt
a quo C de aur iudi· pos tenet⁹ ac
tione iniuriarū et ⁊ cum bo· pos miss
sus ẽ qz per hoc facit illum assertū
debitorem Videri ẽ impotentem ad
soluendum et valutatem rei familiar⁹
detq̄ l ij s⁹ C qñ et qbꝫ ꝙ ꝓs debe⁹
li xi pos⁹ ex⁹ primū de flo tanq̄ obnox⁹
serit Si aūt iste erat verꝰ debitor tuꝰ
si ntrauit iudic⁹ auctē nullam rei fa
cat iniuriam si uiuitur uir⁹ sine ut hic ⁊
glo Si aūt sine auctē fuerit sigillate do
mūs debitor⁹ tuꝰ tenetur actione iu
riarū per l si ⁊ uir⁹ ff e et ex⁹ videt⁹
ꝓdē nisi suū per tex et glo l si ff qd
me cā ℂ2o nota ibi uel si quis ad in
firmā q̄ scribens⁹ dictans ꝓdens ⁊
publico per se uel per aliū dolose libel
lum sin̄ scripti ifamatorū alic⁹ ut
qz affixit scripta ad colupnam palla
ci ꝓcās platee uel cathē uel ⁊ alio
loco publico per que transeuntes pnt
legē ⁊ qua continetur ifamia alicui⁹
utputa talis ẽ vn⁹ ypocrita uel usu
rari⁹ uel proditor Et silꝰ tenetur illi
ifamato actione iniuriarū ciuiliꝫ Ite
criminaliꝫ post actum de tali libello
diffamatorio et est pena capitalis si d⁹
men de quo illum diffamabat erat ca
pitale ut tenet glo ⁊ l i C de famos
libell Et al⁹ actusing talem diffamato
rem puniat⁹ arbitrio iudicis ex bo
nis illius diffamatoris ut l cornelia ff
si ff e Et est ⁊ arbitrio diffamati qui
agit criminaliter ad penam capitalem
uel pri⁹ velit ciuiliter iniuriarū qz ciui
lis actio ad vindictam pr̄ pudicitia cri
minali ut dic⁹ l qd⁹ senat⁹ ⁊ si nisi cū
ciuili pudicitiaꝫ cor de sicā l ꝓtor s⁹
si dictat⁹ ff e Sz qñ est actio iniuriarū
ciuiliter non pr̄ amplius agi criminaliter
qz qñ utrāq̄ actio est ad vindictam ut
ciuile pudicie criminali ut d l qd⁹ sena
t⁹ al⁹ non ut C qñ ciuil actio l i Et
depnat⁹ iniuriarū ciuiliter ⁊ casu isto
dicit⁹ testabil⁹ hic pr̄ ex testy ut l

hoc carmen ff de testi Et de isto scribente libellum ifamatorū expssim nomē dif
famati de quo ꝙ dictum ẽ uel ex⁹ nō ex
pssō sz simplr̄ ꝓponit⁹ libellū siue scrip
tu ⁊ qua forte dicit⁹ sit alic⁹ ꝓditor⁹
⁊ cautute ista q̄ fuerunt⁹ periculosa ꝙ
uel ex⁹ si quis non scribens dicat alii
diffamando uel cantilenam diffama
toriam alicui⁹ fecēdo punit⁹ senat⁹
consultū a l cornelia s⁹ si cum se Et silꝰ
punit ꝓtor dando actionem iniuria
diffamato et ꝙmittendo ⁊ arbitrio iu
dicis ut estimationem estimet diffa
mationem t⁹ persone diffamantis et
diffamati et ex⁹ qual⁹ sit diffamatio ut
l Item apud labeonē s⁹ ayt ꝓtor cū s⁹
sequit ff e Sz pudicio senat⁹ sunt mores
satis qui non ⁊ expssim nomē diffa
mati qz tm̄ non afficerent alicui⁹ diffa
mat⁹ expsse nō iniuriarū ꝓtorem cō
tra Sz omnibus post talem libellum
ꝓpositum criminaliter actionē et ex sa
tis⁹ consulto ut dic⁹ gl ⁊ dic⁹ l qd⁹ senat⁹
et ꝓdicta intelligit vera s⁹ ꝙ ꝓponens
libellum ad ifamiā alterius tenetur ut
dixi ⁊ ꝓmo notabili et tenet hic
glo ⁊ vo ex⁹ licet glo teneat oppositū
ut l cū ꝙ nocentē ff e sz hoc vera sm
angt ℂ4o no sine qz mirum fit ꝙ si qs
tegitur veste sibi non decenti et qua
non licet sibi portare et hoc faciat
ad ignominiam alterius qui ꝓtect⁹ ut
si rusticꝰ ⁊duat se clamide seu caputi
o de vario et ꝓtrahat⁹ doctorū ⁊ ex⁹
⁊tumelia quasi negligendo uel con
dendo doctorem tenetur iniuriarū et
idem ⁊ portante vestem lugubrem vl
squalidam tunic alterius ut d l Item
apud labeonē s⁹ generalr et l ueste
ff e ℂ5o nō ⁊ vo sine cum ꝙ accep
tans pudicitiā ⁊ castitatem alicui mu
lieris puta ⁊rupellans mulierē de le
bidie et ei ꝓsuadens blande pollicēdo
munia et munera tenet⁹ ei iniuriarū
qz eius pudicitiam corrūpe temptat
Silꝰ ꝓtestans mulierem quocūq̄ modo
tenetur ei iniuriarū actione qz eius pu
dicitiā corrūpe temptat et ex⁹ ꝓpter
eius assiduam frequentem ꝓsecutionē
ffert mulieri ifamiam ut dicit tex ⁊
d l Item apud labeonē s⁹ appellare
et s⁹ aliud qd⁹ nō cont⁹ istos pluto
captos amore mulieris quas totis de
siderant⁹ Si aūt non frequenter in
sectent⁹ sz aliqñ solatij causa uel si
sit notarius qui ꝓ officio suo sectat⁹ mu
lierem portantem vestem uel ornatū
cont⁹ decretū et ꝓhibitionē statuti
non tenetur iniuriarū d l Ite apud
labeonē s⁹ meminisse cū sua gl ff eo

er ibi per anglic de pu Et predicta intelligc
ſm illa eſſ honeſta dnā Secus aut ſi uer
te mēbrale eſſ mdum ꝓ tūc appellas
vl' inſertus non tenet turnamentum dēm l
Item apud labeonem ſ ſi quis virgines
ff eod

Patitur autem quis

Cum turnat filio dicit turnam pū
Et filiꝰ qui turnatur filie alterius nep
te dicit turnam pū matuo et ſocio
Si ego pro turna ſm̄ mariti non agit
vxor h a uſq ad ſ ſuus Nō ꝙ ex t
turna illata filio t ptātē nascitur actio
turnamentum filē pū et filio et ſic pū tū
noīe filij ſ alienū ꝓmo noīe pū agē
turnare ſi pro filio emancipato nō
pū agē noīe ꝓmo et hortenſ gl' t l ſi
ſi vnus ſ filio vē ſi pū ff e Et ad
tenſ t l i ſ Item aut ff e Si ſtruū ti
hic gl' t vo pūſ et ſalue t l ij Cc et
filiꝰ non agit pū p filio naturali tm̄
vel ex ſpurio vel ex fre vel alio affi
ne ſi certe ſit determinate perſone
ꝓpter quam ex turna eis illata ſtruit
altera actio turnandi cuidē ſ p mu
ta fm̄ filio t ptātē ſerui ſiue vxoris ꝛc
ut l i t ſi cum l ſe ff e Et hoc vide
tur bā t l cor t pū ff e dum dicit
p turna illata vni de cognatione vi
deret illata toti cognationi non tm̄
t tota cognatio poſſit agē turnamentum
cuidē ſi pot agē criminaliē tm̄ qui
libet extraneꝰ licet ſit ꝑuatum crimē
Et ſicut pū agit p turna filij rōne
ptātis ita contra rōne ptātis et ſubie
ctionis quam habet t eundem pū agere
p turna et illata Et abbas ſilē rōne
ptātis quam hz t monachū ut tenet
ange t d l i Item aut Si aut ſit illata
turna clerico ſimulo uel colono an a
gat epūs uel dnūs dicebat q ſic ſi
fiat t ſtrumella dnō uel epō ab non
ſi hz pot criminaliē accuſare Idem
dicit t d l i ſ ſi ff e de quo p tuo
t e dilecti de app et c ſtringit de ſen
ex Et adde q ſicut rōne ptātis quis
agit turnamentum ita ex ratione affectō
nis ut p turna uxoris vel nati ut d
l i ſ ꝓmo ibi uel affectū cum ſint gl Et
intelligt hoc q turnans ſtrebat illū
filiaſtr et eum ignorabat cum eſſet
filius et cum eſſ vxor Secus ſi ignora
bat cum ē filiꝰ uel cum ē nuptura
ut hic t gl o i Ex nō q ꝓ turna il
lata uxori alienū pū naſci ꝺduplex ac
no turnandi ſ ipſi uxori eius viro et ſo
cero et pū ipſi uxoris et vicissim ex
pers actio turnandi ſuo noīe et vna
non tollit per alteram ut l i ſ ſi ff e

Ex nō t vi comē aut pro turna illata
vxori agit vir etiam ſuo noīe ſi comē
vxori non agit p turna mariti fm̄ quia
vxor defenditur a viro et non comē
ut dicit hic gl' tex et l i ſ ſi cum l ſe
ff e Et ꝙd dicit t uxore idem dicas t
ſponſa l Item apud labeonem ſ ſponſa
ff e et hic t gl

Seruus autem ipſius

Pro turna atroci fm̄ ſeruo agit dns
non proles nisi t eius ſtrumellam fiat
Item p turna illata ſeruo fructuario
agit ꝓpietarius non fructuarius nisi in
eius ſtrumellā fiat Item p turna illa
ti libero homini uel ſeruo uel alieno
bona fide poſſeſſo ſi t eius ſtrumellam
fiat al' non hz d uſq ad ſ pena Notā
p̄mo q p turna illata ſeruo agit ac
no turnandum dno t duobus caſibus ꝓ
fm̄ aliqua atrox turna ē fm̄ ſeruo Et
dicit atrox ſi fortiter eſt vulneratꝰ et
aliis modis ut t e ſ atrox et l ꝓtor ſ
atrocē cū l ſe ff e et pet bar l licinio
ſ ꝙd' illicite ff de publ 2o fm̄ eſt aliqd
illicitū dm̄ al' exceptis hijs duobus caſi
bus dns non agit p turna illata ſuo hz
tūc iudex ex officio ſuo pōt punire illā
turnante ut hic t gl' t v ꝙd agite et l
Item apud labeonē ſ ſi quis ſic fecerit
ff e ſic et al' agere ubi non agere ac
no ſufficit iudex l ſeruos ff de
ali et cibā legatis et ſic eſt caſus hic
et d ſ ſi quis ꝙ ubi turna t punibil
hz nemo t qui eam t iudicio dedicere
poſſ ut cum ſuis puniendi ſimul m
turnam patrē qui t iudicio ē non
pōt tūc iudex officio ſuo poſſit ſup
plere et per inquiſitionē procedē ex pro
ꝑuato crimine ut eſt turna licet al
inquiſito regulariter ſit ꝓhibita niſi in
caſibus l ij ſ ſi publicum De adult hz
ex hoc tex ꝙ non ita vendicat turna
illata ſeruo ſicut libero Nam pro
libero ſ filiofm̄ agit pū ut d ſ pōt hz
non ſic dns p ſeruo ut hic Ex notā
t ſ ſi qs ſeruo ꝙ turna illata ſuo cū
eſtimat attenta qualitate dierum nō
aut pretione dns et hoc verum ſi ē
illata t ſtrumellā dnicum ut hic Si aut
eſſ illata ſimplici ſeruo ut l Item apd
ſ ſi cum l ſe ff e Quod hic dicit gl
t vo dns ſum bā t dō ſ ſi ſi gs in
caſu nō vult dnicum ē nobile cuius
ē maior verecundia ꝙ ſeruus t eius contu
meliam ꝓpriam ꝙ ſit dño dnō ignobili
q magis eſtimabit turna ſua ꝙ ignobi
lis' ſuus habeat equales ꝓpes t ſuo Si
ubi non fit turna reſpicit ꝓſone dnō ꝛc
hz ſimplex reſpicit ſeruū cui fit ademp

Pena autem inuriarū

lia ſ dom̃ ſic ff e Intelligᵗ non ſolū ſi dom⁹ eſt ꝓpria ſi adiacēs uel grauis ꝓſſa uel cū ſi eſt hoſpicij non tñ ad momentum ut viator ut dicit gl' t d ſ dom̃ nec ꝯ apphendit̃ in quas ꝑſ habitat cū laborandi et non familiarit ut d l cornel' ſ ſi tñ t ſi Et ideo ubi curatio fieri debet ad dom̃ non valz ut fiat ad ſtationem q non dicᵗ frūm ad domū niſi ibi familiariter habitat ut dicit bar t d ſ dom̃ Filiꝰ non verificat ſtatutū ꝓcurēs facientem turrim ſiue ſtillicidium ad domū ſi fiat ad ſtationem ut tenz d ange t d ſ dom̃ per illā tex. Si aꝰ capt⁹ ad ſtationem dicᵗ capt⁹ t domo ut dagan debeat ut l plenaꝝ ff t nus vo dicꝫ ſic pro d ſ ſi ēt Comunit̃ aut̃ uīs dicᵗ frūm alicui ſiue fiat ad domū ſiue ad ſtationem ſiue ad tabernam nam t quocūq; loco ꝓ frūm turris l apud quem ff e et non ſolum ꝓnti ſi ꝯ abſenti t d ſ quem ſi quatenus ad turrim ad domū ſiue ꝓ introitu domꝰ put recipit comunia non dicᵗ ad domū ſi ſit alibi ſi ad domū habitationis grauius vl ꝯ ꝓ parte tpis ut deb ſ dom̃ et ibi per bar

Atrox iniuria

Quia turris grauis punit̃ ſi alia que non ē atrox ut b. e. ſ ſeruꝰ et ff e l ꝓtor edixit ſ poſſe ideo nūc declarat q dicatur turris atrox et h d Iniuria eſtimat̃ atrox tribus modis ſ ex fōe ex loco et ex ꝑſ tuis t ꝓſſis ſi t filioſi h d uſq; ad ſ t ſumma ꝺ dicēs ſ poſſe et ſ atroc̃ et l ſeqũ Adde et am modū ſ ex ꝑte ut deb ſ atroc̃ Ex fōe ſiue ex re dicᵗ atrox turris q̃n qs eſt violenter uel ſubdolo ceſſ uel per ciuiſſi Vlmer cui magnitudo atrocitatē facit ut hic et l Vlmer ff e Ex ꝑſona cui cui ſtruitur turris dicᵗ atrox turris ſi ſtruatur alicui uiro uili artifice loci t dignitate poſito uel ei cui reuerentia naturaliter debet ut patri uel ꝓno a filio uel libertꝰ ut hic eccl̃ie aut̃ libertꝰ non agit ꝓ turri illata a ꝓno niſi ſit atrox Et filiꝰ emancipatꝰ et tūc atrox nō agit turris q̃ illa eſtimat l q ff de ſtipul et actio ſeruꝰ non datᵗ cui premiū ut ꝓmiſi l non dꝫ ff de dolo ſi datur ac no t ſcin ut no glo t l ꝓtor edixit ſ ꝓtoꝝ t uiō atrocitas ff e Si filiꝰ m ꝓtate nullo modo agit turrium cui ut uel t fratrum q̃ ꝓnm ꝯ ſi ſit atrox turris l hic nulla ff de iudi Sed

cognitū ꝓ cum emancipauit ut no gl' t uiō atrox t d ſ ꝓtoꝝ Si tamē turris cuiuſdā ui agricꝫ filiꝰ t ꝓtate contra ꝓcū ꝓ atroci turris ut l recipiendo ſ cum dom̃ ff de penis ſim bar t ſ ꝓtoꝝ Et filiꝰ ex ꝑſona ſtruentis turrim locū uel grauius uel atrocius grauior t atrox ſi fiat a ſeruo q̃ a libero ꝙ hoc l Si ſi dnus ſ quedam turris ff e Ex tpe eſtimatur atrox turris cum fit tpe ludoꝝ et ſpectaculoꝝ t ꝯ ſpectu gentiū q̃ ſi fiunt alio tpe Ex loco eſtimat̃ atrox turris duplic̃ ſ ꝙ ne loci t quo fit turris ut ſi fit in ꝓſſato t aſpectu iudic̃ uel t foro vl t alio loco ubi ſit multitudo gentiū ut hic t v uel ex loco uel ꝙne loci ex pte ꝑſone turris ut ꝓcurat̃ t ſtare uel t oculo qui ē eiusdem ſ t alia ꝓte corpis ut h v nō nūq; t d l mulier ff Ad aut̃ dicit̃ atrox turris ſiue offenſa ſi uestes alicui ſt̃ frūte vide bar t l lictorio ſ qd illicite ff de publi et ꝓ nūo t c nup de ſen ex Et t appellat̃ atrox turris dū ſim aſſectuadmerem loci ubi ſit et ſi nulla t aſſectuado tūc dᵗ atrox q illata t aſſiſi emendationis cā puniꝝ ut l i c de emē ff in ſim an l non ſolum ſ ſi mādator ff e Ite nō t ſ ꝓnt ꝓ atrox ita ꝓ fieri exiſte t ꝓtate ſiue hoc ſiue nūc Nam patria ꝓtās non ꝓhibz atroc̃ turrium filio fieri Si aꝰ turris atrox illata ſi ē cenſeatur ex atrox t ꝓſona ꝓtis cui t ꝑtem ſtruitur turris gl⁹ videt̃ innuere q l ſi eſt aſſtionis ff e t v et hic ubi eſt idem tex qui t hic ꝓ turris aut̃ atroci illata ſeruo tenet̃ dns t ſolidum ſi fiunt ſeruis et phibz ultro ad tenet̃ noxaliter ſi dns ſit alius ſeruꝰ ꝓſidi offerendo t qui ēt flagro ſuppar l ſi et aſtionis ſ atrocem ēt gl⁹ ſua ff e

In ſumma ſcindum

Pro omni iniuria p̃ agi cuiuſlibet uel criminaliter Cuiuſlibet cum petit̃ eſtimatio iniurie per iudicem faciendā Criminaliter cum petit̃ iniuriante puniri ut dicit arbitrio Et t actione iniuriarum illuſtres et ſuper illuſtres ꝓter ꝓpriam tores agi et ſe defendere poſſe h d uſq; ad ſ non ſolū Eſt gl⁹ dicit aꝰ eſſe agere cuiuſlibet uel criminaliter ꝙ agens cuiuſlibet debz excludi pena ſibi applicata ꝙ pena aut̃ applicat̃ actori ut hic t gl⁹ in vlo pena Si agens criminaliter debet excludi ſimpliciter iniuriantem puniri ut nec ſi iudex ſimilē pena applicat̃ fiſco nec eſt ēt criminal' ſi non applicat̃ ꝓ

trix est cuil' ut l iij C de sepul vio et l fi
ff c ¶ Sz nūquid actio cuilib⁹ tollit crimi
nalem et ego facta ydemnpnatione et exac
tione dic q sic ut ly t glo i Nam i'glā c
q qñ duc actones oppetit ex eodem pto
ze familiaꝝ psequenda trix vna tollit
alias msi t id qd excedit ut t si quadru
pan s' i et ibi per glo et plē per gl'
ce t l Idemqz s' si ff naute capo Si ex
plures actiones oppetit ex eodem fto ad
vindictam licet vna tollat alia et hz et
tenga l de acq' s' libeū Et est t eleccōe
actoris an pq⁹ intentet cuilem ad vin
dictam si furtiuaꝝ cuilit et vna eliꝝ
fundicat² t alia ut hic et l senat⁹ ff c
Fallit solū t vno casu s' qñ fundicat²
l cor de furtis qñ trix licet duc actores
oppetit ad vindictam ut pro seruo mor
tuo pro quo oppetit actio furtiuaꝝ cuil
lit et criminalit et actio l cor de furtis
non est t electione actoris velle pq⁹ in
tentet q cornelia q non possit postea
intentari si pq⁹ intentauerit cuil furtiuaꝝ
ad vindictam et sic puniret² crimina
liter qd ce non debz et hic ce casu singlis
t l pretor edixit s' si dicat² ff c Si
aut plures actiones ex eodem fto des
cendentes quarum vna t cuil alia cri
minal' que non tendut ambe ad vindic
tam si vna psequat² zem familiaꝝ ut
actio furti cuil trix interi fundicat
silr fince t ppoc q ambe sūt criminales
et cuiles non pnt simul intentari
t eodem libello l interdum ff de pub
li iudi Si non fundicat sibi per elec⁹
uel exactionem imo actor cuilr iudi
et rerupata ze subtracta pt actu sam fur
criminaliter ut puniatur ut l de ob q
ex delic s' si et ibi tenga et c qñ cil'
actio l i Item vtiq⁹ t actione furtiuaꝝ
habeat² ratio dampni ut sic actor qui ego
furtiuaꝝ cuilr non possit postea agē ex
q' ad emendationem dampni dicit hic
glo i et hñ q vna non tollit aliam sed
dic q est t electione actoris an petat
ee estimationē dampni t actione furtiuaꝝ
nā si fuit oppositū ego est t l q fuit
ff de ac et ob et per hanc t l Item ape
latione s' si q⁹ seruo ff c Item qro
an t actione furtiuaꝝ criminaliter tem
tata pena sit arbitraria sicut t actione
furti usq ad quātum potest se exten
dē arbitraria iudex glo singlāris q est
t hic ii⁰ extraordinaria dicit q usq ad mor
tem si iudex ceperit t ratio i si equū pu
tauerit et sibi apareat Tu dic q ubi pe
na non est determinata sz remanet
t arbitrio iudicis iudex debet ponere
illam penam q visum t ipsum pro il
lo crimine ut dicit glo t l quid ergo s

pena grauior ff de hijs q no msit et l ho
die ff de penis Tū ppter humanitatē
criminis pt iudex arbitrari usq ad pena
mortis ut l sacrilegij infra medio ff de
extraor crim hoc tamē glo per aliquos ze
phat² pter l aliud ce finalis s' mt' multū
ff de ver sign Et q arbitrariū iudex nō
debz excedē zenem ut dicit l hoc die et
per glo t l sacrilegij capite ff ad l iul'
peculi t vo significanda q fuerit dicta pe
nam capitalem et extraordinariam Vi
timo nō t v hoc obseruando q sicut i
crimine publici iudicij non admittit² p
curatorē ut l plā s' ad crimē ff de pub
li iudi ita ipsum² pena vltr relegationis
ee t crimē pnale ut t actor furtiuaꝝ cri
minaliter intentā t quo possit e pena vltr
relegationē ipsum nō admitti² permitta
ut hic et l fi c e p spām Fallit t illius
tribꝰ quibꝰ fauore dignitatis licet agē
et se tueri per procuratorē hz t actor furti
uarium criminaliter ydemnpnatis bñ liber
ue pauit Item pz hic q ubi crimina
arbitraria non admittit² procuratorē pz
de quo p hanc t l fi c e

Non solum autem actio furtiuaꝝ tenetur faciens furtum et
dolose facta faciens hz d usq ad fi Con
actio cor ff e l non solum s' t Et p hoc itel
ligi duplex iste tex primo mō q actoris t
furtiuaꝝ nūtius ipedit² dissuasorē s' eo
ipso q ipse non adierit tuitionem sibi
illatam nec p furtiua reputat sz vadet
et non curat q tūc non nascit² actio
furtiuaꝝ et hoc verū nisi furtiua sit illa

De obli q̃ ex quasi delic nascit

Iudex Iudex per ignoranciã male iudicãs obligat ex quasi maleficio et condempnat ꝛ quãtum verisim fuit iudicium ly. ff ad l. Item hic Imperia enim asserit culpa iudicis non ē ꝛ culpa accipiendo officiũ ꝛ ignorare et corpo q̃ accipiat vide asserẽ se sufficientem et peritũ ut no glo ꝛ l. ij ff q̃ quisq; mur. Et ideo si postea ostenderit per ignorãciã condempnãdi quãtum verisim fuit eis sindicatum assidendo eis errare et ignoranciam si enim ꝛ l. facili q̃ scire debeat an lex fuisset comma sit corrigenda ut .C. de lege fusia cum vol. puniant grauius q̃ qui errant ꝛ l. difficili ut ibi per ibi lectã l. gallo ff de libe et posth. q̃ est lex difficilissima tñ minus punit ut hic gl. si ff. Et an ista condempnatio q̃ fit de iudice qui per Imperiã male iudicauit sit mera pena q̃ etiam ei⁹ interesse pot quia legit per suam sinam die per bal. ꝛ assen. per eũ disputata q̃ tenet alii ad iudicẽ q̃ per Imperiã ꝛ ibi glo dr q̃ debz hic ratam habere ꝛ item ut ei⁹ hic tenz gl. ij. ꝛ pñ. Nec pot iudex obiciẽ pen hãc tñ non appellauit q̃ pot pars recipere eũ culpat alij te nue laudat vnde d. ut l. si mihi ei⁹ ꝛ fundo ff ad vellej. Sed ad hoc appella uit. et sustinebit tñ non tenet iudex se non iduxit non videt silẽ tenuit ꝛ dissilãtionẽ ut hic glo ꝛ d. l. si non q̃ uerj per pactũ ut l. si tibi ꝑ qued ff de pac per transactionẽ ut dicit l. non solũ ꝑ l. si ꝑ vim ff e per vim ff de pac per lapsum tẽ l. si vi q̃ si an ff e et d. l. si non quere et tñ non tollit ipso iure ꝛ operis exceptionis q̃ tempus non ē obligat ꝛ sum ange ꝛ dicit ꝑ si an fallat ꝛ tribz casibz ꝛ quibz operis cornelia tenuerat q̃ non tollit ipso cum sit cumul ut no glo ꝛ l. lex cornelia ff e per satisfactionẽ ut amplius non possit agi tenuerat ad vindictam ꝛ tenuerat ad dampna sic ut dicit ꝑ si an Et de ista satisfactione et q̃ si est tenuis illata clerico vel monacho et coram quo debet agi dic ut ꝛ e prochianos ext de sen ex per tot tollit tñ tenuerant ꝛ parentes ad hoc ostenderit ut ei⁹ post hoc ostendit mouendo tenuerat l. si ad ꝑ tenuerat ff si quis cautꝰ

m ꝛ corpꝰ vel ꝛ membra cum sentia q̃ tñ non ꝑt ꝑ dissimulare vel ignorare necessitatem actoris tenuerat cum nemo sit dñs membroꝝ suoꝝ l. liber homo ff ad l. aquil sim ange ꝛ d. ꝑ. Ideo ꝑ intelligi q̃ ex tenuia fiunt et oppetit naturam actionis tenuiaꝝ q̃ nascit ꝛ agentis et ipsi agenti l. si vnus ꝑ pacti ff de pacti si passus tenuiam cui vidit solatia fecit ei tenuiam ꝛferente per dissilãtionem remisit eam et sic de tenuia non curat ut et ita intelligit hic gl. Aliquid ad hoc ut nascat et oppetat actio tenuiam sit necꝰ q̃ passiꝰ ad alium trãsmittat tenet hic glo q̃ non et bñ et idem tenet ꝛ l. si non conuenj C e dñmodo non facit aliquos actores tenuie remissionis ut ꝛ ter hic Item nihil ꝑt remitti actio tenuiaꝝ absenti dic q̃ sic nam non solum fit expresso pñti tollit actio tenuiarij ipso iure l. si tibi ꝑ qued ff de pact ꝑ ex sola remissione fiat absẽti ut tenz hic glo fi ꝛ si lic at sola obligatio fiat absente pte iudicii exceptionem doli l. non solid de libe ei⁹ Item si quis ofitendo sacerdoti ꝛ ultra voluntate ut ꝛ mort articulo tenuia sit tenuia an si postea qualiter possit agi tenuiaꝝ glo fi q̃ non esse extenta per remissionem ꝑ bar ꝛ d. l. non solũ et dicit l. si tibi ꝑ qued tenz opposita q̃ cum vnitur ex necessitate ꝑ salute aie sue non tenet ꝑ ꝑ salute aie sue optenuda remitte tenuia l. ethica pecuniaria et dampna ꝑ tenerem et o dicit hñ remittere ut no glo ꝛ c. apostte de re iudi li. vi. et xlv. di ꝛ c. qui emendat Ieronimo ꝑ nigrum sentẽciando li. x. distinc xxx non tenet ꝑ remittere tenuiam aliam ꝑ petat ut ꝑ cetera pet ꝑ oꝛationem dominicam dimitte nobis debita nra ꝛ dimittere nobis petentibz q̃ remissio non credit nisi petenti dicit ei⁹ Imo ꝛ c ꝛ mul de usu et dap da q̃ si vna contra facit pactũ cum illa et remittit tenuiam eam tenuiam ꝙ dampna hmõi intelligit remissa fauore publice pacis sic al⁹ statue in publica pace fiat ut subpena ei⁹ q̃ fuerit ꝙ solidoꝝ suspendat ut ꝛ si vero ꝙ solidi de pace tenenda Hic q̃o an tenuiaꝝ remissio sine eo vel eo ei⁹ sensum vel ex ea ignorantia nudo possit re susceptum dic q̃ non l. si donatio et ꝛ glo C de donat Videtur q̃o q̃ modis tollit actio tenuiaꝝ dic q̃ vij modis primo modo dissilãtione s. corpꝰ q̃ quis bibit videt comedit et pacificet et loco se vertat eo tenuiaꝝ Nam isto modo plat et multiplicat ista dissilãtio al si tenuiaꝝ tñ ius ad tenuiam exꝑs

si est ocisꝰ liber homo est statutū quīqua
ginta aureoꝝ pena p culpa decernit ī
aut p estimatione mortui hois qz liber
cozpꝰ non recipit estimationem l si ff c
Ista pena datur actori qui ē popularis
l si cui ꝯ qp si ex populari ff de vi sig
Si aut—transiens non ē mortuꝰ si vulne
ratꝰ non est statuta pena si ademptaꝝ
ī quātum equū iudex videat ꝯ ad im
pensas factas ī curatore et ī salarijs
medicoꝝ et ī ope quibꝰ curauit et cu
tuꝰ ē et ad eam dampna ut hoc ī
vi si vero et estimatio operum sit pm
dispōnem etatis qz hē ī l hēditarium
ad l fulci nec fit estimatio vilioris et
deformitatis et cicatricum ut d l fi ff
c In oppresso aut dicit qp ille qui tenz
offensum aliqd nocē pt ꝯ facile ut li
mitat glo ī d l ex maleficijs ꝯ ut qz
in ea pte qua uter volgo fieri solz sit
sua publica sit priuata siue ī ulla
sit ī ecclesiaste ut no ī l pe ff c tenet
de actione ī factū ff ex quasi maleficio
ad penam x aureoꝝ ut hi ī vi cui
sit et tenetur ex sola detentione aqz
hensi licet non nocuit qz sufficit qp no
cere pt l si vero ꝯ pter ayt cui ꝯ
ff c Si quid si ī eadem domo equali
et p idiuisū habitabant et inde aliquid ē
excepti nec pt apparere qs exceruit ay
cus primatus uel absoluet dr qp ois
tenetur ī dubio l i ꝯ si cum l se ff c
si tunc uno soluente ceteri liberant et se
petet ab alijs pro suis Si tunc esset
certū quis decessit ipe solus tenet ut
dicit glo ī l ult sane ff c Si vero plu
res habitāt inter se diuiso cenaculo
nec aliter tenet qp sua habitatione
dcm l si vero ff c Ita ex nos dicimꝰ
ī l cornelia de sicca qm plures ī eodē
cubiculo ex proposito ad homicidiū nec apparz
cuius ictu parierit qp ois ī dubio tenet
de homicidio ut tenz gl ī l si ī zqua ff
de sicar et ibi pon bar Si aut non ex
proposito si vnus solus eandit ex vno volun
si ignorant qs fuerit tute cone dubij
et territoriis ois debet absolui qz me
lius ī nocentem absolui qm nocentem
ademptare l absentem ff de penis et ita
intelligt glo l Item mella ꝯ si plures
ff ad l aquil

Item si filiusfamil' ꝛc

Si ex domo habitationis filiusfa secessit
a pte habentis aliqd sic exceptum effi
sum uel appensum si non teneatur sic
teneat filiusfa qm fecit iter suum ma
le iudicando h d usq ad ꝯ Item exte
nor alij pter tenetur p tota familia
et seruus et filius et alijs seruum habi

tantibꝰ effundentibꝰ deicientibꝰ uel
appendentibꝰ aliqd exē domū ut ē ꝯ
pr tamē si filiusfa habitet ī alia do
mo separata a pte et aliquis de fami
lia deiciat effundat uel appendat pt
non tenet ī solidum licet sec sit qm
fecit iter suum qz tūc tenetur solū
de peculio ipe filius licet alis ex pte suo
teneat ī solidum l pe ff qp cum eo si
ho est sp̄ale ī filiofa iudice p iniqz
iudicante ut no glo ī ē c ī pn et l
si filius ff de iudicijs et ibi per bar si
aut sciēs uel dolo iudicauit tūc tenet
ī solidum ut dixi ē c ī pn et tūc si
filiusfa ademptat non soluendo zetu
dinem ī carcerem l cum et filiusfa et
male l in ꝯ si uterum ff de muner ho
cogit pt filius defendē delinquentem
l ut de ī rem verso ff de pact et l noz
alij et l quot de noxalibus si ipe filius
pt seipm defendē ut dett l noxali cum
se nec tenet ex pt p filio ademptato
solui ademptatione uel ītranea ipm
filium ītingente Casius ī ī d l si adep
tat ff de noxa si bñ tenet de pecu
lio qm filius delinquens et ī iudicio cū
patre ademptat fuit sec aut si no
apparuit ī iudicio si ītranea fuit l in
ꝯ ibidē scribit ff de peculi et ita intel
ligit gl ī de noxa ꝯ Et adde p
bar ī l cum filius ff de vi obli et l si fi
lius ꝯ si de alibi ff de dampno
ifec ꝛc

Item exercitor nauis

Exercitor nauis uel caupo uel stabu
lari tenetur actione in factū ex quasi
maleficio pro furto uel dolo eoꝝ
quorum opus utit ē hec actio dat
heredi si non ī heredem h d usq ad
fi Ilo glo qp deposuit rem suam in
naui caupona uel stabulo dat ī ēpher
actio p re suscepta primo habet depo
nens actionem ī factū pretoriam de re
cepto contra ipm exercitorē ex quasi c
tractu et de isti datur ī simplū siue
ipe exercitor sine eoꝝ familiares sui
extraneꝰ surripiat qz equo recepit de
bet hic custodiam ec si res non fuit
assignata si ea ipse exercitor scit re
ponī ī nauī sciēs si ignorauit ut tenz
glo ī l i ꝯ ff c hz ec deponens
non solum istam speciem actionis spēs
ut introductum cont nautas cauponas
et stabularios si ec actione eodē ex
locato uel depposito si ī isto ī simo spēs
ut introducta venit plus ī leuissima
culpa exercitor qz non adhibuit tantā
diligentiam qd non ē ī ill ut l in ꝯ
et qua ī locato ff nauta cupo 2o hz

aliam actionem ꝛ factum ꝓtextum ex ꝑ
maleficio de qua loquit hic et ista da
ꝗ exercitorem qz eis subtraxit uel
dampnum dedit non erit quantum ex
tenet l. i. ꝯ. capo aut ff furti aduer
sus nautas l. liect ꝯ. ꝛ factum ff e
Et nō glo ꝛ l. ij ꝛ 2a solutionē ut ꝛ l.
ii. glo dicit de ista duplici actione ꝛ
factum Et ista actione tenetur ex cau
dare ꝙ nova si non velit solue duplū
et sic magis subuenit ei ꝛ seruus
ꝑhis nec ita culpat si uult ei subtrahi
quales ſ. sicut si uiuitur extraneus Exq
nisertur ꝙ multi debz punire ꝓtās si
eis seruu uel filiu detrahat quos non
ꝑt ita de facili reuocē ꝙ si alij familia
res extraneī detrahat et quoniā mouby
et additionibus restringere debuit sim
ilige de ꝓsso ꝛ dicit l. i. ff furti
aduersus nautas z ita actio ordinaria
hz deponis ſ. furti qē ei ꝙ subtrahunt
ff e. l. liez ꝯ. fi et d. l. i ff furti adu
sus nautas Et ꝛ istis actionibus siue re
alibz siue penalibz una tollit aliam
ꝛ eo ꝙ oriuntur ut notāt ꝑ glo. ꝛ
d. l. ꝯ. fi ff e Et ibi plē per fallit Qui
timo nō hic ꝛ gl. ꝙ ponit duas mit
actiones descendentes ex uero maleficio
tui ꝛ mouendi ꝙ subtrahendi et actiones
ex quasi maleficio et actione cedendi
Et dum gl. dicit secus hic ex quasi ma
leficio intellige ut per hoc ꝛ l. eundem
ff de duobz reis et l. ne ꝛ plures ff de
exercito

de actoribz

De actoribz

De actionibus Con
tinua
duplī ut ꝛ glo i ꝛ nigro Et
quero primo cum gl. quare in
brevitate de actionibz ꝛ sic Et quo colli
ge ꝙ statutum uel reformatio ginet
plures sic oriuntur sub eodem genē ut
cum tractat de pactate sic mercatio
nid tuit debz rubricam ꝛ singli ut ꝓ ꝛ
diffinitione actoris hic ꝛ ꝓ ꝙ diffinit
ꝛ genē ut dicit gl. Et quo habes ꝙ licet
subdiuidi ponat ꝛ pli denotatus diuisiy
sic ei nigrū ꝓ pone et diffinitu sim
plī ut genus apprehendit doctis sic Et
eni genus ad ꝑdicat de pluribz dis
tribz sic Et species ꝙ ꝑdicat de pluribz
nūo differibz ut b de uno naturali pla
citi Et et a sic licitū arguit ꝙ
quodāmodo dicit de toto et sp quodā
modo auctentice ut no Jo. an ꝛ ghe
sen ibi ꝛ glo ꝛ vi. et l. c ne fide
iussoz dotis dent ffallit ꝛ sic de
auctoris que non sp auctentice ut
no ꝛ spe de alle et disputa ad finē

Et si sic ē genialis debz genialit intelligi ut
no glo ꝛ l unica c de capit cum consi ex
unie li. vi Quia tamen sic ē genialior
nigro et ego ut nō glo ꝛ unie de testib cap
ꝯ. i ꝛ v illiteratus ff si cer pe Si any sep
tua qui punsit scribe libzum teneat scri
bo sic glo dicit ꝙ sic cum dicatur
ē de ter ꝛ deo ꝓmio li. vi Quo
quare non dixit de agendo per gerundium
sic ff et c de postulan et edendo dic ꝙ
licet gl. aliq dicat ff de eden ꝛ sic tñ
hz dicit veritatē videlicet ꝙ cū uult trac
tare de ipo actu put ꝛ ꝛ sic per gerun
dium qd sigt et importat actum de q
fit per ꝙ sigt per modum agendi et
ꝓcedendi ut ꝛ gerundio sic tñ quis uult tñ
tari de effectu actus ut de substantia
et qualitate ipsius actus tūc debz sic dici
per nomen qd signficat substantiam et ꝛ
litatem de quo per bar c de eden ꝛ sic
et sic habes ex glosa ꝙ gerundiū impoīt
factum ſ. actum uerbi ꝛ utrumq signifi
catiue ſ. actum et passum ꝙ cuius mihi
lectu dic ꝙ gerundia recipiūt ꝛ triplicē
determinatione siue causā scilicet m gra
actō et ablatiō sing ꝓsentium in misti
ꝛ tractatu gerundiy quem ꝓsentiū glo
mihi inducit ꝛ l libellorum ꝯ. qd tamen cau
sis de le my qz uerisimiliter ut ꝛ l. i. ꝛ pin ff
de ven ispi et l. fin ff de hyps ꝛ ꝛ tuto
delen uel gerundium positum ꝛ actō ut
tutor ad tuend l. ff de tute et ec posito
ꝛ gerō ad informand verbum cui additū
ut cum dicit percussit actō ordinandi ꝛ
portauit causam finalem secundum
bale in instructione ad reprimendum ꝛ
ilo ne eorum Quia ꝙ percussit actō or
dendi qz eis ꝓpositum et voluntas ꝛ
debant ad hoc si ut ordinez per eum
non puniatur ac si ordinass l. i. in pn
ꝯ. sed si secus dā ff de sicā de quo
per doctō in l si quis non dictum supra
C de epis et cle Sed gerundium in
ablatiuo si magistrum verbo finitū tpis
ponit additionaliter ut addendo in
substitutione eius heres l si adhuc
l si tu ex pte commictā glosa in vo
adendo de acquiren hered sicut dicit
de ablatiuus absolutus qui resolui ꝙ
in additione l. cunct ff de tutor l a tes
tatore ff de condi et de si si magistri ꝙ
sentis uel preteriti tpis hoc ponit
modificatiue et qualificatiue ut si
per se non dispones sed qualificet
verbum cui iungitur ut turbasti me
in possessione meā arando et arbores
incidendo l. vim fecit ff de vi et vi
armata Et predicta sic uera si impos
tam per gerundiū apprehenditur ut nū
uerbi cui adicit al gerundium per se dis

Eciam predicta ſ᷑ vera ſi impetrata per ge
undium apprehendit᷒ ut natura verbi
cui adicit᷒ alij gerundiū per ſe diſponit
ut cum teſtor inſtituit filios ſuos alter
Alteri ſuccedentes nam cum ponit᷒ ge
undium inter perſonas quas teſtor gra
uare p᷑ ut no ⁊ l. in ꝯne ⁊ ff et ſi ff
ad l. falcid᷑ mouit diſpoſitionem et ſ᷑
ſtitutionem vulgarem uel pupillarem ſi
ambo ſ᷑ pupilli per l. ū hoc nu᷑ ff de
Vul. et pu. ex predicta aſſiluit hanc ſeptam
foꝛe ⁊quiſitionē qua dicit᷒ ſentauit gaiꝰ
percutiendo cum enſe q᷒ natura gerū
dij ē modificare et declarare verbum
cui adicit᷒ et agere ut d. l. vim facit et
l. ſi quis maior C. de tranſac et c. nra
de pact᷑ p᷑ hic non ē q᷒ aſſiluit ſit ⁊
aliꝰ ſalt᷒ et agreſſum l. ſ᷑ cum aut
tor ff ſi qua pau. non aptatur agere
qualificatur ut fecit fecerit percuſſio cum
⁊ſiluit᷒ eſt ⁊ fieri ſz potiꝰ dicit᷒ fecit poſt
⁊ſiluerim ⁊ fec᷑ ē poſuerit Hec ob l. i. C
de hiis qui latrones ubi dic᷒ occultando
ſocianerit q᷒ ibi occultauꝰ ē quia vꝰ
ſocianerit ex eo q᷒ non cum ſcrupulo ſo
cietatis occulte ut ⁊ c. de aſſit᷒ teſtib᷒
Cumredo ⁊ ope ſuo c. ⁊ vſi 2o que
adnit᷒ ⁊cimat q᷒ precedens ⁊quiſito re
nuit q᷒ libellꝰ deberet ſuſtentari ex m
precando vꝰ l. ſz et ſi poſſeſſoꝛi ff de ju
et ju. et ne maleficia remaneāt ⁊pu
nita ut l. ita vulneratꝰ ff ad l. aquil᷑

Superest ut de actionū.

Primo ꝛmittit 2o diffinit 3o diuidit 4a
ibi actio 5a ibi eius. Et quare ⁊ hoc li᷒
poſuit titulos ſequitur de ac et obli et
⁊ ff et C ſimil poſuit dic᷒ q᷒ hoc fecit
gra᷑ q᷒ ſtructionis et locutionis et in
troductionis materie cuius cauſa hic lib᷑
editꝰ ē ut d. ⁊ phemo nam melius p᷑
hāc notitia rei per ſpecies tractatꝰ q᷒
per generales ut d. de le. ſ᷑ ſz ne in
ſtitu. et l. i ff de le. exceptis ut d. in
phemio ſ᷑ igit᷒ et ibi gl. ⁊ vo partes

Actio autem nichil eſt

Hec eſt 2a pars ⁊ qua ponit᷒ diffinitio
actionis ⁊ gre᷑ que ex᷑ ponit᷒ ⁊ l. nichil
ff c. Super qua diffinitione nō vij et
primo quot modis ſumit᷒ et dic ut h᷑
⁊ gl. i. Ex cuius pmo nō glo ⁊ vo debe᷑
q᷒ tripliciter ſumit᷒ actio q᷒ ſz p actu q᷒
p actuatione criminali cuius pena de
betur fiſco q᷒ ſz p mul᷑ proſequendi q᷒ ſibi
debetur ut hic Ex quo 3o ſumitur tri
pliciter ſ᷑ ſtricte put apprehendat actiones
perſonales tm᷑ q᷒ ſz largius put q᷒ hoc
dat ex᷑ officium iudicis ut d. l. nichil ē
Quarto q᷒ ro an actio et cauſa ſ᷑ idem gl᷑
hic ſcludit q᷒ non et hec opio approbatur
per l. cum de hoc ff de excep rei iudi
Sz dic q᷒ duplex eſt cauſa ſ᷑ proxima et
remota cauſa proxima proprie quam da᷒
actio eſt obligatio Cauſa remota ē ipſe
contract᷒ nam obligatio ē cauſa proxima
et immediata actionis productiua q᷒ eſt
cauſa cauſans actionem et hoc modo
poſſet quoꝛundam opinio hec ob tex. ⁊ l.
et cum eadē ſ᷑ actiones q᷒ d᷑ exponē
ut ibi ⁊ glo. et per bar. Sz quo iudex
eſt perita uel remota ſit examinanda ⁊
libello dic᷒ q᷒ remota ut aduerſarius red
datur certꝰ et debz ex tali cauſa ex
qua ſequatur concluſio al᷑ ſequens no
ceꝛe ⁊fertur l. papianus eſuli ff de mino
Si tamen libellꝰ ꝓponat᷒ generaliter ex
non expreſſa procedit opponat᷒ ut ⁊ c. ab
bate ſane de re iudi li. vi. et l. fi. C de
annali excep. Item quo q᷒ obligatio ſit
nuꝰ actoꝛis dic᷒ q᷒ regulariter utrinq; ſil᷑
ut ⁊ gl. ff de obli ⁊ pn᷑ et quia naturalis
ſola ⁊ ciuilis nudum pactum parit ac
tionem qui enumeratur ff de pact l.
unigenitꝰ ē. Sz cum nulla ex quaꝛ
cunq; ſola ut ⁊ actione iudicati ſiue ⁊
pactum q᷒ deſcendit ⁊ ſuā legis l. actio
ne C de iudiciis Et ⁊ ex triplici ante
cedentium ſim᷑ opionē ut d. de nat.
obli. pro tanto Sz quo an actio ſit pro
nenda ⁊ libello cum ſolempnitate dic᷒
q᷒ non ut hic ⁊ glo ij. q᷒ hodie ſubla
te ſ᷑ ſolempnitates quibus ꝛpetrabāt᷒
actiones a pontificibus ut l. i. C de fon
mul᷑ et ibi per bar. Sz quo an nomē
ſit exprimend᷒ ⁊ libello dic᷒ q᷒ non ſi nō
exprimat et ſeptat actionem ſentat et
ſuccubat et p᷑ reduc᷑ ad apicem ut ⁊
c. dilecti filij de iudiciis et c. examinata
co. ti. Quarto an olim et hodie ſit
dua᷑ int᷑ actiones et interdicta dic᷒ ut h᷑
⁊ gl. ij. de quo dic᷒ plenius per glo. et
doc. ⁊ Brixien ff de inter. et eſt hoc vā
q᷒ actiones generaliter ff᷑ concedant᷒ in p
ſonis omnibus ſz ⁊terdicta int᷑ duos ideo
data ſ᷑ interdicta aſſi int᷑ duos reddi
tui ut ⁊ ſ᷑ reſtituta ⁊ de ⁊terdict᷑ et
dum glo hic dicit nulla ē dua᷑ hoc
verum quantum ad impetrationē ſimule
Sz quantum ad alia hūt ē dua᷑ Interdic
tum ē actio ꝓpria ſ᷑ actio ⁊ fictum
et actio ꝓpria ē ſpēs actionis ⁊ gre᷑
ſumpta ut l. actionū generā ſ᷑ ult᷑
ff de act᷑ et obli Et ſic dicit᷒ ut genus
et ſpēs Ite᷑ interdictum dr᷑ ab actu
one ⁊ frō ſicut mīa a filia q᷒ ex᷑ in
terdicto aut᷒ actio ⁊ frō ⁊ de interdict᷑
ſ᷑ ſi Et ita p᷑ q᷒ actio ⁊ frō ſic᷑
interdictū ſim᷑ glo ⁊ Brixien ff de inter
dict᷑ et ibi per bar. Quero quō ſ᷑

introducte actiones an de mer gentium naturali vel ciuili et dic ut no ī glo ī vo uis ꝙ ꝯcludit ꝙ ſt de mer ciuili Intelligo uis ciuile large pro omī fro circa ius gentium ut ſic ꝯprehendat ciuile et pretoriū ut ī c ſi iſte Item de mer gentiū añ poſſit eſſe actiones ille qui debebat aliquid recipe aſſequebat manu regia ſeu per penā regiā ꝑtis eſt de mer gentiū ff de iuſti et iur Et per ꝺ ī c qđ ſuper hijs erit de nō poſſet de mer ciuili fuerūt introducte actiones per quas aſſequit quis ſibi debitum ut hic de quo vide bar ī d l ea hoc iur de iuſti et iur vbi ponit mīs num effectū huius ſtipulationis Et ad de ad glo ibi actio ī uis ꝟ exercitium actionis eſt quid facti ſicut e via iter et actꝰ et uſufructꝰ que mixta ꝟ eoīd exercitiū eſt quid facti ff de ſeruit uſufr pdi l i et de uſuf l i ī eadem glo ibi ꝟ deo hȳ d uſꝫ ꝙ oīs bona diffamio debet fieri ex gne et dnō ut ī glo omīs bona diffamio et qđ ibi no ff de re iudi ī c glo ibi ſꝫ utrūq petam dic de hoc ut dixi ff de muneris ſ ī ſima ī c glo ī ſi dic ut l my C depoſiti et plē p hanc ī l i ff de iudic om iudi Q ſ ꝙ uis qđ appellatione actionis ꝛtinuatur excepto glo hic ī vo ꝓſequēdi timet ꝙ in qđ pt ee verum ſtricte ſumendo ſimo c ei ꝛtinua ꝙ cum excludit ī de excep ī pri ꝟ dic ꝙ large ſumendo apphendit et non apphendit excepto ſub actione ſim ſubiectam materiam ſumoralem uel odioſam ſim bar ī l elegant ī ꝑn ff de dolo ipſum ad agendū ī ꝓſequēdū ī c ad excipiendū niſi ꝑte tracta ſua negligentia ſit excluſa ut ī c ſimaut alias de ſſpōt et per ꝺ ī c Item ꝓmittens ſe non litigaturum cum alio uel non moturū ſſionē ſub pena tenetur ī penam non ſolum agendo ſed ee excipiendo de mer uel de fro ī iudic uel extra l hanc ſ tres heredes ff ad tre bell et hō niſi rō alterius ꝙ mer ꝙ ꝑmi ſi contrauenit ꝙ tuc pt et ita Bal ibi glo nōbile ī l ꝙ fideiuſſor ff de tranſact Item ꝙ an extraiudiciū ꝺs poſſit aliq modo obſeruare et tuerī uis ſuū dic ꝙ ſic ī caſibus ut hic ī gl ī vo ī iudicio pōt ī fieri nocturno de quo dic ut l fi rem ff de ſcienc et dign e de oblig ex ma lefic ſ furtum Item ī debitore fugitivo ut dicit glo ꝙ cdpi ee ſtatim l fi C de fer qđ intellige ſi ſit mutū cum ꝺdicio ī deberet ali ſecus l ſi ita ꝙ ſ fi ff ut ī poſſeſſ legi nec per ſolū unamentum plene ſuſtineo ut ē caſus Sim ange de pu ī l ſi creditores ff de

ſpūdi credi Et adde oīa notata per bar ī d eo ꝙ ſi debitorem huc in glo allūm ner ſtatuit eis unanimiter ſi non pt ſa tisdare glo nō ī l ij ꝙ ſi dubitet ff de iudicijs C ſ ꝙ an appellatione actoris ꝛtinuat officiū iudicis et cui iudex ī tempore poſſit officiū ſuū a ꝓtelari nō ꝓtestū Et an ī officio iudicis ꝛtinuatur libelli et lis ꝙ teſt de quo ī c ſi ex de offi iudi et veritus ꝙ officiū iudicis ff re loquendo non ē actio ſine ſtelligas de officio qđ eſt ītellectum ī deſertum actionis ut l quis ī pomp ff de adūſ lega ſine loquar de officio qđ deſerunt actiones l qui per colluſionē ī fi ff de act emp ſꝫ hīs hȳ ſtrictiorē cum actione qz ſicut per actionem ꝙ ſuliꝰ abſenti ita impetratum officiū iu dicis ꝟ large ſumendo d gl hīs opphen datur ſub actione ut l actoris vo ff e Et hc glo ſi tria facit ꝓmo declarat qđ ee tinet appellatione actoris vo ff e 2o ibi ul ponderat hec verba declarat ꝙ actio diffamat hic 3o ibi ꝟ certe qñ ago ſi cit qñz opiones ſtra diffamionem uſꝫ ad ſi Et adde ad glo ibi tñ groſſe dicī pōt C Nota ꝙ groſſe et rude ſumendo ac tionem quieti realis pōt dici obligatꝰ qđ nō p reducendo teſtes ad concordiam ne mendant ī falſum et ne puniꝰ teſtis noteī ī c cum tui filii de teſtib et ī ī ꝓtra de pba et qđ no ī l ſtipulatio iſta ſ hc quos de vi ob ī eidem gl ibi ſtatur hc non valz per l non pōt et l nō quēadmodū ff de iudi nec ee ſe quies eſt tuta ideo dic ſi non ē defectꝰ ex parte actoris ꝟ rei qz tuc nō poſſi det ꝟ poſtea cepit poſſidere tuc ſicut tus diligende actionis ſuppueniēs ſtat ꝙ ī eodem iudicio ꝺdempnat ut ī ꝺs et l ſimaut ſ i ff de rei uen ꝟ ſi eſt defectꝰ ex parte actoris tuc ſi ſuppuenit uis ex cauſa de ꝓterito fit ꝺdempnatio l ſi rem ſ ſi ff de pigno act Item ſi ex ca noua d l nō pt nō ꝙmodo Et hoc ē verum qñ actio poſita fuit ſpāliter ſecꝰ ſi generaliter nulla expꝛſſa cauſa ut ī c allate ſane de re iudi li vi Et adde ꝑ hec ī d l nō pt

Omnium autem actionū

Hec eſt 3a pars ī qua prōmꝫ diuiſionē actionū et principal diuiſio uſꝫ ad fi ti ī vi ꝓtes ꝓma diuiſio ē ꝙ oīs actio aut eſt ī rem aut ī ꝑſonam ut hic 2a diuiſio ē oīs actio aut ē ꝓtoria aut ſtilis ī e ſ ꝟ iſte 3a diuiſio ē qz oīs actio ſſ penalis ꝙdā rei ꝑſecutoria ꝙdam mixta ut ī e ſ ſequē 4a diuiſio qz oīs actio aut ſpectat ad ſimplum uel ad du

plum aut triplum aut quadruplum ut ff
e ff. omñ aut ꝛc ℣. diuisio est ꝙ actionū
quedam ſt bone fidei quedam ſt stricti
ut ff e ff. actionum ℭ. diuisio est ꝙ ac
tionum quedam ſt perſecutorie ut ff e ff
ſi ſt ꝓtera ℟. quę diuisio omñ actionum
facit Johannes t arbitrat actionē ꝓmā ꝑs
diuidit t q̄rt̄ partes ꝙ ꝓmo tractat de
actionib⁹ ꝑsonalib⁹ 2ª ibi adꝺ eo de 2ª ff
apparet rebꝰ terrestribꝰ ℭ. ibi ꝙd genus
pene dum ibi eos qui dant ꝑ rebus
corpalibꝰ cum quadam exceptione et ff
e ff. h. d usq; ad fi. est. Actio pot̄ gen⁹
diuidi² t duas ꝑtes quarū una ē actio
ꝑsonal qua queri² que tenetur aliqua ob
ligatione descendente ex contractu uel ex
maleficio uel ex variis filys causarū alia
est realis qua queritur ius non qua
aliqua ex ꝓmissis causa sit obligatus
ſ ꝙ rem alienam possidet cōtra quem h
dicit ℭ. ℔ ꝓmo ibi arbitros uero ꝙ iu
dex et arbiter differunt² quo ad obser
uanciam ꝓcess⁹ iudiciarij l. i ff de arbitr
Et ꝛō sciēt cōis iudicē debet ꝓcurare libel
lus ornatus ſpem actionis ut aliꝰ offe
rat² C de lit ten et eorum arbitrio ut
hic t glo ℭ. 2º nō ibi ſtima diuisio cō
uenit glo ꝙ appellatiōe simplicium omne²
mixtum sile in l. ff de medic et ibi
per bar ꝙd facit ut habz ꝓcule⁹ lemma
di naturales tm̄ ita et ſpurios ꝓssz
legitimare et naturaliz simil de quo per bar
t l. i. t ꝓ. ff de v. obli ℭ. 3º nō ibi cum
eo ꝙ ligatus ē ꝙ personaliz obligatio que
nascitur ex contractu uel ex maleficio l. i.
t ꝓ. ff de ac et ob. Et contrah² ꝑsonam
tam actoris ꝙ obligati et eorū hēdium
omnisalm̄ cum fugient² ex eadem ꝑsona
cum defuncto ut t aliꝰ de iuramento a mo
riente ꝑstito in ꝓ. coll. v. Et sic diuid²
personal obligatio tm̄ ꝛspū actoris ꝙ rei
q̄ non egrediturꝫ personam actoris vl
hēdis ut hic t glo t ii. uidet hic est ꝙ
licet cedat² obligatio ꝑsonal' alteri tm̄
directa actio non recedit a ꝑsona cedentis
sed solum transit utilis uel exercitum
dare que est adeo infixa ossibus ut uel
li. non possit fieri nec sacrū ecclāstica
ut l. quis go casus ff. si ff de pecul et
l. m. ff pro socio et dic ut ibi per doctos
Silz non egrediturꝫ personam obligati
uel eius hēdis hinc ē ꝙ ſtalis obligatio
non scindit fundum l. possessorem ꝛ ff
si hērez ff ad trebel ꝑbat ut t glo t ii.
ꝑbatur ut c. i. cer ut ecclē bñfi et l.
ij ff de ꝑbat ℭ. Ulterō ꝛcludē ꝙ t ꝑsona
h actionē libelli debz ornatē rem et cāz
ex qua ut no glo t l. i. ff de eden et l.
certi ꝛdicto ff si cert pe et ego nō ꝙ sēz
ex ea ad dandum uel faciendū ut hic

in tex ibi dat aut fiet ꝓ. quam aduer
sarius certificetur quid petatur et inde
uera petita ꝛsponsum ferat sinam l.
ꝓponas t nego t si ff de negot gest et
l. ubi pondus ff cōi diui et c. sepe de
v. sig t de hoc modo formandi cōia
vobis ff. Ihoñ gaio ꝛc dicens ꝙ ven
didit et tradidit tibi rem tritic pro
centum et ꝙ dicti trici plurimi ꝛcepti
tibi cessarunt et ad ꝓs cessat solue de
tam quantitatem dicto gaio quare pe
tit per vos et per vnū sinum dicti
tritici adimpleri ad dandum iustitia
tem ipi gaio et ipm adimpletum co
gi et compelli ad soluendum eum dō
gaio uel alii ꝓ eo ꝛcipienti cuius ꝛs
debet declarari sim l. si in rē ff de rei vē
ꝙd declarat² per hanc ꝙ obligatio ad
dandum uel faciendum ſt substantialia
lia et principalia formalia actionis pñ
cipalis ut hic Volt iste tex ff t rectē ut
t rei vendicatio duo principalia forma
lia que debet ornare libellū ſt possessio
uel quasi ex pte agentis ut h. t vſ. pos
sideat et l. i. C ubi t rem actio et l. v
nica C de alienā iudi all. uel ex² sola
detentatio ut l officiū ff de rei ven
Item dominiū ex parte actoris ut hic
t vſ. sua ꝙ illud dicit² t cum ꝙ vendicat
re possim l. ante ff. argento ff de au et
au. le. Et sic ꝛcipit² libellus t rei ven
Ago cont² tricū qui debuit et tenet
tritū et possidet talem rem quam duo
ad me ꝓtinet quare timeo dicti tritici
sētia interpellatꝰ ꝛcusat dictum michi
debere et relaxare peto per vos declarāri
dict rem esse et ad me mei⁹ dñiū ꝑtinere
et ꝓtinere et vnō officio michi ꝛstitui
et libere relaxari de quo per bar t l.
ex diuso l. i. ff de rei ven et l. pompo
ff. sed hꝫ ff de ꝓcur. Et aduerte ꝙ pe
titio et sima sūp actione reali debet
ē declaratoria non introductoria do
minij dat l. ex diuso ff. i. et l. sequi ff.
Sz si quis² ff de serui ven ℭ. Quali² aut ꝑbatur verum dñium dic ꝑ bar
t l. rem ꝙ nob ff de acq. ꝓpr. vsuc aut dñium per usurpationē x uel xx anoz
de quo per gl' et bar t aut̄ tenuale C de
bo. mat. Et adde glo t l. i t ꝓ. t vſ. mō
ff de acq. rer do. ꝙ ponit modos acqrēdi
di dñium de quib⁹ cit ꝑ bar t l. eadem actio ff de rei ven Et
vide in ſpe de locato ff. nūc aliquo vſ.
c. aliquagesiō vi et qualit² ꝑbetur do
minium ꝑscriptum vide per bar t l. ꝙd
in suo ff de condi inſti et l. hera ff de
solu. Quale² aut ꝑbetur ꝓssio dic
per bar t l. ecclē ff de usurp. et di t
c sine ꝓssione de re iu. li. vi. et l. sine

possideris C de plac Quero an actiones
personales pñt oriri aliunde qñ ex contrac
tu vel malefitio et sic pma opio pñt
ponit hic in glo in alijs pubrisq est
vera sm bar in l i ff de act et obli et
dum glo dicit p adicio fructuu e ex va
lijs filijs causiz dic p pmo oriri ex
delicto l si amico s quor ff de aprensi
nouis et l si mulier s fi ff de ann
si eis natura hñ est vultu figurata
et partim sequitur naturam gnis
tuu ut detur t heredem licet ad eu
nichil pueniat l si p fiue s fi ff
de adi hered et pter naturam delic
torum p datur noxalit l i s cum q
ff de hijs q deiecerit et ideo pt
saluari glo p aut assiderum) origi
nem adicionis fructuu et ex delicto
aut assiderum) eis naturam adiciat
et effectum et verum dicit hic glo
q ex variis figuris earum Quero
quid si lite pendente actor desinat ee
dnus an nichilominus pcedetur ad eo
demptionem dic p non l si seruus ff
de condi hered et l angelus s fi ff ad esi
dendum de quo per salue in l vnica
C de alie iudi Viz quid erunt actor
non erunt dni sm egit rei ven postea
pendente iudicio facti) est dns an debz
fieri adempnatio dic p sic si actio p
positi fuit generaliter et si postea ue
nit in qd ab rcio non apparebat ut
t c absolute same de re iudi li vi Sed
si fuit pposita spaliter tue aut superue
nit ex fco antiquo ut dixi C t pti
t vo debetur et per hec t l et an eadz
s actiones ff de excep rei iudi Hec
quo si possidez ab rcio postea desijt
dolo possidere post litem otest an seq
debet adempnatio cum uniuersitas di
recta actio t utilem dic p sic per l
sinauit s fi et hijs et l qui petitorio
ff de rei vend de quo per hec t l ppo
ff de aqua pluu ar Viz an contra ei
uilit tantum possidentem possit dari
rei vendicatio dic p sic l cuiusdaz s
fi ff de usufr et per hec t l ppono
s et si ab de act pos Et fiet missio
in rem p eumdu tu ner fiet pudicii
possidentis naturalit si sciat et patiat
ut no gl t l vi C de rei ven

Equc si agat : Hec est ge
pars t qua
ponit de actionibz realibz oppetentibz
p rebz corporalibz p quibz dant dic
actiones s ypothecaria et negatoria Et
primo tractat de ypothecaria 2o de negato
ria ibi et 3o ponit vnam diffn cu
exceptione inter actiones realez que
dant p rebz corporalibz et eaz q dant

p incorporalibz ibi qd dicit et hoc dicit s
Qui habet seruitutem realem uel per
sonalem t predio rustico vel urbano da
actio t rem que ypothecaria appellatur Et ne
gatoria seruitutem competere datur ne
gatoria et inter quas actiones in rem
p incorporalibz pponit et actionem in rem
t rem p incorporalibz est dicta q ipse dat
possidenti ille aut non daretur possidz
ti q detinenti nisi t duplicibz iudicijs
t quibz possidenti datur actio h d ff
ad s sed ipse Nota gl pmo q actio
ypothecaria et negatoria dant p seruitu
tibz personalibz q sit quatuor s usus
fructus usus habitatio et operarum
seruorum ut l si quis liuari ff de usufr
et ibi glo et pro seruitutibz realibz
tam rusticis ut est iter eundi agendi aquam
ducendi et silicidij quaz urbanis, ut altius
tollendi prohibendi et immittendi et silicidij
ut hic ut l i ff de ser urba
t pti s pdiorum Item apparet ypothe
caria p incorporalibz
tum ut hic et l i ff si seruitus vendi et de
ciuibz ecclesiasticis ut no pmo de eo qui
mit t pos causa rei ser t c i et per hec
t l si pquis ff de ope no nunci licet ypo
agatur de officio ecclesiastico possit ho
die procedi cum excommunicationem ad diffinit
uam sententiam lite non contestata et
Ad receptionem testium ut t c vnico co
ti li vi Et plene per glo t c ibidem
de dolo et ibi Et si qualit vendicent
dignitates spiritales et temporales et eoz
libell ut ibi petit decanatum ut t ipse
t ti de religiosis domibz Item apparet ip
te actiones ypothecaria et negatoria dicte
dnis tis pdiorum dnantium et seruien
tium l i et ij ff si seruitus vendicet Viz uti
les ypotheca ecclesie aliqs p mutuo sibi ut credi
tore pignoris usufructuarius ut no gl
t d l ij s hec actio et hic in glo t ibi
licet dnus repleat eam t eo q glo
dicit de creditore et usufructuario q
sint dni uel quasi Viz bal cum sistente
t l si quis vi s dicta ff de acquiren pos
ut eis competat actio sibi mutuo ad hoc
t ac q ponendo eam ypothecaria et asserto
verbis affirmatiuis michi ius esse t re
pium p alium non tollat ut pre cum
pium tibi vadium et hec sunt opia pla
et vera quam glo t vo alibi reprobat et
male q oratio dicta affirmatiua uel ne
gatiua respectu suppositi et non apposite
Nam illa est oratio negatiua q tendit
t se sensum negatiuum licet apponatur ver
bis affirmatiuis ut est glo singularis
t l si ff de dolo except unde hec decisio
tas per quas facit q sensus et non cor
texte uerborum sing et i q i c marchion

et basilides et per hoc confimditur articula
tio petentium ff'onentium negatiuam
sub verbis affirmatiuis puta dico ꝙ est
absq; eo ꝙ tu mutuaueris michi x̄ uel
fuerim t̄ loco tibi de quo per hec t̄ l. mt
stipulantem ff de verb ob. 2o nota ꝙ li
bellus in dicta actione affirmatiua debz
ordinate 2o primo ꝙ agens dicit se dñm
t̄ d. l. ij. s. hec actio ff si ser. vend. 2o ꝙ
asserat virtutem appetentem predio mo
uitue tradi ut l. qui t̄ aliena s. fi ff de
neg. gest. uel sibi t̄ seruitute ꝑsonali l. vlt
fin ff si usufr. pe. 3o ꝙ allegat sibi
ꝑpdmentum ab aduersario et ffter
hoc ad interesse l. loci corpꝰ s. in con
fessoria et s. si quis michi et s. appetit
ff si seruꝰ vend 2o ꝙ petatur declama
tile mꝰ et talem seruitutem appetere
sibi uel predio debdm singula singulis
l. seruit s. fi si querantur ff si seruꝰ vend
Et hoc modo ꝙformatur libellꝰ p seruꝰ
tute actiꝰ t̄ ꝙfessa dico ꝙ sit dñꝰ tribꝰ
fundi uel domꝰ Item ꝙ eidem domui
uel fundo debetur seruitꝰ a fundo uel do
mo tercij vicino uel vicina aquam duc̄
di uel tigna imittendi uel alia seruitꝰ
Item ꝙ impedit̄ sum a dco
tercio in dictis seruitutibꝰ quare peto
declarari dictum seruitutē deb fundo me
o uel domui apte et dictum tercium in
demnari t̄ ad id cōe interesse ꝑteriti t̄
pdimenti ꝙ t̄ tanto sum lesus Item ut
de ꝑtō precet̄ me uti Item t̄ officio
iudicis ꝙ futuro tpe cessat de me non t̄
pdendo et hoc oīa debet pmitti me
dere t̄ sua declarari seruitutem debeo
ad demptionem ad interesse ꝑteriti t̄pdi
mti 2o ad precē de ꝑterito et hoc ex
pedit mee actionis ꝙ ad cautionem de
futuro ꝙ hoc expedit ei⁹ officio ut t̄
ter. notibꝰ qui ponit hāc protestam
et ibi ꝑ barr t̄ l. cor. ff si seruꝰ ven
et d. l. vlti fin. s. fi ff si usufr. petet.
In negatoria sic forma libellum dico
me dñm tal' fundi Item ꝙ tercius per eū
vendit ꝙ nullū seruitꝰ suo ꝑdio debeat
uel eius edifi non habeat quare peto eū
condemnari ut me non t̄prediat et absti
neat ab eundo et ꝑsbet tantum p t̄pus
ꝑterit impedimenti Item ut officio iudi
cis cessat de futuro t̄pdimento non faciēn
do Item declarari cū michi ius ꝑhibē
di et negandi tale ius sibi non competere
et de forma libelli et sunt t̄ ꝙfessoria et
negatoria ut per barr t̄ repetitione l.
si quis ff de ope no nūciat et plō ꝑ
bat t̄ repetitor dcī l. si quis vi s. dñm
ff de aqua pluu. Et ꝑdict̄ ꝙ quid ha
beat ꝑbare actor et sd 2o t̄ istis actōi
bꝰ vn actor primo debz ꝑbare t̄ ꝙfessoria

ꝙ seruitꝰ sint ꝙstituta uel in cōi structu
ꝑtē et parietē que loco traditionis habetur
ut l. quotiens ff de seruit et l. si ego s. i.
ff de publi uel t̄ ultima voluntate sola
ꝙcessione et traditione l. iij s. adhuc
ff de usufr. et l. si partem s. i. ff quem
admo. ser. amit et ibi per barr uel pre
scriptione ut t̄ glo l. seruitutes ff de ser
vitutibꝰ 2o ꝙ sit dñꝰ dicti uel vtilit̄ ꝙ
dꝰ cui debet seruitutem deberi d. l. ij. s.
hec actio ff si seruꝰ ven 3o ꝙ ut ab actōi
ut seruitutem predio qui erat dñꝰ p
dij seruientꝭ ut ff de seruitutibꝰ s. ideo
autē si aut ab ꝓposito qui erat quasi do
minꝰ ut emptor bonefidei trāc habet lo
cum publiciane sicut habenti ꝙ se corpali
tradita a non dño ex causa humili ad
transferendum dominiū ut d. l. si ego
s. i ff de publi Et ꝙ ꝙsueta adutibꝰ dñꝰ
ut emphiteota et superficiario dantur uel
ꝙfessoria et negatoria ut d. l. ij. s. hec ac
tio nam utile dominiū ꝓt ꝙstitui mꝰ t̄
ꝙ in seruitutem ꝙ qua appetit ꝙfessoria
et negatoria l. i. s. fi et ibi glo t̄ tubo ꝓ
toria ff de superficiebꝰ si fiatur finito
uꝰ ꝙstituentꝭ ut ibi no barr Secus est t̄
usufructuario qui non ꝓt alij ꝙstitui
mꝰ usufructꝰ qꝛ cohereꝭ ꝑsone ut cum
separatur ab ea euanescit ꝑ de usufr. s. sed
finitur ꝙ ꝙcessit dñꝰ ꝙsensit si plures
erant l. est receptum ff cōi pre. et l. per
fundū ff de seruit rusti prae Item ecia
ꝙ medium non sit prediū uel si ser
uat uel alia ꝙne ea uti liceat uel ita
se habeat ꝙ usus seruitutꝭ non t̄predia
l. qui cella s. fi ff de seruit rusti prae. et id
t̄ urbanus l. si edes mee et tue ff de ser
vit. prae. In negatoria vero debet agens
ꝓbare se dñm dicti uel utilit̄ ꝑ ꝙs t̄ qui
agendo negat seruitutem deberi ꝑ non te
neri ꝓbare cum suam libertam fore et
seruitutem non deberi ꝙ ꝓsumit̄ ꝙ lib
bertas l. alieni et l. si t̄ edibus et ibi per barr
C de seruit est enī fundata intentio negā
tis seruitutem deberi et transfert onꝰ
ꝓbandi t̄ aduersariū ex ꝙ ipse possidentem
ex hac sola ꝓsumptione mitꝰ quia est ꝙ
ꝙs a pmo fuit liberum ita et non ꝓsumit̄
nisi aliter ꝓbatur ut no. d. glo t̄ l. seruit
s. si quis ff si seruꝰ ven Secus est
aut t̄ seruitutibꝰ ꝑsonalibꝰ et earū per
sonis ꝙ si tue t̄ quasi possessione seruitu
tis vere ꝙ ea ut seruū hec quasi ꝓpo
sitio transfert onꝰ ꝓbandi t̄ eius ut ꝓ
bet se liberum ꝙ ab initio fuit nasci
seruꝰ l. ex ff de ꝓbat sine barr t̄ l. si ꝑ
ff de ope no nūciat Ex ꝙto qualit̄ ꝑ
ceditur ad pmū sive 2um decretum hec
eius mū quoniā t̄ possessoria et non
appareat dic per barr t̄ dcī l. si quis ꝑ

C de pactis Sz ī mcrpalibus fit quasi tra/
ditio per pactum aduersarij q loco tra/
ditionis habet d l quot ff de fun et d l
si ego c̄ l ff de pub ẓo q3 corpalia non
possident l i ff de acq̄ pos Sz crorpalia
quasi possident l seruit c̄ crorpalia ff
de acq̄ re do hīt est q3 per traditionem
uel crorpalis quis liberat a ꝑona actoꝛ
Sz non ī corpalib ī quib oportz q
paciat ut est glo notabil ī
l corruptionē ī glo magna uersi me
dius C de usuf ẓo duit ī tpe p̄scriben/
di q3 habētes causam discontinuā non
p̄scribūt nisi tpe cui⁹ rei non ex/
stat memoria sm glo ī l seruitutes ff
de seruitutib Silr duit ī ti qui iniu⁹
ī p̄scriptoē corpalia ut no ī c̄ l Sz nō
ī mcrpalib ut d l seruitutes ẓo duit
ī modo plandi q3 possidens corpalia
transfert oms plandi ī aduersariū ī
de int dict c̄ ītmde Sz agens confesso
ria p seruitute sibi debita licet quasi
possidat debet plare seruitutem debi/
tam non aut aduersariū liberatem ut
ī glo notabili ī dcā l sicut c̄ si stat
ff si seruitus

Sed iste quidem Supra tracta/
uit de actio
nib⁹ ciuilib⁹ tam ī rem q̄ ī personam
et tam p rebus corpalib⁹ q̄ p incorpalib⁹
Nam legit est secunda pīncipal diuisio
ī qua tractat de actionib⁹ ꝓcurys in
rem ẓo de ꝓcurys ī personam ibi ī per/
sonam quoz ẓo de ꝓcurys penalib⁹ ī c̄
penales et iste c̄ hor d Etiam si dñs
l et qui a non dñs bona fide et iusta
causa rem accepit q̄rit actio ī rem
p re quam usucapē potuit q actio pu/
bliciana appellat h d usq ad c̄ aut sic

Nota q3 ille qui accepit rem a non dño
ex iusta causa sc̄i titulo Si cadit a possio
ne rei non debat⁹ aliqua dari actio
de uno ciuili ad eam vendicandam et re
cuperandam q3 eius ciuile accedebat dari
venditionem solum dño rei l ī rem ff
de rei vendi Sz q3 erat īquiens q3 iste
qui habuit bonā rem bona fide et iusto
titulo et eam usucapiebat non habuit
aliquam vendicationem actionē p vendi
catiōē huius rei ideo ꝓtor noīe publicij
adiuuat sibi actionē ī rem ad vendicā/
dam et recuperandam dictam rem ciui ac
tionem nomē ꝓtulit publiciana a pub/
licio ꝓcuratore dicti ut hic dicit tex q3
aut sint uera ad usucapionē rei ut q
petit rei publicianio dic g q̄z q promit
hic ī glo magna ī Vsi Ex p̄dictis p3 Vsi
Non usucapies nisi sint ē talia q̄z
Bona fides iusti⁹ titul⁹ res nō vitiosa
q3 res tradat⁹ et tpiꝰ grauet⁹

Bona fides ideo requirit⁹ ut l cum q̄ pre
tor ait ff de publi q3 malefidei possessor
non p̄scribit ut ī tm⁹ mr malefidei pos/
sessor li vi et ī diuīs iust⁹ titul⁹ q̄ru
ut⁹ q3 sine eo non ꝓcedit usucapio ut l
quecūq ff de publi et qui s̄t iusti tituli
sine causa ad usucapiendū patet hic ī tex
ī l m c̄ l ff de publi undi Hec non vi
tiosa debet cē ī usucapione non furti
va non vi possessa q3 tūc non ꝓcedit
usucapio ut ē de usucap c̄ furtiue q3
res tradatur requirit⁹ ī usucapionē ut
hic et l i ff de publi q3 sine possione
non ꝓcedit usucapio l sine possione ff
de usucap et ī re mr sine possione li
vi uel q3 res quasi traditur ut ē quasi
traditio rei ꝓcuratis ut usufruc ꝓcu re ī
corpali quasi tradita operet publiciana
l si ego c̄ l ff de publi Et attende q ī
publiciana sufficit breuis possio etiam
per momentum tpis l cum sponsus c̄ si ff
de publi Sz tempus continuat⁹ requirit⁹
ī usucapione al⁹ si interrumpatur ciuili
et naturali⁹ oportz eam a principio ītho
rari ut l naturalis ff de usucap de scitum
dictis aut quīq solum duo ꝓbari oporteat
sm glo hic c̄ ti et traditionem uel ēsi
alia aut ꝓsimilis et sufficiens assertionem
actoris nisi grauium probet⁹ glo nō c̄
ī l pe C de ꝓscript lon temp Et hic gl
magna ī v si duo cōp et qualit ꝓbat⁹
possio grauiata dic perbar ī l celsus
ff de usucap Et ay defecty bone fidei su/
perueniens ul ī uel possōr mr ꝓso/
ne interrumpat usucapionem dic ꝓ hoc
ī d l naturalis ff de usucap et dixi plē
ē de usucap ī ꝓ illam de mr ciuili al/
tero sufficit bonam fidem habuisse c̄
tpe contract et traditionis ī empto
et aliis grauatib⁹ solum traditionis tpe
et sīc̄ superueniens postea non impedit
usucap q3 attendimus ꝓ tex c̄ ī l vnica
c̄ hoc tripliciter C de usucap transfor
mata ī l m c̄ de illo ī si c̄ ff de usu
ca Sz de mre canonico q̄eritur superue
niat mala fides ante usucapionem
completam impeditur usucapio ut ī c si
de ꝓscript et ī tm⁹ mr possōr male
fidei li vi Superueniens aut post usucap
tionem completam non nocet ut dicit
glo ī d c si Et adde q tenet ē auctorum
q et⁹ malefidei possōr ꝓscribit rem alie
nam sibi traditam ut ī casu notabili ī
l generaliter ff de noxa Iussus
iudex iustum citatum ut dicit glo ī l
dampnū c̄ non solum ff de dampn ītec
et est spāle ī casu illi⁹ adiudicationis
ex causa noxali ut malefidei possōr
usucapiat al⁹ secus l qui fundum c̄ q
bona fide ff ꝑ empto Et ita intelligo

ꝙ ī c pastoral' de offi ar ſm hanc ī dnō
de nova ¶ Quero qualit' formar' libel
li ſ ī publiciana glo magna hic ſcdm hō
modo peto rem michi reſtitui mihi quia
ſi dñs perinde ac ſi per uſum cepiſſ
ſz dic latro ſm hanc ī et dr peto a te
rem talem qualem dico te tenere et poſſid'
et ad me mih' quaſi dñs primere quare
peto pdicta et declarari dictum rem
ad me primere mih' quaſi dñs et te con
dempnari ad eius reſtitutionem et ſcdm
de quo libello et eius ſimul vide ī ff ī
ti de cauſa poſſ et ppue ſ' mih' dicend
reſtat per totum ſ' et per bal ī repe
titione l ſi quis in ſ' dnā ff de acqu
poſſ Conſtituto aut obſeruat ꝙ ī eod
libello cumulet' rei vend ī publiciana
hoc modo dico rem ad me primere mih'
dñs uel quaſi et ſic ꝓmitt' ſimil' rei
vendicatio et publician' et ſicp alt'rum
trm debet actor precd' et probationes in
dicē ut dicit hic glo magna et licet hꝫ
libelli de mih' non preiudicat ꝓpter ordinē
cituram trm obſeruato obſeruat ut hic de
quo eſt hodie tex ī c abbatesſane
de re iudi li vi ¶ Quero mō aliq elect
rei vend tollatur publiciana et econt
dic ꝙ non qz rei vendicatio et publician'
licet ſint contraria ī ouglo qz una p
ſuppone dominiū alia ꝓſuppone non
dominiū tamē ī effectu concordant qz
utrumqꝫ datur ut fiat reſtitutio rei ſz
actiones ordinarie ī ouglo et eadem ī
effectu non tollūtur electione l cū qui et
l ſeq' maiores ¶ de rei vend tex ſz ſmd la
tā ī unam exceptionē patuit rei vendi
ce ī alia dic ꝙ non ut tenz hic glo ma
gna ī vlo ſz quid ſi dubitatur et eſt caſus
ī l minor ff de cauc ed ſi utrumqꝫ fi
ſſz cumulata ī eodem et fuit facta per
ſcriptu ſpālis ut tenet hic ī l et an cad
ſ' actiones ff de excep rei vendi ¶ Item
qro dign ē ꝙ ī publiciana requiritur ī
dño rei ff ſz quid ī caſibꝫ ī quibꝫ ac
quiritur dominiū ſine traditione ut ī
ze legatu a dño an ſi legatur a non
dño requirit' traditio ut ꝓbatur pub
liciana dic ſi legatum mihi' ex pſo
na defuncti tuc pt hic publiciana ſine
alia traditione qz hoc caſu legatarius
habetur loco heredis l ii tps ſ' ze lega
tis ff de uſuris Secus aut ſi mihi ex
persona ſua qz tuc requirit' apprehēſio
poſſionis ſine qua non pt uſucapio
inchoari et per cōſ nec publiciana cō
petit ut l i in fi ff de publi Item qro ſi
auctor meus non dns ſuccessit vero dño
an acq' dominiū mihi et deſinat mihi
publiciana ꝙre dic ꝙ mō mihi ꝙſi
matur qz mih' ſuperueniēti auctoris meo
qui ad publicianā mihi dandam erit
ratio ipſi frō dnm non aut quo ad ipm
quo ad dnm mihi ꝙtendim niſi ſuc
cedat nouo iudicio ut l ſi a titio et
ibi glo ff de rei vend de quo per hanc ī
l cum ad ff de uſucap ¶ Item qro an
publiciana ꝓpetur ratione util' domi
nij hꝫ glo ī vo dicentis ī 2a opi quod
vera tenz ꝙ non de quo dic per hanc ī
l ſi mih' ſ' eandem ff de excep rei ven
Nam non datur publi ſz utilis rei ven
dicatio qz dicendū dominiū causat publi
cianam ſm dd hic et hanc ī dcm ſ'
eandem ī tex ibi uſucepiſſe exponē ī
per traditionē accepiſſe rem uſu ī ad
uſucapiendum et ita exponē ī alijs
verbis tex ibi dicit uſucepiſſe Eſt enim
argumentum a qui accidentibꝫ qz qui
querithꝫ rem uſucapere eadem pot publi
ciana petit' ff de publi l cum ꝙ ī pri
ncipio qz ꝙ non uſucapiendo et ibi
pot publiciana petitur l cū ſponſ
ſ' 3o uectigalibꝫ ff de publi Item in
tex ibi vendicet rem ſuam ē l ven
dicat et cum impetrat ac ſi eſſz ſua ſi
cut vendicatio ſi eſſz ſua vere trā nō
eſt ſua qz nondum uſucepit et ſic ē
ſimulatio ī effectu actionis ff oſtenſe non
aut ī ſpē poſitionis ꝓpter de ipſo
tuby et ī ſimul dnm ſm dd ¶ Quero
mō de rei rei vend contra eum qui
dolo deſiit poſſidere et petitione here
ditatis an ſint cumulē vel ꝓtrue dic
ut hic glo ī vo ſz hic dic ex qua nō
ꝙ licet mutetur et variet qualitas
actionis ex variatate poſſeſſ debitor
ut qz ante ꝓ dnō cumul' vendicatio rei
ipſa poſſidentē mih' vero util' contē
dolo deſinendo poſſidere tamē non
mutat' ipſa principal' origo et fundo
actionis qz ſicut ꝓmo erat cumul' illa
dicta ipſa poſſidentē ita et mih' eam
ipſa util' qz dolo deſinendo poſſidere
ut hic et l ī onerandis ff de act et ob
ī glo ī vo ex primo Et ſic actio re
tinz ſuā originē poti' qz poſſidentis mih'
actoris q' utrumqꝫ caſu ē dns ff de re vē
dicāte ex pte rei q deſinit poſſidere
et ideo ſibi potuit ſeu ſibi utili ſi
ꝓmo fuit dicta ſententia ut dixi ī
ē ſ' l et per hanc ī l ſ' ſ' in fine
ff de aqua plu ar ī glo ſic ꝓ vo ex
uſu ī ſi ¶ Nota ex iſtis gl' ꝙ ex qua
muſa traditio fuit a dño transferēti
dnm quaſi et uſucapiēdi tradenti
et habz locum publiciana et contē
ra qui non eſſz habil' ī dño ad trāſ
lationē non ē habil' ī non dño ad
transferendum ſi dnm et ꝙ quis ne

publi ut d l·ff̃ in pn̄ et ff̃ i m glo allia
sim dr̄ c t mag̃ glo dicit ista glo dubi
t ex̄ partes ponit triplicē formam libel
lorum quā replicat ponendo suam form̄
ꝫ dic ꝙ licet gl̄ t v̄ ꝫ nec vltrā et t
v̄lo et ita ꝫ ꝙ cum sint grauāe ꝫplat
zā formam t qua ēmentatur simꝫ rei vē
et publi tamen hodie de ꝛsuetudiē ꝑ
uatur et applicat̄ put est tex̄ t c albe
te de re iudi li vi ut ꝑ dixi ꝛa gl̄ t x̄lo
ex ꝑdict̄ ꝫ tractat quot st̄ uēna ex p
te actor̄ uel opetat publi cui detur scri
ui opent publi et hoc dixi ꝑ t v̄silem
Ad ꝫ quid si dubitans dat assiliā actori du
bitanti an sit dn̄s uel non quid actor
debꝫ intentare assidens ꝙ ꝓponat pro
publicand̄ ꝓter fructuū ꝙuationem
ꝛcludens ꝙ ēmentans publi et fiscum
uens non excludit̄ a rei vendicatiōe
ner ego Item ꝛcludens ꝙ deducens do
minū t v̄si mtellā deducē dicēs et
utilem ꝫ qua si causans dn̄m publicā
adde qd̄ nō ymo t c fi de ꝑscrip ff ꝙ
ad hoc ꝙ mala fides supueniat ꝛrō
nabilit̄ Secꝰ si ꝛuocatur ut ꝙ medio
tpe dubitans rem ex alienā possidā me
lio ꝛformatꝰ credidi meā Nam tūc hec
fides mala seu dubia ff fuit medio te
pe non ꝛuocet Item adde ꝙ denūciatio
fcā de re aliena a pn̄o facit quē male
fidei possessem l si fundum c de rei vend
ꝫ non fcā ex post l pe et t glo ff de
usuca ꝙ emp Ad zā dicit glo ꝙ sic
cumbens t publiciana p̄t redire de re
uendi et ego ꝙ sucumbens ꝛē dic hoc
verum q̄n ꝰeparatum egit ꝫ si in libel
lo vtrumq; tumulasset ꝙ assuetudinem
et d c abbate tūc si non oz ꝓbare ꝙ
ꝰecutio obstaret sucumbenti exceptio rei
t utrumq; ꝙ bar t d ff actiones et ē
dixi Ad zm qd̄ dicit glo deducens
t libello dubium videtur deducē dicēs
et utile dic per ꝓscriptionem que
sibimet ut declarat bar t d ff actiones et
l nimo ff de eūc non aut̄ ꝰsi
dubium cum publicia nisi fuisset tūc fcā
tumulatio ut ē dixi Ego nō t v̄ ex
pte aut̄ rei exꝑpectamus tractat qd̄ requi
rat̄ ex pte rei ut opetat publi et sic
ultra quem dec̄ pones et ꝛa ꝙ publica
datur ultra extraneū possidentem dolo
possidere desinentem non aut̄ dat̄ cōe
dubium nisi t casibus t gl̄ notat Et no
gl dixi ē dixi Cui si ē de sua ofcia q
ꝫ allat̄ ꝙ t hic ff q dependent a ofcia
alienus stat̄ eius dēs mor t nondū ꝓbatā
per testes debꝫ tamē alios licet nō in
casu nōn ꝓpio nunc̄ formam ut c si
vero de fen ex et c pastorall de excep
rei in fi In assecuens se credidisse ut sci

nusse habuisse iustam causam credēdi sci
endi uel ignorandi per verisimilia indicia
ut no glo t l mt̄ oēs ff de fund
Et ꝓter hoc p̄t videri utilit̄ si videt̄
defensa expedire defensa intramittenda ma
teria ut t c ij ff de iura calūp li vi ꝙ
ofcia debꝫ regulari t arbitrio boni viri
non aut sua hic ꝓpe voluntat̄ ut in
cle ꝙnunt de paradiso de v̄b si et l ff
de le ij et t c ꝛquisitoꝝ de sen ex

Rursus ex diuerso ꝛc

In ꝓcedenti ff dixit quōd aliquis pent
zem que vere adhuc usucapta non erat
hic aut̄ ecōtrario ff petitur res ꝙ u
sucapta non erat ut vult hic glo i Et
intellige cōt cum qui absens rei pu
blice aut t hostiū ptātē ofcitus fuit
et t rem ꝓpt̄ usucepit dat̄ t ānum
exactio desit abesse actio pretoria que
utilis ꝛscissoria appellatur qd̄ ex lond
habent t alijs ex iusta ca impedit̄ h
d usq; ad ff Item si quis t finitudem et
ꝓmitte ꝙ est iudicium ꝛscissorium Hic
sentiens c cum petitur restitutio in
tegrū officio iudicis aduersus obstina
tum usucaptoꝝ et ꝓscriptoꝝ de quo
dic plē per bar t l ab hostibus ff ꝙ
qd̄ simplic ff ex quibus ca ma Iudicio
ꝛscissorio c cum ff post restitutionē oēs
sam p̄t petit rem utilem sibi actione
restitutia tractat̄ hic et l fi c ex qui
bus ca ma et d ff ꝙ qd̄ sim̄ et l t ho
norarius v̄si ꝫ cum ꝛscissa ff de ac et
ob Et istud officiū iudicis per qd̄ ff
ex maior restitutionē ꝓplorat p̄t pe
ti t quadrēnij ānum l fi c de tpi
bus t inte rest ꝫ ꝛscissoria actio ꝛstitu
ta p̄t intentari t ānum utilem ut
d l in honorarius v̄lo ꝫ cum ꝛscissa
bus bar t d l fi ff ex quibus ca ma
Et limita qd̄ dicam t t ꝙa restitutione n
est hoc nomē ꝛscissoria ꝓpriū nomē
actionis ꝫ est adiectio qualitatis ad
p̄mam actionem sic ē actio de peculio
hijs actionibus ꝙbus adiūgit̄ ut hic t v̄
ꝛscissa et per bar t d l fi c ex q̄ ca ma
Et appellatur ꝛscissoria actio ab officio
iudicis ꝛscindente obstaculum
usucaptionis ꝛscindit̄ et sic ꝛscisso
officiū accipit̄ actiue et ꝛscissoria ac
tio inde ꝓgrediens accipit̄ passiue q
ista nōa verbalia ꝓpt̄ accipi t ut̄ ꝫ
significationē l fi ff de testis et l ij
ff de duobus rei ē utrobique per bar cō
pert ꝙ ista ꝛscissoria q̄n res alienas fit
ut usucapta q̄ fiunt ꝓpriet̄ therm̄ ꝓ
usucaptionem et rem petē iusti de eā
puta q̄ is possedit rem meā malā
duobus ānis t ꝓtra et ultrā ānos sic

ter absens ꝛ causa rei publice et perfecit
usumptionē trium post ꝯuersionem dñō
adhuc iudicem et munus quo talis fuit
absens causa rei pub. tanto tpōe Et ꝛ
eis absūtia vsuceptū talem rem tuē med
et eis usumptionē oplent ꝓpter eius ab
sentiam fiu ꝛpdict eam petē vnde im
plorat ipius iudicis officiū ut concedat
et cedat ni ꝛstitutionē oplentem et ea
reducat ad id tempus ꝛ quo erat absūtia
illa ut sic ni ꝛstituat utilem actionē q
prius erat data et nūc ꝓscripta Que ꝛ
tributa ex nūc eam petenti cont ipm pos
sidentem et ipam petit Et sic ꝓz q ꝛ cōd
libello ꝑt quis implorare officiū iudic
et ordinaliē intentare actionem v
tilem ꝛstituēd ut ꝛ sili no glo de pe
ti hr quam ꝛ intentat ordinaliter
testō inofficioso ꝓut ꝓcedatur ut ff de
inofficioso ꝛ glo mag ꝛ si ff de inoffi test
Et idem ꝛ iustinus quib quis dicit se sol
usse et cui non ꝛpetit quatre petit
absolui a iuramento qui absolutione
optenta eandē repetat iusmodi ut ff c
debitoribus de minorib ꝑt glo formam libel
li huius diuisim ſ ꝛ officio rescindente ꝓ se
et ꝛ actione ꝛscissoria per se et quic
tum simpliciter utroq ꝛ officio ꝛscindente
sic format Compeco coram vobis ꝛ et
dico q̄ fui absens cā rei publice vel stu
dij per biennium quo tpōe tutor talem
rem q̄ ante usumptionē meā erat u
sucepit ꝙre cum mea subueniant alīs
tibi petit ex vro officio dictum usump
tionem ꝛscindi et tempus absentie sibi
dicti et proinde me ad agendū admit
ti ac si dicta rei usumptio nō essꝫ In
rescissoria actio sic format ego contra
talem Et dico q̄ fui absens per biennii
causā rei publice quo tpōe dictus tutor
rem que mea erat ꝑ usucapionē
usucepit et q̄ obstaculū usucapionis ꝛ
sublatum per officiū vrm vel talis iu
dicis ꝙre petit ꝓ viam similem declarari
dictum rem ad me ꝙspectare ꝛ mei domi
nij vel quasi ex vro officio cum com
pelli ad relaturandum et ꝛstituend dictam
rem ad me ꝙspectare cum fructibus ꝛ officio
rescindente et actore ꝛscissoria sil sic fōre
dico q̄ this ꝛ mei absūtia cā rei pb ꝓ tm ꝛ
ꝓ hac usucepit tale rē q̄ mea erat ante usu
capionē ꝙre petit ex vro officio usumptio
nē ꝛscindi et ea ꝛscissa pronūciari et decla
rari dictam rem ad me ꝙspectare cum fructib sil
ꝙ Et dictum talem rem petit ad ꝛstituendū
dē rei cū fructib de mā huius ꝛscissorie
et eius libelli vide plē ꝓ nos ꝛ libelli sunt
similes Item de actore ꝛ rem ꝛscissoria et plē
ꝛ spē de ꝛ mte ꝛsti ſ Vnico ꝓ totū ſ
In tex ibi absens dicit gl In fuit absens

vel probabili vel voluntaria ut no ꝛ l si ff de
ꝛ mte rest Et dic q̄ hec actio hz locū ꝛ
petita restitutio per absentem tuē ꝙ
tertiaz fuit absens ut ꝛ dicit non potuit
rem dari ꝛstitutio cōtra eum l i et l
ait ꝓtor ſ deinde et l se ff ex q̄ eau ma
nu ꝛpellit a ꝛstitutione hz potuit ꝛtum
ꝑ ꝓscriptis l impetrari C de annali except
et ibi no ꝛ gl ꝓ et per hoc ꝛ l ut q̄ rei
publice tñ ff ex quib ca ma In tex ibi ꝛ
anni dic ſ ultrā ut ꝛ gl debz hec ꝛstitutio
iterata et sic durat anno vtili Et ꝛstitu
dens officium p restitutione tenenda
durat hodie ꝙdiemno anno ut l si C de
tē ꝛ mte ꝛsti qd̄ limita et intelligit ut di
cam ꝛ ꝛ q̄ ꝙstione Ite ꝛ tex ꝛ v nō re
pisse ꝛ ꝓ usucapta hꝛe ul usu nō capisse ſ
ꝛ effectū exequo dat restitutio l nō unde ff de
ꝛ mte rest In tex ibi ꝛ hostien pnde durā
non aptū ꝑt usucapē cū usucapio ꝓ
dat sine possione ut l sit possione ff de usu
cap ꝛ q̄ possidet possidē non ꝑt ut l si c
uenit ff de adult dicit hz gl ꝛ nō ꝓnte q̄
usucepit per suū ul filiū ꝛ ꝛc peculium
licet obstet si non ꝑt usucapē per se nec
per aliū l habeo ꝛ ſz cum ff de usucap
dic q̄ qui nō ꝑt usucapē ꝓ se vel nec di
lecta ꝙsone ut ꝛ ꝛc data pdi q̄ l sed ꝛpe
tidand ad l pe vel vicio rei ut q̄ ꝛ ꝛ
furtum l sequit ſ heres ff de usucap
minta ratione rei et ꝙsone ut ꝛ inde
et ꝛ madripio xpiano l i C ne inde xpiā
man Nec ꝑt usucapē per alium ut d ſ si
cum et ibi nō Circa ꝓmo quo ut ꝓ
tatur ista ꝛstitutio q̄ quia otime ꝛscissoria
ꝛscissoria actio dic q̄ officio iudicis q̄ ꝛsti
tutio minor et minor ꝓficiat ut fiat
officio iudic l si C de temp ꝛ mte rest
l q̄ si minor ſ ultrā ff de minō et hic ꝛ gl
ꝛ vō ꝛscissa aperta ꝛscissoria eo casu q̄ ꝛsti
tutio ꝛ aperta et ꝓ modicū tpōe dicit q̄
sit ꝛ l si C de tēp ꝛ mte ꝛsti Nec ob l ali
hostien ſ ſz q̄ simplē q̄ dic q̄ mīs mi
ꝛstituit de tpōe absentie ꝓtinus fluxit
ꝛ ꝓtinus q̄ tēp ꝓtinus corrodit tpōe absen
tie ut dicit ꝛ ꝛ sequē q̄ C ꝛo ꝓz ꝛ ꝙstum
tpōe quat ista ꝛstitutio dic q̄ ꝛ tpōe ꝛ q̄
ꝛ tpōe ad q̄ tpōe ꝛ q̄ ꝛ q̄drienniū ad
mitti hodie ut d l si C de tēpo q̄ ꝛ nec q̄
lesio tpōis fiat ꝓ tm tpōe q̄ntū ꝛ q̄drienniū
ul minori tpōe ut tenet gl ꝛ d l si et l duo
ff de ꝛ mte rest et l ſz et si ꝓ ꝓtore ſ quod
ff ex q̄ eā mul q̄ ad minori tpōe q̄drienniū fu
et lesus ut ꝛ ꝛc dicto ad appellandū vl ꝛ vno
die ad aplendā usucapionē ꝛ nō habet lo
cū q̄drienniū ad aperiendā ꝛstitutionē ſz ꝓpter
tersiaz et ꝓ modicū tpōe q̄d dr ad aperiēdā
sic similes ut dē ſ ſz q̄d simplē q̄d tpōe ꝛ
absentiū l nō cui ff ex q̄ eau ma dat ꝓtē
ꝛ illos ꝙ dicit vel illā diem restitutionis

Et hic causa petitionis restitutionis potest
dimitti quadriennio ut de minori de t intex
resti ff die p ubi loquitur t ecclia que semper
fungit loco minoris ut t c i de m mte
resti t vi determinatum e si quadriennii
integrum ad repetend restitutionem lesio
nis tpis ee minoris quadriennij ut dcm de
minori fin leg t dco ff ff si qd simplic tempus
aut ad qd debz fieri restitutio est tempus
absentie et lesionis et tantum minus quatu
fluxit in petita post modicum tempus ut
dco ff ff si qd vii si fiunt lesiones t una die ad
unam tm diem fiat restitutio et sic post
interpositionem et modicum tempus fiunt negli
gentis et se abstinuit ut illa dies laboret
sibi imputet qz t michilo restituetur ut
dicit glo t dco ff quot qz tempus quo effica
citer petit potuit contrahi tempus absentie
et sibi imputat ut dicit glo ff t dco ff
ff qd et qd dicit p de tpe restituendo t qo
fiunt lesi propter absentia Idem si fiunt lesi
t possione uel usufructu uel t alia re ut
ad illam fiat restitutio qz qd absolute lesio
illud idem restituit restitutio l p si minor
dicit hic t d ff ff qd C Quero ex quo
tpe oportet istam restitutionem et an sit natura
uel datiua dic si dicimus uel usucapte est
sublatum ipo iure ut t usucaptione trie
nij ut l ff C ex qua causa hic non co
petit restitutionem gestam et tutor est da
tiua ut d l t honorarius vel ff ff cum resti
tua ff de act et ob Si aut dicimus non est
sublatum ipo iure ut t usucaptione temp
immobilium et personalium actionum tutor co
petit ante restitutionem efficaciter et post
restitutionem efficaciter et tutor erit natura
ut t l ab hostibus C quibus non ob pscp
tionem de quo dic per hic t d l ff C ex
quibus causis ff ff quando tpis durabit
hec restitutio i prima actio et petere dic
qd durat ano utili ut hic quere glo t ibi
dicunt qd intellige si tanto tpis uel ma
iori oportet lesio Si aut minus tempus resti
tutionis qz minori tpis oportet lesio ut dicit
glo t d l dicunt et dco ff quod si pro eo
ff ad vellei facit l ante prin ff ff si quidam
ff que t firmiter credi que dicentia ff petrus
hic pro eo natorum primum actionis ut dco
ff ff si pro eo C Quero an restitutio petitio
nis per litem contestatam sit annalis ut hic et dco ff ff si restitutio tamen
ff petunt per litem contestatam sicut alie actiones
dco l ff C de pscrip xxx an Secundo t affir
mo resolvendum per qd queritur restitutio
qz tale iudicium debet terminari et finiri in
quadriennio etiamsi non petunt per litem
contestatam d l ff C de tempo et no per glo t
C Tertio pretorio ff ff quod ff ex qua causa ma
pertinet restitutionem petitionis et tutor est da
tiua uel t rem uel t
persona dic si prima actio erat realis et sibi

ista qz non t nova actio restituta sed prima
ua utili restituta uel si prima erat rei ver
mihi dicet rei vendicatio restituta ut hic
t glo t vio restituta Ista uerba finitis restitu
tionis limitat supra de electionis de emuli t
prouain ut hic et dco vi ff cum restituta si
aut etiamsi mutatio nois t creationis ppter
singularem dignitatem sibi attributam de
quo per gl t plenius vi li C glo restitutio fiunt petita et gesta post tempus
quod petere et agere debebat aut tenuit di
cit hic dicens q non qz iste restitutiones
ge mis qd agredientur et ideo restituendo
ut t dco ff ff cum restituta sicut nec tem
sinat ipso iure lata super excusatione pro
tempore ad deliberandum l sicut oportet ff
assequens ff de exceptio tri et sicut non te
net sinat lata pro tribunali ppetuandum C de
iudi et de hac ffatione vide per hic t de
uinea de rest m mte ff in glo uo rei pub
lice dic no ex hac glo q respublica roma
norum et aliarum ciuitatum et municipiorum vel villarum que habet multitudinem
hominum et regitur per suos admissi atorum
quemadmodum quo ad credendum restituti
cauendum tam absentium ut l respublica ex
quibus cau t pro ma et per l empublicam
C de mu rei pub li xi et utrobique per hic
ff in glo t vio uel t hostium qui ppter di
cam hostes et qui t bello capti efficiun
seruu et res efficiantur capientium et q
lib dimittantur dic ut dicit l hostes ff de
captiuis ff in glo t vio pendente no ff mod
acquirit hec nomina pendet qualit aut co
sistens t pendet hostium possit usucapi dic
supra tex t vio hostium pendet ff in glo t
vio In ciuitate No ex hac gl q absens
absentem restituit qz qui ff ff duo patrui
priuilegium pferet alie qui erat de dam
nificando et idem t duobus minoribus ff
quorum uno petit restitui t inter aduersa
aliis ut l uerum ff ff si ff de minor Et si
unus priuilegiatus utrum priuilegio suo cons
alium patrui priuilegiatum dic per dor t
aut quas actiones C de sa sanc eccle
Item qui qs dicit deseruire alicui cui
rei publice dicit hic glo cum domui re
dijt uel redire potuit subsidi et post
modicum tempus qd dicit intrusione quo
sibi valet p absente ut dco ff ff si qd sim
pliciter Item qd si usucaptio e completa
t pena an detur restitutio dicit glo
q sic de quo dic e t ca ffatione t glo t
vio annis C Nota ex glo q annus cossis
tit ex trecentis lxv diebus subsidi et
sex horis que t quatuor anni restituit
unum diem naturalem et addit februa
rio et facit annum bissextilem de quo
per glo ee promitte de pdibus nouis et
libris t l cum hisperis ff de ver sig et p

glo & dictum vi libri Item q̃ dicit⁹ Annus v
nl̃ et an hodie sit cotroversy per quadrienn
ium introductum per l si C de tẽpo ī
rẽ rest dic ut hic ī glo qz Annus vtilis
et dies utiles quibꝰ habet² iudic actor²
et rei l i C de diuer et tempo ꝓscript
ubi est silr̃ glo Item quadriennū cōtinu
um corrigit animū solum ī restitutionib⁹
ī integr̃ petendā et non ī alijs ut cō
cludit hic gl̃ In glo ī vº rest⁹ hec
glo ostendit q restitut⁹ minorꝫ cōue
nit officio iudicis ad similitudinē rest
tutionis minorꝫ Item q rescissoria nō
est ꝓprie nomen actionis Item q non
appetit effectꝰ ante restitutionem con
cessam de quibꝰ ollim dixi & in prec-
ssionib⁹

Item si quis Alienata per cre
ditorem ī fraudem creditor⁹ execussis bonis debitoris
sic reuocant² ac si alienata non fuisset
per pauliana actione h d usq; ad ꝙ
Item seruiana In text ubi rem suam ꝙ
corpalem et incorporalem qz ex⁹ corpa
lia ut libertinus reuocant² et qd ꝙ
rit tradiderit dic nisi qui si tradide
rit ut eum apprehendat corpalr l i
§ et in ex l qui ī fraū ff de hijs q in
fraud cre Item ubi ī possit i possidere
usq; non tamen de re ipa possidebat
creditores ipso alienationis qz tūc ha
berent pignus ꝓtorū et agerent vtro
thecarium et ex⁹ reuocatoria et sic simil
queritur qui licet una sit personal alia
realis ff de pigno actiõ l non est mir
q̃ sciendum sm dr Item ubi traditio
non ex⁹ i traditionis habita pro non
facta quo ad officiū sm ya hic Item
ubi mad fisse i perinde hꝫ ac si aliena
ta non essẽt ut magis similitudinē notat
q nisi permutatꝫ ut B ex⁹ alie et
C aurꝫ sm dr Et p euidentia et in
tellectū huius q̃ ponitur sm glo magr h̃
et gl̃ l i C si quid ī fraū pa quod ste
actiones reuocande s pauliana optetꝫ
ꝓmo pauliana creditor⁹ classiana
vtrꝫ vñ ffa pa pa ex⁹ clas vero dr
vtrꝫ ffa i fauiana optet pa i pa
mo pa i pauliana optet ex⁹ i ex⁹
ditor⁹ et est q̃ s actio ī fraū optet⁹
simplr̃ creditor⁹ et ista dat⁹ ex⁹ ad ꝓ
corpalia et sic ferit Joh ī Arbore e cel
lulas de istis duab⁹ actionib⁹ et ita te
net doc licet glo mō teneat q actio
ī fraū et pauliana sit ī eadem actione
gnosatra a paulo ītentore de quo p
bat ī l ac ī fraū ff de hijs q ī fraud cre
et d l i C si quid ī fraū pa Et sic pz
q̃ ista actio pauliana d̃ quid nomē
actionis et hoc tenz gl̃ et dr p l inde

§ ītentia ff de usur⁹ licet gl̃ magna hic
teneat oppositum Et licet iste actio po
natur⁹ mīt actiones reales ꝓtorias tamē
ī personal̃ q̃ tollit hoc ꝓter similitudi
nem quam habz cum superiorib⁹ sm glo
pe hic ī vsi q̃ ꝓto quare et dicunt ī ī ꝓ
positione sic esse per ēsequentiā reuocat² rei
ussumpta non esse ita per istas reuocato
rias ēuocatur rei alienata ī fraud cre
et habetur pernde ac si alienata nō
esset sm dr Et habz locum iste pauliana
si debitor mer fraudulent alienauit et
distribuit bona sua et sic non sufficiat vñ
michi satisfiat vnde agere debeo ꝓmo ō
cēt et ipm si apparent ꝓdicari me ī pos
sessionem bonorū eiꝰ ex⁹ mittend ut hic
ī glo ī vº ꝓsidij et ī tex ī vº possionis
i possidere usq; ut l i C de hijs q̃ ī fraū cre
et deinde debeo fieri executionem super
bonorū quo fīo simr reperitur hꝫ pos
sum facere detineri ī carcere ut dicit gl̃ q̃
pe textū ibi ī vº In cuius auct et non li
beratur credendo bonis eius fraudi cre ut
l si ff si quis non alibi ff de hijs q̃ ī fraū
cre licet al̃ debitor credendo bonis liberꝫ
a pena carcer⁹ ut l cui⁹ C quis vo cred
post Item si ꝙd accidat hic debitor fraū
dulenter executetur usq; ad penam et sic
cutum licet al̃ executat⁹ saltem ī quātū
pt fieri ut dicit glo ī d ꝙ si nel si
nolo fieri executionem ī personā eius
qz ī bonis alienatis ī fraudē ī quibꝰ ill
pt simul lata contr debitorē execution
mandatū nisi pr̃ fuit reuocatione nisi
fuisset legatarius ut l ult C qui ī pos
possionem et ibi per hanc ff ut ī post
legat debeo agere pauli contra eū cui
res ī rem sunt alienate et narrare in
libello q vere talis erat debitor mer
ex tali cā et sunt michi redemptate
ad tantum quantum et petere primo
cum per iudicē dem̃ ꝓtractum ī fraudi
et hoc pro nom fīo et rem ꝓto non
tradita hoc ī bonis debitor⁹ inuadisse
et cum cogi et apelli ad restitutionem
et relaxationē dē rei nel eius estima
tionis si non extet Cuius quidem libel
li forma hec ē ago contr̃ tertiū et dico
q̃ quod debitor mer erat ī tenutu ff
tenute et q ipe quod alienauit et tra
didit dē tertio eminuit per fraudem
ī fraudem meam ne possem assequi m
debitum talia bona sua posita ī tali
loco Item q dicto quod sunt michi de
negatū nel cont⁹ cum ītromissū sim
missū ī possionem bonorū eius q̃ ad quid
tenetur dicti debiti non sufficiunt q̃re
peto dictum alienationē nel donationē
pnūciari et declarari fraudē fore ī fraudē
mei et ipm̃ annullari et retractari et

me mihi ī possionem dictarum rerum p
inde ac si semper mansissent ī bonis de
bitoris et hoc executione sue uel te mit
ti ī eis bonis multi necesse In primo ar
rerum alienatu a liberto ī fraudem
ne primo habeat lēgitimam quam debet
habere qñ libertus cum liberis et ē mul
tor centenario ut ff de fide lib s sed
mīa et ibi dñi sic formant Ego cui
talē q possidet talē fundū ī tales fines q
tunc talis libertus michi sibi alienauit ī
fraudē mea ut me priuaret et exclu
deret a tercia parte bonorū michi debitū ī
bonis suis p lēgitima mea quare peto p
nūciari et declarari dictum vendicionis
fieri ī fraudem meam et ipam ī
nullam et inanem et dictam rem michi
p ī parte p rationis p fructibus et oīm
rebus eam tradi et assignari p lēgitima mī
debita et eis pte perinde ac si res per
mansissent ī bonis dicti liberti et nō p
emptor hz elidendum an velit res retri
nere vel supplendo pretiū an velit re
stituere recepto pretio qđ soluit l i s si
quis ī fraudem ff si quid ī fraudem pa Et
hec differt ab emptore rem alienatam in
fraudem creditoris cui non restituit p
eam l si debitor ff de hijs q ī fraud credi
et hoc est ratio qz primo erat de luco
cupiendo et creditor de damno vitan
do sm gl ī d s si quis ī fraudem et hoc
verū p non restituit pretiū nisi extat
ī bonis debitoris ut d l si debitor uel e
res empta p pretio qz hoc casu pretiū succ
edit loco rei ut l qz debitum et ibi p
glo et bar ff de hijs qui ī fraud credi
addit et alij duas res reuocatorias
siue dictum fraudatorium qđ ee datur
creditoribus l pupilli debitor ff de solut
Item utile clausiand que datur filio
arrogato l si ff si quis ī fraud pa et de
forma libelloꝝ ī istis reuocatoriis vi
de plē per Rosse ī ti si debitor alienat
ī fraud cre cum q sequē ti et ī sing p
rebus est Quero primo cui dolus debet
probari ad hoc ut res alienata ī fraud
dem possit reuocari dic ut hic ī glo i
qz ī titulo onerose debet probari dolus
trusiz vere uel presumptus sz ī titulo lu
crativo sufficit probari dolus alienantis
l p C de hijs qui ī fraud cre ff Quo
modo autē probatur fraus debitoris dic p
bar ī l si quis cum sciret ff de hijs q
ī fraud cre s probando qz sciebat se hijs
creditoribus et alijs scias probat quātū ad
hoc corpus q generaliter nisi probatur cū sic
creditores ī suo l qđ ff ad velley
Item probando s q sciebat bona sua non
sufficere qz nemo presumit ignorare vi
res sua patrimonij ut ī auc sz cū testor

plē notat C ad l fil fuerit l in fraud cre
ff qui et a quibus Item probando aliquā
de comer s notatis per bar ī l post q
tractum de donat Quero an iste ac
tiones reuocatorie sint personales uel
reales dic q personales l i s hec actio
ff si quid ī fraud pa Sz hic ponit int
reales qui sunt accommodatum cum eis
ut hic ī gl magna et ē dixi ff Sz an sit
ī rem scripte ut debitor contra quemlibz
possessorē dic q dant cui malefides pos
sessor l qui a debitore a strauo sensit ff
e et ī gl l tenet s i ff si quid ī fraud
pa Sz non datur cui bona fide pos
sidenti titulo oneroso ut d l qui a
debitore et ī glo l ayt pretor s si q
priatis ff qui ī fraud cre Item 3o q
ro vtrum iste reuocatorie sint perpetue
uel temporales dic ut hic ī glo ī vo
perpetuitatem qz ī eo qđ pertinent ad eū
cui ē res alienata sūt perpetue et alioꝝ
temporales et operatur solum ī actiū vtilem
l ayt pretor s pe ff de hijs q ī fraud cre
et intelligo ut ibi per bar s ī eo q ex
tor dedit minꝰ iusto precio rei Et a q
tpe tenetur iste annus dic q a die alie
nationis bonorū ut l ayt pretor s annꝰ
et l qui aut s si ff de hijs q ī fraud

et l fi C e subaudi et sic l annꝰ
erit utilis quo ad tertium ut non curet
creditor donec sciuerit alienationem
fraudulentam ī fraudem et exponendi facultā
tem et etiam q quo ad progressum l i c
de dui tpibꝰ et temp prescrip Quero sz
unde nascant iste actiones reuocatorie dic
ut hic ī gl magna ī g sz unde queritur et
ibi dicam Quero an fructus venient
ī illis reuocatoriis dic q fructus qui cohe
rebant rei alienate Item qui percepti sūt
post litem contestatam venient restituendi
una cum re sz fructus medij tpis qui fu
erunt sine post alienationem et percepti
an lis contest non venerunt qz nisi fuerit
de bonis debitoris l si s non solum et
s fructus ff que ī fraud Et hebetur gra
fructuum gratia fructuum fructus l ayt pretor s
per hanc actionem res ff e ti Et eadem
distinctio fructuum restituendorum servat
ī fraudatis qđ dat primo licet etiam
notetur per glo ī l ij ff si quid ī fraud
pa et ē dixi Sz ī reuocatoria qđ datur
creditori excludit creditor si an lis qz
questus affectat non possessi l ayt pretor
s illud certe et ibi g ff de hijs q ī fraud
credi et est ratio qz primo datur rei vin
dicatio ei si emptor fraudem non per
petrauit ideo solum ante litem qz ali
ter re pe et intelligo hi g pe ī fi ff ad
si pe alienauit an bona sua an mor
Item quam ne filius habeat legitimam an

debetur revocatoria filio p̄ sic bar. t l. ij ff si quis a ꝑnte fuit manumiss⁹ et cum eo heredit hoſt⁹ t c. Rursus teñ op positum per dam̄ l. ij ff si quis a ꝑnte Et adde per bar. t l. hēditatum ff. ex glo cau. t pos. ca. ubi ponit cautelam per quā pnt ꝑuare filios legīma dicit ꝙ faciendum non ē ad euitandū testis inimicam q̄ ꝙ filiū velit exheredare et pauperē ꝛstituē aliū q̄rat assultu rem p̄ aug⁹m ut dicit glo. t l. si quis ad declinandā C. de epis. et cle. in glo. ij t ij⁰ t fraudem hꝫ glo. dixit⁹ t dicit ꝑtes p̄mo tractat cui⁹ dolus debz ꝑbari t iste revocatorius et de hꝫ dixi 6 t p̄ma q̄stione q̄ t alienatione fēd titulo lucrativo fit revocatoria indistincte si sequatur eventꝰ l. qui aut ff. soluto et l. nēmo ff. de his qui t fraud. Sz t alienatione fēd titulo oneroso si ītervenerit fraus alienatio cū non noceat ei t ꝙ est fēd alienatio l. qui aut ff. hoc edictum et l. ayt ꝑtor ff. ꝙ ayt ff. de his qui t fraud. Aut intervenerit fraus t utroq; et tūc nocet ei et fit revocatio l. i. et l. ayt ꝑtor t p̄ii. q. de quo dic per dd. hic t distinctione magna 12⁰ glo t 3io et de hac fraude tractat q̄m p̄sūatur fraus et eventꝰ et q̄n sufficit solꝰ eventꝰ tam ītervenus ꝙ t ultrā volū tate de p̄mo tetigi 6 Dum dixi q̄d ꝑbetur fraus alienantis de quo dic per bar. t l. post contractum ff. de dona. ubi ponit quēctuarius de dolo p̄sūpto 2d 2m dicit ꝙ t alienatione in contractu ītervenus ex titulo lucrativo sufficit solꝰ eventꝰ ff. ꝙ bona debitor⁹ non sufficiant creditoribꝰ ded ff. silē Sz t in oneroso requirit⁹ fraus ad rem ded ff. hoc edictū Sz t ultrā voluntate q̄ legunt⁹ rel⁹ ul' libertates t fraudem creditoris sufficit solꝰ adueniēs preteritꝰ t libertatibꝰ di rectis ubi requirit⁹ ff. fraus et eventus ut dicit glo. Est enim fraus dirē li bertatis ꝙ licet alie res alienate titulo lucrativo reuocent⁹ indistincte ut 6 dixi cum dicta libertas non revocatur ni utrumq; ītervenit l. si quis cum hoc aet ff. de his q̄ t fraud. cre. In glo mg. super. vio potē dic hic gl' dixit⁹ t ꝙ ꝑtes p̄mo fuit quot sūt revocatorie et q̄d est nomē actoris de qua tractat⁹ t isto ff. et ad quid detur et cont. quid det⁹ 2o t visi Sz quero q̄re fuit q̄re hec sint revocatorie cum sic personales ac tiones ponātur inter realēs et de hiis duobꝰ dixi 6 et ꝙ gl' dicit de p̄mo non ꝛstituendo dic ut dixi 6 post formas libellorū 3o glo. t visi Sz unde oritur⁹ fuit unde oriant⁹ iste actiones revocato rie dicat ꝙ ex quasi maleficio q̄n interest sit dolus utriusq; et quare non ex ma leficio cum dolꝰ sit ſpēs maleficij l. finu dem ff. de re iur. Et no glo. t p̄n. 6 de ob. que ex quasi delic. dicit dr. ꝙ vela mento quicto operatur ut nō dicat⁹ verum maleficiū Sz quasi q̄n aut fuit dolꝰ t alienante tūc dicit glo. oriri⁹ ex q̄si contractu Et quare non ex vero tractu dicit dr. q̄ emens nichil debet ded cum venditore agente Sz t q̄ cum corpō ꝙ cum eo debitore vel sup. re ꝙ creditorem adiuncta teneatur ex q̄si ex tractu Sz Ju. bu. dicit ꝙ iste actiones re uocatorie oriūtur ex variis figuris edic sicut medē q̄d ut no. gl. 6 c. t vio alijs quibusdā t fi. C. glo. t vio sed nūqd an reus quēnꝰ offerendo debitū suū creditori possit eum excludē et rem reti nere et de hoc dic 6 t vi. q Quero q̄d habeat ꝑbare agens revocatoria dic sm bal. t l. ignion ff. de his q̄ t fraud. cre. ꝙ debz ꝑbare ea q̄ ꝑbaret si ypothecaria agere. Videlicet se esse creditorem et q̄ t bonꝰ debitoris fuisse l. aū aiū ff. de ꝑba Sz nūquid revocatoria et ypothecaria sil' debent eodem libello ꝓpon. dic ꝙ sic et sic actio realis et ꝑsonal' ponit cumu lari cont. eundem t aūt de fideiuss. Sz si neq; visi p̄ius cum coll. i. precedit enī ex diuersis causis s. ypothecaria q̄ rei est obligata et revocat⁹ q̄ t fraudem alienā et ideo licet prudicetur t ꝑsonalis non ē alienata t fraudem non tollit⁹ ypo thecaria et ego licet p̄ncipietur t multi non ē ypothecaria non tollit⁹ revocato ria ꝑsonal' cum de hoc et l. ostante s. la tum ff. de except. rei iudi. Sed si p̄ncipietur actorem non ē creditorem q̄ tūc t utroq; obstat exceptio rei iudi. et l. si duo p̄ncipium visi idem Julianus ff. de iur. iurā. sūt dr. Et adde ꝙ non solum con mittit⁹ fraus aduersus creditores p̄sentes Sz et futuros ut t glo. t aūt Sz ut nanq; C. de donat. ante nup. et l. qui testim. ff. de ꝑba. et ib datur revocatoria sm bar. t l. ayt ꝑtor ff. in fi. demū ff. de his q̄ t fraud. cre. ffraus aūt ꝑbatur per ꝑbabiles ꝛiectiuos ut t bonꝰ tex. t c. ij. de rem. li. vi. Et ideo si p̄n intendēs maritare filiā maie uolēs sibi prudere aduersus fortunā ꝓcula emancipet filiū et donat aut bo na sua filio emancipato uel ei naturali tm q̄d p̄t ut t tex. notabilis t l. ded ff. de his q̄ t fraud. dix. Et deinde manus ꝓpt licet t mari cum ꝓpinquis alie nis potuerit tal' donatio a creditoribꝰ re uocari tāq; fēd t fraudē futurorū credi torū et filiū potuit revocari

alienationē amisit

maleficium de quo per bar ⁊ l. post contū
tum ff de donat

Item seruiana dñs fundi ul
dom agit p
reb colon uel mslm filn de nr tñcte
obligati actione seruiana Alij uero cre
dit p reb filn obligat agit quasi ser
uianā que ypothecaꝝ appellatur ly d usq
ad ꝙ Inter pigno Nota ꝙ si quis lo
cat domū uel pdiū dño mercēd et il
lata a colono uel inquilino st tacite ob
ligata locatori p pensiōe et de
teriorationē dom uel predy ut ly et
l. ctr nr C locati et l. si nō inducta C
⁊ quib⁹ cau pig tac ꝑ unde si quo ca
su possit rem illatam et inuentariū
pueniat ad aliū et locator p pēsione
et declaratiōe rei non possit assequi nis
sui a inductore uel ⁊ eis bonis pt agē
seruiana ymo possit rem talē reperta
aliū possione adiudicare loco pignor ꝛc
tnēdam donec de pensione uel deterio
ratione sibi locate fuit integre satisfactū
que actio seruiana ut apparet plene st
nāta p̄mo ꝙ obtinēs locatōr p̄cedat ut
hic et ⁊ utrib⁹ b all 2o ꝙ ille reb fuerit
inuecte uel illate ⁊ domū uel pdiū ut d
l. et ⁊ ea plene ff ⁊ quo cau pig et l. st
ꝙ ff de pact 3o ꝙ locator hoc seruare
illa inuecta illatā ee ꝙd est uerū ⁊ pdicto
inquilino locato non ⁊ urbano ut d l. ctr
nr C locati et d l. et ⁊ ea ff ⁊ quib⁹ ca
pig et diuersitatis ratio ē quare nīgis
⁊ rusticꝰ reseruat sciat locatores ꝙ ⁊ urbanis
ut hic ⁊ gl ly. ꝙ ⁊ rusticis fm rusticitatis
ois palam hnt non cui nocuit rusti
ci nisi colē et arare et silua cultu et ag⁹
q sine cord dedecore popularj pōt non
ꝯ aud² tumultū pecuniarū et rerum
ꝑciosarum recondē ut d l. ctr nr ⁊ gl
qd ⁊ ⁊ aduersus urbanis ꝙ pōt hic
ꝑciosa et multa alia q popularj uolūt
ꝙ non est honestū pompa ꝑcē ducis
et rei familiar pauperiem detegē C q
et ibi gl ꝙ ꝑ debe² l. ij li. x. 2o inquit²
ꝙ ille reb fuerit illate eo ānō ⁊ re loca
ti ut ibi sint ꝑtice l. q dū durat loca
tio sine inductor habeat ⁊ re locatū Dec
cuit si sint tuecte ad tempꝰ ut sepe fa
cuit mercatores qui merces inferūt do
mui uendat² ut hic ⁊ glo ij ⁊ fi et l. debi
tor 2o inquit² ꝙ inductor habeat tale
ius ⁊ rebus tuectis ut possit illas obuios
ab fuge l. ctr obligare l. q filios ⁊ fi C
q reb pig obli pōt ut q sit dñs uel qsi
dñs cui dare² publicā l. si ab eo ff de
pigno Nam si aliena res non pōt expōs
se obligare l. ij et l. si pdiū C si res ali
ena sit ita uer tacite reb alienis ⁊
tectis ⁊ rem inductam obligabit² nisi dñs

assentat ut tenz gl in l Item q² ff de pac
vel fraudulent dissimulat q² l si sine C
ad velleiū 6o requirit² ꝙ reb sit talis ꝙ
possit obligari ut q² non sit homo liber
q non pōt retineri p debito l obses C
de ac et ob qd est uerum ⁊ pacto
ſ3 actio publica sic fm bar ⁊ l. tutio ſ
vl ff de condi et demon Item p obside
retineri pōt liber hō ut C eo Papto de
uenat² nec tūc pōt testari tal obses
l. obses ff de testa qd ē uerū qz ē datꝰ
obses a populo romano ab hostibꝰ
vl ego Si uult ab una ciuitate alteri de
tur qd hodie usu patrum ē fm glo
⁊ l. ij C de pactis q filios distrauerit an
possit testari tenz an de peri et bal
ꝙ sic A ḡnio sensit d l. obses 1o requirit²
ꝙ talis reb qui ō ꝙs ⁊ sine ea sit visus ob
ligatus sed si spōnte non fuisset obli
gatus q² talis non ueniret ⁊ gnāli
obligatione ff de pigno et l. i C q reb
pig obli pōt Et ideo pecunia quā q
recepit mutuo non intellig² obligata
q² capies Volt eam posse queri ē si
ob usus sibi nec a scolari libri sint q
scolaris habz ⁊ cotidiano usu intelligi
tur obligati ut tenuit Richar malūbi
et fran tagm per deū una Et adde qd
nō bar ⁊ d l. i C que reb pig et Jo an
⁊ C m gnāli de re nr li vi d 2o requit²
ꝙ ⁊ locatione sit pactum certum sic in
uendicione al esse societas uel ḡtus
tuendi ut ḡ de loca ⁊ pōt et ff loca
⁊ l. ij Nam me² dñs et colonū pecu
uiū dicit² ḡtracta societas ideo me² eos
non agi² ex locato et inducto ſ3 p socio
ff p socio l. cum duobꝰ Sed si decimda
et ideo tūc datur seruiana fm Bofre
ſ3 gl hic et dy tenet ꝙ idem ⁊ colono
ꝑcuario quātum ad seruianā q² erūt
ḡtracti inquātū equparant² ḡtractibꝰ
tuendi quibꝰ assimilatur licet quo ad
alia sit dicd me² colonū tuendi colligi
ut mercede ⁊ gnāli ḡstituta ut no ⁊ l
si apes ſ2 l. ff de furt et ibi per bar
Nemo requirit² ut detur seruiana ul
quasi seruiana ꝙ reb possideatur a eo
q² cum sit actio real l pignoris C de
pigno mentā² ymo possessorem l vnica
C de alie iudi mu cau Jo requirit²
ꝙ inductor sit maior nam si sit minor
ut pupillꝰ tūc sic non pōt ea reb
alienari uel obligari sine decreto et
assensu tutoris ita nec potuit tacite
inducē ut glo ⁊ l. Item q² ff de furt Nō
go tacite obligabit² bona scolaris mi
noris domui inducē licet ipe obligauit²
psonaliter ex inducto nec petit restitui
aduersus talem obligationē cū sit ius
me² q² l non videt² C de ⁊ mte rei

mino ſm̃ hoſſ̃ Q̃ſ quero que eſt dñ̃
inter colonum et tñm̃ glo ꝙ dicit
ꝙ colonꝰ t villa et mſ̃lmꝰ t urbe ꝙ
non eſt verum q̃ non loco ſ̃ qualitate
diſcernitur prediū urbanum a ruſtico
l urbana predia et ibi glo ff de v̄ ſignꝝ
et ideo ql poſuit vitruuius c de ſeruitu
ſ̃ p̃dior ſ ꝙ colonꝰ eſt t predio ruſtico
et tñm̃ t urbano ſiue ſit t villa
ſiue t urbe Item quare appellat̃ ſeruiana
dicit glo hic t v̄o quaſi q̃ a
ſeruando dicta ē q̃ per eam obſeruat̃
creditor ne debit̃ ſim̃ du Q̃ſ per dict̃
a ſeruiendo q̃ deſeruit et aſſedit tñ
adꝛeſſoꝛa principalib⁹ et obligationib⁹
p̃ſonalib⁹ ut t plus ff̃ ſ̃ terre uel
dic ꝙ a ſeruis p̃tore introducta ē ſicꝫ
publiciana a publio ut c ſ̃ Q̃ſ iſte
Item q̃o que dñ̃ ſit inter ſaluianꝫ
et ſaluianꝫ interdictꝫ dic ut hic t glo
t v̄o ꝯſi et ff de interdic ſ̃ adipiſcenda
et c de ſaluiano int̃ l. t. Nam ſaluia
nꝫ eſt poſſeſſoꝝ et dat̃ locatoꝝ et c̃
ſm̃ hoc
t d. l. ff de ſaluiano interdicto Q̃ſ ſal
uiana ē iudicꝫ pretoꝝ Item t ſaluia
no int̃ ſufficit creditoꝝ plaire debi
toꝝ poſſediſſe t̃ꝑ obligatoꝝ ſi debet
plaire debitoꝝ fuiſſe dñm̃ uel q̃ſi ut
ſuꝰ habuiſſe ꝙ potuiſſ̃ rem a poſſeſſo
uendicare ut dixi c t anto requiſito de
quo dic per cy et hoc t l. cum rem c ſi
alie res pig̃ da ſit Ad id aut̃ qđ c to
nuit hoſ de ſcolare minoꝝ dñm̃ ē
ducẽte ꝙ ei bona tacite tacite obligẽ
Jo. fi tenz oppoſitꝫ per dñm̃ l. non ut
c de t inte reſti et q̃ ſic h̄ minoꝝ ſtu
dens eſſ̃ filiuſſa p bona p̃ſ̃ t ſeruiendo
t dom̃ ꝯducti tacite obligare q̃ nũ
q̃ ipſe q̃ſ p̃ de facto voluntate ſtat in
ſtudio obligare videt̃ per l. ſi longꝰ
cum ibi notat̃ ff de iudic et l. mate
doniam C ad maced et l. ſi filiuſſ̃ via
ticum ff ſi cer pe dicit ec ꝙ licet bona
minoꝝ tacita t dom̃ a minore ꝯdu
cente non obligent̃ effectualit̃ ut det̃
ſeruiana cont̃ poſſeſſoꝝ tñ ſi poſſedit
locatoꝝ potit nũ ratione qualitꝰ t uti
litatem quer⁹ c l pupillorum ſ̃ pe
ff de reb⁹ cred et l. ē dicit ff t quib⁹
ca pig tac ytralyt Et qđ dixi de filio ſtu
dente idē dic de filio mercante de no
ſtitate p̃ſ̃ et dom̃ ꝯducẽte p mer
cancijs ꝛecondendis ut bona p̃ſ̃ illatꝫ
t domo tacite obligent̃ p̃ꝑ poſſeſſo
per l. ſi pupillꝰ c ad mace q̃ heredes
eius videt̃ heredē eius nutria ad illud l. ad
rem mobilē et l. ad legatꝫ ff de pecu
et t ꝛe mut cum qđ h. l. dicꝫ aliter ſi
ſine voluntate p̃ſ̃ t l. dñm̃ t ſi ff quo

uſſit Q̃ quero quid habeat agẽ voleꝫ ſic
tare ſeruianꝫ Dic ꝙ p̃mo debz ꝑcutẽ pa
tꝛem debitoꝛem et eius bona et eo ꝛe
perto non ſoluendo debz agẽ cont̃ poſ
ſeſſoꝛem bonoꝝ eiꝰ uel t̃quilinꝰ et
nazare t libello contractꝫ locatoꝛis ẽ
ſeñ et ꝙ illa ꝛes quam petit fuit tenꝰ
ta t ꝛe locatꝛi et ſic eſt tacite obligata
et habz mꝰ t ea et ille quietꝰ ea tenz
et poſſidet et ꝯductoꝛ ꝛeuſſꝰ ꝛeſpon
dit ſoluendo et ꝓpter hoc petit poſſe
ꝛem dicte ꝛei ꝯpelli ad eius reſtitutionem
et ipſam ꝛem dimitte et relaxari dño lo
catoꝛi quo ſciente dñs ꝛes fuit illata
et hoc ultimꝰ precdit t locatione ſue
dꝫ ruſtici ſcꝫ ibi locatione urbani q̃
non reperit̃ ſecd dñi ſtorma aut̃ libel
li t hanc ſeruianam ē Ego cont̃ tacui et
dico ꝙ locatꝰ domꝰ meꝰ talem gra
ꝫ x t anno uſꝫ ad tantum tempꝰ et ꝙ
dict⁹ grad⁹ intulit tales et tales ꝛes q̃
dict⁹ tacꝫ tenz et occupat q̃ ꝛes erant
et ſ̃ michi obligate pro dicta poſſeſſ̃
dicte q̃ntitatꝫ quam non potui nec
poſſim ꝯſequi uel habere a dño ſuo
ꝯductoꝛe uel t eius bonis quare peto
dictum tacꝫ ꝯdemnari ad dimittend
tradendum uel relaxandum mi dictas
ꝛes ſeu penſiones dictarum ꝛeꝝ t ea
pignoꝛis ratione dari donec de dicta pen
ſione fuit michi integre ſolutꝫ et
ſatisfactum de quo vide t ſ̃ de loca ſ̃
poſſeſſ̃ viſi priore et per hoſtie t ti de
ac ſeruiana

Inter pignus ypothecam ſpe
tat tam p ꝛe
pignoratam q̃ ypothecata et pignꝰ ff̃
eſt t ꝛe mobili al' ypothecata ſtatui
h. d uſꝫ ad ſ̃ t perſonã Nota hic
dꝫ int̃ pignꝰ et ypothecam et ibi
actionem pignoratitiam et ypothecã
nam Nam inter pignꝰ et ypothecam ſ
eſt dicta int̃ conſtituendum mꝰ t ꝛe ex
ſola quentione et ypothecꝫ ſpectat
nam ſi obligo tibi rem meam immobilem uel
ex̃ mobilem non traditam datur ypo
thecꝫ p poſſeſſione illius rei mobilis uel
immobilis adipiſcenda ut hic t v̄ nã p
q̃ ꝛe quidam glo t v̄o p q̃ et t v̄o Iul
la Q̃ dicit q̃ ypothecꝫ conſtituit̃ t ꝛe
immobili et etiam mobili tradita q̃ pig
nus dicit̃ quaſi pignꝰ traditum ut
hic et l. plures ſ̃ pignꝰ de v̄ſ ſig et
l. ſi rem ſ̃ ſpue ff de pig acti Et pro
iſto pignore pro ꝛe mobili exiſtente t
dicto datur actio pignoratitia dicta de
butoꝛi pro pignore aut̃ habeñ ſolato
ꝛio et non ad dictum l. ſi rem ſ̃ oñ
ff de pigno. acti Et creditoꝛi pignꝰ
datur pignoratitia ytaria p ſiſtibꝰ

et expens facte ꝛ ꝛc quam pignori recepit
Et etiam p̄ alium p̄stitus hꝫ retentiõꝫ
l. si nãqꝫ et ibi glo ff de pigno act' Est
et alia dñã q̄ possidenti pigꝰ rei mo
bil' non currit p̄scriptio Sꝫ creditor y
pothecã q̄ non currit p̄scriptio ꝛ actor
ypothecaria q̄ hꝫ duãs tpãs p̄scriptaꝫ
ut hic ꝛ gl' ꝛ iº interest et glo plenꝫ
declarat tpãs p̄scriptionꝭ eoꝝ ꝛ l. cũ
notissimi C de p̄script xxx uel xl ãno
rum Est et alia dñã inter ypothecã
riã et pignoratriciã q̄ ypothecaria
valꝫ ꝛ ut hic et C de pigno l. pignoꝛ
Sꝫ pigno. est p̄sumt' C de distract pig
l. fi fiat et alie dicẽ de quibꝰ vid' ho
glo ꝛ phemio ff eod ꝛ sꝫ terꝫ Quãto
min' quid debeat publiciane agens ypo
thecaria dicit hic glo ꝛ iº Si seruus
na p̄ debꝫ plane debitorẽ fuisse dñm
tpãs obligationꝭ Tu dic melius et late
fm bar ꝛ l. rem alienã ff de pigno ac
cedeliꝫ q̄ creditor debꝫ plane debito
rem pignorantem habuisse tale ius
tpãs contractꝰ obligatoꝫ q̄ ipse potuit
Sꝫ rem a quocũqꝫ possessore vendicare
vñ debet plane ipsum fuisse dñm dicto
uel utiliter uel quasi dñm ꝛ eũ pos
sedisse cum titulo et bona fide ltra q
et oportebat publiciana tex ꝛ ꝛ l. se
ab eo ff de pigno Sꝫ ꝛ gñãli sufficit
quicũqꝫ post debitã ꝑtractum rem fu
erit effectꝰ bonorum debitorum licet
sic̃ sit ꝛ uendicatione et donatione
oñ bonoꝝ suoꝝ ꝛ quibꝰ intellẽ solũ
de bonis p̄sentibꝰ et futuris et hoc p̄p
ter magnã p̄sidentiã q̄d' generalꝫ
ꝛ uendicatione uel donatione q̄ nõ
sit ꝛ obligatioꝰ ut ꝛ l. fi C quã rei
pig ob. pos. Libello aũt ꝛ ypothecã
ria ꝑ terciũ possessorem debet ꝑtinẽ
rem p̄mittere ad debitorem ut' dñi
uel quasi Item rem s' creditori fuisse
obligatam ex certo debito declarato
ipsũ rem tenere et possidere ipsam rẽ
Et cõ debꝫ ẽe creditꝰ q̄ possessor q̄
dempnetur ad tradendum possessionẽ
dicte rei detentam ꝛ causam pignor'
p̄ dicta quãtitate donec ipse creditori
de debito fuisse satisfactum et hoc p
latius ꝛ l. si cum venditor ꝛ p̄n ff de
aur arg ubi ꝛ potẽcia solam possessionem
adiuvant de quo dic per bar ꝛ d. l rem
alienã Cuius libelli forma hec est Cora
vobꝭ dño Iudice ꝑtore et dico q̄ mihi
tali tricio x et q̄ dicto tricio tũc oĩa
sua bona mea p̄ dãd quãtitate obligauit
et q̄d' postea dictus tricius pro tenebat
possidebat talem rem p̄ sua et tãq̄
sua et tãq̄ suam ut' dñi uel q̃si q̄
rem q̄p̃ ad p̄fatum tempus et occupat et
eam michi dimittẽ et relaxare recusat ẽtre
cum a dicto tricio debitore meo et ꝛ eius
bonis evictionis fori non possim q̃sequi
dictã x eidem mutuatã peto dictum
gaium condempnari ad tradendã relax
andum et dimittendum michi possessio
nem dicte rei ꝛ causam pignoris reti
nendum donec de dicta quãtitate fu
erit michi integre satisfactum ut dic
tum fuit et ꝛ seruiana ltam utrumq;
actoꝝ idem est iudicii et silẽ plani
oris exigit licet ꝛ duo ex tribꝰ locum
habeant ꝓpe aũt et Jo. fab' dicit q̄
petitio additionis libelli et sine debet
ẽe declaratoria s' dictum rem fuisse et
esse michi obligatum p̄ dicta quãtita
te ex causa p̄dicta sicut ꝛ rei ven et
aliꝭ zealibꝰ dicit ut ff e s' l. Et alia
venit officio iudicis ut restituto rei et
fructũ de quo per bar ꝛ l. ex duobꝰ s'
ubi aũt ff de rei ven et ꝛ sꝫpe de pig
s' l. si eternum Et per rofice ꝛ ti de
ac ypothecã q̄ creditori datur Utilis
tamen est intentare siluanũ interdic
tum ꝛ quo sufficit plane debitorem
possedisse per q̄d' aduocatus creditoris
a quouis possessionem rei et efficietur
de petitore possessor et quasi ego Est n
magnũ q̃modum q̄ transferat omnẽ
plandi ꝛ aduersariũ ut ꝛ de ꝛ verdict'
s' retinẽde An aũt agens ypothecã
contra extraneos bonorũ possessores dic
q̄ sic tum q̃ principalem q̄ eius fideiusso
rem et mandatorem ꝛ aũt hoc si debitor
C de pig Et hoc mihi agitur contra unum
ex pluribꝰ debitoribꝰ principaliter obligati
bus possidentem q̃ quem p̄t agi ypo
thecaria cum aliis indiscrete glo notabi
lis et ibi bar ꝛ l. mulier ff de pactis
ex pigno Item rem si debitor ꝛ mihi
obligationes pignoris instrumenti se precario
nomine possidere p̄ ipso creditore nam ex
creditor eiusdem possessione precario nulla
precedente discussione p̄t agere additione
ex l. fi C de act' pos Et sic utilis ꝺ cre
ditoribꝰ fiet apposito in instrumento clausa pre
cario fm do ange de pu ꝛ l. cessus ff de
act' pos Item ꝛ notandum principalem de
bitorem non ẽe soluendo ut ꝛ glo notabi
ter ꝛ vo egre ꝛ l. fi ff si cert pe de quo per bar
ꝛ l. x ff de v ob Ultimo ꝓpe quod sc' ac
tiones reales p̄scribi et dic p̄ dicta ut hic
ꝛ glo fi s' publica de quo C e s' alie an
sua seruiana et ãsi seruiana et hꝰ duo
p̄iudiciales s' de liber causa et ingenu
de petitorio agnoscen ꝛ c s' p̄iudiciales sũt
utilis ꝛ rem q̄ datur superficiario ad non
modicum tempus ad vendicandã superfi
ciem a cuius possessione cecidit l. superficia
ria cum l. se ff de rei vend Sꝫ dicit ꝛ rẽ

p vendicanda superficie datur terrenatio si dño soli cui solo cedit officiū l obligato nūd ffere ꝙ placet ff de ac ob de quo per bar ī l i ¶ i et ꝙ qd' aūt de superficieb' ꝙ ī q dat' mihi cū posso ut tradetz rem et sic transfert dñium uel ssi non ī sh tuit' sibi p̄mercia actio util' q prius erat dicū ideo dat' sibi actio qd' mihi cū q ē ī p̄sonam ut ī e ꝙ p̄terea quand de quo dic pri glo et bar ī d ꝙ volenti hic ī gl' all' Ilona et decid actio real' p̄toria ē bonorū possoria ē hēditatis petitio q datur ei cui testatus ē hēditas solum v̄o per fideicommissum hēditatis petitione et de p̄cē et ipā actio ꝙ cui v̄o v̄ alicui Ite tm dic ff mixte non solum realem l hēditatis ¶ de petit hēdi Nec obstat glo ī v̄o alie ¶ e ꝙ ff ꝫ iste q dicit q nulla p̄toria mixta fuerit qd' verū ē q p̄toria solum fruentione recipitur ff iste ff p̄torie extensione q2 petitio hēditatis p̄tor extendit ad successores dicit p̄torio de quo vide bar ī d l in ff de fi deius hēdi peti

In personam quoq; ꝛc'

Sup̄ tractauit de actionib' realib' p̄ torijs q ꝙ ff iste usꝫ hic licet tm̄ fecit alicui p̄sonales ¶ e ꝙ Item si q ī frau hic aūt incipit tractare de actib' p̄ torijs p̄sonalib' ꝙ de actione de ssh petitione et de actore de petitio et de actore ī finē q descendit ex iuriū et hō dicit Actio de ssh' p quā sublata ē actio recepto ua datur q̄ cum q ssh̄ut nudo pcō sine stipulatore se solutur id ad qd' ipse ssh̄ues tenebat' naturalit et ciuilit uel nāliter tm̄ l' d usꝫ ad ꝙ actiones aut de petitio ¶ Ilona q actio de ssh̄uta petitio ē actio p̄sonal' p̄toria ē ff' nomē actoris ut hic ī gl' i et hz lond ubi q ssh̄uit sine stipulatore se solu turū id ad qd' ipse p̄mo debebat si ab p̄mittat per stipulationē tūc nō dat' actio de ssh ꝫ certa qd' ex stipe si cūd fuerit ī stipulatore ff dicit certū id dat' actio ex stipulatu ut hꝫ ī gl' fi ī v̄o uir' ciuili et ī hac actione de ssh pe ¶ Quero de v et p̄mo q p̄so ne p̄mit se per ssh̄utū id obligare de q dic ut hic ī gl' ī v̄o cum ōibꝫ q2 ocꝫ p̄sone habiles ad se obligand p se uel alio Et ideo nisi q ꝛecredendo p alio nō tenetur obstante eyoe macedoria non tenebit' ī offerū si ssh̄uat se solutur ad p alio ut vult gl' ¶ Ito q2 q3 q3 verbis fiat ista obligatio ssh̄utū dicit ut hic ī gl' ī v̄o ssh̄uit Ly q3 verbis aptus ut ssh̄uto quemo ꝛe Quo vīm fonat de uir' ciuili ut cū promitto p sti pulationē ꝛequiemo solue p̄cedit cum ōino nō haberz locum actio de ssh pe ff ex stipula tione ex vendicione descendēs et ī hoc fuit util' ista actio q2 facit debitum ssh̄utū mihi p̄cō ex efficax ad agend qd' non est de uir' ciuili ut l uir' gentili ff si cum nulla ff de pact' sim bar ī l i ¶ de ssh pe ¶ Ito pro ut ista locum habeat qd' debitū p̄cedē debeat dic q sine p̄cedat debitum sibi sine alicui tale debitum p̄ dedu ī ssh̄utum dic ut hic ī glo ī v̄o ssh̄ui erat q debz ex debitum naturale et cile vl' saltem naturale ff ciuile tm̄ cui solum daretur i petitio ut ī tuto erap tione funerabili puta pacti de non pe tendo uel minuendi q remanz obligat' ciuiliter non p̄t ssh̄ui l in ff si ff aūt ff de ssh pe nam ssh̄utum imitatur ssh̄utionem ī debitū q2 ubi cessatz ꝛepe titio mdebiti solum p̄t ssh̄ui l id qd' fi adicione ff de ssh pe et adde q ssh̄ui tum imitatur naturam actionis p̄mi debiti vñ si p̄mū debitum erat sub̄ co dicione uel util' nē q p̄ debitor nō pe terat ꝺdemptionē nisi ī quātum fuit p̄s ff eiusdem ꝺditionē habebit ssh̄utū simplē factum l i ff si cum l se et sequē et l id qd' in p̄ ff de ssh pe q2 suffragi tum sapit naturam eius ī cuius loco fuit surrogat' l si cui ff q tutiaz ff si quis cautionib' ¶ Ito pro quadrum temp ꝺdit' ad soluend ssh̄utū puta debiti dic q ff tud temp' qd' dat' ꝺdemptat' ad soluēd misericordiā ēt est adnotandū l qd' dicit ff de solu ff ī ssh̄uto ē detractum ut vñ q dies non possit exigi per rōnem gl' hic ī v̄o nulla ī q2 dic ibi ut nō teneat ū lacu dcto dicto dic ꝑmo sm tum tenet' et cessit dies et ꝺdempna' ssh̄uens et diffinit' exacto usꝫ ad q dies sim bar ī l p̄missor ff i ff de ssh pe ¶ Ito pro q ī verb possit dedu ī ssh̄utū dic q ocꝰ ꝛes abiles ut possit sup eis structo tm̄ ll' tm̄ verbum p̄cumc sumit' tripli' s stricte p pecunia numē large q2 assistit ponder mīo uel men sura largissime p omī ꝛe q est reducibil ad pecuniam ut no ī l fi c de ssh pe et ff si cert pe l ij ff Ite mutuid hꝫ' acceptū' hꝫ et d l fi de qua l tex facit m tionem ¶ Ito pro vīm nascit' hꝫ actio de ssh pe dicq nudo pcō et sic ē sp̄ale hoc casu ex hoc pcō nudo oriat' actio llam vā est de uir' ciuili licet secq sit de uir' canonico ut ī c attingentes de p̄cis q ex pcō nudo non oriat' actio ff fallit hoc casu ī ssh̄ui et ī alijs casib' q ponūtur hic ī gl' ī v̄o nulla et ī gl' uir' gentili ē ff alio nulla ff de pact' et hijs verbis ꝺmentat' Constituens

donans dotans sponsens ob honorem Nau
tor⁹ ꝯz fem⁹ accessio verbis usura pactū
t hūs medium actionem maxime parit
Expositionē istorum vide t gl' Et adde
per bar⁹ t l ultima ff de pact' ubi dicit q
t hūs actio non oriat⁹ simplic nudo pō
ꝯz nasc⁹ actus a lege et efficit⁹ validꝰ
ad agendū et idē no per gl' t dd' q' ꝯz
cum nulla s q vestitur l auxilio alt' dicē
q pactum nudū parit actionē ēē ꝯz id
dicē ac si dicatur q steril' pariat uel vir
go qd' non est dicendum ideo adde q
glo i' l si quis argentum dic ꝯz ibi non
oriatur actio ex nudo pō ꝯz qdicio ex l ul
la Item ibi de rei
dic si ibi fingitur stipulationem fuisse
nisse ut no t l ad exactionē C de dot'
pnūs Item ibi palā dic al' si quis dam
punitur p hūdo honore uel dignitate
tang⁹ simoniac⁹ uidet t l ul' ambit⁹
ut no t l barbarius ff de offi pret Item
ibi t nauiter sentire dic q hodie contin
git de uin⁹ emptor ut t c nauigādi de u
sur⁹ et silr t oēs alios casibus usurarū
t ex toto st⁹ phibite nisi quatenus con
tingat interesse ut dixi ad hoc C de u
sur⁹ et ibi per gl' et doc Et t alios casibus
notat⁹ per host⁹ t sūma t c de usur⁹ L
bellus dixit t hanc actionē sic formatā ago
ꝯz teneā et dico q ipse uel alius ēēt t primo
obligatus t tanta quātitate ex tali cā de
bz teneri ꝯzdū pō uel ee hēt uel nitio
querit dare et solue dictam quātitatē
petenti quia ad pns recusat quare pe
to ipm michi ydemnari ad dandum
uel soluendū michi uel alt' p me ultimo
recipiēdū dictam quātitatē petenti et
tuē ne adiciat t libello pmisit et quia
nit q2 non apparet tuē actio de ēēntu
ta ꝯz ex stipulatione ut dixi B t 2o ēēsito
q2 ibidem pmisit intelligo per stipulat⁹
t l c de ctrahen et emit stip bīd' ul
timo ideo dixi q2 ēēstitutū pōt fieri me
diantibus mediante nūcio uel epla sic fuit
ut ut plenius mercatores et nundinarū
l 4 aut ff si ff de ēēsn pc Et recipiens dī
ēēsse ēēstituto corpō p prost acceptatiōē
huc non gradiet l si filius ff ad macedo ꝯz
bar⁹ t l tenet secus ff de ēēsn pc et de fol
c dd' libelle vide t ffe de solut ff pnotā
dum b⁹ actend

Actiones autem de pecu.

Actio de peculio datur ꝯtra patrē vl' do
minū ex contractu filii uel serui ēēstitu
ti t pecul' h d usq ad ff Item sciēs Et nō
tex peculiū michi aliud ē ꝯz id qd habz
filius uel seruus a rōnibus patris uel dñi sepa
ratim a uoluntate patris uel dñi tractu ut ex
pressa et pūnomiē filii uel serui dicat⁹ ꝯz pa
tronus dotans sponsens ob honorem Nau
tor⁹ ꝯz fem⁹ accessio verbis usura pactū
t hūs medium actionem maxime parit
Expositionē istorum vide t gl' Et adde
per bar⁹ t l ultima ff de pact' ubi dicit q
t hūs actio non oriat⁹ simplic nudo pō
ꝯz nasc⁹ actus a lege et efficit⁹ validꝰ
ad agendū et idē no per gl' t dd' q' ꝯz
cum nulla s q vestitur l auxilio alt' dicē
q pactum nudū parit actionē ēē ꝯz id
dicē ac si dicatur q steril' pariat uel vir
go qd' non est dicendum ideo adde q
glo i' l si quis argentum dic ꝯz ibi non
oriatur actio ex nudo pō ꝯz qdicio ex l ul
la Item ibi de rei
dic si ibi fingitur stipulationem fuisse
nisse ut no t l ad exactionē C de dot'
pnūs Item ibi palā dic al' si quis dam
punitur p hūdo honore uel dignitate
tang⁹ simoniac⁹ uidet t l ul' ambit⁹
ut no t l barbarius ff de offi pret Item
ibi t nauiter sentire dic q hodie contin
git de uin⁹ emptor ut t c nauigādi de u
sur⁹ et silr t oēs alios casibus usurarū
t ex toto st⁹ phibite nisi quatenus con
tingat interesse ut dixi ad hoc C de u
sur⁹ et ibi per gl' et doc Et t alios casibus
notat⁹ per host⁹ t sūma t c de usur⁹ L
bellus dixit t hanc actionē sic formatā ago
ꝯz teneā et dico q ipse uel alius ēēt t primo
obligatus t tanta quātitate ex tali cā de
bz teneri ꝯzdū pō uel ee hēt uel nitio
querit dare et solue dictam quātitatē
petenti quia ad pns recusat quare pe
to ipm michi ydemnari ad dandum
uel soluendū michi uel alt' p me ultimo
recipiēdū dictam quātitatē petenti et
tuē ne adiciat t libello pmisit et quia
nit q2 non apparet tuē actio de ēēntu
ta ꝯz ex stipulatione ut dixi B t 2o ēēsito
q2 ibidem pmisit intelligo per stipulat⁹
t l c de ctrahen et emit stip bīd' ul
timo ideo dixi q2 ēēstitutū pōt fieri me
diantibus mediante nūcio uel epla sic fuit
ut ut plenius mercatores et nundinarū
l 4 aut ff si ff de ēēsn pc Et recipiens dī
ēēsse ēēstituto corpō p prost acceptatiōē
huc non gradiet l si filius ff ad macedo ꝯz
bar⁹ t l tenet secus ff de ēēsn pc et de fol
c dd' libelle vide t ffe de solut ff pnotā
dum b⁹ actend

Actiones autem de pecu.

Actio de peculio datur ꝯtra patrē vl' do
minū ex contractu filii uel serui ēēstitu
ti t pecul' h d usq ad ff Item sciēs Et nō
tex peculiū michi aliud ē ꝯz id qd habz
filius uel seruus a rōnibus patris uel dñi sepa
ratim a uoluntate patris uel dñi tractu ut ex
pressa et pūnomiē filii uel serui dicat⁹ ꝯz pa
tronus

trimonii filii uel serui q2 ex eorum contrac
tu ee pōt et dnō tuto ignorāte obli
gant⁹ de peculio pōt et dnō l si quis fi
lius ff de pecu non tamē ē vez
pūmodū eorū q2 pōt et dnō potē illū
reuocare sua uoluntate l non statim t
fi ff de pecu seruus q' introductu hoc ac
no de pecu a pretore tum de uno cōtu
alio⁹ ꝯtractu ꝯz non debent obligari
ut sic nec pōt nec dnō ex ꝯtractu fi
lij uel serui ut hic et l t C ne filius
p pōt et l dnm C q' cū e Considera
ut pretor dīt pōt uel dnō p mutuū filio
uel seruo aliqd' peculiū huc trī eorū
pūmodū q' ipsi pōt et dnō debeāt ob
ligari p ꝯtractib⁹ ipsorū filij ul' serui
et hoc equū ēē cum modificatione
q' ipsi pōt et dnō non teneant⁹ nisi qua
tenus est t peculio deducto tū pro⁹ q'
eis et pōnis sibi subiectis et eis quos
hūt t tutela uel cura ut d l dnm et
l ꝯz si dampnid ff de pecu Et nō q'
ex ꝯtractu filij duo oriuntur actiones
et obligationes una cōis filiū t solid
ex suo contractu ut t nō et t macedonia
no et filiusfa 2a Et ibi nōt⁹ ff de ac et
ob alt' patrē de pecu ex eodem con
tractu ut hic et t qd' cum eo ff pre
terea ꝯz dixit q2 obligatio filij ē t so
lidum cōi cum et si non est solucn
do detruncat⁹ t carnificē l cum ad filij
qui bo ee prof ꝯz pōt non tenetur nisi
quatenus est t peculio ut hic Item filius
michi dedicit ꝯz pōt sic ut dixi B nisi
hēret ratum ꝯtractum filij q2 tuē tene
tur t solid l cum filius ff quid iu
prudens ff si cert pe et l i C de furt
Et cum pluraliter sit peculiū ut no
ff de pecu t ibidem adnot⁹ hō ꝯsentiēs p
peculio q2 filius uel seruus habz ex pro
missione pnis ul' dnī ab eorum pnis
uel dnī rōnibus separatum l peculiū ex
eo ff de pecu Huic aut sit data mit
actionem de peculio et ceteras actio
nes quia pōt uel dnus teneret⁹ p ꝯtu
filij uel serui dicam t q' cum eo t ff
pretera actio de peculio hīs locum qñ
filius uel seruus ꝯtrahat ignorāte uel t
uito pōte uel dnō ut d l si ꝯz seruus ff de
pecu sine sit expressum ꝯtra me
gerentem sine nam hec actio de
peculio cessauit cum ex ceteris institu
tribus tum ꝯz dixi et de t cum eo ut
t qd' cum eo ff ceterū et ff hīs quoꝝ
In multis tamē dīt ab eis ut ibi dicā
et fortissi t ducbus t quibus hec actio
de pecu priuilegiata ē ff t qualitate
peculiari q2 pōt non teneretur nisi qua
tenus t t peculio ut hic qd' ꝯsentiens
tpōte sine si ꝯtractum sit t pecu ul'

non ꝙm licet nichil fuit ī peculio tpe lit
ogesſ si tamen postea sit auctum pecu
liū tpe sine qd spectat ꝙhibere ad exe
ditorem ℈ si
pr ff de iurat sufficit ad qdemptionē
l quesitum ī pn ff de pecu ℞ Quarto si
semel fuit actum de peculio uel non e
at tñ qd sufficeret ad integrū debitum
actoīs soluendū de quo debz actor pro
bare ſ peculiū ostitue et soluendo eē
ut ī qd cum eo ſ ceteroꝝ potuit eē
postea actor agē de pecu l qsitum ſ
hys qui semel ff de pecu licet emī non
sit vno tpe ī pecu potuit eē alio qz
peculiū creuit et decreuit nascit
et moꝝ l peculiū nascit ff de pecu
et l i ī fi ff qñ ar de pecu ē finalis
2o est priuilegiata actio de peculio ī mō
deducendi qz pr et dñs primo et aī oīa
deducit qd sibi debetur de filio uel suo
et qd debetur personis sibi subiectis
et eis q ſt ī cozū tutela uel cura d l
ſi dampnū ſ i ff de pecu Et hic
tule debitum iter pm et filiū iter ſ
nūd et dñm et inter fres ī eadem po
testate ostituto dicꝝ naturale tm de
bitum ut l frat a fre ff de qdi mde
et potiꝰ ī fres ut intelligat de qua
naturali obligatione que oꝝ ex ipo
fre ut dicit tex ī l ner seruꝰ et l si
ex noxali ſ i ff de pecu que due li
bi declarant Sz obligatio qua obli
gatur pr et dns creditori est sola cui
lis que tamē habz effectum ut tenz
glo ſm opi azo ī d l fre a fre de qdi
mde et ibi per hue et de isto tali de
bito a filio et suo pr et dns debet
apparere per libros ipoꝝ ī quibꝰ
scripti sēmuicē debitores et creditō
res et rōnes sibi ex uestra cā l non
solū ſ an debitor ff de pecu Item hō
debitū est omnis peculij et restituī pe
culiū sicut supra expositum ut dicit
glo ī d l frat a fre Et iō si dns uendit
seruū cum peculio l si ex duobꝰ ſ
fi ff de pecu Sz emptor tenet l et
ancillarum ſ et si seruꝰ eo ī Sed
si uendat suū et pecu qz nō cum
pecuniā sibi cedat loco peculij tenetur
dns qz deo cū quingit accessorie et deo
et quingit principaliē d l si ex duobꝰ ſ
fi et idem si pr uel dns admat bona
fide peculiū seruo uel filio qz nō tenet
amplius pr uel dns de peculio l i ff
pī ff de ī Item uerso licet ipe filiꝰ re
maneat obligatus l si quis cum filio
l sequē ff de pecu Sed aūt si non bo
na fide ſ dolo admisit peculiū puta
ī fraudem creditoꝝ qz nō tenet l ſ
si dampnū ſ preterea et l ſima e ī

et de hoc die per hec ī d l frat a fre in
dcō vō uenio ad ꝙm gl et adde ꝙ ubi
non est peculiū ibi cessat actio de pecu
lio qui gō deposuit pecuniā penes ſi
lūfa non hñtem peculiū nō pt agē
de peculio qz prem ſ ad alias actiones
remittendō erit ut ad exhibendū et rei ue
dicatoē l depositi et ubi no ff de pecu
lio Item adde ꝙ ubi pr uel dns pt eō
sequi sibi debitum aliude ꝙ deducendo ī
primam creditoris ſ ope exceptionis uel
de reperendis soluti cessat hec deductio
tex est ī l si noxali ſ qd aūt ff de pecu
An aūt hec actio sit tpalis uel ꝑpetua
dic cū iste vñ actiones ſ de pecu de ī
rem &c non sint ꝑpetue nouē actionū sed
actiones rei et qualitates sicut formule qd
l si cum ſ fi et ibi no ff de exāto et ſi
dicatur actio exempta de pecu uel ꝑpetua
et actio depositi de pecu et actio rendi
toria de pecu ff qñ ar de pecu l pōt et
actio tutele et negō de pecu l i ī fi qñ dō
eo et sic de aliis cum tpalibꝰ et ꝑpetuis et
transitorie ad hēdes prout ſt hēdes actionibꝰ
quibꝰ iste qualitates adiciūt ut no ī d
l si tñ ſ fi In causa non tenet pr et dns
ulr annum utilem de peculijs ſ filio mu
tuo uel emancipato uel suo mortuo ul
vendito ul manumisso d l i ff qñ ar de
pecu est final Item an actio de peculio
sit psonal uel rēal Item an sit natura
ul statua Item an sit bone fidei ul ſtric
ti iuris Item an sit vna et eadē actio ſ illa
q oritur ex pcīm et illa q oritur ex fo
lūs dicti pr bāi ī l i ff de pecu et d l fi
a fre et per salic ī l dnm C ꝙ cū eo li
bello aūt actoīs de pecu formaliter ꝙ glo
ī l i ſ i ff si pars here pe hoc modo
ago contra tuū et dico ꝙ vendidi ul mā
dau ul deposui penes tuū talem eo ꝙ filiꝰ ul
seruꝰ tuus talem uel ipe filiꝰ gessit tuā mer
cimoniā ul meā negotiū et administrauit Item
ꝙ ex dnīs causis ī michi obligatus ī ex Item
ꝙ dicto tuo pr uel dnō dō filiū ul ſuū
peculiū gubernare peto ipm tuum primum uel
dnm in ydemptatē ad dandū uel soluē
dum michi deo dēdo ī totum uel ī pte
ſtem quos uires peculij patiuntur Cōtra prem
aūt pt agē de peculio ex persona mutui
ata filio obstante exceptione macedoniani
qz mutuat pr et filiꝰ missi seruent et non
contendit l si tu ff ad macedo ſ ex mutuo
fre ſuo pt agē de pecu contra dnm l et ſ
C de pecu licet ſpe et hodie formet libel
lum ī mutuo tuū filio ꝙ ſeruio In ſingulis
aūt libelle scindit ut ī alijs actionibus
ꝑsonalibꝰ ad dandum uel faciendum qz
actio de pecu ē ꝑsonal Sz tñ quatenus
ad ydemptatē et executionē et cōtra
prem et dnm habz mistur realis qz pte

dñs teneꝛ nisi habeat ⁊ possideant peni/
liꝫ. et ñ ꝛ quatenꝰ uires ꝓculꝫ patꝛiñ
ut hꝛe sint salue ꝛ l dñm. Et de forma hꝰ
libelli vide ꝛ spe de ꝓculo clicoꝝ ⁊
uico ꝛ pñ et per rosir in ti de ac de pe
cu. In clerico aut dic sm Jo. an ꝛ addi
spe ꝛ ti de pecu clicoꝝ ꝙ sꝫus sit
sm uꝝs et non filiusfa tñmodo dici hꝫ
bere peculiñ qd̄ uerꝰ est de uer cumlꝰ ubi
filio sno sm uer peculiñ ꝓdit nomen pe
culꝰ et vocat patꝛimoniñ l si ꝛ si C de
rosfi tes. Et dicꝫ clicus hꝫ quadruplex
⁊ pagumentꝝ sine tpale ut sꝫ bona
pñmonialia. Item ꝓfectꝝ qd̄ predit de
bonis ecclie uel cꝰ ꝛnstꝝ. Adventicꝝ
qd̄ ab cꝰ amicis ul̄ ꝙsanguineis cꝰ pe
ꝛegꝛinatꝝ ⁊ donatione testꝺ et bñfi
cio simplicꝫ uel sua ꝓspꝛa fortuna aut
artificio vel doctꝝina. Et quasi castꝛen
qd̄ ꝓcꝝit ex opꝛa publica ꝓdicando
ꝛ causꝫ ecclasticis et militꝝ ꝛ curia ro
mana de ꝓfectꝝ testari non pt de q
hꝫ sic ꝛ c ꝙ nos et ibi not ꝛ c relatꝝ
⁊ ⁊ de testa et dic ut nō ꝛ c
pñi de offi ordi li vi. Qualit aut qꝝ
piatur libellꝰ ⁊ ñ recꝺ ecclie successoꝛ vult
recuꝑare bona ꝓdecessoꝛ ⁊ acꝛsiuit ex pe
culio ꝓfectꝝ per alios possessa q̄ue
spectant ad ecclam ꝑ hosie ꝛ ti de pe
cu. clicoꝝ et testꝝ ipꝺm. Acto ꝛ rem vso
cont pñm et dñm qualit est versum
⁊ utilitate eoꝝ puta ꝛceptꝰ filiꝰ ul̄ sꝰ
pcenia mutuo pro emendo fꝛumento ⁊
almonia familie pꝛis uel dñi ul̄ eius
vestimenta ut) qd̄ cum eo ⁊ rem ad
ff de ꝛ rem verso si fꝛumentum vl̄ alia
res empta consumat antecꝰ veritatꝫ q
sufficit utilit gestꝝ d l in ⁊. Idem labeo
uel si filiꝰ mutuauit pecuniā ꝙ do
tanda eius filie uel sꝛore usq ad quā
titatem si cuꝝ ꝙ nepte uel filia dabꝝ
fuit ꝛ dotem ff de ꝛ rem verso et l et
ideo ⁊. Si cum l se Cogitatꝝ cñ alꝫ of
ficio iudicꝫ dotare neptem ff de colla
to et ibi per bar l dedit dotem. Item
si mutuauꝫ ꝛ pecuniam ꝙ solutiōe cre
ditꝝi patꝛis quo casu cessat mandꝰ
et gñaliꝫ ꝛ quibꝰ casibꝰ habet actionē
mādati et negꝫ ꝑ actionē eisdem casibꝰ
ꝑpetꝫ pt de ꝛ rem verso acto d l in ⁊.
⁊ rem ver et gñaliꝫ Et dic hec actio ab
actione de pecu qꝝ illa dñs deducit de
bitum ꝛ ista non deducit ꝛ tenetur
⁊ solidum quatenꝰ ꝙ versum ut dicit
hic glo magn ⁊ vsi ꝑter hanc nisi ꝑ
uel dñs mādauerit uel ratū habuit qꝝ
hic tenet ꝛ ⁊ solidum cñā si non ꝛ vsit
l in ⁊. Si ꝛ si mutua ff de ꝛ rem vso ꝛ
dic qꝝ ꝛ ista debꝫ dari et accipi hoc ꝛ
ut ꝛ ꝓ pꝛis uel dñi uertat ꝛ uel agat ꝛ

de pecu uel adcione sine causa d l et ideo
⁊. illud et ⁊. idem apt ff de ꝛ rem verso
Si autꝫ filiꝰ uel seruꝰ fugit se actipe ut
vertat ⁊ utilitatem ꝓpꝛiñ uel dñi nec ver
tit non agit creditoꝛ ⁊ rem verso qꝛa
pcm ul̄ dñm) deꝰ creditoꝛ debꝫ ee cau
tꝰ et diligens ut utatuꝛ l ꝙ si filiꝰ ⁊
ꝛ si sic ff de ꝛ rem verso ꝛ dic qꝝ debet
durare versum t ꝙ ꝓ ul̄ dñs nā satisfe
cerit bona fide et nō ꝛ fraude creditoꝛi
non dicꝫ versum nisi duret versum l si ꝙ
pcm ff de ꝛ rem verso qd̄ fiat ad q si ce
ssatoꝛ debꝫ hꝛe tñ ꝙ libertꝫ de eo qd̄ fecit
venire non dꝫ ꝛ advocatꝫ per creditoꝛ
res ꝙ nichil debeat hꝛe Hec facit ad ⁊ho
de medico q ꝓmisit curare ꝛ firmiꝫ ab m
fermitate et curauit ꝛ cum non duxa
ut qꝝ postea ꝛ firmitas recꝛuerꝫ d de q
per glo ⁊ l. unicꝰ ff locati Et adde per
bar ꝛ l si fideiussoꝛ ⁊. memīsse ff de le 1
et l ⁊ mūtatiꝫ ff de solu Libelli aut
⁊ hac actione de ꝛ rem verso sic fꝛmatꝫ
Ago contꝛ tium et dico ꝙ mutuauꝫ tā
tam quātitatē tali cꝰ filio uel seruo Hec
ꝙ dcā pecuniā versa sunt ⁊ utilitatem
ipsiꝰ tiꝰ ⁊ talem quare peto ipsam tiꝰ
ꝺdemptam mihi ad damꝺ uel solutā
dictam quātitatem pecuniē de qua fiꝺ
vide ꝛ ⁊ ꝛ de solu ⁊. Pnōdum vsi
verum et ꝙ hosie ꝛ ti de actionibꝰ de
ꝛ rem ver ff. Quid aut si mutuauꝫ pe
cuniā filio tuo ꝙ queritꝫ ⁊ tuā utilita
te an ꝑ te agā ꝛ rem vso tenꝫ idem ⁊
et hosie ꝛ loc ꝺ all ꝙ sic ⁊. ꝙ utilis ctꝰ
ꝺdcē de ꝛ rem vso ꝙ l si pcm C de pecu
et l ꝛ et qui C ꝙ cum eo Acto ꝙ mutuū
datꝫ qnm pcm ul̄ dñm ex contractu fi
lij uel serui ex mutuo pꝛis ul̄ dñi celebra
ti ut ꝛ ꝙ cum eo ⁊. si ig tam ꝛ re dñica
qꝫ pecu l ⁊. mutuum ff ꝙ mutuo licet ꝙ
glo ibi et l si mādatoꝛ C c fiat dām
ad quē vbi dirigant ut si ad seruū ul̄
filiū teneant ꝓ et dñs ꝙ mutuo nō sit
ꝛ re peculiari sui dñica et si dirigatuꝛ
ad contrahentē cum filio ul̄ suo nec te
neant ꝛ re peculiari qd̄ mutuum et in
dñica teneātuꝛ mādati et ꝙ mutuo ⁊ sic
vult glo ꝙ acto qd̄ mutuo habeat locum
regulariꝫ ꝛ re peculiari et non dñica
et hoc sequit ꝑter et hosie ꝛ libell sum.
Tñ nicolaꝰ mercelli et salic ꝛ d l si mā
datoꝛ dicit ꝙ non uerba ad quē ver
ba dirigant ꝛ ⁊ attendenda ꝛ intentio
uolentis uel mādantꝭ uolenti obligari
Et tñ dra sm glo ꝛ d ⁊. mutuum ꝛ ter
mutuum et mādatum qꝝ mutuum ꝛportat
necessitatē et sic ꝙpue credit ꝛ sm ul̄
filiū ⁊ mādatum ꝛportat voluntatē
a pñ licet ex post fco necessitatē ff mā
dati ⁊. mādatum dare gꝺ ꝓ sue dñs

iubeat seruo uł filio uel extraneo ut eā eis
gratiā faciat siue gratum ab eis fieri ratificz
uerbo cartis uł epla uł hec subscripta
siue generaliter et publice notificet ut qui
libz possit contrahe cum filio suo uł suo
periculo ipsi tubenti teneatur actione q
iussu et ī solidū ut dco ꝙ iussum ē et id
q̄ debet filio uel seruo liberum pedem
grahendi l libertatem ē q cum eo uł ple
nam ptātem q̄ idem est ē de pecu uł
q possit facē id q̄ p̄ facē ꝓpria psona
pris uł dñi l creditor ꝙ lucrio ff mādati
Item hoc tamē gnāli mādato non venit ut
sine pculis ſ ut filio donare possit ut
d ꝙ iussum v̄ si eā Item gnāle man
datum frī colono fedi siue castell de
gerendo negocio dñi non obligat dñm
actione q̄ iussu l si ē q̄ cum eo Libel
lus aut ī hac actione q̄ iussu sic for
mat. Ego cōē teneā dñm uł ꝓcem tal
et dco q ipse mandauit michi et iussit
dco suo filio uł suo facē talem grahendi
emptois mutui uel alti gn̄is grahendi
uel gnāliē mādauit cum eis contrahi Hic
q ego mutuam pecuniā tendidi uł alii gerac
tum fuit cum ipō filio uel seruo p quē
est michi obligatio ī ex dca causa dze
peto dcm teneā ꝓcem uel dcm dco filij
uel seruū cum quo gratiā ademptam mi
ad dandum uel soluendū dcā decem et de
forma huius libelli vide ī spē ī ti de solu
ꝙ ꝓnotand vsi Item si quis iubet et
per Rosfre ti de actu q iussu Actio exer
citoria datur grā ꝓcem uł dñm ex gerē
tibz filij uel seruj uel alieni uł ꝓcis l
ī ꝙ cum aliis ff de exā et) q cum eo ꝙ
ipse ꝓposita negociatōe nauali ī magnā
nauē et detur ī solidum grahendū eā
ipō magrō ut ī ē q cum eo ꝙ eodē na
ꝓpone notat exercitor ad quē ptinz
cotidiana lucrum et obuentiones et
reddit ff e l i ꝙ exercitor magr ī tocā
nauē anchora i gubernatro demādat
d l ꝙ magrō ff de exercito Tenetur go
exercitor ſ pā uł dñs ꝓponēs de gratu
tu magrī et seruj uel filij ꝓpositi non
aliter tenet de contractu aliorū nautarū
de rebz ab eis receptis ī nauī Item ex
delicto eorū ſ q damnum ab eis datū
ī nauī nō extra nauem ut d ꝙ magrō
et ibi notā Et intellige q exercitor te
netur ex gratu magrī ī solidum si q
trahat grā rei cui ꝓpositus ē puta si
mutuatus ē pecuniam p armanda nauē
uel alendis nautis uel p soluendis eis
uł p emendis rebz nauigantiū nūqd de
eis si receptū ab aliam causam et non
p utilitate nauis cui ꝓpositus erat q
tūc non tenet exercitor l i ꝙ non aliter
ex pte go dantis et ārgumēt debz cōiter

facere et pecunia mutuari ī causam ī qua
ꝓpositus ī tunc malignus magr mu
tuam pecuniā non debet obesse creditō
re mutuanti Ideo si magr expositus se re
cipe ī causam ī qua ꝓpositus erat et mer
mutato ꝓposito querit ī aliam uł si sēl
fefellit ī pcio rei dicens rez p q̄s
soluend mutuabat pecuniā obstrictior
multo maiori pcio ꝙ obstrictus michi
tenetur exercitor ꝓpositus sibi cui tu
lerit ꝓpositum ut d ꝙ cum aliis Vsi et
alt et vsi q si ab hero qui tres fuerit ad
ministrationem habuit dicendū q de rebz de
latis causa fuit usq et deinde mutato
proposito vendit q non teneat soluere ḡ
bellū q̄ attendat pmiā ꝓpositum ut d
vsi et alt q quo facit l cessat ff de pub
li de quo dic per bar ī l cetera ē si ff de
le l Et ex p̄dictis p̄z ē dubiū mitteret
tionem de rem ī qua non sufficit q
quis dicat se recepisse mutuū q ꝓficere
ī utilitatem dñi nisi veritatem l in ē si ī
si ser ff de ī rem vers Et aut det
qua sufficit q mutuet magrō ī causam
ī qua ꝓpositus ē licet non querat ī eā
causam vsi q si ab hero Libello sic fiet
Ego cōē teneā et dico q ꝓponit fuisse fi
lium uel filium uel alium ꝓpinquum in
ignē ad exām uel mysteriū nauis siue
uel usurpatione qua tenz ī tali portu
transuehentes talem ꝓpinquū ad educēd
mercēs ad mysteriū cui ꝓpositus fuit Item
dico q ego mutuauī sibi ex actione sui mi
nisterij cui ꝓpositus erat quare peto dcm
tricā ēdemptam ad dandum et soluend
dcā ex michi debita ex debito gratuito re
lebato cum dcō magrō ab ipō uel dcō
ī dcam causam ꝓpositio et sic intendat
hic certi edito ystoria ex mutuo cui
medius excludendi ē q mutuauī magrō
nauis ī causam ī qua ꝓpositus fuit ab
exercitore Et idem si agatur actione exer
citore ad certum punctū q p
misit dicē me cū rebz meis ille mer
ī subsidiū terre sic ad tū non fecit uel
sine iusta cā facē recusauit ꝓtex ad tū
est mea ī contū ideo peto ipm exercu
torē ēdemptam ad dcam cām mi danda
et soluenda rē de qua forma vide ī spē
de solu ī d ꝙ ꝓnōn ī p̄ et per hoc
ī ti de actu exercitoria actu p̄z ē pcē ac
tor ab ipō magrō liberā ꝓsona puncti
obligata est cui ī eius electiōe agē q̄
exercitorē uel magrum si ego nō p̄z exercē
agē cōē debitores magrī sic ptūr non
subiecti rē sibi cedunt actiones et agi
ex locato uel mādati q̄ magrum ff e l i ꝙ
est aliter et l si cum instrā dat contra
ctum uł dñm q̄ ꝓposuit filiū uel seruū a
licui alti negociationi ff nauali puto

mense nūmulariꝰ stabulo tabernie stratza
rie fullonarie ff l. i. et l. penultꝰ C. i. ff de
instꝝ Et sic pz q̄ ꝓmiscꝰ pt̄ quenū ex
otractu siue ostitutoꝝ ex otractu in
solidū Ez non pt̄ agē nisi t tribꝰ casibꝰ
vz q̄n ostitutor t filiꝰ uel seruꝰ et t sb
sidiū q̄n ostitutor t absens uel latitaꝝ
vl mortuꝰ est sine hērde ita q̄ nō ꝓt
fieri cessio actionū q̄rū dat utilis ac
tio ꝓponenti l. i. t fi. et l. se ff de instꝝ et
ibi per bar Et nō q̄ duo sūt casꝰ ut
q̄is sit institutor et dicat a petentē
primo q̄ si ꝓpositꝰ vtt administrationi cui
loco designatꝰ cui ceditꝰ q̄ administratio
ut negociatio Item q̄ sit negociatꝰ ostꝝ
aria Si aut sit ꝓpositꝰ circa rem uel nego
tiationē vl̄i non ostruatur ut t villicꝰ
qui ꝓmittit ad fructꝰ colligendos t nō
ꝓpter ostum ff de instꝝ tuā magꝝ notā
bit petentē q̄ institor sim bar t l. in
ff e Et adde glo Tl. uxiano C. si petit
ff de ac emp. ubi aut quis ꝓponitur
ꝑticularꝰ negocijs uł mutuis pecuniis
accipiēdi tuā dabit utilē instōri l. t eā
ff e et l. idemq; C. pupillus ff mand q̄
recepto mutuo pecunie non t negocia
tio ut dicit l. in eā que Itaq; aut in
stitutor teneat finito officio de gestis
per eum semper creditoribꝰ nēse dicꝰ
non ut l. fi ff de instꝝ Item utrūq;
ex mutuo filiꝰ ostitutori ꝓpositi uł serui
possit agi cōtra dñm seu ꝓponentem
dicit per bar t l. C. non autem ff de ex
ercito et plē per Imo t C. q̄ quilibꝫ
de fideiussꝰ Et adde q̄ mutuatꝰ ostitu
tori uł ꝓposito debz attendē quā primo
rei nātūrā cū otractu ꝓpositionem
cū ogruā pecunie ꝑtinere q̄n loci
opportunitatē ut l. fi ff de instꝝ q̄ est
notabil Item q̄o quid si mutuo mer
catori simplici cui ꝑsimat mutuatꝰ
t causam mercandi ut sic debeat con
uenīri sub iudice mercatorū q̄ cognōscat
de causis mercandi videt q̄ non ꝑtineā
hūc casum quo non fuit expssum ut d. l. i
C. q̄ si ab hoc ff de exercit et hoc te
net dnūs angē de pisis ostilendo per
l. habebat ff de instꝝ dicit ee ca
si Ex q̄rtum fuit glo t vsi fuerūt de
usibꝰ h. q̄ dicit q̄ locanus domū fure
catori videt t dubio locare ad artem
qua exerceat C. ad senā exercendā Nec
tenz bal et salic C. q̄ mutuū senā mer
catori t dubium ꝑsimit t causam mer
cantie ꝛ non allegāde p l. si C. simanit mi
les C ad macedo Libellū aut t hoc ac
tione sic formatꝰ agit cōtra eū et dicit
ipse ostituit et ꝓponit talem suū fi
lium uel seruū uel alium liberū mercatū
uel alū ut administrationi alterius ad ne
gociandū et publice mercandū t dēt artē Nec
dico q̄ mutuans silī ꝛ ꝓ dēm negociatōe
et artē dēt rei extendē t quia fuit in
stitutꝰ quidē pcto dictum tacitū ostitu
tem et ꝓponentem adempnari ad dā
dum et soluendū dēm ꝛ t quibꝰ dictꝰ ꝓ
positꝰ et tacitꝰ ꝓponēs ꝑ obligati ex
dicta causa de qua forma vide t spē t
ti de solu C. ꝓnotanda vsi Item sequi
tur et ꝑt Rofre t ti de ac instꝝ Tribu
taria datꝰ p otractū filiꝰ uł seruꝰ nego
cianꝫ t nūa peculiarē ꝓtē uel dnō sēc
ti et itē ꝑ uel dnūs otribuat et dimidiat
ꝑ rata ꝑte vniuersis otingentibꝰ ther se
et creditoribꝰ illius mercis id q̄d t inter
uel inde receptum et inuicē distribuendū
ut ff de tribu l. i. et t q̄ cum eo C. ttro
ducit ut q̄ operatꝰ tributoria tuā ꝓpri
etatē q̄ primo debz ee negociatio in
mercē peculiarē q̄ si essz t mercē dimi
hēret locum instōri non tributo ut l. fz
si puppillꝰ C. ꝑe ff de instꝝ Item debet
fieri negociatio sciente dnō q̄ si ignoranter
non haberz locum tributoria fz actio de
peculio de quo primo deducit dnūs sibi
debitū l. in C. q̄ si ipsum ff de tribu fz
si agitur tributoria non habet locum ꝓuile
gium q̄ primo deducit sibi debitū primo tā
q̄ vnꝰ extraneꝰ creditor venit t tribu
tum t ad diuisionem huius mercis tulit
cum alijs creditoribꝰ et sic t ꝑ q̄dictos
cum eis t d. l. i. t ꝓ et t t. i. C. huius q̄
ꝓtenus t hoc q̄ dnūs t isto tributo petit
debitū suū et quantitatiuꝫ cū sibi et t
eis ꝓdicte ostitutꝰ debeat fz alij credi
tores petūt solum debitū otractū t nec
ꝓpter quā agit non tenet ꝓferri dnō ut ꝓ eis soluat nisi ꝓ eis receptis
sent pignꝰ q̄ qui habz pignꝰ ꝓferri
dnō l. penultꝰ C. fz est q̄situm ff e Et
ee ꝓferunt alijs creditoribꝰ ꝑsonales
actiones etiam si res pignorate fuis
sent empte ex pecunijs aliorū credi
torū ut d. l. penultꝰ C. plane ff e
Et attende q̄ q̄n creditores cauē se re
fusores alijs creditoribꝰ postea a pignꝰ
rata sua et sic nō t melior odio ce
ditor primo occupātis sic t t actione de
peculio l. penultꝰ C. t tributo cū l. se ff e
Item requiritur tertiū t tributoria s
q̄ sit quidam ꝑ existens t ꝓtē ut ꝑ
filiū uł seruū fructuariū ex re pecu
liari fructuarij l. i. C. ꝓtēto ff e. Si at
non sit t ꝓtē uere uł ꝓsumptiue et
sic non ꝑt hic peculiū non agitur
tributoria q̄ operet cū ꝑ inde peculi
ari fz agitur alijs actionibꝰ ut exercitoꝝ
et negociū nauali ut i t. i. C. exercitoꝝ
et C. institoꝝ Item q̄ritur q̄ tpe
otractꝰ finit t ꝓtēte eis q̄ quenit

tributoria Nam non datur hec actio qñ̄
singularem successorem puta emptorem
fūi qui ignarus cum tpō̄ contractū non
fuit ⁊ potēr emptus ꝫ habitur actio
de pecu l de pecu ff de tribu Utrūq; aūt
actio tributoria oriatur cum actione de
pecu dic q̄ simil' intentari non pñt ꝫ
debz actor eligē qua actione eget q̄ una
electa non pōt redire ad aliam nisi ex di
uersa causa l q̄ ⁊ heredem ꝯ eligē ff de
tribu uel nisi per restitutionē ⁊ intergz
ex causa iusta error ut ⁊ l notabili hē
bat ff de iust Iudic tamen sūm diuisa ac
cedēna ē melius intentare actionem de
peculio q̄ tributoria puta ꝑ plus q̄ ꝓ
tuit per actionem de peculio l aliqñ ff
e et ī tr ꝑ ꝯ hūj quoq; Libellus autem
ī hac actione sic format Ago cont̄ tuū
et dico q̄ talis ex filius uel seruus negōtiā
⁊ tali merce peculiari puta cere olei uī
pānoꝝ rē ipsō pōr uī duo sciente et ī
structoriū Item dico q̄ ctrauī cum dcō
filio uel seruo ⁊ ea merce peculiari in
quo negociabatur et q̄ vendidi et tra
didi sibi tantam quātitatem cere olei uī
tot pānoꝝ q̄ ascenderat ad pecū ē libra
rum de ⁊ quibꝰ ē michi obligatus
Item dico q̄ dictꝰ tuus pōr uel dūs hz
merces peculiares penes se quib⁹ dcūs
filius uel seruus negociabat et merces
tractū fuare pcō ut dictꝰ tuus adep
natur ad q̄ tribuend̄ dandum uī solue
dum ī totum debitum uel ꝑtem debi
ti ī q̄ntū fīt diuisione inter creditō
res uerūmtz creditor ꝑ tuta sua origīn
de cuius libelli forma vide ⁊ spe ⁊ d ꝯ
pōnō Visi pozzo Et per Rosī ī tr de tri
act Et nota hī de distributione q̄ debet
fieri int̄ creditores alios nūmularios mer
tores uel alterius debitoris fore cedēt
ut l si ff de bo aut Iudi pos et l p debi
to ⁊ si ē ē et idem ter legatarios q̄
bus non pōt solui legatū tregta ut v
niuersū detinetur ꝑ tuta sua legati l im
ponēdo C ad l fal et idem ter stipen
diarios et milites ⁊ quos debent licet
capta distribui sūm merita militū ut no
bar ⁊ l si quis ī bello ff de captiuis

Item si quis Actio ⁊ frūs que
descendit ex tu
mulcto pōsito aduersario deferenti dat
Iurāti pecuniā sibi debitā cōtē cum q̄
debuit Iuramētū soluē remittēte hī d
usq; ad ꝯ pendet Nota q̄ actio ⁊ frūs
descendens ex mulcta dat̄ iurāti uī ei
cui Iuramentum est remissum q̄ad aduer
sariū ut hic et l actōn C de iurē Et no
q̄ iuramētū fūm fuisse et litem īstau
rare non audituꝝ ut hic ⁊ ttr ubi per
q̄ id non q̄runt nisi prius inter ꝑtes fuit
quētum l i ⁊ si C e et alijs casibꝰ ⁊ q̄bꝰ
reuocatur iuramentum dicūt ī de excep
ꝯ q̄ Item ē tante efficacie ⁊ qua ē uel
timissim uī recusatum non possit appel
lare C e l grāliter et ubi per salic Hinc
aūt actio oriatur ex iuramento tū ⁊ reali
q̄ ꝑsonalis est glo ordinaria hic ⁊ vide
bene ⁊ melius explicat q̄ alibi de quo per
bar ⁊ l si duo prīm ꝯ si quis iuramento
ff e Item cum est nata actio ⁊ frūs ex
iuramento ad nascat̄ et postea alia ac
⁊ frūs uel iudicati ex sua postea soluta
quēte tenz hic glo si q̄ sic de quo ē q̄
glo et bar ⁊ l nam et postea ꝯ si ff e
Item quotuplex sit iuramētū et an pos
sit recusari dicit hic glo ⁊ versi Item q̄
ad̄ et C e l i et per bar ff e l i Nam iu
ramentum quentionale siue voluntariū
q̄ vna defert alteri cui iuramentum ī
tenet̄ quis suscipē uel referre l Iurāt
q̄ ex quentione ff e nisi post quētēz
tres cōs frūs q̄ conseruanda ē sūm solēp
C e l delatū Iudiciale aūt ē q̄ defert iura
partē alteri ⁊ iudicio iudice applaudente q̄
si iudex non applaudat et non videt̄ sibi
deferend non pōt deferri C e l grāliter ꝯ
ꝫ iuramēto ubi a iudice applaudit et isd̄
iuramentum debz pōstea referri uel re
mitti nec pōt recusari ff e l manifeste et
C e l delatū nisi ex iustis cā dēt l grā
liter ꝯ sunaūt ea de quibꝰ iusta causa dic
per bar ⁊ d l manifeste Iterum ē illud
q̄ delatum a iudice quis nūllo cogit̄
solue q̄ est triplex sūm bar ff e l i ꝯ
Iuramēti et licet id sit credulitatis l ij
ꝯ q̄ obseruari C de iu ca et iuramēti
purgatorij ubi ē suspicio q̄ aliquem
ne adulterauerit uel alia suspicio C de
his q̄ ui ad ea q̄fi l pēn ꝯ sicubi et
ibi not̄ et iuramentum ⁊ defectum pbā
tionis q̄ dependet arbitrio iudicis ff
ay deferat et cui deferat l Amonnēda ff
e et ⁊ l beneficiū C e et e si de iuram
si tamē iudex non deferet nisi esset aliud
deferri uel alii deferat q̄ cui deberi pos
tuit appellari sūm bar ⁊ d l Amonēda et
pōt iudex hoc deferre ex suo officio pro
ueritate inuenienda et lite decidenda ēē
ꝑe non petente ut d ti ⁊ pōn et l grālī
ter ꝯ si aūt ea Iudex aūt nec pōt recusari ī
ex iusta causa ut dicit Bapus de castello
one doctor famosissimus ⁊ repetitor illius
capit̄ si iudex velit cogē actorē aduersarium
q̄ pbē pbauit q̄ factum non debet ⁊ c q̄ de
pbo uel cum actor nichil pbauit uel co
gē reum ad pband ut d C si ꝯ sane ut
si ea cui deferitur ē debitū de ueritate
cum hoc iuramentum sit veritatis ut
dicit gl ⁊ d C si ⁊ pōn et sic hoc iura
mentum defert a iudiciale q̄ hoc a iudice

defert. Illud aut̄ valz iudiciale a pte ꝛa
q̄ hoc nūm̄ t defectum plationis vl
ſſter ſuſpitionis Illud enim ſi aſſerat p
lationes et parū vellz poterit plane q̄
unare 3o q̄ illud pt̄ referu hoc non ſ
quo ad recuſationem non dr̄it q̄ neq
trum pt̄ recuſare niſi ex cauſa cū ut di
cit hic gla de iuramento calūnie niſi alī
ad dicat t iudiciali niſi ſolues eam dd
dicit pt̄ recuſari ſ ex cauſa cū ut d ſ
ſinatur ip uel recuſari ſ delatum a pte
aliq̄ vnder appzobet delationē ſi non
approbauit ſm bart t d l amonendi Libel
lus aut̄ t hac actione i frēm ex iudicio
ſic formatur q̄ ſcribit
t ago cont̄ eum et dico q̄ ab eo pete
bam x t quia dicebam eē debitorem
meū coram iudice Item dico q̄ coram
iudice detulit michi iuramentum utrum
rem q̄ debebat michi dare x Item dico
q̄ tūc ſtatim vnaū ad eius delationē
relationē uel remiſſionē per modū ſeu
formā ab ipo mi delatam uel relatam
Item dico q̄ ipſe mi iuramentū tamē dare
gat et reſtitit michi ſolue dicti x quare pe
to ipm̄ condemnari ad dand uel ſoluend
michi dcā x vigore dicti iuramēti Et ſic
iuramenti eſt formā ſic format libellꝰ
ago cont̄ eum et dico q̄ petebam ab eo
x ex cauſa mutui ſibi a me uel ab aliq̄
noīe meo fēt Item ad eius delationē iura
mi me mutuaſſe ſibi dcā x ſibi mutuo ꝛc
Nam ex tali iuramēto formā pſcripto in
perſonali actione datur duplex actio ſ actio
t factum ex iuramēto et vtil actio ex
eo exiſtēti ut d l ſi duo ꝓdem ff ſi quis
iuraverit Si aut̄ agit̄ reali actione ex iu
ramēto pſcripto ſic format libellus Ago cōm
tuit et dico q̄ cum ab eo peterem tale
rem quam dicebam ad me ꝓtinere aut̄ do
minū uel poſſeſſionē Quare cum dicta res
neat et poſſideat talem rem dictam et mi
tenēdē reſtituere uel cum poſſideā a poſſione
dcē rei ad ipm̄ tenēd dcā rem ſit ſententia
pto declarari dcām rem ad me ſpectare aut
dm̄ uel ſſe q̄a declaratione fēta pto
dcām rem̄ appellꝰ officio vīo ad tradend
uel reſtituend michi dcām rem cum fructi
bꝰ et oī cā non t reali actione aut̄ ꝑſonali
actio t frēm ex iuramēto Item util t rē
uel publica cōtra quemlibz ſic intat q̄ ē
dictione l ff ſi poſſeſſor ff ſi ff e ff eo tit
et dat actio t frēm et rei vendicatio ſi
aliq̄ erit dns ff non publiciana cui nō
tradatur ſibi tm̄ ff penes eum ꝑſtiterit
ut no per glo et bar t d ff ff et q̄ t ea
ſibi diuerſi utunt ideo formalis libellꝰ
ſm̄ varietatem actionū et ſit ſuper quo
intretur ut dicit hic Jo fabri de quorū
libellorū forma

verſi ꝓnto Et hoc t ti de utili actione et
ea cauſa ex qua nunt et t ti de actio
t frēm deſcendente ex utriuſq; inſtrumēto de
lato In forma ꝑmā dum dicit eē eē
debitorem meū ꝓcedentis reo non oppo
nente alīs cogēbitur actor declarare l ff C
de āna exceꝑ t ti ablate ſane de re uxi
li vii Item ideo dicit t libello detulit q̄
Juramentum ꝑſtitum ſine delatione pt̄
et approbatione iudicis non artat adiſa
tū ad obſeruandum illud d l gnāliter ff
Juramēto Item per modum ſeu formam
ideo dicit q̄ forma iuramēti delati non
ſeruata Juramentum non artat l in ff ff
cū le et ſe ff e Et ſi inter partes ē cō
tentio de forma uel qualitate iuramēti
iudex arbitrio diuidit l uſumfrd et ad
pcemias ff ſi de qualitate ff e Item ſta
tim iuraū q̄ ex tergiuallo ꝑſtitum iura
mentum non artat niſi adiectū ſit demo
penſat l non erit ff ſi ff e Item dcā dr̄
peto ipm̄ ademptam ad dandū ꝓ quo
reſtituit libello et ſimā ꝓ iuramentum
ꝑſtitum ad Juramentum habeat ꝓtēm
executionē l ff ſi poſſeſſor ff ſi cum de
hēditate ff e et l poſt rem ff de re iudi
dr̄ q̄ executio pt̄ duplex ꝓtm vno modo
uit actionis et tūc reſtituit libellꝰ lit q̄
et ſimil ſicut t alīs actionibꝰ ut l i ff de
edendo et l Item venit ff ꝛcē ff de pe
ti hē et aut̄ offerat C de lit ont ꝛcō
pt̄ ꝓtm executio iuramēti et ſimil et q
ceſſionis t uus limē ſit quotā eſtam
ut d l poſt rem officio iudicis et non ꝑ
quirit libelli merit ont ff ſimpliciter
cognoſcendo procedit ad executionē l
a duno pio ff ſi ſuꝑ rebus ff de re iudi
et hoc tenz ſpe t ti de executione ſine
ff qualit t ꝓmi Et adde gl notabilem
ſuꝑ ſtatim ff de rebus auct et poſſeſſ l
miles tres ff de re iudi Et adde nota
bile q̄ ſi petitur executio ſine vel in
tamēti officio iudicis hic debet ꝓtm cau
tionē q̄ habit ſimam uel appellant uni
uerſum appellatum fore coram alio ſi
ad hanc ꝓmā iudicis ut d l duno pio ff ſen
tentiam rem dictam ff de re iudi ff ſi
petitur executio unde actoris hic ꝓtm
cautionē non ut ꝓtm habet t d ff ſententiam
et ꝓdicta intelligo t iuramēto hic deci
ſino Et ſit cautum ſm̄ obligatio
nis introductorium et ſtrictū cuilibet ſolū
libertatis et non ligatus l ſi quis q̄ eo ff de
fideiuſſ et idem tenz Inno t c cum con
tingat de uſuris et c licet eo t li vi Et
eſt z in iuramentum ff ſi ſic materiis ſtatu
tis validis ut aut̄ ſacrum ꝓhibet C ſi
aduerſus venditio t c non t obligatorium
de re uxi li vi de quo plē ꝑ bar t d l
ſi q̄s ꝑ eo ꝛcē

Penales quoq; In p̄cedentib⁹ a ꝙ m p̄sonā
huiusq; tractauit de actionib⁹ p̄torijs p̄
sonalib⁹ uel p̄secutorijs hic aut tractat de
actionib⁹ pretorijs p̄secutorijs penal ꝙ de
corrūpente albū p̄tor⁹ et de uocante pa
trone uel parentem t uno et p̄sūs du
abꝫ dat̄ uenia et p̄ usūs duabꝫ dat̄
actio t fr̄m ad penam ꝓquagenta aureo
rum Item de eo ꝙ exemit p̄ se uel alium
uocantem t uno q̄ quem dat̄ actio in
fr̄m t quadruū uerūtū fiūt t item et
h d q̄ corrūpentem edicti p̄tor⁹ et ꝙ
uocantem patrem uel p̄dronum t uno sīn
uenia et cont̄ eundem uel cuꝫ dolo
exemit uocauit t iudicū dat̄ actio t
fr̄m p̄ter h d usq; ad ꝙ p̄iudicialē
Cicero p̄mo de actione t fr̄m q dat̄
q̄ corrūpente albū p̄tor⁹ ꝗd sit hor al
bū et quid ordo t quo ꝓpert hec actio
dicit hȳ glo t ubi albo q erat scriptū
t loco eminenti dealbato ꝙ ordinebat cui
tionem uel p̄cepta alicui gñāliter uel spāl
iter Hȳ dic q t albo p̄tor⁹ ordinebat et scri
bebat⁹ gñālia interdicta ut p̄tio ibi
sint ut cui dr̄ fr̄a bona fide seruabo l i
ff de pact et sic de alijs edict̄ p̄tor⁹
q̄uis ordinetur citationū et p̄cepta fr̄a
de aliquo uel aliqbus ut per tribus edic
publice p̄ponā sine t muro sine t cuꝫ
possit melius deuenire ad noticiam cui
ti q̄ per uicem q̄ue p̄ncs notesfīt
ut aut̄ qui semel c quid et q̄ nūdie
Et de isty citatorijs p̄ ista edicta loqr̄
aut̄ q̄ semel et ꝙ ocīes uero ū iubemꝰ
ei t all' coll' uis Horum edictorū loco
practica hodie de uī⁹ cuiuli introduxer
trey citationes t scripte ad domū cui
ti per nūdios cum dilationib⁹ ogrūs
ad l peremptorias cum se ff de iudi et
trey denūciationes c quid et q̄ nūdie
et de hoc tenuit glo et bar t d aut̄ q̄
semel et d ꝙ ocīes Non ꝓterea tollit⁹
q̄n possit et hodie fieri citatio per edā
q̄ ipsa edicta hodie non seruant⁹ t muro
q̄ fiunt cedule t muro affigunt⁹ fo
ribꝰ palatiorū t q̄bꝰ cura ꝛdditur vl'
cathedralis ecclē cum aut̄ platearū iu'
dictionem habentiū qui potissime hoc
modo citandi sunt⁹ ut cle i de iudicijs
Cui modo citandi nūcij t si quis frā
ne citari non ualeat ul' ad eius locū
tute ire non p̄t ut d cle i Et ubi q̄s no
p̄t p̄sonaliter ad domū citari hic modo
per edā sub ꝓtō non sufficere sīm bal
t ꝑna ad reprimendam sup⁹ edicti
et ū ꝓpositum ubi uide bn et pulchre
per eum t sic de citatione ꝙ seruet et
q et nō Quis et q⁹ ordinetur t edicto
p̄tor⁹ nota decurionū et aliorū officia
lui ēto ordine electorum ut l i et 2a ff
de albo scribend Hȳ hodie describunt
t publico libro q̄s t quo oīa officia
collata et uenia ꝓferendi t ꝑsona
ferēdum q̄ obseruando t electorib⁹ gratia
ē ut l non tm ꝙ nō nūdie cū ordinā
cijs ibi notat⁹ ff de decurio Et nūdie
t oīb⁹ scripturis t albo positis habent
locum pena l aureorum glo vide⁹ q̄ sit
Hȳ tu dic q̄ habet solum locum t scīp
tura apposita ul' affixa ut ibi ꝑtio
sint l si quis in ff de mu⁹ om iudi ubi
petue iurisdictionis Ji ꝙ quis delaut scīp
turam publicam ꝓpositam t muro pulla
ta diurnum uel penes ꝑsonā q̄ aliquid
quod semꝑ apparere et destrui nō
quam scripturam publicā de actione pu
blico uel destruere picturam alicui ꝓdito
ri principis uel ordinis senātus ut semp
denotur ingēs p̄ditionem tenet t hanc
penam et habebit locum ētiā actio ex
hoc edicto sīm spē et hoc et ex t penā
falsi ut hic t gl Si aut̄ destruerit uel
delerit scripturam ad tempꝰ ꝓpositum
ut edictum ordinis aliqui p̄tis sine no
habet locum hec pena Hȳ alit⁹ punit⁹
q̄ ordinē cum pena non reperiatur
determinata l hodie ff de penis et c de
caus de offi dele sīm bar t d l si quis id
qd Cum aut̄ applicet hec pena l aurea q
cont̄ album corrūpentē ꝓpositum dicit gl
t d l si quis id qd applicat ꝑ tri qd est
uerum si agatur ciuili⁹ per hanc actiōē
populare l si cui ff de ui ob Hȳ ꝑ quam
actusatoꝝ criminal⁹ fiet applicat⁹ fisco
de quo dic per bar t l agraria ff de nō
moto Libellus aut̄ hac actione sic fiet
Coram uobis dñe iudex ꝙrqro ego talis
uir de ꝓuīcia contrata bonon et dico q
talē edictum ꝑtrū uel scriptum pu
blicum ꝑtrum ornatū talem cum sint pubi
ce posita ul' affixa t talis loco de mandato
talis ꝓsidis ut alterius iudicis sol'nis
ul' collegii cuius dictionem de hoc habet
Item dico q̄ tale dictum edictū uel scptu
ram sic positam dolose corrupit tenet
dit amouit uel delenit ul' aliq⁹ macula
uit quare cum interfit mea ēt ꝓpri
mei ꝙrū interesse ꝙ ēt tuendi mei ꝓfi
id edictum uel scripturam non fuisse de
latum uel corruptā peto dictū tenēdū q
dempnari ad dand uel soluend michi pe
nam l aureorū t quā tenet q corrup
tione dicti edicti uel scripture De ꝓuīa
ideo dixi q̄ hec ē ꝓbanda ut no t l ff
de pro actī ad quā mittenda ꝓfertur ib
cuius tenet l un ꝙ t ꝓbatibꝰ ff de pro
actī et fit ꝓdemptoria ad tenendū agēs
sicut t alijs actorib⁹ ꝓbatis l un ꝙ qui
de sepulc ff de sepul vio Item ꝑtrus

edictum qz secus si tpiale ut ff dixi Item
t hi loco dic3 q3 debz apponi uel affigi t lo
co publico ut oibz pate possit ut no t
deff de i. de iudicijs de quo t bonq tex
t l. ff si pupillo q3 pscribe ff de iust Ite
Iul3 dic3 hmoi ideo dic3 qz hoc edictum
2quirit dolum al3 si erruperit sine dolo
uel criminalit3 uel per ignoriaz uel ius
treuitatem non tenet3 hc pena d. l si qs
id qd sine dolo Item ad dandum uel solue
dum michi ideo dic3 qz ex ppetua actione
pt agi dupliciter s. ciuiliter et non applica3
pt non tamen dic3 ee t bonis actoris hc
actio nec ali3 pt peniturem obstringe qn
sit hs ghesti nisi ratione sui pcij interes
l lucri t ppetuibz ff de peti Item pt agi
criminaliter et tunc erit exclusio libelli qre
peto ipm punitu et redempnari ad dand
et soluend fisco ul3 simplic excludas cum
punitu et redempnari qd t dubio intellige
fisco sm hac t d. l agenia Chri aut quis a
pent hns sigillu uel testimoniu uel ma
culat sigillu tunc tenetur simplic pena
falsi c cum olim de fidei l. i. s. si is qui in
strumenta ff de falsis et c cum olim mgr
de offi delc ubi pomt3 de his unde potest
hs hrib sine nocte et de forma istorum
libellorum vide t ibi de dolo et ghri q. et
restat iuxta pn. Et per hoc t hi de albo cor
rupto Cuiacio mic vltio q. quid sit inter
actiones penales et rei persecutorias dic
ut hic t glo i. t qua dic t si dum dicit
qd t penalis homo soluente ceteri non li
berant3 dic hoc verum qn t actio penal
ex utraqz parte sit adiectorum et rei et ex vero
delicto Nam si non t penal parte hz ex alia
tm ut t actione t sem ex edicto de eo
per quod fit cessat tunc uno soluente ceteri
liberant3 l. peremptione ff de his qui deceret
et l. licet s. si ff mutue capio et qui inter
delicta et qui delicta sit dicta quatenus ad
hoc ut not3 t l. ex maleficijs s. is quoqz
ff mutue capio et ff c. i. s. si Item fallit
i pluribus administratibus ut si plures pu
tent qui licet delinquat plus delicto qui
dendo tamen tenet3 solid p parte l. si multi
ff de public et ibi no p Bar.

Et in eum Hic tractat de alia actione t sem
simplic ad penam l. aureoli apetentem
si descendit ex edicto pretoris posito ff de
t inf. vocat l. quinq s. preterea et si ad uoca
tem t iniq sine venia patris utriusqz
sexus ee naturales tui et adoptivos tui vel
ligendo patres ee ad finitimum ut hic t
glo t ibi ul3 patrem qui dicit si adam uo
luerit non possit per aliquem vocari t iniq
sine venia et apprehendatur ee socer et soci
qz loco patris sit t l. generaliter ff e. Et
ee si sit filius Virgo desponsata non pt uocare

mirem t iniq sine venia ut d. l quinq cum
pluribus l sequ Et si hc phibitio non
est propter patrium pretium qz tunc non
pt ee filius cum venia cum inter patrem
et filium non possit ee iudicium nisi t cas
tren uel desponsata et t aliis casibus notatis l
hic nulla ff de iudicijs et tunc ee petita
venia ut hic t glo t ibi impetrasse hz
hc phibitio e naturali rone introducta
l. venia e et datur hec pena non
solum contra vocantem t iniq sine venia
dolo ee sine dolo Ideo qs non excusat3
propter rusticitatem uel nimia ignorantiam
qz talis ignorantia non excusatur t hijs
que naturali rone debent3 ut d. l. ue
nia et qui non pt solui luat t corpe
ut hic t glo t verbo t cum et eadem
pena habz locum t liberto vocante m
iniq sine venia patroni ex quinq fris
patronum et eius patres et liberos
ut hic t glo t vo patroni Et qui hodie
liberti per manumissionem efficiuntur
veri liberi et ciues romani ac si essent
ingenui ut autem hz hodie C de iure aure
anu et t corpe unde simul3 tamen re
manent patrono iura patronatus illesa et
per hoc hoc beneficium et hoc voluit hec
glo t Visi hz nichil t iniq patronatus que
et quot sint et qualit3 petant3 e g nig
o de suis et lib. s. hz nisi t ibi replicat3
ut ibi dixi In hac aut penam non tradit
filius liberto per solam libelli petitionem
sed coram iudice nisi pareat ul3 patro
netur per missum l. liberto adhuc et
ibi no ff e. et hic t gl. t uo t iniq t vi hz
quid si dedit dotem ei citanti t iniq sed e
illa q facit tradi penes ut no. t l. quia
ff e si aut pt uel patronus citatus non ve
nit uel absentat se vocari t iniq uel in
pena ul3 quousqz remittat uel liberti
uel filius penitear et actionem remittat
hijs casibus pena cessat3 ut d. l. fin Et
idem si pt uel dns patronus incipit agere
contra filium uel libertum qz tunc punit absens
citatus t iniq sine venia l. si liberto ff e
Cuiacio qd de scolari an possit vocare
t iniq sine venia doctorem sed dic qd li
cet persona doctoris uel magri debeat videri
discipulo sed et honesta sicut t filio ul3
liberto persona patris et dni et ei debea3
reuerentia ut no. glo. t l. liberto ff de
obsequijs non tamen debetur hec reue
rentia ut patronatus ul3 patronatus pati ex
igit hoc edictum et ideo potest eum
citare t iniq sine venia qd intelligen
tatione verbali hz citatione reali s. ut fi
eat cum capi pt hoc non pt fieri nisi pu
niretur arbitrio iudicis ut l. medicos C
de profess et medic li. x et ibi per bart
Item qd de vasallo an vocetur dnus sine

t mus sine venia dic q sic cum non sit de
ssons t edicto expssis ut no t l. gnali
ter ff e et est glo. ordina. t c. i. de mul
te vasallo qui ghumay t coll' x et silr
potit vocare t mus sine venia filg pa
trem suu spualem et sacerdotm pntatus
per ordis primum q mus oibg pdictis de
beatur reuerentia ei non st t pson m
edo notatis ut d. l. gnali Item filg
lgitimatg potit sine venia pcss lgitima
re q iuenire nole seu lgitimg l. fz si hac
s fi ff e Item qro an vocans aliqs p
habitos t mes uocari ut sacerdotem di
uina officia celebratem uel sdantem
cadauera ad sepulchra de quibg t. i. q
et in ff e incidet t hac pena l. aure
orum dic q non fz aliq pmitt ex ordi
nem arbitrio ut tenz hic glo. magr uz
pn. Item qro an pcessiu t mus frus
conq pcm uel primum no petita ue
nia sit nulla dic q non qr petitio no
est de sba iudicij ideo non viciat pces
sum et hoc qsi pt uel pro. qparente in
iudicio non opposuit hac exceptionem
Si aut fuit facta pcessiu t absentem
tuc pt uel primg qnctq; supuenies
poterit hac exceptionem zponere t p
cessum tsi mgr sum bar t d. l. q mus ff e
et michi lomuno penam petit qr zeb et
pena legalis simp petit pt l. si z fiuc
& l. ff de qdi fur sum Item qn
filiusfa agit t iudicio t casibg t quibg
pt quib iuria de alio an ipe ul pt et
qui pt debeat sibi qstitue et h' glo. in
uo mgrd t uerbo impetrassi de quo dr
per glo et doc t l. i. C de bo mr et l. ij
& qd' obseruant C de iuria et l. fi &
nritem C de bo que lib Libellus ar
t hac actione sic forma agit conf n
cm filiu mm uel libertum et dico q
fecit m reuerenter citari ad iudicium p
talem uicium ad audiendum de iuri
am tali iudice nulla petita ul' saltm
habita licentia ab aliquo qpetenti iudice
ad hac citationi faciend quare cum
tenuerit t pena l. aureoru ppter sua
temeritatem et reuerentiam peto ipm
qdemnari t denariu quantitatem mihi
dandu et soluendum p dca pena tm usq
quam si soluc non poterit peto ipm
qdemnari t denariu quantitatem mihi
dandu et soluend corpalit castigari et
punir arbitrio vri pter hoc q dixi filiu
mtelligo de nepote ex q sicut extend
t asscendentibg t infinitu et id est ex
phibitoe nupt b. de nupt & go non di
licet al' appellatio pnium ab eis vlt
vocantur maiores l. iuris osultg &
putes ff de gradi Item per hoc q
dicit citari mtelligo q sola citatio sit

obtentus venie t sufficiens ad tollendu
hanc penam non aut requiritur lic q put
voluit Ro t spe qui motu sc perpuc p
l. amplius non peti ff rem ra ha. et l. li
berti aduersus et l. i. ff de tuit no fz
dic q non ob. l. amplius q ubi requiritur
petitio hic aut sufficit sola citatio ut
no t d. l. i. et hoc uoluit bar t l. ghus e
ti Item obtenta licentia citandi a iudice
nisi obtinuat c religiosus de cler li. vi.
Et si iudex sine iusta ei denegrit dare li
centiam pt hanc remissu ad superiorem ut
ibi latius cum notatis

Item aduersus cum &c.

Hic tractat de actione t primo descendit
ex edicto ne quis cum qui t mus vocat
in ius t ut eximat qd' edictum colligit ex
titulo ff ne quis cum qui t mus vocatus
est et hic non t detiata certa quantitas
t quam rei qdemptor sicut est t pce
dentibus actionibus fz qdemptoratus in
quantum actor t litem iuramt l. pe. s
i. ff e habz go locum hec actio qn facit ci
tari ad iudicem debitorem meum actio
ne psonali et tpali obligatu ul' certa
cventum reali et dum veniret aliquid
violet et dolose sine iusta causa dimi
nuit et exemit per se uel alium ut no t
l. iij t fi ff e per quam detentionem et ex
emptionem rei certe tpalis qua tenebat uel mihi
usufructum rei quid prebeam ut mihi
t l fz exmedi ff e uel sim Ro. licet rei
non sit libertus uel actio pscripta pre
tendo ad interesse ut opazio et adiun
tio de longinquo adiectum contra
michi iuramentu licet habito respectu
ad estimationem rei t qua pena fiu
ti et t tota dicta quantitate t qua iura
uero taxatione iudicis predicte qdemp
nabit eximit p pena dca l. pe. s. i. ff
e. et michilo. dicum cons citatum ad
id ppter qd citatus erat q soluto pe
culio emerit non liberat rem principale
ff e. l. fi. et hoc petitu et obtentu primo
t mte rescripti ex cla generali qm rei uel ac
tio fuit usucapta ut no t d. l. ab eximi
di t gl t uerbo admittitur et hoc ar tm
t litem cons eximitem pstatur ppter
grauamen et predmentum pcepti in
dicis cum auctore rei uocabatur ad iu
dicium licet al' t actabg strictu iuris no
arbitrarius non uidetur t litem iura
do ut notat t d. l. pe. s. i. ff e Synymo
ca uocatus aliu ad iudicium calumnie
causa uidebit t litis ordinem eximit
si aliqd prendat interesse q forte ea
uenisset talem exemptu ex alia ca si q
pariuisset l fz eximedi s. Item si qs ff e

et hoc uolunt ibi bar. licet aut interesse. et ei
estimatio plenius per Juramentum T litem
ut d. l. pe. S. i. tamen q. citatus non venit
ad iudicium ppter exemptionem de se fiam
debz plari per testes uel aliomodo ꝓ ꝑ
Juramentum T litem ut d. l. pe. S. docte Et
sic p. q. negatio est causa interrupcionis ali
cuius illam plari debz de quo per bar T
l. T illa ff de var. ob. et per Imo T c. su
per his de actu. et incipit q. pcte ista ac
no statim exemptione sua T quatenus ac
tor estimauerit per suum Juramentum ut no
T d. l. pe. hoc iudicium ff e. Excusatur aute
quis ab hac pena T pluribus casibus s. 2m
psone curie exempte cui⁹ citatio T effim
non tenebat ut q. erat pr̄ ul' pr̄ois qui
non pt T mlt venit sine venia uel erat
legatus qui hz reuocandi domū l. i. S. i. ci
l. se. ff e et 2m iudic ut q. uocabatur co
ram iudice pedaneo uel Arbitrario ul' coꝝ
alio iudice mutationem de ea re nō hm
te ut no. T l. in ff e uel ex alia iusta cā
ut q. loco⁹ per que debebat uic uocari
erat T fidios⁹ ppter latrones ut not⁹ m
l. ꝓ exmendi T si ff e ubi nō q. quis citā
tus excusat⁹ si non uadit non solum qm
locus ad quē uocat⁹ est sibi T fidios⁹ ut
T de. pastoral. de re iudi. Hz ee⁹ si loco⁹
per quē debet ut d. l. exmendi Libelli
aut T hac actione colligi pt ex glo. i. hic
super. vo aduers⁹ et ex dicis hic T d. S.
docere cuius forma Ago cont. tecum ꝙ
dico q. fieri citari gayum T iudicio pro
tali die ex aucte et mandato talis iudic⁹
super hoc iurisdictione hmtis ad rñdē
dum mecū de iure suo per tales ꝛc Ire dico
q. post citationē de dcō gayo cui ipse ve
nire vel venire uellet ad iudicium dcō
tenq. per violentiam et dolum ipius gay
i. exemit per se uel alium s. ꝑsonalit
detinendo uel aliomodo dolose impe
diendo ne veniꝛ ad iudicium per quam
exemptionē d. gay⁹ non venit ad iudi
cium et sic actio mea ꝓpalis quam ten
tare uolebam ꝙtra dictum gayum exemit
et finita fuit et res quam pcte uolebā
a d. gayo fuit usurpata et ei⁹ usurpo
ꝓpietas ppt⁹ violentiam et dolosam exep
tionem sibi per dictum testm dcō gayo
quare cum dcō testi⁹ teneꝛ penam q.
h T litem intendo ppter talem exemp
tionem aut q. hīto ꝓpio ad tenere
meo uoluissem ipm testm ferisse talem
detentionem et exemptionem dcō gay ff
ter quam non venit ad iudicium p certū
nūc p. pena dcō exemptoꝛ ꝺseruato in
tue petendo interesse meū cōe dictum
gayum citari T iudicio ingr⁹ dici q. nō
pdente citatione non tenentur hec

pena ut h⁹ et ff e T hic⁹ et idem si fu
isset⁹ uocat⁹ ad locum quem soluebat⁹
forum q. non habz locum hec pena ff
e l. q. si e Tali die ideo dicit⁹ q. citat⁹
debz ee certa ꝑsona dies et hora et acto
factus alia die uel hora uel alie fraus p
q. tenebat⁹ T citatione non valz l aut qui
alit⁹ S. i ff q. vi aut clam et ubi per bar
Iurisdictoꝛ huius ideo dicit⁹ q. alius exmes
non teneretur illam penam ut ꝑ dixi
Item dum dicit exemit colligit q. hoc
verbum e generale q. exime dicit⁹ si
quis corpaliter citatum teneat seue ali
omodo impediat l. ꝓ exmendi ff e Et si
per se siue per aliū et tūc vere⁹ tenet⁹
ad penam et vnq. soluendo non liberat
aliū et tūc uteriꝰ tenetur ad penam
et vnq. soluendo non liberat aliū ff e si
cut tenet⁹ pena l uel statutū qui ꝑsona
hit⁹ facit homicidiū uel fieri facit qm si
scripta T rem l. non eo mus C de actu.
et ubi per Cy et alios doc Item dum
dicit per violentiā et dolum an uerū
requirat⁹ dic q. sic q. tum ad exmendū
ꝙ vnq. sufficit quātum ad exemptiū l
in. S. si cum l se Item dum dicit in verū
q. si venisset⁹ ad diem expediꝰ non ob
stante exemptione non amittit⁹ pena
q. uerba cum effim sic intelligenda l
pe. S. docē ff e Item actio ꝑpalis ideo
dicit⁹ q. alis actoris ꝑscripto fuisset
Interrupta per citationem infra dis
tionem hanc T l. si ff de eo per quē fac
est Item dum dicit ꝺseruato T iuris hic
verba sic de bōn esse et non de nātte q.
solutio pene exmēdi non liberat reū
ff e l si ideo non T nulla ꝺseruatio ul'
ꝓtestatio ubi quis scit uult sibi ubiq.
durare l. sicut S. nūc videt⁹ ff qui mo
dus uel ipso sol Cleric⁹ ꝙro cum duo si
tituli et due actiones T finē ex illis
descendentes ex quibus pmuidetur ꝑdi
centes uocatos ad iudi. s. ti ne quis cū
qui T mlt uocari e et ti de eo per quē
fit cit⁹ que dr̄a sit Iter. vnū et reliquum
glo nīa hic T⁹ super hoc pnūt q.
dr̄as s. 1m ꝙsily 2m ordis s. T 2m vole
tue tm ordinis non est uera T hic. de
forma aut libelli actionis T finē descen
dentis ex ti de eo per quem fit est
vide T spe. et T d. ti et T gnīa⁹ et per
tot T ti de actore T finē ex eodē de eo
per quem fit erit re Cholti⁹ ꝙro amp
citationē Interrupitur usurpatio dic
ut hic T glo T⁹ si 1o queritur T qua dic
ibi uel dic q. talis quentio dic hic nisi
q. T ꝑscriptoꝝ longi tpis et T ꝓtoris
tpalibus requiret⁹ ꝓtestatio que mduci⁹
per libellum principi oblatum non at
sufficit sola citatio que hic fieri fiunt de

quo dic per bar in l si de eo per quē fiet

Prudiciales autem ⁊c

Hic tractat impor de tribꝫ actionibꝫ prudicialibꝫ et realibꝫ que dicunt prudiciales ⁊ rem et sic iste ff. tria dicit primo quot sint actiones prudiciales et dicit q sint tres ff de libertate et seruitute Item de libertate et ingenuitate Item de petu cognoscendo 2o dicit an sit ⁊ rem an ⁊ psonā et rndet q sit ⁊ rem 3o dicit an sint cumules vl' pte tie ff una de ingenuitate et libertatis tate et alia de petu agnoscendo 3a ff de seruitute et libertate ⁊ alijs et io ff dicit tres actiones quarum una ⁊ de libertate et seruitute et alia de ⁊ ingenuitate et libertatis tate et 3a de petu agnoscendo dnt prudiciales et ⁊ rem prudiciales et dicit prudicial' qz sunt prudicia alijs ageribꝫ tñ sileat do ctor iste agit et qz ⁊ ea uinit uel in gis prudicij ut est cā status sm bar ⁊ l sine q ff qz plausiani ff de lib agnos et ⁊ dicit ⁊ rem ad similitudinē aliarum actionū realiū qz sicut ⁊ alia realis venditore et ⁊ istā venditore ⁊ psonā ff te ⁊ filiū vl' seruū et econtra seruus venditor rem ⁊ psonā suam ⁊ libertatem sm dd et ex istis ⁊ bus actionibꝫ prudicialibꝫ una ⁊ cā ff de seruitute et libertate alia ⁊ pte tertia ff de libertate et ingenuitate 3a ff de petu agnoscendo est petitoria dicentis et cumul' agnatos ut hic ⁊ gl' ⁊ iō fit ⁊ si l q ff. i ff de lib' agnos et quot modis dicit actio prudicial' vide p bar ⁊ d l sine gl' ff qz plausiand ff de libe agnos et l fundum ff de excep Et sic an actio prudicial' habeat locum ⁊ alijs ꝙstionibꝫ ut sic possim agere prudicialiter ⁊ rem et petere te ppetuam fructū patrimū uel aliū quātum merū vide p bar ⁊ d l plausiandū et per ea et sali ⁊ l nouandi et l non expliꝫ C de plus Et quot remedia debent ad vendicandum filiū ⁊ pntē sua vide glo ⁊ l i ff per hec ff de ri nū et ff de pa po ff. i Item an ille qui est ⁊ quasi possione filiationis uel seruitutis possit agi prudicialiter ⁊ rem ut declaretur quem ea filiū vel seruū ut qz forte timet dns ne seruus recalcitraret et dicat se liberū et pr timet ne filius dicat se nō filiū dic q sic ut d ff qz plausianū quia l filiū ff de hijs q sū sui vl' alie uis ad similitudinē agentis negoꝝ et q ꝙstis ad declarandū nūs opteꝫ vl' nō opteꝫ ut ff et ⁊ ff. ea Ite si plures dicant quē esse filiū suū seu seruū alios

cant quem ea suū filiū vl' seruū an ff debeant agere coram iudice uel pnā coram diuerſ dic ut l cognito ff si plen ff de libe ea qñ vendidit dicat eum suū filiū uel seruū ⁊ solidum tuā fieri pā coram diuisis iudicibus si aut seruū quem tuā debet fieri coram eodem iudice sm dd ⁊ expeditione gl' magne Quero dd vm decem de qbus tangit gl' et primo an iste actiones prudiciales sint cumules vl' pte torie Et dic ut hic ⁊ glo ⁊ pn. et ff dicit sm q due sint petorie et 3a cumul' Et ideo tres dicit esse per actionem de petu agnoscendo que vndebat cumul' cum sit firmata a senatu qsulto plautiano qd' ff de iur cumul l ij ff. i ff de li agnos ff qui affirmat ⁊ductum videat de nouo dare et indicē l obtinente ff de v sig ff tamē non ē cumul' ff petitoria qz petit p' additum licet senatꝰ qsulto prostet q firmatur ut d dixi 2o qro an sint ⁊ rem uel ⁊ psonā et dic ut hic ⁊ glo q ff ⁊ rem et ⁊ eo naturā et qcludit sic ⁊ alijs actionibꝫ realibꝫ q apertiū debꝫ petitoribꝫ i ⁊ mixtis q quasi possidentē ut ⁊ affectā et negatā ut ff et 3o qro quare non possint istis tres reales petitorie et non tres personales dicit ut hic ⁊ glo ⁊ vsi vnde qz qz non ff vniformiter cumules tñ ut petorie tñ ideo primo posuit de cumulis q ff. omñ usq ad ff. alie postea tractauit de petitis tñ ff publiciana et rescissoria seruiana vl' quasi seruiana de ꝙstituto de peculio et de penalibꝫ huiusmodi postea uero qz quam ff prudicialis ff quod ff cumules quod petorie ideo hic tractauit mixtum et per se et ⁊ ff. ff. sic utrūq et ff. plane et ff. appellatam q tractat silr mixtum de psonalibꝫ et realibꝫ 4o qro quot ff actiones prudiciales et dicit q ff tres licet ali dicant solum duas ee ut hic ⁊ vsi et ff tres ff dic q actio prudicial' dicit implicite nam oīs actio ⁊ qua sua intēdit pa ut exceptione uel iudicate ⁊ alia actio pt dici prudicial' ut l fundi ff de ex cep Item pt dici prudicial' intendo petitoriū uel qual' prudiciū ut petitio hēditat de qua ⁊ ⁊ glo ff vbi nicolꝰ ff plures sim spē ⁊ n de offi ordi ff. i ⁊ vsi Videtur nō q ff quatuor actiones prudiciales de seruitute libertate et petitoriali ⁊ rē ⁊ pria petitoria et mixta h' gl' dicentem q actio de petu agnoscendo hz duplicem effectū ff ꝙtalem et ff generalem cum agit de petu agnoscendo et petit eū ⁊ filiū meū ut ff restet mihi olim ff filius debz ff me petere pā q multa ff ut ⁊ glo magn ff de pa po

de cetero ne cum tranquillum Item pudencialiter de petro agnoscendo sic formatur dico quod talis est meus filius natus de legitimo matrimonio genitore cum tali nupcie et desponsata uxore mea ideo peto pudenciam ei filium meum dari et exhiberi quod solent liberi in talibus exhiberi et eciam approbat filium se esse meum filium Et ideo petit se pudenciam filium ut perpetuo alimenta et cetera quod solet filius a patre habere Deforma libelli de libertate Hic libertinitatis et ingenuitatis et assercionis sensit et nasilli vide et specialiter de natalibus vide et specialiter de partu et sic Hic sepe Item agnoscendo duplex est de pudenciali et rem per quam dicit aliquis filium meum et pudenciali et rem per quam dicit aliquis filium meum et petere de matre ingenuum vide et specialiter de matre et avo et ultimo nota Et per hoc et tria de actione et rem principalem cum dolus sequitur tria et ecce et specialiter quod si sic legitur et primo quo quod dicit mater actoris petrus et alium pudencialem et rem per quam vendicio filium meum et petere adicit est de matre assertum de qua l. i. s. l. ff de rei vend dicit hic et gl et vide et dicit nam ibi tractat de petere hic de filiatione solum Item illa causa hic per totum et hoc sentitur hic et patet l. ij. s. quapropter plausiandi ff de libe agnos Nam quidam volo aliquem quod dicit filium meum et trahere sibi patre meum ut assequatur effectum petat petitio de quibus per gl. ibi s. i. sup. de pa. po l. ex matre dicit michi rei vendicatione simpliciter quia illa datur re et quia quia hic dicitur l. et rem ff de rei vend quod dictum non hic per et filius quia et liber homo et nullus homo l. mater stipulatorem s. sacra ff de ver ob ut no de rebus dub. s. singulorum et per glo et d. l. i. s. i. de rei vend super vino non petitur hic introducit rei vendicationem cum ista adiectione de matre assertum et de matre romanorum ut si de matre natali s. mus aut cum vino Vide sic et et mus quasi dicat vendico de matre romano et quia mus romanus disponit quod filius sit et patris pars et silet abbas vendicat monachum de matre canonico quia mus canonicus disponit quod monachus sit et subiectione abbatis et villa vendicat ius tenet sicut de matre statutorum disponentis quod tenemur ad collectas et alia munera de quibus vi per tex glo et hic et d. l. i. s. per hoc ff de rei vend ubi aut nil agit petat dico aliquem filium meum esse tuum petit introducit hic rei vendicationem et actionem et rem appellatum pudenciam et hoc postea extendit senatus consultum in patre et matre per diocesim

si mus aut et ego si filius de petri agnoscendo et pudencialiter ut hic et gl et versi Item dicas et et glo Vide eciam servus vel libertus Spatium effectum hic qui spatium agitur de petri agnoscendo propter allegationem et tuam simplicem latam super alimentis non prudent super filiatione ut dicit et quod intelligo nisi de eo fuit bene cognitum ut no et gl et l. ij. C de or. cog. et allegatio pudencialiter sunt tunc dicit s. ex utrisque parte et statute dicit ut hic et gl et v. dicit quia cum pudenciales sint partis odiosis et personam cuiuslibet et utriusque petere pudenciam vocare s. domus servum et servus domini et petere filium et ego Nam et ratio quae militat dicit et personam venit Et ideo sicut et solet actio hinitum et dicit ita et hic et hic sequitur de et Jo filius et Jo et ardenter desiderat sententie quod sit datus dicitur et quia nam et pudenciales et de hoc quia nascitur dicit et statuta vide glo ordi et l. ex quod sensu ff de ac et obli et assertio et ff et silebo quod nam sit servus nec prius libertus et obligatus ad sustinendum servitium dat. iter. ego et domus unde actio ut et glo. quem si et versi Item quo mire quia formatur libelli et istius actionibus pudencialibus dicit ut et gl et v Item quod libet formatur dicit declarat nam et pudenciali servitutis et libertatis sic talis est servus mei et ideo peto pudenciam eum servum mei esse et in servum et servum petere debere quae servus petit domus sibi et ego ipse servus si et et quasi possessione libertatis dicit quod debite et iuste eum teneo pro servo et tanquam suum cum non sit servus sed liber Et ideo petit se pudenciam libertum et ni silentium petat ut de cetero non tranquillum Dicit non esse et quasi possessione libertatis sed ego sum et assi possessione servitutis cum dicat quod debite et iuste eum teneo pro servo et ideo petit se pudenciam libertum et exemit de quasi possessione servitutis Item pudenciale de ingenuitate et libertinitate sic formatur libellus dicit talem libertum meum esse et ideo peto declarari eum esse meum libertum et mihi debitam reverentiam exhiberi ab eo et petere ea quae solent liberti petere pro suo Et ego si libertus petat se ingenuum si tale si probet et et quasi possessione eius libertinitatis quod probat libertus quod detineat a tali debite et iuste pro suo liberto et ideo petit se pudenciam ingenuum Sed si libertus et et quasi possessione ingenuitatis quod et quod eum turbo et tranquillo et dicit assi possessionem quae petit pudenciam se esse ingenuum et multo silentium petitum pro

ut ec̄ ostrunte mihimet ut ꝑ negat eum
filiū et per quē alīa et tuū possit agi
hac pudiciali ut d ꝙ q2 plausiamū et
ibi t glo t libo agit2 et ibi per bar
Go ꝙo quare dicit2 pudiciales dicit
hic t glo t vsi ff ꝙ de dic2 et opīo jo
est verū sm dn ideo appellant2 pudi
ciales q2 pudicie sibi ꝙstrumbi q pñt
itentiā si verum ess̄ qd per pudic̄
petit2 ut si peto te t seruū meum et
sic ago de pudiciali de seruitute et li
bertate et pdente iudicio vic me amo
uare certe non potes q2 si verū apareat
q sis seruus mei quare non possis me
amouere ut l uis c̄tē ff de iudi Sili si
ago cont̄ te de libertimitate dicēs te
libertum meū si hoc verum ess̄ non
posses me amouere nisi tuam uel tuo
rum tutiam ꝓsequar l hij tū ꝙ libi
ff de actu Sili si ago cont̄ te pudici
ali de seruitute et tu velis mecum a
gē cont̄ me petitione hēditatis c̄te n
potes ut l ij C de or cogn ss̄ quibus que
mihi pñt itentiā ec̄ si verum esset
qd t pudiciali deducit2 non pudicat2
ut cum dico te seruū meū et tu mihi
velis me amouere de cōi falso mo
nete aut fraudato et t plumbi alijs
casibus notius t d l sic milla et l vlt
c̄tis ff de iudi Et intellige q iste pu
diciales alijs ꝙstrumbi sine ꝓmonā2
per modū actois sū exceptois q2 ꝓ
et aīi oīa de istis debet discuti ut l i
ij et iij C de or cogn Nono ꝙo an sit
alie actiones pudiciales q iste tres di
cit hic gl t V Item nūqd sī plures q
olim erat petitio hēditatis ss̄ hodie n
et sic tm tres remanēt hodie Sz dyno
dixit q oīs ꝙstio t qua sinā lata pau
exceptionem rei iudicate t alia pot
dici pudicial ut l fundū et l fundi ff
de excep Sz iste tres solum dicūt2 pu
diciales q2 magis pudicium veritat2 t
cip de quo dic per bar t d l si fundū
et sec all q2 plausiamū et dixi g t
go ꝙsito Deo ꝙo quo mihi petatur
colonū assertionem et sensim ter q
est dīa ut hic gl t hic de agri et c̄
h vi et tetigit gl g de mil ꝓso t pñ
dic ut hic t glo in ea si t vsi Item q
mihi valet q petam utili pudiciali di
cēdo et ipse petat utili pudiciali ꝙa
Si cōi peto te pudicau colonū meū a
gam utili q2 dicā non hz locum nisi
q vere seruus sz colonus non t vere q
hij l ne dum C de agri et censi tū
q quātum ad dīsum hēbit locū seru
l quēadmodū co ti et l ij C qui cau colo
cape cōsi h xi ideo util actio cōt eum
tenet2 et non dicō ad to g ad l actil

q Si Gundec̄ ꝙo quo mihi petam seruū
cui dimi q dotem dimisi et intellige
allegādo titulū q ꝓbet2 ex dimi pstitue
uel ex tpe cui non extat memoria
dicit l; gl q officio iudic̄ petit2 ex q
glo notat2 q ista ꝙs petat in loco tpis
aliq dimi seruata uel aliam ex dimi
et non desistat possim ꝓlocare offim
iudic̄ ut adempnat2 ad ꝓstandum t
futurum et sic officio iudic̄ ꝓlocat
super mihi de pñti lite dependēciam
t futurū et pt de illo futuro iudicare
ut hic et l cum t rem verso ff de usu
fruct si non ess̄ mihi de pñti q2 tra
tat futurum tpis non spectat ad iudic̄
l ij ff de usur et l nō pt ff de iudi et
intellige allegādo causam siue titulū
efficacē p cessisse quē ꝓbo ꝓmando lon
gam ꝓscriptionē tpis q2 titulo ꝓsumit2
intercessisse ex tpis ꝓscriptoē cum al
nemo ꝓsimat2 iactare sua l cum de
debito ut pluta cum pete a te ad certo
mihi singul ānis q2 tui maiores ꝓmisit
q possessionibus quas a me huius matoni
habuerunt ut no gl t l ij C de
excep Secus aūt si non allegret2 titulo
q2 tuc ex longa ꝓstatione non obligat2
q2 tēpo non t medo inducendi obligatio
fere ff placet ff de ac et ob Item sci
si non possit cū sine titulo efficax ad
obligandū ut q2 fiat pactū modū q2 lō
ga ꝓstatione non fit efficax ut l si cer
tus annus C de pactis nisi sit finitor legā
tus l i C de fideius Item intellige pre
dicta nisi ex dignitate ꝓsonarū aliud ꝓ
sumat2 vñ licet rusticus longo tpe ꝓ
tinuit nobili viro animal ꝓpter expensas
ꝓsumit2 pona ex liberalitate q ex obli
gatione ut t gl nōnulli t l solet ff de of
prēn et lega Et idem t nobili q mille
viribus receptus t hospitio et omnio epm
transeuntem ad visitandum eccliā suam
non per hoc astringitur ad recipiendū
t futurum ex precedēbus annis recipiēdi
quātitatem cū tale per epm all sumimo
t c ad eccliam

et ꝓpe de hac tm mihi dic per bar t d l
cum de t rem verso et pulchre per ibi
de pu t d l si certus annus C de pactis

Supra tractum est de ac

Sic itaq; tionibus realibus et ꝓsonā
libus modo ex alijs eis inest videndum illa
tionem cum exceptoē ponēs ꝓpriam na
turam realiū et ꝓsonaliū actionū t tres
dixit tres se Et ideo hic s dixit2 tres
ꝓtes primo ponit illationē ex precedēbus
ut hic t pn ze ponit exceptionē t vsi
plane 3o ponit naturā realiū et ꝓso
nalium et dicit tres ee t vsi appellamus et
h d Actio ꝓsonal addend non ꝓt item

tatu pro se sua nisi cont̄ fuerem Et actōr
T rem dant̄ ad dandum uel faciendum
h d usq; ad s̄ sequē vel lacq; actio pson̄al'
T datur ad dandum ut s̄ ḡdictione q
s̄ psonales actōr non p̄ tentari T re
ff̄ul ratione dn̄i q̄sequēdi ppter iguld
q̄ meū e q̄ ess̄ sibipī ḡtrariū actor
q̄ fallit q̄m fuerem h d usq; ad s̄ seq̄
¶ Nota q̄ personal' actio q̄ datur ad dā
dum pot̄ ē ḡdicto non p̄ tentari pro
se ꝑ̄ia ppter grauedinem q̄ si rei ess̄et
sua non p̄ amplius fieri sua licet ten
p̄tet̄ ratione possessōis ut ḡdicto sui cū exāto
et ḡdicto mdebit q̄m l. mdebit s̄ sed si
ūsum ff de ḡdi mdc. Sz actio psonalis
uel q̄ non dat̄ ad dand̄ sz trādend̄ uel
restituend̄ ut T actio comodati depositi et
similes hm̄ pot̄ tentari p se ꝑ̄ia ut hic
T gl' l fallit aut̄ T fuere et T pdone q̄
tenetur se et collegit fructus comit̄ dn̄o vo
luntatem ut ē creditor pignoris post
pecuniā solutā et colono suis sumtuum
tempore solutionis ut no gl' et bart T l
si quis nec cum rei
pignus ff si cert̄ pet̄a Comit̄ quos p̄t p
se ꝑ̄ia tentatus actio personal' ad dand̄
p ḡdicto fructus ḡdicto sim et
certi ḡdicto generali Et est actio q̄ ois
ḡdicto degenerat comit̄ fuerem ut hic
et l. fi T si ff de usufr quēad cauet l.
dat̄ ē genus et suam naturam seu q̄
naturam siu gen̄is q̄ cum nā psonal'
actois sit ad dandū l dn̄ium transferēd
B e s̄ l. ḡdicto fructus degenerat et
non datur ad dand̄ sz ad restituend̄ et sic
T immobile sim gl' hic T iic si aparet q̄
actio psonit q̄ est ad dandum egredia-
tur natura et assumit valorem
actois alt̄q; gratie s. real' cui natura
non gratia datur nec dn̄ium transferre
sz solum restituere ut B e s̄ l. Et hoc to
tum T ꝑmissum odio fiunt ut hic dic̄
glo T bo odio p̄t ē dari hic ḡdicto ad
possessionem ḡdicendā ut hic T glo T v̄o
si aparet T fi et latius T glo dc̄ l. fi T fi
usuf quēad cauc Et intelligit ibi
lul. q̄ ois ḡdicto degenerat q̄ fuerem s.
potencialit̄ et non actualit̄ q̄d̄ declaro
per salic T l falsa C de furt ubi dicit q̄
ille ḡdictores q̄ dn̄o translato datur
ad dand ut ḡdicto fructus sui ēt̄ cū
ēt ḡdicto generali ille attemptāt̄ q̄
fund̄ ad restituend̄ q̄ naturam siu ge
neris l. generis ḡdictorū q̄ generaliter
dat̄ ad dandum Nam sim glo hic T v̄
rem actio T v̄ videre sim quosq; solid
rem fund̄ datur ratione dn̄ii et ppetuitat̄
extra penes actorem sz rone possess
non degenerat sz dat̄ q̄ qualitez sim
q̄ et ita ē videtur sentire lul. et an-

T l. scire debem̄ s̄ si a fiure ff de v̄ oblig
¶ 2o nō hic T versi nec ēt ad id q̄d̄ alle
toto āno iste text̄ s. q̄d̄ meū est amplius
meum fieri non p̄t ut hic hic et l. et
in eadem s̄ actiones T si ff de excep
rei iudi et g de le si rei legatum q̄d̄
T tellige ꝑmo dnō ꝛmanēte ut no l in
s̄ si ex plurimis ff de acquir pos. Secus
eo mutato et ideo valet stipulatio rei
mee sub ḡdictione cum desierit ē mea
ff de v̄ ob. Nam rei p̄t deberi ex plib⁹
causis dēi s̄ ex pluribus causis et silē pos
sessio p̄t h̄ri dēi s̄ ex plimis sz dn̄ium
solum ex una causa ut dēi s̄ actiones
et ideo ubi rei deest alicui ex testis di
uersorū opere ḡsecutis ꝛ ex uno testō n̄
plus agit ad eandem rem ex alio testō
g de lega s̄ si rei aliena Ex pdicte
T fiert̄ q̄ non precedit libello T quo ago
rei ven comit̄ aliquē deducendo q̄ tal'
tenet et possidet talem fundū qui est
mei uel qui deo ad me ptinere uir
dn̄i et ideo peto eum ḡdemnari ad
dandum michi dictum fundum et sic
petit rem michi dari T dn̄ium ad me trās
ferri Cuius rei diu T narratione libelli
me dn̄ium hns et sic sit mixti generis
sim de ¶ 2o nō ibi q̄ s. id ad q̄d̄ all' ex
iste text̄ s. q̄ dare T rem accipienti facē
ut hic et l. ubi aut̄ non aparet T fi ff
de v̄ ob q̄ ignot̄ tenet̄ ad dand̄ tenet̄
ad dn̄ium transferēd cum effectu ut mō
euenit ut no gl' T l. pōnem̄ s̄ sz et hns
ff de pecun̄ et alit̄ non liberat̄ l non
videtur dari ff de re uxi et ibi no Secus
T eo qui tenetur ad tradendū q̄ sola
traditione liberatur l si rem tradi ff de
v̄ ob. ponit̄ tamē dare q̄liqz ꝛppriē p
tradē ut T mistris notariorū dum dicit
dedit vendidit et tradidit de quo p
bar T l. exempto ff de actio et hoc vez
q̄ sola sua traditione liberatur nisi es
set form̄ q̄d̄ haberet causam successiuā
ubi q̄s non liberat̄ sola traditione sua
sz ex̄ tenetur ad pactum ut hic ē cass
T l mr castellanū ff de arbi sim tel
lem bar ibi fiunt q̄d̄ no T glo T l. cor
uptione ff de usurp ¶ 2o nō T v̄si
plane q̄ comit̄ fuerem oppetit plures ac
tiones s. actio furti ad penā dupli
uel quadrupli q̄d̄ tonē ē pena B de obli
que ex delic nas s̄ si 2o reuen comit̄
quēcūqz possidentem rem suam petim et
actio ad exhibend que ē eis p̄mittā
l si p fiure s̄ furti ff de ḡdi sim q̄ o
dicto furtiua q̄ ē p̄sonal' actio ut T e
Vsi appellamus et istā ē ex rei p̄secutoria
et dat̄ solum comit̄ fuerem et eius hē
dem et ex̄ si nichil ad eū p̄uenit dēm
l si p fiure q̄d̄ ē q̄ naturā C ex delic

lista et ideo eis nã dicit vaine figuratu
ut dicit g. c. s. t. gl. Tullo alijs Et ista et
ois alia odicio degenerat cõtr fiuerunt
g dicit t l. si missi cum concordabi all' ff
usufr. quẽad cauc Et per istud valeo ĩ
tollit penal' ꝛ̃ vna ualia bñ tollit alã
ut dicit d. s. fi g de obli ꝙ ex delic nasc
Et hoc ee uolunt hic t verbo odio t fi
Cto nõ t versi appellamꝰ et illa obli
gationis grã ꝙ q̃ꝛ ff de ac et ob. p ac
tiones ualeꝰ tam p corpalibꝰ ꝙ p corpa
libꝰ q̃petentes appellantꝫ veridicatoꝝ
qz per eã vendicatꝫ rei actor' corpal'
uel incorpal' ꝛ̃ actiones personales ap
pellãtur odiones et sic ois odicio est
psonalis acto ut allegat hic tex glo
t l. cessat ff de ac et ob. Et ppzie olim
appellabãtꝫ odiones a odicendo i. de
nũciando fiebãt enim olim denũciationes
de soluendo ut hic t gl. que hodie non
sunt Et ideo ille ꝛ̃ hodie abusiue et
ꝛ̃ppzie appellantꝫ odiones et no. hic
ꝙ quis non tenetur interpellare debito
rem suũ ad iudiciũ ꝙ soluat alioq̃ no
cet eũ ad iudiciũ nisi ex verbis mutue
l. quidã piscator ff de furtis ut ꝓdi et
l. t fideiussorꝭ ff de usur nisi velit eũ
ostendere t mora ut l. omnẽ ff si cer pe
et tri. s. ad ostendendũ quẽ t mora sufficit
vnica interpellatio non aut ꝛ̃q̃
ualtur plures l. mora Nisi ceterum ff de
usur et l. tricesimo seyo s. usurarũ ff de le
g nisi t venditione pignor l. fi si quis
venerit ff de pignor act de quo ꝓbat
t l. quis rome s. seya ff de ver. ob dicit
tñ guil. de cumis et bal post eũ t l.
edita ff de eden ꝙ si debitor non ee ostẽ
tus t mora saltem per interpellacoꝝ
extrudicialem non tenet ad expẽsas si
tinediate excepto libello dicit se velle
solue et non litigare de mre aut cano
nico tales monitio vide nõia ut t c
nouit de usur. q. t. ꝛ̃ tex ibi de eis
nup. s. i. In tex ibi si apareat dicit
qui non habet ista verba et tñ hec est
plana Alij hñt et tñ dic ꝙ erant ꝺ
verborũ solempnitatis cum ꝓponebat
actio ꝓsonal' de sibi tali odicione si apa
reat ꝛ̃ i. si apparebat id q̃ petit vez
ee que solempnitatis hodie t sublata
l. i. et ij C de fenmal' et hodie hec tal
odicio si apareat i. si debitũ verum
cetera tacẽ et nã petitoꝝ hoc ostẽz
demũ debeat ꝛ̃ redimpnari si apareat
debitor alt' actore non ꝓbante ꝛ̃ ab
solutꝫ ut l. qui accusare C de eden
fin dicit libelli t odicione furtiua sic
formatꝫ agit contr tenẽtem et dicit ꝙ ipse
ex cto ꝓposito et deliberatione firmꝫ
et dolose surripuit et furatꝰ fuit in
talem meũ equũ de tali loco ꝛ̃prendo et
oducendo ad talem locum seu ad aliũ
locum t quo voluit ꝙ meam voluntatem Et ideo q̃ꝛ quemcõ ꝙ ꝛ̃ meã in
ꝑstringat ideo peto ipsũ redimpnari ad
dandum tradendũ et restituendũ michi de
tum equũ si extat alꝰ eius extimatoꝝ
ꝙ ascendit tantum ꝙstringat ꝛ̃ Ex cto ꝓ
posito ideo dicꝫ q̃ principi uel ꝛ̃ut
t sacrilo suscepto cum perimus nõ o
mittꝫ furtum l. q̃ sacrum ff de furt et
no. C de obli ꝙ ex delic s. i. dolose ideo
dicꝫ q̃ si non esset t dolo ut q̃ credet
dum ꝓmissionẽ non esset furtum ut
o de obli ꝙ ex delic s. placuit Item
ideo dicꝫ q̃ odicio furtiua datꝫ solo dño
ff de odi. fur. Item datꝫ ꝑ dño s. tutori
et curatori pupilli et adulti eorũ noiã
l. tredecim s. qui tutelã ff de furt Item
platis et ꝛ̃cubis cellarium datꝫ odicio
furtiua noiã cellarium ad similitudinem
tutorũ non noiã suo nisi ꝓ fructibꝰ
spectantibꝰ ad alĩ sim. so. si hñ bar ĩ
l. nec tutores C de petit dicit ꝙ hec ꝛ̃
est bona similitudo platei ꝙ agit ad utili
tatem suam et ideo facit ea ꝙ oppetit
dño ut ostringẽ petit ee ãn lit ꝙ hec
ꝓ ꝓ adulterinis filijs ut glo t l. ij C de
bo. mis et hi ꝙ fiant ad utilitatem pu
pilli et eis noiã ut d. s. ꝙ tutelam
Si qualit subuenit ei qui non ee dns
p deceptionẽ ꝛ̃ furtiue ꝛ̃ceptę cum
non possit agẽ odi fur dic ꝙ habet mã
t ꝛ̃ ut ee creditor pignor dat et odio
tenẽti l. et ideo t si ff de odi fur Si nõ
hz mã t ꝛ̃ nec possidet si ee mere de
tentor ut commodatarius et depositarius
tñ subuenit ei per actionẽ t fictã
ul' per officiũ iudicis ul' odicione ex l
si colonus C de agric et cen li. xi. de que
dic per gl et bar t d. l. et ideo et l ma
nifestissimi s. si cum t ꝛq C de furt et
dicit g de ob ꝙ ex de nas s. ꝙ de fullone
Item dabit odicio furtiua odirecto ad
non modicũ tps qui hz mã t ꝛ̃ et est
utilis dns l. i. et ij ff de si aliq̃ vectigal
et l. i. s. q̃ aut ff de superficiebus et hoc
tenz Jo fili g de rerũ diui. s. hinc aut
De alijs aut colonis an det eis odicio
furtiua p fructibꝰ suscepti dic ꝙ glo
et bar t l. si aper s. i. ff de furt Item
dium dicit t libello ad dandũ patet
hoc verbum non simꝫ hic ꝓprie
cui naturam s. dominium transferri sed
ꝛ̃prie t restitui Si enim statꝫ ꝓprie essẽ
agens sibi ꝑsis q̃ primo dixit ꝛ̃ sciam
patrẽ q̃ non desinit ee dns per furtũ
q̃ ꝓ q̃ sibi datꝫ rei vendicatio et ꝛ̃
ꝓpter vim dare dicerem non sicut et io
hec odicio degenerat contr furtũ ut

dixi in pmo notabili qsulit tamē hī Jo. fabr
q̄ melius est agē ḡdi cētaria ad possessionē
q̄ ḡdi fur. ꝓpter difficilem ꝓbationē Sed
ideo dic' ad eā estimationē q̄ pcepta re
ꝑt peti tpe rei uel eius estimatio de q̄
dic ut por. bar. ī l. re furtiua ff. de ḡdi
fur. et l. stipulationes non diuidūtur ī
vi. q. ff. de ver. ob. Et hec estimatio aīe
dirim quātū plim' res fuit tpe furti ff
q̄ ad tempus restitutionis nouationis ul' ob
lationis q̄ ut̄q; ad illud tempus fuit q̄ ī
ī mora d. l. ī re furtiua q̄ h̄ hī post rēs
tutionē nouationē et obligationē seru
to rēmedio liberat' fur. a ḡdictione furti
ua l. pu. ff. de ḡdi fur. et no. ī d. l. ī re
furtiua et ideo p̄ restitutionē rei uel
estimationē ꝑt̄ pena q̄ non tollit' q̄
per rei ꝑsecutionē non tollit' penalis ne
cessitē ut dixi ī ī. q. notabili licet sil'
et eodem tpe non p̄it p̄ius rei et
pena licet ī q̄dam sic l. interdū q̄ furi
ff. de furt. q̄ casu singulis et pegrinā
ut l. i. c. in cui' actio et. bar. ī l. q̄. ī ff.
vi. bo. rap. Et de forma huius libelli de
ḡdi fur. vide ī spē ī tr. de furt. iō. Sed et
cōtra eū et per. ros. ī tr. de ḡdi fur. De
forma aut̄ libelli ī penultīe pene furti
dicim' ī c. q̄. quadrupli ī glo. i. Dic no
q̄ hec gl' illam actionē ꝑsonalē que
dat̄ ad dand. uel faciendū s' ad dand
q̄ debet transferri dīm' ut ī mutuo
et ad faciend. uel tradend. q̄ non est tm̄
latā dīm' ut ḡmodato depositō pignore
et similib; et ī obligatione fē et ī istis per
sonalib; ubi non ē translatū dīm' in
pt̄ petē q̄ rem suam sibi dari nisi ob
tinuerit ut ī dixi. Sz actiones i-ales nō
dant ad dand. uel faciend. sz dant ad
declarand. huiq; specie actoris ī re petita
et ī restituto rei uenit officio iudicis ut
plē dixi ī c. q̄. i. Et sicut alie actiones
ꝑsonales q̄m̄ dantur ad dand. q̄m̄ ad faci
end. ut modo dixi ita ḡdictionis q̄m̄ dant
ad dandū et q̄m̄ ad restituend. ut dixi et
hoc. volt glo. hic ī verbo ī rem ī vsi. Sz
nūdq̄ ī glo. ī iō. plane dic nō q̄ hac gl'
q̄ odiū fur' veritat' cessat tria per l. ge
nium concessa s. odiū ꝑpetui ītamē ze. ī iō.
interest. ze. ī iō. pluralitas actionū ge
nū reducendū ut ī dixi ī q̄. notabili q̄d
ꝑsecte et declara ut ī glo. Et adde q̄ nō
solum habet locum ī furē sī ex ī ꝑdone
et alio malefider possore ut uolunt hic
glo. ī iō. ī rem actio ī glo. ī iō. si aptant
ibi et sic ē mirabile. Nota q̄ hac glo
q̄ ī odiū furis ꝓuittit' q̄ cōtra eum ī
temptetur actio ad aliud q̄ ꝑcipiat nā
ipsi actori ī grē sūpte et sic illa ac
egrediatur tres sīt inter ac ex generie ac
tiones cōtra ipm furem sī' inducte q̄d

dedam ut dixi ī ī. q. notabili

Sequens illa Hic ponit' z'a
diuisio qīs ad oēs actiones s. q̄ q̄dam
actiones sūt̄ persecutorie et q̄ed pēn
et rei simil' hēi persecutorie sūt̄ q̄m peto
q̄d' mihi absit et tibi adsit sine sit ac
tio realis sine ꝑsonal' ut ī actionibus hī
emptis ī ter. pura mutui ḡmodati de
positi mādati z' socio exempto et ue
dito locato ffallit' ī actione depositi ī q̄r
casibus ī quibus ē mixta s. tumultus et ī
rendi et naufragii perseutorie pe
ne tm̄ sūt̄ que penam tm̄ q̄sequit' ut
actio furti ut ī c. v. pend. et dicit' pe
nales tribus modis ut ī ī glo. ī ū. ḡdic
to Mixte dicūtur q̄ ꝑsequit' rem et
penam ut actio depositi ī q̄ casibus ut
ī c. Vsi vi. aut actio l. aquil. ut ī c. v. ß
et leg' actio ze. testō cōtra deficientes sol
uē legata relicta uenerabilibus locis ut
ī c. s' Item ista diuidit' ge. iste q̄. ī 3s
partes' ꝓmo tractat de rei ꝑsecutor'
mer' rei ꝑsecutionem mixtam s. actionē
depositi ī q̄r casibus z' de ꝑsonalibus mer'
z' de mixtis z' ibi et malefactis z' ibi
vi. bo. rap. hī ꝓsiō hoc dicens Actiones re
ales sūt̄ rei ꝑsecutorie et et' ꝑsonales
ille q̄ oriuntur ex contractu q̄cepta ac
tione depositi q̄ ē mixta ad rem et pe
nam ī q̄ casibus hī dixi ad q̄. ex male
factis Nota ꝓmo q̄ actionū ꝑsonalium
q̄dam sūt̄ rei ꝑsecutorie tm̄ q̄ descendit
ex contractu ut actio ex mutuo depositi
mādato rē Et q̄dam sūt̄ ꝑsecutorie rei et
pene ī z'o. q. vi. aut. bo. Sz quid de ac
tione ī furtiua q̄ datur ex interdicto ne q̄d
ī loco sā. fiat et si fac' fu. tollatur de q̄
ī l. i. q. i. ff. de uti. dic. et l. i. ff. ne q̄d ī lo.
pub. in ē rei ꝑsecutoria uel pene non
cui' videt' rei persecutoria et pene q̄
ad ꝓnatiū non ꝓspectat agē ꝑ ze. sacra
uel ꝑ fiscū ī rei sz ad pontificē d. l. i. ff.
ne q̄d ī loco sacro et l. sanctissimo

C de sa. sanc. eccle. dic cōtra ut hic
ī glo. i. q̄. ꝓmo ē persecutoria et ꝓserua
toria sacre rei q̄. test' ciuilis medii ꝓ
tuicio celari q̄ seruari ī q̄a possit q̄libz
orare p' remissione petri ī aliē ut liceat
uti et aue q̄. q̄ uero ꝑpetuo colli'
um et l. i. q̄ nūc publicē ī sacris ff. de
uisti et uul' et ubi nō' q̄ si ad tumulū
dic' ter mancheos c. de hēret' Et idco
dicit' bar. ī l. i. ff. de publi. iudi. q̄ de si
delicto q̄d non i-ficit offensam alicui
ꝓnatiū ī sz̄ē sz ī grē ut ī penā q̄ ipse
ut' iuratū per corpus xp̄i q̄libet pt̄
assistere l. per. q̄d' senatū cum sua gl'
ff. de iuris C. z' nō' q̄ actio depositi
ī regularē dat' ī simplē ffallit ī q̄r

casibus hic positis ⁊ quibꝫ datur ⁊ duplū
q̄ depositum sic ex nāīte ut vult hꝫ glo
⁊ vbo ipsiꝫ vnde crimen ꝑfidie est depo
sitū negare ut l. i. ⁊ i. ff depositi Jn istꝫ
q̄or casibus ē ꝓtoua et ⁊ alijs est audiꝫ
Et sic ꝑ hic q̄ ꝓpo depositō nūmo dat²
⁊ ~~simplū~~ duplū ¶ Vltiō nō hic glo ⁊ vbo
q̄ducto quot modis dicit² actio penal²
q̄ dicit² tribꝰ modis ꝑ primo ex utrāq; pte
ut actio fiat 2° ex pte rei tm̄ cum ipē
q̄demnat² ad interesse actoris ulr̄ q̄ ad eū
perueneret 3° ex parte actoris tm̄ ut
cum petitur post annum simplū ꝛeceptū
ab aliquo calūpnie l. i. ff de calūp hꝫ
et gnāliter queriꝫ actio ⁊ q̄a mutuor
⁊ litem eo q̄ non ī̄stituit² rei ad ussū
iudic² pt̄ dicī penal² ⁊ q̄ꝫ et ex actūs
l. qui ī̄stituit ⁊ si ff de rei vend. Et idem
vbicūq; q̄emptor² ussꝫ iudic² l. iij ꝑ et
si quis cum glo ff finiū regūd de quo per
bar ⁊ l. ⁊ actōibus ff de ⁊ litem mihi et
hoc voluit hic glo ⁊ versi ⁊ l. ⁊ rem ac
tiones ꝓ declaratione formal² libelli in
actione ex mutuo ad declarationē hꝫ
hic ⁊ versi videlicet ⁊ quibꝫ mutuo pecu
niā uel ⁊ stipulatu deducta quē glosa
¶ Nota q̄ ꝓ pecunia mutuata non in
terueniēte stipulatione datur ctr̄i q̄dicio
ex mutuo Item ex certi q̄dicio q̄tūlīb
ut no ⁊ hic ff si cer. pe. Si aut ⁊ ipō
mutuo ītercesserit stipulo tūc si ⁊ q̄tūcū
ti datur solū certi ex stipulatione ē mu
to p̄sumt² fact̄ causa implende stipl̄oꝫ
Si aut ex intuallo tūc st² duo contēto
et inducit² nouatio p̄mi si est auctū
expresse uel tacite l. ner. ff de nouat. et ibi
per dd. et Ang² de ꝑu. Item ubi ꝑ stī
pulatur pecunia ex alia cā q̄ mutui
datur ex certi q̄dicio et ita pt̄ ex mtel
ligi hic hꝫ et gl² q̄ ꝑ ⁊ stipulatione ve
nit certum datur certi q̄dicio Si si cer
tum datur actio ex stipulatu l. si quis
chium ꝑ si tibi pe. certū ffformat² gō libel
lus certi q̄dicio Ago cōtra tecū et dico
q̄ iam ē ānꝰ ex quo dedi sibi solū et
mihi decem de ḡnio ex cā mutui quā
titatem denariorum dicti tui plurieꝫ
ter pellatꝰ denegat et recusat mihi dare
et restituere quare peto ipm̄ q̄demnari
michi ad dand̄ solueduꝫ et restituend
mihi decē quātitatē pecunie sibi mutua
te Hec verba tā est ānꝰ non sūt nūcia
q̄ ⁊ caute quib non tenebitur exprimere
locum et tempꝰ nisi sit actio q̄ ītrāsmꝫ
Si ⁊ criminali sic de quo per bar. ⁊ li.
ff de eden et l. libellorum ff de accusa
et c. huc de pen̄. Si cū quis se astrī
git ad ꝓbandū ubi non erat nec si
non pt̄ probare succūbit per l. habebat
ff de iurisd. et c. licet causā ⁊ iuꝰ astrixit

cum sua glo de ꝓba Item ex mutuo fūo
post litis ḡtest² q̄ ex possessione supueꝛ
nientī q̄demnetur de quo dic per gl
et Jmo ⁊ c. sane ablate de re iud. hꝫ vi
Item dum dicit² ⁊ libello dedi q̄d vīm
denotat translationē dn̄ij ut b. c. ꝙ sic
utaq; et tūc dē meum q̄d vīm simplē de
notat dn̄ium l. q̄nq; ꝙ argento ff de
an. et ar. le Ideo dicit² q̄ alit² dicit²
mutuū a p̄no nisi transferatur dn̄ium
et fiat de meo tuum ut l. ij. ꝙ appellā
et ꝙ ⁊ mutuū et ibi plenꝰ per bar. Et
nīl q̄d agens ex mutuo teneat² ꝓbare
pecuniam fuisse suam et sic potuit dn̄ij
ferre put requirit² ⁊ mutuo dic q̄ nō
q̄ rei non pt̄ sibi ītēcē q̄dem dn̄ij l.
si quis q̄ductōīs C locatī de quo per
bar ⁊ l. nam et fin. ff si cer. pe. Illuāū
ideo dicit² ut q̄hendat² mutuū nāle
ꝑ quo q̄rit hec actio Si aut finisset
mutuū ciuile cū natura coꝑatur ut
⁊ q̄n mutuat² pecuniā ⁊ q̄tēnus ꝑ
mittit eam ī̄stituī uel esse mutuā ci
uile tm̄ ut ⁊ q̄n q̄s ⁊ cyrographo con
fitet̄ se rec̄episse mutuū spē futurē
mūātionis de quo triplici mutuo log²
glo ⁊ l. ij. ꝙ si ff si cer. pe. Tūc q̄n libel
lans uult q̄dicī ex mutuo q̄ nō ꝓ
pert q̄dicio ex l. ⁊ q̄tūcūlīb C de nō nu
pe. ut no gl. ꝙ de hrāzum ob. ⁊ p̄mi hꝫ
bar alit² dicit ⁊ l. i. ff de q̄dic. ex l. et q̄n ⁊
terueniat stipulatio q̄rit ctr̄i q̄dicio ex
stipulatu nō ex mutuo ut ꝙ dixi di
uersa ē st² media q̄cludēdi Nam ⁊ mu
tuo mediū q̄cludendi ē q̄ mutuans de
di et mūāns Jn stipulatione mediū
q̄cludendi ē q̄ hns te obligasti et ideo
⁊ actione ex mutuo non poterit hꝫ libel
lus si dicerēs mutuam tibi ex q̄dā pmi
sisti michi redde uel ⁊ quilīb te obligasti
per scripturam tuā ꝓpria manu fact̄am
sm̄ Jo. fi. hic Et ex ꝓdict̄ ꝓ ē ānꝰ
mutuū sine fact̄ intelligit² de nāli et
ꝛeali mutuo uel ꝛealiter fact̄ q̄ pecuniam
q̄stituit ad mutuū suscipiendā non ob
ligat dn̄m ex sola q̄fessione mutui de
quo per bar. ⁊ d. l. ij. ⁊ si ff si cer. pe. Nec
dum dicit² dn̄m quātitatem ītelligē ⁊
q̄ē non cond̄ quātitatē sua mutuū
in q̄ mutuū assistit ⁊ ꝛecepit flu
ionem ⁊ suo q̄ē l. ij. ꝙ i. ff si cer. pe. et
de forma libelli ⁊ hac q̄dictione ex mutuo
Vide ⁊ ſpe. de solu. ꝙ sc̄dum. Visi est et ꝛ
q̄dicio et per hoc ⁊ ti ctr̄i q̄di. ex mu
tuo Jn actione q̄modati sic format² lib
lus Ago cōtra tecū et dico q̄ q̄modauī
equū meū talē pili ut ī̄stimet usuꝫ ad
horam talem Item dico q̄ ītempellatꝰ
recusat restituē dictum equū q̄re peto
ipm̄ q̄demnari ad restituend mihi dem

equū ad dem usum sibi gmodatum Ex eo
q dicit equū idem intellige de alia re
mobili uel īmobili ī quib gsistit gmoda
tū l. i. §. i. ff de gmodati cum non sit ei
ī usu gsimet ī qua non gsistit gmo
datum unde ī pecunia et ī pena non
gsistit gmodatum Item ꝛ mutuū l. iij §.
fi ff gmod nisi gmodantis pecunia ī
spē puta dicis apparendi grā ī l iij ff
gmo Sed hoc dic gmodatum a mutuo q
gmodatum cerigit restitutio eiusdem rei
ꝛ non mutuū l. vj ff si cer pe Illu
tuo Volt silem ꝛ gmodo scripsit ide Ite
ideo dic q equitatis usꝰ ad talem locū ꝛ
per uerba exprimt usꝰ rei gmodate q
usꝰ si gmodatarius pereiret ī aliū u
sum teneꝛ ex de interitu rei cōmodate
l si ut etc s. interdict Item per dem vā
tacite exprimt tempꝰ usꝰ ad qd sit cō
modatum s. quousꝰ possit gmodatarius
uc ad locum ut l. vj §. si quis ff de eo qd
etc to lo et per dem duo uerba p̄ dā
mꝰ gmodatum et petitū q ī gmodato
debz exprimi usꝰ et tempꝰ et an non pt
gmodatum īuocari al si qd istorum de
ficiat non erit gmodatum ꝛ petitum
qd pt ad libitum īuocari l. i ff de pe
q quo petitio aperte mēdatum uel ac
tio ī rem ul̄ pscripꝭ verbis l. interdum
et l. duo s. fi ff de pet Non g pcedit
libellꝰ ī gmodato simplē dicendo gmoda
tū s. equū quē denegat restituē nisi ex
primat usꝰ et tempꝰ ut ff. dict Item
est alia dif q gmodatarius tenetur
et de leuissima culpa l. si ut etiam s. cō
modatum ff gmo Ex quibus petitio te
netur solum de dolo et lata culpa l. cō
tractꝰ ff de reg et l. q̄situm s. cui q̄ſ
ff de pet Sed et alie dicē mutuū gmoda
tum et petitū de quibꝰ dic per glo ī
l ī gmodato s. sicut ff gmo et l. i. ff de
pet Item ne potuit idem dici q si ste
tit per gmodatarium uel ex per casum
sine sua culpa extinguitur ut q̄ſ tenet
ſtorno ut ne gmodatū uti nequeat ī
tempꝰ tacitū uel expressum non expet
at. ulterius si fit īuocatio rei gmoda
te ar l. Item illa ff de osh pe et l. sicut
ff. Quid si gendo tibi equū ut possēs du
ce ꝓpriū uel feruū tuū per campū meū
uel effode lapidē de fundo
meo an erit gmodatum uel petitū dic
q erit petitū q talis gressio p̄ sonat
ī usū utilē et gratuitū gressionis q̄
ī structum gmodati ī quo gtrahitur ob
legatio ad restitutionē eiusdem rei q̄ ꝛ
non ē ut l. qui saltum ff de dona et l.
inducta ff de petitio et l. proinde et
l si gratuitum ff de p̄script v et l. cū

qui s. huius petitio ff de furt sim Jo. fab.
Item quid si in instrō dicat gmoda
uit et petitio negauit an erit gmoda
tum uel petitū dic q gmodatū ma
seu sit res utilis ad gmodend ar l. ꝛ
si adiciat sim Jo. fi. qd intellige si fu
it expssius usꝰ et tempꝰ tacite uel ex
psse ut ē dict Item quid si petitio q
credo ad certum usum et tempꝰ an erit
gmodatū uel petitū dic q erit petitū
ꝛ tunc non obstante expssione usꝰ et tpis
potest semp reuocare q pactum appo
situm cont naturam petitij non valz
ut l cum petitio ff de pet ut no bar ī
l. pactum inter hēdem ff de pact Nec
pt transire ī structū gmodati q ubi
petitio hoc non patit al si nā uerboꝝ
patētur ut q dici simplē credo tibi lm
transiꝛ ī structum gmodati unde doct
nam bar ī l. donat vi ita ff de donat
ad motus Jn actione aut gmodati ḡna
libellabit narrando hoc modo videliz
q tibi gmodauit tibi talem rem et q
ī eo feristi tot et tales expēs quare pe
tis eam sibi redimpnari ad damnum et sol
uendum tibi dans expēs plenius hec
forma ī gmodato s. sicut et l ī tibus
ff gmo Et si habes rem gmodatam pe
nes te potes eam retinere donec tibi sa
tisfiat de expēs factis ī re ut d. s. pas
sit licet non possint retineri pro alio de
bito l. fi C gmo de quo inde glo et bar
ī l. si non sortem s. si certum ff de ob
inde ꝛ petitio non ipsitur actio q
ria quia ge subuenit ei qui petitio co
gauit dicit Jo. per actionē de dolo et q
musisti ff de pscrip v ꝛ dic sic strauy
et diuisi modi expensarū ita uana et
diuisa sit remedia ipetitis aiz ut no
ta l ī fundo ff de rei ven ubi est glo or
dinaria et ut ē de rerū dom s. ex dui
so Et hoc de expēs factis erit iudicium ꝛ
de factis ī iudicio vide ī spē de expēs s.
l. vj et in l. cū quis temē ff de iudic Et
de formis huiusmodi libellorum ī actione
gmodi vide ī spē ī ti de gmo s. l. et p Jo.
ī ti de act gmo Jn actione depositi ex
plicandū ē de triplici forma libellorū
s. ī actione depositi directi et structu
et penali ad duplū Jn directi ī simplū
sic formabit ago cont tibi q et dico q
depositi penes eū ī domo sua uel alio
loco talem librum meū q ipse gr recepit
in depositū retinere custodiendū et soluere
Item dico q tibi ī ter pellato recusanti re
de et restituere michi dictum librū penes
eū depositum ex q ipse recepit ideo dz
q si ī tua pena depositi rem ī domo
tua si alit non apparet de receptione ī
tenerio depositi ē qui no gr obligat s.

q̃ preterea ibi de alie quam accepit et l i
t̃ p̃ ff depositi stillat t nauta exponē t
stabulario q̃ ex sola depositione rei eiꝰd̃
scientib⁹ teneat⁹ eē de lenissia culpa l i t
si et l in q̃ et q̃ ff naute caupo Ite grat
non dicit⁹ cessat actio depositi et dat⁹
locatu vl̃ q̃duct⁹ uel p̃scripte verbo l p̃a
q̃ si quis ff depositi Item depositum nō
deinde t et non posuit q̃ verbū posui nō
au custodiā a me ꝙ per verbum
depositi sic q̃ deū augeat quasi dicat de
cetero a me custodiam pene ut dixi ꝙ
t verbo recepit Et adde q̃ depositum q
sistit t re mobili tm̃ non t immobili
sicut q̃modatum l i ff como nisi forte
q̃ sit sequestr⁹ rei pacta alicui⁹ aut
de uolidate p̃cii penes ꝑ tertiū Item
depositio custodiem donec pcs emit t
vendita l licet q̃ rei ff de pe Et hoc vi
detur sentire azo t sūma huius ti et
hoc eē assulut angc de ꝑusio dicens
q̃ si zoetha uel castrū q̃modatur in
manibus alicui⁹ videtur custodia et gu
natio ei et depositario cessa per l laicū
ff depo per quam l dicit Imo t c du
dum 2o de eccl̃ super verbo per cessiōē
q̃ hinc colligā t q̃modam nullum aut
pretendit t ea nec t structile ꝙ solum
custodiam et gubernationem habz et
eam resignare debet ad libitum q̃dē
tis per d l iuncta et l q̃mendatie ff de
verb sig Item ex sola inficiatione ver
bali rei depositi non q̃mittit⁹ furtum
nisi q̃tractione rei scrute l inficiando
ff de furt⁹ et l in q̃ si t rem ff de acq̃
pos̃ p̃sit tñ actio furti et depositi con
curre l si sacculum ff depo Et tñ ipse
q̃ depositarius sine iusta causa denegat
michi restitutionē depositi videtur me
spoliare ideo an ois tanq̃ exspoliator de
beo restitui ut no per glo et hug t l
si quis q̃ductionis et l q̃uctores C lo
citi Iy q̃ritur depositi sit format⁹
Ago cōtra eum et dico q̃ ipse depositū
penes me talem fuit equum grat⁹ ais
todiē et salua⁹ usq̃q̃ ipsum recepet
Item dico q̃ dict⁹ i⁹habuit et t⁹cepit
dictum equū Item dico q̃ tpe quo dic
tum equū recuru fuit t eo exper⁹ in
peritis ferrandis et custodiendo aseni
dentes ad tantū quātitatē petunie ti
ei⁹ interpellatus cessat licet debite et
iuste in dare et solue quare peto ipm
vera sibi q̃demnari ad dandum et
soluend michi denū quātitatē exp̃e
ssatum per me fratrum t dānū causam
ē ꝓbatur⁹ hec forma per l et apud
ff depo et l si uō michi eo ti Et aute
rei depositi non ē restituta p̃t retine
re q̃ exper⁹ t ea fruc l t rebus q̃ pnt ff

q̃no dum tunc non sint tot et tunc
expense q̃ deponēs cognitor
bitrio iudic l si seruus ff
de pig act Iy actione aut depositi
penali ad duplum t q̃n casibus sit for
mat⁹ libellus Ago cōtra eum et dico
q̃ de p̃tio ano et mēse dum serui
um ortum ess̃ t tali domo mea uel
alterius michi q̃tigit⁹ depositi t domo
sua uel sue habitationis de eius volū
tate tales et tales merces tanti valo
re et q̃libus estimationibus per ipsum custo
diendis et saluandis Item dico q̃ dēs
tiens interpellatus denegat mihi reddere et
restituere michi dicta res nulla legitima
ronabili ad denegande restitutionis tem
peramentum quare peto per virtutem sinodi ipsum
q̃demnari ad reddendum et restituend
mihi dicta res depositas si q̃sierat⁹ et si ne
gauerit peto ipsum q̃demnari ad restitu
tionem dictarum rerum michi ac eē ad pena
duple estimationis dictarum rer⁹ mihi dādis
et soluendis ad penam sue ne et peto ex
pēs. re hec fore p̃batur per hug t c
l i ff e si quidem ad petitionem rei ul
pene sim⁹ ex quidem ad petitionem rei
et pene q̃dicional' s l quidem negauit
ꝓbatur per glo t l q̃ductores C loca
et l non ab re C unde vi t quib⁹ admit
titur libellus q̃dicionalis fē sub q̃dicione
dependenti a ptāte quem de quo eē ꝙ
Imo t c raymūd⁹ de testib⁹ pē eē hoc
fieri t duobus libell' s uno t quo petit⁹
rei et t alio t quo postea petit⁹ pena
negationis scripta ut dicit bar t act q̃
mich⁹ cū Et q̃ dictum t l cū mendo
dem dicit t causa nunc naufragii et
tumultus ex quid t aliis casibus ubi eē
eadem ratio puta audito gentis hostium
supuenientium uel q̃ erant latrones t via
q̃ in insidiabant⁹ uel forte essem pegri
nus t via grauat⁹ subito infirmitate ꝓ
potui deponē nisi penes hospitē uel a
lium ex circūstantiis penes quē depo
situ ex mīte Et fiet huius casibus q̃dep
natio t duplū q̃ negantem depositum
Io fa hic allegat q̃ non q̃ pena non debz
l interpretatione ff de penis et q̃ no tenet
ff de legibus put facit q̃d no t glo t c
s Item istā t glo t ii⁹ distulerit et t
ii⁹ t iudicio ex t contrarium q̃ non est in
dem ratio uel maior sit extensio legis nisi
ut no per glo t ii⁹ subdit quid et l legitur
ff de testib⁹ q̃ Imo esse t penalibus et o
dious deducit ob publicam utilitatem sit ex
tensio ubi eadem est ratio ut ē glo ni
tabil' t c si postea de elec li vi et l si si
suo C de fidei Iy statuit aut an fiet
extensio dicit per hanc l ocio ff t q̃ma
q̃stione principali t fine q̃re q̃stionis ff de

usñ et uic² Item quid si depositarius est co
tumax uel pñs nolit reddere an gdemp
nabit² ꝛ duplū Rñ q habebit² p confite
re et negante put ē manifo cui ꝛdemad

seu utilis actionis fin bar ꝛ l
de etate ss qui tenent ff de ꝛtio act Et ita
si deponens pt plane depositū utilis est
et q habeatur p negante ut ei penam
sequat si aut non pt plane utilis est
q habeatur pro confitente per dem ss qui
tenent In actione mandati formatur du
plicis libelli s gnālit et sfālit sicut ī
act neg gē et pro socio l p socio agit
ff p socio et l si cōmunīrandi ss apud
Iulianū versi plane ff mādati Gnālit
sic formar² ago cōtra tenū et dico q mā
dauit sibi ut gerez negocia mea ꝛ cum
tute bonome per totum illud tempus quo
erat affarior ad visitandum limina ss
Iacobi Item dico q dcs tenus susceperit mā
datum et gessit dcā mea negocia per a
nū quo finit aliqs ex dcis eā ꝛhoatum
talī ano et tali mēse quare peto ipm cō
dēpnari ad rōnem reddend sue gestionis
vz ī trouīd reddit bladorum vini olei ꝛ
et ad īstructionē alīquor ad eius manū
pueniend ꝛ sicut libellat ꝛ aliis ac
tionib generalib ut tutele et negt gē
de quo per glo et bar ī l i ff de eden
et l ij ff de negt gē Et nō q quis great
negocia alterius nullo precedente māda
to dicit actio negt gē si aut precedēte
mādato dat² solid actio mādati et cessat
negt gē l si cōmunīrandi ss i et hoc q mā
datum sit cōtra quem erit negtū pe
tit dari actio negt gē et cōtra mādante
actio manda l si mādatū c de negt gē
et dic ut ibi per bar In sfālī negotio
manda sic formar² libellū Ago contra
tenū et dico q mādauit sibi ut emeret
unū talem librū p ꝛ Item dico q unū
librum illum non emit uel emit alium
uel emit maiori precio q̄ mādauerum
Item dico q propter pactū ss q non ex
plenit mādatum uel aliud fecit uel ul
tra formā ꝛtenit mea ꝛ ex tali dāp
no ꝛ damno uel lucro amisso quare peto
ipm condēpnari michi ad dcā ꝛ in dāda
et soluenda p interesse meo ex causa p
cedenti mādati dcā Item peto expediri
p latrū hec forma libelli ī l si petunt
tenem ss mādati ff mādati vbi medii
concludendi ī hac actione ē interesse des
cendens ex mādato precedente uel ex pa
to l si cōmunerandi ss si tibi mādauero
ff mandā et per bar ī l qui autē ss i ff
de q quis emit Ne dum dic² mādati attem
de q non solum per verbū mādo sed p
quecūq; verba videor ad obligand pt
fuit mādati ut per verba supplico rogo ꝛ
ut nō q mandati ī pñ Et ideo per bba
gmēdatoria non ꝛdicit² ut ait

q talis amicus meus si sit re
comissus per tex notabilē ī l si non²
munerandi ss cum quidē ff mādati vt
si māda uel pōnēta gmēdat rem ve
lem non obligatus mādati q̄ bñ te
net² de dolo et lata culpa l i ff de p
ponēt Item ubi quis facit ex mādato of
ficij sui ut cum mādo nūmulariū
ut scribat rōnes ꝛter me et eī nō nas
cit² mādati actio ex verbis meis sed
potius ex officio videtur exercitio ut
no glo fi ī fi l i ff de eden In dubio ait
si non pz per verba plani an voluit
mandans obligari mādati uel non sta
tus significationem verborū ut no ff e
l i ī glo ij ī fi Item ḡtis ideo dicit² q
mādatum debet a principio fore gratu
tum licet ex pō postfacto grā remunera
tionis possit aliud dari l si rēmunerādi
ī pñ ff e Et non fiunt gratuita tria ī
pt libellare ī actione mādati glo i et
et nālis ss fi ff de pscrip v uel ex sti
pulatione cum procurator petit salariū
sibi promissum uel ex ordine officio iu
dic² q nullo modo fiunt promissim vt
quātum fiunt ex intervallo quibus cassibus
pt petī salariū ut no ī l pma et ibi
plē per salic² C mādati Nunc ē q mā
datum fiat mgrō ut doceat disciplīs
ītelligēs mediāte mercede mīsi gratis
simat eād docendi tex ꝛ ī l mi² causas
ss fi ī fi ff māda hoc tamē limita q
licet quicquid de salario a pō eid pro
curatori fiat q non erat alias fructus ex
cludat actionē mādati ꝛter cum ē do
minū licet non excludat alias actiones
ut ē dict non tamē excludit pactum
cum ad agend cont fem ꝛtium vigore
mādati de quo dic per bar ī l i ff de p
cur et l salariū ss ff māda
Quātum aut possit ee salariū procu
rator et aduocati et plus dic usq ad
centum auros aureos ut no ī d l sala
riū Excipe fin bal nisi sit eā ēminal
ubi de salute honor tractat q cum
her pena ēstimabil sit licet procurator
et aduocato parisiē de excessiuo salario
per tex notabilē ī l si pñ ss si quis alī
quid ff de dona Qñ aut quis egredi²
formā mādati an possit agē et an ī
pediat² translatio dñi dic ut l diligēt
ff mādati ut ē mādati ss ē qui Nam
fōr mādati ē seruāda ss qñ mādatū
hz certum et limitatū formā Si aut
certum nō debz mādatum explicare
bona fide put sit vtil mādatori l iij
et l si quis p eo qui ē tex notabil ad
hoc ff mādati Item dicit Io fab q

ista forma mandati non est seruanda ꝛ cau
sid pris et nūris et gñālit ꝛ hyis ꝛ man
dans utrē hēret fictē ut si mandasti mi
ut alienem filiam tuam et mō dare sibi vi o
bulā pānis et aquā certe si dedi dedi sibi
sufficienter vicio mādati per tex ꝛ l ac si
quis ff de relig et sumpt
funer Alī dicit non debere seruari fōr
ꝛ ut remoto q mādatarius cognoscit fore
erroneū et ꝛ pudicium dñi et debz salti
ī ferulē arl si c de ar et l i ff si ꝛ si ff
de legib et c si q̄n de hipt Vz addo q
licet mādatum non explicet ꝛ ppria fōr
tiā sufficiat q ꝛ effectū explicet ideo mā
datum de soluendo uel fideiubendo tollat
actionē mandati mādatario licet expli
cet per alium et non per se l si ff man
dauit ff mādati qui sufficit fieri ipē
mādatū uel q̄libet mādato dr glo ꝛ l ad
legatū ff de pecūn et l nam tū ff ꝛ hac
alle Vo ff mādi sol sil cū sufficit fieri id
qd ē remō mādato licet ipm non fuit
mādatum dicit glo vñ q i et per ymo
ꝛ c ꝛ ministrū de purgā can Nemo
mādatarius q̄z trāsgrediens formā
mādati obligat dñm si mādatum ad
trāsgressionē pē adaptau ut si mādauit
ut ficta vxorem ff et dum putat vl
necare occidat ideo eā obligat de ho
micidio l vi et per bar ꝛ l eū mādati
c mādati Item suscepit ideo dic qd
pmo ꝛ liber non suscipe ff susceptum
ꝛ adimplendū ut ē mādati c mādatū
ul tū tempestiue īmittendi ex causa ut
mādans possit per aliū explicare uel
alit sibi pmittere ut dixi ꝛ dō ff mā
datum Si aut susceptū et ꝛ choauit mā
datum et rem tradē ei tuto dō l si
quis phibuit ff de publicā fuisse īmg
ua mādati dēb narrare tibi mādatū
q̄pleuisse et de tuo ipsa forma man
dati expendisse et erogasse tūc Quare
cum interfit tua ꝛ tūc patris q̄dempnari
mādatorē ad dand et soluend tibi dānū
quadruplū p tuo interesse hoc fōr plus
ꝛ l si uō nōn īmunerādi c ḡua et c
si mi ff māda Et vsq potes formare
libellū addendo et dimendo sim emigē
cam casum et sim culpā qua ds obligat
nā ꝛ fīē q ꝛ reo qd requirit exactissiaz
diligētiam prāē ꝛ iudicio Venit ēt le
uissia l a prāē ff māda Vy fīē uero
qd modicum uel q̄si requirit ꝛ dustriā
et solitē ponere vnā lātā Venit solo
dolo et lata culpa l si fideiussor ꝛ pri
ff māda Vy fīē uero qd requirit qm
diligentiam ut emē et uidē negotia
gerere Venit leuis culpa l ꝛ re māda
ta c mādati de quo per bar ꝛ l qd
nemia ff depositi Et addē q ea ꝛ quib

est dēn industria persone non pē expedi
ri per substitutū l i c ne aut c de cadu
tol Et l mr artifices ff de solutōnib Et
ideo non poterit doctor legē p substitutū
nisi necessitate q̄suetudo uel q̄uētio aliud
ducat de quo per bar ꝛ l nemo ē q mf
cuat ff de dueb reis et per Vo an ꝛ rei
uē q̄ per aliū facit ꝛ mēnualibz hō
vio

vel si interpellatus renuncias societatem a
gam pro socio ad interesse meum l actor
S. Item si societatem co ti uel si alit cū
nisery solum uel culpam t societate ut
dcō S. Item et l cum duobꝫ S. venit co
ti & hys casibus possum agē contra
te socio cē durante societate ut i pona
t societate quodꝫ debeo et cē petē ut a
multum videat actio ut apparet am t ea
omittas dolum uel fraudē am teneat pe
cuniā ociosam et sic intelligit Iulian gl
t d l tam diu et l actione S. no ūdꝫ ff
co ti Quiz tercio intentat actio p socio
diuidenda et diuidenda societate et hūda
tōne lucri et dampni iter socios diuidē
ut d l tam diu et ff c et l unaꝫ et l
actione S. Item qui societatem Nam cū
actio p socio sit grīalis dcā l p socio arbi
tri post petā q socio redempnet ad tōnē
reddendā et i liquorē istitutionē pro
pte socij ut e dixi t formatione libelli
actionis mādam generalē & pdut go
pj ih nasen actio p socio q p societate
expediendo ubi cum equitas suadet nasci
ex societate durante ut t gl d l tā diu ff
pj ad quid detur actio pro socio q quiz
datur ad perficiend societatem quiz ad
distrahendam et quiz ad personales pfi
tiones societatis durante Item ex pte
dict sūm emergentiam et varietatem
casuū pt diuisimode formam Nam t actor
p socio p societate adiplēda cui nulla
et medijs recludēdi gerendi societatis et
recusatio quittandi uel Ideo nec dicet q
tract societatis honorū omiū uel diu sper
tantia et puenta addit ūsi spem negō
tionis qui est socij certe negociatoris
uel rei plantur hc forma t l i t fi et l
l ff p socio & t actione p socio ad p
sonales pstationes debet libellare nā
ādo et recludendo qualit gerendi socie
tatem cum reo et q ipe mihi debita a
societate percipit s talem et tale rem ex
rebꝫ et actore societatis uel e debitor so
cietatis t tantū quidē tante ex tali ex
pensa t re qui seu societatis sed ideo pe
tis eum redempnari ad dandū uel eriā
ponend uel soluendum dictum quidē
deo expert p sua pte ipm cogem re pba
hc for t iuribꝫ allegat t re mebro Ex
actione aut p socio t grīali societatis
finita diuidendo sic formā libelli Ago
ex tercio et dico q cum eo q tractet so
cietatem omiū honorū uel certe nego
ciationis finita ad equos emendos et ad
vehicula locandos usqꝫ ad tale tempꝰ hic
dico q durante tanto tpe dict reus negot
cia dce societat administrauit expensas fe
cit et emolumenta percepit Item dico
q dictum tempꝰ dce societat finitum est
et dca societas agitata quare peto ipm
condempnari ad reddend rōnem gestorum
dce societatis et reliqua assignanda et ad
uel p puenta t lucro societat queꝫ diuidē
da et assignanda re plantur hec for in
fall l p socio actor ff e q d no gl et bar
t actione grīali in l i ff de eden Conue
ideo dicit q medium recludendi t actio
ne p socio est dcē societat precedens
expresse l ny S. l ff e uel tacite facti ut
cum nepos maior post mortem pris re
manz t agione et societate cum prōno
l cum duobꝫ S. Item papinian respondit si
mr fres ff e t qua ratione ponit de
quo per bar t l treuil et menuil S. alle
ff de administra tute & ideo si unus ex eis
emit aliquam rem pro nobis et ex pecu
nia sit non tenet illam rem restare sz pe
cuniā sic l si patruus e qui utrumsz iudi
et l si unus S. i. ff pro socio q actor agit non
non obstante ulle intentione eorum ex
pressam uel tacitam l non dis ff si cer pe
et l tutoi e de negot gest Si aut lucra
facta et ois reddant t si tue omia uir
tentata Idem dicitur de dandi similiter
batario lucrorū t unū collatio et ex
ad alt superlucratum tunc non reddita
tōne faciat pfectum societatis l plane et
l y ff p socio et alle p tuta ff de pba et
l si servus ff de donā int vi et ux et
q d no t l cū q d ff si cer pe t l q dar
solui mandat Sz quid si unus posuit maio
rem fres t ois q alter uel unus hz famu
liam magnā et alter est solus an debz
hic ratio istorū t diuisione dic q non q
uis societatis fres assumpti intelligunt
t tex t c si duo fres t ois casa t tri zo
de duobꝫ fratribꝫ de nouo beneficio tuestit
coll x sm ange de pu t l si c de coll
et idem obtinuit bar t ofilio qd mirat
Bononiens Joan hnz filios re ubi dece
dit q testor mādat filios suos debere cō
morare cum patruo usqꝫ ad etatē prim
Annorum Intelligit q finitis et reddituis
nis expendat per tex l si S. lucius ff de
le y cui adde et nō q si testor reliquit
filios ex pluribus uxoribus ex quibus habuit
dotes t predicta et ab una habuit pdm
testor iubet filios equaliter diuidē non
venet illud pdm diuidend sz erit ipsius
illius filij illius uxoris que illud dedit ei
dotem nisi testor specialit illud exprimat
ita decidit t l cum pr S. cui dulcissi
de le y Item q si duo fres teneant e
qui ad laborand unus habebat duos inge

nos filios ⁊ ꝑtes q̃m laborauerit pariꝫ
an tpꝰ diuisionis fructuũ debeat fieri di
uisio per capita ut sic fiunt hñs filios ꝑ
apiat tres partes et alter vnam bal
q sic ⁊ l. si patrius ℂ q̃a utriusq; iudi
cũ obstat filijs patria ꝑtes q̃ possint
ex suis laboribꝰ q̃rere l cum oportet ⁊
ꝑtes ⁊ v si quis utrũq; ℂ de bo q̃ liber ad
de cc ꝑ si vno ex fratribꝰ simul hñtem
tibꝰ post mortem ꝑtis accipiãt hec mg̃
nam pecuniã quãtitatem nec aparebat
vnde habuit ꝓsumit̃ habuisse ex bonis
ꝯmunibꝰ ideo venit pecunia ꝯmunda sim sili
⁊ d. l. si patrius alle ⁊ spe de iudi ℂ sed
vt aiũt et quid si alter furem ℞ hec non
est omittenda q̃ bar. no ⁊ aiũ q̃ locũ
ℂ de colla ꝑ illud q̃ filius ꝙsimuit in
malos vsꝰ ⁊ vita ꝑtis de ꝑtis bonis
ꝑputat̃ postea sibi ⁊ ꝑte sua tpe diui
sionis bonorũ ℞ item quis debeat diuidẽ
et ꝙs ꝑmia capẽ ⁊ diuisione bonorũ dixi
ꝑ ꝑ socio ℂ si vbi dixi de milite aliis ꝙs
tribuũ q̃m bonorũ ideo dr̃ q̃ tribꝰ modis
ꝑ expssa societas contrahi ꝙ̃m bonorũ
℞ ẽte negatiuꝰ imputa ad eq̃um em
dos et locandos l. actione ℂ l. ff ꝑ socio
et dixi ꝑ socio ⁊ pñ et ⁊ l. ij ff q̃ di
uidi vbi ꝓbat̃ q̃ corpꝰ q̃ emimus rem
cois in duo intellige nos ẽe socios ⁊ cad
re ut ibi no. bar. ad tale tempꝰ ideo dr̃
q̃ societas ꝑ ꝯtrahi ad tempꝰ et ex
tpe et sub ꝯditione et ad vitam ꝙtra
hentis non aiũt ⁊ ꝑtrahi ꝙ ad se et
suos hẽdes et ⁊ infinitũ l. i ff ꝑ socio
℈ sic nõ q̃ hec regulariter obligatio
nes desinũt trasire ad hẽdem actiõ
et passiõ l. pacto ꝙcessor̃ ℂ de pact̃
et l. ij. ℂ de hẽdi l. actiones hoc tamen fal
lit ⁊ contractus societatis q̃e non trãsit
ad hẽdem ex̃ per pactũ nisi societas sit
ad vectigalia ⁊ꝯ q̃ sit actum tam cum
locatore q̃m inter ꝯductores ꝙ transeat
ad hẽdes ⁊ꝯ q̃ sit heres abil l. nemo ꝑ
et l. adeo et ibi nõ. et l. cũ duobꝰ ℂ
idem rñdit societatem et l. ℂ
⁊ hẽdem ff ꝑ socio et hic intelligi. so
lum de ꝑmo hede ut no. ⁊ d. l. i. Tenet
tamen hered si ⁊ habil' licet societas ñ
sit per defunctum ꝛchaata explicari hec
ꝛch socij ff e ℞ item non dicit tempꝰ fi
nitum ẽ q̃m tempꝰ sine iusta causa et
sic ⁊ temporaneũ ꝛcindamus societatem ꝓ
tutur pendẽ ꝯtionis a se ꝙsitorum
a socijs l. sed et socij ℂ sibi alibi et l.
actione ℂ dicimꝰ et ℂ qui societatem
℞ cũ eis pacta si socius sit ꝛcessus et ⁊
patiens ꝑ quas rñdicare aiũ ꝛcepisse ñ
obstante pacto l. si cum videt̃ ⁊ fi ff e
℞ et adde q̃m modis finit̃ societas ut dixi
ꝑ ꝑ socio ℂ manet aiũ ℞ de forma li

belli in hac actione pro socio vide ⁊ spe ⁊ h
de ꝛidi ℂ generalia et per hoc ⁊ h de
acti pro socio de actione aiũ ex empto
et vendito locato et ꝙducto dicẽ ⁊ e.
ℂ actiõ

Ex maleficijs

dr̃ꝰ ꝑ de actiõ
ibus ꝛi ꝑsecutõ
ibus tñ tam ⁊ rem q̃m ⁊ ꝑsonam excep
ta actione depositi ⁊ q̃ casibꝰ tñ et de
metus q̃e ff ꝑsecutorie ꝛi et pene sil̃
et hoc intendit. Actionũ descendentiũ
ex maleficijs q̃rũ ff ꝑsecutorie pene
tñ ut actio vi bo rap et actio l. a
et actio ꝙpetẽs ꝑ legatis ꝛlictis ꝓpis
locis ꝛtur̃ data solutione usq; ad vocatio
nem ⁊ iudicio h. d usq; ad ℂ q̃rendam
actiones. Adde et aliam actionem q̃e
silis est mixta ex arbitrio q̃ dat̃ iud. cont̃ non ꝛstringitur rem ꝑ
metum acceptam ⁊ quadruplũ ⁊ an
nũ utile post annũ vero ⁊ simplũ l. si
cum exceptione ℂ l. ij. et in ff q̃ metꝰ
et hic ⁊ glo. ⁊ verbo traditum. Item adde
ꝙstitutiones si q̃is ⁊ tantũ ℂ vide vi
q̃e punit per violentiã auferentem
rem suam vel alienam temerarie vel
ut ignorãtie de q̃a dixi ℞ vi bo rap
ℂ q̃ tñ tñ ad penã dupli ꝑ furto ñ
manifesto. Nam duo ꝛi subtracte com
petũt plures actiones ℂ actio furti
ad penã cont̃ fure vel eius hẽdem Item
ꝛi vendicatio et actio ad exhibendũ
cont̃ quemcũq; possessorem ꝛi ut dcim ⁊
plane ℞ ℂ sic inquit actio aiũ vi bo rap
non ⁊ mixta penalis sicut actio furti q̃
est mixta. Nam ⁊ actione furti non ⁊
est ꝛi persecutio q̃ in actione vi bo rap
sic q̃e datur ad quadruplũ ⁊ annum
et post annum ⁊ simplũ datur. Ex actio
furti manifesti cont̃ ipm rapto rem
ut hic ⁊ glo. ⁊ vo quadruplũ ⁊ nõ
⁊ vo q̃ et leg. q̃ actio l. actil̃ ℂ mixta
nam originaliter ⁊ ꝛi ꝑsecutoria et ex
actiõ penal' q̃ si negauerit datur in
duplũ ut ⁊ ℂ ℂ at ille et l. cont̃ ne
gantem ℂ ad l. actil̃ nel si ꝛi ꝓtem
valuit ⁊ annũ nel ⁊ xxx dies ꝓmos
ut hic ⁊ tex. Nam actio l. actil̃ habet ti
cipia ꝑnũ datur. q̃ ꝛtinendam hoiem
nel aliud mal q̃ nõ ꝓcedit, q̃m̃
et datur q̃ ꝛi ꝛi ꝓtem valuit ⁊ an
nũ ℞ l. actil̃ ⁊ pñ. et ff ℂ l. ij ꝛi cipit
non ℂ ⁊ usq; ꝙ̃m cipit dat̃ contra
Vlpianũ eundem hoiem nel aliud q̃ q̃m̃
⁊ nõ ꝓcedit nel aliter cui debitum ℂ
nel aliud dampnũ dat̃ eum debitum ℂ
cidentem al q̃ non q̃m̃ nõ ꝓce
dum et datur quilibꝫ ꝛi valuit pl
⁊ xxv die ꝑ ut ℞ ad l. actil̃ ℂ capite
ꝛo et ff ℂ l. si servus furtum ℂ ꝙ aute

capire et sic patet q̄ actio l. acquil. dicit penal. ꝑ maiorꝫ valorꝫ rei ℔ ꝑtenꝫ
Nō nō ℔ ꝯ Item auctꝫ quattuo ꝯ ff illa ℔ c q̄ differens fraudulentꝫ uel si
ne usura eā solue legatum

pro loco et expectatiꝫ strepitum
iudicioꝝ ꝺempnatur ℔ duplū estima
tionis dicte rei legate de qua lata dicā
℔ forma huius actoris ℔ glo. i. ℔ fi. dic
cum querit quis magis punatur in
delictis clam uel palam dic q̄ thys q̄
ff de grīe phibitoꝝ l. nullo casu pmis
so nec aliquo unq̄ ut furtū nīe gra
uius punit faciens palam q̄ clam Et
usurarius manifestꝫ magis punitur q̄
occultꝫ et disputans de fide catholica
publice punit magis q̄ ꝑuatim dis
putans ext̄ de usur c q2 ℔ olby et de
homici c ex litꝫ de hēret c cū ex in
uicē et c de sūma trī et fi ca. l. nemo
et ibi per

Et ℔ thys q̄ aliquo mor ꝑmittit et ali
quo phibent ut tutorem ꝺhē cū pupil
lo ꝺ si fiat clam ꝑsumit mala fide si
aut palam ꝑsumit bona trī frūg clā
gratius punit ut l. non existimo ff de
admiss trī et l. fi ff de utu Et ideo ma
trimoniū ℔ casū phibito contractū clā
magis punit et ꝑsumit dolo contr
hendi ut d. l. fi Et filij inde nati ff illē
gitimi et insuccessibiles ut c cum thibi
no de clandest desponsa ubi aut fieret pa
lam et ambo struthiones trī alter tm
ignorarz ℔ predimetum trī filij inde nati
ff legitimi c m et plr q̄ si ff legit
et tenz gl ℔ d c cum thibitio et ℔ qui
cont c de hijs qui ex pub uōbꝫ precibꝫ
acceperūt h. x Et no glo ℔ v ℔ clandest
tinam ℔ dcō c cum thibitio et ideo cū
sīnd debeat publice et ℔ loco maiorū ꝑ
textū l. pe ff de nupt et ubi di fieratur
adhocꝫ solum duobꝫ uel tribꝫ testibꝫ
et alijs circūstātijs dat dicat clandestīe
et occulte latā ꝑ glo ℔ cle. i. de sepul
℔ vo publice Et filio ubi mādat a testatō
ze clam q̄ ꝯstitutio bonorū fiat filio
suo spurio trī bona applicat fisco Et
si palam trī applicatur venientibꝫ ab
testatō et sic magis punit uno casu
q̄ alio de quo dic per bar ℔ l. lucius ꝯ
testatō ff de le i Libellū ℔ actione
furti videbis ℔ c ꝯ quadruplū In acti
one aut verbo rap sic formatꝫ libellꝫ
Ago contra tertiū et dico q̄ de pūto anno
et mense dicto tertius armatꝫ spada lātea
et cultello uel alijs armis ad domū mee
habitationis posite ℔ talū loco et ibi
per vim et violentiam ablatiuū absti
lit scienter et dolose et rapuit mihi dicē
existentem videntem et assistentem talem rē

tantū valoris et estimationis existentem
℔ bonis meis et seruum de dicta domo
quo valuit Quare peto ipsum condēp
nari ad dandum et soluendum mihi
quadruplū estimationis dicte rei ℔ dcō
quadruplo et hoc ꝑ pena et nomē pene
quam tenuit ex rapina dcē rei furtiue
cum restitutione rei corrupte peto eum
ꝺempnari solum ad triplū estimatio
nis dcē rei ꝯ ꝑhibitū hec forma ℔ ver
bo rap ℔ ꝑti et ff verbo rap l. i. Et pro
cedit hec forma ubi res capta fuit ℔
bonis actoris i. ℔ dño uel quasi dño
cessante publiciana et utili dño ut ℔
significatū l. honorē ff ℔ bonis ff de
uer sig Nam res dicte ℔ bonis ꝑ quia
non possidet habemus actionem possi
dētis hēmus exceptionē l. rem ℔ bonis ff
de acq re do et ibi bona glo Si autē
res capta sit ex bonis i. de sua actoris
non alterius dñi uel quasi ꝯtra eum
dicit ut res quotidiani locata pignora
ta depositū q̄m depositarius tenetur de
custodia ut ℔ verbo rap ꝯ fame et ff c
l. ij ꝯ ℔ hoc Et dcō debes ꝺcludē ℔ libel
lo cum ꝺempnari ad quadruplū es
timationis tūc esse actoris q̄ ꝺscendit
ad tantum quātitatem ut d. ꝯ fame
et ꝯ hanc Et sic ꝑz q̄ actio verbo rap
non solum datur ꝑ re sua ꝯtra eū ꝑ alie
na ꝑ quā actor ꝓtendit interesse
sicut ℔ actione furti ut ℔ de eo quod
ex de ꝯ furti Nam hec actio venit
cum actione furti Si tamē actiō est
una non pōt agi alia nisi ℔ eo q̄d acti
dit l. i. ff verbo rap de pūto anno idē
dicit q2 post annum utilem non datur
hec actio ad quadruplū ꝯtra solum ad sim
plū ut ℔ verbo rap Et iste annus util
cē hodie durat nec corrupit ꝑ l. i.
C de tēpo ℔ inte ista ubi Impor loco
util' anni olim ab ꝑtore statuti ꝑsistit
quadriēnii ꝺcunt q2 illud habz locū
solum ℔ restitutionibꝫ ꝓcedendi nō
℔ alijs ut ℔ glo ordi ℔ ibi ad finē ℔ c ꝯ
ursus Premendum dicit armatꝫ hoc
verbum ꝺcuntiū violenter ℔ et oportet
q̄ si quis armatꝫ intret domū alterius
et nemē ibi existente nolit videntē rē
auferat et asportet q̄ michelotus ꝑt ac
cusam de rapina non solet de culpa et
sic utrumq̄ actio aperit et ita ꝺclinge
hic glo q2 arma indicāt intentionem
eius fuisse velle violenter auferre si ibi
repissēt resistentē ꝑ l. si quis ex domo
ff de furt dixi ℔ verbo rap ℔ ꝑti Illā
ex armis videt quis hēre animū malefi
cium ut ℔ glo notabil' de pace tenen
ꝯ mercatores coll' ꝯ Et corpꝰ q̄ quis stat
armatꝫ cum ceteris alijs ꝑsumit

eis prestare auxiliū p̄m Imo ⁊c ymmen
nam de cle pcessu Id de cīs p nō dr
quis armatꝰ licet habeat gladiū ut
moderandum culamū glo singlis ē m
aut̄ de armis ff nut aut coll vi &id
dicit glo Ip am de hōie gladiū ad me
sam ⁊ de ne ⁊ agro de sta mo et ibi gl
⁊ uo arma dicit q̄ phibito delationis
armoꝝ non opponendum defar̄ per vio
lentiam ejulsionem sint res ablate ef
sāt actio ex hoc edicto et dar̄ actio q̄
metꝰ causa ad quadruplū cont̄ non
restituentem ut) c ff)tem actio q̄ com
tra uolentē ē ⁊ l si mulier ff si metu
ff q̄ me cōd Scienr̄ et dolose ideo dām
ē q̄ raptor scienr̄ et dolosꝰ punit̄ pe
na quadrupli ex edicto p̄torij l vi ff
vi bo rap vbi raptor temerarijꝰ sifidolo pu
nit̄ q̄dione ex l si quis ⁊ tantū C vīs
vi et ff q̄ tūs ff vi bo rap ff ⁊ emptor
uel ppe uel eius estimationis si ē aliena
Vbi quare fur manifestꝰ punit̄ ⁊ plꝰ
fr raptor q̄ ⁊ furto non ē uel ppetuo
tio fr ⁊ raptore sic cū dicat ff vi bo
rap ff quadruplū ridiculū ēt q̄ raptor
mitꝰ punit̄ q̄ clandestinus surreptor
dicit Hoc hoc ēt duplici rōne q̄ rap
tor se ppetuat fr fur ppetuat̄ per aliud
l vi ff ⁊ hac actione ⁊ ff si ff vi bo
rap sicut ⁊ alius al' punit̄ mitꝰ se de
ferēs de edicto ⁊ pīn ff de mil fis ⁊q̄q
q̄ raptor grauius punit̄ ēmunitat̄ fr
fur Im de public iudic ff)tem l mil
de vi posita ⁊ aut̄ fr nono mil C de fr
uis fugi idcc ⁊ minoꝝ pena ciuili re
lenet̄ q̄ l cū q̄ ff de Jusu potes ēt ad
de fr rōnem ff hoc ēt ppter fragile
cā furtorū ut ⁊ sit no gl' ⁊ l ⁊ homo
rapis ff de ac et ob Hēt dū dic̄ usq; ad
dictū quadruplū Verū ay dem estima
tio ꝑbet̄ per testes ay vero p̄ minus
tū dic ut ꝑbet̄ estimatio per mutuā
tū ⁊ cuilt duo requirunt̄ ff dolꝰ adi
sany et difficultas plationis ut no gl'
⁊ l ⁊ actionib ff de ⁊ lite unde si gl'
hic non apparat uer q̄ possit estimari
ꝑbet̄ per Iuuinctū ut d l ⁊ actionib
et ibi per bar & ideo dicit Imo ⁊ c si
q̄ metꝰ cā si depositū penes te malis fūd
cum tabꝰ sigillatū et dolo uel fraude
tua restituat̄ dissigillatū q̄ ppter dolū
tuū et difficultatē plationis rerum
non apparentiū unusquisq; de vero estima
tione ut l i ff si castus ff depos de quo
dic per bar ⁊ d l ⁊ actionib et l si q̄s
C vī vi Im criminalib et potest cū sta
tutū ipsum pena q̄ furto

estimationis de
bent plationes ēt hic clamores l sequ
C de ꝑba Adde tū q̄ licet ⁊ iudicio no

sit plat̄um de vera estimatione tamen
iudex ex officio suo subtili inuestigatione
debet inquirē et informare l unica C de sen
ff pro eo & ideo sit cautꝰ actor ut super
hoc iudex officium iploret sim bar ⁊ l si ff
ex pamphilo de le ij & nō q̄ edictum
vi bo rap hz tria capita quorū p duo
dat̄ vi bo rap ⁊ quadruplū ff q̄n solꝰ
uel coact̄ hoīb q̄ violenciā ffert tūc
ademptat̄ actio ⁊ fr̄m ad duplū de quo
dixi ē vi bo rap ff quadruplū Remedia
aut̄ et pulsiones penales ff a mil pdita
varia et diuisa cont̄ violentos tumultuosos et
spoliatores de quib ⁊ l extat ff q̄ metꝰ
cā et C unde vi per totū hz pmodū mul
te restitutiones quas ingredaut̄ hof
⁊ fine sui operis et ibi cetera mēbra tene
remediū comune reintegrandi q̄ l per q̄
fit restitutio p̄mo bone fidei possessori expo
lente q̄ ei quē ēt possessorem ēt non pbat̄
spoliationē sim Imo ⁊ c sepe de restit
spoli & de forma libelli ⁊ hac actione vi
de ⁊ spe de raptoribus ⁊ pīn et per hof
⁊ tr de actione vi bo rap In actor l ac
tum p modul formā q̄s libellos pmitto
tria pūdēda p̄mo q̄ p dampno dato
agit̄ differunt̄ sine diuersis modis ff
ff ē dampnū datum a libero hoīe ill
ēt a seruo dnō sciente et non pbi
te cum pbi possit ut l ij ff de noxa
agit̄ actum p intelligentiam et ibi loquun
tur oēs ⁊ tr l ff 2 C de mstr ad l aquil
Si est datum dampnū a seruo tūc agit̄
noxalit̄ et hoc casu loquunt̄ tr de noxa
Si dampnū dat̄ ab animali irrationali
et rātu ex lasciuia uel feruore cōmuni
generis naturā quo casu ēt hz locum
noxalis actio ⁊ fr̄m uel de pauper ut
⁊ si quadrū pau fe di m pīn et tūc habet
locum actio de pastu pecu l ij ff ⁊ ff ad
l aquil et l q̄ seruādarū ff si ff de ꝑscrip
ver et nō ⁊ l si ff ad l aquil habz hodie
capita quoad pīm habet locum quan
plurimū vero valuit i āmm retro q̄n
est secuta mors serui uel alterius alio modo
quadrupes q̄d pereūdi mō ademit ēt ali
ud capud hz locū quam plim vero valu
it ⁊ xxx dies pr̄ preteritis q̄n q̄s non ac
cidit fr Venerunt uel alie serui lese
ut uel quadrupes pereundum mō ēt
tenuit uel alia aliqua leserit uel omisit
uel aliud dampnū dederit ē ad l aquil
⁊ pīn ff tertio capite non ex primo q̄ nō
ademit̄ mō pereundi gregem pascendo
ff e l quemadmod ff hac actione et hoc
nisi canis furiosus mordeat q̄ licitū ē tūc
sibi se defendere a cane tunc dēde et ēt
occidere si aliter non valet se tueri cum
liceat hominem hoc casu occidere licuit l seruꝰ
ff qui alium ff ad l aquil ēt ⁊ gl' nōtat

ī ele. l. de homici. nec enim debet exspectare
te penā dicit glo. nouell' ī l. i. C. unde vi
q. melius ē ostendē ī tpe. ff. cuiꝰ vēdicare
l. i. C. ff. licear. sine iudice se iudicare fuit
l. si quis pauꝑ. C. de app. ubi glo. dicit q.
non appellat. a macellum. tenet. tamē
quis suis canem mordacē tenē legitimū
al' tenet. et idem de eo qui tenet simea
uel aliud al' non legitimū et sic tran
seundo lede possit l. i. ꝯ. ff. et si canis et
l. vi. ī fi. ff. si quadru. pau. et l. q. Volgo
ff. de edē. et ī si quadru. pau. ꝯ. extra
ff. et ibi dicim. ꝯ. Primitto q. q̄s agit.
dicit acq̄ſ. q̄s ē datum damnū de cor
pe ī corpꝰ q̄s agit. utili actōe et ē
finis q. sicut occidit ſ. q̄s ē datū dāp
num de corpe ī corpꝰ ut si reclusi aial'
huiꝰ tulit. ut simie pecus uel si pcipi
tauit ouē de corpe ī non corpꝰ ut si
excussi manū tuam ꝑ. alios q̄s hē
bas ī manu cecidit ī mari. Quis et ꝯ.
agit quasi actione ī finis subsidiaria ī l. ac
quil. ut q̄s misericordia ductꝰ dissolue
rit uinculū quo tenebat lagitū timore
fugē. q. post dissolutionē aufugit. ut ff
l. acq̄. ꝯ. si et ibi no. ī gl. si ex pdicta
pte q. sic diuisa ſ. capita l. acq̄ſ. et diui
sis eis qualitates q. q̄s agit. diuersi
tatis utili et q̄s subsidiaria. Item diuise ſ.
variationes et narrationes libellorū
et diuisi ſ. modi ędendi unde ī dicta
l. sic formatꝰ libello. ago cōe tertii et
dico q. ipse debit mi damnū ostendendo
seruū meū fruchū de āno et mēse pūn
ctum q. uerē debuꝰ seruꝰ meꝰ tritꝰ ma
lexet ex manu eius q̄ cui cum valuit q̄
quaginta āuid pendente tempꝰ mortꝭ
eius. ſ. tritꝭ et talis messis. Quare peto
ipsum ędemnari ad duplū dandū et
soluendum mi l. aureos p emēdatione
dāmpni mi pter eū illati ex morte dicti
serui. ff. et si negauit peto ipsum ędemp
nari ī duplū dē dāmpni ꝑbat. hȳ fol.
8. l. acq̄ſ. ī pn. ff. e. et l. hȳ. et l. cone.
negauit. C. e. ff. nō. q. p seruo ostiso
pt dñꝰ agē acq̄ſ. et ēe cornel. de sic.
licet semel et semel non pmit. ītentiꝰ ſ.
demū una actione pactū alia ītentā
ut ff. ad l. acq̄ſ. ꝯ. liberius et ibi nōtur
ostendendo seruū. ideo dixi q. tūc hȳ locū
pnā capiat l. acq̄ſ. quāti pluris valu
it ī ānū retro. Si aut non ostendendo ſ.
uolueris dolo uel aliud dampnū dādo
tūc hēbit locum ītā capiat ī quo fit
ędemnatio quāti plūs valuit ī xxx
diebꝰ ut ff. dixi. Et sic ꝑ. q. ī utroq; ca
pite l. acq̄ſ. hȳ oculos retro et a tergo
respice estimationē pūn tpis ad dā
nū datum ut dicit gl. ī l. finali. ꝯ. si
homo ff. de rei vē. Item ideo dicā q. eū

dominum spectat ad me l. q̄ſ. ꝯ. argento ff.
de au. et ar. le. Item actio l. acquil' datur
hic i. soli dño l. Item mella ꝯ. ēt cui lēg.
et detur actio de pauxpe que datur ad ī
teresse l. vi. ff. si quadru. pau. Et intellige
q. datur dño uero non aut ficto ut lega
tario. ita adeuntem hēditatem l. elegantē ꝯ.
si seruꝰ et l. arbitrio ꝯ. si dño ff. de dolo
et l. hinc scripture ff. ad l. acil'. Item da
tur dño utili. et emphyteote et superficia
rio ut l. rede. ꝯ. si et ibi no. ff. arbor. furt.
ī ti. Si negauerit. ideo dicit ī q. ge. ne
gantem dat. ī duplū. Item ideo dico ſ.
uel q. seruꝰ si ī liberū hominem q̄ſ. damp
nū dedit et casu occidit ex aliquo appen
so decoto ul' effuso non ē pt fieri estīo
quanti plūs valuit. āno ꝑcepto q. liber
corpꝰ non recipit estimationē ſ. condē
nat. ī ea. ad l. aurcos. ex culpa sua. Q̄ſ.
aut non occidat si aliꝰ ledat et uulneret
ędemptatiue ī quantum equū iudici vi
deꝰ. et ī expensis curationis et operarum
quibꝰ curatur et curatꝰ ī ff. de his
q. dant uel effu. l. si ff. ad l.
l. h. ꝯ. corpus et ꝯ
de ob. q. ex quasi delic. ꝯ. de eo et ibi dixi
de eo aut qui currendo equū debit dāp
nū ī libero homē ut q. puella tractēdo
opprimit dixi ꝯ. ad l. acil'. ꝯ. Impetu. q. si
fuit ī culpa currendo per locū publicū
ubi sit frequentia ꝑsonarū non
ſ. ex ordine arbitrio iudicis ut no. glo.
et bar. ī l. i. ꝑ. ff. ē. Delinquit. ff. de
penis et l. i. ꝯ. dimus ff. de sicā. et dam
ꝯ. ad l. acquil. ꝯ. Item. Dicꝰ si non
fuit ī culpa nec dabat opam rei illicite
ut cum equꝰ fugaꝰ haberis aperto
cessore festinabat. currēs puerū oppressit
ut ī e. dicēs filiꝰ si incessu seruasset uitā
equi ſ. uitam dñi. et sic ē non sufficit
ad eius retentionē q. tuē ē ī culpa ī c.
significasti de homi. De forma libelloꝝ
ī acil' dicā utili et ī fini subsidiaria uid'
ī spe. ī ti. de dam. et dāpno dato ꝯ. i.
et ꝑ hoc. ī ti. de dicā. act' l. acil' et ī ti.
de utili actōe l. acil'

Item mixta

Licet sit summa
rum ꝑcedentiū ti
dic q. ponit hic ꝫ. actio mixta ſ. ꝑ
seruitutem rei et pene et ingē ꝯ. et dic
q. actio ex testō ꝑ legatū rei uendi
bilis loci est pēnal. ex duplici. l. si cō
uentꝰ neget talem legatū fuisse fīm uel
ē si sciens pernegauit et deferat solue
quousq; iussū iudicis quemadꝫ ut deū
ꝫ. illa cum alia actōe ꝑ legatū ālicui
uenerabili loco sic formatꝰ libellꝰ ago
ꝑ. tertiū et dico q. sepe fuit testēs ī
quo dem tertiꝰ simul reliquit hēdem et
ī quo legauit x. tali ecclē. Item dico q.

post mortē dē ſeu dicty testy aduit uel
ſe diuſtrait t dēm hēditate Item dico ſipy
interpellatꝰ dicty testy q̄ ſoluat dēm x. de
negauit illa fuiſſe electa et ſic q̄ficat⁹
dic et licet illa q̄ficat⁹ tamē ſcienter
et ſine aliqua iuſta cauſa pcraſtinauit
et diſtulit illa ſoluē quouiſꝫ ad vñ iu
dicis mādatum et q̄miſſionē ver eum
coram volūs citare p dēm legatū ſolūcdo
quātē peto ipm vtq̄ ſimul ꝺdemptionē ad
damdū et ſoluendū michi ſ̄cdom et rōnī
dē cēlie duplū dē legatū vz ipd x. c
legata ipſi cēlie et alia x. p pena per
ipm testm ex negōcio vel
pcraſtinatione ſolutionis dē legati p
latum hoc fuit hꝫ quē d. q̄ aſſ aut
ſꝫ illa t c Et no q̄ ſacerdos ſolūtis
hꝰ ādmiſtrationē ſine cēlie p̄ agē cū
nouē ſuo q̄ nomē cēlie ut dicit Imo t
c et docet de p̄bē Secꝰ aut t claudū
le q2 non ipē ſꝫ alius ſeu ſindicꝰ agit
et q̄uenitur ut nō t aut cū q̄ fit ex
mādo c de epiſ et de. inſi p officiū ſiue
dignitatē uel obedētie ut t c cū deputa
tum de iudi In eo q̄ dicit ſecut tenuꝫ
idem eſſꝫ ex ab intēſtato quo caſu va
lent legata ad pias cauſas ex̄ coram
diuersꝰ testibꝰ ſim opiōꝫ hic t l. t c de
ſā ſanc cēlie de quo vide t ſpe de in
ſtru edic S nunc vero aliꝫ vſi pone
q̄ ex testō licet regulariter non valeāt
legata ſi non adeatur hēditas nisi in
caſibꝰ notatꝰ t l eam q̄ c de fideicōmiſ
diuit uel ſe ꝺmiſcuit ideo dic⁹ q2 tex
hic et dēm v. illa cognitur de hēde re
gante uel pcraſtinante ideo ſi non adi
uiſſꝫ uel ſe ꝺmiſcuiſſꝫ non poſſit quem
q̄ ut heres Nam ex ab intēſtato q̄ui
tur actu adeo ut q̄firmētur legata
ut no t l qui filio ff de hē inſti
uel aliud q̄d loco adicionis fiētur ut
obiecto honorū et priuil legatorū q̄ſ
uandoq̄ p tex de re eius libertatis cū re
ſua bona t d. l. eam quā Caſus aut in
quibꝰ debent⁹ legata licet non adeat⁹
hēditas dm tradendo versꝰ dicit q̄ tu
de eo cui bona adiudicātur Item dum
dicit denegauit intelligo fraudulēte
ſine iuſta cā ut dicit hic gl et p̄ le
gatarius agere hēdem ad cuirandum
uel ſoluendum ut q̄ de fideicomiſ ſi
Et nota q̄ cōis non ſolūcētem legata
rium cōdēne ſꝫ varie pene q2 ſi quis patit⁹
ſe moueri a iudice q̄ ſoluat legata et
postea dīt peremptum p̄uat⁹ omī cō
do hēditario excepta lēma ult⁹ natiue
debita et deuoluat⁹ hēditas ad p̄ſonas
miātas t aut hoc ample q̄ de fideī
cōmiſ Si fuit negligēs mutuꝰ āno re
quirit⁹ bñ āmonitio ut p̄uat⁹ omī

quodo t aut licet t corpe vñ ſumitur
c de epiſ et de Item p̄ hēdi non ſolue
ti interdicta ādmiſtratio rerum cū fructi
bꝰ ut t c ſi hēdes de testa Ex t legat⁹
relictio cathedr et aliis venerabilibus
locis et ſenadochijs i hoſpitalibꝰ quoꝝ
diuſa ſꝫ nota ſim diuſas opationes ut
no t l fi c de ſā ſanc eccle et xpm q̄ q
c ſanctimꝰ huic heres ex ſola negligētia
t quia p̄ſeuerat uſqꝫ ad ſententiam ul
ex̄ ex ꝓfeſſione ſꝫ huic ſi fuit retardatio
uſqꝫ quenat⁹ ad iudicū ꝺemptnat⁹
t duplū ut hic et dēm v ſꝫ et illa Et
idem t fideicomiſſi negligētibꝰ uel retar
dantibꝰ ſolue dēm legata que hūtur lo
co hīdum i nullo c de epiſ et cle Et
idem t legatarius grauat⁹ ad hoc lega
ta ſoluenda pro⁹ locis ut hic t glo i Et
hoc p̄ule in hui ſolum iſta legata re
licta venerabilibꝰ locis et huic ex̄ illud
p̄ule in ut indebitū eis ſoluta non
repetantur ut hic t glo t nō diſtulerat
hꝰ qua dic ibi fraudulēte p̄ p̄ſumit⁹
hoc caſu n̄ heres p̄bat iuſtam causam
retardatois licet al' dolum allegans
dolum probare debet i quod ſ. qui de
lo ff de p̄bat debet tamē ſibi dari ali
quale ſpacium ad ſoluendū ut l ſi quis fili
um ſ. i ff de collat bonoꝝ Ibi c glo i
et fructꝰ rez de hoc l. hēdes al' primo
ff de vſur Item ibi ar. tū q̄ de edil
edic dic ſed ibi quo ad vicium animi
purgandi q̄ penitētia non purgat⁹
hic quo ad penam euitandam Et in
telligit Io fā huiꝰ q̄ſ q̄ heres p̄
mo negauit et postea confitet⁹ q̄
euitat penam dupli ex̄ verum ſi ador
mutatur ex adicione ſua et per eam
velit p̄bare relictum legatum Sed ſi
mutatur ex pcraſtinatione hoc
dum et velit probare per testes uel
per instrumentum legatum eſſe tuū
ſine negat ſi confitet⁹ meret ut
m penam ex pcraſtinatione ut d
versi ſed et illa Et idem dicit m l. ar
qui t l eam qui ff de min Item
in eadem gl Item quid ſi q̄fſꝰ ex pos
tea negat hanc p̄z ex̄ intelligꝰ p̄ fa
q̄ heres fuit q̄fſꝰ t iudicio ſibi p̄
iudicauit ſim matriū l venit c de q̄ſſ
Et bar t i. pactū c de non mu pe Item t
telligo hāc q̄z q̄ actor vult uti ex̄ co
fessione Secꝰ ſi ex retardatione ut dixi t p
ceden q. Ite intelligo q̄ fuit iuſtꝰ error
al' excuſaret⁹ l q̄ſſionis et q̄ ſeruus ff
de iureiu act uel ex̄ ſi eſſꝫ dubius l. de
bitoris ff de petit hē. niſi eſſꝫ dubius ul
ignoraꝝ craſſa ul ſuprina ut no t c in ſalu
ſi de feu gross coll' x t c gl et t e⁹ ar
ille die melius facit l. p̄ ff de legꝫ q̄ ut

finis

Et intellige qñ actor velit rem sibi redemptam
tunc negligenter seruet si ex persuasione
ut dicit s. at ille In c glo t fi dic nō bñ
hāc glo quia vult q non solum ubi detur
fisco qui non pt̄ solue luat t corpe ut
nō t l si quis id qd s. t seruos ff de iu
et le fz cū ubi pena debet̄ pti et sic cū
t cumi ut hic dicit s. t seruos ff de iu
2 le Intellige tamē hō qñ dolose perdi
nauit ne essz soluēdo q tūc punit̄ in
corpe s. q detinuit̄ t carcere nec libez̄
cedendo bonis ut l fi s. fi ff de bonis q
t fraudare fallit l si quis s. fi ff de col
la bo al ex simplici mora non punit̄
t corpe ar l si pretatore s. si ignorās
ff mandati licet p dolo omisso t committi
tūr qs punitur corpaliter si non e solui
do l q si minor s. seruus ff de minō In
glo t vi t iudicio vz hoc lex ostendit
de hoc t cas t c s. sequi vz et ita
t cadē gl ibi ad instar minoris Nam ec
clesia et minor cōparant̄ ut no t l si
ut ppōnis c de rei vend et l ij ff qñ ex
fisc tu licet non essent̄ quo ad tps
restitutionis agendo ut t c t et ij de
t inte rest h vi Sz nūquid hoc lega
tum duplicat̄ cum dī interesse s fructu
um et usuarum dic q non fz solum ipso
rez uel pecuniā legatā ut hic t tex tūc
cū ipsum re licet secus t actione furti ff
de furt et t actor l actil cōtr negāte
de l actil et ibi not̄ Item an possit pe
et interesse dic q sic pena legata q uo
casu pt̄ peti rei t pena l si p furē s.
l ff de cdi furt licet secus sit t pena qui
tionali l apud celsum s. labeo ff de doli
except nisi sit dem̄ salvo mandato pri
ut l qui fidem ff de transac Nec quid
si testator apposuit pena an cessabit
hec pena legal dupli dic q non fz
tis utrag exigi non pt̄ potest ut t sili
no glo t l c de usur emphy Fz no fa
t ea gl t si dicit si aliquis reliquit deo
vel reliquit eccl̄e sue domibus Si relinq
suo pri suo mutuo tūc si sit aliqua eccl̄a
t civitate uel territorio q vocet̄ vide
electa maior eccl̄a Si pl̄s plures eccl̄e
nove vide electa pauperi ut t alibi de
eccl̄is t s. si quid t hodie colligit dicit
tis bar t c h minoritas v distat c po
ne p aliquis ibi instituit̄ uel reliquit
eccl̄e alicui sed q t territorio nō repert
epi debet illud capere et expendere t lau
dem et reverentiā dñi sed q licet non
subsistat eccl̄a tñ subest ad q laus et
lucidum ergo sic ministrat hodie q ven
dendo et distribuendo mit fres minores
p orbem nūbi licet eor psone subdiales
tur et p non semper habeant̄ q sint
templum ut t glo exeunt de gradibus de

Vñ sig tamen subest causa propter quam
testator legat s pauperibus et necessitas
Naturalis putā famis sitis libroz et eor
tūm mutabiliū qd sufficiat l emptabiliū
ff de leg i non valeret constitutio si
quis ad declinandā c de epis et cle licz
non valeat constituto si q̄s simplicē mo
stituit fres minores uel unū ex eis
ut tenz idem bar t d i li o t i distinc
c quidā t tenet̄ Quid aut de electo
sacerdote alicui⁹ eccl̄ie an sibi uel eccl̄e
vide electo glo finit q eccl̄ie ut l
anima s. a tricio ff de adim legat qd vi
detur limitandū per ea quę dicit dict
tamen q si a quieto uel dato sic
electum tūc debeat̄ sacerdoti Si aut
ab extraneo tūc debet̄ eccl̄ie de quo p
bat t l cumq ff de rebus dubiis et per
sulic̄ t l non plures c de sa sanc ec
ubi t gl notabil

Quedam autem actiones
Iste s. pin glo et dy adiect tria membra
ad primam divisionem actionū q posi
ta fuit t pm hiusq ti ut dein fiunt q
omn actionū quedā sūt rei et quedā
t psonā verū q quedam sūt q sapiunt na
turam realem et psonalem et iste appel
lant̄ mixte Deo de eis hic d uel pin
lo fa dicit t pter s. de mixt act s. p se
cutorijs rei et pene nūc vero de mixt
s. tam t re q̄m t psonā Et dic q ac
mixta simul̄ t tribus modis Un
dic̄ mixta q datur ad rem et pe ut
e t pter s. Alijs dic̄ mixta t quasi
tertij integratorij dic̄ actor et reus et
uterq simul̄ t iste duo iudicij finit hic
qñ diuide et finiū regū t le t tenet ff
de iudicijs Et tñdē ut possidet q silic
pt̄ appellari mixtā Duo simul̄ actio mix
ta i q sapit naturā realem et psonā
lem actionū ut t hoc s. Et ulc istas
tres actiones positas hic t tex s. plu
res alias actiones mixtas tam t rem q̄m
t psonā q ponit̄ hic t glo t vide agros
Et iste s. hz intendit actio finiū hic
qñ diuī et finiū regū s. mixte q̄a sa
pit ptem t naturā realem et ptem
naturam psonalem t sibi si res pt̄ c
qualit̄ dividi et cōfin̄ p divisō assigna
ri cōfin̄ fiet divisio et assignatio Si
non pt̄ tūc iudex assignabit rem uel
numerū pro rem q̄m redemptabit alti
t citra quatuor pecunie hz d usz ad s
ces Et hz locū actio finiū hic Ter co
heredes p dividē hereditatē suā ut hz
et l i ff finiū hic Sz cū dīcit hz locū
p dividendis aliis rebus quibus et ce pti
culariter rebus hereditariis ut
hic t glo t vide quid et l quibus ff p socio

non auꝫ pro alijs rebus non ꝯibus vnde
rem ꝯmodate et depositę venerit ⁊ iudex
familiæ ſꝫ ñ in ꝑ dundę ff fam̃ erc
la dat̃ p ſingulis rebus dundend hęr
p totã vniuſitate et hęditate dundend
Item illa pluries hę ſemel cũ dentra
tu ꝑ ut ꝯ de ob ꝙ ea quaſi ꝛ ꝙ ide
uir de qua lacꝫ dictum ſit ⁊ tracta
tu de actõe ꝑ dundẽ ffinit auꝫ regid
dorum actio dat̃ ubi ⁊ ꝙſtio finit̃ in
pdijs ruſtici cũ ut ff fin̄d regid Ad
iudex debz mittę agrimenſores uel ꝑ
ce̅ vna cum eis ꝑſonaliter actędę ut rei
ſubiciat̃ oculis et ſuꝝ eorũ relationem
iudicare et dare ut l ſi inuptione ꝙ
ad officiũ ff fi regid ut l in ⁊ e dic
tamẽ primo tales agrimenſores iurare
bñ et fidelit̃ facę
ſicut arbit̃ et alij dicẽ iurant ut l hac
edictali ꝙ hijs illud ⁊ de rei vp licet
glo dinat ꝙtrario et male ⁊ l i ff de
ver ſign ubi auꝫ non ꝑuant̃ nom
ei agrorũ ſtatur antiquis l ⁊ finalibꝫ
ff fi regid ⁊ iſtis tribꝫ iudicijs vnꝰ
ꝑs patꝝ ſuſtinuꝫ partes actoris et rei
l int̃ cohędes ꝙ qui familię ff familię
et l ⁊ tribꝫ ff de iudicijs // ⁊ glo p̃o
quare ſic appellet̃ et qualit̃ dicit̃ mu
tu Vnde hic ⁊ glo ꝯ ⁊ p̃n ꝙ dicit̃ fa
miliæ hęrc̃ i hędituꝫ dundende Et ſic
oportet ꝙ iter-plures hanc actionẽ ꝙſi
tant̃ ſeu non negẽt̃ ab aduſario qꝫ ſit
hęres alijs oz ꝙ aiã aut diſcutiat̃ a iudi
ce qꝫ al̃ non dazet̃ et hic actio l et hę
des ꝙ quorum ff fami hęrc̃ // Quod ſi
non fuit diſcuſſum ꝛ ⁊ poſſit ꝓbꝫ hęr
agens hoc iudicio ꝓbauit ſe hędem
aꝫ ſufficiat Tenz ſ. ſi ꝙ ſic qꝫ reus
non reſiſtendo videt̃ huic exceptioni oꝝ
dinis renunciare p quo facit qd nõtur
⁊ l ſi ⁊ de fund except et qd̃ no Nimo
⁊ c examinata qꝫ ⁊ ea venerit realeꝫ et
ꝑſonaleꝫ ꝑſtitiones nam ⁊ re ꝙ ⁊ ꝙ
libet eiꝰ peculia quãtũcũqꝫ immima
ꝑtem habeo uir̃ ⁊ eo et ꝑtem habeo
uir̃ ſcio quod magꝭ uir̃ intellexit ꝙ
oculis demonſtrone ceperi ꝑtem no ⁊ l
menꝰ ꝙ duobꝰ dele ꝯ et ſilꝰ habet
ſocꝰ rei cui eiꝰ qd̃ ⁊ uir̃ mei vendi
tandi dicit̃ realt et rei eiꝰ qd̃ ⁊ uir̃ ſocꝰ
mi dandi dicit̃ ꝑſonalt ſi ago p ꝑte mi
debita ꝙ ꝓcepit ocꝰ fructꝰ rei qui ul
ut ſoluit in ſuam ꝑtem expen quas
fecit ⁊ re ꝙ ut declarat hic glo ⁊ l i
ff fini regũ Et idem ⁊ qui dunden qꝫ
regulariter qd̃ ſtatuit̃ ⁊ vno iudicio et
⁊ alio licet ⁊ inꝰ differãt ut dicit glo ⁊
l ſi ꝙſtus ꝙ officio ff qui dunden Et
idem ⁊ actione finit regũ ut declarat
glo ⁊ d l ꝯ ff fin regid // 2o ꝙro quo

tpꝰ durat actio familiæ dic ꝯ xxx ãnꝭ
ut dicit hic glo qui ãm reputat adire hę
ditat̃ quo tpꝰ meminit rei et qui ut ꝯ de
obli que ex quaſi cont ꝙ idem uir̃ Et
iuctem reputat obligari ff fam̃ hęrc̃ l i
et hoc tenz Io ſa Cum ꝙ ꝑſcribatur
huic actioni xxx ãnꝭ non dñs rerum
ſꝫ diuiſionẽ fiende ſim glo ⁊ l vlt ꝙ me
mo c de ãnali except ꝓz ꝙ ſi oſtenꝭ ſe
tenuit ⁊ adhuc xxx ãnꝭ ꝙ non ꝑmittit poſ
tea intẽptare diuiſionẽ inter eos ꝑ
dictã glo ⁊ d ꝙ nemo quę ſapuit̃ Ja. bu
bal et ange Si tamẽ iudex viderit litꝭ
et ꝓteſtationꝭ iteꝝ eos inſurgẽ appellet
eos ad diuiſionem non obſtante ꝑſcrip
tione l equiſſimũ ff de uſuf ſim Io ſalu
Dar aut ⁊ dñs ꝙ nemo tenz ꝯuñ qꝫ
donec ſtamꝰ ⁊ adhuc vnus alterius ꝯtrꝫ
noſcit ⁊ ſocius ideo non auꝫt ꝑſcriptio
l notiſſimũ ꝙ ſꝫ et ſi quis c de ꝑſcript
xxx ãnoꝝ et hoc potiꝰ tenere Item aut
naſcent̃ actionꝭ horũ trium iudiciorũ
dicit gl hic et dñs ꝙ nemo ꝙ ex quaſi ex
tractu ſ ex quo rei meruit ee cor̃ luc
gla tenuit ⁊ actione finiũ regũ et ⁊ l
ſi c eo ti qui ſaluat ibi ſalic̃ qui ſum
mouiſſꝫ hoc aliquo errore ductꝰ qꝫ tuc̃ dñs
non habuit maiorẽ ꝑcedentem ex qua ea
tur erit datiua Et meruit ꝙ ꝑtę actio
finiũ regũ ex quo ti meruit turbari ut
tenz glo ⁊ d l i et d l ſi // 3o ꝙro an ꝯ
petat hęc actio fam̃ hęrc̃ dic hędib ꝙ hęc
ſe ꝯpetit dicẽs et util̃ datur bonorũ
poſſeſſ bꝰ de uir̃ ꝓtorio et fideicommiſſarijs
fiduciarijs ex trebelliano reſtituti a hędi
tas l ꝙſ aliqui ꝙ familię hęrc̃ ff e Ve
datur mr̃ filios quoꝝd vnꝰ iſtitutꝰ hę
reꝝ et alteri ⁊ fidei toffitioſi donatio
l ij C de toffi dona et ſic ꝙ qñꝫ dat̃ ei
cui ⁊ fidei donatio toffitioſa reſtituꝫ ꝑ
tinuſſe ut ibi et ita intelligit Io ſa Ve
datur hidi cui̇ cui coheres vendidit
ꝑtem ſuã l hędes ꝙ ſi teſtator ff fami
hęrc̃ ad iſtam petitionẽ hędit̃ ut c
de peti hę l ij licet non dat̃ qui aliud
tꝰ poſſidẽ ut d l hijs ꝙ ꝙ ꝑemptoꝝ
ff fam̃ hęrc̃ et dic ut ibi no // 4o ꝙro
ad quid deꝝ ſeu ꝙpetat hęr actio et qd
venit ⁊ eo dic ꝙ datur ad diuiſionem
corpaliũ ⁊ quandam recipiũt diuiſionẽ
al̃ tota rei adiudicat̃ vni et ꝓportio
⁊ parcima danda alii ut ſit equalitas
ut hi et ⁊ de offic iudic ꝙ ſi familię
ubi tex bñ declarat ꝙſ ad fi Item ve
nit̃ fructꝰ l mr̃ coheredes ꝙ fructꝰ
et l fundi ff fam̃ hęrc̃ Et ſumptꝰ bo
na fide fct l iuꝰ ꝙ fi cũ ſe ff cõi diui
et l hijs qui̇ ꝙ ſuptꝰ ff fam̃ hęrc̃ Ve
dampna dam ab vno hęde l damno
miſſo et l et puto et denuꝫ ff famil

hrē et d l et puto ff et si dolo et l hēdes
ff non tñ eo ti Nota aūt debitorum hz
non venat dimden eamen venit assig
nanda l ea q̄ C eo ff idem t alys u
zbꝫ terr̄alibꝫ mdumdus excepto usu
fructu q̄m dumdus t et venit t mdio
fam hrē l sed si in fi cum l se ff cum
de usufrct ff ol dumden Silr nec um
sepulchroz dumdū l fundꝰ in ff fam
hrē Nec una p̄uatꝰ l quid mulier
eo ti et l eor pia ff de mu pa Item an
vasalli et mdicto fundi p̄nt dumdi vide
t ff de feudis et q̄z vlo xxvi et xxvii
Item non venit dmsio vsufructuum a de
ficto quesitoꝝ sicut nec assita violen
cia nec vel p̄dcma ꝙ melior t ꝑdicto
possidentꝰ l cetꝝ ff fam et ibi nō
per bald l pensiones domoz a lustrando
incepte venat t petitione hēditatꝭ
ancillaꝝ t fi ff de petit hrē cuꝰ natu
ram hec actio imitat ut dicit glo t
l mte colhēdes ff fructꝰ ff fam hrē Jo
filius hr tenz q̄ sūmo mdex adito sup
dmsione cogit eos usufructū restituere ꝑ
dem l certe ff et facit t aūt de mā
dat p̄ncꝑ ff q̄ si delinquētes ff ꝑt pro
cedē hodie ult nouissimo quo usufr ff
phibite aūt ad hec C de usufr Adhīta
tamē discretione sūi mdex stat⁹ cogit
cui possit de quo per bal t l tuta ff so
matrimo Quid aūt debeat nazarius et
phani t hac actione patet ex forma li
belli de qua forma vide t ff de mdi
q̄ sequit vlo Item hēdes ff et per hoc
ti de act fam hrē hꝫ q̄ abo formant
satis sufficiēter et grosso modo Ideo dic
sic Ego cōparui coheredem meum
et dico q̄ ego et ipse sim⁹ colhēdes in
tali hēditate nobis absentia ex testo vl
intestato post mortem talis cui succes
mus equaliter uel tequaliter et dem here
ditatem possidemus ꝑ indmsa Vel dic
q̄ amplius nolo stare t q̄one cui dēs ti
cio Item q̄ dictꝰ tuus denegat sine causa
dictam dmsionē velle fieri Item q̄ fructꝰ
et emolumenta dē hēditatis percepit ꝑ
maiori ꝑte q̄ ipm q̄ngant quatre petit ꝑ
hoc dmd Videx dem hēditatem dumdi
et suam ꝑtem debitam vnicuiq; meꝝ
adiudicare et cessiones hmcmde fieri
t quib⁹ fieri debent et fructꝰ et emolu
menta per ipm tradi ult̄e parte sua
percepti tradi et q̄signari et t cumulo
dmsionis fiende deponi et declarari velit
et ipm q̄demnari ad dandum et trade
dū in p̄te medij q̄gruentes fructꝰ q̄z
percip t tanta quātitate vel eorū esti
matione et ꝑte expetit ꝑ me fructuum
t tanta quātitate Et aliquid ꝑ ipm illa
tu ī̄terueniēdo t tanta quātitate ꝑdict⁹

hr forma hic i de offi mdi ff si familie
et l i ff famihrē et C e l iij et l mte
filios et l mte cetez Jun colhēdes ideo d
q̄ hec actio non dat nisi sint colhēdes ul
dolo frāt quo mmꝰ sint t donatione ꝺ
fictosa t vnū ex filijs mte filios collatu
ut ꝺ dixi t ꝛo assito p̄ mduxisse dr q̄
si essz fact dmsio a testatore uel a ꝑte
hꝫ t mdicio non haberet amplius locū
dmsio ad standum dmsioni testatoz
et ꝑtiū l i et l quot C famu hrē Sme
nā ideo dicit q̄ sedēs si coheres iuste de
negatꝫ velle dmdē ut q̄ scripta essz
hmc actiom ut ꝺ dictum t t ꝛo assito
Confessiones fieri ideo d q̄ licet nota
debitorū q̄ mte dumdant mte hēdes
mtellectualit ꝑ porcōhꝫ hēditatꝫ ut
d l ea que t ff C famu hrē tñ nomē
per mdicē designatū vni hēdi coheres
debz ei cedē actiones ꝑ ꝑte quam
habebat t centum nomie debitoꝝ l ij
t ff et l si ita ff famu hrē Et videtur
q̄ hec libelli et eoꝝ q̄dicio mllo modo
prodat q̄ cum hec actio sit mixta t ꝛe
et t ꝑsonā ut t hoc tex non q̄cludi
t realē ad declarandū aliquid ꝑtinere
et ꝑtinere ad actorē mer t ꝑsonalē ad
aliquid dandū uel faciendum ꝑ ꝑte
C e ff l et ꝺ ff sic utraq; non erit con
cludi ꝑti ꝛ mdicij t hac forma libelli
et videt eoꝝ officiū ꝑplexū Ad hoc
Rndet hic gl Jo fa q̄ q̄ iste actiones
sūt mixte non ꝑt t coīt narratoribꝫ et
libelli q̄cludi et realit et ꝑsonalit ꝛ
partes quente q̄d ad quod dant iste
actiones dmsorie non venit expedi
endum per partem ꝛ per mdicem nō
erit dissonū iste mdicia q̄ partes aliq
debeat dumdē ꝛ eorum dispositio refer
tur ad mdicē ut dumdāt per se uel per
alios ut l arbitrio ff famu hrē et l si
mptione ff si ff fi vegti Cum q̄ ꝑ
mdicem venit hmc mdicia expedien
da ad mdicem q̄lusio ī̄ferenda t ut
t de offi mdi ff si familie dicat tamē
Jo fa q̄ ī̄speā ꝑsonalē pstationē que
venit t istis actoribꝫ ut l Item laboo
ff famulie ff e possz q̄cludi q̄ ꝑsonalit
ad dandum Et ita dici t fi libelli
possez fieri dicē q̄ licet non cōcludat
expresse t explicite realit et ꝑsonaliter
tamen q̄cludit implicite q̄ sum mdi
cij ī̄pter ꝑsonā petij ut l si de causa
C de cur corpō q̄ peto dumdi a mdice
tacite videor petē t partē in assignandā
partem tradi t mihi meo Et hoc ī̄speā
cum realem actionē Et ptem michi
dari ex mte ꝑtis socij mei et hoc cum
mixtam realem actionem Et sic sicut actio
t mixta ita mixte q̄cludit realit et per-

maior ē ꝙ dim. Item ꝙ ī multis casib⁹
quis non pt intēptare iudicii diuisorii
ꝫ cogetur stare ī cōi quia casꝰ vi ī l.
fi. C ꝙ dim ī quos no licet minor nō
possit procurare ad diuisionem ꝑtractꝰ
certe tamē bñ pt procurare ī diuisio
nē finiū et aliorū reddituū per ter
notabilem ī l. lucij et tricia ff fam. hēr.
Et hoc tenuit disputando dñs lambert
tinꝰ de rampōlbꝰ sm̄ bald. Et idem
ī cenā ut ē glo. notabil. ī l. ubenꝰ
ī ulbo duode. C de sa. sanc. eccl. Nūqd
aūt mē diuidendꝰ et ꝙn
de eiectione nota² ī l. si familie C finiū
hēr. et bar. ī l. qui rome ff. duo fires
ff de v. ob. Nūc trāseo ad actionem
finiū regūd. Circa quam ꝓ ꝑmo cui
dentr et dic ꝙ datur illis ꝙ hñt fim
dos ꝙtiguos iter quos ē ꝺ̄ho finium
pdiorū iusticꝰ ꝙ tñ distinguꝰ debet
ff finiū regūd l. ij. Arcē si habeant pre
dia urbana vicina ut domos simul vi
cinas que parietibꝰ distinguꝰ solent
p quibꝰ non datur hec actio ff finiū
regū l. my. ff hoc iudicium. Si aūt ex
una pte sit pdiū rusticū et ex alia pte
edificiū tūc habet locum vtil actio
finiū regūdoꝝ ut tenz hic glo. ī vo
agros ī pn̄. qd̄ intellige nisi loco ti
ff edificiū qz tūc idem iudicium qd̄
de tño et habebit locum dicta actio fi
niū regūd ut l. ij. Et pdictis nō dras
mt² pdia urbana et rusticā quātū
ad hāc actionem nam pdia urbana
dicūtur vicina et rusticā dicūt² con
fina ut d. ff. iudicium. Si statuto cau
tur ꝙ quis debeat bānire pximꝰ duo
bus vicinis ī pdijs ꝙ intelligūt² de
vicinis ī pdijs urbanis non rusticis
ff hoc dic. ēē intelligendū sm̄ subiectā
materiā ut l. si vicinus. De nup.
Et vicinus ꝓpe dic² usq; ad eū locum usq;
ad quē locum ḡn̄ vox acclamātiꝰ pt
extendit l. i. ff. eodē aūt certo et ff. po
tuisse ff ad syllcya de quo per hanc ī l
si fere de aqua plu. ar. Et nūqd ꝺ̄ho
possionis et ꝓtractꝰ venit ī hanc ho
nē dic ut si dico ꝙ fundꝰ meꝰ extē
dit² versꝰ tuū usq; ad talem lapidem
et tu negas dicens ꝙ imo tuus ex
tenditur usq; ad meū usq; ad talē arborē
dic ꝙ videor sibi finibꝰ additꝰ cognos
cet de ōnibꝰ ff. ꝑmo de eū possois. Vo
de eū ꝓpetat et deinde ꝙ se vel ꝑ
agri mensorē expēsis ꝓpriis transmittis
tabit finiū diuisoriꝰ apponendo l. si
quis sibi. C fi. regūd. Et per hanc
videtur hic actio differre a cōi diuisō
ni semel cum ꝺ̄ho ꝓtractꝰ ꝑ cui
ver vendicatione ꝑ ꝙ tempꝰ tenuit ab ea

tore non possidente non pt tumulari et
sua tñ ꝓ tñ debet cū ꝓtractꝰ
l. fundi ff de excep. ff si actor
possidens et agentē cōi dñi non per adue
sariū apponāt² ꝺ̄ho ꝓtractꝰ dicēdo se
esse siciū tūc bñ possē agere. Item eadem
sua nāt² ꝺ̄ho ꝓtractꝰ et cōi dñi ar
d. l. si quis sm̄ no. fi. Item nūquid
hoc iudicium ad trāsionem ag⁹ ꝺ̄ fert
emphiteote fructuario ꝓtractario et re
ditor pignor. et silibꝰ qē vicinū pos
sessore ag⁹ qsiūt dic ꝙ sic l. my. C. fini
ff fi. regū. Item datur plāt contra iud
hñtes qsines plendas ꝛc. p debita im
positis et erectione terminoꝝ tex. ē. C
ex his de plā. de quo per hal. ī dcō C
finiū. Ulo quero ad quid et p quibꝰ
rebꝰ detur hec actio dic ad diuisionem
agroꝝ et per tminos apponēdos vel alio
sarū reppōsionē sine sint allodi. a fun
mēo vel ab alio l. si mutatione et ī fi
nalibꝰ ff fi. regū. Item dat² ad damp
na sumptꝰ et fructꝰ perceptos post lit
gtest. l. my. C. post lite. ff fin. regū. Et
hec vide² posse agi principaliter ꝛc si nō
qeludat² ad terminos ponendos vel ꝑpo
nendos sicut pt agi ī finiū hēr. et ꝺ̄ho
dum actorib⁹ aut no. ī l. et si non ocs C.
venit ff ꝙ dim. Item dic² ad mīra cor
palia qfima ut sūt molendina et ꝓpa
les et ꝓnsales et datur saltem utilis
ad instar finiū hēr. et cōi dim. que si
milit² ꝙpetit ad terminos salten utili
les actionis ut l. arbor. Si ꝙ di.
et l. huius tricio cum l. sequē ff de aq
cott. et est finit ex de prochijs C. super
eo dñi ḡo cuntatis vel rusticoꝝ hñ
tiū territoria qfima volentes ꝙserua
re iurisdictiones suas quo ad legem ī
peris et rusticie pñt agere finiū regūd ut
ponat² limites et territoria separent²
ēē tuentem dñs pdia singulariter ꝓpo
nat² ꝙ tūc iurisdictio cohezent terri
torio qd̄ hñt dñi cuntatis l. principalis
C. territoriis de v. sig. per diuisionem
territorij. Ly quam venit diuisio iuris
dictionis l. queri et qd̄ ibi no. ff de aq
re. do. Et p tis istaꝝ iurisdictionū so
lent ēē flumina montes et paludes &
ipē hmōi cōia. Et sicut arbor ī qfimo
nata l. arbor ff ꝙ dim. vel missila nō
ē de rebꝰ dim. C. Visitatum sm̄ Imo ī
C. sup eo de prochijs et de maleficio
amissō ī medio duōrum qfiniū dic ꝙ
bar. ī l. utrobiꝰ C. cum oēs de re. ī
exercitu et l. cum ī duby ff de re. ī
simp. fine. Nam ī territorio ubi inci
dit caput dict² malefici amissi d. l.
cum ī diuisis. Si aūt non appa. et sic
est dubium tūc ꝺ̄ho dubij ꝑ ut ī

non apparentes renouari et in mchi[a] [illegible]
hꝰ forma et eiꝰ exposito ꝓbatur ⁊ inuen[illegible]
allãtꝫ ꝫ ⁊ ꝑmo 2o 3o et 4o ffinit. De fõ
vero libelli qñ iurisdictiones territoriorũ
diuꝝ temporaliũ vel spualium petunt
diuidi et terminari et eꝰ de forma libelli
cont̃ messores falsum mõd referentem vñ
spe de prochyn ſ vnco v̄ si vero vltimo
nõ hic gl' ⁊ ii° agres q̃ omnem ait ultra
ꝑdictꝰ tres actiones tã in rem scriptas
in qua gl' adde dum dicit q̃ petitio hẽdi
tatis ⁊ mixta dic q̃ non et ibi que tres
sup[illegible] posite ⁊ tex ſ ut ꝑm habeam
uin' meo et ꝑm uin' alieno et dicit
mixtam q̃ queritur cum ꝑsonalib' actõib'
⁊ ouglie et ⁊ effrũ et sic queritur cum
realib' ⁊ ouglie q̃ sicut ille oriũtur ex
contractu vel quasi ut ff e ſ oriũ ita et
hec actio ex quasi contractu ſ hereꝰ
et cõuenit cum realib' ⁊ ouglie q̃ sic
realeꝰ ex uin' q̃ habet actor ⁊ rem dmi
uel quasi l ⁊ rem actio ff de rei vend
et ⁊ l i ff de publi ita et hec ex uin'
q̃ habetur defunctꝰ fundit' iuꝝ hẽ
dum l cum hereditꝰ ff de actiõ pos in
effrũ queritur q̃ sic actio ꝑsonal datur
q̃ debitoꝛ ꝑsonaliter obligatus ut ff e
ſ sic utiq; ita et hec dat' q̃ no
⁊ l ſz utrũq; ff de pet hẽ & sicut realeꝰ
dam' cont̃ possessorem vel eꝰ detentoꝛe
ut l officiũ ff de rei vend ita et hec da'
cont̃ possidentẽ pro hẽde vel possessõ
re l regulariter ff de petit hẽ. Duas aut
dicit ⁊ l sine bone fidei ſ petitio ff de
petit hẽditatis est ⁊ rem q̃ datur ad de
clarand q̃ ſ cte reales ut dec̃ ſ petit
habet tamq̃ quasdam ꝑsonales ꝓpter
que finit officio iudicis huic actioni de
seruienti ut ⁊ odemptãdo ad dandam
pecuniã exactam vel ꝑtem rei distrac
tam dic ut ibi per eũ In ea glo ⁊ si
dic ſ tamq̃ iste actiones ⁊ re scripte ad
exhibẽ ⁊ gl' allãm ubi glo eꝰ enũiat
actiones personales ⁊ rem scriptas Et
quare sic appellãtur et quare dñi a
meris realib' dic per bar ⁊ l
ff de interdict

Omnes autem actiones

Hic ponit' qda diuisio actionũ que ⁊
q̃ quedam datur ad simplum q̃dam ad
duplũ quedam ad triplũ et qued ad
quadruplũ Et dñi' ſ ⁊ tres ꝑtes usq;
ad ſ actiones q̃ ponit vna diuisio
q̃ de qued dat' ad simplũ re ꝙa ⁊ ſ
⁊ simplũ agit' ponit ex ꝙa ⁊ ſ ſz furti
aliud' nec manifesti re nõt dñs hic
actiones ꝑsonales ex actõe et h' d Actio
descendens ex contractu regulariter dato ad
simplũ ſz descendens ex delicto qñ dat'
in duplũ actio furti non manifesti et ac
tio l aquil' ex infitiatione et actio de
seruo corrupto et actio apretens pro
legato relicto pio loco tarde soluto qñ
datur ⁊ triplum ex l apretens qñ me
rente ⁊ libello minorem summam qñ de
beat ut adversarius maiori solutione re
sportulari queat Quadruplũ aut ⁊ quadru
plũ ut actio furti manifesti q̃ me
dio ad actio ⁊ ꝑtim de calumpniatorib' ⁊
q̃dcio ex l cont̃ executores litis plꝰ
debito exigentes h d usq; ad ſ ſz furti
q̃d vel sic nã actionũ se pt extendẽ
usq; ad penam quadrupli ille aut
quadrupli nulla actio se extendit Et
actiones descendentes ex contractu regula
ut de sua nã dant' tm ⁊ simpli h d
usq; ad ſ ⁊ dupli hec aut regula q̃ nulla
transeat actio quadrupli pluresq; rei
pet limitationes et per glo nõnam
hic positã In qua dic ubi sed certe duo
bꝰ sit ꝑstitio dic et duab' actionibus
Nam ut hic ſ habeat locum oportet
q̃ sit eade nõ et q̃ eidem ꝑsone ap
tent ꝑm pe de bel ꝑti In ea glo ibi
ſz dic q̃ illa ⁊ actu satio non actio ſz
fit remuneratio ⁊ seruitutis officio iudi
C de libꝰ et reor lib' ſ fi Ideo tem
sequi solu q̃ si hẽtur respectu ad rem
ibi non ut co ti l si manumissor Et co
dem modo hñde ad ſ sic ugit) ⁊ gl'
all' ſ q̃ ibi non hñt respectu ad rem ſz
pe et Jo fra In ea glo ibi habet ꝓ
pter ad re quasi dicerꝫ q̃n pena ꝓpo
nitur per respectu ad rem seu rei estima
tionem per uerba multiplicativa ut
dupli tripli re tñ non excedit qua
druplũ vel dic q̃ ibi non habet respe
ctu ad rem ſz ad punitionem delicti
et ita tenz glo ordi xvj q ij cum dilu
tissima de quo infra dicam In e
glo ibi ſz cont̃ de iniuri sup et ibi dic
aliud ⁊ pena quietionali q̃ ⁊ legitli h
solutio non valz q̃ re solutio quietionali
non pt excedẽ quadruplũ q̃ cum p
similat' adiect' ⁊ fraudem usurarũ non
pt petri ultra centesimã modum usurarum
l uliano q̃ idem patrũ ff de act
quo et l cũ allãs C de usur Ideo dic
latus q̃ glo dicit ⁊ l i C de sentent q̃
p eo q̃ aut queritur de pena legitli a
quietionali ꝑmo casu non licet re q̃
excedat quadruplũ ut hic ⁊ re ſ quadru
plũ 2o casu ſ ⁊ pena quietionali con
cludit si pena adiect' pro ubi multipli
catiua simpli dupli tripli re et non pt
excedẽ quadruplũ ut huius ſ et l si
dictum ff de cust Si aut adiect' rei
principali mete et sub pena eiq̃ q̃ in
terierit uel eiq̃ q̃ tñ rei debebit et

tñr per noiã multiplicatiuã pñr excedẽ du
plum ut d l. C de sen q̃ pro eo q̃ aut est
q̃ ibi pena adiciatur fñ protest ẽngi quñ
tumcũq; Sic limitat salic' t l rogasti s si
tibi ff si cer pe et l cum allegat C de
usur' cẽ verum nisi sit captat' color fiẽn
dis l si decipiendi s' hi ff ad velleia &
ideo implat practicum butri qđa cõsv
tum' rebelliones bonoñ videlicet q̃ debi
tor pmisit dare et ipsũ ire peruiam mu
rũ t terminũ alĩs pmittit apportare
pignora enea et argentea valentia dem̃
quantitatẽ q̃d si fecit pmittit tñ noĩe pe
ne Idem censetur hoc casu ac si pena
fuisset adicta datione quadruplj q̃ per ob
ligationẽ quadruplj pcedentẽ penalem
stipulationẽ subsecutã credit' fñm me m
t fraudem apposit' ar l i s' i ff si quis
test liber cẽ nisi fuit & ꝓterea etiam
dum bar t l natural' s' q̃ si faciam ff de
pscrip 20 q̃ si arbit' redemptum me
ad certam quidẽtatẽ pecunie dandam ad
certum diem non ꝓterea pt a me ex
ea pena apposita tpe q̃ promissi q̃ cess'
adicta quadrupla ar dñs s' q̃ si faciam et
sic t fraudem vsurarum ut d l cum alle
gat & ibi aym t l i s' cathe de v' ob dicit q̃
hoc t modo practicandi q̃ si agit' ex
hoc capite q̃ pecunia non e posita m
sed arbitrio pt peti pena q̃ venit cõe
mpt' l si quis 2em et ibi glo ff de
arbit' & Aut agit' ex hoc capite q̃
pecunia non pt peti ut d l cũ allegat ẽ
dde cẽ notabile dem̃ bar t d l qui 2o
s' qui stipulat' ff de solu s q̃ pena
adicta quadruplj non censet' t fraudem
usurarũ adducendo sortem t personam
mean et pena t personam meam ut p
mittis mihi dare tritico x et si non dederis
dabis mihi etiam nouã pene et per hoc
dicit usurarios posse omittẽ fraudem per
illum tex & no q̃ tam notarij scribẽ
tes q̃ ꝓsonete tractantes usurarios pos
se omittẽ fraudẽ fore cedẽ ad ꝓfectuos
illarum usurarũ glo notabil est t l
si scribe ff ad l popi de pactis & ad
de q̃ hic i a ibi posita s' q̃ pena legi
tur uel cẽ quentionalis per noiã ipsi
petrua seu multiplicatiua duplj triplj
cẽ non pt excedẽ quadruplũ ut hic ti
tulus pluriplicet per glo mag videlicet
q̃ hoc t verũ ꝑ est meam pena ex pte
utentis & Secus si ex pte mutuãtis tm t ut t
teressẽ q̃d pt excedẽ 2e t centuplo ut t
tribo) pñs omnibus glo Item hoc t ve
rum q̃ pena debetur vni tantũ uel v
na actione tm Secus si pena debetur pli
bꝰ personis uel pluribꝰ actionibus l et
generaliter s' illud et l si quis ob alia ff
de calũp Item Secus si pena nõ ꝓmit'

per ipsam ad 2em ut l si manumissum C
de libert' et eorum liber' ut t s' sic ugit'
et t aũt ut vidi sine quoquo stiff coll'
q̃ hĩ in glo all' & ita intelligit glo t d c
cum deuotissimã xij q̃ ij ubi tractatur
lex posita t lombar puniens cum qui cũ
socijs armati ut ad incendiũ et dap
nificandũ terrutorũ alterius Ita pun'
principal' s corpal' t plus et sequaces t
minꝰ p delicto et t restitutione ꝑdu
t quadruplũ Ideo dicit ibi gl' q̃ sine
pena legali uel quentionali t mistionis
pt extendi ꝑm qualitatẽ negocij uel
delicti & si habetur ipsorũ pure ad 2e
ipsam tũc sufficit pena quadrupli de
pena aũt b dicti per lo
bardum puta unde de uir' mod cuiuli t
l q̃ s' hoc et s' si quis ff ut no rap
A formatione libelli t actione descen
dente ex stipulatione nascũtur due ac
tiones ut dicit b tex de ver ob t pm
q̃ aut quis stipulatur certum i 2em
certam et aut' certi ꝑdicio ex stipula
ut ibi et l si quis certum ff si cer pe
et l stipulationes quedã ff de ver obli
& dicit' cẽ quãtitate et q̃lz ex' dicit'
certũ per appositionem soliꝰ ꝓprie noĩs
singl ut t glo notabili t hic t iudico
t l hac ꝙsultissima C quia testa fir ꝓpr
Si aũt quis stipulat' metrum tritici nas
citur actio ex stipulatu ut dict' mensꝰ
& dicit' uel metrũ ubicũq; illa tritici uel
aliud' ex eis deficiat Ideo si stipulor hoĩz
michi dare x coros frumenti uel vini bo
ni uel melior' stipulatio dicitur merce
tri q̃ deficit quale Secus si dicat x coz
hord frumenti uel vini optimi q̃ stipula
tus) ficit 2em certam cũ michi michi
optiõ tribuat' ſ non possitis uel aliꝰ
tuus qui suã se ꝓpriã gradum excessi
uit Silr stipulatio fuit ꝓtis uel fructu
ozũ fructuũ t tercia pars de faciendo
domũ uel fodere uel tradere vacuam
possessionẽ q̃ olim stat s' metã & ideo sti
pulatio ẽ ẽfficax t tercia et t ea venit pa
ti et sic fñm tertiã & silr stipulatio alter
natiua est tertia ubi t dicũ debitorũ
& ideo tũc admittit' libelli tertij ut
ſ c s' huic aũt Stipulatio sortis et usu
rarũ fit mixtarũ dicit' tertia ꝓpriã sortis
et ideo q̃ sorte petenda datur' actio ex stipu
dicto ex' stipõe et per fictionem usu
et sic posse peti datur' actio ex stipula
tu, hꝰ olim plurat' pacis l ubi aũt non
patet per totum l ff de ver ob libelli
ergo mẽte additione ex stipulatione sic
format' Ego cõ tritici et dico q̃ sim
stipulat' ab eo talem librã sitã ex tali
additione q̃ michi debz dari ex tali cau
sa precedẽte interrogatione mea Vt dico

q̄ ipē ī commun pmisit mihi dare decē
libras ex dēa causa subsequūte īsponsio
ne mea sua Nam dico q̄ decē tm̄ debui
fuit dare et tradē decē libras ideo petit ipm̄
vēā suā ḡdēnari ad dand̄ et tradēd̄ mi decē
libras per dictam stipulac̄ pmissam plr̄
hac forma ī d. l. si quis certum et d. l. sti
pulationib⁹ q̄uis et ē de ver. ob. ī pn̄ de
qua ee forma vide ī spe. de solu. s. sequ⁹
v̄. si vero alius et per hoc ī tr. de ctr
hdi ex stipu. Valem libri tales hdicōs
ideo dic⁹ ut aparat rei certi pmissa
per quā discernit̄ actio q̄ ex stipulac̄
descendit s. an actor ītemptat actionē
ex stipulatu l. certi hdi stipu descendit
cum utriq; nascit⁹ ex stipulatione ut
ff dictum ē Nam ex variatione fēt et
ex medio ḡcludendi q̄d appellat⁹ minor
posito fin̄ hac ī l. i. ff si cer. et l. si pūs
ff de opis no. nūc⁹ inducit⁹ declaratio
nis et actionis ītemptate l. si ex plag.
s. meduo ff ad l. aq̄l. et per hoc ī l.
certi hdicio ff si cer. pe. et l. ut tr̄situm
C de transac. et c. ut dilēc filij de Iudi
cijs ubi tex. ē q̄ frūs debz petere et sim
pliciē narrare omisso ḡprio nois actio
nis ītemptate ut si actor nomen rei
exp̄ime non cognit⁹ ut c. examinatis
co. ti. et ē glo. ingīa ordi. ī c. scriptis
ī aūt de exhiben. reis coll. v. de quo
plē per hoc ī l. editum C de eden. Sed⁹
nō date hāc stipulatio ctm̄ ē et ideo ei
datur certi hdicio q̄ tenet⁹ ad dandum
tenet⁹ etiā ad dōnium transferēdū nec
sufficeret ēgulariē obligatio ad mēsse
q̄d fec⁹ ī stipulatione alienum frūctum
ī quib⁹ succedit obligatio ad ītheresse ut
d. l. ult. aūt ī fi. ff de contrah. emp. de
quo plē per hoc ī l. stipulationes nō
diuidūtur de v̄. ob. ī ea oppositio
q̄d si non stipulor dare sē simplic⁹ pmit
tis mihi dare talem .m. ītelligitur q̄
debeat⁹ dare et dōnium transferri dic q̄ sic
et ideo precedit libellus ī quo petit rem
hdempnari ad dand̄ sine simplic⁹ hdēp
nari sim̄ hac ī l. si fundū certa ff
de ver. ob. Sequit⁹ ex tali cā hoc ideo
dic⁹ q̄ non precedit libellus si dico ago
cōmē te q̄ exp̄imat⁹ sim̄ hac ī l. q. s. c
ta ff de dolo excep. Sē salic⁹ dicit ī l. ge
neraliē C de non nu. pe. q̄ sūmo pce
dit libellus sine cā Et dicit glo. ibi hoc
uelle sic⁹ precedit libellus gñalis in l. fi
C de trāā excep. Sē si reus petat decla
rari cogit̄ actor exp̄ime causam l. i
ff de eden. Nec aūt valet stipulatio
sine cā sic⁹ glo. contraria q̄ ī d. l. q. s. c
ta dicit q̄ non valet ī effectū q̄ obstat
exceptio dolī Sē glo. ī l. in s. i. ff de cōdi
ctē. et l. qui cum alio ff de reg. iuris

tenet q̄ non Conclusio doc. ē q̄ si vtrq;
stipulator et pmissor uel saltē pmissor
scit causam non subesse et tūc valet q̄
satis p̄. cā ē ipā libertas l. hoc iure ff
de dona. et q̄ ubi non subest alia cau
sa p̄sumit⁹ cā donationis l. cāpanus ff
de ope. lib. Si aūt pmissor per errorem
pmittat tūc valet effectualiē q̄ obstat
exceptio dolī ut d. s. cta In dubio āt
p̄sumit⁹ pmissor per errorem pmisisse
et sic non valet q̄ nemo p̄sumit⁹ ma
lire sciāt l. cum de mdebito s. fi ff si
quis caut. et ibi p̄ hac declarat. et vide
de hoc per hac ī d. s. cta Et plē per
salic⁹ ī d. l. generaliter Et ut hoc error
tollat⁹ dicit notarij ī instrūs dicit tes
tib⁹ ex certa scia et non per mi⁹ errorē
pmisit rē ut dicat hac ī d. s. fi Et ad
de q̄ licet in instrō non ḡneraretur cōd
tamē potuit per testes ꝓbari ut volunt
glo. notabil⁹ ī d. s. cta ī g. nocebat ul⁹
per aliam q̄cturam ut ī glo. notabili ī
l. cum quidē ff si cer. pe. Sed dicitur p̄cedē
re ītrogatione hoc ideo dicit⁹ q̄ fōr
et solempnitas ē ī stipulatione q̄ p̄ce
dat ītrogatio et sequatur rōsio in q̄
tūcti q̄sonans Nec aūt esse dissēs⁹ vel
īsponsio ex īteruallo non ē stipulac̄
ut d. de v̄. ob. ī p̄n et l. i. s. et in
v̄. ob licet glo. multū et subtiliter ēgulariter
possint obligari ī aliis contractib⁹ an
nudo capite vel humeral⁹ l. ubi non
vocē ff de re mil⁹ ec. mat⁹ in ḡtrahēdo
ī c. cum apud de sponsa. ḡtrahi sti
pulationis tñe non potuit ut d. de
tutō stip. s. mutuū Quid aūt si in
strō vel teste dicat⁹ solum q̄ quis pro
misit an ītelligē⁹ de vera stipulatione
p̄cedēte ītrogation⁹ et sequēte rōsio
ne an de simplici rōsione sine stipu
latione dic ī instrō a notario q̄ certo
qui debet ee ī hoc p̄itus ut no. ī de tu
bulanis l. gñali li. x. et tene⁹ qui debi
ta solempnitas omittit l. fi. C de ḡnāli
quemcūq; p̄sumit⁹ ī dubio stipulatio so
lempnis fēta Sed aūt ē ī testib⁹ q̄ re
gulariē non sūt periti de forma stipu
lationis Ideo intellē testes deponē ee
nuda pmissione sine stipulatione et
hoc uoluit gl. d. de tutō stipula s. cum
septō et ibi dixi et d. de fideiuss. s. fi
et l. i. C de usuris Et ideo si testes esset
periti idem esse⁹ q̄d ī notario sim̄ hac
ī l. sciendū de ver. ob. licet saltē aliq̄
dicat ī l. i. C de usuris In actione aūt
ex stipulatu ad ctum ut puta cum
quis pmisit edificare domū ē triplex
modus practicandi et libellandi sim̄ q̄
ī actione ex empto de quo ī l. i. ff de
act. emp. et dicam ī c. ī s. actionū vi

p̃mo petendo rem̃ ademptam ad frũ q̃d si
trusauerit uelle facẽ ad interrogationẽ
iudic̃ cum possit purgare moram sim
materiã l. si insulã ff de ver. ob. q̃dcp̃
nabit̃ ad interesse .o simplẽ interesse pe
tendo .2o petendo q̃dionaliũ .3. q̃dicio
liũ rem̃ ademptam ad factum et non
fecerit petendo interesse & sic hic duc
intentãtur actiones licet q̃dionaliũ .s.
actione ex stipulatu ad frũ et ẽtr con
dicto ex stipulatione ad interesse q̃ sim
plẽ venit tacite .i. stipulatione fcã ut .l
stipulationes non diuidũtur .s. celsꝰ et
ibi per bar. de ver. ob. & an rei p̃sense
possit q̃relli ad rem sicut dicit glo. de
scriptore qui p̃misit scribẽ librã qui p̃
sense q̃relli ad scribendum et p̃pter ho
.3. q̃peditã detinet̃ ut .l. stipulatio ista
.s. sine aut̃ ff de ope. no. nũi. et an p̃
mittã fit interesse .i. obligatione ut illud
petn debeat .i. obligatione libello uel pe
titione debeat ipm̃ frũm die plẽ per bar. .i. d.
.l. stipulationes non diuidũtur et per bal.
.i. l. unica C de sen. .i. pro eo ff ẽt quod
si quis p̃misit facẽ domũ simplẽ non
adiecta pena q̃ dicat̃ ẽ .i. mora uel non
die cum transierit certum tempꝰ q̃d po
test p̃fieri et non p̃fert q̃mittit̃ stipulo
ad totale .l. si stipulatꝰ essem abs te ff
de v. ob. & ad p̃ticulare interesse dicit̃
ẽ .i. mora statim cũ potuit tchoare et
non tchoauit ut d. l. stipulationes non
diuidũt̃ .i. & ita plane

In duplum autem

actiones hic posite dant̃ .i. duplũ h. d.
usq; ad fin̄ & q̃ de actionib⁹ h⁹ nouiter
aliqua declarãtur .s. supra⁹ et alib⁹ declarã
bitur infra⁹ videamꝰ de actione cor
uptꝰ de qua p̃cipue hic tractat̃ .i. q̃a
dicit q̃ hec actio datur dño ff de seruo cor
rup. .l. i. et .l. si quis suus C de furt̃ & si
tul̃ datur bone fidei possessori ut empto
ri et fructuario ratio operis amissorii
l. i. .s. i. et ibi no. ff de seruo corrup. vel
q̃ impest̃ mihi ois libertorũ meorum no
corrupi .l. ut manifeste .s. i. ff. e. & fiet hoc
ensi. officio iudic̃ estimatio operis ac
ẽ affectionis delato p̃ut uerisimile erit
tione iudic̃ p̃cedẽte ut ibi no. et dixi
de obli. .i. q̃ de. .s. non illud et .s. medium
et hic .i. glo. plene & silẽ dat̃ marito pro
uxore corrupta suus bal. .i. d. l. ut tñ q̃ ẽ
libe ff .s. nihilq̃ dat̃ ipsi corrupto puta
seruum subducto ut exprendere .i. malo
rũ p̃ciũm sine studio q̃ ipse corrup
tor. .2o fili sequndo pone terminꝰ q̃ sic q̃
si datur p̃ui .p. filio multomagis ipsi filio
q̃ sibi admatu⁹ erit⁹ ẽ ut .l. p̃seo C
de seruitu. et aqua pro quo facit gl. .i. hic
ca. C ad l. fauiam de plagiariis licet se
cũ de augore q̃ .i. ẽ p̃pua ut .l. .i. ẽ man
datu ẽ ut .l. p̃seo C mãdati et q̃ .i. do
losꝰ dolose ut .l. si duo ff de dolo & q̃
p. ca. ẽ .l. si seruũ .s. sequit̃ ff de ver.
ob. & tenet̃ corruptor q̃ seruꝰ detio
ratꝰ .i. corpe ul̃ .i. alio ex mala per
suasione et ad estimationẽ rerum a suo
deturpet ut hic et .l. si quis seruũ .s. fi
cum .l. se ff de ser. corrup. p̃ ẽ crimi
nalit̃ punit̃ .l. .i. cum ff de extraor. crimi
p̃ ẽ actusan .l. fauiam de plagi. q̃d est
publicũ crimẽ ut .l. ij C ad l. fu. de plagi
et ẽ .i. electione dñi recipe p̃ciũ seruꝰ uel
seruũ cũ deterioratione .i. d. l. ut tñ .s.
fi. Libelꝰ .i. hac actione sum corrupti
sic format̃ agit⁹ coñ tciũ et dico q̃ ei⁹
psuasione et dolo et fraude et cullidita
te sua .i. duxit seruũ meũ et sibi per
suasit ut me eximpneret .i. obediẽdo et
fugiendo uel esse amator meretricũ et
eas sequẽtur quare cum dict⁹ seruus
p̃mo esse bonꝰ et fidelis et mihi sit bonꝰ
et defunctꝰ .i. et corruptꝰ et bonꝰ ma
lus fact̃ et defunctꝰ deterioratꝰ m
x. eꝰ ualoris cuius p̃mo erat et .i. tñ
misit mea petitio dicti tciũ mihi q̃dẽpna
li .i. duplũ deteriorationis dictarum rer.
tanti valoris fructu silvestrio .i. a dco
seruo malicia et psuasione dicti tciꝰ p
batur hec forma hic et ff de ser. cor
rup. .l. i. et .l. .i. hoc iudicio et .l. ut tñ
.s. estimationis In filio aut̃ uel uxo
re corrupt̃ referat̃ se ad estimationem
operarum et affectꝰ non ad estimatiõ
corpis q̃ liberum corpꝰ non recipit esti
mationẽ .l. ff de his q̃ deiecerint̃ Et
de forma huiꝰ libelli vide .i. supe. de ser
uis non ex .s. in versi. fi. et plus et
per hoc .i. ti seruũ cor. & nota q̃ ex
sola persuasione quis punitur licet cũ
psuadetur et mãdatur esse alt̃ fructuꝰ
q̃ hoc mãdatũ q̃silũ et persuasio cã
dit .i. p̃ium nomẽ delicti et stat̃ cõ
tinue obligatio et q̃simat̃ delicti licet
alt̃ quis obligat̃ ex mãdato solum tp̃ẽ
delicti q̃simati q̃d quis mãdauit .l. sepe
.i. fi ff de v. sig. & hoc uoluit glo. nõ
bal. .i. l. i. .s. p̃suadere ff de seruo corrup.
b. de ob. q̃ ex delic. .s. item dñi et p. bar
.i. l. non solũ .s. si mãdato ff de furtis
& dicũ item hoc q̃silũ mãdatũ et fauo
rẽ vide gl. magnã .i. cle. i. de penis Item
adde q̃ hoc duplũ non .i. tota pena sed
q̃tus uel p̃secutionẽ .l. ut tñ .s. .i. hoc ff
de seruo cor. Ultio attende q̃ licet cor
ruptela affert̃ ut q̃ seruꝰ uel filius cũ
persuasum fuit ut furtum committeret
demũdauit p̃ui uel dño p̃ tñ agit .i.

dñs ad id qđ sibi interest ac si vere filius uel
seruus fuisset corruptus ut no. ⁊ l. si quis
in no. C de furt. et dixi. C. de ob. ⁊ qe delic
⁊ vñ illud sequ.

Triplum Actor petens ꝑ dolū
in libello maiorem
quantitatem ꝙ debeat rei maiorib⁹ ḡuat
expēs tenet. ⁊ triplo eis dampnū qđ rei
passius fuit. ⁊ quo triplo estimetur sim
plum ꝑ dampno ly. d. usq; ad ⁊. quadruplū
Notabilia colligit ex glo. et ꝓme. ꝙ
libellus ⁊ triplic̄ prorogendo ⁊ cā. et sic ⁊
de sbā iudicij ꝓter duo ⁊ ut rei possit
deliberare et iudex iuxta libelli petitū
q̄ summe possit ferre sinaim ut ⁊ aliē offe
rat. C de lit. qe ꝙ canonizatā ⁊ ij. qđ
in offerantur et ⁊ ⁊. sanctimo. ⁊ aliē de ex
hibē. et mḡdicen. ḡg. coll. v. ubi ⁊ glo.
nugrad fallit ⁊ qđ. casibus sim glo. hic
⁊ quibus non requirit libellū nec sinā in
scriptis. Requirit tamē ꝙ qual petitio
scribat ⁊ act. per notariū ut no. glo ⁊
de. sepe de v. sig. et per bar. ⁊ ḡuagnin
⁊ ista casus ⁊. ꝙ cā ⁊ breuis ⁊ sūmarie
⁊ breuit. et expedite sine magno litigio
expediendo utputa ꝙ ⁊ de pluribus quātita
te non emi debet iudex causam prius ꝓtin
tatis cōrā iudice venilam ⁊ quo magis
expendet ꝙ. q. modi. recipet sim bar. ⁊ l.
meditāne C de āno et tribu. li. x. Item
ꝙ. est inter viles et pauperes personam
Item quis cognoscit inter clericos ul'
inter clericū reum et laicum actorem ⁊
ista tres casus notant. ⁊ aliē ni breuio
res C de sen. ex pi. rec. Sz hodie per
ofilia latorū etc. ⁊ causa clericorum
requirit libellus ⁊ scripti ut ⁊ c. qm
grra falsam de plu. ⁊ notatur in
aliē ut clericus p'm. apud ꝓpr̄os epos
quemdā coll. vi. Item est ꝙ. casus in q.
non requiritur libellus s. in sindicatu offi
cialiū ut ⁊ aliē ut iudi. sine quoquo
scripto ⁊ necessitatem coll. ij. et nota.
in dcō aliē nisi breuiores. In quo casu
nō cogitur cōrā offic. fatisdare sz sufficit
sine murmure cautiōi ut nō. glo. ⁊ de sā
tisda. ⁊ si hodie vero sine ꝓmissione plu
res alios casus ⁊ quibus non requiritur li
bellus enumerat. gl. ⁊ d. ⁊. sanctimo. ⁊ aliē de
exhiben. rei. Sz fac. ti. de libel. recep. ⁊.
non dicendo enumerat xlvi casus ⁊ quibus
non requirit libellus offerri rei an per
iudicē vel actorē. Item an libellus debe
at inseri ⁊ citationi et cui⁹ expensis
debeat dari notoria copia libelli. Item
an absentia ꝓpter possit expēsis remitti
dato libello sicut cotidie ꝓmittit. ⁊ cō
missis die per bar. ⁊ dcō aliē offerat.
Alii aūt dicut hic gl. non offerebat

libellus de necessitate nisi in casu. l. quor. C
de dignitatibus qui ꝓnate actusat uel cō
uenit illustrem. Et intellige ꝙ alius non
offerebatur libellus de nēcte l. in causa
sz ⁊ criminali sic ut l. libellorum ff. de
actu. sim. dy. et no. ⁊ d. ⁊. sanctimo. Item
notabile colligit hic glo. ꝙ rei petit.
debet declarari in libello qđ intelligit sim
naturam et qualitatem rei quie petitur
ut d. l. si in rem ff. de rei vin. et ē ter
optimus in l. in actione ff. de furt. Si ti.
actor uult ꝙ sit mentus super aliqua ꝙ
litate rei petite non retardatur proces. dū
modo posita ⁊ pressi lit. melius inferius
declaret ut no. ⁊ d. l. in actione. Sed
aliē si non est petitum libellū declā
ans ꝓcedet iudicium. Nec ꝙ sic si non sequā
tur odemptio nisi iudex posset ex ac
tis et ꝓbationib⁹ certificari super quo
ferat sinaim sim bar. ⁊ l. in actione et d.
l. si in rem et no. per glo. ⁊ l. ⁊. ⁊. si quis
argentum ff. de positi. qui aūt actor dicat
in libello ꝙ rei tūc valet. et plus qđ
ꝓportat verbum et plus. Hic per bar.
l. cum furti ff. de in litem iurando et d.
l. in actione ff. de furt. Item notabile
qđ collegit hic glo. ē. ꝙ sportule ⁊ solū
tur ⁊ causa dicunt. expense lites et ꝓc
dicuntur sportule dicit hic glo. ⁊ libo spon
tularii. s. qz ponebant. ⁊ sportā. i. in quo
dam vase de iunco ꝙrgato uel cappia ul'
alio vase ad ꝙservandum et iste sportule
sunt salaria sz duplic̄ genera. qz quod
dant. iudicij. et executoribus ꝙ citatoribus
et executionibus causarū. Et iste dabā
tur olim sim quātitatem petitum ma
ioribus et minoribus ut tenet hic tex. ho
die aūt sim longinquitatem itineris ⁊
laborū. qz plus debetur pro citatione
vel executione ⁊ villa ꝙ in ciuitate pū
cto uidi. ciui bonon. pro quolibet mi
liari ut dicit glo. in aūt de iudi. ⁊. ni
hil. ⁊ V. deposiri. ubi ē glo. nisi ⁊ nisi
vel sim. lo. fir. fuer. solutio sim veritatē
s. attenta quātitate ꝙ qua debet fieri
executio et longinquitate laborū. allē
⁊ aliē si hodie C de epis. et cle. Et ista
sportulas olim ꝓmo solebat reus sed
actor plus petens et sucūbens sibi rese
cubat. ⁊ triplum plus petit. actor pe
tit in libello plus loco rei cui habet lo
cum pena huius ⁊. ut condemnetur
actor rei ⁊ omīs dampno sportulaūm
et melioramiū ⁊ aliis expēs si fuerit
bit ⁊ cā ut l. ffecundum ⁊. sinaim. C de
iudicijs. Nam ꝙ aliis expensis notariorū
et aduocatorum et similiū non habet
locum sz solum ꝙ sportule executoru dant
qz pene non sz extendende ut no. ꝙ
⁊ no. in iudicio ē C ⁊. Item nisi ⁊

ſtos numeros et executores poteſt etiam ju
dex delegatus qui poſt eos ſibi delegatus ob
ligari punire et removere ſi negligen
tiam extorſionum vel barratoriam amiſit
l. C de ſportulis. Alie ſportule ſive
ſallarie ſt que dantur judicibus et iſte ſol
lutus extraneis pte ut no t l. fi C de
fruc et li expen et iſte in judice debito
delate ſt certe que dant duo auri ex
traneis pcte qui lis ageſtat et duo alij
ab extraneis pte in fine lit ut t auc de
judicibus §. ne auc et non plus ſive qua
titas lis ſit magna ſive parua ut dicit
glo. Item hoc verum qn quantum transi
dat c auc eod. qz a centum aureis i no
ſoluit ſportule ut dco §. ne auc ſz in
ordinario dicit glo in auc offeratur C
de lit. qz non ſt detracte ſportule nſi
i certis casibus ut t agente t reis ut
l. fi i fi C de agentibus i reb li. xij &
t clerici qui olim nuc C ſoluebat
ut l. eod
§. Inter executores C de epiſc et cle Et
hodie nuc auctē ſoluit unū ſolidū
ut t auc ſz hodie et in curie vñ ſumi
C de epiſc et cle Sz dic qd iſti casus loquū
in delegato ſive qn ea e delegata ul
loquitur de ſportul executor. Ideo dic
ſm Jo de bel. et in no in c cum al oi
de vi et ho cle dicit glo ibi videatur i
nuc oppoſitum qz judicio ordinario nich
il debz ſolui nec pro ſportul aliquo mo
ſz habet ſalariū ea de decā cum de
putato nec ec debet recipe hodie eſtu
lenta et pestulenta ut no glo t auc
ſcripturam exemplar al to et ibi per Jo
fab coll ij et ideo non bñ ſenſit glo
t auc de judi §. nec auc t vo pedanos
t dicit idem t alios judices ut t pedā
neos de quibus ibi loquit qz ibi loquit
in delegato ut t pñ dicit glo ſm Jo
de bel ibi Judex tamen ordinarius t mil
ne tribus ſuis ſtatuta et conſuetudines
teneat que conſuetude ſeruanda t ut
no glo t decā auc offerat fiant ſolu
ſportulas que alibi appellant capita
ſolidorū alibi data et ſoluit fiſco ut
dicit glo i m fi et dco §. t illo t auc
de judi Iſte aut ſportule imittuntur i
pluribus casibus hui glo notat ſ paupi
bus Item pupilli ut e quibus alienare
licet §. nisi emendi t glo ſuper verbo
ſine omni dāpno et p prudentem qd ex
tendi ee ad aduerſarium ut l fi C de
fruc et li expen Item clerici minor ſo
lutio ſponit ut e dixi §. de nup ca
nonico de legatis non debent ſportule
nec ſuperius ſit ſicut et teſti ut d c eti
ab omni de vi et ho cle et c ſtatuti
de ſcript li vi Sallarium aut aſſeſſor

et notariorum judici delegati bñ debet
ſolui et ſtatui ut d c ſtatuti Item ad
de ſm ja de bel qz ubi judici delegato no
ſit prouiſum de ſalario deputato tamen
debent hic ſalarium de publico et ſpor
tulas de pribus ut d §. ne auc vide et
nec t auc t judicibus qd ei ſtatuendum
aut ſm laborum qualitatē cauſe et fi
cundam perſone allat t ar ff de varijs
et extraor cogn l. i §. t honorarijs Item an
arbiter debeat habere hmō ſportulas ex
ſpe qz ſic in ti de arbitr ad fi vſi ſed nō
quid arbit Et tenz hic Jo-fri qz ſi coram
arbitro fierz maior petitio qz deberz ppter
quam petitionem ſolueretur mercis ma
iores ſportulas habet locum pena hmōi ex
alle auc gnāliter C de epiſc et cle t glo
magē ibi dic ſ cātuc et non obſeruatur
Nigr aliam glo clariorem ſ i verbo ex
ſene ſz tñ melius hz d qz ſi actor ſcien
ter et doloſe et ex eā fecit ut reus ma
iores ſportulas ſolueret habz locum pe
na tripli de qua hic et ſic cātuc eſt §. ſe
cus ſi ob hanc cauſam non fecit ſz ſim
plicit et temerarie plus petit ppter qd
reus paſſus e maiores expenſas obſeru
tuc l. i quam Et non habet locum hec
pena ſm Jo-fri In ea glo ubi fi ibi qd
verum puto dic ſmo ec habet locum
hec pena t eo qui dolo petit plus debi
to ut hic et i c §. i puniatur in triplo
expen Ideo dico qz plus petens per do
lum punit in triplo expen ut hic Sz ſi
per dolum petit et per dolum exigit cau
tionem de pli aut cadit de toto debito
l. vna C de plus pet Sz ſi non exigit
cautionem de pli nec plus petit per
dolum ſz per temeritatem tric plus pu
nitur ſolum t expenſ ut l. cum ſcrip
tum ff de judic nec obſtat de queſt §.
i. t glo ibi poſita C de lit cōteſt aut li
bellum qz ibi loquitur t alio caſu ſ de
pena non proſequend ad lit qz ifra duos
menſes a die porrecti libelli quibus
redemptat t triplo expenſarum ſim
bar t d l vna C de plus pet Forma
libelli in hac actione licet non tradatur
per ſpe ul roffre pt tamē fundari ſup
addicione ex l. hoc modo. Ego conſ ſcripſi
et dico cum eſſem debitor ſuus t ipſe
porrexit coram tali judice libellum con
ventionis i t quo querebar me ſcien
ter et doloſe t plus ei deberem ſ t ex
ppter quam conventionē t plus petiſſe
paſſus dampnū t v. t ſolutionē ſpor
tularū a me ex hac expoſitum tali ex
ecutori vel nūcio quem miſit ad me ci
tandū vel pignorandū vigore dcē con
ventionis qd quia non ſoluiſſem ſi ſolid
debitū quādocūq exegiſſz quare cum ex

dispōsione l ceciderit in penam tripli eiꝰ
dampnū qđ passus sum qđ dampnū est m
quinq; libr denariorum solutum dēo exeni
tori pcto ipm ticiū ydemnare ꝛ qdecē
ad dand et soluendum michi pro dicta
pena per eum tenenda probatur hec fōꝛ
ꝛ hoc tex et alr ⁊ quadrupli ī c ⁊ nō
q licet alr quis ex sola conuentione seu
citatione non mercdit ꝛ penam nisi de
mū lit ꝛ ut l amplius et ibi per bar
ssentiam in ha tamen hic non ꝛequirit
lit cont qz hic ponit sola pōtio libel
li cont ut hic in glo ꝛ vō vnde licet eas
ꝛepetaret postea ab actore ut hic ꝛ glo
ingrā ⁊ dolose et dolose ideo dic qz si
sine dolo sz temerarie solum plus pe
ssit ydemnaretur solum ꝛ expensꝰ sm
bar ꝛ l vnica c de plus pet licet glo
hic ꝛ verbo obseꝝuatur tenuerit hāc locū
hanc penam etiam si sine dolo fit plꝰ
petiti vt g ꝛprobatum ⁊ Item dum dꝛ
ex dispōsione l intelligē sꝰ cum et sic
datur condictio ex l ad petendum hāc
penam ut hic in glo ꝛ verbo consequ
cum non sit expressum de nōe actoꝛis
ut l vnica ff de condi ex l ⁊ intelligē
ex l cum de gratia qua non habemꝰ ꝛ
nō c sed ꝛ antiquo quem non hēmꝰ
ut dicit hic dem glo ꝛ verbo obsequ
⁊ sic pz qđ vbi vna obstrictio uel statuta
fiunt mentionē de alio licet illud aliud
non ꝛeperiat tamē hoc ex se dispōnit
de quo per bar ꝛ l admonendi ff de iur
um

Quadrupli Supra posuit de
actionib qui dā
tur ad penā dupli et tripli nūc tractat
de his que datur ad penā quadrupli
qꝛ notandū actionē sꝰ actionem furti
manifesti qđ metꝝ cū et actionem ꝛ
fem que datur ex titulo de calūpnia
toribꝰ et ydicione ex l que datur cōt
executores plus debito exigentes dant
ꝛ quadruplū hꝰ d usz ad sꝰ sz furti ⁊
intelligē qđ actio qđ metꝝ cū attendat
sꝰ si res non restituat ut ꝛ c sꝰ Item
actio de ea sz alie tres sc penales ma
nifestū ab actione furti mani
festi cui detur cont quis et ad quid et
an tenet sit pena videlicet de quo ex ma-nas
⁊ ibi etiam dixi qualit formet libellꝰ
ꝛ ea qui agit criminaliter cō ⁊ nō qđ
actio furti manifesti ꝛ ptoꝝ et ꝛpetui
non manifesti aut est cum ut ꝛ de ppe
et actio sꝰ furti quoꝝ hic autem
est videndum de actione furti q cumulative
intentat ad penam applicandam ꝓh ꝛ
quo sic formatꝰ libellꝰ Ago contra tuum
et dico qđ scienꝰ et dolose subtraxit et fu
ratus fuit michi tale ꝛem tantum valoꝝ

et cui estimationis quam asportauit de
tali loco cont meam voluntatem ad
lucrandi Item dico qđ antequ ꝓferret de
tam rem ad locum ꝛ ad quo ipsum destina
uerat fuit visꝰ a me vel ab alio cum
deo ꝛe susceptā quā portabat et gra
cō acclamatum fuit tunc cont furē
Quare cum interesit mea dictam rem n
fuisse surreptam et asportatam h pote
stiam fore peto ipm michi ydemnā
ri ꝛ quadruplum nici interesse ꝰ estimo
me dēo ꝛe vel alterius interesse ad dandū
et soluend michi ꝓ pena ab eo tenta
ꝓ deo furto plenū hec forma ⁊ de ob
que ex delic sꝰ i Tanti valoris ideo dꝛ
qz pena dupli et quadrupli ymmutā
tur et duplicatur pro ipsum interesse
qđ qnq; ꝛ circa estimationē loci ꝛei et
qnq; circa aliud ut l ⁊ cum interest cōd
qđ sequē l ff de furt et l manifesti
simi c c Constat ideo dicꝰ qz sine cōtrec
tione vel aliquo qđ loco contrectatiōis
habuit non amittꝰ furtū ut d sꝰ i ⁊
de ob que ex delic ⁊ dn notatur ut
ibi dixi Cont meā voluntatem ideo dꝛ
qz cum furtum non cōmittatur nisi fi
at cont voluntatem dñi nisi rōne con
uictionis ysticidij vel alterius ꝓsip
tionis l excusetur ut accipiens rem
versilis ponit credē dum ꝓmittenti qđ
arbitrio iudicis ꝛēmittat ut no ⁊ l qui
vas sꝰ nomine ff de furt et l mꝰ ocs sꝰ
rē eo tp non haberz aliē locum pena
furti ut d sꝰ i ⁊ de ob que ex quasi de
lic et ꝓpter hoc excusatur scolaris qui e
quid filii ad verberandum locatum ad ctos
deos ꝛēmittit ultꝰ tempꝰ ydicioꝝ si eqꝰ
ille ysticiꝰ erat locus sub diuina m
cede ut no per bar ⁊ l Item ꝗtuor sꝰ
qui ꝓpter ff locati ad lucrandi ideo dꝛ
qz sine ad lucrandi sꝰ sibi vel alteri no
quitꝰ furtum ut ⁊ de ob ꝗ ex de sꝰ ⁊
terdum furti et an qđ destinauit ideo dꝛ
qz prer hec verba meū fuisse manifes
tum furē ut teneat ⁊ quadruplū et dat
a non manifesto qđ solum apprehendit vel
saltem actuꝰ cum acclamatione an
qđ ꝛferat rem ad locum destinatum
fecit furem manifestum l si quis m
hūi verbi ibidē et versi celꝰ et l qui
destinauerat ff de furt ⁊ nō qđ qui
libet ꝓt actionē ad capiendū furem et
ligare et defendē offensū et ligare fu
rē et flagellare et cedē si expedit sum
bar ⁊ d l si quis ⁊ seruitute ymmo
si essꝰ clericꝰ ꝓt capi non tenetur de
tineri ultꝝ xx horas qz tūc incarcerato
ri cōmē prouidi caueat ut ⁊ qđ notabili
ter capitur v ff de adult sz debet duci
ad iudicem de quo per Item ⁊ c ut fu

me de sen er & adde q̄ capiens furem ꝛ furto et cum virgis pose ducens ad iudicē
petendo eum punir et sibi rem restitui vi
detur sibi remittē penā per talem indu
ctionem per causam singularē ꝛ l̄ seq̄
ff de furt ¶ An aut is q̄
est repert occulte et latens ꝛ domoa
liens possit accusari furti dic q̄ non ſ
tenetur Ruinarum l. Nigrum ff. qui
furti ff de furt et l. qui domū ff de ꝛ
usu et potest punir extraordinem ut
l. sacrilegij ff de extraor et ibi per bar ¶ Ne
ꝛ libello aut actionis furti non manifes
ti p̄cedens forma subscripta selectis ill̄
verbis q̄ fuit repertus cum re alien ve
nia ad locum destinatū & excludas eū
dempnādo tibi ꝛ duplū et de huiusmo
di formis vide per spec et Rosset ꝛ tr
o allāt ¶ Libelli aut ꝛ additione furti
na ponit & sic utaq; ¶ Libelli ꝛ actor
q̄ mets eū dicit ꝛ c ff ¶ Item actio de eo
¶ formatione libelli ꝛ actione ꝛ tractum
de calūpniatoribꝫ p̄mitto q̄ hic actio des
cendit ex edicto p̄toris posito ff de calūn
l. i. & datur ꝛ quadruplum ꝛ annum
utilem et post annū ꝛ simplū ut dicit l. i.
Cont cum qui accepit pecuniā ut alie
nū faceret uel non faceret negotiū ex
calumnioso i vexatione et litem calūp
niosam i non veram ꝛ iudicio ut hic ꝛ
dicit l. i. ff e ¶ Item si aliud dedit et pe
cuniā uel aliud ex quo q̄modo sentiat
ut l. q̄ cum se. ut calūpniosam actionē
instituerit ex hac sola receptione frā ad
huc fine licet ad effectū non p̄duxit te
netur hac actione l. gradū ff. i. ff e & ex
sit pena tenet qui dedit ut nōt ff e l.
i ꝛ glo. q̄ ¶ ipse q̄ non p̄t repete datū
q̄ ꝛ rem ea turpitudine ut d. l. gradū
et l. m hēde ff. i. co tr ¶ Si aut alij dedit
forte mihi cū. Ducto ne calūpniosam
litem ego intra me instituerem q̄d p̄posi
erat instituē licet non sit lis q̄ hec
tamē pena habeat locū aīt et post lit
q̄ ut d. l. i. ff qui aut tūc ipse repetit
q̄d dedit hac actione ꝛ frem uel q̄dicet
ꝛ turpē eam ut ego repeto pend ꝛ qua
druplū l. si quis ab alio ff e ¶ Si aut ego
dedi tibi pecuniam ne litem calūniosā
instituerem cont me clarum est q̄ cont
te agam ꝛ quadruplū ymo ex ſ transgꝛ
tertium si per calūpniosā lite a te institu
ta non valet transactio et datum repe
tatur hec ē notabil ꝛ l. ꝛ finali ff. i. ¶
finaliter ff de q̄d mōd & si recepisti pe
cuniā ab alio ut mihi calūpniosam
litem faceres ac recepisti a me ne face
ret ad octuplū ff e l et grādius ff illud
quare et no. glo. ē c ff dnus ꝛ glo mgr
in ꝛtra fi ꝛ ¶ Ne q̄ ꝛ co q̄d dicit lex ꝛc

habet locum hec actio non solum si instru
m̄ pecuniarie causam calūpniosam aut
sationem deputabo cuiusmodi ut ff e l. i. ff. i.
vñ hic talis calūpniator non solum tenet
hac actione ſ plurib⁹ alijs subiacet pe
nis ut no plene ꝛ ff. i. ¶ Item et iudex q̄ ꝛ
causā criminali per corruptelam et barra
riam iudicauit tenet hac actione et ex
l. ult repetunda cum pena silis ē extraor
naria ac ex tenetur pena auri nouē
unc C de pena iudi q̄ male iudicat et pli
bus alijs penis notat ꝛ l. fi C eo ti ¶ Ha
hec pena corrigit hodie per dictū aut
nouē unc ut no per glo. et dixi ff e ff.
triplū ¶ publici ideo dic q̄ nūcio debet
ee publico et iurato et licto sine q̄uis
sienij deferens et al' regulariter non ere
ditur ut no glo. ꝛ C cum p̄ te de app. di
cit tamē ¶ imo ꝛ C q̄m de p̄ba sup verbo
citationes q̄ dñ nūcio ē publico p̄sumit
ei fīa q̄missio & nō diligenter q̄ nūcio as
serens se hec q̄missionē pignorandi uel
capiendi et ppter hoc recipiens pecuniā
tenetur p̄cio ad restituendū et punit ex
ordine ¶ Cassi notabil ē quia glo ꝛ l. i. ff
de q̄uissionib⁹ lib fact l. fi ꝛ fi ff q̄d me
tū ¶ Item adde q̄ licitū ē resistere nūcio
pignorādo uel alio modo
terminos iustitie excedenti l. phibitum
C de iur fisc li x et de metat l. decretum
li xii et l. cont de executorib⁹ eo li et ibi
per bar et vide plene per eum ꝛ ex
tagant ad ꝛpriendam super libo et
vo litterā et ꝛ speculo de citatione ff se
quitur Visi ſ nūquid & vide per ange
de pu ꝛ repetitione l. si vacantia C de bo
vacantib⁹ li x ¶ deo dicit cecidit ꝛ pend
quadrupli hec verba non ſt nāta ad hāc
esse q̄ cum una sit finita et certa l. i. ff
de iur et fac igno & ppter hoc nō
tenetur quis respondere positioni iuris
ut no ꝛ l. i. ff. ¶ q̄d obseruari C de iuris ca
lūp eorp q̄ p̄sumuntur ferri ꝛmediate
sequitur dispositio iur l. si ex plag ff. si
duo ff ad l. aquil q̄d declara ut per
bar ꝛ l. i. ff ad turpill ¶ Ex quo cum sa
laria executorū regulariter sint taxata an
executor cont illam summam taxatam
exigens meretur ꝛ hāc pena quadrupli
dicit ¶ o fa hic q̄ non q̄ durum esse ex
tendē l. penalem ex casum suū l. inter
pretatione ff de penis ſ punitur ex
ordine arbitrio iudicis ad quē spectat
phibere illicitas extorsiones l. illicitas ff
de offi p̄si et forte dicit ipse punitur
pena dni ff. et hoc quoq; sequit ē all ¶
certe put ipsemet subdit ꝛ illa assione
dicit ff. et hoc quoq; loquitur de pena cri
minali per accusationem uel inquisitio
cuius triplum datur fisco et simplum

datur passo Nos autem loquim[ur] t isto de pe
na quadrupli cuius que tota datur ꝙn li
cet alia pena criminalis statutoria inf[er]
ducatur cum quis possit sicu[m] reus et te
neri plurib[us] penis ut[er]a materiam l. nis
si ꝑ glā ff de pena debit et l. quot de se
pul vio et l. si pena statuti tollat pe
nam cui[us] dic per bar t l. ff vi bo
rap Et ex hoc tex et ex dcō s. hoc
quoq; qd' de uxe' p[re]dixit practica q est
in aliquib[us] p[ar]tib[us] ꝙ mūcip[es] sine execu
tor fiscal solui de suo debito ā reo
seu t ei[us] bona ut no. glo. c. s. qd' in
pli qd' tamen t cont[ra] ocim rōnem sim lo
sit hic Sz laul dicit t l. fi c de fructib[us]
et lit' expen ꝙ quis cogit[ur] solue sportu
las que de ꝙsuetudie fori venunt solue
de sui habeat iusta causam litigandi sii
non et dicit ꝙ de hoc t glo. singlis c
c. s. tripli

Sed furti quidem ¶ C

Hec est 3ª pars diuisionis posite c. s.
ocō aut t qua ponit dnām inter actōes
penales ex actu usz ad s. actorē et h.
d. Actio furti non manifesti et seruo cor
rupti datur ab actore l. actil et t. eor
dē cāsi
bus ab actione deposito q[uo]d ille st[at] pena
les originaliter Ille aut st[at] penales ac
cidētaliter si sec[us] negat[ur] h. d usz ad v. sz
ill' Nota igitur ꝙ in actione furti et
seruo corrupti non t locus pnō ut quis
fur uel corruptor ꝙsentiatur delectum et
velut i[n]stitue rem non ꝓpterea euitat pe
nam de quo dic m l. qui ea mente ff de
furt et de forma libelli t actione fur
ti dic c. s. quadrupli Actio aut seruo
corrupti licet regulariter detur ad duplū
l. doli s. ꝙ ff de seruo corrup tamē mi
norum et uxoris datur solum t simplū
l. fi co. ti et actio penal' non datur ut
utrūq et uxori ut no. dn. gl. et ideo nō
pōt vir agere furti qm uxoris surrupte
rei ut l. t. ff rerū amo licet uir possz ve
dicare res l. ꝙnus C de fur et qdi t l. rei
quidē ff rerum amo si furtum t magni
seru si pnō ff de penis l. respiciendū s.
furta domestica Actio aut quare uir
non agit cōtra uxorem actione penali ꝛ
famosi c. honor matrimonii l. ij ff rerum
amo s. societas diuine et humane dom.
l. aduersus C de ern ex pu. hēdi. et rerum
p[er]missus usz q[uo]d qd' habet vnus habet et
alter ut d. l. ꝙnus et ideo dicit hic m
d. l. i ff rerū amo ꝙ uxor pōt facere elemo
sinā de bonis viri per l. si sponsus s. con
stante m pnde ff de donat inter vi et ux
Sz glo. t c. ꝙ deo xxxvij q. v. tenz ꝙ non
possz facere elimosinā sine licentia viri et
de bonis dotalibus sz de paraphernalibus c

ꝙsilium ut faciat ceram cum licentia viri
cum t alius vir luteretur fructus ut l. si c
de pac quem et per hanc m l. pe. m pn ff
ad l. falci et de forma libelli seruus t ac
tione corrupti seruus dicit c. s. ocō aut
Ad 2m nō t. v. ut ille ꝙ pena que venit
ratione negotiis uel grumacie uel non sol
uendo i termino non dicit venire rōne
pene obligationis sz rōne actionis extinctam
Et ideo fideiubens pro malefactore de in
dicta soluen ꝙ pena que rōne illius male
ficij venire imponenda non tenetur
ad penam ducta ex forma statuti ꝑdo
nul vigore negotiis grumacie uel solutio
nis non fec ad tm l. i ff de in litem iurā
et l. fideiussore magistratuū ff de fide
iuss et utrobiq per hanc licet grumacie te
nere videantur t l. quō ff locati Aut ꝙ
inde malefactorum quō accipiat fideiuss
ꝙ aliquo malefactore ꝙd quo relaxat ul'
qm respondet inquisitori q[uo]d si accipit so
lum sub forma ꝑdicta non potest artare
fideiussorem nisi ad principalem penam
malefactis Sz fiscus fideiussore punitere
solue ocim penā ad dampnationem tam
ꝙ venire ex dcō malefacto ꝙ ex possessi
one rei principal' uel aliter quocumq et ter
potit quōcūq; pena ex actionali' amissa
exigi per hanc tex t d. l. i ff de in litem
iurā

Sed illa que de hijs ¶ 2ª C

Nomt dnām inter actionem l. aquil
et depositi ad duplum et actionem ex
testo ꝙ relict[um] venerabilibus locis q[uo]d ille
st[at] ꝑsonales solum ex capite negotiis
et ꝛtractationis et h. d. Actio ex testo
petens ꝙ legatis i[n] pios venerabilibus
locis datur t duplum cont[ra] negantem vel
ex cont[ra] ofitentē sz differentē solucre
dcm legatū quousq; ussu iudicis quema
tur al' aut quematus datur solum t
simplū h. d usz ad s. Item actio Item
intelligit ꝙ scripta negotiis t iudicio pos
actori quemadmodum rei t duplū ex duplici
capite s. vel nolit ex capite negotiis vel
ex capite ꝛtractationis sz cessante negotio
pōt solum ex capite retractationis de quo
dic plē ut c. s. Ite mādatū Ite nō hic
ꝙ citatio debet fieri ex mandato iudicis
ut hic in iussu magistratus et l. fi. c de
ex. tri ubi hic dicit non valere pro
sum nisi apparat quissionē scriptā et a
iudice et licet ꝙsuetudo loci essz ut fiat
rem citationes ad petitionē ꝑtis sine
licentia iudicis ut t t multis ꝑtibus hic
non sufficeret ad penā exigendam de
qua hic loquit[ur] ar. to l. interpretationē
ff de pēis et t c. cdia de re iud. li. vi
Item debet in citatione ee expressa cau

si legatar⁹ solidorum cedit uel alij pro loco ut
amittatur pena et dicit hic tex al' generaliter
contra ad videndum de uno non sufficere
ad penam amittendam cum pertinaciam
tationem reus non reddamus certe aliquo
uit pena solui q̄ ad unum venire ut l. i
ff de eden et l. fi C de rebus credit Item
non sufficere iussus iudicis de cetero ad
hac penam exigendam nisi sit scriptum alio
ut hic et v⁹ queratur et l. sicut vi
ner sufficiat C de p̄script xxx an sim
lo fi sup

Item actio de eo qd̄ metus

Hic ponit dam̄ mt' actionem qd̄ metus
ea que datur ad penam quadrupli et ali
ab actione de quibus dictum et ff quadru
plo que simplic̄ datur ad penam quadru
pli ut est actio furti manifesti actio ge
executorie plus debito ex
igentes ut q2 et illuc post delictum co
missum statum est amissa pena et iste
actione qd̄ metus ea non est statim co
missa pena sed denuo latam sunt super pe
na quadrupli usq; ad quam sententiam reg
hali facultatem instituendi cum per me
tum ablatam ad cautandum penam ut
hic et l. si cum exceptione ff sat' demde
ff qui metus ea et hic ff hoc intendit et
sima Inter ceteras actiones penales ad
quadruplum actio qd̄ metus ea habet na
turam separatam ut dictum reg facultas
ad penam cautandam h. d. usq; ad ff actom
Quero go qualis sit hec actio dic q
sonalis et cum scripta ut no. inf. c
ff preterea quasi et ff ad exhiben l. in ff
est aut ubi et glo. ordina Est enim psonalis
lis que datur contra psonā metū inferen
ad interesse l arbitrio ff de dolo Et est in re
que datur contra quemcunq; aliū ad quē per
uenit quodcunq; ex metu illato licet ex ipso
metu non emolerit l. metus ff si et l. si
cum exceptione ff et hac ff qd̄ metus cau.
Sufficit aut et hac actione probare metum
illatū licet non designetur persona et
ferens metum cum cultu sepe fuit de noc
te uel et multitudine gentium que quis us
que ignorare pōt glo singlis et d ff hac
Item actio e arbitraria et p quā pōt ve
ram et litem contra estimatam et restitui
do et deo ff preterea et deo ff est aute hec
her actio e stricti iuris ut i. c ff actionū
Item quod venat et hanc actionem qua
duplando dic p quadruplabitur quidq
ea res erit cum fructibus et oī causa
d. l. si cum exceptione ff quadruplatur
ff e et non solum fructus quos percepit
reus qui metu adhibito emit sed etiam
quos potest potuit actor et sic et cuius
p metum non excusat a fructibus percipi
dis sicut nec excusat a pluribus alijs casi
bus qui notantur per glo. ar et l. sed et
ptius ff q metus causa licet regulariter
excusset a perpendis l. si fundum C de rei
ven Si aut passus metum vellet postq
uirare et litem cōtra non restituentem q̄
potest interesse et quadruplum pōt ut no
glo ibi et l. arbitrio ff de dolo et ibi per
bar Nam cōtra non restituentem cōpe
tit quatuor remedia ut no glo et l. qui
instituē ff de rei Libelli autem et hac ac
tione sic formatur Ego cōtra titium et
dico q̄ potest anno mihi dare vim et
metum tali et tali modo qui metus ca
deret et ostentem vobis per quā vim
et metum eripuit michi me vendē et
tradē talem librū tanti valoris quare pe
to ipsum per vos condemnari ad reddend
et restituend michi dictum librū et de
dolo repromittendum si res deterior facta sit
et si et quatum tempus cessat michi re
stituē et litem tempus peto ipsum condem
nari ad quadruplum michi dandum et
soluendum nomine pene vigore stipulatio
et non restituendo per eum amisse probat
hec forma hic et l C c et l. metus
ff volenti et ff ex hoc ff e de pōnis anno
ideo dicit q2 et annum datur ad quadru
plum post annum datur solum et simp
plū l. si cum excep. ff post annum ff e
et l. si per vim C e et an hec actio co
currit cum alia actione dic ut et dicit
legibus notat Item dum dicit vim et me
tum an sufficiat alterum tm dici Et
que dicta sit inter vim et metum di
cit glo C e l in p vis dicit quo ad cor
pus metus quo ad animam Et dic p quod
vi atrox fit metus fieri dicit ff e l. i. et
vis habet se per modum agentis et me
tus per modum patientis et sic quo po
nit actū potest et patiente ponit cōtra
potest et agente absq; p exprimat sim
bar et d. l. i In ostentatum vitium ideo dic
q2 al' non datur actio nisi sit timor mor
tis uel cruciatus corporis uel quid aliud
sibi qd̄ totū iudici arbitrio relinquitur
ut l. i. et fi cōtra l. sequē ff e et est gl
ordi et magna et c cum dilecti ex qd̄ me
tus cā Nunc go non sit sufficiens
metus ad hanc actionē causandam nisi
talibus generibus s. p persona sit potes
et minantium sine assistit executionem
mandare Item minatus minanti atroci
tatem fit ut no per glo et bar et l. me
tum C e et l. metus ff ex quibus cau et p
glo xv q. i in c i. p metu autē reuerenti
tali an detur hec actio puta si uxor
aliquam vendicationem uel obligationem
stralat de mandato epi dic per glosa
notabilem et bar et l. i. s. honorinde ff

quarum rerum actio non datur q̃ rẽstituit-
gestum enim metu rẽuerenciali officio iudic
& idem si subdit⁹ non aliud ꝓhibet⁹ con
trahat dñi rogatu Nam cogunt ꝑceptum
nr̃ ꝑceptum ꝛ dicit glo ⁊ uerbo exhorta
m̃ in de ⁊ de testib⁹ et no Imo ⁊ c pe
tricio de hui⁹ Item ideo dicit apulit ut
apprehendat solam vim apulsiuam p qua
datur actio q̃d metꝰ cã Sz p vi ablata
uel apulsiua datur actio vi bo rap ut ff
per totum et c vnde vi per totũ Item
ꝛo vi apulsiua apprehensa non usucapi
pitur ut ff de usucap Sz nr̃ p
vim apulsiuã apphensa et alia vendita
olim poterat usucapi ⁊ nr̃ c q̃d metꝰ cã
licet hodie ser⁹ ꝓpter malam fidem aut
torum ut ⁊ aũt malefidei c de ꝓscript lõ
temp Item per vnũ simã ideo dic
q̃ hec rẽstitutio et contractꝰ et rẽsessio
fit per officiũ iudicis deseruiens huic
actioni ut ⁊ metum Sꝫ ex hoc ff eo &
nõ ⁊ d ⁊ m c e et plẽ ⁊ l m ꝑincipiũ ff
ex quib⁹ cau nul Sz rẽstitutio minor⁹ fit
officio iudic⁹ nobili q̃d si minor Sꝫ si ff
si minor & ideo officio iudicis super
hac actione non finitur sicut illud a
no utili olim ⁊ honorarius vlo Sz cum rẽ
sessa ff de ac et obli et hodie quadriẽnio
l fi c de m mte rest Item dicit⁹ ad
reddendum et restituendũ & hucusq̃ ꝛo
non dicit⁹ ⁊ libello ad dandum cum ſ
vendens et tradens per metũ erat dñs
videtur q̃ transferat dñium q̃ coactus vo
luntas voluerat ꝛ l si mulier Sꝫ si metu
ff q̃d metꝰ cã Sz dic q̃ traditione fiũ
per metum non transfertur plenum
dominiũ cum utilis rei vendicatio q̃
petat tradentis simil⁹ cum hac actione q̃d
metꝰ cã ut d l metũ Sꝫ volenti ff c & ut
ideo cum dñium dicẽs sit translatum
de uir⁹ cuius licet maneat utile de uir⁹
ꝓtono forte ex⁹ ⁊ hac actione bñ q̃ clude
retur ad dand rẽspectũ dicẽ dñi q̃d rẽstitui
debet ob meritũ ꝓferente ꝑ hãc ac
tionem p qua cogitur aut ⁊ ꝑstitit sta
tum rẽponẽ et hoc videt⁹ tunc bar ⁊
d Sꝫ volenti Item dum dicit⁹ de dolo
ꝛpmittendum Intellige sine fideiussore
dit no ⁊ l metũ Sꝫ ex hac Item dum d⁹
⁊ lẽmũ temp Intellige ꝙ⁹ nisi cum q̃
de eo in dubio intelligit⁹ ubi inde te
p ⁊ sinã non expressit ut ⁊ glo notabl
⁊ l debitoribus ff de re iudic & hoc ꝛ
verum q̃n ꝛ actum actione ꝑsonali ex⁹
⁊ rem scriptum ut ꝛ hꝰ actio nã tunc
sunc fiat q̃demptio ad quadriennium sic
ad spẽm datur temp q̃ quadrimestre
ut no glo nõbil⁹ ⁊ l ⁊ fideiussi ⁊ ꝑn
ff de usur et per glo et doc ⁊ l fi c de
exceꝑ rei iudi licet glo q̃ruũ dixit ⁊

non bñ in d l cum exceptione Sꝫ si homo
ff q̃d me cã de quo dic ut dñs ꝑ bar hoc
tamen tempus quadrimestre bñ q̃ꝫ minu
itur uel per statuta uel ex q̃situdine ⁊
ꝑceptio fiscus ⁊ q̃ssim ut no glo ⁊ d l
debitoribus & aũt ꝛ actum actione rei
tũ non datur tempus quadrimestre si ꝛ
priꝰ ſꝫ tempus statuit⁹ arbitrio iudicis
et post fiet exercitio statim cum sinã
transiuit ⁊ rem iudicatam ut ⁊ de offi
iudi in pri et c cum dilecti ⁊ fi de elec
et c significauerunt de testib⁹ Item dñi
dicit⁹ et si et ⁊ q̃tuor mihi cessat rẽ
titue dic q̃ duplex ꝛ practica ꝓmo q̃
ꝓt fieri petitio et q̃demptio solum si
per ꝛ rẽstituenda & si non fiat rẽstitu
tio ⁊ tempus q̃d datur iudicatꝰ de quo
dixi ꝙ ꝓꝫ tũc fiet alia petitio et con
demptio super pena Alia ꝛ practica
q̃ ⁊ eodem libello fiat petitio rei simplẽ
et petitio pene q̃dicionalis si rem non
ꝛstituat et hec forma patuit ꝛ ꝙ de quo
dic per glo et bar ⁊ d l si cum exceꝑ
tione Sꝫ ⁊ hac ff q̃d metꝰ cã Item in
feruntur due sententie ut ⁊ ꝓma practi
ca an utraq̃ erit diffinitiua isto ꝛ⁹ q̃
utraq̃ diffinit rem super qua ꝓfertur
uel rẽ solepnitatum rẽquisitarum ⁊ sen
tencia diffinitiua de quib⁹ ⁊ l platum
c de sniꝰ Item 2da sinã non erit diffini
tiua de quib⁹ ⁊ l platum c de sentenꝯ
Item 2da sinã non erit diffinitiua ſꝫ exceꝑ
tio ꝓme sicut ⁊ sibi dicit Imo de q̃dꝑ
natione expectarium ⁊ c contingit de app
⁊ ꝓma colli Item an ab utraq̃ ꝓt ap
pellari glo tenꝫ q̃ sic in d l si cum exꝯ
ceptione Sꝫ hec aũt actio dum tenuit
a 2da appellet⁹ infra tempus quo ꝓt
appellari a ꝓma ſꝫ bar tenet ubi q̃ ex⁹
postea possit appellari a 2da de quo dic
per eum ⁊ l i Sꝫ i ff de appel et d Sꝫ hꝰ
aũt actio Nu aũt variis modis ꝓmit
libelli formam ⁊ hac actione sum am
tua casum super quib⁹ ꝛ illam metꝰ
q̃ si per metum me tibi obligẽ q̃clude
dum ꝛ ⁊ libello ut me liberes si aũt
per me te liberam Concludis ut te ꝛe
ponas ⁊ priorẽ obligationẽ ut dcm Sꝫ
ex hoc et idem si agat⁹ cõtra q̃ metu sentiend q̃clud ꝛ ad ea q̃ ꝛo
di rẽstitutionẽ ut d l metum Sꝫ fi et vi
de de formul libellorũ et materia huiꝰ
actionis ⁊ spe ⁊ tri de hijs q̃ vi metꝰ
ve cã fiunt et per hoc ⁊ tri de actione
q̃ metꝰ cã et ⁊ tri de utili actione q̃
dat⁹ metu passo

Actionum aũt quedã

Hic ponit⁹ q̃nta generalis diuisio ſ
q̃ quedã ſt bone fidei et quedam stricti

uū. Sz videtur q̄ hec diuisio non sit bona
q̄ diuisio debet fieri per spēs appositas
b. de uū. ꝑso in pn̄. et ff. de his q̄ sūt sui
l. i. et sic debuit dicē q̄ actionū quedam
sūt bone fidei et q̄dā malefidei Item q̄
sūt stricti iuris quod largi uū dz dicē. tū
sēpata a quibus non recē mīsertur l. si ff. de
calup. et l. papianꝰ. cōsuli ff. de mino. Sol
uē fin̄ Io. fa. q̄ primo imputet bñ diuidit
per spēs appositas tacite et effectualiter
sicē. T grē licet non verba sp̄alit exp̄ss
sa quasi dicat q̄ actionū q̄dam sūt bone
fidei i. que magis exuberāt. T bona fide
et sic sūt exuberantiꝰ et largiorꝰ iuris ut
sūt xvij. q̄ hec hꝫ mutant. T tex. et quod
sūt stricti i. non iuris hꝫ minꝰ exuberāt. T
bona fide et sic sūt stricti iuris et minꝰ
exuberant. et sūt ꝺcē alie actiones a pre
dictis xvij Non aūt intelligas q̄ alie a
p̄dictis xvij sūt stricti uū. i. non bone fi
dei cum nulla actio sit malefidei ut l.
bonā fidem ff. de ac. et ob. Et hoc sentit
hic glo. i. T si que declarat. T quo quod mi
gis ꝺcē uerū est bona fides. T istis xvij actio
nibꝰ q̄ T alijs. Et iste ꝙ diuiditur. T di
ad partes uſq; ad ꝙ. Preterea quasdam q̄
primo cuiāt xvij actiones bone fidei 2o
colligit unam dr̄am q̄ olim erat inter ac
tiones bonefidei stricti uū. 24 ibi. T ꝙ bo
ne fidei et hꝰ. actiones bone fidei sūt
xvij que hic cuiāt. uſq; ad ꝙ. bone fi
dei uſq; Empti oducti mādati depositi
Hꝫ Pignora. cetum de quib; p̄ socios. da
tum et heredis tutele quod gestor. p̄
scriptis uerbis cum estimat alijs p̄mittit
stra bonefidei sūt stricti cetera iuris. Et
intelligit q̄ sūt xvij q̄ cuiāt. T tex. Sz si
quitur quarias que ex sūt bone fidei ut
hic tenz gl. T iio tutele tue erit xvij et
plures si cōputes actiones. T fem̄. T duobꝰ
casibꝰ de quo T glo. T iio ex p̄mutatione.
Quid aūt de actioē ex testo an sit bo
nefidei dic q̄ e stricti iuris sz hꝫ testu. bo
nefidei l. T minor. ff. qui cau. T inte. testa
cē. Et ideo T ea uenit usuras ex mora si
cut T bonefidei contractibꝰ l. tricia
ꝙ usuras de le. q̄ Et solucē. cē deteriorē
T actione exercēo non liberatur sicut nec
T contractibꝰ bonefidei l. huiusmodi ꝙ
cdēs de le. i. et l. meuius ꝙ. T fundo
de le. q̄ Item quid de actione p̄tutele
dic q̄ est stricti uū. cum hic non cuiāt.
hꝫ tamē similitudinē cum tutela q̄ T hec
fidei q̄ T istam uenit usuras a die more
i. ꝙ. T tutele iudicio ff. de eo qui pro
tutore fin̄ di. Item quid de actione fi
nium regū dicit hic gl. T est diuide cū
glo. hꝰ. quem ut. c. ꝙ. quod actionē
dicit rōnem sicut petrꝰ reddit
aliam hꝫ q̄ actio finium regū. ideo dicē.
stricti uū. q̄ non hꝫ siltudinē. T contrac
tū bone fidei sicut habet actio finium hīē
et cōi diuidendi. q̄ iste q̄ tutrix. ꝙ. si
gratis qui habz siltudinē cum societa
te. Sz finium regū non habz siltudinem
cum societate q̄ non ex eadem cā hꝫ majꝰ
ex sēpatione habet suū p̄mū. Et ideo
cum suū principiū habeat tantum silti
tudinē cū societate non habet tantum
equitat̄ et ꝓterea i. manet stricti uū.
sim pe. de bel. ꝓn. Tlota gꝰ q̄ contrac
tus bone fidei ideo dicit bone fidei q̄
T eis exuberat magis bona fides uel
naturam contractꝰ eorū usum et ma
iorem dignitatē et frequentiam decōm
q̄ tractū q̄ aliorū sim pe. Et iudex
latꝰ et pinguis extendit suū officiū
T contractibꝰ bone fidei ad ea q̄ uide
tur sibi bona et equa declarat hic gl.
i. T si q̄ T contractibꝰ stricti uū. qui
stricte interpretant. quatenꝰ patitur ma
verborū sicut et statuta ut l. q̄d q̄ asti
gende ff. de v. ob. Et ideo iudex rōne
suspicionis cogit debitorē ad dandū uel
sub q̄dicione obligari. T diligenter p̄scru
tationē T tractibꝰ bone fidei q̄n di
ei uel q̄dicionē exactum l. T oībꝰ ff. de
iudicijs Sz T contractibus stricti uū
non cogit nisi q̄n esse facile et non
laborosum debitori. Tenetur fideiussor
l. ij. Si nec cogi. ff. solu. ma. et ibi per
bar. Item regulariter T actionibꝰ bone fi
dei uitatur T lite. Sz non T actionibꝰ
stricti iuū. arbitrarijs nisi T cuilibꝰ
q̄ dic ut l. T actionibꝰ ff. de. T lite. uitan.
Item T contractibꝰ bone fidei si quis ex
titerit mctu rei deteriorate non libe
ratur a pena prima actione Sz agitur
actione prima ad totum re. ut q̄ sequar
estimationem deteriorationis ut l. in
ꝙ. si reddita ff. q̄me. Sz T contractibꝰ stri
ti iuris liberat a p̄ma actione agitur
actione de dolo uel T fem̄ ad interesse
deteriorationis l. elegantiꝰ ꝙ. non solum
ff. de dolo et l. edictionis C. de exhibē
Et ex hoc sequitur cum deteriorato
bona fide venit eadem actione q̄ bona
tor tm̄ non cogitur cum deteriorata
recipē sine pcio deteriorationis q̄ non
perfecē reddit. et ex hoc uoluit glo. T
l. q̄ sibi ꝙ. i. ff. de solu. Secus in contrac
tibus stricti iuris ubi deteriorato de
betur alia actione ut. Volt alia glo. T d
ꝙ. non solum T si mag. glo. sim bar. ibi
Sz ange T d. l. si tibi ꝙ. i. dicit aliter vide
liet q̄ deteriorato delectus. uū. actoris
tue creditor cogit. recipē fem̄ si debi
tor offic. iudicis q̄ tue recipiendo rem
sibi preiudicat. nisi uicium esse latens
ut dicit glo. T l. in hac ꝙ. ff. de euictio

m glo in fi vel nisi rapiendo fuit prostrat
salutē sibi nec remanere in pcio deteriora
tionis l fi ff quib mo pig vel ypo sol Hec
per partem dolum dante causam contrac
tui t bo si reddatur contract nulli qd st
cum t t stricte stricti iuris ut hic t
glo magna ujeta pn de quo dic per bar
m l elegant ff de dolo et per g t l ij c de
resciñ vend et m c dilecto de emp et vē
et dicam i t formula actois de dolo Hec
t contractib bone fidei et t hujs q limit t
stric bone fidei t l immoziā c t qui cau
t mte resci venit usuras pter vnciliū
stipulationis non aute ex mora nec ex
ex pte immediate allegatio l ejus et l m
bonefi c de pact nisi t expsibus ut l et
ff de usur nec et venit post lit cont
ut no t l i c de condi inde Item citra
stricti est dica inter contractū bone fi
dei et stricti iuris qm pcio qd non t nec
non fuit meū qz t contractib bonefi ut
emptionis societatis dotis re venit fruc
a pte moze l videamus si ex causa emp
stipule si ff de usur venit a pte lit
obtest l cum fundo ff si cer vbi aut pe
to qd t nec fuit meū tuū per rei uen
dicationē de ut l et diuersa ff de rei
vend Si aut per actionem psonale ut
per qdi inde tuū a tpre contracte obligā
tionis l indebiti ff de qdi inde et dic ut
ibi per bar et per glo in l in hac ff
et l mora ff de usur Item citra
esse est dica t actionem stricti iuris et
bo fi sim glo hic qz t obligatione rei
dari non sufficit obligatio ad interesse
sz cogitur pstare ad dandum t stricti
iuris iuris qd ser est t contractib
bone fidei sz Jo fa dicit qm t thor non
est dica inter contractum bone fidei et
stricti iuris qz ubi quis t obligat ad da
dum sine ex strictib bone fidei nec sti
ti iuris non venit interesse t contract
bus modernis ut no glo t sibo t contr
tib t l vna c de sen que pro eo qd t
teresse qd tamen limitat bar et verū
si qm t obligatione rei dari non venit
interesse si iuris obligationis sz officio iu
dic l per vnū ff si cer pe et l t hac
ff de evic Vide ob l i ff si cer pe et l
in hac ff de ac emp per quam mota
sunt hec glo qz ibi non loquit t obli
gatione rei dari sz tradi Item t dica
dicit hic glo inter contract bone fi
et stricti iuris m Expta et ctra de qbz
michil fuit dictū que venit t contrac
tib stricti iuris ad quod alle glo c de
ac emp l fundi que l non expetur t nihil
do sz Jo fa dicit qm primo t et t contr
tib stricti iuris venit illa de qualib
verisile t qm partes cogitauerūt inde

dicit si debes michi domū vel stipulatus
vel alium etiam strictum stricti iuris debent
michi assignare Et si debes michi equum ex
stipulatione debebitur frenum et cella
que assueuit poni sicut venit in
vendicatione ut no t l edites si ff de
edil edic Et idem i mutuo qd est stricti
iuris subintelligit illud qd non t dictum
ut l cum qd ff si cer pe Et per hec
predicta et expleta glo magna hic posi
ta per quā videtur plures dare inter ac
tiones bone fidei et stricti iuris si tamen
esset stricti iuris arbitrium tuū t eius
multū post officium iudicis licet non ex
natura actionis si ex more eius arbitrio
ut patebit i c Sz preterea quasi Sz qd
si concurrerint simul actio bone fidei et ac
tio stricti iuris puta rem emptam fuisse
pulatus michi tradi sub pena t mihi tibi
vendicationis ut cōis fit dicit stipulatio
interposita super contractu bonefidei no
vauit illam et si novauerit cum qualita
tibus et pūlegiis suis l duo societa
tem ff pro socio de quo per bar t l si ij
cum alter ff de ver ob Et adde qm t con
tractu bone fidei magis attenditur mens
contrahentiū qm attendant verba l sed
t celsus Sz si fundo ff de contrahen ep
Item utiquid t contractib stricti iuris
habeat locum remedium l ij dic ut ibi
per bar t glo Nunc dicendū t de for
libellorū de quib non t tractatū su
perius et primo super actione ex empto
et vendito sic formatur libellus Cōis
volens dare vendere compare Jo et dicit qm
emit talem librum a tuo pro tanto pre
cio qd pcium solvit vel ad psens se of
fert et paratus t solvere et qm dictus tuus
interpellatus t moza et denegat licet
indebite et minime tradere sibi librum t
quare petit dictum tuum ex vro officio
interrogari an velit tradere librū vel in
teresse et si dicit velle tradere rem petit
ipm vadi simā condemnari ad tradendū
et assignandū sibi dictum librū et t eā
possessionem pronozem faciendum Si aut
dicit qm non velle tradere rem petit ipm
condemnari ad expensas factas et fac
endas t actione hui pbatur hec forma
libelli m l i ff de ac emp et l si qz al
alio Sz si ff de re vend et l stipulatores
non dividit Sz celsus de v ob pt Sz hu
jus libelli formam super petitione rei et si
venditor interrogatus denegat velle tra
dere rem condemnabit ad interesse sim
pliciter modum practicandi que sustinet
bar t d l i ff de ac emp pt ex deside
m libello solum ad petitionē interesse
et sic triplex forma stipulandi de qua
per glo et bar t d l i ff de ac emp

aut venditor possit pcise appellu ad tradi
ci uendite glo et bar q sic si habet ea
facultatem m d l i ff de ac emp Vze
cum solut ideo dic q antq pcium sit
solutu uel p alio alit satisfactum uel
si habita fides de pcio q m dubio hic
psumit ut no t l qd vendidi ff de ctra
hen emp nisi sit persona q non pt hic
fidem de pcio fz debet vende pnt pe
cunia ut tutor curator et sindicus ec
clesie et silr de quo per bar t l duo
pio s fz si emptor effugiat agi pt l
iulianus s offerre ff de ac emp non
tenetur venditor ante solutione pcij
tradi rem nec ante actuum q3 emp
tori ut si e traditu pt vendicari nisi
emptor offerat pciu ut e de rerum di
s vendite q3 hz locum non solum in
contractu emptionis et venditois fz ec
t alijs contractibz ut ibi dyn Sz an
sufficiat sola oblatio verbalis velit sol
uere pciu dicit glo nō m aliq ut exacti
one instante dote s si coll viij q debet of
ferri pecunia in sacculo vel in folle qd
intelligit in l cum seruus ff de condi
demon ita tame q notarius et testes t
telligant et videant cptm sic pecunia
et ita dicit debere intelligi l acceptum
c de usur Sz quid si emptor non cō
fidit de vendicatione et ego dic q fi
et depositio pcij uel alterius pscribat
l edilicio ec s si cum l se ff de edili
edic de quo per bar t l si soluturus ff
de solu Ad tradendum ideo dicitur si
aut ad dandū q3 de natura vendica
tionis non t dare dnium rei vendite
transferre rem alienam ff de contrhen
emp fz de natura ei rem tradi et de
euictione tenet et dnium venit tacite
et in quam si venditor tradens erat
dns ab venit usucapiendi ocasione l ex
empto ff de act emp Sz emptor hz te
netur transferre dnium pcise ut d l
excep uel aliter liberatur ab actione ex
vendito l cum seruus ff mandati Et si
non transferat dnium rei sibi tradite
donec parata sit assumpta et si sit trans
latum dnium ut no glo t ii emptio
et l cum fundus s seruus tuus tradi
ff si cer pe Ratio aut quare emptor
debet transferre dnium pcij fz non ven
ditor dnium rei no t d l exemp s q
emptor latius tenetur emptor f t gne
et venditor stricte s t spē Et ideo si
venditor teneatur t gne ut ad x cor
pus firmedi tuū teneatur ec trans
ferre dnium l ut qui gubnat s si
heres de legi iij In possionē pono
rem ideo dicitur q venditor tenetur e
re emptori vacuā possionē rei ven

et ipm t ea fuisse ponere l ij m fi cū l se
et l emptorem s i ff de ac emp et ideo
dic vacua possio esse a noie detinet
et ideo non dicitur vacua si alius nō
sit in possione licet aliud possideat ut
cum creditor ob pecuniam debitoris
et legatarius ob pecuniam heredis mit
titur t possionem ut d l ij Sz non dic
tur libera expedita et ppetua dicit no
tatur m mstris q venditor pmittit ei
de possionem vacuā et liberam de quo
per bar t l vnu ferat ff de vi et vi ar
Sz quid si venditor tradat rem et pos
tea t gnoscit aliq pueritur ad ipm ve
ditore an eat liberata a traditione fi
uel non q non videatur tradidit q nō
dum tradidit ut l si q pte s versi
ff de rei vem verso dic q liberat q est
ex pma traditione ut no t s si cū
fundo s forte ff de contrahen emp
et ideo caueat emptor si cadat a pos
sessione et an aliquis teneatur ad venditore
ne agat actione ex empto q3 fructum
beret fz agat an rem uel publiciana ul
interdicto uti possidetis ut no t d s fo
re et l si C de ac emp Sz quid si ve
ditor q3tuit se noie actoris possidere
post tom die apponit t mstris an eat
liberata a traditione possessionis dic q e
q3 iste possidet aliq noie possidet l q
me off de act pos et idem si venditor
rediuit ab emptore q3 per talem q3dicto
nem transferat possionem in emptore
Cassius e notabil in l quedam mulier
ff de rei vin Idem ec si vendito fuit t
ipō fundo vendito videtur tradita pos
sessio ut placuit t d l q3a t si si cautum
pciū sit solutū uel fundat hāta ut dī
l qd vendidi s de contrhen emp Item
quid si emptor cepit possidere nec a
paret aliq q venditor tradidit sibi pos
sessione ex cā precedentis emptionis habu
isse ut notat in d l quedā mulier et l ij
C Sz an pt emptor sibi applicare
possionem zpria auctte dic q sic non cō
tradicente venditore al si oriatur eo cō
tradicente essz predo l nec e rem C de
act pos et l si ex stipulatione ff de acquir
pos et ibi par bar Item nichil pōt
transire dnium rei empte t emptorem
si non inducatur t vacuam possionē
dic ut transeat dnium venditor erat
dns hz requisitū ductū t possionem
q3 regulariē non transit dnium sine tra
ditione rei ex solo titulo singli licet se
cus ex titulo vsu ut t casibz notatis
in glo t l si agrum ff de rei vin et l e
dinoubz C de pactis Sz non requisitū
q possio sit vacua l si fundū ff de fū
do do Ite q3 si t mstris uidetur dicit

q̄ venditor cessit et transtulit omē mis et
dem actionē q̄m habet in dcā re ven
ditā aut per hoc erit emptor aīs dic q̄
non fz tenē agere rei ven sīm hanc m l
si ag ff de rei et l si culpa eo ti
Item si in instrō dicte dedit vendidit &
tradidit aut placat tradita possio nisi
fiat re uel aspecta rei venditē Rz per
illa verba tradidit intellī intellī tra
ditū licētia apprēdi possionē uel pdia
ff de acquir post et ibi per hanc Item
adde ad ea q̄ dcā sūt p vo traderēdū
q̄ hanc dicit m l exemplo ff de ac ep
et l stipulationes non diuidūtur ff de
vb ob m adde ad finē q̄ obligatione q̄m
tenetur venditor ad tenet me
dium mē obligationē dandi et obliga
tionē faciendi q̄ venditor tenet dare si
est dūs uel venditum genꝰ sicut in ob
ligatione rei dari et ideo si non ē dūs
solū tenet tradē sicut ē obligatione fa
ciendi dic tamē q̄ si ignorāt tibi dare
libram p centum q̄ non erit venditio
q̄ de substantia venditionis non ē q̄ ve
ditor non obligetur ad dandum p dcām
l exemplo fz erit contractꝰ innominatꝰ
do ut des l si ff de aqu ob cau Ideo ven
bum dedit positum ī mistrō venditionis
dūm dicit dedit vendidit et tradidit pro
mit ītpre f idem importāt q̄ tradidit
iuxta naturam contractꝰ venditionis hz
si est dūs transferatur dūm ut l si stī
pulatꝰ et ibi glo ff de usur Regitur mē
esse meo q̄d estimo ī tanta q̄ntitate ly
ideo dicit q̄ interesse tam q̄uissim q̄d
actoris ī re debz spectari ī libello ut in
dex certam ferat sūam l ly C de sen
q̄ sine certa q̄ntitate Si aut est in
teresse q̄uttend in l vnā si cer pe tñ
non expedit spēcificari fz officio iudi
cis venit declarand ut ī e ff cuiare
Nz glo et bar in l certi condicio in pn
ff si cer pe tenet q̄ in vtroq; casu no
est nec spēcificari interesse fz subtili
inuestigatione iudicis cum declarat
ut d ff cuiare ut l i C de sen q̄ pro
eo q̄d interest ideo libelꝰ de quo pet
cum ī l stipulationes non diuidātur ī
si ff de vb ob Item Adde q̄ vbi ff capi
tā actionis ex empto primum videlicet
si res vendita non tradat ut l i ff de
ac emp Vbi si res qualitas puta seruꝰ
tuus debite declarat ut d l i ff i Vbi
capiat si fundus sub mēsura debita non
prestatur l ij eo ti Vbi si q̄d deficiat
imperio ī etiamsi adpositio non fuerit
ut l tenet c ff i eo ti Quia ī si res ven
dita fūt venditori deterior efficiatur ut
d l tenetur ff si locum Quia si res ven
dita fūt creditori deterior efficiatur ut
d l tenetur ff si tibi Vbi si dolo mal
venditor interfecit ut d l tenetur ff
si dolo Datur etiam hec actio ad repe
tendum aliq̄d pupillo creditis ut l excep
to ff hui q̄ bona ff de ac emp Item
ad exhibendum mistrū fundi venditi
quorum capiā describendi tenetur ven
dē venditor licet non teneat illa ad
dare emptori l tuto ff e Item da
hec actio q̄z contra venditorem ut a
gat contra alium q̄m dedit damnum ipsi
emptori et est nouus modus agendi ut
puta agit contra te ut agas contra alium
liberatus tamen cedendo michi actiones
l iuliano ff pe et ibi no ff e Item da
pro euictione rei venditē ut c de euic
non distinxit Et ideo sum emergentia
dictorum cursus formas libellorum in
hac actione variabis de quo vide in
fine de empt et ven ff si pūs et per
hanc super hanc actionis ex vendito in
hac actione locati et conducti sic formā
tuū libellū Ago contra tecum et dico q̄
locum sibi talem domus positum ī tali
loco ad usum habitandi et hoc p tem
pus anis et p mercede x librarum de
narior ī alio soluendo tali tpre Item
dico q̄ dicto tpe steterit et habitauit p
dictum tempus tuus famulus ī dcā domo
cum sua familia Item dico q̄ plures
interpellatꝰ cessauit et ad pns cessat
et ī causat dare et soluē michi dcām mi
cedem et pensionem dictorum trium
annorum licet ī causet indebite et tms
te quare pcto vrā sūā tpūm condep
nari ad dandum et soluendū michi dic
tam mercedem dicti tpis michi de
bitam vigore dicte locationis sibi fce
Plantur hec forma l ij ff locati et l ij
et l presēs C eo ti Quia ideo dicit
q̄ non procedit locatio habitauisti in
domo tua aliam conditionē sine cō
ad id quanti adiecti fuisset Ar l ī sūt
ma C ī finibus versi et sic ff de cō
di inde et ibi per bar et ī spē de pig
no C i Visi q̄ si mi uel forte q̄dam q̄
sierit ī domū locatam Ar l exceptā C
locata ī preteritum q̄siturum mō ad
nota ad id q̄d tota die fit dum dico sti
et habitari ī domo mea q̄ bīs crimes cō
tenti de pensione Item dic domum
meam dic idem si alienā Nam res a
liena post locata sicut vendi quo casu
adiector a dño rei locate ut ī e re
locata plebeius pōt agere ad interesse et
ulle preter adiectionis l si tibi alienā
cum sequē ff loca non tamē pōt con
ductor contra locatorē agere nisi opp
ne exceptionem dñi l si q̄s emptis

agentem opponē exceptionē dñij l si qñ
emptionis et l adiec C locatn An autem
locatus eandem rem duobꝫ ī diuersis q
tractibꝫ meretur in penam falsi sicut
vendens l qui duobꝫ ff de falsis Ver ibi
videt sentire q̄ non licet meretur ? et ri
ne stellionat l ny ff de crimine stellionꝫ
Ypolitum et Thomasinū quasi sit locatus pñ
ad ferias pt expelli ut C l de vsuf li vi
Ideo scolares inducendo mētrices videt
male ubi de locatn glo singlis est ī l
non aliter ff de usu et ha fruc le ny C
vbi autē simplex fit locatio alicui utrū
ei videtur concedi ad exercendum utrū
cui qd̄ adductor operat aut ei qd̄ nō
in d C l non tamē pt conductor loca
re alteri ad aliud diuisum artificiū ut
l equissimū ff de usu et hab et no
ī l nemo C locatn et vide in spe de in
dic ff generalia vsi cum hec Item dñs
dict p tribꝫ ānis q̄ si constat de lo
catione ꝫ non patet pro quarto tpis
puto q̄ ī debito tenentur solum p tpe
quo habitauit ut l Item qui certis ff
qui impleto ff locatn nisi quatuor pre
cij uel assiduitate regionis aliud pre
simi faciat ut ei qd̄ no glo ī l ff
l ff de superficiebꝫ et l exceptio C lo
catn Item p mercede ꝫ libertinum ideo
dic q̄ sicut non valz vendicatio sine
pacto e de contrahen emp ff Quid Ite
ner locatio ut ff de loca ī pñ et no
dicentur per reddituꝫ adductio nulla pñ
si fiat vno mēsis l si quis adjecerit
ff locatn qd̄ intellige nisi res locatn nō
essē digna maiori pacto sine mercede
ut ibi no per bar Item dum dicit
ī ano soluendo et quero quo tpis sit
soluendo an ī pñ medio uel ī fine
ānj ī l e C locatn de quo dic ut ibi
per Et adde q̄ quarto penal
de non expellendo adductos non inferat
ad cessum qua adductor cessat ī solutor
casus notatur est ī l quō ff ī ter lo
catoꝝ ff locatn sumo ubi adductor cessat
ī solutione statim pt locator facere
bullam hostij et includi res adductas
Et a tertia locatione non pt expelli
nisi per tres tempꝫ sum huic ī d ff ī
ter locatores in dco ff huic locatorem
licet bar aliter intelligat et vide per
Imo ī C propter sterilitatē de locato qd̄
aut sit liberum tempꝫ tum qd̄ empti
ones uel simplex colonꝫ cessans ī so
lutione pt expelli dic per bar ī dco
ff locatores et ī C potuit de loco ad
experiendū michi loming repetē possit licet
expellatur propter pensionē non solutā
l colonꝫ et ibi per bar ff locatn q̄n
mo dicit gl ī l non ab re C vide vi

q̄ adductor pt retinere rem adductam donec
sibi satisfiat de expēsis utilibꝫ uel necessa
rijs in re facta l in rebꝫ ff qd̄ aute et
qd̄ ibi no ff quarta et l si non solue ff
si centum ff de condi inde Ver dū dicit
stetur et habitauit per dictum tēpꝫ sed
migrauit ante finem tpis tuc si ex ne
cessitate uel ex justa cā debet fieri mi
ssio l habitatores ff si ff locatn
et l vnā ff si pensio de migrando nisi
fundo alij locauerit et pensionē solue
pt l ff addas ni ī ff locatn Si aute mi
grauit ex voluntate tuc tenetur solue
pensionē ff toti tpis l dnꝫ ff qui cōi
et l ī ff locatn ff dominꝫ ff locatn vbi aute q̄s ste
tit et habitauit post finitum tēpus lo
cationis sciente et patiente locatore dic
q̄ videtur tacite reconduxisse per tri
tundem tempꝫ et cum eisdem pignori
bꝫ ipsis adductis licet non tamen cū
eisdem fideiussoribꝫ nisi nouū p̄mit
tant et hoc ī pdictis restrictē secus ī turba
mus de quo dic in l Item q̄ igitur ff
qui impleto ff locatn q̄ tamē actio ex lo
cato et adducto p diuersis speciet causs
Ideo finū inuicem cessim libellorū
formas variabis de quibꝫ vide ī spe
de locatn ff postea et per Rof sitper-
ficiem de actōe ex adduc Ad reconuendum
autē reū obligatus pactis ī re locā
ta agere seruiana de cuius libelli for
vidisti ff c ff Item seruiana In actōe
negē gē ī actio gnālis sicut actio tutele
et p socio l p socio arbit ff p socio et
ī dzā inter actiones generales et vles
ut no ī l i ī pñ ff de eden ff enim
vles ut petitio hereditatis bonorum pos
sessio actio de dote q̄m vniuersa bona
ff dant ī dotem et actio de peculio
et ideo dicit Imo ī C ad fidem de iusti
sio de act et pet vi et nō ī vlo dicit
et vi et que ī dzā Cui gē hec actio
sit gnālis dns negotiū pt gnāliter pe
te et includē ī libello ut patebit ī ī
forma libelli q̄ gestor quemlt ad ad
denda rōnes siue administrationis et reli
quā instituenda petit dixi ī formis libellorū
actoris mandati et p socio ff ī ff sequē
et ceteri gestor negotiorū petet et co
cludet sibi ī grē q̄ reddat sibi a dno
quicq̄ alij uel assumpsit ī ipi gestori l
ij ff de negē et ff de obli q̄ ex q̄si gñ
ff i Item p̄mitto sum gl ī l pupilli ff
q̄d ergo ff de negē gē q̄ quatuor sūt ge
neri negotiorū p quibꝫ agitur hec ac
tio et bar addit ātiquor alia membra et
sic sūt acto Iam negatiuū dicitur spec
tare ad aliquē primo casu et sollicitu
dine 2o re ipsa 3o retinentē 4o ipō
gestū 5o more curatij 6o nāli rōne

ꝑ ex virtute ꝙsequi ꝺ ex preambula volũ
tate aiam et sollicitudiẽ ⁊ si gesto negocia
tua ꝺ templatione tuoꝝ curatoꝝ ut ꝑ
tui ad quos ꝛspectat aiam et sollicitudo
agam comẽ eos negᵒ ⁊ qualiẽ teneat
nũc pupillꝰ dic ut ibi sic ꝙd ut ad ⁊
pendo uel facio aliquid ⁊ rem tuam ne
cessario uel utiliꝰ sine tuo uel alterius
noiẽ ad quẽ nullo modo ꝛspectat si ꝛspec
tare putabã de negᵒ ff ut gꝙd l ⁊ ꝙ
si ad ⁊ si ⁊ si impedi actionẽ rei tue
ꝺ l si pupilli ꝯ si tu ꝙd ille ad agẽ
comẽ negᵒ gᵉ ⁊ solidum nisi necessario ad
gerenda negocia tua mei lucri causã et
sic tuã defraudandi ꝙ tuũ non teneas
mihi nisi ⁊ quatenus factũ sit locupletior
ut ꝺ l si pupilli ꝯ si quid et si quis ⁊
idem in casu ꝙ impedi ⁊ re tua noiẽ
alterius ad quẽ putabam rem ꝛtinere
et nullo modo ꝛtinꝫ ꝙ tuũ non teneris
eᵒ nisi in quatenus factũ eius locupletior
ut ꝺ l si pupilli ꝯ si
Ratiha
bitione ut si exegisti debitum noiẽ meo
al aliquo putem pertinere debitorem me
um et ego habeam ratũ quod negotiũ ꝑ
ꝑ nullo mõ ꝛspectabat ad me ꝛter ratã
habitionẽ et sic habeo actionẽ negᵒ gᵉ
te et sibi solueno ꝺebitum habebit ꝺ
me hec actio ꝺ l si pupilli ꝯ futur ⁊
attende ut negᵒ me in ꝛspectat ad me ꝺe
bite ratihabitione oportꝫ ꝙ sit noiẽ meo
nã tuũ ratihabitio retrotrahitur et mã
dato ꝙparat ut ⁊ re mi li vi ⁊ ideo
si verberasti sacerdotem noiẽ meo et ego
postea habeo ratũ mendo ⁊ excommunicor
ut ⁊ c eũ quib de sen ex llam et ⁊ ma
leficijs hꝫ locum ratihabitio l i ꝯ quot
ff de vi et vi ar ꝺ limitat ibi glo ſ q
ꝙd explicari per alios al ſcribꝫ ut cum
⁊ adulterino ⁊ hec dicit ꝙ certũ submitte
do alũ possim amittere adulteriũ l hꝫ uer
bu ff de adul ⁊ qñ utiliꝰ negotiũ est
gestum mee ratihabitione ⁊ necessaria et
non voluntaria per iꝛgulã ꝙ dicit ꝙ no
miẽ meo utiliꝰ gestũ ⁊ ñ ratũ habere
cogor l ꝓponꝫ al primo vᵒ et quidam
ff de negᵒ gᵉ ⁊ si aũ non ⁊ gestũ noiẽ meo
non possit hec ratio ꝙ iꝛgulã ꝙ ⁊ ꝙd noiẽ
meo non ⁊ gestum ratum hec non possit
ut ⁊ negᵒ cum li vi et ꝺ l si pupilli ꝯ si ego
nisi ⁊ subsidiũ re tempta l fi ff de negᵒ gᵉ
nel ꝑscripta l i c de rebꝰ alie nel nisi
quo ad ꝓdiciũ rei mee ⁊ deo si ratum
habeo vendicionẽ quã fecisti de re mea
tuo noiẽ ꝙ diuinum et ꝯ l mat c de rei ve
⁊ sibi ꝛter ratihabitionẽ quã fecisti noiẽ
tuo l si fidei ꝯ i ff de pigno ⁊ de isto
gne negotio ꝙd effici mihi mediante ra
tihabitione ꝺ l ꝓponꝫ si negotiũ eo in
ꝓ gestu dicꝫ negotiũ ꝛspectare ad me ut
possis agere comẽ me negᵒ gᵉ ⁊ si solueris ar
gento meo noiẽ et sic me liberaueris ꝛter ra
am gestionẽ ⁊ soluendo et sic utiliꝰ gessisti
et cogor ideo hec ratũ et obligor tibi ac
tione negᵒ gᵉ sec si non utiliꝰ ut ꝙ ther
cruꝫ meum ꝙ non solueres l eũ ꝑ ff de
negᵒ gᵉ ⁊ si aũ solueris noiẽ tuo uel alteri
quẽ putabas eẽ creditorẽ cum ego essem
agis comẽ me ita demũ si tu ex post fac
strictus ⁊ aio tuo seu ꝛtinere ꝙ illa
solutio cedat ꝙ uolente creditore l si tibi de
beã ff de dona ꝛter quã l ꝺ ⁊ ꝺ l si pupilli ꝯ quã gᵉ et sili ꝙ suscepit
iudicium ꝙ alio et soluet luez nõ ꝛmittat li
berato ipso mihi ex ea re ex actione agere negᵒ
gᵉ l de qua re ꝯ si ff de negᵒ gᵉ Mocia
utilitatis dicꝫ negotiũ ꝛspectare ad aliquẽ ut
mitto noiẽ pupilli mei enema expedire
et ꝛspectu sim mortẽ cuiuslibet sine mgrõ et
sine quietis non agam comẽ eũ negᵒ gᵉ
ꝙ et tutor talia enema exiguo nõ ſ ꝛsic
ti dicuntur quasi debita ut dicit glo ⁊ l i
ꝯ si nõ nullos ff de tute et ꝙ ꝺ ſ natura
li ratione ꝛspectat negotiũ ad aliꝗ
ut si cui ꝛtemptatione redimo ab hosti
bꝰ uel latronibꝰ meũ filiũ uel aliã nãm
ꝑsonã quã redimẽ teneabar nã repeti
a te ꝙd impedi rõne negᵒ gᵉ ꝙ hoc casu
ꝑ uir expedit dote ꝑ redimendo mere
trix uxoris ꝑsonã ⁊ ñ ideo ff solu ma
trim si ꝑ filiũ captiuũ ul ego ut alicꝗ
suoꝝ redimẽ negligat ꝓuat ꝺ sicut ꝛ
ut ⁊ aũ si captum c de epiſ et cle ⁊
Virtute ꝙsequi dicꝫ negotiũ ꝛspectare
ad alium ut si tu ꝓmo mittere ⁊ possem
honorẽ ꝑ mihi ex ꝓmo decreto ſsa mi
sio ⁊ quam ea ꝑdest michi ꝙ possim un
ea illa missione ⁊ quam sentio ꝙmod
l fi c delo auc iudi ꝓsc et l eũ vnꝫ ff c
ti et ꝓ bar ⁊ l eũ vnꝫ ff c ti et ꝓ
⁊ l ex fco c de negᵒ gᵉ ⁊ ꝓ ambula
litteris mea dicꝫ negotiũ mihi ad me
ſspectare ut si mandatu tuo ut emam
michi seruũ ꝙ etno volo cum habere
tanꝫ michi necessariũ tu aũ hoc ſuꝝ
emas cum michi ea fere qmodolibet emẽ pos
sis ꝙ ꝛ ea cum mandau tam obligor tibi
negᵒ gᵉ ⁊ ꝑdict gᵉ ꝓ ꝙ ſim diuisim me
gerenꝫ gᵉ diuisim de mercatu et ꝙlibet
⁊ hac actione ⁊ ⁊ dicit act negᵒ gᵉ ꝓ
vti administratione sic formatur Ego
ctẽ meũ et dico ꝙ dilectꝰ filius ꝑcu
tus quibꝰ fui absens merito et rationi
bili mihi et tali mense et finis ut se
quit dicꝫ tuꝰ sine aliquo mandato fui
tatis et amicabilis ꝛtemptatione et dilec
tione ductꝰ generaliter gessit et admi
nistrauit oia negocia mea cum rebꝰ et om
nibꝰ meis mobilibꝰ ⁊ immobilibꝰ presentibꝰ ⁊
futuris ⁊ tuitorio bonomen ul aliꝰ quocꝫ
loco

Item dico q̄ ad manū dicti tūr̄ pertinent
uīs fructꝰ reddituꝰ et pventꝰ taleꝫ et
taliū rerum puta tritici agrorum do
morum apothecarum et aliarum rer̄
ī pcessu cause exp̄mendarum quarū
dictꝰ tūr̄ sepius inter-pellatꝰ recusauit
et ad pnā recusat licet mdebite et
iniuste reddere rationem pcto per vrām
sm̄am ipm̄ condemnari ad reddendū m
rōnem sue ām̄nistrationis et ad rēstitu
tūr̄ et assignationem reliquoꝝ ad manū
ei⁹ pertinentiū seu que apparebit̄ per
uenisse et eorum que ad pn̄s penes eū
existit et ad omē id ī quo apparebit me
dampnificatū ex mala uel ex negligēti
ei⁹ ām̄nistratione et peto expēsas ſtra
to michi uīr̄ addendi mi de declarādi
rē p̄dicta petendo omī melion modo rē
super quibꝰ alibꝰ peto michi ius fieri
mistrum plenius hec forma ī l. ij ff de
negꝫ gꝫ et per glo in l. i ff de eden de
qua forma vide in spe de iudic⁹ ſ. gene
ralia vñ sequitur et per Bof ī ti de ac
et negꝫ gꝫ Omn̄ rerum et bonorum ideo
dicit⁹ ut per hoc discernatur ut negō
cia spectat ad me re ipā Iam pluribꝰ
modis dicit⁹ negocia spectare ad aliquē
ut ff dixi ī 2o pmē dicuti et q̄n̄ spec
tare rationabiliter debet narrari ī li
bello per agentem de rationabilitate Sm̄
aliquo mandato q̄z si p̄cessiss mādatū
de gerendo negocia actio mandati ex
cludit actionē negꝫ gꝫ cōm̄ eiusdem lucꝫ
non cōm̄ diuersoꝝ ut dixi in libello ac
tionis mandati ff c ſ. sequē et l. si mā
datum C de negꝫ gꝫ et ibi per bar Item
ideo dicit⁹ gratiā gessit et ām̄nistrauit
q̄z hec actio ē generalis et ī ea predic
libelli generalis et narratio et edēlusio
generalis ut dixi ff ī pn̄cipio de
bet tamē ī ista pma ī stantia iudicij p
bare rem quas gestor ām̄nistrando que
potuerit ad eum puenire et deū ām̄ſ
tratione q̄z q̄n̄ pbat⁹ per instrumētum
ī litem ut l. tuton q̄ repertorū ff de ā
mi tu. q̄d ſerē est ī actione vtī ut est
petitio hēditatis ī qua vtī non ē nec
q̄ ī pma ī stantia pbant⁹ rem Sz sufficit
vtīq̄ petitio et declaratio iudicis
super hēditate et postea ī executione
declarabitur rem hēditarie sup quibꝰ
debz fieri execūtio et hoc fiet de mēte
glo ar ī l. i ff de eden Ratio dubitatis
sm̄ hanc ibi q̄z ī gratiali actione venit
rem et eius restitutio et ēdemp̄natio
uīs actoris Sz ī vtī declaratio uīs utpu
ta quid ex hēdem venit iur̄ actionis
ſ restitutio rei venit officio iudicis
tex. ē ī l. licet ultima ff de petit hered
idem dicit bar si petatur execūtio ī hac

ī quo p̄missis michi dampna et mēsse
et aliud meritum q̄d̄ instrūm habz p̄tari
execūtionē ex forma statuti nā p̄cedit
petitio et declaratio q̄d̄ instrūm execū
tioni mādatur et postea ī execūtione li
quidabitur q̄d̄ et quātum sit interesse
uel dampnū super qua liq̄datione p
ceditur sūmarie de quo vide per ſmo
ī c. q̄stionē de offi. or. super gl ī vo
honorent⁹ ī versi. nō quasi actio
nes Et ex p̄dictis ēclude q ī actione si
gulariū debet rēs ſpecificē ī libello de
clarari ſ. si ī rem ff de rei vēdi In ge
nerali actione non ē nec̄ declarari in
libello ſz ī petitis p̄mi iudicij In vtī ac
tione non ē necesse declarari ī libello
nec ī petitis ſz ī execūtione de quo vi
de spe de act et pet ſ. ij vſi ſz que ē
dubia ex mala uel negligenti ām̄nistra
tione ideo dic⁹ q̄z gestor negociorum te
netur ei⁹ de negligentia que cadit in
leue cultum de qua per bar ī l. q̄d̄ nec
ua ff de pos. et q̄n̄z leuissima et q̄n̄q̄z
de casu fortuito ut ff de ob. q̄ ex quasi
delic ibiq̄ nas ſ. sic aūt Et ibi no
tant⁹ casus ī quibꝰ non tenet⁹ dns
gestor nisi in quātum factꝰ ē locuple
tior Item an aūt gestor potest petere sal
larium sibi ēstitui putatiue q̄ nō q̄z q̄d̄
gratis fit petit⁹ non ī ducit l. i. in fi. et
l. ij ī fi C de negꝫ gꝫ licet ī capiens ad
antidota teneat⁹ l. ſz et si l. ſ. cōsuluit
ff de pet hē sicut ī petitore q̄m ſ
tis fratres erant non petit sallarium l. si
de ea non finit⁹ quenti ut plē tenꝫ sa
lue⁹ ī l. i. C mādati Item ner curatores
p̄t petere sallarium licet q̄n̄z eis ēstitua⁹
a iudice ut l. a tutoribꝰ ſ. si ff de ām
tu. et ibi per bar Et adde q hec actio q
petit etiam mr̄ pueri et filii respōdi
rustici. uel quasi uel aduentitij ī q⁹
pz non habet usumfructū ut C e. l. filiꝰ
et inter mitem et filium l. i. C e. et l. nō
geni ff e. Et int⁹ virum et uxorem p
eo q̄d̄ vir expendit ī uxore egrum tri
plū q non p̄t seruire vxi et marit⁹
non habz dotem et fuit p̄testat⁹ de
repetitione q̄l videtur manuali affec
tione facē potuꝰ q̄ aīo repetendi l. q̄d̄ ī
vx. C e et ibi per salice Et adde q gestor
negociorum debet a se exigē etiam na
turale debitū i se describē debitorem
ī libro rōnum eis quātitatis ad quam
p̄mo erat obligat⁹ alia actione l. duo
rum et l. cum actum cū ſcis et ſcis ff e.
Item adde q gestor ī quibꝰ alios adiuſ
tator absolut⁹ ad rōnem reddendam
sm̄ ofert librum rōnum uel mens p
fecte obscure mitigate et dolose fecit
p̄t q̄uenit ad omē dampnū et mēsse

et cõē cum iurari in litem sicut contra
tutorem l. tutor qui repertorii ff de ãmi
ti. q̃d tenent doc t l. i. ff de offic ff de
tute et cõ distinc & Jo. t spe. de mstru
edi. ff nic dicend t additione magna
et hosti t sũma t ti. de obligã et cõtrac
in actione tutele sic format libelli. Ago
cont̃ tertiũ et dico q̃ fuit tutor mei testi
ũlicti t testõ puis uel fuit tutor legiñ
uel datiuꝰ put rei erat t fro Hec dico
q̃ dicti tutor gessit et ãministrauit tu
torio nois oĩa negocia et bona mea
mobilia iura et actiones uel saltem ge
rẽ et ãministrare debuit per tot an
nos receptos tuli mẽse et die finitos ut
sequit. Item dico q̃ dicta tutela t finita
mei scilicet tuli ãno
mẽse et die uel t finita ex alia causa
put accidit t fro quare peto cum cõ
sensu et auctõte tuli mei curatoris ipm
tertiũ q̃dempnari ad reddendã rõnem
sue ãministrationis et tutele per eum
geste et ad restitutionem iniquorum ad
eis manu pertractorũ t quo apparebit
me dampnificatũ ex mala uel negli
genti eius ãministrãc rẽ priuatim hec fõt
t l. i. in pn. et ff officio ff de tute et
ratio distrac et per glo. l. i t pn. ff de
edẽn. Est enim hec actio generalis sic
actio p socio et negt̃ge Ideo admittit
generalis narratio petitio et exclusio sñ
expssione rei t libelle ut dixi t pce
fõt Tutor testãrius uel legiñs Ideo dic
q̃ triplex t spẽs tutorũ inter quos
t dicã q̃ pmus dat a testatore et pfer
tur alijs ff. testãrius cui datur a lege
et excludit datiuꝰ q̃ datur a iudice
et ideo pmo ponitur tituli de tutore
testãrio & quibus tuto datus pos et ff c
C de testãria tute 2o ponitur titulꝰ
de legiño tutore ut & de legi tute ag
na. et ff c. C de legi tu 3o ponitur
titulꝰ de tutore datiuo ut & de adm. tu
et ff de tu. et cu dat ab hijs et C qui
da. tu. pos & addo q̃ testãrius debet da
re ei qui sit t pubes dantis post cuius
mortem rmanerit filius ut et non rei
dat t pubem alterius Et ideo si tu et
pr̃ tuus essetis t pubes alius non potit
tibi dari tutor ab alio cũ pr̃ eius mor
tem filiꝰ rmansit t pubem tui pris ut
& de tutel ff Iuxta Item cum nõ ha
beat t pubes non pt dari tutor filij si
tamẽ dedit ofirmat cũ magẽ iudicis
tquisitione si cum non tstituit Si aũt
tstituit cõfirmat cũ minori tquisitione
l. mat C de testa tute et l. i. ff de cõ
firmã tuto Si q̃ cedat dicto tutele ut
sic currat tempꝰ tutori dic q̃ a die adi
te hẽditatis et non ante l. si nemo ff

de testa tute Si nic videt misereꝰ q̃d
ꝓplexitas seu q̃dam tdissolubile q̃ hẽ
ditas non pt̃ adiri sine ẽsensu tutoris
l potuit C de aucto. deli et tutor non c
tutor nec aũ pt̃ auctorari q̃ adeatur
hẽditas ut d. l. si nemo ff. cõ Soluitur
triplex datus remedii videlicet q̃ adeat
pupillꝰ cum auctõte iudicis q̃ pt supple
re defectum tutoris l. si infans C de
aucto. deli uel si pupillꝰ erat sinis test
tutor ofirmat tribulat pu
pillares i substitutione pupillarem et
tutorꝰ datione ut pupillꝰ cui tutor
auctõte possit se immiscere hẽditati ut plene
dixi & de re ẽgitate et dicã ff sic q̃ in
remedii t ut pupillo detur a iudice a
liꝰ tutor qui vocatur tutor atiliani
cuius auctõte pupillꝰ adeat hẽditatẽ q̃
adita tutor testãrius t ofirmatꝰ et atti
liani desinit et hoc remedii ultimi
est t usu et sic practica de quo t d. l. si
nemo et l. fe et dixi & de attiliano in
to. V. Item si pure & addo q̃ licet sic
sit ostitutꝰ tutor non tamẽ debet ac
cedẽ ad mistrand nisi q̃nꝰ perdẽtibꝰ in
delicꝰ q̃ pereat decretum iudicis tute
tarij ofird ltime satisdatio iuramẽtio
de utilia faciendo et sꝑtalis ꝓmissio
pupillã non relinq̃re indefensum de
quibꝰ vide per glo. et bar. i l. ltimas
ff de legi. tu. nisi essent rei q̃s tpus pcu
tute ut l. tutor qui repertorii ff de
ãmiss. tutor Tute scribitur t forma li
belli tutorio noie An aũt q̃d facit gest
tor necessarius et tutor et curator ĩtel
ligatur t dubio facit tutorio noie ut sic
non tenebatur finita tutela uel cum ab
ꝓrio noie et sic tenebat dic q̃ sic si cõ
trahitur super re q̃ pertinz ad pupillũ
t dubio videtur facit administratorio no
mie nisi fuerit t dolo uel nisi scribit
alio nomãdi uel se obligat ꝓ se et suis
hẽdibꝰ Si aũt est rei cõs tutori et pu
pillo super qua obtinuit tute videt
generẽ petim ꝓrio et petim tutorio noie
l. si ff q̃n ex fac tuto Si aũt t rei que
pt petere ad se et ad pupillũ ut hẽ
ditatem petitam inutilis tute t dubio in
telligit ꝓrio noie hoc cõ gclusio bar t
l. post mortẽ ff tutor ff q̃n ex fac tuto
& hijs decidit q̃ si petãt uel amo
uis cedit a superiori arbitrium faciẽ
di aliqd q̃d al non poterat vigore
officij q̃ t faciendo tale negocium debe
ret dici se facẽ vigore arbitrij eius in
hac pte a tali superiore gessisse et ĩtribu
ti al non valeret si diceret se facẽ vigo
re cõis arbitrij
cum aliis bij de ẽtẽp li. vi et & t plenius
huius libri ff. cũjs hoc de quo pcẽ. bar t

ssione per eum disputata ¶ incipit ad
unatra general' Vel gerē debuit hoc dic²
q̄ ĩmediate ꝓ̄ tutor scit si datum tutor
ut q̄ est sibi ostensum testamentū uel si
bi dictum vel denūciatum a fidedignis p̄
sonis que interfuerit testamēto subaudi
hec exuit aditio si dat⁹ fuit a tutore sĩ
aditione ut si est adita hēditas ꝓ̄n glo
¶ l q̄nquagesima ff de excusa tuto ꝓpec
tat ad eum periculum tutele si non gerit
uel si lēme excusat ut l i ꝑn ff de
admīst tuto et l quidam decedens ꝯ sic
ei et dic ut ibi per gl' Tempꝰ autem
huius excusationis ponit⁹ C de excu tu
ꝯ q̄n aut̄ et hec causa excusationis ꝑ
pet durare ultr̄ q̄tuor menses ut l q̄ĩ
ginta ff et C de excusa tu Ad aut̄ cogi
tur tutor ꝓsentē gerē dic q̄ sic a p̄no
ut d l i ff de āminist tu Si non excu
set l si tutor C de auct tu Ratio aut̄
quare tutor ꝓsentē cogitur a p̄no sic ¶
misereꝫ administrationi est q̄ tutor p̄t
ĩmouere ꝓpter dolum latam culpam et
leuem si q̄n non gessit solum ĩmouē
re ꝓpter dolū hō cōis ꝯ nichil ff de
suspect tu Item fideiussor date rem pu
pilli salua fore non tenetur si tutor no
gessit l non quasi ꝯ illud q̄n est tex no
tabil' ff rem pupil sal Et ideo q̄ inter
est pupilli q̄ tutor gerat ut obligetur
¶ primo et obligetur sin fideiussores co
gitur administrare Ideo interest pu
pilli tutorē administrare ut cōi ꝓuinz
bonis moribꝰ ut ē tex notabil' l scire
oportet ꝯ ¶ celsꝰ ff de tu et cu da ab
hinc Item dum dicit⁹ sua negocia Hec
ro q̄d si non sua sĩ q̄ued et q̄ued non ad
ministret ex stipulatione ꝑ pupilli sal
uam fore dic q̄ sic ut tenz hic ¶ l non
quasi ꝯ illud ff rem pupil sal Sĩ q̄d si tu
tor non velit auctorari pupillo acto utili
ipse pupillo q̄n aut̄ ad eum dāpnū si ꝑ
auctoratur ad̄ pot sic agi tutor auctō
rari dic q̄ non sĩ pupillo ĩstanter prohibet
postea dampnū sunt ¶ actione tutele
ut l si tutor ff de auct tuto nisi tute ex
set dampnū pupilli cuides et manifes
tū q̄ tute pot ĩmoueri ut suspect⁹ et
appelli omē dampnū emendare l fi C de
adm tu Et solum non pot appelli prout
q̄ pro pupillo aliq̄d facē nisi euide
tissime appareret eum male facē ut ¶
aut̄ ut diuites iudicēt ¶ p̄n coll' ix de
quo per hanc ¶ d l si tutor Item dic dic²
finita pubertate hoc ideo dic² q̄ cum
tutela finiat⁹ multis modis q̄bus
mo tute fi per totum debz exponi mod⁹
et tempꝰ finite tutele q̄ ꝑtinz ad illud
tempꝰ teneatur tutor et curator quo
ad gñalia ꝑne administrationem gerē ad

translationē utrūq̄ et mistrōiū et hec
gestio venit cū precedenti gestione ¶ ac
tione tutele l ita aut̄ ꝯ pe et fi ff de
adm tu et l tutor C arbitrariū tutele et
l i C ut cū post pubertatē adsit tutor
Et adde q̄ sicut ¶ pupillari etate finitur
finiat⁹ tutela ꝯ ¶ xii uel xiim anno ꝝ et
cura finitur etate minor xxvn ānorū ꝑ
ad ānum spem fuit dat⁹ q̄ tūc ea fini
ta finitur officiū eorū ut notat⁹ C q̄
huius no tute ꝯ si Item q̄ per absentiā
tutoꝝ non finiatur tutela ꝛ si ꝑ
eos delicta ꝓnat⁹ ¶ bāno et eoꝝ bona
publicētur hīc finit⁹ tutela l tutorem
ꝯ tutores ff de admīst tu et ibi no facit
glo sing⁹ C quibꝰ mo ius pat̄ po sol
ꝯ relegat Legitur ibi assensu i auctō
ritatis hec auctas ē nisi si pupillo cui
tutela ē administrata ē minor xxv ānis al'
non q̄ tutri et adolescētes curatorē no
habuit ꝑterq̄ ad iudi ut C de curato
ꝯ tutri Quinimo si tutor non admonet
pupillū sui ut petat sibi curā
torem dari tenetur actione tutele q̄si ho
sit ānexum officio suo ꝓcedēti adminis
tronis ut d l tu aut̄ ꝯ pe ff de admīst
tu postq̄ aut̄ curator simplic⁹ datꝰ
minori tute assumit⁹ pupillo ut nichil
possit sine auctē curatoris C de ī inte
rdict mūd l si curator fallit ī casibꝰ nōt
ī glo nigra ¶ l i ꝯ q̄situm sunt ff ad
trebel Legitur ibi ad restitutionem re
liquoꝝ reliqua st̄ ea q̄ ex administratōe
tutele remanēt penes tutorē ut no ī
l cū seruꝰ ff de adi et demō Unde ab
solutꝰ ad reddendū rōnem tenet⁹ ad duo
ꝯ ad dand et faciend i ad ostendendū
libros rōnum et calculand acceptū ī da
tū Item ad restituēd libros reliq̄ uel alia
dolo uel fraud gesta nō videtur remis
sa tutori ex si testor exponat ī testō dī
cit absoluit et liberauit ab omī rōne
administrationis tutele grauēde non datur
occasio delinquēdi sed ꝑ tutela cū gestu
rex notabil' ē ¶ l si quis decedēs co ti et
plē per bar ¶ l aurelio ꝯ q̄ꝝ co ti de
liberatione legatū pdēm cui soluto solū
ꝓpōit et ĩmittit scrupulosā ĩquisitōem de
male gest uel neglect lem et lemissima
culpa non aut̄ ēmissione alioꝝ dolo ges
toꝝ l si plures ver ff de le i et dec ꝯ
q̄ꝝ vñ aut̄ quat⁹ actio tutele dic q̄

ꝯ tutores Item q̄d venit ī ea dic q̄ ve
nit dolꝰ lata culpa et lemis ex ī nō q̄e
do cū q̄ ꝓsunt et idē ī actor negl gest
q̄ datur cont̄ curatorē l q̄dq̄ C arbi tu
re Et q̄nq̄ solum de dolo et lata culpa
puta si nota ꝑtinoꝝ debitoꝝ minꝰ vido
nea fecit ꝯ tpe tutele quo tutela nō exigit

eis leui negligencia Sed si tali negligencia
que cadit in leuem culpā qz tūc tenetur
l. q. C. Arbi tutele licet sibi deberēt cedi ac
tiones l. tutores qui .S. periculo ff de ād
tu debet tutor et curator adhibere omnē
diligētiam i ād̄ministratione rerum pu
pilli et adulti quā quilibz p̄fm adhibere
debet i sing rebz ff eod̄ l. a tutorib⁹ ff
de ād̄ tu et l. i. in pn̄ ff de tute Et q̄n
possit intentari dic q̄ non nascitur nec
intentatur nisi finita tutela l. si finita
ff de tute et ibi distinc Alie aut actiones
ut furti acquil. rr. bñ nascunt contra
tutorē durante tutela sz non intentā
nisi finita tutela l. si tutor .S. fi. cum l. se
ff de tu et ra distinc Sz actiones q̄ ex
uectitione casum ād̄ tutelam bñ intē
tantur per tex et glo. ibi de auc tuto .S. fi
et ideo p̄tet mīe tutricē sibi erigē dotem a
filio suo pupillo durante tutela cum habe
at casum uetustione p̄ter dem .S. fi Et si
ipā occupatam dote habeat ad̄ reddat ibi
nem et alii loco sui tutorē ordinari pro
curet medium ipā et eis bona sz certā bona
non marito sed mariti tacite obligata p
eis ād̄ministratione l. si mīe C. i qui cum
pig tacite ex hyp. et ab eis pupilli suc
cessione i pupillarem etatem morientē
excludētur l. om̄ C. ad treb Ulterius nō
q̄ tutor non solum tenetur actione tute
le sz actore de ra distinc que dr̄ actio
tutele qz actio tutele de ra distinc
dat̄ p̄pter dolum tutoris i duplū et nō
transit ad hēdem Et sic pz q̄ aliud est
medium q̄ cludendi i istis q̄ i actione tu
tele de quo dr̄ per glo. ibi de attili tri
.S. fi Item sicut dat̄ pupillo dr̄ actio
tutele contē tutore finita tu Ita datur
utilis tutele tutori ex̄ pupilli z eo qd
debetur recipe a prē pupilli cui⁹ debiti
pincipia actio est p̄empta ut d. l. .S. alii
i hoc Non aut datur utilis tutele ad
hoc q̄ ipe tutor absoluat̄ et liberat̄
ab actione tutele l. .C. utilis ff de hēre
tatis tute Sz hec tria remedia q̄ promitt̄
per glo. notabile i l. iii C. de tute pupil
Et adde q̄ bona tutoris et curatoris st̄
tacite obligata pupillo et adulto pro
ād̄ministratione seu tutele uel neglecta p officio
C. de ād̄ tu Et sic bona mariti st̄ tacite
obligata uxori p dote et donatore ppter
nup. l. assiduis C. qui pos i pig hā et
dictum i i formula actionis de dote Et
attende singulr̄ q̄ potat̄ tutor cum de eo
basse pupilla corpo q̄ tpe cepit ad
deinde occultat aliquas rez pupillares
non sic i p̄teritū fuisse et talem ani de
p̄cipiendi habuisse p̄sumit̄ l. sz et iuliano
.S. pinde al⁹ ff ad mace de rei uē
Uxor semel male Nam euidētia p̄tis de

licti inducit p̄sūptionem i p̄terito q̄d
l. si quis adulteriū C. de adul Et idem i eo
qui occultat rez hēditariaz qz p̄dit bñfi
cium falcidie cum p̄sumatur i p̄teritū
rez hēditariaz occultasse l. paulo ff ad l.
falc de quo per bar i l. si pupilli .S. sed
et si quis ff de negot gest et l. si pupilla .S.
rez annotar ff rez annotari Ytē adde
q̄ tutor tenet p pupillo ut
i auc nouissime et i corpe vide simile
C. de ād̄ tu Sz si pecunia superest
ulti⁹ dispēsationē pupilli debet tutor i
loco tuto reponere uel i emptionem p̄dio
rum conuerte l. ita aut i pn̄ ff de ād̄
tu et i .S. q̄n i auc ut hic q̄ obligat⁹ re
coll. vi Et aut fenerat̄ et usurā re
cipiet pupillo non petet Sz a solute re
petent̄ a tutore ex̄ post finitā ād̄mi
tratione glo. q̄z i xlvi. di. C sic De fer̄is
aut libellorū i hac actione tutele et pro
tutela dicit ghuzia et utili et i cā fisci
petit tutor et i actione de re distrahe
et comē curatorem datum bonis et i
actione i rem insidiatrix ñ ingrediat q̄
dedit tutore de qua i l. fi ff de nigrid
cōue Et i actione i rem ad interesse ñ
filii tutore de qua i l. nouissime ff eo
tutore auctore vi i spe de iudic .S. grene
tulia v sesti⁹ usz ad fi .S. Et per hoc
i h de
actione tutele et i h
de ñ actione pntele et i titulo de uti
li actione negotiorū gest ñ tutorem et
i i h de eo qui filiū tutore auctore et i
h de actione comē migrātium Ymo actione
pignoratitia dicit sic formar libell q
Ago comē meū et dico q̄ tali ano et
mense recepi ab eo mutuo x libras bo
norū p quibus obligauit sibi libri mei
tales additione quam sibi tradidi loco pig
noris retinendā donec dictum meum
tem pecunie sibi restituero Item dico q̄
dictum quadrantem dedi soluti causa
et mādati dicto tertio uel patrono filii de
re et solue et ad pn̄s offero deponere et
assigno penes talem quidre peto per se
tentiam vram ordemptam dem̄ meū
tradendum et restituendum michi dem̄
libri i expen Et probatur hec forma i l.
et l. si re .S. pretie et .S. ceterū et .S. fi ff de
pigno act et l. pe C. e. hec verba tali
ano et mense non st̄ de necessitate formē
da cum i libello cuiuli non teneat̄ re
quis ponē locum et tempus nisi sit cau
sa descendēs ex delicto q̄ timat de quo
i ter i c. tue de p̄cib⁹ et ibi bar i l.
sz si ex dolo et l. prox eodē ff de minor
et per Ymo i c. Abbate fame de re iu
di. vi uel nisi loci et tempus sit de sub
contracta de quo agit i sone mota c
nichilominus Et ita intelligit Ymo i c

qualit⁹ et ql̄ ī al⁹ ꝓ° de actu ffactuꝫ tamen
est ⁊ libello apponē locum et tempꝰ uel
aliam qualitatē cum non sit nūm⁹ q2 ē
cum astringat cum ad ꝓbandum ⁊ libel
lo si non ꝓbat sucūbit ut ⁊ c licet causa
de ꝓba ⁊ ī⁹ astringant et l habebat ff
de iustic addē tamē simplī q⁹ si petꝰ
rem q⁹ cā uenditionis uel donationis
uel mutui frā aī lit⁹ q̄stꝰ sumēbam et
rei absoluetur q2 cum vendicatio uel do
natio uel mutuū possint cē ⁊ fīō ante vl
post iudicīū acceptum debet agens ql̄
est dubiū de loco et tpe q̄ ꝑnt tm
hī ad duo plures deriate de illo loco et
tpe q̄ ꝑ⁹ cā sue ītentionis et victo
rie ql̄ sucumbit ꝓ ut decidit bar ⁊ l et
ī eā cāde ꝑ⁹ actiones ff de except rei iudi
et l non solum ꝑ⁹ ut plura ff de ope
no nūc⁹ per dem⁹ c ablate sane et ibi
glo de re iudi li vi et per cle ff de ꝛ
tis ubi ē glo ⁊ sic ⁊ l ⁊ rem c de ꝓba
et l eī actū ⁊ glo ff de negꝫ gē Meum
libuꝫ ideo dic⁹ q2 licet rem alienam possit
vendē l rem alienam ff de contrahen emp
tamen non ꝓt eam obligare nisi dns
ꝙsentiat vel fraudulent⁹ dissimulat ut
l ī⁹ c si alie res pig data sit et l si sine c
ad velley & rem quare quis ꝓt ve
dere rem alienam ꝫ non ꝓt obligare po
nit glo ⁊ d l rem alienā et d l si sine
q2 de natura et forma venditionis est
ut ꝓducatur ꝑsonal obligatio qd ꝓt
fieri re venditor ⁊ re alienā vendita ſ⁊
suam personam obligare ꝫ de natura
obligationis pignor⁹ ⁊ ut ꝙstituatur
ius ⁊ re exquo iur⁹ naturali nascat⁹
ypotheca ut C e ⁊ seruiana ꝙ inter
pignꝰ qd fuit non ꝓt obligans rem
alienam q2 cum ipe non habeat ius ⁊
re nec alteri ꝙstituē posset li vi ꝫ ꝑ
tim ad ꝑsonalem obligationē ſ ut ob
ligans teneatur pignoratitia cont⁹ eū
crimē stellionat⁹ si fuit sciens ⁊ ide
⁊ pignor⁹ rē aliena eque bona ut nom
⁊ l cum debitore ff de pignor ⁊ ꝙd ad
si dns ⁊ pns et tacet venditor obligā
tionem rei sue an sibi ꝓiudicet notat⁹
⁊ l gayus ff de pigno act et fideiussor
ꝑ⁹ ff de pigno et plē per bar ⁊ l ꝙ
dot ff solu ma et per dy ⁊ d l si sine
et c qui tacet de re iud li vi ⁊ intel
telligē dum dixit med ſ rōne dicti do
mini uel util l gregē ꝑ⁹ et suppficiarius
ff de pignoribꝰ uel quasi dns ut ⁊ ep
tor bone fidei hns ꝓbi ꝫ l si ab eo
ff de pigno et eā hns seruitutē per
sonalem et usufrm ꝓt obligare ut l si
is qui ꝑ⁹ usufructū ⁊ pars dns l iny ff
de usuf ꝫ hns seruitutē realem usu
de usuf ꝫ hns seruitutē realem usu

neam sibi ꝓt illam obligare ſ non ut
banam ut d l si ut qui in fi et l se ff de
pignoribꝰ An aut alia una ꝓsit obli
gari ut uredationes honorū ꝑmunē
ne ius ꝓpiendi prediga mu⁹ prōnat⁹
ī cedā uel qd habet prōn⁹ ⁊ libertum
et sibā dic per bar ⁊ d l si ut qui ꝑ⁹ fi
et c bertoldꝰ et ibi no de re iudi et ⁊
spe ⁊ ti de pigno ꝑ⁹ i ⁊ fi ꝑ⁹ Sequitur ī
formula dedi et solui hoc ideo q2 ante
non nascit⁹ debitori dicta pignoratitia
nisi olī pecunia sit soluta creditori an
eo nomē satisfactū l si rem ꝑ⁹ olī ff de
pigno actī quīymo cē si deficiat vnus
nūm⁹ non cogitur creditor ẽstrice pig
nus ſ illud vendē ꝓt qī dns
de distractione pignorum ymo si pigne
datum non ē sufficiens ꝓt creditor agē
personali actiōe ad id qd̄ deficit l si cre
ditor al 2° ff si cer pe et l adiecim⁹ c
de act et ob et in dubio ꝓsumit⁹ pigne
sufficiens nisi ꝓbetur a creditore
ut no ⁊ l ult c de pigno Item nūquid
cogatur creditor permittere pigne si de
bitor velit vendē eque bonum dic q⁹ non
ut dcm ꝑ⁹ olī et l nec libertat⁹ ꝑ⁹ si
quis no pig uel ypo sol ff de ꝙ
quato tpe debent exspectare creditor pig
noris ass⁹ uendat pigne dic si est se
nerator debet exspectare per biēniū
iuxta formā l si c de iur⁹ dict impetrat
ꝑ⁹ si non ē fenerator ꝓt statim vendē
post trinā denūciationē cē exīudicialem
cum tpis intervallo l si cū veneat ff
de pigno act ſ ange de ꝓb ⁊ d l de
bito ff de re iudi Sequitur ī formula
ad pns offero ꝫ quō potuit debitor ⁊
tempare pignoratitiam cum non sit
nisi soluto pecu uel de eo
satisfcō d ꝑ⁹ omiss & sic nō q⁹ sufficit q⁹
offerat pecuniā pendēte iudic⁹ ex cau
sa de ꝓbando sibi ꝓdest ad victoriā cau
se cas⁹ ⁊ ⁊ d l si rem ꝑ⁹ fi ff de pigno
act et l nec creditorem sim vna lectica
c e sect⁹ si uis supplemat actor⁹ ex cau
sa de futuro ut l non ꝓt ff de iudi et
ibi per bar Sequitur ī formula ad tra
dend non aut dicit⁹ ad dand q2 creditor
non ht dominium rei pignorate nec cē hns
uel actē ꝓt per usucaptionē xxx ann⁹
q2 cū nascat⁹ pignoratitia nisi post so
lutionem uel oblationē pecunie ut d
l si rem ꝑ⁹ olī Hui⁹ seu facultate of
ferendi nūq ꝓscribat⁹ ut l viam publi
cam ff de via publica non potest hanc
actionē ꝓscribi et hoc tenz bar ⁊ l pig
noris ff de usucap ꝫ glo tenz ibi ꝙ
mo ꝓscribā⁹ pignoratitie ut nec⁹ offe
rendi xxx ānis licet non rei vendicatio
et hoc cē tenz bu ⁊ d l creditorem c de

pigno acc̃ & huiusmodi possideat rem pigno
ratam an creditor uel debitor dic q uterq;
diuersis respectib; de quo vide glo ma
t l credidit ff quib; ex causis pignus tacite contrahitur
satisda cog et l cum notissimi de pre
script xxx uel xl ānor Item adde q ſi
debitor recuperat pignus hypothecaria per
actionem pignoraticiam ita ꝙ pignus p
tenuit l iussit iudicis arbitrium inter con
trariam Est tamen dubium q p quam
onali creditor teneatur de leui culpa ut
h quib; mo tenet ff si ff p ptio te
netur solum de dolo et lata culpa ut
l ptor aut ff c ptorem ff de bo auc iudi
pos et ibi bar t l maximo ff de damp
infec ff Nisi vnus pignus pr detine
at p alio mutuo volente dic q non de
bito dic t spe de pig ff i v pone mu
tuasti & nota singulis q t obligatio
nib; pignoris possessores nulla distinctione
facit cone debitore tanq; possessionem pleni
condictione ex l si c de pigno sim angle
de pri t l esto ff de acquir pos Item con
tractu aut pignoratitia q datur credi
tori formabit ipe libellum dicendo quo
ipe mutuauit tantum quantitatem pe
cunie tricio et q dicto tanq; obligat sibi
vnus equus et q ferit tot et tantus ex
pensis deo equo quare petit dem tricii
hodierna ad dandi et solvendo sibi dic
tus expens & petatur hac forma t l si me
cessarias ff de pigno act et intelligit
glo t l si seruus ff c q creditor repetit
t totum expen utiles et nonnas sciens de
voluntate debitoris cc si res pignoratas
perirz sine culpa creditoris ut d l si
necessarias L aut sciat sine cuius volun
tate repetit dum tamen non
sint ita expressim q debitor cogat re ca
pere ut d l suos et l t fundo ff de rei
ven Datur ei hec pignoratitia ut sibi
pignoratas tradat et ei ad mittit l cū
debitore et l si quis t pigno ff de pig
act & in ti de hac pigno forma ad
libelli t ypotheca dari p c & Item ser
uiana Hic pscripti verbis actio pro
structione formationis libelloꝝ pmit
to p euidentia put colligi pt hic et glo t
vlo pmutatoe q actio t pscripti verbis
datur t diuersis casibus et ita diuersimode o
portet formare libellum sim diuersitatem
casuum Nam e actio pscriptis verbis esti
mat a sen q de estimato ypponitur ut
hic t tex q hic locum hñ tradidi tibi re
vendendo adicta certa estimatione pe
cunie tibi re ff de pscript ver uel
ei non adicta certa et detracta estimatione
ut si tradio tibi rem dicendo reddas
michi ul' eius estimationem l si gratuita
tem ff i ff de pscript v Hoc e actio pscip

ver que datur ex contractu permutationis re
rum histrum de qua t l ex placito c
de rerū permu et hic t tex et huius du
obus casibus est actio bone fidei In alijs
alijs est stricti iuris ut dicit hic glo
Ideo e actio pscript v q datur ex pac
de se mutuo t obtinenti apposito inter
contractum vestrum ad petitionem pecu
niam actione pscript ver et utilem
actionem transformat ut si vendo tibi re
adiecto pacto q vadat pro me romam da
bitur vtilis actio ex vendito et ei ex
pscript verbis l ingenuitatis hymno et
ibi per glo et bar ff de pac et l t ho
nesti et l petes c de pac Licet ob q
actio pscript verbis non cuiuis etiam a
lia l quor ff de pscript v q hoc ver
nisi precedat ex causa cum Aliud ut
t exemplo pdicto t quo pecunia esset
tesse ipi vendicationi cum t obtenti sit
apposita l ita ff si cer pe Ideo tibi sit
actum Ideo e actio pscripti verbis
q datur t contractibus innominatis s do ut des
facio ut facias et facio ut des de quib;
t l gnali ff de pscript ver licet t hoc
ultio s facio ut des detur actio de do
lo qm frm nonne reiterabile seu michi
abest et t michi adest ut e cū mani
mittis seruum ut dares et cū ipomas
c de dolo et d l generali s quod si feceris
Sed si tibi ade ut cum liberauit te ut
dares q tibi bñ pscript ver l cū no
tis ff de transac Ideo datur actio p
scripti ver ubicunq; e mentionem seu du
bitatur de nomine actoris Ita ubicunq; e
mentionem t quā spem credit contrahens
datur actio pscript v l i ff de estima
toria actione et l i ff de pscript v ii
factum sit certum sine incertum ut
t exemplis d l i ff de condi ex l Et
ex pdictis potest colligi duplex media
libellandi t hac actione pscip v Si in
duobus casibus de quibus hic t tex formam
subiungam Et primo t actione pscripti
ver estimatoria seu que e estimatis
sic forma libelli Ago contra tricium q dic
q tradidi sibi talem librum meum vendē
dum p x quibus estimauit dictum librum
cū pacto q deberet michi reddere denarios
re aut dare dictum estimationem et si
plus venderet suum esse Item dico
pluries interpellatum dictum tricium cessat
licet debuit et iuste poterat adimplere
quare petit vtra sua ipsum condemnari
ut pdictum librum michi reddat in
corruptum aut estimationem michi sol
uat re Si aut non fuit tractatum de es
timatione tunc non e nota ut t libel
lo sed quatenus exprimat pbatur hec
for et libelli conclusio t l i t si ff de es

tmaꝝ ut ibi bar dicit q; ℔ libelli pot re
capi rei aut estimatio Subdens q; si iste
venditor haberet rem penes se possit pre
scise appelli ad restituꝯ q; cum iste sit
obligatꝰ tacite pt hic locum pnia l.
si pecuniam ff de condi ob cau. Sz Jo. fa. di
cit hic libellꝰ ee debuit q; ꝓsupponit
q; vendit sit ℔ obligatꝰ qd non videt
verꝫ maxime ubi ess traditꝰ libere ve
dendo nulla fuit mentione de reddendi
re uel pcio ideo dicit ipse q; solum lib'
est ℔ obligatione saltem ℔ casu ℔ quo
cessat et non ℔ venditꝰ Et p tanto di
cit pt debere precedere interrogationem an
liber sit venditꝰ vel non Et si respondet q;
sit venditꝰ pcedit erit ℔ obligatoꝝ alias
liber remanebit ℔ obligatoꝝ si non ℔
venditꝰ Si aut nolit respondere tunc q; ver
satur interrogatio ex parte eius pnia uel lib'
petet l. i. ff qd aut ff quorum legatorꝝ
et hoc videt securus qd ee Ros admit
tit Alias vadisti ℔ formula venditoꝝ u
bi pus interrogatꝰ venditor an velit
dare rem uel soluere interesse ut nota
℔ l. i ff de act emp Quis tamen pruden
ter admittit huic libelli alternatiuum an
velit dare re uel soluere interesse sine vi
la interrogatione per nota per .hmo
℔ C qstituꝝ de ℔ intre ipsi et C eum con
tingat de offi dele Et nō q; verbum red
dendi positum ℔ ℔ formula ex structa sig
nificatoꝝ idem ℔ q; ℔ dare l. diuum
transferre l. ii. in reddendi ff de v. sig. Ac
cipit ee ℔ larga significatoꝝ idem est
q; instruere l. i. ꝯ elegant ff depo Quid
aut accipiat opponat videre an hic
℔ isto contractu inolito transferatur do
minium alle l. i ff de rerum permu et l.
fi C de adi ob cau Sz quero quid si
dedi tibi librum vendendi p re. ner fuit
doctrina q; pl; vendere tuum esset an si
plus vendas debeat illud plus ee tu
um uel instruere debet michi dno rei
Io fa. hic inclinat q; sit tuum q; ad te
spectat periculo go lucro l. finaz ff de
re. mu. dcti ℔ mandato ℔ quo si mando
q; emas p re et tibi do et emus tri p
qm in diuisum pterea non ℔ tuum ut ℔
manda. ꝯ ista que sec. ubi non pme
re. periculo ff de pcuni l. q; pprio ꝯ
pcuni et ℔ ceteri Et adde ff ymo et
l. si is qui ꝯ si quis assum et de here
uel act vendita l. ij. ꝯ solet qu Item
pro cuius sit periculum rei date an ve
dentis an dantis an recipientis glo hic ℔
in estimatio et silꝫ ℔ d. l. i. ff estim ac
dicit q; ibi certa estimatio est expssa
℔ periculum recipientis si non expssa est
periculi rogati rem vendi et ℔ dubio
videt contractꝰ gra utriusq celebratꝰ

et sic venit solum lenis culpa ut d l si ge
tuitam ꝯ i ff ymo et d. l. i de estim act
facit duum an estimatio apponatur rei
reddende ut do tibi hanc rem vendendo
reddas m hanc rem uel x et tuum sit pe
culium recipientis An apponat rei vende
de q; ℔ dubio ꝓsumit ut non vendas
p minori pcio x libraꝝ et tuum habet lo
cum districto d. l. si gratuitam ut sit
periculi rogantis Et est alius dubius qz p
casu estimatio facit transire periculum
alis culpe et casus fortuiti ℔ accipiendo
ut dicit text ℔ d. l. i. ℔ fi de estim Sz ℔
casu non fit estimatio ut transeat pe
culum sz ut seruus recipies q; quanto ven
de habeas videas go q; estimatio facit mu
tare periculum ut d. l. i. ℔ fi de estim ac et
l. pletiqz ℔ pin ff de usu dot et l estima
te ff solu ma qd limita nisi hoc ex pacto
aut natura l. seruus ff fam hisce
Item hoc verum nisi fierz ℔ contractu
de cuius natura non ℔ ut transferat
dominium ut ymo loca depo qz tunc facit
venire unam speciem culpe plus ut si pe
ille cui fit estimatio teneatur de leui
non tenebit de leuissima si pcurq de
leuissima nisi de casu fortuito l si ut eo
ꝯ nisi videnda et ibi no ff ymo Et ideo
scolaris cui fit locatꝰ eq et estimatꝰ non
tenebit si equus pereat casu fortuito
sine sua culpa ut d ꝯ nisi videndum
Item hoc verum q; estimatio ℔ etiam se
cus si mercem ut ℔ grauato aliqd dare
respectu valoris etc spei qz spe pempti
libertat l. quid tristo ꝯ ij ff dele i. hic
hoc verum nisi sit contractꝰ de cuius na
tura ℔ q; transeat dominium p pte et p pte
non ut ℔ societate qz tunc estimatio
non facit transire periculum nisi p pte l
cum duobꝰ ꝯ damnum ff pro socio et de
hac ma dic per bar ℔ d. ꝯ nisi vide
did Et de forma libelli ℔ hac actoꝝ p
sempr Vi de estimato vide ℔ spes de emp
et ven ꝯ nisi videꝝ Et per hoc ℔ in
de actoꝝ ꝓsumpt ℔ ex pmu dat p eius
declaratoꝝ pmutto q; pmutatio ℔ con
tractꝰ inolitꝰ qz non habet certum et
speciale nomen quemlibet sibi soli sicut ha
bent alii contractꝰ nominati sz hz hoc ge
nerale nomen q; pmutatio quemlibet cu
iuslibz contractum ubi hinc inde aliqd tradit
ut no ℔ Item C de rerum pmu Et ide
℔ tractatoꝝ ℔ non habz speciale nomen sed
generale aggruens omni contractui p quem
alii ei obligatoꝝ credit ideo transactio
dicit contractꝰ ut no ℔ l. aput acta C
de transac et p hanc ℔ l. i ꝯ quod ff de
pactis Est tamen pmutatio contractꝰ bo
ne fidei de quibꝰ ℔ dictum ℔ finem hanc
℔ l. i. ff de rerum pmu Et ex contrario

permutationis adiuꝛ ei qui impleuit ex pte sua actio pscripꝝ tm̃ uel ī sñ ꝙ concurrit cum ea ut hic in glo ī v̄bo permutatione et hoc datur ad impletionem tractatum ſ̄ ut quis tradat rem suã ꝫ uenit tradẽ al̄ soluat interesse ut nō ꝛ l nãlis ſ̄ ad fin̄ ī glo ī v̄ pscripꝝ v̄ ff de pscripꝝ nisi daturꝫ ei odio ob cuꝫ ad ip̄etrand datum si hoc eligat actor ut ī l i C de rerum permu Item daꝛ ex actio ex stipulatione si intercessit ut l ex placito C de rerũ ꝓmu ꝓz gꝝ ex pdict ꝙ ex ꝓmutatione pt̄ agi duplꝫ actionib⁹ quaꝝ duplꝫ ſ̄ media excludendi in libello Nam ī pscripꝝ ver medium excludẽdi ẽ qꝛ ꝓmutasti et adimpleuisti ꝙ pte tua ī odio ob cuꝫ erat qꝛ rẽ ex ea ꝓmutatois fuit cui non ē secuta ex pte aduersarij uel qꝛ te penitꝫ ī stipulatoꝛ erat medio qꝛ promisit Sic gꝝ actione de qua loquitur hic tex formatꝝ libellꝫ Ago contra tecum et dico ꝙ quem rerum ꝓmutare uel cambire talem meũ librũ cui tali sua veste Item dico ꝙ ego adimpleui ex pte mea et sibi dedi librum meum Item dico ꝙ ipse sepiꝫ interpellatus rerusat adimplere ex pte sua et simul nec ẽ quid michi ex cẽt dare rerusat ex pte ipsius redemptum ad dandũ mi rem suam uestem simul dare quem al̄ pro ipsius redemptum ad interesse meum ī processu declarand ẽ plur⁹ hic forma ī l i ff de rerũ ꝓmutat Et l i C e et l si permutationis C de emp Talem meũ librũ ideo dicꝛ qꝛ ī ꝓmutatione utriusq; rei permutata debz ee certa si autẽ utriusq; uel una tm̃ sit incerta tūc non ē ꝓmutatio p qua oppon pscripꝝ ver actio quꝫ est bone fidei ſ̄ ē contractꝰ innominatꝰ do ut des p qua oppon pscripꝝ v̄ ſ̄ est strict⁹ iur⁹ ut no ī l i C de rerũ ꝓmu ī ult⁹ glo Et ex hoc ꝓz quo ꝙ agriosciꝛ qñ fit ꝓmutatio et qñ fit contractꝰ innominatꝰ do ut des de q⁹ per hec ī l i ff de rerũ permu Scitur ī libello adimplendi ex pte mea hoc io dicꝛ qꝛ ex sola quictione de ꝓmittendo quis non agit cum sit nuda ſ̄ vestiꝛ postea rei interitu l rebꝰ C de rerũ permu sicut ceꝛ contractꝰ innominatꝰ ut no ī l ult⁹ gregorius ꝙ ꝙymo ff de pact Et ideo adimplentum ex pte sua ꝙ ꝑ ꝓt agere sicut nec ī emp et ven l nulla ꝙ offi ff de ac emp cum qua venditione hic contractꝰ ꝓmutationis hz quemdam et discoꝛdem tractum ī multꝰ ut no ī l ij C de rerũ ꝓmu Et impleto tamen non nascitur hec actio pscripta ſ̄ ex quictione precedẽti nascitur actio cui⁹ exercitium tẽptatꝰ denuo

secuto implemento ut notatꝰ ī l ex plantio C de rerum ꝓmutat Item ī libello ideo dicꝛ meũ qꝛ ad pfectionem ꝓmutationis ꝙ ad effectum requitur ꝙ transferatur dominiũ rei permutate al̄ pt̄ agi de cur uel qđ ob eam l si C de condi ob cau et nōtur ī l ij C de rerũ ꝓmu et ff e l i licet tamen dicat ī libello ꝙ dedi rẽ meã non ꝓterea debeo ꝓbare ee rẽ meã qꝛ eã non ꝓcepit ſ̄ mendaciter dedisse cum dissim rem a me possessã ꝓmissor dixꝛ ut no ī l quidẽ ī sine ff de cond. insti de quo dicꝛ ut ibi per bar nec pt̄ ee rem nisi tradiderim referatur ad hoc dixꝛ sicut nec quem ex actione ex mutuo ut dixi ī cui formula h ee ſ̄ sequi bar aut ī l i ff de rerum ꝓmu dicit ꝙ si est actus inter ꝓntes ī obtinet ꝓmissionis de dando debet transferri dominium rei si tradendo uel adipiendo vide ibi ꝑ eã Et ideo ni debeꝛ mirare et excludere ī libello rem redemptam ad tradendũ qui quem tradẽ non dixꝛ ad dandũ ut tale mihi non oriatur ex pacto ꝓposito ut l si ex pacto ſ̄ Idemo ff ad l aquil Addo ꝙ ꝙ sic ī creditor non transfert dominium ex traditione rei si non habeo fidem de ꝓcio ut qꝛ dicebas te statim solutuꝝ ut ī ſ̄ Vendidit C dicebas de rerum dominio ee ī ꝓmutatione non tradidit dominium licet traditum rẽ si non tradidi hic uel habeam fidem de ea tradenda ut no ī l cum pecunia Scitur ī formula libelli al̄ ad interesse Vel actio pscripti detur ad duo ſ̄ ad implendum quictum uel ad interesse et sit ī pterea rei qđ soluat sicut ī actione ex empto ideo ad mittitur libellꝰ alternatiuꝰ sine cõditional̄ l naturalꝰ ī pñ ī v̄bo finaliter de ſ̄nto ſ̄ cui do quictum glo sua ī v̄ pscripꝝ v̄ et ibi ꝓbat pt̄ ee agi alternatiue ut adimpleat quictum uel restituat rẽ ceptã ut l qñ C de rerũ ꝓmu Et hoc tenꝛ salicet pter illũ tex Si ante rem ꝓmissæ compelli possit ad rem tradendam glo dicit ꝙ non Et libertꝰ ꝓstando interesse ut l cum pecunia C de rerum ꝓmu et ibi pole pter salicet Sed quid si trado tibi librum meum ut mihi tradas tuum et ante erit venditio uel ꝓmutatio dic ꝙ debet transferri ad principẽ agꝝ l tenꝝ ſ̄ i ff de ac emp et C ad ſctum ee de rerum ꝓmu ubi habes de ꝓmutationibꝰ certum ī dubio aut ꝓsumꝝ potiꝰ innominatꝰ tꝰ ex qua oritur actio pscripꝝ verbꝰ ī l i ī si ff de rerũ ꝓmu An actio ī frem ꝙ oriatur ex actione pscripꝝ v̄ licet actio ī frem sit genialiter ut ff de pscripꝝ v̄ ī hic sit beneficiꝰ

et quotupler sit actio in fim et ī quibꝫ casi
bꝫ habeat locum dic ut hic in glo mgnā in
verbo permutatione & aliam glo ī de
interdict ſ si quā declara per cy et
habe ī l ex placito C de rerum ptmi
& de forma libelli in hac actione
vide ī spe de rerum ptmi ſ Videndum
et per hoſt in ti de actor pscrip ver
ex permutatione In petitione here
ditis sic formatꝫ libellꝫ ago cont̄ tuū
et dico q̄ gayꝰ decessit et q̄ eiꝰ hēditas
spectat ad me de iu· ex testo uel ab in
testato Item dico q̄ talis dictꝰ tenꝰ tenz
et possidet dcꝫ talem rem hēditariam seu
ꝑ rem ſ remansisse ī hēditate dicti gay tpre
eiꝰ mortꝫ sine aliquo iusto titulo quas
rem denegat licet indebite et iuste mi
dimittē et ēlgare & uare peto ꝑ vos
vrā sniā pnūciari et declarari me fuiſſ
se heredem dicti gay seu eiꝰ hēditatē
ad me spectare et pmere ī totum vl
ꝑ parte & per vos et vrm officium
cogi et compelli dictum tenū ad libere
dimittend et ēlauandum dictas res cū
fructibꝫ perceptis et percipiendis & ut
peto expēn rē plurium her forma ex
tex l· iñ et l· licet ff de pti hīs licet gl
in l· i· ff de eden et hoſt ī spe alit for
ment videlicz peto hyditatem gay q̄
sim eiꝰ heres & certe ī iudicijs vtilitas
lit est petito hyditatis honorū possio
petulū et sibi exclusio libelli debet ē
ad declarand sicut ī tribꝫ ut d· l· licet
et l· i· et l· ex diuerso ff de rei vend &
idem dicit Imo cum petitur iurisdic
cōis uel ville ī C cum ad sedem de
ꝑh spō licet autē petitio hēditatis dcr
ad declarand ꝑ psonalibꝫ ꝓstationibꝫ
C c ſ quam ī formula actoris simil hīc
Decessit ideo dic q̄ volens apprehen
dē hēditatem alicui defuncti debet ꝓmo
ꝓbare illum ee defunctū eo q̄ vulgꝫ ī
habet hēdem ideo non precedit eiꝰ hēdi
tatis venditio uel usucap ut l· i· ff ꝑ
hēde et l· i· ff de hēdi uel ac ven Quia
lit autē ꝓbetur mors alicuius ul aliqꝫ
fuisse defunctum dic q̄ per famam pub
licam sufficit ꝓbare de quo per glo bar
de falsa ī l· si quid C de fo ma· et q̄m
per tras eiꝰ sub quo ib qui dic mor
tuꝰ militabat ut ī autē hodie C de rapti
bus et c in pntia de sponsalibꝫ et c ij
de res nup Immo vero dic q̄ si mer
trix deberet dici se ee heredem gay ī
mediate mer ꝑsona tutis defuncti et hꝰ
si petatur ab aut an quis teneat expri
mi in libello an sit heres ex testo uel
ab intestato et utrum ꝓt se an medi
ante persona alterius dicit bar q̄ non
ī l· iij ff de pti hēdi q̄ ī petitione hē
ditatis admittit generalis petitio l· si mi
ī pn ff de except rei iudi sicut ī ꝑsona
libꝫ ut l· fi C de finali except et q̄ qui
est heres testatoris l· fi C de hē instit ī
tuit ad petitionē adversarij cuiꝰ iter
sit ꝓpter legatū et substitutionē et
alia ꝓt similia de hoc cognoscēdo ex
gē actionē actoris ad declarand tex ē
notabil ī l· si defensor ſ illud ff de ī
terro act Et ecce q̄ actor qui ē heres hē
dis ē iussꝰ declarare et esto ꝓmꝰ defunc
tꝰ fecit testm et 2ꝰ non ad declarat
petendo hēditatem ꝓmi defuncti se ee
hēdem ex testo ab intestato ſ ī d· l· iij de
pti hīs dicit q̄ debet attendi eā ꝓxia
ſ an ultimꝰ defunctꝰ fecit testm uel nō
et sim illud declare libellū Bar autē
ubi dicit q̄ potest declarare si tu q̄s
de ea ꝓxima et sit hīs ab intestato si de
zedtu et mediatꝰ tuus sit heres ex testo
nō tamē ex illa glo q̄ ubi generaliter dic
causse ſ ꝓxima et remota debet atten
di causa ꝓxima et remota non q̄ glo
clarius dicit ī l· merito ſ sed licet ff q̄
merito cōd & adde aliam glo l· di· c shi
dcat Et ī dcō l· fi C de hīs instit dicit
tur si ego et soror mea simꝰ hēdes e
qualit ab intestato pris mei et dein fuit
cedam sorori mee ex testo et petam a
debitoribꝫ pnis tanq̄ heres pris sim
et absolute non dicendo ꝓtim ex ꝑsona
mea et ꝓtim ex ꝑsona sororis mee q̄
precedit libellꝰ q̄ non refert an aliqd di
catur principalit uel casuo l· mer ī test
ff de fideicomiss pcm hē hoc tamē limi
ta non sit facta distinctio et separatio bo
noꝝ defuncti et hēdis ut l· si creditor
res et ibi per bar ff de sepa bo Et
spectat ad me hoc debet ꝓbare agēs
uel per ostensionē testi non oblati nō
cancellati ut l· si C de edic divi adr tol
ab intestato ut ē de legi ag sumes ſ si
plures et aut cessante et aut p̄ fideꝰ
de legi hēdibꝫ & quot requirantur ut
heres possit adire hēditatē et quę debe
at ꝓbare vi glo et bar ī l· iij ꝑ ff de
acquir pos hē Item nīquid ī libello pe
tionis hēditatis debeat actor ꝓmere
q̄ hēditatē adiuit peto q̄ non q̄ co
ipso q̄ petit hēditatē tanq̄ heres vide
tur adire si aut non adiuit ut tūc de
clarat voluntatē suā per quā declara
tionē solꝫ voluntatꝰ fit adito ut l·
quia C de iur libellandi et plenissime
per bar ī l· geren ff de acq hered hīc ē
q̄ non ꝑt q̄stum petitor ad eū dicm
q̄ corpo q̄ q̄stuit declarat voluntatē
suā se velle esse hēdem per quā decla
rationē tacitā aditus de quo q̄ bar ī
l· paulꝰ ff de acq hē Item caueat hīs

ut non dicit in libello q̄ dictus reus hered
dit̄ab̄ apprehendit et possedit post mor
tem defuncti q̄ tuc̄ non plus appeteret
petitio hēditatis p̄z illis rebus possef
sis ut dicit glo ⁊ c. i. de confes. li. vi
Nam post apprehensam hēditatem et bo
norū possionem non dicit̄ plures
res hēditare sz̄ res hēdis ut no ⁊ l. i. ff
uicteres ff de acq̄. pos. et solum res hēdi
tarie et non hēdis venuit ⁊ petitione
hēditatis l. q̄ si ⁊ dicit ff non solum vsi
q̄ si hēdis et l. si a p̄re ff si possessor
⁊ si ff de fideicomiss hic petit Sequitur ⁊
formula de iure Sz̄ an debeat actor quo
ue sit heres ſ an nomo uel uetꝰ cum
li. uel p̄tono q̄ huiꝰ oībus ad nos spec
tat hēditas l. i. ij et in de petit hic puto
q̄ non tenet ex admittatur
libelli generalis ut s. dixi Et q̄ q̄d ē
ue ⁊ quo alio successore l. Item venuit
ff si ff e. et hoc nō mutat rei hoc decla
rari ut q̄ structurum uel edificatio aliud
disponat q̄uis cōis ar. d l. si defensor
ff illud ff de interro act. et q̄d no bar
⁊ l. C de sēc tri Sequitur tales res
ec̄ si mime essent Nam ec̄ p̄ minima re
datur petitio hēditatis l. licet minima ff
e Nam de regulari ue. q̄i reuocatur de mi
nimis ut hic et l. i. ff illud de qui cum
emādi. libe ff et q̄d no. s de rebꝰ dub.
ff gallinarū nisi operarum appellatio cū
modum expensa l. ⁊ rebꝰ ff p̄ter
ff q̄mo vel ec̄ fructus p̄cepe et vite
societas cōpensationem inducit ma
ri. to de medica expen ⁊ re dotali fruct
l. oīmodo ff de impensis Sz̄ de spāli im
mediate ⁊ mte rem q̄ uis cod non
curat de minima lesione ut i. credat
a iur. q̄i l. fino ff de ⁊ mte rem et l.
res bona ff de contrahen emp. et l. si de
um ff si ff de dolo Et dicit moderū ar
bitrio iudic ut no ⁊ d l. oīmo et pro
bar ⁊ l. si p̄ uectura ff de damn. dāt
Sequitur seu que i. mandauerit ⁊ hēditate re
pete mortis hoc ideo dic q̄ ⁊ petit
hēditatis venuit non solū res defuncti
Sz̄ ec̄ res ab eo possesse Item ec̄ res no
possesse Sz̄ detente q̄ remansertit ⁊ hēdi
tate tp̄e mortis defuncti l. Ad videndum
ff si et l. non tm ff e Et ideo debet hēs
⁊ ministerio istius rei alienas quas re
pit ⁊ hereditate defuncti ut depositas et
commodatas defuncto q̄ ſ ⁊ hēditate lic̄
non ſ hēditatis ut volt glo. notabilis
l. si de eo ff l. ⁊ glo ſū fine ⁊ vsi sed dic
tes ff de acq̄. pos. et ibi per angt Se-
quitur quid debite p̄dis hēditatis no
uenit ⁊ petitione hēditatis Sz̄ p̄ eam
p̄a actione ſ assessoria agi p̄t ut d l.
q̄ et non tm ff si Item feudū et emphi

non uenit cum non debeant nec here
ditario Sz̄ ex p̄missione inter vnos et io
tuc̄ filios p̄t repudiare hēditatē p̄ncm
ne appellatur ad debita p̄na et illa bona
retinere ut tenz spe de loca ff mitt aliq
vsi dum Et silz fac
fine et remissione de omi eo q̄d p̄tet p̄t
⁊ hēditate p̄na non p̄hibet sibi petē
⁊ bona feudalia et emphiteot bar ⁊ l.
Item videnda ff si ff e sicut et retinet fi
lia una p̄monia ⁊ liberto et ⁊ eād licet
non retineat hēditatem p̄ris l. q̄ p̄pe
ff. i. ff ad trebel sicut ec̄ agit de sepulc̄
patris viola Et pacem fiunt de morte
p̄ris licet non sit heres nec p̄terea vide
adire l. q̄situm ff de sepul vio q̄d aute
dixi de bonis feudalibꝰ et emphi. sz̄ ni
venire ⁊ petitoꝝ hēditatis Intelligo nisi ⁊
fuerit cautione cum venditore et ita
intelligit gl ⁊ d. l. Sēd Intelligi ff si et
ita cum intelligit bal de succes feu. ci
Item intellige nisi sint bona feudalia
uel emphi. concessa p̄t p̄ro se et fi
lijs suis et hēdibꝰ q̄ tuc̄ non p̄t hic
illa nisi habeat p̄na Sz̄ aut utrūq
bona hic aut utrūq repudiare ut ⁊ tu
an agnati uel filij defuncti repudiato
hēditate possit feudalia retinere c. i. Et
ita intelligit illum tex ja. de ad dissone
que bal ibi Sequitur et salue ⁊ l. feudā
c. de libe et eoꝝ liberti licet bar aliter
Intelligit in l. ut Item si ff
de ope libꝰ q̄ vbi loquatur de iure ꝯ
succedendi feudorū Sequitur ⁊ formula
sine aliquo iusto titulo ideo dicit q̄
petitio hēditatis non datur contra possi
dentem p̄ro hērede i putantem se esse
hēdem cum non sit uel possidentem p̄
possessore i. q̄ possedit tanq̄ p̄dō sine
aliquo iusto ti. regulariter et l. de p̄ he
de ff de petit he et ⁊ ratio ꝑre non da
contra ti possidentē q̄ agenti petitoꝝ
hēditatis habet solum sz̄ possidentē cū
titulo habz p̄ſ possionem et titulo
Ideo melior ⁊ adhuc eis sim bar ⁊ d l
q̄ hēde Cogitur ꝯ actione hac quem
allegare titulū siue poss ut videat
an possit quemu hac actione tuet alij
quib non cogatur allegare titulū siue
possionis l. cogi c. de pe hic ubi pomp
Interrogationes quibꝰ quemlz hac actoꝝ
cogitur Unde q̄ ec̄ ponitur ⁊ l. i. ff de
tertio act ffallit aut ⁊ cuilibꝰ ⁊ quibꝰ
petitio hēditatis datur titulo possidentem
q̄ notant ⁊ l. hēditatē C. ⁊ qui cau
ces p̄scrip lon temp. et potissime de
tuit ubi habetur p̄ro non titulo ut
l. ner nulla ff oībus ff de petit here.
Nam p̄ter titulum titulatū ut ex do
natione uel empione p̄hibetur non

excludit hec actio ut d ff ōibus Non go
ꝑdest cautela quēto petitione hēditatis
qui non habz titulū ut vendit rem
et deinde emat qz ē titulꝰ falsꝰ et frau
de fructꝰ q non pᵗ ideo non ꝑdest ff
bar ī d l sine aut ℞ si duobꝰ ff de pl
i Item an usurꝰ ecclē possōr hēdi
tatis seu rei hēditarie habeantur pro
titulo quo ad usucapionē non tamen
quo ad exclusionē hui⁹ actiōis uel ī
tendit quozū bonozū ut ī l iuliana
ff ex quibꝰ caus ma ℞ ī formula p
nūciam et declaram Ideo dic qz ī hac
actione debz ēe declaratoria sic et pe
titio debz ēe ad declarandū ut dixi ē
ī ꝑn ℞ ī hoc dr ab īdicto quoz
bonoꝝ ī quo simplr fit ḡdemptatio
ad restitutionē rei qz ī petitione hē
ditatis debz agens se plē ꝓbare filiū
ul' premiare et hēdem et bona tēnā
sisse ī hēditate ℞ ī hoc interdicto sufꝫ
ficit summaria cognitio ut not ī l i
C quozū bonozū ī qua sim ℞ tribi pet
bat dr ecē ab alio qz hec actio dat ecē
ad ꝓpietatem illud vero ad possiōz
rei in hēditariaz ad quod sūmatim
ꝑcedit et ideo facilius ē illud ītempt
are ꝑter facilioremꝫ ꝓbationem ut no
m l i C quorum bonorum super hac re
quitur ī formula cum fructibus ꝑcep
tis uel percipiendis hoc ideo dic qz fres
venit in petitione hēditatis et sic pe
timur rei⁹ et fructꝰ eadem actione qz
augent hēditatem l Item venit ff
fructꝰ ff e et idem in peculio l peculiū
nascitur ff de pecul ℞ idem ī dote
l si vero ff solu ma ℞ ī rei vēdi
catione C rei singlis ubi vendicat rei⁹
una rei vendicatione et alia rei vendi
catione vendāt fructꝰ de ꝑ se a ma
le fidei possōre ut notat ī d ff fruc
tꝰ n ſtrahit petit qz fructꝰ nō aū
gent rem singulare si velim sic ut ibi
per bar ℞ adde q ubi fructꝰ ꝑcepit
a malefidei possōre Jnō singlis actiōis
qz non ferit suos ut rei vēdicatiōe ven
dicione furtiua uel sine ea ut l mala
fide C de ꝙdi ex l trit non pnt peti
eodē libello cum re qz absolutoria latā
ī vendicione rei pareꝫ ꝓdicto ī pe
titione fructuū l fundi et l fundi ff de
excep ℞ si petit officio iudic tenet
īstitue n triduo usucepit ut ī glo sin
gulari ī l scist ff fres ff de usucap ℞
em pnt ī eodē libello peti rei⁹ et fres
ff de usucap ut ī de offi iudi ī pn et
ī rem C de rei ven Item si petatur
fructꝰ qui sc̄ percepti ab iudicii in
choatū debet ēe pmi quadratus ſcūs ī
hys q postea ꝑcipiuntur qui officio iu

dicis venit declarandi l edilis ff ff de edili edic et vide bonam glo de ist
fructibꝰ qui accusationibꝰ petunt et q
et quales possessores lucrant fructꝰ
ī l ex diuso ff de rei ven et ff de offi iu
di ī pn et xij q ij non licet ī glo vnā
Nota q ī hac actione possessor tenet
de fructibꝰ ꝑceptis et quos ꝑcipe po
tuit ut l ff si lege in ff ecē si inhoneste
percepit ut pensiones domozum lu
panaz l ancillaū ī ff e ℞ ī rei vē
dicatione actor habz electionem an pe
tat fructꝰ quos ꝑcipe potuit ipse pos
sessor ut l domi C de rei ven sim bar ī
ī petitione l fres ff de rei ven Salic ī
d l donā Item adde q post motam q
troversiam hēditatis non pōt possessor
aliqd alienare nisi ex causa puta reb tē
pore pereuntes ul' ex ea abundantia fa
mulie vel fimeus uel ne rei hēditatis
pignorata distrahatur a creditore ff de
pet hē ℞ de libello in hac actione et
in bonoꝝ possione hēditatis petitor vi
ī spē de iudic ff i et ff est et alia et
per Bof ī ti de hē

Fuerat et antea hic ff fuerit
sit sūmatim
cum precedentibꝰ in gnē tamen ī spāle
hoc intendit Actio rei vxorie que olim
ꝑ dote apetebat est hodie transfusa in
actōē est stipulatu cum ōi suo iur q ac
tio ē ꝓuilegiata respectu ypothece et pri
oritatis platione h d iuſ adq ī bone
fidei ℞ ꝑmitto q olim tam viro pro
dote petenda q vxori pro dote repeten
da competebant due actiones s rei vx
oria et actio ex stipulatu q hnt tunc
quidem et duas ī l i m pn et ī gl
hic C de rei vx ac ℞ q cum ꝓpria v
bis cumq actōis et cōia declarat ī d
l vnica per totum l Imperatori aut vi
sum fuit ēe utile resecare et ad vnā
solam actionē reducē vim illam actiōz
rei uxoriam coniūgi et īmouit et oēs
eis vigorē attribuit actioni ex stipu
latu ut hic et l i ī pn habz glo lond
hodie actio ex stipulatu optenta vxo
tam ꝓ dote petenda q vxori ꝓ dote re
petenda ℞ hoc casu sola actio ex sti
pulatu ē bone fidei et ī aliis casibus
ē stricti iuris ut ꝓz hic qz hic oppon
mter contractꝰ bone fidei solum hoc
casu Item hoc casu ex stipulatu dat
tam ad dotē certam q ad incertam ut
et alit ii certum stipulatione venit de
tur certi condictio ex stipulatione et ubi
venit incertum dat actio ex stipulatu
l i ī h glo ℞ fingitur a l interposita
hoc stipulā tam ex ꝓte viri q mul
ieris licet reuera non fiat interposita

vel si fuit interposita fuit util' ut ter ab
sentu uel ex intervallo ut incepta cessi
one verborum Nam tut' tutelem stipula
tione pro dote l. validat enim et ubi nul
la est interpositio lex suppleat et eam
ee interpositam intelligat ut d. l. t pu
& ista actio ex stipulatu p dote e psonal'
actio que habet quatuor spalia primo q
fingitur intercessisse ubi non intercessit
2o si intercessit utilit' validat 3o q dat
ad merita 4o q e bo. fi ut no. t d. l. i.
S si quis aut optimed et e gen spale q
ei est dneta tacita ypotheca quam habz
uxor t bonis mariti ut hic et l. assiduis
S ad hec C qui pos t pig ha. sicut ha
bet pupilli t bonis tutor l. p socio C
de am. tu. Et ego mariti sili habet ta
citam ypotheca mulieris et tacitam ypo
thecam p dote consequenda ut hic t gl'
t 2o ypotheca Sz e dubi inter tacitam y
potheca mulieris et tacitam ypothe
cam viri q ypotheca mulieris hz pule
gia Platonis i est pulegium ut pre
feratr t bonis mariti oib creditoribus
posubz habitis tacitam ypothecam ut
t isto tex singli t visi pferri aut et l. i.
C de pule. dot et d. l. assiduis non
aute pferatur anteriorib creditoribus
habitis expssam ut hic t gl. t 2o credi
toub ut no. t d. l. S i C de rei ux
ac t glo. super verbo ex utroq late
& est ratio q hoc pulegium prelatoris
est inductum special' benficio mulie
ris dotem sibi petenti pferri ac
qd' benficium spale non e ad gen extd
l. qd' vero ff de legib et p de mil' nali
S sz qd' principi ite adde q dos hz mul
ta pule. primo q t personali actione
dos t pulegiata ut pferat. ceteris cre
ditoribz et anteriorib l. assiduis t pri
C q pos t pig fallit t actione funeran
qui pcellit oes creditores et t fisco q
occupat bona dotalia p amministratore
principalu Item fallit teo cuius pecunia
mulier t tanta ut notat t d. l. assiduis
& hoc pulegium datur ut mulier l. da
bimus ff de pul' ere qd' non transit ad
hedem l. unica de pule. dot qd' intel
ligit ubi glo de hede extraneo sz ad a
los sic non tame unit heditario 2um
est pulegium tacite ypotheca et istud da
actoru et transit ad quecumq acti de
dote tam ex pte viri q ex pte mulier
ut hic t d. l. unica S i ff de rei ux ac
2um t pulegium Platonis id t tacita ypo
theca pferat. alijs tacite anteriorib
& istud dat ee actori sz mero fauore
ut hic t visi pterea addit & istud sili
non transit ad hedes extraneos sz soli
ad filios d. l. assiduis S excepti C q po
t pig et ibi no. glo sup verbo maneat t
ultra solutione et l. ee ff so. ma. et hic
t glo. fi in pri. Item datur ee hoc pu
legium platonis t tacita ypotheca pu
ad que spectat inceptate actione de do
te p fectitia de voluntate tame et consu
filie cui acto sit quis utrum et intelli
filia gentre nisi habeat unde causa
gratie di l. y. voluntate ff so. ma &
q detur ee pu hoc pulegiu tenet
hic glo. fi t fi qd' intelligit hic salue t
d. l. i. C de rei ux ac ee verum vxore
filia secus si ea mortua q tute ei cessi
ad pulegiu debet cessare pulem ut no.
t l. y. t glo. fi t fi C de epis. et cle. Ite
intelligit ange de pu t d. l. i. S i. esse
veru qn pu expirat. nota ei sz mari
to bn datur pulem tacite ypotheca sz
non platonis ut d. dixi Item extraneus aut
dans dote qua stipulat zeddi non hz
tacitam ypotheca nec ee pule. qd' hz
mulier t psonali actione ut tenet da
hic t d. l. i. S i. Item qn extraneus dat do
tem quod stipulat sibi zeddi illa actio
ex stipulatu non t bone fidei sicut est
illa q competit viro et eius pu et viro ut
hic sz est strictu iur ut no. glo. t vbo
non cogit et l. y ff so. ma. Item hec
pule. hz vir aut ee t bonis soceri si
ipse recepit dotem uel filius de eius co
sensu ut tenz gl. t d. l. assiduis C qui
pos t pig Sz non habet t dote ostensam
ut tenz ibi glo. et dic ut ibi per. doc et
t spre de solu et liberi S i. Vi. sz pone q
traxi Sz uir habz tacitam ypotheca in
t donatione inter nupt' licet non pu
legiata ut pferatur anteriorib cre
ditorib ut d. l. assiduis t si C qui pos
t pig Alis hz ypotheca t bonis viri p
rebus paraphernalib a viro i[n]cept l. fi C
de do. p. sz non pulegiata ut notat
t l. ubi adhuc C de iur. dot. Item et a
lia pule. sit introducta pter dotem
quoru primo dat. ecia fingit. tacita
stipula. intervenisse ut habetur d. l. i. C de
rei ux ac et q bo. fi. sit ut hic & ista
pulegiu qd' datur rei dotali utputa
q non possit alienari et si alienatur
uxor possit i[n]vocare et ee eius heres ut
l. cum vir ff de usufru uel ee si e dubiu
inter dotem et extraneu ut q approbat
duo instrua eodem die facta ner approbz
qd' prius fuit aut posterius fit t dubio
inter partes p dote t ambiguu ff de re
iur & t 3um pulem q Francie cui q
cum hec ca sit favorabil' indeget hic
iuare dilationes ut ea citra terminu
ar. l. y. ff de re iudi et cle. dissendiosa
de iudicijs Interest enim non solu mu
lieris sz et rei publice dotes obseruari

et ideo bona publicorum debz ꝑferri priuato
l. ff solu ma. Et idē dicim⁹ de causa
studij q̄ oriuntur bonis publicis q̄
debet ꝑferri priuato hinc ē q̄ fabri
malecā uerna scolas pōt exercere et Thibe
ri ut ē glo notabil ī l. vnica C de stu
dijs liberalibus li. xi. Multa alia sūt pri
uilegia dot de quibus vide per bar ī l.
l. ff solu ma. et in tpe de do. inter vi
et ux. S. formal ubi speculator enume
xum priuilegia nup̄ fi dēt S. Libellus ad
ī hac actione pōt diuersimode formari prin
cipaliter ad effectū q̄ quis dat pōt dotem
p filia et quis tpe vnius restituit dotem
uxori de quo per bar ī l. e diuortio ff
solu ma. Et quis extraneus dat dotē ut
l. i. S. amodit C de rei ux ac. et quis tpe
mulier expense uel tradite videt⁹ olim bona
sua dare ī dotē prius an⁹ lem ī topicis de
quo per bar ī sua disputatione. Q̄ primo
pit hinc ampliꝰ patrimoniū. Nec quis re
petit⁹ dos ostitute matrimonio ut ī certis ca
sibus notat ī l. q. ī glo. ij. ff solu ma.
Libelli ago berta cont tricid et di
co q̄ contracto fuit matrimoniū int me
et grauem primū dicti tricij. Ite dico q̄
recepit a me dicto grauo a tali extraneo nomine
dotis p matrimonio int nos contracto tā
tam quantam pretunie uel talem fu
turam estimatam. Item dico q̄ dicto ma
trimonio inter nos contracto fuit et
est dissolutum eam est annus minus uel
diuortio dicti grauo quondam uiri mei
dico q̄ dicto tricio ē heres dicti grauo qui
re petito ipsum condemnari ad dandum et
soluendum michi tantum dictum quantita
tem uel ad restituendū tradendum et
relaxandum michi dictum fundū cū struc
tibus p dote recepto a dicto grauo tpe ma
trimonij inter nos contracti et peto
expensas fieri hoc fiat ī l. q. ī pn ff e
li et l. dotis et l. fi C solu ma. Et de
hac forma vide ī tpe de dona inter vi
et ux. S. formal. versi. pono et per hos
ī tr de actore q̄ tenet⁹ p petitione dotis et que
datur uxori p repetenda dote solu ma.
Contractum fuit matrimoniū ideo dicit⁹
q̄ dos non pōt esse sine matrimonio licet
matrimoniū possit esse sine dote ī l. fi
ff cum melius C de dona ante nup. Nec
enim ē dos de fluxo matrimonij licet a
lijs requiratur dos et mistrum dotale de
uxore cuius ut ī desponsatione celebri
ne p legitimationē filiorū naturaliū ut
C de nup S. ī fi et dic ut ibi plene
dixi. Et ex hoc q̄ quis recipit uxorē simpli
cibus habita mentione dotis an possit p
tea exigere pecuniā uxoris ut instituat sibi
dotem sine additione personarū et institute

sui patrimonij petat pōt cogi per officiū iudi
cis ante matrimoniū ut l. q. liberos ff de
ritu nup. et l. fi C de dot pmiss uel si
pr est absens uel impedit⁹ uidet⁹ instru
ut dotem l. preterea vsi ꝑ si ꝑponas ff
de iur dot glo. q̄ sic ī l. obligāt ff
de iur dot glos de de ac et bo ob. Sed
bar cont q̄ cum filia sit nupta cessat
causa ꝑpter quā potuit cogi primo
pr. s. ult filia nubē pōt et est casus in
auc de nup. S. si quis sub prātē con
stitut⁹ coll. m. dicit tamē bar si filia
mea maritaret et dotem promitteret eo q̄
pr eam non maritaret tunc pōt cogi pr
solue l. filius ff ad mace et l. ideo
ff de ī rem verso. Et an maritus pōt expel
lere uxorem ipsam ī emittendo ad do
mū pris exequio non soluit sibi dotem
promissam ī l. si donatur⁹ ff de cōdi ob.
cau. q̄ marit⁹ non debet decipi nec ux
orem hꝫ sine dote ut xxx q. v. C nul
lum sine dote et alle glo. quam dicit ho
die ī auc de non eligendo 2o mibē
tes S. fi coll. i. Et adde tex. ī C per bas
tus de dona int vi et ux. q̄ uxorem
suam a se ī pulerunt ubi habet⁹ casus
Qualit⁹ aut ꝓbetur mimo⁹ verum
et qualit⁹ ꝑsumpto vide ī C per tu
ab qui fi sit le. et C illud de ꝑsumpt et
ibi per Imo. et Jo an patret an per
mistrum ꝓbetur matrimoniū de quo per
bal. ī l. neq; al primo C de nup. Et nō
q̄ simuli sibarizatio debet ꝑsumi p ma
trimonio donec ctrarium ꝓbetur ut no
glo. ī C tenor de re iudi et xxx q. vi
semel Et non sic facit sola simuli de
latio cum de morte mulier⁹ penes ue
dotem defectu pōt ut d. C illud per eo
habitationē cum et notatione et fama
ꝓbatur matrimoniū maxie si apparuer⁹
mistra dotalia sine Jo an ī d. C illud
et videbat ī l. filius ff de hijs q̄ sūt sui
vel alie uris Item adde q̄ matrimoniū
sine dote inter personas impares fiet
tribus sine hoc
tate non perdit sine suspitione l. impu
ber S. q̄ hymo C de nup et xxxix di
C ib qui ī glo Et an ī dubio ꝑsumat
ut⁹ aliquos simul instantes matrimoniū
uel scribinat⁹ dic per glo xxx q. v. Aut
Scitum ī formula Recepit a me hoc
ideo dicit⁹ q̄ qui mulier sui iuris ē et dat
dotem uel ei qui est ī patre et dat do
tem adiectitia tunc debz dos ꝑstitui et
ipse ē illa q̄ agit ī iudicio p dote ei⁹
sine assensu patris ut tenz glo ī auc qd
latro C de collat et no. ī l. ij ī pn ff so
ma. Et idem ī dote sibi donata a pre
q̄ efficit⁹ adiectitia cum teneatur do
nato fauore dotis Casus notabil ē ī l. pe

ponit philadelphi fratri hyrc̃e et per bar
t l. post dotem ī im q. ff solu ma Si ãt
pater dat dotem pficiscãt p filia t pñ
te tñ est cois actio pñs et filie nec v
ir pt preiudicare alt per talem acquisitõ
pñ tamẽ hñ hz exercitiũ actionis ex q
sensu filie t semp psumit assentire si
habeat unusq̃ eõz ptradicendi l. ij. s. uoli
tate ff solu ma Et postq̃ filia est fact
sui iuris morte pris uel emãcipatõe
uel ee si fuisset exhẽdata actio de dote t
totum cõsolidat t persona filie etiam
si pr filiã solu fuisset stipulat ut tenz
glo. t l. unica s. videamus ff de rei ux
ac q̃d tamẽ examina ut ibi per dalic
Si aũt extraneus dat dotem p muliere
tñ t dubio futur actio mulieri nisi fu
erit pactũ uel stipulatũ sibi reddi Et
intelligit cõtinẽs oĩs qui non habet in po
testate Et ideo si pr dat dotem p filia
emãcipata pr censet extraneus et queri
tur actio filie nisi pr fuit sic pactũ ul'
stipulatũ ut d. l unica s. addit et s.
extraneus C de rei ux ac Q̃d autem
si matrimoniũ t solutum morte filie
an dos debeat restitui uel remaneat
apud filios dic per glo. et doc. t
pie pstita et solu ma Item q̃d si dos
dotem fuit stipulatus dotem filiã reddi
aut mulieri aut cui ille et casu dedit
vide de hoc p bar t l. gaius ff solu ma
et t l. uxorem s. testo de le iij Restitu
t formula fundi estimatum hoc ideo
q̃z si fuisset estimatus uel alia res estima
ta ab hoĩe uel a lege ut l. res ad esti
mationẽ q̃z tutus estimatio facit trans
ire periculũ t mantum l. pleriq̃z s. si ãt
t fi ff de usur dolo et l. estimate ff so
ma et ideo si mlĩ ueteres estimatas da
tis t dotem ven detriuit tamẽ mari
to tenẽtur reddẽ estimationẽ l. mortis
s. res t dotẽ ff de dona cõ mortis se
cus si non fuerit estimata l. pleriq̃z
t pñ ff de usur do Item hoc casu q̃n
fuerit estimate tñ estimatio facit ẽp
tionẽ ut cuncta uir agit ex empto et
q̃d q̃z fiunt ascitus dotis nomĩe sũ ma
ritus restituere l. quot ff de usur do. de quo t
l. i C de usur do Ite hõ et q̃n fiunt res es
timata si uir simplĩ legat uxori rem
quã habuit t dotẽ estimata mulier ha
bebit rem et estimationẽ singlo. et bar
t l. unica locutus dele ij. et p̃dicta in
telligo q̃n res t estimata tali estima
tione q̃ facit emptione q̃z ut appareat
quãto plures et pauciores valere tpore
rei euidenter tñ hec estimatio non fa
cit desinere rem ee dotalem nec tenet
uir reddẽ estimationẽ q̃z rem l. si inter
uirũ C de usur do q̃z oritur estimatio lic

al' fundo dotali non pt alienari uolente
uxore ut p qui alie leg t pñ ubi dicit ho
casu uolente uxore pt alienari q̃z non
ea tenta l. si est ff solu ma et l. si ff
de pactis dota et l. cum post s. rei t dotẽ
ff de iu do In dubio aũt intelligit
fecta estimatio ut faciat estimationẽ ut
tenz glo. t d. l. inter vi et vx C de usur do
Desinit t formula Adest finis capitis
hoc ideo dicit q̃ si dos assistit t pecunia
mariti habz delationẽ ãm ad restituẽ
dam dotẽ Si aũt assistit t mobilibus de
bet restitui t generi post solutum ma
trimoniũ l. ij. s. exacto C de rei ux ac
Et si heres mariti uel alius obligatus ad
restituendum non restituerit t dicta tpꝰ
tñ post mortẽ t rebus mobilibus tenet
etiam ad fructus ut d. s. exacto et l. fi
ff so ma p̃ districtionẽ cõ l. diuortio ff
so ma Iz t rebus mobilibus uel tẽporalibus
q̃ hoc casu loco mobilium ascribuntur luce
at ut faciat q̃z ssepiũ p se ut l. mouendi
ff de v sig et bar t l. i C si aduersus

transeat tenet restituere cum et u
suras estimationis earum ecclesie q̃
st xxviij et unde tercias p octonario ut
d. s. exacto sic ee hodie petit locum u
suraꝝ interesse et de iure communi
ter Io an et Imo t C salubriter de u
sur de quo dictum t Et adde q̃ licet
maritus uel eius heres habeat dilatiõz
ut non teneat restituere mobilia t ãti
tũ hz solum p̃ ut st naues iumenta
et similia cet fructus percepti ex debitis
mobilibus et pensiones nauium et iumen
torum non lucrat hz interim habeat
quoddam medium tertiũ et tenetur resti
tuere una cum rebus post ãnum recepti
illo q̃d lucrat cum pecunia quod de
bet restitui q̃z illud lucrum solum acq̃
uit et non restituit et ita tenet salic
et ant de pe t d. s. exacto et bar t l.
si constante s. quotiens ff so ma Ite
attende et aliud q̃ licet t ãtum matri
tus uel eius heres non teneat restituere
res mobiles nec carnes fructus ni f q
dixi q̃ tamẽ tenet t ãtum ale uxorem
desiderii si non habz unde se alat ut no
t d. s. exacto et hec ac cũ hedes di
cunt sustinere onera matrimonii ff ter
minorem alimentorum lucrant fructus
ut t glo notabil et dic per bar t l
diuortio ff solu ma Interim tamẽ ho
q̃d dictum q̃ heres tenet pstare a
limenta uxori si non habet unde se
alat et uerum si heres hz tantum q̃
pstare possit alimenta Si aũt non ha
beat nisi quantum sufficiat sibi tñ oĩs
ordinata caritas incipit a seipso ut l
pses C de et act Et hoc uolunt

volunt prima glo pernulla ut l si mariti
t id ff solu ma nisi heres essz ut aliunde
possz sibi victum q̃rere et hoc volunt alia
glo t d. l si maritꝰ Item adde et aliud
q̃ de ut cauli si dos non solut vi
co postq̃ contrauit et suppportabit uxo
rem dixit et sic suppportabit onera ma
trimonij per vsurus t Wlgarit appel
lat alimenta dotis solum post bien
nũ sinq̃ ad id tempꝰ distulit petẽ
dotem l si ꝯ ꝓterea C de ur dotis que v
sure st̃ terre extimẽ ut ibi per bar
q̃ si non restituat mulieri solu ma
petit usuras l. alimenta dotis q terrã
tenet sic post ãnum a tpe solui ma
trimonij q̃ de ur canonico maritꝰ
passus mora de dote solueda bñ petit
usuras dotis ut terresse ideo tenez sit
dum pignoꝝ donec dos sibi soluatur
non ꝑpensabitur fructꝰ t dot sorte
rex t t d C salubrit de usur q̃ terr
esse passe morã t dote sibi restituenda
soluto ma non debent usurre et sic
non pt petẽ istu alimenta dot Et ideo
si tenuet pignoꝝ fundum q
ꝑsat fructꝰ t sortem sm Imo t dñs
C salubrit et hoc tenz bar t l. insulã
ff usuras ff solu ma et t l acq nã
ff non tñ ff de negt gt liez
tenuerit ex act ꝓbat q̃ tñ mulier pe
tit tanq̃ interesse sicut petit vr ut
dixi q et sic sm opinoz bar illa ẽba
ri interesse meo non essz ponenda m
libello exquo misc non pt petẽ Req
t formula Morte uel diuorcio hoc ideo
dicit q̃ a patre predit et quo ad rest
tutoz et quo ad diuisionẽ fructuũ si
matrimoniũ solueꝰ morte uel diuorcio
ff solu ma hoc tamẽ diuorciũ hic obt
potuit fieri mutuo ꝯsensu l. si constãt
C de repu uel ee sine q̃ tamẽ uxoris
cã interuenerit ut l. ꝯsensu C de re
pud ubi ponitur iuste causse ꝓpter
quas poterat fieri diuorciũ nec sol
uꝰ matrimoniũ nisi religionis uel cuius
libz causa ut t addit qd hodie C de
repu et de quar quo C i et ti uxoratꝰ
Non enim hodie de ur canonico solueꝰ
matrimoniũ q̃ fit separatio thori ut t C tua
de pen et C liter de ꝓsup et si mari
tus aliud non tenz ꝓpter ꝯsanguinitatẽ
tem uel aliam causam debz prudẽs
ꝯ nullũ ut no t d. l ex ꝯsensu q̃ si
natus alius t glo t fi Et causis ꝓpter
quas non tenet uel soluꝰ matrimoniũ
innuit glo magna C de nup q̃ sꝑ et a
lic et ibi declarauit per hoc verꝰ Et
ad qdam rescriptum ꝓpter adulteriũ mulieris
vir pt dimittere uxorẽ et facꝰ separatꝰ
thori xxxij q i dicit dñs t euangelia t mat

perdet dotem ut sentit glo in verbo mo
rem t si q̃ tacuit C de rei ur ac et ꝓ
bar t l rei mdebite q̃ ff so ma Et
ꝓpter impotentiam naturalẽ accidit a
ꝓno mulier per triduũ elapsum mũ
monũ separare pt et aliũ virum re
cipe ut t C laudabilem de frigi et ma
lefic Et aliter non t ꝓno post contrac
tum matrimoniũ trie non dissoluit xxxij
q v si uxore et C i et ij de qui lxx
Si autem Impotentia non t a natura
sz ꝓpter malas et fictas dicit gl t
ibi causs C de repu q̃ silr dissoluit ma
trimoniũ et idem dicit glo t C q̃ si ꝓ
sanctimonia xxxv q i licet Imo cont in
deo C laudabile de quo per salue t l
in causs

In bonefidei

In hoc q̃ col ligitur q̃dam dictũ q̃ olim erat mr actiones bone fi
dei et actiones stricti uris Et duas
t tres partes ꝓmo ponit dictũ 2o
remouet 3o ponit exceptionẽ 4a ibi
sz ura 5a ibi excepta et h d. Olim actio
nibꝰ bone fidei directe opponebatur ex
ceptio doli hodie vero hec dicta tollitur
tã t bone fidei q̃ stricti uris et oppo
nitur ꝯpensatio directe excepta actioꝝ
depositi h d. Erat go olim dictũ t mo
deu t qualiter ꝯponendi except q2 in ac
tionibꝰ bone fidei opponebat exceptio
ꝯpensationis debite per quã tollebat
ꝓma actio ipõ ure Et t actionibꝰ stric
ti uris opponebat exceptio doli per quam non
tollebatur ꝓma actio ipõ ure sz ope
exceptionis ut no t l marcellꝰ ff de
ac mdi et l si vnꝰ q̃ partꝰ ff de pact
hodie vero per hãc q̃ et l si C de cõ
pensat de conẽ le et ꝯsuetudo hic tex
facit mentionẽ Statuit Imperator q t
quibuscũq actionibꝰ tam stricti uris
q̃ bone fidei possit opponi exceptio ꝯ
pensationis ut tollat ꝓma actio ipõ u
re Et nichilominꝰ possit ee opponi ex
ceptio doli generalis ~~ꝯpensationis~~ ut hic
t glo t uꝰ ipõ ure t fi ffallit aute in
deposito cui ut hic et dicit l fi in tex
ubi libera ptis Nõ q̃ libera ptis re
stringit ad ea q̃ sꝑ ex bono et equo
et ideo si pretorꝰ eui data ẽ libera
ptis ꝯmittit aliqd contra bonũ eqtatẽ
puta dolo uel fraude non nocet dño
l. creditori q̃ lucij ff mdati Et idem t
ptis te seu zedze cui datũ ẽ liberũ arbi
triũ ut restringat ad id qd ẽ bonũ
et equũ ar l t uendentẽ q̃ i et ij ff de
bo. aut Iudex qui Non enim ꝓpter hoc

arbitriū iudicis alterius ledē l cum filio ꝛ si
ff q l i ff de testa nulli solum
enim excusat a culpa leui et leuissima ut
no bar ꝛ dē l in vendicione ꝯ i de q
dic lata per cum l fi ff de dona et per
gl ꝛ cle sepe de ver sig facit ee q si
iudex delegatus iuste pcedat q pcess
sit nulli q non videtur sibi mandata
q iuste procederet ar l si pretor ꝯ q
si indebitum ff de condi inde ar l dili
genter ff mandati et per ymo c cum di
lecta de rescriptis et c venerit de offi del
Nisi veniam ad materiam oppōsi
tionis circa quam sto primo q̄d sit com
pensatio 2o quare fuit introducta 3o
quis sit eius effectus et per quē ḡs sit p
fectus prussionis hꝰ fed ꝛ obs structibus
4o in quibus debitis fiat oppensatio 5o
utrum oppensatio fiat ipso iur uel demū
opposita ab hoc ad primū dic q oppen
satio ē debiti et credi tui facte contrario
inter se ut ff e l i Et dic inter se i ꝛ
ter eos contrahentes et non alios ita
debite alesse quod non pt opponi com
pensationē nisi sit pt uel dns uel so
cius illius uel sit procurator ꝛ rem suam
ut no ꝛ l uerum et l se ff e Item ex
pono structurio i fructario q2 uno de
bitum fungit vice alterius et hoc ideo q
oppensatio p solutione habetur ff de
libera cā l ult primitus et l si debi
tor ff quib pos ꝛ pig et l ampliꝰ ff ꝛe
2a hꝫ et ideo qui utuam solue tenet
quadrate pecunie si oppensat dicī sol
uē nec est perunꝰ sicut et ille ad
uetta ē edicto dandi illam tplet uel q
pensando l si peculiū ꝯ l ff de structu
libe Ite oppositio habet ꝓ petitore et 2o
q2 q̄ non pt petē nec pt opponere ut
d l ampliꝰ Ex quo sequitur q̄ executor
qui non pt petē ꝛ iudicio ut c mitel
lexime exē de iudi non potest compe
sare q̄d tenꝫ Imo ꝛ c cum inter p
orem extra de except Et sibi oppositꝫ
debitū solutū tradit ꝛ pend statutū de
petente debitū cum solutum per decē
l ampliꝰ ff rem 2a hꝫ et ibi per bar
Ad 2m aut quare fuit introducta cō
pensatio dic q̄ fuit introducta ex eo
q2 melius est non solue q̄ solutum re
petē l q̄ m et ibi gl ff de oppensa et ex
pter sumptꝰ et labores et mora fi 2do
uenit que tñ debent eadem simul ter
minari sim materiā l papiani et aut
et quis c de seq 3m aut quis sit
effectus oppositoris et ꝙ quis prussionis
hec fuit ab Impio videtur q̄ possit op
poni oppositio ee ꝛ actoribus stricti iur
et non sufficiat exceptio doli q olim
sufficiebat cum nichil interfit an ḡs
non debeat uel per exceptionem age ee
excludat ut l nichil interest ff de re iu
di dic q̄ utilitas est hec q2 oppositio tol
lit eam obligationē ff panit solet excep
tione ut l liceꝫ c de iudi Ite quam sē
ꝛ quibus utilius est nullo modo teneri ali
quo exceptionis vinculo Et ideo plus
interest liberari ipso iure q̄ ope exceptionis
ut no ꝛ l ex marcello ff de re iudi et
l si vir ꝯ patre ff de pact Sz quo quā
obligationem tollat cōpensatio dic q̄
tollat eam obligationem ciuilem et
naturalē q2 q̄d oppitur solutio illud id
oppitur oppensatio q2 hꝫ vim solutionis
ut d l amplius ff ꝛe 2a hꝫ Dz solutio
nis q̄d debet eis tollit obligatio ut ex
quibus mo tol obli ꝛ pri Ita et cōpen
satio tollit eam obligationē usq ad q
rantenam quadrate ita q̄ mille reli
que remanent ut hꝫ et l si c e et hꝰ
si apponat oppensatio de debito liquido
sed de primo liquando uel q̄d liquari
possit dic rectore alterum indigne
et inseruat ꝛ alio iudicio ut d l si
c de cōpen Sz quo igit quantum tempꝰ
dicī de primo liquari glo tenet ꝛ d l si
q̄ hoc committit iudici arbitrio bar ꝛ l
aufert ꝯ qui oppensationem ff de ver
bis dicit q̄ solutionis vim hꝫ oppositio
q̄ quantum tempꝰ daretur ad soluēdū
tantū tempꝰ daret ad liquandum simil
ter ꝛ oppositione apposita fisco ꝛ quo de
bito ꝯ q̄ oppositoꝫ Ad 2m ꝯ ꝛ q̄libꝫ de
bitis fiat dic q̄ sit in debitis utrobꝫ in
re Item ꝛ debitis naturalibus ut tm q̄n
hoc aliqd naturaliter admixtum ut
ꝛ cyrographo post biennium et ibi cuius
obligatio est efficax ad agendum ut
ꝛ debito ex ea re iudi ut no ꝛ l

ff de condi inde al de debito ci
uili tm non apponit oppensatio ut l
fructꝰ per exceptionem ff ee Ad 2m ar
si iudex iuste absolvit per sententiam me
um verū debitorē an ei postea com
me ad aliud debitum potero apponere
oppositionē videtur q̄ sic q2 remanet na
turalis obligatio q̄ non fuit sublata p
sententiam ut d l Iulianus ff de condi inde
glo tenꝫ contra et d l gemmaꝫ p illā
l et q2 naturales fiunt civiles per senten
tiam de quo p hanc ꝛ l pen ꝯ si pen
ff rem 2a hꝫ et plenius per salicet ꝛ l
ex ea c de prescrip Ad q̄m aut ff in
quibus rebus habeat locum oppositio dic
q̄ habet locum ꝛ rebus q̄ recipiunt fun
tionē et non ꝛ aliis unde non fit com
pensatio de spe ad quantitatē q2 unū
non fungit vice alterius l si convenerit
all 2o ff de pig act et l si non solutam
ꝯ si cenni ff de cōdi inde et l q̄d dic

ff de impens et hoc misi spē pempta deue
matur ad estimationē et hoc modo d
t realis fieri apensationē ut hic t glo
t vsi ubi apto et l fi c e Az ay de spē
debita t gnē hītnde possit oppōi cō
pensatio ut si debeo michi bouem t
gnē et silr ego tibi debeo tenz hic gl
q sic q3 qn gnā st pariū estimatoꝝ
ut si debeo michi bouē t gnē et ego
tibi hoiem t gnē tuū non admitti
apesatio q3 hec res non ēripuit fructi
onē tuā l i. ¶ Item si cū me ff si
pars hē pe et l deducta ff ad trebell
et l q non militabit ff de hē inst ubi
glo dicit q fit apesatio de gnē ad gen
silr non fit apensatio de quātitate
ad quātitatē qn t quātitas ut spēs l
si creditor ¶ l ff de pecul Nam ide
udicat de quātitate t spē l plane
¶ i versi hoc ita ff dele i et l sed si
certas co ti licet ultimo tam et bar
cum eis tenuerit grauiū t l fundi
¶ seruū tuū imprudens ff si cert pe
et l nūmus ff de t Item ju Item
non fit compensatio quātitatis ad qn
titatem qn debitum apesanda non
t liquidum uel de primo liquandum
d l fi et de apentia et ē divi et re
seruat t alio udicio l qd t diem ¶ si
quem ff de apen Item non admitti
apensatio nisi qficeat debitum si ab
negat et qcatur per testes et poa
velit apesare ut hic t glo t uerbo nue
apto et clarius per glo t l nemo ex
hiis ff de re udi Az Cy et sālic t d
l fi tenet q ex posteris e quib con
stet per testes admittatur compe
satio si debitum sit liqd uel de primo
liquari possit qd arbitrio udicis cō
mitti uel ex si non possit liquari de
primo qn e tale debitū cuius non da
tur actio in alio udicio liqdo si nō
admittat apensatio debiti non liquidi
nec de primo liquandi ar l i ¶ si ex
cipiendū ff de fideiuss et hoc verum
si tempus terminandi causam pfixa
a l uel statuto hic pronat q3 l ar
cusatus ff de adulteriis Ite non ad
mittitur apensatio qn vnus e tibi
gatione et aliud t petatur solui di ut t
debito ex noxali ex ut no tl q tu
re ¶ i ff de furt de quo per bar t l
si seruus ¶ i co ti Item non admitti
apesatio t causa depositi ut hic et
d l fi et ē de pe l pe ¶ et cū pulc
gratia hic actio ut cōit cū non ad
mittat exceptio apesationis ut d l
pe et c bona fide ex de deposito nec
ex excepto spoliationis sim aliquos
no t d l pe et c ij de or cog ubi in
glo que magis hic patet Primo dicit
bar t d l q mstrum depositi habet pa
tam executionē sicut sinā et t ea de
positi debet sidmazie procedi qd tamen
intellige q sit ad sūmaria respectū iudis
iudicij vel respectū probationum q debet
ee plene ut c de iudi quibus facto pt
iudex appellē depositarium ad restituēdū
al sinā non plena perd l pe licet alr
dicat ibi bar et sālic Item non ad
mittitur apensatio t ad rapine uel
furti uel inuasionis possessionis ut d
l fi c e licet alr t delictis admittat
apesatio ut l si ambo ff e de quo p
dr plē t l q ut t pau li vi licet ee
admittat apesatio in aliis casibus
notat t glo ingrā t l ob negotium
ff e Concludē igitur regulam q ex
ceptis casibus ꝑdictis admitti apesatio
tā t actionib criminalibus q3 reubus
et tam t actionib penalibus q3 pecu
niarijs ut hic et d l fi sine sit t dā
do sine t restituendo ut hic t glo i
diuinodo ubi de quibus apponit apensa
tio sint tales q fictionem ēripiant
ut d l q ¶ i ff si cert pe Az ay t offi
cio udicis apponatur apensatio vide
q non q3 officio udicis pt redi l q
si minor ff de mino ar ee pt nouam
ut l emptor ff de noua ad gm q ay
apensatio fiat ipso iure ay vero debe
at apponi ab hoie tenet hic glo in
verbo iure q sic ut l si constat c e t
l si quid ff e necessaria appositio debi
toꝝ ffallit t casibus t quib fit com
pensatio ipso iur absq q apponatur
ab hoie qui notatur t d l de quo dic
per dr t d re iur t pñ Et adde per
bar t l vxo alr uxore et l cū mulr
ff solu ma Item fallit t usure ex mo
ra debit et t pena ex mora omitten
da et t pignore non distrahēda ex mo
ra q3 exceptione firma se tuetur pt ut
l lecta ff si cert pe ex quo nota q ex
cepto compensationē excusat a mo
ra et ois effectū ut volunt glo t d l si
q stat Et per hoc pt dici q reb emptis
tonatura non cadit t omissum per
cessationē solutionis cessi si dns debz
tātumdē emphiteote de quo t spe de
ol et so ¶ mulr alicui vi si sub et plena
t ti de loca ¶ mulr alicui vi leue Silr si
apensatio ipso iure t usurie et stipu
latione debit odio vsumarū l cū alr
ff e Silr t expens alimentorum q ipso
iure apesantur cū opis l t reb ¶ pos
sit ff cōmo Ite t expēs fructuū q
ipso iure apesantur et deducūtur cū
fructib cum alr non deducātur fructꝰ
unsi deducti expens l fimdo quia ¶ i ff

Et idem ī expens ī erudicione ans
ci l. q si in expens artifi ff de rei vendi
Sz hoc an requiratr q ista cogitatio
fiat ī iudicio ut tollat ipso iur opposi
ta cogitationis ab hoc dic q non sed
sufficit expressio voluntis extr iudicis
sine ministerio iudicij utpote nota
eo tibi go compensso tale debitum q tali de
bito sim liber ī l. veru ff eo Item quo
an cogitatio possit opponi post sen
tenciam dic q sic q est rō q ubicūq
sz exceptio non impugnat materiā pt
opponi post sniam ut ī casibz notatis
l. i. C de iu. et fac. igno. secus si impugt
q tūc non pt opponi ut l. pemptor
nab C si sen. rescin. non pos. Item ad
de q ubicūq agitur iudicio de utroq de
bito pt cogitatione Absz petitor
parte ut ff fam. herc. l. meminit q arbit.
et ff quī di. l si quis putat q idem iudex
ng facit qd no. hic ī dcā l. ita q si
cer. pe. Item adde alium limitatorē
ad predicta q. qd dictū ē q naturale
debitum pt cogitari cū si requirat ī
dagmō et quod largiatur. ut l. cū ff
c est uerū ī petente naturale debitū
ex rōne sui probabit solutū q tūc non op
ponit cogitatio ne hoc ficte repetendo
reddat inutile ut no glo. ī l. medium
ff de cōdi. inde et l. cū is q. i. et ibi p
hoc co. ti. Sz nūqd naturali obligatione
remanente post prescriptionē actionis
possit opponi cogitatio dic q non q.
impugnat elisa per sublationem actionis l.
finit C de prescrip. xxx an. et l. fi. C de
dona. except. et hoc tenz bal. et ange
Adde cū et aliud s. q ī casibz ī quibz
cogitatio ipso iur de quibz dixim ē et
notā ī l. si cogitat C. e. ī illis casibz
errore solutū repeti pt ī l. qd dicit
q. si dos ff de impens. et l. qui excep
tionē q. si pars ff de cōdi. inde. et no
ī l. q. minus eo ti. et ibi per bar. Et
ex hoc videt q cū legatum fiat vi
ro ab uxore intellig relictum aliō cō
pensandi cum lucro qd vir debet ex
forma statuti cum sit debitū naīm
sūm opi bar. ī l. si cū dotē q. si pater
ff. so. ma. per auc. preterea ī fi. C. in
Vir et uxor q tale lucrū errore solutū
possit repeti Sz bal. tenet ī d. q. si pt
q potius censetur lucrū precedere do
tis quā legare lucrū et ideo non q
pensando Et magis si uxor legauit
hoc modo s. lego viro meo tm de bo
nis meis q tūc non compensat cum
bona intelligat deducto ere alieno et
sic lucrū qd viro debet ut l. subsig
natū q. bona ff de ver. sig. Item
q. nūqd qñ arbitrio arbitratoris et qñ
iudex appellatione possit appon cōpē
satio cum non sit de hoc cōpromissū
ner ī cā principali sit apposita conclu
dit bal. ī suis addi. ī fine de arbitro q.
i. qd aut opem l. meminit q. arbiter ff
finium hinc Aut ex alia causa tūc com
mune arbit non pt opponi cum hz
mistar recōuentionē que non fit coram
arbit ut ī c. cum dilecti de arbitris
Sz arbitrator si velit pt additionalē ab
solue hoc modo Absolvo te a. v. de hijs
finit compromissum si tu absolueris aliud
tuū a totide de quibz agitatio aput
me fuerit cōis non pt de eo qd non
ē compromissum sz additionem addere sua
pt dante equitate Sz iudex appellationis
hīs pt de compensatione non obiecta ī
cā principali l. i. q. apud ff ī sen. pos. re
scin. et tenet sing. ī ti. de arb. q. nonnulli
Visclo sz nūqd ī causa Sz exceptio cō
pensationis obmissa ab eo qui solvit vi
cibz pluribz inducit psūptionem q.
michi sibi debeatur dic qd no. l. si cum
dos ff de re. amo. et no. per bar. ī l. fi.
q. qd C de transac. nisi tanta sanguinis
tpus diuturnitas et calculi sepe recensi
veritatē aliud inducat ut l. pecūa ff de
probat.

Preterea supra ī pcedenti q. ff
tanit Imperator de
actibus que sit arbitrarie ex natura
eorum q. iudex estimat ex bono et eq
quatum actori pstari debeat ut ī q.
ī bo. fi. Venit ergo ex nā rei et equita
te restitutio fructuū et interesse et a
liarum accessionū ut dictum fuit ī q.
actionis ī glo. magna q. sz alie actio
nes arbitrarie non ex natura rei tātum
sz pter naturā ex mero officio iudicis
et suū strictū iur ideo huius scripta ac
tionē obtinuit Imperator de actionib
arbitrariis Et q. ī istis actionib pos
tissē reperiūt multa necessaria Ideo
iudex debet curare quātum possibile est
ferre sententiam ut ī q. circa
qui q. ī q. ad oēs actiones Et dūmō
hic q. ī tres partes q. primo ponit
quare dicitur arbitrarie secundo ibi sz iste po
nit an arbi. sint regulariter vel pscriptores
secundo ibi ī hijs declarat qualiter officio
iudicis debeat arbitrarii ī istis arbi et
hijs actionib tam realib q. personalibz
ī rem tā scripte que dantur ad resti
tuendū vel exhibendū vel solvendū ī loco
quorum vel nomine dedendi
q. officio iudicis fit adimplendo q. ut
q. tā negō de quo agitur quantitate Et
notā hic aliqua grammatica de dō dedī
Item actiones stricte uniformiter sz diū
sis respectibz appellant contrarie qua

quod ſt̄ actionem arbitrariam ut Iudex poſſit deferre Iuramentum ⁊ litem taxare
Predicte l. arbitrio ff de dolo et hoc i.d ge
neral ut dicit tex ⁊ l. qui iſtitue ⁊ ſi
ff de rei ven et hꝫ in tex ibi et hoc ſibi
bus ⁊ hoc voluit glo notabil ⁊ verbo
odemptalit. i. hꝫ C et ſi quis ff ſi
mil regul ꝙ dicit ꝙ ubicūq; capitalium cauſa
ſine iudicio p̄t ibi dici actio arbitraria
ut Iudex deferat Iuramentum ⁊ litem
certa ſi Iudex procedat ex merito ei⁹ officio
ut qz iſtitit in mte reg non iſtituerit
rem ut d. C ſ. mutuum Et hoc modo
p̄mit ee dici arbitrie oēs ꝙ eminent
hoc ⁊ gl ⁊ ii⁹ ſibi et ⁊ l. ⁊ actionibꝫ
⁊ verſi ff de ⁊ lite ju et ibi per bar Sili
ubi agit. ad exhibed ſi uſſy exhibere
non exhibeat ⁊ actio arbitraria ut Iu
dex poſſit deferre Iuramento ꝙ nō ex
hibitem l. ſ. Preterea ff ad exhiben Sili
aut ubi non ſoluit ⁊ loco commodo p
miſſum conſtituto legitimo vel mutuato
⁊ actio arbitraria non ut Iudex defert
Iuramentum ſz ut taxet intereſſe actoꝛ
is ꝓpter ſolutionem non factam ⁊ loco
quento et ſibi intereſſe rei qz cognitur ſol
ue ⁊ alio loco ꝙ quento l. y ⁊ p̄t et
l. non utiqz ſ. de officio et ibi no ff
de eo qd cer lo Sili ubi quis ꝙuenitur
actoꝛ noxali ꝓ damno dato a ſeruo eſt
actio arbitraria non certa quadrati
tem ſz certa quadratem ſolvendam
qz veritatur arbitrio Iudicis ⁊ hoc ut
Iudex hꝫta iformatione declaret an dñs
ſeruum et ꝙnde potuerit quo caſu q
dempnet cum ⁊ ſolidum alꝫs aut noxa
hꝫ ut voluit hꝫ glo pe ⁊ ii⁹ naturam
et ſic non erit hoc caſu arbitraria hꝰ
reſpect ut uinct ⁊ hꝫ et due ſeruet
ſuile ⁊ hꝫ Jo fa dicat ꝙ ſimo ⁊ arbitraria
eſt ⁊ hoc qz cum ⁊ cōd noxali dampni
ſit obligatio et dato ſeruo ⁊ facultas
te ſoluendi qm dñs fuit ignoras vel pro
habē non valens ut l. miles ſ. decē ff
de re Iudi Iudex interrogabit reum an
velit ſeruū dare ꝓ noxa ꝙ ſi ſic reſpōdet
Iudex cū ꝓpiet ut det et ſi non
dat odemptabit cum ⁊ precia et
hoc vult hic tex dum dicit vel ex noxa
ali cōd ſeruū dedit ſim eū ſic gl ſz
Jo fa odemptabit Iudex ꝙtumcūq; im
non dando ſeruū ꝓut eligit ⁊ ſiluia
toꝝ dampni qz hoc facultatiue dandi ſer
uū ꝓ noxa datur ſolū quouſq; quemat
iudicanti ut no ⁊ l. miles ſ. decem ff
de re Iudi et ſilr arbitraria ꝓpter lond
odemptabit reū ꝙtumcūq; ⁊ ſoluēdo
poſt iuſſum iudicis non ſtat rōne eius
ꝓpter eius ꝙtumcūq; ut ⁊ re ui. dampn
de re Iudi l. vi. ⁊ ꝑdictis ꝓz quib ſit

modus odemptandi ſeu quale ſit offi
cium ⁊ condemptando in iſtis arbitra
riis Jo fabru intelligit iſtum tex aliter
ꝙ glo Quotuplex autem ſit officium
iudicis de quo officio hic intelligit dic
ut hic in glo ſi et ⁊ l. my ff depoſit et
plē per bar ⁊ l. i. ff de uſur om Iudi Jn
an Iudex teneatur interponē officiū
ſuū abſq; ꝙ petatur dic per bar ⁊ l. my
C hoc aut iudiciū ff de damp infec Jn
an libelli ſit ꝙ ⁊ mercatore qui officiant
hiſtrari hꝫ ratio intereſſe ee hiſtri ex
rem et ee ulē limitū modum uſurarum
ut d. l. my C de officio et ⁊ e. C loco qd
al non l. ſi ſteril C cum per venditore
ff de act emp et l. ſi non ſoluta C ꝓ
ff de condi inde de quo dic per bar ⁊
l. una C de ſen ꝙ ꝓ eo Qualit autem
cognoſcat. an mercator officiant hiſtrari
dic ꝙ hoc percipit ex coniecturis ei⁹
qd facē officiant ut notat. d. l. my C de
officio ff e Et miſſa ſorte ſoluta vel re
cepta duret petitio intereſſe uſurarum vel
pene dic ut l. ſi C e et per glo et bartol
Sequit ⁊ formula de ſoluenda michi
in dicta cuitate rome attende ꝙ in
narratione libelli debet fieri mētio de
loco ſine de locis cōuentis ne inferat.
intereſſe rei ut d. C ſi quis epheſi puta
dicendo ꝙ promiſit ſolueꝛe rome vel
florentie alias ſi actor ſimpliciter a
gat non facta mentione de loco cō
uentio punietur tanq; plus petens
triplo expenſarum ut ⁊ e. C loco ſim
bar ⁊ l. vi ff e in x. ſi de dicto loco in
tenetur actor facere mētionem ⁊ pti
none ner quo ad executionem ut habeat
intereſſe dicē pato a te rome vel flo
rentie dic per bar ⁊ d. l. non vtiq; C ſi
cit ꝙclude decidit ꝙ ſine actor debet fa
cē mētionem de loco conuento ner in
ferat reo utilitatē ſuam intereſſe Item ac
cuſator debet adicē diem cōmiſſi male
ci qm intereſt rei ꝓpter defenſionē ſuā ut
qz vellet placare ꝙ hīc tpus fuit alibi ut
l. optimam C de contrahen emp et cō
mit ſtipu licet alꝫ non debuit quia ſe
aſtringē ad diem vel horum l. libelloꝝ
ff de actu de quo per bar ⁊ l. ib ꝙ relin
ff de pub iudi An aut hoc nomen ac
tionis ſit ꝓpriū nomē actionis dic ꝙ nō
ſz adiectio ꝙuedam ideo dicit certa con
dicto ex ſtipulatione vel ex ſtipulatu
arbitraria actio ex teſtō et certa edicto ex
mutuo arbitraria et actio de ꝙſtituta ut
ff e l. ij ⁊ glo Item ſd ſi reus velit
ſoluere in alio loco qm deſtinato An ⁊
quando dic per bar ⁊ l. ib qui certo lo
co ff eod. ~~Item regulariter non p̄ſumit~~
~~ſolui cum omni intereſſe ut ubi no~~

Ulam regulariter non post nisi officiat sor
tem cum omni interesse ut ibi notatur
Item adde q actione arbitraria utri con
tra mit fideiussor sicut principalis qd
intellige preter moram principalis l. ce
tera c. l. fi ff c et licet alias mora rei no
ceat fideiussori ut l. mora ff de ver ob
Illud est uerum quo ad obseruandam
obligationem qua tenebat ipse fideiussor
ut tertia fide laboretur ut si no nocz
ut teneatur ex mora rei ad hoc ut trei
esse qd venit arbitrio iudicis preter na
turam actionis ut d. l. centum capue
Secus si esset interesse qd veniret officio
iudicis ex natura actionis bone fi ut cū
principalis et mora soluendi debitam pe
sionē locatori q tuit ex eo mora teneb
fideiussor l. quero ff locati Sili tenet
fideiussor ex mora rei principal ad interes
se qd sumedit et obligationibus fed ut d
l. stipulationes et celsus de ver ob ff et
l. i de ac emp de quo per bar et d. l. fi
ff de eo qd cer lo Sequitur forma uel
libelli et actione ad exhibend et cum
formatione petitio q actio ad exhibē
dum et preuetaria aliarum actionum
quas actor intendere vellet pro re quam
petit exhiberi l. i et iij et octo ff ad ex
hibēd unde si volo agere rei ven uel p
uiana uel ypotheraria ego primo cōue
te hac actione ut conpellans exhibere
rem ut ego uel testes cognoscē pos
sint an sit illa res quam vendicare vo
lo ut d. l. i et d. et aut debeo tamē
p eam cogatis exhibere et dicē signa
rei quam exhibere peto Si tamē veri
simile sine debeo ab expīm non cogor l.
iij et pen et et si quis uō noxali ff eo
Cum igitur hec actio sit prescriptoria no
agat ea post litis gt et rei ven ut vo
luit glo i et l. fi ff de calu exhibēd Ne
datur hec actio cuiuscūq interesse ad
exhibendū qd intellige qñ interest pe
cuniarie l. iij et fruend et l. liberi hō
ff c Non aut dat pro interesse affec
tionis et humanitatis licet secus et apte
quid quis interponē pt adire humanita
tis pro alio et tuto pute festinare l.
non tñ ff de app Non igitur agit ex
actione ad exhibendū pro libero homi
liberando qui ab alio homo detinetur
tuto ut d. l. si liber homo sz agit de li
bero homo exhibendo ut l. i ff de libe ho
exhi Silr et ad criminali non dat hec
actio nisi preuaricatio timet ut no et l
iij et ad exhiben pero glo et hanc et l. iij
et l. ff de usu fruct Item intelligit qñ in
teresse actoris sine usu ex ea probari ali
secus Ideo non possum petere ut cogatis
exhibere librū tuarū rōnū nō q effectū
me mediante sz q contineb tur in ea alia
mea utilitas nec ea ut exhibeas mihi
Iudex tuū ut legum et doctor efficax
q non ē ea pbabit nec ex usu meo
l. pe ff ad exhiben et per bar et l. qdā
ff de eden Secus aut si scriptura alie
na affecta mediante esset penes filiū tuū
licet non agam ad exhiben datur hec
actio et filius de equitate l. et iterdū
ff c Agentis tamē interesse hac actione
debet interesse duobus respicias et prete lucr
gt et preter sine l. virgin et si ff ad exhi
ben licet al' q̄z sufficiat solum ire
fuisse licet ex post facto desinat interesse
l. doli et si ff de fur et ibi gl
de quo plē per bar et l. q aut et si ff
si quis cau et plē per cy et salic l
ad exhibendas c mulda Qualit aut pro
betur hoc interesse Utrū sufficiat per
Iuramentum dic q sic l. thesaurarij ff
de thesau licet glo aliter intelligat et
q ibi et loquitur de mera calūp Sz bar et
bal intelligūt q ibi utraq loquatur de
Iuramento probatorio tribus generibus et
assignatis assideratis a iudice et condi
one personarū quitate prudēcie et cū
summarietate et ita intellig glo et l. ij
et fructū ff c Si enī non sit ea summa
ria et pruritus prudēcie non dīt hoc Iu
ramentum a a multis semiplene probato
rib Licet sim indz l. simonidi ff de
iurisdi sim bar et d. l. thesaurarij Et ide
qñ quis mittit et possionē ex primo
decreto conē ghmacem sufficit pro
batio per iuramentū ut et aut de ex
hiben rei et si vero ex aduō et adde
qd no et sic Sz qualit probabit et qd nō
bar l. qui bona et qui aliena ff de dap
tfer Hic qualit procedet iudex et hoc iu
dicio super hac actione tēmptato de
q summarie est enī iudicia summaria
ppter aduō alterius d. l. ij et fructū ff c
vbi glo facit regulam q ois ea regula
ri dicit ordinaria q plenā desiderat
cause cognitionē l. iudicē C de iudic
Fallit et casibus et iure expressis et q̄bus l.
summarium procedendum qui notat et d.
et fructū dicit ad recognoscendum
an et causa debeat procedi ordinarie ut
summarie debz qz prumouēt nec vile hoi
cōue hominē eiusdationē vite ut d. l. idem
cum se datur tamen huic casibus supra
dict et pro modica quātitate et cōue
sitis dictus psonas actio et finis ne ex
dolo sue lucrent et quo cognoscatur
et quis intendet actionē de dolo dicit
q dolose et fraudulente fecit sz et actor
et finis non mentione doli sz dico q nō
agunt bonefidei et ppter quetrum loci
pletum cum aliena actum ut l. nō de

ler in fi ff de dolo et ibi per bar Secūdus pp
ter talem causam Aut emi multe causē
pter quas quis non venderet rem forte
q̄ erat obligata ex quitione vl' legato
prōno non vendere extra ēsortes l cū
p̄ Sc̄ libert de le 4 quid quentionem &
legatum dolo asserunt emptōi fuisse re
uocatū uel forte ar vendita erat vn⁹
seruus frīs hui⁹ noticiā administrationem
tocq; domꝰ et ignorāt l ler q̄ tutores C
ante oīa ff de adm ti quem seruum
emptor dolose detestatꝰ ē ut notabiliter
dicit glo l dolꝰ C de rēscin vē uel forte
erat fundꝰ qui erat maiorum siorū pp
ter quod causam dabat minori restitu
l si T emptione ff de mino uel ratione
oportunitatis uel zeli q̄ illius educatꝰ
ē ff l 1 Sc̄ sed si rem ff que fi a prō De⁹
T formula tuē ignorans Si aut aut
traditione rei vendite fuisse certificatꝰ
de fraude tuē non habeat exceptionem
cont emptorē putatiuā et scienter tradat
videt agere venditione ar l 4 C q̄d'
me cd et l per vim ff de rēscin ven Si tamē p̄t agē actione
ex eo contractu ut decipiat ut no d
l elegant T glo magna nisi si potest
tuē venditor agē actione ex eo contractu
ut decipiatur ut no d l elegant T glo
magna nisi si potest tuē venditor a
gē ut suppleatur sibi p̄cium quo remve
Didit minori iusto p̄cio licet al' si non
intervenisse dolꝰ non possit agē ut supp
pleatur sibi p̄cium cū liceat contrahē
tibꝰ sepiꝰ decipē T p̄cio s T re ipā nō
dolo l T amc al' 13 C idem pomp ff de
mino et l Item si prēd C fi cum le se ff
loca nisi intervenisset deceptꝰ ec si do
lo emptor⁹ ulē dimidiam uisa p̄cij q̄ ēt
habet locum l 13 C de rēscin ven licet ēt
emptor sciat rem plus valere q̄ emat
non ppterea videtur dolo facē nisi aliud
adsit eis dolum indicans ut no d l Ite
si p̄cio T si ff loca Sequit⁹ dem vendicio
sit nulla hoc ideo dic⁹ q̄ cum sit T electio
ne decepti an velit valere contractum vl
non oporteat ut declaret eius voluntatem
qua declarata T iudicū uel exē contrac
tus est ipso iur⁹ nullo absq; q̄ detur ali
qua actio ad rescindendū l que sub con
dictione T si ff de q̄d mis Item videmꝰ
T emphiteota q̄ cessauit per biēnū sol
uē debitum canonem q̄ iste demū cadit
a iur⁹ suo si deꝰ velit l 13 C de iure em
phi Item videmꝰ T filio T ptōre ptēto
T testō p̄cio q̄ est T eis uolūtate an tes
tamētum sit validū vel non q̄ si decla
rat exē iudicium cont⁹ amicos valere
testamētū p̄tium sufficit l ne seruꝰ ff
de neg' g' Si aut abstinere uel tacere p

tium reconualescat de iur⁹ pretorio l filio
preterito et ibi per glo et bar ff de iust
testa Sequitur traditio frī fuit subandi
et sic de frō debet rēuocari tamē mediā
te p̄sona de dolo q̄ precessit vendicio ut T
firma et secura est traditio T firmanda
per actionem de dolo ut dixi. 8 T p̄cio
dēli Silr videmꝰ q̄ si aliqs actꝰ fiat de frō
per iudicem puta sequestrium uel alīꝰ
actꝰ prohibitꝰ fieri die feriato ita de
frō p̄t renocari glo notabilis T l si mi
nor ff de eius Non igitur valet cau
tela pauperū fidejussorū fieri sequest
rū illa die tpis iurisdictionis ne
possit rēuocari tpe feriato q̄ nichilomꝰ
rēuocabit tanq̄ sem T firmabit ar l si
neuter T fi ff de pīule etc et q̄d no p̄
glo T l fi ff de supel seruo T glo fi
Qualiter autem p̄batur dolus dic
q̄ per verba perfecta et omissa et ne
lecta per verba probatur per multas
qecturas et versiculos sim mate
riam ex quibꝰ apprehendit dolꝰ puta p̄
p̄fationes mentiones et persuasiones
precedentes ut no glo T l apud celsum
ff de doli excep et l dolꝰ C de rēscin ven
Et ideo puella que blandicijs inducta
est ad renūciand uel consentiendū
dic⁹ dolo uel calliditate circūuenta p̄
tex notabilē T l in Sc̄ uoletes ff de libe ho
uiro tamē bñ licet uxor blandi T dūce
ut cum instituat hē l fi C si quis alī
quid plebiū per fraudē probat⁹ et p̄sim⁹
dolꝰ ut bñ vestiendo seruū deteriorem
ut debēs eligē iudicat⁹ ad eū eligēd
ut dicit glo T l si quis affirmauerit ff
de dolo Item quitando de bonis cibis
et potibꝰ cum rēficiendo puta maluati
cum cum alio vino alio omiscendo T ea
potatione prout fecerūt scolares hospi
nie q̄n quitauerūt dnm Aldermeū et
sic quiscendo et ministrando ut fidemen
pro eis ut no gl T l dolum C de dolo et
ibi per bar Item exiguitate p̄cij p̄su
mit⁹ dolus C de pac l cum postea
T verbo cauēt et l per diuersas C mā
da. Et adde plures modos quibꝰ p̄sumit⁹
fraus et dolus non alīs per bar T l p̄
ductū ff de dona Item per omissa et
neglecta p̄sumit⁹ dolꝰ ff in fra l dolꝰ
et l si pupillorē ff dolo ea ti et l de re
bus T fi ff de arbi Et ideo notarius scri
ens omittens scribē solempnitates T
instrūm rescissus quasi dolo versat⁹ tene⁹
parti lese ad mercē l fi C de ingrū cō
uenien et per bar T l si libertus ff de re
uidi et per bal T l Impos ff de statu ho
Item an et q̄n actio de dolo concurrat
cum alia die in l 1 Sc̄ ayt pretor ff de do
lo et l 13 C c Item adde q̄ iudicium sine

actione de dolo debet mchoari et finiri ista
biennii l. fi. C de dolo licet iudicia sup
alijs actionib⁹ durent triennio regula
ar⁹ l. ꝓpetuandi C de iudi Item dum d²
t forma quadruplum attende q̄ hoc
ponit aliqui dicentes comit⁹ dolosum
non restituentem iri posse ꝓcedi ad cō
demnationē quadrupli sicut contra
metuulosum per no. t l. arbitrio ff de
dolo ꝫ intelligc et plus et minꝰ put
defferetur Iuramentum t litem ꝓcede
re taxatione iudicis Nam t actione qd
met⁹ cā q̄ non restituentem bñ est
expressum ut ꝺdemnatur t quadruplū
l. si cum exceptione s. l. ff qd met cā
ꝫ t hac actione de dolo ꝺdemnat²
quāti ea res ē s. q̄ ad verum estima
tionē uel interesse uel per iuramētū
t litem ut d. l. arbitrio Et ideo p⁹ dic²
t forma quam restitutionem si nō fecit
peto eum ꝺdemnari quāti res ē Huic
verbi ꝓportant ꝓdicti tria s. verum rei
estimationē et interesse ac iuramēti
t litem ut notat² t d. l. arbitrio Comit⁹
utriusq; tamē s. metuulosum et dolosū
dant² q̄r remedia s. rei oblatio si extat
manu militari uel uera rei estima⁹
uel interesse ꝓstatio uel iuramēti in
litē dicto t l. q̄n restitu ff de rei ven
Et adde q̄ t dolo debet designari ꝓpriū
t dolum adhibuit ꝫ non t metu sed
sufficit ꝓbare metum fuisse illatum
q² actio doli ē personal' ꝫ met⁹ est t
rem scripta l. apud celsum s. met⁹ ff
de doli except Et t quibꝰ casibꝰ dolꝰ
unꝰ nocet alteri vi. glo magna t
l. q. s. dare ff de doli except Sequit² libel
lus t actione adiecticia de quo tangitur
per glo ī e. s. loco et ff eo l. non utiq;
t glo super verbo adiectioe et t spe
cialiter tangitur t ti de pluꝰ petitiō
finaliꝫ Et per hoc t ti de actione ex sti
pulatu arbitraria ꝫ grā exempli dic
Ago cōdictio certi et dico q̄ est obligatꝰ
ad soluendum mihi centū ex stipulatu uel
mihi uel alii ex bonis ex ea stipulatiōe lega
ti ul' mutui ul' q̄stitui ex ea simplōis et
promissionis mihi fīe t ē citatus bonomie de sol
uenda mihi t deb ē citatus Rome Item dico
q̄ dictꝰ reus t t mora soluēdi mihi dic
tum quātitatem t deb loco quare peto
ipm ꝺdemptiari ad dandū et soluendum li
t curiositate bonomie hīta ex officio et ar
bitrio bō ḡne mei interesse q² nō sol
uit t loco quieto seu t quo obligatus
erat ad soluēd ꝓbatur hac forma ī s.
loco et l. i. de eo qd cer lo. et C de eo qd
cer lo l. unica Et ꝓmitto q̄ actio arbi
traria ꝓpter locū solūi t q̄r casibꝰ t qbꝰ
ḥetur reꝰ ad interesse actoris et rei ꝓpt

solutionē non fuit t loco conuento alꝫ ar
si non est adictus certo loco non ē ac⁹
arbitraria ꝓpter locum ut habeatur cō
dicti interesse ut dixi super ter. et bar
t l. qd si ephesi ff e Item bar. simil' cī
nycolao de matell t l. si heres ff ꝓcer
ib. q̄ oīs actio stricti iuris ꝓpt² adiectōi
loci pt ē arbitraria ꝓpter generalita
tem ḥec et per l. cum q ff de iudi hoc
ꝓmittit q̄ t dictus q⁹² casibꝰ si reꝰ nō
soluit t loco destinato pt post moram
quem t quocūq; alio loco ut C e. l. v
nica Quot aūt modis ꝫs soluatur fo
rum hēs glo. magna t l. heres absens s.
unde t verbo debebit ff de iudi Et
hoc ponit ꝓgnita diuos casꝰ quibꝰ
quis soluit² forum t ti de oppōe t addi
tione Item q̄n reꝰ dicat² ee t mora sol
uendi t loco destinato dic si non ē ap
positꝰ terminꝰ a ꝓtibꝰ intellig² a. l. nō
tum tempꝰ q̄ possit ad loci adtende
l. non utiq; s. si quis stipulatꝰ ff e
Et quero nūqd reus qui ē t mora sol
uendi t loco destinato ꝓssit cōuenī
ri t loco ꝓmissionis dic q̄ non si aliter
non soluatur ibi forum uel ratione de
micilij uel alio modo q² loci celebrati
oris⁹ non attendit² ut possit ibi cō
uenīri si alit non soluit² ibi forū Sed
attenditur locꝰ t quo solutio destina
ta ē l. contrahentes ff de ac et ob. tamē
locꝰ contractꝰ quo ad duo s. q̄n ad sb
stantiā et solempnitatem cōtractꝰ l. si
fundꝰ ff de euic Item quo ad solutiōē
gabelle si statutū ibi dicat q̄ de quo
libet contractu soluatur gabella ꝓpr
glo singularem t verbo denegabit t ꝓ
ma solutōe ut l. cum quis s. i. ff de q̄sti
oni vt igitur debitor ubiq; possit q̄
uenīri requirit² ꝓfessionē alicuius
loci et deinde datur cla grālis ut
puta promisit solue bononie firenze flo
rentie et generaliter ubicūq; locorum fi
erit Tuenti⁹ ꝓm bar t l. q. s. si quis ita
de eo qd cer lo Vere si dicat² q̄ reus
promittat posse quenīri ubicūq; Tuen⁹
fuerit uel ubicūq; fuerit petitus q² mel
lonius ꝓt declarat forum de quo dic
ꝓpr bar t l. si quenerit ff de iurisdi
Intelligc q̄ formulam unum q̄ nullꝰ sor
tiebatur forum hic t bononie aliter q̄
ex contractu Item adde dic² t formula
t mora ideo d² q² ante mora rei cessat ar
bitriū iudicis ut non habeat² ratio in
teresse actoris nisi reꝰ fuit t mora Et
ideo ꝺco ꝓmo q̄ agitur t alio loco q̄
destinato qualit² actio sit arbitraria Item
q̄ dic q̄ aliꝫ solꝫ reꝰ fuit t mora si
soluit actor si solꝫ reꝰ hīt habet² ratio
interesse utriusq; s. actoris ꝓpter moram

rei Item et rei suus fuerit t mora purgatur
natur solue alio loco ff t commento ut
nota t l ij in pn ff e ꝯ intellige de in
tereſſe pecuniaria ꝓpter rem non de ipa
eſſe ꝓpter personam puta ꝓpter dignitatē
m nūc quam haberet ex loco destinato
forte ex forma ſue municipal quam nō
haberet t loco quieto ut ibi notatur Si
autē solus actor fuit t mora ut q nō
uult ad locum destinatū Et rei uult et ibi
posuit se debitū tūc non hz ratio in
teresse actoris hz rei rōne impensarū et
depositi ibi fec et laboris uenerus illuc
accedendi et sic uidet debz rei t toti ab
solui l ij si ephesi ff e ij
ꝯ ꝯo ubi agit t loco destinato an actio
sit arbitraria Circa qd dic q aut uno
solo loco fuit expssū et ibi promissor cō
uenit actio non e arbitraria ut habe
atur ratio interesse utrius ꝓpter loci et
ideo nō uenit usure nec fructꝰ ex
mora cū sit ac⁹ stricti iuris nisi ex na
tura actionis qd e t ex natura stricti
iuris uenit fructꝰ post litē ingressā iudi
dicationē gl t l t hoc ff de usur Si ubi
rei non uenit nec an nec ꝓ litē ingressā
li C de edi mde nisi essz actio ex testō
qua habz mistam bonā fidē t qua hꝰ uenit
t l t mutuo Et quibꝰ casu t mora
uel ex dampno ingens circa diminuꝰ
tionē rei solutē que spectant ad mora
tem ut l uenit ff si cert pe et dcā l t hoc
et ꝓbatur hoc t dcā l si ephesi t ꝓ ē
ibi per glo et bar Si aut plura loci
stipulatio ꝓmissa fuerit dic aut co
pulative aut disiunctiue Si disiunctiue
ut promittꝰ michi solue bononie uel flo
rentie tibi t hac sibialternatiua loca
electionē e rei ubi soluat an lit gl et
electio est actoris ubi petit sic t alt
natiua rerum electionē e rei q soluat
utrūq sibialternatiuaꝝ uidet Sed altero
mortuo cessat actio et debetur simpliciꝫ
l non utrūq ff e An mora igit q cō
mittit per lit cont per d l nō utrūq
dlo et generaliter et ibi notatur t glo
t ij ꝯo petitorio si actor petit sibi solui t
uno ex locis alternatiue rei ꝓt dici se uel
le solui t alio loco et sic non e actio ar
bitraria ut habeat interesse alicui sal
uo nisi rei uelit solui t loco petito
q tūc habetur ratio interesse ipsius rei Si
post moram rei s post litis cont autho
ritate iudicis reo posse solui t q arbitra
rio ut habeat ratio interesse alicuius
nisi actor ostendat q non obstante q rei
essz t mora et ꝓdictꝰ facultate posse
solui t alio loco q michi nō minꝰ patꝰ
saluo suo interesse ita sibi dsito ꝓpter mo
ram rei uel ee t casu t quo reꝰ essz t mo
ra et ꝓdictꝰ facultate posse solui t alio
loco ꝓt purgatur mora q tūc actio est
arbitraria ut habeat ratio interesse ac
toris et non rei Item intellige gl t ij de alt
nationi t d l nō utrūq vlo gradatē di alt
plura loca adiciant copulative ut ei
mittꝰ mihi x solue florēce et bononie
et tūc uidetur illa ultima esse distributiua
solutiua t z ꝓpter quod ꝓdictorū loco
rū dic si fiat mora t actio arbitraria et
hoc ut habeat ratio interesse ꝓpter
q t alio loco soluenda erat ut d l non
utrūq Si aut ita stipulatꝰ ephesi et
capue et ibi per hanc dictum t ꝓ
habita rōne rei interesse Quero cum
debeat hz ratio interesse utrūq ex ij
rei sit t mora ut dictum e quare non
dic t l ista rōne ultimus nec habeat
auferri et utilitate loci ut l ij Si q
ephesi ff e dic q ego possim petere totū
debitū mecū cum tereſſe et nulla ex
cipiat cōe petitionem mei de ſcio t
tereſſe et eronē habet ratio dcā l ij t ꝓ
et ibi declarat hanc Et attende diligēter
prorogandi et hic contestandi ubi im
plorata officiū dic per glo t hanc ff de
tertio actu et plē per hanc t l nec obſt
Subi decretū ff de offi prosumsit et lege
Diz ita si iudex non uult ꝓpendere ꝓt id
qd debz et ꝓpendē ex mero cui officio
qualitē qualitā ꝓt dic q ꝓcurandi e ad
epm et superiorem reclamandū quem
dictum cogat et cum primet iustū nego
ij qualitē ut t aliē ut deferentes in
dicto Si t coll ij et aliē si uero coll C de
adulē de quo per hanc t l a duo ꝓo
Si simplicē per mr dnm ff de re iudi mlt
tra tamē si q iudex ꝓt facē ad quē com
pelli non ꝓt ut l nō quidē ff de iudic
et l ij C quē et an iudex e obligatus de of
dele ut glo e di e fi Et ita ꝯo rei com
muniter ignorat statutū ꝓt se faciens ideo
illud non allegat an iudex debeant alle
gare et illud seruare dic q sic q cum
iuret seruare statutū ut t C de iudi
li vi nisi suppleat hoc casū omissum ꝓpte
et illud seruet erit periurꝰ sim bal t l
i C de obligat facit qd no hic t l hoc ff si
cert pe ubi iudex seruet exceptionē q
testium et sibi apparebat ꝓt statutū cui
co ꝓdicti licet ipse non opponat et
hoc uoluit Imo t C pastoral de excep
t v oct aliē facit Et adde q iudex ex
suo officio ꝓt supplere exceptionē ꝓcu
ratē opponendam an e talis exceptio
q ꝓcurat publicum utilitate ut cū miles
testimoniū t iudicio periurato nocet alicui
ut no t l fi in C de testibus ff de peri ut
cum tamis postulat ꝓ alio ut l quos
ꝓhibz ff de postulando Si aliē non licuit

procurator alicuius agat et reus sit contrag
an poterit iudex pro contumace opponi
exceptionē peremptoriā bar q non t l i
ter quos p̄ alienā ff de damp ifec licet
p absente accusato uel inquisito ubicuq
dampnari possit iudex debeat suppl̄ere de
fectus et assimē defensiones absentis per
aliē q̄ sol' c quo et q̄n iudex de quo p
bar t l ib qui tres et l pe c ad cōnen ff
de pub iudi Illuc vero attendimus ad
formulas libellor actōm de quib⁹ nō
est h tractum et p̄mo ad libellum in
actione de dolo P libelli formatione o
portet p̄mo videre qualit̄ pungat dolus
emissus i contractib⁹ nouatis et qualit̄
ex̄ contractū s i delect vñ p̄mitto q̄d
no glo c c s actionū et l elegāter ff de
dolo s q dolus dans causam contractui
bo fi reddit contractum ipso iur nullum
Ideo huic cui ingratus sit nullus cesset ac
de dolo Sz p̄t peti officio iudicis cōtra
tum fuisse nullo iur no gl i verbo con
firmabit t l i s i ff de fer⁹ et per bar
t l q sub ḡdicione s i ff de ḡdi mstr Si
aut pessimi fuit ad traditionē huic da
actio de dolo ut fiat traditio et solutio
que de fēd poterit traditio infirma tra
dito sequēs venit confirmanda per actio
nem de dolo ut dicit glo i d l elegā
ter Sz hoc s q contractus est nullius q̄n
dolus dat causam contractui bone fi
si deceptus non habet electionem nec
velit dicē contractum nullū vel velit
valere et agē actione ex eo contractum
nullum ut decipiat i si dolo C de rescis
ven et no d l elegant q̄d tamē limita
nisi contractus sit per l phibit q̄a huic
non est i electione decepti contractum
valedare l A duo pro et ibi glo ff de
ritu nup et l cogi C de dona ante nup
Item limita hoc cū verū i dolo contra
hentis s ut dolus dans causam contrac
tui reddat contractū nullū ut no d l
elegant Sz agitur de dolo cōtra illū ter
cium Sz aliq̄ reg non pt cē salua ut no
d l si dolo C de rescind ven Si aut dolus i
cidit i contractū bo fi huic purgat p
actionem ex eo contractu ff de ac emp
l iuliano s si venditor In contractu st
richi uris sine dolus det causam contra
tui sine tedat i contractū semp purga
tur p actionē vel exceptionē doli de i
ure scripto l dolo In contractib⁹ innoiat
vno casu habet locum actio de dolo s in
contractum facto ut deb q̄n pti nichil ad
est l natural' s q si facta ff de p̄script
ver In dolo emissum ex̄ contractum
si factum i quo emissus i dolus cadit i
stabile nomē male fidei ut p̄duci actio
nem civilē ut i furto huic cessat actio de

dolo et agitur illa actione al' datur de do
lo ut no glo magna i fi et d l elegāt
sim igit̄ varietatum casuū supdictorum
variat̄ formula libelli ex actō de dolo
de cui fōr inde i spe i ti de dolo Sz grā
exempli q̄n dolus dat causam contractui
bo fi sic forma libelli Ago contra tenentem
et dico q̄ dolus malus fraudem et mali
ciam suam induxit me ad vendendum si
bi talem rem meā pro tanto pcio quā
rem nullo modo emissem vendidissem ppter
talem causam Item dico q huic ingratus
dictum eius fraudē et dolum tradidi sibi
dictam rem p ipsam vendicionē Item
dico q dicta vendicio fuit nulla ppter dic
tum eius dolum et fraudem dantem cau
sam dicte vendicioni Item dico q dicta
traditio fuit facta de fēdo et ex contractu
de iure nullo quare cum teneat me dic
tum contractum non tenere et dicta
traditionē non fuisse factam peto per
vram officii declarari dictam vendicionē
fuisse et esse de iure nullam et non
valere nec tenere et ipsum teneri adempta
mihi ad restitutionē dicte rei michi facē
dam quam si non fecerit peto ipsum eō
dempnari ad quadruplū p̄batum hoc fōro
ex quotatione plurium legum s huic et d
l elegant et l si cum exceptore ff q̄d me
tus et l si dolo ff de rescin ven ppter do
lum malum ideo dicit q̄ ppter est do
lus s dolus q est p̄missus ut ff astricta
et calliditate possit dolum fraudem et vim
sibi ab alio illatam repellere Ideo licet cap
to ab hostibus dolo eius deripe ut fugiat
ut no i l i s non fuit ff de dolo Silē i
herit ut astricta verbis deludedo pro
vitanda morte alterius et mendatia cui
tanda ut no xxii q ii c ne quis arbitr
Nichil i dolo nullus qui est prouidendus et
vitandus ut hic et ff et C de dolo p to
tum Restitur et fraude Huic dicit sit mā
dolum et fraudē dicit gl' i p̄ma excep de
t l iur gentium s sed si fraudabit ff de pac
tis q dolus i genus et fraus i spēs s
gra mei q modi fiat vide qui p̄supponit
spēm p̄supponit genus affirmatiue non
aut negatiue de qua glo notabil' p de
iur naturali s plebis ubi glo ponit q̄d
sit genus et q̄d spēs Sz tamē aliud expo
sitionis glo i d s Sz si fraudabit non i
dat inter dolum et fraudem q tantum
visū sic reliquit Restitur i formula me i
duxerit advertendum hic oratio dicit ut
aparcat an fuit dolus dans causam om
contractui uel tedens nam dat causam
contractui q̄n deceptus non erat uel il
lum contractū aliis fecisset nisi fuisset
per dolum inductus ut d l dolo C de resc
ven Item dens q̄n i alt' fraus contractū

pura venditus. Si minor dolo ut vendens
minori pcio l iuliano. Si venditor ff de ac
emp. et est dna quo ad modum agendi et
stipulandi contractum an dolus principa
liter incidentaliter intervenit ut o Sequit
p tanto pcio ipse ideo dic q minor p
cio dicorum aureorum q pro duobus aureis
vel minori pcio non datur actio de dolo
q est odiosa videlicet actio furti detur ei
p uno subtracto l de rebus dum. Si gallus
narid et tamen utraq actio t famosa ff
de ifa l. Si furti Ratio duplicitatis est
q furta frequenter fiunt t istis modicis
et vilibus rebus ps quantitate soli dolo Filio
non datur actio de dolo filio contra patrem
nec liberto assert plenum iudicium et uis
finale t ducat et tuc fit ei ordinaria
ut d. l. Iudices an non afferat et tuc fit
ei summaria ut t casibus notatis t d. Si
end Si hec dicat t d. l. iudices et l. Si
si de pto supra q aut lex simpliciter et ab
solute loquitur et tuc regulariter erit ei or
dinaria ut d. l. iudices nisi essent cau
se breviores ut t aut nisi breviores ci
le dicat statim ad cognoscend et tuc si ste
tenera asserat plenum iudicium ut t in
positione p. decreta ut l. fulcinius. Si cum
ff ex quib cau rest et ibi per hec et tuc
intelligit ei summaria quo ad ordinem et so
lemnitates Si non quo ad probationes q
ille debent esse plene & t cetera pt in
dex procedat leviato velo ut l. sub diversis
C de manumiss li. xi & ita intelligit supra de
de ver sig Si aut simila non asserat plenum
iudicium ut t in positione p. decreta
et t ei ministrorum et sibi tuc intelligi
similiter tam respectu ordinis q probationis
Ideo tuc sufficiat semiplena probatio et
per juramentum ut d. l. thesaurus. & de
ista summaria cognitione ut e cui committi
tur causa alicui cognoscenda et terminan
da summarie et de plano sine strepitu et
figura iudicii ut plene t supra de offi iudi.
Si postremo per totum ibi spaliter posui
it de verbo ad verbum tractatum de sum
maria cognitione Io. faciat de pbis et plene
t d. ele et plenissime per hec t extenditur grin
ti ad replicandum Libelli agit t hic actor
ad exhibend sic formatur pro stilum et co
suetudinem hodierna Coram vobis dicit pe
de tali loco Judice vicario et assessore dicti
N. de tali loco honorabili plures contra
bonomie ad effectum deputat putato apparet
Io de talibus vel de tali loco procurator et
procuratorio nomine gay de talibus vel tali lo
co promittit dicit notarii et exponit idem
Io. d. nomine q tueris de talibus vel de tali
loco habz et detinz penes se unum Co
dicem librum unius cuiusdam quem dicti gay pu
pilli dicit dicti procurator Io. q dicto nomine q ipse
est ipsius procuratoris q dem nomine et dem eius
principalis dictum librum exhibere t pre
sentare ut cognoscat tam per ipsum gayum
q per suos testes si dicti libri. Tille q
tenebat possidebat dicti gayi. Quia re
cognitione facta intendit dictus gayus ob
tinere librum vendicare tanq rem suam et
ad eum spectantem et pertinentem iure dom
vel alias. Quare petit dictus procurator
dicto nomine dictum testem condemnari et co
gi ad exhibend utputa coram nobis et
testibus dictum librum et ad faciendum
faciliter vendendi et tangendi dicti
libri et discernendi per et cognoscendi per ip
sos testes an sit idem corpus et illa eadem
res quam dictus gayus asserit se suam et
vendicare intendit et sic ei expresse
petit et si et quatenus dictus testis non
exhibeat dictum librum ut publice petit
dictus procurator condemnari dictum testem
ad interesse dicti gayi sui principalis qd as
cendit ad tantum quantitatem & predicta
petit dictus procurator dicto nomine fieri
et dimitti et de melioni modo via iure
et forma quibus magis et melius fieri pt
non astringens se ad oia et singula pro
banda sed solum ad ea q sufficiunt ad vic
toriam sue cause reportand petens t pe
dicto sibi ius et iusticiam ministrari sed
formam juris statutorum provisionum et ordi
nationum regni bohemie salvo sibi
iure addendi minuendi corrigendi supplendi et
declarandi predictas petitiones expensas fieri
et de fiendis protestatur primo loco
t l. i. C ad exhibend et l. i. et ij ff e et t
spe de iudi. Si fi & per hec t tu dicat
ad exhiben et per hec t l. locat. Si quis dep
ff de tabul' exhiben et d. l. exhibere vbi
fit exhibitio rei et signatorum tenoris
et coram ad iudicem veniat ad cognoscen
dum signa sua & sibi tenet q ipse adjudi
cetur vel alias rei qui debet eligere l in
Si item si apertae ff e & sibi ei qui actum
est actione noxali ut q actor nescit cui
us dederit sibi damnum vel non meminit
cui noie si totam familiam viderit et sibi qui
libuerit ut d. l in Si si quis vero & sibi pos
tulet debet fieri exhibitio rei vel personae de
qua debent testificari si dubitant et di
cant se bene cognoscere si viderent ut no
per hec t l. si cum exhibuisset ff de pub
li ut no. glo. magna t fi. t C cum
de testi & nec ipse debet fieri exhibitio rei
t eadem fide et dns exhibere cupiat exhi
bet cum t massa ipsarum et sic mitta
tur forma non dicet cum exhibuisse ut
forma t qd dat ei rei l. iuliano Si si
et si quis ff ad exhiben Secus si exhibe
at t eadem forma si non t eadem esset

vt si exhibeat seruū clausturatum et debi
tatum ab eo cuius exhibeat q̄ nūq̄ libe
rauit ab actione ad exhibendum et tene⁹
arg⁹ l. si furij hoiem ff ad exhiben In for
mula dum d⁹ dnō p̄s Ruerio am⁹ libello
sit nāē exp̄me p̄ium nomē iudicis co
ram quo agit⁹ et libelli porrigi⁹ dic q̄
non sit sufficit exp̄me nomē dignitat⁹
siue iurisdictionis seu tribunal' q̄ nō agit⁹
coram eo tanq̄ singulari persona seu tā
q̄ publicam dignitatem et iurisdictionē
habēte ut l. i ff si quis ius dicē nō ob. et
arg⁹ l. cum post C. l. ff de au. iu. et l. fi ff.
de iusti. si bar⁹ t. l. i t fi ff de appel Ite
dum dici⁹ t forma Victorio et assessori pu
testat⁹ attende q̄ nūq̄ hoc tenuit ē dicā
Nam primus nūq̄ reperis hūc hūc ordina
tam iurisdictionē ut no. glo. t aūc de
sen. C. nullo vīo iurisdictione coll' in. et
no. spec. t in de iudi ordina C. constituit
vīs p̄nt causas delegare et vicarios cō
stituere criminales tamē non de negotiales
p̄nt per alios legē si per se debent iu
dicare ut no. glo. t l. fi. C de sen
tē cum
sas criminales de mero et mixto Imperio
non habēt de iur⁹ cōi nec usurpatione nec
ex successione principū nec per formā statu
torū ut ex assiduitate nec usurpatione
nec successione et non de iur⁹ cōi membra
mutilant et ad mortem dampnāt ut
d. C. nullo et t spec. de Iure am. Iudex vīo
Ingr⁹ primus Victorius aūt qui vicem or
dinarij tenet p̄t etiam illa q̄ p̄t ip⁹ cuius
vicē tenet p̄ter ultimū supplicium et me
bra absq̄ sione l. ij. et ibi glo. C de of. eius q̄
vi. al. gerit et C. sua nobis de offi. vica
rii Et idem aduocatus cōstitut⁹ cū aduocatus
p̄dicto et sui vicarij Ideo a Victorio non
appellat⁹ ad p̄torem ut t C non putem⁹
de assi. li. vi. et C. romana de appel. co
li. et per bar. t l. i. C. ab eo ff quis et a q⁹
appella Et quoniā⁹ sit Victorius et de cor
p̄tore vide plē per Cano⁹ t C. i. de offi
vicā Assessor ē ille quē quis q̄ iudicandi
hz p̄torem sibi assōciat ut sibi t causse
cognitione assistat et cui ad non decidē
dum causam t̄stituat l. i. C de assess Et
hic assessor vocat⁹ et q̄siliarius l. pe. C
de assess et debz hic salariū l. die fue
to Et sic hic assor nullam habz iuris
dictionē nisi circa libellos male concep
tos reiiciendos et circa alia que notātur
t l. ij ff de assesso non aūt p̄t iudicare
ut ibi no. nisi forsitan⁹ sibi per formā
statuti Et ideo nulli per statutū nō
creditur assistere p̄tis t p̄n⁹ sui officij
reddē assessorib⁹ suis q̄ p̄nt cognoscē et
terminare oēs causas criales non tamē
criminales t delegari non p̄nt ut ē dic

tum est et no. per bar. t d. l. i. ff de offi. as
ses. Sequit⁹ t forma comparū Jo Et h⁹
no. q̄ quib⁹ p̄t loqui de scripto t z⁹ p̄sonā
l. et vnus t fi ff de acceptila et l. libelli
ita p̄t concipi t p̄ma persona sicut t z⁹
Et sibi notarius p̄t confice istrum t p⁹
persona Et deinde ifricere illud idem
t z⁹ persona Sequitur t forma petē
tis Nota hoc est regula iuris q̄d q̄s p̄t
per se p̄t per alium petitorē uel sibi
strictum a se ut t ibi⁹ iuris p̄t q̄s li
ti stallit t casibus t quib⁹ tenetur q̄s
exp̄imat rem per scripm et non p alium
et ego casibus quib⁹ tenet⁹ q̄s exp̄imat p
alium non p̄t per scripm notarij t d. C
p̄t quis et l. fi C de petit Et ideo iudex
malefitorū limit t punitor ut semp̄ ve
limit ipm principalem q̄rere et non ei⁹
petitorē ut videant quo fronte qua
constantia trepidatione loquat⁹ t dicēda
veritate negotij l. minore C. terminis ff
de quest et per bar. t d. l. fi C de petit
et l. quid igitur C. pena grauior ff de iur.
Et attende q̄ primo et ante oīa debet fi
fidei de mādato petitoris si petit⁹ q̄
primo de psonis alioq̄ p̄t post lit. cōtest
qui ait ei⁹ q̄d no. t l. ij t plē gl. C de e
dic. di. adri Et debet hic exceptio peti
toria opponi ab initio q̄ ut l. licet C de
petit Et quotiēs sit exceptio petitoria
et q̄n debeat apponi dic per bar. t
d. l. licet et l. postponi C. rati ff de petit
Et nō q̄n petitator non dicit se fuisse
petitorio nomine obligat⁹ primo nomine q̄n
reo t q̄ p̄t ita primere ad cū sicut ad do
minū l. cum qui C si cer. pe. de quo p
bar. t l. si pupillo C. i ff de negot. gest cui
aūt dicat⁹ primo nomine tūc non obligat⁹
l. fi ff de institu. nisi sibi actio ex illo q̄
citur licet dnō reddē teneatur l. seruum
tuum ff mādati et l. soluti C. per. libera
ff de pigno act. de quo per bar. t l. p
cui⁹ q̄n p⁹ cuius Sequit⁹ t forma habet
et detinet hoc ideo dicit⁹ q̄z sicut rei
vendicatio datur non solum t possidē
tem sed et⁹ t detinentē ut l. officium ff de
rei ve. ita et hec actio ad exhibendū
datur q̄ē p possidentem simulat⁹ ul natu
ralit⁹ nec solum detentorē l. ij C. fi ff ad
exhi Et tamē simulat⁹ possidens non hz
facultatē rei restituendē ut q̄z seruus pe
tit⁹ ē t fugā nec peregre missus tūc suf
ficit sola cautio de exhibendo cū t ei⁹
p̄tor venit l. celsus C. fi ff e Et nō q̄
loco huius actionis assecuit hodie p⁹ libel
lū datū t rei ē petitā a iudice ut iter
rogret rem an habeat nec possideat ta
lem rem talis additionis et an habeat fa
cultatem restituendi dictam rem p dam
l. officium quā interrogationem debet fie

)uber l ubicūq; ff de ītrro act et c cū
Joh̄ versi verum de fi mstru ī d l of
ficium et l qui petitur ff de rei ven
Et si rei negauerit uel de mēdacio cō
uincit pñat possione et effict de
possore petitor l fi ff de rei ven Et
ī forma ī publico hoc ideo dic q; ex
hibere nichil aliud ē q; rem eē suum
strepitum pmē l m S; aut ptor ff de
libe ho exhi et ī publico coram Judice
actore et testib; pduce et vendēdo tā
gendo rem; facultatem pbere ut d
S; aut ptor et l m S; quid sit exhibere
ff de tabu exhi et l fi ff de ver sig
Et ut actori copia expiendi prbeat
ut d l ij ff ad exhiben Et cuiꝰ expēs
et ī quo loco debeat exhiberi dic q;
reꝰ debet exhibere rem ī loco ī quo e
rat tpꝰ lit; ost Sz si actor velit exhibe
ri rem ī loco iudicij tuc debet exhi
beri suo pculo et expensis alijs q; cibā
rioꝝ Nam expensas victꝰ et vestit;
debet agnoscē possor q; et eas expē
suo ferijs standō domi et hoc verum
nisi seruꝰ exhibendi ī loco iudicij solitꝰ
ē se pascē et vestire et suo artificio
ī quo oporteat eum vacare hoc modo
veniēdi ad locum iudicij ad ītanciam
actoris q; tuc tenet; actor expensas
victꝰ et vestit; facē Et idem dicim;
ī casu uel multo exhibendo ad locum
iudicij ad ītanciam actoris ut teneat
actor de pculo et possor tenet de
expensis cibariorū nisi aliꝰ fruct; solitꝰ
se pascē extra traditorem ad veturam q;
nuc oportet uacare q; tuc tenet; ac
tor hoc plat; ī l ff si hēditas S; fi ff
ad exhiben et l si rei tum se ff de rei vi
et ubi per angit Et ex hijs p; q; pro
re que est ī alio loco extra territoriū pt
agi ad exhi rei ven ut deb S; i ī d l si
res de qua per bar ī l fi ff de iur om
Judi an aut rei vendicatio et actio ad
exhiben possint ī eodē libello cumulari
dic q; sic ut no ī glo i ī fi 2e glo ff de
ītrro act et l fi C ad exhiben et l an
de offi ī si glo magne ff de iudi tes
et ubi per bar licet cōis et male ī l
iij S; est aut ff ad exhiben pt q; tuc li
cillare hoc modo peto rem exhiberi qua
exhibita et re cognita deo ipsum ad me
spectare iur; dnij uel quasi e Ita decla
rata peto ac eē peto ipsum rem; post de
tam declarationē cogi et compelli offi
cio vō ad restitutiōm dce rei quā recognos
cetur simp; istā ppetatoria q; simp; pōt
pti actione ut no gl ī d l ij ff de ītrro
acti Sz an per protestationē ī hac
ppetatoria interrumpatur ipso fō nec ef
fectualit l iuliani S; pinde si opus

ff ad exhiben et ibi per bar non solum
aute si petatur rei actione realī ut ī
ven Sz ee si alia actione petatur habet
locum hec actio ad exhibendum ffarnito
ria ut no ī l i c e puta ī actione pfalci
bone fi ut l si fundum S; si rapina ff ad
exhiben Et ī alijs actionib; strictī iur
ī rem scripta que notant ī d S; e aut
et grāliter ubicūq; interest ut l m S; sicn
dum ff S ubi non est pussim per
aliud i mediū spāle ut est ī exhibitoꝝ
testamētoꝝ ut l m S; si quis exē ff eod
Sz ꝑo q; est dra inter exhibitionem q;
fi et ti de eden et ti de tabu exhi et ti
quē ad tes apī et ista actio ad exhibend
de dra que est inter actionē ad exhibed
et ī terdictum de tabu exhi Sz quo ad
titulū de eden dic q; ille titulꝰ loq;tur
q;n petitur exhibitio rei uel strumē
torum ab hijs q; faciūt rones libroꝝ et ī
strumēta ex nūrite officij q; geruit
ut nūmulariꝰ argentariꝰ usurariꝰ notariꝰ
mercatores campsores stationarij et gu
bellarij aute publica dicī cor quorū li
bris creditur per ꝓo se et contra se q;n
ff publica aute dicī pnt fieri de mēte
glo ī l quod S; nūmulariꝰ licet ubi bar
contra ī hoc q; non credatur libris suis
ꝓo se scribens q; contra terciū liber su
pradictoꝝ facit semiplena ꝓbationē
nisi esset ꝑsona suspecta l si quis ex ar
gentarijs S; i ff de eden Item loq;tur
ille ti q;n actor petit q; reo sibi edi uel
copiā l i c e Quid aut si q;s
non exhibeat ad nutum iudicis cui of
ficium ē iplorata dic q; contra eum ag
ac ī frm ad interesse ut d l si quis ex
argentarijs S; ex hoc edicto ff de eden
no d S; editiones ī glo ī uo q;libet usua
fi glo possit ee utilis ī litem ꝑpter con
temptū nutum iudicis ut dixi supe
rius ubi aut q;preter alia actio ex vigore
precedēs extraord uel quasi ut ē ī q;
curatore tutore negl; et similiꝰ tuc q;
pellant edē ꝑdictis actionib; et non
actione ad exhiben ut ī l quam ꝑall
Et ideo venditor cogitur actione ex empto
edē emptori mstrā prudij vendit l hanc
q; stēs q; ff et colonus cogit edere
emptori mstrā colā a colōde actoꝝ fu
turā aliā mstrā l que S; cautiones ff fa
mi herciscūd et l qui curatorē ē Actio ad
exhibend hz locum ī casibus ē dictis
s gessit ex necessitate officij uel ubi cō
petit alia actio ꝓo exhibitione ut d l
m S; si quis exē ff e Sz p mstris plu
rimum actor ꝓtendit his agitur hac ac
tione licet p mstros alijs q;mūlte mea
utilitatē agatur cōis tercia utili ac
tione ī frm ut no ī d l m S; ī eodem ff e

Et hec ſ̄ de mente bar in d l quecd ff e Rua
liter autem probetur intereſſe conſ̄ non ex
hibentem librum ut poſſim probare ī cō
conſ̄ teneaī ſi dolo non exhibet pbatur
per juramentum ī litem Si aūt culpa de
fiſt poſſidere pbatur per teſtes uel inſtrū
l Argentarius ſ̄ cū aūt ff de eden Nam ſ̄
doloſum per juramentum conſ̄ culpoſum
per teſtes uel inſtrū probatur intereſ
glo eſt ī l ſemper ſ̄ ī hoc interdicto ff
qd' vi aut clam Quid aūt ſi actor nō
pbauit de intereſſe per juramentum vl
teſtes dic nichilomi judex ex ſuo of
ficio ſubtili ineſtigatione eſtimabit l
l C de ſen q̄ pro eo et ibi per bar ī l ſi
qd' ex pamphilo ff de le ij Hz qd ſi delēs
exhibere non ē ſolūdo dic q̄ dabitur iſſ
titor ī inte conſ̄ principale ex cla gene
rali ut tenz Imo ī C preterea de dila
et per bar ī d ſ̄ cum aūt Item q̄ro an
cogor exhibere debitorē alicui q̄ fugit
ī domo mea dic q̄ non ī l ſi ſ̄ ſi ff de li
be ho exhi ymmo nec pōt executor litis
ī trare domū meā p capiēdo debitorē a
liquē nec tenet ad juramentum
ſ̄ ſi ff de jurē nisi pro fugi ſeruis īve
nicndis l ij C de ſeruis fugi īvenīdis
l ij C de ſeruis fugi et ñ pro publica
utilitate ut no ī l pōt C de metallariis
li xi Et ex hoc pz q̄ licet repete merca
toreſ foro cedente nec poſſim quem
q̄ ut eum exhibeam uel teneat ad iter
eſſe per d l ſi ſ̄ ſi ff de libe ho exhi q̄
eſt notabil' ter Item q̄d ſi ago conſ̄ te
de militate ſine q̄ro obtinuiſti conſ̄ me
et peto q̄ exhibeas denū ſententiam q̄
eam non habes an teneaīs exhibere
dic q̄ ſic al' judex pnderabit q̄ ſi quo
tp̄e aparcat ſit caſſa et irrita et ſi
dē ei non detur ſim Imo ī C ſ̄ ppetuis
de fi inſtru de quo per bar ī l i ſ̄ e
denda ff de edē et l ij C e

Curare autem debz judex

Iſte ſ̄ eſt ordo ad oēs actiones ſim dī ut
dixi 8 ī pōt pōt ſ̄ et h d Judex certū
debet ferre ſententiam ubi pōt et ſi in
certa quātitas ſit petita ut ē intereſſe
h d uſq ad ſ̄ ſi quis agens Et hāc re
gulam huiuſ ſtrictiuſ gl' hīc loquī ī dā
obz caſibz ſ̄ ubi certum petit q̄ tūc ſi
valet ſim aūt niſi ſit certa per ſe vel per
relationem ad aliud ut l iij C de ſen
que ſine cer quid Item ubi petit ī certū
q̄d tamē pōt ante ſuam certificatū ut
cum peto michi p̄ſtari tūc pōt ī certa
ſententia ferri ut l ij C de ſen que ſit
cer quid Hz tu lacrij concludē t̄ az et ex
ceptiones a rā quāt glo hic et glo ī d
l ij C de ſen q̄ ſine cer quid ſ̄ q̄ libell

regulariter debet ee certus tam ſ̄ fundam
tum iudicij ut reus poſſit deliberare ſi
velit cedē uel contendē l ij ff de eden
et l edicta C e et l ſi rem ff de rei ven
et l ī actione fundi ff de furt et ī aūc
offeratur de lite ortē et ī C i ij et in
de libel obla et ſilr ſimā debet eſſe
regularit certa uīs formam ipī pe
titionis prolate ut l ut fraud ff q̄
diui et ele ſepe de ver ſig et l ſi C
de fideicōmiſ li Alīs ppter interlucidi
nem petitoris nulla pōt ſequi edempc
natio l pompeo ſcribit ſ̄ ſi ff de rei
vend et l duo ſ̄ tres cum contra ibi no
tatis ff de teſtā tu niſi illius ambigui
tatis libelli ſit frā declaratio ante
ſententiam l ſi quis intentione ambi
gua ff de iudi et l ītes ſtipulatēs ſ̄ ſi
ſtichum de ver ob et utrobiq̄ ppter
hanc Et ſicut petitio rationi incerti
tudīs vitiatur l pe et ſi C de ſen q̄
ſine cer quan et no ī C ij de offi or
Hz an iudex poſſit ſuam ſententiam etiā
declarare ſicut actor pōt ſuū libellum
declarare dic q̄ ſic iudex ordinarius
huiuſ mērum imperium

ut l ab executore
ff de app et no ī l actoris ff de re iu
di ſic et teſtor determinat ſuam vo
luntatem nam condita l heredes ſcrip
ti ſ̄ ſi quis ff de teſtā et tabellio ſuam
declarat ſcriptura l ſi quis decimo C
de fal et ple ppter hanc ī l Imperator ff
de ſtri ho Item ſi ppter incertitudinem
ī milla an poterit iudex iterum iudi
care dic q̄ ſic ſi eſt ordinarius ſecꝰ ſi de
legatus q̄ ſine bñ ſine male fuerit eſt
officio ſuo ut l ſi ut proponis in 2ª C
quō et q̄n iudex et ibi per bar hec ſ̄
regula ſ̄ q̄n petitio et ſimā incerta n
tenz fallit ī plurib casibz et primo ex
natura vlīs et gnālis actionis 2o īne
certitudīs permanentis 3o īne incer
titudīs apud ipetita existentis 4o īne
certitudīs apud utrūq̄z litigantē ī
ſingulis 5o īne accessoriū dependētis
6o īne gnālis obligationis precedētis
Exēm primi ut ē ī actionibz vtilibz ut
eſt petitio hēditatis et penalis et ſilīs
ī generalibz ut ē actio tutele negoti
geſtorū et ſilīs ī q̄bz admitt gnālis
petitio ut no glo magē l i ff de eden de
bent tamē ī generalibz iſte rēs ī p
ceſſu declarari an ſententiam q̄d fiat
per arbitrium arbīi ad calculandū rōnes
ut l ſi cui ff de condi et demon et l
vas certum ff de iudi In vtilibz vero
ſufficit declarare poſt ſententiam ī
executione ut dixi 8 ī ſ̄ actionū ī foꝛ
ac negō ſ̄ Et idem ī mſtrō gnaliter

gionata qđ ex forma statuti habet paratã
executionẽ cum liquidatio fieri potuit
ꝛ executione per d. l. ij C de sen. que sine c
quã de quo per bar ꝛ d. l. i ff de eden Et
idem cum petit castrum vel villa cũ
suis pertin. sim. Imo ꝛ C cum ad sed
de iud. Si tamẽ petant res singulares
hẽditatis non debent declarari ꝛ libello
ut no. ꝛ l. instit. ff ad trebel. et vide
qđ no. Imo ꝛ C quærenti de offi. ordi
Exemplũ ꝛ ꝑ ubicũq; territudo versꝰ
ex ꝑte debitoris ut dicit bar. ꝛ d. l. i. ℣ qđ
autem ff quorũ le. ut ꝛ obligatione al
ternativa cum eleũ spectat ad debi
torẽ l. ubi autem non oportet ℣ illud
de ver. ob. Admittitur cũ ꝛ libellꝰ
alternativus licet sit obscurꝰ dubiꝰ et
incertꝰ l. prætor edixit ℣ qđ autẽ ff
de iurisd. Item ubi res ꝑ solui ꝛ
vel interesse l. i. ff de act. qñ. Item ubi
quis petit rem si extat ꝑ æstimatiõ
l. si fundi stipulatꝰ ℣ fi. ff de ver. ob. et ibi
per bar. In hijs enim casibꝰ admittit
libellꝰ incertꝰ nisi res ꝑmo declaret qꝫ
solui velit ℣ tamẽ iudex debet ꝑtã
re certam facere simã interrogando ꝑ
rem ꝓ obligatione alternativa quã da
re velit et si nõ declarat certam facit
simã ad hanc vel ad illam partem
put ꝓ obligatione vel ꝓ libello contine
tur no. glo. ꝓ d. l. ꝑtor edixit ℣ qđ autẽ
de iurisd. et no. ꝓ l. ij C de sen. que
sine cer. quãti. Et ꝓ obligatione ꝓ qua res
ꝑ solui rem vel interesse ut ꝓ obli
gatione rem tradi ꝓ qua post moram ob
ligatio sustinet ad interesse
posset ex eo
demptam ad ipsam rem iuxta doctrinã
glo. et bar. ꝓ l. i. ff de ac. qꝫ ꝓ petitione
rei si extat al' petit. eius æstimatio et
est ꝓ arbitrio iudicis condemptare ad
æstimationẽ vel ad rem et executio fi
et ꝓ æstimatione si res non extabit et
hoc voluit glo. ꝓ l. sanctimus la. ꝑma C de
sa. sanct. eccle. et per bar. ꝓ d. l. si servus
strictum ꝓ fi. de ver. ob. l. in ff de eo
dic. fur. Exemplũ 2i ꝓ ubi petitur finis
de sua natura incertum ut domus fieri
vel aliud finis cum olim finis sint certa
l. ubi autẽ ℣ illud qđ de ver. ob. quo ca
su admitti. libellꝰ incertꝰ ℣ ad finẽ et
silr sim. gdemptata ad finẽ ꝑ etiã
post moꝛã petit et res gdemptam ad ꝓ
teresse ac eo ꝑ gdictionaliter petit et
gdemptam ad finẽ et si non faciat tuũ
ad interesse de quo dic plẽ per bar. ꝓ l.
stipulationes non dubiã
de ver. ob. et l. i. ff de ac. emp. et dixi b
e ℣ oes aũt ꝓ fiõ ex stipulatione silr
admitti. libellꝰ incertꝰ et sim. incertus

cum agitur ad hoc factum certum sit
qđ observet. ꝛdemptis l. cum eorum C
de sen.
que sine cer. quã Et aduerte qꝫ hꝰ ꝓmis
sio mdemptatis non ꝓterea excludꝰ
qñ ꝓ. debet gdemptam ꝓcipalis qꝫ
fideiussor ec. si ꝛcindatur bñficio de fi
deiussꝰ qꝫ hoc magis inducit natura ob
ligationis qꝫ bñficium fideiussionis ut l.
i. C de que de fi debi. li. x et ibi ꝓ bar.
ꝓ l. ij C si mꝛ ꝛdempt. ꝓmi Exim ꝑ est
ubi petit. aliquid qđ est certum de se ꝛ
certum natura vel per ꝛlationẽ ad ali
ud licet apud litigantes et iudicem sit
incertum ut cum petitur interesse vel qꝫ
titas que ex testo colligi ꝛ ut l. i. C de
sen. que sine cer. quã Nam hoc sine ex
positione ꝑ fieri potꝰ qꝫ ꝛ sua iudex
subtili inuestigatione ꝓcedẽte declarabit
quatum et possibile ꝛ ut d. l. i. C de sen.
que et ꝓ hoc ℣ notabili
et famoso et hoc tenet glo. et bar. ꝓ l. ꝛ
ti. edicto ff si cer. pe. et l. stipulationes in
dum ꝓ fi. de ver. ob. sic etiam intellige
orationes ꝓsit. litẽ puta æstimatio rei de
lite crescentis lite pendẽte l. unic. ff si
cer. pet. et l. ꝓ hoc
officio iudic. declaratur l. edilis ℣ Item
secundo de edi. edic. Et idem ad lega
tarium dubitaꝰ quatum legatum minuit
per fructꝰ petit quatum licet sibi capi
per fructꝰ de tali legato sibi fiõ debet
tamẽ ꝓ sim. iudex declarare ut hꝰ dic.
alꝰ generaliter et certitudinaliter gdem
nat. l. que de rota ℣ interesse et ibi glo. ff
de rei ven. et per Imo. ꝓ C significatum
de libel. obla. Et Jo. fi. qꝫ ymo hoc casu
iudex non ferret sententiam certã sed
absoluet rem actore non plante l. qui
actusare C de eden. Idem dicit si pe
tens expliꝫ non declarat prondꝫ ante sẽ
tentiam qꝫ sequitur absolutio l. in fi
ti. ff de po. opti. Jo. fi. puto veram tibi
actor etiam expressit quãtitatẽ ꝓ libello
aliꝰ procedit glo. nota ꝓ d. ℣ certe Exim
quin ꝑ ubicũq; aliud actionẽ peti.
ut fructꝰ vel expense nam procedit libi
libellꝰ pcto talem rem cui fructibꝰ per
cepti et percipiẽdi cum expenꝭ fiꝰ et fien
dis ut ꝓ de offi. iudi. ℣ et si ꝓ rem et l.
cum ꝓpria C si aliꝰ vel sibi Et silr
cedit sim. gdemptio te ad rem petitã
cum perceptione fructuũ percipiendo
et expensarũ et postea ꝓ taxatione de
clarabitur quãtitꝰ fructuũ et expen
sarum et hoc expresse decidit et declarat
dnꝰ ange. ꝓ l. si homo ff de re iudi. eꝫ
pando fructꝰ expensꝰ que taxant. et li
quidabitur post sim. sim. Imo ꝓ C fine
litibꝰ de dolo et qtu. et C cui ad sedem

et c gener de rest spo Item si fructꝰ pe
tunt principaliꝫ et per se et non accesso
rie ad rem qz tūc debet declarari ℣ libel
lo et sīmd sicut alia res singulariter pe
tūm ut l si ℣ rem ff de rei ven Et ita
debet intelligi dictum Imo ℣ c sīgn
ficatiuꝫ de ver ob et ī statum diem ℣
sequenti falleria ¶ Quid aut si ista ac
cessoria ut fructꝰ expense et dampna
tion fuerit petita a pn an possint pe
ti pendente iudicio super re principali
petita dictum ī e-ꝯ mino Ex rō ēt
pz libertaꝫ p̄edit generalis obligno
ut hoīs ℣ gnē p̄missi quo casu admit
titur libellus et sīmd ℣ gnē et ꝺet
minate vigeta formā obligationis Imo
poterit actor certum et determina
tum rem petere ℣ spē ut ī pr ꝯ vī hic
et aute et ubi aute ℣ pn de ver ob
Et hoc nisi debitor ali sibi declaret
quid dare velit cuius sit ℣ eis p̄sidet ℣
ded ꝯ hinc Item aute est ℣ cōd noyali
ubi ent dato dampna ē ℣ obligno
et peti debet ℣ libello et dato pr noy
a est ℣ facultate soluendi ex dispone
legt quousqꝫ querimat iudicium l miles
ꝯ et ibi notatur ff de re iur qd ꝺd dicit
hic glo ℣ vlo aut aliud ℣ ℣ obligatoꝝ
et aliud ℣ solutione ex dispositione hūs
tūc permittit hec facultas soluendi a
liud qz sit ℣ obligatione pr hec cont l
si quis stipulatꝰ fuerit x ℣ melle ff
de solu Item ꝺz ista quid de libello gnāl
omīm damnatorum datorū sine alicui
specificatione ut si peto castrum michi
restitui cum restitutione omīm damnoꝝ
michi illatorū dic qz predit libellꝰ ut
hic sim gl et Imo ℣ c ij de or cogn et ℣
spe de libel oblat ꝯ Iam v Item talem
substantiā michi fieri debebit tamen
postea ℣ pcessu spāficatu dampnū ēt
culpabilem uel per Iuramentū ℣ litem
ultra dolosum uel per testes cont eū
pbabile sim bar ℣ l ij et l ℣ ad nomb ff
de ℣ litem ne dicat ecia Io fi qz etiam
pr fuerit restitutione taxationis expē
sarum dampnoꝝ et interesse et abusus
qz alias causis accessorie aliqua petitꝰ
ut exē de do c inter dilectos et

et l cū p̄tia C si quis al
teri uel sibi Et attende qz licet sīmd ea
tu possit ferri super istis accessoriis ta
lis pronūciationis modꝰ debz esse certꝰ Io
si iudex dicat ademptio te ℣ expensis
si que debentur non valet ut l ℣ sīmd
ꝯ l ff de re iur Item predit hic libel
lꝰ peto qd teneꝝ uel possides ℣ talis lo
co et quidqꝫ tibi obuenit ex hēditate
talis qz satis pr ēt certꝰ cum depende
at ex fēdo tuo et hoc tenz spe ℣ ti de ac

et pcn ꝯ l ℣ qd si peto teneꝝ ed huiusmōi
vendito ut no l ij ff de usufruct p emp
Item predit hic libellꝰ peto declarari sī
iectionem et obedientiā michi deberi ab ho
minibꝰ talis castri uel ville et eoꝝ nō
ademptionē ad p̄standum qz subditi de
bent p̄sone dñi sui ut c audituꝝ de
p̄scrip qz talis obedia et subiectio cen
seatur omnium corpꝝ grauesq; sibi plures
sint ideo sufficiat petere totum corpus sic
sufficiat petere totum gregem l ij ꝯ si et l se
quenti ff de rei ven Item predit libellus sic hic precedit
libellus generalis ℣ ypothecā ut peto te
ademptionē ad vēdicandā michi oīa bona
tua qz mihi pignori obligasti sine alia
rerum expssione licet enī hec verba ad
tua denotent vniuersitatem rerum l
nam qd ꝯ si cum l se ff ad trebel et
vniuersitas nūc non venditet per ac
tionē realē l ij ꝯ si et l vendicatio pal
let illud non est verum per rei vendi
cationē sz per ypothecam sicque ēt
tunc ex nuda quitatione l ij ff de pigno
ac et ℣ c ꝯ Item seruiana et est C
cod dele l ij et ij ubi p generali fidei
missa dat ypotecā et ¶ Nō
qz licet incerta petitio non debeant ad
mitti si tamen sit admissa non vitiat
processꝰ et debet declarari ℣ quandoqz pre
iudicij fierit petita l fi C de ānā except
et debet super ista exceptione libelli
generalis declarari uel pronūciari ut
℣ c cum bertoldꝰ et iste libellꝰ generā
lis predit cont principaliter obligatū et si
cont terciū pari no per Imo ℣ c cer
tificari ad fi de sepul Sz ista ultrā de
qua sīmd loquat ista ꝯ dic qz de diffi
nitiua et hoc clarum in l ij ff de re iu
di In interlocutoria aut dic qz debet at
tendi materia super qua fertur qz si
materia exigat certitudinē debet fieri
certa pena cum punit Rndendum ē
petentibꝰ illam debet declarari quibꝰ
sit uel non sit rndendi ut no l ij ꝯ
qd obseruari C de iudi et Si aut mate
ria exigat generalem et certum declā
rationem tunc pr iudex certum decla
rationē facere potest cum declaret alios
admittend et ad ꝓponend exceptiones
uel ad testes ꝓducend et si ut c pos
toral de except et c ult terciū et c si
de testi Intelligit gl huic tex huiusmōi dū
dicit debet curare quātum ē ei possi
bile fecte certam sententiā ꝯ diligēt
terminando pcessum et examinando pres
interrogando ut l ubi plures ff de iterro
at et testes ubi expedit repetendo l repe
to ff de qbus et c cum clamor de testi
et ex eis offitio rei valorem tēperando
ut no per bar ℣ l si quid ex pamphilo

de le m et interesse partis declarando
l. C de sen que pro eo qd interest Si
aut hoc iudex omittit non ppter hoc
viciat sniã l si legã & ff de fideiu
miss liber et ff de suspec tu l hec n sñt
Jo fri In glo i ibi aut dampnid cñ
dari dic ut glo sentit q iudex edemp
nando alternatiue t cñ noxiu non bñ
dicit q solum dampnid est t obligec
et facultas dandi p nom e t solui oc
ut l miles & x ff de re mili et dixi B
t bi falleã In ea glo ibi utrum si p
nidicabo No ex hac glo formam libelli
et sñe t petitione hẽditatis q debet
cẽ declaratoria t totum uel p parte ut
no l. i ff de edem et dixi B t & actio
nũ t formula petitionis hẽditatis
In gl t ubo uel ei ibi aliqua pte acto
us rescripta ñiat ff Quero go si
iudex edemnat reum t hijs que ex
actis apparebit cñ debeat aliq valeat se
tencia videt q sic q notariu aparet
per processum uel notariu ut l notariu
ff et exẽ de except
c cñ venerabil et ita vidt hic tenere
Imo Dz hic gl dicit oppositũ et gl t l
plr C de sen que sine cer quã q ac
ta et attestationes t plurimũ sp du
bia et ideo sñia redditur terrena et ẽ
meritoriũ viciat Secꝰ si iudex se re
ferat acta puta edemp
no te ad quantitatem etenim t mshĩ
pducto ad actionẽ uel ad quantitatẽ
specificum per testes t ea concordan
tes vñ t ea est aduertendum an iudex
se referat ad quid certũ et clarum al
non tenz sñia l t Dz & ayt ptor et
ibi per bal ff de re iudi et per bal t
d l pe Dz quid si quis petit omẽ im
periũ t aliqua villa uel territoriũ et
phat q cognouit de casu mixti Impe
rij uel Jurisdictionis non autẽ phat
de mero Imperio uel qd aliud recuperauit
t aliquid uel membra mutilauit Nichil
iudex adiudicabit sibi totum Imperiũ au
uero solũ de articul plurib et sic per
non plus supersedebit exẽ de excep
c Venerabil et idem t spe de simis &
qualit v. nõ q recta Dz tu dic cõe
q cum petitio non fuerit vna non
pt p parte iudicari et p parte omitti
Dz debet fieri tota iudicia l t hoc iudi
ff finiũ hic et C si aduersus reum iudi
l i Jte sicut sufficit uni pte findi ad
acquirend possionẽ tanq sic et aliquo
ti Imperij ff de acq pos l possidere Illa
go phatio sufficit sibi et debet t totũ
sniã fieri p actore et de hoc vi t c au
ditis de hyp Et adde q dicit q maior
certitudo et declaratio requirit t sñia
ph t libello Quia non valet sñia sic con
demno te ad rem ph t tibi obuenient a te
h licet libelli sic generali procedat sñm
Imo t c significatibus de libel obla pro
quo facit l fi c de Ana excep

Si quis agrum intenti

Dictum est B t & triplo q plus petens
punit t triplo Nunc aut t hoc & decla
rat quot modis dicit quis plus pete
Et ideo primo declarat qualit plus petens
alium puniebatur usq ad & plus aute
ubi declarat quot modis dicit ph plꝰ
pte pmedo exq usq ad & sz hoc qd ubi
ponit penam de iure hodierno t prosi
tam plus petenti et hoc primũ h d Si ac
tor t libello petit plus q debeat nunc
veteri cadebat a tota cã nisi t diuersus
casibus s qui decepti erant sua facilitate
te qz minor uel qz errabat t sine t q
ee prudens erraret h d usq ad & plus
aute Et no q hoc solum corrigit t eo q ac
tor plus petens cadebat a cã non aute
quo ad reliqua et ideo hoc tenet qd hic
dicit de institutione et quadruplici mo
plus petendi cum suis exemplis Jte
nõ t tex ibi t mentionem i t libello cõ
tentionali uel rali uel psonali ut pz
t hoc v et v se Et sic no hic q item o
idem e q libelli Si ergo reus petit q
actor declaret intentionem suam dubia
tentam et obscuram satis videtur pe
cisse libellum tentum dubiũ et obscu
ru cum libelli nichil aliud sit q vulga
ris formula ut l si finis nauum ff de
fun intentionẽ actoris explicatis et vo
catur hic ee declaratio uel petitio de
quo t spe de libel ob t pñ Item t tex
ibi olim rem amittebat

hic et l non solũ &
tale de libera le ad quod nus antussi
nus forte se retulit ille & tale Dz deu
re ff & non credebat a cã ff de edic c
dic l. broud & sibi edictione et ff si cer
pe l. penulta quid de quo vide per bar
t d l. penulta et & tale Nota hic p
nio q minori datur restitutio contra
plus petitionẽ stultitiam t libello sim
plicitate ut hic secus si non sua facili
tate sz dolose plus petit q nisi pu
nitur t triplo expensarum ut B c &
triplo et multo magis si dolo plus pe
tit et exegit q nisi credit a toto l i c
de plus peti nec hoc ciuilis rationis
qz minori non datur aduersus veritatem
dolum nisi aliqua pena minuatur
cadat misericordia l. auxilium ff de mino
ribus Sz aduersus dolum psentis de p
teriti hoc similiter minori et maiori
gl singlis t t l ult cum ff de edend

ſſet ut vult hic tex

Plus autem quatuor

Plus dicit² quib⁹ petere quatuor mo
dis ſ ꝛc tpz̄ loco et cauſa hꝫ ut cū
petit maiorem quantitatem rei q̄ ſibi
debeatur Tpz̄ cum petit ante diem
vel conditionis euentum h⁹ d uſq; ad ꝯ
loco Contra tex C 1 de plus pet et
loquit hic tex q̄ quis petit plus ꝓpri
palit ¶ Quid aut ſi plus petat actor
ſoue puta petit rem cum fructib⁹
et intereſſe et conſtat per proceſſū
q̄ non debent² fructꝰ nec intereſſe
ſolum debetur principale an tendat in
hāt penam Dic q cū hoc ſit penale ex
tendi non debet ut l ſi de interpreta
tione ff de pr et qd no glo ibi e ꝯ qued
Item q̄ per acceſſiones non ſoluit alio
modo ſportulat ſm Jo fn In tex ubi an
diem appoſitum ab hoie uel ex natura
rei ut ꝑtu naſcituro uel fructib⁹ naſ
citurꝰ uel ꝛ obligatione ſoluendi ꝛ lo
co deſtinato ꝛ quib⁹ teſt ex cauſa rei
dies ſ donec naſcit² res uel donec in
cedat ad locum ut no ꝛ de excep ꝯ
temporalis ꝛ glo ꝛ verbo ſibi uel appo
ſita l ut ꝛ traxatione doꝰ rei mobi
lis C de rei vx ac ꝯ accedit et ꝛ con
ſtituta pecu ff de conſti pe l primꝰ
ſol ¶ Dic quid ſi non peruit actor ſed
executione ſuā fecit ut q̄ ſolute habe
at ſimꝫ uel precepto ſeu mſtriū hns
ꝓpriam executionē ex forma ſtatuti an
habet locū pena huiuſ ꝯ dic q ſic mꝫ
tomaꝫ q̄ qs petit q̄ ē malā ratio
l ſi ff qd me cū ¶ Dic q̄ ſic an duplicat²
totum tempꝰ ſ mchoando a tpz̄ con
tract² an vero qd ſupereſt dic q duplī
cat² ſolum illud tempꝰ qd ſupereſt ſi
cut ꝛ relegato ad tempꝰ dicit² l aut
dumpnid ꝯ quiſqis ff de pe et per bar
ꝛ l uſus C de ure fiſ li x ¶ Item quid
ſi uocat² ante diem et uiſſ² a iudice
ſoluit an agat ad penā huiuſ ꝯ dic q
non per l certum capue ꝛ ſi ff de eo
qd cer lo ¶ Item q̄ nūqd pena hic
poſita habet locum ꝛ dic ſecūdū ſicut
ꝛ obligatione additionali dic q ſic q̄ di
es meruit² pro additione habet² ut l dies
meruit² ff de additꝫ et demū ¶ Dic nūqd
pena dupleꝫ tpiꝫ habeat locum ꝛ ob
ligatione additionali uel ꝛ diem tertiū
Azul de crimo dicit q̄ non q̄ qd eſt
tertium duplicari non ꝓbat l i C de ſen
que pro eo bar q̄ ꝛ l pecuniā quā ff ſi
cer pe et l non ſolū ꝯ tale ff de le ꝓ
tex C ſ ꝯ de plus pet q̄ hec ctinuo
venit certificanda ex futuro euentu l ce
dē diem de v ſig ¶ Queru ultrō quale

ſſallit autem ꝛ caſibꝰ ꝛ quib⁹ minori leſo
ſola ſua facilitate non datur reſtitutio
niſi tutoꝛ uel ad
uerſarij calliditas ſupereſſit ſ aduerſus

q̄n caſꝰ notantur ꝛ l tutoꝛ
ff de mino quos declarat ꝛ l ibi all ¶
2o nō q̄ licet detur reſtitutio aduerſꝰ plus
petitionem ſua facilitate ſciām non tñ
Datur minori niſi ꝛ ſed alie
no Eſtoꝛ enī ee prudentiſſimoꝛ fallit ut
hic et l ij ff de iur et fac ignoꝛ Et ideo
non ſolū minori dat² reſtitutio ex clauſu
la generali ſi qua mihi iuſta cā vide
batur ee ut l i ꝛ ſi ff ex quib⁹ cau ma
Qui ergo petit certum legatū ſibi ſcīm
ꝛ teſtō qd tamē fuit per codicillos po
tea ſuos reuocatū uel demutatum excuſa²
a pena talis petitionis ꝛ plus q̄ debeba²
ꝓpter errorem ſuū ut dicit hic tex Sed
Intelligo niſi fuiſſ² pena ofitionis dēt
codicillorū uel fuerit denūciatū erīā
ad domū uelut fore publicū ꝛ loco ꝓ
glo no ꝛ l ſi tutoꝛ ff de pu tuto Et no
per codicillos ſcriptos et ſequentes pū
derogatū teſtō de quo dixi ē
ꝛ pñ de iur codicil ꝛ pñ ¶ Et q̄ro
nūqd hoc ſit limitatū ꝛ fallo ꝓt hoc
ſ ſ ꝓ actoꝛ q olim admittebat ubi
q̄ſ petebat an tempꝰ hodie duplicet²
Ducie et gl hic ꝛ verbo admittebat te
net q̄ ſic et ſm hoc corrig² l uſus C
de iur fiſ li x et ibi ſentit idem glo quā
ſequit bar ¶ Jo fn tenz h⁹ oppoſitum
q̄ friſtra fuiſſ² poſiti illa lex ꝛ nouo
et ultrō iudex ſi fuiſſ² correct et ideo
dic eam teneriſm et ſic fiſtus ſine pena
tor alicui ante tempꝰ perdit actionem ſi
aut olim admittebat² et ſic eſt hoc caſu
fiſci detrunc additionis q̄ puat² ſicut
alij ꝛ dubio Judicat² contra fiſcum Nam
ꝛ huiuſ ff intendit ad correctionē morū
et hoīm exterminū ꝓbendum q̄ternā²
Et deteriorē additionē hic ee eſt q̄
legatario p̄ cogi
legat² fiſci ſiue rei publice adire et q̄
titue ſuſpectum hēditatē l ſi legat² ꝛ
pñ ff ad trebel Quid aut differat hꝫ
pena a pena pūo C de plus pet dic
q̄ ibi actoꝛ per dolū exegit cautionē
de plus et per dolū plus petit ſz ſo
lum ex ignorātia licet immo iuſta ideo
ſolū dupli iudex punitur petens plꝰ
ꝛpz̄ et alij plus petens ꝛ triplo expē
ſarum ut ꝛ v⁹ petit ignorans
ſuo fuiſſe ſoluta ꝛ ꝛpz̄ Item
addit ꝛ pend Jo fn q̄ ſic ſi potuerūt
ſe corrigere ut ff de re iudi l q̄ ꝛ alte
rq Nam ut quis excuſet² debet ee ad
iuſtū errorē ut ee² diligētiſſimꝰ errās

eut officium iudicis cum ipse petit plus
tempore dic q nondum est lis contestata
super plus petito nec officium exceptor
et ppbata iudex absoluit reum ab obser-
uatione iudicij et declarabit iudicium de-
plitas ad soluend et actorem ydemp
nabit t expens Si vero lis sit contes
tata nec ydemnabit reum actor et
iudicium duplicabit et actorem ydemp
nabit t expens cui claudit iudicis
copia nisi dictis restituat expensis sim
plo et ho t d c l Et nō tex ibi qua
rōne emit qd operat si oppositum t op
posito et propositum t propposito ut
hic et l fi t fi de le m et l et si gr
de uul et pu de quo per bar
t l inter stipulatem Sc facied de vō ob
Et quo pz q a contrarijs licita e argu
mentario Cum conferiorid eadem sit de
cipima l i C de hijs q st sui uel alie
nis

Loco plus petitur &c

In actione arbitraria dicit q plus
petit cum simplic agit ab alio loco q
quento qz simplic agendo auferit in
teresse et utilitatem debitum quam
hēret t loco quento Si aut agatur
t loco commito tnc simplic agi pt hd
ubi ad Sc huic Et nō q inter-misceamus
medij tpis ut B t vō tpis et q modi
tas loci ut hic facit agit petens alis t
alio q t quento dicat plus petit sic
ille qui petit maiore qualitate q sibi
debeat ut B e versi ren 2o nota
hic cōuictū glo t uerbo memorare for
mā libelli t actione arbitraria qz debz
fieri mētio de loco quento alis primo
t triplo ut i e Sc pz hic qd et de hac
mā t hac actione arbitraria et qua
lit habeat interesse utriusq et quō
debeat fieri mētio de loco uel locis ap
positis dic plē ut dixi t formula actio
nis arbitrarie B e Sc pterea quasda
3o nō t vō que utilitas q pena nec
variatur sm varietatem temporū
et locorū sz pecunia ubiq retinet si
am prātem licet t alijs locis sublevet
onus al sub grauaminibus usur tenet
ut hic et l ideo ff de eo q certo loco
qd tame intelligit q pecunia actus
ubiq suam pretatem duratc eadem bo
nitate thymseum respōd mē licet va
rietur for uel valor eig Qui igitur
debet michi libras argenti t massa pt
mi solue pecunia eiusdem mē s argē
tea tm circ examinatā l si quis argen
tum C de dona et l i t fi et l tritic
amico mec cū q siue mendax uxi ff
de au et ar le Et qui debet michi x
libras talem pt michi solue t marchesanus
uel anchonitanus uel alia moneta cuius
mateie et ligc licet sit alterius forme si
tame et hoc nullū dampnū censeo l pau
li et ibi glo t za solutio et ibi per bar
Secus si esset alterius ligc ut si pt pecunia mu
nita uel michi solue aurum uel cōtra
qz tnc non cogor accipere nisi alia sit cō
suetudo regionis ut no t d l si q sit argē
tum Augmētatio aut et diminutio va
loris pecunie grosse et florenorū bn spec
tat ad debitorem morosum sicut alienū
rerum soluendarum l Venit ff si cer pe dic
modo tale augmentū et diminutio nō
fuerit qz illa non debent attendi l p
eo t fi ff ad l falcid Si aut non sit t mo
ra tnc debet reddi t estimatione que
t tnc tpis solutionis fiende sm bart t
l paulus ff de so Qualit autem pro
betur pecunie seu estimatio rerum Tinobuli
um dic q debet fieri estimatio ad quan
tatem reddituū et loci qualitatē ut l
si quis C de rescin ven et no l iij co tit
l fundi ff de re cred et l fundi per fide
commissum de le i Debz go pticulari q fun
di q tnc valere debet q sidemus quā
tumcūq finitimi et q dictione loci t quo po
situs est ut t dictis verbis et per bar
t l iij C de rescin ven Et estimatio ut mo
bilis debet fieri quatenus com vendi pt
hoc scienti et l mortē cū
corpe t fi ff de dona cū mor et t loco
publico et per spatiū tpis non mo
mēto l pena rerum ff ad l fal et t d
l si servus et ibi per bar In debitis aut
mobilibus q consistūt ponde nō vel
mesura ut t vino frumento &c debet silr
fieri estimatio et q plura pecunia mi
nuta uel valet t loco publico uel com uel
per spatiū tpis non mouebit ut d
l pena rerum uel tali tpis debz omnī ri
gorosa relatio ad certum tempus et locum cū
carū rerū valor et estimatio loci et
tpis varietur ut d l ideo ff de eo qd
cer lo Quid si testis dicit rem valu
tim ego tm dubito q plures videt
q non qz testis sic plurimū dicitur sm
gulares C bo de eccl licet causam de
pena dic q q sidemus de quibus testis
ut si sit expertus et non habeat affectum
ad rem qz tnc plus credat al non sm bal t
d l iij C de rescin ven Et silr q plus
qui dicit rem valet tm sm opinionē medi
sm bar t d l fi C de pdi ru li xi Si tm
suam opi referat ad com opi ut d l
pena rerum et adde q rem estimatio pro
bat per subastationē eius sibi pu
blicato exposita post quā subastatio
non pt quis dicere t estimationē decep
tum nisi deceptus supposituram pso

derogatum l. i. C de predi. li. xvii. Sz quero t ca
sii. s. quid habetur ratio pecuniarii
sub usur. grauiorib. acceptarum cum vsu
re hodie vtroq. uis. sit prohibite ut plé ha
beatur t aiit ad hoc C de usur. hzo q fe
nerare est prohibitu sz non sub uis ati
pe ut no. t c debitores de Judeis. Et sic
est casus t quo vnus deliquendo deliquit
et alter non Idem t adulterio aio mu
lieris violato pmanete Idē t simonia aio
dant libertate exercente ut pz t c si na
ue et nom. xxxvi. q v. c proposito
Item quero si est notoriu q vtrius est
debitor solue t loco ubi agi. pt t loco co
uicto dic q petio debz narrare formā
obligationis ut t c vt huic t si Itē q ex
pedit et facilius d quiz debitor solue pt
dampnoso s. t c vt peteren t si sum Jo-
fibus

Huic autem Causa plus petē
dien. qn vnius
tis alternatiue petit quoad electio c
promissoris h. d. usq ad s. peteren et hz
punitur t ot dampno cc sz ortulario
t triplū ut t c s. sed hoc qdem q auferet
electione ceo soluendi alterum de alter
nat. qd' uidet ut dicit hic tex quod elec
tione habz ceo qn cuiusq cc post litem
t exercitoc n. aiis statuatur sibi tm t pt
sibi eligat ut l. cui q certaz Sz q. ceo
sey sz spes alternatiue q. pma t alter
natiua rerum ne hz et l. plenius t si ff
de usur. do et l. lucius ff de le. ij de qua
ibi plene per bar et plé per dy t C de alt.
natius de re. uxo. c. in 2a est alterna
tiua psonaz q quiz stat ppue et quiz re
soluitur t quictua ut l. cui quid C de V.
sig. et l. ij et l. si tecio de condit. pe l. sed
si filio s. i. et ff de iur. ship. s. si quis a
ij 3a est alternatiua tempoiu ff de V.
ob l. si stipulate fuero x. a xv. et de le ij
l. si ita relatum s. si qa t alternatiua
locoiu ff de co qd' cet. lo. l. ij s. si sti
chus 7a t locoiu et reiu d l. in vsi pm
ca est alternatiua reiu personaz et
locoiu ut pmittit michi dare equum
petenti nel tecio bouem zome ut ardē
uersi pm Aij t oibz istis alternatiuis
haberet locum iste s. ut debeat fieri pe
tio et libellu alternatiuu ut dicit hic
ar. cadit t pena Vsi igr. s. sz hec quod
Ideo huiq inquisiti decisione oportet p
mo videre quid sit t obligatione et cc
sit electio in istis alternatiuis Ideo dic
q t alternatiua reiu et spectum t qbz
cadit affectio vtriusq; t obligatione
licet vnd solid sit t solutioni l. si duo
t si ff de ver. ob. et l. illud ff de condit.
pe cc ubi nō Sz sudnarium t quib.
non cadit affectio minor summa t t ob

ligatione ut d l si stipulat. fuero x. d
xv de quo per bar t d l si duo Et idē
t alternatiua tpus q. qd' minus t t obli
gatione c ut d l si stipulat. fuero x
aut v licet glo. teneat t d l. si uti re
lictum s. si de le ij q. utriusq; sit t ob
ligatione et male ut ibi per bar et ibo
verum ubi t electio debitoris sz ubi est
creditoris cui utriusq; sit t obligatione l
plane alle ij s. pe de le i Quis autem
sit electio debitoris et qn creditoris eum t
grauatibus qn t ultiz voluntatibus vtriusq;
alternatiuoz veniete dic per bar t l lu
cio ff de le ij Sed altero vel vtriusq; mor
tuo dic t l stichum aut pamphilum
ff de solu Et usq ad quantum tempus
possit debitor variare qd' ex alternatiis
soluere velit dic ut l. cum qui certorum
t si de ver. ob ut d dixi In alternati
ua g. rerum an semper debeat conci
pi libellus alternatiuus alis habeat locū
pena huius s. Conclude t alternatiuus
et pmo in alternatiua spectum t qbus
cadit affectio qn si electio est debitoris cui
peteredo alterum tm hz locum pena
huius s. et ita loquitur ibi c quam d dixi
q. auferet electionem debitori ut dicit
tex Si aut est electio creditoris cui non
est nota qn alternatiue petat primo debz
excludi ad vnum tm et illud eligere ut
d l stichum aut pamphilū t pm de
solu l. ubi aut s. qui id eligere de ver.
ob. quemo cc si simplex et prime vnum
petat non dicendo qn illum eligat vide
tur tacite illum eligere quem petit per l si
is cui de le ij Et sic non est nota qn fa
ciat mentionē t libello de forma obli
gationis alternatiue cum nec interesse
debitoris q. per talem petitionē non
auferet ei aliqua utilitate si tamen secu
ndo c qn dedicta sua faciat mentionem
q. alia d sua pure et simplice obligatio
et alia obligationis alternatiue l. inc
stipulatio s. si stipulanti de ver. ob Et
predicta sic vera qn vtriusq; alternatiuoz
suppositi Si aut alterum d premptum
cui t casu quo ad hz electionem hz locū
pena huius s. si alterum petat. Secus
si ad non hz electionem qd' qn sit dic ut
d l stichum Item predicta sic vera t alt
natiua quoiu vtriusq; alternatiuorum
c t obligatione et aliud t facultate
soluendi sine ex dispositione hoiis sine
l. q. cum simplex debet peti qd' c t ob
ligatione l. miles ff de re iudi et l. si
qs stipulatus fuerit x t mille ff de solu
et l. si qn s. i. de le i. et ibi per bar et
dixi d c s. cumue In alternatiua sit
mazid uel tpis excludo qn si est electio de
bitoris solum minor summa et tempus pe

lieus ꝙtinetur ꝛ obligatione ideo non ē
mīꝰ ꝙ actor tūc petit alternatiue cū
vtrumq; non sit ꝛ obligatione Ideo ī
non dicꝫ petē plus ſ petit solum id
qđ est in obligatione ut d. l. si stipula
tus fuero de ver ob Si aut est electio cre
ditoris tūc licet vtrumq; sit ꝛ obliga
tione ut d. l. plane alle ij ff pe de le i.
cuius equa electio ē sua petendo vnū
videtur eligē ut ē dicꝫ per d. l. ut ē
ib cui ſſullit autem hoc ubi reꝰ pon
deret affectionē et interesse ꝛone ꝓ
sone loci tp̄ꝫ uel cause ponꝫ soluendi
et maiorem ſtimā ꝗ minorem ut
cum ꝓmitto tibi dare x que debebat ꝰ
tuꝰ extraneꝰ aut v que debebat tibi
tuꝰ extraneꝰ Ratione loci ut cū pro
mitto tibi solue hic qñq; ubi cum dif
ficultate possim hre pecuniam aut
x florencie ubi sine difficultate poss
um hre Ratione tp̄ꝫ ut cum ꝓmit
to mīc tibi qñꝫ quo tp̄e caueo pecu
niꝫ aut x ꝛ pascha quo tp̄e habum
dabo ff forte collectis et expēsombꝰ
tūc soluend Ratione cause ut cum
ꝓmitto qñꝫ ex vna causa ꝛ qua erat
difficultas ad soluendum aut x ex a
lia qđ est michi sile Nam ꝛ hijs ca
sibꝰ ac eē vtrūq; ē ꝛ obligatione ꝓ
ter interesse et utilitatē quam pōn
derat reꝰ et ideo tūc actor debet al
ternatiue petē alioꝫ cadit ꝛ pena hꝫ
ff. per l. qui reꝰ ff. qui stipulat. v. ac
vbi ff de solu et l. si ib cui de noua et
ibi per bar et d. l. si duo de ver obli
Nunc de alternatiua personaꝝ ay ha
beat locum hic ff dic ꝙ non qz sīl vnꝰ
est adiectꝰ ad obligationem alioꝫ ad
solutionē ut ꝓmittaꝫ michi dare aut
tertio x et tūc non habet locum hic
ff qz simplīr possim petē x Et licet
autē lic qz liber facultas non posset a
dimi reo qūm possꝫ soluē adiecto etiam
tuto et ignorāte creditore l. fideius
sor obligare ff de fideiussoꝝ nec pos
sit reuocari l uē ꝓuideari ff. alia ff de
solu sine ambo ff adiecti ad obligaꝫ
ut ꝛ duobꝰ reis credendi uel debendi
sine ex contractu sine ex ultrā voluīn
te et tūc sīl uterq; q̄uenit et cōue
nitur ꝛ solidum l. ex toto ff. de le
et l si tres aut seyo de le ij Et intelli
ge de alternatiua personaꝝ ꝛ stat ꝓ
pue ꝛ sua alternationis natura Aliqñ in
alternatiua positis ī per personas ꝛ solīt
ꝛ copulatiua et ut illum aut illum ſſtu
tuo tutorem do uel lego Nam idem ē
ac si dicerem illum et illum ſſtutio tu
torem lego do et eis ambobꝰ lego ut d.
l. cum quidā ff de ver sig In aliis at

tribꝰ alternatiuis ff. loquīd ꝛ pet
sonaꝝ ubicūq; reꝰ habet facultatem sol
uendi ꝛ quo loco ex alternatiis velit fi
nitio ꝛ narratione libelli de dicta alter
natione nec auferat electionē solutoꝝ
al' dicē plus petē cū ut hic et ff. h. ab
at electionem reꝰ et qualit debeat fieē
nitionē de locis alternatis ꝛ libello dīn
ē ff. ꝓterea ꝛ formula actoꝝ arbitrii
ria ꝓpter locum ꝛ verbo moza et ꝛ ff de
soluendo ¶ Qz quid si debitorum meum al
ternatiuū ad stichū uel ad x libi per
ꝓm ab vno ex alternatis an possim pe
tē aliud dic ꝙ non qz intellig liberum
a toto ut decidit glo ꝛ l. si vnꝰ ff. si ge
neraliter ff de pactis Et idem si liberat
ab vno de alternatis ꝓpter actē pulationē
l. non solū ff. si uꝰ ff de libe le Et nō ꝙ
ꝛ hoc ff. debet admitti libellꝰ alterna
tiuus et generalis qz mixtum formā sti
pulationis ꝓponēda ꝛ forma actoꝝ ut
hic ꝛ tex l. et eode modo et dixi ē ff.
curare al's petens rem certam et deter
minatam punit tanqꝫ plus petens ut
hic dicꝫ et que actio debet ꝓ ista sti
pulatione alternatiua uel ꝛ grīē dic
ꝙ actio ex stipulatu cum ex stipulatione
veniat incertum ut hic ꝛ glo. ꝛ verbo
ꝓdita et dixi ē ff. Oēs autē ꝛ forma ac
tionis ex stipulatione descēdēt

Pzetera Hic ponitur aliud ex
emplum qñ qs petit
plus cū non plus cū i. dictione sublata
dicitꝫ quis petē ubi auferit electionem reo
ad soluend ꝓut est ꝛ obligatio alter
natiua ut ē ꝓx ff. et ꝛ obligationē ge
neris ut hic et h. d. plus cū certā petē
dicitꝫ qui petit ſpēm certam et determi
natam a reo generaliter obligato qui hꝫ
electionem soluendi quam ſſpēm velit
eiusdem generis h. d. usꝫ ad v. ſſ hꝫ quidē
Et sic no ꝙ obligatione generis ꝙtinē
regulariter est debitoris ſ verba contē
tus uel legis dꝫ electionē actoris ut ē
de legis ff. generaliter et ubi glo. negatiua et
ibi liberatur soluendo mediocre l. legī
generaliter ff de le i. et per dd. ꝛ ꝛ obscu
rus ꝛ ꝛ uide hic Et ꝓt debitor variare
usꝫ ad solutionē l. qui ex plurib ff de
ver obli Series ꝛ legatis ubi est electio
legatarij l. qui duas de le i. tūc ꝙ distri
tionē ꝛ d. l. legata generaliter qz prest
electionem transit dominium rei legate in
ipm legatariū ideo non ꝓt amplius va
riare et no ꝛ l. si quis stipulatꝰ stichū
aut pamphilū de ver ob Et maxime
fauore ultrē uolūtatis ut cito habeat
executionem ut l. ul' negare ff. quēad
ꝓbandū et ar. l. ꝛ testis ff de re iudi
ꝓbandū dy ꝛ d. l. si qs stipulatꝰ et ubi credi

tor eligit nisi debet eligere meliorem nec ex
viliorem ff mediocrem ut d l legata ge
neraliter Si igitur petit t libello media
crem licet non sit t obligatione non d
plus pete q petit put uis disponat a
l cui ff de serui ff Filio ubi est e
lectio creditorum licet petat unus t sp
non dicit plus pete ff tacite videtur
illud eligere per l si ita cui de le ij et dixi
C ex Item habet locum hic ff ubi testa
tor certus de pmissis uel legatis et est
electo debitoris fm distinctionem gl t d ff
si generaliter non aut habet locum t obli
gatione generis t specie certam queritur
dam ut si quis michi promittat solui x
t blado uel bladum pro eo precio quo ti
valebit Nam si simplr tm petam x q
sit t obligatione non dicor plus pete
l si quis stipulatus fuerit x t mille ff de
solu et dixi C ff ex Et nota tex t C quia
licet creditor debeat recipere rem opti
mam uel mediocrem cuius habet facultā
tem ff que viliorem Et quo seruatur q de
bitor non pot inuito creditore solue rem
meliorem pro vilior nisi ex natura ut
aut hoc si debitor C de solu si q dixi
C ff si quis agens de solutione vini mone
t alia et q dixi C ff ex de solutione ma
ioris fit me pminoris

Sed hoc quidem Pena plus petentis no
est hodie ut actor cadat a causa ut olim
ff petens plus tpo pena e ut duplici
tur t ducie et petens plus ze loco uel
causa punitur t triplo expensar t fructuū
hui' erogatarum hoc dicit usq ad ff si mi
hi habet tm ec t casu locum hodie
pena ut quis cadat a causa cū dolo exi
gat cautione de pluri et per dolum pe
tit et qui de pli petito quo cadat desis
tendo ante lit' cont l i C de plus peti
et hic t glo t verbo dixerim Nota igr
hic q pena tpis plus petitis e duplū
tpis q d e ut dixi C ff Et
melioratis odemnabitur t expensas ut
i de excep ff hodie ubi t tex clarius
ff pena petitis plus aliis tribus modis
est triplum expensarum fructuum ut hic
et C ff tripli Et p aliis expensis con
demnabitur t simplū ideo ut dixi t d
ff tripli Et qua actore petitur duplū
cetho expensis dic q condi ex l ut hic in
glo t vbo punitur et d ff tripli Et ad
de per glo et Imo t C i de plus peti

Si minus intentione &c Supra dixit qui plus petit actor quattuor
punitur hic aut declarat Imperator
qui actor minus petit q fieri debent quo
casu non punitur t aliquo casu remanet si

bi uis simul saluū t alio iudicio sim glo licet
posset sibi opponi exceptio tocius petendi
sim glo licet posset sibi opponi exceptio
tocius petendi sim bar t l quidam esti
mauerit ff si cert pe Et t se ff ponit
qui actor petit aliud pro alio per errorē
quo casu pot corrigere errorem simul t eodē
iudicio ut t dictum Et dicit Jo fi q qui
ti ff sit glo et declarationes l editi C
de eden que lex et hic ff hinc locum qui
actor non desistit a iudicio cepto put
t aute quā semel C quo et qui iudex q
mo ptinet et insistit si vult aliqd mu
tare uel emendare licet glo si hic cōe
dixit et male q de emendatione loq
iste ff sequitur et ita glo loquit de cu
mulatione unde p emendata pmitto q
triplex e materia pma est de emendatione
seu correctione qd ideo l pma t ppria C de
emenda Sed 2a materia t de multiplicatione
3a de cumulatione Emendare seu corrigere
libellum seu petitionem fit tripliciter s qui
cum re qui cum qualitatem qui cum
actessoria Cum re sem fit ut cum primo pe
tebam mihi volo plus uel
ego si primo petebam x mihi volo addere
alia x et plus xx uel si primo petebam
xx volo dimittere et pleno modo x Et hic
possimus facere t utilius et generalius iu
dicium usque ad finem ut no C de eden
l editi quimo ec nulla re uel expressione
facti precedit t omnibus libellis et sen
tentia generalis ut C ff curare ff t
particularibus seu singularibus iudicijs iste
detractio seu adiectio non pot fieri nisi
usq ad lit ptest Et aliud qd actor vult ad
de reseruatur sibi t alio eodem et t alio
simil iudicio qd dicit idem iudicium ppter
identitatem personarum rerum et ce
ut hic Si aut vult minuere de sua peti
tione ut qui dicit sibi deberi tantū v
ubi primo petebat x tunc bn etiam admit
titur post lit' ad diminutionem litis fi
endam ut l quidam estimauerit ff si cert
pe Et inde tunc ab alio diminuto absol
uet rem propter confessionem actoris as
serentis sibi illud non deberi l unica C
de ofes et p hoc l aliud celsum ff Ita
futur si cum ea et qd ibi no ff de do
li except Actor tamen tenebitur reo ad
expensas factas usq ad tempus emendatis
qui de licuit toti negare tunc petit
plus petit ut no t C ij de ofes li vi
et C primum de testibus co li Tenet hoc
cone l i ff i stipulanti deb ob et ex p
dicta pt an et qui possit fi emendatio et cor
rem libelli de quo loq iste ff q ho dicit
t sumus Actori petenti minus ff sibi de
beatur nec remotis subuenit ut pos
sidium t alio iudicio pete possit h d cū

glo ꝛc nō igit⁹ mdicit⁹ psumptio dona
tionis vel q plus non debeat⁹ ei qui so
lum petit partem debiti et hoc nisi di
catur p testē et cōpleneto ut l si qs pli
bus cum sua gl' ff de solu uel appone
ret dictionem taxatum ut q petit x
que tantum sibi debeat⁹ licet ser⁹ sit ī
debitore sic solumte et creditore recipi
ente de quo per bar ī l si cum deo ff
rerum amo Circa qualitatem pē fieri
estimatio libelli cum addendo uel mmu
endo ee⁹ post lite⁹ cont⁹ usq; ad sn̄am
addē uel detrax q tu fiusti sciens vel
ignorans uel sic teneatur insolidum ul'
noxalit' l in delicto ff si detracto ff de
nōxa ꝛ dē intelligit ⁊imo ī c i de libel
obla ss̄ non fuit expssa qualitas ī li
bello q tuē ofessio libellantis sibi pu
diaret l cum patrim⁹ c de libe cād et
non possit mutare sicut nec ī iudicijs
ꝑticularib⁹ ut ⁊ dixi Item post per
rectam actōnē cont⁹ te Minorē annum
possum alij sn̄am addē qualitatem q
sit t̄mās⁹ annis uel q tu es de
nigr⁹ditib⁹ ꝓpter qualitatē fit maior
ddemptio ex forma statuti per d
ff si detracta et hoc Volt ibi bul Et
de practica huius qualitatis adiecte ul'
detracte ī criminalib⁹ pendente iudi
cio vide per bar ī d ff si detracta Item
si a pio fuit adiecta qualitas ut q
maleficiū fuit cum stingens effusor
uel cum crudelitate et postea plurimū
malefecit an debeat sequi absolutoria
de eo qd est prolatum dic per bar
ī l deuolutum ff de ad
ul ffullit tamē q dictum ē
q qualitas ꝑt addi et detrahi usq;
ad sn̄am qm̄ per talem mutationē
qualitatis mutatur⁹ actio ꝓposita l ꝑ
tor ff docte ff vi bo rapt et l i ff nō
tm̄ ff si quis testa l Iu fi Item qm̄
mdicētur diuersitas ī substancia fm̄
tentata ut si actusauit mulierem de
adulterio omisso cum tricio deinde vo
lo mutare dicē q primo omisit adul
terium cū gayo Nam huius causibus non
licet permutare post lite⁹ ctest ī d l de
nudiasse ff qui tm̄ ff de adulter Circa
ca accessoria ut circa expensas fructus
damna et interesse fit emendatio et cor
rectio libelli ante lite⁹ ctest super re nō
petitum per ꝓdcm accessoria ꝓp⁹ q se
cut⁹ actoris q absoluo lata sup re petita
parere exceptionē rei uidicate sup
accessor⁹ l fundi q ff de except ex ac
cessore et non principale petendo per
officium iudicis bn̄ ꝑt fieri addito siue c
rant fructus pendentes q intelligitur
venire vna cum re et si non sit petita

l sanus ī fi ff de rei ven et l si s⁹ pe ff
de hered q ī finu credi sine post lites q⁹
pendente iudicio sint percepti q ea que
post lit⁹ q⁹ pendente iudicio acrediū sp⁹
tant ad officiū iudicis l edilis s⁹ Item
scienda ff de edi edic Circa si ante lit⁹
cont⁹ non p⁹ quis addē implorādo offi
cium iudicis p eorum ēstitucōē ubi p̄mo
hoc petierit in libello q ad ea que ān
lit⁹ cont⁹ acrederūt officiū iudicis se ñ
extendit nisi fuerit petitum gl⁹ nota
bil' cum tex est ī l si quis mussum ī s⁹
fi ff de damp⁹ infec ꝑtim salue et bul ī
d l edita Et adde q dixi ē c s⁹ cuare
ī glo magn̄ super verbo eod iudicio h⁹di
cit glo ꝑdt usq; ad quantum tempus pos
sit emēdatio et correctio libelli fieri Et ⁊
plures ē opīō aliquorum asserentiū q⁹ po
test fieri q̄cūq; alij sn̄am nec ꝛequire
tur nova lit⁹ q⁹ q̄nymo ee⁹ si actor ñ
emēdaret dicitur q⁹ si ꝙsulit iudici de
beat ex officio eius emēdare glo tridit
duas ꝙclusiones p̄ma ē ī si glo q⁹ ī bullā
ꝑt fieri emēdatio addendo circa rem
solum usq; ad lit⁹ q⁹ postea non ī eodem
iudicio s; bn̄ ī alio Immūdo aūt bn̄ p̄t
fieri emēdatio ut dixi ē ī c glo ibi s;
certe ff nō q ad substituē antecedentis
se⁹ substitus q̄nis Nam destructo ān
destruit⁹ et q̄ns ut dixi ē In c glo
ibi sed certe l s; et hec s⁹ ꝓtor versi
q ff de pact et ibi per bar et ego ad
positionem antecedentis se⁹ positio ne
cessarij q̄nis l ad rem mobilē et l ad
legatum ff de reiu et no ī l si c si ma
ritum ita fuerit alienata In ca glo
ibi nos ee⁹ ān hodie s⁹ octō dies ꝓsig⁹
tunc posita c quod et q̄n iudex ī aut
q semel s; certe ibi loquit⁹ ꝛdenter Nec
aut ī insistente emēdare uolente et nō
ī hoc hec gl⁹ non ē vera ut dicit ī s⁹
ꝑ ubi gl⁹ idē ꝛdit In c gl⁹ ibi Nec ob
stat q⁹ dicit nō idem iudicium dic⁹ q̄n
est ꝑdemptorius ꝑsonarū rerum et ac⁹
se licet sit diuersitas instantie ut h⁹
et no l cōtra ff de tosti test Inspice bn̄
dic⁹ idem iudicium ut no ī s⁹ Item c ne
lice ī vna cademq; cā hoc tamē nō
ꝓ saluandis testib⁹ nec mandāt ī s⁹ ī
dicant fuisse ī eodē iudicio cū fuerūt
duisse instantie s⁹ cum ad prorogandum ꝛe
ducendi testes ne mendent ī s⁹ ut
c cū q̄stingat de offi dele non autē
probent q̄n est diuersitas inter dic
tum test ut no ⁊imo ī c ī punta de
ꝓba de quo per bar ī l ij s⁹ si ff si
cer pe ubi saluādi⁹ testes quorū vno
dixit ān mort⁹ et alt⁹ post mort⁹
In ca glo ibi q nō sim ea q assumit
silis ut putato s; non ut iudex si deli

udicare ſm allegata et ꝓbata ut l illicitus
ſ. veritus ff de offi preſi nec dic. premue
iſto caſu nec cont. aſciam fac. ut no. t
c. ij de offi or. Exemplo mr̃ ſalvatoris
q licet oīa nouerit ſecreta tñ ſm illa q
et eis aſciam udicare noluit ſi ſm pro
bationes ut ij q. i. deo oīpotens debet
tamē uidere qui nouit t aſciā aliud re
ſi ꝓbetur cuitare iudicare quātum pt
ꝑ delegationem cauſe et oēm aliam
modum poſſibile ut no. d. c. ij. de offi
or. Adde tamē qd no. hic t l. i. C. ut qui
deſimit aduocati. ꝑtium qd iudex qui e
ſuꝑ legem ut ꝑcepit pt udicare ſm
aſciam licet alias iudex ſibi lege hoc
non poſſit pro quo facit qd no. Imo t
c. cum inter h. t vltrā glo. de elect.
Nec ſequitur de mutatione libelli de qua tr
tatur t hoc ſ.

Si quis autem aliud ꝛc.

Petens vnam rem pro alia non pt
eam mutare poſt petitionem l poſt
lit. qr ſi pt t alio iudicio rem uel cauſā
debitam intentare h. d. uſq; ad ſ. Preterea
ſr̃ non ignt obſtat ſi t alio iudicio ex
cepto rei iudicate cum res uel cā mut.
l. cum de hoc et l. cum futur ff de ex
cep rei iudi. Et no. qd licet alię aſſeſſio
libellantis ſibi ꝓiudicet l. cum ꝓtium
C. de hac cā tamē illud eſt verum nō
ſit error t concludo libelli ut hic uel or
do iudiciarius non ſit ſeruandus ut q.
non ſit lis cont. ſm glo. notabilem t
l. q familie ff famu. hīc uel ſit cōſeſſo
nazzarina et non aſſertiua ut ſi dicā
t libello qd mutuam x. hēdi tres nam
ꝓter hoc non videor te fac. hēdem
ſm bar. qui ita intelligit d. l. q primi. hoc
licet alias error non poſſit reuocari uſq;
ad ſmam ſm materiā l. error C. de iur.
et fac. ign. ee t cū appellationis l. ij
t ſi. C. de erro. adiecta t l. creditor ſ. ius
ſuꝑ ff de app. poſt ſmam aūt non pt
reuocari niſi minor etas ut l. certum
ſ. t pupillo ff de aſſeſſ. uel cū ꝓtius l. ij
al. C. l. i. ſ. ſi. qui. actio de pecu. eſt an
nal. et ibi glo. ſingl. t ſi gl. uel dele q
nexitas l. ſi. C. de relig. credit. et l. t
monedi ff de iurisdi. C. ſi ex fliis inſtis
et l. duus ff de re iudi. uel error. ſimis
ut l. barbarius ff de offi. preto. uel ac
tionis varietas l. habet ff de miſti. licet
ꝓpter ſit ibi variatio cauſe ſeu qualitatis
non actionis uel perſonarū diuſitas
l. ſi. ſ. ſinaut neſtus et dubitans C. de
furtis uel ꝓpter qualitas l. i. C. de iur.
et fac. ign. et l. ſi mulier. Tunc ff ad
velle. aliud reducit tunc iſta talis re
uocatio non opatur ut actor poſſit t
eodem iudicio et cui eadem lis cont. opti
nere ſententiam t eadem ſtantia ſuꝑ
re uel cā nouā intentā. Et poteſt t alio
iudicio reſeruari ſm glo. hic et d. l. edita
C. de eden. licet ange. hinderet et ſoluat
t l. non ſatet. ff de conſeſſ. Qualit. at
tenderetur et probetur tam circa ꝓpria
tua ꝙ circa deciſum et tam t fcm ꝓpo
ſi. ꝙ alienū et ꝙ cenſeatur error ꝓbabil
ꝓpter quem debeat reſtitui. dic ꝓpter Cynd
bar. bal. et ſalic. t d. l. error et d. l. nichil fi
tetur. Et adde ꝙ ubi quis ſe obligat t
plus ꝙ debeat t dubio ꝓſumit. error nō
probetur ſcīa. Ideo tam ipſe ꝙ fideiuſſor
eius excē minus l. ſi. et ſi quis ſ. Item t
utrū ff ſi quis cautio. Item ꝓſumit. er
ror cum ꝓmo t ꝓfationibus et aliud dic
tum et concluſum et poſtea cum actu gri.
t omiſſum l. ſi tibi libro ff de ac. empt.
et l. nota ſ. Idem hinderbit ff de ver. ob. t
ibi per bar. Item adde ꝙ quid error ſit
ignorātia iuris t nālis et hic ignorā
tia iuris non excuſat l. venia ff de t. quis vero
dicit quod t ignorātia iur. ciuil. et hic t
canonici excuſat minores milites et mulie
res l. i. t ſi. C. de iur. et fac. igno. Quidā
eſt ignorantia iuris canonici et hic ſibi
non excuſat c. i. de conſtitu. Et quidā
eſt facti probabil. de quibus vide glo. no
tabilem et magnā. l. q. in. notandum et
hanc de cauſa ad excludendū iſtos errores
et ignorantias dicit notarius t mihi
ꝙ tribus ex certa ſcīa et non per aliqm
iur. errorem re ſm bal. t d. l. ſi. et ſi ꝙſ.
Item quaerit. ff ſi quis cum ff. Nec ſto
circa mutationem libelli ꝓmo qd ſit
mutare. Mutare t veteri actione re
licta nouam eligere ut ſi primo agebat
ex cauſa qmodlibet mihi velim illam relin
quere et agere depoſito uel cont. relicta ꝓ
re petita aliam petere velim ut ſi ꝓmo
petebam ſtichum mihi vero loco illius vo
lo petere pamphilū ut hic t iſto ſ. ſi qs
aliud et l. i. ſ. quibus ibi ſmo. et mutā
tes C. de no. co. compo. et l. heredes pa
lam ſ. ſi quis ff de teſtā. Ad ꝙro uſq;
ad quantum tempus poſſit fieri hec
mutatio libelli dic. qd ꝓt uſq; ad lit. cont.
ut no. t d. l. ſi cōtractus. Actionis muta
tionem prohibeat poſt electionem ſemel
ſtatim l. i. C. de furt. et l. i. C. ſi ſeruus ex
cauſa uel niſi equitas iudicem moueat
ad mutationem prohibendam ut dicit
tex. t d. l. edita. Nam qñ mutatio non
tendat ad qmodum actor mutantis
et tendit ad inconmodum rei non debz
iudex pati talem mutationē fieri ut
ar. l. i. ſ. idem ff de aqua plu. ar. ut ſi
actor omiſſa re ven. ꝙꝑmo intentabat
vellet mutare t conditionem furtiuam

que infamat saltem de fac ut no ℓ l ecc
sat ff de ac et obli que ifamia ipellit
a dignitate et a testimonio ut l cassio
ff de senatu Secꝰ si mutatio uel emen
datio pderꝫ actori tuc admittitur actor
ante litꝭ cont. dumodo reficiat reo ex
pensas pcur et aduocato et itinerꝛ
tcꝭ iudicat. nisi ex tali mutatione reꝰ
non desinerꝫ esse nimꝰ istructꝰ ꝙ p
mo q tuc non petit expensas nec dan
tur ei nouę dilationes ut uoluit gl'
in d l edicti Item nisi sit minor mili
es uel rusticꝰ qui non tenent. ꝓpter
emendationem ul' mutationem libel
li ad ꝛfectionem expensarum ut hic
sentit glo hꝫ Sallic teneat contrariꝰ
cum hic cassꝰ non ꝛperit. de cassibꝰ
quibꝰ ei subueniatur C de iu et fac ig
l ne possim Sz quid si reꝰ queritꝰ de
liberat non litigare sz cedę et solue
re an tenetur ad expensas strꝭ t citra
tionę libelli adiꝫ et pcur dic ꝙ non
si ante non fuit t mora uel culpa et
hoc in expensis q uenit officio iudicis
l sanctum C de iudi Secꝰ t ill' ꝙ ver
ut uir. pmissionis ut est glo singlis
t l si milꝭ Sꝯ si reꝰ de le m sim bal
t d l edicti Item qd si actor t libello
posuit hanc clausulam put mor. e sal
no uir. addendi minuendi et pristi
mutandi an poterit quęritꝫ uoluit e
medare uel mutare dic ꝙ non q ho
non dependet ab eis ꝓtę sz a ꝓtę
l hoc ꝓmittentis usqꝫ ad litis cont. d
l edicti Quantus tamen dem verba sz
bal ut ꝙs non videatur se astringe ad
oia t libello qcunq ꝓbanda de qua dꝫ
vide t tex et glo C int. dilectos inyta
pri t ibi addendi per glo i l. de fi instru
Item qd si agitur cumul. de crimine
an possit mutari et agi criminaliter bal
t d l edicti ꝙ non q cum debet prius
ciari non t procedum super prima ac
tione mutata que sima habet vim dif
finitę adeo ut ab eo possit appellari
ut no. hic t l y ff de app sima simpli
super cumli lata fuerit pnudicialis t cri
minali ar l duobꝰ Sꝯ exceptio et l fi Sꝯ
sinault aliqd ff de iurisdic et qd no per
doc t l i C cassis cumul' quid mutationem
tangit collusorię t dampnosę rei publice
non debet iudex prati ar l pretor aut Sꝯ
si dicat ff de iurisdic Sz certe hic dici
sio et ratio hui dependet ab hoc an
sima simplex lata videatur lata ex eo ꝙ
non placet ꝙ t dubio ꝓsimꝰ nisi ex actis
aliud apareat et tuc non phibetur ac
tor iterum agere t alio ad alium finem te
dente ceteram sitꝫ eisdem explicꝫ licet si
per eis fuerit testes examinati et pub

licati ut t c venens et t c cum t tua et ibi
notatur de testib. An vero q non fuit
omissum delictum et tuc phibetur iterum
agere de quo per ꝙ in d l i C qui cumlis
actio et per hoc m l uliano ff de condi
inde Sz an t iudicio criminali possit
fieri mutatio actusationis pozzete dic
ꝙ non q eiderꝫ actusatoꝛ t cui pmo
si sine impetratione abolitionis ut c
ad turpil l i vbi aut non tenetur t cui
pill tuc ꝓt fieri mutatio sicut t alibi
iudic. sim b t d l editi Nuc 3o
sequit. de cumulatione de qua tangit.
hic t glo et t l editi C de eden t qua di
cit bꝰ Cumulatio pluriu actionu legi
laru. t ꝓmissa sine sint actiones ex diuer
sis causis et ꝓdusit reꝰ ut si pmo ex
uem te ad dotem ex eod mutuo ctr. pos
sim cumulare et ad libellum addę alia
x ex eod deposito l si ide cui C ff de iur.
om. iudi et an l scio ꝙ si ff de ap et
l heredes Sꝯ de pluribꝰ ff fami hisc et
l cum duobꝰ Sꝯ si plures ff ꝙ sepe si
sint actiones ad eandę rem eiusdem spe
ciei ut si ex mutuo mihi obligatus ex pluribꝰ
causis michi illatis l pretor edixit Sꝯ
si ni plures ff de iudicis imo tuc qñ
st. plures actiones eiusdem speciei medio
ꝙ possem cumulare sicꝫ t imo libello ꝓ
mo cogeris hoc facę ad petitionem adue
sarii ꝓpter minuendarum litiu d l non
est nouum Sꝯ si plures et utrumq; ꝓbar
Si aut non st. eiusdem speciei sz diuersi
ut si ex mutuo mihi obligatus ad structuꝫ ex si
pulatione ꝓcia et ex testo et ex ead hꝛ
ditaria tuc t diuersis libellis utriusq; in
tentare possim l si is qui structuꝫ ff de
ac et ob et ex t eodem libello si tem
dant ad eundem effectum ut si a te hęde
ignoranter emi seruum michi legatum cer
te post ꝓcium solutum et ante traditio
superueniente ꝑsona legati agam ad ex
actione ex testo et ex empto ad resti
tutionem pretii l huius Sꝯ qui seruum
de le i et ibi per bar ffaustus aut hęres
ꝑa cumulationis qñ st. tales actiones
quarum sima lata t vna obstruere rei iu
dicate t alia ut q st. eadem ꝓsone
et eadem causa agendi licet diuerse
sint actiones l quęritur et l cum de ho
ff de except rei iudi Et ideo si cont. te
agit ad rem actione mandati non pos
sim cumulare certi additionem ad eadę
q sima lata t vna pariet exceptionem
rei iudicate t alia l duobꝰ Sꝯ except.
ff de iurisdic Et quo casu sima excu
dens eo casu et lis pendens ipse
dit l uliana ff de condi inde Et ideo
ꝓpter rei non ꝓt cumulari ꝓ. ꝓpe
titio fructuum licet accessorie sit. q sima

latu ꝛ ven patrez exceptionem ꝛ petitoꝛ
fructuꝫ pncipaliꝫ intentata l fundum
et ibi notatur ff de excep Sola igitur
variatio actionis seu formule non facit
videri rem aduersam ut ds possit non
ter agere lata sua uel cumulare pnte
iudicio l si actor ff de uerbo Si actoꝛ
quemue ꝛ cet et effectꝫ l qd ꝛ hede ꝙ eligẽ
lo ffenso ff de tributo et sic l nemo ex
hijs ꝙ quoꝫ de re iudi nisi ꝛone erroꝛis
ut dixi ꝓ ꝛ ma mutationis libelli 2o
fallit qñ ꝙ tales actiones que eleue
tolluntur ꝓpter contrarietatẽ sue sit co
tractus in origie ut falsꝫ uiciosꝫ ꝛ l
cum qui et l h maioꝛes c de fossi testa
sue ꝛ effectꝫ et execratio l i c de furtis
et l i c si seruus exstet Siue sit cont
actus ꝛ origie et effectꝫ et ea testati
et ꝛestati l fi c de codicill Et ideo si
legatarius uelit cumulare ꝛ eodem libel
lo actionẽ ex testo et rei ven ad petẽ
dam id legatum non admittit cumulaꝝ
ꝓ debz eligẽ alterum cui per vnã di
cit diuisum rei sibi aptẽ per aliam no
per l cum filius ꝙ patris de le ij nisi ex
sent plures hedes testatoris qꝛ tuc pos
set ex testamẽto conꝑ vnã et rei ven
contra aliũ ut ibi no ꝛ gl et ibi per
bar Personalis aut et ypotheca trigiñ ac
cessoꝝ bñ pnt eodem libello cumulari
ut ꝛ aut de fi c neq Cuius aut tpis
debeat fieri electio actionis dic q tpe
poꝛis libelli ut no glo ꝛ d c variis in
territuꝫ puenat ex pte aduersarij
fit l i c qd aut ff quorum lega ¶ Sz
quid si aduersarius non opponit ac
tou ꝙ eligeret an ꝓcedet iudicis glo
ꝙ sic in l i c fi al ꝛ l ij ff qñ actio
de pecu Et tuc fiet gdemptiatio in
actione que gtuz minoꝛ quadrate
ꝑ ꝓpe ꝛ ti de libel qcep c iã nisi
ꝓ sz cum ex hijs et ꝛ ti de ac et pet
c seq ꝓ nondum ubi ꝓnit pluri
de actione faciendi 3o fallit si sint
actiones ex ea lucratiua ꝙ cum nõ
ꝑnt tutem gerere duo cause lucratiue
licet sed sit ꝛ una lucratiua alia no
l ocꝫ debitoꝝ ea l sequẽ et seq ff de
ac et ob Sz nec cumulatio actionis ad
mittit ꝑ quas perueniatur ad illud
ar l ultimo ff de ꝑmissa 4o fallit qñ st
tales actiones quarum ingratus et grac
tione fiũ una amittit liberu l i c fi ff si
fami fur fecisse dicat 5o fallit maioritat
ut ꝛ ea statu uel emmali qñ trigiñ ma
ioꝝ facit filiũ alienu minoꝝ donec ipse
maior expediat l fi c de ordi iudi et
l per minoꝝ ff de iudic hmc ꝛ ꝙ si
accusatꝰ de homicidio et quereꝝ per
tes mort accuset de filio accusatoꝝ
sui uel ex testꝰ sua opinionem aliquoꝝ ter
tium debet supersedere ꝛ causa homicidij
nec currit tempꝰ iudicij datum a sta
tuto ad causam emendam sub pena
per l fi c de adulte et si cum ipso ff
de excu tu qꝛ structurum ꝛcipit determi
nationẽ sua uis cõe l si seruus c de
noxa Et usta et nãa semper distin
guitur exceptus l si cui ff de seruo et
l qñ ff de actu nup Et de hac q dic
per ex ꝛ l qui actu non pos et per
salue ꝛ l considerans c de fal eo fal
lit sua ual ꝛ actionibꝫ sua quas est
ordo ut ꝓmo debeat ter ꝓponi una
ꝙ alia que non pnt ꝓncipaliter cumu
lari Sz alia condicionaliter ꝓponi pt
ut actio ad exhiben et rei ven et no
ꝛ l ij ff de interro actu et ꝙ ꝓtexta
ꝛ formula actionis ad exhiben et que
ta ostiensi testi et petri testamẽti et
petri hẽditatis ut no ꝛ l qui de ostio
sio ff de offi testa et ꝛ c Raynaldꝰ
de testa ubi admittit libellꝰ iudicialis
ꝑ petro rem et si contrarium petro pe
nam ut ibi no ꝛ glo ꝛ versi veniat
Pnt et alie fallentie plures addi de
qua per hanc ꝛ d l edita Sz sub pdic
tis apprehendi pnt Et ideo pot conclu
di duas regulas ꝛ materia cumula
tionis una ꝓmissiua copulatiue hoc ubi
ꝑ plures actiones non contrarie et
que electione non tolluntur Et ꝛ qñ
simul lata ꝛ una non parit exceptionẽ
rei iudicate ꝛ 2a di cumulatio utilis
de quibꝰ ipis et tota materia cumula
tionis vide per du et cy bal et salic
ꝛ d l edita ¶ Nunc videamꝰ aliqua q
hic dicit Jo fu Et ꝓmo quer an libellꝰ
possit emendari ꝛ fal latinitate uel in
congruitate verboꝝ Et dic ꝙ sic quia
ꝙ ea sua quã qꝛ libellꝰ est actꝰ iudicialis
ut c qñ cõe fal dam de ꝓba et verba
actionis ꝑnt mutari tenore persue
rante ut l actoris verba ff de re iudi
cꝰ et libellꝰ 2o queritur nunquid libellꝰ
possit mutari ꝛ alio ꝙ ꝛ latinitate nã
non mutatur i ipsa manifestꝰ ad agendi
eisdem rebus et actionibꝰ Et dic ꝙ sic
Et ideo ꝛ libello rei ven quo actor dicit
simpliciter ad se rem ꝓtinere ꝑt et addit
causam ipsa motam videlicet ex ea empti
onis et traditionis fre a tali uel rei ue
pertinat fundi sibi ipsi tuꝫ ꝑt addere
et declarare illum ad se ꝓtinere ꝓt d
l edita qꝛ hic declaratur potꝰ declara
tio ꝙ ꝑt fieri ꝛ articul ut ꝓpe notat ꝓpe
ꝛ ti de cessa c nunc videndum 3o quis
usqꝫ ad quod tempꝰ liceat mutare Et ꝓba
dic ꝙ ꝑnt glosatores et moderni licitꝫ
est usqꝫ ad lis cont sine mutet agẽdo

ut hic ℣ ℣ si minꝰ siue mutet² rē de
vna ℣ altera ut hic ℣ ℣ si quis aut
2o ℞ Inso non aut post lit² cont. ℭ ꝛ
pondent ad hut tex qui dicit q̄ pt mu
tare ℣ eodem iudicio q̄ dict² idem iu
dicium ꝓpter ꝑdemptoratem psonaꝫ
ut ℣ glo. ℞ certe dicit ipe her expo
sitio et hic intellꝫ fiert violentiam
hic q̄ non pt dici idem iudiciū ubi
mutat² substantia iudicij l ℣ delictis
℣ si detracta vlo donec aut ℣ lo ſe
ff de noua. et l. cum apud et l. cum
querebat² ff iudicatum sol. Cum ig²
dicit ℣ eodem iudicio oportet intelligi
i ℣ eadem substantia alr non dicetur i
dem iudicii mutata rē uel actione q̄
persone iudicis et ꝓtis essent eedē
per una ℭ alle dic g̃ huc tex intel
ligendum esse simplr ut patet ℣ si
mino precij possim petē ℣ eodem iu
dⁱᵒ et ℣ eadē substantia plus si debe
atur ℣ eadem cā et eadem actione sit
nouo libello siue nouo processu cum
no cū agendi et mutat² actio ut p̄
peto deseruit² et hoc exposse dicit hic
℣ ℞ minꝰ et dicit si detracta vlo du
rante substantia augetur et minuet² q̄
nec radicat causa agendi nec actio mu
tat² q̄uis ꝑdemptoratio possit ee ma
ior uel minor et hoc ꝓbatur expsse
de dolo exceptꝰ l. apud celsum ℣ Item
stut² et ℭ de app. l. ampliore q̄ lex
non ē restringenda ad vbiq̄ actiꝰ
ut l. hoc uiꝫ ℣ si de le. iij ℞ erit mo
dꝰ ꝓtractandi plane sim Jo fri q̄ di
cam ℣ processu ꝯtitis ante sententiam
ac⁹ ſcim peteri ex a tali ex medicꝰ
talis rei et ℣ veritate comptam rem
vendicari fuisse ex peto ipm rei m
eadē substantia et ex eadem cā ℣ aliꝫ
ex et sic ℣ ex ꝑdemptoratu ℞ est opꝰ no
uo libello nec noua lit² ctestā cū semꝫ
fuit ctestā super eadem cā vendiois
que non mutant² et sic ꝓpter tale au
gmentum non videtur noua ctestatio
rei ut d. l. assiduis ℞ hic debz videri
ad tale augmentum sed super eā an ti
lis vendicatio fuit fuit vel non ℣ quo
ꝯsistit frm ꝓncipale non oportz fieri
nō q̄ ꝓter hoc ℣ et fuit ff de iudic²
l. cum ex contractibꝰ et ℣ ti i ℣ ℣ rem
aut dñi et hoc plana ubi actor precipit
postea illud ℣ processu ℣ Quid aut si
non petit ℞ testes uel instrm dicit
de maiori summa an iudex ꝑdemptabit
solum ℣ petita summa an vero ℣ nō
petita ℞ probatum glo tenz q̄ ℣ peti
ta solꝫ ℣ l. verbi oportebit ff de v̄
sig. aparz igr² frm Jo fri istud ℣ simꝫ
procedit ut ℣ eadē substantia sine alio li

bello possit fieri ꝑdemptoratio de aduerso et
minimum q̄ est medium mutatio eiꝰ sit ea
dem rei eiꝰ et actio siue actor fuerit satis
ut hic ℣ glo i. ℞ si aꝰ mutet² rei uel aꝰ
ut ℣ hoc ℣ si quis aut tuit tēpe erroꝝ
substantiales ℣ idem ℣ ut ℣ eadem substantia
silr possit fieri ꝑdemptoratio precluato erro
qui pt reuocari et corrigi ubi ad sententiā
ff de ꝯtrario actu l. de error ℣ qui iusto et
c. de iur. et fac ignoro l. error et hic ē in
telligꝫ huius ℣ si quis aut ℞ mitel
ligo de errore iusto ex fac alterius uel ℣
iuris ubi ē probabilis ignorantia ut l. de
error ℣ si ꝑall. et l. habitum ℣ q̄ fuit
de le. i. debet tamē in diffinitiua fieri ab
solutoria de prio petito maxime si fuit
fact² mutatio post lit² ot² pet. l. i. ℭ si ad
uersꝰ reum iudi ℞ quid si mutata ve
ritate ℣ rei et actio tuit dicit Jo fa re
quiri nouū libellū et nouā lit² q̄ tq̄
libello petit² errore corrupto et sup nomine
petito ꝑdemptoratio ℞ et intelligi ℣ ſ. ut ℣ ℣
fuit q̄n fuit mutatus iste am publicus et
testis non pt actor plures
sup eisd articul ut ℣ aut qui semel ℭ
de plus et ℣ cle de testibꝰ ex de testibꝰ
Item no nouos articulos ēde nisi ex
eā iusta causa ut si vult mutare et addē
uiꝫ forte testē nouit i petita ut d. l. hoc
℣ ℣ et dabit² nouæ dilationes si
ex primis non potuit ee lis ꝯsummata ut
hic ℣ glo. ℣ Judicio et hoc casu nō
ꝑdemptabit² actor ℣ expensis q̄n iuste ex
tulit q̄ expense non dabunt² nisi ꝓpter
calumpniam ℣ aut de iudic. ℣ oz. coll. vi
℞ non calumpniat² q̄n iustam habuit ex
cusam ff de bo. liber l. ℣ seruitute
℣ i ℞ q̄d si error non fuit correctus ut
si actor petit ex eā depositi et testes ꝑ
bant ex eā testamenti omodati dicit Jo
q̄ ex hoc exigit correctionē errois ille
errorem suū corrigē alr ꝓpter inceptam
actionē scribit ff si mensor fil. ma. div.
l. ℣ i. et de iudic. ℭ examinata et hoc
verū nisi reus fuerit² veritate ℣ rei ha
buisse ex eā omodati non aut depositi
fuit actor precipit q̄ tuc ℣ confessii nulle ſ
partes iudex ꝓtestā ℣ ꝑdemptādo et ho
rtat spe. de ac. et pre. ℣ sequitur v. et ſi
lis aut supdicta Jo fa subtilia tū doc
triē bar. bal. et salic. et q̄ oēs sequunt²
opionē glo. ℞ ad dem Jo subtu studiosꝰ
indagator sciaꝫ videre pt ꝯ a lectura glo
sauꝫ multum non discedat Jn glo fi ℣
versi corrige ℣ pn. ℣ ℣ dem transsipte po
sita ℭ quo et q̄n ℣ aut qui semel ℞ hꝰ
glo. ponit duo ꝓmo dicit q̄ hodie cogit²
quis ꝓsequi actionē et cum ℣ libello pe
tendum nec pt ab ea desistē emendare ut
mutare ꝓter dem ℣ dem et d. aut qui

semel ℔ hoc t̄ probat doc in d l edita ut
iam dixi t d ꝯ p̄cedenti t glo magna q
ymo etiam actor tuto ꝛeo p̄t emēdare ⁊
mutare ait̄ lit̄ cont̄ q̄si equitas suadet
t d l edita sicut p̄t t totum ꝛenūciare l
plusq̄ lit̄ c de pac licet oī casu cōdēp
nabit̄ t expensis nisi habuit̄ usum cau
te no per doc t d l edita nec ob ꝯ oēs
et aut̄ qui semel q̄ loquit̄ t casu dis
so et non aduerso nā loquit̄ t differē
te procedē et simulante Nos aut̄ loqm̄
t emēdante uel mutāte et cante t pro
secutione lit̄ dicit tamē bar t d l edi
ta q̄ si actor post lit̄ ōt̄ velit ꝛenūcia
re soli stante non p̄t tuto aduersa
rio per dessū aut̄ qui semel decē si sim
plr̄ ꝛenūciet stan tn̄ p̄t q̄ vide t tr
ꝛenūciatum uim et causē si simplr̄ re
nūciaret lit̄ ut d l postq̄ lit̄ c de
pac ℔ salue ibi tenz oppositū ſ q̄ re
nūcians stante simplr̄ non videat
ꝛenūciasse uim et causē per gl t l i c de
ſcrip lon temp t gl i 2o dicit hr gl
q̄ translatio ē p̄missa nisi q̄s exceptio
ꝛei iudicate uel electionis actionis hz
impedire et t hoc bn̄ dixit glo de quo
dic latiꝰ ut ē dix

Sunt p̄tera ℭ p̄ncipal dīsio
hꝰ t ut dixi ē ꝯ omn̄ ℔ glo hic dum
facit x dīsiones ꝛefert ad xij dīsiones
Jo t arbor ad sex dīsiones p̄ncipales
huꝰ t li ℭ si q̄as q̄re ista ōt dicā cū
sit p̄n̄s et textual non ponit t arbor
de ista actionū Ista dꝰ aīt q̄ hic dr ſ
q̄ actio dr ad mina q̄ ꝯpetat non ē
ista actionis ℔ venit ex quasi acide
ti astate extinscce hoc studēte ꝛone p
sonarū q̄ quos uir psonali ꝯpetit ut
q̄ p̄cm uel dnm ut hꝰ t versi ut ētre
et i ti t p̄n uel mixta ꝛone psonarum
q̄bꝰ et q̄ quas ꝯpetit ob debitū eorum
hꝰ ut t uxor ℭ maritꝰ et
eoꝝ filiꝰ ut hic t vsi Item si de dote
cum conco uel ꝛone oneris q̄hēdi
ut hic t versi ℔ et si quis uel terrā ui
tandi et finis litiū habendi ut t versi
ꝯpensationes uel ꝛpter multa et topica
psonarū ut t ff ti t c Hoc ob q̄ non
solum t tractat de his q̄ venit ꝛone
actionis ℔ ec de his q̄ venit ex actī
dentī ut ē c ſ sequē vsi ℔ et legā ac
qui et vsi Item mixta et ꝯ triplī vsi
℔ furti q̄ ℔ inde q̄ illud venit ex nā
actionis q̄ntūcūq̄ hꝰ q̄ naturā
et ex merō p̄mo et hoc ītelligit t ac
de pecūlio ex futura calculi ꝯputatiō
dependet t quātum debeat q̄dempnā
fieri h d Libellꝰ igr hoc casu t terty
℔ sinā debz ēe certa per ꝯputationē
quantū sit in pecūlio debet enī iudex cer
tam cuiare ferre sentētiam licet libellꝰ
sit incertꝰ ut ē c ſ cuiare et ibi dixi
In tex ibi q̄demnat iudex ſ ipsū pa
trem et dnm̄ filiꝰ aut̄ qui otinuit p̄n
cipuū tenet t solidum et non ē solue
de detinder t cautionem nisi cedat bo
nis l cum filiꝰ c qui ba ce post ℔ aīt
efficiat sui iuris post obligatꝰ cōtēta
t p̄tā p̄stare silr̄ tenet ut p̄ius nisi t vi
casibꝰ t quibꝰ tenet solui t quātum
facē p̄t cum ē emancipatꝰ ethēda
tꝰ abstentꝰ dignitatem adeptꝰ t ad
optionē datꝰ et ex alia p te instituꝰ
qui casꝰ ponūt t l si ex alio c q̄d cū
eo q̄d t opta cautela q̄d filiꝰfa mlīr
Tuolutꝰ debitꝰ faciat se emācipare n
tenet posteā nisi t quātū p̄t per illā
l t glo q i t tri ſ cum aut̄ ℔ dic de
ista actione de pecūlio et de malicia q̄
quit plē dixi ē c ſ t psonā vi actoꝝ
et cauc q̄ ista p̄t et dnꝰ q̄mittit dolū
tuū non solum de pecūlio tenebitur nō
hinc hoc bn̄ficiū l t bonefidei ff de pe
culio et l si ꝛei ff de ꝛe iudi et l q̄rta
℔ ff q̄d cum eo sicut ille qui alienauit
t fraudē p̄dit p̄iudicium q̄d p̄ius habuit
fraudē l ℔ si ſ fi ff de hꝰ q̄ t
fraudi credi et idem t marito l ec ſ
i ff solu ma et dicam t versi p̄x ℭ
idem t filio t casu q̄ tenebat t quātū
facē p̄t l ℔ si ex p̄te ſ i et l cū q̄
q̄d cū eo

Item si de dote In actione de
dote ꝛpetēda
q̄demnat maritꝰ t quātum facē p̄t
habita ꝛatione ne egeat h d usq; ad
ſ ꝛpter ℭ Est igr hic libellꝰ incertꝰ et
sinā ꝛeddatur certa ut ē t p̄te ſ ℭ et
no q̄ hoc p̄iudicium q̄d habz maritꝰ q̄
non q̄ueniat nisi t quātum facē p̄t
t personale ideo eis psonā non egre
dit et sic non transit ad eius hēdem
l maritum ff solu ma non solum ad
filios ḡos ut hic t gl i non solū ad fi
lios alterius matrimonij uel hēdes eē
neos licet glo teneāt et male l ec solu
ma ut no t l et si fideiussor et l sciēd
ff de ꝛe iudi Idem t emphiteosi carie vl
feudo q̄ non transeūt ad extraneos hēdes
nisi aliud t actum ut ē t gl ordi t d l
ec ℭ et sicut hoc bn̄ficiū datur viro ita
eius ut bn̄ficiū sit ꝛciprocū datur uxori
et vtriq; socio q̄ socio loco ꝓuidit hē
l ꝛei iudicate et l se et sequē ff so ma ℭ
Intelligo q̄ socio his hoc bn̄ficiū ſ durante
matrīo socio soluto ut l pe ff de usur doct
et hoc ii fuerit q̄ p̄sumit corpe q̄ p̄misit
illud q̄d non his uel facē non p̄t p̄ dotis
l pe que notabil est ad hoc ℭ silr̄ hoc

pitule⁹ denegat⁹ mar̃to si sit ꝛ dolo nulla
ñ culpa ut hic ꝛ glo ſi Et no ꝛ d l eciã
ſ⁹ licet et ibi per bar ff ſolu ma Et ſi
egrat dotem debitam ut dicam ꝛ ſocio
ꝛ c ſ⁹ ſi ſocꝰ ℔ Hz quero q̃ſ eſt mod⁹
huius⁹ deductionis dic q̃ modꝰ debet at
tendi ꝛ diebꝰ ſ ꝛ qualitate rei et tp̃is
Ih qualitate rei ꝛſpiendꝰ facultates
et ꝯditiones⁹ perſonarũ Nam ſi miles
plus extendit q̃ rusticꝰ Item ſi habz
officiũ uel artificiũ debz ſibi oppinari
ff de lib agnoſ l ſi quis a liber⁹ ſ⁹ Hz
ſi filiꝰ et ibi glo ꝛ l ſi quis et ibi gl
ꝛ vio donauit C de dona Ih qualitate
te tp̃is debz attendi ex etatꝫ ſit ff ad
l falc l hĩditate⁹ et p̃ illam debz ui
dicari p̃ñ dñ Et ꝛ glo ꝛ l maritum
ff ſolu ma Item limita et intelligo
hec ſ⁹ ut habeat locum ubi z̃ dotal⁹
non extat ſi aũt extatz dic⁹ q̃ debz
ſoludam ĩſtãtie ut Vlt ff de pecu⁹
l ꝛ bo ſi Itẽ q̃d ſi non extat rei do
tal⁹ ꝛ dotẽ Hz extat alia res ex illa ac
quiſita a marit⁹ habeat bñficiũ de
diuidendi ne egrat dic q̃ non p̃ter l et
uxor marito ff de dona int⁹ vi et vx
et ff ſolu ma l ſi cum dotẽ ſ⁹ ſi p̃ce
ſertim cũ q̃ Vlp cenſet⁹ ff de ĩterrog
l q̃d dic⁹ et colligi⁹ ff de Iu dot et l
ſi ex lapi et no ſolu ma ſitz hẽdi et
ꝛ Vlp⁹ p̃cium ſuccedit loco rei eo ñ
ff de petit hẽ l ſi et rem et p̃cii Itẽ
etiam intelligo huic ſ⁹ ubi marit⁹ q̃
alĩ⁹ actione de dote ℔ Quid aũt ſi q
uenietur ypothecar⁹ uel ex p̃miſſione
expꝛſſa uel alia actione videtur idem
ff de q̃ſti pe l q̃ ſi marit⁹ et ff de re
uxdi l non tñ et ff de fide l tutor⁹
Hz q̃ fac⁹ ff de neg ge⁹ l diuorcio ſitz
hoc p̃ſ dan gñal ſolu⁹ ſim dy aut⁹ q
uenit⁹ marit⁹ ex delicto et non gau
dz hoc p̃ule⁹ q̃z delictũ non debet cõ
p̃mi l ec⁹ ſ⁹ licet ff ſolu ma et l al
hoſtibꝰ ꝛ fi co ti et ff de re uxdi l
ſi uero Aut ex contractu trũ aut ex
contractu dotꝭ aut actione de dote a⁹
ex alia Hi actione de dote clarum eſt
q̃ gaudet ut hic Hi alia aut illa ſuc
cedit ꝛ lord actionis de dote et gaudz
dcã l q̃ ſi marit⁹ ff de conſti pe aut
non ſuccedit ſ⁹ p̃ter culpã mariti in
aliã deuoluit⁹ ec⁹ et trũ non gaudz ut d
l diuorcio ff de neg ge⁹ Hi uero ex alio
q̃ractu q̃uenit⁹ q̃z contractꝰ p̃ſ fuit
inter uirum et uxorẽ n̄ donatoꝭ ut
ei⁹ donationis cum colore ſſito l ſi
ſponſa ſ⁹ circa ff de dona int⁹ vi et vx
trũ aut q̃uenit⁹ q̃ſtante matrõ⁹ aut
eo ſoluto p̃mo caſu gaudz hoc p̃ule⁹
2⁰ non ec⁹ ſi durante matrõ⁹ q̃uenit p̃d

l diuorcio et ita no ꝛ d l non tñ Sed c
te illa l non multũ facit q̃z ibi quem⁹
ex quaſi contractu ſito mã ut ibi patz
Vñ plabilꝰ videt⁹ dicendũ indiſtincte q̃
quacũq; actione quematur⁹ p̃ dote ſiue ac
tione de dote ſiue alia ꝛ eiꝰ loco ſimi
dente q̃ gaudet hoc p̃ule⁹ et idem ſi
alia actione ex quocũq; contractu deſ
cendente ſito durante matrimo⁹ ſiue p̃
Hz ſi quematur⁹ ex contractu ſito poſt ut
ex quaſi contractu tũc non gaudet p̃
ſertim ubi culpa eiꝰ ĩdamnitatis⁹ ut d
l diuorcio de quo dic pet bar ꝛ l ma
trimonium ff ſolu ma et per angel l nõ tñ
ff de re uxdi Hz quid ſi maritꝰ nul
poſſit ſoluendo q̃n egrat dic q̃ ſim⁹ hz
p̃ule⁹ ut nichil ſoluẽ teneat⁹ tñ ꝛ
debite l loquat⁹ et q̃z qui nichil p̃ mi
nꝰ p̃ſ ff de tributo l illud ſ⁹ minꝰ ff
de fideiuſſ ãſſione nam q̃ nichil eſt
minꝰ ꝛ l verbum amplꝰ ff de v⁹ ſig
Et ideo q̃ſtio fiñ ĩter duos et q̃ minꝰ
curet ſoluet tñ ꝛpletur⁹ alterꝰ nõ curãte
te conſ⁹ vide⁹ fuit glo ſi ꝛ l ꝛ ultre ff de
re uxdi ut notat⁹ ꝛ l ſi rem al⁹ ꝛ ſ⁹ ſi q̃ſ
ſponſ⁹ ff de p̃ſcript⁹ ver Et ego qui
ꝛ totũ conſ⁹ facit dic⁹ ꝛ pluꝛ cõſ facit
Ideo ſi uidet ꝛ ſuũ ſtatum debet ꝛ̃ſtare
parti id q̃d ꝯdempnat ꝛ plus q̃ debuit
tenebit⁹ ꝛſtare ec⁹ ſi indebite ꝯdempnet
ꝛ toto ſim hab ꝛ l ſi ſeruꝰ ſ⁹ ſi ita ſcꝛi
tum de le l Iſta tamen videt⁹ ꝛpropa
loquens cum opus tñ non ꝛ̃limitat
formã poſitam ꝛ tñ ut uoluit glo ꝛ d
l verbum amplꝰ et per bar ꝛ d l illo
ſ⁹ minꝰ ff de tributo Hz quid ſi mi
nichil hz niſi illam dotem et illa eſt
uetuſta tota ad alimenta ipſius mulieris dic
q̃ tñ dubium eſſz egreꝛ et aliũ de ſuo
ff de lib agnoſ l ſi quis a liber⁹ ſ⁹ pe
eſſet cũ hoc cont⁹ curiatẽ hec ꝛ q̃
ois ordinata curiatz ĩputat a ſcipõ ut
l p̃ſes C de ſerui Et q̃z vñ auferet⁹
et alteri daret⁹ q̃ſ l ſi ſ⁹ excepit q̃m
poſ ꝛ p̃ſ ſim bar ꝛ l maritꝰ ſolu ma
Item q̃d ſi marit⁹ hz liberos et familiã
quam tenẽ de neceſſitate educare opor
tet nichil ꝛ deductione ne egrat debz
hẽ ꝯſiderato familie videt⁹ q̃ ſic p̃ce
d l ſi quis a liberis ſ⁹ non cautꝰ et l
q̃ ſ⁹ denq⁹ ff de uſſi et hic Hz ſcꝛum
Et verum q̃z non hz rõ alium ec⁹ niſi ꝛ
donatione ff de re uxdi l ſi mit⁹ cõ Itẽ
nichil maritꝰ gaudz hoc p̃ule⁹ ſ⁹ tez
cũ q̃z hic dicit de muliere agente dic
ut ꝛ l neſcimꝰ ff de re uxdi et ff de mi
no l ſi extiterꝰ Nam ſi mariꝰ p̃mittit
q̃ debet hẽ bñficiũ q̃z intellz q̃ ſ⁹ cum
effectũ l ſi p̃tez ff ſolu ma et ibi glo Ne
cꝰ ſi p̃mittit mich ꝛ q̃ p̃mittit ut d l

nescim. ¶ Sz quero qñ ago cont. eum q tñ solum ꝛ quantum facē pt̄ delicam petē simplr ꝛ libello cum gdempnau ad ē tam quātitatem et quent. postea ꝛ sua exceptione añ sniam uel post allegabit suū p̄iudicē ut l. ex dulso ff. si so ma et perbar ꝛ l. maritū co tr et l. fin q ff de re iudi Item an huic būficio pos sit renūciari per pactum factum ſolu ma bar. ꝛcludit q sic cum glo de au lucr. dñs fuit ꝛ contraria o pōne ꝛ l. alia q elegant. ff. ſolu ma Item an hec exceptio sit dilatoria vl p emptoria dictum ꝛ de excep. ff. appellā tur ubi ē glo. l. i. inter eos ff de re iudi

Pter retentionem ꝛc

Pter impensas fras a viro ꝛ de dotali dos minuit. nec ꝛ solidum restituit. h. d. usq ad ff. et si quis Et intelligе ista q. ff. ꝛ dote erat data pecunia ut l. fundo estimato q tūc pter expē sas necessarias fras ꝛ fundo tpe uē fit diminuto ꝛ pecunia ut h. ibi quasi tpe uē. et l. qd dic. al. ff de tpens. di aūt solo fundo estimato ē ꝛ dote tūc būm pt retinere pter impēsas necessarias do nec restituat. Et ita ee pt intelligi hec lex. Posse retinere pter expēsas utiles l. fi. ff. nec ob impensas ē de rei ui ac ¶ Sz pendente non desinit esse dotalis licet sint facte tot expense q equalent to ti fundo q. absurdum ē diminutionem corpis fieri cum non admittat. expensa tio spēi ad quātitatem ut plē dixi ē e. ff. ꝛ bo fi. et hoc expresse dicit Vlpianꝰ ꝛ d. l. qd dic. hz scriptura que glo hic et dco ff. sz nec scriptura sibi dicit oppo situm ꝛ l. si ita ff. qd dicit. ff de iu. do. Cuius scriptura opi erigit. per d. l. qd d. et hoc tenz ibi glo magna ꝛ. uel qd dic. ꝛ l. si ita et idē tenz ibi bar. et bu. et salic. ꝛ d. ff. nec licet multi alij doc tenēt oppositū scriptore dic igit. dicit. ꝛ glo magn ibi tūc ipso uir. desinit ee do talis. imo non desinit sz būm pt pter impensas uel retinere fundum donec si bi restituat. expense per d. l. qd dic. ut ē dixi. In e glo ibi et hoc ꝛ nitis sub audi ꝛ hijs expensis que sunt ad perpetuā rei utilitatē secꝰ si ad tempꝰ l. iij. ff de impēs ꝛ e glo ibi si mādato mulieris fecit ¶ Sz ꝛ quātum repetant. iste expēse utiles a viro ꝛ de dotali glo non declarat ideo dic q aut de mādato mulieris sūt fte aut sine mādato primo casu vir si ciens acs repetit ut ff. e l. utilis. 2o ca su subdistingue q aut mlr erat pvo q tpe non soluendo aut altero tpe tm primo casu acs tm repetit ut d. l. utilium

sz datur facultas soluendi si pro q possit ad qd tollatur ff. de rei ven l ꝛ fundo hoc cui casu cum mlr sit non soluendo cū habeat solam rem dotalem nō pōt dici utiles impense ne pter eas dicatur re caree ut d. l. utilium 3o casu añ uno tpe erat soluendo s tpe fte expense et non tpe repetitionis et tūc silr re petit. q sufficit utilr ee ceptum ut no d. l. utilis et ibi pter bar. In e gl. ibi n mā dato mulieris imo ee si cum man dato et uolūtate mulieris vir faciat expensas voluntarias non repetit ideo de ductio sine lesione prioris status rei et d. ff. sz nec ob impēsas et l. ꝛ uolū tarius ff de tpens et hoc nisi fuisz pactul ut eo tr l. q si q tūc magis dicūtur utiles q uoluntarie et hoc est sciale ꝛ uxore ¶ Sz ab alio cui uoluntarie expēse uoluntarie fte fuissent ꝛ re sua būm repetit. l. q si seruus e sz si mutua ff de ꝛ rem v. In fi eiusdem gl. dic q p̄missa de non procedit ubi co stat q non alio donandi vir fecit tpen sas di aūt constat q alio donādi vir fe cerit expensas tūc expense fte ꝛ facie do repetūtur si mlr sit soluendo uel sit utiles et expense sint magne l sz si minus ff. si cum l. se ff de dona ter vi et ux et no ꝛ l. omnodo ff de tpen. ¶ Sz ꝛ refricrendo val donatio ꝛ tm ꝛ q. refec. edificij postulat l. q si vir ff de dona ter vi et ux ¶ Sz alij expense sint magne uel pue estimatur arbitrio iudi cis ꝛspectu facultatibus et conditionibus psonarū ut no ꝛ d. l. omnodo ¶ hec p cedit añ fecit impēsas ꝛ rebus dotalibus ¶ si aūt fecit ꝛ persona mulieris dic ut ꝛ l. qd ꝛ vr C de negt. g. Nam si mlr fu it firmata tali firmitate propter quā fuit subducta a seruicio viri tūc vir debet facere impensas firmitatis aut l sic de ope lib. ff de le ꝛ rebus q. pōt ff. quo si aūt fuit subducta a seruicio viri cr sz habz dotem sufficiētē ad dictas expē sas tenet. facere ex dote l. si cū dote q. si nautē ꝛ senissime ff. solu ma. Si non habz dotem uel dos non sufficit tūc nō tenet. maritus sz pt uxoris ꝛ cuius ipsa extat ptātē et ad quē ee impensa fi nieris sz recte hoc casu ut l. q si milla ff de religio. Si aūt non hz pecūm uel aliū qui ad hoc teneat. tūc bm tenet. maritus ut d. l. q si nulla ¶ Quid aūt si vir fecit impensas ꝛ litigando pro re dotali defendēda uel recuperanda an illas repetat Idem spe de dona ter vi et ux q. ponit v. Illud quer. ¶ Sz hoc vide. diuisi ubi maritus nolunt donare q nō tenebat. missuare dictas expensas ut nō

Imo ℓ c per vtaq; ℓ glo si m ff de dona
inter vnm et vx pro quo l i vsi et
sup ℓ c de bo mari bat ℓ d l i de ipe
sis q; si maritꝰ accipit nomine debitor
estimatum ℓ dotem et sic et eis periculi
ut l si nomen de he et actio viri tñ
iam ꝓpetit impensas Vere si sim re
cepit q; tñ intellig esse ℓ dote ℓ quā
tum ofequi potuit deducta impensa
az eis q; no ℓ l per diuisas C mada
Jo de platea

Sed si quis Actio que datur
cont prem uel pa
troni socii uel donatorem dat solū
ℓ quatenus fieri pnt h d usq; ad s eo
pensationes hmt igr oes isti bñficiū
ne quemant msi ℓ quatenus fieri pos
sit ut hic et l sup qui ℓ id ff de re iu
di et hoc bñficio opatur ut ille cui
opetit non hz unde reddi bonis q; ei
non teneat ille q; fieri possit hmoi ra
tione ne egeat non pt pro tali debito
carcerem Item post quadrumestre tempꝰ
non tenetur ad usuras centesimas ut
no gl ℓ l in qdempnatoꝝ ff de re iu
di Et dum tex dicit cum pre suo s
utrumsꝫ seꝝ s ad infinitum ut no ff
de re iudi l cum prem Et quid si pr
agat cum filio aliis descendentibꝫ eman
cipatis q; cum extraneis ℓ sacris non pt
agi l hꝫ nulla et ibi no ff de re iudi
videꝝ idem cum bñficiū debeat ei rei
procurari ff q; quisꝫ uide l qui sicut di
cimꝰ de marito et muliere C e versi Nec
si de dote Item q; pr tenet alē filium
ei emancipatum l si quis a liberis ff de
libe agno et sic nichil ē si filiꝰ deducat
cum essꝫ per aliū viam hdum ff de
Vul et pupil l si filiꝰ Et quid ℓ fiet
an habeat hoc bñficiū glo tenz q; nō
ℓ l uerum ff p socio quam ibi sequi
bar et bal Et Jo fa tenz hic oppositum
q; fi habeat hoc bñficiū q;
fi teneat alē prem ut tenz gl ℓ l i C
de alē libe et per hāc rōnem concludit
q; fiat gaudeat hoc bñficio Et idem
dicit ℓ dnus et uasallo cum teneatur se
muniē alē et hoc vide quasi expssium
de vono feudoꝝ ℓ pi coll x et ibi per bar
et bal ℓ l alimenta ff de libe agnos et ali
detur m pēno et filiolo Ira enim diligē
debet homo cum qui se suscepit de sacro
fonte sicut prem primo carē cum de
beat ali ab extra que licet pueperibꝫ sub
uenire debeat tamē primigenius et habē
dantꝰ hmoi primo subueniat xvi q
vij q; ij et no ℓ glo magnā c q et ca
c ꝑ nec Et idem ℓ prelato si subdit
cum quemat a forinseca ratione q; ille
gaudet priuilegio ecclesie minime ut nō

ℓ l miles ff de re iudi Et idem videtur
ℓ rebꝰ annato si perochianꝰ cum eccle
sia per predicta non enim pt clericꝰ
pro debito extraneum e peruenire de si lic
oldradꝰ per e edardꝰ de solu Hic dic q;
opponi videt hec exceptio ut ibi nota
et idem ℓ aduocatis ut no ℓ d l miles
q; pt procedē si habet salariū de publi
co per no ℓ l fi C de postu testi Et idē
de scolari de doctore seu magro Non enim
pt doctor capi personaliē nec armis
sumaꝝ l medicus et ibi per bar C de ꝓ
fesso et medi li x Et dic ē C s ℓ per
sonam ℓ versi ℓ cum aut ℓ formula
actionis ℓ fictum q; filium aut liber
tum vocauerit prem uel prēnium ℓ mis
sive verba Et hec si miles aduocatꝰ
doctor et platꝰ quemant ex contractu
bꝰ eorum Artem exercentibꝰ ut sentit
glo ℓ d l miles Item hoc verum si mi
les persone quemant ex suo contractu
ex fed alterius ut d l uicē s pr ff pro
socio Item q; hic dicit cum prēno ℓ
lege uel cum eorum pnti aut liberis
ff de iudi l prēno agat cum suo liberto
ut ff de libe agnos l alimenta Item
hec oia intellige nisi ille qui vult uti ho
bñficio fuit ingratꝰ ut d l alimenta
C de alen libe l fi cum notat ibi ℓ
Item ℓ verlo Item si socius Circa q;
si socius quemat alia actione ff secu
tis an hz hoc bñficii satis videtur di
cendū q; sic si tamē hoc fit omissione
societatis et agat ex contractu sito duran
te societate ut in fili dim C s Item si
de dote Quid autem si prior ageret
actione realꝰ vendicando partem rei qua
socius possidet an habebit hoc bñficium
puto q; nō nōte ℓ d s Item si de dote
Et an hoc sit verum ℓ socijs omnium bo
norum tñ dic q; ee quemat socio vni
ci ut d l uerum ℓ ꝑ Nec obstat ff
de re iudi l sup qui putant q; filium
di ibi marē ut ibi nō Et aduo ipse
pt dici Idem sim Jo fa de plurib cā
nor et canonicis eiusdem eccle et de
pluribꝰ ꝓbꝰ et monach eiusdē mo
nasterij et de pluribꝰ scolaribꝰ hubi
tantibꝰ ℓ eadem domo pro q; fiet ge
neralitas illoꝝ tex de uot feudorum ℓ
ꝑ Item eiꝰ quemant bonis moribꝰ no
exercende ut ff solu ma l elegant s
fi et q; no ℓ d l primo Et no q; hoc
bñficiū q; datur socio dat ita demū
si communia ofitea se sociū seꝝ si ne
glat id q; est cōd bñficij ꝑdit bñficiū
l si hoc ita s q; aut ff de re iudi et
l si vnus ℓ fi ff pro socio et l si dubi
ta versi ita demū ff de fide q; limita
si perseuerauerit usq; ad lit q; q; an

pt̄ penitere l. eleō s' neq; ff de noxa ht̄
limita si negauerit t̄ sp̄ē sec⁹ si negau
uerit t̄ grīē per lit' q' negando narra
ta prout narrantur fm̄ bar t̄ d. ¶ Ite
si quis ¶ Nota q' donator hz bñficium
ne q̄uematur nisi t̄ quātum facere pt̄
ista zōne ne egeat et t̄ eo solo fit deduc
tio ei⁹ alieni in zōne hui⁹modi deduc
tionis ut l. hēditarium ff de re iudi per
quam l. determinat ya de bel q' si ds
donauit ante oīa bona sua retento sibi
usufructu doner vnus q' non potest
compelli ad pst̄andum cautionē de in
tendo et fruendo arbitrio bom vnus q'
cautio al' pst̄ari debz nec pt̄ per testa
torem remitti l. j C de usuf et l. seruo C
de t̄pos legā ¶ Item aut donatarius tē
atur alē donatore glo ibi contrarie v
na est q' non tenet⁹ t̄ l. t̄ odēpna
tione ff de re iudi alia est q' tenet⁹ t̄
l. gñaliter C de rebus dona et ibi per g
et saliceto q' si est donatarius certe rei et
non tenet⁹ et ita loq⁹ glo t̄ l. t̄ con
dempnatōe Si aut est donatarius cēte q'
te quoz et tūc tenet⁹ alē et ita loq⁹
t̄ l. gñaliter ¶ Item quero ter hic dicit
q' donator hz hoc bñficiū si cōuenit⁹
ex donatione alterius puta pr̄is dic q'
hoc bñficiū non transit ad hēdem l.
et si fideiussor t̄ fi cum l. se ff de re
iudi nisi esset de suis hēdibus ut no glo
t̄ d. l. si fideiussor t̄ fi et l. etiam ff solu
ma Et hec vera t̄ donatione simplici t̄
pura ¶ Quid aut t̄ donatione ob causā
ut habeat locum hoc bñficium vide⁹
q' non q' illa est p̄pie donatio nec libā
litas et ideo cessat zitio dē l. t̄ libera
litate et l. duo pr̄) de re iudi ubi gl̄
limitat q' donator hz hoc bñficiū si cō
uenitur ab eo cui donauit sec⁹ si ab
alio per l. nesciens ff de iudi et fac
ad hoc s' q' hoc bñficiū non habeat lo
cum q' donatio ob causam non r̄uoc⁹
p̄ter ingratitudinē q' sec⁹ t̄ t simpli
ci donatione l. fi C de rebus dona Ite q'
tuitum facit q' p̄mittens p dote pro
mittit ob causam l. si donatarius ff de
iudi ob cau et tamē hz hoc bñficiū l. pe
ff de rit⁹ do Nec dicas ibi s̄ale t̄ so
uero q' idem t̄ quotīdiē extraneo l. si cū
nec ff de rit⁹ do p̄mam partem tenz
angē q' hoc bñficiū non hz locum in
donatione ob causam sz solum t̄ simplici
donatione t̄ l. sz hoc ita ff de re iudi
Sz r̄ndet ad id q' dic⁹ de donato ex
ch̄ dot⁹ q' si agit ad dotem q'
t̄ remissum penes eum tūc non hz lo
cum bñficiū ut agit ad locum ut d. l
nesciens de re iudi sec⁹ si agit ad eō
modum vx ut d. l. si extraneus Item q̄o
si donator post rem traditam reputatur
postea possidere et donatarius eum ven
dicet an habeat donator hoc bñficium
dic q' non ut d. l. nesciens S' fundū ff
de re iudi Item q̄o cum sit electō t̄ tali
deductione facta ne egeat ut si dona
tor velit deducē res quas sibi magis pla
cent et donatarius velit sibi tradere a
lias res dic q' potest emere electō donato
ris fauore eius liberalitate exercentis dū
modo eligat res mediocres ut l. si q's
argentū S' l. C de dona uel forte hō
torum expediet⁹ iudex officio ut l. si
ff C qui et quibus q⁹ p̄s debi x et q'
no ibi per bar Item q̄o si donatarius
velit alē donatorem an t̄ domo sua ad
finem ut non fiat deductio an debet
audiri vide⁹ q' sic q2 hec deductio solet
fieri ppter alimenta q' donatarius offert
sicut et hēdes vnus p̄t q̄rere mulie
ri tā alē t̄ domo sua nup̄ no C de re
uo ac l. vnica S' sibi modo et ff ut t̄
pos le l. qui legitimos et t̄ sp̄e qui filios
s' le S' nec dicamus Jo fa dicit q' hō
vide⁹ durum sic astringē hoc bñficium
l. quo cedit donatori deducē et deduc⁹
sit de ipsis rebus ut l. linea margarita
ff ad l. fal dicit tamē q' si res essent
indiuisibiles q' alteri eorū cogētur re
cipere ius suum t̄ estimatione ut l. non
ampli⁹ S' si de le l. Item q̄o numquid
illud q⁹ deduci⁹ erit p̄petuū ut trans
mittat⁹ ad hēdes extraneos qui nō gau
deret hoc bñficio ut l. seruus ff de re iu
di Jo fabr tenz q' sic si illud q⁹ deduc⁹
remanet donanti pleno iure si donatis
renūtiz ad pugnoz fortunā 12. l. videa⁹
ff q⁹ met⁹ cā et l. illicitas S' si ff de
offi p̄si In omnibus tamē facit l. S'
deficientibus ff de nume et homo

Compensationes

Excep⁹ cōpen
sationis apposita excedit debitum pcu
tum h. d. usq; ad s' cum illo q̄z Et videt
q' hec oppensatio fuit opposita et admis
sa et non reprobata l. q' si dic S' si rogēm
ff de compensa si enim fuisset reprobata
tūc obstaret exceptio rei iudicate et nō
posset plus opponi neq; per viam actio
neq; exceptionis ut d. s' si rogem Et oz
q' expresse iudex reprobet q2 non debet⁹
illud de quo opponi⁹ oppensatio ut ibi al'
simplē cognoscendo de exceptione cō
pensationis et nichil expresse de ea iudicando
non potuerat vide⁹ sicut ea tacite pnun
ciare pn bar t̄ l. sinautē S' si ff de neg
g' Est enim aliud exceptionem oppensa⁹
oppositam non admittere et aliud ipsam
admissam et examinatam reprobare q2
primo casu non obstat exceptio rei iudi

p̄ eam sic l. i. ℣. quid ergo ff. de cōtra hu tute et ibi no. per bal. Et de mate a huius oppositionis die ut dixi plē p c. ℣. t bone fidei

Cum illo quoq; Cedens bo nus hz bñ ficium ut t̄ posteā quesitis non gau matur nisi t̄ quātum facē p̄t hz d usq; ad ℣. fi. Ista aut̄ cessio non admit tatur nisi cedens astringatur debitum ut hic t̄ glo. c. Iudicij. Vniuersa ut no. C. e. l. v. Hz effectu huius cessionis est ne debitor detruda. t̄ carcerem Item ut t̄ posteā quesitis teneatur solū t̄ quātum facē p̄t ut hic dicit text. et glo. t̄ l. i. patet. g. q; pro aliis debito hz p̄t carcerari nisi cedat bonis sue sit debitum punitum ut hic punitū ut l. nemo carcere. C. de exacto tributo li. x. Hz nihil dz pactum factum cum debitore ut si non soluat ad tempus stu tutum possit capi a debitore et t̄ carce rem detrudi donec soluat dz et bar. q; non q. t̄ contra bonos mores l. alia ff. elegantes ff. so. ma. Et idem Vlt. idem bar. t̄ l. tacito ℣. ij. ff. de condi. et demon. Bal. dicit q; valet pactum ut licitat ducē debitorem ad publicum carcerem non aut̄ ad priatum. Non enim p̄t liber homo a priuato detineri donec soluat uel tam diu seruiat donec satisfaciat l. ab eo ff. vnam. lec. C. de ac et ob. ℣. mo. detines. perdit debitum et tm̄ dem soluit detento uel priuatis suis et primo compulit ut t̄ aliis ibi posita fallit t̄ redempto ab hostibus l. ij. C. de capti. Et t̄ scriptor. qui p̄t pom. t̄ cō pedibus ut scribat et compleat opus q̄d cōuenit uel soluat interesse put pla cuit scolari. et hoc t̄ fauore studij et publice utilitatis sm quosdam t̄ glo sing. t̄ l. stipulat. ℣. qui aut̄ de ope no de quo dic. per bar. t̄ l. stipulationes non diuidūt. t octaua q̄one p̄n. ff. de ver. ob. Item fallit t̄ obsidibus qui p̄ ob seruatione pactorum dant. ut t̄ c. ex posito de arbitr. et c. hyp. de usur. et xxiij. q. vlti. c. ut prudens t̄ glo. in vo. obsides licet glo. ibi dicat q; de iure dari et retineri p̄ usu pacti est t̄ l. ij. C. de pact. qui si dextra. Et nihil ad rem. clericum p obside ei volente sit ex cō cau. dic. per. in. dec. c. ex. hyp. to. ℣. Item adde q; ultimo et subdiu. t̄ carce ri. ut quis ita demū possit carcerari cū non est solidus l. in. ℣. tutores. cum sua glo. ff. de suspect. tu. fallit t̄ co qui occul tauit uel alienauit bona sua t̄ fraude creditor. l. fi. ff. de his q; t̄ fraud. credi. et t̄ co qui tpe contractus scienter promisit q̄d facē non poterat l. pe. ff. de iu. do. fal lit t̄ debitore fiscalo contumace t̄ solue do t̄ quo p̄t melioari a captura ut d l. nemo carcerem et ibi plē per angē de exacto tributo li. x. et per bar. in l. sacrilegij t̄ fi. ff. ad l. Iulia. pecul. Item fallit t̄ crimē capitali q̄d ingerit pe nam capitalē corporalem ubi quis p̄t capi a quocūq; ec. p̄uato t̄ ipō fla granti crimē l. vnica. Vlo. ne ligr. C. de rap. vir. et l. si quis t̄ seruitute t̄ fi. ff. de furtis. et ibi per bar. t̄ d. l. sacrilegij dūmodo ducat. ad iudicem t̄ tempus q̄d no. glo. t̄ l. capitur. v. to. ff. de adul. et sic p̄z q; t̄ criminali non admittit. cessio bonorum Hz qui non p̄t solue uel luct. t̄ corpe l. i. t̄ fi. ff. de penis. et p̄. q; luit. licet ad pingiorem fortunā perueniens non tamē veraciter. q. pena corporis loco totali satisfactionis succedat ut no. Io. an. t̄ c. pactum. de re iudi. Con uenit igitur actione hypothecaria non ce dit bonis q; q; sit conuentus cuilibet. sed pena perpetua querere. t̄ corpalem ut d. l. i. fi. l. in. ℣. q; ff. q̄d cum eo. Et q̄d no. t̄ c. odiardi. de solu. Item non gaudet hoc b̄neficio qui sibi sine cessionis bonorū debita ingerit sm dy. t̄ c. cōi dixit pactū fuit q̄d no. bar. de p̄fā contrahente multa debita pter. aduentū imputatos ipsi. a suis debitis dissolue tis l. fi. ff. si quis se. libe. ee. iu. fu. Item nec obligatus fisco propter omnia uel munera ciuilia l. propter honores. qui bo. cedē pos. Item nec obligatus ad factum potissime si non p̄t solue. item. c. q; ad illud p̄t cogi precise ut tenet gl. c. l. i. Et ideo obligatus in misti. gratiarum actionē patrum exercitus ex forma statuti dicentis q; debitor non detineat. de carceribus donec satis faciat non p̄t cedē bonis ut tenet an gelus. ff. de cessione bonorum l. ubi bo nus q̄d fatetur ibi bar. ee. verum t̄ co qui p̄stare p̄t appellat ad finē q; ff. vi p̄ cum t̄ precall. l. stipulationes non dum dātur t̄ ff. ubi vq; tenetur opponere hoc actio et an quis precise possit compelli ad factum. Item aut̄ post cessionē bonorū loco sit prime glo. et bar. q; sic t̄ l. pe. C. e. q̄d est verum. se integra. s. bonis p creditorem nondum occupatis ut. C. e. l. q; Item an cessio impediat lite cōtē si debitor non vult cōtendere creditor.

Debito sicut dicit. credo bonis dicq; cognitur uel confitetur debitū uel confitalur respondere q; creditor possit illud liquidare l. pe. ff. e. et ibi per. post aut̄ hui dationem et cessionem finis ipse debi tor pro bonis et obligationibus

non ꝑt effectualit agere uel conuenir l ꝯ
si
et l m C de bo auc iudi pos & licet pn
ciualis cessat bonis non ꝓpterea liberat
fideiussor ß exigi ꝑt ut ff de replicn ti
& adde q hec cessio fit ex ꝑte iudicii
et inter absentes per nūcium uel e
plas l fi ff e et l ti omīs C e ß hodie
regulariꝫ statutū prouidet q fiat uitu
perabile modo sint bar ti d l fi ¶ Sed
quero an creditor qui fecit carcerari
debitorem teneat eum ale si non habz
unde se alat dic q sic et si non alat ju
dex bñ faciat relaxari facie ut est glo
singlis hoc tamen ti l fi C de arrogat
mili añone li xij fin ff ad exhibendū
l ß si hēditas l ij ff ꝑt alimentoꝝ de ß
bus elemosinas C de epi audi l iudices
al si under faciat eum relaxari sine us
tra cū teneatur ad exhibend uel ad illd
debitum ꝓ quo ille erat carceratus nisi eū
exhibeat l quot C de ac tribu h̄x & ho
nisi faciat relaxari cum qui die ꝓtime
u sine cā iusta ꝓ clamōre de quo per
bar ti l si quis uxori ff de furtis Item
nūquid cedens bonis liberet ab obligōe
alicui dic q a nulla ß panit excepto
licet glo cōis et mal ti l ubicūq; ff de
fide et ibi per bar et l qui bonis ff de
cessio bonoꝝ Item nūquid huic bñfi
cio cessionis bonorum possit renūciari
glo ti auc primo C de ac et ob Idem
dy et bar in l alia & elegant ff solu
ma q ass cōis bonos mores & ideo q
statuto feudali uel ꝑt qua cauet q ex
cōtractu non absoluatur ec si cedat bo
nis nec tradat ecie sepulture non va
lebit q cōis bonos mores ut d & ele
ganter & q inferior non ꝑt tollere
hoc bñficiū a canone gressim ut d c
odardo de solu ubi quis absoluit ab ex
cōmunicatione si solue non ꝑt ꝑstita cauti
one si deuenerit ad pingniorē fortu
nā & filr non valeat assistendo q ds n
cedenti bonis q cōis bonos mores non
valeat cum debeat ee uictu et habit
ut ti c fide de assiz & modo cedendi bo
nis bñ ꝑt l uel assistendi introducta ut
ds cedat bonis modo uel alio honesto
modo ut p dixi & ja de arc et salue
C e l i dicit q ꝑt uendicari tpre con
tracto ti ui ꝑt et non simplex uenū
cationis cum sit uus de futuro cui re
nūciari non ꝑt l i C de pact ¶ Item quo
dic hic q cedens post cessionē quicūq
non ꝑt si ydoneū emolumentum trey ti l
qui bonis ff e declarat hoc ee assidend
dum ex quadrate reddit non ex quali
tate rei Quid aut si debitor acquisiuit
alteri et spacioſum turrim ex qua nō
ꝓcipit emolimentum nec est ti loco ti quo
quomode vendē possit non & huiusmodi q
litas ut d l qui bonis ¶ Item quo nūqd
hoc bñficium s cedens ti bonis postea
assistis non quematur nisi ti quatenus fa
ce ꝑt habeat locum ti oīb; creditoribus
s q erant añ cessionem et post dic q
habz solum locū ti anteriorib; credi
toribus ante cessionem nam creditores
post cessionē agere ti solidum l m C de
bo auc iu pos et ꝓferunt ti bonis pos
tea assistis l m ff qd cum eo & sic erat
casus q posteriores creditores ꝓferūt
ꝑtes regulis l licet C qui bo ti pig et hoc
si ille qui cessit exrpiat cont primos
creditores & si non exrpiat creditores
intendant iter se videt q creditor pos
sit uti exceptione ex persona rei cuius
ipe rei non utat longe magis & fide
iussor ut ti de repli c fi ¶ Item quid
si quis erat obligatus sub ādicione qua
pendente cessit bonis deinde venit adi
nūquid gaudeat bñficio huius s & si erat
obligatus ex contractu si ex legato ff
de ver ob l si filius et de re iudi l q legā
ta Item quid si ex gnāli assistendime
uel ex pacto uel ꝓuiso uel ubi ass est
soluendo non ꝑt carcerari nūquid ad
admittit ad cedendum bonis Jo fi
tres q non admitti qz cessat causa ꝓp
ter quam est permissa cessio s ne quis
teneretur l i et l fi C e ¶ Non go credit
bonis illi qui non ꝑt carcerari nec
quicquā nisi ti quatenus facere ꝑt de quibus
dictum ti ti ꝓcedentibus et ff de re iudi
l sicut quinimo generaliter dicit q nūq
debz admitti cessio nisi creditor misceat
q debitor carceret qz hoc bñficium cessio
nis inseparabile et subsidiarium non cedit
nisi ꝓpter impotentiam et sic super
cessio non subsistente ne
cessitate credi non debz ut d l i C e
et hoc tenz ibi bal Cōis tamen facit q
mulier possit carcerari ti auc si nolo
uit C de custo reoꝝ et tamen ꝑt cedē
bonis l cum filij ti ii utrumq; C e Item
debitor ꝑt cedē bonis licet creditores no
lint dare dilationē ad soluend l fi C e
Item nūqd milites inter tres possint car
cerari bal q non ti d l i qz licet non
habeat insignia veterum observantie de
aur ti l pe ff q ex ea ma tamen retinet
dignitatis nomē Sali ti d l i C de in et
hic igno dicit hoc ee verū si teneāt
armis et defensioni rei publice al secus
de quo vide ti spe de treuge s i Velo Item
q et miles et ibi per Jo an ti addi Item
nūquid sit auferenda cedenti et sit sic
executiendū usq; ad peram et sacculum
glo Vide velle q michil debeat ei admitti

ec̄ mino ff e. l pe· pio quo furar iste tex
dum dicit exspoliatum fortunis suis ꝓ̄
facit q̄ vestimenta tollit suus mulier
solu ima ut ff solu ma l· t hijs ꝯ·
Item t actione de peculio vesti
tur ff de pecu l illud vestimentum
Item facit q̄ capi dum l tutelas dū dic
mudo q̄ulat dor t hoc dicit q̄ vestis
nobil' ei auferit ꝑ familiaris non ff
de bo damp l· duo et hoc ibi tenz bar·
Et ex generalitate huius tex dum dicit
spoliatum fortunis suis p̄t dici q̄ si ꝑ
essꝫ spoliat' sibi bonis suis ꝛpter quer
am uel aliud ꝓfortunā q̄ non debeat
querim t solidum q̄d est valde iustum
et equū p̄n̄ Jo fi Est enī par ratio
l illud ad l· acqr' et ec̄ maior cū hic
ex voluntate ut ille ex nāte et cone
voluntatem hoc patiat' l· ij· ꝯ· si quis
th̄ t fi ff si quis eam et l qui fortuitis
c de pigno act' Nisi dicam de clausu
lis que t fine libello apponi ꝙsueue
runt ꝙsueunt enī libellum in fine libel
li· addē has tres ſ· et p̄dicta proponit
et dicit et petit ex causꝫ supdict' et
omī alio meliori modo via uiri' cui & fori
quibꝰ magis et melius fieri p̄t non as
stringens se ad oia et singula ꝓban
da sꝫ solum ad ea que sufficiat ad vic
toriam siue cause reportandā petens t
p̄dictis sibi uir' addendi minuendi mu
tandi et declarandi p̄dicta et petit
expensas fras et de fiendis protestat'
per deam clausulam omī modo via
et uir' sustentā libelli ut si non p̄t
valere uno modo valeat alio modo sic'
dic' de testō cum testator dicit velle il
lud valere omī modo quo melius valē
p̄t Nam ꝓponit hec verba q̄ si actꝰ
non p̄t valere uir' dicō uel ex testō ha
leat uir' obligā uel ab intestato l· codi
cill' ꝯ· si de le ij her eam clausula gñā
lis posita t libello ꝙhendit omē uiz
actor apetens ut l fi C de rei exceptō
Et per eam videt' actor omē uiz suū
t iudicū deducē sicut t valeat ut nō
ff de eden l· i· in glo magna et l si
mīe ꝯ· denuq̄ ff de re iudi et ꝯ· c ab
bate sane t verbo obnoxiū de re iudi
li· vi· et t c cum ecclia sutrina de cō
pos et ꝛpue per ymo et per ea hijs vi
det' actor deducē officiū iudi ubi de
ficiat via actio ordinaria q̄d fiunt de
mēbe ymo t c ꝙquirente de offi ordi
Hz ubi alia actio ordi apetenz cessat ex
ficiū iudicis q̄d est extraordinariū auxi
lium l· t causse ff de mino nisi sit ac
tio extra· et subsidiaria de qua t de
mēdict' ꝯ· fi et l sanctimꝰ C de sacro
sanc eccle· que actio oriatur cum offi
cio iudicis q̄ unum ex ordinariis ordi
ri cum alio ut est glo notabil' t l· i· ꝯ·
per hec ff de rei ven t glo magna t ſi
de quo dic late per bar t l· t plumia
li ff de nou ope nūc hec tamē p̄t
petē talem generalem petitionē deduz
ci ut reddat' certꝫ ut t no· t c· ij· de
libel obla et dē ꝯ· denuq̄ t dē c· abbate
sane et ibi per bar t d· l fi de an excep
Primo ec̄ ꝑm aliquos etiam iudex ex
officio suo p̄t hoc petē ut ff de offi assꝰ
l· ij· t verbo libellis ꝛpter certam summā
ferendam ut C e ꝯ· curare Q̄d aut
si ape· plures actiones que t dubio vide'
Tenetur dic q̄ si una e ꝓpalis et alia
est generalis videtur intentata ꝓpalis q̄
tamen ex medio ꝙsequendi discernā po
test l· cti ꝙdicio t p̄n· et ibi per bar
ff si cer· pe· Si aut ambe sint ꝓpales et
si actor non est coactꝰ eligē ut l· q̄ in
hēdem ꝯ· eligē ff de tributo et t glo l
ij ff q̄s actio de pecu est una vide' in
tentare cum que utiliꝰ ē sibi ar· l· si ꝯ·
intentione ambigua ff de iudic et vide
per bar t d· l· i ff de eden et l hoc lega
tum de le ij et glo ij t fi t c cum ad sē
dem de resti spoli et per dd t regula uir'
cum sint per tot unum obstaculum Testur
Q̄ clā non astringens se ꝛē cum eadē
sule virtutis et effectꝰ ē ut per eam ꝯ·
excusēt' ab one ꝓbandi ea que dedu
it t libello ut t c licet tot et ibi no· t
verbo asserere cat de ꝓba Si enim ꝯ·
adiecit certam causam t libello reales
actionis quia non teneb' adire ut l et an
eadem ꝯ· actiones ff de excep rei iudi
si illam non ꝓbat succumbit nisi hanc
clausulam adiecerit ut l· si mīe ꝯ· i· co
tra Et idem ubi est cā incerta nec p̄t
reduci ad aliam nisi per hanc clausulā
fuerit ꝓtestat' sim ymo t c cum cō
tingat de offi del· t glo magna versi
Item dicimꝰ ar· p̄dictarum legum et iu
ris non tenentur exp̄mere diem t actu
rationē l· libellorū ff de actu si exp̄mat di
em et non p̄t ꝓbare succumbit cum
se astrinxit nisi fuit ꝓtestat' per hec
clām ut l· habetur ff de ꝓbatio q̄ duer
sitas dici facit videri diuersam rem ut
no· t d· c· abbate sane de quo per bar
t d· l· si ꝯ· cui de actu ser' aut t appel
latione a diffinitiua q̄ expressā una cā
p̄t omitti et iustificari ex alia q̄ est
maioris p̄judicij cum si succumbat totū
ꝓdit q̄d ser' ē t cā principalis l· ij· t fi
ff de app et ibi per bar Hz interlocutoria
hīn debz iustificari ex eadem causꝫ ut t
c· i· de ap li· vi· et no per bar t d· l· i· de
app recipiend Hz quero quō dicit' ꝯ·
se astringē ad ꝓbandum ut si nō ꝓbet·

sucumbet dic sm̃ bar ℣ l. duŋ de ze iudi
℣ ponens oēm qualificatam videt̃
se astrigẽ ut si dico ꝙ si testes flm̃ dix
erũt pecũ corrupti ℣ Nam istud adiectũ
corrupti qualificat totam oēm ℞ ideo
usq; plem eos dixisse flm̃ per corrup
telam pecunie ad qd̃ me astrinxi licet
probarem eos dixisse flm̃ alia corruptela
sucumbo l. fiũ amo ff. q; ff. que ex eã
℣ pos. ea et d. l. duus et d. c licet cum
℞ si ponã plura ex copulatiue sed
non qualificatiue hoc modo dico testes
flm̃ dixisse ℣ item dico eos pecunia cor
ruptos nam tñ sufficit alterum pro
bare l. sepe ff. cum vero dicamꝰ de vi
sig tñ eñ vid̃ duas causas ℣ simul
cumulare sm̃ mam̃ l. edicta C de eden
llon aũt se astrinxit ad idem ℣ eo q;
℣ posuit plures exceptiones uel excusa
tiones quas habet ntã probare ocs
l. ꝑter. litem ff. l. ff. de excusa tu. et ꝑ
dꝫ ℣ c. mille plumbi li. vi. ℞ Ze clã
ff. ubi uꝰ et ustriam fieri hꝫ clã est
generul̃ per quam videt̃ actor omẽ uꝰ
sibi optem ꝑponẽ et ex̃ iudicem ℣ sub
sidium implorare sicut ℬ dix ℣ clã
si modo uꝰ via et fot̃ ℞ de hac clã
℣ ustriam fieri dicit ℣ imo ℣ c. li. de or
dog ꝙ stulte ℣ inde uel req; q; libellum
tam generule ꝛcripsit et non facit ac
torem declarare causam ex qua colligi
possit aq; ℣ tenuit ut l. si ℣ rem ff. de re
et l. an eodem ff. actiones ff. de ex
cep. rei iudi et c. fi. de libel. obli. ℞ si ac
ceptꝫ sit libellꝰ vt ut l. fi C de dna
excep. et fiet ademptio sm̃ illam
actionẽ que minorem exigit ademptio
nem ar. de re iudi l. semper. et l. fino
ff. et c. inter dilectos ℣ si de fide mstrũ
nisi actor ℣ petitu expresserit per se uel
per ꝑsonã qualit̃ agere velit q; sm̃ il
lum ferenda e sntã ar. l. si quis ꝛten
tione ambigua ff. de re iudi ℞ bal. di
cit ℣ l. edicta C de eden ꝙ hec clã ustri
am mstrare precedit qm̃ cũ est vnus et
simplex natũre ℞ ideo si plures pnt ꝙ
prehendẽ actiones sepe differẽtes q; tñ
non precedit libellꝰ si reꝰ ante litẽ contẽ
stat̃ contra libellum de petitudine pe
tens cum declarari ut d. c. li. de or. cog
℞ dicit idem bal. ℣ addi. sing. ℣ verbo
libelli ꝙ hec clã ustrificat libellum cũ
petitudinem oris et concludit iudici
q; libellꝰ generul̃ ꝛcludit iudici et ex̃
parti non opponenti ut l. fi C de dna
excep. qd̃ sedm est ℣ libello ꝑse ꝛepto et
qm̃ uꝰ ex fto non dixerit ut l. si liber
to contra ꝓbium intentat actionem
famosam uel iudex petit mlierem cus
tumã ut l. viri bonꝰ ff. ze iudi sol. ℞ tñ

enim iudex ex officio repellit et lacerat hmõi
libellum l. ij ℣ fi C nemo ꝓhibet
et no. ℣ l. i. ff. de assessi. et c. examinata de
iudi facit l. cum hꝫ ℣ can. ℣ iio audit
ff. de transac. ℞ ay dicit̃ ze ꝙ petere li
bellum ꝛeptũ uel negat petitu ꝓut pe
tunt̃ fieri debẽ bal. ubi ℬ dicit ꝙ sic ꝙ
excipiens petẽ dicit̃ l. amplius ff. rem
ra. ha. et no. ℣ l. non solum ff. si statu. de
petitu ℞ glo. ℣ c. pastoral. de excep. dicit
ꝙ ꝑmo exceptiones debent ꝑspicue et
non generaliter proponi l. scire oportet
ff. de excu. tu. et de hac clã vide ℣ ꝑpe
de libel. oblat. ff. ideo mirũ videndum vlo
ℬ cum ex hijs ℞ nõ ꝙ uꝰ declarandi
libellum ambiguũ generul̃ et obscurũ
non pt̃ fieri nisi per ipsũ actorem vnde
tenꝰ non aũt transit ad hẽdem glo. no
tabil̃ est ℣ l. ꝓponens scribit si petitũ
tum ff. si ff. de re. vend. nisi fuerit ultro
voluntas ℣ qua declaratione voluntatis
deficiente permittit̃ hẽdi qui ea volũ
tatẽ scire ꝑsumit̃ et hoc qm̃ est damp
nũ alterius ut l. si quis a filio ff. si plu
res ff. de le. i. ℞ ze clã ibi formã
et uꝰ statutoꝝ hec clã videt̃ statue nõ
posse si statuta se contrãria uteri cõi qd̃
cẽ pt̃ l. ocs de ustri et uꝰ q; tñ tñ
sibi grauare videt̃ repellendo l. i. C de
fundis et l. i. C si seruꝰ exerci. ja. de hel
℣ q̃ssione per eum disputata q; ꝛcipit
cauet̃ l. municipale ff. si qs omisit ad
ult̃ ze. dicit ꝙ hic libellꝰ ꝓcedit de con
suetudẽ sil̃ ꝛsidet̃ licet de uꝰ sint
hmõi ut ꝓbẽ dictum fuit ℬ c ff. alie hab.
℣ l. ze. quidem amotenda ff. ze. rei amo
dicit ꝙ hec clã ꝑt̃ triplic intelligi
ꝑmo sm̃ formã uꝰ et statutoꝝ ℣
sm̃ statuta a uꝰ cuuli approbata ar.
glo. ibi posite ℣ sit̃ exponendꝫ ꝓquo
est casꝰ ℣ c. cum venissent de eo qui
uxt ℣ posset eã ze. seruã. aliter sm̃ formã
uꝰ ff. ℣ ademptionis et statutorum
℣ ꝓcedẽdo 2o uꝰ ut ꝛcligat̃ hec clã
ꝓfuit utiliꝰ est actori ut l. si quis ꝛten
tione ambigua ff. de iudi. Bal. ℣ addi. ad
ꝑmo ℣ ido libel. dicit ꝙ dictꝰ libellꝰ ꝓce
dit si non petit̃ declarari quia l. agit
l. senatꝰ ff. de accusa. et tñ qm̃ nõ est
petitum declarari videat̃ intentatum
ꝑ uꝰ qñ ul̃ mumerale dic ꝙ aut sta
tutum derogat uteri qñ aut cumulat ℬ
simplic loqꝫ ꝑmo casu tñ derogat ut
ut qñ ut cum dicit ꝙ non ꝓssit ꝛpoꝛi
nisi pena statutoꝝ et tñ statutum
videt̃ ꝛtentatũ quam possibile qñ ꝙ
quam sic ꝛtentum l. iij ff. de testa. mi
li. 2o casu cum cumulat vtrũq; videt̃
ꝛtentatum sine electione l. qui sepulchꝝ
C de sepul. vio. et l. quot. de act. et ℣

tertio 3o aīsi cum simplicior tñ̄ via sim
plicior et sanior per iudicem sequenda est
si actu patet l presēs ff de penis actor
enim pt adhiberi cui velit dū modo pro
bationes inducat quas iudex sequi teneat
sim ymo ī c ij de or cog et dicat id
bal ī repetitione l. c de confess ī vide
ſz dubitat q simplic procedit actu stato
ī cum si hec cla ponit ſ q pdicta q
missa et ꝓpetrata fuerint cont forma
rum et statutorum hui Nam vtrūq; vide
allegatum ſz solum qd oportet videre
mentatum ar dct l my ff de testa mili
Guillelmo dicit plus q si fiat requisitio
super aliquo de mr̄o cōi permisso et so
lum per statutū prohibito velit portare
grauiū ex̄ districtū et dicat requisitus q
pdcm q misit cont formā iuris et de stā
tuto nichil dicat q procedit mḡsterio
qz statutū est patris mr̄i cōis qz alq̄s aut
tocitate fit ut l ocis populi de iusti et
mr̄i dicat ee balli ibi ī extrauagāti de
pacis ostantia ī vide simē q si causa
q̄uis decidenda sim legeꝫ et q̄stiōi
nes delz potiꝰ sim bonas q̄stiōnes
q̄ sim legeꝫ terminari ut c cū venis
set de eo q mr̄ ī post cū rei ser cui
adde qd dicat ymo ī c dilēto de offi or
q simplic agens videtur ītentare tam
uis q̄stiōnmaxīe q̄ uis cōe vel mum
cipale qd nō de cta cla Saluo mr̄i
addendi rē hec cla nichil operatur ut li
bellans possit addē minue vel mutare
ꝓpter hāc clam magis si sine ea nam
hec nō dependet ī eis sim legeꝫ l ne
mo pōt de le i et l non potest ff de
furtis sim bar ī l non solum s si ī vide
si cum q̄ntum de ope no nūt et l edi
tū c de eden et glo et hostien ī c mr̄
dilectos de fide instru et ī spe de libel
concep s mr̄ ostendamus cum finem
ꝫ bal ī d l edicta dat quatuor limita
tiones ī quibꝰ dēt cla operari ut non
videatur actor aliud agere et se astrin
gere sim hostien ī d c inter dilectos
2o opatur q si cōpetant plures actōes
videt utiliorem ꝓponē qz ī eis q modum
proponit et pro eo debet ītrepretari
l si quis mentione ambigua ff de in
dic 3o opat si reus huic pstationi cō
sentiat ut ī sit glo notabilis l si fide
iussor ī p ff qui satisda tu 2o opat
si additio vel subtractio sequat q dā
ens substan videt pōs declaratio q c
mendationis ex vi huius pstationis
ar l pe c de mist et substi et l heredes
s si quid ff de testa hec cla salvo
mr̄i reddendi rē qz tñ dependet ab e
my ꝑtire addē vel minuere all l ij ī
de sin ff de hered mist Dē cta cla pote
expensis fris et defendis protestatur hec
cla est valde utilis tam ī expensis fris
q defendis de quibꝰ dict o c s si mihi
et s curare et dicam ī de pena temere
litigantium s hec aut cla nam expē
se fīē ante lit cont debent peti al' un
dē non tenet ī eis q demptare qz ad
cā q accidit ante lit cont officii iudic
se non extendit ut ī glo notabili ī l si
quis missum s si ff de damp ībi Sed
ī expensis fris post lit cont iudex pt eis
dempnare ee si non petite qz ea q pos
lit quasi accidit spectant ad officium
iudic l edilis s Item scribendi ff de ed
edic ſz non hoc tenet iudex ad condemp
nandum nisi sint petite tñ̄ si non q
dempnat tenet reseruare de sua l
ꝓperand s si aut c de iudic ſz ay in
telligant petite expē q dicat de defend
ꝓtestat puto q sic q̄si per hec verba
videatur actori protestari iudi de sua
sua tñ̄ de et q iudex q dempnare debe
at ī expensis ar l ff de
negs g et ī l qui aliena s si ff de acq
hered et ar l quemadmodū ff de tosti test
et qd no bat ī l non solum s mone
ff de ope no nūt In eo q dicit q per
hāc ꝓtestationē indigeo illa petitio
fiat debitori ī dicat petitio ut q̄stiōnat
petitō debitor ī mora qz verba inducta
tam fuissent l si q̄s michi bona s pāt
filio ff de acq hered et ibi per bar

Sequitur

Breuis epilogus huius tractatus de ac
tionibus In pmis ent ī dictum fuit de
natura generali et successione quid est
actio et quot modis finitur actio an
actio et cā sint idem An nomē actionis
sit exprimendū ī libello Hinc dubitat
sit inter actiones et interdicta Huius
mr̄i ff Introducte actiones An appellatio de
actionis cōtineat tam actiones realis q̄ p
sonal et an exceptio et officium iudicis
et an actio prospiciat apprehendat nisi
superuenies pendente iudicio ut ea
eo poterit ferri sniā Subsequenter colli
ge totum huius tractatus per vi s principales
diuisiones huius tractatus s s omnis actio
nis s sed iste s sequens illa diuisio
s actionum actiones et s s preterea tract lo
sin freat ī actores xij diuisiones ut no glo
ī d s preterea et dicit ī d s omi nam ī
s omnis actio potest pōni diuisio actio
nis q quedā sūt personales quedam reales
tam quo ad corpalia q quo ad incorpalia
ut ī s equo et ibi plē tractatur de rei
vendicatione et eius mōne et possessione et
de possessoria et negatoria q seruitutibus
ac aliis multis q̄stionibus Hinde ī s
ſz iste potest 2a diuisio actionum q alie

ſ᷑ cuiles uſ᷑ rei vendicatio ypotheca et negatoria de quibꝫ ꝫ dictum ē ¶ Nic ſ᷑ pretore ē rem pretore ē perſonam ꝓtore iudicialeſ pretore ē rem ſicꝫ publiciana de eꝰ mā plē tractaꝫ ē d ſ᷑ ſ᷑ iſte hereſſona ſ᷑ duplicia ſ᷑ reſſona uſucapionis cōpleꝫ ꝫ ꝓter abſentia ut ſ᷑ turſꝫ et ibi plē de materia reſſone ⁊ reſſona alienationis fiē ē fraudē creditoꝝ et ſeruiana ad reuocand rez ꝙdictoꝝ obligatas ⁊ quas ſeruianꝰ et ypotecaria ad reuocand rez alienum obligatas uſ᷑ ē ſ᷑ Item ſ᷑ uiana et ibi plene de mā ſeruii et ipſo ⁊ que requiraꝫ et que placiti debeat et de dra inter pigꝰ et ypothecam et ibi glo ē verbo maxime dicit ꝙ decem ſ᷑ actiones ꝓtoꝝ ē rem quas omnes aut ꝓtore ē ꝓſonā ſ᷑ ut actio de aſtipulatꝝ de peculio exercitoria inſtitutoria tributoria et de ē rem verſo et ꝙ uſſu et actio ē finē ex iudꝫ de quibꝰ et eorum materia habeaꝫ plē ē ſ᷑ ē perſonam et de pecꝰ ꝙ aſtricta et ſ᷑ actiones aut de peculio et ſ᷑ Item ſi qs poſtulante et ibi glo ē iº nulla ē d ſ᷑ de aſtricta ponit caſꝰ ē qbꝫ ex nudo pacto oriaꝫ actio qd ibi declaratur per ſe et ibi eē alia glo ē iº future ē d ſ᷑ Item ſi quis ponit ſpē iuramentoꝝ ſeu quotꝰ ſit iuramentum et de ipſo mā ibi declaratur ꝓtoꝝ pena legis ut ē acꝰ ē finē conſ᷑ cōtradpenitem alium ꝓtoꝝ uel alium ſcripturum ē loco publico poſitum et actio ē finē conſ᷑ filium uel libertum vocantem ꝓcē uel ꝓdūcm ē uꝰ ſine venia et actio ē finē conſ᷑ ex̄mdem uel dolo facientē quo minꝰ vocatꝰ ad iudicū veniat de quibꝰ actionibꝰ et earum materijs plene tractaꝫ ē ſ᷑ penales quoq; ꝓtoꝝ iudiciales ſ᷑ ſimpliciter que ſ᷑ ad rem ad declarandum ſ᷑ iſte treſ ſ᷑ prudiciales de ingenuitate et libertinitate et de ꝓtu agroꝝ tendo dī prudiciales de ſeruitute et libertinitate eſt cauſ᷑ ut ē ſ᷑ prudiciales et ibi plene tractaꝫ ē mā prudicialiū Nuncꝰ aut et noīa actionū ꝓtoꝝ ꝙ putauꝰ edicti et interdicti quidā ſ᷑ ſa ē arbore ſeparatum ponendo per ſe ē ꝓ᷑ facie arboris Contra xvi actiones ꝓtoꝝ quarū ꝙ ſ᷑ ē rem ut no ē glo ē verbo maxīe ſ᷑ Item ſeruiana ꝙ ē Alie ſ᷑ in perſonaꝫ licet interdicta ſint ꝓſonalia ē rem ſcripta l. i. ſ᷑ pe ff de interdic ¶ In alia parte ſeu facie corporis ponit ſ᷑ ſa et cōmunerat xlvim actiones quarū quatuor annumerat reales ut ē vendicatio ypotheca negatoria et prudicial de ſeruitute et libertate et ꝙ ꝓmittaꝫ ē rem et perſonā ut ē finē

hyē cōi diuiſ finiē regiē et petitio hēditatis et ceteras ponit cē perſonales ⁊ has cē pretorias et reales cōmunes ſpeciē ē tr de actē et petī ſ᷑ poſtremo et roſſire ē ſuo ope ¶ Deſcriptis igr̄ atq; diuiſ actionibꝰ pretoriis et cuilibꝰ tam ē rem qꝫ ē perſonas ¶ Inſert ¶ impoſ ē ſ᷑ ſit ſatis vnam illationē et dram ē modo et forma libellandi et ꝯcludē de ſtor actiones reales et perſonales ¶ Diuiſio ponit ē ſ᷑ ſequēs illa diſio ꝙ actionum quedam ſūt perſecutorie rei pē mixte ſ᷑ ꝓſecutorie rei et ibi eſt glo ē libo conducto ⁊ huoꝫ modis dicit actio penalis ⁊ ꝙ quod ſ᷑ alie actiones mixte alio reſpectū ſ᷑ mixte ē rem et in perſonam ut ſ᷑ finī hyē cōi dī et ſi regiē ¶ Ideo de eis ſubſequēter tractat ē ſ᷑ quod actiones mixtas ꝙ diſio ponit ē ſ᷑ rei aut actionū quedam dicūtur ē ſimplum quedam ad duplū ꝙd ad triplum quedā ad quadruplum ut ē glo ē vꝰ li ¶ In ꝙ triplū tractat de ſportul et ibi dicī de earum materia ſūt ſolū delicta et quibꝰ et ē quātum et qualiē puniaꝫ petens plus debito et quoꝫ modis dicitꝰ plus peti declarat ibi ē ſ᷑ ſi qs agens ¶ Ti diuiſio ponit ē ſ᷑ actionū ꝙ quedam ſūt bone fidei ut vbi ibi enumerate que ibi tradi ꝓme et ceteras alie ſūt ſtricti iuris et ꝓma glo magna ponit duas ſ᷑ et effectꝰ iuris actiones bone fidei et ſtricti iuris et ibi latius dixi ⁊ ſ᷑ ſucceſſiue dixi ē ſ᷑ bone fidei ¶ In ¶ impoſ admonet viam dirā ꝙ ſolet erudiri modo ꝓpendendi ſtor act bone fidei de quibꝰ dixit ſ᷑ arbitrarie ex natura ipſarum ⁊ interdū ſtor erūt alie arbitrarie ex mero iudicis officio ut in iſtis ꝙr̄ caſibꝰ ſ᷑ cum qs ad muſſim in dicij non ꝓſtituit rem nec non exhibuit nec non ſoluit qd certo loco ſoluī deb nec non dat ex noxali cā ¶ Ideo ſubſequēter ¶ impoſ tractat de ipſis arbitrariis ē ſ᷑ preterea quaſdā ꝛc ¶ Item ꝙ in pluribꝰ actionibꝰ propoſitis difficile eſt certum ferre ſinem et naturam obligationis nec ꝓter libelli ſcripturā ſtatim ¶ Ideo ¶ mixtus ſubſequēter mādat iudici ut ꝓcedat quātum ei poſſibile eſt certum ferre ſinem ē ſ᷑ curare et ibi late dictum fuit qm̄ et quibꝰ caſibꝰ poſſit ſi ferri ſuā cām̄ mora et admitti libellū ſcripti ¶ Item ꝙ ſatis ē libello ꝓſ petit plus nec minꝰ nec aliud qd debuit vel vellet emendare corrigē nec mutare libellum addēdo minuēdo nec aliud ꝓſus petendo ¶ Ideo an et qñ poſſit hoc fieri et quoꝫ modis dicitꝰ plus petere et ꝙ litem ſcienter plus petens ꝓmittaꝫ ſub

illgit ⁊ ff si quis agens ꝯ dimisso pon⁹
⁊ ff fuit preterea ut quedā actiones sīt
persecutorie solidi ⁊ tercij eius qđ petit⁹
quedvero oppositā exceptione oppressā⁹
et hūficij non exigit⁹ nisi ⁊ quatrum fiā
ꝯ pt et qñ sit et qualit⁹ et pro quibꝰ
casibꝰ pt ⁊ d ff usq ad fi ti ffor me ac
libellorum tradite ⁊ hoc libello hītur loc⁹
ifra scripti ℔ in rei vendicatione habe⁹
forma libelli ⁊ ff omn⁹ aut actionū et
ubi pt quisq ff qualit⁹ agen
dum ⁊ actiōe reali et qualit⁹ ⁊ psona
li ⁊ confessoria et negatoria hīt ⁊ ff eq̄uo ℔
publiciana hīt forma libelli ⁊ ff si iste
℔ actione rescissoria et ⁊ officio iudicis
rescindente hīt for libelli ⁊ ff ut sis ℔
publiciana ad revocand alienata ⁊ fraudem
creditor et ⁊ alios revocatorꝰ habe⁹
℔ ff Item si quis ⁊ fraude ℔ item seruia
na et ypothecaria ad revocand res ab
latas tacite ab expresse hīt ⁊ ff ℔ item ser
uiana ℔ actōe de constit pecu hīt forma
libelli ℔ ff de peculio aut ℔ structura ℔
actore de peculio exercitoria et qđ iussit
et de ⁊ rem verso ℔ structure formule libel
lorum ℔ ff aut de peculio ℔ actore
aut ⁊ fraude quo tripliciter sit ⁊ instrumentum
et quot actiones ex eo oriātur hītur
⁊ ff si quis postulante ℔ actione ad
⁊ fraudem contra corrumpentē alium pretoris
et sic contra vocantem preco vel promul
⁊ ius sine venia et contra committentem
per se vel alium qui citatis ⁊ ad iudicium
hītur forme libellorum Et de materia illa
rum actionū ⁊ ff penales quoq ℔
actionibꝰ iudicialibꝰ hītur forme ℔
ff iudiciales quoq ℔ edictione fiunt
hīt for libelli ⁊ ff sic itaq ℔ actione
furti cuius intentata dixi b e ff qua
druplī ℔ ctr edictione ff pali p mutuo
⁊ actione depositi directa et stricta ac
p mutuo ⁊ actione commodati et actore
depositi ac penali ℔ actione mandati
penali et ff ali ℔ actione p socio hīt
forme libellorum ⁊ ff sequit illa diuisio
℔ actore vi bonor rapt ℔ actore l aquile
hītur forme libellorum et ple de corum
mā ⁊ ff ex maleficiis ℔ actione ex
testamento penali pro electis venabuli
bꝰ locis hīt forma libelli ℔ ff Item
et mixta ⁊ actio ℔ actione furti hīt
ff diui fratris regis hītur forme libel
lorum et ple de corum materia ⁊ ff quod
actiones ℔ actore ex stipulatu et ex
edictō ex stipulatore ℔ actore seruum
corrupti hīt forme libellorum ℔ ff ex
aut actiones ℔ edictō ex l ad penā
tripli cōtra patrone plus debito habe⁹
forma libelli ⁊ ff tripli ℔ edictō ex
l ff exercitores et nautas plus debito

exigentes ℔ actione ⁊ frum qui caupones
tores hītur formule libellorum ⁊ ff qua
druplī ℔ actione qđ metus causa hīt for
libelli ⁊ ff Item actio de eo qđ me aut
℔ actore ex empto et vendito ℔ actore
ex loca et conducto ℔ actore negotiis ff et ex
materia ℔ actore tutele et ex plena
materia ℔ pignoraticia actione ℔ ac
tione ex prescripto verbis ex permutatione
℔ petitore hereditatis hītur formule li
bellorum eius istarum actionum ℔ ff actio
onū aut ℔ actione aut ex stipulatu p
dote hīt formula libelli et eius materia
⁊ ff fiunt ℔ actione de dolo ℔ actore
arbitria propter locum ℔ actione ad exhi
bendum hītur formule libellorum ⁊ ff
Preterea quasdam

Qđ cum eo

Qui emancipat filium licet filio aliam
emancipationē addat et declaret hoc ius
ff si agitur et agi possit de peculio vel ⁊
rem verso vel qđ iussit cum filio vel ser
mino de eo negotio quo negotio dicit
esse gestum cum eo ff filio vel seruo qui
est ⁊ patre alterius ut C e ⁊ hoc et dic
per hoc hoc ostendit hīc verba plene ff
de peculio l i ff Vide expositione ut ibi fe
cimus nigrum

Quia tamen

Materia tracta
⁊ hunc titulo pt
lato tractum et explicitum ⁊ alio titulo
et obligationes filiorum familias quasi con
sequens regulatur h d usq ad ff si igitur
Nota ge ex pte qđ non ⁊ iuuenem ff
duc legem vel statutum certa causa mā
et eod casu disponentem ff unus disponen
tem alteri sint ⁊ eodem voluisse stu
tutorū si ambo disponerent idem tue
esset superfluitas et verbositas que est
vitanda ut hic et ff quis C de no e q
pone Nota no ⁊ versi et qđ qđ filiusfa
est ⁊ negotia servorum et filiorum licet
⁊ pluribus differant ut no ⁊ c ff que du
ntur et ibi Et sic pt qđ filiusfa et ancilla
fit mā ea que ex peculiis quemcunq; hoc
ex paupere dicant non erit exigenda
filiusfa per oia ut no ⁊ c nō de ꝑben
hi vi sz sufficit qđ unū notat et alio
ꝛū causa ff hoc licet ⁊ aliqs differat ut no
glo ⁊ nō voluit C de inio dona Et dicit
bal ⁊ l de quibꝰ ff de legibꝰ qđ filiusfa
⁊ ⁊ psona casibꝰ una et eadē ratio
et non hz locum ⁊ premissa ut ⁊ c oia de
re una h vi nisi veniat ex mente causa
legis ut ⁊ c si postea de elec h vi ⁊ no
uella Et an statuta extendantur ad ea
casus silēs ubi est eadem ratio vide per
bar ⁊ l ois populi ⁊ vi qđ principalis ⁊
versi qro quero ff de iustis et iure Et

adde glo· q̃ubꝫ mo⁹ pa⁹ posoluit⁹
ꝯ pari rõne ·iuc dicit ꝙ ubi est eadem
uel silꝫ ratio idem uꝫ statuti debet ꝫ
ꝙd dicꝫ ⁊ uno silꝫ ⁊telligꝫ statutum ⁊
alio ut hic ⁊ tex ⁊ vo ntellectu cũ sua
glo· et l· non pñt cum suis exemplꝫ ff
de legi ideo pena statuti ⁊ offenden
tem mitꝫ silꝫ effusione q̃ silud delic
tu silꝫ penas exigit ut l· illud ad l· ac
quil· cum concor· ⁊ corrumpebla ideo q̃
missa ⁊ filiꝰ ponit⁹ ad silitudinꝫ domꝰ
se ⁊ seruꝰ ut no· ⁊ l· si quis seruꝰ c
de furt⁹ et l· ut tñ ꝯ· ff de ser cor·
⁊ pena ⁊ronenda ⁊ defectum curedne
many dextre licet hꝫ locum ⁊ existra
causã dextre ſꝫ aude ut no· per doc⁹ ⁊
l· ß nouꝫ ut⁹ c de seruꝰ fugi

Si igitur iussu

hic incipit tract⁹ de vi· actio
bꝰ sine negꝫ ꝙ per seruꝰ et filiꝰ ex q̃
bꝰ quenit⁹ pr̃ et dñꝫ ꝙ ex actione q̃ uꝫ
si exercꝫ ⁊ nstoria tributoria de peculio
et de ⁊ rem uerso ⁊ iste actiones sꝫ p
petue l· macedoñ c ad macedo l· alie p
entie ꝛgulariꝫ ſꝫ finales ut ⁊ de ꝓpe
et tempo act⁹ ꝯ· l· actio tamẽ de peculio
ſſt ⁊ finalis l· i· ff ꝙñ actio de pecu est
final ⁊ an istꝫ sint ꝓpria nota actionꝫ
tꝛz glo· q̃ non ſꝫ silꝫ adiectiones ꝙd
ut ß ti ꝓ ꝯ· actiones aliꝫ de pecu· ⁊
ubi dixi de formis ſtitutum actionꝫ hic
ꝓue dcꝫ sit inter actionem de peculio
et ceteras actiones die per bar ⁊ l· i· ff
de pecu· et hoc pñm hoc d· usꝫ ꝓto q̃
tractu seruꝰ missꝰ dñi celebato dñꝫ te
netur⁹ ⁊ solidũ actione q̃ missꝰ h· d· usꝫ
ad ꝯ· eadem ratio ideo aut dñꝫ teneꝫ
⁊ solidum et quodãmodo videꝫ is cõ
here q̃ aliꝰ cõtrahere iubet ff q̃ missꝰ l·
i· ⁊ pñ· q̃ ipse iubens fidem ſſtuit cõ
trahenti Item vide⁹ contrahere q̃ alium
ꝙtrahere iubet ut hic dicit tex et ꝓpter
ea dicit et ⁊ solidum q̃ iubentem ex cõ
tractu tito cum cõ cui missꝰ ut ⁊ c ꝯ·
pc· ⁊ fi ⁊ Iubere q̃ dicit⁹ sine verbo
hidem uel eplã ſſubſcripꝰ uel cohabitore
uel alio modo uoluntatem ſuã certi cõ
tractꝰ dcꝫ l· i· ꝯ· missum et ibi gl· et hic
cꝫ ⁊ glo· i ⁊ adde q̃ dcꝫ mꝫ missum
et mandatꝫ q̃ missꝰ ꝓtenit necessitatẽ
q̃ credit ⁊ seruum uel filiꝰ et pariter ac
tionẽ q̃ missꝰ cõtra dñm ul̃ preꝫ ubi
tem uel utilem hꝫ l· i· ꝯ· i· et ꝯ· si
patrem ff q̃ missꝰ q̃ mandatum ꝓtet
ſſponsum obsequij uoluntate ut no· ⁊ d·
l· i· quodmodo ⁊ ideo si mandatꝫ ꝙtrahẽ
cum seruo alieno non queunt actore q̃
missꝰ ex illo contractu cꝫ si seruꝰ ꝛ
dominꝫ ſꝫ actione mandati sic l· ij ꝯ· si
missꝰ ff c ⁊ tem ⁊ ⁊ exercitoria et ⁊ſtitoria

quibꝫ pñt quenus pro contractu alienꝰ ſ
ui ⁊ me ꝓpositꝰ et ⁊ hoc differt actio q̃
missꝰ ab eis q̃ q̃d missꝰ datur⁹ p cont⁹
tu alienꝰ seruꝰ q̃ñ ex missu dñi ut
eius ãministrator⁹ et ꝓcur⁹· l· i· ꝯ· si et l·
sequẽ· ff q̃ missꝰ ⁊ ille actiones cꝫ pro
tractu alienꝰ sui ꝓpositꝰ ab alio q̃ a dño
ut hic et hꝫ locum hꝫ actio q̃ missꝰ tñ
⁊ ꝛ· periculum q̃ dicit ut no· l· i· ⁊ pñ ff
q̃d missꝰ ⁊ ⁊ quero an generalꝰ missus
ab aliquo ſeꝛꝫ alteri puta actori fcꝛi
ſeu cathellum de gerendo eius negotia ut
uenit non obligat uolentem actione q̃
missꝰ l· fi· c· ⁊ ⁊ generalꝰ missꝰ de cõt⁹
hendo cum quocũq̃ ipsi⁹ nolẽtꝫ uel ob
ligat actione q̃ missꝰ ut l· i· ꝯ· pessimum ff
c ⁊ ideo attendenda ſꝫ verba mdãtꝰ
⁊ silꝫ obligat⁹ dñꝫ si dat seruo uel libero
liberam et plenam potestatem q̃ possit fi
ri ipse pr̃ uel dñꝫ l· creditor⁹ ꝯ· lucro ff
mãdati non tamẽ ⁊ iste generali mãd
dato uenit ꝓhibitꝰ ut donatio ut no·
glo· ⁊ d· ꝯ· missum et vi per salic ⁊ d· l·
fi c q̃ cum eo

Eadem ratione

Cum ꝓmit⁹
seruꝰ alienꝰ
uel ex libero ꝛem negotiatori manua
li tenet⁹ ex eo contractu ꝯtoria ⁊ solid⁹
et si ꝓpositꝰ alteri negotiatori tenet⁹
⁊stitoria si tamẽ grãd nauis uel illi⁹
negotiatoris structꝰ fuit celebratꝰ h· d·
usꝫ ad ꝯ· Introduxit ⁊ Nota ꝛgꝫ q̃ ꝓ
ut filiꝰ uel seruꝰ uel alius liberꝰ ut
l· cum ad· de exercito ⁊ magrꝰ nauis re
netur⁹ ⁊ solidum obligantibꝰ est eo ma
ꝓponens uocat⁹ exercitor ad quẽ ꝓtin
cotidiana lucrum et ꝓfectꝰ uocat⁹
magr⁹ cui ceteꝛi nauis anchoꝛa et gu
bernaculo demãdatur ut hic ⁊ gl· ⁊ vo
assius Ex contractibꝰ autem fructꝰ cõ
alijs nauis non tenet⁹ ꝓponẽs seu exer
citor licet teneat⁹ ex delicto eoꝝ ut
no· ex de rebꝰ creditis ⁊ nauis ⁊ ꝯ· magr⁹
et ibi gl· ⁊ uerbo actio ff de exercito Et
limita qd̃ dix· ſ· q̃ exercitor teneꝫ ⁊
solid ex contractu magrꝰ nauis hoc
uerum si ꝛtrahat grãd illi⁹ rei cui q̃
positꝰ est Secꝰ si contrahat ex alia cã
Et idem ⁊ actione ⁊ſtitoꝝ ut hic ⁊ tex
huius glo· ⁊ uerbo grãd Et nauis grãd
naute dcꝫ fieri sine expendat⁹ ⁊ naue
ꝛficiendi uel emendo ꝛes necessarias
naugatibꝰ uel peremisam mutuam ꝛ
cipiendo q̃ his faciendo sine ꝛcipiẽ
mutuũ q̃ solutio primo mutuanti l· i· ꝯ·
non autem ff de exercito Nauis aut
ex mutuo fcꝛi ⁊ſtitoꝝ fructꝰ seu ꝓpositꝰ
agi seu ꝙ ꝓponentem dcꝫ q̃ eius ꝓpositꝰ
acꝛipit mutuũ simplr non expresso se
ꝛcipere ⁊ causam ⁊ quia ꝓpositꝰ est et

trie non tenetur dns nisi probetur ⁊ cum cõ
versim ē ut d. ꝯ non aut vlo ꝙ si ab
tricio nec sufficit assertio ꝓpositi ꝙ ⁊ cũ
necessariam acquirit ut dicit)mo ⁊ c. ꝙ
quibusdam ex̃ de fide cõsq; exprimit se
acquirē ⁊ causam ⁊ quā ꝓponit est prin
palis et trie sufficit sola causę expssio
ut dns obligetur ē si ꝓponit ad mu
tuū sustinendum ad mercē ꝑparandā
dicit creditor mutuanti se emisse mer
ces illas xx aureis cum non emisset ni
si x ut d. ꝯ non autem vlo sz si ⁊ ꝑcys
ꝓpellit qsz exprimit se acquirē ⁊ causam
⁊ quam ⁊ ꝓponit sz ⁊ quidē et trie de
bet mutuans attendē q̃r primo rei ne
cessitatem 2o contractꝰ ꝓpositionē 3o
agrorum penurie qualitatē 4o loci o
portunitatem ut l. si ff de instru que ē
notabil et de hijs dic per bar ⁊ d. ꝯ
non aut et ꝑ)mo ⁊ d. c. ꝙ quibusdam
)n mutuante aut ⁊ re minoris cautē ē
sz tale cotid fauore ut non teneatur nisi
mutuans ꝓbet versim ⁊ cotid utilitatē
qd ꝓbaut trie plumbo necessitatem sibi
esse ut no. bar. ⁊ aut hoc nus ꝓtenē
c. de sa sanc est)n actore aut de ⁊ rem
verso non sufficit ꝙ quis acquirat cau
sa acquirendi ⁊ rem pri vel dñi nisi
veritas ut dicam ⁊ c. ꝯ ⁊ rem autem
sz ⁊ actione de peculio debz ꝓbare pe
culiū extare ut cē soluendo ut ⁊ c. ꝯ
exterum ff. Item qro qd si mutuo mer
catori simplē an ꝓsumat mutuatum
mercature ut sic debeat quemcū sub ui
dice mercatoris qui cognouit de causa
mutue videt ꝙ non ꝓsumat exquo ñ
fuit expssum ut d. ꝯ ꝙ si ab initio et hoc
tenz ange assidendo per. l habebat ff de
instr et dicit cē casum)n ḡnum facit
gl ⁊ verbo fenꝰ ⁊ c. i. de usuris li. vi
que dicit ꝙ locans domū fenestratā ⁊
diuisū vide. locare ad artem qua exer
cet. s. ad finē exercendum)dem tenz
bal et salic. s. ꝙ mutuū finē mercatoris
⁊ diuisū ꝓsumi. versim ⁊ causam mer
cancie si non patet aliude per. l si ꝯ
sinat miles c. ad macedo sz quid si a
principio mercator mutuat. ⁊ pecuniā
cum ꝓposito vertendi ⁊ causam merca
cie deinde mutato proposito vertit in
alios vsꝰ dic ꝙ ibi. primū ꝓpositum
l. i. ꝯ sz si hoc ff de exercito sz quo vi
de. decidi posse ꝙ stante statuto ꝙ de
bita delata cū sui vsꝰ non soluat. gra
bella et debita cū vendendi soluat.
ꝙ si quis adquisit cū sui vsꝰ et postea
mutato ꝓposito vendidit ꝙ non soluat
gabella ꝙ attendi debeat primū et pri
cipale ꝓpositū pcedēs ꝯ sz si hac de
quo per bar ⁊ l. extera ꝯ si de l.

)tem adde ꝙ exercitor tenet. de exercit. ſ.
stitut. a magro nauis. quadrigarijs proh
bito alium substituē et hoc ꝓpter uti
litatem nauigantiū qd sic̃ est ⁊ mste
tota ubi ꝓpter prohibitionem non cē.
l. i. ꝯ magrum v. fingo q. et ibi gl. ff. e.
et simplē actione de peculio tenet. dñs
ꝙ cum suo cōtrahi prohibuit l. si fili⁹
ꝯ ē ff de pecu. Ultrō nō ⁊ versi. ideo
autem ꝙ exercitoria denominatur a ꝓpo
nente et instit. a ꝓposito ut ⁊ c. ꝯ ⁊
v. ideo autem et sic pz ꝙ actiones dñi
sis respectiue nomen assignare. qz aliq
a nole contrahentiū ut exceptio et re
dito aliquē ab tuentore ut publiciana
a publicio li. h. ꝯ sz iste et aquiliana sti
pulāo ab aquilio ꝙ quibꝰ no. tol. ob. ꝯ
)tem per acceptilationem)tem attende
ꝙ ex contractu magri institoris dupliciter
oritur actio serum contrahentibus ꝙ vna ꝙ
cos quo nascit. ex contractu et alia cōtra
ꝓponentes eos non prius agere contra
hentes cum ipso magro et institore nisi
sint ⁊ prius ꝓponentiū vel ⁊ subsidium
ꝙ ibi non sit soluendi. q. dat. officium
iudicis l. i. ꝯ est aut et l. si cum ꝯ. i. ff
de instit et alijs casibꝰ ut dicam ⁊ ⁊ ꝯ
ꝓxio

Institoria

Hic ꝯ sumat. fuit ⁊ ꝓ
cedenti sz nō ꝙ ꝓponēs
aliquem alicui alteri negociationi ꝙ ma
tali ut taberne stabulo vel mēse vel
alteri negociationi ut l. quicūq; ꝯ. i. et
i. et l. m ff de instit tenetur. ⁊ solidum
cōtinentibꝰ cum tali ꝓposito actione
⁊ institoria ut hic et d. l. quicūq; Et sic pz
ꝙ ꝓponens ꝑ quemcū ex negotiis siue ⁊
institor. ⁊ solidum sz non agere nisi ⁊ si
sibi cedat actionem ad qd faciendum
ꝑ appellū actione mādati vel negotio
gestorū ⁊ hijs ꝙ dñs assignat fiet vel ⁊
stitor nisi sit eo sterno vel nisi ⁊ sibi
dit. qñ institor est absens vel latitat vel
mortuus ⁊ sine herede tric cū datur ꝙ
tali⁹ actio ꝓponenti l. i. ⁊ si cum l. sc. ff de
instit et ibi per bar Et no. ꝙ duo sūt ne
cessaria ut si institor et detur a prīcipe
primo ꝙ sit ꝓpositꝰ vel negotio certo loco
designato vel non designato cuicūq; ge
neris sit negociationi. si autem
sit ꝓpositꝰ certe vel vni negociationi
non assignate ut est ⁊ villico sui ꝓpo
ad fructꝰ colligendos et non ad alios
faciendos ut l. si cum villico ff de instit
tric magis pcedit⁹ vide. ꝙ institor sim
bar. ⁊ l. m ff e Et adde glo. ⁊ l. iuliano ꝯ.
si pcurator ff de ac cum. vbi autem ꝙ
ꝓponit. ꝑ circulari negociationi ut mu
tuus pecunias accipiendis tric dabitur
vtilis institoria l. ⁊ cum ff e et l.)demum

Et qualit' procurator ad litem et negotio
rum t'minet' dic per hec ff l vnica c de sa
tisda ¶ Vltĩ nõ ff vlo istis cum exerci
toria et institor' hñt locum tam ff ꝑtio
ꝝ alieno ꝙ ff libero ẽt ꝙ massiu hz solũ
locum ff ex eis vbera ꝑt ut dixi ꝯ e ꝙ
exigitur.

Introduxit ꝙ contractu seruꝰ ne
gocianꝫ ff merce
peculiari dño sciente dat' conflictꝰ ac
tributoria cont' dñm ut pro rata ꝑte
attribuat inter se et creditores id qd' est
ff merce vel inde ꝛceptum vel min'
distribuit hꝫ d usq ad ꝙ ꝑterea ut ibi
ꝓpetur tributoria ꝛsatiat' ꝓmo ꝙ debz
ex negotio ff merce peculiari qz si essꝫ do
minus hꝛet locum ffactor' et non tribu
toria l ẽt si pupillꝰ ꝙ pe ff de ffactor et
dixi ꝯ ꝙ ꝓter et nouꝫ mihi apparendi
quibꝫ negociatꝰ fuit de rebꝰ peculiꝫ ff
e l i ꝙ hic. Ꝛ ꝛsp' ꝙ fiat negotio dño
sciente et non contradicente qz si ignorãt
non hz locum tributoria ẽt de peculio ꝓ
dñꝫ deducturꝫ qd' sibi debet ff l vlo ꝙ si ipse
ff de tribu et ex eo qd' debet' personis sibi
subiectꝫ et de residuo si quid super-solutꝰ erit
ditorib' l i ff ꝓn ff de tribu ẽt si agat
tributoria dñꝫ non hz hoc ꝓuilegiũ ꝙ ꝓ
deducat sibi debitũ ipse tamꝫ venit
tamen creditor venit antecedenti idem
ad diuisionem huius nichil parit' cum alijs
creditoribꝰ et sic dicit ff patris adiectꝫ est
eis ut d l i ff ꝓn et l e ꝙ ita quoꝫ habz
tamen dñꝫ hoc ꝓuilegiũ ff hoc qz petit
sibi debitum ex quacuꝫ ei sibi debeat'
tam ex persona sua ꝙ ff eo ꝓtinet ꝯ
stituꝰ ẽt alij creditores petit solum de
bitum contractꝰ ff merce ꝓpter quã agit
ner ꝓferet' dñõ ut ꝓ eis soluat' nisi
ei ꝛceperint pignꝰ qz quo hz pignꝰ
ꝓfertur dñõ vel petitori ꝙ ẽt quic
quid ff e ubi hec plura' ꝓcedunt
ꝯ hꝫ pignꝰ alijs creditoribꝰ hñtibꝰ
personales actiones ceteꝝ si res pigno
rata fuissent empte ex pecunijs alicui
creditoꝝ ut d l petit ꝙ plane ẽt at
tende ꝙ ei creditores quemuis ut dñꝫ
attribuat eis pro rata vel inde loco
dñi ꝛcusanꝫ debent creditores tunc
se ꝛfusisse alijs creditoribꝰ possint
applicabꝫ et ꝙ non ff melius videꝫ ꝓ
creditoꝝ ꝑmo actionẽ sicut ff ff ac
tione de peculio ut d l petit ꝙ tributo
ria cum l se et sequ Item ꝛquirꝫ an
ff tributoria ꝙ ei sit contractum ꝓ exer
citum ff ꝓtinet ut per filiũ vel seruũ
vel ꝯ alienũ vel alterũ hominẽ bo
na fide possionis vel per seruũ fugi
tiuum ex ꝛ peculiaria finctuaria l i ꝙ
ꝓtinet ff e Si aũt non sit ff ꝓtinet vere

ꝙ papinianus ff mandat qz semper pecunias
mutuas non est negociatio ꝛ dare mu
tuas pecunias sub vsuris hoc est negocio
tio ut no ff d l ff cum est et ꝛa dat
tor procuratorem et institorem qz mã
datum perpetuꝰ finitur morte dñi l
mãdatum c mãdati ꝛ institorꝰ non l
si quis mãdaꝫ ꝙ si impubes ff
et per hoc ff l eo qui ff ꝓtectus ff si cer
pe ubi etiam declarauit qualit exigat
ab institore illud qd' exigit post eius ꝛcessionem Item etiam ꝛquiritur ff insti
toria ꝙ sit institor dictꝰ merces non
peculiaris l ꝛ si pupillꝰ ꝙ pe ff e di aũt
sit peculiaris tenetur dñꝫ de peculio
et tributoria ut tenz glo ff l i e de ex
ercito Neqꝫ aũt institor de gestis ꝓ
eum tenetur finito officio ut si scrip
sit alicui creditori hñti ff qui dicebat
ꝙ calculata tunc restat illi tantam pe
cuniam ꝛcepe qua ꝛsoluet dicꝫ nõ
tenet qz non aliꝫ obligandi tex ff ff l si
ff de ffactis Et ideo institores et fratres
mercatores ꝓpter ad mensam seu fundi
tum mercancie vel cambij qui eorum
scribit hñt haberꝫ tricia apud mensam
dictum meorum que ꝛfundam tibi nõ
obligantur qz per illos hñt solũ plurꝫ
obligatio illorum dicitur et fides mea
declaratur ut d l si fundum angt ff l possio
ꝙ et si possio ff de acquir post qd' idem
angt limitat ẽt verum ꝙ ꝙ per tales ff
factores non tenentur nisi ff dictis hñt
assensum meum debuit ẽt ex eo qz cõfitea
ff dicꝫ hñt pecuniam ꝛceptisse Nam et
licet sicut ffactores pecuniam ꝛceperit
ex quo aliud accessitium ff eis videntur
ita scribendo fidem suam astrinxisse et
ideo quemuis ꝓnt petitores ex eo ut ff de
petit l petitor sum ꝙ euictione Et ita
dicit determinatum fuisse florentie ff
et dñi paduani et adde ꝙ tales licet in
alio ꝙ institore inducãt actionem de
constit pecu l quid ff de constit pe sim
ff ff d Item qualit ꝛtractetur
institor ꝓponat certo loco ut dicꝫ nõ
obligetur pecuniam contractã die ꝓpone
do ff de loco hñtã ꝓhibitoriaꝫ et instito
riaꝫ ꝓtestatoriaꝫ ꝙ nulli deinceps q
tulerit cum eo quasi hñt quilibet legit
possit ꝓpter quarum ꝓpositionem nulli
ꝓt allegare ignorantiam nec excusatꝰ
ex imperitia ꝛcusat nisi tales hñt vetoꝝ
plurꝫ vel alia cõ sub ipso ꝓponendꝫ
te fraudulenter per se vel alium sibila
te tex est notabil ff l ꝛ si pupillꝰ ꝙ ꝓ
scribere ff de ffactis nam post ꝓpositꝰ
vel ꝓhibitionem dicꝫ vel ꝛ non obli
gatur ff ff solidum ffactoria ex contractu
filij vel serui ꝛ hñt obligat' de peculio

vel presumptue et sic non pt̃ hꝛ̃ peculiũ
non agꝫ tributoria ſ ogpehit p mer pecu
liam ſꝫ agitur alijs actionib⁹ ut exer
toria ⁊ negociatione nauali et ſſtributoria
et ſimr restitut⁹ ut supꝛ̃ c. ſ. exercitor⁹
et ſ. ſſtitut⁹ Item requirit⁹ cꝛ̃ q tpꝛ̃ q
tract⁹ fuit ⁊ pcãte ipſis qui gnent⁹
tributoria Et ideo dicet⁹ hꝛ̃ actio q̃ sin
gularem ſuccessorem ad quẽ puenit
seruꝰ pro contractu ante gestꝰ ſꝫ da
bit⁹ de peculio ut l. de pecꝛ⁹ ff de tribu
to Quãq̃ aũt actio tributoria gerat cũ
gꝛactu de peculio dic q non gerant
⁊ exercitoria ut possint simil⁹ intentari q
ſt̃ contrãe ⁊ effect q peruenit fit deduc
tio a dñõ per aliam ut ꝑ dicti ſꝫ debet
actor eligꝛ qua actione agat q vna
electa non pt̃ redire ad aliam nisi sit
ex diuisa cã l. q ⁊ hẽdem ſ. eligere ff
de tribu. et nisi pro ſſtitut⁹ ⁊ magꝛ
ex cã iusti erroꝛis ut ⁊ tex notabil
ff de ſſtito l. hẽbat Quibꝰ cñt simꝫ di
uersa actoria ⁊ michi tractare actiõ
de peculio q̃ tributoria l. si plꝰ q̃sc̃t⁹
per vnã q̃ per aliam ut l. aliqñ ff
e. et ⁊ c. ſ. is quoq; et ibi dicam sc̃
nõ q ibi si minꝰ tributũ sit q hoc ver
bum minꝰ tribuat i michi tribuat Et
sic nõ q minꝰ facit q michi facit Et
minꝰ soluit qui michi soluit uel tar
dius soluit ut hic et l. illud ſ. minꝰ
ff de tribu. et l. minꝰ et si am ſ. minꝰ
de ver. sig. Ex quo vide⁹ decidere si te
ner⁹ michi domũ vendẽ q minor pꝛo
q̃ alij x. libr⁹ q q̃nq; alijs michi ve
lit dare michi omnino frã cõi estimator⁹
debebit michi diminuẽ x. ex pꝛio ar hꝰ
tex cum acor. C. alle. et idem ⁊ de ver
bo plꝰ ut C. tri. px. ſ. plꝰ Et ideo si stri
tum dicit q iudex maleficiorum
q̃demnas ⁊ plus q̃ debuit teneat⁹
restituere de suo q̃d cepit si debite q̃
q̃demnat ⁊ toto restituet totum et
sibi plꝰ debito dic⁹ soluẽ q totum in
debitum soluit per dem̃ ſ. plꝰ et l. i. ſ.
hꝰ verba ff si cui plus q̃ per l. falc. et
per bar. ⁊ l. si seruꝰ legat⁹ ſ. si ita
scripsit ff de le.

Preterea introducta

hic tractat⁹ de duab⁹ alijs actionib⁹
⁊ quib⁹ q̃s teneat⁹ ex contractu alteri⁹
ſ. de actione de peculio et de ⁊ rem
verso et hꝰ de p gesto ul' cõe cũ filio
sit voluntate dñi agere q̃ dñs ac⁹
de ⁊ rem verso pro eo q̃d ē versum ⁊
utilitatem dñi et de peculio p eo q̃d
non ē versum ceteros facultates pe
culij patit⁹ h. d. usq; ad ſ. cum aũt
Et primitte q peculiũ ⁊ pliplex ut no
glo ⁊ hꝛ̃ ff de peculio ſꝫ hꝛ̃ acquirit⁹ p
peculio profectitio l. q dñs a filio
separauit et seruo gessit l. peculiũ e
ff de pecu. uel q seruꝰ permissu dñi
hꝛ̃ a cõmib⁹ dñi separatim q̃ducto mde si
quid dño debet⁹ l. depositi ſ. si ff. e. vel
cꝛ̃ q seruꝰ ignorante dño acquisit q
causam cꝛ̃ ⁊ peculio vsilꝫ permisſſꝫ
si seruuſſꝫ l. non solum ff e. vel q̃d per si
nonuia filius paruulus uel officio
meret a quolibꝫ sibi dari q̃d tunq; ff
um patrimoniũ seruiũ sibi ſꝫ hꝛ̃ voluit
l. peculiũ ex eo ff e. Est ꝫ peculium
pot hꝛ̃ acquirit⁹ id q̃d a cõmib⁹ dñi se
paratum seruꝰ hꝛ̃ expꝛ̃ssa uel tacita vꝰ
ꝑsumpta permissione dñi sine per simo
niam sibi parauit sibi siue officio me
ruit ab alio sibi dari ut ⁊ dein⁹ mutuꝰ
expꝛ̃ssa permissione ideo dic⁹ ut cum
dñs uel pt̃ accedit filio uel filio ⁊ pcãte
etiam peregre quãtitatem non expꝛ̃mẽ
etiam genꝰ negociationis q̃ tute hꝛ̃t
locum ſſtitoria sim hꝛ̃ ⁊ l. i. ff de pecu
lega. ubi pt̃ stipulando pro filio vide⁹
⁊ dubio sibi concedẽ ⁊ peculio pfectitio
Et nõ q hoc peculiũ non astringit⁹ sola
dñi voluntate nisi res tradit⁹ ul' pꝛo
tradita habeat⁹ ſꝫ vtꝫ rationẽ⁹ sola dñi
voluntate l. non statim ff e. Per simo
niam ideo dixi q̃ si seruꝰ e. pacti dñi
et habꝫ a dño sine quolibꝫ mꝰce e. et ꝑ
simoniã sibi quatuor illa ꝓcurrit⁹
peculio sim hꝛ̃ ⁊ hꝛ̃t ff e. ſſ ſꝫ pro q̃
dat sit inter hanc actionem de peculio
et alias actiones apparentes p contrac
tu seruꝰ uel filius dic pmo dat⁹ actio de pe
culio ab exercitoria mſſtitor⁹ q̃ ille dat⁹
⁊ soliduꝫ ſꝫ hec quar⁹ ē ⁊ peculio 2o ille
dan⁹ q̃ est detractum certum genꝰ ne
gociatoꝛis hoc ex q̃ nullꝰ 3o ille dat⁹
tur q̃ ex uoluntate dñi uel ostensio q
tractum est ⁊ mere naturale ut exercitor hoc
ex apparet q̃ dño ignoꝛante et tunc filius q
ut filius agit ut hic ⁊ tex nam cum pe
culiũ sit ꝓprium patrimoniũ seruꝰ ff e. l.
peculiũ Et pt̃ seruꝰ dum tutꝰ et ig
norantem obligare de peculio l. si ꝙs
seruꝰ C. ex ff de pecu⁹ sicut pt̃ ei dño
tuto et ignoꝛãte dentꝫ l. ex muliꝫ ff
de v. ob. Et q̃ seruꝰ hꝛ̃ liberum adm
nistrationem peculij q̃ cõcessa est
est concedenda ei ut possit alienare sol
uere vel delegare l. q̃ tu bonis ſ. sed
cum glo ff de pecu. tuꝰ pt̃ dñs ex q̃
missu queruꝫ ut no. ⁊ l. si liberum C
q cum non tenet⁹ ex gratia et libera
cessione pt̃ ꝙs donare uel dilapidare
l. q̃ uxꝰ ſ. si filius ff de pe Item per
hanc gratiam et liberam admstrationẽ
cessam videbitur solum accedẽ id q̃d ſſtitor

ſſ̃ conceſſum fuiſſ̃ et non plus tñ ē t l
qui peculij ff e et per dy t ꝛ̃a t gñāli
de rog̃ uñ li vi 2o dr̃ hꝭ actio q̃ pt̃
deducit omē qualēcūq; debitum ſibi ſub
iectiſ̃ perſonis l ſ̃ ſi dampnū ſ̄ pecu
liū ff e ſ̃ t dll' ēcūto⁹ et miſſito⁹ nō
deducit ſ̃ tenet⁹ t ſolid ut ſ̄ ꝑ t⁹
dr̃ q̃ pt̃ uel dñꝰ non tenet⁹ t miſſito⁹
poſt phibitionem fact̃ ſ̃ de peculio ſic
l quot ff de peculio e ſ̄ inſtit⁹ et adde
q̄ ſeruꝰ et dñꝰ debent ſēnucem facē de
bitores et creditores t rōnes ſuas ex uſ
tu cū l non ſolum ſ̄ ſi ff e et dixi ſ̄ e
ff de ac ſ̄ actiones aūt de peculio ubi
tradit fuit forma libelli ſup hac ac⁹
a tributoria differt actio de peculio
t deducēde filij debit q̄d dedit uel dñꝰ
quēq; de peculio ſ̃ non q̄ēq; tributo
ria ſ̃ tñ ſ̄ extīnet creditor venit t tri
butum cum alijs ut ſ̄ ꝑ et t e ſ̄
hꝭ quos Item illa hꝭ locū ſ̄ ſi ignorāt
ſimplex ſcīa patꝭ uel dñi hꝭ ac⁹ tuto vl'
dño ignorāte ut dr̃m ē Item hꝭ gñā
liꝭ t toto peculio ſ̄ q̄etnit̃ totum pe
culiū ſ̃ illa ſpāliꝰ q̄etnit ūtem pecu
liariꝰ ac⁹ ſi nichil ſit t peculio q̄ſideratꝭ
creditoribꝰ l e ſ̄ peculiare ff de tribu
Item de peculio dat⁹ q̄ē emptorem ſiu
ſ̃ non tributoria hac actione q̄d uiſſi p̄ñ
deductionis debit q̄ p̄ñ ſcīt et p̄ñ ſoli
di ut ſ̄ e ſ̄ ſi igit⁹ Ab actione de m
rem uerſo dr̃ q̄uo ad actionē ſolidi q̄ de
t rem uerſo dat⁹ t ſolidum ex⁹ q̄d ē uiſū
mer dñꝰ deducit ſibi debitum ut t e ſ̄
In rem aūt Ista aūt non t ſolidū ſ̃ q̄
libet ē t peculio et dñꝰ deducit ut
ſ̄ dictū ē Ab oīb⁹ aūt ſuꝑdictis dr̃ q̄
ille ſt̄ ꝑtor l macedoniā C ad mace
ſ̃ hꝭ q̄ſi ē tr̄ālis ſ̄ t̄ āmum cōpetens
filio ſuo ſiu iuris et ſeruo uendito vl'
manumiſſo l i ff q̄ſ̄ actio de peculio eſt
ānal' but aūt t l i t ꝑñ et ſ̄ ſi hꝭ qui
nauem ff de ēcūto ꝙphendit dam̄ mꝭ
has actiones hoc modo q̄ aūt fit cōē
tus ſuper re dñica et ānali et hꝭ locū
titulꝰ de miſſito a⁹ ſuꝭ re peculiari et
non dñica et tr̃ aūt dño ſcīēte aūt
ubēte et hꝭ locū q̄d uiſſi aūt dño ſo
lum ſciente et non iubente et habet tribu
toria aūt dño ignorante uel tuto et hꝭ
locum de peculio Et adde q̄d no ꝑ hoc
t d ſ̄ ſi hꝭ qui nauem

Non pt̄ quenti pt̄ de peculio pro eo q̄
demptione si filius t̄ odemptat̄ per
grumaciam d. l. i. t̄ s. si ex eā ff de pecu
lio quasi grauat ut d. l. in s. Idē scri
bit et est glo. ij t̄ de noxa s. si et per
bar t̄ l. si finita s. si vēntigalibus ff de
damn infec Si autem habeat peculiū
adiectionē t̄ quo pt̄ hz usumfructum t̄
non pt̄ filius p̄dictū pt̄ ut no. glo t̄
l. pū. qui castrense ff de castren. pecu
Si aut filius nullum hz peculiū et pt̄
solvit condemptionem pro eo debi
to an possit et t̄ sua parte t̄ diuisione
bonorum cum filius fienda post mor
tem pt̄ q̄ apparuit dic per bar t̄ l. sicha
ff de pecu. leto licet aut̄ non detur ac
de peculio ex debito filij vel serui nisi
ut p̄ dixi cum dn̄s et pt̄ quietā de pecu
lio dedicerit eis debitum ex debito fili
uel filij vñ dn̄s pro furto sibi fact̄ a
seruo deducit de pecu estimationē vel
subtracto licet non pena dupli uel q̄
dupli nec filius deducit estimatiōē sui
se omodo. Expressum aut̄ fuerit eū
tantum non deducit dn̄s cum teneat̄
illam fact̄ alis per negligentiam dis p
mus esse liber Hz hīc deducit expēsam
funi t̄ eundo ipm̄ seruū se vehe
mentem q̄ illam non teneat̄ dn̄s facere
l. fz si dampni s. fz si ex delicto ff c
ubi hec plant. Et si dn̄s quietā noxalit̄
dat seruū pro noxa nichil deducit post
ea quietē de peculio ab aliis creditoribus
Nec si dat estimationē dampni l. fz si nox
ali ff c Et no. q̄ deduc. cessat ubi q̄s p̄
sequi debitū alienū de quo per deduc
tionē de peculio ut d. l. si noxali s. q̄d
aut ff Item nō q̄ qui semel de pecu
lio egit nec totum debitum ex defūct
peculij pt̄ q̄sequi queat pec. iterum agit
de pecu. ad rōsidui l. q̄situm s. is qui ff
c. et dixi p tri. s. actionis aut̄ de pecu
lio an aut̄ vendito seruo cum pecu
lio debeat quietari emptor an venditor
dic q̄ si dn̄s recepit determinatum pre
cium pro peculio si simplic̄ pro seruo tē q
uenitur emptor dn̄s ec̄ t̄ annum Si aut
expressum fuit pcium peculij tūc vterq;
tenet̄ s. dn̄s t̄ annum et emptor ec̄ post
tm l. i. anallagmā s. si seruus et l. si ex du
obus s. si cum l. se. et sequē ff c Et sic
est dict̄ an dn̄s vendit seruū cum pecu
lio an seruū et peculiū ut dixi p de ac
tionibus s. actione aut̄ de peculio Et idē
si dnm̄ seruū quouis alio gr̄e mutet̄
ut legato dato doris donatione p̄mis
tione ut l. quotiens s. si ff c Et hoc pz
an debitum a filio uel seruo sit omis
peculij ut sequat̄ peculiū penes quē
cūq; est vadit de quo per bar t̄ l. fina.
a fin̄ iuxta finē ff de condi. inde Et
statim dicam t̄ sequē. hoc Et adde q̄ubi
non t̄ peculiū non pt̄ actio de peculio t̄
tentari fz ad alias actiones retinendum
est l. depositi ff c Item si eo an dedepto
peculio remaneat seruus naturalit̄ et fi
lius t̄ solidum obligat̄ dic q̄ sic t̄ l. fin̄
cum filio cum l. se ff de pecu Est g̃ hīc
obligatio ono peculij respectū obligatōis
p̄ris et dn̄i qui tenet̄ de peculio ec̄
si michil sit t̄ peculio tpore litis cont̄ dn̄i
modo sit tpore finis l. quesitum ff c Et ē
ono peculij respectū obligationis serui et
filij qui liberant̄ solutio peculio licet
peculiū non sit cont̄ Item filius si solvat
de suo licet solvat pro sua obligatione
tamē repetit ab eo ad quē transit pecu
lium ut d. l. assiduum s. i. t̄ versi. nisi q̄
ime fz si t̄ peculio michil sit tamen tamē
nec obligat ut d. l. si quis cum filio et
per bar t̄ d. l. fiat a fin̄ Et nō q̄ ista
obligatio serui dict̄ q̄ de mer̄ cuius ser
ui non obligat̄ l. q̄ attinet et cū ser
uus ff de re mer̄ et ponit̄ sonat t̄ fert
ut trelligat̄ de quadam naturali q̄ue
oritur ex ipō fact̄ seruo equo orit̄ mālē
dino et creditoribus ut dicit per t̄ l. ner
vus et t̄ l. si ex noxali s. i. ff c et p
c s. cum autem t̄ gl. i. t̄ d. l. q̄d attinet
fz obligatio qua obligat̄ pt̄ et dn̄s est
sola civilis q̄ue ec̄ hz effectū naturalis
q̄d declara per notata t̄ l. i. t̄ vsi. Item
quero an quat̄ ff de peculio

Item autem Hic s. t̄ sumat̄ cum p̄cedente
Nz nota q̄ hīc idem q̄d extēnet̄ gessit q̄
tractando cum seruo vel filio est versum
t̄ cum p̄re et dn̄o tūc p̄ et dn̄s tenet̄ ō
tur t̄ solidum si totum t̄ versum et si p̄
parte assumptum a filio vel seruo agit
pro parte versa t̄ solidū actione de t̄ re
verso Et p̄ pte assumpta agitur de pecu
lio ut hic t̄ versi. Itaq; versum autem t̄
dic̄ omne q̄d seruus vel filius emerit t̄
cum victum pt̄ et dn̄o ut si acceptū pecu

nam mutuorum pro soluendo creditori pñi
vero uel putatiuo ut l. iij. ⁊ t. rem ff. e
Nec hoc casu possit opponi exceptio ma
edo. l. ff. uliano ⁊ proinde ff. ad macedo
uel ut domui pris uel dñi
reparet uel meliorem faceret licet postea
contigerit sterilis si domus exornanda expensis
voluptuarijs. ꝗ. tñ non dic⁹ uersum nisi
ex mandato uel voluntate dñi fecerit sed
pater debet ausum sine lesione prioris sta
tus rei ut d. l. iij. ⁊ ff. si mutua uel fru
mentum emptum. Id
pris uel dñi mutuatus est uel vestimen
ta emanent sine sua diligentia pris ut
dñi. i. sine modica quem pr uel dns ꝗ
sufficienter ppriare ut d. ⁊ id aut certa
si frumentum mutuatum uel emptum
et t horreo pris uel dñi reportatum per
ierit uel corruptum fuerit. ꝗ. sufficit uti
lis ceptum ut d. l. iij. ⁊ Idem labeo uel
si filius mutuatus ē pecuniam p dotanda
filia sua uel sorore quatenus uiuus p filia
uel nepte data fuerit et creditor horatus
mutuauit ut pris negotium gereret C. e. l.
ideo ⁊ si cum sequi ubi no ꝗ unus de
tanc neptem ex filio officio iudicis t. des
debz
de quo des per
bat t. l. dedit x. ff. de colla bo. et regulari
ter tradit⁹ quibus casibus pcuia hzet ac
tionem neg⁹ ⁊ eisdem casibus agere pot
actio de t. rem uerso ut uolt tex. t. d. ⁊
de t. rem uersi et regulariter ff. ꝗd si
mutuo frumentum pr uel marito exq⁹
mutuum filius uel uxores an potero a
ge t subsidium otra uxorem et filios ass
t eorum utilitate uersum fuerit Bar
deducit t. ar sic t. l. cid hys ff. de cōdi
nde et ibi per eum Item ꝗd si mutuam
filiofa ꝙ t. re pris querendo et ipe lusit
et deinde recepit et t. rem pris uersat an
potero agat de t. rem uerso glo. ꝙ non
l. minor xxv. an filiofa ff. de mino. ass ex
nova acquisitione et non ex mutuo d⁹
fert uersio pro qua fert l. quid ergo ff
de dona. ther. et uxo. Hz hab t. d. l. iij
nor sed ꝙ ultimontani nos dicit hoc esse
uerū si uicit ex alio ludo ex intervallo
sicq si t. amisit t. eodem loco ar. l. pleri
ꝗ ff. de uitu mip. Item nō ꝙ ut ꝙpetuit
hec actio de t. rem uerso debz dari et am
pi alio gerenti negotia pris uel dñi et
t. rem cōi utendi Al⁹ si seruus uel filius
non aceperat hoc alio debz agi actionib⁹
ut de peculio uel de adiectione sine causa
ff. e. l. et ibi ⁊ illud et ⁊ idem ar. ff. Sed
aut si filius uel seruus decepit creditore
asserendo se velle uerti t. rem pris uel
dñi nec uertit dic⁹ ꝙ non dic⁹ uersum
ut l. ꝙ si seruus ⁊ ff. si accepit ff. e. nec
tenet dns uel pr et si seruus uel filius sic

acceperit fuerit assuetus ne minima credi
bilitas mutuatis uel minima calliditas fi
lii uel filii accipientis obsit pri uel dño
debet ge creditor ee curiosus ut mutuū
ueritatur ut d. ⁊ ff. si sit t. exercitore et
institore non querente t. q⁹ proposita sic
dixi ꝑ e. ⁊ eadem rone In aliis autem
negociis nec minima curiositas nec minima
credulitas spectanda ē ut dicit gl.
t. d. ⁊ ff. si sic 2o nō t. uersi licet enim ꝙ
ex uno et eodē contractu pt omnia unica
actio hinc diuisas qualitates quarum q
libet per se hz diuisam formā libellan
di et diuersam ademptionē Nam
ꝙ ⁊ mutuatis seruo aut⁹ una actio ⁊
certi additio ex mutuo que hz t. se diuisas
qualitates et pt dari triginta certi ad
dicio de t. rem uerso solidum si tota pe
cunia non ē uersa t. utilitatem pris uel
dñi et certi additio de peculio si non ē
uersa et hoc una actio ⁊ de
peculio et de t. rem uerso qz ex eodem
facto descendit unica actio et pt se hec p
misse ad id qd est uersum uel dic⁹ una
actio de peculio et de t. rem uerso que
ex eodem eodē descendit l. i. ⁊ autem
ff. de pecu. Et alio respon pris dicti diuisi
actiones ꝓpter eam caꝰ diuersos effectus
qz de t. rem uerso datur t. solidum ꝑ tem o
ē uersum sine aliqua deductione ff. de
peculio datur cum deductione debz tamē
actor eligere cum qua qualitate velit hāc
actionē intentare cum iste ꝓprietates habe
ant diuisos effectus l. iij. ꝙ t. heredem e
ligere ⁊ eligere ff. de tributo et hoc nisi ac
tor otio redda⁹ tertio ex fide rei ut nō
t. d. ⁊ eligere uel ex eā iusti errores ut
l. habebat ff. de mistio et tūc ⁊ cum est
tertiatus uel ex eā cum utraq; actio ul
actionis qualitas fuit triginta qd fieri
pt si non opponit⁹ a queruto Et no gl.
t. l. quesitū ff. qñ actio de pecu. est annal
tūc per iudicē debz examinari tam de
t. rem uerso ꝙ de peculio qz si aparet
pecunia uersam t. utilitatem pris uel
dñi teneri⁹ t. solidum aliq deductione Si
aut aparet non uersa ex quo aparet ꝙ
hec actiones sūt diuerse ꝓpter diuisas qua
litates unde una intentata non videt⁹
alia intentanda Et sic agens de pecu
lio ꝙ assequit⁹ actionē de t. rem uerso pum
si peculium t. pugne ul dns debet seruo
tantum quantum creditor integraliter solu
tus tūc cessat triginta una vide⁹ triginta
aliam quo ad effectū assecutoris debiti Et
ita intelligo hic glo. magi et per bar. t.
l. ff. de pecu

Cum autem quaritur ꝛc

Peculiū intelligit⁹ id qd supest deducto

co qd' dñō vel pūt debetur ul' alijs psonis
t eoꝝ ptāte existentib⁹ non deducet²
qd' al' ordinario seruo debetur seruo ei⁹ vi
cario ḥ d ff. ad q̄ cetera debitum autē
inter suū et dñm dici² cum vnusq̄sq;
describat librum rōnum suarum se debere
ex ea humilia ad obligationem ēlitere li
bellum hoiem l non solum q̄ ay debitum
et l peculiū q̄ si vero ff e licet go tibi
scribam librum iuxta vel scribam t libro
rōnum marum qualit² debeo tibi centū
certe eque non t dictum ex qua causa
non potero ydemptum ad soluendum dic
ta scripta ut dicit⁹ utrūq; licz vel ut e
dixi et per bar t l si peculiū q̄ pe ff
de pecu lego et lacq; per est t l muda
tario ff de do et est obligatio seruu na
turalis tm obligat⁹ ff e l ner seruus et
dixi e q̄ l. Ideo autem dñs deducit si
bi debitum ante alios creditores q̄ per
uenisse dñō intuitione creditur et
cum seruo suo egisse ut ante ceteros sibi
debitum deducatur ut inquit tex l ff
si dampnū q̄ peculiū ff e et q̄ non
est versile prem vel dñs p̄mittere
seruo vel filio hꝛd t per⁹ quibus eis
debetur ut d l sed si dampnū q̄ pre
terea Item sicut debitum dñō deduci²
ita debiti dñō vel pūt t pecio ꝑputa²
l. q̄ pecio ff e Est tamē
dicē q̄ aliqua dicūtur debita ex pte fi
lij vel seruj que non dicūtur debita
ex pte pris vel dñi puta dampnum
datum vel furtum amissum a filio
ipō dño opponatur et deducit dñs tā
q̄ filij debitum ut d l ff si dampnū q̄
ff ex delicto ff non opponit² ex parte dñi
si dñs dat dampnū t filio peculiū ut
d l ff si dampnū t pri Qualit² autem
intellit debitum pūt vel dñō dic q̄ lar
ge accipi² non solum pro debito sue
persone ff deducit etiam debitum alij
persone t sua ptāte astrictus et eoꝝ
qui st t tutela siue cura pris vl dñi
vel quoꝝ negocia administrauit ut
d l ff si dampnū q̄ peculiū et q̄ ꝓterea
et q̄ sane si cum se ff eo Et adde
q̄ hec deductio est subsidiaria s. q̄n eō
tinent⁹ de peculio non potest alia ac
tione vel alio mod² filij debitum asequi
Ideo si dñs vendidit seruū suū cum pe
culio deinde conuenitur de peculio t
dūd non deducit q̄ potuit tpe ven
dicois detrahē filij debitum Item pōt si
bi debitum recuperare per condictionem
debiti et actionem ex vendito ut d l si
ex noxali q̄ qd' autem Item Intelligo q̄
hec deductio debet fieri ad quodcūq; non
autem ad dampnū dñi vel suorū hꝛ
dū filij debet fieri t̄n creditori nō t̄spēd

dñi heredum l tutoꝝ q̄ tuto ff de fideiu
gnis libertis et ibi per bar Item 2° nom
t q̄ aliquis q̄ huius vicarij i seruus q̄
tuus a seruo ordinario ut hic t gl sit in
ptāte dñi tamen dicimus de peculio or
dinarij conuenti⁹ non deducit id qd'
ordinarius debet vicario q̄ tum vicarius
et eius peculiū sit t peculio ordinarij d l
q̄ ordinarius ex alia manu re
ponere t alio peculio ipsi⁹ ordinarij qd'
est penes vicariū ut dicit hic gl et gl
t d l si seruus Equalit² autē dñs q̄ de
de peculio vicarij hīs detrahit qd' vica
rius debz dñō vel ordinario vel e⁹ qd' or
dinarius debz dñō et sic debitum ordi
narij ꝑt detrahi tam de suo peculio q̄
de peculio vicarij sim Sz si obijciatur
dñs de peculio vicarij tm solum fit de
ductio de eius peculio et non de pecu
lio ordinarij ut d l si seruus etiam si
vicarius nullum habet peculium dñs
non tenetur de eius debito ac etiam
pro eo q̄ tm vicarius debet dñō dñs nō
deducet debitum de estimatione ipsius
vicarij q̄ nemo est t peculio simpsius
ut l depositi strictj et q̄ strictj t fi ff
de peculio legato per quē tum dicit
bal t l i c de ser fugi q̄ statutum p
nimis presentaneum bannitū non
apprehendit bannitū ꝓntantem scipm q̄
nemo est t bannō ar dct q̄ strictj t fi
licet t crimiē lese maiestat se deferēs
veniam mereatur l quisq; t si c ad l mal
estas Nūquid autem ad demidiandū
maleficia deputat⁹ teneatur demidiare
scipm delinquentem vide per bar t l cui
quidem q̄ qd' dicit² ff de acqui hered
Item an vnus bannit⁹ possit aliū ban
nitum presentare vel occidere ut ha
beat ꝓmium dic q̄ non cum t pari de
licto ar l t q̄n ꝛ⁹ ff de prud Iudi
qd' tenuit allegat⁹ de grandano t suo
libello t xij q vm

Ceterum dubium ꝛc

Actio qd' nassū exercitoꝝ et institoꝝ
concurrit cum actione de peculio t
de in rem verso Sed sciāt facit actor
qui illis omissis intentando istis ma
gis se gratificaret omne probandi h dicat
usq; ad q̄ Js quoq; ꝛc Et nota hic q̄
vltra quatuor virtutes legis que st
imperare vetare permittere et pu
nire ut l virtutis ff de legi Est et alia
virtus adhuc alia q̄ lex quis consulit
ut hic sicut etiam q̄sulunt testatores t
q̄fessione testi ne testamentum cum
patiur l galli ff de postu ~~Sic etiam~~
~~q̄sulit actori volenti agere reali q̄ p~~
~~mo si pōt agat alio p̄sonio et qd effi~~

Hic ee ossilut actor volens agere reale q̄ ſſ
no ſi ꝑ agat aliqua possessio per q̄ effica
tur de petitore possessor ut l qui destina
verat h̄ ent ossilut lex q̄ ubi quis habz
plures actiones ad idem competentes
debet eligere illam per quam mmꝰ gra
uetur onere probandi et per quā transf
feratur onꝰ probandi ⁊ aduersarium
ffatus est ergo reꝰ quentꝰ actione ex
mutuo q̄ cepit ad ꝓbandū terminū q̄
nichil fuerit sibi mutuatum nisi forte
ex cursu temporis transferatur ⁊ cum onꝰ
probandi ꝙd ꝓmo tumbebat actori
ut l ⁊ contractibꝰ C de non nu pe In mlt
tis est causis tumbat probatio tā reo
q̄ actori q̄ melius ſ alibi l fallacie C
de abolic ꝑdest tamē q̄nz reo quēdo mix
time realis iudicio si ꝓbat rem ad se ꝑ
tare et pro eo tūc ferr̄ sīmd ac si suus
ſz actor ar l ſz si possessori ff de uſurp
Sz si nichil ꝓbauit absoluet̄ solum ab
impetitione actor̄ Et hoc nōbilis uoluit In
no ⁊ C eād q̄ngat de offi dele ⁊ glo
magna ⁊ vlo alij dicūt et melius Rñ
aut si reꝰ cui non tumbebat onꝰ pro
bandi tamē assumpsit ⁊ sē illud onꝰ et nō
ꝓbauit an debebit condemnari actori
dic q̄ non ⁊ actione exercitoria institoria et
q̄ iussit q̄ ⁊ actione de peculio et de ⁊ re
verso q̄ null' sufficiat probare mutua
tum esse ⁊ eād tamen ⁊ quatenus ꝓfecisse
erat recipiens ꝙd dic ut dixi ꝑ ⁊ C ſ in
rem verso strauꝰ iudex

Ex quoꝝ actio tributoria datur
cum actione de peculio
de ⁊ rem verso et q̄ actor q̄nz plꝰ ossē
per vnā q̄ per aliā dat̄ sibi facultas
actionē sibi appetentem eligē h̄ d usq̄
ad ſ que diuinꝰ Contra l aliq̄ ff de
tributo vbi glo dicit q̄ aduocatꝰ delz
ee cautꝰ ⁊ agendo ⁊ ⁊ eligendo actionē
sibi utiliorē vtilitas aut̄ actionis consis
tit ⁊ eo q̄ plus obtinet̄ per vnā q̄ per
aliam Item ee assistit ⁊ fictionū facultā
te ꝓbandi ⁊ vna q̄ ⁊ alia ut ⁊ ſ ꝓx
Nota ꝙd hic duas duas int̄ actionē de
peculio et tributoriā q̄ actio de peculio
respicit totū peculiū ſz tributoria solid
interesse Item ⁊ actione de peculio dns
deducit debitū sibi et subiectis ꝑsonis ut
dixi C eo ſ cum aut̄ Sz ⁊ tributoria dns
venit ⁊ tributum tanq̄ extraneꝰ creditor
ut dixi C eo ſ introduxit prestat autem
ff elegit vnam non ꝑt recedere ad aliam
q̄ regula q̄ ubi ſt plures actiones ad
idem appetentes et effectū conducūt hinc
simꝫ proponi non pnt ſz electione tol
lunt l q̄ ⁊ heredem ſ elegē ff de tri
buto nisi actor per deceptionem aduer
sarij puta dñs asserens ⁊ peculio plus ꝙ
exigit de peculio Omissa alia actione q̄
tūc ee eā usq̄ ad restituat̄ actio
nem omissam l habet ff de instit et dic
C eo ſ introduxit Sz cum hodie non p
ponebat̄ ⁊ libello nomē actionis ut ⁊
e dilē filij de iudic quō cognoscam an
actio utentet̄ dic q̄ cognoscet̄ per nar
rationem fr̄ et ex medio q̄cludendi ut
voluit hic ⁊ l eō q̄dicto ff si cer pe

Quod diximus Huc deꝫ
ſſ ⁊ sine
hinc locum ⁊ filiofa excep ac mutuū fi
liofa fr̄ que non datur regulariter ⁊
patrem uel filiū etiam sui iur̄ essent ob
stante excep macedo h̄ d usq̄ ad ſ illd
admonēdi ⁊ sūma ¶ Nota ꝙd ex ꝑn q̄
seruus et filiusfa equiparant̄ ⁊ pluribꝰ
ꝓmo q̄ verum est ⁊ pcte 2o q̄ utrūq̄ ob
ligat cum ⁊ cuius pcūte C ut dnus ut
patrem huius ser actionibꝰ ſ exercitoria institoria tributoria de peculio q̄ iussit et
de ⁊ rem verso de quibꝰ dictum C eo et
sic est sūmatim inter eos ⁊ quibusdam ut
dixi C eo ⁊ ſ ⁊ pñ Sz dicūt ⁊ multi de q̄bꝰ
notant̄ hic aliqua ⁊ glo ⁊ verbo eād
Et ꝓmo q̄ vnus liber alter seruus 2o
dicūt ⁊ macedo excep q̄ dat̄ filiofa ut
non astringat̄ ipse ner ee ꝑt de pecu
ut hic ⁊ glo ⁊ verbo patrem q̄ excepto
non datur seruo uel dnō ſz dns tenet̄
de peculio ex mutuo fr̄ō seruo l ei q̄
C eo ꝙd cum eo 3o dicūt q̄ filiusfa assumpti
tus Item ꝑt admittē et eo ordinato
to ꝑt tenet̄ de peculio ꝙd seruꝰ est ⁊
seruo ut hic ⁊ glo 2o dicūt q̄ filiusfa
fidemedo obligat patrem de peculio ſi
nus aut̄ fidemedendo ex causam pecu
liarem non obligat dnm l sunt mistim
ff de fidemus 7o seruus ꝑt dari p nora
filius non ⁊ ti l ⁊ ſz et veteres eō ser
uū manumissū non tenet̄ de q̄n gest
to l eū actū ff de negot̄ filius sic ff
ꝙd cum eo l ij Ao filius obligat̄ natu
ralit̄ et similiter propter quam obliga
tionem ꝑt detrudi ⁊ carcerem l cum
filius C qui eōdē lo pos seruus autem so
lum naturaliter obligat̄ l ꝙd attinet
ff de re iur̄ 8o filiusfa ꝑt hr̄e peculiū
castrense uel quasi et adventitiū ac
profectitiū seruus aut̄ solum profecti
tiū ut dixi C eo ⁊ ſ preterea Nono filius
fa ꝑt hr̄e heredem ⁊ aut̄ de here
⁊ ab intest decre ⁊ ſ ⁊ coll' ir seruus non
10o filiusfa ꝑt ee tutor et obligat pa
trem de peculio l filius ff de tutelis
sect ⁊ seruo C qui da tu pos ⁊ pñ
11o q̄ seruus non ꝑt testari sicut filius
sic ad pias causas ꝑt consentiente
de adventitio ⁊ quo ꝑt hz usumfructū
sim opi hac ⁊ l ⁊ C de sa sanc eccle

liez al' non possit testari de aduentricio cū
si pater non habeat usumfructū l pe
qui testa fa po Iz° filiꝰ ffi pōt do
nare eā mort pūc gsentiente sēruꝰ ff
non l cum hyis ꝙ filiꝰ ff de dona eā
mort Iz° nō ⁊ vlo illud ꝓpue q filiꝰ
ussū pōt regularit obligatū ex omī ad
adeo q si non pōt solue carcerat ut d
l cum filiꝰ licet glo temerat opposito
et male ⁊ l m ꝙ ff utrū ⁊ verbo cō
uenit ff de mid eā non l si ad ꝙ uota
ff de pollicita et excepta causa mutui ⁊
qua non obligatur ⁊ effugiū obstāte ex
ceptione male nec eiꝰ pōt cū de pecu
q filiꝰ efficiat sui iur ut hic dicit tex
Et ista hec exceptio fuit omissa ab
sententia tamē potest opponi post sen
tentiam sicut potest plures alie ut
nota ⁊ l tam et si ff ad mace et l i
C de in et fac igno licet regulariter sit
cōis ut ꝓ q exceptio peremptoria de
bet opponi ante sentēciā l peremptoria
C sen uelut non post Item hec excepo
transit ad fideiussorē et mādatores
qui solutes haberent regressum cōn
ipm filiū nisi interuenerint alia dona
di l ff et uidetur ꝙ si ff ad macedo
Si aut filiusfa soluens per errorem
possit repete dic q non q est exceptio
odiosa licet sit perpetua sed est ⁊
exceptio Velleyam que est fauorabil
dare per errorem solum repetit l quia
ceptionem perpetuam ff de condi ide
Item an huius exceptionis possit renū
ciari dic q non q tam seruus fauore
q odio seueritatis fuit ista introduc
ta ut tenz glo ⁊ d l tam et si ff ad
mace Sed ex exceptione Velleyani q
fuit introducta fauore dei pōt ei re
nūciari si fuit confirmata ut tenet gl'
et ōsuetudo hoc seruat ⁊ l fi ꝙ si mil
ff ad Velleya licet bar ibi teneat q mu
lier de iure non possit renūciare q eo
ipo q renūciat ꝓpter sexum fragilitatē
decipere l dolū Vide diuersum ff de no
ua In ista glo habes casus ⁊ quibus ces
sat exceptio male.

Illud admonendi ⁊c

Ex contractu filij uel serui ⁊ actione
qd' iussu de ⁊ tem uerso institoria pōt
duci agi contra patrem et dominū et alios
per cōtinentes condici ac si cum ip
sis contractum essē ly d usq ad fi Nō
q pōt et dns Videtur quodammodo per
sonaliter contrahē cum per seruū et fi
liū contrahit ut ⁊ ar. iur qui per alium
li vi Et ōtrahentes simpliciter videntur cō
trahē cum preponente qui contrahit cū
proposito ab eodē probat l i ⁊ pri°
ff de exercito In institore probat ⁊ l
si. institorem ff si cer pe In rem uso
ria l i ⁊ pri ff de ⁊ rem uerso Item
qd iussu ptur clare l i ⁊ pri ff qui ius
su et dicit g ⁊c i Et id per certi q
ditionem gnāle et spāliter per quas ⁊
tum qdam ut l cū qdam ff si cui pe pōt
ab eis debitū dirigi petit ac si ipi con
trauisset ut hic et l si quis mancipis
⁊ si ff de instit Et ex contractu socie
tatis mutuo cum filio uel seruo ex iussu
sui patris uel dni pōt duci agi cū patre ul
dno l si ff pro socio Et ex contractu
filij uel serui huius filii iussu patris uel
dni quidem hic pōt uel dns alterius
usdictoꝝ ac si ipi personaliter contrauis
sent l heres absens ⁊ apud labeonem
ff de iudic Et silr ponitur quidam ac
dibitoria ex stipulatu ex uenditione fi
lij uel serui d l si quis mancipis Et
num una et eadem obligatione qua te
net pr et filius eius ⁊ actione de pecu
ut l in ꝙ ff si filius uersi ner tenetur
ff de pecu et l si cum filio ff de cō
pensa cōis filius facit oblationē ⁊ solid
et cōis pecūia solum de peculio l tam
ex contractibus ff de iudic et per hec
⁊ l i ff de pecu Et ex hoc tex apparet
q pr et dns non obligant ut fideiuss
sores ⁊ istis actionibus pro contractibus
filij uel serui imo tenet principalis q
ipse contrauisset dr cum obligatus pa
tris ab obligatione fideiussoris et ex
quenit ⁊ quibusdam de quo per hec
⁊ l cum filius ff de uer obli Non est
go uere q prius discutiat principalis q
filius antequ ueniat ad fideiussorē aut
pōte C de fideiuss Sz dicto pōt cōueni
ri pr ac si contrauisset per nūcium l nū
cius non obligat l multum C si quis alie
nus uel sibi Et sic fallit hec regula q dicit q
pr non teneat ex contractu filij nec
quenus possit ut l i C ne filius pro pa
Et nota hic glo q tenz expresse q de pe
cu exercito non st ppria nois actiones
sed st adiectiones et qualitates q pa
Et ideo hmt naturā actionis strictu
ris uel bone fidei prout st actiones q hu
adherent iste qualitates Si aut essent
ppria nois actionū tūc essent
cū non q tunc ⁊ q° actionis

De malefic

Ex maleficio

Q delicto serui dns tenet ⁊ non
tuit ⁊ hz electionem emendandi
dampnū datū aut dandi seruū q noxa
per quā dationem transfert dominium
qui tū cogit dampnū passis manumit

tere seruo sibi dampnū rēsarcīēte h d usq; ad ꝙ ꝑ autem Et eandem eciam eleōne hz dñs ec̄ pro quasi maleficio serui p̄ si dñs est exercitor et seruus eius aliqd surripuit de tuit dñs p̄t cō nenciā duplī aut ex quasi maleficio p̄ u et tuit tenet̄ noxalit̄ l fi ꝙ suos ff nau caup stab Aut ex quasi cōtractu de ꝛcepto noīe suo et tuit tenet̄ ī solidū sine noxe dedicōe ut co ti l idē ꝙ exercitorē ut hic t glo i Item hz eleōne p̄t dñs ignorauit uel ec̄ seruus ꝑ pro hibere non uoluit alīs si uoluissē phibē et non fecerit tenet̄ insolidū ut hic t gl' t iō dampnato et l ij C c Item cessat hc eleō q̄ ꝙ mādauit alī ut emptum seruū emeret q̄ seruus furtū fecit furtū mā datario nam dñs tenet̄ ī solidum emē dare dampnū nec mādatario sic officiū suū dampnosum l si seruus ꝙ q̄ nemo ff de furtis et hic t glo t vo t iquit Item p̄t ec̄ seruus ex quasi delic to criminaliter extra punit l i ꝙ cū ser uus ff de hijs qui deiecer Et sic ꝑ q̄ ꝙ crīnaliter agit̄ cessat electio q̄ ceteri cessant t alijs casibus quos colligē sic Ne alem cessare facit p dñi seruū phibere ualentē l ij C c 2o q̄ quemlibet ex cōtractu suo ut d ꝙ quidā uero et d ꝙ exercitor 3o ut q̄ super actione iudicati l mi les ꝙ decē ff de ꝛe iudi 2o q̄ t publice iudicē quelibet cōe seruū agitur l pe t fi C c uel ec̄ ꝑiuatī crīnaliter trentatur l i ꝙ cum seruus ff de hijs q̄ deiecer 4o mādatum dñi negantis esse t sua ptātē l si seruus depositus ꝙ fi et l ꝙ ꝑtor aut ff c Ad aut debeat actor t libello alternatiue petē dispūd emendā q̄ solum illud est t obligatōe ut hic t glo t vo estimatione et dñs hz facultatem dandi seruū p noxa us q̄ ad lit̄ q̄stē super actore iudicati sicut t acquilia l miles ꝙ x ff de ꝛe iudi Nam q̄ vinde t obligatione et aliud t soluendi facultate ex legē dispositōe ff 2o q̄ hz illam facultatē usq; ad litē q̄ super actore iudicati postea non ut hic Secꝰ si habet illam facultatem ex dis positione hoīs ut ess̄ debitor t ceteris cum facultate q̄ possit solue illa firmi to uel alia ꝛe Nam excludē ab illa fa cultate q̄ patrē lite cōe super illis l si quis stipulatus fuerit x t melle ff de verb ob et ibi per bar et ec̄ per eum t l ita noluerit ꝙ petio ff de petit hēd Q̄d autem si uelit redempnat ad dā dum x p emendatione dampni uel ser uū p noxa Ad aut amodo utrū est t obligatione ut l illud autem ff de constit pe dicit q̄ non q̄ seruus da

no remanet t facultate soluendi ut erat ꝑ ante sententiam q̄ uerba sine intelligē sim q̄ lex disponit et declarat iudicem debere iudicare ut t de offi iudi t ꝑti et ibi dicam Si aut lex non declarat tuit uerba sine intelligē sim ꝑpriam significōē ipōrum Ideo lata sinā sim cone plures intelligē dumde et eos ob ligare t uarieꝰ licet plures eent ob ligati ī solidum l paulꝰ rēdit eos ff de ꝛe iudi sim hanc t d ꝙ lege Et adde gl' singlarem l et puto ꝙ iuliani ff finē hīc q̄ uerba sine ꝓpriant̄ et ꝓpo prie intelligi debent ut ꝛeꝰ potiꝰ ua leant q̄ pereāt Ideo si iudex adiudicat uni fundum et alij insuper intelligē ꝛēspectū ꝑpriatis tri ne pereat adiudi catio insuper cui omīs non ꝑt de me te iudicꝰ dumdē ut d ꝙ iuliani finē c Intelligentia de uer sig et i q̄ i mu chion et basilides Falsi et uerba libel li ꝓpriant̄ ut sustinent̄ libellū l ꝑ et si possim ꝙ Item si mutuo ff de mu tuo et ibi per bar 2o nō dram t ter noxam et noxam emit̄ sepe po nit̄ unū pro ꝛeliquo ut dicit glo t l est finis ff de vo sig sic et alīs una decō ponit̄ p ꝛeliqua ut l uete ꝛeꝰ ff de ac empt 3o nō t vo sinā autem rōnem legis q̄are acquirit̄ dnō electō emendandi dampnū uel suū da di pro noxa q̄ seruus delinquendo nō debz posse ultra eius estimationē dapnificare dum et hoc q̄n dñs offert que rit̄ ex ꝑiuato delicto ad emendationē noxe l dampni ut hic Secꝰ si crimi naliter ut d l i ꝙ cū seruus ff de hijs q̄ deiecer Ex publico aut crimine hz habet locum iudicium noxale ꝙ q̄n seruus excusat̄ publico crimine q̄ tuit punit̄ corpalit̄ l pe t fi C de noxa et l ꝙ si fugitiuus ꝙ noxiam ff de edi edic Si igit̄ seruus admittit uel furtū uel homicidiū ꝑt accusari criminaliter nec dñs tenet̄ noxalit̄ ꝛs corpaliter punietur Quis enim pena corpalis cadere ꝑt t seruo sicut t libero ut t l horat cusare ꝙ t obl ff de accusa licet tē ipse suus possit ꝛēsistere t iudicio ad se de fendendū ut d l pe et ꝙ obl ff de ac cusa licet tuit ipse seruus possit ꝛēsistere t iudicio ad se defendendū ut d l pe et ꝙ obl ꝑt ec̄ dñs ipm defendē pro suo interesse sicut ꝑ filiū l noxali cū sequit et se ff c Hz ꝑt seruus pecunia liter redempnari ut p delicto soluat ē tum quātitatem fisco hanc q̄ sic t dē ꝙ obl q̄ alius ꝑt soluē pro eo et sic pecunia aliunde fiet ut hꝰ tex Ex angl est comit per glo hic posita t vo nō

cadit ¶ Hz nūquid hoc locum hz t mō
cho qui asparat² seruo ut no ymo t
c cum olim de ꝓuileg' dic q ecc mōch⁹
ꝑt accusari et punir criminalit² sicut
seruꝰ et abbat ꝑt comparere ad eū
defendenda sic² dic seruū ut no t aūc
ēt que fit de monacho de epis et de
et hoc no t spe t tr de eo s l Vbi lo
Item an monachꝰ et vlo nō
aūt potit monachꝰ punir ꝑ delicto
pecunialiť q² cas ꝓuo xij q i c uo
lo et c non dicť² ymo si ꝓperiat² t
morte cum occidit ꝓuū hz debet ad
eo t signū ꝑdict⁹ dyc² mōsterū subi
zau ut dicit tex c cum ad mōsteriū
de sta mo ¶ q⁹ nō t s dns q dns dat
seruū ꝑ noxa transfert dñium Hz si
t tradendo non trasferat² dñium ut
q² e bonefidei possor q² quicq⁹ ex de
licto seruꝰ tradidit ꝑ noxa Et sic si
potuit trasferre dñium qđ nō habet
tamē liberat² per exceptionē q² licz
dns seruū uelit uendicare non au
ditur nisi soluat litis extimationē dā
pnū passo l bona fide et l si noxale
s fi ff c ymo a dño posteri possidē
te ꝑt q⁹ cū seruꝰ fuit adiudicat⁹ ad
uōle per publicianā Et sic illo casu
publicianā dā² cōe dñm Est em spe
ciale t illo ꝓper aūctē ad iudicare
ut ec² sicut² rem alienam et ma
lefidei possor usucapiat Cas⁹ singl⁹
est t l et gr̄aliť ff et glo notabiliť
declarat t ilo mīrdpat ¶ To nō t Vlo
si aūt dampnū q⁹ si seruus dat⁹
ꝑ noxa restituit dampnū vnicuiq⁹ ꝑti
cta pecunia cogit² ille cui dedit⁹ fuit
cum manumittē et sic t spāle ut di
cit hic gl q⁹ quis tuto⁹ cogit² vendē
et dimittere rem suam sicut emptor
ec² qui emit fuit a prē vendēte ne
cessitate fam⁹ ꝑt postea ꝓuo restitu
to enim liberare l cū c de pac q filios
dist⁹ alias aūt quis non cogit² re
suam vendē nisi t casibꝰ notat⁹ t l an
tiqui c de contrahen emp

Sunt autem constitute

Actiones noxales tempore fluxerūt quod
a l tabule xij tra et quod a ꝓtore h d
usq ad s⁹ ois aūt et dr̄a sūt ꝓtoris
et tabule vide t de ꝓpe et tpā ac ꝑ
totū titulū Hē iste actiones noxales
erāt tpales uel ꝑpetue ꝓut mētio
nem constitutū t a l vel ꝓtore et tam
diu hūt locum q̄diu q̄petit facultas
sui dedendi l pe s hec actoes ff c et
dant² heredi et t hēde non nisi sucs
sionis Hz nec dñm et possionis et t ho
sapuit naturā ualiť actionē l i s si
ff si quidem pau Et attende q⁹ noxalis a
ꝑtū nomē actoris Hz t adicit ad alias
actiones ut furti noxalis uel bo rap non
alis t uuarand noxal et actio noxalis
ut Hz t hoc s⁹ et b c t pñ

Noxalis ac
tio sequitur

Omnis autem qui certa ꝓpositum
quicq⁹ delinquit et ex
ipsius seruū fiet liberum uel de libero
fiet seruū h d usq ad s⁹ si seruus Nō
esse regulam q⁹ noxa caput sequat² sic
lepra leprosum transit cū seruꝰ cui
affectione et vicio suo ut hic et l i c
e non em alis dat² noxalis actio cōtra
aliquem nisi penes eum sit seruus l
noxalis aūt ff Et ideo si dns possidet
uel dolo desiit possidere ut hic t glo t
vlo possidē ꝓtra quo casu d electo ac
tous cum quo agit l de illo ff de
electione Vnus liberat² liberat² alter l c
lectio ff e Et ipse dns tenet² noxaliter
Si aūt seruus transeat t ꝓtra alterū q²
ille sibi tenet² noxali² Si ipse efficiat²
liber tenet² tsolidum nec ꝑt dedicare se
ipsum Hz extinguit² noxe dedicatio ut hi
dicit tex et t casū ubi t actio q⁹ erat
noxalis a pñ⁹ mutatoꝝ statu delinquē
tis de seruitute t libertate desinit ee
noxalis Et ego mutatione delinquētis
de libertate t seruitute ut q² liberta
post delictū ex tgratitudie reuocet²
t seruitutem uel liber homo patiat²
se vendidan ad ꝑcium ꝑcipādi q deus
ipso actio q erat p⁹ t soliđ
t persona delinquētis tit efficiat² noxa
alis t persona possoris ut hic t Vlo ex
diuerso Et est hic casū t quo liber fac
tꝰ tenet² de ante gesto l de delicto in
seruitute quisso Hz de obligatione ex
contractu gesto non tenetur nisi tēpe
quo meritus uel tēpe agentis libertatis
pendēte lite sup petitoꝝ hēditatis ut
hic t glo t ilo dicto Et adde glo t Vlo
cum actio ff de negot gest et l i c de noxa
que ponit casū t quibꝰ seruus liber fact⁹
tenetur de ante gesto ¶ Quero quid
non erat tpā quo deliquit Hz nūquid d
an temerar dic q sic et ec² heres mer
seruo vindicte et penes eū exinte ut d
l noxal aūt ff ¶ Hz nūqd mortē sui
extinguit² crimē et liberat² dns dic
q sic ec² si dolo desiit possidere an q²
quenat² uel an q² fuit t mora iudi
cii accipiēdi l eleuā s⁹ si is q⁹ Et t tu⁹
q² tenet² ad dampnū t spēm ete spēi tē
illa tempta liberat² al' non tibertate²
ut l interd c si certū petit² Et ho
uerum nisi dns seruꝰ non ꝓhibuit q²
tit tenet² t soliđ ipse Hz heres eius tēt²
solum noxaliť nō insoliđ q² ex delicto

defuncti non teneat̃ hñs nisi lit̃ cont̃ l si
plurim̃ t fi ff Item ad id qd̃ ad eum
pueniat hñs l. i. ꝯ. qd̃ igit̃ ff de vi et
vi ar. et l. pe. ff e Item quid t usufructu
ario depositario ꝯmodatario et creditore
de pignore et t eo q̃ pecunia rogatur si
uit delinquentem an possint quenam nox
alit̃ dic ut t l. ij. qui usufructuariꝰ
et l. si fili⁹ depositꝰ et l. si noxale et
l. t noxalib⁹ t fi ff de noxa Item qd̃
de monacho q̃ equitat̃ seruo ut dixi
p eo t p̃n̄ t 2o notabili nisi p̃ p̃ commis
sis ñ tgressum mõsterij quenier̃ spe
t h de reo ꝯ. i. v. si nichil̃ p̃ commiss
et ibi per bal. t sua nouacula dicit q̃
p delicto pecuniario cuius si mõchus ñ
defendatur fit missio t possionem t hꝰ
modi bonꝰ q̃ pueniũt ad mõsteriũ Sz
criminalit̃ p delicto ꝯmissꝰ t mõchatꝰ
non p̃t ingredi q̃ tradit⁹ religionis ꝛ
maculam extinguit aũt de mõchis t
p̃o coll. i. Sz tu dic q̃ mõsteriũ tenet̃ si
ex contractu sit ex delicto mõste mõchꝰ
quenit̃ ut no glo t aũt tgressi c de
sa. sanc. ex Reginam distinctione glo l. si
pecuniã ꝯ. i. vo uolentate ff de pecu
legato q̃ e q̃ mõsteriũ tenet̃ si mõchꝰ
transtulit omia bona sua secꝰ si ꝛes sin
gulares crãtur autem p maleficio ꝯ
ꝯmisso sibi non libertur per tgressum
q̃ videt̃ facit̃ t fraudem cũ euitandi pe
nam ar. l. fi t p̃n̄ ff de hñs qui mor. ꝯscri
Et ideo non euadet corpalem punitiõ
iudicis secularis l. si quis postea ff de iu
dic. sed tamẽ puꝰ degradationem a iudi
ce ecclastico de quo t c degradatio de
penis li. vi et per l. ij ꝯ. ignosce ff de
tfugis Et hoc t assimentibꝰ sacrum
ordinẽ Secꝰ t hñs qui post delictum
mutat habitũ et non assimilit ordini
sacro ut s̃p̃ fiet tertij ordis et militis
gaudet⁹ non t dubiũ q̃ non euitat
iudicẽ iudicis secularis q̃ talis habitꝰ
non facit eos religiosos cũ retinerit bo
na uxores et liberos qd̃ est contr̃ ordinẽ
professionis xxj. q. i. duo s̃p̃ gnã fin hui⁹ t l.
i. ff et l. semp ꝯ. fin hui⁹ ff de iur
immunitat Sz hñt prorogatiuã q̃ si fiat
eis iudicia per iudicẽ secularem laycum
p̃t tamẽ ecclastica ꝓtestatem hꝰ
noris fridrici ar. l. cuius filius ꝯ. p̃t ff de
le. ij Sz dic an debitorio dicit q̃ ocs be
neficiatꝰ t diuinis debet uti beneficio ec
clesiastico ut ecce s̃p̃ Jhesuiati c. ij. de fo
ro comp Et vi per Jo. an. t tr. i. de obligꝰ
ad idem et plene per dnm̃ pe. de anchora
c ea que de reg. iur. li. vi. qd̃ valde
notandum ℣

Si seruus Ex delicto sui
ꝯmisso t dñi

non nascit̃ obligatio contr̃ ipsum seruũ ecce
manumissum nec ecce contr̃ alium t cuius
ptis transient Et ecdiso ex delicto com
misso t seruũ non agit̃ contr̃ dnm̃ per
ipsum manumissum uel alium t cuius ptis
te trãsiit ut t vilo quodammodum et ob
ligatio iam nata ex delicto seruo alterius
extinguit̃ per acquisitionem dñi sicut
aut damnum passo qui non restituitur
licet postea cum aliunde h à t tmmus
et t sua usq̃ ad ꝯ. ij. ulteriꝰ ptis igit̃
prius uel dñus ex tpe delicti tredit
obligationem eius ex delicto huiusmodi
omisso et sic non p̃t p̃t uel dñs agere
ꝯ seruũ uel filium delinquentis contr̃ eos
donec st̃ t sua ptis Sz dñs bñ potest
coruge seruũ suũ dãmodo non seruat
t cum sine eo ut ff de hñs q̃ st̃ sui vl
alie uic ꝯ. t ptis Et p̃t p̃t filium cor
ugere et carcerari facẽ officio iudicis me
diante l. iij. C de pa. po. p̃t ecce p̃t obli
gationibꝰ illaqare ut magis filio ꝛnie
ret̃ et obediat ꝓter glo notabilẽ t l. u
terum t glo fi ff de ver. ob. Et q̃n filiꝰ
esset nimis ꝛuosꝰ et impatiens ergꝛ patꝛ
p̃t p̃t eum cogere ut assentiat se emẽdi
pati ut dixi ff quibꝰ mo. uxꝛ pa. po. sol
ꝯ. fi ubi e bonus glo p̃nt tamẽ seruꝰ
et filiꝰ delinquentes q̃n delictum esset grue
criminalit̃ punitꝰ ut dixi ff de obli q̃
ex delic. nasc. ꝯ. hij qui et silr nõ p̃t
filiꝰ uel seruꝰ agere contr̃ patrem uel do
minum delinquentes t eos ꝓpter pẽã q̃ e
q̃ mr̃ precium et filius seruus et dñs ip
p̃t et iudicium nisi t casibꝰ notatꝰ t l
hñs multa et l. etꝝ ff de iudic. nec p̃t
obligatio alicui ꝛstringi q̃nus filiꝰ efficiat̃
sui iur̃ uel t alterius p̃tis trãsiit ꝓ
ꝛeg̃lium q̃ e q̃ a p̃no non valet tractu
tpis non affirmat̃ ut t 2a iur̃ qd̃ ab
licio li. vi. sicut aut̃ p̃t q̃ t tpus delic
ti impedit obligationem hñmodi ouius
ima p̃t et accessitio dñi seruus delinquen
tis supueniens post delictum tã ꝯmis
sum et obligationẽ noxalem tã aucta
extinguit illã ꝓpter pẽã q̃ t q̃ reꝰ q̃ a
p̃no valet si postea deueniat ad eũdem
a quo non p̃t repẽ vindicat̃ ut hic t tex
et glo t vo potuit minuta tamẽ si de
ueniret actio lit̃ cont̃ Secꝰ si post lit̃ ꝯ.
et sic post iudicium acceptum et petitum
q̃ tñ non extinguit̃ imo durat sit̃ si ex
tinctus esset per l. quodammodo ff e et hic
t glo t iio t ptis Et licet seruus exe
at de ptis damnum passi non tamẽ
ꝓterea restituit̃ obligatio tã extincta ꝓpter
regulã q̃ dicit q̃ obligatio semel extinc
ta ex casu supueniente non renouisci
t. qui reꝰ ꝯ. aucta ff de solu. et dic ut
ibi p bar t l. i. ꝯ. acquir ff de cap. dimi

quam l glo si hic allegare voluit ꝙ ē cō
tra ipta Et allū l. vj. ꝯ ea lucet ff de capi
dmi que l. non ip̄ert. Et intelligē
ꝙ actio extūcta non ip̄suscitat nisi subsit
ip̄structor concedēde l pupilli ꝯ. i. ff
de solu et l ſ reuocata ff de min. fis.
Et ideo ī libertate ſtā alicui ab oīb⁹
pena quas tm̄erarie pōt opponi ꝙ si
de cetero ḡtra faciat et de cetero non
obseruat ꝙ rescidat ī pīnas et casū de
penas de quo dic per bar. ī l. si vn⁹
ꝯ pacti ff de pact.

Sed uctus Plum actio noxalis tm̄ p̄ suo
dño p̄ libero oppetebat et utili⁹ pro noxa
dari potuit qđ hodie solum ī seruo p̄
manz cū ipō filio et seruo equipent⁹
ut ꝯ dixi ti. i. ꝯ que dumo tñ ī hoc
et ī hō et ī plib⁹ aliis dr̄is ut ibi dix
Et no ibi nona glōsa hoīm ꝙ l. ꝑpi
dem et aliqua debet mutari et corrigi
ut hic et ꝯ qui mo tute fi ī pīn. filiꝰ
et statuta sūm exigentiā ep̄is ḡrūgi et
mutari pnt̄ vñ dic de ḡsan et affini
nō reprehensile iudicium si sūm varietā
tem ep̄is statutū varietāt humana de
quorum mā dic ut l. omnes ꝑpt ff de
iust. et iur. et dixi ꝯ de nāli ꝯ. ex ñ
scripto ¶ 2o nō ibi p̄ per corrp̄t cō
uicta glo ꝙ ex pena et vēcūdia filij
quodāmodo magis afflig̃t et ḡtris
tat̄ p̄ ꝙ filiꝰ vīs iniuria illata filio
dic̄t illata p̄i ꝯ de iniurijs ꝯ. patrē
Et p̄ cē ratio ꝙ amor ascendēdō mi
nor ē ꝙ descendēdō ut no. glo. ī l. li
berorū ff de ver. sig. Et dolore cui⁹ am
gustiaret̄ et affligēt̄ pat̄ si pau
tate dicta non valeꝰ emēdare appellet̄
filiū dare p̄ noxa et sic iniuꝰ daret si
in causam petēdi ut olim ꝙ cām si
hodie voluntarie daret̄ essz iusta cau
sa emādpationis petende l si lenonis
C de epis. audi. ¶ 3o nō ꝙ ex delicto
filij ipē filiꝰ non tenet̄ur et non p̄
ideo p̄i non tenet̄ emēdare dampnū
sicut dñs tenet̄ emendare ul' dare ꝯ
uili p noxa ¶ Nam ex delicto filij p̄i si
tenet̄ ecīā de peculio pfectitio nisi
postea filiꝰ fuerit ēmancipat⁹ et nō
per cōtumaciam l. iij ꝯ. idem scribit
ff de peculio uel quatenꝰ peculiū fu
erit locupletiorē d. l. iij ꝯ. ex eā Et
si filiusfa. delinquat male iudicādo p̄
ignorātiā ipē tenet̄ de peculio Et si do
lose et male iudicauit tenet̄ ī solidum
ut dix. ꝯ de obli. ex delic. nas. ī pīn.
Et sic̄ si filiꝰ ī p̄sētia sc̄orsum ī strīs
a p̄re quasi delinquat ut ꝙ ex eiꝰ dolo
delictū uel effusum ē aliqđ ꝙ nocet
at alii ipē solꝰ obligat̄ et non p̄i nisi
de peculio post condēpnationē fāmi de eo
ī iudicio ī quo filiꝰ ꝙparuit litem cōtesta
tus est secꝰ si non ꝙparuit ꝯtumax fu
it ꝙ tūc ex delicto filij per contumaciā
qdēpnati non tenet̄ pater de peculio
p̄fectitio ut hic ī glo. si que notabil'
est ad hoc de quo dixi ꝯ de obli. que ex
delic. nas. ꝯ. si filiꝰ et ꝯ ti. ī ꝯ. p̄terea
et adde per bar. ī l. cum filiꝰ de v. ob
et l. eā qui delatorem ff de min. fisci

Si quadrupes pau. fecisse dicat

Glo. super hoc ḡminat ponendo dif
ferentiam int̄ noxalem actiō et noxalem
actionē ī fāmi de pauperie ꝙ actiō ī
libero homē noxalis ī seruio et ī fāmi ī q̄
drupe ut dicit glo. si ī c. de iniur. et
damn. dato Sz tu dic ꝙ ec̄ ī quadrupede
ē noxalis ī pīn. et silē actiō est noxalis
ī seruio ut ꝯ ti. i. ꝯ. sili autem Et adde
q̄ dixi ꝯ de ac. ꝯ. ex maleficij Et nō dic̄
dic̄t ī hoc et verū sic ut ꝙ placeret p̄
fatū ad statutum dictans ꝙ possit ea
p̄i debitor q̄ dic̄t ec̄ suspectꝰ uel offen
sis īmoueri q̄ dic̄t ꝙ non debz
dari solo dō p̄t si debet p̄bari ut dic̄t
gl' ī l. p̄tor ayt ff. ver. bo. sap. nisi quo
ad ordinatione ī quo sufficit allegare de
quo vide per bar. ī eā. ia ad ip̄m ad
huc ulō asserat̄ur

Animalium Si aliquis alie
nus pecus ferens i. dampnū dederit
ꝙ sūm genericum ꝙsuetudinē tē
dit̄ noxali actione ī fāmi de pauperie
ꝙ libera⁹ dando ul' pro noxa Seruꝰ si
dederit dampnū sūm naturam et ꝙsue
tudinē sūm genericum ītō ex fuga ferē fecit
a dnō p̄ dat̄um liber⁹ dñs ferē
h. d. usz ad ꝯ. hoc st̄ hz igr̄ locum dicti
actio ī fāmi de pauperie ut ꝯ. liberet̄
dando pro noxa q̄m dial. zonalis bipes ut
hic ī gl' dat dampnū alteri ꝙ naturā
et ꝙsuetudinē sūm genericum ut si eq⁹ tri
calcitrādo uel bos tuus cornu petēdo
ocīdat uel vulnerat sūm meum equū
bouē uel ouē meā ul' aliud dāpnū mi
fecit Nam cū st̄ aliqua ꝙsuetu nō est
generalis natura eorum calcitrare uel
cornupetē liceat equalit̄ hoc fecerit ut di
cit hic gl' sicut ibi hoc aut̄ et hoc sine
ul' monuerit̄ ad dampnū dandū sine las
ciuia et facultate sine detentū ameno
et ꝑsentiā alterius aliqs uel si equs
tuus sequēdo equā meā frangit ostium
domus mee ul' mea blada īmatura ꝙcutit
uel aliud dāpnū michi īferat ut hic
gl' ī ult. ferme et sine suo corpe sine
mediante alio mstro ut si bos uel equa

sine culpa q̃ducent̃ claustra obstruxit aual'
murum vel aliud dampn̄ dedit ut ff e l
i ℣ sine autē Sec̃ autem si aual' non sit
motum ad dampn̄ dandum sua facilita
te uel lasciua ſ̃ dolo uel culpa alterius
q̃ tūc non h̃z locum hec actio ſ̃ agē
cont̃ illum actione t̃ frūm puta si ppt̃
tranquilitatem loci per quē ductum est al
uel nimio pondere oneratum vnus de
cidit uel si canē quē retinere poterat
dimisit uel diuisit per locū per quem
ductē non debuisti uel dampn̄ dedit vl
instigatu alterius hoc fecit uel equus do
lose calcauit q̃ cū calcitrauit ℣ ſ̃ sine
dolore equus p̃uolauit uel palpando calci
trauit et dampn̄ dedit tūc l̃ h̃z locū
de pauperie de quibus sibi vide ff e l i.
℣ q̃ si ppter eum sequē ℣ Item sēc̃
si aual' mansuetum non fecit cont̃ nāz
siu generis ut si musc̃pula uel canis tuus
ymedit sanguinē meū vel pecora tua
glandē uel herbam meā de pastura mea
tūc non h̃z locū hec actio de pauperie
ſ̃ h̃z locū de pastu pecorū l q̃nq; ℣ i ff
ad l aq̃l' et l qui seruū dando ℣ si glans
ff de p̃script v̄bis sim̄ saluē t l fi c ad l ac
quil' et bar t l hoc ap̄bus ℣ de huius ff de
damn infect Et si aual' feros q̃ sm̄ suā
naturā genitale i siu generis ferue
do dedit dampn̄ non h̃z locum direc
actio de pauperie ut hic t v̄bo hec ut
actio ſ̃ tamē h̃z util' de pauperie et ec̃
alia pena ut t c ℣ hec sūt Item eciā
t ist̃ quadrupedibus dampnificatibus sic̃
t suibus nocet̃ seruū nocet̃ caput
sequit̃ Ideo quer̄ ille cui nocit̃ q̃
quadrupes non cui fuerit tpis dat̃ dāp
ni ff e l i ℣ et cum ec̃ Et datur hēdi
et aduersus heredem non nisi successio
ſ̃ diuis et possionis sic̄ noxalis inest ut
fullo et commodatarius ff e l hec actio h̃e
dat̃ ec̃ p̃ dampno seu lesione frūm t corpus
liberi hois non pro eo estimatione sic̃
pro alijs animalibus q̃ liberorum corpus non
recipit estimationē ſ̃ pro tpis curatio
nis et operarum amissarum et atten
tarum ex hac l ff e Item nō t v̄bo pau
peries q̃ animalia bruta q̃ carent sensu
ratois non p̃sit amittere maleficia pert̃
unde q̃ p̃cedit ex eo ut ff de diuers
t p̃n Et ideo non p̃t alis dare damp
ni ꝺdempnau ſ̃ dim̄ eis ut ff e t p̃n
ff e licet al' simil ra detur tamē l i
aliena ℣ si ff de negot̃ g̃ et q̃d' no glo t
l fi ff de ope no nūciat̃ per que una
tenuerit Albericus de grandano et Alber
de rosato dem̄ simm̄ ꝺdempnationem
bestie dampnū dant̃ posse sustinere ut
intelligat̃ dim̄ bestie ꝺdempnatis sic̃ et al'
verba sunt ītp̃ant̃ ut res potius valeat

q̃ pereat ut no t d glo singl̄ l et pu
to ℣ Iulianus ff fam̄ hercis et dicit ff de
noxa t p̃n Qualit̃ aut̃ estimat̃ gra
nū uel herba depasta ab asilli dicit ff
ad l aq̃l ℣ pau caput t v̄bo hoc tūc
capite Item nichil michi licet accedē
aual' tuum ingressum t meo dampno dic
i ff ad l aq̃l' ℣ ceterū v̄ aut pecus tibi
seruit pro quo t l q̃nta ff ad l aq̃l' et t
ſ̃ de actor̄ ℣ i v̄bo ſ̃ pone nemo pe
cudē Item q̃libet formet libellū t ac
tione t frūm de pauperie et t actor̄ de
pastu pecor̄ vide t ſ̃ tr de diuers et
dap̄ dato ℣ sequitur v̄bo pone quadrupede
et v̄bo pē si oues Item nichil dim̄ te
neat̃ p̃ dampno dato de bestia depasta
Albericus de grandano q̃ non l huius ff
℣ legatum l i et l si seruus q̃ fundum
et l si ita legatū t de le i q̃d' limitat
alb̄icus de rosato t suo ope statutor̄
nisi dim̄ fuerit t culpa mittendo bes
tiam sine custode aut nocitor̄ t l si ꝺs
fundū ℣ limp̃ ff locati et p̃bat t l
si quis t argentarius ℣ pē ff de edē

Ceterum sciendum ꝛc

Edilicio edē p̃hibet ne teneat̃ al' frēd
iuxta locum publicum per quē iter
fit et si tenuerit et hominem liberū le
serit edepone t quadrideduplū iudici quod
videbit̃ Si aut̃ alias res dampnificet
ut tenet̃ ad duplū dampni dati et
ec̃ de pauperie l d usq; ad si conco
ff de edi edic l huius i et l cū seque et
se Caueat̃ ugr̄ sibi qui tenet̃ canem
mordacem uasas uel simmas uel alia
aialia ferocia t locis publicis nisi sit
talit̃ ligata q̃ null' nocere possint q̃
si ledat liberū hominem tenet̃ teneſ t
expes̃ curatois et expend amissand et
amittendand t quātum iudici equum
videbit̃ frūm extimatione quanto tpis
less̃ vixit̃ poterat sim̄ discretionem
etatum l hēditatiū ff ad l fulci ut
dicit glo t l ex hac ff e Et si liberū ho
minem fecerit ꝺdempnet̃ teneſ t duplis
solidis t auctis ut no t l quicūq; c
de seruis fugitiuis Si aut̃ dat̃ damp
nū t alijs rebus tūc tenet̃ tenetur
ad duplū estimationis dampni dati
ex edēo p̃tor edilitiū et ec̃ actor̄ in
frūm de pauperie et actiones hīs duplices
actionē tūc ex actor̄ et
precepto sibi de tr ex vna actione cess
sat alia ut hic t glo mag tractāt de
cūlationē plurīū actionū eidē ex
tentū Ad actor̄ vnis tollāt alie et si
mil' glo t t l Idem ayt ℣ si ff nau
cau stri de quo dic per d t c nil'
plurib; de reg iur li vi Cuius dem

declara perbar ℓ l edita C de eden Et
latus per salic ℓ l ancille C de fruct
Et pdict pz q pro ist aliub furt
vel que nocere ostiterit retent ℓ loco
publico non hz locum noval' actio sz
ℓ solidu debet ei dari ut ℓ C fi de ℓ
usur et damp da et p libero hoiem pemp
to debet solu pena dupl retro ad aureor
de quo vide formam libelli ℓ spe de empc
et vendi ff nisi dicend ℓ vlo et acce
ℓ frm l. 2o expetit ee Et nō q cum
ligat dr feroton ff solut ut dicit
glo ff si ff aliquis ubi ℓ casus q si ff
voles fugere ante familia ptrix mitt
talernas ℓ qua cum fere eam cum
momordit q tenet talionis si cum
ligat non erat ser si erat ligat luz
glo ibi teneat q ee tenet utili de pau
pere luz ess ligat

De his p quos agit possim

Nunc admo. Cum nō
alieno nomē agē uel experi
nisi ℓ certis casib hodie aute
ptem modis et necessitates statu
tum q p regulam ff pt ee procur al
teri nomē alterius agē et experi h d
uss ad ff procur Et intelligē q quilibz
pt ee procur ff qui sit ydoneus ut dicit
hic glo in q non seruf q non pt esse
ℓ iudicio nisi ℓ casib notat ℓ l. vlt c
tis ff de iudic non minor q non pt
esse ℓ iudicio sine alterius auctio nisi
ℓ casib notat l. ij C qui testam ptestā
Nec sit alius ptes habilis ad iudicā
Et sic nō hic q gnāliter legf uel
statut capit instructionē de habilitate
ut hic et l. i C de sa sanc et ubi dic
q quilibz pt facē testm supplet ibi gl si
habil ad testand Ideo si statutū dicat
q ad sonū campane quilibz debz ad
venire ad platea intellig de ha
bilib et non habilib ut sz mulieres
pueri pupilli et silr de quo dic per
bar ℓ l. ff mandato ff de ope no nūc
2o nō ibi pterea q quis pt ee p
curator tutoris capti ab hostib uel ab
sentis ad rei public et ee procur pu
pilloꝝ sicut et intelligē de procuratē
ostituto ante captiuitatē q interim cū
est ℓ captiuitate non possz ostituē p
curatorē cū sit seruus hostis sic nec
testam pt ut p quos non ℓ permis fi
testa ff si sz bonis eius dabit curator
ff de tuto l multo ff si et eius pupillo
puidebitur de tutore uel curatore ut
no l. m C ℓ quibus cau tuto hīs et p
de cura ff tenebit pt tamē pupillus cū
auctē tutoris ostituē procuratē et tutor
actore l. nesz C de procur 3o nō ℓ vlo

et q q propt qmoditates et necessitates
hoim sunt ostituti usq pcur q pnt ee
stitui nulla cyrite nedē ut dicit hic
ℓ glo. nā libere de quilibet ostituere
procuratē uel non ostituē ut hic et l
q ff usq ff de procur ffinit ℓ casibz nōt
ℓ d ff nisi

Procurator autem ff

Procurator tam psens q absens et igno
rans et sine solempnitate verborum ee
absente aduersario ostitui pt h d usq
ad fi Est tamē liberū absenti procur
ostituto non suscipē mandationē si nō
vult sz postq suscepit nisi hz ostimare
alr teneat actione mādati ut p mādat
q mandatū et C mādat l a procuratore vbi
nemo alium simplr sine alius protestatōe
accipit his uel instrūm quibz ostituit
ℓ procurator et ℓ relevat ab onē satisf
dandi tuc videtur acceptare et cogitur
pcise defendē ut ℓ cle i. de procur et l. si
filiusfa absente pred ff ad mare co tri ipō
q quis conpareret cum ostit eid alius
psum ee procurator ut admittat eid cui
tione de rato sim bar ℓ l. Volgo ff de ad
mitt tuto prer C cond dilat de offi dele
Hz quid si quis producat his sine procur
solempnes et testimoniales sz opponat
sibi q non ℓ illa psona de qua fit mē
sio ℓ hoc se ee illam psonā Cy et sali
q non psumat ee ille inuitus si ℓ hoc
dic pmm procur hodie ad l. si qua par
calupnia et qd ibi no C de epis et cle
Item si alius ē psens et tacens ostitui
procurator an videat tacite exprimere spe
ℓ silt s ℓ arbitrio tenz q sic ℓ tn de alibi
per l. q patet ff mādat per quā videt
sentire idē ee procur Jo. an. ibi ℓ addi
tenz oppositum et est glo ordi ℓ d cle et
de procur qd sequitur dnus Anthō de buto
C quotidianē de iudic ff Nequid at
si ostituit procurator debeat exprimere
ty ad quē ostituit dic q non q sufficit
q quis generalr ostituat procura
tor nisi ℓ casibz ℓ quibz requirit spāle
le mādatū q notat hic ℓ glo l. et ee q
ad agend de procur li vi et plene ℓ spe
de procur s. ratione vlo Item excipit adde
q ee requirit spāle mādatū ℓ transac
tione et liberatione et pcē de non pe
tendo l mādato generali ff de procur
et l. nam et nocē ff de pact et l. m ff
de acceptila Item ee juramētū delatū
l. nam et postea s. fi ff de iurei
Item qd dicit hic glo q ℓ mitt testi
pretēdo requirit spāle mādatum Insuf
ficit q ℓ nisi sufficit illud gnāle mēda
tum sim bar ℓ l. si talis hic ℓ glo all
Item nō hic ℓ vlo concludit q regu

lunt quilibet potest ee procurator nisi phibe
atur est enim hoc edictum prohibitorium
l. mutus ff. de procur. Item autem
phibent ee procuratores notat hic
glo. ibi euidenter ut dixit glo. de
fend. q. non pt ee procurator die misi in
casibus notatis. d. l. sequi et l. qui absente
c. de procur. Item intelligite ad iudicia sti
ad negocia pt ee procurator ut no. gl.
l. ij ff. de ac. iur. Nec tm ibi tenet. Bellena
qui tm tenetur ex suo contractu s. ex mā
da. et non pro aliena obligatione.
si mulier dederit pecuniā ff. ad vel
leya. Et adde. Specu. de procur. §. i. vi
dē q. ē mīs. Et quid de filiofā dicq
procurator alterius ee pt et ad iudicia et
ad negocia nec requirit consensus patris dū
modo sit maior xxv annis ad negocia ter
ra. c. qui generaliter de procur. li. vi. et p
bar. l. si filiusfa. §. ipse quoq filius ff. de
procur. et l. fi. §. necessitate. c. de bo
qui. li. et l. minor xxv annis §. si fiducia
sor. ff. de procuratoribus. Fallit casu sin
gulari l. exigendi. c. de procur. ubi filius
fa. minor admittit. et iudicio ad defē
dendum partem absentem nec restituit
si eam cum fenit. sciā et. Huius in
quibus filius admittit ad agendū et de
fendendū. et illis pt constituit procuratorē
l. filiusfa. ad agendū et l. fundi quos ff. de
procur. et nō. per glo. super vo constituit
et ele. religiosus de procur. Et adde q. pro
curator pt constitui ad vnam et ad plu
res res ut l. i. §. i. ff. e. Et pt quis. et eadem
ēt apparere primo notū facto et primo p
curatorio notū alterius ut l. plane ff. fa
mil. hisce. Item large et propriē sumē
do procur. dic. etiam ille qui est defen
sor sine mandato ut l. planū ff. e. et
ee nūcius ut hic. et gl. et verbo ad tuā
Est tamē dicendū q. et simplex procurator
non fit executio sine iussu. et defensorem
ut d. l. planū. Item procurator capit
verba. et persona sua. procuratorio tamē
nomine domini. Iussu nuncius accipit. et persona
domini ut dicit gl. et l. et cinet. c. si quis alii
vel sibi. Et ideo. et hoc ad quē ponitur
et sibi. strictē procuratorium dicā hoc ubi
quis constituit talem suum procuratorem et etiā
nuncium. specialem hoc tamē verbum in re
nuncij referendo solū ad scripturata. et
nuncius debet hoc speciale mandatum et nichil
ei pt agere vigore generalissimo quod quis
facit ut nuncius non pt satisdare
declarari si mandatum non processit et ea
si ille q. procuratorem fecit ut nuncius non valet
quod agere per l. multum. c. si quis alii vel si
quis bona. et l. qui autem §. constituere
ff. de qui. pe. Et adde q. procurator qui
tus ad agendum non pt petere exe

cutionem sine nouo facto capi debitorem q
dempnatus nisi habeat ad hoc speciale
mandatum ut quod dicat. et procuratorio
ad agendū et exigendū. uel sit procura
tor et rem suam. uel sit generalis procura
tor ad lites. petet et futuras. alias non
pt quod lata sententia ea mandatum et
petere executionem sine nouo. ad
quam non hoc mandatum sufficiat hic et
si procurator. meo. ff. de procur. procurator
ee q. expensis a se factis et lite pro domino
et obtinuit executionem sine. l. si actor ff. e
pt ee retinere instrumenta et acta lites do
nec satisfaciat sibi de sumptibus suis huius
et l. que alia §. plane ff. de procur.

De satisdationibus

Continua ut glo. quod satisdationes
nes prestant. et iudicio absentibus no
mine alieno licet ee quis absentibus
nouo. sepius. Ideo dicto de his qui agit
nomine alieno sequitur videre de satisda
tionibus ab eis petendis

Satisdationum diuidi
tur et dicas partes quod primo ponit
us antiquum s. que satisdationes
nes olim prestabant. 2o ponit us no
uum s. que satisdationes prestent. 2a ibi
hodie. Et pmum hoc intendit olim q
uenti ad uli sine suo sine alieno nomine
non satisdabat rem ratam habi. Et id
et tutoribus opponebat nisi et casibus per
sonali vero agens actione sui nomi
non satisdabat. sed alieno nomine agens sa
tisdat rem ratam habi sicut et reali. Co
uenti autem personali actione sui no
mine non satisdat ee hodie de iudica
to solui. h. d. usque ad §. sed hodie. vel
breuius. Olim agens personali uel rea
li sui nomine non satisdat utroque casu
rem ratam hi. Conuentus vero reali sui nō
alieno nomine non satisdabat iudicatū
solui. sed quilibet personali sui nomine no
satisdabat. sed alieno h. d. usque ad §. sed
hodie. Erat igitur olim dicā aliquis agens
uel quereret. et alius sui nomine uel alie
no et alius reali uel personali hodie
aliter dicitur et §. sequitur. Item no et §. tuto
res. q. tutores olim satisdabat ad sisti
tudinem procuratorum s. quilibet reali actore
satisdabat de iudicato solui. et agen
tes satisdabat de rato nisi fuissent tes
tamentum vel datum qui non satisda
bant de rato ut hic et glo. et vo agen
tes hodie vero non satisdat de rato ne
que de iudicato solui. quo loco dicit. s.
ut dicit glo. et ita c. §. eadē observan
da. et dicam ibi. Et no hic q. licet is
te antiqui satisdationes sint cessate et

et sit pena falsi allegare ll cartas & dec
sionem &c. hic & c de nouis c de co
firmā. tñ qñ remaneret & corpe iuris li
cita est argumentatio alī earum rone
ut no & l. i. c de lati. libel. tol. et ȳ q
q cum devotissimā et c nouit de iudi
vbi dicit glo. q licet totum iuꝰ ālē tol
lere. tamen durare eiꝰ ratio

Sed hodie hodie suo nomē conuict
sive realī sive ꝑsonali ac
tione non satisdat de iudicio fisci pro
qualitate iudicis arbitrio si timobilia nō
possidet quā satisdationē si prestare nō
pōt strict. suo iuramēto hꝫ usꝫ ad c. si
nautem. Et attende q satisdatio intellig.
cum fidemissione ut hic & c. i. ff. cautio
& nudo verbo promissio nisi dicatur pdo
nea cautio q2 tūc ee intelligetur cum
fidemissione l. sanctimꝰ c de v. sig. ll
Nota igit. hic q nemo suo nomē cōuictꝰ
sive realī sive ꝑsonali actione satisdat
de iudicato solvendo sicut olim faciebat
& c & pñ ff. quictꝰ alieno nomē sive ex tñ
sive post lit. cont. oppetat hꝫ satisdat
de iudicato solvendo nec ullam aliā ꝑs
tet nisi de iudicio fisci qñ non possidet
timobilia si aut possidet timobilia ad
satisdationē quātitat. petite non satisdat
ut hic & gl. & v°. iudicio Ff. p pte sis
ficut. et p parte non satisdat & ideo ad
tuī & fi. Esset enī absurdum si cōuictꝰ
& magna quātitate pro vili cespite
terre quā possidet satisdationem cu
tari ut dicit glo & l. sciend. ff. qui satisda
cogi. debet. Fallit autem & casibꝰ hic no
tat. & glo & v°. pmissione et & l. ii. ff. q
satisda. co. & quibꝰ quꝫ quictꝰ non sa
tisdat de iudicio fisci licz non possideat
timobilia p. rōne dignitat. ut p. illus
tres et superillustres et rone pupilli
ut clerici. Item rone depositi. ministra
tionis ut & iudices vel officiales stabit ad
sindicatū per quinquēnium diei q non te
nentur satisdare de iudicio sisti. Ff. stat.
suo iuramēto cum per. tres & l. unica
C. ut occ. tā comites q militares iudi
ces et pt. ee officiales stare ad sindicatū
ꝛsponden. per se vel per procuratorē ut
vult glo & l. & honorificen. C de iuriurand.
Adde tamen q ista supdicta sibi remissa
& cautio debent nichilominꝰ promittere
nuda cautione et obligare bona sua
per. l. filio ff. ut legato nomē teneat. ll
2o nō & v°. Ff. p pro tua tñ ꝑsona q si ꝛs
quictꝰ non possidens timobilia cuiꝰ
se non posse dare statuit sic pmissioni cū
iuramēto q iuratoria cautio appellatur
ut dicit hic tex. nisi promittat cum iura
mēto et obligatione suoꝝ bonoꝝ q
stabit & iudicio usꝫ ad diffinitiuam sen
tenciam ut hic et aliī generaliter c de e
pis. et cle. et sic iurat dno. s. se non pos
se satisdare et q sistet & iudicio ut di
cit glo & s. suscepto & aliī de exhibe. et
introduc. reis coll. v. et & s. ad excludēn
das aliī de lutigios. coll. vm. qui tex. cō
cor. cum isto licet loquat & actore. Et
attende q tex. facit mētionem de tribꝰ
primo de nuda pmissione et pstat hic
cū possidens timobilia vel aliī hmōi p
milegiū ut non satisdet ut hic & glo &
vo. pmissiom. 2o de satisdat. vel depo
site. ministrationis. excusat. l. sciendū
et ibi no. ff. qui satisda. co. et q dici
3o de iuratoria cautione et hoc. ff. stat
cum obligatione bonoꝝ ille qui iurat
satisdare non posse ut hic et aliī ge
neraliter s. suscepto et s. ad excludēdas
q aliī. Et ita debꝫ intelligi ista lex
q satisda. cogi. vel iuramēto pmittat
vel sine pmissiom. mittat. sibi bari. & l.
sciend. et cū hoc casu debꝫ promittere
penam cum sit ei facile ut tenꝫ glo
l. iu. s. huius ff. si cui plusq. per. l. fal
sum bari & l. fi. ff. de pto. stip. et dic ut ibi
per cum ll Aly q pmittit de iudicio sisti
cogitur. pmittē sub eta pena de quo
cū ibi glo disputat. Hic q aliī & suspec
to et fugitivo stetur. sine iuratoria cau
tione si non pōt satisdare glo tenꝫ q
non l. ii. s. si dubitet ff. de iudic. et &
spē & ti. de satisda. s. dō. v°. id quod
Item quātō tpō dur. ista satisdatio de
iudicio sisti dic ut hic & glo & v°. ad tiū
vꝫ si quis fideiussit usꝫ ad certum tpūs
non tenet. saltem usꝫ ad illud si sim
plē promisit & scripsit vel & cū publica ff.
tua tenetur. Ff. si & pupilla teneatur
ad dnos. nisi dñs actore negligēte agere
Si autē grume agit tūc usꝫ ad finā
q pōt prelatꝰ usꝫ ad triennū sim bar. & l
pe. c de fideius. Et ad quid pmittat
ista satisdatio de iudicio sisti dic ad &
teresse l. u. s. fi. ff. qui satisda. co. Et dic
q& ipm fideiussore actio & frūm et ctra
q dicio gnāli sim gl. & d. l. u. s. fi. Et qñ
patiat executionem cont. fideiussorē
sine nouo pcessu dic per bar. & l. i. ff. ut
de sol. qui excludit q sic si habeat ctam
qualitatē et ctam diem apposituꝫ ll
Quid aut si rex suo nomē quictꝰ
usꝫ ad finā et sic cauatur fideiussio de
iudicio sisti ut d. l. grece s. et post lic.
et ipe non possidet timobilia et sic
cont. cum & suspicio fugē qualit. cum
sit lat. actor cum non pōssit satisdatiōs
de iudicato solvendo ut hic dic q iste tex
limitat. q non satisdat de iudicato solvē
do pdēte iudicio ut hic fꝫ post lat. sen
tēciā sic sim bar. & l. qui debitori ff. de u

dict ꝙ istud tempꝰ nũ mesium qđ dat² iudicatꝫ ad soluend ut l y C de usur 2i iudi dat² miserationis ad l si cum milit ff de expensa Et cum talis dilatio grõ sa concedit² ifirꝫ debz caueꝛe l remissa C de pact impa offe Et ē casꝰ t sitt t rod sin l quesitum ff de pigno et l t alibꝫ ff de iudic Et ideo non satisdet tñ qđ suspect et fugitiuꝰ pt capi et carcerari ut voluit glo notabil t l dies festos C de feriis Et nõ ꝙ reꝰ debz promittere se statuꝝ t iudicio Et fideiussor debz promittere se factuꝝ et cautuꝝ ut sistet al promittendo simplr fem alie nũ non obligauit² ut ff de nou stipu Sꝫ alteri ꝑ nũ var t d l y Sꝫ si ff qui satisda co Item adde ꝙ iste fideiussor de iudicio sisti debz ee idoneꝰ duplicit² l facultatibꝫ et facilitate quemcũq; liꝫ non possidenꝫ timobilia non t idoneꝰ fideiussor ut tenꝫ hic t d l scienda et non potꝫ scolaris dare fideiussorꝫ aliꝫ scolarem timobilia non possidentem ut dicit glo t d Sꝫ suscepto si tamꝫ fideiussor uel reꝰ principal² conuenꝫ quo ad ea tuandam satisdationẽ possidet mobilia multa t magna ipo tempe ꝓpter ꝙ non essꝫ cons cum suspecto fugꝫ suf ficerꝫ ꝑ hic t d l scienda Item fallit hꝰ t ꝓc ꝑmo et t aliꝫ personꝫ quibꝫ nominatꝫ t l y Sꝫ pretor ait ff qui satisda co qui pot dare fideiussorem m ꝰ idoneũ facultatibꝫ ut hic t glo sꝑ verbo ꝑ qualitate et pone si ille fide iussorꝫ quenꝫ qz non ē verisil qz ne cessariꝫ necessariũ dicitur illaqueatum et carnem suam odio habeat ut dicit gl t l y ff t ius vo ut eat uel stet uel cauꝫ det Et ideo filiꝰ t ꝓcur ei⁹ ꝑ si debeat pro ipo ꝓcur l y Sꝫ filiꝰ ff e Item debet et 2o fideiussor esse ydoneꝰ fa cultate quemendi tam rõne persone ut qz non sit scolaris uel clericꝰ qui hꝫ ꝓuilegiũ ut quemdt² coꝝ iudici bꝰ suiꝫ auẽ habita ē ne filiꝰ pro ꝓcur et ē si diligenti de foro compe uel no tanꝰ uel procurator emulloꝝ ut alioꝝ ne ocꝝ ut hoc mlto potenꝫ ut dicit bar t d l y ff e ꝙ rone loci ut qz fideiussor stet t immunissiꝰ loco uel castello ad quem non possꝫ hũ aditꝰ nisi ad ea voluntarie ut dicit gl d l y ff e Et an hec ꝑ Sꝫ possideat uel non possideat timobilia habeat loco t satisda de iudi solucdo glo et bar ꝙ non t d l scienda Sꝫ tutoreꝰ qz alioꝝ defendenꝫ debz t dꝫ tiõe satisdare nec excusat² ꝓpter timobi liũ possionẽ uel ſuratoriam cautioꝝ qđ nemo alienꝫ rei ad ut) e Sꝫ si nõ Item an fideiussor de iudicio sisti effici at² rogꝫ ante sniam an debeat iterato sa tisdare dic ꝙ sic l si arbitrio ff e qz ea susꝑcionis t erat a pio per quam motꝰ fuit officiũ iudicꝫ ad cogendũ satisdare durat ee nisi decꝰ si nec actionis de dubꝫ fideiussoꝝ locupletẽ qz non tenet² postea satisdare ex ropia supeꝛueniente l si nomẽ ff de hered et l si pupilli Sꝫ solue ff de solu uel nisi ꝙ sciens ac cepisti a pio fideiussoꝝ ropem l si ex a quo Sꝫ si ff ut t ꝓf le Item an ꝓ curator rei debeat cauere de iudicio sis ti sic tenetur cauere ꝓcurat² dic ꝓ ea bar t l si defuncto Sꝫ qui a eo duden ff de ꝓcur Item an actor debet ꝓstare aliquã satisdationẽ dic ꝙ duby ut hic t glo i videlicꝫ ꝙ cõtestabit² lite usꝫ ad duos menses et sꝫ ꝙ persistet us ꝙꝫ ad finẽ iudicꝫ et si iudicatũ fuit reuste mansse litem soluet reo decimã ꝑtem lit moꝝ expensaꝝ Hec satisdationes hodie non sꝫ t usu ut dicit hic glo t uerbo nullam t si que dicit ꝙ dicte satisdationes hodie de iure canonico non seruãt² et alii non tñt hꝫ tandũ gl sꝫ glo est ordina t bo libellatꝰ t si t q t e libellꝰ C de lite cont de quo dic per hic et salic t aũ generaliꝫ C de epis et cle et dicam i de ꝓc tenet litigantes Sꝫ hec aute oia Item an eo cum lex antiqua dicat satisdandũ rei in de iudicio sisti nec de mũ si quens non possidet timobilia ut d l scienda qui satisdato et l nona superueniens silẽ dicit satisdandũ eo

An reꝰ possideat mobilia uel timo bilia ut t Sꝫ suscepto et t aũ libel lũ C alle tolligt² ut lex antiqua essꝫ coactꝰ nec satisdabit ecia hodie sꝫ si possidet timobilia qz ea l nona et stra tuta nouꝰ superueniens deberet limi tari per antiquam l et statuta l ꝑ et posteriores ff de legi et t glo hic t iº pro qualitate Etiam si t l nona uel statuto nouo apponeꝝ dla derogꝫ toria aliquo non obstante ut est glo singlis t aũ de hered qui ab intest dece t ꝓ sui ex iº vocandis coll ii sim bar t d l scienda de quo dic latꝰ per eum t l omes ꝑti t 3a q̃one ꝓ capali Vlo 2o fuit t extinguit ad ꝓmissam super verbo non obstãte

Sinautem per procuꝝ

Cum debitaꝝ de mandato procu ratoꝝ actoꝝ exigit² cautio de rato et si sit ꝓcur tutoꝝ et aliorũ ãministrato reꝝ aliquid reꝝ ꝙ h d usꝫ ad Sꝫ sui nec Contra l non solum Sꝫ qui alienauit ff e et C e l i ꝓstat ei ꝓcurator actoꝝ

cautionem de defendendo dñm ⁊ cā ꝛcon
uenienꝫ ut hic ⁊ glo ⁊ ibo ratum ⁊ si
de qua cautione tractꝫ ⁊ l seruid ſ
ayt pretor cum vi ſequi l uſſi ad ſ
qui aliena ff de pauꝰ alꝫ ſi non ſatiſ
dat de defendendo ⁊ cā ꝛeconuentionis
denegatꝫ ſibi actio et tenebitꝫ dnd ac
tione mandi qꝫ mādatum de agendo
ſcludit mandatum de defendendo l
minꝰ ſ pena et ibi glo et bar ff de
pauꝰ poſtq̄ autem ſatisdat de defen
dendo cogitꝫ pſe defendē pauꝰ ac
toris l ſꝫ et hec ſ pretor ff de pauꝰ
et ibi glo Et intelligo ſim glo ⁊ d ſ
pretor ſi ꝛeꝰ uolens ꝛeconuenire non
habz tuē ſua ſua ⁊ promptꝫ al' ſi
habet tuē agat ſi velit exequo pauꝰ
actoris pauit ⁊ defendē et ex ⁊ cā
reconuentionis cauſe de iudicato ſolue
do l ſi immoris ſ is qui ſuſcipit ff de
pauꝰ ¶ Nō igr hꝫ regulā qꝫ pauꝰ ac
toris debz ſatisdare de rato l dum ꝛem
ratum hſturum ſi dubitaꝫ de eꝰ ma
dato ut hic et l i C e et d ſ qui alie
na Et ſcludit tres caſꝰ ut hic ⁊ glo
⁊ verbo ratū et ⁊ glo dicti ſ qui alie
na qꝫ ſi conſtat cum hꝫ mādatum
tuē non cauet ſi conſtat cum non
hꝫ tuē non admittiꝫ ad agendum ex
cum cauſe cognitione niſi p quietā
perſona uel valde dico l ꝫ et hec ff
de pauꝰ et tuē cum cautione de rato
l ꝓponi ⁊ ſi ff de pauꝰ uel p teſti
nante pure l non tm ff de aqꝫ uel p
utrāda poſſione alīꝫ ſpoliatꝫ l
i C ſi per vim uel alio modo ſim bar
⁊ d ſ qui aliena Hz ſi dubitaꝫ de mā
dato tuē admittiꝫ cum cautione de ra
to uel ꝓbare mādatum ut volt hic
glo ¶ Hz qñ dicaꝫ dubitari de mā
dato dic p qñ apparz inſtrūm uel ap
paret hꝫ de mādato de quarum lit
terarū uel inſtrā fide dubitaꝫ uel te
nerꝫ p non ſint recognite uel pauꝰ
ſolum per vnū teſtem uel ſt aliqua
indicia ꝫ non plena qꝫ ſit pauꝰ ut
d ſ qui aliena et l i C e vel ex qñ p
ducꝫ inſtrūm mādati ꝫ ꝛeꝰ non hz
omoditatem illud examinādi qꝫ alit
non tenetꝫ et credere per l ſi quis
ſpecialiter ff de po ꝫ admittiꝫ ⁊ ciuiliꝫ
dicit cum cautione de rato ſim bar
⁊ l de procullo ſ qui procuratorio ff de
oꝛe no nisi Idem etiam ⁊ ciuiliꝫ ubi
requiritꝫ ſpāle mādatū et quis habz
quale admittiꝫ cum cautione de ra
to qꝫ ſi ſpāli ff de mino et d ſ qui p
curatorio Idem ex ubi qñ predicta ⁊
ſtrumenta cauſe Ex hoc ciuiliꝫ ꝓſumiꝫ
pauꝰ et admittiꝫ cum cautione de rato
ut ⁊ e eoꝝ dicd de offi dele et pe
bar ⁊ l Wigo ff de ꝺnn tu ffullus aut
⁊ pauꝰ ꝺſtituto a fideicommiſſario ad
cogendā hereden adire et inſtituē hēdita
tem qꝫ ſi dubitaꝫ de eius mādato non
admittiꝫ cum cautione de rato ꝓpter pe
culum ne inmanetꝫ heres fideicommiſſario
ratum non habente et ibi magnum
finem periculum non cogitꝫ ſubire
fragili remedio cautionis l qꝫ ita ſ et
ff ad trebell ¶ Hz nūquid admittiꝫ pauꝰ
qñ dubitaꝫ de mādato cautēdo ſibi bar
exceptione qꝫ fideiuſſor ita demū tene
atꝫ ſi appareret eum non eſſe pauperē
rem bar qꝫ ſic l pretor aye ff de no
ope nūc ¶ Item qro qd debz dnſ hꝫe
ratum per hāc cautionē dic qꝫ omnīd id
qd ipſe cogitur hꝫe ratum ſi ipſe ꝑſo
naliter litigaſſꝫ ad aliud autē ſe non
extendit hec cautio l non diſtinguen
ſ ay et ſatisdare ff de arbi ſim bar ⁊
d ſ qui aliena ¶ Item qro qñ omittē
illa cautio ſeu qñ dicat dnm non hꝫe
ratum ut iſta cautio ſic ſit omiſſa dic
qꝫ primum dns conuocatꝰ poſt aliqd tē
pus deliberauerit non hꝫe ratum nō
aut cogitꝫ ⁊ contineri reſponderi ay
velut ratificare l ratum ff de ſolu et
hic ⁊ glo ⁊ vo ratum Et ſi dubitat
ay dnſ ratum habeat l ſi mādatum
ff cum ra ha ¶ Hz quero an procurator
rei cauere de rato ſicut ſi procurator
actoris dic qꝫ bñ cauet de iudicato ſol
uendo et ſi conſtet de mādato ut d
ſ py et l ꝓponi ſ ꝫ et hic ff de
pauꝰ Hz de rato regulariter non cauet
cum ſit cautio actoris per ſatisdationē
de iudicato ſoluendo ſ pſentiam l me ſa
tisdatio ff cum ra ha et l i C de ſatisꝺa Et ideo ubiqꝫ non eſſꝫ cautum ac
toris per ſatisda de iudi ſoluē et ⁊ cā
ſibi ⁊ ſcripti tuē pauꝰ rei cauet de
rato ſim bar ⁊ d ſ ꝫ et is et pīncipalis eſt
eſt ⁊ actione vtili ⁊ quia procurator rei ca
uet de rato si dubitaꝫ de mādato qꝫ re
iudicatū actoris poſſit vtiliter michi ꝺ
poſſꝫ cum repete ut d ſ ꝫ et is ꝑ
ſꝰ eſt ⁊ cā ſtatim qñ qꝫ dicat ſecus aut
libere ¶ Item ⁊ cā ſuſpecti tutoꝝ ¶ Item ⁊
cā reſtitutionis ⁊ inte ⁊ quibus caſibus cū
agitaꝫ de eo ſuper quo nulla cadit que
ſtio ideo pauꝰ rei cauet de rato ex
ſub certa pena qꝫ ex ubi agitaꝫ ſiue ex
qd eſt ⁊ eſtimatione debz adiici cum pe
na l non ſolum ſ ſi ſtatim et ſ ſe et
ibi gl et bar ff de pauꝰ ꝫ caſꝰ eſt ⁊
duplicibus iudicijs ubi qꝫ ſiſtens vtiq;
actor et rei et ideo ꝑſentē cautio de ra
to et de iudicato ſoluendo et ex qñ de
iudicio ſiſtī l ſi deficiēs ſ ſi ff de iudi

et ibi per bar ¶ de hoc ff qñ procurator rei de
beat cauere de rato die per bar ⁊ l de pu
pillo ff dar remissione ff de no ope nūc
¶ Item pro ad quid detur cautio de ra
to die ad interesse ⁊ quo venit cū ratio
lucri cessanti l in stipulatione ar l vj ⁊
l si amissa ff rem ra ha ner ob l si ser
ul ff cum vendicarem ff de ar emp ubi
non hñt interesse lucri extrinseci qz illud ⁊
verum vbi lucrum petit ꝑ ꝓpter nō fruc
tū ubi ¶ vbi petit ꝑ ꝓpter malefici uc
hic qz male agit apparere et agere ut
procurator cum vere non esse tūc petit ꝑ
interesse lucri cessanti qd tūc tm ta du
plū ff ubi lucrū illud sine alterius iniu
ria capi possit ut ⁊ glo notabilis ⁊ l si quis
vrum ff pe ff de furt Item ubi potest
assiduē cū pecunijs negociando et mer
cando lucrum ff vj ⁊ fi ff de eo qd cer
to loco sim mge de pecu ⁊ d l si amissa ¶
attende qd hec stipulatio referatur ad tem
pus esse dñi et non procuratoris stipulātis ut
l vj ff eo tit ¶ an procu substituens a pō
procuratore substituto satisdabit nomi
dñi vel pōm procuris dic per bar et ang
l cuius ff de cognitore vel procuratore dando ff 2o nō
qd procu substituens a dño apud acta a pō
vel ex post facto cum dño litigantes ⁊
iudicio ratificant gesta per procuratorem
et eius personā limitat et affirmat tūc
cum procuratorem ut l hoc ff de iudic non
teneāt cautio de rato qz de eius mandato
non pt dubitari cum ⁊ acta apareant vo
luntas dñi ¶ et ideo si apparuit mandatū
vel instrūm vel lras dñi talis sigillatas
ut non dubitetur de mandato sim glo ⁊ l
vnica C de satisda ¶ et ee lras cum sigil
lo non credit nisi alias cognitas vel no
tarius vel testes faciant fidem de sigilla
tione dñi de quo per glo et bar ff de
procu l si procurator absentis ¶ et pt hoc
substituto apud acta fieri pōte vel absente
et adversario et ante litis cōtestationē ut no
glo ⁊ l vnica C de satisda et ee post
litis cōtestationē l nichil C de procu ¶ et sicut
fieri potest hoc substituto apud acta sciente
iudice et adversario ita tūc et eis absen
tibus debet fieri eis scientibus revocatio dñi pro
curatoris apud acta substituti si dñs eam
revocare velit al eis revocatio non nocet
cum adversario ut no glo ⁊ d l vnica
et est tex ⁊ glo magna de procu Item qñ
procurator substituit cōtra tertium adversa
rium sciente eius revocatio debet notifica
ri dño adversario ut d l si procuratorem absen
tis ¶ qñ substituit ee iudicium procu generale
ad causas ⁊ iudicio vel cui non speci
ficata alia persona contra quā substituit
tūc pt revocari ante lis cōtestationem sine alio
notificato adversario qz nullo ⁊ eius

aduersarius qz l si dictum ff de cur
nisi curio lucri aliqd inducat l fi et si
pupillus ff prescribē ff de iudic post lit
vero qz ff de procu cum et ⁊ nichil de
procu et per bar ⁊ d l vnica C de satisd
da ¶ tuto aduersario bñ pōt dari illud
procuratorem nolentem revocare et aliud
substituere ut no glo l solutione et ibi
cād ff de solu ¶ 2o nō ⁊ vlo eadem ob
seruantia qñ multe ste persone generales
negocia aliena ⁊ pōt substitui alii ad
litigandum nomine suo vt tutor et cura
tor substituit actore l actor ff rem ra ha
procuratores alios ad iudicia substituit pos
sit nec et non ante l neq; tutores C
de procu ¶ ad negocia ee ante l ita
autem ff gestisse ff de annu ita vnus
situs sibi substituit actorem ut d l actor
et socius ff de procu
pōt ⁊ rebus aduentitijs filij substituit pa
curatore l filio i C de bo mat lice ¶ et
sibi plato curie et archiotrophos i rec
tor hospitalis recipiet filios orphanos ⁊
expositos ut l orphanotrophos C de
epis et cle substituit syndicū procuratorē
vel promotū qz

de quo per bar ⁊ d l neq; tutores ¶ et
de nobis substitutus rei alienē vide
glo ē de procu ff si modo qñ essē du
bium de mandato procuris ff procu actor
vtuo subditi ut debere satisdare de ra
to et hoc volt dicē iste tex ¶ si iste con
stituēs ff pōt et tutor et plato agit
per se an satisdabit de iudicato solui
dic qd nec de rato nec de iudicato solui
satisdant eis sint quasi dñi ut tenz gl
hic ⁊ vlo lite et nemo dñs vel quasi sine
mora quibus satisdationē pōt nisi de u
di sisti ē ee ff ¶ hodie et hoc nisi miles
uenerit et scierit defensionē tuā cūm
vel procu ꝓ quibus non habent liberū am

Si vero aliquis &c.

Supra dixi de petitore actorē q̄ caueat de rato q̄n dubitat de mā/ dato et de defendendo dom̄ et cōtrouersionis mīe dicit de petitore qui debz cauere de iudicato solūdo sine terminent ante lit/ ig̃ sine p̄z Et idem i defensore et h/

dicit ante lit/ ig̃ et post p̄z petit/ ostendit p̄z petit/ teneat satisdare adest tpr̄e sine al/ fideiussor soluet iudicatū Et hāt satisdationem de iudicato soluendo p̄stat cessā defensor sine mādato et ejus ex possideat īmobilia ut ut dixi g ℞ i debz satisdare de iudicato soluendo petitor volam q̄ c hic i vbo si vero cessi q̄ alienet cessi &c Et hanc satisdationem p̄stat petit/ vel tuendo sibi fideiussores q̄n dñs est absens uel nō valet satisdare uel si dñs c p̄dis s i loco uel i cōmunibus edificijs ut hic i p̄ma glo et vult eū seruare ab onē q2 non cogit ut hic i glo 2o p̄t pro/ mittit pro petitore suo de iudicato sol/ uendo sub obligatione bonorū suorū sine i iudicio sine ext̄o et sine ante lit/ cont̄ sū/ post et hoc et si dñs possidet īmobilia alīs non est idoneus fideiussor qui īmobi/ lia non possidet ut dixi g ℞ i Et per hoc i hanc ff iudi sol nouē omnes quos ibidē ut hic i glo i vbo damnū et debz petit hic satisdare ante lit/ ig̃ si petitor vel defen/ sor decesserit ante lit/ ig̃ cum dñs ℞ ante post lit/ cont̄ decesserint et tuē filio sa tisdat ut hic i glo i vbo satisdationem Et ita odemnitat petitorem vel defensor decessit post lit/ cont̄ sic intercessit ante litem sit dubi i hoc q2 petit/ litem p testis prob̄ aliud substituit si non petit/ lit/ ostendit ut no gl et bar i l metil c de petit/ nisi sit i rem suam uel habeat mā/ datum ad substituend ut i ti et c i de petit/ li vi Et cont̄ executore fit execu/ tio licet non cont̄ petitorē ut no gl et bar i l libertus c fi ff de negot gest Et hec satisdatio i promissio de iudicato sol uendo trahit ad hēdem ut hic i tex. cum gl ibi autem cont̄ huiusmodi fi deiussor de iudicato soluendo transit ad hēdem ut hic i tex cū gl ibi aut/ gen̄ huiusmodi fideiussore de iudicato soluendo fiat executio sine nouo proces/ su bar late disputando i l i ff iudi sol tenz q sic q i fideiussorem iudicij fit executio sine nouo processu si non cū fideiussore contracto ut ibi per eum i hoc q̄n fideiussor succedit ex cā de/ verbi sonat secus si ex cā de non defen dendo l si quis c fi c ti Et adde q̄ q̄n dñs est prius i loco uel i communibus edificijs petitor potest petere dilationē ad faciendum apparere dum q2 satisfiet pro eo licet defensor sine mādato non debuit hoc dilatio sibi bar i l si ad de fendend ff iudi sol Et habet effectū hic satisdatio ut petit/ cogat petitor petere defen de et innumerata suscipere l filiusfa c fi ff de petit/ Item opat q̄ non finit mādatū morte dñi ut l si defunct co

nullo ¶ Sz nūquid fideiussor de iudicato
soluendo acceptꝰ ī cā pncipali teneatur
ī causa appellationis dic q̄ non l cum
apud ff iudi sol ¶ Nam hec fideiussio ac
ceptꝰ ī una instancia non omittit si in
dictꝰ ī alia l iij ī pn ff iudi sol ¶ Et
ita procuratores promittit et dñs fideiu
bet pro eo ut q̄ pro⁹ fiat executio de
pro⁹ bat ī l si deficiet ff de pnū ¶ Et at
tende q̄ hec satisdatio de stando iuri ī
iudi sol intellꝫ arbitrio boni viri l vi
boni ff iudi sol ¶ 2o nō hic ī v̄ alia ī
super q̄ si dñs post litē a se contē ze
strauit procuratorem tūc q̄ dñs qui est
lit⁹ q̄ ī quo debz ferri sniā tūc in de
minū lit⁹ se absentē pcūr ꝓpter ꝓso
nam dñi se absentē debz satisdare q̄
dñs ferēda sine erit pn⁹ ut cōtē cū pos
sit ferri sniā et executio fieri et al⁹ si dñs
non erit pn⁹ iste fideiussor īmancat ob
ligatꝰ pro ipō procuratore sol ¶ Et sic fruī
ista ley pro opīone azo ī l i C de s⁹ nūs
qui dixit q̄ si dñs ē lit⁹ q̄ et quasi
obligauit ī unanimo est dñs instancie ¶ Sz
bal⁹ et Jo cōtē videt q̄ licet dñs non
appareat ut ī ead tenuit ī dñm lit⁹ fieri
pot⁹ lit⁹ q̄ possit ferri sententia tamen
ipō procuratore redimente quorum opi
sequit⁹ bar ut plene examinat et con
cludit idem bar ī d l i C de sen ubi gl
dicit q̄ ad hoc ut dñs saluet⁹ opō de
mino redimet⁹ Nam et procurator ī
quibꝰ non contestꝫ efficit⁹ dñs lit⁹ cum
incipit tractare de mitt causē ut no
bar ī l nulla C de procur ¶ Et idem
dicit ī procuratore qui intervenit pn
lit⁹ q̄ l ab executore s⁹ fi ff de app liz
q̄uis videat⁹ tenere ī d l nulla ¶z
de nūt canonico ista tales subtilitas
non tenet⁹ q̄ pt condemnari procura
tor uel dñs ut ī c liz de proba in
glo fi ī v̄o 2oe fauēdum et ītm tenz
cē ubi Jo an dicens hāt subtilitatem
legistarū c querela de elec ubi glo
tenz q̄ uterq; redimet⁹ sicut dicit
glo. ista d l i C de sentēcijs Ubi
autem verba sniē non possint ze
ferri ad procuratorē ut ī cā crimina
li uel matrimoniali tūc clarū ē q̄ de
bet redimere dñs ut no glo ī d l
nichil C de pbat ¶ 3o nota ī v̄o
si rex q̄ sicut procurator cum instrumēto
intervenient ad defendendū satisda de
iudi sol ut ē ī v̄o si vero alius ita
et defensor sine mādato ut hic ī v̄o
si vero dñs sit pn⁹ sine absens et sine
sit defensio ī actione reali sine pnali
ut hic et l ꝓponit⁹ s⁹ ¶z et hic⁹ ff de
pnū et etiam tūc ad defendē con
tinuum actione reali satisdat de
ut d s⁹ ¶z et hic⁹ et dixi ē s⁹ pn⁹ ¶ Et hoc
sine intervenerit ante lit⁹ cont⁹ ut hic
et l cum⁹ ff de pnū ¶ Et ita redimat⁹
defensione nōn intervenens post lit⁹ q̄
sicut ad ut dixi ē et post ꝓstitam sa
tisdationē de iudi sol a tali defensore
sine mādato hic loco dim⁹ et ad lit⁹ q̄
non pt ꝓcurari nisi ex ead que omiād
vide ī d l cum⁹ ff de pnū ¶ Et tenet⁹
appellare sicut pcurator ut d l cum⁹
C de pnū de quo per bar ī l libertus
s⁹ litem ff de nox⁹ q̄ differt cum⁹ hic
defensor a procuratore q̄ hic defen
sor est sine mādato nec īnocentiā ꝓ
satisdationem prestitā ut modo dixi
nec datur sibi dilatio ut faciat com
parere dñm ad satisdandum pro eo et
ī cum fit executio q̄ ead ratio est ī pcu
ratore ut ē dixi ī pmo notabili ¶
2o nō ibi que ead q̄ cotidiano usu et
practica iudicior seruandi s⁹ contra
l i s⁹ sz si que leges ibi iudiciorum sic
iudicissime ordo ē⁹ cuncta C de veteri cum
cimi ¶ Et sic no q̄ argumētum a cō
diuno usu est validum ī cur⁹ Unde d⁹
usus sic se hz uel obseruat l agricul
ff de ver sig et glo no ī l liberoꝝ s⁹
q̄ tamē cessat de le in ¶ Et pt iudex se
informare de stilo fori et consuetudine cu
rie l cum⁹ s⁹ dnus et ibi per bar ff de
testib ¶ Quinimo secū consuetudo cu
rie stilum non valet sm bal ī l de quib⁹
ff de legi ¶ Et de cōi usu loquendi in
tendi et intelligendi vide pulchra
per bar ī l talibꝰ ff de suppellectil legā
¶ Ad aliud si per statutū uel consue
dinē ex certa scīa dicit⁹ q̄ iste satis
dationes non ꝓsentit⁹ an valent sta
tutum et consuetudo dic q̄ sic ut
hic ī v̄o et si ꝓpter imperitiam a cō
trario sensu de quo dic ī d l de quib⁹
ff de legib ¶ Ultimo nō ex fine q̄ sic
deficiente cur⁹ municipali recurritur ad
ius cōe romanoꝝ ut ē de nūt na
turali s⁹ sz quod ita deficiente con
suetudine recurritur ad consuetudi
nem curiarum romane que caput est
orbis ut d s⁹ sz si que leges et d l de
quib⁹ et dic ut ibi in glo ¶ Et prodit⁹
ī hoc ti due diuisiones actionum q̄s
Jo posuit ī arbore videlicet q̄ actionū
quedam sunt ꝓpetue quedam tpales
Item quedam sunt trānsitorie ad heredes
et quedam non ut no glo ē de actio
s⁹ sunt preterea quedam et ibi dixi

De ꝓpe. et temp..act⁹

¶ Continua hactenus ut ī gl⁹ ī pmo⁹
hꝫ due diuisiones q̄s Jo posuit ī arbore s⁹
q̄ quedam sunt ꝓpetue quedā tpales actiones

Hoc loco ff. hic titulus diuidit. Et duas partes. primo ponit metus actionum tam ciuiles ff. pretoriarum. 2a ibi. Et ff. non autem ponit ff. transitorie et que non perpetua sili diuidit. Et tres partes. primo ponit metum actionum ciuilium. 2o pretoriarum ibi. eos vero fiunt quos. Et vide quadruplicem diuisionem actionum pretoriarum rei persecutoriarum et penales ut no. glo. C. de actio. bus. ff. penales. Et hoc primo hoc inter dit actiones ex iure ciuili descendentes olim erant perpetue hodie vero per constitutiones ff. certo tpe. limitate. Omnes vero penales olim et hodie sunt penales annales exceptis actione furti manifesti. Reales vero ff. perpetue. Et vsq; ad. C. non autem omnes. Et primitte finem glo. hic. Et verbo constitutionibus. Et uis primo ff. quia partes iuris ciuilis scripti ex quibus oriuntur actiones. f. lex plebiscita. senatus consulta principum placita et diuisa prudentum ut. C. de iure naturali. C. constat. Et. l. antiqua. Et tibi oriuntur actiones ut finem huius actio. Et finem de pauperie ut hic. Et glo. i. Et. l. noua. Et fere post legem xii. tabularum ut ff. C. dicte quia partes ciuiles. Datur iudicio ex lege. Et non est expressum de nouis actionibus sicut datur actio. Et finem ex l. pretoria. Et quia pretoria non exprimit nomen actionis ut dicit glo. Et l. i. ff. si mulier ven. no. et per hanc. Et l. Vnica ff. de condi. ex l. Et plebiscita et l. fere. non a toto populo. Et a plebe oritur actio l. acquil. ut. C. ad l. acquil. f. et ideo. et hic. Et glo. Et vo constitutionibus. Et senatus consulto oritur actio ut patricio si datus. et actio. Et finem. Et datur condictio ex interdicto claudi de naui propter quam nauis perijt qui tenetur ad eum creditorem omnium proditorum. et si qui eius dolo uel furtum de naufragio passi ff. tenetur. cornelia l. vn. f. senatus. ff. de incendiis et naufragiis hic. Et glo. vi. Et ex l. placuit. i. ex constitutionibus principum oritur actio. i. iudicio ex l. sili ex constitutionibus illis ubi non exprimitur aliud nomen actionis ut est condictio ex l. que dat. pro determinatione. Et dicitur de adulterio de quo alias eum accusauit et sustinuit. l. postulauit. f. si ff. de adul. Si autem torquet. pro adultero eunuchi soluit. simplici pena sine mortis uel deteriorati. Et tortura sibi inducitur. ab actore. et inducitur. ab actus tore. Et. l. si postulauerit. Et pone. Si autem torquet. condemnum de adulterio actus fatum actus fatoris soluet. Et inducitur eam extimationis serui mortui uel deteriorati ut. d. glo. d. l. quinta ff. de edi

ct. l. et sic. ff. tres casus et omnibus istis casibus petitur pretium serui mortui vel deteriorati condictione ex l. ut. l. qui. C. de adul. Item ex donatione simplici facta sine stipulatione hodie datur condictio ex l. si quis argentum. C. de donationibus. Et implendum seu tradendum ubi olim requirebatur stipulatio ut. d. l. si quis argentum. Plura alia exempla. Et quibus oritur iudicio ex l. vide per glo. Et d. l. vnica. Et ex sensa prudentia et ex legibus ut consuluit. ut Iulianus Paulus. Et oriuntur actiones ut. d. de iure nati. ff. Et sensa vide. Et apposito actiones personales descendentes ex istis quinque partibus iuris ciuilis. ff. per constitutiones imperiales coartate ut no. ff. perpetue. Et usque ad xxx annos uel xl. Et quelibet actio que non sit minoris temporis coartate tollitur spacio xxx annorum etiam si sit officium iudicis. l. fine. et l. octo. C. de prescrip. xxx an. Et aliqua tollitur spacio xl annorum et aliquando nullo tpe. ut no. glo. Et verbo quadraginta. C. de annali except. Et maxime. Et huius que principes sibi reseruauit ut. Et solutione soluti tributi. Et significat vltimi subiectionis. l. apud. C. de prescrip. xxx an. Et idem. Et solutione deteriorationis. f. ut nullo tpe. prescribatur. C. causam que ex de prescrip. et xxvi. casus. Et quibus non erit prescriptum no. gl. Et. C. non licet de prescrip. et. ff. C. clerici et. C. prima actione. Et silentium potuit. potest fieri statuta. Et huius que principes sibi reseruauit ut no. hic. Et omnes apti. Et in. 4. primi. vsi. uel. 3o. fallit dicit hic gl. Et vo. constitutionibus. Et fine. Et diuisibus personalibus actionibus actionibus que solum durant anno. f. actore. Et mariti. et. Et actione. Et finem de reperiendis. Nam dicit glo. q. actio. Et descendit. ex l. cor. Et tribus casibus. f. qui. ff. est pulsatus verberatus. uel eius domus per vim. Et ratio. Et dicit q. primo. Et illis tribus casibus. C. perpetua ut tenet gl. l. lex cornelia. Et pone. ff. de iuris. Et pretoria. Et mariti. de qua loquitur. l. si quis. C. de iure. Et glo. alle. bis. finitur anno ut dixi. C. de iure. f. pena autem actio. Et finem de reperiendis. Et ad reperiendam pecuniam quam officiales uel eius comites receperunt. Et officio. Et annalis ad quadruplum a tpe. finiti officii. et post annum. Et simplum. Et. C. ipsum recipientem. Et eius heres non tenetur. Et annum. et. C. de eo quod ad eum peruenit de quo dicit per hanc. Et d. l. ij. ff. l. reperiendi. Reales vero actiones tollitur usucapione. et prescriptione. ut no. gl. Et vo. Et constitutionibus. et q. dicit ibi. Et ad actiones personales hoc modi prescriptionis dicit per hanc

t l s̄ ff de aqua pluu ar et auc̄ nisi C de
bo mater & qualiter ītrudpant hȳa
prescriptiones dic per bar t l fine C de
pscrip xxx annoꝝ pterue vero actiones
quāto tpꝰ durent tex hic videtur dare
regulam tam t rei pſecutorias q̄ crimi
nalibꝫ exceptis bonoꝝ possⁱ hēdi petitī
bꝰ fideicommissaꝝ hēditatiꝫ petitoribꝰ ꝑpe
tue exceptā actione furti manifesti q̄
est criminal' ꝛz glo hic t vº plenius
et glo ei' que plenius dicit t l t honora
rius ff de ac et obligā ficiuī i2az ego
videlicz q̄ actiones p̄torie rei pſecuto
rie regulariter sūt ꝑpetue ffallit p̄mo in
actione i2sone i t actione p̄toria p̄
scripta et medio iudicio rescindente et
utili a p̄tore restituta usucapione que
i2sone pretoria durat ano utili si cū
intendatur ītra annum utilem perpe
tuat ut plene dixi t s. aūtē de ac
2º fallit t edilitijs actoꝝ s i2dibitoria
et quādo minor introducit ab edilibꝰ
cēlibꝰ que sūt ex pto ut ff de min nāli s.
ꝑponebat Nam i2dibitoria ī annum et
quādo minores ī sex mēsiꝫ spectat nō
aūt sūt ꝑpetue q2dantur ad i2scinden
dum contractum qui erat t inire cēli
valido ut hic dicit gl' t verbo ple
riqꝫ 3º fallit t actoꝝ t frūs ad ītere
esse q̄ dat hī filiꝰ tutoris uel aliī cum
dolose exhiberetur ad auctorandum et
datur hēdibꝰ ꝛz non comⁱ hēdes q2 est
ex maleficio l hinc actoꝝ s. has ac
tiones ff qd cum fil tu auc t glo all
4º t actione t frūs pauliana que da
ad i2uocand alienatu t fraudem creditō
ꝝ et dat solum ī duū utile de q̄
dic ut plē dixi ff de ac s. Item si quis
t fraudem 7º fallit t actoꝝ de dolo q̄
olim ꝛpetebat t duū utilem l itaq;
et ibi glo ff de dolo ꝛz hodie t hic
nūc debz melioari et terminari nec ꝑ
petuatur ut gresse l fi C de dolo nisi
eo qd peruenit ad dolosum uel eius
hēdem de quo tenet ꝑpetuo ut d l itaq;
et l sabinus ff de dolo 6º fallit t ac
t frūs q̄ dat ad īteresse comⁱ eum q̄
dolo fecit quo minus rei t iudicio sis
tere siue personaliter detinendo siue ali
qd triste denūciando per qd non sistat
qd dat hēdi ꝛz non ultra annum l s.
ff de eo per quē fac d t glo alle
Bonorum autem possio hēditat pos
sessi petitori bñ sūt perpetue ut hic t v
aliqñ tñ ꝑtor cui dedit suas bonoꝝ
possiones hīs q̄ succede non valebat
de uno ceuili ut cinderpaty et aliis ut
sūt bo pos siq tā h tā vñ liberū vnde
legitimi siue agnati sui cognati et vnde
vir et uxor de quibꝰ d de bo pos s. si
vñ postea quis agnouit vnd ex hijs bo
pos ad quā cognoscē datur ānus liberis
et patribꝰ et aliis dat centum dies ut
d de bo pos q̄ cum agit et coram quo
riqꝫ iudice l si C qui admit ad bo pos
sūt habet postea ad petenda bona hē
ditaria et corū possionē ꝙsequēdam
actionē q̄ dic bonoꝝ possoria hēdi
tatis petitio per quā tm consequitur he
res de uno ceuili per petitionem hē
ditatis l ij ff de bonoꝝ possⁱ hēditatis
peti et silr ceu est i2stituta hēditatis
vēa per fideicommissum hz actionem pe
titoriam pro bonis hēditarijs ꝙsequēdis
l fideicommissa hēditatis petitori l i ij et in
ff de fideicommiss hēdi peti Iste ceu bon
possessio hēditatis petitio sūt ꝑpetue ut
hic t ver et sicut dixi penales uero
actiones durant ano sicut durabat iu
re dictio p̄toris ut hic t vlo eius vero
ex quo decidit q̄ si aliqs officialium
prefatis ficit aliquam constitutionem pe
nalem q̄ tm erit tpalis sicut est of
ficiū eius sim bar t l sicut Hic iudi
ciales ff de ver ob et l fi ff de penis
Decr si sit officialis ꝑpetui uel sit de
maioribꝰ iudicibꝰ ut sūt senatores pre
fecto ꝓtorio regis et cardinal et ēp
legatis sedis applice ut C de
offi dele de quo dic per bar l i ff q̄ ciuis
uni et l oēs ꝑpli t ꝑpetua q̄ pīt vlo
go ꝙo et hoc verū s. q̄ actiones p
torie penales durāt ano sive sint pe
nales ex utraq; parte sive ex altera tm
ut dicit hic glo t vº plenius ut est
actio t frūs q̄ datur t quadruplum t
anū et post anū t simpliciter comⁱ ei
qui pecuniā accepit ut negocium ex
pleuisse cū fuerit ff de calūp l i Et ut
est actio penal l autorū citra vo
cante pretorem uel prōnūcio t iuy sit
vena q̄ actio t ad vindictam ideo
non datur hēredi nec t hēdem nec
ultra annum l t cum ff de tēpo vo Et
comⁱ vocātes alias personas ꝓhibitas
cum t ꝑsonā arbitraria pena ut
no glo t verbo impetrassit s. penales
ff de ac Item ītersit actio t frūs ad
īteresse q̄ datur comⁱ eum q̄ alienauit
rem petitam cū mutandi iudicium t
aliū s. constituendo deteriorem actum ad
uersarium l i ff de alie iudi mu cā
fac que actio dat hēdi ꝛz non t hēdē
nec ultra ānū l non solum s. si cum l
se ff de alie iudi ffallit autem t ac
tione furti manifesti q̄ t ꝓtoria et ñ
finitur ano ꝛz est ꝑpetua ut hic t
vlo furti et hoc ꝑpter frequentiam furt
torū ut dicit glo et bar t d l t hono
rarius ff de ac et obli Discordat igr

actio furti manifesti ab alijs pena ut hic
et sic discordat actio furtiua ab alijs rei
persecutorijs l si pro fiue ff si et ibi no
ff de condi fur et dixi c de art' ff i Ex
p̄dict' ois by p̄z sim intellem glo q̄ actiones
cedes q̄ non apparent minori tp̄e
limitate tollatur spacio xxx dnoz vl
xl ut c dixi Hz p̄tue si st' rei p̄secu
tore simplic st' p̄petue nisi t hijs que
apant minori tp̄e limitate quarid
multe ponunt hic t glo t verbo ple
numq ut c dixi Si autem st' penales
siue ex p̄te rei siue actoris siue vtrumq;
finiuntur ano nisi t actor furti mani
festi ut hic et d l t honorarijs ubi gl'
fuerit p̄dictis duab' t'is st' rei persecuto
re uir' st' p̄petue Hi aut non st' uir'
p̄secutorie ouigd p̄z st' p̄secutorie des
cendentes cui ex delicto cui ille finiuit'
ano sic alie penales Hz dy et bar dauis
dicit t d l t honorarijs trādi duab' legi
bus t ustis p̄tonijs actionibus quarid p̄ma
est q̄ oēs actiones p̄tue rei persecutorie
ex vtroq; parte st' perpetue ut ibi Sed
persecutorie ex p̄te actoris et penales
ex p̄te rei ille finiunt' ano ut hic 2a
regula t q̄ actiones penales ex utroq;
p̄te uel ex p̄te rei cui st' penales fallit
primo t actione furti p̄pter frequentiam
furtoruiq ut dicit glo t d l t honora
rijs 2o fallit q̄n actio penal' succedit t
locum rei persecutorie ex utroq; p̄te ut
est actio t frui ad interesse q̄ dat' p̄
tuum substituto uel limo cui' uxo
rem defunct' q̄ missa t possionem bonoꝝ
mobilium ventris eande possionem bonoꝝ
postea ad alium dolo malo transtulit hāc
hec actio succedit t locum petitoris hēdi
tatis ideo non finitur ano sicut nec il
la l i t si ff si mlr ventr' mobilia Et ideo
actio uti q̄ datur cui' cum qui dolo
desijt possidere ut l qui dolo ff de rei
ven ita erit p̄petua sic erit p̄petua
actio qua quisq; vtebat' rei sed si mlr
a p̄no omnisijs dolo faciendo se mitti t
possionē bonoꝝ per dolum uel calup
niam q̄ teneatur solum t aliud l i ff
hāc aute ff si mlr calup cau fim bar
t d l t honorarijs 2o fallit t actionē t
frui cui' hērede plybentem ne legata
q̄ mittat' t possionē bonoꝝ q̄ sibi
non caueba' de legato soluendo aduene
te die uel ocione que est perpetua l
i t si ff ne vis fiat ei Et no q̄ actoꝝ
q̄ dant' ex primo nro exquo nobis abē
et aduersario adest st' rules et que ex
primo' st' penales ut dicit tex t d l
t honorarijs quo bar ibi notat an ip̄e
actiones q̄ prehendant' appellatoꝝ
bonoꝝ nrorū seu aprehendant' t rer bo

na nra mobilia uel imobilia ut si testator
iubet distribui bona sua mobilia et imobi
lia diuersimode Hy Venium- autra et actio
nes et inter que q̄rit an debeant vide p̄
glo t l moriendo ff de ver sig et per bar
t i c si aduersus transactionem

Non autem omnes

actiones penales ex maleficijs uel q̄si
descendentes bñ dant' hēdib' sed non q̄
hēdes nisi fuit lis contestata cum defūc
to h d usq; ad st' siperest Et q̄ clude sim
ja bu t l vnica C ex delic defūc cum
q̄ut' aut ex delicto uel dolo defuncti de
tur actio hēdi et t hēdem dic aut ex
delicto agit' criminalit' aut ciuilit' Si
criminalit' s ad pena redemptoris bonoꝝ
uel alia applicanda fisco regula est ut
actio ner hereda nec t heredem detur l fi
C si rei actu mor fuit cedā si fuit lis cōt'
nisi fuit lata sīnā l ex iudicioꝝ ff de pb
li iudi et siue fuerit publicum siue pua
tum crimen fallit t v casib' hic notatis
t gl' et t glo st' gñaliter c de hēr que ab i
test et ibi dixi et t glo s t crimē lese ma
iestat' hēdes repetenda poenula et de re
siduis dicit vero agit' cedit ex malefitio vl
dolo defuncti ex quibus Regula t ut ac
detur hēdi ut hic t v'lo hz hēdib' q̄ fuit
lit t actione iniuriarum q̄ dat' ad vin
dictam ut hic t v'lo exceptum et abusu
alijs actionib' silr ad vindictam tribuēdis
ut est actio t frui cui' filius emancipatus
uel libertus vocatus t ius patris uel
patroni sine venia Et t popularibus actio
nibus q̄n c nocitū libero hoī ut hic t gl'
t verbo actore q̄ iste actiones non dat'
hēdib' nisi fuit lis contestata ut hic t
v'lo penales Silr actio t frui de calumpn
atoribus non datur hēdi eoꝝ qui dedit
ut ei negotiū per calumpniā fieret q̄ sup
fuit et edicto obtur cau ad i'pretandū
datum ut hic dicit glo sup verbo actore
t fine Hz declara per sallice t d l vnica
C ex delic defunc Hz cui' hēdem regula
ut non dat' actio ex delicto uel dolo de
fūcti n ut hic t v'lo c Hanc
regulā fallit t casibus primo si sit lis cōtes
tata ut hic t v'lo penales Nam hic p̄
lit q̄ sit ac' trāsitoria et p̄petuat' con
hēdes l fi C de p̄scrip xxx an p̄terq;
t duobus casibus t quibus per lit cōt' no
p̄petuat' actio cui' hēdes s t actoꝝ
de dolo et p'uocatione sine late de rep
mutate alicui ut hic t glo fi Nam actio
de dolo debz tchoari et finiri t breuiri
q̄ntū nec perpetuatur per lit cōt'
l fi C de dolo Silr cū tchoata sup re
tractatione alicui t seruitutis uel liber
tatem non p̄t per q̄libet tempus terminari

et si mſm quicquid mouetur ip̄o de cui⁹ ſtra
tu agit⁹ fiatur iudicij l. i. ſ. Interdum
et l. vlt. ſ. fi. ff. ne de ſtra defuc. et l. i. c. e. 2°
fallit ⁊ illud q̄d̄ pertinent ad hęredem nō
pro eo q̄d̄ pertinent fit actio tranſitoria
et perpetua ut l. videamus ff. q̄d̄ met. ca.
et hic ⁊ vo. ⁊ hęder. niſi ⁊ actione vi bo
rap. et interdicto unde vi. ſ. non dant⁹
cui⁹ p̄ eo q̄d̄ pertinent ad hęredem ſed
dantur alie actiones ſ. edicto furtiuis lo
co actionis vi bo rap. et actio ⁊ ſcīs loco
mīdicti unde vi. Et ideo cōtra hęredem
delinquentis erat ſatis prouiſum per illas
actiones cuilibet ideo p̄tor non curauit
plus prudere ſim ſallic ⁊ d. l. vnica lic⁹
bar. aliter dicit ⁊ l. i. ff. de p̄na delic. vi
delicet q̄ actiones p̄tonie q̄ denegant⁹ a
delicto ut ſe iſte non tranſeat cont⁹
hędes. 3° fallit ⁊ edicto furtiuis ppt⁹
frequentiam furtorum ſim dy. et ſallic
⁊ d. l. vnica q̄ dat⁹ cont⁹ hędes. et p̄ eo
q̄d̄ non pertinent ad hędem l. ſi p̄ furc
ſ. fi. ff. de q̄d̄ fur. 4° fallit ⁊ eis qui
ꝑpetrant uis aliquid pro ſe et hęde ſuo
q̄z hęc pena ſeu exceptio q̄ utrat⁹ tuli
uit⁹ cont⁹ ſe tranſit ad hędem eius ad quē
tranſit publica impetratio Et ſic p̄z q̄
ubi delictū purgat⁹ per exceptionem
ſiue interpon⁹ pena per modū exceptiōis
q̄ tūc pena ſiue exceptio tranſit cont⁹
hędem l. vi. ſ. q̄d̄ dat⁹ et ibi glo. et bar
ff. q̄d̄ quiſq; uir. 7° fallit ⁊ actione ſiue
edictione ex l. ult. ad ꝓpetendū ut l. vi
ff. ad l. iul. repetūd. ſic datur contra
officiales omittentes barattarias per ſe
uel per miſtros ſuos In qua actōe duo
ſ. ſpālia p̄mo q̄ hęres tenetur etiam
de eo q̄d̄ non pertinent ad eum ad ho
ut officiales habeant cauſam tenendi
midas manu ut dicit ſalic. ⁊ d. l. v
nica 2m⁹ ⁊ q̄ de eo q̄d̄ pertinent non
tenetur hęres vltr⁹ datum ut d. l. i
Et hec vera intelligēdo q̄ ibi agebat⁹
cōtra⁹ put dicit ibi glo. magna ⁊ ſi Si
aut criminaliter tūc ⁊ de cauſis excep
tis ⁊ p̄n. q̄s agat⁹ criminaliter Item ⁊
ſpāle intelligēdo q̄ lis eſt conteſtata
Si ſi non eſſ conteſtata tūc non eſſet
ſpāle ſmo regulare q̄ debet tranſire
ad hędes licet ſpāle ⁊ alias ⁊ dicit de q̄
per glo. ⁊ d. l. vnica C. ex delic. defunc. Si
vero agat⁹ ex dolo q̄misſo ⁊ contractu
tūc regula ⁊ q̄ hędi dat⁹ actio niſi in
duobus caſibus ſ. ⁊ pro ꝓpetente dotem
filie et lite conteſtata mouente q̄ illa
actio q̄ſidatur ⁊ perſona filie cum ⁊
dos et non addit⁹ nec alios hędes pa
tris l. vnica ſ. videamus C. de rei ux
ac. 2°. eſt ⁊ p̄mo petēte optas a liber
to et mouente libero ex̄neo hęrede ad q̄

non tranſeat opere cum lite conteſt⁹
ut hic ⁊ glo. ⁊ verbo dantur q̄ uis p̄o
nat⁹ p̄natꝰ non tranſit ad ex̄neū
ſi⁹ p̄onatꝰ cuius bō tranſit cum v
niuerſitate l. ſi operarū iudicio et ibi
no. ff. de ope liber Item eſt ꝓ⁹ q̄ cōi
hędem ſimplex dat⁹ actio l. ſi hoiem ſ.
dat⁹ ff. de po. ffallit ⁊ caſibus ⁊ quibus ex
dolo deficit q̄miſſo ⁊ contractu hęres
non tenet⁹ niſi ⁊ id q̄d̄ ad eum perue
nit p̄mo q̄n dolo dedit cauſam cont⁹
tui bo. ſi. ut hic ⁊ ver. ſi aliqs uel ex⁹
ſi fuit dolus incidens ſiue ſuperueniens
⁊ depoſito ex cā tumult⁹ mendy cui
nauſea non tenet⁹ hęs niſi ad ſimplū
cui perſecutorie et non ⁊ duplum ex
dolo deficit ſicut tenebat⁹ deficit⁹
l. i. ſ. i. ff. de pe. et hic ⁊ glo. ⁊ vere
aliqs actio ſtim q̄n dolus dat cauſā
contractui honeſto reddit contractum ip
ſo iur⁹ nullum ſi⁹ medio ⁊ contractum
bone fi. tenet contractus et hęres te
netur ⁊ ſolidum niſi ⁊ dict⁹ quatuor
caſibus depoſiti Si ⁊ contractibus ſtricti iu
ris ſiue dedit cauſam contractui ſiue re
dit ⁊ contractum tenet contractus l. de
grant⁹ ff. de dolo 2°. caſus eſt ⁊ actor
⁊ fruct⁹ ad intereſſe cont⁹ hęredes l. iu
ſ. pe. ff. ſi meſſor. fal. mo. dicit 3°. ex
ſtipulatione ⁊ actione de iudicio ſiſti ⁊
repoſitū ⁊ edicto furtiuis et ante lit⁹
q̄s⁹ motuo l. ſi cum ſ. qui furtiuis
ff. ſi quis caut. 4°. ⁊ actione tributo
rū q̄z ex dolo deficit q̄miſſa ⁊ male dis
tribuēdo non tenet⁹ hęres niſi ⁊ id q̄d̄
ad eum perueniat l. illud ſ. fi. ff. de tri
buto Et iſtis caſib⁹ ponit⁹ hic ⁊ 2°. glo. ali
qs actio Addit glo. ⁊ d. l. ſi hoiem ſ. da
tur. ff. depo. duos alios caſus ſ. ⁊ fruct⁹
cont⁹ ei qui dolo q̄miſit ſeu ſtrumiax
fuit ⁊ non exhibet q̄z non tenetur hę
res niſi ex ſtio fruct⁹ l. fi. ff. de eden. Item
⁊ actione de p̄mio q̄z non tenet⁹ hęs
niſi quatenꝰ ad eū peruenit l. aſſiſtū
ſ. fi. ff. de p̄mi. addit glo. ⁊ d. l. vnica C.
ex delic. defunc. aliū caſum ſ. cōe cōdu
ſionis q̄z ſi quis ſucceſſit tributioni p
ea parte non tenetur coheredes l. i. C.
de hered. act. Si dot. et bur. ⁊ l. i. C. de p̄
na. delic. et ſalic. ⁊ l. vnica C. ex delic.
defunc. dicit alias ſ. glo. videlicet q̄ aut
dolus purgat⁹ per actionē deſcendentē
ex eo contractu et tenet⁹ hęres ſolid
d. l. ſi hoiem ſ. datur ff. depo. et l. ſi ex
cōi et l. depo. ff. de act. et obli. Si aut
purgatur alia actione tūc ſiue dolus ſit
q̄miſſus ⁊ contractui ſiue ex⁹ non tē
hęres niſi quatenꝰ ad eum p̄uenit ut
dolo fecit quo minus p̄ueniat ut l. dolo
et hic ⁊ ſ. aliqs et ⁊ alibi ſpāliter cauſis

notary ꝛ d l vnica et d ff dat. Concludeit
sic colligendo gl' videlicet q ex ma
lefitio vel quasi criminaliter intentato pub
lico uel p'uato sit hꝫ testata uel non te
netur heres nisi ꝛ quib casibꝫ hic notatꝫ
ꝛ gl' ꝛ vbo ex maleficijs Hꝫ ex malefitio
uel quasi ciuiliter intentato ex contrac
tu datur actio hꝫdibꝫ ut hic ꝛ vbo hꝫ
dibꝫ nisi sint actiones ad vindictam co
petentes ut actio iniuriarum et silꝫ ut
hic ꝛ vbo excepta querela gl' sua ꝛ vbo
actionꝫ que non dat nisi lit' gr' ut h'
ꝛ glo ꝛ vbo penales licet populares dd
nisi ut quilibꝫ de populo l si vero ff dd
aut ff de hꝫs q deiect Hꝫ non datur hꝫ
hedem ut hic ꝛ vbo est cert nisi lit' gr'
ut hic ꝛ vbo penales uel ꝛ id qd ad eid
peruenit uel fecit quo minꝫ peruenire
l dolo et l)traq ff de dolo ffallit et ꝛ
alijs casibꝫ sup hoc mebro ℔ de ꝓsc'p
Ex contractu aut ff an ex dolo q misso
ꝛ contractu det actio cont hedem dic
ut ℔ dictꝫ C et per bar ꝛ d l i de
ꝑua delic et per sal' ꝛ d l vnica ff
Solutꝫ adde q de iur canonico et ꝛ con
tractibꝫ et delictꝫ siue aliqd peruenit
ad hedem siue non et siue hꝫ fuit co
testata cum defuncto siue non semper
heres tenet ꝛ solidum sed dec q vi et
xij q ij cps et ibi glo ponit hanc con
clusionem et de sepul Si ff et ibi cr gl'
et per)mo c lic de raptu Et ideo
heres ex delicto usurarij defuncti tenet
ad restitutionem usurarum ut ꝛ c tua
nos de usur et no ꝛ c q' de usur
li vi qd' tamen intelligendum est nisi he
res fecerit restitutionem per l fi C de
iur delic et no ꝛ d c)Item adde
q licet actio de sui natura non sit trā
sitoria ad heredem tamen si semel trā
situm fecit semper postea transire in
telligit de hede ꝛ hedem cr ignorante
et ideo sicut prius hodie sufficit ut fiat
transmissio iur deliberandi ꝛ alios here
des ꝛ dnum per tex singularem ꝛ l vide
amus ff qd me cau et ibi per bar)Item
nichil heres ex turpi fellonia illa
ta possit priuare vasallum feudo dic
per glo et salic ꝛ l omnimodo ff de tor
tosa et Jo. colubi qui glosant usu
feudoꝝ ꝛ ti qui me feu c l Si)Item
quid si statutum dicit q debitor possit
capi et teneri etiam elapso tri solutionis an
hoc ius transiit cont hedem debitor
ut possit capi et teneri qui potest
defuncto bar q sic ꝛ l postulante ff ad
trebell qd' fatet ibi iungit de priuile
cr verum ꝛ quatenus statutum q hedat cap
tura sim iur ordinis secu si cont forte
iur q hꝫ q nec ad heres non pmisit

si ꝛ iam primissum defuncto succedere ñ
extenderetur statutum odiosum et irra
nabile ultra personam puniendo ut l si ve
ro ff de viro ff so ma et l q nemo cod
ff de legibꝫ Et per hoc patet q statutum
puniens petentem debitu sibi solutum in
q phedat hedem petentem debitum solu
tum defuncto Nam licet heres censeat
eadem persona cum defuncto ut ꝛ iuꝝ
de iur a morte ꝓstito ff l coll v
tamen hoc c sine fictione ꝛ quid non fit
executio statuti ad silem casum l in ff
hec verba ff de neg gest mariti ꝛ odiosa
ut ꝛ regul iur odia li vi Et sic hoc casu
heres non tenet ꝛ penam statuti licet
Raphael fulgosius consuluerit oppositum
ar cui excessione que fit de seruo ad
filium l si quis seruum C de furtis et qd
no bar ꝛ l q ff de instru ꝛ solutoꝝ
l cū quidā ff de libe et posth)Item an con
fessio facta pluribus diuersis psonis fed
q sufficiat transeat cont heredem seu
eis bona apprehendentes dic si facta pro
cessum per actusationem solo actusatoꝝ
agit vigore ulcis q confessioni Sed si per ꝛ
quisitionem qz tunc ostendit facta testi
gr fed q confessio ex quo fed c iudici iqui
sitoris qui omnes psonas inquirit Et hoc ꝛ
Jo an ꝛ addi ffe ꝛ facta de actu vide qd
si latro de quo per angl de pu l i de
ꝑua delic

Superest ut Hic req q demptionem
do soluat prendere
iudicio absolutꝫ ab obseruatione iudi
cij q hꝫ d usꝫ ad fi Et sic ꝑz q sine hoc
aut iudicio possit cr absolutoria ita
quidā querelā soluit adimplet qd
debet ante sententiā semper absolutur
licet q cum sint fere probatoꝝ et q dep
nata debuissi Et ideo bar in l fumꝰ
ff de pub iudi et l nisi cū dic et ad
perā Si fi ff de iurei plect ostendit q
ibi q ex q demptionis effectum ꝓsu
mit uel ꝓsumit aliud petitū q non
exspectat se q demptū sic soluat ante
q demptionem et absolutꝫ a pena
et ab obseruatione iudicij per hoc tex
l causa cū jam est absolutꝰ per so
lutionem Ideo non c nisi q dissimu
tue absolutꝫ a cū ut ℔ quibꝰ modis tol
ꝛ pn et qui q hꝫ debent absolui dissimule
et q ab obseruatione iudicij dic per
bar ꝛ d l hoc iurand Si fi Si autem req
volens soluere non possit qz forte non re
perit ille cui debꝫ facta solutio tuto q
per gradale petatur tuc remedium est q
fiat assignatio ꝛ depositio de mandato
iudicis tex ꝛ ꝛ l si req patiens ff de pruꝰ
et ibi per bar Hꝫ licet req an similiter
absolutꝫ ab obseruatione iudicij an sit

absolut⁹ ab expens⁹ dic ꝙ non ꝓmo ꝺemp
nabitur usꝫ ad temp⁹ quo solut ꝙ usꝫ
ad illud temp⁹ non habuit usuram cau
sam lxtigandi debz ꝺemptau t expes
ar l si qui ifican⁹ ff de po de quo dic
per bar t l si rem s fi ff de pigno ac
ner est notū ꝙ ille qui vicit ꝑñz con
demptet t expes l ꝑterandum s siqꝺ
c de iudi Et adde ꝙ ꝑñz emā t execu
tione admitt⁹ exceptio expes de quib⁹
non fuit cognitū t ꝑncipali de quo t spe
de execut⁹ sentēc s postremo versi ēxd
si bona fide

De exceptionib⁹

Exceptiones sūt muente ad exclu
ꝺendas actiones ñque proposi
tas ut hic t exceptionib⁹ hic
eniāt ꝙ d usꝫ ad s appellant⁹ sicut ēt
actiones sūt arma actoꝝ ita exceptiones
sūt arma reoꝝ ut hic dicit glo superi
hita Et sicut actor debet ꝓbare ꝛequisi
ta ad actionem sicꝺ ita probare debet
reꝰ requisita ad exceptionē sicꝺ Et per
hoc dic⁹ ꝙ t exceptionib⁹ reꝰ c actor ff
c l i et l t excep ff de transac Et ideo sic
qui ꝓsumpto exitu p actore transfert ong
ꝓbandi t reum notat⁹ t l ij ff de ꝓbat
ita ꝓsumpto t reo exit transfert ong p
bandi t actore ut dicit gl ff c l i Nam
si exceptio cōm te agentem p reꝺdidisti m
strum debuit cancellatum ꝓsumpto est
ꝙ sim liberat⁹ nisi ꝓbes oppositū l ite
ꝙ ff de pac et sic libello generali non
ꝓcedit opposita exceptione gñalitatis
nisi specifice ꝙ sicut non admitt⁹ ꝛep
ta actio et non ꝯcludꝰ ita nec ꝛepta
exceptio l i s labeo ff de flu ita sicut
cū ꝓmot⁹ actio per modum accusatois
debet mstri locꝰ et tēpꝰ ut l libellos
ff de actu et l ꝓtor edixit ff de iurisꝺ
ita cē cū deduct⁹ per viam exceptois
de quo per Jo de test c ꝓpitiū li vi
ꝺr tamē actio ab exceptione t hoc ꝙ ac
tio debz propon t scripta aut offerut⁹
c de lit ge Hz exceptio notoria nō fit
t scripta l sine oportz s oportet ff de ex
cu tu licet Judex ex suo officio faciat
redigi t scripta ut t c qm comē flam
de pba Item ꝺr ꝙ actio debz ꝯtinere
ꝯclusionē ut no t l i ff de eden ꝓbar
Hz exceptio hoc non requirit si sufficit
eam simplē ꝓponi dequo per bar t l
i ff de excep licet autē excipiens di
cat⁹ agere et sic nota actionis ꝙphen
datur exceptio ut no ꝯ de excep t ꝓ
non tamē ꝓprie Hz impropꝛie t statuto lo
quēte de actione notā ꝙphenderet⁹ excep
cum verba statutoꝝ debeāt ītelligi l
i s si is qui nauē ff de exercito sim bar

t d l i ff de excep Et attende ꝙ excep⁹
est duplex s exceptio mr⁹ et exceptio rei
sine retentionis exceptio mr⁹ t actois
exclusio s cum reꝰ ofitet⁹ actorē a pri⁹
habuisse actionē Hz ex postfacto elisā ut
hic t pcē de non petendo et t excep⁹
mr⁹ et silēs et ista ē ꝓpria excep⁹
de qua t l ij ff c Exceptio rei sine reten
tionis est qūdactor a pri⁹ non habu
it actionem uel prius extitit t sed
de facto agit et sic de facto excipitur de q
est glo ingrid l qui se debet ff de cōdi
ob cau sim dy t d l ij ff de excep et hꝰ
t ꝑm tractatur de tribꝰ exceptionib⁹
s de exceptoꝝ metꝰ et exceptione do
li et exceptione t firmi s datur cont⁹ pa
trem vel prōmd loco exceptionis doli
Exceptio doli datur cont⁹ petentem id
qd est promissum per metum l si dona
tionis c qd metꝰ cā et si non petat
pē ille qui metu promisit agere t annum
utilem ad quadruplum si promissum non
soluat⁹ et post annum t simplū l ult c
qd me cā et l si cum exceptione s hꝰ
actio ff qd me cā qd agē designat ꝓpriū
que metum tollit quam multoꝝ
pē ignorare cum talia frequēter comit
tant⁹ de nocte uel i multitudie grauid
l si cā excepto s t hac et ibi glo nō
lat ff qd me cā Hz sufficit solū ꝓbare
metū fuisse illatū et hꝰ qui lucrat⁹
l si ex s fi ff de dolo Et silē t exceptā
bꝰ st in exceptoē doli debet excipiens
docere illā dolo actoris sed cē nec sufficit
docere alterius dolo cē firmū nisi sit t ei
sibꝰ t quib⁹ dolꝰ vnꝰ nocet alteri qui
notatur per glo l ij s docere ff de do
li excep Hz t exceptione doli sufficit ꝓ
bare metū vel vim fuisse illatam exq̄ua
actor lucrū sensit et sic actio et excep
tio metꝰ t t rem et actio et exceptio do
li t t ꝓsonā ut d s docē et l apud cel
sum s pe ff de doli excep Iudex autē
debet cē metꝰ ducꝰ ꝙ debet cē motꝰ vel
cruciatꝰ corpis l metū cā mulꝰ l sili
bꝰ sequē ff qd me cā Et quid si quis
post metū cessante soluat qd per metū
promisit an rēpetat dic ꝙ non q sponta
nea solutio facit cessare actionem et
solutionē doli nisi tpre solutionis du
rauit idem metꝰ qui fuit tpre promis
sionis l ij et ibi per bar c qd me cā
et dum ē de actionib⁹ s Item actio de
eo qd metꝰ cā Et ideo ꝙnꝰ de mre
culi mlē rapta ꝓsūmat⁹ nubē suo
raptori l unica c de rap virgi Tamē
de mr⁹ canonicē s cessante metu et vio
lēta assentiat raptus suo ꝙfirmatur
mrimoīo ut t c fi de rap et xxxvi q
i c ij ad id qre de sponsa Et silē ꝙfir

tur coactꝰ introitꝰ religionis per subitꝫ
entem spontaneum assensum C l. q̃ vi me
tusue cau gesta sit. Exceptio doli dat
ñ petentem id qđ dolo promissum ẽ ut
hic q̃ ideo fuit tuenda nec dolo suo alle
cui prodeam l. i ff de dol excep. Et q̃
pletur dolo dic ex psumptis indicijs l
dolid C de dolo et l. i Et quibꝰ psonis
et contꝛ quas psonas detur exceptio do
li dic ut g dixi q̃ hec exceptio ẽ tam
ex pte apponentis Ideo quilibꝫ possit uti
t quo omissꝰ est dolꝰ pt exceptꝫ de do
lo actor Et est t psona ex pte agentis
q̃ solum de dolo eius pt excipi et non
alterius nisi t casibꝰ t quibꝰ dolꝰ vnius
nocet alteri ut d. l. q. Et docere et ibi gl
Et quis causa detur dic q̃ quadruplex
est hec exceptio doli sm glo notabilem
t l. qui se debere ff de condi ob cau Et
sm̃a addit ibi hic videlicꝫ q̃ est quedã
exceptio doli generalis q̃ succedit t locꝫ
causalibꝫ successionis de iudice de qua lo
quitur hic t l. q. Et generalis ff doli excep
Nam cõpe q̃ quis fecit id qđ scit uel
scire debet se non debere facere uel o
mittit qđ scit se debere videtur ee t do
lo ut vult gl. et dy. t l. i. t vi. ex hoc ff
de doli excep Et ideo datur exceptio
doli ex hijsdem causis ex quibꝰ dat prima
exceptio t cum locum succedit et hu
manior et regularis sm illud ut vult nõlis
glo t l. qui exceptione ff de condi inde
Et exceptio doli spalis et odiosa q̃ oꝛ
tꝛid contractꝰ obligationis ut si dolo
me induxisti ut tibi promittere dare ex
ea re ex qua dolꝰ absistere tꝛid
ductꝰ ut hic et ita loquitur glo t pau
ut d. l. qui se debere et d. l. qui excep
tione et q̃ dolꝰ reddat contractꝰ ipso
iure nullꝰ dic ut l. elegater ff de dolo
et argu ff de actionibꝰ Et preterea quasdã
et alie exceptiõs pt ex supdictis q̃ exceptio do
li generalis oritur cui omnis exceptionis a
lia ut d. l. generaliter Alia aut spalis q̃
oꝛtꝛ tꝛid contractꝰ obligationis non vi
detꝛ oriri cui alia exceptio nisi sim
q̃ oritur actio de dolo cui alia actio
de qua t l. si cum exceptio Et cui qui ff
qđ metꝰ cau et l. de dolo Est tamen dub
tatꝰ actionis de dolo et exceptionis q̃ t
actione debet dari quis cui et quare sit
omissꝰ dolꝰ q̃ t exceptione debet decla
rari q̃ q̃ non cui sicut t actio qđ me
cui debꝫ designari cui et non quis q̃
t exceptio qđ metꝰ cui nec cui nec q̃
designari debꝫ ut dicit glo t l. q̃ si ex do
lo Est cui alia dicit q̃ actio de dolo du
rat solum biennio l. fi C de dolo Q̃ ex
ceptio ẽ perpetua per tex ibi Quae annua sit

ad agendum perpetua sit ad excipiendum
l. pure t si cum conco ff de doli excep
Est et alia dicit q̃ actio de dolo datur q̃
hedes pris vel primi l. hijs delꝫ ff de dolo
q̃ non exceptio doli l. apud celsum s. ad
uersꝰ ff de doli excep Ratio dicit pomꝑ
t glo dicit l. hijs delꝫ exceptio t frus opꝑ
cont primi uel primo petenti id qđ ei
promissum ẽ errore a filio emancipato ut
liberto credenti se debere qđ non debe
bat ut hic t vide aut errore et t vide i
t frus Nam sic actio de dolo non dat
contꝛ primum uel primo q̃ loco ei da
tur actio t frus l non debꝫ ff de dolo sed
non datur exceptio de dolo q̃ ei loco
datur exceptio t frus ut hic et l. apud cel
sum s. aduersꝰ ff de doli excep Et quo
ignoscat ei qui itemptet actionem
de dolo ei t frus dicit q̃ ex medio celebrãdi
t agendo uel excipiendo q̃ t actione uel ex
ceptione t frus non debꝫ dici q̃ pt uel
primo dolum omisisse q̃ debꝫ dici q̃
non est equum q̃ locupletꝫ cum alterius
iactura ut d. l. non debꝫ et ibi per hanc
In alio aut q̃ primo uel primo petenti
per errore promissum q̃ non expressa uel
uel expressa que non credebat esse et
non tenuit uel tuit tenuit tpre contractꝰ
q̃ tpre petitoꝛis redactꝰ erat ad non
causam nisi dat exceptio doli l. i. s. ei
za ff de doli excep Et an valeat simpli
sine cau et q̃ ambo uel saltem primi
tem sciat causam non subesse an teneat
promissio saltem ut donatio per l. cum
ne de ope libert dic per hanc t l.
Et adde q̃ tria sunt que subtrahunt debito
rem a probatione q̃ erronee solverit debitꝫ
et nũscierit ei q̃ soluit primo est infirmatio exceptionis pecunie de
qua t quarto qui recepit ut l. cum de
indebito ff de proba. cum est q̃dam per
sone ut q̃ mulier miles minor et mi
nor q̃ soluerunt debitꝫ nã spalis q̃
scriptio istarum psonarum t ee q̃ presumit
t expti foꝛensis negotiorum tollit psumpti
onem t gne q̃ est q̃ quis non presumit
iactare sibi d. l. cum de indebito s. si
quis t discretus cautus et sine cau
se recepisse uel debere q̃ cautus t nõ hz
causam presumit indebite exorsus ut nisi
ferunt ei q̃ q̃ probandi t creditorem q̃ t
terfuerit scripta cui Hec autem sic t
cautione dicit habuit et recepit q̃
tur presumit debitum sm glo t dicit l
cum de indebito s. q̃ hoc ubi

Item uide Hic tractat de ex
ceptione non im
pe et q̃ d promittens restituere pecuniã
que speculat ex eo mutuo sibi mutuã
obligat et quemlz pt q̃ cont petendo

pt̄ apponē exceptionē h·d usq; ad s̄ p̄tere
ea. Et concludē q̄ qui est confessꝰ
t mstrō recepisse pecuniam spē huiꝰ mūa
tionis quam restituē promisit tuē si nō
interuenit stipulatio ſz solum obligatio
tridui opponit cōtra petentem exceptio
non nu pe ff de tridu & pōt. et etiā
exceptio dolꝰ generalis l si ex cautioē C de
non nu pe et l. ij. s̄ p̄terea ff de dolꝰ ex
cep. Sz si interuenit stipō tuē contra petē
tem opponit exceptio t fraus l cōm illud
fraus ex qua agit actor Nam ex medio cō
cludendi t libello actoris tollitur excep
tio Nam si petit actor qđ mutuauit vel
q̄ ex alio offert̄ est se mutuū recepisse et
per quā pecuniā sibi muātam et tuē de
bet reꝰ opponē exceptionē non nu pe di
cēdo contrariam petenti actor ſz si actor pe
tit q̄ fuit stipulatꝰ et reꝰ promisit tuē q̄
actor non fundat se t mutatioē et sic
non pt̄ reꝰ opponē exceptionē nō nu
pe ſz fundat se ex fide p̄ confessionē secuto
f ex interrogatione et traditione secuta
Ideo tuē reꝰ debz opponē exceptionem
t fraus l. cōm illud fraus subsecuta q̄ ipsi
illud fraus fuerit obiecta ex eā mutatioē
t non fuerat secuta Et ita intelligit hic
dñs glo dū dicit q̄ teneret stipulatio
et opponit exceptio non nu pe l exceptio
t fraus q̄ pecunia non est muata dñs sal
t l. cum vlt C de non nu pe Et iste ex
ceptiones s non nu pe et doli cui loco
succedens uel t fraus limitant tpꝰ q̄ ti
pit opponi p̄ biennio s ut creditor ha
beat nisi q̄ pbare sicut habent alii biennio
ut d l si ex cautioē Et sic hec regula q̄ d
una pt̄ agendi cē l pure t si ff de do
li except ut ibi dicit gl Et silr fallit dicta
regula q̄ t exceptionibꝰ reꝰ et actor t p
bando exceptionem ut dicit gl t d l. ff
ex cautioē Sz si reꝰ velit eam apponē p̄
biennio pbando non nu pe pt̄ dñs opp
glo. quam firmat t l gradalis t glo fi C
de non nu pe est si non esset remediatꝰ
q̄ hanc exceptiō remediari non pt̄ ut tz
bat t d l si ex cautione q̄ remediatio p
dest creditori t hoc q̄ non tenet̄ pba
re pecuniā muātam t biennio sicut tene
batur alii remediari Sz debitor propter remi
cationē gravat̄ pbare negatiuū si nō
muātam ¶ Quid aut si actor per astu ali
differat petē post biennio ut sic reꝰ non
possit opponē exceptionē dicit q̄ reꝰ hz
remedium ut agat adhuc sine eā ut
liberet̄ a tali obligatione l si quasi C
de non nu pe uel t scripti p̄tendat̄
creditori uel ad eius domū vel coram ip
diec et tuē hec exceptio perpetuat̄
ultra biennio l si mr C de non nu pe
Et adde q̄ licet de iure alii hec excep
admittat̄ tamē de mr cautioē et eius
quitate pt̄ opponi post biennio dñs Imo
t c q̄ pleriq; de tuno est et dicit t c loca
pleraq; de reg̃ iur li vi Item adde q̄ licz
t mstrō dicat̄ q̄ talis confitens habuisse
et recepisse centum que habuit et re
cepit tamē si non addit̄ t pecunia mu
neratoria ſz sola confessio et sic pt̄ oppo
exceptio non nu pe Sz tamē illa verba
habuit et recepit non debz adde notarius
nisi sit pecunia t pōt dñs gl t l si ex cau
tione C de non nu pe Et per hoc angl
de pu rēdarguit hanc dictorem t l pdia
ff de acq̄ hered q̄ licet mstrō dicat confes
sus t habuisse centū que ei debit et nu
merauit et testes dicit q̄ nulla pecunia
nut pecunia tamē mstrō t verum q̄
verificat̄ t actu facto qđ non est verū
dñs angl t l. publicum scriptum t qua
non debet notarius apponē illa verba n̄
pecunia solui̇ p̄cepit ut dicit Sz
eis dicit saluat̄ t epla de qua loquitur l
pdia et silr si mstrō dicit q̄ debitor cō
fessꝰ est habuisse et recepit centū et ha
buit et recepit t pecunia nec notarius et tes
tes et testes dicit q̄ pecunia hic pecu
nia ſz non viderit q̄ testes receperit ad
vel dicit q̄ ex una manu recepit et ex
alia restituit per hoc non est mstrō
fluō Sz contractus hic pt̄ dicit dualdꝰ q̄
actꝰ qui debz t potuit recipi exequo
recipit quodā hz p effecto l. qui sic ff
de solu de quo per bar t l. singularia ff
si cer pet ¶ Quid autē si in mstrō dicat
confessꝰ se habuisse et recepisse centum
ex tali cā liberum et absolutū per ac
ceptilationē et acquilianā stipulationē
precedentē an valeat nuātio dicit q̄ nō
de qua dicit per bar t l. i ff de hijs que
t fraus credi Et adde q̄ licet debitori cō
fitenti prorogare spē future nuātionis statuatur
biennio q̄ ad opponendam exceptionem
non nu pe et creditori confitenti sta
tuatur xxx dies l. t contractibus C de
non nu pe tamē hic testator confitendo
debitum solutū uel dotē solutā nō pt̄
opponi exceptio non nu pe uel non nu
dotis Cassi et quinta glo t l. i C de rei ux
adieci leto Et sic limitat̄ iste tex ut hec
exceptio habeat locum t contractibus et
non t ultra voluntatibus in quibus autē
casibus cessat exceptio et opponi non pot
ſz vide t d l t contractibus Et de mā istius
obligationis triduum plene dixi C de iu
rarum obligat t pōt

Preterea si debitor

Hic tractat de exceptionibus pacti de non petendo et

hac intendit per pactum de non petendo
tollitur obligatio precedens ipso iure ff h
agentem paratur exceptio ff pct de no
petendo h d usq ad s que ffallit ut h
t glo t cassib t quib tollit per ipm p
cedens obligatio ipso iure tm ex malefi
cijs ut ff actor iuriarid furti et silr
actiones famose ex maleficio descendes
et penales ex utrq pte de quib per gl
et hic t l si tibi s quia ff de pactis ff
et ex contractib ut ff actiones t solo
consensu ut ex vendito locato rc t solo
consensu re integra tollit ipso iure
aliqn per exceptionem sm diuisionem
ut d l si tibi s de pignor Quot autem
sint effectus huius pct de non petendo di
cit hic glo i et glo t l si vnus s pacti
ne peterz ff de pac q ff trez p q tollit
precedentem naturalem obligationem non
autem ciuilem 2o licet non tollat ciuilem
tamen ipsam elidit tacite cui apponit excep
tio et non ante sm hic t d s pacti 3o
obligat creditorem paciscentem naturali
ter non pcte ut ciuiliter et naturaliter
cessz obligatio si se quis non fideiuss pro
mittendo ita naturalit tm si nudum ius
uenerat pactum dicit glo t d l si pe
que debitor ff de iur do et sic i2u di
uersorum pz q idem actus pt inducere
liberationem et obligationem Nam pac
tum de non petendo t personam debitoris
t iuuat liberatione et t personam creditoris
inducit malem obligationem l t mutuo ff
de solu Item pz q si lex uel statutum p
hibeat mulierem uel aliam personam obli
gari sine certa qualitate q talis per
sona non potuit sine dicta solempnitate
facte pactum de non petendo cui obligat
naturaliter non pcte sm hic t d s pac
ti q nec si det

Eque si debitor Hic tractat de
exceptione iuramenti t actor psonali et t s sequit tra
ctat de actione reali et de vtroq vide ho
nd glo b de ac s Item si quis prostitu
tor t 2o debeat et ibi declaratur mul
ta de materia iuramenti et hoc inter
iuramentum pstitum a reo non tollit pcte
obligationem Hic cum petitorem datur ex
ceptio iuramenti h d usq ad s Ita hoc illa
pactum de non petendo et iuramentum a
reo pstitum non tollit ciuilem obligatio
nem solum naturalem l sticho s natu
rale ff de solu et l fi ff de iureiur Si at
pstitit iuramentum ab actore t pso
nali actor tacite si fecerit pstitit dat
actori ex eo contractu Si vero recusauit
dat actio t sicut l nam et postea s
l ff de iureiur Nota igit hic q licet
actor velit redarguere reum de periurio n
tamen admittit post iuramentum ad agen
dum primeua actione super qua t ma
tum fuit per exceptionem iuramenti ab eo de
lati et ab eo pstiti excludit ab agendo
q ei denua non amplius pterit primus
restaurat tex est t l i c de iureiur
gun de sussata ffallit est t alijs causis t
quibus non obstante iuramento primus ius
restauratur ut hic t glo notabile s p
sm iuramentum e t l i probatur ut cum
aliqua mulier iurat lenonem se non t
meretricio perseueraturam ut auct q
est et t corpe Unde summus c de nup
Nam melius est iuramentum adimplere
q turpiter agere ut ibi notat 2o cum li
beri iurat patrono suo non nubere l ad
ire ff de iur p q contra bonos mores
pstitit iuramentum non t obligatorium
ut t rc Iuxta h vi 2o q q s iurauit se
deberi legatum cuius heres postea ap
paz per ~~iuramentum testamentum~~ Nam si
tutus q accepit non seruato iuramento
ut c e l si 2o propter mstrum nouit rep
ti euocat iuramentum nam a iudice
delatum l admonendi ff de iureiur Non
aute reuocatum iuramentum voluntarium
uel iudiciale nisi propter sportunam re
uocationem ut b dixi Item q s q intra
ut super transactione inita pretextu fal
sum mstrum l si ea falsa c de transact
Item propter tacitam additionem tacitam in
principali obligatione t ex intellectu sup
iuramento t ea apposita ut si ego tem
me decepisse pecuniam sibi future nu
merationis q hic restitue sibi nisi
ut in aduersarium ad iuramentum non pe
dit apponi exceptionem non nu pe l fi
c de non nu pe et t c de iureiur
Et sic pz q iuramento sequitur nul
contractus et obligationis super qua
interponit ut d l fi et q no bar
t l sed et si quis s q ffecit ff si quis cau
Sexcy autem si t dicti affectione iurauit
non queruntur q tunc oportet me solui
et postea ut indebiti repete sic debi
tor qui iurauit solui usuras cogitur
solui et postea repetit ut t c debitores
de iure hic bar t d l fi Et adde
q iuramentum capit litis contestationem et q
rum optenz et ideo p argum a pau sunt
actio corpus perpetuat per l ff q t xl ann
anos l fi c de pscript xxx vel xl anno
Item per iuramentum perpetuat t
id tcp l nam postea s si is qui tpali
ff de iureiur Est igit utile apponere in
strumento contractus ad impediendum pscriptos
statuta x valet q dicit fiunt de mente bar t
d s si is qui tpali Quinimo hic est iura
mentum paratum executioni sicut sniad

sm̃ eundem hab l ii ff de Jurium Jte ad
de q̃ liter oblig̃nio sup̃ q̃ opponit
Juramẽto trãseat ad hered̃ l iij C de
hẽdit actio tamẽ tpm̃ Juramẽtum
t̃ personale ex ptẽ utrãq; et ex reale
ex ptẽ eius cui iurat et Jdeo si defunct
pmisit et Juraut aliq̃d fier et eius
hẽres non fecit non ꝓpterea cur per
iurij Item si defuncti Juraut solueꝛe
pstiraꝛ et eius hẽres nolẽs soluere nõ
hz nisi pẽ absolutionẽ a Juramẽto
ne sit periurꝰ sicut nisi haberet de
functi q̃ Juramẽto defuncti non fuit
hẽdem periurꝰ sm̃ Jmmo t C verum
ff de Jurium et hab t l gñaliꝫ C de
reb̃ cred ff Ex quibus dicendꝫ possit
primꝰ dic q̃ sic arbitrio iudicis l de per
iurio ff de ex̃or crimi et corporaliꝫ af
flictio ponit ut dicit glo t l nisi sufficit
ff de dolo et per glo t verbo exi
gẽ t aũt structus coll v et hoc rõd
dolꝰ t aliud omissi in deferendo Ex rõd
ꝓmptꝰ religionis solum deum habꝫ
vltorem l ij C de reb̃ cre sm̃ Ja hꝫ
ibid

In hiis quoq; Hic loquit t ex
ceptione Juramẽti
di t reali actione ꝓsti et hoc intel
ligit Licet possessor quẽdã reali in
tẽt rem suam esse non ꝓpterea desinit
actor ẽ dñs si ꝓmo erat dñs Ex si ulte
rius uenderet obstat exceptio Juriũ ꝓsti
h d usq; ad s Item si t iudicio cõm ig
deferatur Juramẽtum possessori si quidẽ
iurat rem non esse petitor hz excep
tionem cõm petitorꝫ solid non hz
aũt actoꝛi et iste petitor si cadit a
possione l Ex et si petitor possoꝛ in
pn̄ ff de Jurium Si autem possor rem
iurat ẽ suã tñ hz exceptionem dum
possidet cõm actorem tñ non cõm ex
traneꝰ q̃ Juramẽtum nemĩ non debet
nocere alteri nisi t casibꝰ notatꝫ l non
debz ff c Si aũt cadit a possione hz
actionẽ t rem̃ defendendam ex Jurio
et ex sinũ q̃ ꝓmũ possoꝛ ad quẽ re
uersa sit possio ad i'cipationem ipi
possionis et fructuũ Ex cõm aliũ
possidentem non hz publicianã q̃ nõ
fuit sibi tradita possio q̃ requiritur
t publiciana Ex defũcti die ce t actoꝛ
ꝓ re tradita ex ea transactõe datur
actio de euictione Ex non ꝓ re dimis
sa q̃ tñ non ꝓbet titulꝰ dat
si ꝓ fundo et ibi per bar C de trãs
ac Est igr̃ q̃clusio q̃m rem iurat rem
non ẽ petitor̃ solam hz exceptionem
Ex q̃m iurat suam ẽ hz actionem cõt
petitorem Ratio dub̃ q̃ quare magis
hz actionem q̃m Jurat suã ẽ q̃ q̃m iurat

petitorꝫ non ẽ non sequit̃ q̃ ꝓpter ho
debeat hẽ actionem tanq̃ ꝓ re sua
sicq; q̃m iurat suam ẽ Jdeo q̃ acto
rem q̃ consensit q̃ Juraꝛ rem suam ẽ
dat̃ actio Et sic ex hoc Juramẽto q̃t
sibi nec t re i'specie deferetꝫ Ex nõ ex
Juramẽto q̃m iurat rem petitor̃ non
esse Econtra aũt q̃m possor defert Jura
mẽtum actoꝛi qui iurat rem suã ee
tur actoꝛi dat̃ actio t fert ex Juriũ
cõm defensoꝛi et eius successoꝛibꝰ tñ
Et ei publiciã cõm quolibꝫ alio si t
tenentur ex Juramẽto et traditio re
cuta l nam et postea S si cui sua gl
ff c Et ꝑ simile hoc casu q̃ licet al'
tradens rõne tñ exceptionẽ non trãs
ferat dñium l iij S subtili ff de odi
ob eam tamẽ hoc casu differt dñiũ
si tradens erat dñs et si non erat do
minꝰ transfert usucapiendi q̃dictꝫ
ꝓpter auctorem rei Judicatꝫ sm̃ hab t d
S si et notat̃ t de offi Judi t si et ibi
dicũ Sm̃ aũt possit opponi exceptio
Juriũ Et ad̃ sit dilatoꝛia uel ꝓmp
toꝛia dic q̃ est mixta et vocat̃ excep
tio rei finite et ꝑ opponi ad impedi
endum lit̃ cõm si de ea liquet t cõtu
mẽdi uel ex̃ opponi ad mꝛtam cause l
Nam et postea et ibi per bar ff de Juriũ
Et idem est t alie exceptionibꝰ rei fi
nite sicut est ista de quibꝰ per bar l
q̃ueritur̃ iudi sol et d l nã et post
ea et l elegit̃ S si q̃s post ff de odi
inde et c i de lit̃ cont̃ li vi et p tale
t d l adult post q̃quenniũ t si C de
adult Et q̃alit̃ aggnoscat̃ an exceptio
opponatur ad petitum an uero ad mꝛ
tam dic q̃ ex medio capiendi q̃ si ex
cipiꝫ q̃ non debeꝫ audiri q̃ opp̃o ad p
cessum Ex si dico debeo absolui q̃ Ju
rium opponi ad mꝛtam cause t rem
ꝓmptam sm̃ tale t d l adultꝫ Et
tio q̃ ꝓpter l dicat q̃ actoꝛi post dela
tum Juramẽtum non det amplius ac
tio ut l ayt ꝓtor al ij ff de Juriũ tñ
per hoc non tollit̃ ꝓma Ex mtelligit̃ in
det̃ S t effectũ abstãte exceptõe ut hic
Nam q̃m lex uel statutũ dicit non da
ri actionẽ non tollit ꝓmeuã actoꝛi
ipo iure Ex ope exceptoꝛis l i S i C ad
trebel et ibi per bar t l i t ꝓ ff
ad mac l ij S i ff ad vellya Ex in
termedio tñ tollit̃ actio seu ius actu
sandi ipo iure l i S q̃ nemo ff de al
bato et l Item apud labeonẽ S q̃ ayt
ff de Juriũ et l si seruꝰ C de hered̃ q̃
ad exhib q̃sti et ibi ex̃ per bar Et ita
dex ex officio i'pellit actuarie q̃
vbiq; Ex q̃stat Judici deberi esse dãp
nabile et actuatoꝛi non hẽ ius ac

cusandi ut cum statutum dicit q̄ latinus offensus non audiat accusans tñ iudex ex officio ei ante lit' cont' repellit et non audit cum d. l. si servus et d. s. q̄ q̄r et l. ij C de legib' ff non valet si disponat q̄ alium iustitia non reddat q̄ est cont' ius diuinū ꝑ̄ ymo t c q̄ t extrauag de ḡsdib'

Item si in iudicio &c

Hic tractat de exceptione rei iudicate et hoc mīt' Sententia absolutoria tā t realis q̄ personalis non tollit ꝓcedēte obligationem ꝑ̄ inducit exceptionem rei iudicate cont' actorem nouā q̄ḡtem ideo dicit ꝑ̄ ad s. hoc exē pli cū ¶ Nota igr' q̄ licet iudex absoluat quēcūq; rei vendicatōe per hanc sententiam absolutoria non tollitur dominium nec actio realis q̄petens tōne dominij ipi actori ꝑ̄ cont' eū nouā agēti et cont' successores dat' exceptio rei iudi et ibi gl' et hoc q̄ñ rei fiunt simplr absoluti q̄ res est sua q̄ tūc nō solum hz exceptionem ꝑ̄ ei' actionē hz l. si quis rem et ibi glo ff de excep rei iudi sicut t reo mutate rem sua ei qui hz actionē t frūct ex iusta causa ꝑ̄ q̄ñ hz rem ex causa f q̄ñ rem comodat' reali absoluitur q̄ pronūciatur rem suam ei seu ad eum spectare nisi forte ꝓ̄ sūptio dñij ex sua q̄ pro veritate hī l. rei iudicata ff de re iur' ꝑ̄ bar' t l. hoc iur' ff de iust et iur' Si autē ferat' ydemptatoria possit ad ēstimū rei tūc licet restituere tradat rem tñ sit ipsius actoris et sic non agat transferre dominium tamē ꝓpter auctorem rei iudicate transferr' dominiū si esset dñs alr' ꝑsumpti di condition' ut dixi s. ꝑ̄ t de traditis et iurisd Et de s. an et q̄n per sententiam transfert' dominium t realis dic per bar' t d. l. ex hoc iur' et dicit t de offic iudicis s. si et per salic' t l. i. C q̄r utrumq; iudi vbi ei' dicit et declarat an transferat' dominium t actione mixta ut t petitor hereditatis et sibi q̄n petit' et tradit' rei actori ꝑsonali ut ex stipulatu vendito &c de quo vide ibi plē per eū ¶ 2o nō q̄ sicut absolutoria t realis non tollit primam actionē ꝑ̄ tñ ꝓt exceptionē rei iudicate ita absolutoria realis tam t ꝑsonali non tollit t totā p̄mam obligationē ꝑ̄ parit exceptionē rei iudi Nam sua absoluta a tota eā sive q̄ non ē plenarie sive q̄ non debitū tollit solum ēā lem obligationē non naturalē ut hic et l. Iulianus ff de condi inde et ita intelligit ibi hanc istum tex t ꝛeperiēdū l. t 2a colū licet glo hic et ibi intelligat q̄ non tollat ēalem quia actor non ꝓt a gre ex sola naturali remanente que sola est sufficiens ad agendū ut no ē de obligat' que ex ui Rynder bar t d. Iuliano q̄ sola naturalis non ē sufficiens ad ēa ꝓductum conservandū sicut ego sola etiā non ꝓducit ꝑ̄ ea ꝓducta servat licet cessat nāles l. si vnus s. pacti ff de pactis Et nō simplr q̄ ulla est ficta absolutoria q̄ actor non habuit vel est ficta simplr que intelligā q̄ non probatur tūc ista exceptio rei iudicate non obstat actori q̄n ipse actor possit iterū probare t alio iudicio ad diuersum finē tendēte inter easdem id q̄d non ꝓbauit t ꝓmo iudicio etiā super eisdē articul' non obstante publicatione testiū ficta t ꝓmo iudicio ut t c venies et t c etiā t tua de test Et ideo si rei taliter absolut' soluat ꝑ errorē t conditionē debitū repetit ꝓt actor ꝓbare ee debitū q̄d non ꝓbabat t ꝓmo iudicio non obstante exceptōe rei iudi ut t dict c Et sili' si rei per sniam arbitratoris q̄demptoria ꝑ̄ petat reductionē ut l. si libertus de ope liber et actor a tali petitōe reductionis sit absolut' ꝓpter q̄d volt pē tē pena t q̄missio adiecta et rei valet ꝓbare t isto iudicio petitoris pene arbitramento finisse liquid rei si sit tam adiecta eā q̄ arbitramenta sint equia et tūc non ꝓbant liquid t eā petitōis pene ut l. quia tenor s. duo fines ff de ver ob sim bar t l. Iuliano ff de q̄di inde t q̄ colū Et attende q̄ licet sē tentia absolutoria tollat ciuilem obligationē ut ē dixi non tamē tollit actionē ut hic et l. cum a te ff de dolo Et ratio dicit ē q̄ obligatio ciuilis constituit a mera dispositōe ciuili t ꝑ̄ tolli ꝑ̄ aliud iuris ciuile ꝑ̄ actio cadit a ciuili et naturali simil' unita Est n obligatio nāles ut mūs seu materia et ciuilis ut ꝑ̄ seu forma agens ad ꝓductionē et sufficit altera remanere ad eius observationē ut l. i. C de crypti et post

Et ꝓdicta intelligo s. q̄ absoluta non tollit actionē sine fructus absolute immediate t inter ꝛestitutū petitū sibi nō ꝓbatā sive q̄ non debitū ꝑ̄ si ferat' absoluta vigore apposite exceptionis quo reo q̄peterat Et sic ꝓpter tantum ē ad q̄fluctū tūc per talē absolutionē latā vigore dicte exceptionis actio l. si pluresq; t ꝓ̄ ff de fideius et l. ij ff de except rei iudi t quibus ꝑ̄ q̄ restituit actio a qua v̄ fuit absolu

ti apposita exceptione et sic apparebat q̃ ac̃o
peremptu erat ſm̃ bar ⁊ d. Juliam ⁊
q̃a colupi ubi late proſequit. Item q̃o q̃c
ſententia abſolutoria non tollat actionẽ
ſicut condemp. producit actionẽ Judica
ti uel ⁊ ſm̃. actore C de reb. cre. et l.
miles ſ. Judicatu ff de re. Judi. Hinder. gl
⁊ d. Juliam q̃ in abſolutoria eſt con
ſultum reo per exceptionẽ ſꝫ ⁊ condẽna
toria non eſt conſultu actori ad petẽ
dum Judicatu niſi ex ſmĩa producẽtur
actis Item q̃o cum ſmĩa ducit ac̃ꝫ
ẽctum a ciuili et naturali obligatõe
q̃ alꝫ non eſſ efficax ad agendum nisi p
cedit ex utriuſꝫ obligatõe ut ff. de ob.
⁊ pti. Quare non utri ſmĩa tollat utriuſꝫ
obligõis ſ. ciuilem et naturalem Hinder. hic
gl. q̃ uis ciuile ut ẽ ſmĩa non pt̃ tol
lere uis naturale ut ẽ obligatio nãlis
Hꝫ bar. ⁊ d. Juliam dicit q̃ illa natural
q̃ ducit̃ per ſententiã causat̃ aliq̃d q̃
ſenſu ptriã q̃ ẽditur ex equitate uis q̃
eſt ut maioribꝰ pareamꝰ ut l. veluti
ff de uſu. et uis. et c. q. de mano et obe.
Non autem ẽditur ex conſenſu ptriã
ſed ex ſua Judicatoꝝ uerꝫ ſꝫ ⁊ ſen
tencia arbitri ut l. cũ duas C de arbi.
de quo dic per cũ ⁊ Julianꝫ ⁊ vo
ſꝫ dubitat̃ quãe ſit ⁊ ſ. colupi. Ultro
tio an qui ſemel fiunt abſolut̃ ſuper
aliqua actione uel excuſatoꝝ poſſꝫ
ſe tueri exceptione rei Judi. ſi ꝺuceni
atur ad idem alia actione uel amiſſa
tione dic per bar. ⁊ l. hoc edicto et l.
l. ſ. vii. queritur ff de publi. Quero
an exceptio rei Judi. ⁊ curia epãli ob
ſtet agenti ⁊ curia ſeculari dic q̃ ſic
et credo ⁊ hꝰ q̃ ꝓcedẽ adeũ ⁊
ducit̃ ut ⁊ c. fi. de excep. li. vi. ⁊ ibꝰ
ponit̃ caſꝰ ⁊ quib. iudex eccleſiaſticꝰ ag
nouit nisi laycoꝝ Conſulunt tamẽ bal
q̃ abſoluti de adulterio non plicato ⁊
curia epãli non tenet̃ ſe exceptione
rei iudi ⁊ curia ſeculari ꝓ qua q̃ d
no bar. ⁊ l. diuus ff de reſto credi

Hec exempli cauſa ꝛc̃

Ex multis ſufficit gra exempli paucꝛa
ferre et contenta ⁊ ea ad q̃ fit relatio
ponitur ꝓ expſſ Item exceptionẽ ex diui
ſis ꝓtib. uir. ꝓficiſcuntur h. d. uiſꝫ ad
ſ. appellatur. Nota hic q̃ excepta nõ
arcent regulã ut l. regula verſi. et
licet ff de uſu. et fruc. igno. Item ꝓ hoc
q̃ ſufficit generalis remiſſio ad libꝝ ex
quo videt̃ fundari practica pcuꝛtoꝝ
dicendũ ꝑduco huic libꝝ cõmuniter ⁊ ꝓte
et ꝓtib. ꝓ me ſuiſtribꝰ et ueritatẽ
teneatur ex talꝫ producens ſtare in
hꝰ q̃ ſ. conſ. cum dic q̃ ſic ⁊ cauſ

q̃ueꝛis non autem ⁊ ſeparat̃ de quo per
Jmo. ⁊ c. cum olim de cenſib. et q̃ bar.
⁊ l. veteꝛ C de ꝓfeſſ. Item nota in
vlo q̃ q̃ ſicut actiones deſcendũt ex
diuerſis partib. uel ut ff de ꝓpe. et te
acti ⁊ ꝓh. ita et exceptiones nam ſi
dam deſcendũt ex legib. ut excepo
declinatoria foꝝ ut hic ⁊ gl. i. ſ. dam
ex ſenatꝰ conſulto ut exceptio macedo
et velleya ut hic ⁊ gl. ⁊ uerbo uiro
et quãd ex diſpoſitõe ꝓtoꝝ ut excepo
doli mali q̃d me cũ pacti de non pete
et ſiles ut hic ⁊ gl. ⁊ vlo Judi.

Appellantur autem ꝛc̃

Vide ponitur diuiſio exceptionũ uiſꝫ
ad ſi q̃ alie ſt̃ peremptorie ſiue ꝑpetue
alie dilatorie ſiue tpales et ꝓmo de
peremptoriis 2o de dilatoriis 2a ibi ⁊ ſ.
tpales et h. d. Exceptiones pempto
rie ſt̃ que omĩ tpꝛe obſtant agentibꝰ et actionẽ ꝓmittũt ut
eſt exceptio doli mali metꝰ et pacti
de non petendo ⁊ ꝑpetuũ h. d. uiſꝫ ad
ſ. tpales Queꝛo ff e. l. exceptiones ſꝫ
ꝑpetue et intelligẽ doli ſ. ſpales q̃
generalis exceptio doli ſequit̃ naturã
exceptionis ex qua genitũ et ſic non ẽ
ſemper perpetua ut dixi ſ. e. ſ. Idem
iuꝝ Item ꝓtelligẽ q̃ exceptio peremp
toria ꝓpriã actionem ſ. ꝑmittẽ cum
petebat obſtat et eius vigoꝛe reꝰ eſt
abſolutus l. ſi plures ff de fideiuſſo. et
l. ij ff de except. rei Judi. Ny ibꝰ aparet
q̃ actio reſtituit̃ ideo q̃ erat ſublata
per exceptiõẽ et abſolutionẽ ſecuta ſed
ſecꝰ ſi exceptio non vere obſtebat ſꝫ
flõ allegata fuit et per eam obtentũ
fuit q̃ tuc̃ non tollit̃ actio l. cũ a
te ff de dolo Ny aut̃ et q̃n exceptio tol
lat et q̃n non eligat naturalem uel ci
uilem obligationẽ et actionẽ dic per
bar. ⁊ d. l. Julianꝫ ⁊ vo colupina Q̃n
aut̃ debeat oppoñ exceptio dilatoria ut
peremptoria dic ut hic ⁊ gl. ſuper vo
ſemp q̃ dilatoria regulariter debet ap
poni ante litis contꝰ l. exceptoꝝ C de pba
et pbari poſtq̃ actoꝝ intenderit ⁊ ſecꝰ
ſtium l. ſi quidẽ co ti Hꝫ percepto
ria exceptio debet oppoñ ante ſenteã
cam l. peremptoriã C ſen. reſcin. non
poſſ et probari ante dicta teſtificata
q̃m poſtea non ꝑt̃ aut̃ q̃ ſemel C de
teſti. niſi pbare per ſtũ uel per cõ
feſſionẽ aduerſarij ut no gl. ⁊ d. l. per
emptoriã Et miſſo oppoñ exceptoꝝ
videtur fateri exceptionem aduerſarij
dic q̃ non ꝓpoſita negatione puta no
debeo et ⁊ quidem aparet me debere
ſeriſti michi pactũ de non pete ut dic

ut dicat glo dc̄ l siquidem et per hanc ℓ l nō
inuq; ff de except et c cum venerabil de ex
cep et c Venerabil de except nisi pacisc̄
no sit cont̄ ofitentē nisi ut ℓ eo qui di
cit se fecisse maleficiū ꝛ ad sūm defens̄
de quo dic per hanc ℓ l aurelio ℭ idē
quesijt ff de libe lega non cōt prohibē
ꝛ plurib⁹ exceptionib⁹ et defensionib⁹
cetis contrarijs vñ l nemo ff de except
Et ideo qui negauit se quasisse homi
cidiū videns se quocūq; per probatos
non plenē excepere et probare q̄ fecit
ad sūm defensionē sūm hanc ℓ l cum de ℓ
debito ff de proba Fallit autem ℓ casib⁹
hic notat ℓ glo magna sūper verbo ſꝛ
qui casū notant ℓ gl ℓ l i ℭ de iure ⁊
fac igno et l tam et si ff ad mace
In quib⁹ casib⁹ pōt opponi exceptio pe
sonam pīne cēt ℓ minor q̄m post sen
tenciā pēnt restitutionē ℓ nisi ut ex
cep peremptoria quā ante oppositū nūq
opponē l nimis xxv an omnissam ff
de mino ꝛ casū ē ℓ milite qui ipō iu
re sine aliqua restitutione opponit q̄ mi
lites debent scire arma et non iura
ut dcō l i ℭ de iur et fac igno ⁊ ꝛ ca
sū ē ℓ mandō et velleya q̄ corpō q̄
milē litigāt et ādempna p aliqua q̄
dempnatione obligāt nōnt restituī
ipā interessio Ideo cum opponē pōt pe
sonam sūm hanc ℓ l i ℭ de iur et fac ig
q̄ casū est ℓ donatione et quibus
alio qui non pōt quemq; nisi ℓ quatē
fac pōt q̄ tūc exceptio non repugnat
sententiam ſꝛ opponit ad qualificandum
et limitandum executionē post sūam
l neuseing ℭ si ff de re iudi ꝛa est ℓ
exceptio peremptorie sine et iudex
q̄ reddit sūam et pacisc̄im nullā ut
exceptio falsi procuratoris et tēmpestē
tis iudicis vel deficientis solempnitat
vel sine late tpis seruate vel per
flōs testes vel per fīa nūrū vel
per corruptelā ut hic dicit gl Et in
telligē sūm eē de ipā exceptione obstat
per pactū vel per probationes pīna
tas q̄ hic non requirit alioquē idagi
ne alīs non impediret exceptio sūm
hanc ℓ l si ℭ si ex fīs instrūm Item in
telligē q̄ dici de exceptione fīs pro
curatoris ℓ quo ꝛ spāle inter alias dila
torias ſ regulariter debent opponi ante
litis cōt ut ℓ l exceptiones ℭ de pba ut
ita possit opponi post sūam et reddat
sindicē retro nullā ſ q̄m ignorabā ad
fīm procuratorē Si autē sciebam vel ig
norabam debeo opponē ℓ incipio ante lit
cōt sūm opi hal ℓ l licet ℭ de pcur
Item hoc verū si super eā nō fuit
cōtestatū et iudicatum cum ex līmium
procuratore q̄ tūc nōn aduersarius oppo
nens ut non possit plus opponere ni
si velit ℓ se susceperit ons probandi ad
ex fīm procuratorē non nocebit dō
absenti postea asserenti eā non fuisse
procuratorem sūd sūm hanc ℓ d l licet et
ibi vide per eā q̄ exceptio procuratoris
ℓ quotiēs de quo dictum ē ℭ sūpra
et sibi q̄d dictum ē de exceptione ꝛō
petenti iudex q̄ reddit iudicū et sindicē
nullam rationē q̄m ignorabam cum
requirentē nam tūc etiam si per sen
tentiam ēmouerēt⁹ cōis exceptio q̄ta
semētiam semper intellīg reseruata ex
ceptione incompetentie et defīt iurisdic
glo singlis ℓ ē ff de l de sequest post ⁊ fiunt
Si autē sciebam cum incompetēte debeo
opponē ℓ incipio iudicij antequā opponam
aliam exceptionē de quo per hanc ℓ l
non vide⁹ ff de iudic et l quid ostitit
hanc ff de re iudi Quarto ꝛd de excep
tione non nu pe et non nu dein q̄ne
sunt limitata tpia ſpīa que debent obſe
ri ad dicendū exceptiones dilatorie ut
peremptorie ſꝛ primūt et obstāt ut hic
ſꝛ dilatorie obstāt ad tēpus ut ff de ſpe
nales et hoc eodē respōdi videtur q̄ sit
anōmale q̄ si opponitur ī tēpore p
hanc exceptiē et post tempus precludit
eis via ut non possint opponi sūm alias
vel si sunt opponi ut sūt tenet glo ut ē
dixi de līs cōtestatione ob ℓ cā non possint op
poni cum pacisc̄o q̄d aparebat ante lis
nōiā ſ ut creditor plect sūmo plect de
bitor l si ex cautione ℭ de non nu pe
glo hic et l exceptiones ff de except
tenet q̄ sint tpales et dilatorie q̄ pos
sūt opponi solum ī tēpore statuto sed si
anōmale quo ad plures hanc tēpus ℓ d
l exceptiones q̄ sūt peremptorie et tūc
cum opponūt⁹ perimūt et perpetuo
obstāt licet habeat tpm limitatū ī sūm
q̄d ons variādi plandi variat⁹ q̄ ff
tempus tendat alīs Sꝛ quo ad oppositōz
et peremptionē iste exceptiones plate
et ꝛpositē pro tempore iam premūt ac
sicut ante nec dicit⁹ anōmale ppt
hoc ut dicit gl q̄ ꝛō non plat sūma
liēnā exceptionē sicut tenetur
ℓ alīs exceptionib⁹ q̄ ōnio est idem
q̄d ℓ alīs q̄ ante exceptiē nichil po
nit sicut ē ℓ exceptiēte de non nūcia
tione qui nichil ponit ſꝛ positum ab
aduersario ſ inūatione qui negat et
non tenetur probare ipē ſꝛ aduersa
rius positū ut dicit glo ℓ l ℓ exceptiōib⁹
ff de pacta et l si cautione ℓ glo pe
ℓ si ℭ de non nu pe Item q̄d de
exceptione ne quid exigat⁹ nisi ℓ quā
tum fuerit pōt gl hic et d l exceptiōs

et l. inter eos ff de re iudi tenet q̄ sit tpis
lis et dilatoria et bñ sñ bar. q̄z sñpernienientibꝫ dnicis q̄d' pñsim' ut l. si de
fideiꝯ C arbi tute cessat hec actio l. cū
qd deficiente ff de nunc et ho est
tame T ea spāle q̄z potest oppom post
sniam T execōne q̄d' non est T alijs
dilatorijs ut l. si quidem C de pbat de
exceptione duplici Item de exceptione q̄z
dic quid opponit fidemissor vide per
glo et bar T d. l. exceptiones ff de ex
cep rei finite dyn B C ꝯ T hijs

Temporales Exceptiones ēt
porales seu di
latorie sñ que dilationē temporis tribu
unt et actionem differunt ut exceptio
pñ de quo non pt petē usq; ad ēnum
tempꝰ qua opposita cont' petentem
ante tempꝰ non solū dilatur ꝫ solum
tpis duplicationē inducit et expen
sarum refectionem augm̄ adeatur agē
do finito tpe h. d usq; ad ꝯ ptextan

Nota igit' q̄ olim petens plus tpis
i ante tempꝰ prejudicat actioni hodie
vero duplicatur inducit et refarcit ac
tor omē dampnū augmentū q̄d' festin
petenꝫ et hec pena videt' etiam hz
locū sñm glo hic T vo simul' ubi quis a
git de fide sed ubi ad hoc non ē nata obli
gatio et actio ut T pmissione futuri ad
finiendū vel futuri pti T quo ē tem
pa q̄dicto si nascatur nec ante est nata
obligatio nec actio l. i ff de condi et
demon. vel ubi ē nata obligatio sed n
actio ut T pmissione de dādo T loco dis
tantia et T pmissio de fabricando edifi
cio T quibꝫ ē nati obligē ꝫ non ac
tio donec transierit tantū tempꝰ q̄
possit pmissor ire ad locū et facere edi
ficiū ut l. interdū et ibi per bar ff de
ver. ob ꝫ non habet locū hec pena u
bi q̄s intendit petitionē hereditatis que ē
generalis T qua contrahūtur debitores tē
porales et condicionales l. q̄ si in diem ff
de pe here nisi postea T ppe petetur a de
bitore tempali vel condicionali ut hic
et ita intelligē glo hic T vo duplū Item
non videtur hz locum per solam libel
li oblationē ꝫ solum per litis cont' ut l.
dum dicit litem T ferre Nam dicit' hic
lis T ferri per litis q̄z ut hic et T C eo
pte de ver sig et bar T l. litis C de temp
ac et q̄d' no l. amplius ff rem ra ha

Quidā autē pmittit' qui plus pe
tit alijs tribꝰ modis s̄ re loco et tē di
l. B de actio ꝯ si quis agens

Prextra Exceptio prextā
ta ē dilatoria T
repellit militē et mulierē ab agendo no
mine alieno sno h. d usq; ad ꝯ cas

Nota q̄ mulier non pt ēe procuratrix
ad iudicia nisi pro pnibꝰ dnosis vel T
firmis et T subsidium s. alio procuratē
pntum non existente ut hic T glo mu
lierem Et idem esse si admittatur pro
suis filijs T ēd appellationē vel ēe T ad
principalē pro eis maioribꝰ morbo ītre
dict non prominoribꝰ q̄z eis debz pete
tutorē C de pcur l. alienū debebit ēē
mulier defendens pntes venitare velle
sñm glo et bar T l. femine ff de procu
et d. l. alienū licet salue alit ibi dicit
l. ij de reg iur et dicit B de hijs per
quos agē possumꝰ S. i Nota 2o nota q̄
miles non pt ēe procurator alterius ēe
pnt et mitis ēe ex rescripto pncipis Et
hoc duplicē rōne primo ne aduocetur
a sua milicia et sic esse dampnosum rei
publice 2o ideo T ne sint trāsibiles ad
uersario et sñm hoc habz ecia locū
T militibꝰ mit tpis si sint potentes
sñm glo et bar C e. l. militē Et tacite
ēe expssio assensus prīd non pt miles
esse procurator l. filiusfa. ꝯ veteranus ff
de procur ꝫ tacito assensu sic puta si
non opponat' tūc iudex ex officio suo
possit cum rēpelle ut no glo T d. ꝯ
veteranus Item pro libertate pntis suoꝝ
ut hic T glo T vo pro pte Item si est
veteranus ut d. ꝯ veteranus Et q̄d' dic
tum ē de milite tpāliꝫ milicie ideo in
telligē T militē celestis milicie i. T cle
ricū T sanctis ordinibꝰ assistentē sñm gl
T deū ꝯ veteranus et nichil refert ff de p
cur et d. l. militē q̄d' intelligē nisi in
clericis ecclasticis Item pro miserabilibꝰ
personis ut pupillis et viduis C. i. et
ij ne cle vel mo Dictū nō q̄ exceptio
procuratoria non pt
ēe procurator ē dilatoria ut hic et de
ꝯ veteranus et l. qui procuratorē dat
ꝯ si quis ff de proc et l. ita denique C
de procur ꝫ si interueniat post litis
cont' tūc debet opponi alioꝫ procurator
faciat aliquid actū qui irritet mer
ti cause videt' cum admittē tūc lis
nūc procuratoris ideo non poterit plus
opponē sñm bar T l. prepositi ꝯ sancti ff
de procur Et dic q̄ exceptio procuto
ria ē multiplex Nam alia opponit' ra
tione psone procuratoris ut si eo
potest ēe procurator et tūc debz opponi
ante litis cont' et qui pt ēe T iudicio
pro se et non pro alio ut mulier nisi
pro uxori milite et filiofa d. l. denique et hic
ꝫ et qui non pt ēe T iudicio p se vel
alio ut seruo pt q̄uis dz opponi q̄z red
dit iudicē certo nullū l. ij C. i. ff qui
satisdare cogit' 2o ratione obstantis ut q̄ si
le qui obstat non pt obstare ut q̄z

erat minor qui nompt̃ constituit sine tutore uel curatore Et ista exceptio non pt̃ opponi postq̃ alius actor est celebratus T fructuarium ꝙstituerit seruo si T ei damnum l. non mutuo C de procura Ay autem habilis ut excusatus pt̃ constituit procuratorem habilem ut T de religiosis Ad primum ꝛo est exceptio procuratoria ratione causse T quia non pt̃ cõstituere procuratorem ad crimen publicum iudicij et ista simplex cum sit dilatoria debz opponi ante litis cont̃ ut tenz gl̃ l. finis C de adul et stup T ti de probat S. i versi. Si ponit T cõtinuat et silet ibi so ay Et Angel de perus l. pe S. ac cum ff de public iudic licet bar ibi teneat oppositum S. q̃ processus sit nullus et petit semper possit opponi ꝛo opponit exceptio procuratoria ratione satisdationis non prestite Et ista silet debz opponi ante litis cont̃ et eo postea q̃n interuenit post litis cont̃ dum tamen opponat antiq̃ agatur aliquis actus quo merita causse ut d. C iuratus et notarius l. nichil interest C de probat ꝛo opponit exceptio procuratoria ratione deficientis mandati puta tu non es procurator et ista q̃n etiam potest opponi cum reddat iudicium retro nullum nisi super ea sit cognitum et diffinitum per iudicem l. finis C de probat et ibi per bar et dyn ꝛ et S. appellatur T ꝛa fallitur Et addes ulterius q̃ amissa per errorem fit alia dilatoria ante litis cont̃ pt̃ postea si peruenerit sua oppositio ut T glo notabilis que incipit pone casum et ibi per bar l. error C de iur et fac ignor et c pastoral de exceptionibus

Eas uero &c. Infamis potest ꝙstituere et cõstituere procuratorem hodie usq̃ ad finem Quo ꝙ ꝙstituens uel ꝙstitutus non repellit̃ pp procuratorem ꝓpter timorem sed aduocatum sic l. i S. hoc edicto ff de postu Et ratio q̃ procuratio q̃ onus et aduocatio q̃ honor sim glo et bar ibi fallit T actusato de crimine q̃ non pt̃ esse procurator alterius nisi purget se a crimine l. cui C de procu ne criminal iudicium simul sim bar T d S. odes Et nota hic q̃ iudex non debz concedere dilationes per quas protelatur iudicium sed proprias per quas breuiet̃ Idcirco pt̃ statuere dilationes minores ad ꝓponendum oes exceptiones dilatorias per tex et gl̃ C pastoral de excep et per salic T l. ꝓpter anum S. et sequitur C de iudic.

De ipsis exceptionibus

Contrarium ut in glo q̃ sicut exceptio de qua dictum T q̃ h. ꝓmo T actoris exclusio ista replicatio T exclusio exceptionis d. l. i. S. replicationes Ideo de replicationibus hic dicit

Interdum Sicut exceptio excludit actorem ita replicatio exceptionem h. d usq̃ ad S. Cursus Sicut exceptio igitur nocet actori ita replicatio coadiuuat intentionem actoris Et ideo ubi interuenit pen̄ de non petendo et postea petit actor replicabit de pen̄ de petendo et sic pt̃ q̃ pen̄ de petendo non tollitur ipso iure pen̄ non pet̃ sed solum replicationis ope ut hic et l. si unus S. pactum ff de pact Remanet q̃ verum et firma exceptio rei sed ex equitate elidit̃ per replicationem actoris subsequentem ut hic T ibi nam nichilominus actor replicans sit petitus sicut est exceptus ut l. licet T exceptibus C de excep et l. pure T fi ff de doli except dicit q̃ non ymo replicationi pscribitur ut actioni l. cassium S. in ff de pecu sim gl̃ et bar T l. i ff de except Sed T duplicationem idem T qd T exceptionem ut T S. pe et ibi dicam Item q̃n possit opponi replicatio dicit glo super verbo semper l. i S. i ff de except q̃ T quandoq̃ petitur iudicium et sic usq̃ ad finem cum iudicium intelligat̃ usq̃ ad finem ar l. grece S. i ff de fideiusso et T C forus de ver sig Et T hoc differt ab exceptione que habz finem ꝓpter determinatam T que opponat̃ ut dyn ꝛ et ꝛy S. appellatur

Kursus Vltra exceptiones et replicationes introducte sunt duplicationes et triplicationes et etiam ulteriores gradus defensionum introduxit pmus h. d usq̃ ad S. exceptiones Nam actoris elidit̃ ab exceptione rei Exceptio rei ab replicatione actoris et plures alie defensiones pmus dat actori et ꝛo ut quadruplicatio triplicatio ꝛc Item finis varietate negotiorum ut dicit hic tex T l. i S. illud ff de except Secundo Secundo T T dilationibus probatorijs pertes q̃ datur solet usq̃ ad dilationem ꝛa uel esse ad ges cum solempnitate ut auc ac qui semel C de ꝓbat et tertiam et c T causs et ibi per Imo ꝛo de test debz igitur iudex tantum dare ad replicand triplicand ꝛc put uidet expedire q̃ eid non sit denegand de iure eius arbitrio remittat̃ l. i T fi ff de iure Et sic statuit̃ hic aliam ad ꝓponendum oes exceptiones dilatorias pemptorias ultra que non audiunt amplius

nisi in tribus casibus ſ si fuerit protestatus
alias exceptiones expressas sibi saluas so
re ut de nouo superueniat uel utrum
de nouo ad eius noticiā peruenisse ut
C pastoral de excep et ibi per) mo et
T spe octi ☞ ij xvij ¶ Et nūquid pt iu
dex statuē terminū ad articulandū propo
nendum et probandū tam per testes
q̄ per) strūm et excipiendū et replicā
dū ne tempus ſtitutū eluat iudici per
q̄ accidat T prenā non terminādo cū
tempus statutū sit ☞ Salicet l ꝑcedā
☞ et si quidē C de iudic ¶ Illius autem
duplicatio rei sit perpetua sicut excep
tio eius dicit q̄ sic ¶ Nam replicatio tri
plicatio ꝯpetēs actori īmittitur tpe
sm naturā actoris ut d l assiduo ☞ si
ff de pact ☞ Et duplicatio et quadru
plicatio ꝯpetēs rei perpetue sūt ad
instar exceptoris et hoc de mente glo
ē inde l si pactū C de excep ☞ Et ad
de q̄ non valet statutum q̄d non permit
tit opponere exceptiones et replicationes
contrarietes defensiones sm bar T ēēua
gantes q̄m sūt rebelles super vō bārdo
et per) mo T C cum ſter priorem
de excep) tem adde q̄ excluſus ab excep
tione q̄nq̄ excludatur ab actione si de
exceptione fuit plene cognitū alr nō
☞ sinat ☞ finali et q̄ ibi no per bar
ff de neg ☞ ¶ Et q̄d si iudex ꝛeseruat
aliq̄ dilatorias T pressit causē dic q̄ per
hoc non mutatur formal ordo iudicij
q̄m ordo et iudicium ſtipulat a lite q̄re
q̄d ꝓcludit vid dilatorijs C de ꝓba l
exceptiones q̄ non T T arbitriū iudicis
cum non sit tempus a iure ſsalutē detēta
tū l si T lege ff locā et l qui rome ☞
calumnie de ver ob et per bar T l illē a
☞ si de testib ff ad trebell nisi essē de ꝑsu
ꝓnūd ait to eius q̄d no l si fideiussor ff
q̄m satisda co

Exceptiones Exceptiones rei co
hērentes ut pēn de non peten ꝯpetentes
principali debitoris ꝯpetūt et fideiussori se
cō si sint exceptiones persone debitoris
cohērentes ut cessionis bonorū h d usq̄
ad fi contra l exceptiones q̄ ꝑ ff de
excep ☞ Intellige q̄d dixi de pēn de non
peten q̄m pēn T T rem q̄d T dubio ꝑ
limit ut q̄m generaliter pactū ne pe
tim ☞ personale pēn ſ q̄ non egredi
ꝑsonā pacisceris q̄d T q̄m opponit de
tractatu tm dumtaxat et siles ut l si
et l idē ☞ ꝑsonale ff de pact non tra
sit ad fideiussorē et de hoc q̄m sit pēn
reale et q̄m ꝑsonale et quot modis dī
ꝑsonale pactum videtur et glo T l ult
gēnd ☞ pactum et per bar T l qui fi

turum ☞ l ff de

¶ Nota gl hic et T d l exceptiones
regulam q̄ exceptio ꝯpetens principali
ꝯpetit etiam fideiussori mādatori et a
lijs interessoribus quod ſ q̄nq̄ ſpēs ut
no glo T l T ꝑsonā ☞ l ff de pact et l
si vero non remunerādi ☞ l ff de pact
et l si vero mandū et dixi C de fideiuss
T pēn et hoc verum q̄n est exceptio rei
cohērens ut dolus malus metus rei iudi
cij iusiurandi et pēn de non peten rei ut
d l exceptiones ☞ rei et l defensi
ones C de excep Quam exceptionem
etiam tuito reo fideiussor apponit l
oēs exceptiones ff de excep Si autem
sit exceptio personalis siue cohērens
personē principal debitoris tuī non tuē
tur ad fideiussorē ut hic T gl q̄ vnde
beneficium restitutionis T inte petit a minore
siue facultate sui facultate leso non
ꝯpetit fideiussio minoris ſ aduersus
tertiū ſ aduersus creditorē et fideiu
missorē si agat manifesti restitutionis
minoris l i C de fideiuss mino et l T cui
al i ff de mino Et hoc nisi aduersa
rius minoris possit huic regressum contra
eum q̄ tuī īstitutio extenditur ad fide
iussorem l si minor ff de pact et ibi
no Si autem minor sit lesus dolo ad
uersarij tuī beneficio restitutionis adū
fideiussori et minori non potentis ut
l q C de fideiuss mino et ibi per glo et
bar et no T d l si minor) tem exceptio
publicationis bonorū ex delicto rei cui
obligationes actiue et passiue nō fuerūt
T fuerit cum obligationibus bonorū firma
manēte obligatione fideiussoria non ꝯpetit ut
ex natura et obligatione et excludat cre
ditorem a se sicut rem principal l i C de
fideiussō Item T fideiussore de iudicio
sisti qui non tenet reo cumulē uel na
turalē mortuo ante motā ipsi fide
iussori l si decesserit et l si vero pro q
dempnate ff qui satisda co) tem excep
tio bonorū cessionis ꝯpetens principali
per quā non liberat ab obligatione ſ
solid qdēmpnat T quādiu fuit pt ut
hic et T quolibet alio cui ꝯpetit excep
tio ne qdēmpnet nisi T quādiu fuit
pt ut l si fideiussor ff de re iudi Illam
fideiussor non ꝯpetit hoc beneficium pro
qdēmpnatur T solidū nisi demōstraret
principali debitori qui ad sustinēdā veritā
T iudicia et opponenda exceptiones ex sua
persona uti legē) dēmq̄ ☞ grauēza
tur ff mādati sm bar T d l et si fide
iussor Et sic fideiussor qdēmpnet in
solidū cum principale ut no glo dē
l et si fideiussor quos agit T solidum q̄m
ignorauit illam exceptionē ꝯpetē pri

capali l mdelnitam ⁊ si ff de cond indeb
Si autem scient et dns non denudauit
non agit insolidū ut d ⁊ generaliter ħz
defensor qui gparz uolē rei et non p
sua ppria sic fideiussor hn̄ hz exceptoz
quam principal ne quenat² nisi ⁊ quod
cum fact pt l venit ⁊ ff pro socio
Item qd dr fideiubet pro eo qui solid
naturaliter est obligatus ut pro pupil
lo siue curatore furioso et prodigo p
naturalis obligatoē ante contractum ħ
agit² cont² eos mandi licet solidum
ipe ydempnet² l marcellꝰ ff de fideiuss
et adde qd dixi e de fideiusso ⁊ pn̄ ubi
tradidi regulā et fallentias a regula
dr et qd excepto ꝓpetuy principi
trāseat ad fideiussoē et ibi eē dixi q
quis pt ee fideiussor fideiussoris ut l
grece ⁊ si ff de fideiusso Item q pro
fideiussione facienda quis pt petere
pcuniā l si uero non imminendi ⁊ mau
29 ff mādā Aliud autem si principa
li ꝯceditur priuilegiū ne possit conuenīi
⁊ tempꝰ dr hoc bñficiū extendatur ad
fideiussoēs dicit hic ⁊ l cum filius ⁊ i

De ui. ol q non si fideiussor ⁊ obligat
hz ad dandū et sic ex sua mora pt ee
uenīi sed si ad tēpꝰ q tūc cum n
possit conuenīi nisi ex mora rei et ꝛeꝯ
non sit ⁊ mora q hz dilationem Ideo
hoc priuilegiū trāsit ad fideiussoēs et ido
⁊ obligationibꝰ dānā ibi fideiussor non
pt conuenīi ad mōrā rei qui non hnd
eund bñficio nec pnte C de fideiusso
Salue ⁊ l quot C de pct Impa offe
dicit q si est necessitas priuilegij ꝛspectu
oīm creditorū q tūc non extenditur
ad fideiussores hz si de necessitate ꝛspectu
vnius creditor tūc si ad postulationē
debitor et sic non extendit q talia p
Impetrantis potentiā sepe ꝯcedunt
Ideo restringitur l i C de petitiōs poss
sibla h q sed si ppter motū principis
C si motu ppio de pben li vi ad fide
iussore autem Iudicij de iudicato solui
do dilato q mensis datur reo ad sol
uend iudicatū hoc trāsit ad fideiusso
rē l fi ⁊ si C de usur rei Iudi quia
dilatio ē reali non mere personal sim
bar ⁊ d l filius ⁊ i Et excepto dignī
tatis superuenīs principali debitori ut
q efficit² migrādi qui non pt conue
nīi durante officio non extenditur ad
fideiussorē ut l si rei uidi sol
Hz excepto bñficij superuenīs ⁊ persona
principal debitoris prosit fideiussori de re
petendo ut sic habeat locū cautela
ius doctor qui nūc primissis ꝛspecta
re scolare capitū et scolares interim
auditoriū fecit et dari hanc ut sic

exhauserit² a rēpetendo l si decesserit ff qui sa
tisda cog dr si bonum est datum culpa
et patrimonio dctor fideiussorū non hz
hanc exceptionē l si cum ⁊ homo ff
si quis cauit Hz si est dānū bonis sine
ulla culpa et bona illius exhaurit ⁊ pu
blicata ⁊ fiscum cui fact fuerat fideiuss
sio tūc fideiussor liberat² q creditor sic
cedit debitori l veranius ff de fideiusso Hz
si bona non ⁊ publicata uel non accep
ta a fisco uel fideiussio fuit fact puiato
tūc non liberat² l i C de fideiuss de quo
per hanc ⁊ l si uero pro qdempnato ff q
satisda cog Item per hanc tex et per l fi
⁊ fi ff de usur rei iudi assiduus fideiu
eo de seruis ⁊ assiduo et ylly q phibito fisco
creditori per epm̄ molestet debitorem
per mediam personā ut hic et d l si
et sic est cont² regulā Cum qd una via
phibet et per aliam concedi non debet
de re uni² li vi

De interdict

Sequitur ut dspi.
Hic titulꝰ principaliter diuidit
⁊ tres partes sicut tres ponūtur diffe
nes interdictorum prima diuisio ⁊ ibi
⁊ ⁊ sima 2a ibi sequens diuisio 3a ibi
⁊ 3a diuisio Et pmū h d Interdic
ta nichil aliud ⁊ nisi quod uerba p
tectoria uel prohibitoria a pretore con
cepta disposita proposita est certis so
lemptatibꝰ inter duos ꝯtendens mu
me super possione uel quasi h d usq
ad ⁊ sima Est tame dcā inter hec
interdicta et alias actiones ut hic in
glo q pmo q a pretorib⁹ olim interdicē
fuerit introducta hz alie actiones ee
ab hijs ydoneis Iuo cūis sūm dr ff e
l i 2o q interdicta seu uerba interdic
torū restituant² a pretore solid ad duos
tunc litigātes ut uim tri illud de eo
de eo qd ibi habuit ⁊ tunum post ad
unum uero de eo qd a te pertinet ui
dicit dabo l i ff de ui et ui ar Et un
edes possidet Ita possidet unum fieri
uetat l i ff uti possi Et ideo dcā ⁊ in
terdicta quasi inter duos redditā ut ⁊
c ⁊ exhibitoria hz alie actiones ꝓpone
bantur generalit ⁊ personis oīm ut q
cuiꝰ emerit agrū ex empto rē sūm gl
hic et gl et bar ff e super hoc
autem formule et solempnitates ipsoꝝ
interdictoꝝ sicut ⁊ aliꝰ actionibꝰ qui
Impetrabātur a pontificibus et ⁊ quibꝰ
ꝓponendis qui ⁊ sillat tradebat a toto
tradebat ut l i et q C de formul et
ibi per bar ⁊ sublate et remanet eaꝝ
interdictoꝝ effectꝰ et dispositio et ꝓ

eis intentand et proponed datur actio
t fruct pretoria ex ordinarie c ex antiqd
solempnitate ut dicit glo t c s fi et ibi
dicam ¶ Item nō q̄rta glo t verbo ūm
me q̄ plus hec interdicta fuerunt po
tissime introducta a ptore ad diuidend
altercationes super pos uel quasi inter
duos vtentes ut hic et l fi c quorū
bonorū tamē q̄ddam est interdictum t
quo non vertitur q̄stio possionis sz de
putatur super ui uel ut est interdictū
q̄ prohibet vim fieri ei cui ius oppet t
ferendi mortuū uel ossa inuenti sepelie
Nam illud interdictū vult q discutiat
an ei oppetat ius ossa inuenti uel t ferendi
et si ei oppetat non prohibeat inferre
vel construe l i ff de mortuo inferendo
Item t aliquo interdicto pariter termi
natur cā possionis et p̄tractus ut t
interdicto prohibito ne vis fiat ei cui q
ressum e aquā ex castello uel alio lo
co publico deducere l ayt pretor s p
mittit ff de aqua cotid et est quo mt
dicto non attendit q actor dicit se ha
bere ius diuertendi et ee t quasi posse
sz solum q̄ ius non habuit possionem
a principe q̄ si habuit res finita et ex
pedita e nec aliq debz probari et sic
diuimit q̄ste illis p̄tractus i illis uis
et eis ossi possoꝝ q̄ddam est et alijs
interdictis his quibus si deducit cā p̄tra
ctus et possionis primo examinat
cā possoꝝ postea cā proprietatis l terti
C de interdic et l si de vi ff de uidi
licet autem de uis pretorijs per hec bā
interdicta aduocetur possio tamen
de uis cuius cām per condiciones ad
uocatur ut hic t glo t verbo inuito s
fi Item sic per interdictū ss agit de
possione rerū corpaliū ut est ss agit
de quasi possione iuris hz t rebus incor
poralibus ut hic t glo si Item adde quo
de quibus q̄ritur ff e l i primo p quibus
rebus dantur interdicta ad qd dicit q
dantur cā pro diuinis rebus ut sūt res sa
cre et religiose q̄ pro humanis dicit
l i t pri 2o ad quid dant interdicta ad
hoc dicit q dant vel ad prohibendū vel
ad exhibendū aut restituendū d l i s t
terdictoꝝ aut et t s p̄x 3o cuius tpis
possio attenda in interdictis ad qd dic
q q̄z attendit prior possio s ali ss pos
sidebit tpore litis ut t interdicto de in
tegre actuq̄ p̄tia de aqua cotid et est
t quibus actor sic ante misse et aquam
duxisse ut d l i s Interdictoꝝ q̄dam sūt
q̄dam sūt interdicta s ali t rei vel per
so et ali annalia vel perpetua ad qd
dicit q regulariter sūt personalia licet aliq
t rei excepta ex videant ut interdicta

qd vi aut clam de ope no nūc ut d
l i s Interdicta eiud Item Interdicta re
gulariter sūt dualia de eo qd non pue
nit q solo anno durabat pretorius ui
sidictio b de ppe et tempo ac s eius be
ne Quod tamen sūt perpetua ut t ter
dictum de tabul exhiben licet illud sit
rei persecutorium de quo dicit ut d l i
t fi ff e et ibi glo Item q dz sit int
edicta et interdicta vide per bal t l i
t pri de ope no nūc et adde regulas
interdictoꝝ notatas per glo l ij ff e
et l iij C e

Tractatus diuisio Hic ponit prima
diuisio interdictoꝝ
tripartita et h d Quedam sūt interdicta
prohibitoria ut sūt ista s ne vis fiat ei
et de mor inferendo et ne quid t loco
sacro uel flumini publico et silicet q̄da
sūt restitutoria ut quorū bonorū et unde vi
q̄dam vero exhibitoria ut de liberis hoc
et de liberis exhibendis q̄ vocātur interdic
ta quasi inter duos redditā h d usq̄
ad s scias Item q̄da inueniuntur mixta
s que parit sūt prohibitoria et restito ut t
terdictū de libe ho exhi per q̄ interdic
tū prohibet detineri ne pueruꝝ detī
neat et ee exhibeat ut hic t gl i Ite
q̄ddam est interdictū mixtum s prohi
bitorium et restitutorium ut interdictū ne vis fi
at ei qd prohibet non solū vim t ferri sz
ee occupatā possionē restitui ut no
glo ff e l i s Interdictoꝝ ¶ Nota ulti
t s prohibitoria quatuor interdicta que
prohibent aliqd fieri et primū d inter
dictum ne vis fiat ei qui t possoꝝ
missi a qd dat ad interdicendū contra eū
qui dolo impedit missionē t possoꝝ
faciendam auctore iudice sine cā rei ser
vande ex primo decreto siue legitore
siue notario ventri uel ee contra eū qui
immissum deiecit Nam sicut iudex immit
tit ita immissum tueri debz l i t pri
ff ne vis fiat ei Et prohibitum ingredi
non solum hz hoc interdictū ut non
prohibeat sz ee iudicis officium exerceoz
ut muniatur t possionem manu mili
tari l pe t pri ff e Non autem hz lo
cum ossitrio si quis t tantū e vide
vi qui truncis immissum e eiecto q illa pri
uat eū qui per vim possoꝝ deie
cit sz missus t possionem ex primo decre
to non possidet sine gl d l i s heret
tio Item hic intelligit hoc interdictum
dari contra prohibentē ingredi t pos
sessionem qui decretum tenuit sed aut
si sint susceptioꝝ ex parte petentis se t
muniri ut ex filo dicto q̄z tunc cum decre
tum sit inullum prohibens non tenet
t hoc interdicto d l i s heret vā et ibi

per hac et l. iuste possidit ff. de ac. poss l
cum vero s. subiecta ff. de fideicōmiss li
berta Item adde q. hoc interdictum
non est adipiscende rememde uel reti
nende possessionis que datur omisso ut
omittende ex primo decreto qui non
possidet ut ē dicti finium hac ī d. l. i ff. e
Et de fōe libelli in hoc interdicto et de
eius materia vide ī spē de eo qui mut ī
pos. et per hoc sub rubrica de interdic
to ne fiat ei cui interdictum prohi
bitorium ē de mortuo inferendo et de
sepulchro edificando q. et qui hz ius ī
ferendi mortui uel sepulchrum construi
endi q. prohibentem hoc facere uel p
hibendo iter et accessum ad sepulcrum q.
datur ei proprietario ad usumfructua
rium l. i. ī pn. et s. i ff. de mortuo in
ferendo Liber est tamē prohibitum īfer
re mortuū uel ossa mortui aliudue de
latum agere hoc interdicto uel p. alio
inferre mortuū et deinde actione ī finī
ex interdicto agere ī qua venit omne
quod interest et precium loci empti uel
quarti uel siti loci nostre religiosi fm
ut l. liberi c. de religios. ubi autē hz ī
fert mortuū ī locum alienū ī quo n
erat huic inferendi tenetur actione ī
finī ad pristinū locū uel ut corpus tollat
l. is qui ff. de religios. Si autē ī sepul
chrum alienum inferat tenetur crimi
de sepul vio et pena peremptoria ed
icti aureoli aureorum l. ij. s. prior aut ad
similia q. ff. de religios. Et de formula ut
tollat libellos interdictorum s. mortuo ī
ferendo et de sepulcro edificando vide
ī spē de sepul s. i. Versi porro si qs fu
ng. et versi verum si te sepulcrum edifi
care volentem et per hoc super hac
de mortuo inferendo et sub hac de se
pul edifi Et adde q. de iure antiquo
corpora defunctorum non poterant sepeliri
intra ciuitatē hz extra ī campis et
locis privatis l. ij. s. diuus ff. de sepul
vio et l. monumentorum c. de relig. Sed ho
die sepelitur pri ī ciuitatibus s. ī ciuita
tibus nisi sint. Vsitatum uel excepta ut
ī de viris de sepul. uel sepos forte
veneno uel laqueo occidetes. Sepeliūt
etiam ī ecclīs licet de iure prohibeat
sim. vnā lectionē c. de sa. sanc. eccle l.
nemo aplos. Item sepultura sumit
tis modi q. fit. q. d. officio q. d. impenditur
ad sepeliendum et hec sepultura vēdi
non pt. nec pro eo aliquid omnino alis
ess. symonia ut ī c. non sat. de symo
xy q. i. c. Item quia. Quia pro ipsa ter
ra qua qs possit sepelire extra si est
de ciuitate siue fiat alius sepultus su
non vendi non pt. l. que religios ff. de

rei vend. Si vero non est de ciuitate hz
est campus uel etiam sepulchrum lapideum
vel marmoreum nouiter constructum priuati
ciuitatis tue si est loci priuati q. nondū
fiunt ibi alius sepultus et tuus pt. vendi
sed si non sit priuati hz fuerit religiosus
q. alius sit ibi sepultus et tuus non potest
vendi l. ij. ī fi. et l. locum c. de religio
de quo per glo. ī c. pe. de sepul. Item in
terdictum prohibitorium ne quid ī loco
sacro q. fit ad differentiam uel remo
dū l. i. ī pn. s. i. ff. de loco sacro Et si
fiat restituatur l. ij. ff. de interdic. et hz
locum hoc interdictum non solum ī
sacris edificiis ecclē hz ē ī muris et por
ticibus que res sacre vocantur ē de re
cum diui s. sanctę ideo prohibet ē edi
ficare domos super muros et predicles
nisi de permissu principis fm. vari ī
l. fi ff. ne quid ī loco sacro Item mediāte
ut diui ne quid ī loco sacro ad differen
tiam seu emolumentum et amenitatem bene hz
unde non possim prohibere fieri de pecunia sacra
gunia sacra d. l. i. s. i ff. ne quid ī lo. sa.
Item hz locum hoc interdictum pro fisco in
loco sacro non pro fisco ī sacrario i in
armario ī quo reponuntur sacra q. non
est sacrum l. sacer s. illud Ideo autem pt
sit agere cōtra aliquem fabricantē diruē
solum pontificis et alia ad quos spectant
ut d. l. i. ī fi. Si ex quibus de populo ar
l. i. s. nus publicus ff. de usu. et ure. fruc
vari ī d. l. i. ff. ne quid ī loco sacro cum ī
terdicto prohibitorium ē ne quid ī flumine
publico ripave eius fiat vel immitta. quo
pejus navigetur l. i. ff. de flumi. et ne
quid ī flumē publico et si factū ē vel
immissum restituat. d. l. i. s. sapius. eo ti.
et sic pmū interdictū ē prohibitorium
et 2m. est restitutorium et hoc restitutio
seu reposito ī pristinū statum debet fieri
sumptibus facientis mandatū uel tamen hz
licuit alī si solid habet factum debet pt.
tare parietem ut tollatur l. ij. s. 2 ista
tuas prope fi ff. ne quid ī lo. pu. et ibi
per bar. et hz locum hoc interdictū qm
flumē ē publicū non autē si est pri
uatū ut d. l. i. s. hoc interdictū de flu
Item hz locū qm non est flumē perhe
ne i. semp fluens et dic. flumē perhe
ne licet aliqua estate exhauriat. d. l. i
s. i. de flu. Qd fiat ut dicat. quis se
mper possedisse licet aliquo medio te
pore non possederit ut ibi per. dy. et ba
in l. i ff. solu. ma. Item non hz locum qm
dicitur magnitudine aut estimatione
circuitus quod ut d. l. i. s. i. de flu. q. s. fi
et. q. qm dubitat. de aliquo opere vel no
mine rusticali ut stetur assertioni rusti
corum vicinorum de quo agit ē de rerum

dum ꝯ Item q̄d̄ per allusionē ubi est gl̄ notabil̄ et de forma libelli ℣ hoc interdicto vide spē de eā pos̄ et proprie ꝯ q̄ vero verba ꝯm aute⁹ interdictū et per hoc de interdic ne quid ℣ flumine publ̄

Restitutoria

Supra dixi de ℣ terdict̄ prohibitoris hic vero tractat de restitutoris ut sc̄ interdicta quorū bonorū et quorū legatorū licet proprie dicātur

Et sicut erāt ista duo interdicta adipiscende possor̄ ut ℣ ēs adipiscende et ibi dixi Item interdictum vnde vi ē restituēde possessionis ut hic et euitande et hoc intelligit Interdictū quorū bonor̄ et vnde vi sc̄ interdicta restituēde possionis h·d usq; ad ꝯ exhibitoria Primū autem dr̄ proprie restitutorium cū heres nūq̄d habuerit possionē ut ℣ trāsgd̄ eā aut dicat̄ proprie restitutorium Et primo dicam de interdicto quorū bonor̄ 2o de interdicto vnde vi interdictū 3o quorū bonor̄ datur sequenti de uis⁹ preio ut filio emancipato uel alteri vomito a pretore ad successionem qui sic vocati dicūtur possores ℣ qui hmōi bonorū possiones edictales qui per edictum pretoris cap̄t licētiā primo vocāt̄ deinde hmōi decreta les bonorū possiones petūt a iudice declarari sibi spētē licet hodie sufficiat eam cognoscere coram quocūq; iudice sine alio iudicis decreto ℓ de bo pos ꝯ fi et ibi glo et ibi cē dixi Et deinde post agnitas dictas bonorū possessiones eis appetentes pro earum exercitione uti habeāt et obsequiatur bona hereditaria et bonorū possione dat̄ eis cōtra bonorū possores et possidentes pro herede vel possore ut C e l·ij ad corpalem bonorū possionem transferendum ut C e l·fi tam ex testamento q̄ ab intestato ut no C e l·i· datur interdictum quorū bonorū ꝯ directum siue cedenti de uis⁹ preturo et vtile siue denti de huiꝰ simili licet cōtra sit ℣ petitione hereditatis que datur dicēdi siue denti de huiꝰ simili et utili siue cedenti de uis⁹ preturo ut hic ℣ glo ℣ vo restitutoria et hec ℣ prima dicit q̄ ℣ petitor hereditatis et interdicto quorū bonorū Est et 2a dicit q̄ ℣ petitor hereditatis peto me declarari heredem et bona mihi q̄rī mihi restitui officio iudicis l· licet nimiā ff de peti her Sz ℣ hoc interdicto peto principaliter possessorem q̄ dēmpnari ad restitutionē ētā ut hic l·i ff e Est et 3a dicit q̄ ℣ petitor hereditatis debeo probare plene hereditatem ad me spectare et bona fuisse in hereditate Sz ℣ hoc interdicto sufficit si multum plane ut no glo ℣ l·i·C e Est et q̄a q̄ appellat̄ a sūma lata ℣ petitor hereditatis Sz non ℣ hoc interdicto ff e l·fi et ibi hui⁹ dicit q̄ nullū interdictū possessorū datur mihi cont̄ debitorem meum personaliter obligatū nisi habeam nūc ℣ eo ut q̄ vasallo uel assumptus ē mecū et ita intelligit c q̄clam de elec Conueniunt tamē petitio hereditatis et hoc interdictū ℣ hoc q̄ vnū q̄ datur cont̄ eum qui pro hereditate uel possessore possidet ℣ c ꝯ adipiscēde ff e l·i· et notā C e ℣ hinc Item vide q̄ est vtile ℣ datur pro vniuersa hereditate ut no glo ℣ hinc C e licet est pro vnica re hereditaria ut no glo ℣ e ꝯ adipiscende Et adde q̄ ei ad quem spectat hereditas alicui⁹ desūcti dat̄ duo remedia a pretore s̄ vnū petitorū s̄ bonorū possessoria here ditatis petito de qua dic l· vnica ff de bonorum pos hereditatis peti Et aliud possessorium ut hoc interdictū et hoc voluit glo hic ℣ vo possionē Item no hic quē glo ℣ vo restitutoria ℣ fi et l·i ff et C eo ti et hoc ℣ interdictū ℣ proprie dicit restitutorium cum petitor nūq̄ habuit bonorum possionē Ex quo sequitur q̄ procedit libellus ℣ quo peto mihi restitui q̄d nūq̄ habui sim hær ff e l· i· Sz instituit hoc mō procedere que debent intelligi proprie ut l· institutionibus ff ad municipa Et de forma libelli ℣ hoc interdicto vide ℣ spē de testis ꝯ unde dicendā sub ℣ de ℣ interdict quorū bonor̄ q̄ interdictum est restitutorium cōt̄ eū qui per vim deiecit aliū de possione rei mobilis uel mā dauit uel earum habuit l·i ꝯ deiecās ff e ee si ita ordinauerit l· si vi me ff e et eram si desinit possidere rem quam violenter occupauit ut d l· si vi Cont̄ tertium autem possidentem uel detinentem q̄nā violentum non pos sim agere hoc interdicto nisi primo de tenente non existente solidō Sz hui⁹ rei agi cont̄ tertiū videtur ex decē seque stringit de testi spō sim hær ℣ cum a te ff e et per ymo ℣ c q̄ v· de iudic Item dat̄ hoc interdictū cont̄ dñm si eis familia deiecit erāt sine eis voluntate ut dicit glo ff e l·i·ꝯ q̄ tñ tenetur dñs noxalit ff e l·i·ꝯ

tuc tenetur dñs noxalit' ff e l i ſ' qd'
gitur ſ3 pro violencia filij pater tenet
ſolum quatenꝰ ad eū pueniet l ſi ter
dicti al' ff e Et datur hoc interdictū
ſolum pro violenta deiectione rerum
mobiliū et ī quātū mobiliū ubi eas
tētū Non autem pro mobilib' da
tur pncipalit' ff e l i ſ' aliud et ſ' ſeq'
Et habet locum qñ vñ dolo fiat eſt
cum armis vel ſine armis ut dicit gl'
ff e l i ſ' ī vo pncipiū que cuiuſ
pnt multa unā per que punitur
violencia et dam̄ inter eā de quo
ē per glo et bar ī l exitꝰ ff qd' me
cā Item habet locum ſolum actio qñ
deiect' poſſidebat ciuiliꝫ vel naturaliꝫ
iuſte vel iuſte ſ3 ſi nullo modo
poſſidebat cui non dat̄ hoc interdic
tum niſi poſtq̄ interuenerit poſſeſſ
ff e l i ſ' dicit' ſi cum ſua glo et l
ſ3 ſi vi Et dñs bñ datur deiecto colo
no procuratore uel ſeruo per quos dñs
poſſidebat d l i ſ' qd ſeruꝰ Item dat'
etiam ipſi violenti deiectori ſi ipſe dei
ciatur licet ſit ſeruꝰ ī actione furti
d l i ſ' qui vi a me Et ibi ratio diuer
ſitatis per dy qz licet fur non agat furti
tamen dñs uel alius cuius intereſt pt
agere ſ3 ſi deiectꝰ violenter non agere
cont' alium violentū primo poſſeſſorē
non pt agere cont' eū violentia qz da
tur ſolū cont' deiectorem et ſic prima
facie maleficiū ipunitū Vſq; quo
ad quantum tepꝰ detur hoc interdic
tum dic qd datur ad reſtituendā poſſeſſionē
ut ff e l ſ' recuperande et cont' volen
tem reſtituere dat' ad intereſſe l int'
dictā al' i ff e qd' qualit' probatur ibi
pz Item nūquid hoc interdictum
ſtimat dic qd non ſtimat ſtamia uel
ſ3 ſit ſic ideo cont' puerū vel pronum
ff e l i ſ' i ſuper vo poſſeſſ et ibi per
dy Ex pdictis colligo ſtimulam cui de
tur hoc interdictum cont' quē et pro
quibꝰ reb' et ī quātum tepꝰ Et de
formando libello ī hoc interdicto dic
per bar ī l interdicta al' i ff e et ī ſſre
de reſti ſſpio ſ' i et per hoſt ſuꝑ hꝫ
ca de interdictis inde vi

Exhibitoria Supra tractatum de
interdictis prohibi
torijs et reſtitut ſ' de li hoīe exhibē
et de liber exhiben h d uſq ad ſ' ſeq'
Et primū interdictū de libero hoīe ex
hiben dat' cont' interdictū detinentem
dolo malo liberum hoīem ſuum maſ
culū vel feminā ſiu' uxo' uel alium
ff e l i et l un ſ' i qꝫ interdictū cō
tenēde libertatis ſuccurrit d qd non
multū a ſſro ſeruientiū dic qz non

datur facultas recedendi dicit tex ff e l
qui tex facit ut non valeat pcō qꝫ ſſs
poſſit pro debito cuiuſcū de quo per bar
ī l tricio ſ' i ff de condi et demon et dam
b de acti ſ' hijs quoz et hoc interdictū
oppetit fauore libertatis ex̄ puerilli etatis
lieu pro pnte cognato vel affine d l
ſ' hoc interdictū Et ſic hoc casu ad
multa puerilia ut maior ſicut et ī plu
ribꝰ alijs casibꝰ q vi per ymo ī ex̄pte
de iſti ſſpio non autem dat' hoc interdic
tum cont' pcm detinentem filiū ī pnti
te d l un ſ' iſtum uel eciam filiū emā
cipatum ſſm ex iuſta cā detinet ut qz
erat alcator ut dicit glo ī d l un ſ' ſi
cum mer cont' detinētem cum quem
redemit ab hoſtibꝰ donec ſoluat' ſibi p
cium uel opa qnquenal' et pſtet d l
un ſ' ſi quis cum ff de capti Mer eciā
datur creditori cont' recuperatorem ſui
debitoris latissime ff e l fi ī fi Item mer
cont' detinētē volentē ī l fi miſi cuiꝰ
ditate ſit reducentꝰ ſeductꝰ uel ſollici
tatꝰ ad volendum qz tal' circūuentꝰ p
ſimē voleng et ideo puerū uel puellā
qui blandicijs volentes detinēt dicit
tuū detinere ſibi bar ī d ſ' ſi quis vo
lentem ad qd facit l i c de cap ver
Et ad quid detur hoc interdictū dic
ut persona libera exhibeat ī ī publi
cum deducat et libertati prestet ſſtim
atur dcm l un ff e et l fi C ad l fabiā de
plagia Et adde ī tex ibi de libertate a
gitur i de exhiben relaxando liberum
hoīem ut ī glo di autem eſſe ſſtio li
tis ut qz detinens dicitꝰ eum ſuum
ſui ee nō habz locum hoc inter
dictū ne fiat pndictū cognatꝰ i ui
dicꝰ ſibe ſuꝑ libertate cognoſcēs et
habz locum tutelꝫ de liberali cā ff e l i
ſ' plane ſi dubitat et l un ī fi et l un
de libe cā et ff de actio ſ' pncipales ꝑ un
exhibitorium interdictū de libertate ex
hi de quo ī l ij ſ' ſiu' uxo' ff de interdic
et de libe exhi ut hic et l i ff de libe
exhi Et no dicūm inter interdictū de lib
hoīe exhi et interdicto de liberto et libe
exhi qz illud de libe ho exhi cō pertinꝫ
et officiū qd' debz homo hoī dari Sꝫ
iſta datur cōiue uxi qd' quis hz ī de
tentum ſ' ī liberto ī quo quis hz uſꝰ
pio et ſic interest pcōi non detineri li
bertū et ut opas ipſe libertatis date
ut l i C de opis liber Et
ī filio pz nis hz prio ptātē cuiꝰ uxi
multū ſt effecta ut ff e glo uo b de pa
pa et hanc dicūm vide ī glo ī d l ij ſ'
ſiu' uxo' cum glo Et notā glo ī ſſtim
C de libe exhi et gñāliter ubi qs pnde
hzē uxi reale ī aliquā personā ī uxo

detentum ut ꝛ vasallo assumptum monacho
vxore et filiis datur ei interdictum pro
illa persona exhibenda ſm bar ꝛ l i ff
de libe exhi Nam quod ſp interdicta po
pularia quedam que dantur cuilibet de
populo ut de libe ho exhi et filiis et
ſtis ſp acta et quod ſp priuata i pua
tum vtilitatem ſtructa que dantur ſo
lum ei cuius interest et iſtis xpianis ſm
glo ꝛ d ſ ſiu curis Et per ꝛ ꝛ ſtima
de interdict ſ Item interdictorum quod
vbi numerat Interdictū de libe ho
exhi hꝫ duo capita ſ de exhibē libe qd
eſt ſtructorum et aliud eſt de libe exhi
deducendis ſ poſtq filius eſt exhibitus
licet prī ſine aliqua vi ſibi offerēda
cum dicē ut l iij ſ hoc autē ff de
libe exhi datur ſ hoc interdictū pa
tre ꝛne prīe prīetis et ſic non habz
locum ꝛ filio emancipato et dat cōſ
dctmentem filiū dolo malo ut eū exhi
beat et ſi dolo fecit quo minꝰ exhibere
poſſit qđ cum Iuniꝰ ꝛ literam ſm gl
ff de libe exhi l i ffallit ſi ſit mīs q eū
ut lactet que preferitur
prī ꝛ retinendo d l iij ſ ecianꝫ ſi mgr
Item fallit ꝛ filia ꝛ pīetr alteri nupta
quam prī non abducit hꝫ potiꝰ marito
datur cōſ prīm interdictū de uxo
re deducenda l i ꝛ ſi et l ſequēd ff de
libe exhi non autē datur interdictū
de gnibus deducēda ſpter pēm form
actionis ſm Imo ꝛ ē ex pte de reſti
ſpo Item fallit ſi filius non detinet
tur hꝫ ſua ſponte petat aliquē retēn
tū qz tūc non opetit hoc interdictū
cum non ſit ſtio inter duos de termo
put requirit interdictū hꝫ ſit ſtio de
ſenio de filiatione et de hereditate l pe
ff de libe exhi Et de libell iſtorū inter
dictorū de libe exhi et de libe ho exhi
vide ꝛ ſpe de quer ſione ꝛ ſi ſ i Et
per Roffre ſub rubrica de libe exhi et
de libe dedu et libe ho exhi Vltio
nō ꝛ Vlo ſ tamē q interdictū dicit
quasi inꝰ inter duos redditū et retti
ge ſ de re terria Si aut non reperiunt
res terria non opetit Interdictū ideo
q filius non detinet ab alio hꝫ ipſe
met facit ſtionē ſtituēdo dicendo ſe fi
lium uel nom et ꝛ pīetr non hꝫ
interdictū locū qz non eſt ſtio inter du
os de re terria ſm bar ꝛ d l iij ſ ho
interdictū ff de libe exhiben

Sequens diuiſio

Hec ꝛ qđ di
uiſio ſpor
interdictorū tripertita que poſt prē dici
ſubdiuiſio qz hic ſubdistinctiue interdū
q ad rem familiarē pertinent ff de inter
dic l iij Hec autē interdicta Et ſubdiſio

eſt talis qz quod ſp adipiſcende poſſionis
quod retinende et quod recuperande Et
primo tractat de interdict adipiſcē ſo
di ꝛ ſ retinēde ſo ꝛ ſ recuperande trac
tat de interdict recuperande poſſionis Et
iſte ſ adipiſcende h d Interdictū adi
piſcē ſp interdictū quorū bonorum ſp
datur ſtituendi de uir pretoris p adi
piſcenda poſſione bonorū hērditatis qē
poſſidetem pro hēde uel pro poſſore ꝛ
interdictum ſalutarē qđ datur locato
ri p adipiſcenda poſſione bonorum cō
ductorum obligatorū dīo pro mercede
rei locate h d Nota p̄o q interdictū
quorū bonor datur poſſori i ei cui q
petit bonorū poſſio edicti necessa i ex
edēo pretor i vir iuberi vir cognitis ꝛ
de quib dixi plene ē de bo poſ ſ ſi
et cui decretalis eſt necessa qz ille cui
competit edictal debet petē iam ſibi diſ
tri ſeu tradi a Iudice olim Et hodie ſuf
ficit q eū cognoscat coram quocūq iu
dice ſua cognita poſtea agit hoc interdicto pro adipiſcenda poſſ bonorū hērdi
tatis ut dixi ē ſ reſtituta Et opetit
hoc interdictum ſolum conſ poſſidētē
bona hērditaria uel partem bonorū vl
etiā aliquā rem bonorū hērditariorū
pro hērde uel pro poſſore ſicut datur
petitio hērditatis Neutrū autem datur
conſ titulo poſſidentē ut no ꝛ l hēdi
tatis C de peti hēr et dixi ꝛ formula pe
ti hēr ē de act ſ actionū Et eſt ratio
quare non dant conſ titulo poſſi qz a
gens ad bona hērditaria hz ſolum ti
tulū hēditatis ex quo ſe fundat agē
do hꝫ poſſidens rem hērditariam cum titulo
hz poſſionem et titulū et ſic eius cā ē
potior ſm bar ꝛ d l hērditatis et l pro
herede ꝛ co ti pro herede autem poſſidet
accipit duplex ſ pro titulo vero et pro
flō pro vero ſpō quis verus ē heres et uſu
capit rem alienā hērditate recepta titulo
pro hērde pro flō accipitur qñ qs flē
et ſcienter dicit ſe hērem cum ſciat ſe
non eſſe ut hic ꝛ glo ꝛ vi pro hērde et
ꝛ glo l p herede de peti hēr Et conſ
tallem dicentem ſe herēdem agit hoc ꝛ
terdicto et peti hēr et ſibi datur hoc ꝛ
terdictū et petitio hērditatis conſ poſſi
dentē pro poſſore i dicentem ſe ſolum
hre poſſionem ut qz dicit ego teneo ꝛ
poſſideo pro rebus meis nec aſſignat cui
uel titulo quē tenet aſſignare debeat
ei petitor hērditatis licet debeant alijs
actionibus non teneat i cogi C de peti
hēr Et ut ſciam an quidē poſſideat et
an poſſideat pro hērde vel poſſore debe
o an lite qē mitogratē an poſſideat ꝛ
ſi reſpondeat non non agit ampliꝰ

qtra eum nisi probaret eum possidere pro
emptore propter mendacium possessionis eis trans
ferretur. Adverte quod l. fi. C. de rei ven. Si
autem respondet se possidere Interrogo
ulterius si possideat pro herede seu se pu
tat hæredem. si credet se sic tuæ claudi. &
se adiuvent. quæ tuæ aperta se possidere pro
herede. Si credet se non putet se hæ-
dem Interrogo quo titulo possideat et a quo
habeat titulum ut sic videam an titulus
habeatur pro non titulo et sic credet
titulum et a quo vel etiam ostendit sed
non probat præsumit possidere pro pos
sessore et edicemus pt. et hoc. C. decet. gl.
et d. l. cogi. et l. qui interrogatus ff. de pet.
hered. Interrogabit. ec. qm ostendit titu
lum emptionis a quo et quanto pecu
niæ emerit. f. magno vel puro sim hic. et d. l.
qui interrogatus. nam qm est exiguum
pretium vel qm quis emit scienter a pos
sidente pro hærede titulus hic pro non titulo
et datur hoc interdictum et petitio hæredita
tis contra talem possidentem ut no. ff.
hæreditatis. et quibus cau. est. p. scripto lo
tum. Quid aut si credit possidere de
se hæredem et hæreditatem ad se spectare
vide agnationis vel cognationis cum
tamen non spectat vere hereditas. ad qd
dic. edicemus. petitio hæreditatis. et hoc
interdicto dic. qd sic ut d. l. hæreditatem.
Nam licet multi errore habeant pro titu
lo quo ad usucapionem non tamen ad
repellendum quem a petitione hæreditatis
vel ab hoc interdicto sim. glo. et hanc
et l. i. ff. quorum bonorum. Ille go dicat pos
sidere pro hærede ut possit edicemus hoc
interdicto et petit hæc quæ putat se hæ
dem et vere non est hæres sine vero
sine filio hærede petet. qz iste duo s. pro
hærede vel pro possessore non dicit titulus
ut excludat hoc interdictum et petitio hæ. q
non dant. q titulo possidentem sz multi
errore potest ut possit usucapere ff. quo
bonorum l. i. dic si michi usucapto et no
gl. et d. l. hæreditatis. Et ita intelligo hic
glo. et vi. pro hærede cui adde ibi ut usu
capio possit procedi subaudi nisi ex mul
to errore ut et hinc qd sequit. et gl. et
et quo quemadmodum et discedimus hoc de
dictum et petitio hæreditatis dixi. C. de s. ec.
hu. Si no. et vide stratz. q. post. q. eger
mit interdicta vel petitio hæ. et sicut adep
tio possessionis non pt. amplius illis agere
sz debz agi rei vendicatione vel publiciana ut
hic et glo. si habemus unde petatur l. ni
ff. de fideiussoribus hæ petitio et. C. eo
dictum adipiscendæ possessionis qd vocatur
quorum legatorum qd dat. contra legatarium
quod quis pro emptore usucapit rem si
bi legatam ante aditam hæreditatem et de

hæde tam ex testo qm ab intestato post adi
tam hæreditatem vel agnitam hæ post et
adipiscatur et mittat. et possessionem rei
legatæ et legatarius pro emptore usucapit
ut l. i. ff. quorum legatorum et l. i. C. eo. ti. et
hoc ideo ut hæres possit sibi retinere fal
cidiam de ea re legata et sic pt. q hæres
demum sic adeo erit per hoc interdictum
possessionem rei legatæ a legatario re eam
pto qm. C. loco falcidiæ ut d. l. i. C. e. et
l. i. §. si quis ex modis ff. e. licet ibi dicat
mercatum. contra. s. q habeat locum hoc
interdictum licet non sit locus falcidiæ ut le
gatarius emptor audacia primat. et sibi
audit maxime. d. l. i. et dic. §. si quis
ex merce debz tamen hæres adhortamur
falcidiam de legato solvendo qd. supervacuum
tractu falcidia d. l. i. C. e. ff. Et an post
titutum possessionem a legatario ipse pos
sit agere ad suum legatum an vero prædictum
mus suum per talem occupationem pro
acquisitum dic q pt. agere nec prædic
mus suum et sic non tenebit. et quæritur. l.
quereballam eo. ti. quæ primit occupatio
rem vacantem ut. et edictum dum mi
ci ut l. extat ff. qd me cau. nec. et l. no
dubium. C. de legatis punctum legatum
rei et amissione sui mu. subtrahentem
de hæreditate iacente rem sibi legatam. et
intelligo q habet locum hoc interdictum
ut legatarius restituat possessionem rei et fi
pendat mus suum qui occupavit ante aditam
hæreditatem pro emptore quæ sine voluntate
hæredis qz tunc incidit. et supradictus cessi
trationes et legem. et punct. mu. suo ut
no gl. et bar. C. e. l. i. Et quid si de no
litate debet succedere legatarius occupa
ut rem legatam an hic locus si ei
voluntas intercessit post aditam hæditate
sed si ag. qz assensus ante exhibitu sibi
non nocet. cui nondum adierat l. i. §. q
ayt. pter voluntate ff. e. Ex quo pz q pro
consensum pstiti ab hærede an aditam
hæditate q legatarius acquirat rem lega
tam non videt. hæres adire et sic apz
q hic actu pt. fieri circa mus et nomen
hæredis ut d. C. qd ayt. al. et dicetz actori
l. pro hærede §. pupillum ff. de acq. hæ.
Et nisi hæredi revocatio legatum obstat et
eo qd. et ulc. falcidiæ excepto dolo fac.
qz pone q restituat. et l. dolo ff. de do
li. excep. dic q illa exceptio non hic lo
cum. et possessio restituenda possessionis ne
ce. et possessio retinenda qz expoliatus
et ante omnia restituendus ut l. si quis ad
se fundi. C. ad l. Iul. de vi. Et. et pos. a
dipiscen. ut hic hic locum si est paratus
et offerat probare al. secus ut no gl. et
l. fi. C. quorum bonorum. de quo per. hic
et l. i. C. quorum legatorum. Et de forma

libelli in hoc interdicto vide t̄ ſ̄pe de teſtib
ſ̄ nūc dicend et per hoc ſ̄ſ̄ hz̄ de in
terd̄o q̄rend legā 2m mēdeſ adiūſ
cende poſſionis eſt interdict̄ ſaluiane
q̄d dat̄ locatori pro adipiſcenda poſſiõe
bonorum q̄ducto⁹ tacite obligatorid pro
mercede et deteriorac̄one ſeu damno
illato t̄ re q̄docta ut hic et l i C e et
vtile q̄ē cōtra eum poſſidentem res con
ductor⁹ ut ff e li et ē vtilis forte in
tentat̄ hoc interdicto q̄ ſeruauid et
ypotheca⁹ de quib⁹ de act̄ ſ̄ Item
ſeruiana et ibi dixi q̄ t̄ hoc interd̄o
ante ord ſufficit probare q̄ debitor tpe
q̄dc̄ionis poſſidebat hz̄ t̄ ill oportz
plus probare ſ̄ q̄z de dño et q̄z
de quaſi dño debitor⁹ de quo ple⁹ per
bar t̄ l rem alienam ff de pigno act̄
et ſic illa dicit⁹ petitoria et iſtud poſ
ſeſſorid ut dicat⁹ C e li Ex quo t̄ fer
tur q̄ a ſuid t̄ illis latū appellat⁹ hz̄ a
latō t̄ iſto interdicto q̄d eſt monet̄i
ner poſſionis non appellat⁹ q̄d tenet
bar ff e li et ex p̄dict⁹ p̄z q̄ dūd ſit
inter ſeruandū et ſaluianū interd̄o
de quo queſtio glo t̄ d ſ̄ Item ſuiana
adde tamē q̄ ſeruiana et hoc t̄ heredi
tum non dant⁹ pro rebus q̄docto⁹ ſi
lat̄ t̄ p̄dio rustico q̄ non ſ̄ illate dñs
hz̄ ſolum fructꝰ predij l m lege ſ̄ ſi
colonꝰ ff locat̄ t̄ p̄dio rustico l
ſoluti ſ̄ ſolutam ff de pigno act̄ Ite
patet hic q̄ iſtud interdictum t̄ adi
piſcende poſſionis q̄ locatoz non poſ
ſidet res q̄ductor⁹ Dicta t̄ re q̄docta
q̄ tuē eſſz vtilitate uel i⁹cupande poſ
ſeſſionis de quo dic perbar t̄ d ſ̄ ſo
lutum et de formula libelli t̄ hoc t̄
interdicto vide t̄ ſ̄pe de loc ſ̄ poſitꝰ vlo
ad hoc ſi colonꝰ et per hoc ſub rubrica
de ſaluiano interdicto

Retinende poſſionis

Hic ponit⁹ 2m membrum diuſionis fr̄
B e ſ̄ ſequitꝰ Nam t̄ precedens ſ̄ dicit
de interdict⁹ adipiſcende poſſionis hic
vero dicit de interdict⁹ retinende poſſio
nis ut ſ̄ iſta q̄r ut interdictū de ſu
per ficie de itinē actuq̄ prima et de
aqua deducenda de uno vel ex caſtel
lo ut hic t̄ glo t̄ vlo ingreſſ hilf et
iſti duo interdicta utr poſſ et utrobiq
hz̄ de quib⁹ hic tractat hz̄ q̄z t̄ q̄n
tum interdictū utr poſſ ſit ex⁹ retinend
de poſſionis ut ſi iuſte poſſideo cōtra
et volo retinere naturalem poſſionē
q̄d alig poſſidz a me t̄iuſte ſ̄ vi clā
vel p̄cario ut l ſi duo ff utr poſſi et
hi no⁹ per bar et hic ſ̄ uſz ad ſ̄ retine
nende dūd⁹ t̄ q̄r partes p̄mo poſi

queuencia inter iſta duo interdicta
ſ̄ utr poſſi et utrobiq 2m cauſe poſſio
nis p̄mo terminande 2m ibi hz̄ t̄ herēdi
tas q̄d declarat⁹ pro quib⁹ rebus detur
utr poſſ et pro quib⁹ utrobi 3m ibi
quoddā remouet vnam dubiam q̄ ori
ebat inter hoc interdictū retinende
poſſionis 4m ibi poſſidetz declarat⁹ q̄
liter quis dicat⁹ poſſidere uſz ad ſ̄
recuperande et q̄ hoc int⁹ ambo
deuenitur ad ſſionem p̄ncipij iter
aliquos mouēdam ſ̄ finem interdic
ti utr poſſidet⁹ et utrobiq per quē ſ̄
p̄mo p̄ dicē poſſidere et quōdo poſſio
nis utr q̄ non aſſert de poſſore non
p̄ aſſerre his q̄s t̄ petitorio actor et q̄m
res debeat cē h d uſz ad ſ̄ interdicti
Cum enī iudicid aſſert ex tribꝰ p̄ſo
nis ſ̄ ex persona actoris rei et iudic⁹
l inter litigātes et ille qui p̄ualuit
poſſidere ſuſtinebit t̄ petitorio p̄tes
rei et alij p̄tes actoris ut hic et l i ſ̄
int⁹ litigātes ff utr poſſi et effectꝰ
eſt magnꝰ an quis ſit actor vel reus
p̄mo p̄tere quōdam poſſidēdi q̄d eſt
manifestū ut hoc t̄ tex nōbilis Ite p̄t
dilationē dandā q̄z plures debent⁹ reo
q̄ actori l i ff de fideiuſ Item magiſtra
tus⁹ reo q̄ actori t̄ abſolutio de ut t̄ reſti
tutionē fauorabiles li vi et per dy et hic
t̄ vlo p̄ter quam cauſam et l arri
ſum ff de ac et obli Hz oppone⁹ q
uidā pt̄ cē q̄m aparuit q̄s ſit actor et
quis reus q̄z ille eſt actor qui p̄mo ad
iudicū pronocat ut ſi utrinq̄ p̄te
pronocat uel neuter Vtr pronocat fo
re dicit⁹ quis debeat cē actor et q̄s
reus cum ſit q̄ſtio inter⁹ et non fuit
l t̄ tribꝰ cum l ſ̄ ff de iudi et l q
t fi ff eō dūdid Hz dic p illud eſt
verū quātum ad ordinē ſ̄ ut agere
at quis p̄mo debeat utrū de calūp
nia ut l q ſ̄ i et ibi no⁹ c de iuris
calūp et quis p̄mo debeat facere po
ſitiones et articulos reprobationes ut
no t̄ d l t tribꝰ Hz q̄ſtionē ad ſtādū
iudicij utrū p̄t actor et reus t̄ duplicibꝰ
iudic⁹ q̄ſtio cē ſ̄ iſtum duo interdicta
ut c ſ̄ duplicia et l q t p̄ ff de
interdic et l ſi duo ſ̄ ſi interdictum
hoc ff utr poſſi et ideo vtrinq̄ iurat
de calūpnia tā actor et reus l inter
cohēdes ſ̄ i ff ſumi hic Et nō⁹ t̄ d
l q c de iurē calūp et utrinq̄ p̄ſtat
ſatisdationes preſtandas ab actore et
a reo l fi ff de procur Et utrinq̄ probat
ut actor et ut reus ut d l inter co
hēdes ſ̄ q̄ fit et i c ſ̄ fi et hanc
ſolu t̄ d l t tribꝰ cū ſequi volunt gl
t l iudicium al q ff finiū regūd et dy.

in d. l. si duo ff. hoc interdictum Et
ange de pu. t. l. duo iudices ff. de re iudi
qui soluat predicto modo g. ibi posi
tam que dicit q. sint lata sniad q. no
apparebat quis ex eis fuisset. Nota ig.
primo ex pri. huius ff. q. ubi contrarii duo
iudicia s. petitorium qd. confirmit pro
prietatem et possessorium qd. confirmit pos
sessionem debz primo trahi possessorium qd. co
firmit possessorem ff. deueniatur ad petito
rium et econtra quod non admittit. qd.
Verum t. t. possessorio remedio apter co
tractate secus t. possessorio adipiscende
et recuperande ut no. t. l. si de vi ff. de
iudic et l. ordinarij ff. de ex. et l. inter
ti. c. de interdic et c. pastoral. de ord
pos. et ppue et plene per hec. c. nichil de
l. naliter ff. de acquir. pos. pnit tamen hoc
interdictum et iudicia possessoria tentari
licet spetur moueri ffecto pprietatis ut h.
t. glo. t. vo. de pprietate. 2o no. t. v. et
q. longe bonum q. illud legis ut ff. petitz
t. quitatum pt. q. sit possessor et sic sit ex
pone q. actor. Est enim vtilis si potes ad
hocire possessionem ab aduersario per
aliqd interdictum ff. agere alia actione
reali uel personali ut pz. t. ex vendi
tione et interdicto vnde vi ut d. l. si
de vi Et t. saluiana et fluuiana interdic
tu ut no. c. s. pz. vlo interdictu Est
enim magnum possessionis q. modum q. ac
tore non manente ex. remanz possessor
q. q. ex. sit aliena et q. q. possessor sit t
nistus et nullu eius habeat t. ex ut l. fi
c. de ex. vi. et l. vti frui ff. vsufructu
tuarij quicd enim et l. vi ff. ut possi
Huic accedam. ad materia interdicti
vti possidetis que t. materia cotidia
q. duo intendit se possidere et vnus
actusat aliu de turbata possessione vel
ex. q. vnus solu possidz et aliu actusat
de turbata possione Circa qua materia
pzo de vi. primo enu. oppetat hoc interdic
tu 2o pro quibus relq. 3o. cont. que qo
qualit formet libellu 4o. qd debeat
plana trina ab actore q. reo 5o qualit
sit ferenda sniad 6o. pnit dic q. dat
solu possidenti eumulat vel naturaliter
possim per hoc interdictu petit a iudi
ce ut obseruet me t. mea possione et
phibeat alium me turbare t. ex. l. i. t. ph
Et hoc interdictu ff. uti possi et hoc rez
si non possideo ab aduersario vi. clam
vel precario Nam si precarium uel clam
vel precario detineo possionem tuam
dicis me possidere non possim. t. plo
ratu a iudice q. cont. ti obseruet t. ea
possione cum sit proclu violenter clam
destina vel precaria et sic tuus ideo
debeat restitui et a turbatione de

sistere l. i. s. fi ff. uti possi et t. e. s. ho
die et c. e. l. i. Secus si non possidem
ab alio vi clam vel precario q. michi
ad te cum non possit excipe de uir. ter.
q. ut d. l. i. t. fi ff. e. et d. l. i. c. e. Et ut
hic q. exaltatur per hanc q. istorum verbo
rum s. q. quis dicit possidere ab alio vi
clam uel precario et q. ab aduersario sm
q. uerius volenti agere hoc interdicto sic
reputatur possidere licet duus respectiue li
cet t. quanto non sit necc. q. possideat ff.
sufficit q. turbet ut dictum t. 2o. tem
dicto quidam assidentes non habuit sine
t. c. veniens de restitu. s. q. apparet q.
uterq. possidens qui vult intentare hoc
interdictu q. non dat. nisi possidenti
ciuiliter uel naturaliter ut q. dixi ut certa
est t. interdicti vnde vi ar. licet t. dolose
quis turbatur q. possidens tpre illate violen
cie licet nec non possideat. Ex. m. isto
interdicto uti possi recuperari q. possi
dz ut tpre turbationis et ex. nec ut d.
hodie t. e. et per hanc t. l. i. t. fi ff. et Ad
2um s. pro quibus vbis oppetit hoc ter
dictum dic q. pro tibus rebus immobilibus
corporalibus ut quasi possione vsus
et ceteraru seruitutu oppetit hoc ter
dictum utile ut no. t. l. i. et sic intentat
cum confessoria et negatoria ut l. quot. ff.
de seruitu. et l. sicuti s. arato ff. si seruitu
ven. et ex. cum actione seruitutu ut t.
e. s. fi. hodie t. glo. magna t. v. Et quid
si ille Si ergo habes iurisdictionem t.
ministro et sum t. quasi possione istius iu
risdictionis uel eius recipiendi
seruitia t. aliquos homines meos vasallos
assistentes et filios et turbet t. illis
uti bus habeo hoc interdictu uti pos
cont. turbatu ut t. c. licet cum eis fi
et ibi glo. plene loquitur de isto interdic
to ex. de proba. q. pro personalibus pz
timonibus ut si ex. michi obligatus ad
aliqd aliud ut ad exponendum vel alium
rem non oppetit in interdictum pos
sessorium q. l. vi ff. quoz bonoz nisi p
tendam hanc eius t. personam sic obti ut
q. sit vasallus uel assistentes et ita tenet
ligit. c. querela de elec. sin. bat. t. d. l.
vi ff. quorum bonoz. Ad 3um q. ex. q. non
petit hoc interdictu dic q. non solu
oppetit cont. asserentem se possidere
sz etiam cont. turbantem l. si duo s.
si vicinus ff. e. et t. e. s. hodie t. glo.
et per hanc t. l. i. s. huius autem ff. e. Sed
oppetit q. diffinitiuum per quod diffama
tionem seu turbet t. mea possione
vel quasi ut q. differmat me q. nullu
ius habeo t. tali pdio meo et pter ho
non reperio laboratores l. vim fecit ff.
de vi et vi ar. Item q. predictum me

t quasi possione uir eligendi ut si halco
uirdictionem eligendi pretorem t castro z
hoies castri meum electum non admittit
si aliud eligit ut t c ff de t inte resti
ferg si non eligit sz rebellant et resis
tit nolentes parere qz tit non hz locu
hoc interdicto qm subditg existit superio
ri Hz est reuocandi ad utilem offessi me
et actionem t rem et officiu iudicis
ut no t l i c per hec ff de ui ven z
dui c de actionibg c pdicialeg et
bar t d c hmoi autem edictum
auctr ab eis non habeo interdictu ut
no Imo t d c ff nisi per eos acceptus
impediretur mea electio ut qz eis timo
re recusare debentes interesse mee elec
tioni ut d l vlm facit ff de ui et ui ar
Ad quo videlicet qualit formet libel
lus t hoc interdicto die qd actor debet
iurare qualit possidet uel quasi possidg
rem t qua turbat uel inquietatur non
tame tenet declarare an cuiusl uel
naturalit possideat nisi interesse adi
sarij et hoc petat declarari ut no bar l
i c Interdictu aute ff c Item debz nar
rare qd aduersarius c qui turbat uel t
quietat t ea re tali et tali modo decla
rare mod turbationis ut dicit expresse
Imo t c licz de proba t glo magna
uig finem t vlo ad hoc g Item debet
excludi tria videlicet pete qd res adep
tetur ad desistendu a pnti turbatoe
Item a futuro pstando cautione qd i
futurum non molestabit ut no l m c
t hoc interdicto ff de itin actu prima lic
qd redimpleri ad interesse pt turba ut
no t l i c negq plures ff c Et t hoc t
teresse venit ei fructg a tpre litis qz
l interdicti ff de interdic licet t interdic
to inde uim venit fructg a tpre denun
tionis l i c ex die ff de ui et ui ar
Illud autem interesse non estimatur
quatum valz res t qua turbat respon
dentis nec ei quatum valet eius pos
sessio sz extimatur quatum interest t ea
habuisse possionem liberam et expeditam
penes me et a nemine fuisse turbatam
t ea l si duo c fi cum sua glo ff uti
pos per quod tex et glo decidit bar si
statutum dicat de qualibz lite soluatur
gabella tit de libera qd de ista lite tur
bationis possionis fiat extimatio interes
sii possionis retinende sine turbate nd
autem respondetur Et de forma libel
li t hoc interdicto vide t spe de ei pos
et uere c retinende visu et scitas et p
hoc sub ryca de interdicto uti pos Ad
quo videlicet qd habeat probare actor et
quid res t hoc interdicto pz ex pprie
dicti et ex b dicti primo assito et ex di
cendis t sequenti questito et per bar t l i
t si ff uti pos illam debz actor probare qd
possedit tpre turbationis et tuit possidg
tpre lit cont ut i c c hodie et p bar
t l i t si ff c Item si reus probat se pos
sidere debz actor probare qd ab eo reus pos
sidet ui clam uel precario ut d c ho
die et l i t pn ff c de ui et precario pz
qz debz probare rem adhibitam ad illa
possionem a re retinenda et rem precia
to recessam clandestinam possionis rei
probat corpe qd probat titulu et suam
possionem antiquiore qz possio rei pti
ea habuit pessime clandestina ut t c
licet causam de pba Et clandestinam
ab ipso actore probat actor corpe qd reus in
probat clandestinam ab alio tamen ar
tendit magis veritas que t qd ei nocet
t clandestina ab actore l aut qui alius
c si quis dum putat ff qd ui aut clam
Et per bar t l i c interdictum autem
t versilo re tuetur t hac glo ff uti pos
Hec autem debz probare actorem non
possidere uel ab eo possideri ui uel clam
uel precario uel hic uitium mz
retinende possionis l colono t fi ff de
ui et ui ar pnd probatur corpe qd actor
non probat se possidere uel si reus probat
alium possidere naturaliter uel colit
et sic pz exceptore de uir terci sm est
excludum uir agentis l eius seruus dispo
c de furtis Et attende qd t isto interdic
to admittit positiones et articuli de
dicto qz de duobz parit probabilibz de
possione ille optime qui ex probet de do
minio et sic e eius positio iustior dco
c licet causam de pba nisi petatur ad
destinens ab aduersario respondi possio
nis de qua per bar t l si de eo fundo c fi
ff de acquir pos Ad quem autem s qua
lit sit recedat simul t hoc interdicto dicit
glo t l pretor ait c i ff de re iudi qd
prudenter ita uti possidetis ita possideat
tq Hz glo t l c uti pos dicit qd si in
est liquedu quis eorum possident iudex
abstineat a iudicando et sequestret eis
possionem ptibz et prohibeat eos accedere
ad eam ne veniat ad uyas et arma
sum bar t d l equissimum ff de usufruct
Hz hoc bn no qd qm inter duos de pos
sessione iudex pt sequestrare possionem
et interdicere ptibz ne accedat ad eam
ut non deueniat ad uyas et arma
sum bar t d l equissimum de quo per in
no t c eid veniunt ad si de t inte
pos et t spe de scis pos et simul vlo
ad si et vlo hz nichil Hz bar t l si duo
ff uti possi dicit qd si iudex recepit a
uno possidere aliud non uel unus possidet
ui clam uel precario aliud non uel unus

probare de possione antiquiori hic et t
omnibꝫ ista ꝯsilꝫ t clarꝫ qualit' iudex
debz pnūciare q̄ debz pro eo cui⁹ poss⁹
t uisto⁹ ꝫ ubi predix ad pia q̄ vtꝫ
probat de sua possione eiusdem tpis
et titulo tuc iudicabit eos possidere
quelibz pro medietate pro tdiuiso uel
diuidat si volet pro cui⁹ opione fuit
t asserit de psup Et idem vidit glo t
t mīd de teste t glo magna uersa me
dio que dicit q̄ si res est tdiuisibilis
iudex pt gratificare ar t q̄ autem de
uit' pro et l fi t pn̄ ff de uilegiis ¶
Uult pro ꝫ quis dicit turbare aliq
t sua possione dic q̄ turbare dicit
qualitercūq; quis ferut alteri moles
tiam et impedimentum t ic unde per
solum tgressum rei alicne asserēdo se
possidere dicit quis turbare possit
ut no t c s hodie t glo et l uim fa
cit ff de ui et ui ar Item q̄ quis pro
hibet me pacifice uti re mea datur
michi cont⁹ cum actio furti l fu
rarii s fi ff de furt Et hoc assumit
lur t assūpsit qd' scripsit Matheolꝫ de as
sisis Dal tamē assumit q̄ ubi quis ac
cusat aliū de turbatiua possessione q̄ a
sumit ei rem vel putauit uitex
stus uir petit cum condemnari ex sc
statu puniendꝫ tirantem uel appreh
dentem possionem alterius q̄ licet sit
pbata actio et putatio non tamē
pt sequi condemnatio nisi sit pbatū
q̄ dolose et iniuriose fecit q̄ statutū
scripsit interpretatione ne quis tdebite
damnum patiatur l fi s t oppositor
t glo t v⁹ q̄ fit datur t fi C de iure de
li et l si seruus C de noxa Nam licet
t hic q̄ ff de grad prohibitorū punit
voluntas facientis l qui uas s uendere
ff de furt et l si non quem C de iu
ris tamē t hic q̄ non ff simplr de
grad prohibitorū ut d pōdat uitex et
arare terrā q̄ ei non facit pre
sumit uoluntate dñi cum hic actus pro
cedat ad eius cōmodū dolus faciens
et voluntas dñi non psumit nisi proue
l quotiens s qui dolo ff de pbā Bar
tamē t l i ff si quis testo libet ꝛc dicit q̄
hoc casu non ignr dolus sz sufficit lata
culpa q̄ uerba statuti referuntur ad ea
ut si quis turbauerit possionē alicui
seu si ad personā si quis turbauerit
aliquid t sua possione q̄ tūc ignorat
dolus Cui⁹ ba diuisio reprobat a multis
q̄ possio turbari non pt tūc res t
aduta nisi aspectū possoris t ponere
legem uerbis et non rebus l ij t fi C si
de relict Deo teneret q̄ non ignorantia
dolus sicut t ui expulsiua non excusat

inferens uim licet causat dolo si non ha
buit animū offendi cum credendi ut est glo no
tabil' t l si quis t tantum t v⁹ ad finem
ꝛc Quid si credens ibi preterea dicit
Item quero dic extendit se possidere uim
ducit laboratores ad laborandū t ꝛc an
alius possit actionem de turbata possidē
si probat se iuste possidere dic q̄ sic ni
fuerit inde aliqua iusta ratione ad re
dendū rem suam fuisse conductus uel cum
t possione apparent et ita limita glo t l
t rem s tigrinū uersi Item an filius ff de
rei ven et ibi per bar Et adde q̄ de tur
bata possione pt agi duplex s actualis
ut hic et l i ff uti poss et c pastoral
de eā poss et proprie et criminaliter
tam ex l municipali q̄ eā s actione t
uindicatorio ut d l finitaria s fi ff de fun
et ibi per bar Item turbatus et ejec
tus colonus tenutus pretorio uel con
tractu dñi dicit turbare et ejectare do
minū ff q̄ ui aut clam l aut qui alie
s si quis dum q̄ ui aut clam et c si
per uim uel alio modo l i ff⁹ si colonus
permittit se turbare et agere pt non ob
stante collusione colon tūc enim dicit co
lonus perdē qd' non nocet dño c de acq po
l fi ¶ Hic an ingrediens possionem alterius
ex decreto iudicis finaliter pt actionē
de turbata poss hab q̄ sic l iuste pos
sidet ff de ac po pro quo ui glo l si ij
t tantum glo ingrid uersi sinpter spectū quod
ibi uel ide an executionem ¶ Hic multū
possit inde concedi licentiam pueri ut
ingrediatur aream iuste glo q̄ non d l
iuste Hic glo tenuit contē et merito t l mi
nuerit c Unde ut qd' intelligere animū
animaduertit et negocio discusso ut l non im
dy ff de adopt Nam t re sua pt q̄s ad
ministrare et executor ut l cum qui s si c
pistola ff de furt

Sed interdicto hoc est ea pars t
quia declarat pro
quibus rebus debentur hec duo interdic
ta et t quo queniant et discedentiam
olim et hodie et h d uti poss pro rebus
immobilibus et utrobiq; pro rebus mobili
bus queritur et t utrobiq; ille obtinet
cuius tpis solus possidet non tamē ad
uersarius ui uel clam uel precario
rei certa antiqua data possionis que
erat inter hec duo h d usq; ad s possi
dere erat igit olim hec prima data et
hodie durat inter interdictū uti possi
dentis et utrobiq; q̄ uti poss solidū t rebus im
mobilibus ut hic et l unica ff de utrubi
¶ Hic queritur cum uerisimile ipsos interdic
tos sit interpiede possionis fuisse hinc
diuisa noīa et non uocatur ambo uti
possidetis dicit hic glo t v⁹ utrubi et d

dit duobꝫ mensibꝫ et aduersarius vno
ut l. maiori ꝑte ff de ver sig. Sz ista
dra hodie remouetur q̃ utrobi sufficit
q̃ actor possideat. tꝑte litis cōtes
ut hic & verbo hodie subaudi et tpe
turbationis sm bar & l. i. C si ingressi fi
ff uti poss. quadrum gℓ ad drām mobi
lia hꝫ duo ꝛterdicta sūt differentia sed
quadrum ad cetera querunt sm glo. l.
& fi & l. i C uti poss. Et ideo ea q̃ sūt
de mr̃des hnt locū et & ipso excepto
dīus frūct mr̃. mobilia et ītmobilia
et qualit̃ possidens equū uel aliam
rem mobilem possz agℓ hoc ītердic
to si turbatur & d. ꝛe uel dēd rem ꝛe
tinetur ab alio dr per bar & l. vnica
ff utrobi. Item nō tex ibi lit. q̃ tpe
q̃ iudicia possoria requirit lit. q̃
ideo simul lata sūt eis ut sūt mom
tanea possone est diffinitiua sm bar
& l. q̃ ussu ff de ꝛe iudi et per gl.
et bar & d. l. i. C si monēta poss. licet
gratis dicit q̃ est ītерlocutoria et ma
le. q. vi. Et sūt quoꝝd vsi de possōr
Idem nō hic & glo. magīd q̃ expo
nit q̃ illa verba vi vel clam uel p̃
cario de quibꝫ dr ut dixi ō. Et ꝑ

Possidere autem dicit
q̃ agens illis duobꝫ interdictis debet
possidere alr non oppetit ei. Modo de
clarat qualit̃ et q̃n dicit̃ hꝫ possidere
et hz. d. Pt̃ quis possidere per seruū
et per alium ut colonū tributū depor
tatū et commodatarium quis vt possidz
et cuꝫ nomē possidet̃. Item ꝑt quis
solo aīo possidere et possionem rem
quesitam rētinere non aūt ꝑt solo
aīo possionē acquire. hz. d. usz ad Et
retinende. Nota gℓ pīme ꝛgulā
q̃ ille possidet cuꝫ nomē possidet̃
ut hic et l. q̃ vi ff de acq̃r pos. et hz lo
cum hꝫ ꝛba & possionū naturali quid
trāsfero & ꝛe. Si ego possidens nāliter et
aliter q̃stituo me tuo nomē possidere
uel a te aduco trāsfero & te illam ci
uilem l. quedam mulier ff de rei vend.
Et idem si tibi vendo et & dotē do
aliquid ꝛē cuꝫ usucapierim michi reti
neo ut l. quesitis C de donā. Et sibi
& nāli quid retineo per colonū rete
ta exquo animo tuo et meo ꝯcurrit
& trāsferenda possione trāsfert̃
& te cessi colonus meus dissentiat vel
le possidere tuo nomē sz meo ut & gl.
singli & l. i. C non aūt & glo. & vo ꝛe
tineo & vilo sz licet ff de vi et vi ar
Nam corpe q̃ q̃stituo me tuo nomē pos
sidere videor me q̃stituē colonū tuū
et sic possidens per me et q̃ter p

d. l. vnica et l. i. C uti poss. & glo. i. & fi q̃
īmobilia ꝑtes possident̃ cum dicat̃ poss
sessio q̃ pedum positio l. i. ff de acq̃ri
poss et ideo & īmobilibꝫ dicatur uti poss
q̃ ꝑtes possidentur et sīmd fertur uti pos
sidet. cum possideat̃ ut dicit glo & l. aut
pretor. C. ff de ꝛe iudi et dixi & C. p
et Sz ꝑtes mobilia possident̃ cum
non possit dici & eis predia posita. Ideo
ītердictum pro eis non ꝑt dari uti pos
sz dicat̃ utrobi q̃d est nomen oppositū
ex duobꝫ corruptū s. ex utrobi et ubi sim
glo l. & fi C uti poss. Et ponat̃ utrobi
pro apud et ubi per quē. Et ideo duobꝫ
patet plūribꝫ de possione rei īmobil.
ferri sīmd apud quem res & ita sit
licet alia fuit opō bar ut dixi ō ꝑte. C.
Et quia duo pnt̃ pretendē se possidere ꝛe
mobilē ut utrūq; detur hoc interdictū
cum corpe q̃ quis cadit a possione rei
mobil. desinat possidere l. si rem mobilē

De acq̃ri poss. vi per bar & d. l. vnica
ff utrobi. Et nō hz q̃ sm glo cū mo
bilia non propē possideat̃ Tuetanus ul
tradem possionem alterius rei mobil.
non puniatur pena statuta ꝑ posita ꝯ
tradentem possionē alteri⁹ cū statuta
debent ītelligi ꝑtes l. i. C. hꝫ verba ff
de negℓ gℓ. Sz bar & l. i. ff de acq̃ri poss. dicit
q̃ īmo mobilia ꝑtes possidentur l. rem
que nolus et l. si rem mobilē ff de ac
quir poss. dicit q̃ īmo mobilia ꝑtes pos
sidetur l. rem q̃ nobis et l. si rem mo
bilem ff de acq̃ri poss. alr non possent
vsucapi res mobiles cum sine possio
ne usucapio non prodit ut ꝛba īmo
sine possone hꝫ vi. Nec obstat q̃d dicit
glo q̃ dicatur possio quasi pedum po
sitio q̃ illa d ethimologia vocabuli
cui non statur q̃n non ꝯcedat cum dif
finitione ut dixi ō de tutel & pñ. Item
Attende q̃ licet detur interdictū tm &
rebꝫ mobilibꝫ q̃ īmobilibꝫ p retinenda
possione s. uti possidet̃ uel utrobi cū
pio recuperanda possione bñ datur ītердic
tum unde vi. pro re īmobili sz pro retī
nenda possione rei īmobil. nullū est
ītердictū tuentū possorē recuperande q̃
rei mobil. vilis et abiecti ō possio sīm
glo & d. l. q̃ que nobis q̃ sūt ꝑdicta remē
dia de quibꝫ glo & l. manifestissimi C.
cum & ꝛa C de furt et ibi per bar &
d. l. rem q̃ nobis ꝛa dicit erat olim ītер
ista duo interdicta uti poss et utrobi
q̃ uti poss uindicabat ille qui possedit
tpe propositi ītердicti etiam si viciose
et mala fide possideret dūmodo non vi
non clam non ꝑcario ab aduersario q̃
& utrobi uindicabat ille qui possedit rem
maiori ꝑte illius aduersarii ut si posse

colonum nisi et ipe deiciatur l peregre
quib ff de acq pos et no t d ꝙ non
Rud aut si solam possionem male
qua habeo per meipm ostituo me non
nio possidere aut transferatur t te dnō
naturalr dic ꝙ sic l interdum t fi et
ibi per bar ff de acqu pos Et idem
t corpalib si sim t quasi possione alt
cui))nrdictione ostituo me tuo nom
quasi possidere transfero m te hoc ipi
possione sm bar t d l ꝙ t co ff 2o nō
hic quis glo l ꝙ colonꝰ tenens depo
sitarius et ꝙmodatarius st t possione
et tamē nullo modo possident sed nec
naturalr nec ciuilr sz dns possidet
nāliter et ciuilr Ciuilr per se et na
turalr mediante corpe colom Quis g
ista t possione l t detentione ut di
cit glo t l ꝙ s l ff pro hēde Quis et
missi t possionem ex cā dampni ifec
ti et legatꝰ st t possione et tamē
non possident et sic aliud ē possidere
et aliud t possione Et licet autem co
lonꝰ non possideat tamē si ipe deicia
de possione ab alio ego pdo vtranq
possionem ut simplr no glo t d ꝙ
non autem et per bar t d l peregre
ꝙ quibꝫ Sed si non deiciatur sz p
dat uel deseruiat ut l fi C de acqu
pos Et de hoc ꝙ colonꝰ retedit alio
deseruiendi possionem quid pdat vi
de l l C eod de vsurp et per bar t
l si de eo ꝙ t ff de acqu pos et t tā
gum 3o nō q solo alio non quirit
possio ut hic t versi nec vlla sz so
lo animo tam assiduo retinetur ut hic t
vsi nec Nam solo animo non sufficit
ad acquisitionē possionis ut hic et l
ny et l quidā De acqu pos et l
licet C e nisi interuenit actꝰ corporeꝰ
vel quasi Requiritur enī vtrūq ſ
actꝰ et corpalis actꝰ apprehensionis nō
sufficit solo animo uel solo actꝰ cor
poris ut d l ny t pn Et ideo dicit ꝙ pos
sessio per nos querenda hz plurimū
fer ꝙ uis Nam requiritur animꝰ et cor
poralis apprehensio et nus nō ad nisi q
affint vel non resistit de quo per glo
t l i C de acq pos et per bar plene
declaratur l si is qui pro emptore ff
de usurp quasi actꝰ corporeꝰ t ibi no
tatur apprehendi possio actu corpeo sz alio
actu equipollenti ut t rei pditꝰ assignō
custodiꝰ apposito clausꝰ traditio alieno
nomē ostenditur possio Instituit traditio et
usufructꝰ retentio Ita hoc cum casibꝰ ac
quiritur possio sine vero et directo actu cor
poreo ut no t d l ny t pn ff de acqui
pos licet t hoc casibꝰ interueniat vnus
ex quib sensibꝰ corporeis de quibꝰ t l ꝙ

t co ꝙ si venditorem ff eo ti Et est ſ
cissꝰ ſ statuo i stabit et firma donatio
et per ꝙsuetudinē sine traditione acqui
ri possione sm)nno t c ex hoc de ꝙsue
Solo autem animo non sufficit ad pdendam
possionem est si steterit t te et hoc si tempꝰ
ad pdere possionem nisi sequat alius ut
hic et l ny ꝙ t amittenda ff de acqu
pos et ibi no solo enī animo possidentis
per se naturalr et ciuilr ē sufficiens
ad retinendam possionem ciuilem et na
lem domer possidentis est t te uel pte
rem ex p miliaria si aut non est
t ospend retinetur filius et pditur natu
rali quam recuperare postea reuertendo ut
t glo magn l i ff de acq pos Et si alio in
grediat possidentis pdit naturalem et
ciuilem retinz domer videm ad tempꝰ
dum rēpellat uel sufficeretur fē posse
repelli l etiam possidere ꝙ q nudinas ff
de acqu pos Sz qui ff retinz filiam per
se et naturalem per colonū uel aliud t
quibuscūq ꝙmodatariū et filiꝰ qui alieno
nomē possident tuē licet dns deiciatur
de possione fundi non perdit naturalē
quam pdit per colonū nec ciuilē quā
retinebat per se q tā illa sua ciuilis ad
hered naturalē quam vtinz per colonū
filiꝰ nobilion et sic sibi ostendat Sz si
colonꝰ deiciat pdit vtrāq q filiꝰ ad
heredꝰ naturali tuꝰ nobilion colonat
eam et q t persona colonꝰ ostendat
dnꝰ vi t glo notabilis t d l ꝙ non
aute ff de vi et vi ar Sed si non dei
ciat colonꝰ sz retinet animo deferendē pos
sessionis q tuē dnꝰ pdit naturalem
et si sit negligens t ad recuperanda pdit
eciam postea eandem de qua per glo t l i
C eod de usurp et per bar t d l sic
eo ꝙ t ff de acqui pos 2d aut sit pos
sessio et quotuplex et quo uel sit intro
ducta et qualit acquirat et qualit pdat
et an possio sit unꝰ uel trinꝰ dic per bar
t l i ff de acqui pos

Recuperande Dicitur de ea q
interdicto adipisci possit ut sit quando bo
norū quorū legatorū Interdictū sal
uande et silue Item dicitur de inter
dicto retinende possionis t ꝙ retinendē
ut sit utrubi et utroby et silue Illud
vero tractatur de interdicto recuperande pos
sessionis ut d interdictū unde vi et ly d
decreto pretorum de possione rei immobi
lis ut fundi uel domꝰ datum interdictū un
de vi ad recuperandam possionem certa si a de
iecto ex tertiallo possederit vi clam
uel precario Item datur ostitutio si is in
tendit que petit detinendam t amissam
rei spem uel estimationem rei alienate per

vim ablate Item dat. actor l. Jul' de vi pub
et pena et appellatione armorū eram
fustes et lapides commūe. h d. t his et
sidna usq; ad s. ena Dantur go hec tria
remedia contra vi detinentem aliud primum
est ptor. s. interdictū unde vi pro pos
sione rerū mobiliū tm et ratio et t
sequestram pro rebus mobilibus ibi exhi
bis ff de vi et vi ar. s. illud utilius et h
t glo. i. non datur go pri. hoc tm verū
tm pro rebus mobilibus Ideo non dat.
si quis violenter deiectatur de naui vel
vehiculo l. i. s. si quis de naui ff de vi
et vi ar. Hz lex iuliana de vi bn dat.
pro violenta expulsione de re mobili
l. in t fi. ff ad l. Jul de vi pub Item hoc
interdictū contra uis cuiusc. s. pro retī
nenda possione Hz sequestra remedia sūt
criminalia contra talem violentū l. si qs
ad se fundū C ad l. iul. viii vi vbi glo di
cit p condempnatio sua t hoc simili in
dicio non fiunt plena probatione t cri
minali hz qualitas psumptionis de qua dic
per bar. t l. ptor ayt s. hoc edicto ff vi
bo. rap. in est remedium vbi t ver hz ex
sarit Remedia constitutionis Imperial si quis
l. tanta C viii vi que punit vi rem p
priam occupatem t eis pditionem et oc
cupatem aliena t eis restitutionem et es
timationem que constituit habet locum
pro rebus mobilibus hz immobilibus tam pro
dolo facientē hz tenente sine dolo rapiente
ut C vi bo. rap. s. hz tamen et ibi dixi et
plene notā t d. l. si quis t tamen z in
medio ibi qui aūt e legen Jul' s. legis Ju
lie de vi publica q punit violentia
t forcetem cum armis t deportatione et
alia bona publicabilē Et l. iul' de vi pena
que punit vim t forcetem sine armis in
relegatione et tenet pro bonorū publi
catione ut i de publi. iudi. s. Item lex
Jul de vi pub et ibi dicā et l. qui in ma
gistratu C ad l. iul' de vi. et no glo t
l. hoc iure ff de iurisdi. hec aūt pena
deportationis qz ipsa non pt ex defec
tu rei esse non existit inter iurisdictionem
iudicis t glo t l. illicitas s. qui omni
bus ff de offi. pfi et per bar t l. relega
tus ff de interdic et relega sic nec pt
iudex mittē actorē t possessionem bonorū
ademptorū non existens t sua iurisdic
tione hz debz primitus de mittendo et ad
hoc fiat missio t inducem illius loci ut
no glo. t d. l. relegatorum et latius per glo
t l. cum vno s. is qui ff de bo. aut. iudi
cio Item qd dic. de publicatione bo
norū tenet glo t vo uel aduersus leges
t l. i. ff de iur. fis et t l. ca solo ff de re
iur. qd hodie corrigit ut bona non ap
plicentur fisco nisi deficientibus ascen
dē

tibus et descendentibus usq; ad z. gradū
ut auc. bona dampnatorū C de bo dam
de quo dic per bar t l. i. ff de bo dam
alia aūt hypotheca remedia introducta cōtra
violentas vide per glo. magnā et qd ibi
declarat per bar t l. extat ff qd me
tū Et hoc ordinationes introduc
tas contra violentas quietantur t fine
sui operis Et nō p. quis a pna vio
lentie non habuit arma hz postea assump
sit vel habuit hz non est usus t decre
da tamē dicit vis illata cum armis
Et ideo si quis armatus non percutiat
cum armis hz cū pugnis tamē dicit
aggredi cū armis Item non requirit
p omnes violentos habuisse arma hz sufficit
p aliquos habeāt ut dicat violentia
ab eis illata cum armis hoc plantum
t l. in s. armis ff de vi et vi ar. Hec
nō tex ibi licet hz p non solum intelli
gā predicte pene si decreto te violenter
de possione mea qua per vim michi
pro absolutus uel clam vel precario a
me possidebas qz non licet michi mea
dicē ut d. l. si quis ad se fundū C ad l.
Jul' de vi Et hoc verū p non licet mi
ex interuallo hz t grauiter bn possium rerū
penere et vim vi repellē l. in s. cū ig
et l. qui possionem ff de vi et vi ar
et hic t glo Et dicit t continuēt i mil
tos uel paucos dies arbitrio Judicis ex
pensata qualitate personarū et rei Et q
quis decretū est ut no glo et bar t d. s.
cum igitur Et est ista interpretatio t cō
tinuēt finē tamen effectus ut non videat de
iecto a te ex quo t continuēt recuperato
Et ideo non sine pscribe quasi non dicat
interrupta pscriptio cum t continuēt rei
sit recuperata Item nec dicitis tacuisse t
consensisse si quis t tacuerit ut pdiderit ius
qd habebat qz mea recuperatio absorbet tuā
violentā et sic tua violentia et spoliatio
non habuit effectū et hoc tenet glo ult
t d. l. si quis a se et glo et bar t d. l. si
possionem Si aūt ex interuallo recupero p
vim deiectōne te primū violentum licet
g. mendam t penas iam dictas tamen
pro tua prima violentia agam restitutorie
si quis t tacuerit cont. te et protesto te
arctissime criminaliter et agā pro rebus
de quibus astringebar dic per bar t d. l. si
possionem Et predicta verū qñ hz valet pro
pulsare furiam valem Si aūt persona
lem trā dic. t continuēt t ipō flagrāti
te crimē l. qui ayt ff de adul Et per gl
Cy bar bal et salic t l. i. C viii vi xii
Aute hoc remedium supperat nomē vis
vi dicit glo in p supposit denotat vio
lentiā proteruā et malā erat vis vi aliud dicit
esse te restitue cogā l. i. ff de vi et vi ar

Alia autem interdicta sumunt nomen a
materia ut interdictū ne quid ī loco sa
cro et ne quid ī fluē publico Et alia
sumunt nomen ab auctore ut interdictū
saluianū et silā ut ff e c. Interdictū
quoz fla ff de actī. Item seruiana ho
no ī c. q appellōne armoꝝ gri
nitur ēe fustes et lapides vel qđq apti
natum est ad nocendum ut hic et l. si
pignore. Item ibi denuq; qđ' nocendi cā
dētur ff de furtī et l armoz. appo ff de
ver. sig et l. ī. armis ff de vi et vi ar
et ī de publi. Iudi. celsum et ibi dicūt
de druā inter arma et tela sēm si non
sit res apta ad nocendum vnde gladiolo
ad mordendū panes vel pōnas non cō
prehenditur appellatione armoꝝ glo sin
gularis ē ī c. phibemq; enī ī dicī de
armis coll'i silā nec vnq; petrus baculo
sim dr ī d. l. ī. armis Silā nec dēter
dicēdūr arma ideo mordens aliquem
non punietur pena statuti puniētis
percutientem cum armis qz non sūt arma
apta nata ad nocendū ff sūt instrūta eoz
pōnā apta nata ad gmadcēdū l. cui dēs
de ver. sig. Alias si dicēs arma nulli
homo hūs dentes vngi dicerētur termi
et hoc assumunt bar. et angē hoc tenuit ī
l. ī. ff de public. Silā si quis percutiēs
aliquem cum vitreo vini vitreo vel am
phora vini vel olei vel cum libro vel
scrinio pecuniaū non punietur pena
statuti puniēntis percutientem cū ar
mis quia ille non sūt ēes principalit ap
te ad nocendū ff ad aliā operationem
sūm angē ī l. armatas ff ad l. iul' de vi
pu. dicit tamē Io. an. ī de ne ī agro
super verbo arma de statu monachoꝝ
q teneny aceruum lapidū sibi fenes
trā dicūtur tenere arma secū si habz
gladiū ad cōpanam vel mensam et gl'
ibi dicit si hz statutū de armis nō
gferendis non obstabit venetes de fo
ro Et adde quę dicī ī c. de publ. iu
dic. Item lex iulia de vi publi.

Tercia interdictoꝝ diuisio

Hic pmittit 3a diuisio interdictoꝝ ff q
quedā sūt simplicia et quedā duplicia qua
diuisio verificatur et exemplificatur ex p
ma diuisione posita ī pn. ff. summa at
mā ibi dicit q Interdictoꝝ quedam sūt
phibitoria quedam restitutoria modo di
cit q alia exhibitoria et restitutoria sūt sim
plicia qz ī eis vnus ē actor alterius Et
phibitoriū aliqua sūt simplicia in q quibꝫ
aparz quis ē actor et quis ē reus ut ē
interdictū ne qđ ī loco sacro vel fluē
publico fiat Et aliqua duplicia ī quibꝫ
quilibz vterq; partiū actoris et rei ut
vti pos. et utrobi ut hic ī glo. Vel prohibi
toꝝ non facit nouā diuisionem inter
dictoꝝ ff declarat hāc tertiam diuisiōz
subdendo primū membrū pme diuisionis
posite ff e. c. sūma autē et hī dicta simplicia sūt ī quibꝫ aparz quis ac
tor et quis reus ut sūt oia interdicta ff
tributoria exhibitoria et qdam phibitoria
ī quibꝫ aparz quis actor et quis reus
ut interdictū ne quid ī loco sacro uel
ī loco publico uel fluē publico et sūt
hꝫ duplicia vero sūt interdicta phibi
toria ī quibꝫ quilibz sustinz partes ac
toris et rei ut uti possi et utrobiq; hꝫ
dicit usq; ad c. de ordi. Et contra ff
de interdic l. ī. Ista igitur duo inter
dicta s. uti pos. et utrobi sūt prohibitoria
ubi sine possiōne et sūt duplicia qz vterq;
sustinz partes actoris et rei ut hic et ff
retinēde possionis ut ff e. c. retinēde Et
silā aliqua interdicta recuperande et adi
piscende possionis sūt duplicia ff alio ēm
s. qz obtinēt ī restituoz et adeptionem
ff e. l. ī. ī fi ubi glo exemplificat ī inter
dicto ne vis fiat et qđ' datur et ꝑ mis
sū ē mitti et phibetur et sic est adipis
cēdē et possīq; ē amissū certū dat si de
siat et sic est recuperande Item dr et hoc
implant hoc exm ī l. i. ff ne vis fiat ei
qui missus ē ex primo decreto non possidz
licz sit ī possiōne ut dicī ff e. c. ī sūma
Ideo aly ponūt exm in interdicto de pre
cario qui naturaliter possidet l. et hī c. pla
cet ff de precario donec ni restituoz pre
cario dicā me spoliare mei cū ut no. ī l. si
quis oductionis c. loca Ideo datur in
terdictū qđ' est hoc casu adipiscende na
tural' possionis et recuperande cum' ut
d. l. ī. c. si de interdicto Quę autē sint ī
terdicta exhibitoria et que restitutoria de
quibꝫ hic primo loquitur text. dicūt ff e. c.
titua et c. exhibitoria et q prohibitoria
de quibꝫ 2o loquit hic text. ī vlo phibitoꝝ
dicūt est ff de mā prohibi Et de materia
istoꝝ interdictoꝝ duplicium s. utipos. et
utrobi de quibꝫ 3o loquit hic text. ī vlo
duplicia dicūt ff e. c. retinēde Et adde
text. ubi fz vnusquisq; dicit fz eum ꝑ tempus
rei sustinz qui prius ad iudicium prouocat
ut ff de iudic l. ī. rebꝫ et si non constat
forte dimit ut ibi et dixi ī d. c. retinēde
fz vix ē qui possit ostendere nisi ī causa
ī quo iudex adiuuet a se possionem
per l. equissimū ff de usufructu Quo ca
su iudex pōt eos facere pariter iuuare et
pitur decia ad prolationem sūtie per
l. nec coheredes c. ī fini ff fami. hisce
Et si neuter probat se possidere vel u
terq; partiū probat teneb̄ rei ī ma
nu iudicis per l. equissimū donec alter

eorum agit de ꝓpietate sim ꝯ si licet hu
alt' tenear ut dixi ⁊ dñs ꝙ retinende ẽt
duplicia autem iudicia qualit' apprehen
dantur quis sit actor et quis reꝰ vide
glo ⁊ l de pupille ꝙ si vlo defensoꝝ
vlo nl' ꝫo dic ꝙ debz adtendi quis
possidet ut ille sit reꝰ non autem q
ad iudicii prouocat' ℞ hic bar ibi dicit
ꝙ defendere simi' triplr ꝙ pro omi
eo qui agit causam suã siue agendo
siue defendendo et siue actuando si
excipiendo l ij C de aboli ꝫo large ac
cipit' defendere ꝙ pro eo qui possidet
et suam possionem defendere vult et
iste dic' partes reꝰ seu defensor sisti
nere ut ⁊ d gl et d l de pupillo ꝙ qui
i'mission' ꝫo accipit' stricte pro eo q
ad iudicii prouocat' et sic sum' regu
larit' d l ⁊ tribꝫ ff de iudic' ¶ ℞ digi'
⁊ exbanito et ⁊ excusato q non pt age
ℏ defendi' ut ⁊ c intellexim' de iudic'
cont' quos ẽ data tenuta bonoꝝ an ad
mittent' ut rei an vero non admit
tent' tñ sint actores dic aut venit
pñ capitul' ad agend licet ⁊ quam ad
defendendu tenuta et tñ admittit' l
si pupillo ꝙ i ff de pecul' credi et auc
ei qui C de bo auc ut possit pñ'
petit' defendi uel possionem restitui et
tñ dicit' actores et non admittit'
d l ⁊ tribꝫ de quo ⁊ ffe de quib ꝙ nñ
dicim' vsi ℏ pone reꝰ Et adde singla
re dictu ⁊ vsi thlus ut exercitat spal
liter citat' ad iudicii ut ꝙparcat si sua
putauit interesse dict' reꝰ vocat' q
admitt' ubi al' non admittet' si no
ẽss fraudi spaliꝫ ℏ general' citatio omꝫ
contradicere volentiu ut ꝓmit ℌmo ⁊
c eid inter de except.

De ordine ¶ Hodie interdicta ubiꝫ
solempnitate antiqua
propon pñt et pro eis actio ⁊ frm vi
dicat sibi locu h d usꝫ ad ꝙ ℞ no
cnt ꝑ interdicta ꝓprie loquendo actiõs
ℏ loco actionis hnt' et loco siꝫpto voca
bulo actionis ꝙmuntur l actionꝫ ff de
act' et obli Et no ꝙ sicut olim ⁊ actoꝝ
bꝰ tentatiuis fiebat eoiud tentatio et
ꝓcessio a pontificibꝰ qui ꝑerat ꝓpo eid
certis solempnitatibꝰ ⁊ quibꝰ si quis ca
debat a sillaꝫ cadebat a toto ut l ij ꝙ
deinde ꝙ oid ff de oꝛi iur' Et ꝓpter hꝰ
appellabat' actio iur' vulgariꝫ formula
l eid quiaꝫ solempnitate verborꝫ con
cepta ut l si quis seruꝰ naue ff de
furt Item ⁊ ꝓponeb at' a ꝓtore erat eid
cta solempnitate obseruanda ut dicit hꝰ
glo et ℏ eo ti ⁊ pñ ⁊ solempnitꝫ tñ
⁊ actionibꝰ ciuilibꝰ ꝙ ꝓcessꝰ et iter
dict' hodie ⁊ sublata ita ꝙ hodie oia
iudicia remanent eoꝝdinaria id ẽ ex illam
antiquã solempnitatem sic rigoroſam po
sita et ita intelligi istum text et l actio
ff de negꝰ ꝙ et l ordo ff de publi iudic ⁊
l pe ff de interdict et l i et ij C de fori
mul et tenigi ẽ ⁊ pñ huiꝰ ti licet ad
verboꝝ solempnitatꝫ sit sublata tamẽ
interdicta durat ẽ hodie et pñt sim'
sine tali solempnitate uel actio ⁊ frm ho
eo ipõꝫ et ita intelligit hic glo istud
text et ⁊ d l pe C e ut est text ꝙ verũ
ℏ ꝓpter ꝓsit l pretor aut ꝙ non nulli
ff de ope no nũc Item debet ẽ hodie
libelli solempnitꝫ formam ut no ⁊ d l
ordo et maxime ⁊ criminali ut l libelloꝝ
ff de ac et actuderey ⁊ actione q peteꝫ
l i ꝙ i ff si messor fuit me dix et C exa
minata de iudic et no l i ff de eden ⁊
per doc ⁊ l edicta actio C de eden hno
mẽ actoris non sit expꝛ̃ssa ⁊ libello ut
C dicti de iudic Item durat ẽ hodie
ordinarie ꝓ legibꝰ declarate q licet va
retur ordo et for ꝓceden ꝙ sine solep
nitatibꝰ antiq tamẽ durat ꝓpter le
gis ut notabiliter ꝓbat d l ordo ff de pl'
Iudex licet aliqui voluerint dicere q
oēs pene tempe hodie sint eoꝝdinarie ꝙ
istud text et plus ℏ alt' pre l hodie ff de
penis ℞ tu tene q ẽ hodie ẽ durat
pene ordinarie q l determinate nec sit ⁊ ar
bitrio iudicꝰ ℏ ⁊ ꝓtor legꝰ ut l i ꝙ
similiter ff ad turpil ℞ nider ex eo hꝰ
pt agere et minue ex si sit pena statuti
nue malicia l fidig' ꝙ pena grauior
ff de ⁊ffatibꝰ et l et si seuerior C e ti et
ibi per dd et sal' Et no ꝓme C i de
ꝑstitu q dicit q ex eo licitu ẽ legeꝰ et
ꝑstitutiones transgredi pro quo deꝰ ex tex
optimꝰ ⁊ l si quis exhibendo ꝙ hꝰ qui
ff de iniusto text ¶ ꝫo nõ hic glo ingrad
de actione ⁊ frm qui et ⁊ quibꝰ casibꝰ
hui' locu et que sit dra inter eam et
actionem ꝑscrip v et duas alias silꝰ
glo vide vna ⁊ hic de ꝑscrip v ⁊ si
alia ⁊ l ex placito C de zerid ꝓmu et
ibi per dd et sal vlo huiusꝰ et per
bar ⁊ l i ff de gdi ex l nam dat a pre
scrip v q ꝑscrip vel actio hꝰ locu ⁊
tribꝰ casibꝰ s ⁊ tribꝰ casibꝰ ꝙnactibꝰ
nominat' et ⁊ pact' ⁊ contineri appo
sit' et ubi dubitat' de nouo contract'
ut dicit glo ℏ actio ⁊ frm conuenit eid
ea ⁊ ill' casibꝰ et ex hꝰ locu ⁊ pluribꝰ
alijs et sic ⁊ generalior illa nam ⁊ frm
finꝰ glo hic hꝰ ꝙor gnã seu ꝙor modꝰ
habet locu s ⁊ subsidiu l actl' uel al
terius l spaliꝫ et pro silꝰ edict et iter
dict Et ubicuꝫ hꝰ locu ac ꝑscrip et
gnaliter ubicuꝫ habz ẽ equit actori da
ri siue ex delicto uel quasi ul' ꝙtractu

vel quasi sim glo ꝛ d l ex placito et sic hoc casu datur ex equitate ꝛ gñe supra ſ ubi cuius est equid actionem dari ꝓz ꝛ huius casibus datur ex equitate ꝛ ſpes supra ideo tue ſ qñ in gñe datur dicit2 nasci ex variis figuris causarū ut dicit tex ꝛ l sanctimꝰ al i C de ſa sanc eccl et l i ff de ac et ob et l quot de prescript 30 de quo dic lacus per hanc ꝛ l b allega et sibi danda ē exceptio gñalis et ſpialis ut d l quotꝰ cum sua glo antiqua i et ¶ Petrus nō regulas interdictoꝝ de quibꝰ ꝛ l ij ff de interdic et l interd C e Inter quas ē hec regula ꝙ interdicta sūt antiqua ſolempnitate pſ ec hodie ꝛ tenetur vel actio ꝛ ferīs pro eis ut b dixi Et dicit hic Jo fa ꝙ actio ꝛ ferīs ē vna ſola que sic dicit2 qz ex fco acquisito aliquid ē alij datū et ideo sine noīe ꝓprio ꝓz ochudit2 et descendit ex fco vacuato ideo dicit2 descendē ex variis figuris causarū qz ex variis ferīs et variis medijs actus nonꝰ aliter ex uno ſolo medio sibi attributo ut ē attributū cum alijs actoribus noiatis ut ex empto locato et ſilibꝰ ꝓz ex variis edictis et interdictis et aliis diuersis dat2 pro quo facit ff de dolo l nonꝰ debz hic et ꝛ ꝑ strictū vbi misi dicat2 qz vbi ꝑscribūt2 et acquirēd2 cessat ratio dicē de quo ꝛ Paul l ex placito Et silr excepto ꝛ ferīs dic2 i cōe illud ferīs notandū de quo per salic ꝛ l cui vlt C de non nu pe

De pena temē litigantiū

Glo continuat ſolum i2m actionis ex pte actoris ꝓz dic gñaliꝰ ē tractatum tm de actoribꝰ ꝛsperat actor ꝙ i2m respicit exceptiones 2m et sic de iudicialibꝰ vtrumq; ꝓz qz vtrq; sepe temerarie et iniuste litigat ideo ponit hic triplicem penā eis inuictā

Hunc admonendi

Hic titulꝰ duas2 principales ꝛ duas ꝑtes qz ꝑmo punit temerarios litigatores seu temerarias et improbas iudicia inchoantes 2a ibi omnes autem declarat a quo actus iudicij sumat exor dia ꝑma duas2 ꝛ tres ꝑmo ponit temerarium litigatorē pena punit 2o ibi hic autē punit ꝛ pena periuriū declarato et explicatur 3a ibi et quibusdam punit ꝛ pena ꝛsumit et ꝙ in h d Temerarius litigatorē triplici pena coherce2 ſ periurij periuriū et ſtumie ꝑma pena punit2 2cꝰ et actor alijs certum ꝓm ꝙ oēs ꝛ ꝙ lites debent iurare de calūpnia licet ecc al penas euitēt 2cꝰ

pacientur ex natura actoris accipitur et ꝓmordiat2 h d usq; ad ſ hec autem ¶ Nota ꝙmo ex ꝙ ꝓ ꝙ per 2cꝰ et inde ty prouidet2 ē ne hoies de facili ad litigandum procedant Est enī mā litigiū ꝛ quidam ꝑ fieri ꝛsecuda ut h et l ꝓperand C de iudi et l quida extraneus ff si cer pe et eis libꝰ est tm et finis statuendi l ꝛ finē C de transac et l libꝰ C de agric et cēſi li x Ex hac ꝛone statuit2 ē a nr cumi ut ſtantia iudicij finiat2 triēnio d l ꝓperand adeo ꝙ sūma lata ꝓ triēnio nō teneat ut ibi no uel ec possit per ꝓcuratorē vel ꝓmissum ſtatūta principal causē progari ut ibi tenz bal licet instructa appellationis possit progari ꝓcuratorē expresso uel tacito auc2 et si cōe de temp appC nisi ex cā iudex ꝓpriat ꝛ eā proceditꝰ ꝓter dimens periculū ut ꝛ eā damp ꝛher elationis vel minimoꝝ ut ꝛ de ꝓbandis de app et ibi no de hui2 auc2 ca nouiter principal eā multomodo finit2 triēnio ut ꝛ c venabil de iudic Ex ad appellōs interposita ante sūmā uel post hic tractatur dno et ex eā triēnio sicut de nr cumi ut ꝛ c eā sic 2cꝰ de app et auc2 ei qui Est istud tempꝰ nō ꝑ iudex breuiare ut ꝛ 2a nr indulto li vi misi ꝛ statuendo tm ꝛ quis appellās secretꝰ cepīt2 coram iudice ad quē ut d c cum sit romana ubi glo examinat hoc ¶ 2o nō ꝛ Vsi et sic ꝙ ꝑma pena qua punitur temē litigatores i usibꝰ eōrum litigandi non hūtes sive actor sive 2cꝰ ē pena periurij quā tenuit ex ꝑstatō iuramēti de calūpnia qd ꝑstare tenet2 ꝛ exordio litis ut hic et l ij C de iura calūp Et circa hoc iuramentū calūpnie quo ꝙmo quo nr fuit introductū ad qd dic ꝙ fuit introductū tam de iure veteri l nr cohēdes ſ qui sumi ff sum hic ꝙ de nr nomine ut hic et d l ij C e 2o quero quis ꝑsone debeat iurare de calūpnia dic ꝙ iudex ꝑ iura 2e ꝛ qualitatē eā ꝓz iurat ꝛ ꝙmo officij ꝙ toto tpe sui officij ut ꝛ auc2 ꝑstit2 ab hui2 coll ij tractatum lo cati C de iudi auc2 ꝓz hodie ꝓz actor et 2cꝰ iurant ꝛ qualitatē causa ut d l ij et actor nolens iurare cadit ab actione et 2cꝰ habet2 pro confesso ut d l ij ſ idem ſ actor et auc2 principal et c ſi de iura calūp Et silr iurat ītimi administrato2 ut tutores et orphanotrophi et ꝑ litigans ꝛ eā filij ut d l ij ſ obseruare Et silr procurator debz iurare de calūp ex certa dnā qz iuramentum procuratoris non excusat dnm misi aliter esset ita ab sens et longinquo ut eis iuramentum

hñi non possit vel nisi eis prouisorie hu
iusmodi spāle mādatum a dñō ad Iurand
de calūpnia ut ff tali casu spāliter noīa
ta et tuē iurat ff aiam dñi ut d. l. ij ff
sinaut fuerit et ibi per bar et c ij et
iij co tu li. vi. dicit tamē Imo ff c Im
perator de Iura calūp ꝙ oēs qui hmōi
administrationem a lege vel a iudice
iurāt de calūpnia ꝙtacūq; expedit sine
spāli mādato Item dicit ff c si co tu ꝙ
iuraūt ff aiam alicuius debz iurare illd
qd illi videtur non qd sibi et de isto iu
ramēto pstando ff aiam alicuius vide hic
di c tibi dñō vbi pnot forma Iuramē
ti fidelitatis pstiti pape ab Imperatore Et
de hoc et Iuramēto ff aiam alterius vi
de per Imo ff c ad hoc de testi Et sic
iurat procurator de calūpnia ff rem sui
et defensor de quo per bar ff d. ꝯ sinaut
Et sic quicūq; persona agens ꝙ quic
ta iurat de calūp. de quo per bar ff
d. l. ij ff si Et sic iurat prīm causam
ut hic et d. l. ij et l. rem non nouam
C de iu vbi dic ꝙ ex si ff processit cau
se aduocatus nouerit Iusta litem ab ea
recedē debz licet hodie de ꝙsuetudine nō
seruet ꝙ aduocatus iuret sm gl hic et
d. l. rem non noīa licz spe teneat ꝙ ꝙ
suetudo tolli non possit ff ti de aduoca
to ꝯ l. Versi Item excipit Et sic de
uo Iurat de lectria tamen epūs et si
perior ut ff c i de Iura calū ¶ 30
quero ff quib⁹ casu de calūpnia Iu
rat dic ꝙ ff casu ordinario et extra
ordinario criminalib⁹ et spūalib⁹ et
ff ad nouū tēpus pmo petenti Et
ff ad appellationē ꝑsone sue iurat
ff pīa de qua per bar ff d. l. ij et c
i. et ij co tu li. vi. ¶ 40 quero ꝙ debz
iurare dic ꝙ ff exordio litis i. ff ipse li
tis cont uel ff contendēs post sm gl
ff d. l. ij. et hoc ꝙn pstatur Iuramē
tum super tota causa Et aut non ē
pstitū genāle Iuramētum super to
ta causa possz deferri ꝑticulare Iura
mentum ꝙn petit aliquid pduci sm bar
ff d. l. ij et c i co tu li. vi. Et est ꝙn ē
pstitū genāle Iuramētū pt deferre
iudex iuramētū malicie ꝙuenit vide
ut expedire ff c ij co tu li. vi. Et sic ff
ostenditur ante litis cont et sic ante
genāle Iuramētum calūpnie ut nō
l. i. C c sup. vo ꝙn ¶ Quero quo quo
ordine possit dic ꝙ pus actor ꝙ reū
ut d. l. i. de una calūp ¶ Per obstat
ista lex q̄ frāt pt mētionē de Iuramēto
rei q̄ hoc ideo fit q̄ rei plus solent
calūpniari ꝙ actores cū ergo sit fi
gēl. int stipulatem ff. l. ff de ver. ob.
Et ff duplicibus Iudicijs nititur pmo q

optinz vicem actoris prouocatione vel fo
te pcedēte l. ne tribus cum sequē ff de
Iudic Et aduertendū ꝙ hoc Iuramētū
non pt amitti si non remittit ut no
ff d. l. ij si q̄ verem et c i. co tu li. vi
nisi sit remissum a pncipe cum cīa de
cognitoria sm bar ff d. ꝯ si q̄ ¶ 40 quero
ꝙ sit forma huius Iuramēti et qd conti
nere debeat hoc Iuramētum dic ꝙ habz
plenā cām ut hic ff glo ꝙ cāla hūjs vi
sibus grandē qui grandē ff d. l. ij ꝯ qd
observandz et ff c i. co tu Illud Iuretur ꝙ
lis sibi iusta videt Et si quereret verū
non faceret Vel promitteret nec ut sic
fīā probatio det Vt lis trahatur dila
tio nulla petet Et qualit puniat qui
sic Iurauit et deierat dic ꝙ punit tā
quā poli ut d. l. ij ꝯ C de iurēiur
et hz ff gl ex quā fori ut l si ff de cri
stel ꝯ Arbitrio Iudicis sm peti crimina
lit primū ꝙpter dolū per alium emis
sū ff deierando ꝙn dolo non cadit in
spāle nomē maleficij sm ba. bu ff d. l. ij
licet bar alit dicat ff l de pernicia ff de
cri stel pro quo vide bona gl ff aut
seruatis coll vi. qui alit stellionat d. l. ij
Item nō ff vi. aduersus ꝙ Iuramētum
calūpnie non excusat a pena tam ar
tuali ꝙ pmordiali ꝙ venit ex natura
actionis intētate sīper qua defertur Iu
ramētū licet excuset a pena ꝓsūpte
calūpnie cum nemo ꝓsumat inemor
salutis ēterne ut l. sanctimus C ad l. iul. re
petū Hz an excusz ab expēsis teneat gl
ꝙ sic ff aut de Iudic ꝯ oz coll vi Hz ho
dor tenet ñtrū ꝙ Iuramētū calūpnie
bñ excusat ab expensis ff quibus ꝙs ven
z ademptādis ēdē ꝓsūpte calūpnie ut
l. in ꝯ ij ff de Iurēiur et l. i ff pen ff si
mulier. vel no. ꝙ est ff criminali sit ꝙ
dempnatio expēsaꝝ l. qui crimē C qui
ac non pos et ibi plē per salic et ꝓ
bar ff l. i ff ad sill Hz non excusat ab
expēsis que venit ēdē victorie te
meritatis et contumacie de quo dic per
bar ff l ꝓcurand ꝯ sinaut alterutra
C de iudi et d. l. i ff ad turpil et per sa
lic ff d. l. ꝙ crimen Et licet qui non pro
bat ꝓsumat calūpniari ut puniat
de pena calūpnie ut tenz glo et bar
ff l athletam ꝯ calūpniator ff de ꝓcu
rat Illud ē verū ff criminali hz ff cuili solū
ademptā ff expensis l. non ignorat cū
sua gl C de fīnib et lit expen Item li
cet ꝓsumat calūpniari non ꝓbans tñ
non simplr et absolute nisi aparuerit
ꝺicta et ꝓsūptiones calūpnie ut dicit
salic ff l i C de calūp Item ꝙ Iura
mentum calūpnie ꝺucit ꝓsūptionem
ꝙ ante litis calūpniet ut d. l. in ꝯ ij

ff de minor. et vna presumpcio tollit aliam
l. dnus ff de in integ. resti. et hoc voluit
salic. t. d. l. qui crimen. t. fi. assiones. duc
ut. jo. fabri an calumniam possit. Inde. im
pone aliam maiorem penam. ff. hic dicit
uel minorem et. g. cludit. q. ex eo pt. ut
materia. l. quid. g. C. pena grauior. ff
de inst. et. ff. de tut. mo. l. vlt. et de mino
l. auctum. C. t. delicti. et de pe. l. vlt. et
l. absentem. C. fi. Item. q. no. nudo. dicit. ca
Juramenti calump. sit specificanda. t. ex
delatione. et videt. q. non sit sufficiat. t.
gnē. sub qua gnālitate dicā. ca. con
tineatur. sub gnāli. Juramento fidelitatis
ut. t. c. i. de noua forma fidelitatis. et
sili. Judicatū solui. Contra
dicat. q. ignorat. sit. specificanda. ut. t. C.
fi. aut. de ingr. ad appel. coll.
vi. ubi expresse dicit. q. licet. Juramentū. est
de calumpnia. Juxta hoc. q. non delatoris
ad petā. pt. Juramentum non pstaret.
sub gnālitate. fuisse. ignorata. q. Juramē
tum sub eodem non. e. repetenda. ut
ibi dic. t. fi. Preterea verba. Juramenti
de calumpnia non. ꝓportat. ex. ea. ar
gumento. cum. fuerit. additū. a diuisiua. pti
uis. Si. tamen. t. pressius. ignoratur. q. tu
tri. dic. fit. q. fuit. narratū. de calump. nec
aliud. exprimat. puto. q. non. noceat.
Preterea. ut. t. c. i. co. ti. li. vi. et. pt. no
t. l. seq. ff. de ver. ob. ubi. plat. q. fuit
petitū. et non. pstitū. q. pt. omitti. et
non. remitti. expresse. ut. d. c. i. nul. for
te. cas. fuit non. noceat. Processus. cum
Juramentum non sit de sua. ut. d. c. i. et
imputet. sibi. qui non. appellauit. Item
fuit. per. eius. tpis. verba. debz. hoc. Ju
ramentum. pstari. dic. q. tum. pro. vita
pntis. tpis. l. mu. coheredes. ff. q. sanni
ff. fami. hic. q. pteritu. l. vlt. t. pn. C. de
iura. calump. et. q. non. mouit. nec. mo
uebat. calumpniosam. litem. et. ex. pua.
futuru. tpis. t. capis. t. quibz. queunt. ut
non. promittet. vel. dabit. ad. Judi. ut. sta
tuat. detur. nec. patet. ad. defendendū. litē
ut. t. aut. t. isto. et. t. aut. principalis. C. e

Hec autem omnia hic po
nit. 2am
penam. q. ipon. temere. litigantib. et
h. d. Recepta. pena. solutionis. decime
pti. litis. q. olim. Imponebat. Iprobe. liti
gantib. adempnat. t. dampnis. et. expē
si. h. d. usq. ad. C. ex. quibusdam. Patet
g. ex. isto. tex. quia. gl. q. olim. antea
fuit. iuramentum. fuit. introducta. ac.
ad. petend. decimā. ptem. litis. ab. eo. q.
cepit. fuit. calumniam. imple. litigasse
quam. actionem. Ipse. remouit. et so
lum. t. expensis. et. dampnis. adempnat.
Post. hoc. autē. nus. nouissimo. auctor

tatem. et. visum. fuit. Imperatori. ad. tpm
dum. multe. litigantes. q. hoc. pena. decime
pti. litis. fuisset. bona. et. renouarunt. eam. lis
non. mu. actor. ut. alias. q. officio. Iudicis
statuit. de. q. actor. antequ. recipiat. libellū
sui. a. Iudice. p. mo. pstet. satisdationem
q. si. apparebit. eum. iuste. mouisse. lite
soluet. reo. nom. suū. et. expēsas. decimā
partem. litis. i. quantitate. t. libello. conten
te. et. ee. alias. expensas. q. ascenderunt
vlr. dictā. decimā. ptem. litis. ut. t. aut. ge
neralit. c. de. emp. et. t. corpe. vbi. sim.
ff. t. C. ad. excludendas. de. litig. coll. vii
Item. ee. statu. Impor. q. actor. post. recep
tum. libellū. a. Iudice. alias. reo. det. alia
cautionē. que. cum. non. transcendat. xxvi
aureos. vz. q. protestabit. lite. t. duos
menses. al. restituet. reo. omne. dampnum
qd. sentiret. t. aut. libellū. c. de. lit. q.
et. t. corpe. vnde. sumit. hodie. vero. iste
cautiones. de. q. siertudine. non. pstant
ab. actore. ut. dicit. glo. p. de. satisda. C.
fz. hodie. et. glo. t. vo. libellū. ubi. e. cum
mutata. dcti. aut. libellū. et. hoc. dixi
t. d. C. fz. hodie. pstat. ei. solid. actor. cau
tiones. de. quibz. t. d. C. fz. hodie. Remā
net. g. q. actor. succumbens. t. ei. q. dempt
nat. t. expensis. que. mā. expessand. est
magis. longa. et. cotidiana. de. qua. vide
t. spe. de. expēsis. litis. per. totū. et. per
q. salic. et. bal. t. l. ppetuandi. C. sinat
ulterius. et. l. sanctimus. C. de. iudic. et. q.
glo. et. q. canonis. de. do. et. qui. c. fini
litib. et. per. glo. in. l. i. t. primis. et. per
Jo. an. t. C. statutis. C. Insuper. de. sept
li. vi. t. vo. moderatis. expensis. tu. at
q. introductione. materie. alibi. recollat
tis. causis. putid. expēsis. litis. p. mo. zone
temeritatis. ut. l. cum. qui. teme. ff. de iu
dic. 2o. zone. platonis. ut. fabrefugis. si
t. timidam. pcessu. ut. l. non. ignorat. C. de
fruc. et. li. expēsis. 3o. zone. emendationis
vel. mutationis. libelli. ut. l. edicta. C. de e
den. 4o. zone. renūciationis. gramacie
ut. l. sanctimus. C. de. iudiciis. 6o. zone.
gramacie. victorie. ut. l. ppetuand. C. si
mauis. alterutra. C. de. iudi. Hōre. te
meritatis. adempnat. quis. t. expēsis. fris
ab. aduersario. tam. t. lite. q. t. vultis. et
ceteris. dampnis. ut. si. fieri. citatu. recid
t. gne. cum. plures. essent. tres. et. ap
pellauit. ille. qui. non. volebam. ut. d. l. eid
que. teme. et. ibi. ff. de. iudic. Idem. si. fuit
citatus. aliquis. coram. Iudice. respetu. no
adhibuit. p. mo. diligentia. videndi. an
esset. competens. t. hoc. nisi. vocatus. sciens
responderat. coram. respetu. et. tunc. cū
sit. culpa. sua. dampni. non. hr. actio. sua
ad. expensas. ut. d. l. eid. que. et. ide
si. loco. vl. tpis. respetu. vel. eid. qui. in

expens ut ibi vbi eum mutat detrahendo
ademptat & expens et tenet. refice expē
sas petij aduocator. et alias quas fecit
rei & deliberando quas non fecisse cum
petijt plus si solum petisse sibi debuit qz
ppter plus petitū licuit sibi negare to
tum ut dicit gl & c ij de offic li vi et
c pūtiū de test co li Et silr ubi mūi
addendo & re uel accessor uel qualitate
vel cā ppter q oz reo noīa deliberatoz
face et sic non pt eē instructa ex p̄a
Alr autem ubi essi instructa ex prima ul
essi fact emendatio uel mutatio assis rei
essi quota uel essi mulier minor uel aus
tica emendans cessat referto expensarū
sim glo & d l edicta et ibi per salic hō
ne reindicationis lite condempnat. qs
& expens ut si reindicat lis quo casu
eē videt reindicare cause ut l post lit
c de petit per quā reindicationē et de
sistentiam debz ademptari & expens ut
l destitisse ff de iudic et per salic in
d l posts qz ofna male lite mote cre
dit reindicare & d l destitisse et c per
tuas & fi de simo Idem ubi quis in
tentauit p̄mo petitorū deinde illi re
indicat excipe vel tacite et intentat pos
sessoriū tuit cū debz & expens ademp
tari ut l mutuatar s michil gē ff de
acquir pos et & spe & ti de expēs s i visi
qd si suspenso petitorio Et intelligē q
tacite intellī reindicare possit petito
intentato qm ista duo iudicia non ppa
tiūtur sēmel seu non pnit sil' itenta
ri qd' qm sit dicta plē per bar & d s michl
cōe et per cy et salic & l ordinary c
de reiud Cm aut se opponit tuit lite
mūd & intentet p̄ aliud non videt p̄ mūd
intentatū reindicare Ideo tuit non con
dempnat & expens sim bar & d s nl
gē Et idem tenz Jo an & c cū sing de
cā pos et ppria Idem videm q licet
exspirat petitorium iudicium ut qz res pe
tita deueniat ad actorē ut l sinaute
s i ff de rei vend uel rei petita peru
at p̄ lit cont sine mora et culpa
possoris ut l utiqz si verberatum de
rei vend Tuit fert. sīlr ppter accessio
nes ut fructi et p̄ cē et simpliciter de
ductione ad petitū rei et expensas fac
tas vtiqz c ti et per bar & d s michl
gē & gl. bricia Rom victorie fit ademp
natio expensarū qz hoc & regula q victi
victori ademptat & expens l ppterea dic
s sicut alterius c de iudic et l oēs
& fi c de epis et cle & aut Judicibus s
oportet coll vi et & c per calumniā
de pen ffallit ppter animaduersū se ab
sentiss p̄ lit qz p quo pt fi' simul si
queret de cā sz tamē ademptabitur &

expens et sic c cass & quo victor condē
natus & expens ut d l ppterea dic s
sinaut ex gestis licet secus sit qn actor
vel reus c absens et non animaduertit et sic
non est legitime citatus qz licet licuerat
de causa non tamē tenz simul p̄o tali
absente non legitime citato lata ut ff
glo et bar & l eadem c quid et qm si
dex licet glo teneat contra & d l ppterea
s sinautem reus supervenīs oēm et nō
bene Item fallit ex usura cā ignorātie
ut qz successit & uis alteri⁹ et sic est
plurali ignorātia & fēs alieno ut l q
& alteri⁹ ff de reg iur uel ex usura
cā litigandi ut l qui solidū s eē de le
g Et ideo qui obtinuit simplr & cā p̄n
cipali hz usurā causam prosequendi in
cā appellatiōis et ideo licet succubat &
ea appellatione non ademptatur & ex
pens ut l generaliter s sinat non ante
c de re cre qd limitat ubi bar si succum
bat ex nouis probationibus secus si ex casu
Idem Jo an & reg iur ignorātia li vi
& Item & c finē lituby de do et cōtu
& silr ppter varietatem opinionum ex
cusat & quis ab expens ut & spe de expē
s nūc videnda Et sunt opiones pe de sgu
onia sic ex varietate opinionū ssumpt
usura cā appellandi a sinā ut no bar
& l i ff & l nouati et l cā placet ff de
re iud & Et intelligē q usura cā excusat
ab expens que venit officio iudicis
ut d s sinaute alr utra Hz & hyp q
venit & rebus ipsius ut no glo &
d aut de iudic s oz & vbo solo mū
fi uel actione ex testo ut no gl & l si
milr s si arm de le m uel eē diffessor
statuit q succubens & lite ademptat
& expens non excusat usura cā litigādi
ut no per bar & d s si rei Et non so
lū vnq litigātis sz quilz vtriqz hz usu
tam causam litigandi et ideo vtriqz ab
solut ab expens ut & aut nouo iur
c de iudic Et ibi per bar et salic et
debz hic usura cā ppter quam sit absolutio
expīm & sinā ut ibi per salic Et qui
sint legitime expense & quibus debz fieri cō
dempnatio et qui tamen debet per iudi
cem aliqd iuret pro parte sim qd'
unicuiqz debz iudex ademptare et si
ademptat & minus non tenz sinā sim
salic & d aut nouo iur dic q s ille
q solute s fieri & d l ppterea dicam s et
si quidē et ibi no bar non tamē sufficit
q quis dicat se tantum expediuisse
et q tantum expediuisse boni viri nisi
vnusquisq sciat quantum expediat per l ex
cellentiā c de azzo multo adhuc li xij et
per bar & l qui sub quidem ff de condic
et demo Et adde q qn dex expresse s

petit iudex teneat ꝯdemptare ꝯ pos
eis nisi iusta causa excusat. Et si
non ꝯdemptat teneat restituere de suo
ut d. ff. si mensor alterutrum. Hi aut ff ꝯ
libello petit hic iudex pt ꝯdemptare
si vult ꝫ non arbitrat ut ibi per bar
et Kalice. ubi vide multas ffrones
de ista materia. Et nō q; ꝯtra victo
ac venit solet expensse lit; et non
ceteroꝝ dampnoꝝ licet secꝰ ꝯtra
ptumace ut tenz glo i ꝯ ff l. sanc
timꝰ C de iudi. et dyn B c. ff. ꝯ vō si
ꝯtra contumacie

Ex quibusdam Hic ponit pe
na ꝯ ponit temere litigatꝝ ff. q; da
natꝰ efficit ifamis non tamē semp
ꝫ ꝯ quibusꝫ iudicijs. et hoc tendit. Ex
malefitio dampnatꝰ uel pactꝰ ifa
matur ut ē ꝯ actione furti vi bo rap
tuarij. et de dolo. Item ex contrac
tu dampnatꝰ q̄nq; ifamat ut est ꝯ di
cā actionē tutele mādati et depositi
h. d usq; ad ff. omī. Et pro euidentia col
lectꝰ dicti salic ꝯ l vna C de mīa. et bar
vi premittit hic q; duplex ē ifamia ff
iur. et fac. Infamia uir; irrogatur
triplex ff ipō uire siue ipō fac q̄ idē
ē ut no glo ꝯ l. i. ff. q̄ui cū ff de in
ff. d. l. ictꝰ et B c. ff. ꝫ ipō uir; seu
ipō fac ifamat ff. ifamia uiris ex
ipō q; quis facit aliq̄d frā q̄d ē a l.
phylippꝰ ꝓter q̄d lex declarat talem
facientem ifamari ut no ꝯ d. ff. cū
qui ut ibi misso ab exercitu ignomi
cā ut l. i. ff. c. Item facientem artem
ludicrā l. spectaculū siu corporis gra
ptij ut ff. locatoꝝ ut dicit gl ꝯ
l. vlt. ff. sectua ē ff de ifa. Item ꝯ locat
te opas suas ad pugnandū cum bes
tijs ut l. a. ff. bestijs ff de postul
Item ꝯ facientē lenocinium ut l. athletas
ff. aut ꝓtor ff. c. Item ꝯ mulierē nu
bentē i tēpꝰ luctꝰ et ꝯ ducentē cum ē
ꝯ eo cui ē ꝯ prius hoc patiētē licet
hodie hoc sit contra ꝓbꝰ dēm apls
ut l. generaliter cum in. ff. c. et in gl
et hic ꝯ l. liberos ff. ꝓpo ff. c. Item
ꝯ eo qui tpe l bona ꝓpria
salua et binas nuptias contrahit ut
l. i. ꝯ ff. c. Item ꝯa que deprehēsa
est ꝯ adulterio l. prima ff. q̄ue ꝯ ad
ulterio ff. de ritu nupt. Item ꝯ eo qui
prostat ꝯ mulierum corpe suo l. i. ff. c.
nouꝫ ff. de postu. Item ꝯ exercente ꝛ
sinas ulle lenonid modō ut C. c. l. in
plurā. In hijs erit casibꝰ lex notat
frā ut ꝯ corpe q; quis tenet ꝯ tale
fām sit ifamis etiam si illud frā nō te
neat ut l. quid ergo ff. cum autem ff. c
et etiam licet faciens sit absolutꝰ per
sententiam iudicis ut d. ff. que ꝯ adulte
rio ꝓper sententiam iudicis ifamatur cri
mine publici iudicij de quibꝰ publicis
iudicijs tractat ff. de publicis iudic. per
totum et hoc ꝓbatur ꝯ l. ifamis ff. de
pub. iudic. Hic dampnatꝰ de crimine
ꝓpter de quibꝰ ꝓpter crimenibꝰ tract
tat ff. de ꝓpa delict. per totū illud ti
Item denud ifamat quis ifamia uir si
sit dapnatꝰ criminaliter uel ꝓpter ea
crimine essē ifamis ut ꝓbat hic et d
l. ifamis ut ē ꝯ ge delicti ꝓpter hic
miatis ff furti vi bo rap. tuar. et de
dolo ꝯ quibꝰ dampnatꝰ sine crimi
l. ad ꝓnā sibi applicādā sine crimina
liter applicēdam fisco uel ffugēdam in
corpe ē ifamis ut d. l. infamis et l. ath
letis ff. ff. c. et no ꝯ c. cōd. de de ꝛe iudi
In istis ge crimenibꝰ publicis et ꝓpter
ꝯ quibꝰ irrogatur ifamia ex sola delꝫ
solum attendi an sit dampnatꝰ non ad
attendit ipm frā. Nam licet quis non
amiserit furtū si tamē dampnatꝰ ē
ifamis et si quis amisit furtū et non
est dampnatꝰ ē ifamis ut d. l. athletas
ff. calūpniatoꝝ et ibi glo ff. c. Et ideo fur
aperiens cum ꝛe et palā cum ꝛsatu
ens non ē ifamis nisi dampnetur ut
tenz gl ꝯ l. q̄ui ff. de ifa. Item cōd ff.
dampnatꝰ ꝯ ge contractibꝰ vel quasi ff
expressis ff. mādati depositi tutele et pro
socio est ifamis de quibꝰ contractibꝰ
dicit ff ꝯ no notabiliter. Et idem dicit gl
ꝯ l. fi. C. c. de eo ē ꝯ pacto
mortali ꝓpter ē ifamis. Ex ge pene
ifamatur quis ifamia uir ꝓcedēte
tamē famosa vera de cuius veritate tūc
uel post frā apparuit que ꝯ dubio ꝓsu
mit vera nisi contrarium doceatur ut ibi
gl ꝯ l. nullā C. c. et ibi salic ut ꝯ eo
qui ē deprehēsꝰ ꝯ furonē uel cum
furto ē notorie qui sine alia sententia dif
finitiua et sine alio iudicio ordinario pas
sꝰ ē a iudice fustigari uel torqri ꝯ pe
nā delicti. Nam si istud genus pene ꝯ
ponit ex eā famosa. l. ex qua dampna
natꝰ uel pene ifamaret ut furti ma
iorū vi bo rap. et de dolo ut hic et
l. athletas ff. ff. c. tūc talis pene ꝯ
ꝓpositio sit cum veritate cause famose
ꝓcedēs ifamat ut hic et l. ictꝰ fustibꝰ
cum sua gl ff. c. et l. fustibꝰ C. c. Si aī
non ꝓcedit eā famosa vera tūc sola
pene ꝓpositio seu talis corpal executio
sine cause cognitoe fiēt non ifamat ut
d. l. nullā C. c. et hoc nisi ꝓnūciatur
pena mortis qz tūc ex sola sua ifamat

dampnat⁹ et seruꝰ pene efficit⁹ et excusat⁹
gen⁹ cāle l quo ad statum et ibi bar ff
de penis lxx seꝝ t dampnato ad mortē
qui supꝫuiuit q non efficit⁹ seruꝰ pene
ut t aut⁹ ß hodie c de dona inter vi
et ux de quo per bar t l qui vltio ff
de penis et l ea qui s⁹ si cui ff de testa
pz gl⁹ q t isti penis exordinarie ipo
sit sine iudiciario ordine ut c t leuib⁹
crīminib⁹ ut l lecta ff de ac et ibi z
bar ¶ Ad videndum aut an talis pumit⁹
sit infamis debet solum attendi an cau
sa mit⁹ qua pena t ipposita sit tal⁹ t qua
dampnat⁹ uel pat⁹ efficeretur infamis
ul non ut velit ter cū glo t d l iste⁹ An
aut dampnat⁹ ex inquisitione uel ex fōi
statuto uel cōfessꝰ crīne sit infamis et
sic possit super infamia dispensare vide
per bar et angt t d l infamē Infamia
fit t que descendit ex aliquo fit ex quo
cont aliquis inducit⁹ crīminatio siue
collusio mit⁹ bonos viros siue hoc contin
gat ex eis mal⁹ morib⁹ l scire oz s⁹ cui
religiosi ff de tri et cui da abbatis siue
ex irdargutione et increpatione pris
ergā filiū t testō l ea q c c siue ex
tri locutione iudicis l veri c c siue ex
sinū ut t condicōe q infamat infa
mia fit licet infamia uir nulla edicat
singulariter infamet l cessat ff de act⁹ et ob
et t interdicto unde vi l i s⁹ interdicti
ff de vi et vi ar q⁹ infamet infamia fit
licet infamia uir regīaut⁹ nullū inducit
infamet l neq ff de vi et vi ar et l licet
ff de obsequiis Et gnāliter ubicūq opinio
licet grauat⁹ apud bonos et graues
viros dic⁹ infamia fit ut d l ea q c c
Effectꝰ aut infamie sꝫ magni nam
infamia uir aptatur ecclie effectꝰ quos
infamia fit et ee maiores q excludit
ee a postulando d l i s⁹ innouet ff de
postul Item a iudicando siue a pn⁹ sit
ex post fto l cum pretor s⁹ non aut oēs
ff de iudicijs et c scisciramus de sīp Et
pet limo t c cum sit de offi dele et bar
t l quod assidebat de re iudi Item ab ac
cusando nisi accusator psequat⁹ suam
uel suoꝝ iniuriam l accusare et l hy
tis ff de accu can ca q q i phibent⁹ sed
a testio ferendo l m s⁹ lex nul⁹ ff de testi
Item non pt hīmodi crīme l impi s⁹
miles ff de ofi Multas alias ex hab
effectus nocuos Item assidet lex q sꝫ
litiget per procuratorē t cū famosa ut
sit sinā fci⁹ at⁹ t procuratorē et non in
dnīm et non erit infamis l furti s⁹ si
quis aliena ff de misi uel ubi sꝫ ven
dz redemptiōe⁹ soluat aīm ut absoluat⁹
et euitabit penā infamie de quo p bar
t d l infamie de publi iudi Effectus aut
infamie fit t duplex sm glo t d l ii ff de
misi et l i t pn ff e primus q excludit
a dignitatibus nisi t subsidiū l ij de dig
nitatibus li xij 2⁹ est effectꝰ q excludit
a querela fisci sm sm al⁹ non excludēs⁹
et ficat admitti cum sm al⁹ non ad
mitteret⁹ l fisci c de iudi testi Item di
cit gl⁹ t l sancio ff de senatorib⁹ q excludi
dit a iudicando et a testificō Nz bar ibi et
l i c de sīc trami ubi glo concludit q
infamis de fit uel infamia fit non pt
ee testis t criminali nisi t crimine lese
maiestatis Nz t cauli sic licet mino⁹ fideꝝ
et adhibeat⁹ et sīc cum tormentis si sit
vilis persona ut t aut de testi s⁹ si ve
ro ignota et de hoc ee de testi c testium
Item adde sm bar si sūt duo testes unus
fideꝝ adhibet⁹ infamia de fit q alius l un
s⁹ l ult ff de testi et l quesitū eo ti et
no t l un s⁹ duc cause de curbo edic sīt
t populari actio non admitt⁹ infamis
ad actuandum l popularē actio ff de
popu ac nec ee ad denūciandū t de
nūciatione canonica uel iudiciali ut
infra gl⁹ t c oportet de accusa et ibi no
do an licet admittat⁹ t denūciatione cōdē
gelica Et ita intellig gl⁹ q q i si pena
uerit de quo t spe de denūc s⁹ vlo
ut aut et de accusat s⁹ i vlo Nz q
si de hijs hijs crudelitatib⁹ pmissi no
ex pn q pn uel dampnati t isti ex
delicto priuati s furti vi bo rap furi
et de dolo efficit⁹ infamis q limitat⁹ in
tripli ut t glo i ad hoc ut cōdemnat⁹
sūo nōie Si aut sit redemptat⁹ p
curatorio uel defensorio nōie alterius
tūc nec dīs nec pecūie sue defensor
infamat⁹ l furti ee si quis alienū ff de
ofi Et ideo ubi sꝫ per statutū tuncz
excludi ab officijs publicis si redemp
nacetur de bona optimi q silicet q li
tiget per procuratorem et sic cuitet infa
miā pred s⁹ si sꝫ alienū uel soluat
aīm sententia et absoluet⁹ sm bar t l
infamē de public iudic 2o inquirit⁹
q sinā tractat t rem iudicatam sed
aut si sit expensa per appellatōz q tūc
appō exigit punctatiō ut iterum no
sit infamis ut tenz gl⁹ t l furti s⁹ i ff
de ofi hoc sicq sit exceptione t c pacto
cal⁹ 3o inquirit⁹ q sit sinā lata a iudi
ce ordinario uel delegato sicq si sit la
ta ab arbitro t quod sit exprimissum de
ea infamosa q eo sinā et confessio eiusdē
eo ipo non infamat ut l q de eligo s⁹ ex
promisso ff e Et ratio q non ee pene
sinā nec mandatur ita executioni sicut
sinā iudicis ppt q de⁹ et tūc infamat z
illum tex a sensu ctrio Item intelligit
hoc q dicit de actione vi bo rap q in

est primatꝰ crimꝰ ut no. t. l. infamem ff de public. iudic. Item intellige hic pro dolo pꝛ̄ agi ciuiliꝫ et ifamar. l. no delz ff de dolo Item c̄minaliꝫ s. crimine stellionatꝰ ubi dolꝰ non cadit in aliud nomē ſpiale l. y et l. my ſ. et ut generaliꝫ ff de cri. stellio Et ſilr̄ tuꝫ accusatio de c̄imē stellionatꝰ ifamat. s. qui dat. pro c̄imine pro quo cōpetit accio de dolo uel actio t. ſcm̄ eꝰ loco q̄ non fit verbis bone fidei tpata ut no gl. et ibi bar. t. d. l. infamem et p̄ glo. t. l. quid ergo ſ. ſi ff e Et hoc ꝙ dolꝰ omittit. t. contractu qualiꝫ purgetur ut no. b de act. ſ. actionū et l. elegāter ff de dolo 2o no. t. vſi Item tu tele q̄ damnati t. iſti 2os contractibꝰ s. tutele mādati depoſiti pro ſocio ſ. t. fames ifama uꝫ ut hic et l. i. ſ. q̄ pro ſocio et l. furti ſ. mādati ff eōdem rectpit limitationem et p̄mo hoc ē verū t. actione directa ſtentiam ſcm̄ t. cōtra. ut dcō ſ. mādati vñ t. actione tutele q̄ oritur ex quaſi contractu b. de ob. que ex quaſi contrac. ſ. tutores Tutor cōmq̄ agit. contraria odempnetur ut hꝫ Et eſt ratio q̄ t. directa agit. de perfidia quieti ſꝫ t. contraria non agit. de perfidia ſꝫ de calculo fundendo l. furti t. ſi ff e Et idem t. mādato p̄terq̄ uno caſu ſ. cum fidemuſſi ſolum prote et postea frangit mi fidem et denegat mi reſtituere nam erit liz ſis odempnatꝰ mādati contra ꝫ p̄ter fidem ruptam ifamar. ut d. ſ. mādati Et idem t. deposito q̄ damnatꝰ directa ifama. ꝫ non contra Item ſocio ar. q̄ t. directa p utraq; p̄te non ideo dapnatꝰ ifamat. ut hic t. tex. ꝛa litterio t. q̄ hoc t. verū q̄ damnatꝰ t. ifamis t. predictꝰ caſibꝰ q̄n ſ. damnat. p̄p̄ dolū uel fraudem ſcm̄ ſi ob culpam. ꝛa latā uel damnet. ſimplr̄ q̄ quo ad infamiā lata culpa non exparat. dolo l. in. t. ſi cum l. ſe de ſuſpect. tu. ſ. ſuſpect. aut ſimoꝫ Hic ex. t. c̄iminali lata culpa non exparat. dolo ut l. t. actoꝛibꝰ ff de t. litem una. ꝛa limita. t. q̄n t. odempnatꝰ p̄mo noīe ſcm̄ ſi p̄curatoꝝ uel defenſoꝝ ut d. l. furti ſ. ſi quis alieno ff e q̄ t. ex. limitatio ſi ſit odēpnatꝰ a iudice ſcm̄ ſi abarbitro ut dixi t. p̄mo notabili ¶ Quid aut. t. alijs actionibꝰ deſcendētibꝰ ex contractu vel quaſi ſit ifamis ecia ſi perfidia agat. et ſine agat. directa ſine contra Glo. ff e t. l. furti ſ. illud t. v. ponit t. fi. et c. l. ſ. contra t. v. infamis et ibi bar. t. t. actoꝛibꝰ licet glo. cont. t. l. ſi pignore ſ. ſi poſt diſtracti ff de pigno act. ¶ 30 no. t. vlo ꝛa et furti q̄ t. iſti ꝛos p̄uati delicti hic notatur ſ. furti vi bo. rap. turpitudinem et de dolo Item infamat. ꝛa ex pactione ſic. ex ſimili et ſic pactum et ſimilia equiparat. quo ad ifamiā ꝛcogitandum ut hic et l. furti ſ. ſi ff e Et intellige pactione id. t. tranſactione data pecunia uel alia loco pecunie Si autem pro graduato fiat remiſſio tuꝫ non eſt infamis ut l. furti ſ. pacti et l. non dampnatos c e Ex iſta enim tranſactione et ex iudicium reducit. tacita confeſſio criminis q̄ exparat. odēpnationi facit de delicto et ideo non ifamat. ſicut faceret odempnatio l. q̄m ff e de cuius eſſꝫ t. ſimplici confeſſione delicti ſi tranſactione q̄ illa confeſſio ex iudicio ſolid ſufficit ad torturam ut no. t. l. ca pite q̄nto ff de adult. ꝛa t. iudicio ſi fit confeſſio t. cum tuꝫ confitens bn̄ habet p odempnato ut ſolid ſibi fiat p̄ceptum de ſoluendo ut l. c de confeſſ Et ideo tuꝫ confitens t. actione cum ſimoſa de qua hic dicit. eſſꝫ infamis niſi ſequat. ſimil l. ſi confeſſꝰ de custo. reo ſim. bar. t. l. octo. fluſtrum ff e Cum ꝙ tranſigens ſuper debito ifamie caueat. tuitatis ne det pecuniā turpiter pro pace linda an odēpnationem q̄ erit ifamis de quo dic. per bar. t. d. l. furti ſ. fi. et latro. t. l. athletas ſ. ſi co. ti Item p̄dicta limita niſi hꝫ p̄cor. detur et tranſactio fiat miſſi iudicꝫ licet eſſꝫ iudex no poſſit cogē p̄tes ad tranſactionē optimiſſimum ad pacem faciendā ſꝫ ſolum arbitrum ut res publica tranquietur. ar. l. agricultores ff de offi. p̄ſi. et per ſimo t. c eōd. tenet de elec. Ex hn̄ ſi quis t. hoc pacto iudicem excuſar. a pena infamie Et ſic miſſꝰ iudex ordinarius vel delegatus ad vniuerſitatem cāpum vel eor. arbitrator ſꝫ n̄ arbitꝫ poteſt excuſationem et facit debitū q̄ ſponte ſcm̄ non excuſaret. l. furti ſ. qui miſſum ff e Et dic ut ibi p. bar. Et hoc q̄d dic. ſ. q̄ tranſigens data pecunia ſit infamis Intellige t. iſti ꝛos delicti p̄uati hic emūtis ſ. furto rapina turpia et de dolo ꝫ t. alijs p̄uati delicti an tranſigere liceat et an tranſigens ſit infamis ſim bar. t. l. athletas ſ. ſi ff. q̄d lege p̄mittente pena non meret. l. gratianus ſ. de adult. Item aduertendum q̄ hꝫ exparatio que fit hic ſ. q̄ damnatꝰ uel poteſt de c̄imine famoſo e ifamis non hꝫ locū t. actoꝛibꝰ deſcendentibꝰ ex contractu quātūcūq; famoſi licet eſſꝫ odempnatꝰ t. actione tutele mādati depoſiti et pro ſocio ifame. non tamē ifamatur ſꝫ patiſcit. l. tranſigere ut l. t. actoꝛibꝰ ff e Licitū eſt enim ſine ifamia tranſigere et ſic t. dcō an ꝙs ſit

debitor ex contractu vel ex delicto q2 uno casu licet transigere sine infamia alio no ut vult hic tex t vlo plenius etiam ff. t. d. l. t omibus ff. Et quero an banni exordium aliquem datum infamet dic q non l. i. C de no. mi. et ibi glo. t l. ij. C. Preterea ff. de suspec. tu. Et tenz t spe. t ti. de sma. C. versi. q3 ergo de ill' qui cotidie ba. niuntur t arengis publicis et si talis banni per statutu fuisset ordinatu q2 sma banni non excedat ultra sues tres qui st q3 bannitus aut soluat pecunia suam aut lu at t corpus non autem q3 sit infamis Sic q2 magis propter contumacia q3 propter de lictu l. et ita de cuius Et hoc verum q non t infamis nisi post bannu sponte soluerit Nam soluendo videtur datus sen tentiam appellare l. ad absolutionem C de ze uidi Et ideo tale non infamat ex facta confessione l. qui ff de infa Sic q3 cautus bannitus ut ipse non soluat bannu sz alius pro eo et sine eius mandato et se tentiam et bannu cancellari faciat et sic bannitus non erit infamis ut d. l. furti C. si quis ex aliena ff de misa Sin autem de prudentia t l. non potest ff de furt et adde per bal. t l. pli C de interdic ma ubi ex confessione a l. inducta q3 infa mat Et an cancellatio de banno tollat effectu infamie si qua fuisset illata vide q3 sic t l. idem ayt ff de probat per l. can cellarius ff de his q3 in testa delen Et adde per eum t l. fi C de sen. pas Ne adde q3 notarius hodie etiam inquisitor pre cedente sit infamis sin vide t l. infamem ff de publi. iudic Meretrix autem non est infamis nisi sit deprehensa t adulterio di cit gl t l. patronus ff si quis a pa. fil. non Adde etiam q3 aliquis dicit infamis de uni culi q3 non dicit infamis de uni. cano nico ut no. vi. q. i. c. ocs Ne infamis Per iurium autem si venit contra pactu et iura mentum e infamis ipso iure l. si quis ma ior C de transac Sz si contra sacrum so lidum fuit et infamis per suam sin var t l. sces C de dignita li. xij et per glo. et var t l. iuris ff de tha. et no. v. q. i. scripti

Dum autem actionum

Supra statuit Imperator qualiter debeat primus temerarius iudicia finiri tres mo hor t 2a pars principalis huius ti t qua decla rat a quo actu dicit iudicium melioari et h. d. Iudicium incipit et capit exordiu a citatione seu ab intimatione vocis q3 sua seu intimatio vocationis et interdicta citra personam s. liberis et libertis non obtenta venia a iudice pena quinquaginta aureorum qui fuerit missus h. d. usz ad fi Sz quo iudi cium incipiat a citatione primo a litis contestatione ut aut de lit. co. si vero ficta et l. i. C de lit. cont. et l. apertissime C de iudiciis et l. amplius ff. eodem 2a hya et c. ex parte de v. sig. de q3 his sine iudicium principe incipit a lit. cont. ut dicit Iustinianus sz quo ad pa ratoria incipit a citatione ut hic et ita intelligi gl sicut ficta ff de t. inst. vo et vtilius hz suos effectus nam per iudicium ichoatu post litis cont. actio ex delicto efficitur transitoria t l. heredes l. una C ne ex delic defunc Item per litis ingressum non petet meritu t pena et in ante l. amplius ff. eodem 2a hya Item t per mortem litis i post litis ingressum debitor potest unus ministrum de calumpnia l. ij. C de in cali Item post litis ingressum bonefidei pos sessor tenetur de fructibus l. certum C de ze. Item post litis cont. non petit peti cautiones si ante non fuit petite l pomponius ff. eodem 2a hya et l. i. C de satisda Item post causam t iudicio acceptatam i post litis cont. perit efficitur dns litis l. periculum et l. una C de peric hs per litis ingressum iudex ceteris ut l. a pertissime C de iudi Citatio autem licet non det exordium iudicio sz preparatoria iu dicii tamen ex hz suos effectus ma gistratus iurisdictionem iudicis et faciat de fine et integritate C. gratiam de offi. dec Item citatio percipit prescriptione l. cu notissime de prescrip. xxx an Item citatio facit reum litigiosum t aliquis litigiosa C de litigio Item citatio dat exordium cau se appellationis l. fi. C. illud cum sua gl. super v. exordium C de ex. app. Item ci tatio operatur transmissionem quere l. quidam modum ff de offi. pre. Item tamen prin citatio iudicem l. qui prior ff de iudi de spo. per bar Item citatio inducit litis pendentia ut post citationem nichil pos sit innovari nec possessor sua possessionem pe tere nec res alienari nec sententiam im petrari non sine mentione de lite dependen tia ut t de rebus eccl cum sua glo ut lite pen. Et de hoc an iudicium incipiat a cita tione vel litis ingressu dic per quid bar Sali t l. una C de tuis vo et per tine C. si per quem t glo t v. exordium de offi dele. pre. Intelligi iste tex q3 citatio dabat principium actori proponendi ssi non dicitur actio proposita seu intentata donec sit finita citatio de aduersario debz eius postea libellus t quo ponit intentata actio et deinde debz fieri citatio adi sarii qui potest citari eius q3 non pot ci tari sine venia al' aut pot p3 fieri citatio et deinde postea libellus sicut bar sup hoc C de t. tuis vo Sz quo verum videtur iudicium fine citatione dic q3 sic si adi sarius sponte comparet t iudicio ac l. hz

des palam ꝙ pe ff de testa. Al' si procedit' ꝫ
tutorem uel absentem requirit' citatio bl'
monitio iudicis l. ea que C quod et ff. In
dex sim bar sicp sicm ff de T ius vo. Hec
an datio libelli sit de presti causse tenet
bar et salue T sicm C de T ius vo. ꝙ no
tñ q̃ non pt̃ pcedere citationẽ ut dñm
T tamẽ q̃ pt̃ offerri die feriato l. mulcs
ꝫ. sexagiñ ff de adul. Est tamẽ de pro
cessu quo ad hoc ut supra eo fiat lit'
cont' l. i. C de lit' cont' et detur seu offe
ratur reo ut T aliẽ offerit' C de lit. q̃
est unẽ tenorẽ ipsius libelli feratur sim̃
l. cum fundo ff. si diuidã. et sibi. Hec
nõ hic qualit' pumatur filius et libertꝰ
vocãs pcem ul' pcõnẽ T ius sine verna
de quo dic ut dixi C de actoꝝ ꝫ. in eũ
ulendi de for' ipsius libelli T quo petit' pe
na cont' filiũ et libertũ vocãtũ pcem
et pcõnem T ius sine verna

De officio iudicis

Circa tex et glo continuet ad pce
dentia tamẽ dic in precedenti titulo trac
tat impor qualit' se debent hẽ litigãtes
et qualit' iurare et qualit' iudicũ rcho
are Hic vero iudicũ q̃rit de tribꝰ pso
nis ꝫ actor' reꝰ et iudicis l. int' litigãtes
ff de iudic' declarat qualit' debeat eẽ
officiũ iudicis circa determinationem
ipsius iudicis super actoꝝ intentata

Hic titulꝰ dum
Superest dicit T q̃ad
partes pmo pmittendo lẽgi
lam gñalem declarat quale sit
officiũ iudicis T actoꝝ psonali T quasi
ex T obligatione et aliud T facultate sol
uendi ꝛo ibi et si T rem declarat quale
sit officiũ T actione reali ꝛo ibi et si hꝝ
dicis quale sit sup actoꝝ vlt ꝛo ibi
si ad exhibend quale T actoꝝ pparatoria
ꝛo ibi si familie quale sit T duplicibꝰ iu
dicijs usꝰ ad fi tꝫ et pñ h. d. Iudex debz
iudicare sim legẽs et assuetudines et
ideo T actione noxali non debz auferre
reo bñficiũ a lege cessse solui di aliud p
noxa h. d usꝰ ad ꝫ. et si T rei. Nõ ge
ex pñ q̃ iudex T iudicando debz seruꝝ
de legẽs s. vl. q̃s ut ff de iur. nat. gẽ.
lex est et cẽs municipales validas iuꝝ
mam l. ocs populi ff de iust et iur. et
ff de iur. nat. gẽ. ex no scripto et l. de
lig ff de legi. Si ait iudex expsse iudicet
contra leges seu contra iuris legis seu con
stitutois T contra id q̃d lex expsse dispoit
ut si pnideret minore xxv annis posse
restitui ut l. i. C q̃n pcon non est ne
ces uel fẽmie milis librorum non pdes
se ad excusationẽ ut l. i. ꝫ. Item cont'

sacras ff quis sẽs sine app ꝛeꝰ tñ q̃ est
error expssꝰ T sinã id non valz sinã ipso
iure nec T nitꝫ appellare ut dicit' iudex
et licet appellet' et appellatio deferat'
non pterea affirmat' sinã q̃ nulla e
rat ff de app. ꝫ. si expssim. Secꝰ autem
si iudex cont' l. ciuem ul'
municipalem uel assiduꝰ non expsse fz
tacite ut cum petierit' usure usuraꝝ
ad lex phibet l. si non sorte ꝫ. i. ff de
condi. inde iudex non deprimat' T v
suras usuraꝝ fz T quantitate ascendere ad
tantã summam tñ eñ tenz sinã nisi
per appellationem rescindatur l. pses ff
de re iudi. Idem si iudicat tñ hominẽ
qui tñ T minor xxv an posse testari ut
no. T d. l. ij C q̃n pcon non T necꝰ. Hec
tenet sinã si iudex non iudicat cõ
lege fz cõ mis pt̃s seu litigatoꝝ ut
cum pnunciat non ex placitis ut d. ꝫ.
Hec cum cont' sacras pt̃s tamẽ apparet er
rorꝫ sine pcr acta iudicij tñ T diuersꝰ es
sibi sinã T ipso iure nulla pmo si iudex
expsse se referat ad illa q̃ errorꝫ adhibitꝰ
T eo ad q̃d fit relatio habet locum T re
feratur l. ult pcor ꝫ. i. ff de re iudi. et
no. T l. iij C de sen. q̃ sine cer. quid 2o si
iudex se non referat ad acta fz simpliꝫ iu
dicat tñ si apparz errorꝫ T acta T qua sinã
nullam quasi ut ad libellũ ut l. ut fit
dig ff q̃ dui et sinã appellatoꝝ ad pꝫ
ut l. cos C de app. et sinã T ipso iure
nulla Secꝰ si sit errorꝫ T aliꝰ actꝰ de quo
per bar T l. i. C de error cal. Cui tamen
adde q̃d no Jo an T c. q̃n cont' flam de
pba. q̃ sinã lata per relationẽ ad acta
probatoꝝ a iure reprobata e ipso iure nulla
ut cum dicit iudex q̃ cognoscat te no
centem per probationem testiũ per duel
lum uel sortilegiũ ideo te condempno p
c. ij de purgn vulgn. Secꝰ si sit probatio
seu experientia naturalis quam licet iu
dex facere ut T gl. singl. T l. verum C de
ifa. Item tenz sinã et non e ipso iure nul
la si sit lata cont' legẽ ciuilem gẽtem.
uel statutũ non tolusium T volues sta
tutoꝝ uel sim vulgarem opinionem magistri
cũ plures essent opiones ut T l. dos
a pte ꝑfert C so. ma. et auct ex cod C
de li. pter. sim bar T l. cod plac. ff de
re iudi. ꝫ. nõ q̃ sic iudex debz sequi
legẽ T iudicando et sim eam causam de
cidere ut ex sim assuetudine ut hic et
l. de quib. ff de legib. prodiit cui lex
et assuetudo a pari potestate et nõ desue
nisi sim tacita et expssa q̃ assuetudo e
lex tacita et ea vincere sitis q̃ non pt̃
silz q̃d legem T statutũ q̃ vis ex ut
T castrũ uel villa subiecta ciuitati que ꝫ
pot nisi a superiore sint assumpta ut no

hur ⁊ d· l· omes populi Item nec potit me
dicꝰ ꝙsuetudine ꝙ legē nisi sit a sup̄io
re approbata ut l· fi cum sua C de testa
& sic ⁊ l predict̄ de silib⁹ ad silia ut l
non pnt̄ ff de legi· itꝝ et ⁊ ꝙsuetudie
qđ est uerū ubi cas⁹ silez non sunt
a l denisi al' secꝰ qz tūc ex ꝺeputate
z̄ non licet excedere ꝙsuetudinem
ad correctionem legis ut no ⁊ auc̄ quas
actiones C de sā sanc est et sicut lex
posterior contraria corrigit pmā ⁊ l· ff
et posteriores ff de legibꝰ Item et contra
ꝙsuetudo sequēs tollit pmā ut l· mella
S· l· ff de ali et alia legi & sicut qua
druplex ē virtꝰ et pena legis ſ· ulcisci ve
tare pmittere et punire l· legis virtꝰ ff de
legibꝰ Item ē quadruplex virtꝰ ꝙsuetu ut
no ⁊ l· fi C que sit longa ꝙsuetꝰ & sic ad
pluriplex et diuisa ē ꝙsuetudo actoris
rei et iudicis sm quod sit uidendū glo in
tenetur ⁊ l· i· C que sit lex ꝙsuetudo de quo
dic ut no xp̄i de C huius et ⁊ spec· de sen
plat· S· qualit̄ post pn̄ cū suis ēmissio
nibꝰ et de fictis C· i· Versi ſz pone unū
tamē ſpalit̄ notā ꝙ licet simul lata cōn
legē sit ipō nullꝰ ut ē dem̄ ē ⁊ p
cedēti notabili cui lata contra ꝙsuetudi
nē que ꝙsistit ⁊ stet ē ipō nullꝰ ſz
oz appellari Cas⁹ notabil ē ⁊ C cum ve
nissent de eo qui mit ⁊ prof cū rei ser
Quid autē si lex et ꝙsuetudo et cō
stitutio ⁊ sm̄ quid eorū sit ser
uandū glo hic tangit dicens ꝙ ꝙsuetu
prudicat legi p̄cedēti et ꝙsuetudo seq̄s
prudicat utriq; unde de hoc et de tota
mā ꝙsuetudiꝝ per· bar et plenꝰ per
bal ⁊ l· de quibꝰ ff de legibꝰ et per C
et salic ⁊ l· i· et sup hiis C que sit
lex ꝙsuetꝰ no ⁊ vi· et ibi dic ꝙ ⁊ cōi
norāli uidet non aliꝰ debz iudicare ꝙ
l· dispenat dispenat enī l· ꝙ rei hz facul
tatem solueñi dampnū uel dandi ſz
uid ꝙ nocta sūt dnꝰ fuit ignorās et cū
sciens et phibere non valens ut ē de
noua et l· si actoris ff de eo per quem
fit est Non g⁹ debz iudex condemnare
cum ad alterā p̄tē dandum ne auferat
ei beneficiū legis ⁊ facultate solueñi qđ
uelit ſz debz cum aut simplic condemp
nare et non ad seruū deditionē qz no
uillez sinā l· miles S· Versi ac iudicū
ff de re iudi ſz ad estimationē dampni
que sola ē ⁊ obligatione et dato pro
noxa ēmanebit ⁊ facultate soluendi
ut d· S· x h' ⁊ glo fi et no ⁊ l· Item ve
nit ꝙ Idem rone de pena hic aut al
ternative ad eum qui utitur ꝙ emē
datione dampni uel ēmissione ad noxe
deditionem ut dicit hic tex quē glo
fi et d· S· x non ē g⁹ forma libelli et

sententie ⁊ noxali nec ē ⁊ aliꝰ obligā
tionibꝰ ⁊ quibꝰ unit ē ⁊ obligatione ē
aliud ⁊ facultate soluendi ꝙ actor uidz
uidz petē debent alternative ēdemp
nare prout uidet̄ p̄ma fieri uelle
est tex ſmo libello et sinā nō de
bent ēe sup eo qđ est ⁊ emēdatione ſ
⁊ emendatione dampni et dato ꝙ sim
plic sit ēdempnatꝰ ad certam quātita
tem pro dampno tamē hz facultatem
dandi seruū p noxa usq; quo iudicatū
et sic soluat aliud ꝙ ⁊ quo
obligatꝰ ē et ēdempnatꝰ et hoc ex lim
fieri legis sibi permittentis ne seruū da
nificet dnō ⁊ plꝰ ꝙ ipse valeat ut ē
de noua ⁊ p̄ē et vide que ibi dic Si au
actor uelit petē alternative dampni e
mendationem aut seruū deditionem
lis p̄cedit libellꝰ ut hic ⁊ l· stipulꝰ
non diuidet ⁊ ut ꝙ ff de ver sig et l·
si quis stipulatꝰ fuerit ⁊ ⁊ melle ff de
solu· et silē si iudex uult ēdempnare
ut hic et ista talis sinā intelligetur et
regulalit sm formā p̄cedēt obligā
tionis et impositꝰ l· ſ· ut intelligatur
ēdempnatꝰ ad dampnū ut seruꝰ de
dicto venat ēmissive ex dispositō legis
et sic ex sinā alternativa censet po
tiꝰ quēdam affirmatio et declaratio dis
positiꝰ legis ꝙ dispones ēdempnatio ipi
formā verborū platoꝝ sicut et alios
licet quis sit obligatꝰ ad rem et cēdēp
net ad interesse non tollit sibi facultas
rem soluendi l· fideiussor cuctoris ff de
doli· except· et per hur ⁊ d· l· stipulatioꝝ
Ipse autem hic ⁊ d· S· x quasi uidet ⁊
nūc ꝙ iudex ⁊ istis casibꝰ ſ· cum qs est
obligatꝰ ad unū ſz hz alternative iudicare affirmando se
debz alternative iudicare ꝙ dispone legis et iudicare hoc tenet cum
dicit ꝙ qđ lex dispenat circa officiū iudicis
et sibi dat formā ⁊ iudicādo ut hic ꝙ
hic verba sine intelligēt sm ꝙ
significationē verboꝝ l· paulꝰ inquit
cos ff de re iudi non tamē negat hic
⁊ d· l· si quis stipulatꝰ fuerit ⁊ ubi sed
quero ꝙ quis iudex non ēdempnet
alternative ſz simplic uelit ēdempnare
ad emēdationē dampni ꝙ nō possit ſz
tūc ēt intelligēt ēdempnatio ꝙ cum fa
cultate dandi ꝙ noxa ut ē dicit ſz
gl⁹ ex p̄dicta ꝙ uerba sine alternatiua
non alternat nec ēmutat naturam ꝙ
ēdentis obligationis legis qz cū iudex
sit minister legis intelligēt sm̄ dispositō
eius facere seruꝰ ⁊ stipulatione ubi quis
stipulat ⁊ pro dampno aut seruū pro
noxa qz non intelligēt stipulari sm ꝙ
ille p̄mo obligabit ex dispositō legis
sm quā unū erat ⁊ obligatione aliud

ꝑ facultate soluendi ſſimo huc vtriusq; erat
ꝑ obligatione et vtriusq; pena debebat
ut d. ſ. x versi. q; qui Et silr ubi plu
res ſſ obligant ꝛ solidꝫ ad certam quan
titatem conſ. quos procedit libellꝰ et
pena cum hac adiectione q; unus ē
actor adiectione utentes ut no glo. no
tabil' ꝑ l. i. C de fideiuſſ. tu quam no. bar
ꝑ l. iij. ſ. ubi ff de duob. reis tue ſimul
ſimplr lata dicit in virilꝫ ut ſimo
do conſ. eos non possit agi ꝛ solidum
ex re iudi ut pus poterat vigore pre
cedens ſtipulationis natum cū copule
ē dicere obligationē ꝙdemptionis vl
ſtrate virilꝫ ut l. i. C ne plures vna
ſen. et ibi lau. Hec attendimus naturā
ꝓme cause ſi naturam verboꝝ ꝛ causē
ut d. l. i et l. cū simul vſi diſſilr ff de
ꝙdi. et demō Et adde q; non solum ꝑ cō
ſi eciam ꝑ cōmunali ubi plures ſimplr
ꝙdemptatur videtur quilibꝫ pro pte
bili ꝙdemptatꝰ licet ꝓmaria obligatio
eſt ꝛ solidum et hoc tenz ſpe. ꝑ tu. de p
lat ſen. ſ. i. versi. illud autem ꝛ hab
ꝛ d. l. i C ſi plures ꝛ
vna ſen. q; loquit. q; cōmuni ꝓtic.
eiusdem obligationis et dampni ꝙd no
eſt ꝑ obligat ex maleficio ad meram
penā ther. quod nulla ē ratio ut d. l. i C
de condi fur. et ita dicit de fra iudi
cati fuiſſe florētie

Et ſi in rem Hic declarat circa
que debz versari of
ficiū iudicis ꝑ actione reali et ly. d. ſi aga.
actione reali officiū iudicis mercenarii de
ſinens actionē mixtē vertitur ex na
tura actoris circa absolutionē uel cō
dēmpnationē sim. q; pbatum ē cum hꝫ
ꝙdempnaretur ꝓfectꝰ hꝰ tria venit
officio iudicis nobili ſ. ut finaliter ꝑ
ceptoꝝ ſtrictis et ſatisdationis ꝛceptō
de lite estimatē ſoluendo ſ. i termi
nū assignatū non ꝛſtituat ly. d. uſq; ad
ſ. hꝫ si hꝫ dicta. In actione aut ꝑſonali
ut dicit hic glo ſimplr fit ꝙdempnatio
uel absolutio ꝑ re petita ſiue petat.
ſpēs ſiue quātitas ſiue aliud ꝑ gre
de quo ff de iudi vertit. ergo officiū
iudicis mercenarii tm ꝑ actione reali
q; ꝑſonali ꝑ ꝙdempnādo uel absolue
do ꝑ re petita ex uno ſeu natura actoris
hꝫ ꝛſtitio rei et absolutio actoris ꝑ hꝫ
fra ꝑ ꝙdemptatio venit ſolū ex officio
iudicis nobili et non ex natura ꝓmerite ac
tionis et hoc ꝓz ī rerum ff de rei vend. l
ex diuerſo que dicit de ſimili declarato
ſuo quicta l. qui ſtipulatꝰ eo ti que dicit de
ſtipulatoe ſeu executione ſimi et de hoc dic
i ꝙ de act. ſ. i et tex melius declarat q;
ubi ꝑ l. ſicut ff de pact. hꝰ q; ꝙdemptio
nis fit unus actoris et ſtipulatoꝝ ex officio iu
dicis ut ibi tangit bar. de executione ꝑſo
nali actione que silr fit officio iudicis ꝑ
executoꝝ suoꝝ ꝓz ꝑ l. ordo et l. fi C de ex
ecu. rei iudi et l. a duo ꝓo ff de re iudi
ꝓ tamē executio fieri unus actoris ſ. per
actionē iudicati uel ꝛ ſenꝫ Nam executio
ꝑ ꝓti officio iudicis l. minor. ubi an.
an fideiuſſit ff de minoribꝰ et l. ſic
venit ſ. i de rebꝰ ff de pact. hꝰ de q;
ꝑ l. miles ſ. pe. et fi ff de re iudi et ibi
lau. ſi melius ē tractare officiū iudicis
q; hꝫ ꝓtatiua executionis ſine obla. libel
et lit. cont. ut d. l. minor. Hꝫ actio mi
hꝫ ꝓtatiua executionē ſ. debet officium li
bello et lꝫ contestari ut ſen. gl. et ibi lau.
ꝑ d. ſ. i eadem rōne de quo latius per eū
ꝑ l. unde dicꝫ ff de re iudi Hꝫ ꝑ alio actio
iudicati ꝑ utilior q; iſtud officiū iudicis
nobile ꝓo executione ſiue non ꝑtinet
tam nisi coram eodem iudice q; tulit ſen
tentiam uel eius ſucceſſore ubi alio ſit de
putatus coram executoribꝰ nō aut co
ram iudice alterius territorij nisi ad finē
ꝓmi iudicis qui ſinam tulit l. eiusdem ſ.
ſi qui ff de bo. aut iudi poſſ nisi ille
alio iudex coram quo peteret executio
habet iuriſdictionē ꝑ ꝑſonā debitoris ꝓpter
casum ſingulem ut l. arbitrarium ſ. nunc
ff de iudi Hꝫ actoꝝ iudicati ꝑtinet ꝓ tenuta
coram quocuꝫ iudice et ꝑ amiſſi loco ꝑ quo
rei ſortiuntur forū de quo per bar. ꝑ l.
a duo ꝓo ſ. ſinam ꝛne dicti ff de re
iudi Quale autem ſit officium iudicis
quo petit. executio ſ. nobile vel mere
narium Concludit bar. ꝑ d. ſ. ſinam ꝛne
ꝙ ꝑ mole et venit ꝑ quatꝫ ꝓme actoris
uel ex equitate ut ꝓma ſinia habeat ef
fectum ideo ſolum a iudice iudicante
expeditur non ab alio niſi ꝓpter hoc ut
ꝙ dicit ē Ex ꝓdictis ꝓz quo ut ꝓ
ſine executio q; duplex ſ. unus actoris et
officio iudicis ut ꝙ dicit ē Hꝫ ꝙo ī ꝙ
tum tempus debeat fieri executio post ha
bitā ſinam dic per bar. ꝑ l. fi C de execu
rei iudi Et per ange. ſ. debitoribꝰ ff de
re iudi q; ꝑ reali immediate cōd ſina tri
ſimit ꝑ rem iudicatā ſ. ꝓ ꝙ dicꝫ ꝓt ſi
executio malum militare ſi rei ē ꝓnus Et
ſi rei ē absens datur dilatio adita con
ſideratione diſtātie et ꝓſentia ſatisdatoꝝ
de lite eſtimatoꝝ ſoluendo ſi rei non ꝛſti
tuatur ꝑ tūm assignatā ut hic et l. q;

stituē ff de rei vēy et no ī d l fi C de re
uidi ꝫ ī uīr pſonali cum rei ſit q dep
nat ſiue offiſſ ſiue ad quātitatem ſi
ad ſpēm hz terminū q meſur l y C de
vſu rei uidi et l m fideicommiſſi ff de
vſur niſi ex cā vel aſſuetudie l i C
tiō aſſituat l uſ ff de re iudi
et per jo an ī ſpe de exeru ſen ſ vid
dum ī pma additione penul ꝫ ī actio
nibꝫ perſonalibꝫ ī rem ſcriptꝫ ut C
actio ad exhibendum l de eo ī fi ff
ad exhi et actio qd' me cū l metum
ſ fi ff qd' metꝫ cā Et idem qd' ī rei
libꝫ ſm aliquos ī l ſi cum exceptor
ſ ꝙ ſi homo ff ꝙ nec cau ſ no ī
glo licet bar cām ibi replet jn actō
bꝫ vero mixt ut eſt petitio hīdi ut ſ
duplicia jūdicia de quibꝫ ß de act ſ
quedam actiones prout ī eis venit bñ
dicatio rerum eſt idem qd' ī realibꝫ
et pur veniūt perſonales pſtationes
eſt idem pur C ī pſonalibꝫ ut d ſ
quedā actiones no et l i ff finiū regūd
et l hīdi C de peti hīē et l cū autem
ſ petitio et ibi per bar ff de peti hīē
Jn criminali autē ſiluē non datur dila
ꝫ ſtatim fit executio cā ſiue tranſiunt
ī rē jūdi l cum reis C de penꝭ niſi ī
quo caſibꝫ ī quibꝫ differt executio tm
quādiu durat ardens ut dr mlē dāp
nati ī l pgnāte ff de penꝭ 2o ſi ſeruꝰ
uel procurator alicui dampnati ī differt
executio donec reddiderit rationem dnō
l i C de pſcript v. 3o cum princeps ex i
uacatione ſeruitij ī aliquē tulerit ſmiz
quo caſu dat dilatio xxx dierū ut in
deat et loca mīa uel pncipem peni
tent et ſic equus ex uacatione pncipis
ſtatuta ſ non debet ſeruire per iudicē
executioni mādau l ſi venditi C de
penis et xi q iij C apud theſſalonicē
ibi glo 2o donec pncipes aſſignauerit
tbulam pſulī ad aliquem dampnatū
deportand ij q v C biduū ſ ſi quis ī
mſulā de que dic per jmo ī C fruct
de offi dele ſ Jn autē ī x dies poſſit
fieri executio ſine corpāl Dar ꝙ nō
de uīr hoc et de aſſuetudie non ſeruet
ī l quis ultiō ff de penis et per ſalic
ī l aditos C de appel et ī l aditos C
de cmp ſ Hinc arcedamꝰ ad materiā
fructuū de quibꝫ hic ī glo nigrā et
ī l ex diuerſo ff de rei vēy p cuius cuā
tā latā tractādo glo pmitte ꝙ fruc
tus quos ſ naturales et quedam ſūt
duſtriales et ſic ſ duplex genus fa
quos ex ſe pduc ſine miſterio hoīs
mete illis nulla ē hoīs duſtria ut
pira zonia ficꝰ et ſilꝰ fructꝰ ut di
cit glo ī d l ex diuerſo Jnduſtriales
ſ quibꝰ plurimū verſatur hoīs duſ
tria ut ſegetes lac pili et lana et
ſilꝰ ff de uſuris l m pericūdē et ß de
rerū dīn ſ ſi quis a dnō et ibi glo et
doctā l ſi eis ff de rei vēy et ibi bar
Et ſilē fetꝰ pecoꝝ eſt fructꝰ ꝺduſtri.
al' cum ī eis pductione et cuſtodia
plus operetur hom ꝺduſtria ꝙ natura
ut d l ī pericūdē et dicit ſalic ī l anal
le C de fruct Hz ꝓpter ancillarū ꝓpter
hoīs nobilitatem non aſtimatur in
fructu ideo non dic fructuariꝰ non
bonefideipoſſor ut d l m pericūdīm ſi
hꝫ pr uſucapi n' ſtiā fructuariꝰ ī am
cilla eis uſꝫ impediat l ſequit ſ de
illo ff de uſur et l ſi ancillā ff pro ſo
cio et l ſi ego ſ ꝓtꝰ ff de publicā et
ibi gl' nigra ī verbo ignorabam Et
generalit tenē ꝙ ubicūq dubitat an
aliqꝫ ſit fructꝰ naturalꝭ an ꝺduſtrialꝭ
judicis arbitrio ī limitatur quo hz aſſide
rare utrū ī illo plus operet hoīs in
duſtria ꝙ natura ſm hec ī ī repetita ce
l ex diuerſo ff de rei vēy et ibi
ſalic in ītā C de rei vēy Degreſſio
tamē de materia ī materiatū ut de
oleo in olei efficiat de fructu nāli
Jnduſtrialem ut l adeo ſ cum aſſ ff de
act re do ſim bal ī Hoſtien de fruc et
li expen Item ꝓmitte ꝙ poſſorum
alij ſūt bonefidei alij ſūt malefidei Bo
nefidei poſſeſſor ē qui cogitatione poſ
ſidet l apud antiquos C de fur uel
qui vtitur iure tanq ex iure ſuo pti
rem ad ſe ſpectare et ſic eis error et
ignoātia ꝺſpicit l ſi eā ꝙ ff que ad ſer
uitut de qua epi no ī l i ſ Item de
ff de uſ actiū ꝓpria et plenius ꝓ jmo
ī C bone l ij ī in glo de poſſeſſ ꝓpri
Malefidei poſſor ē ꝺducerſo ſ qui ha
buit ſciam rei alienē uel uīr alienē
ut q cōnē legā et canonū mīſtros
mīſtrat C de agri et cenſi l quedamo
dō li x et de publicia l ſcripſit ſ q
pupillo uel qui emit re ſcripti de
mīſtratione dīn denūciantiꝫ ꝙ res nō
eſt vendenti l qui fundū C de rei vēy
vel qui dolo ꝺduxit aliquē ad vēdendū
l ſi dolo et l dolo C ad reſciā ven de quo
bonefidei et malefi poſſore dic ut ī lī
nefidei ff de vēr ſig vbi glo dicit ꝙ in
dubio ꝓſūmit bonefidei niſi contrariū
ꝓbet et per dd ī C poſſor malefi de
re uīr li vi Vxor tamen ex re ſibi do
nata viro bonā fide facit ſuā licet do
natio ſit prohibita l fructꝰ ff de vſur
Et hic poſſor malefidei ſi nullam cām
poſſidendi habeat appellat ꝓpter l ſed ſi
lege ſ ꝙ autem de peti hered
ī C ſ aliorum Et iſti poſſores tam

malefidei ꝯ bonefidei qñz hñt titulum
qñz non de quib⁹ in ī l in ff de acq
pos et no ß de re dñi ff si quis a non
dño ff utili cū]Item ꝓmitte q fruc
qñz ſt⁹ petendi tuc censentur ꝑs rei l.
fructꝰ pendentes ff de rei ven qñz ſt⁹
percepti ut cū solo ſt⁹ sepati l qui sciꝫ
ff ꝓtera ff de usuris et l fructuarius
messem ff quib⁹ mo usufruc amit et
qñz percipiendi fuerut l quos percipe
potuit et non fecit ut ī e ſ illorum
et l si navis ff si ff de rei ven]Item
ish fructꝰ qñz petit⁹ ut⁹ actoꝝ et
qñz officio iudic ut ī patebit cum
go quæritur an possor teneat⁹ de fruc
tib⁹ a quo rei petitur ut de quib⁹ ſpñ
bus et quo ut⁹ teneat⁹ ad cozū ish
tutionē Conclude collige dicꝫ Salic ī
l. certū c de rei ven et theorica glo
hic ī l ex diuerso de rei ven Et ꝓmo
quo ad fructꝰ naturales suos ſz ex
tactꝰ rei vendicē reſcindendi ſt⁹ dño
tā a bone fidei possore cū tñ ꝯ malefidei l. fructꝰ ff de usur⁹ lucet bñ te
neat ī repetitionē d l ex diuso de rei ven
q qñ possor bonefidei habeat titulum
ſz fructꝰ naturales suos per l bo
nefidei possor non teneat⁹ nisi sit fr̄s
locupletior ut q habz ꝑtē vel tantū
dem de suo fuiſſz erogatur⁹ q tuc te
netur condictione sine cā ar l si cum
ſeruū et l si me et tertiū ff si cer pe
ſz malefidei possor teneat⁹ ex si non
sit fr̄s locupletior quasi culpa sua de
fecerit ad eos possidere l si culpa ff de
rei ven Huic autem ad fructꝰ indus
triales ꝯcludē ꝓmo ī bonefidei possor
possor fructꝰ ītdustriales fec⁹ suos cū
a solo ſt⁹ separati sine suo fine alieno
nomē licet ſcꝫ ī fructuario ī quo re
quiritur q suo nomē sint ſeparati et
arrollēs ff de usur⁹ l qui scit ſ qui m
alieno et l bone fi ff de actiō re do
et ß de rerū dīuī ſ si quis a nō dño
et hoc sine iste bonefidei possor habe
at ti sine non ut tenz hic glo et cla
ra ī d l ex diuerso licet aute faciat si
os et sic non pñt ab eo vendicari per
rei ven tamē officio iudic petitur eos
restitui et ita intellig⁹ et loquit⁹ iste
tex et hoc si triduo sit usucaptū huius
potestis sine iur⁹ eos aduocandi officio
iudic ut ī glo singl ī l scđm ſ fruc
tꝰ ff de usur⁹ De ꝯsumptis autem et de ꝓ
cipiendis non tenetur bonefidei possor
cerū si sit fr̄s locupletior ut ī e ſ si
vero bonefi ller cr⁹ ad cerū estimaꝫ
cum eos lucrifaciat ꝑ cultura et cura
ß de rerū dīuī ſ si quis a non et hꝰ
tenz gl ī d l ex diuerso et sic ſtim glo ī

hoc est dicā inter naturales et industria
les ꝯsumptos q ī naturalibꝰ tenetur
possor bonefi si est fructꝰ locupletior ſz
non ī industrialibꝰ consumptis nisi in
dictis casib⁹ notat⁹ ī glo pe ī l ētiā
c de rei ven ī quib⁹ tenet⁹ de ītdustri
alib⁹ si est fructꝰ locupletior ꝑmo qñ
vendicat⁹ fundꝰ a creditore pignoris
non hñte ius vendendi et emptor petit
a dño vendicāte preciū sub pignore ac
ceptū l emptor ff de rei ven 2ꝺ qñ ve
dicat⁹ fundꝰ a bonefidei possore prete
te expensas factas ī re l ſumptꝰ ff de rei
ven ſilr ī pretiōē hereditatis tenetur bo
nefi possor de fructib⁹ ītdustrialib⁹ q̄
tenꝫ ī ſz locupletior q augmentū hēdi
tatem l]Item venit⁹ ſ non solum et
ſ fructꝰ de peti hñ bar aut ī d l ex di
uerso c de rei ven tenꝫ ꝓ uti ī industri
alib⁹ ꝯsumptis tenet⁹ bonefi possor si ī
ſz locupletior sicut ī naturalibꝰ et
hoc ex equitate l si me et tertiū ff si
cer pe]In bone fidei pos qualit⁹ et quo
usq⁹ tenet⁹ ī fructib⁹ ītdustrialib⁹ cō
clude cum glo hic et l ex diuerso q
possor malefidei fructꝰ industriales ſ
periatos et extantes non facit suos sic
bonefi possor ſz tenetur ītrinsece eos ꝓpa
rei vendicationē Non aut venit⁹ ī ul
la rei vendicatiōe ꝯsumptis vendicat⁹ rei hꝫ
ſcꝫ ī peti hñ ut hic ī glo et d l ex di
uerso Et ꝯsumptos addere sine cā et per
capiendos tenet⁹ officio iudic ītrinsece
ut ī c ſ illorū et hoc si non hꝫ tñ
tuc tales excusat a percipiendis nisi ī
quatuor casib⁹ ī quib⁹ titulꝰ non ex
cusat ſ ī metuloso ī timente ī furtu
dem creditorē uel ſcient⁹ emente cōi
mō dictū legatū vel a fisco non solemp
nit⁹ vendente qui casꝰ no ī l ſz et ꝑty
ff qđ me cū et l si fundū c de rei
ven ſz salic ī d l si fundū dicit q ish
casꝰ facit ꝓꝫ q malefidei possor non
excusat⁹ a fructib⁹ ītdustrialib⁹ ꝓpri
ēndis licz habeat titulū cum ish fructꝰ
ꝓpter eius culpam et negligentiam adhi
bitam teneat⁹ ī non colligendo eos
a qua culpa non excusat⁹ ꝓpter titulū
exquo scitur rem alienā l apud Iul ſ
fructꝰ de le ī et l Impos ſ cum quid
de le Qualit⁹ autem intelligatur ipſ
tud verbum ꝓpriū ſ an de percipie
dis a possore qñ vero a petitore glo ī
l. fructꝰ et l ex diuso ff de rei ven vl
quos ꝓcepisse ipse petitor uel actor ꝓ
l. domū c de rei ven de quo vide ibi
latiꝰ per salic Item q̄d si res non
fuit ejusq⁹ possor malefidei et sic in
fuit predo ſz habuit a ꝓmo bona fide
et postea mala vel eius dir per bar ī

d l ex diuerso et per ſalic' t l certum C
de rei vend ℞ t petico hr̄editatis ſit ma
lefi poſſor pet' ſolam denūciationē ut
l i C de petit hr̄ Item adde q malefideī
poſſor ſicut tenet' de fructib9 natum
lib9 et ↄduſtrialib9 p̄cipiendis ut ß
dictum t ita tenet' de fructib9 ſeu
obuentionib9 ſeu ↄceſſorijs cuiuſlib9
p̄cipiendis ut ſ' penſiones domorum
vecture nauiū et huiuſmodi Ecc t t
l ſi nauis ff de rei vend Ad aut' petu
me feneratōe lucrū ſint cūles obuentiones
non tenet' q petu' feneratꝰ ſuo p
culo ß non nauis uel al' locauit ut ibi
p̄z et ſi feneraūt uſuras p̄ceptas no
tenet' reſtituere petitori ut ibi dicit glo

Et ſi hereditas ſupra declara
uit circa que debz versari officiū iudicis
t actione perſonali et reali ſim' hic
Autem declarat circa que debet versa
ri officiū Iudicis t actor' p̄ſonalis vtr et
mixta t rem et t perſonam ut eſt pe
titio hr̄editatis que ē vtr̄is ut no glo ff
de eden l i et dixi ß de act' ſ' actionū
t rei formula et ē mixta realis ſ' ꝛſpec
tu rei ꝛtā petitaꝛ t quib9 qdemptaꝛ
poſſor ad reſtituꝫ et ē p̄ſonal' ꝛſpectu
p̄ſonaꝝ p̄ſtationū t quib9 qdemptꝰ
ad dandū l ſiue bone fi ē petꝰ ff de
petit hr̄ et dixi de iſto et alijs actorib9
inferꝫ ß de act' ſ' quedam et iſte ſ' ho
dicit In petit hr̄ debz fieri reſtitutio fruc
tuū officio iudicis ſicut t ſingit reali iu
dicio Item t fructib9 p̄ceptis et per
cipiendis t dicā inter p̄donem l cōtu
mūt malefi poſſorē et bonefi poſſorē
Item poſt lit' cont' venit fructꝰ per
cipiēdi h d uſſ ad ſ' exhibend' Quo ge
ad fructꝰ perceptos et extantes nō
t dicā mt' rei vendicationem et petitoꝛ
hr̄editatis q t vtriuſq fit qdemptio
ad reſtitutionem ut hic t p̄n Item ſi
dauſt t p̄edone et occupatore et tuaſo
re ſcienter et ſine tit' rei aliene et ſic
malefideī poſſ continuē et q t vtriuſq
actor' tenet' ex' de p̄cipiendis ut hic t
vſi illoꝝ et l Item venit ſ' cui autem
ff de petit hr̄ ſz poſſor malefideī h̄z ti
tulū excuſat' a p̄cipiend ſm gl' licz
doc cōe ut ß dixi ſ' p̄z Item non
dicit t eo qui ſcit malefideī poſſor per
lit' cont' t reali ut l certum t ſi C de
rei vend uel per cōtrouerſiam motam
t petit hr̄di l Item venit ſ' petitā
pall q t vtriuſq venit fructꝰ ex' p
cipiēdi l vlt C de fruc et h expen et l i
C de petit hr̄ et hic t vlo poſt ſchoa
tam Alam occ poſſorē poſt lit' cont'
ſp' patrē ut p̄ſcriptione efficiatur ma

leſidei et teneant' ex' de p̄cipiendis ut
p̄donet' ex' t ſuo aūo ↄmanet bone fi
l ß ſi lege ſ' ſi aūo et ibi glo et bar ff de
petit hered eſt enī prudo qui nullam
h̄z iuſtam cauſam poſſidendi q tenē
de fructib9 perceptis et p̄cipiendis l ß
ſi lege ſ' q d' autem ff de petit hered et
Item venit ſ' Item coꝝ eo ti et h'
t v' Item illoꝝ et hoc niſi ratio et
fauoꝝ ſeu p̄ſone aliud ↄdu
cat ut hic t glo fi que ſcripſit ii ff ſoluto
vel pupilli Item non dicit t bonefi
dei poſſor quo ad fructꝰ ↄduſtriales
p̄cipiendos q neuter tenet' fruꝫ lo
cupletioꝝ ut hic t versi ſi vero bonefi
h̄z aūm utriuſq ē fruꝫ locupletior tūc diſ
cernit finē oīoꝝ gl' ut t dictum Viſo
t quo dicāt et p̄mo dicit q t rei ven
dicatione fructꝰ et rei non p̄ſtat pen
dem actor' ß t petitor' hr̄editatis ſic
ut ple declarat glo t l Item venit
ſ' fructꝰ ff de petit hr̄ et dixi ß ſ' p̄z
Item dicit q petitor hr̄di non datur ex
tutulo poſſidendi niſi t caſibus l hr̄di
tatē C t quibus cauſ ceſſ lon temp p̄
ſcrip et l ner ulla ſ' ſi quis ſciens de
petit hr̄ ß t rei vendi ſic l ij C de p̄
ti hr̄ et l ſi fundum C de rei ven
Item t petitor hr̄editatis poſt motam
q̄ſtionem ſtatuit malefi poſſor ut non poſ
ſit alienare niſi ex cā nūtij l duo
ff de petit hr̄ et iſti tenent' de fruc
tibus et p̄cipiendis l i versi poſt lit'
ff de petit hr̄ ß t rei vendicatorē effi
malefideī poſſor qui p̄mo bone fi p̄
lit' q et non per denūciationē ſcīm
ex poſt fto l alienam ff p empt ſz hoc
per fruſtū a p̄n l ſi fundum C de rei
ven et ſilr tenet' poſt lit' cont' de
p̄cipiendis l vlt C de fruc et li exp
et l certū t ſi C de rei ven et hic i
versi poſt nichoatam Item t petit hr
bonefi poſſor tenet' de ↄduſtrialibus
fructibus conſumptis quatenus ē fruſ locu
pletior d l Item venit ſ' ſi ds ar
versi cog autē ß t rei vendi non te
netur de ↄduſtrialibus conſumptis nec ad
eorum reſtitutiōz licet ſit fruſ locuple
tior ſz lucrat' eos p cultura et cura
niſi t q̄ꝝ caſibus ut dixi ß ſ' p̄z et hic
t v' ſi vero Alius dixerit q primo tēp
ad eorū eſtimationem q̄m eſt fruſ lo
cupletior ex equitate legis ſ' ſi me et
tricū ff ſi cert pe ut hic t gl t v' q
ſuptuoſi q d' tenuit bar t d l ex diuſo
de rei ven ut dixi ß ſ' p̄z ß doc
tenet' cōe q nec ex' tenet' ad eoꝝ
eſtimationem q̄m t fruſ locupletior ex
equitate legis ſ' ſi me et tricū ff ſi cert

ut ipēmet lr dicit in d l ex diuerso Et
adde q prius hēditatis et rei vendicatio
pit simul agnōsc l 14 t si ex tibi glo C de
pet hered Item q t fructib⁹ perceptis
ante iudicii tēchoatum petenda debet
cpm quātitas rei t perceptis postea ut
dixi p de act s Item actionib⁹ t for
mula pet hr Nam t ista accessionib⁹
et fructib⁹ et expensis admitt⁹ libell⁹
et sunt iterū ista accessione petit⁹ ut
dixi p de act s cumue t v⁹ fallēcia

Si ad exhibendum Condē
natio t actione ad exhibend non libe
rat⁹ simplr exhibendo rem sz debz eā
exhibere t ea eā t qua erat tpre cap
h iudicij cum restitutione fructuum
medio tpre perceptor et si res de pēs
non valent exhibere debent cauere de
exhibendo t dilationem a iudice sta
tuendam et si non exhibeant nec ea
uerit de iuramento pt ter actor⁹ dela
to ad eā interesse edēpnari h d
usq ad s si familie versāt⁹ go offi
cium iudicis t hac actor⁹ t edēmp
nando ad rem exhibendam et adau
gm et ad fructū t cautione recipien
da et dilatiōe moderanda ubi res
de pēs exhiberi non possit primo eā
dis ead l dis ventus quod habuissz ac
tor si res exhibuissz rem tpre litis
debz pstari a reo et t illam cōdēp
nari a iudice ut h et l iul s ptium
autem usq ad fi l ubi hr oia decla
rātur ff ad exhiben Non enī exhibe⁹
res t eadem eā et t eodem statu quo
erat tpre litis cont si mutata s post
litē cont et ab exhibitione res est v
sumpta et sic actor non pt eā ven
dicare ut hic dicit ter et d l iul s
pmde Et sic pz q litis cont t ppria
rerum actor exhibendi t ē pparatoria
aliarum actionū l m s est autem
ff ad exhi nō pdest ad interrupendā
usucapionē alienatem t actor⁹ pria
rerum l t rei vendicatio pro re mobili
fieri hr qr non interrumpit⁹ usucapio
tpe nisi fl solum t effrēd l si post acep
tum ff de rei ven et per hoc t l ex
hoc edicto ff de eo per quē fit t Ille
non debz exhiberi res t eadem causa
si forma rei interī sit mutata l talis
s fl et si quis ff ad exhi 2o debet
res interim edēmpnari t fructib⁹
perceptis interim s post litē cont qz pp
litē mutationē qualibz possit effici
malefide ut teneat⁹ de fructib⁹ percep
tis et percipiendis ut b s pz Et inci
pit glo t d l iul s pmde q hoc ita
sine intelligat⁹ de fructib⁹ t hac ac

sine t principali actor⁹ interueniat ut rei
vendicatione Et ista fructus pit etiam q
prehendi appellatore ee ut d s pmde et
sp ista fructus ex re mobili exhibendi ut
fetus pecudis et ptes anellarū ut d l iul
s qz tñ et l cap ff de usur hr go debz
eā non solum apprehendit sententia et con
demnatione rei exhibende sm tempus litis qr
ut hic et d s pmde sz ee comprehendit
accessiones ut fetus et ptes ut d s qz tñ
Ista gl expenit v⁹ eāt s pro ipsis ac
cessionib⁹ in rubr ff de usur ut d l
aquis et gnāliter verbum eā apprehendit
rem utilitatem quam haberet actor si
res fuisset exhibita tpre litis qr
ut hic dicit s pterea utilitates qui ē
s finali et l pterea et l qui restituere
ff de rei ven Et ideo ee venit utilitas
optionis fiende i tempus quo potuit l
si optio ff ad exhiben Et filius hēditatē p
seruū exhibendi mitt mortuo ad eūdem
ff ad exhi l sz si hēditas non solum qo
tpis rei estimatio venit exhiben ut d
l iul t si sz ee officio iudicis omne dap
nū extraneum contingens pter exhibi⁹
non sentiū l sz si hēditas sic venit t actl
b ad l actl s illa 3o si res de pēs non
possit exhiberi ut qz sit absens uel t fu
gā ut l celsus s si ff ad exhiben debet
iudex pensare distantiā loci et qualita
tē rei et personaꝝ assignare dilationē
magnā uel parua prout videat expe
dire dūmodo reus caueat se ipsum de
lationem se exhibiturum prout t sibi fu
it t rei ven b c s et si t rem Et cum
expensis et t quo loco debeat fieri ex
hibitio dixi b de act s preterea quasdā
actiones arbitrarias ubi plene dixi de hac
materia ff s nō q si res non exhibet
ne caueat se exhibiturū t dilationē
assignandā tūc tpre tacīs contrimay t
exhibendo ad nutum iudicis pt edēp
nari ad eē interesse actor⁹ estimandū
per iuramentum t litem a iudice tax
andā ut d s preterea ff ad exhi Et nō
hoc ex vo frustratorie q iudex debet
denegare qm videt eā cauillose et cau
sa frustrandi aduersarium et iudicium ppa
landi ut hic et l sine prej C de dila pre
scriptis eīt cōt cum q dilationibus iudicium
subterfugit ut t c nulli debitum de p
scripto Et q talibus frustratorijs tpertur
bari altēri edēpnari t expēsis ut dixi
b in pr s hr oia Et idem t appellatio ex
qua frustratorie appellat ut t de sim
de dolo et qui primo huic cauere⁹ usure
l si ff de re iudi Et tal' temere et frus
tatorie punit⁹ ex ordine l cos ne te
mere C de appel

Si familie hereiscaund

hic declarat qualē debz eē officiū iudicis
et circa que debz versari t triplex iudicij
diuisio et primo t iudicio finiū hic 20
t cōi diuidēdo ibi et si cōi diuidendo 30 t
iudicio finiū regūdoz vnum
dubiū seu ponit vnam regulam ad ead
tria iudicia ibi qđ autem isti usq ad si
et hoc intendit In iudicio finiū hic
et cōi diuidendo tres duos uel plures vende
re si t de pluribus qđ diuidendo debz iudex as
signare cuilibet vnū et alteram alteri t
si pars vna plus debz eē t pecunia alteri
adimplere usq ad equalitatem Si aut
vnicuiq; rei sola venit diuidenda hic adiudi
catur vnicuiq; p equali portōe si quo
dam recipit residuum alias si non recipit
tota uel maior adiudicet vni et cū
dempnat t pecunia alteri danda usq ad
equalitatē Item t iste iudicij qui pri
pit ocs fructus uel maiorem partem eoz
uel t re versatus t male adempnat t pe
cunia alteri pro parte silū attingente hy
d usq ad s si finiū regūdoz ff hō go qđ qui
plures venerit diuidendo non debz fi
diuisio per capita sz in mām idē t pecu
nia l si pene s si filio ff de cōdi tde
Ideo non pt vnus sororū uel coheredū
dicē se velle partē suam t qualibz re qđ
cuilz minus ff qđ autem de lectina
filio debita dr illam possit capere in
qualibz particula cuilibet rei hēdita
rie dr vero t vna re vide per hanc l
t qđ ff ad l fal In isto enim diuisionibz
totum officio iudicis amittit et expedit
pter quodlibz visum fuerit expedire l
q c de hijs que se defert li x et l q et l
meminit c qui et quibz qđ pt c libro et
t eis pt bar Item adde q isti iudicia di
cunt mixta tam t rem qđ t personā tā
cum t parte michi assignata Item hal
benus iur pony ni assignate psonale In
p adempnatione psonalis actionis pt
tationis f finiū perceptorū dispnoz
et expensarū dic iudicium psonale pur
de hoc et tota mā istorū iudicioz plene
ssit dixi q de act s qđam actoz ubi
vide

Si finium regundorū

In iudicio finiū regūdoz pt iudex si vi
derit expedire tres eligendi oportere
distringi qđ olim discretū fuerit adiu
dicare de parte vnius alii cui pte adiu
dicata t qualitate equivalentis alteri
danda adempnabo Is quos qui tres re
movit uel aliquid tradidit metus rei
t per iuramentū t lite aduersario de
ferendā a iudice punitus t hic d usq
ad s qđ aut Non debet go iudex de
finibz cognoscere pter agri vnius
adiudicare alteri nisi t minime ut qz cāe
forte vnus terminus ita obscurus et cōfu
sus ut non ascenderet agri diuisionē
et ideo ut pons possint ei magis ap
parentes ff prima t hoc iustum cōt adiu
dicandi de parte vnius alteri ut hic et
l ij s si cum l sequ ff finiū regūdoz Alias aut
ubi iudex possit reponere et renouare ve
tos terminos audiendo et cōmode uel eos q
vetustate silentio uel alterius possessio
nibus sūt illos antiquos sequi debet
sine hac adiudicatione l t finalibz ff
finiū regūdoz Et aduertendum qz hoc
iudicium hz locum t partis iustum q cō
finibz tñ ad distinguendas non autem t
urbanas q muro parietibz sepe uel valle
distinguntur l ij s hoc iudicium ff finiū re
gūdoz et ibi t glo t vo ofima tuā
cui hz locum actio qz dam l ij et si
edes ocs ff qz dam nisi sit domus t pre
dio rustico qz datur hec actio non di
cā sz vel ut hic t gl Item dat hec
actio ei pro orto t cōtra possit ad fines
tram et culturam deputatis l ij s et
t urbe ff finiū regūdoz et l urbana pre
dia ff de vb sig Eequo pt iterum q pe
na impositā p damno dato t tñ la
boratis t villa habeat locū pro terris et
orto laboratis t cuntate possit ei dā
cā uti ff Item no t usi cōsi q ei
uellere et asportare lapides pro tis po
sitos punit ciuiliter et criminaliter ut
hic t glo t vo curatis Ciuiliter s per
instrumenta t litem aduersario defere
dā t omā sicut iterē criminaliter vero
t quinquplum aliter pro quolibet tri
amisso fisco applicandis Et adempn
natis t uno pt postea adempnari t
alio qz uel persecutio non tollit pe
nā ut hic dicit glo et l ij s si di
cat ff finiū regūdoz Et ei punit ex
paliter ut l a contrario t si ff de furtis
no et l i c de actibz eius dic ut ibi
per q et salic qui declarat qualiter
et quibz penis punit tres cuilibz
Ille vero qui fuit qui mare et resistens
ne ageret metuebatur uel terminaret
punit ad interesse partis per iura
mentum uel litē aduersario deferendā ut hic
t versi qui mare cū sua gl Nam ubi
cūq; attempnat missus iudex pt differe
a iudice iuramentum t litē ut est
glo notabil t l ij s sz et si quis ff
si regūdoz et per hanc t l t actoribz ff de t
litem iuran

Quod autem

Pter adiu
dicatos
finium ex aliquo istorū trium pdictoz

udiciorum transferatur dñium h d Et t
telligę ſ pro ea parte q̃ non ſpectat ad
eum cui non fit adiudicatio q̃ magis
tellęd q̃ diuiſione percipit ut dixi ꝑ
de act' ſ' quam actoribꝫ actoꝝ et per
t l ſi per errorem ff de uſuf
et per ſalic' t l i C quę utrumq; iudi Ite
telligę vbi res erat diuidenda Si aut
aliena tranſfert' uſucapiendi q̃dicio l
in et l ſeq̃z t ſi Item et 3o intellige
traditione ſecuta tranſfertur dñium
rei adiudicate Et idem firmat' expreſſe
glo ſi t Verſi aly dicit t l in ff de pl'
licia et l ꝓpoſ' ſ' muſſii ff de acqui poſ
et ibi per bar et hoc q̃ tenet doc lic
glo notet etiam t l executio ff de ex
tep rei iudi Si dic latꝰ ex dict bar t
l ex hoc nu' ff de uſufr et nu' et dict'
Salic' t l i C quę utrumq; iudi Et con
clude ꝓmo t actor ꝓſonali q̃ ſuā la
tā aptā ad tranſferend dñium illud tra
ſert ut l in ſin vnam lectam ff de pl'
lic' et l non ſolū ſ' ſi nī ff de uſufr'
Very ſi actio ſtrenuata non ſit apta nec
tendat trāſferend ſi reſtituend rem ut
locati depoſiti ꝯmodati ut l ſi quis cō
ductoꝝ et l q̃ductores C locati et l no
ſolet ff locat licet autem per ſinaīm tol
latur dñium rei vni et trāſferatur t
alii non tamē tollit' ꝓſonal' obligatꝰ
nec liberatur ipſe nisi debitor obligatꝰ
per ſinaīm l nil' ff de condi inde et hꝫ
t glo t Verſi nec obſtat q̃ corpalia ut
t ablo ſ' ita affixa oſſibꝰ ut non ita
ꝓnt tranſferi de vno t alterius ſicut
corpalia ut no t l in ff pro ſocio et l
ſi quis ergo ff de peculio 2o cōcludꝫ
t actor reali q̃ ſi ſina t abſolutoria nō
differt' dñium t rei abſolutū ut d l
excepto ee' ſi fuiſſꝫ abſolutꝰ adicit etiā q̃
rei eſt ſina ſine tñ iudicatur ꝓſup
tio dñij q̃ rei iudicata ꝓ veritate ac
ꝓbatur ut l rei iudicata ff de reg' iur'
licet t hoc ultro videatur hab' dicē cō
trariū t l excepto Si autem ſimil t
ademptoria tñ ſine tenet' q̃ tūc
ſit auctoritas rei iudicate ut dicit tex
t l in ſ' Item ſi ꝓt ff de reb q eorum
et l ſtatu liberi accepti ſ' q̃ſtꝰ ff de ſta
li q̃ licet a ademptate dicō rei tradā
rei victori tñ ſua et non tñ vic Et
ſic videat' error t dicō q̃ al' impedit trāſ
lationē dñij ut l in ſ' ſubtilius de q̃di
ob cau tamē t ciſii iſto ꝓpter auctē
rei iudi trāſfert' dñium et tal' error
non ꝓdit eis trāſlationē nec vſucapi
endi q̃dictionem ſi tradens non erat
dñus ut dicit hic gl t d l in de publi
cia et d l ꝓpoſ' ſ' muſſii et hoc ee' ꝓ
t adiudicatione ex 2o decreto per q̃d

transfertur dñium vel vſucapiendi con
dictio l ꝓter cum ſua gl' ff de damp in
fec Et t ſtꝫ de ꝓmo et 2o decreto ſ'
iudicii et ſ' hoc q̃ dicit verſu ſi Primo tñ
ta t auctoritas ſine iudicatoris fit ex
2o decreto ut ee' poſſor malefi vſucapiat
quia al' non vſucapere tex ſingulis t
l et generaliter ff de noxa et vide ꝓ
declaratione ꝓdictoꝝ Cy et ſalic' t l i
C quę utrumq; iudi Hꝫ quo 3o vſucapiatur res tradita ex adiudicatore ui
dicit dic titulo generali ꝓ ſuo l pl'
ſ' ꝓ ff ꝓ ſuo Hꝫ q̃d t iſte iudicijs
diuiſionis et ſua adiudicatio hꝫ non fiat
traditio aly ex ſola adiudicatione ſine
traditione tranſferatur dñium glo t l
et idem ff de condi fur dicit q̃ ſic et dicit
q̃ ſit ſtrictē t iſtis tribꝰ iudicijs diuiſo
ris hꝫ tñ dic cōmuniter ut dicit gl' q̃ ſpecialis so
lum t communi ſocietatis ut ſine traditione
tranſeat' dñium q̃d ſecꝰ et t alijs cō
municabꝰ et ſuper vniuerſitate bonoꝝ
t quibꝰ regulatur non tranſit dñium
ſine traditione ut no glo ſingulariter t Ve
vniuerſe ff ꝓ dote et ibi per do an
de ꝓ Hꝫ aly per dñium tranſferā
nomine vni debitoris t aliū dic q̃ ſine
voluntate debitoris hꝫ etiā cū ea voluntate
t cū aſſectione precedente ut ſi cōſtit'
ſe debitorē debitoris conuenti hꝫ tranſ
fertur vtil' actio ſine forma et glo tri
ditam t l de ꝓpo pignus et l a duo
ꝓ ſ' ſic quoq; t vlo ſacrā de re iudi
Item aly per diuiſionem feminū inter q̃
tres cōiudicatas transfertur dñium vſu
capiendi q̃dicio dic q̃ ſic ſ' q̃ illoꝝ
ꝓpꝫ que tibi obtigerit et tradit' mihi
meo Si aut tradat' alijs ꝓpꝫ ſo
cio tūc non transfertur ſine glo et bar
t l cum ſoly ff de uſucapion Item at
tende q̃ diſſio bonoꝝ nō imutat ius
pignoris vel ypothece t tota re diſſa
ab vno ex ſocijs ꝓ ꝓ ꝓ to diuiſo conſtitu
to l conſenſit ſ' illud tenet ff quib' mo
pig vel ypo ſol Item no hꝫ glo t vi
que ſic dicitur que allātur ꝓ ſingulis dā
tenuit q̃ ad hoc ut trāſferatur dñium ex
2o decreto oportet q̃ poſt adiudicatoꝝ
ferūm ex 2o decreto fiat tranſſio t poſ
ſeſſionis per iudicē ſeu eius auctē Hꝫ di
et bar t l ſi finitā ſ' nul' ff de damno i
fec t Verſi q̃to nihilominus aly de nouo de
beat tradere t poſſionē tenet oppo
ſitū q̃ ſufficit prima miſſio ſed ex 2ᵈo
decreto cum ſit totius rei partis et ꝓ
nullo decreto ſit ꝓmū et ordo ꝓcedē
di Ad 2m l cui vno ff de leg aur Iudi poſ
Et ſicut ꝓ non ꝓt trāſferre dñium
rei ſue t aliud poſſidentem ſine alia ꝓ
ductoꝝ ut ff de re dub ſ' interdictū

um Judex t primo missum pt transferre do
minu sine alia missione cum ferij in
dies repsenet ferij partes l si ob causa
c de cur Qualit aut et quid cur p
cedat cont grimat t nolendo diuidi
die per bar t l apud uil ff ex quibus cau
t pos ca

de publicis iudic

De publicis iudicijs

Continua ut t glo qz t pcedentibus
dicit c de iudicijs ciuilibus et ex de iudi
cijs criminalibus pualij nūc autem tendit
tractare de iudicijs criminalibus publicis et
vocat hic titulus terribil sicut c liber
ff de publi iudic ut dicit gl t li ff de
publicis iudi

Publica iudicia hic titulus diuidit principalit t duas pres primo ponit diffām et inter iudicia ciuilia et priuata et publica declarāo ethimologiā huius vocabuli pub lica 2o ibi publicorū ponit diffones publicorū iudiciorū et vltimo pmo hoc t tendit Judicia quę ex delicto publico descendunt ab actoribus ciuibus dnt Et publica iudicia ideo dicūt qz ciuibus de pplo eorū pserim spectat h d usq ad fi publicorū dnt aut Judicia ciuilia q criminalibus ut volunt hic gl t vo pmo capit mrdy et finis Hesperi pncipij seu exordij dnt qz p ciuili iudicio tenim actio sine actiōe qz criminales pnun tiones non fiunt per actiones sz actu sationes ut hic et bar t l i ff de coditi ex l Ex quibus tamen crimib ex quo agit criminaliter pt ei agi ciuiliter actionē ni fert ad interesse si actorum interfit l si quis t hoc ff de fal et l ner qdē et ibi glo ff pro socio et per bar t l si iudex ff de var et ex eo cog et ego si agit ad ciuiliter de crimine iudex pt reperto crimine pcedē criminaliter l in fi si dicat ff fi aqui et l quos retinui c si aduer liber et ibi bar Hesperi medij iudiciorum dnt qz t ciuilibus astringit solij actor ad pbandum et eo non pbante reus absol uit l actor c de pbat et l qui accusare c de eden Sz t criminalibus t plurib⁹ casibus qui melius explicat q alibi t l fallacie c de abo vbi pbat si actor si per crimē tentato et reus pbat super eo purgatus et sic t dicti casibus licz actor non plene pbet non tamen ab soluit reus sz tenetur ad purgationem Crimē ut l ubi c de fal et ibi per sal Hesperi fines dnt qz t ciuilibus potest aliqd dari uel fieri actori sz t criminali bus potest dari uel fieri fisco cognoscit

erit ei ciuil a criminali t hoc qz ubi pe tetur pena applicata priuato t iudicia ciuilia sz ubi petit applicari fisco ssi t pecuniaria vel t corpi delinquentis ssi t corpal de ea criminali glo notabil t l iij de sepul vio et ibi bar t l si ff de pna delic Conueniunt aut iudicia ciuilia et criminalia t multi ut dicit hic gl qz vtrobiq tractat de calumpnia ut no glo t l c de una calūp ibi intelligē et ibi per bar et dixi c de pbā tenē lites t pn Item vtrobiq tractat libelli l libellor c de actoris et aut offerat c de lit qē Qualit ait formet libelli actoris t criminali et qđ genere debeat esse hic glo notabil et notabil t vo intrinseca sz plenior glo c t l causi c de actoris debz enim tenere actoris nomen actoris et ac cusati animū et mensem quibus mali ficij sz ānū et dies et mensis petitor actoris et tpe cuius Imperatoris t de ips item uel supe t terre ecclie et tpe cuius ppsiti uel pssil fierent pro rea actoris non potest t libello actoris sz scribitur per notariū male ficiorū t sine actis die aut uel hora quibus malefici non tenet actoris ponere t actisatoē nec se ad illum astrin gere Sz si tū reus pro sua defensione pe tat dicta declarari cogitur actor iudi ex officio illum declarare de quo dic p bar t l ij qui reus ff de pub Item actio satio debz etiam loca omissi malefi cij per duos fines saltem declarari l fi ff de censi nisi loca de se essent certa et notoria ut pallatium pontif uel ecclie Cathedral qz tūc ofimū declaratio nem digeret l cū suo t fi ff de dote Sz unusq̄ loca loca debz t actisatoē generē ut t tali domo vel t tali cāme ra dicte domus dic q si delictum t punibile t qualibz pte loci uel tpis tūc non debz exprimi loca loci nisi di cis omissi malefici sed si diffinitiue petit qz t sole magni palacij vel t de alicuius festinitatis grauis petit delic tum qz tūc loca loci et dies inserendi t et pbandi l i t si cum sequi ff de iter nau fec ut l de pupillo sz si utitur ff de oper no nūc et ibi bar et l non solū Sz sz ut pbari eo tp et qđ no per glo t l cum actum t glo fi ff de neg gē et qđ no glo t de fi de pig et per bar t d l libellorum sic debet t actore actisator se scribere t penam talionis si t pbatione defecit l qui crimen c qui actū non pos et l si cui ff de actu et c expssium t c tue de pen Ssi psimatur calumpniam de

accusator corpꝰ q̄ non probat l athletas ff de
iniurijs ff de iniu nisi aparuerat iniusta
est cum exercitans quare ad accusationem
p̄sumitur l qui non plusse c de calump
hec tamen subscriptio non est t vsu ut
dicit bar t d l si cui et Ialic t d l quic
men ꝙ per statutum terrar ꝙsicut ipso
ni pena pecuniaria non ꝓbanti accusa
tionem suam et licet accusator se no
scribat tamen ex dispositione legis obligat
ad penam talionis ut tenz gl t d l li
bellorū ff et d l qui crimen et c super
hijs de accusa Item debz accusator dare
fideiussorem de p̄sequenda accusatione
ut d l qui cūmen sicut debz actor t ca
usi cautere de lite p̄sequenda ut aliq̄ ge
neraliter c de epis et cle vel si crimen
de quo fit accusatio sit actor detinet p
sonalit accusator sicut accusatus dom
de cōmuni cognitum fuit habita tamē
ꝙsideratione dignitatis ꝓsonay l fi c de
accusa Item nullꝰ t omni crimine de q̄
fit accusatio debeat fieri iscriptio de
ꝙ sic tam t publico q̄m t ꝓuato q̄n cri
minaliter agitur ut dicit gl ffallit solum
t crimē ambitꝰ et ubi Iudex procedit
per t̄quisitionem quibus casibus non r
quirit iscriptio ut tenz glo t d l qui
crimē et intelligo istā glo hic dum dicit
ꝙ hec solemnitas non requirit ubi iu
dex per Inquisitionem procedit q̄ intelligo
mus sicut t accusatore sim aliq̄ de pu
t d l ij q si publice ff de adul nisi sit
crimē hoc vel notorium t quo ꝑt pro
cedi de plano sine aliis solemnitatibus
ut t l lecta ff de accusa In quibus aut
casibus possit procedi per t̄quisitionē
sine accusatore glo hic enumerat Est
autē ꝙ nemo sine accusatore punit
debz l fin̄to c si q̄s accusatore ff de
nun et ho et t c i ut ecc̄ benefi Ideo
dixit Ihesus saluator nr mulieri Quis
te accusat Mlier inquit nemo dñe Et
ille dixit nec ego te ꝺ̄mpnabo Io viij
Et nota t d c si quis accusatorem hec
aut regula fallit t casibus Et primo t c
mine lenocinij abigei ab uxore accusata
de uxo de adulterio de quo lenocinio
Iudex t̄quirere ex officio punit vnū ac
peritum culpabilem l ij c si publica ff
de adul et ibi no Et silr an obiect a
liud crimē q̄uis causam de qua a
gitur et eisdē personas ꝓt iudex illd
punire ut t c i de except et ibi bar
et an t d c si publice ꝙ t teste of
fendente aliter iudex deponendo suū tes
timoniū coram Iudice quem testem pu
nit ex officio l nullus c de testi ex si
sit clericꝰ ut ibi glo de quo vide per

Ialic ꝙ t producente coram Iudice sep
tuum suspectum de flo qui non ꝓbet
et verum primo de flo officio iudicis
c l ulterius q̄ casu t t an suspecti tutor
de qua suspecto ꝓt iudex ex officio t̄qre
re statum pupilli et tutorem cōmonere
l tutorem c ꝑterea ff de suspect tu ꝙ
t calumpniatore si iudex inuenit accusato
rem calumnioſam actionem instituisse ꝓt
ex officio t eadem simil qua reum ab
soluit actorem de calumpnia q̄demptna
re l i ff de calump et c i et ij eo de ca
lump et l an qui cū maior c si liberty
de opē lib ꝙ est t notorio cōmitt
t quo ꝓt iudex procedere sine accusatore
l an quid c de actu et omisso ordine ꝓ
ter citationem Exceptor dicit nr Ihs c
qui publice Iudeis q̄ publico nouercam
loco virum habebat de certo aplorum ab
stinendum et decernit ij q i c de mar
Et talis notorius criminosus non audi
appellans hec sic vide plene per totum t
c tria nota de cohab cle et mulie Et ꝓ
ficit executio t notorius criminaliter sine
alia simil sim bar t l uxo fistulam ff de
mun et quotuplex sit notorium dic per
glo t c dextra de cohab cle et mulie et
d c mandato ij q i et t ibi de notorio
crimē et plene per salute t d l an quidē
Et dum inter notorium et manifestum
vide gl t l cunctis et nicola c de appel
et t c b allit plures alios casus t qbus
precedit ꝙ t̄quisitionem vide t ibi de
t̄quisitore c q̄n autem Dat autem
t d c si publice dicit q̄ iste casus fa
cit regulam dicens q̄ ubicūq admittit
q̄s ad accusand sine metu ꝓsupte ca
lumnie ut t casibus t scripti ubi admit
tit iudex ad Inquirendum Et primo ad
denūciationem officialis deputati ad de
nūciand maleficia ꝓt Iudex t̄quirere l
dum ff de custo reo et d l ea quidem
c de actu 2o ꝓpter tendentē crimē cog
nitionē et retentionē d c si publice
et l pe c si aduersus liber 3o ꝓpter ge
neralem predictam t̄quisitionem ꝓt
iudex formare specialem t̄quisitionem q̄
cum qui inuenit criminosos l con
greuit ff de offi ꝓsi Est enim predicta
generalis t̄quisitio ꝓparatoria ad specialem
t̄quisitionem subsequendā de quo vide
pulchre per Inno t c bone memorie
magistrum de elec 2o ꝓpter dolorē in
mensitate illati iudici faciendo cōtra
cum falsum testimoniū ut d l nullus
c de testi vel calumnioſam accusatorem
l i c de calump vel falsum cartam coram
eo ꝓducendo d l pe c de ꝓba Et ideo
videmus t accusatore ubi ꝓpter magnum
dolorem admitti alios sine metu pre

simpte calupnie actusate ut marito uxore
de adulterio deō ꝙ si publico & mīe actu
sante de morte filij l. mīe C ad turpill
To ꝓpter ēmnis īmunitatem ut cōte
dituam vel exhibitam ꝑtem ut t c ut
tquisitione de hēte l. vi et l. si quis t
hoc gen̄ de epi et cle et ī extraordīa
ti ad rēpumedum ut ibi Go ꝓpter cri
mnis notorietatem d. l. ea quidem et
l. ab actusatore ꝙ ministratores ff ad turp
pil ꝑmam tamē opinionem nr̄arum glo
ſ. ꝙ tquisito regulariter sit prohibita
nisi t casibꝫ a iur̄ expſſ tenet dy et
an de ꝓsilio et cōſ doc Statuta tñ
terrarum ḡr̄ ꝓsident ꝙ iudex possit
tquirere de omī crimīe Cetera ad ma
teriā tquisitionis ꝑmetra vide per
bal. t deō ꝙ si publico et per sālic t d
l. ea ꝙ et t ſpe de tquisitor̄ per tot
ti & plenissime per ange ī l. vacantia
C de bo. va li. x. Cui adde ꝙ licet de
iur̄ cauli non ꝓcedatur per tquisi
tionem nisi t casibꝫ tamen de iure
canonico ꝑt regulariter procedi de ſ
libz crimine dūmodo ꝓcedat diffama
tio alit̄ non ut t c cum oportuit
t c ut tquisitoris et c qualit̄ et ḡr̄
co li. de actusat̄ sup̄ qua diffamatore
ſūmarie debz cognosci et testes rece
pi et ſuper ea disputari et dari co
pia ꝑti ut se defendē possit forte pro
bando ꝙ tal̄ diffamatio processit ab ī
micis et malivolis et non fidedignis
et vendit̄ hoibz et ꝑsonis ꝑuū ſcīe
et pluries ꝓcedēte delz ut d c qua
lit̄ et ḡr̄ de iur̄ autem cauli t ca
silibꝫ regularibꝫ & relatis per eos non
oportet ꝓcedere diffamationē ꝓdictā
nec tquisitum ꝑti cui copia & sic
etiam t casu t quo Iudex tquirit ex
mittere ſuū officiū vel verbi veritatis ꝑ
culum arduum ut t c ad nrum co
li. de iur̄it̄ et c cum nobis olim
ſuper verbo ex officio de elect uel ex
ubi ꝓcedit Iudex ex merо et puro of
ficio et non ad petitionem alicuius
per c t. de offi. ordi. qd̄ tenuit Jo. an
t c qualit̄ et ḡr̄ t si magne gl̄ Dicit
tamen ibi ꝙ si ꝓpter hoc appellaret
tquisit⁹ cogeretur tquirere ꝓbare infa
miā ꝓcessisse coram ſuperiore & demū
ꝯcludit ꝙ tutior ē practica ꝙ Iudex
ꝑmo tquirat de infamia deinde ꝓcedat
ad tquisitionē veritatis sup̄ crimen ut
d c cum oporteat et d. c qualit̄ et
ḡr̄ Quarto autem ꝓpter ꝓscribatur
officio Iudicis ad tquirendum ubi ꝙ
statutum non punderet dec ꝙ xxv
anis licet actionis criminalis ītention
de ꝓscribatur regulariter xx. anis et ī

hūi mōdi intrahende xxx an ut est glo ordi ī
l. querela C de fūl ff Item ꝓ quarto re
pone duz infamia iudicij inquirentis an fi
matur biēnio sicut actionis criminalium
ut l. fi C ut ī cer te Balic tenz ꝙ sic
Sz Cy t additionibꝫ tenuit oppositum ꝙ
sicut t cā fiscali non currit ifamia crimi
nal. l. ꝓcedendum t ꝓi c de iudi Ita
nec curie succedēti t locum fisci et ad eā
vtilitatē ꝑtinuerit ut l. si cum ſ. si t
iuriarum ff si quis et l. i. ff si ag̃ vect
Item an ſuperueniente actusatore silent
tquisitio fuit magna ifra inter doc ꝙ
t d. l. ea ꝙdem C de actu tenz ꝙ non dy
tenz contrariū t c actu lītum de re iudi
li. vi Bal t l. si maritꝫ ſ. si extremꝫ
ff de adul et Balic t d. l. si ea et ange
t d. l. si vacantia de bo. va li. x videtur
telinare cum dy ꝙ actusatio fuit ad
huc ordinariū tollit tquisitionem ope ex
ceptionis que t auxiliū ordinariū et ho
nisi ipe actor fuerit ꝑmotor tquisitois
uel negligens uel tquisito sit ſuꝑ con
temptu dignitatis tquirētis vel timor
de collusione actusare voluit de quo vi
de per ꝓbatos doc t loc ꝓalle Item
nō tex ibi publicum autem dicta ſ. ꝙ pu
blica iudicia idco dicuntur publica ꝙ cuꝫ
actio ꝙpetit cuilibꝫ de ꝓplo nisi t crimīe
ſuppositi ꝑsone et adulterij ut hic t glo
t verbo plerūq; Sz t ꝑuatꝫ delicti admit
titur ad actusandum ſolum cum there
l. manifestissimi t ꝓi C de furtꝫ et no
glo t l. fi ff de ꝓua delic qđ intelli
ge q̃n ꝑena debetur actusato vel t con
ꝑti Sz si ꝑena debetur fisco licet tñ ꝑ
uatꝰ admittit̄ quilibꝫ sicut q̃n t publi
cum ut no glo et ibi bar t hic ff de
popu. act et glo t vo ꝯcipiat t ff c de
zelug Et intelligē ꝙ actusatio publi
crimmis ꝯpetit cuilibꝫ ſ. alibi ad ac
cusandum et ideo dicitur iudicia pub
lica q̃ populum ut hic t glo Nam qui
ēmina regulariter ītelligit̄ ꝑuatꝰ nisi
lege aliqua caueat̄ ꝯ publicum sicut oēs
ger actus regulariter ſ. ſpecies usurę nisi a
pareat & bonefidei ut ē de act ſ. actemi
Cum gl dicit crimen ē publicū ꝙ licet l
l. ff de ꝓuat Advertendum tñ
ꝙ crimen dicit̄ publicum tribus modis ꝓ
largissime q̃n concernit vindictam ſeu vti
litatem publicam l. ꝙ senatꝰ ff de tut
et l. luctuosa ſ. qđ allegat ff de publicā ꝓ
dicit̄ iudicium publicū q̃ admittitur quili
de ꝓplo ad actusandū ut ē t crimīe ſuꝑ
pecu tutor ut ē de ſuspec tu ſ. cōſcripſ
et ubicūq; iudicium non ꝓcernit ꝓpriā
offensam certe ꝑsone Sz punit malos
mores cuntatis ut cū ꝓponit pena mu
per corpꝰ xpī ul' aliud honestū furem

ut d. l. q; senatus consultum glo. T verbo donec
300 simit. Judicii publici stricte. s. pro
eo qd exercetur aliqua lege q; sit judicium
publicum seu primat. aliqua lege publico
rum judiciorum vide ff. communia. s. pu
nitur aliqua lege posita sub aliq; figura q
terpinat. ad l. vti. ad l. cor. de sicar. de fal;
et sibi dicitur judicia publica sim. ange
T. d. l. i. ff. de public. judi. per totum et illa
s. ista judicia publica quib; damnat. q;
tfamat. tfamia unius ut dixi. o. de pen
temè. litig. s. ex quibus. Et ad istam judi
ffe supra non p. interuenire regulariter
procurator. l. pe. s. ad crimen. ff. de public. judi
Ex p̄dict. g. p. q; hoc quod non excludit
necessario videtur quibus p. actu. esse g.
est judicium publicum sim. bar. T. d. l. i. de pu
dicis. nam T. pretor crimine pro pena appli
canda fisco admittit. quibus de populo ro
mano glo. singlis. T. i. fisica de pro. ad fi
et sibi statutum p. aliqd permissu. de iure
cui phibere sub pena et statuit. q; quibus
possit actusare non tamen erit judicium
publicum ut vult glo. nobil. T. ij. ff. de co
cus. nisi. T. ipso statuto hoc disponatur q;
sit judicium publicum per. decius. l. m. T. fi. de
pretor. p. g. crimen de quo quibus p. ac
cusari dicit publicum. sperat. antonius cu
bus attribuitur. si non est publicum. ref.
pred. effectum. T. ductor. legibus publicorum
judiciorum. s. ut damnatus sit. tfamis. ut cu
patronus non valeat. tergiuersare sim. bar
T. d. l. i. ad fi. ff. de public. judi. Plura aut
judicia de quib; dubitat. an sint publi
ca vide per glo. et bar. T. d. l. i. ff. c. Sed
aut si cui. publica alicui. per statutum
an desinat. ee publicum ut damnatus non
sit. tfamis. possit. tergiuersare patronos dic
per bar. T. d. l. i. T. plene. ffinis.

Publicorum judiciorum

Ver. judicia publica dam. s. capitalia. s. que
infligit. morte. naturalem. uel. ciuem.
alia vero non capitalia. vocat. h. d. usq;
ad. s. publica. et. glo. l. ij. ff. de public.
judi. et. l. ze. capitalis. et. l. capitalium. ff. de
pen. et. l. fi. et. si. quis. cui. et. l. edicto. s.
ze. ff. de. bo. pos. Equiparatur. g. quo. ad. ho
mos. ciuis. et. naturalis. de. quo. per. bar.
T. l. gallus. s. et. quod. si. tm. ff. de. libe. et
posth. et. per. cy. et. salic. T. l. deo. nobis.
C. de. epis. et. cle. Nota. g. q; judicia pu
blica. dicuntur. T. duas. spes. s. T. capitalia
et. non. capitalia. Capitalia. s. q; que. T.
ferat. mors. naturalis. ut. caput. amputa
furtum. suspensio. ignis. crematio. aut. al
terius. vitam. simpliciter. T. ipso. ut. l. capitalium
T. pen. ff. de. penis. uel. tferat. mors. ciuis
ut. T. interdictio. ignis. et. pro. eius. loco
hodie. succedit. deportatio. l. m. ff. ad. l. iul

penul. Et. est. T. metallum. damnatio. et. hec
tres. subiecte. l. qui. ultra. ff. de. pe. et. c.
dra. mr. deportatum. et. T. metallum. dam
natum. q; T. metallum. damnatus. pdit
q. s. uir. ciuis. et. gentis. ut. libertatem
et. familiā. l. aut. damnum. s. c. pena
ff. de. penis. sz. deportatus. pdit. ea. que
s. uir. et. retinz. ea. q. s. uir. gradum. p
dit. g. ciuitatem. et. familiam. i. patriā
potestatem. et. testi. factionē. que. c. de. iure
ciui. ut. g. de. testa. s. i. de. quo. T. l. quidā
s. et. ibi. no. ff. de. pen. non. autem. pdit
libertatem. l. sz. si. alius. ff. de. bo. damp. mez
contractuū. tiendorum. facultatem. ut. no
T. d. l. quidam. et. l. si. tibi. maddauero. s. is
cui. ff. man. qui. contractu. s. de. uir. gra
tui. l. ex. hoc. iure. ff. de. iusti. et. iure. q.
bus. autem. iudicijs. possit. imponi. pena
deportationis. T. quia. dra. sit. inter. deporta
tum. et. relegatum. et. quotuplex. sit. pe
metallorū. no. per. glo. o. quib; mo. iur
pa. po. sol. s. cum. aut. et. s. relegati. et
s. pene. Publica. autem. crimina. seu
judicia. non. capitalia. s. illa. per. que. ni
tfertur. mors. naturalis. uel. ciuil. sz. tfert.
tfamia. ut. hic. T. tex. i. decio. estimationis
l. ggentricuid. s. scribit. ff. de. verbis. et
extraor. cog. uel. infertur. pena. pecunia
ria. uel. modica. coherctio. T. corpis. ut. fus
tigatio. ut. d. l. ij. T. fi. ff. de. publi. judi. sz.
large. et. zpue. sumendo. dic. crimen. pe
na. capitalis. qualitercūq; estimatio. hoz. le
datur. ut. l. liceat. capitalis. ff. de. ver. ob. de
quib; penis. capitalib; et. non. capitalib;
vide. plene. per. Jnno. T. c. qualit. et. ffin.

de. accusa. et. per. angel. T. l. ij. ff. de
publi. judi. pz. g. ex. pdict. q; pena. capi
talis. a. non. capitali. dinoscitur. ex. tpo
sitoe. generis. pene. q. si. ex. gne. pene
pditur. vita. libertas. uel. ciuitas. est. ca
pitalis. Idem. si. inferatur. pena. alterna
tiua. uel. sub. gdicoe. cui. vna. pz. e. ca
pitalis. alia. non. ut. cum. is. qdemptus.
T. etiam. et. si. non. soluit. i. x. dies. pu
niat. T. capite. q. pecunia. non. soluta
vinam. caput. T. obligatioe. qdempta
tois. l. i. ff. de. pe. legi. et. l. i. s. Item. si
ita. ff. ad. l. fal. Idem. si. damnat. ali
quis. ad. zpetuū. carcere. licet. enī. de
ciui. ciuili. non. debz. aliq; qdemptus
ad. perpetuū. carcere. q. carcer. tue
tis. est. ad. custodiam. non. ad. penam.
l. in. damnatis. s. solent. ff. de. penis. et
l. incredibile. c. de. penis. licz. secus. sit
de. ciue. canonico. ut. T. c. finis. li. vi
de. pe. Tamē. si. qdemptus. tenz. simā
ut. d. l. incredibile. q. damnatus. ad
zpetuos. carceres. cēsetur. dapna
to. T. metallū. sim. Jnno. T. d. c. qualit.
et. ffin. Secus. autē. si. sit. pena. executo

q̄ non ē ꝑpetua ꝫ medicinal ut ī c aū me
dicinal de sen ex li vi Licet gl dicit q
exēcuary aſſumit deportato aut ē de in
terdictum aque et igni ut ff de capti
de ꝯ minor Item si sit pena absciſcio
membri vel cum ex forma statuti q̄dēp
nari ad certū libitū ſuffrent

offendi Nam iſte non ſt ꝑpue pene
capitales de quibꝰ hic loquit et de q̄bꝰ
loqt hic ī d l vi ff de publ iudi
Ex q̄o ſtatutum dicit q mittens mā
leficiū pena capitis punit aū amputabit et ſeparabit delinquenti caput
a corpe ut naturaliter moriat Baldꝰ
ut q non idem Jo aū ī c iſto de mit
mit q aūs pena capitalis ſit triplex
ſ extinctiua corpis dampnatiua ī me
tallū et deportatiua ut no gl vi C
de tranſac l transigere et l capitalia
ff de pen Ex dubio delꝫ ītrptari de
minori pena capitali et sic deportatoꝝ
ff de penis l mīſtrantes et ī reg mit
ī penis li vi Et intelligit capitis i
deportatoꝝ vide tex cum glo ī l fi C
qui aus non poſſ et l fi C de vetꝰ
ꝑtate li xi Ex q
videt q de morte naturali ī l ſacrula
q intelligit ſ quod ſt ff de extraor cog
et l ubi ī fi cum ſua glo C de fil mo
ffrit enī q̄ſ vſꝰ loquendi q naturā
lem mortem ītrpt q q̄ſ vſꝰ loqꝰ
di pcali ī ſtatuto de quo q̄ vſꝰ loqꝰ
intelligendi interpt dic plē per
bar ī l talem ff de ſuppel legat Ex aut
lex vel ſtatutū utt hiis verbis videlꝫ
capitalis aūdiuerſione hō intelliget de
morte naturali ut ī c ſ Item lex ul
ꝑticulaꝝ C de cōm pecu l vnic licet
ī glo aliꝫ diſſonat ut ī ſ ꝑx ibi aū
amiſſionem

Publica autem iudicia

Hic incipit declarare ī ſpē que ſint
publica iudicia uſq ad ſi ti qui vaſo q
ſint crimiā publica romanꝝ regula q
cetera ſt priuata ut hic et l q ff de
publ iudi et dixi C ī pn Et iſta ſt
quaſi oīa iudicia capitalia de quibꝰ
hic tractat uſq ad finem excepto q̄dam
ut ī patebit Et primo tractat
de l ul maieſt ī hoc ſ qui hoc iten
dit Committens ꝓditionem cont Impa
tori vel reipublicam romanoꝝ puta
corpori exercitꝰ et cī post mortem
delēti eiꝰ memoria h d uſq ad ſ Ite
l Jul de adult Notat autem hoc male
ficiū crimē leſe maieſtatis ut C ad l
ul maieſt Item notat crimē ꝑduel
lionis ut C de hē q ab īteſt deſe ſ in
terdū aut et l fi ff ad l ul maieſt Et
q̄mittit hoc crimen multi modis ſicut
multa ſt capita l ul maieſt de quibꝰ
ī l i ij m et m ff c Nam q̄mittit cri
men leſe maieſt qui machinat contra
pncipem uel ſuos conſiliarios uel ſibi
aſſentientes qui dicūt pars pncipis con
tra l quiſq C c uel ꝺ populū ro
manū vel cont ſeruitutem uel ſalutē
adducūt datum a ꝑpo romano uel q
facit inſurgi obſides ſine licentia pn
cipis vel aggregat homines armatos ad
capiend aliqua loca vrbis romane uel
ſeditionē facit ī ꝑpo uel ordinat ſi
ficē officialem ꝑpi romam mittēdo
eis literas vel nuncios uel qui ſpōte et
ſine eō ītroitu terram post finitum ſui
officii uel ꝓ aduentu ſiue ſucceſſoris vl
qui deſierit exercitū ꝑpi romam et ad
hoſtes profugit uel qui filiū aſſumpſit
uel retinuit cōm reipublice uel arcē
ſibi tradituꝝ cuſtodiendam non reſtitu
it pncipi uel qui dolose egerit ſe pro
ꝓrie vel ingratū cum non ſit vel q
notificat aliqua hoſtibꝰ cont exercitum
ꝑpi romani uel tractent ut obediencie
ꝑpo ſe rebellent uel qui cū ī iudicio
de cōmiſſo aſſeſſo violent ītrat de forma
de prātē reōis qui dēs caſus et plures
alios ī dictis l i et y et m et m ff c Et
ſilr qui ante tempus pſcriptum ſibi cōmiſ
ſum deſerit ī aūt de adminiſtra ſ ſi qs
aūt coll vn Jnj quibꝰ ſibi caſibꝰ q̄d
mittit crimē leſe maieſtatis late et ī
propria ſumendo et ī ſibi eſt pena ca
pitalis et publicatio bonoꝝ ff c l vn et
d l quiſq C c que eſt ꝯmonizata vn
q l ſ Verum ſi quis cum militibꝰ
Ex ꝑpue et ſtricte ſumendo crimen
leſe maieſtatis hꝫ ſolum q̄n cōmittit
cont pncipem uel contra eius latus aſ
tantes uel cont rempublicam roma
norum Nam ꝑpue maieſtatis eſt ī pn
cipe ut ō ī ꝓhemio huius libri ī
pn et l fi C de legib Et iſte dic
crimen perduellionis q̄d mmꝫ ī ꝑpo
tat q̄ leſe maieſtatis l fi ſ plane ff c
Et ideo morte vel ademptione crimen per
duellionis ſ cont ceſarem vel cōm
rempublicā romanoꝝ non extinguit
crimē q̄n bona publicent et memo
ria Ferꝫ autem ī actuſato ī aliꝫ ca
pitul l ul maieſt dcm l fi ff c q̄ ſic
ī aliꝫ crimibꝰ morte rei extinguit
crimē miſi ī caſibꝰ l ex iudicium ff
de actu Item ī crimē perduellionis
filij ſ ōmo ītrpatꝰ ec ex teſtis q
necatꝰ ſit ī aliꝫ capitalē leſe ma non
l eorū ff c et nō ī l fi C de ba libert
ſforma aūt ſine q̄n memoria defūcti
dampnat et bona publicant vide ꝑ

glo ℔ per contrarium ℔ de here que abꝫ
tes ¶ Quid autem si quis omittat prodi
tionem comẽ vnum ex istis tyrannis yta
lie qui hodie regnat Numquid hꝫ locum
pena pduellionis Dic aut non tꝛoghꝫ
cit suspensꝰ et habꝫ locum ut de eo
de pncipe Judicandꝫ ẽ ut ecꝯ ꝙ no
tant per bar ℣ l hostes ff de capt a
cognoscat suspectum ut qꝫ est vicarius
Imperij tui licet crimen lese ma ha
beat locum ut l i ℭ cuique opa ff e
nõ tamen pena temperanda extendit
℣ filios ut d l eorum ſm salic ℣ d l qꝫ
ſ Item quid de filijs omittentꝫ hoc
crimen tam emancipatꝫ ꝙ ℣ pñte et
tam natꝫ ꝙ nascitur et tã legitimꝫ ꝙ
nãli tm et tam de masculꝫ ꝙ de femꝫ
vide plene per dy ℭ et salic et ec
de uxore ipsius delinquentꝫ ℣ d l quisꝫ
et statum dicẽ ꝯclusiue Et ꝙ dici
tur machinare et rebellare comẽ pn
cipem et eius officiales et ꝙd si rebellat
comẽ alii tpaliter et comẽ ꝓpriam ci
uitatem uel cõn alios ꝛectꝛ entiẽ
vn per bar ℣ cẽtia ꝙ ſ rebelles que in
cipit qm ℣ vo occulte et ℣ vo machi
nant et ℣ vio rebellando De filijs at
ℓ pñte ostenditꝫ omittendo crimẽ fe le
se maiest ffo subito vocabulo dic ꝙ olim
ſ tempatꝰ ut ex testo premoꝝ vel
ex uocꝫ michi capiant ꝙd ei vicii me
diatur radicem ℣ eius et sic mori de
beret pñs mdulgẽtia eis ꝯdulgẽ ut
tꝫ ad nullos honores uel dignitates
peruenire possint et semp egestate
sordescant ut mors sit ℣ eis solatium
Vita suppliciũ ut dicit tex ℣ d l
qꝫ et sic est hic ſpãle ꝙ delictum
pris nocet filio licet regulariꝫ comẽ ut
l sanctimꝰ ℭ de pen Circa ꝙd dic ꝙ
℣ pena ẽli filius non portabit iniqui
tem pris sꝫ ℣ corpali septe portat et ide
℣ spiali quatum ad penã interdicti et
oblationis et ꝓmotionis sꝫ non quatũ
ad excõnicõnem Item excludit glo m l
ꝙ vñ ℣ pñ et xpin ꝙ m ℣ pñ Item
d l qꝫ non solid hꝫ locum ℣ filius
legitimꝰ et naturalis sꝫ ec nãlis ℣ tm
qui exigitur tractus a sanguine mi
plato ut l ꝙ si nolit ℭ si mancipiũ ff
de edi edic et hoc di ℭ figens Item
hꝫ locum ℣ filius natꝰ ante reatum et
post ut tenꝫ glo ℣ d ℭ verũ vsi si
qꝫ cum uxoribꝰ vi ꝙ l Item ec hꝫ lo
cum ℣ nepotibꝰ et ceteris liberis per quos
dam ꝓgressionem ſm a fridericio im
peratore postea ꝛeconciliatꝰ erat cum ec
clesia ſm ℭ et salic ℣ d l qꝫ licet
bar videatꝰ tenere ℣ pñs ff de
adul pro quo vide Jo an ℣ ℭ statuit de
here l vi vbi ec vide qualit puniant fi
lij ex delicto mris crimen lese maiest
omittentꝫ nam mino punit ꝙ ex
delicto pris ut ibi ꝓb Jn emancipatis
autem filijs ante reatum vel cogita
tum non hꝫ locum d l qꝫ quomodo
emancipato fraudulenter fiat non fit
aut ut d l qꝫ ℭ emancipato filius
vero fiat filius excluditur ab omnibus
patris bonis sed ℣ nudis hꝫ solum le
gitimam ꝙ solum loco alimentorum
suarum ut d l qꝫ ℭ ad filias Non
aut excludit a successione aliorum q
uidem et extraneos sic excludit mas
culus qui nunq usum creditur ex ut ibi
tenꝫ salic Vxor vero delinquentis dotem
recuperat et donationem ante factã re
tinet quia filius instituendi instituit fis
co ut e l ℭ uxores Et ℣ hoc crimine pu
nitur satellites et ministri sicut
principales delinquentes et pn qui
dam eos tam strictã relevandi et ℣ ex
odio releuandi punit ut ibi ꝓb ℣ si
Et nõ qꝫ ℣ hoc crimẽ e omnibus cõdito
qꝫ quilibet admittit ad accusandum mu
lier seruus ec dns et ſmus l fa
mosi cum l se ff e Et quicunq omnis
d l qꝫ non tamen timeo capitalis
ut tenꝫ spe ℣ in de accusa ℭ i ℣ si ꝓ
℣ per huius de ſmo qd crimen ſmo
me cognitum hunc crimen lese ma ut
no glo ℣ l ij ℭ e et ℣ ℭ licet hely de
ſmo Item filius admittit ad accusand
patrem ut no glo ℣ l et tꝫ ℭ liberi
℣ vo crimen ff de accusa Nam pro
deo crimine prosequendo licitum est in
terficere patrem ut ℣ tex singuli ℣ l mi
nime ff de religios sum ange de pu
℣ d l famosi ff e Et ℣ hoc crimine ex
sola fama qꝫ tenetur si non revela
uerit ut d l qꝫ ℣ si ℣ vo qꝫ socius
et per bar ℣ l utrum ff ad l pe de
sal licet alius ex sola fama qꝫ non
teneatur l culpa caret ff de regꝫ iuꝝ
hoc tamen tractat bal ℣ quod suo con
silio qd meruit qꝫ allata sint mihi
pulchra ec verum si tal fama sit p
babil ut l qui accusare ℭ de edendo
Ad qd ens qꝫ teneatur revelare qd ꝓ
bare non pt certe nemo tenet se
subrice tormentis que ℣ hoc casu dela
tori repugnatur l ij ℭ ad l iul maiest
nec fiscalem carcerem ℭ de accusa l si
Nulla enim culpa ẽ ℣ discriminis vite
se non ponere ut voluit glo ℣ l ne
mine ℭ de iſta Cum go solid zouel
audiuit et non revelauit qꝫ placare
non potuit Timuit ℣ a delicto ꝓ
tex ℣ l mꝫ ℣ si ℭ de calump Et ex
hoc infert ipse bal ꝓb bar ℣ l virtus

ꝑ assessores eiusdem et ordinentes hoc ꝓpter
solum non relevare secretum non publi
le cū sit homicide qz vsq; videt ꝯ volu
uel nolut qz sensu corrupit et primo mor
nō sit ꝛ pmde mitt ut ꝛ glo ꝛ l. i. ff. de
naturale ff de iust. et iur. ꝛ vo quigz
Et ꝓter hoc deplorat ipe bal memo
rium fidelissimi militis florentini dñi do
nati de barbadoris qui ob hoc causam ad
suis sequacibus miserabiliter fuit deprim
tus. ℞ qdo ad seditiones et ꝓsumptiones
q fuit tam die ꝛ cautelibus ꝛ quibus sit
prohibentes per quas ꝓsumptiones con
stituit via pacis aduersus aliud deponed
et statum assimedam cadit ꝛ crimē
lese maiest et perduellionis et sic bon
publicent. memoria damnent. et alie
pene d. l. ꝑsone venderet sibi locum glo
voluit q sic ꝛ l fallacie c de abol in
vo pdito. Alia glo voluit ꝯtra ꝛ l. fi ff
c. ꝛ vo ꝛ urbe Talie. ꝯtra ꝛ d. l fallacie
q si hoc sit ut enarrat. cautus de sb
tectione. Imperij uel pape tūc est c
men perduellionis et lese maiestatis
℞ autem ꝓter deponendū regentes et
est crimen seditionis qd licet sit capita
le naturaliter vel ciuiliter ꝑ ignominiā
personarū ut no ꝛ l. i. c de sedi. nō
tamen ꝛfligit eas penas per crimen
perduellionis ꝛpositas nisi fiat ꝛ urbe
romana ut dicit glo ꝛ d. l. i. ff. c. et ibi
per dñm. Angē de ꝓsio

Item lex iul' de adulteriis

Lex iul' de adulteriis per ℞ punitur
crimen de adulteriis et stupro publico
iudicij h. d. usq; ad ꝯ. Item lex cornel
licet aut lex iul' de adulteriis omi
mercatur. nisi crimen publicum ꝛ ꝑ
regulariter quibz admittit ad accusā
dum ut h. c ꝛ pn ꝛ versi publicum ff
de cod. ff. et ibi et l. ꝑ. adulterij c de
adul. ffallit tamen ꝛ hac l. iul. ꝛ qua
non admittit hodie extraneos ad ac
cusandum de adulterio sicut admittit
ꝛ alios publicos criminibz ℞ admit
tit solum maritū ꝓ uxore ſ̄ patrem
et auū ut d. l. ꝑ. adulterij ℞
quos non c ꝓsumpto eos velle fidare
omnibus q ꝓsumptio ꝓ eadem in
exterend d. l. ꝑ. que lex corrigit l
l. q. et in ff de adul. per quas erant
permutebant extraneos accusare ut
hic tenz salue ꝛ d. l. ꝑ. Et aduer
tendum q maritus ꝛ accusando habz
plenā ꝓbationē ꝓpter q dic accusare
uxorem quia notant ꝛ l. uxorem in
aut c de adul. et in q. in ℞ allegā
ꝛ vlo ly dies. Nam dant silen a l. ly
ꝛ quibz ꝓfertur. ollen alios ꝛ accu

sando post quos ꝓ ꝛ alios ꝯ misericordiam
sare uxorem. i. sine iste ꝓnilegijs qz ex
clusus a uxore sibi non excludit a uxore cōiu
d. l. uxorem mariti c de adul. Item accusat
maritus sine metu ꝓsumptionis calumpnie. Item
ex sola suspitione accusat non tamen
suspitione sola redemptam mulierem licet p
nutrit maritus hoc facit sine metu ꝓsumpt
te calumpnie ut d. l. huius mariti et ibi
per bal. ℞ ex ꝓsumptione legis bñ ꝓt maritus
post triennam denunciationem fratris de ad
ulterio illam accusare ut ꝛ aliter si ff c et
l. maritus ff c. ℞ iste vocat. violenta suspi
cio q c sufficiens ad redemptam sine gla ij
q. i. c. sex et ex c c maritus Item accusat
maritus sine ꝓsumptione sine sola ℞ hodie
debz se miscere ꝛ aliter nouo iur c de ad
ult. Et hoc qn agit ad penam legalem
secus si ad thoru separatū ut ꝛ c de pen
Et hec pulcra ec hz ꝓt excepto q de so
la suspitione non accusat nec ꝓsentum
maritus ut d. l. q. cum ℞. fi. nisi maritus sit
infamis uel colludat ff c. l. in. In casibz
tamen uir non accusat uxorem de adulte
rio q notant ꝛ c ꝯtra Bellemera de adult
Item ℞ quero quarto tpic dicit mus ami
candi de adulterio et sic quinto tpic ꝓ
scribit dec accusatos dic q ꝛ adulterio ac
cusando statuit ꝑ a tpic omnes adulteros
quoquomodo quomodo quo ad progressum sed
vtrū quo ad finem l. adulter post qn. quinq;
c c et l. q. ꝓt accusare ℞ ꝛ adulterio ac
cusando ꝓscribi sex mensibz utrisq;
tū transeat quinq; in quorū duo mē
ses detur ꝓt et marito ad accusandum
uxor ꝓt et mariti tam adulterio q adul
terium licet non alios quinq; ut no. glo
ꝛ d. l. ꝑ. c c Et an teneant isti sex me
ses die si mit adulterum expulsa a viro
cum qua vir fecit diuorcium nupserit al
teri post diuorcium tūc tenuit a die di
uorcij. Si aut post diuorcium steterit viduа
tenuit a die omissi crimis l. maritus ff
sex mensiū ff c et no. ꝛ d. l. adulter c c
Post diuorcium ideo dixi q olim non pote
rat accusare eam an diuorcium ut l. in
leg c volenti ff c licet hodie possit ac
cusari ꝯstante matrimonio ut aut nouo iur
c de adul. q ꝓter adulterium hodie nō
fit diuorcium ſ̄ solum thori separatio ergo
q. i. dixit dns ꝛ cuius et dixi c finitur de
act. Ad accusandam autem filia viduа
ꝛ viduitate adolescentem ꝓt nonne ꝓnu
legiatus ut possit accusare uxor ꝓt ut ꝛ
lx. dies et ita intellige l. nec ꝛ ca ff
de adul. Licet glo teneatur ꝯtra ꝛ una
sua soluitur et male ꝛ d. c. sex mensiū
hoc autem ꝓnquennium q̄d statutum est
ad accusandum de adulterio ꝛ eorum
statutū ad accusandum de stupro et le

nocuo et oibus eiusmodi ex uil' puenie/
tibꝫ d l mauto ſ hoc ꝙquiẽnii uicet ſ/
aliꝫ eiusmodi ſtatuant' alia tpa ut l/
ſcela C de fil Item aduertend ꝙ olim/
p(er) adulteriũ et duorciũ ſim ad hoc/
ut mauto possit accusare uxorem de ad/
ulterio erat necꝫ ei denũciare ne nu/
beret alii qz uolebat eam accusare de ad/
ulterio al' si non denũciasset et mulier/
alteri nuberꝫ oportebat eum p(ri)mo accu/
sare et quĩcere adulteriũ C de adul l/
ij ſ p(ri)n et l qui uxori ff e hz hodie eũ/
non sit adulteriũ et sic non possit alii/
nubere ut ꝫ dcm ſ p(ro)p mauto) simr p(ro)dat de/
nũciatore tenꝫ accusare quẽ uolt per adul/
teriũ et adulteram ut l nupserint sim am/
ge de p(ri)u ſ d l ij Uterꝫ tamen eodem li/
bello accusare non p(ro)t Nam licet regula/
ter ꝑs possit plures eodem libello accu/
sare de eodem crimine ut no gl' ſ l C/
si ꝙs uel accu Sciat ſ l hoc accusare ſ/
lex uul' ff de accusat ffallit tamen ſ cri/
mine adulterij ſ quo adulter et adulte/
ra non p(ro)nt simul eodem libello accusari
ꝫ debꝫ seperatim ex eo qz sinũ lata ꝑ ad/
ulterio p(ro)dest mulieri ut non possit/
vlterius accusari de eodem delicto et la/
ta cont' adulteriũ non nocet mauto l si/
mauto et l denũciasse C si ff de adul
et l seqꝫ C ccl hz quero quę sit dota ſ/
adulteriũ lenocinio stupro testium
et simplicem fornicatorem dic ut no xxvi
q i ſ cũ gl' et no gl' sicꝫ hzm ff e Ma
adulteriũ omitt' ſ nupserit quasi ad alte/
ram mulierẽ transiit ut d ſ cũ gl' et l
mt' liberos ſ lex iulia ff e et l mt' stupꝫ
debet sicꝫ Et ideo ex libello potuit de
adulterio simplr sequi' ꝺdemptario p
bato stupro sim salui' ſ d l si ea C de adul
Et intellige ſ nupserit uel ecꝫ ſ sponsam
aliena C de adul l ꝫpter et puberem
qz adulteriũ non cadit ſ pube ff e l si
minor et liberã qz cũ ancill' p(ri)mꝰ
non gnit' infamiã hz otuberniũ l
cũ ancill C de test nup et ꝑ ꝙm non
per adulteriũ nec accusatũ de adulterio
hz p(ri)m' de stupro ex ordine l mt' liberos
ff de adi l et l seruꝰ et ibi no C e et hꝰ
de mr' cuiꝰ hz de uir' amouco ecꝫ cum
seruꝰ gnit' infamiã ut ſ C de
quĩ seruo Et no ſ d l cũ ancill et
ꝑ ꝙm hz locũ accusatio de adul sim ag'
de p(ri)u ſ d ſ mt' liberos Item intelligo
honeste uiuere Nam si mlr nupta sit
vulgaris et meretricio more uiuat adul/
teriũ cũ ea ꝺ ꝺpunitꝰ sim uxor solu/
glo ſ l si uxor ſ plane ff de adul quã
sequit' ibi bar et salicet ſ l si ea et l ꝙ
adulteriũ C e p(ro)bato gl' ꝙ illa mlr nup/
ta meretricio more euadit adult' pena

ceptꝰ et ꝓbat' et dic' meretrix ꝙ multorũ
libidini se prebet uel eig turpitudo venal'
ſ ut no glo ſ vo publicas ſ C mt' opa

Item committ lenocinium cum qs domum
uel auxilium ad adulterium committend
uel stupru committenda prebet ut l. qui
domus ff e et l. auxilium ff de minor
Item cum qs scienter ducit t uxorem dā
natum de adulterio uel stupro d l ma
rito ff. qd aut ff e Nec hec corrigit
per d auc si hodie sim ange de pusio
t d c. qd aut stuprum t virgine vidua
uel puero committit ut hic et l stupru
ff c Et intellige de virgine uel
vidua q non sit meretrix al' eorum
stupru ppter voluptate vite t impuni
tā ut l. que adulterii ff et C de adul
et B dixi de uxore meretrice Item t
tellige que non concubine illicite Nam
concubinatus licitus est legem c l in concu
natus t si ff de concubi Liberti t ingenui
libertas t libera nata uel assumpta
de vili loco ut ex arenario ul' lupanari
Item t liberum honeste vite cum pres
timone fame t facio q cum uult hic t co
cubinam licitam ducit Nec si concu
binatus sit illicitus tex t l si
uxor ff de adul et ibi per ange ut c in
clerico t minoribus constituto et benefi
cio cui non licet tenere concubinam t
cuic de sanc epis c clericos coll ex Et
ideo nec per dispensationē concubine non
licet matre filii sed si non fuisti benefi
cio licet fuisti t minoribus constituto
qz tue licet mane sim Joan t ac nec sin
culpa li vi t mercenariis de quo ff
bat t d l concubinatus licet enim per le
ges concubinatus licitus non sit tamen
bat tamen sed c de nec canonico et
diuino xxxv q v c i t si et no t d l t
concubinatu qd' intelligo quo ad penam
spiritalem non temporalem sim bar t d l t
concubinatu Item qd dictum c de pue
ro q committit stuprum t eo dic et illd
et vocat zodomitici l. cod nec nubit
t femine C de adul ppt qd uerū qui
cunitates igne consumpte sc. s. tres et ppter
delicto et due ex vicinitate ut t c
clerici et ibi no de excess ppla et c cū
sim de hēticis h vi et xxxvi q ii Flagi
cia et genus ix c et minus penis est
qui cū agit ut dicit cōd
et q c adulterij mulier Et idem Zo
domitici capite punendum committit cū
cum mlē agit t mulere ut no gl' t d
l. cum vir Incestus committit cōd ad san
guinem vel affine q quam plures du
cit t uxore vel sanguis uel affinitatis

trum t ascendentibus qui in descendentibus et col
lateralibus l fi c de nup et l si adulte
ri cum nepti ff e Et pt cc committit stu
prū uel adulteriū simil si quis agit cum
consanguinea uel affine nupti uel t ux
orem cum ducit ut d l si adulterii Ad
hibetur tamen distinctio ut palam uel da
ducat t uxorem ut d l fi et an sit ma
ior uel minor et an sciens aut per error
em et an t contrarium ducentat cum
sciens consanguinitatem uel affinitatē
an vero persequat de quibus hic dicit
bat t d l si adulterii formam autē est
nomen ex qz ois Immunda pollutio for
nicatio dicit ut dicit tex t c non solum
xxxvi q vi Et silr mechia c nomen
generale qz nomen mechie ois ille actus cō
cubitus ad quem illorum membrorum
non licitus usus prohibitus debz intelligi
ut dicit tex c cū q mi c meretrices et
q i. dicit dns t cua Et decretiste dant
versus fornicari t viduam t virgine pre
tio stupri Alteri thoma violando dicta
adulter Incestum facio consanguineis vio
lando Que nūc sit pena istorū crimi
nū dic qd t pena adulterij variatur
glo Nam t l ij c miles ff de ppri et l
claudius ff de his qui cum primo c adul
terij de re mili remittit glo per illos tex
qd olim pena adulterij non erat capitis
nec declarat que pena esset licet glo di
cat t c tue de penis qd sim veteres leges
erat pena capitis qz hodie c pena capi
tal ut hic et l. qui sius adulterij t si c de
adul et sic voluit ille glo qd d l. qui sius et
iste tex corrigat illas leges et hanc op
tinet glo et salic t d l. qui sius s qd
hodie sit pena capitalis t masculo qz t mu
liere c immutata ut non decapitet qz in
monasterio penatur ut t alic qz hodie
c de adul et c gaudemus t dnō de conui
gio Et hanc ex opinionem firmat dns
angr de pu t d l si adulterii cum tex
tu ff e qz alia glo Jo t l si sius viduā
ff de ff dicit qd pena adulterij t capitis
vel deportationis sim qualitatem personaz
qz est pena capitis si adulter c vilis per
sona ut d l. qui sius et c pena deportationis
si est nobilis uel t dignitate positus ut d
l si qui viduam et sic vno casu c pena
mortis naturalis alio civilis Et hec opinio
sequit bar t d l si qz adulterium qz de uir
cinemeo masculo adulter si c clericus de
ponit et layeus excommunicat lxxvi d c si qs
clericus et t c intelligitur ex de adul ffe
minea vero t monasterio ponit sicut de uir
gine ut d c gaudemus de coniug qui si
ait de uir vero dumo sim legem mo
saycam adulteros lapidabat xxxiii q v
t c hec ymago Qz nūquid uir ca

cogitur solum eam dotare uir ipsi
tori facultatem et puelle dignitatem
habita ꝯsideratõe q̃ plꝰ datura ẽ zabꝫ
deflorator alteri viro aut si stupratori eã
noluit recipe ꝛ uxore tua verberibꝰ cas
tigat a iudice put ei visum fuerit ac
ee exheredat detruidat ꝛ mostruũ actuꝝ
penitencia hr oia hmitur ꝛ c ꝛ ita de
adul ℔ p stupro ꝯmisso ꝛ pcto qd so
domitici appellat punit de uir camo
nico si ꝛ clericꝰ ut abiciat a clero et
ꝛ mostruũ detruidatur ad pagendã
penitencia ℔ ꝛ laycꝰ excõicat et a ce
tu fidelius eiciat ut ꝛ c clerici de excess
pla ¶ Quid aut si plures aredat ad
mulierẽ et ꝯtinuat adulteriũ vel stu
prũ eã an plurũ adultera uel stu
pra vel vnũ ꝯtinuate et sic p vno ꝛ
non p pluribꝰ punat glo ordi ꝛ l vl
gus ff de furtꝫ dicit q̃ sꝫ plura delicta
℔ tamẽ pro vno solo punit Bar ibi
dicit q̃ non ꝯponit sola pena q̃ est
que non reiterabil' Et sic ex eis dicto bi
dem ꝛ imo q̃ si pena essꝫ reiterabil' ut
q̃ essꝫ pena maria per formã statuti
tui puniret p pluribꝰ et sic quilibet
amplexus huic sue ꝓscriptione ut
voluit glo magna ꝛ fi ꝛ l marti ff de
mesiũ ff de adul et l si duturno ff
de penꝫ facit qd no glo et bar ꝛ l eũ
qui ff ꝛ populariꝫ ff de uiriur et l
ꝛficiado ff de furtꝫ ℔ idem
bar ꝛ suo ꝯsilio qd ꝯcipit anthoniꝰ q̃
misit adulteriũ deridit ee idem ꝛ pena
pecuniaria ꝯposita a statuto vide ibi
per eum ¶ Item q̃o cum pena stupri
sit hodie ꝓfligata ꝛ mulieꝛ ut detru
datur ꝛ mostruũ an si per statutũ ꝛ
ponat alia pena pecuniaria p adul
terio intelligat eciam pena ꝯposita
p stupro Falic ꝛ l si seruꝰ C de noxali
ꝛ pc q̃ ꝯcludit q̃ non q̃ ꝛ dicit ꝛ ddc de
licta q̃ inlꝫ adultꝝ ꝑ accusatiuũ vxo
ris aut ℔ hodie C de adul qd nõ frãt
vadua stupri ꝯmittens q̃ caret vxore vi
de ibi per eũ

Item lex cornelia ꝛc

Ista ꝛ lex cornelia de sicariis puniens
homicidas et eos per quos stat quo mi
nus ꝯmittat homicidiũ tela ꝓhibitaꝝ
ter publicum iudicia et appellatores tele
ꝯtinet eũ aliud occidendi h d usꝫ ad sc
ea lege Et no q̃ hr l cornelia hz vi
capita puniendia diuersa crimina ꝓ
primo horꝫ dolosum occisorẽ ꝛo punit
terminatiue dolosũ ꝛo punit dolose ꝯ
cedente causa aliud occidere ꝛo punit
ingratum operatorem ut Tiocez pub
lico iudicio occidat ℔ q̃o primꝫ facit q̃
siuus malam ferat sinam capitalem tenꝫ
hac l et idem si primꝫ cogat testes per
tormenta ferre testimoniũ non veriũ ꝛ eũ ca
pitali ut ꝯs moriat sum hec ff e l i ꝛo
punit venenatorem aliũ alio veneno ee
punit falsum faciẽtem testimoniũ ꝛ pu
blico et capitali crimine ℔ punit ingra
tum qui facit aliquid xeũ capitale cuꝫ
per pecuniã hr vix capita colligũtur
ex l i ꝛ pen ff ad l cor de sic punit ee
eum cum dolo malo frem ẽ l is qui cum
tela C sectat Loquit q̃o hic de dolo
capitibꝰ ℑ de eo qui dolose occidit quem
clarum ꝛ capitalꝫ punit l in ℑ legis
ff e ubi cum qui habuit causam dolo
sum occidendi non tenet de homicidio
℔ tenet de aquilia ee ex leuissima cul
pa Culpa aut ꝛ q̃ a diligẽti puderi po
tuit et non ꝛ plusum tenet ee quoad
deum de tali culpa rõe negligentie Ille
non tamẽ pena ꝓponit ab ecclã p tali
negligẽtia ut ut dicit glo ij q vi cum
siluisti Item loquit de eo qui eũ tele
ambulat eũ aliud occidendi qui silꝫ capi
te punit si ꝓcesserit ad actũ ꝓximũ et
per eum non stetit quo minꝰ occideꝝ
q̃ ꝛ atrocioribꝰ punit affectꝰ licet no
sequatur effectꝰ ut hic et l ij qui cum
tela C de sicar et l si q̃s non dicã ꝛa
pere et ibi glo C de epis et cle Ideꝫ si
non sit atrocioꝝ ut ꝛ eo qui dixit uxꝫ
antiquũ ttere eos mr quos non hz ni
si dictoꝝ q̃ non punit ut teneat
uti codẽ iur conꝫ se l i ꝛ fi ff q̃ assi
nus Ille q̃o qui ꝓcesserit ad actum ꝓximũ
et per eũ non stetit q̃n aliũ occideꝝ
ut q̃ gladio volnerauit aliũ occidere
occidẽ non potuit punit cornelia ℔
pro fide ut cum fuerit ꝓpositi occidere
deuenerit ad actum ꝓximũ mortis et
sic per eũ non stetit tex clarꝰ est ꝛ
l i ℭ dicꝰ ff de sicar et l aut frat ℭ
cisetꝰ ff de penꝫ Et ita ꝓ ꝛelligi hz
ut d l is qui eũ telo et ibi per bar ℑ
cꝰ si non deuenit ad actũ ꝓximũ assi
mationi delicti q̃ tuc punit ex ordine
arbitrario iudicis l i ꝛ ꝓn ff de ex̃or cri
mi sim cy et salic ꝛ d l is qui ffallit ꝛ
delicto atrocissimo ꝛ furiali diuinũ quis
so ꝛ attemptãdo mulierem deridi a l si
quis non dicã ꝛapẽ C de epis et cle Item
fallit ꝛ delicto de facili trahibili ꝛ ex
l si quis quid C de sicar Item limita ꝓ
dicta q̃ punit affectꝰ licet non sequa
essꝫ ꝛpetro uir tuc punit l ꝛpubere
ℑ et si eo seruio ff de fal Et ideo si fur
rapio ee tuc aliq furtũ ℔ tu crus vadeꝫ
non obligor furti q̃ ad meũ affectũ non
sequitur effectꝰ ꝛpedimento uir l mit ocꝫ ℑ
rone ff de furtꝫ et hoc nisi sit delictũ

trahibile ad exemplum ut ff de diui In ceteris autem non punit affectus si non sit secutus effectus Ff comit cum ff de furt Qui arripuit dominus tuus ad furandi non agitur actione furti si nondum furatus est licet pretio agatur et iniuriarum aut de vi si violenter tractauit l vulgaris et qui furti ff de furtis Sal autem et d l is qui cum tela dicitur nomine verbi vis qui ubi per legem non punit affectus ac si finis secutus effectus Iudex ex proprio sibi a lege necessitate non nate legem licet non necessitetur per similitudinem text et l aut factum et euentus ff de penis et ibi et hoc sentit bar et d et euentus Ff quero quid proluit qui ff propositum ad occidendi dic qui ex equalitate rei rationem et circumstantiam hoc presumere debet attendi an processerit motus ex proposito et deliberatione an et ita hoc sentit l si et ita ff de servis et l si cum seruo meo ff de furt Item debet attendi ministri cum quo percussit si an percussit cum ferro lancea uel cum hasta l i et Ff si claua ff de servis Item et qua parte corporis sit illata percussio si an et capite uel et alia parte corporis ut et c sicsic

et si ex de homicidio de quo supra et d et dominus ff de servis Et salute et d l is qui cum telo et vi dicit et c videtur de re mobili li vi Et qui non sine et in de accusato et i vide si ad si primo Nam ex insidiis facta ab aliquo presumitur consilium cum c qui actus non potest propter ibi diuersi ff ad l propter de patribus l i et si c qui licenter sine iudicio veniat l i et c de servis l i et que sit ad iniuriarum amittendi et i et et Porro Et iste talis insidiator non gaudet immunitate ecclesie ut et c multo alia de immunitate ecclesie Et silentio per principium ne et equalitate rationum colligitur ergo qui non fecerit ad occidendi ut qui prius fuit erat valde amicus vel affinis ut et glo et d l i c de servis Et aduertendum singule qui licet et l cor de servis punitur affectus deductus ad actum premissum pena de ac si esset secutus effectus ut d et dicunt et d et euentus tamen secus et et statuto punitur est qui occidit et non punitur per statutum affectus nisi mors secuta fuit et statutum requirit actum ad finem bar et d et dicunt Hoc autem sit pena l cor de servis dicit qui est pena nec lex mortis nec illi qui honestiores deportantur et insulam et humiliores detruncantur nec bestiis subiciuntur l in et legitur ff e Et no et glo et d l is qui cum telo Et ibi no finaliter dicit qui lex cor hanc multam capitis ut et homicidio et pena capitis et et aliis capitibus et deportatio et omnium bonorum publicatio ff e l i et videtur tex et glo in

et i et Vbi iuratus et ex coll de pace et iura firmata Item pro qui grauiter appellatione tali de quo hic dicit et textus dicit qui telum proprie et res apta ad iaculandum et alterius lesionem sic hic accipitur latius ut hic dicit tex et Versi telum qui pro omni eo quod est aptum natum offendere alterius necem et ita ex exponit glo de pecu dicit et Si quis cum telo ubi ff et tex et canonizatur Est tamen dubium tela et arma qui appellatione telorum intelliguntur sola arma offensiua ut pecten et telorum ff ad l nul de vi publica Sic appellatione armorum ff de v sig et c de interdic et qui autem et ibi dicit sim bar et d l pe Item addit quod dicit et c et l nul de vi pub Item qui pene hec l puniens homicidas dicit de sicariis dicit qui sicarii grece idem et quod latine ferrati ut hic dicit et tex quinta glo si et verbo sicarius quia dicit qui telum ferreum vel sic insendes et debet sic hodie latius accipitur appellatione sicarii quia autem qui est ad aptus natus ad occidendum et percutiendum ut dicit hic predicta glo si unde dicitur sicarius qui armis vite alicuius insidiatur ut dicit et sicut dignum de homicidio et vo sicarios et ista vocabulo utrum etiam tex et l ij et et cum placuisset ff de orig iuris

Ultimo principaliter intelligentia huius materie videlicet glo magna et et sicut dignum et l di et de his ea li in quibus distinguitur qui homicidium quis animo voluntate quis casu quis natura In primo membro quis voluntate animo tribus modis scilicet quia precepto l di et si quis vidua et et lingua exhortatione et tractatione ut legitur et ad homicidium d et sicut dignum vel qui vero Et qualiter puniatur mittamus insuper et insignis dicit per et l non solum Et si mandato ff de furt et l si unus et seruus mei eo in In secundo membro qui animo homicidium casu duo requiruntur ut quis excusetur ut si det operam rei licite et qui adhibuerit omnem diligentiam quam potuit ut et c dicto et si ex licite et et c si ex de homicidio Et ratione et depositione lingue uel dissolutione machine uel reparatione domus cum sit res licita et adhibita sit ea diligentia ut d et si cui subtrahatur Et ideo cum ejus saltibus lasciuiens preter eius voluntate calcaribus stimulat ipse fugiens loris et festinanter currens ab incerto cursore quadam mulierem transiliit balistarium ex obliquo venientem occidit ut et casu valde notabile et merito tenebatur et et dicens filius et

hor ꝛ vent nisi ipe dimisit equit ꝑ lorum
phibit et sic ei possit imputari culpa
ꝙ quo vide bat ꝛ l si ꝙ si ꝙter nitit
ff de publicis Et sic excusat² venator
qui cum telo mise pierit casu horum ꝛ
terfecit l exponendo ꝙ delinquit ff de
penis non autem excusat qui per eb
etatem delinquit ut d ꝙ delinquit et l
omes delectus ꝙ qui se ff de re mil
vbi aut qs non adhibuit diligentia
quā potuit tūc tenet² licet casu co
mittat Et si magr voles discipulū cor
rigē ꝑcutiat eū ꝛ capite cū flagel
lo uel corrigiat eū eū cingulo cum e
nse aneo gladio a quo vulnerat ꝛ
et postea mortuus non excusat² cū no
adhibuit ꝛ corrigendo diligentiam quā
debuit ut ꝛ c plene et c ad audiam
ē de homic Sic non excusatur dor
mies qui dormiendo alū vulnerat vl
occidat ꝑ scribat sibi hoc vicio cue
nire et sic debebat ee diligens ꝛ dor
miendo solū de quo per hanc ꝛ l pe ff de
pcul et ꝛ cle Unus de homic vbi ar
quis dabat operam rei illicite tūc sine
adhibuerit diligentia sine non ex tene²
l di c clerico et c si quis voluntarie et
culpa ē ff de re mil Et ideo
ubi qs volebat percutere unū et casu
pertussit mediatorē uel aliū non ex
cusat² qz dabat operam rei illicite
l cū qui nocentē ꝙ si iniuria ff de
iniu² et per hanc ꝛ d l respicient ꝙ
delinquit ff de penis et per argumē de
pu ꝛ l si cui ff de iniu² q ꝛ com² Sz
dic ꝙ ibi dabat operā rei licite qz e
rat dns serui cui liz emendare posset
C de emē seruo l i et ff de hijs q sūt
sui uel alie uris ꝙ sui Micq tñ pu
niet² iste tal ꝑcutiēs videlicet ꝑcor
arbitrio iudicis sm angē de pu ꝛ d l
si cum seruo In 3o membro qñ com
mittitur homicidiū ex necessitate tñ
si illa necessitas fuerat euitabil ut qz
fugē poterat nec fuga erat sibi dedē
cy et licet ꝛ l i C vñ vi licet hanc ibi te
neat Quid Si aut erat necessitas ne
uitabil ut qz erat ꝛ angulo recluss
ut fugē non posset ut dicit glo ꝛ cle
unus de homicē tūc non tenet² l scias
ꝙ qui eū alit ff ad l aquil l is qui
aggressore C de sicā et l di c hec qs ar
naturale ꝙ per vim repulsio Sz qđ
quē sit pena homicidij voluntarij de iu
re canonico dic si ꝛ clericus voluerit re
gnittens homicidiū attrahit irregula
ritatem ꝛ dispensabile ut erit ꝛmane
re non possit ꝛ exercere ordinē sus
ceptum sz debz poni ꝛ carere ut laici

manum fonte diluat cū ꝛmane flagrum
l di c minor et c si quis viduam Si
autem Si aut layci fiunt tūc ad unū
am ecclē ꝑtinent et ydoneum ꝛ eritu
sue vite ꝛscript ut d c si qs voluerit
¶ Item qđ nullꝰ iudex condemnet
aliquē ad mortem et miles et min
ter et executores dicunt homicide dū
ꝙ non qz non ipi sz lex ordinat ut ꝛ
c miles et c cum minister et c hoīes
dist xxiii q v Et ideo non excludit²
ꝛ statuto dicitur qđ homicida sit pu
nit² cum beneficio ar l si quis sua ff ad
l aquil et ibi per bal ¶ Incurrit tñ
ista et quilibz quidemz se ꝛmittens ꝛ
cū sanguis ee scribendo vel adiuvā
do ee ꝓ accusato irregularitatem
et non pot ꝓmoveri ad sacros ordines
l d c aliquātos et ibi no et c simā
sanguis ee ne cle vel monachꝰ sz qđ
de eo qui occidit baptizā qđ pt ꝛpime
occidi ex forma statuti an erit homici
da et sic cōprehendat² ꝛ statuto dispo
nente qđ homicida non possit ee de
pcuribz Bal dicit qđ talis homicida ē
ꝛfamis apud bonos et graues liz illā
maleficium sit collatābile non tñ ē lau
dabile et licet sit ꝛpmibile et tñ ho
micidiū ē qz non est homa quā no
imponatur pena gr non est maleficium l decuriones C de nup Et ibi ꝑ
bal et hoc verum ubi statutū dicit qđ
possit ꝛpime occidi tūc est qđ liz nul
lomodo maleficiū ē l iij gr tri ff fugitiuꝰ
C de sicā et C e l is qui transgressores
¶ Sz quero si plures ꝛcurrerunt hoī
cidio nec apparet quis occiderit an oēs
vel vnꝰ puniat² de homicidio glo ff
ostruxe qz glo ꝛ l Ite mella ꝙ si plu
res ff ad l aquil dicit qđ ꝛ dubio oēs
absoluāt² Alia glo ꝛ l si ꝛ ruga bar ibi
post multa concludit qđ si oēs percusserit
liz non constet quis ꝛtulerit volūt mor
tale oēs tenēt² de occiso Si aut oēs nō
percussērit liz appareat ꝛmitti vulnus vol
nꝰ nec constet quis ꝛtulerit tūc si
oēs ꝛcurrit cum ꝓposito et deliberatōe
occidendi oēs tenentur ut dicit glo ꝛ si
ul glo ꝛ l si ꝛ ruga Si autem ꝛcurrit ex
ꝓposito liz a casu forte ruga succurrente
vnꝰ ꝑcutit vno solo vulnere sibi illato sed
nescitur quis ꝛtulerit tūc nullꝰ pu
nit² de homicidio ut ꝛ glo d ff si
plures et ita intelligit ibi bar Et dy
ꝛ c in obscuris de re iud li vi Et ꝛ spe
in ti de homic ff ubi pone gl̄oz et
ibi dicit qđ licet iudex non punit eos
de homicidio tñ ꝓpter bonū regimē
et ut ceteri timeant possit tales
homicide punire ꝓcumbit² sine arbitrio

Et an̄ t hoc dubio illate mortis occ̄ sint re
gulares dic̄ in ſſpe de legā s̄ uñ̄ uersi
ad̄ ſi t ziza Et vide de iſtis ꝑriculoſa
q̄ plene per Bales t l. ſſm C. ad l uñ̄ de
vi. pub et per albericum in ꝑte ſuoꝝ
ſtatutoꝝ C lvij C ſignificaſti c. li. de
homic Et idem tenz ſpe t N̄ pone q̄o
de lapide abiecto ab vno ex quatuor t
domo ex qua electione alicuius t mortuꝰ
ſit ignoranter deciſ̄ de quo vi. t decretꝫ
xxxvij q. vlt C ſi quo hoiēs Et per ĩmo
t C ſic dignū t glo magn̄ t ſi et decre
tal. t addicōnes ſpe t d. vſi pone q̄o q̄
vbi lapis t electꝰ de cenaculo et vnꝰ
t occiſꝰ et neſcit. q̄s fecerit pena pe
cuniaria ĩponit. oībꝰ et ſic ꝑ ſe ſeue
ritudinē pena mutat. ꝑſonal t pecuni
aria et hoc q̄n t merit. de cētꝰ Si aſſ
ſit reus. de reatu tuū ꝑter oīmo
dam ſeueritudinem mille ꝑmit. ar. gl
l. q̄ exactor C t hac ff. ad̄ m. cū et l.
ij ff de hiis q̄ dele vel effu Quid aūt
de eo qui ſe defendendo occidit aliū
debito moderamine non ſeruato dic̄
Jo an̄ t addi ſpe t ti de homi q̄ non
tenebit. l cornel de homicidio ſi bñ
tenebit. de hoīcidio culpoſo per l. t l
ff ad l cor. de ſicā et C e l. i. et d C ſig
nificaſti vſi q̄uis Item ſi ſtatutū per
mittit q̄ habitus poſſit ꝑſone offendi
an̄ potuit q̄ ſic Bar. ꝓſilium q̄ ſic
q̄ offenſa q̄phendit omīe id ad̄ ꝓuo
cat quis ad iracundiam ut l. cū te et l.
filia Corbinate C de cōſſi. teſtis et t C
ex ꝑte in de ver. ſig. ſi hoīcidiū d̄ hoc
go. cū Quid limitat Bernerꝰ de foſſano
ſi tal' erat habitus de tali cāuſa ꝓuo
quo venebat ꝓponenda pena mortis
t l. in ſ. ide Ripſit ff de bo. eoꝝ q̄ mor
ſibi oſſa

Eadem lege Supra poſuit venit
caput l. cor. quo pu
nit. q̄mittens ſeu q̄mittere voles hom
icidiū cū telo hic ponit. aliud caput l.
cor. quo punit. q̄mittens homicidiū
cū veneno uel arte magica uel pub
lice vendens arte magica mala media
menta et h. d. Decimus hoiem veneno
vel arte magica uel publice vendens
mala medicamenta punit. l. cor. de ſicā
Nota igit. primo q̄ venefici punit.
capite ex l. cornel ſic homicidi ut hic
et d. l. in Secundo cū ſi venefici punit.
ad ſilitudinē hoīcidē cū telo q̄ cū ꝓpo
t hoiem veneno q̄ gladio occidē ut l.
C de male et mathe. q̄ per venenū nō
occulte hō vult. punit. q̄ gladio ut d. l.
et ſic homicida gladio hic ꝑ ꝑpetrato q̄
non ſtat per cū q̄ non deuenit ad actū
q̄ et l. is q̄ cum telo C de ſic Item bñ
ficium habetur ꝓ cōpleto q. non ſtat
per veneficium l. i. t ſi ff ad l. pōp. de
patricī et ibi per bar Sz quid ſi ſta
tutū ꝓhibet bñ ad accuſand de homi
cidio an̄ intelligat. idem ꝓhibet t ve
neficio cum hoc duo delicta exprim.
et eadem l. puniatur dic̄ q̄ non q. ho
micidiū ꝑpetrat. a cedendo ſeu ce
de manufacto l. ſi ita Volenti. ff ad l
aquil et ideo non ꝑpetrat. q̄phendit
maleficiū q̄d amittitur ſine violēcia ce
de manu d. l. i. C de male De iure
ſi iſte accuſationes tollūtur ſtatuto ex
ceptis quibuſd t. l. quicūq̄ d
C de falſ Item an̄ corpo q̄ quis emit
venenū cū aliū occidendi puniatur
cor. de ſicā ſi non venenauit dic̄ q̄
non ſi non deuenit ad actum ꝑ ut ꝑ
dixi t hoīcidio ꝑ ſ. ꝑ ffallit t filio
emēte veneni cū dandi ꝑī q̄uis da
re non potuit d. l. i. t ſi ff ad l. pōp.
de patricī. et de hoc per ſalic t l. i.
C de maleficī Secundo nō q̄ ſicut veneno a
liū perimens capitali pena punit.
Ita ꝑtumēs uel debilitans aliū artibꝰ
magicis Iſte q. auctores mathematici
auctores originis Iudei caldei et magi
qui oēs hoc grauiter male ꝑpetrant.
ut l. nemo C de male. ventes artibꝰ
magicis t diuinando uel ſoꝑtia ex
plicando ut l. excepta C de maleficī
Vel vitas corpa et ſalutē Nocētiꝰ ho
minē vel etiā ſuoꝝ timoreꝫ labe m
fezando ut l. milites co. ti uel pudicos a
nimos ad libidinē flectendo ut fiat
ut peſſime mulieres ut l. eam. co. ti q
dat etiā poculū amatorium ut l. ſi iſ
aliud ſ. qui adoptiuis ff de penis vel
et ſimplex. l. ꝓpla dantes ꝓpter ut in
ducit aliquos ad aliq̄d credendū ut no
glo. t Bo. phamaſticos. t l. i. ſ. apud Vi
cianū ff de edil. edic. inducit t pe
nam amputatiuis capitis vel deporta
tionis ut t d. l. nemo C de maleficī
Et ſilis Tradit t pena capitalem ſ. de
protractis cum publicatione bonorum
eoꝝ adiuuantes et quibus ꝑ accuſare
hoc maleficos ut t l. nulli C de ma
leficī et eoꝝ capite et ad iudicē ducere
ut l. ſi C de maleficis et pnſ torquere
a huiuſmodi maleficī ꝓ veritate
tenenda etiam t dignitate poſiti ut
milites et ſenatores ut d. l et ſi exceꝑ
ti licet alis dignitas excuſat a tormē
tis ut C de aſſeſſo. l. milites et l. ſena
tores Prohibitum t eſt hāc deteſtandā
artem magicā addiſce l. ij. et l. culpa
C de maleficī Geometria et ali
is ſeptē artibꝰ liberalibꝰ ut d. l. ij Et

de ista materia sortilegiorū et diuinatorū
vide plenissime ff decret xxvi quest ter
tiam causam Nam non est credendum
nec facere iudicū ad torturam nec ex
corde dicty debz iudex se mouere licet di
cant ex per ispectionem astrolabij alij
quam fruisse rem de qua iudex requirit l
Item apud labeonem ff si quis est astrolog
et ibi per angē ff de tutor et c et ij
et de sortilegijs Nec silē est credendū
mulieribz querentibz de infirmitate et
sanitate alicuius aut corruge aut pa
trimonij ispectione michil eiū possit
infirmus ille temptationes ut ff decret
xxvi q vij c admoneat et silē sē hec ē
pluta s dies egrotaci nisi vel am vel
etas hunc cursū solis per que aliquis ex
plorat de morte vel vita ispectante vel
molestia alicuius Et silē sē replata emēd
dienda in collectibz herbarum ut xxvi
q vij c non obstet Sz p infirmitate sanī
tate et fructuū ꝑfectatione ab imbri
bz ventribz et grandinibz pnt ecclie o
zationes ut simbolū et oīa dictā noīe
ihū xpi deuotissime ꝑfectū ut l cord c
de maleficijs ut d c non obstet et c
sēgs dicit tñ hec ut d l cord q ille q
dissoluit istas malas p sanatore alicuius
infirmi non debz puniri per illum tex
Sz tamē de iure canonico non licet
alicui ꝑ per oīones per ꝑdictā iura
Et pondera h tex ff l multi c de male
ficijs et vide ꝑbate q quilibz ꝑ possit a
liū per temptationes occidere q forte
possit ee verū Io fri q ibi predict ad ali
qd fiēdū ut ad formationes ymaginū ut
no d l multi Sz no q vendentes a
liqua medicamenta mala tenent ipe
nam l cornel q intellige sive pub
lice sive ꝑuatim vendāt Et silē pe
na punit qui malū venenū nescien
di hoīs ad faciendū vel habiturū ff de
sicar l my ff pen Item si bonū venenū
q cuius alicui ex misericordia naturā nocē
di adeo depont ut ex eo fiat antido
tū optimū ad salutē ut l q sepe c
l ff de contrahen emp et l qui venenū
ff de verb sig Item ꝑ pigmentarius
aromatarius ne cui vendat rem venenō
sam ut scribit salomō dicēs cū nudes et
silā q ff pena l cor tenetur d l my
c 4o ff de sicar Est aut temerarius cui
vendit diffol' seorsum quia venalis in
pessimū vsum querat sicut ange de pu
ff d c alio Et aduerte tu iudex maleficiū
ut ff tua ꝓpria de dicis q ꝓpria
sit vendidit malū venenū seu medi
camentū al' simplex dicēdo q vendidit
venenū egrot l interpretatur ff de pen
Quid aut de ea muliere q dedit
vel accepit medicamentum abortionis dic
q punit ultra supplicio post xl dies
et sic post ptum animatum l si quis a
liqd ꝑ abortionis ff de pen Et an qua
dragīa dies punit cuius ꝓpria l duo
et ibi gl ff de extraor crimi Quidam ps q
dedit bono aīo medicamentum mulieri
ꝓpter qd ipsa periret et mortua ē dic
q rex ē mala et mali ex debz relegari
d l my ff et senatus consul ff de sicar
Item qua pena punit qui cū homine
dy vel libidis alterius ferat vel dedit ad
emendā vino vel libidis vino negare
re possit mulier ne possit agere dic
q punit ut homicida ut ff c si aliqs
ex de homic Et nō glo Tullus occidit
q ut quis possit punire l cornel ex ca
pite puniente homicidij telo requirit
dolus vel sufficit lata culpa q ff pena
lata culpa non extenditur dolo ff mi
nus punit l my l ff Item ut ff pen
cor pro aliis capitibz de quibus dicit
b ff pri huius c ut ff dante sine dolo
medicamentum abortionis vel accepto
non requirit dolus ut ff d c ff et se
natus et d c qui abortionis vel accep
tionis non requirit dolus ut ff d c ff
et senatus et d c qui abortionis dd'
go dicit q cornelia requirit dolum ut
d l ff legē c verū cum homicidij te
lo ff non cum alios interficiens ff crimi
bus ut dicti sunt

Alia denuo lex

Lex pop de patricio cum
enumerat inter publica iudicia quia le
ge punitur patricidium dolo omittens
mandantes vel assentientes ff adh et
animam pena hinc quidam h d usque
ad c Item lex cornel de falsis Contra
l pe ff pū ff ad l pomp de patricij et
l vnici c de his qui pū vel libe occi
Et dicit lex pompeya q pompeya sta
tuit hanc penam ut no glo ff Rien
ff c Appellatione autem patricidij
ut dicit hic glo continetur ascenden
tes et descendentes ff infinitū et col
laterales usque ad xm gradum tam q
sanguinei ut frater et soror q sobrinus
et sobrina patruelis patruus auunculus
et auuncula ff affines ut vxor mariti ge
neri socer et vitricus pignus et pignus
Item prōnus et prōna ff c l i et
ff glo Verbo pena Item nouerca et
privigna ff c l ff studiū et l cū pater
Pater go per suppositos q patricidium
omittit inter collaterales usque ad
xm gradum et non vltra ut no glo ff l
ff verbo pena ff et tuo consobri
na q ultra xm gradum ff prohibito co
pule coniugali ut ff c cum prohibito de

clandestin despon. et c non debet de cõsan
et affi. ℞ qd dic. de descendentibꝫ ut m
filio pr̃ intelligi de filio naturali tantũ
vel lẽmo tñ l. hoc actusare ꝙ omibꝫ
et qd ibi no. per bar. ff de actusi. ℞ idẽ
t patrono et filiolo dñō et vasallo et m
epō et capellano et perzochiano az coz
que dēd fuerũt. & de actoribꝫ ꝙ penalēs
t versi cũ et qd dic. ff de patricia uel sit
executio ad pōnd sim. jo. fa. Item intel
lige nisi inter pmissos fuerũt omisse a
liquę causę ignaritudis comẽ. prem. p
dit. nus filij et alumetorũ petrocin. adeo
q pr̃ eum occidens non punietur l. pe
pena de patricia vel ego si pr̃ omittat cau
sam ignaritudis erga filiũ. ℞ idem c
si omittens patricidiũ sit furiosus. qz no
punit. de patricidio d. l. pe. ff de patri
cia vel cc. qui dormiẽs aliud omittit cũ
dormiens equiparatur furioso ut l. pe. ff
de acquir. pos. ℞ hoc q̃m ignorabat hoc
vitiũ sibi euenire t subditus qz tamẽ p
catur vicio naturali l. fluminiũ ꝙ vicia
ff de damp. infec. Al si sciebat sibi eueni
re. qz fuit t culpa non prudendo inci
dere separatum non prot. vicio naturali qua
c admixtũ cum culpa l. si seruus seruiẽ
ꝙ si furiosus ff ad l. aquil. et per bar. t
d. l. pe. Idem est si pr̃ amisit erat lũnat.
ut l. nunc ff de religios. de quo per salic.
t l. vnica C c. Item aduertendum ad aliud
singule q̃ medium filij faciens et assentiens
mortem pr̃is tenetur pena l. pompei. sed
certa faciens et non reuelans. Nam licet ce
gulauit ex sola scia mortis alterius quis n
punit. nec reuelare tenet. de cur. cõi
ut l. culpa caz. ff de re iur. non t sine cul
pa. l. vi licet secus sit de iur. canonico q
q vi c negligentia ut pulchre dic. Neg
ligẽ cõ possis perturbare priorẽ. nichil
aliud t ꝙ faciat nec cas scrupulo scien
tie aut̃que occulte qui manifesto vitio
desinit obuiare timẽ hoc fallit t per
sonis subiectis qui tenentur reuelare al
pmitt. mediocri pena ꝙ relegatoris l. q
ff de patricia filius ꝙ. scies tractari mor
tem pr̃is nisi reuelet pr̃i relegatur ut d.
l. q ꝙ patricia Idem t vasallo non reue
lante mortem dñi. Idem t monachus n
reuelãte mortem abbatis. ℞ idem t famu
non reuelãte mortem dñi sui. ℞ idem t cui
non reuelãte petitionẽ sue ciuitatis licet
t hoc ultra q̃m constituat qz decipit
et male fit ꝙ solid. debz relegari decepti
tari enim debz qui scit et non reuelat
ysputationem cõtra pncipẽ. nec papa
sim. ange. de pisis t d. l. q et per bar
t d. l. ut vim. ff de iust. et iur. ℞ licet
autem sciens cãdem et non reuelans

non teneatur ut d. l. culpa tamen ꝙsentiẽs
vel pecuniam mutuãs ut fideiussionẽ
faciens pro pecũa ad hoc mutuata
tenet. l. pompeya et ultra et l. scien.
co. n. ff c. ℞ quo insurgit inexabile q
t plus tenet. madamus uel scies ꝙsentiẽs
uel opem pstans q̃ si ipe solus pncipa
liter omittens. ℞ hoc voluit glo. t v. ex
ramen. et d. l. vltra. Exque plus infert.
q si pro maleficio magnus plus pu
nit. et popularis t t minus q popula
ris mandans seu arbitr̃ pstans magna
ti punietur pena magnatis et non po
pularis. et sic t plus q̃ si principaliter de
liquisset. qz ista qualitas que est t
pnẽ. et non t accessorio sim. bar. t d.
l. ultra. Pena autem l. pompe. de pa
tricia t qz comminos. Tullius. t sanc
de coreo cum istis q̃or. adiũxit. iuuẽ
aduersus. q. cane vipa cymea et gallo gal
linaceo. i. gallo castrato qui fortior t ad
pugnãd cum serpente uel gallinaceo. i.
gallo valde admirate gallinas sim. gl.
ff. c. l. plẽ. et c. c. l. vnic. ℞. Ang. de
pu. dicit q gallinarius t mal magnum
formant ad similitudinẽ galli et hui
grossissimi rostri et nasati t pterib
formidi. ℞ et deum pecuniat. iste pticula t
mare uel flumẽ ibi nisi exiui. et si non
existat subiectat bestijs deuorandis ut
t c. l. plẽ. ℞ hec pena habebat olim lo
cum pro eide pcis meis. anni et anne
ff. c. l. plẽ. ℞ hodie t cõtra pena d. no
minat. q̃ mittens patrem tenet. pena
l. cor. t amputatur capiti ut d. l. plẽ. ff. c.
Nam q̃a vult pr̃ accusator terminare
℞ t executione vna tollit aliã de qua
per bar. ff. c. l. et per salic. t d. l. vni
ca. ℞ accusatio de hoc publico crimine
t perpetua ff. c. l. fi. licet regulariter ius
accusandi duret viginti. solũ l. fiscus c
de fals. Morte tamen rei ante sniam
extinguit. crimen l. patricidij ff. c. sic
et extinguit. alia crimina exceptis quibus
dam de quibus t l. ex iudicio. ff de ac
cu. de iur. aut canonico. mulier occi
dens filiũ calore iracundie ut q̃ forte il
le a quo accepit typendebat ei forte q
non erat eius filius detrudit. t monasterii
pnam peractam ut t c. i. de his qui
fi. om. ℞ hoc si non habuit vitũ et alios
filios nutriendos alias cum vitio remis
sionis ut tamẽ sua sceleris pena luat ut
t c. intelligimus. co. ti. ℞ si autem ysanni
q̃ recipiat. mortuo t hoc cõ pcis et mi
tricis si teneantur eorũ grauis culpa
ut q̃ t medio tpoꝛis prosecutis pnis vi
uel vi. annis t ipsorum ℞ si autem le
uis culpa teneantur ut q̃ longe ante
t eorũ hoc prosecutis pnis trium annoꝛ

Item lex cornel de falsis

Item lex cornel de falsis mte publicen ur
dicta ymiatur que pena mortis irrogat
suo et deportationem cum publicatoe
bonoz. Ibiero qui scienter sciens instrum &
testm scripsit recognouerit signauit uel
subscripsit uel signi adulterinis imposuit
h d usq ad s lex iulia Conuz ff e l q
testm et l paulo et l lege cornelia tes
tamentaria ff e Et appellat lex cornelia tes
tamentaria ut hic uel de testis ff de pb
li l i qz a principe sunt introducta pro
testis fidei offerri signari uel produci ad
tamen e p alios instrus fide fabricari
uel scienter produci ut l paulo ff de fal
si et no ff de public iudi l i et infra
tangam Est tamen dubi ut instrum et
testm quo ad furtu et ocultationem
testis qz de furto uel ocultatione testis
& publica accusatio si no p furto & tes
timonio ocultatoe alterius instrui ut d
l paulo & pn nisi ipm destruat uel oc
cultet talis ut nemo reperiri possit ap
parere qz tunc est crimen publica accusatio
de falso ut d l paulo & si Caueat g
notarius a offertione istorum florum istro
cum ne fraudet & hac pena fli Et ideo
est bona cautela p adhibeantur testes q
cognoscant contrahentes uel testatorem ut
no & l fi s sinaulde dubi C de uxo dei
et l iij s i ff de testis et c cum causam
de testis Si alterius notarius fuisse decep
tus per suppressiones alterius persone lo
co testatoris ut crebro fieri e tunc no
teneat notarius pena fli cum non sit
& dolo et fli non grauetur sine dolo
l nec cum C de fal facit l maiore &
l i C e Et non solum tenet & fli no
tarius scientes instrus si ex neglige
do uel subscribendo uel signando i si
gilla apponendo ut apponat & testis sep
tem b de testis s possint uel apponat
alteri uni ut l i s si extra ff depos
put assumunt mercatores apponere
sua ball et cortell ut no ff de fal l i
s qui rubr & glo & iio tabul uel q
faciendo sigillum alienum i falso fabrica
tio & l lege cor testa ff de fal et c luc
exe de crimi fal uel intelligendo sigi
llando i signum adulterinum i fio fabri
catio ut exponit glo ff e l si qs lega
tio ut apponendo & instrui signum uel
nomen alterius ut apparens instrum ab
eo effectu ut no bar & l quod sit fli

& vio immutet ff e uel ee sunt signum mu
tilando et mutando ut non possit fieri
aliquis scripturam ut hic dicit glo
& vio signum suum semel assumptum et in
pluribus testis & appositum et si hoc fa
cto facit tenetur & pena fli ff e l fi e de
assessoribus dum dicit signum qd solutum est
carte ponat Et sili mendat & fli ne
gat signum quietis de filio mendato
l eos ij & vio ff de fli Et sili tenetur no
fli qd verum testm uel testm mo
uerit forte mutando aliqd de voluntate
defu d l qui testm et d l paulo s i
ff de fal Et qd si notarius scri
bat aliqd instrum fli si tunc debet ad
tendat & penam falsi dic pre bar & l
si quis legatum ff de falsis ubi q dubit
cum hic ma pre hac questione
disputant q si instrum & nullo tpe
more uel contractu ut rei sacre uel
religiose scienter vendite uel legate uel
tpe forme requisite defuerint ut qz
defecit tm dm uel aliud sile
uel formale instrui et tunc non tenet
& pena falsi cum testm non prauat
alteri preiudicium alii parere posset ut
& glo notabil & l domo C de fal Et
hanc eam questionem disputant Jo an
qui ponit & mercurialis quos & c in
est sine culpa de re uxo li vi de qua
q vide ee pro salue & d l i C de se
pul vio Et sili decidit questio de teste
qui deposuit dictum suum fli si tunc
dum ut qz non uenerit uel exe ali
culos deposuit de quo dic pre bar & d
l si quis legatum Et quid si qs scri
bat scripturam punctum falsum an te
dat & penam fli sine sit notarius si
alius cum hic loquat tex indistincte dic
si tal scriptum non faciat fidem seu
probationem alicui et non tenet pre
dictum l si quis legatum sed si faciat fi
dem ee semplenam uel indicium ut qz
sit prima facie notum ut l scripturas
C qui pos & pig hab et & d l damus et
pre bar ff de fals & l i s qui rogat
de fli tamen similis agi non pt ad in
teresse si talis scriptum & nulla ut
non prudicet agi volenti et sic ei in
teresse qz l qui & hanc ff de fals

Item qd si vno scripsit scripturam
falsam et alius sigillauit et subscripsit
uel vno dictauit et alius scripsit an
ee tenebitur pena falsi dicendum sic si v
trius esset scienter ut d l lege cor tes
tamentaria ff de falsis verbi gra dicit sigil
lando uel scribendo ut l duo s Hic
scribendo & vio dictando & l si quis obrep
serit ff de falsis facit l dictantibus C de
testa mis sit filius uel seruus q tunc o

bedience excusat' ut l. emancipati. Item qd si statuerim dicat qd ademptam pro filitate non possit hic officia qualit' intellig filius dic qd filiu simul tribo modis pdo largissime put simul dialetici dum dicut omne qd non est verum e filiu sine dolo sine sine dolo ut l. is qui diuersa ff de re dubia 2do simul largiet put e mutatio veritatis dolo fiat ut t aiut de fide mstru t pn coll. vi et l. nec exim C de fal 3io simul strictie pro dnu filitate amissa t capitis eniam t l. cor. et eis supplentibus de quibus ff ad l. cor. de fal. l. i. et pri. tot. et hoc modo cetera putat t statuit que debent simul ppie t astrictu ff ad municipa et l. qdquid astringede ff de ver ob. Solid qo punit t pena l. cor. illud falsum qd e expssid t capitis l. cor. et eis supplentibus sum hab t l. quid si falsum ff de fals. Item qro que sit pena l. cor. de fal. dic qd regulariis pena est de qua hic et l. ubi t fi C eo. ti et l. i. t fi ff e s. morit nalis t servo et deportatois uel publicatois bonoz t libero hec tame de publicatione bonoz corrigit hodie qz applicant ascendentib et descendentib usqz ad 3m gradu ut t aiut bona deportatoz C de bo. pscrip de quo p hab t l. i. C de bo. damp. Viz alie irregularis et diuerse pene ipponit et qdqz maior et qdq; minor pena ipponit. Viz dulcitatem variorum casuu et fragilitatem que punit per l. cor. ut dicit glo ff e l. i. s. se et C e. l. qui falsos Et sic pluribus aliis et diuersis modis dic qs cmittit falsum qd punit per l. cor de fals et supplentibus ei facit per sena t consulta libenter. Nam tenetur pena l. cor. qui scripsit uel scribere fecit dicta testa aliter qm dicit et uidi ei Item qui accepit pecunia ut fiam adiocatione faceret uel falsum testm uel ee uerum per pecunia reddit ff e l. i. t pn. t sua glo Et qui pacti sit t uicem ferre filii testimonia l. lege cor nelia s. Item qui falsus ff de fals. vl' tstatue falsam lite comi aliquid l. fit pena ff de fals Item cum notarius refert iudici aliquid tulisse testm qui non tulit uel per pecunia remittit ad dicendu d. l. i. s. fi et sic Iudex qui scient contra legem iudicat facit lite sua l. ex maleficio s. si iudex ff de ac. et ob. et l. si iudex ff de var. et extraor crimi. b. de obli. que ex quasi malefic nasc. t pn Item notarius qui amouet siue furatur uel celat testm uel aliud tstm ut ueritas nemini possit apparere et de utroq; t publica actuse

et ita intelligit gl. t l. cum qui C de fal et ibi salice et par. hab. t l. falsi s. i. et l. paulo s. i. ff de fals et b. dic. Item nomi pcurator uel aduocatu qui instrui et cum uno pte pandit alteri pti adhise tenetur pena flt d. l. i. s. is qui depositu ff de fals et ibi par. hab. Si aut notariu attestatoz unius pti legit adhisa am publicam tenet pena flt d. s. is q et l. sempronia ff de furtis et ibi perdy Et adde l. sacularia s. sint pretera ff de extraor crimi et l. si qis aliqd s. si qui instrum ff de penis Item scribens instrum uel codicillos alteriu et scribes hereditate uel legatu ut l. i. ff de hijs q pro non scripto hab uel aliud emolumtum l. in C de hijs qui t testo sit assept uel ee t cum pcate uel exante t pcate te istoz scribes uel exante t pcate eis t cum pcate e scribens ut l. de eo et l. filius et ibi glo t iij. legatu ff de fal. ee si scribat de uoluntate testoz d. l. in C de hijs q sibi asseri et ee si essz aliud aliu restituz l. filius s. fi ff de fals ibi quasi filiu d. filiu omittit ee qui ingnoranter et sine dolo licet scripsit sit t ne pro filo qd non omitti sine dolo l. di uus et ibi bar ff de fals et l. nec exim C de fals Et hinc sic assentienti et qui filz omittenti portat si per ueritate pfessiones docet se ignorasse et a scripti omodo desistat ut d. l. in C de hijs q si hn asseri Nam ingnorantia excusat a delicto t que non requirit uerus dolus ut t uerus filo sim hab t l. dnus ff de fals Item excusat qui ipt' missum pris uel dnt l. de eo et ibi glo et bar ff de fals Item ee excusat qui scribes se hic eodem codd modo finxit ab interesse suo cessurus l. qui C de hijs q sibi asseri Item fallit qui e castrense peculiu l. fi pr ff de fideic per quem l. dicit bar. qui pr notarius pt offic ministrum pro filio emit capto sz non t potuit ecclam t adiens tunc ut no. gl. t l. impubere s. i. ff de fals unde dicit qd sibi non acquat usus fructus ut ibi dicit bar Et ego pt filius notarius t cui pris ee de quo i spe de ministru edi s. postremo desi Item est domesticus Item fallit qui filius asserebat sibi restituta sibi pluribus et diuis edictis bus l. duus s. fi ff de fals Si gno narius dixit qd testator instituit filios suos et eos tacite substituit et si ocis decedat sine liberis substituit me notariu i scripta valz ipse substitue de se fm p dcm l. duus s. fi ff de fals et ibi p bar Et hec pena quasi flt hic ee locum ubi qs asserebat sibi t testo interpatione ut d. l. i. s. ex illa ff de fal ubi gl. de

hoc ꝗuit et non soluit Item mutuus si
bi nomĩ fraudulenter causa alĩ⁹ deci
piendi pumit⁹ de flõ al⁹ non l. flt no
nĩs Item vendens rem duobꝫ ꝛsoldum
duĩs ꝙtractibꝫ incidit t penam flt silẽ
corrumpens et corrupte temptans iudicẽ
et istis duobꝫ casibꝫ pena huius flt ꝛ
mitior s. sola relegatio l. qui duobꝫ ff
de falsꝫ sic al⁹ pro sola ꝛcitatione flẽ
scripture ꝛ relegat⁹ tp̃ali exilio s.
detento l. falsi nõis s. ordine ff de fal
et silẽ pro solo vsu flt mistiõ non de
sistens relegatur ut no. t l. si uter⁹ ff
de fi instru et ibi per salue Ite qui
dixit maria et diuisa testimonia t eadem
causa punit⁹ pena flt l. cos t pñ s. de
imprudentia ff de falsꝫ Et idem dixit ibi
bar t teste qui dixit uxi eẽ iudicio
et dixit ꝙtuaui t iudico qd dictum
bar cõi per doc reprobatur qz dictum
testis non iuratu eẽ iudicio t nullꝰ
ut l solam c de testi et ideo cessat pe
na falsi l. si quis legatum Visi hoc
tñ ff de falsꝫ Item grecꝰ se pro milite
vel doctore fecit t pena flt et punit⁹
p admissi cuius qualitate arbitrio iudicis
ut d. l. cos s. fi Item vendes rem qua
p̃mo obligauerat alteri et cum non fore
obligata asserit ut l. si a debitore ff
c et t 2o instrũ obligatorio fraudulẽter
fiunt oppon l. precedentem p̃mam obli
gationem ut l. reprobata ff de fide instru
Item qui obreptit iudici l. qui per fal
sam suggestionẽ uel falsam scripturã
iudicis offensam aliquid obtinuit a iu
dice ut l. si qꝫ obrepsit c de falsꝫ Ite
supponẽs p̃tã lucz de tali cui⁹ nõ sit
accusa⁹ publica ß solid p̃tã ꝛ quia
tenet l. lege s. de p̃tis ff de fal Ite
tquirit⁹ per iudicem cui⁹ produxerim
scripturam suspectam ut qz est rasa vel
alias maculata vel qz produxi vel scri
beri qꝫcunꝫ alias talis falsitatis l. di
uus ff de falsꝫ et l. p̃bemꝰ c de falsꝫ et
l. ultimꝰ c de flis et ibi per salue c de
pba Silr p̃ducens vel uter flõ hoc
punit⁹ pena flt maior qꝫ uterꝰ flõ alio
instrũ l. maiore c de falsꝫ In hoc
autem p̃cedit de iustitia t idem qd
t cui⁹ instrũ ut t c accedas de cri fal
qz punit⁹ et si falsitate coperta desina
cui⁹ ut Nam ad hoc de simplici iustitia
fiatur hꝫ possit non p̃sumit⁹ t cui⁹ cõ
missa flõtas nisi doceatur ut t c aut
deus Hz t hoc de grad utcz er⁹ igno
rat⁹ punit⁹ nisi fecit omñ diligẽtiã
quã potuit s. examinando et a pitori
bꝰ inuestigando an hoc sit uerũ uel
falsum ut t c ad falsarios eẽ de cri
mi fal ubi autem punit⁹ cum vtens

qui faciens uel fieri faciens flõ ꝛpetrãt Et
hoc eadem distinctio p̃t hꝫ locum t hoc
ꝙm glo t d c ad falsarios Hz falsificãs
uel sciens vtens hoc aliquid ꝛ fecerum
ut regis punit⁹ leuis qz ferro bullatur
et t exilio mitt⁹ ut t c ad audientiã
eẽ de crimi fal Et adde qꝫ quidã detid
cruz bullas de uiis patriabꝫ uel alijs lit
teris mouerat t flmñ ut l. paulꝰ s. i t ver
si resignauit ff de fal et ibi per bar Silr
vtens falsi lege qstitutione uel statuto
qdito a non hoc ptitem non tenetur
pena flt l. fi ff de falsꝫ Lectum ẽ tñ
qnz allegme l. certum ꝓpter eq zõnẽ
hñdam ut no gl⁹ et ibi bar t l. i c de la
ti liber tol et t c nouit de iudic Item
de flõ punit⁹ dolo corrumpens album p
tores t qñgenꝫ aureus l. pe t pñ ff de
falsꝫ et l. si quis id qd ff de uer dic om
nibꝰ Et silr falsans publicã ponderã ul
mensuras et hic qdemnat⁹ t duplum
et ꝛlegat⁹ t exilio ff de fal l. pe Vl
timo nõ qꝫ de flõ cognosci⁹ sex modis
videlicz quo modis cõmittit s. agendo exci
piendo replicando et t inter test̃es
et duobꝫ modis criminaliter s. accusando
et tquirendo de quo per glo t l. si ex fallꝫ
c de tremissis et per limo t c licet de
p̃bat Et usꝫ ad quãtum tempꝰ possꝫ re
cognosci de falso dic ut l. querela c de
fal Et adde qꝫ post publicationem test̃
tui et erat post sinam p̃t oppon ex
cepto falsi et p̃babit⁹ tdicere ut t c ve
rezabil de excep et d. c licet de proba
et an ne exceptio falsitatis impediat ex
cautionẽ sine die per bar t l. fi c si ex
fal mistrii Item attende diligẽter qꝫ sta
tuta uel priuilegia fiã de carcerati relax
andis ul⁹ bannitis restituendis non ex
tendit⁹ ad carceratos uel bãnitos pro
falsitate rei notabil⁹ ẽ et ibi per bar
t l. lucius ff ad turpil

Item lex ul⁹ de vi pub⁹

Qui illata cum armis vel sine armis
punit⁹ per l. ul⁹ que silr me publicam
iudicia ꝛmittur h. d usꝫ ad c finaliter
Est autem pena l. ul⁹ uel violẽtie il
late cum armis deportatio et omñ bonoꝝ
publicatio Et violẽtie illate sine armis
ẽ relegatio et hoc p̃t honorũ publica
tio ut hic et l. i ff ad l. ul⁹ de p̃na et
no. glo t l hoc uir⁹ ff de re uxi⁹ et l. i
c ad l. ul⁹ de vi pub Et qñz ẽ pena
capitis s. qñ omissione illate violẽtie est
inuisum hominibꝰ eo ꝓpter ꝓpositũ
ut l. qñ multa facinora c ad l. ul⁹
de vi et l. plã ff ad l. ul⁹ de vi pub
Multi et alijs diuisi et varijs penis pu
niuntur violentie ut no glo ibi et bar t

l extat ff q̄ me cād et dixi ē de interdic s̄
Recuperande ¶ Sz q̄to an violēcia illata ī
armis seu aliis insultat̄ cum armis u
bi intrinsecus arma sz non fuer extē
ti q̄ forte non ens sz pugnis vsi sūt dic
q̄ sic q̄ sufficit terrore armor̄ l in s̄ a
mis ff de vi et vi ar et ibi per bar Et
ideo sic p armis euagnat̄ puniret̄
insultūs ita p armis non euagnat̄ q̄d
tenz Aldric de Rosato ī q̄ p̄te statuto
cad xxv c Et idem si aliqui essent ar
mati et aliq̄ non uel ee cruī termes
a p̄no sz ex post facto assumpserīt arma nā
dic violēcia armis illata respecto fine
et non p̄no ut d s̄ armis et ibi glo Et
ideo si ego videns homes armatos al te
dentes insigna eor̄d terrore p̄pter q̄d
ip̄i videtes apphenderēt possionē vel
domū meā ego dicar vi armata deiec
tē ut no glo ī d s̄ armis Et adde q̄
armoriū appellatio accipit large et sic
tā s p̄to ōe ap̄tū natū ad nocendum
et ita ognāt arma ferrea et lanceas
arcus et fustes et lapides et sic tam ar
ma offendibilia ut s p̄dicta q̄ cetera de
fendibilia ut scutū galee l armoriū
appellā ff de verb sig Et hoc modo ac
cipitur ī hac l nul de vi pub l armatos
et l plē s̄ telorū et d l s̄ ff de vi
et vi ar et ee accipit ī p̄missione de
defendendo se telo defendentem ut l si pug
nore s̄ furem ff de furt Et ita etiam
accipit ī p̄hibitione fēd de portādo ar
ma ad sanctemon ut ī c)ta quoriddam
de Jude et sarracē Stricte accipt̄ appo
armoriū ut no ī cle i de sta mona sup
verbo arma et hoc modo sumit ī illa
q̄stionē de armis s̄ ut aut coll vi
bi qui p̄hibet oēs p̄uatos fabricare ar
ma nisi de personis publice deputatis
ad fabricandū arma Et sic ibi p̄hibet
oēs p̄uatos) arma defensa alia arma p
dictis et publice seruire defendūtur ut
ibi ēē et no de fabricē sibi ī fabrica li
xi Et hoc casu non ognāt lapides
et fustes)deo tūc p̄hibit̄ per statu
tū portare arma non p̄hibet̄ porta
re lapides nisi essz q̄suetudo ī loco vten
di lapidibus pro armis ar l q̄d si nolit
s̄ assidua ff de edil edic et l semper ī
stipl̄ub) ff de re uxi Chrysmo et te
nens arma ī domo agro vel villa te
netur s̄ uul de vi ut l i ff ad l uul de
vi pub Nec ēd tuende salutis sue i cā
se defendendi ab hostib et ab aliis ad
libi l plē ī si ff ad l uul de vi pub ho
die aut ī districte p̄hibitū ī hac vende
uel portare offendibilia sine licētia
p̄incip dūmodo arma q̄ appellātur ar
morū non ognāt gladioli ad trādā

panem vel temperandum pēnas ut est
glo singlis ī d s̄ p̄hibem Predicti hn
gnālis et indifferēs p̄hibitio non tenē
di habuendi uel deferendi arma ossiū
tudie non seruat licet per statuta ī
arum gr̄ declarat̄ que et q̄s licear
portare et que ītelligāt arma p̄o
hibita Et de hac materia vide p bar
ī d l i ff de vi pub Appellatione aut
telorum ognoscitur solum arma offen
dibilia l plē s̄ telorū ff ad l nul de vi
pub et dixi ē e s̄)tem lex cornel de
sicar Et aduerte q̄ hinc licentiam portā
di non p̄t portare arma offendibilia
apud iudicē nec ī cetu ognegatis
nec ī quietis scolaui l qui dolo vbi hic
qui telo ff ad l nul de vi pub et ibi p
ange de pu ¶ Sz q̄to si alius delinquat
cum armis an puniet̄ duplici pēa
s̄ p̄to delicto omisso et p delationē
armoriū)a de hoc tenz q̄ sic ar to aut
de armis s̄ p̄hibem et ar to l nisi
pluria ff de pena delic ī intelligit hoc
nisi delatio armoriū fiat ad finē cōmit
tendi maleficiū q̄ tūc q̄fiendū er nā
lefitio subsequto ar l illud ī si ff ad l
aq̄l et q̄d no de ītellu et possessio
ī d l nisi pluria ff de ¶ Sz q̄to
q̄ sit pena delatoris armoriū dic q̄ est
ip̄ius pub et punit ī pecunia uel
corp iudicis arbitrio sm qualitatem
delicti ut d aut de armis s̄ hoc enim
fēd ibi dum dicit penā et ī penis
et ī ip̄m formidātes capit eis ubi gl
singlis exponit ide pena ī ere et per
sonis quib verbis utitur statutū did
dicit q̄ is punit ī ere et ī p̄sona
Et adde q̄ cōtra q̄ statutū permittit
actū ī quo restringitur arma ut occide
bantur ut ī quam vide ī mittere
dela armoriū ar l illud ī si ff de actōe
here et l ad rem mobilē et l legatum
ff de penis Et q̄ p̄hibito deferēdi
arma deuenit ex vi nisi ex eā licētia
et p̄missa ar l si eum ff de seruitu Et
hoc disputādo tenuit dñs Tho de bo
nonia ¶ Sz q̄to dum familia p̄dict
vadit armādo portādo arma reperit
cultellū p̄ceptū ī terra per vnū ex
pluribus ibi existēbus nec q̄situm q̄s p
tenuit q̄s eorū puniet̄ de armoriū
delatore Similiter dq̄ de Canneto ī suo
opc c xcij et q̄ nisi decidit q̄ puniē
dis penis quib arma erūt p̄hib ar l
excipiūt ibi et ad pedes dñi eubue
rat ff ad sil Et aut s̄ equaliter p̄ce tē
ne delicta manent ipunita dēs pu
nidē ecē ī certitudē vno tm̄ solue
te certi liberāt l i s̄ si eād l se ff de hijs
qui deiect uel effu Et attende q̄ alia

dicit q hodie p̄uat̄ licite et sine pena p̄t
facē tenē vendē et emē arma q̄ vidē
facē ex tacito ꝯsensu p̄ncipis q̄ cum sit
ut hāc ē ꝯsuetudinē maxime p̄ vtl
lā et non contēdicat tacite p̄mittere
videē et q̄d no glo magn̄ t si c̄ que sit
lon· ꝯsuc Item q̄ non st̄ hodie fabruce
sēs deputati a p̄ncipe arma fabruiter
ut olim ut d· l· unica C de fabricen
ſ̄z potes dicē q hoc ꝯsuetudine ꝯsur
pata ē ex ītpotentia p̄ncipis sicut est
usurpatio mercd et mercd ītrod
ſ̄z q̄d si ist̄ non portat arma p se sed
facit q familia portet arma p eum
an teneat̄ ac si ipe portaret q̄d videē
q̄ l· i· ff de cessē cū similib⁹ ff de vi et
vi ar· Contrarium tenet dd p̄ter l· si
ist̄ p̄hibend C de furt Nec obst̄ de
icclesie q̄ bñ dico q videē portare ar
ma ut teneat̄ alia pena ſ̄z non illa q̄
tenē portās q̄ l· vnic C de nul aggr
tub⁹ non cōtrad pend Item nullo statu
to lauerdā cauē arma portādi sunt
clerici videē q non q̄ non st̄ subdi
ti statutis l· i C de sūd trī et l· fi ff
de muner· om· iudi et c· q t cōtrad
ē de ꝯsuet ſ̄z dic dnūd q t hoc q
cernit publicā vtilitatē ꝯtendē
tur clerici l· ex ea ff de postu ſ̄z no
portare arma ḡemit publicā vtilitatē
ut t aut̄ de armis t p̄n Et de hoc
ē casus t fm· de clico violatore pacis
t p̄n Aliqs ē sub hac de pace tenē
da et eis violatorib⁹ q clerici Item
q̄ eis t ꝯhibitum deferre arma ut t
c· l· de vi et ho· cle pena tamē hoc
delationis armorū exigit̄ coram iu
dice ecclesiastico non seculari ut aut̄
statuim⁹ C de epis et cle et c· dilige
ter exē de foro cōpe et d q̄ si clericus
ſ̄z q̄ero an dicit̄ lata violētia ut
habeat locū pena l· unic de vi· dic
q ad hoc q violētia ꝯtra sit fact̄ req
ritur impetus cui resistī non p̄t ut
l· vi ff q̄d me cōd ſ̄z go statutū dicit
q condempnat̄ pro violentia non
possit appellare et quid sic q̄dēpnat̄
q habuit homines ꝯgregatos t arma
non dic̄ q̄dēpnat̄ p violētia et
ideo appellare potuit nec ob tex· l· vi
ff c et C c· l· fi ubi hūmōi homines arma
tos punit̄ l· unic de vi pub q̄ lex pu
nit violētia illatam cum armis ut
hic Et sic vidē q hūmōi homines armatos
dicā q̄mittē violentiam ex qua punit̄
l· unic de vi pub q̄ rēdē q lex unic non
solū punit violētia illatam ut hic et
d· l· vi t fi ſ̄z nec punit actū ꝯtra
tendū ad violētia ītrodendam ut d· l·
vi t p̄n p̄mo nec ex suppletione senat⁹
ꝯsulti punit̄ a· l· unic ꝯtra cōtēdē
tes t alienā litem ubi nulla ītercesserit violē
cia l ex senat⁹ ff ad l· iu de vi pub nō
seq̄t q̄ iste actus punit̄ per l· unic de vi
p̄ua non ē violētus sim⁹ bar· t li ff ad l·
unic de vi pub dic nec q̄mittit violētia
absente eo t quem q̄mittit̄ dūmodo res
eis occupetur p̄ua auctē cōe illis volū
tatem l· creditores ff ad l· unic de p̄e et l·
vi ſ̄z si ist̄ aut̄ versū ni ab hūmōi ff de vi
et vi ar· Et t vi p̄uata sine armis opor
tet q ister de alio occupare voleāt per
vim ut no· bar· et ang· t d· l· creditores
ſ̄z t vi publica cōtra q ist̄ armatus in
trat domū alterius et capit rem absēte
dño domū p̄mit violētia ex delatōe ar
morū sim⁹ ja de arc t l· si quis ex domo
ff de furt Et ideo p̄cedit libellus accu
satorius de violētia et roborat q quis t
traxit talem domū ibi existē absolut
tales et tales ad p̄ces d· l· si quis ex domo
et ibi p̄ces adhibe vtrūq; tamē lex ſ̄z pū
lica et p̄uata est publica iudicia ut hī
et l· i ff de pub iudi Et no t l· si q̄s ex
domo t cassū illius l· ubi rapina ē p̄ua
tum ist̄ raptor nemīe recepit ut no
ibi glo et l· t famem ff de publ iudi Et
adde q ubicūq; hī locum l· unic de vi pub
si fiat cū armis ut ē ist̄ q̄s quocūq;
modo verberat aliū ut ff ad l· unic de vi
pub l· qui dolo ſ̄z hac lege et ad l· unic de
vi p̄ua l· ij Et ut ē cū quis de domo
vel agro suo deiecit aliū l· i t fi ff ad l·
iu de vi p̄ua Et utrūq; hī locū t vi
expulsiua ut cū ist̄ cogit debitorē sibi
solue l· ſ̄z et p̄t̄ t fi ff q̄d me cau· uel
cum ist̄ imminet· alicui se cum depre
datur nisi det sibi ctm̄ pecuniā l· iij
t fi ff ad l· unic de vi pub t vsi occupā
et ibi bar· Et t vi ablatitia l· nec ther·
est ff ad l· unic de vi p̄ua Est tamē dū
dā cogat̄ vi expulsiua quo casu req
rit̄ l· nec interest ff ad l· unic de vi p̄ua
et ibi per bar· et salic t l· iij C ad l·
unic de vi pub vel p̄ua et ꝯgregā
hoīm verificāt̄ ee t vno cū hoīe cō
gregato l· iij ſ̄z hoīes ff vi bo· rap· licet al·
plural· locutio mūm dicāt exigunt l· ubi
nūs ff de testi Hī ꝯ quib⁹ quidē casib⁹ et
p quib⁹ similib⁹ habeat locū l· unic de vi
pub et p̄ua Item verberato tamē nō q
ubi ist̄ verberat aliquis t cū p̄uatum
tumultū l· lex ea ff de tum· non aut̄
t publicū ſ̄z de l· unic de vi pub vel p̄ua
nisi t ea casib⁹ ſ̄z ist̄ verberat̄ Amba
siator Item ist̄ appellās verberat̄ aut ter
quer̄ a migratu a quo appellat ff ad l·
unic de vi pub et ibi p̄ bar· Item ist̄ t frā
verberat̄ condūnat̄ hoīb⁹ l· ea ff ad l·
unic de vi pub l· unic C c· Item et q̄ ist̄

ꝯ verberat ad̃ occidendi l. i. ff. de iust. Item tenet. l. iud. ff. de iust. Item tenet. l. iud. qui mittit ad exp̃m cum mitti. et capite d. l. iud. Vsi aut qui. et collud. et ibi bar. Item tenz l. iud. qui congregat gentem et capit aliq̃ de manu familie dicet. illum captum ad iudicem l. legis iud. ff. ad l. iul. de vi priua. et ibi bar. facit. ff. arripuit. et auc. ut occi. obe. iudi. priue. coll. v. Si aute arripuit. adempturꝰ ad mortẽ tenet. l. iul. maiest. l. cuꝯ. cedz. et fi. ff. ad l. iul. ma. et ibi. ee. per bar. et salic. et l. fi. de malefic. de arripiẽte autem debitorem fisci. vel priuati vide. l. quoties. C. de exact. tribu. li. x. Et adde q̃ cont. violentiam illatum filio p̃ pt̃ cum defendẽ cum ead. persona cẽsentur. l. fi. C. de impu. et al. substi. siue sit filius th̃ms siue nãlis ꝯm. ar. l. hoc amplissime. ff. fi. et q̃d ibi per bar. ff. de accusat. Et ego filius indeb. pt̃ defendẽ preiu. sz ee. punit. nisi defendat. l. utiq̃ ff. ad l. pompe. de patrici. et in aut. ut cum de app. cog. Et illud quoq; ead. Maritꝰ autem pt̃ defendẽ uxore. et ego cum sit casu vna. ff. de li. ca. l. in. et xxxvi. q. i. c. amore. Et idem. et sponso. et quibꝰ. et iudicio idem q̃d. et de uiro et uxore. ff. de adul. l. si uxor. Et dunus. C. de ba. q̃ li. l. nõ sit. Et filius. a. masiꝰ pt̃ defendẽ genitricẽ ꝓpter amici. tiam et societatem qua. Titio. gindrat. l. fi. et fi. ff. de dunor. et l. si uxor. Et si q̃s uxorẽ. versi. q̃d. et genitricẽ. ff. de adul. et ibi plene vide per bar. Et socius pt̃ defendẽ socium ut. ff. de iust. l. Item apud labeonẽ. Et tenet. xxiii. q. iii. c. nõ miserenda. et per totum illam. Astronem. Et pt̃ dnꝰ defendẽ dnm. cum sit de sua familia. l. i. et iii. C. de usu. et ha. l. i. C. de epis. et cle. Et ego famulꝰ pt̃ iuuare dnm. cui debet operas. et quada. quasi ꝑ uirtute astringitur. Et hoc clamore et armis sine periculo sicut persone. et debz se exponẽ morti pro dnõ. l. cum dnõ. ff. ad sill. Et denicꝰ. Excludo q̃ iniuria. et violencia illata per vim. intelligẽ illam. cibꝰ de quattione sua. Et ideo milꝰ de quattione sua potuit induci ad testẽ. q̃ tuc dicetur testificare. et cui sua per. l. i. ff. de li. cau. per. l. i. et l. hoc consul. et ibi per bar. ff. de iust. Sz an exterꝰ possit iuuare extraneũ aduersꝰ iniuriã et violentiam sibi illatam. videtur. q̃ sic. et l. si q̃s ex seruitute. et fi. ff. de seruitu. per illud tex. et idem tenz. imo. et c. si vero de sen. ex. Et tenz. imo. et c. si vero nõ. q̃ ho verbũ violẽcia hz duplicẽ significatiõz. factum. et passum. sicut etiã notatur. l. i. ff. de duobꝰ reis. actio. ꝯ. qua q̃s cognouit mulierẽ non est. plana. licet eodem modo deponat. q̃ cum verbum violenter possit sumi dupliciter. violencia illata mulieri. et pro violentia illata uiro dumodo. plano non releuet. plantem. ut. et. et. prima de p. bat. sim. bar. et. d. l. q. Sz dicit. ibi dicit. q. iudex ex officio debet cogere testes ad declarandum suum dictum ambiguum ne delictũ remaneat impunitũ. p. glo. singulem. et aute. de test. Sed. ead. et glosa magꝰ. et vo. non habet coll. vii.

Si autem per vim Capitor virgiꝰ uel uidue. uel sẽmonial. punit. et amputatione capitis ipsi. rapienti. et omni opem. ferenti. ut d. l. ii. ff. ad. Sc. Item l. iul. Contra. l. vnica. C. de. app. rap. virgi. de qua hic tex. facit mẽtionem. xxxvi. q. i. c. raptores. tenet. ee. rapẽtes l. iul. de vi pub. uel priua. hz. go. loci. pena capitis. ubi quis. rapit. mulierem. virginẽ. uel uiduã. uel monialem. ut hic. uel nupti. uel libertinã. uel ꝑuã. ut d. l. vnica. et pin. Et si mlr. impetu fecit. et sic pz. q̃ rapti. committit. et violẽtem. ut d. l. vnica. Sed. ceteros. autẽ. honꝰ. Et sic pz. q̃ rapti. committit. et volentes. ut d. l. vnica. Sed. ceteros. autẽ. honꝰ. et xxxvi. q. i. c. raptores. virginẽ. licet. al. et mulierem. liberam. volentẽ. et nõ dolosa persuasione. inductam. ut hic. ꝓsumit. non fuit. iniuria. l. i. Sed. usq; adeo. ff. de iniu. pt̃ tñ. pt̃ filiã. rapti. assentiente. cohabitare. nisi. distulerit. cum. nuptiis. citra. ulr. xxv. annũ. ut no. gl. et d. l. vnica. et pin. et l. veriꝰ. ff. de iniu. q. contra. ead. mẽtricẽ. et ꝓmitti. l. si uxor. Sz. et ea. ff. de adul. nisi. sit. nupta. l. q. ad adulteriũ. C. de adul. Et sic scolaris. q̃ detinz. clusam. mẽtricẽ. ead. libidiꝰ ul. et xx. horas. non. tenuit. pena. ꝑuati. extraneꝰ. sim. salic. et d. l. vnica. q̃d. seq. et alia. mulierem. ead. libidiꝰ. detenta. ulr. xx. horas. ut tenz. bar. et d. l. veriꝰ. ff. de iniu. Et ish. raptores. et eis. auxilium. ꝓbentes. recepti. et ipsi. fragrãti. crimi. pnt. ꝑpetuo. occidi. a. pntibꝰ. et. q̃sangi. nens. mulieꝰ. rapte. dem. l. vnica. ultra. ꝑ. Vsi. ne. ignit. q̃d. intelligit. ibi. Cy. et. salic. ab. oibꝰ. ascendentibꝰ. et. descendentibꝰ. et. cognatꝰ. mulieris. rapte. p. quo. facit. l. cor. ff. de iniu. et l. i. ff. de libe. ead. Et sic vide. de casibꝰ. et. quibꝰ. hz. edictũ. ꝑsone. q̃bꝰ. ignominia. agit. sibi. inf. dicẽ. et. sequẽ. de. acti. Sed. i. Vsi. ibi. qui. Volt. et hz. pena. locũ. non. habeat. locũ. et. rapiẽ. te. uxorẽ. suã. ead. et. det. mẽdicitꝰ. de uxore. exhibẽda. l. fi. C. de libe. ex. nisi. ad. carnalem. copulam. religionẽ. tenuit. q̃d. pt̃ ut. et c. ex. publico. de. quer. qui

ſſiuꝰ non potest post copulam viro iuncto
ut ⁊c cum causa sit de rapto ⁊n hz locū
hec pena ⁊ rapiēte sponsam suam de uir
cōli d l vnica versi ſſed licet sit de uir
canonico sponsa velēte q̄ non dic rap
tor mulieris ut d c cū sit si non hz
haut mulieris assensum q̄ raptꝰ ē ille
enim est a corrūpendo dictꝰ unde ſ
rapto penit shipio finiuꝰ ut dicit tex
xxvij q c ij raptꝰ Et silr rapta nō pt
de uir cōli mulē rapturi ad p̄uat silr
a lege applicat ut ⁊c cū sim de hēret
li vn et ⁊ auct de rap mulie coll ix nec
pnit penaꝫ huiusmodi mulieris rapte q
sentie ut raptori nubat al' sentiat pe
nam deportatois si q̄sentiat d l vnic
v ner sit filius et d auct de rap nu ſ
ille quoq; Et sic est ſſale hoc casu q
ſſ non pt liberi sine pena dmittere
turpid suū q̄d regulariꝫ sect ⁊ l qui
certi ſ quę vocādem ff ad l iul de vi
pub de uir auct canonico q̄d ꝑualz
hoc casu ⁊ mitigo cōt'hendo raptū mu
lier hēs pt mulere suo raptori ut d c
cum cū et c accedens de rap et cōpel
lit cū dotare xxvi q ij cū cū vsi sun
non tamē raptor q̄pellit cū corrupere
nisi metu pene sit ⁊ shipio suue rap
tu ut dixi ꝟ c ſ Item l iul ff de ad
ul ꝛz ubi raptor fuisſz alteri desponsata
per verba de futuro tuit sponsꝫ pt
illa sponsalia dissoluē nec cogi cum re
cipē ut no xxvij q ij c raptor et c q
admodū de reg iur ⁊ gl q Incipit sic
ꝓz Et hoc casu ē dubiū cū uir esse sit
corrupti circa mīmonid an sit corrupti
circa pene applicaꝫ ſ ut mulier raptū
nubēs suo raptori bona raptoris sibi ap
plicata īstituat de quo vide per salic
⁊ d l vnica de rap virgi et ē glo que
tenz q sic xxvi q ij c raptores ⁊ glo si
et est cū alia glo ⁊ d c cū sim de hēr
tic li vi et ibi per dnm ꝓ de anchoꝝ
Pena aut raptoris si ē liber et corpꝰ q
⁊ rapina amittat et associat ē pena
capitꝭ et alissionis oim bonoꝝ rapte
mulieꝝ applicandoꝝ ut d l vnica ſ simil
ingerit Ceteꝝ aut q sciū et nisi cri
mis uel q raptorē susceperit uel qua
libetꝫ opem q̄buerit deceptaꝫ sed
corpꝰ bona rapte mulieꝝ non applicat
d l vnica ſ penaꝫ ⁊ Si aut raptor fu
erit suꝰ alicuꝰ primꝰ tūc liber q̄ cū
cremat d l vnica ſ plt Et silr si mlr
rapta ē sua et raptor liber solid pri
mꝰ capite et non bonoꝝ amissione
d l vnica ſ et si quid' amplius de uir
vero cānonico si raptor ē clericꝰ deridit
a gradu ꝑpe anathematizat xxvi q
ij c cor qui et c de puellis Sed nid
ſſd eadem pena de qua loquit hic si mlr
rapiat mulierē cū libidinis dic q̄ sic q̄
magis pcedit q̄ masculꝰ c de adul l fi
dissimile Item an habeat locū si mlr ra
piat honestā licet raro q̄rigat Io glo te
nuit q̄ sic ⁊ d l vnica ⁊ gl ⁊ vbi sponsa
ꝛz multos canones glo hic allē ⁊ q̄uis
cū non sit tuta audacia ⁊ rapiendo ⁊ mu
lierē sic ⁊ vxo Et hāc ꝓpe videt sequi
cy et salic usq ad quadrum tēpꝰ dum
actus de raptu dic ꝓtruo ⁊ ultra ad
xxv annos l manu ſ ſi ff de adul lz
sect sic ⁊ adulterio de adul l adulē
et dixi ē c Hec lex iulia de adulteriis

¶ Circ aut si q̄s capiat per violentā
virginē quā ꝓstituat ad tram et ea
carnaliter cognoscat an puniat de rap
tu dic q̄ non ꝛz puniat de stupro q̄
raptꝰ ⁊ cum mlr ꝓter vim capiat et
de loco ad locū dic ut d l vnica et
hoc tenz Albe de rosate 3ª ꝑte stri
tutoꝝ q xxvi

Item lex iul' ꝑculatus

Subtrahens reipublicē uel pecunias
sacras uel religiosas primus ꝓter l pe
culatꝰ deportatois pena Iudices uē
et officiales pecunias publicas subtra
hentes et eis auxiliatores uel scientes sus
cipientes capitalis pena puniunt hꝫ d
usq ad ſ et int Que gō duo examinanda
⁊ hoc ſ primo q̄ malefica puniat hꝫ l
l peculat q̄ē publicā iudex et 2o quę sit
eis pena Ad ꝓmū dic q̄ hꝫ punit fu
rales pecunias uel aliud rem publicā ſ
fisci uel erarij romane non punit
hanc l ſz furti ut ⁊ gl i Et sic ꝓz q̄ ap
pellatiōe reipublice et stricte sumendo
intelligit ē de re publica alias aūt erarij
sim sibi mīm formā ut nō i d l cum ſ
de quo vide per Ja de bel ⁊ auct de hēr
bo et fid ⁊ pnō coll i Item intelligit q̄ sub
trahēs pecunias erarij tradit ⁊ peculatū
et punit hanc l deportatois pena q̄ nō
administrabat pecunias publicas est cri pe
culatꝰ publice ꝓpter i sacre furtū non
ab eo fiēs cuius periculo fiunt l sacrilegij
ſ labeo ff c di aut finisſz officiales ad re
cipiendā et administrandā pecuniā fiscalem
et sic eis periculo finisſz et ⁊ usꝰ eis q
uertisſz tuit non tenet hanc l ſz tenē
l iul de residuis ⁊ restituē simpliciter
et 3ª ꝑte pluri ut ⁊ c ſ Sz pterea ex
quo sequitur q̄ massarius q̄s q exigit pe
cuniā q̄s si ptm q̄uertit ⁊ usꝰ suos
q tenē ad illam īterdū et 3az ꝑtem
cy l iul de residuis sim hanc ff c l sac
legij ſ labeo al' c ſ cū eo Et si ſ plu
res officiales seu massarij exigentes qui
q̄uertit ⁊ suos usꝰ tenuit solid ter

oc̄ vna pena l. si multi ff de publi et l. ꝫ
tutores et ibi no ff de admi tu licet al' q
non sit officiales quibꝫ delinquendū tene
atur tñ oblidat l. i. C de condi furt et l. si q̄s
id q̄d ꝯ si ff de iurisdic om iudi et per
tur t d. l. sacrilegij ꝯ latro ff ¶ 2° pu
nit hꝫ lex ꝙ mittentes sacrilegiū i furādē
rem sacram de loco sacro ut calices cru
ces et sibi uel rem religiosam uel ornam
ta sepulchroꝝ ut hic t gl' nam sicut
sepulchra sūt religiosa ita ea que religiosis
adherent ut l. q religiosi ff de rei vin Et
attende q ad hoc q̄ quis ꝙmittat sacrile
giū hꝫ duo requirit' s ut sit rem sacra
et auferat' de loco sacro et si vnd' istorū
deficiat non t sacrilegiū ꝫ furtum l. di
ui et ibi glo ff e Item de iur' cumulu q̄
sufficiat altery ut q̄s dicit' ꝙmittē sacrile
giū xvij q. iij q̄s t ff ¶ Et q̄d sit sa
crilegiū et que sit eius pena et vñ dicit'
et cui applicat' vide per glo ingrid d
xvij q. iij c sacrilegiū 2° punit hꝫ lex
dampnificentem rempublicā alit' q̄ furē
do ut t gl' t v° furatū ut q̄ minuerent
fernū uel silem rem auro uel argento pub
lice l. i. t ff e vel cum monetam pub
licā item monetā publicā assignet p
se et sibi retinet ut d. l. sacrilegij s q̄ cū
officiū ge publicū tenentes sigillū flo
renorū et mittentes t sigillo florenos nō
bonos et sic ledentes re publicā tenuit
t penulatā ar. d. l. i. ff e et ibi p bar
puiate autē psone et auxiliū merculd
tes aurū vel argentū puatū et ad le
ges publice ordinatū tenet' l. cor. de fal
lex cornelia cauetur et ibi per bar ff
de fal et l. i. C de fal mo Item punit
dampnificentem rempublicā delendo uel
alit' maculando librū uel scripturam pu
blicā q̄ minuendo mensuras agrorū uel vi
as publicarū l. qui tabulā ff e facit l.
si q̄s id q̄d et ibi per bar ff de iur' di
om iudi Item punit eū q̄ simulās se
creditorē fisci recepit pecuniā quā tri
buit ꝑuato a debitore fisci l. sacrilegij
s eod capite ff ¶ Item
si ut nudus recepit pecuniā a debitore
fisci vel fisco p̄ferendā quā remittit et
t suos vsus querit nam tenet' l. ult' de re
si post ānū et iste tal' p̄ mulctam pigno
ris et ei' p̄sonalit' detinere donec soluerit
ut d. l. sacrilegij s si et ibi Item punit
scribētem t libros publicos minuendo quātu
tūc q̄ respublica vēdiderit uel locauerit
re l. hac lege ff e Item punit eū qui ea
q̄ posuit t triplo t qui hō ē recludit
se qui post clausum templū egredit̄ fene
stra templi fabricabit et secum t arcā de
ferret d. l. hac lege s duos punit et p
fortes muros thezaurū coīs ul' ciuitē

l. qui personarum ff e Nunc ad rem que sit pena
peculatus dic q̄ est pena deportationis ut hꝫ
t versi aliq̄ vero et l. vlt ff e Et t iudicibꝫ
publicis pecunias subtrahentes tpre ad min
trationis et eis auxiliantibꝫ ut subtracta
occultantibꝫ t pena capitis' mortis mālis
ut vult iste text et C e l. vnica licet glo
ibi exponat q̄ deportationis t expō vide
iste text ¶ Et hec actusatio cū sit pu
blici iudicij agitur ipsi rei publice uel fis
co cuius res t subtracta et cuilibꝫ alteri v
tenuit vt b co ti t p̄ v publicā autē sc
Competit etiā ipsi fisco cuius res est suscep
ta q̄nquies res iam reorsum t fisco
et sic sibi iam q̄sita l. sacrilegij pena s
si et l. plē ff ad l. iul' peculi et l. auferē
s si ff de iur' fis l. i. C de hijs q̄ ex pu
blico rōmbꝫ li. x et l. qui t contrahentibꝫ C
de iur' fis co li Si autē suscepta nondū
sit reorsum ꝫ tamē t ei delata et tūc
datur actio t duplū l defensionis secul
tas C de iur' fis li. x Et ide si q̄s recepit
de bonis debitoris fisci volēti defraudā
re fiscū q̄ sibi tenet' t duplū l. auferē
s qui aliquē ff de iur' fis et ibi dy et bar
t l. sacrilegij pena s si p sacrilegio
autē videt' pena variata q̄ lex aliqui
dicit t prendo prendi extraordinariū l. lege
s mādatis ff ad l. iul' peculi s ut fiat
punitio seuera et clementia p qualita
te p̄sone et adiecte rei tpis dānū et scel
quia ghuit' quia suspendit' et quia t bes
tias redemptū' ut eis templa donaq
dei notā portent Et quia t metallū de
nar' eq̄ p modico re suscepta de templo
ab huiusmodi p̄sona Et quia deportat' si fuerit
p̄sona honesta et t dignitate posita et
hec ibidem t l. sacrilegij pena ff e quia
lex dicit eam de capitale s sacrilegij ca
pite ff e Et quia dicit sacrilegiū plus pu
niendum q̄ furē vel vnumq̄ q̄ verum
sacrilegiū ut d. l. sacrilegij vsq̄ et qui p
eius intelligēda t sciendū q̄d e sacrilegium
verū sim gl et bar t d. l. sacrilegij capite
Verū sacrilegiū e cum sacrū auferet'
de loco sacro publice seruato i. ad pub
licū vsum omnium ut ec quasi sacrū est
eid sacrū auferet' de loco sacro p̄uatim
obseruato i. ad p̄uatum vsum tm ut sc
oratorium obseruatū q̄ sibi nobiles fecerūt
et sepulturas t domibꝫ eorū d. l. sacrile
gij capite i et ij ꝫo ubi p̄batur utrūq̄
Est et aliud quasi sacrilegiū q̄d cōmut
tet' cum deo uel virgini' de t articul'
fidei de quo agnoscit p̄sens eid epō
l. i. C de crim sacri Et sic patet q̄ igno
rans nunq̄ excusatur dolo et igno
rans punit' tribꝫ sacrilegij si q̄d per
ignorantiā contra fidē uel sacramentū do
q̄d non licet l. i. ij et iij C ne sa bapt

zeite. et lata culpa l legeꝫ sacratissime C
de legi et per dy T regē iure ignoratia li
vi. Et plene per salue T l senatꝰ C de
hijs q si T testō aseri Item C sacrilegiū
impbare potencia pncipis cū alijs fe
cit ex certa scia cū eid non obstāte
que spectāt ad eiꝰ jurisdicē ut eid scie
ter eligit ꝫdignid ad officiale ut l. vj C
de epis Coentipō q sinpliciꝰ hmōi vnde
dispensandi scient eligit ꝫdignid ad
officialem ut l. vj C de epis eccl videt
cum eo dispesare si scienss sm bar T l.
l. C si sanus aut lib ad decimo aspi li.
x. et T spe de dispesa C q̄d visi dict
aut et p Imo. T C duiꝰ fallacijs de di
gnit et C Veniēs de filijs pbr Item pmꝰ
quasi sacrā q̄m assumit administrationem
vel q̄m sit assessor T ppa ciuitate nisi sit pre
tor vrbis rome uel assessor pncipis et
sanꝰ uel ex certa scia silꝫ ꝫ decretū a
pncipe l. vj C de crimi sacri T hic et lꝫ
diuisa videat ut C declarat tamē semp
E capitalē ut C de mictē glo T d l sacrile
gij pena T vo etatis T pma solutio q̄d
sequit ubi bar et salic T hic C de cri
mi sacri Credo tamē q̄ ex causis positis T
d l sacrilegij Judex possit penā minuere
uel mutare l q̄d g̃o C pena grauior et q̄d
ibi no. p bar ff de tri et l et si seruꝰ
C eo ti Item adde q̄ accusatio de hoc cri
mine durat solid q̄nquennio ut hic T gl
sic ecē de adul Item trāsit cont hēdes
ecē lite non ge q̄d regulariter sequit C ut nō
C de lꝫ q̄ ab mte C per q̄ttuor q̄ tur
pia lucra sē ab hiredib auferēda l. T hē
dem ff de calup

Et est inter publica &c

Lex fauia de plagiarijs mīt publica ui
dicta nuāt q̄ q̄ꝫ p̄mū ītāgat capi
talem h. d uſꝫ ad C sē pterea q̄ꝫ no
q̄ cuiꝰ legis materia et intellectꝰ q̄
no p̄me ꝑte sic vorē C de plagiarijs et
de eiꝰ vocabulo expositio dic q̄ ideo vo
cat de plag q̄ amittens hoc crimen
plagij infert alteri magnū plagium l.
dolorem ut cū q̄s seruat dolose puellā fi
lio abducto et maritū vxore abducta et
dimittit filio abducto ut hic T glo et C
e T ibi et ff e l. Est enī hoc nomē
plagij a plaga q̄ꝫ accipit p dolore
ut hic q̄ꝫ p vinū ut ff ad l aquil
l. si ex plaga sm p zetho senatorē l. ep
torem C fi ff de act q̄ꝫ p regiō ut
hic T glt et C e sicut ibi T fi q̄ꝫ pro
pte pdā l. uxorē C ag̃ pubd ff de le. xij
glo T q̄ubꝰ casibꝰ amittit crimē
plagij et habent locū hic fauia dic q̄
crimē plagij amittit q̄ abut patrijs ser
uit et dolose filio vnicō i. eid
ducat ad remotas ptes ut pt cū no pos
sit hic ut C el fi et idem dicit glo T uxo
re orbata viro suo et qua glo arguit
singulariter q̄ vxor cuius vir T bona ap
pellat orbata et vidua et grandat pulc
glo viduarū de quo T l. C q̄ꝫ impera
tor pupil et vidua Item qui abducit
seruū alienū l. i et l. q̄m C e seruꝰ si sit
seruꝰ uel filiꝰ abducti uel surripiat q̄
T filio uel suo ppo surripsisse non amittit
plagiū l. plagij la. i C e Et exceptio si
ijs opponit ab accusato de plagio q̄ q̄
abduxit T eiꝰ filiū et seruꝰ tuꝰ pu
dicat ad criminale dcꝫ pmo dicam l
pses C e sicut assio stuꝰ opponit facit
mutū silere exceptionē lenocinij l. qui
alexandꝰ C de adul Si autē accusatꝰ cer
dixit siue putauit abductū fore eiꝰ
filiū cum non esset tūc si fuit mot
iusta rōne et sic cessat dolꝰ non ītꝫ locꝫ
hic pena q̄ q̄uis ignoratia excusat a
dolo et per q̄ꝫ a pena q̄ venit ꝑpōē
da rōne doli ut no T d l pses et no T l
igit C et generaliter ff de li. cau Item qui
abducit feminā alterius l. feminā C e uel aliū
liberū hoiem tenuit ut d l q̄ꝫ et l. pl C
e Item non solū qui abducit tenuit cri
mine plagij ꝫ eē qui liberū hoiem vel
seruū alienū tenuit scienter habuit cela
uerit vendidit uel seruerit vel ad fugā
sibi sollicitauit uel q̄ ad pditū seruꝰ
fuerit l. i et l. non solū C de legē ff e Se
ꝰ si ignoranter ēs emerit l. q̄rente C e
Item seruꝰ si voluerit dominū occidat l. iij C si
ꝰ voluerit ff de lib. ho. cuius uel ven
dat ad penā ꝑtinēdā ut ꝫ de uni ꝑsō
C sim Et silr dominꝰ p̄mutās uel T dotē
dās liberū hoiem q̄mittit plagiū l. lege
fauia ff e Ad q̄ g̃o meritō T hinc l. ulti
magni nobiles qui donāt sibitūcenū li
beros hoiēs homūculos siue cantores
dic q̄ non q̄ non donāt eos tūtos ꝫ
ut liberos et volentes ꝑmanere apd
donatarium sm q̄ ꝑmanebāt penes do
natores ut ꝑtet bar T l fauia ff e Et de
mino C et abducēs liberū hoiem tenuit no
solū tenet l fauia ꝫ et mīdicto de libe
ro hoīe exhi et eē l. ult de vi publi ut no
T d l. pl ff e et eē pena ꝑdam extraor
ut no glo T l. vj C ad l ult de vi pub et
ꝑa Non g̃o valet statutū vel bānī
mentū q̄ quicūq; ceperit aliquē liberū
hoiem et T fortiū q̄ duxerit hōtat etiā ꝑ
mittit a q̄ nisi esset hostis ciuitatis q̄ tūc
ꝑ statutū ꝑmittit capicti l non obs C si
ff de ac multi sm bar T l. i ff e Et q̄ ser
uū alienū vendit vel emit uel al con
tractū si fuerit ad celādi dñs tenet
l fauia furti et seruū corruptū ut no
glo ff e l. Ex hoc ꝑz dicēd inter furem

et plagiarii q̄ fuit ⁊ qui hz amīs erlandi ꝑ
uit et eū dñō ꝑuandi et sibi acquirendi
Hz plagiarius qui solit hz amīs dñm ꝑuidi
et erlandi licet sibi non ꝓfat licet glo
⁊ l. si abduct. C de furt. dicit q̄ plagiarius
qui ⁊ q̄sierit abduxit vendit uel erlaue ꝑ
uos et liberos homīs ꝑ ētē ee sine q̄sie
tridio q̄mittit plagiū ꝑ q̄sictridio tm̄ ag
gratiat pena ḡm salue ⁊ d. l. abducta u
bi ⁊ casū q̄ emēs 20 quadrideciij bona fide
a plagiario abducta non vsucapit sic
nec rem furtiuā ffter vicid rei ut ff de
usucap. Aliqñ Hz an suppōnes erlans
vel rapiās scortum i. meretricē et amā
lam alterius cū libidīs q̄mittit plagiū ut
d. l. furtum dic q̄ non q̄ voluntas et ꝓpo
situ rapientis ⁊ cū libidīs explende non cō
cubitus q̄ et ꝓuatoris facit de et voluntas
et ꝓpositū distinguit maleficium l. venid la
bi ff de furt. et ⁊ quo loco possit actiōa
ri vel primi plagiarij dic ut ⁊ l. ij C ubi
de crī. agi oz. Et ḡs possit actiōari de ho
cremine dic regulariter quibz cū sit pub
lici iudicij l. plagij la. i C ee Hz ꝓfectus
pz et mr et fr et sorores et ceteri suozum ⁊
uxuz ꝓdēctes Et ita intellige opi. pla. ⁊
d. l. ij C ubi de crī. agi oz et l. hos actōe
ff de actiōa Ite adde ꝓdicta q̄ per q̄dam
senatus cōsultū q̄d non habemus fit de co
mercio ⁊ l. q̄d sepe 5 si q̄s ff de ꝺhen. ꝓ
et l. ij ff de plagi. fuit statutū q̄ fugi
⁊ fugā emī non possit pmo et sim
vendi et donari ee a dño suo uel ab
alio et vendēs uel emēs tradit ⁊ l. furiū
l. ⁊ fuga C e Et fuit 20 ne sui tuitētur
ad delinquēdū i fugiendo cū eis sui habe
ant
et ⁊ placuit auffugere dñs modico ꝑcio
accepto cū ut no. ⁊ d. l. ⁊ fuga Et sic pz
q̄ hoc fuit statutū ⁊ odiū seruorū q̄
dñi remittere non ꝓsit sic nec exceptio
macedoniani odiose ut no ⁊ l. tā et si ff ad
macedo sub q̄dicōe aut ſ. cū suus ꝓsecu
tus erit recipat l. ḡm pt. uēdi uel dona
re d. l. q̄d sepe 5 si q̄s et d. l. ij ff e Nec
ee pt vendi ꝑ alienationē nāqm d
l. ⁊ fuga Nisi cohēdibus C e Nunc ꝓ 20
q̄ sit pena l. finale de plagiarijs dic suo
⁊ fuga exinde venditio ē pena pecunia
ria fisco ⁊ hērēdi q̄ cū non sit detracta e
ut arbitraria q̄ licet olim ⁊ q̄sictridio
ee desierit l. fi ff e tm̄ non ē sublata ꝑ
per q̄stitutiōs ꝓcipis tūc posteriores ⁊ re
nouata l. ⁊ fuga C e cui sua gl. ⁊ Vlo pe
nā ⁊ 2a opīo q̄ ē vera ut ibi tenz sal.
q̄ hoc casu non ē ꝓpe plagiū ut pz ex
ꝓdicta Pena uero capitalis ē ⁊ suo uel li
berto plagiū q̄mittere uel subiectatur
bestijs ⁊ ingenuus si ē nobil. damnat.
⁊ metallū Ignobil. vero capite puni.

l. si C e Et sic pz q̄ plus punit. ignobil
q̄ nobil. q̄d ē verū quadrum ad penam
corpalem ꝓmedam l. pedi. ff de testi
mo. nam et l. ij. C plū ff de sicā. Hz in
pena pecuniaria magis punit. nobil.
q̄ ignobil. l. ꝓperandū C similit. vnusq̄
C de iudicijs Et ideo ubi iudicium tendit
ad derogationē et ignominiā dignita
tis et officij l. q̄dā et ibi per bar. ff de
testi. et l. ꝑsbi ⁊ si C de epi. et cle. et ꝑ
salue ⁊ l. seruos C de ꝛa pub. uel priuā

Sunt ꝓterea Hic tractat
de alijs q̄ pub. iudi. et ho. intendit lex
Iulia iudicij et repetūdar. de annona
et de residuis ſ. publicum iudicia q̄ no
aūduersionis pena Hz alias penas re
quirit Et per ꝓdicta satis demōstratur
de pub. iudi. dein ⁊ de quibus dein est
tam⁹ et de grassa
tore. ⁊ h. d. usq̄ ad fi. libri In casu tri
de uxo. ff. ⁊ l. uxor ꝓpetendarū ⁊ fert capi
talem administrationem ut cū iudex ꝑ
pecuniā ademptam inocentem ad mor
tem l. lex iul. e. hodie ff ad l. iul. repe
Hz al. aut. luez q̄nz sit pena corpalis no
tm̄ aūduersionis ut ⁊ patebit Et ꝓ
videamus de l. iul. ambitus Introducta ē
ambitiosa et desiderata ⁊ ꝓpetuata
debita honorū uel dignitatem per pe
cuniā Et ꝓmo ḡio ⁊ quot casibus ha
beat locū hec l. iul. ambitus et q̄ sit eis
pena dic q̄ ⁊ q̄or casibus ut hic ⁊ gl. ſ. ē
ꝓpe-ratem honorem vel dignitatē per
pecuniā 2o ē nona vertigalia ⁊ stipe
dium 3o q̄rta 2da uel actusitorem do
mū iudicij de crī criminali q̄gnoscēti
⁊ gredientes et isti tres gradus ponit.
ff e l. vnica et 4o ē ēdemnatorem et re
petitorem idem iudicium ꝓmo ꝓpleto
et ho. ponit. ⁊ l. vnic. C e ꝓmo ut duo
bz locū ē eid qui ꝓpetrat honorem uel
dignitatem ꝑce uel ꝓcio et sic per bar.
ratum uel ſmonitū q̄ punit. ⁊ edictū
aureū et est ⁊ sumis ut d. l. vnica ff
ad l. iul. ambitus Et post iuramentū
ꝑstitit q̄ nichil dedit uel dabit cui
uicto ꝑ q̄dēpnari ⁊ quadruplū eius q̄d
dedit l. sanctū C ad l. iul. repe. Et
sic ⁊ duplex pena ſ. vnū legis edicti
aureoz et alia q̄stio ſ. qua duplū et
vna exacta tollit. alia cū vtraq̄ redit
ad viduitū l. ꝓtor edixit 5 si duo. ff
de tut. sim. bar. ff e l. i. iuꝝ si legis ho
aut dicitur q̄ ꝓpetratis honorem uel ei
dignitatē pecunia uel ꝑce tradit in
pena l. iul. ambitus accipit pluraꝝ limi
tationes et detractiones q̄ ꝓmo non
bz locū ⁊ urbe roma ꝛa ⁊ alijs opīo
et limitatib⁹ ut d. l. vnica C eo Et q̄

t vrbe romana spectabat olim ad ymperiu
manū et hodie ad principem t tpalibꝫ
et ad papā t spūalibꝫ hodie leges et
eligē officiales l si c de legi et c solue
de ma et obe hꝰ quos non t pscīpo
symonie ut dicit salic sup hiis t l v
nicū c c liez cōfr sibi astrictos sepissid
g mutentur et mendent t hac l ut ibi
per salic ℞ hz ꝯ hodie spectat ad papā
eligere officiales ꝯ tempales t urbe ro
mana de cler c fundamēti versi pro
li vi zo hꝰ non hz locū t eo q
pte impetrat ad bonū finē et ūtile
ut suis bonis meritis et virtutibꝫ p
sit egenis et pauperibꝫ l vi c de offic
ꝓcōs pūctuarū et l iij vnicū c de sa
cra et ymagi ℞ sim hui intellectū i
telligit illud dei qui cupiditatem desi
derii bonū opꝫ desiderat bonū opꝫ
sit ut psit et mēatur non aūt ut so
lū psit ut no glo t d l vnica ff c et
t l si quis c de epis et cle et sim ho
pte ꝯ intelligi l barbarius ff de offi p
to q ille barbarius philippꝰ figurum
platurā petyt ut suis moribꝫ et vir
tutibꝫ pdesset et sic non incidit in a
liud et ita intelligit ibi odofredꝰ zo
hoc non hz locū t spūali dignitate q
eam non liez postulare aliquo modo
℞ tuti debz antistes eligi pcellens
constitate huiltate et aliis virtutibꝫ
ut d l si tpī et xxvi di sz oz cum
multis sepe nisi postulaz ut psit ut
ꝑ dictū est ℞ ꝯ ꝯ hz locū t dignu
tate tpali q ꝯ hz locū t dignitate
ānexam iurisdictōz q non pt peti
ab tferiori pncipe ppt pīptionē ne
tpetrans grauet subditos ut t aut
ut judi sine quoquo suffragō sz co
gitādū coll q liez ab tpō pncipe pe
ti possit t quo cessat oīs pīptio am
bitꝰ et symonie ut dem c ꝑ t z4 limi
tatioē ℞ aut hꝰ dignitas tpalis no
hz ānexam jurisdictōz cui pte peti pa
lā liez non clam sim opi gl quā sequ
ibi bar t d l vnicū ff c licet salicet c
c l q non attendat hāc dram sz clā
ue palā ℞ solū an sit dignitas ha
bēs ānexam iurisdictōz et nō hz ut ꝯ
ductū An non habeat ānexam et li
ceat petere clam et pali et pcio l i
t pī et l totiens sz i ff de pollicita
2o casu t quo hz locū l iul ambitꝰ c
cōtr nova vectigalia tstruentem d
l vnica vsi Item is ff c cui tpon
pena ceterum auctor ex sola tpositōe
sine exactione ut ibi ℞ aut ꝯ
per verbum punit l iul de vi pub cuius
pena ē deportatio et omn bonorū pub
licatio ut ꝑ c sz Item l iul de vi pub
et l fi ff ad l iul punit
ex tali exactione per gstitutionē pncip
exilio ꝑpetuo ut l fi c nova vectigalia
℞ et de uir canonico eōdē xpia
na c Immoniam de cēsibꝫ et patitur pe
nam excōicatōis et interdicti si exactio
fiat cōtr personas ecclesiasticas ut in
cle fi de cēsi et c hīj co li vi non
obstāt pnt tpora nova vectigalia sine
ullo pncipis ut d l fi ex mīa eā per
mittēt ut patet sim Immo t d c Immo
niam vel aliqua gsuetudo ꝓscripta
tali tpī cuius memoria non existit ut
t c sup quibus sz Preterea de v sig et
ꝓscriptio tali tpī cuius non extat me
moria qualit̄ obtēt vide per glo t c
i t glo fi de ꝓscrip li vi et per Immo
t c qd per nouale de ver sig et i spe
de pba sz i versi ultiō quā et pbat t
l t summa sz Idem labeo ff de aqua plu
uiarū zo casu t quo hz locū hec l iul am
bitꝰ t cōtr actusatorē criminaliter qui
phibetur gsulta tirare cameriū judi
ut se cū familiaritate capiat et sibi
faueat ℞ casu fiunt aduocati p quos
l iudiciarii qua non hēmꝰ legi iul
ambitꝰ s ut intrēt thalamū judicis pu
nitur pena l iul ambitꝰ s t ceteris au
ctis sicut punit ambitꝰ hoīem ut d
l vnica v si qs zo ff c Doctores ℞ hꝰ
pnt intrare cameras judicū quibꝰ ecia
ingrediendi consistoriū pncipis facul
tas phibet l sciat c de offi duor iudi
℞ quibꝰ ex pmissa sedere cū judice
excepto horis q̄bꝰ tēta vel fida causam
audiant l i c de offi cum judi zo casu
t quo hz locū l iul ambitꝰ t cōtr
eum qui post finitū officiū sibi tuē
di repetit vel gtinuauit idē officium
hīpto impetrato t quo casu non va
let hīptum ut tal iterato suscipiens
et gerēs officiū t quo semel fuit l q
cumq̄ post finitū tēpus hoc casu tan
ut penam de portationis ut l vnica
c c Cum aūt accepit pecuniam ad de
cernēdū alteri honorē vel munus tē
l iul repe ut l iij ff de repe et ibi no
t glo et i sz ꝑx ℞ cōi sentēdū q ꝑs
non pt gtinuare hoīem et dignitatē
sui officiū finito tpore nec pt petere
se reformari ad illud officiū l honor
sz gerendos sz de mune et hono et l ne
mo la q c de assesso ꝑz debz vacare ad
cosdē hores per q̄quenniū et ad alios
zo triennū et a legatione lōgi quā ꝑ
biennū l q c de mu et ho nō gtinuā
et de tferuall li x ℞ et filius t pater de
vacatione pōt et ego frater pōt an stare
simul t eadem domo l i t d n de mu et

non ḡtmi ffallit autem ꝑ denunciatu qui
non ꝓstat vicatione ab alijs officijs ut ibi
no. 2o fallit ꝑ sil sidiū qñ non extant alij
ydonei qui tuē gesserint ꝙpelli pnt comi
muni et de nouo eligi d l honor ꝯ plus
ꝑ si ff de mu et ho et l liceat C de assp
3o fallit si est honor cui superu quē ꝯtinuare
ꝓ ḡtinuare l ꝑtone ff de mu et hono
4o fallit si pceps ppio motu et ex pu
lco illud ḡfirmet qz tuē illuō officium
exercere et ḡtinuare ꝓ ut no glo ꝑ l in
C de dnēr offi l. xij Nā non creditur
pncipem tuē ob importunitatem pote
ter fecisse ut rēpublicā forciaz et sil di
tos ledat ſz ꝑtius pncipem eū ḡfirmas
se suos exigente experientia meritorum
ut d l liceat ꝑ si C de assp Et idem
qñ vniuersꝯ ppl̄z nullo rōnabili ḡfir
met ut in auē de defen cum ꝯ si coll'
in Et adde q officiat non debz ꝓrogari
ꝑ officio nisi de pōm tpis fuerit sim
dicatꝯ et rōnem reddiderit l nemine
C de suscep ad archi h x et ibi per bar
qui et ibi dicit q officiat non debet
eē ꝑpetuꝰ ſz tpālis et ad pl̄ biēnal
Et silr non debz qs chgi ad aliqd no
uū nisi fuit sindicatꝰ et rōnem red
didit de pmo officio ꝑ l sxpto ff de
bitores ff de mu et ho et ibi ꝑ bar
Adde ee q licet qs ḡtinuās officiū pl̄
finitū tpis mādat ꝑ ambitū non tñ
si exspectat successor Nam usq ad ad
uentū successoris debz qs ḡtinuare nec
mde recedē Ilon enī dic finitū offi
cū nisi venerit successor l mensisse
ꝑ gl̄ et bar ff de offi pconsul et legā
Desinit mē de l. vlt' repetitdaz de qua
fuit 1mo ꝑ quib⁹ casib⁹ loco habeat
seu q femina puniat 2o q sit eis pena
Ad pmū dic simr cum glo q hz locū
qñcūq; iudex uel ingratꝰ aliqd faciat
per pecuniam licte subito hoc vocabu
lo pecunia ut no ꝑ l eadē ꝑ vbo cf ff e
Et sic per barratriā uel symoniā ali
qd fiat uel omittat per se uel per cō
tos suos ut cū recepit pecuniā ob iudi
candū uel non iudicandū l iij ff e cetā
ꝑ bonam causam ſ pro eo qui fecerit
iustitiam ut no ff de qd ob tur cui
l ij 2mum cetā ex ordine ad penam
capitalem uel deportationis ꝑ insulam
pm qualitatē sue simē ut si p pecuniaz
odio uel calore ydemptmat ꝛnocentem ad
mortem l vlt' ꝯ si ff e 1mum et alijs
diuisis penis hic index corruptꝰ ut no
l ij et auē ibi posita C de iudi qui
male iudicauit Item punit hanc l
q recepit pecuniā ad dicendū uel non di
cendū testimoniū l eadē ꝑ pn ff e Tene
er iste trā crimine concussionis pena
extraordinaria l ij ꝑ si ff de quis sicut ille
qui incepit peculatū ob calumpniose accu
sandū uel non accusandū d l ij et d l ca
de q ē tenetur ꝑ finē de calumpniatoribꝰ
hz ad quadruplū q actio queritur cum
ista l repetendarū d l i ꝯ i ff calump
Item primus officialis super qdiectu ge
tis armoz qui qdicit aliquē suspendi
aliud per pecuniā et symoniā d l eadē
v ne ne qs Item q recepit pecuniam
ut det iudicem delegatū uel ut au
diat iudicem uel non iudicem d l ley
nulla Item qui recepit pecuniā ut
ponat aliquē ꝑ vicar' uel a vicar'
relaxet d l nul' vsi neue ob horū
qui pecū aliqm ꝑdo capiendi⁹ fuit
it uel remisit uel aliqd exterquet a sb
dito uel ꝑ officio sibi ḡcesso male et si
monice se habuit l nubemy C e l fi
Item q pecuniā dedit uel accepit ꝓ am
ministratione officij ordenda l sciēs C e
quo casu hz ep' lord l nul' ambitꝰ et
B dyn ꝑ pn huius ꝯ debz go rectꝰ ad qꝰ
minet officiū intrare coram pncipe qñ
per eum fit electō uel coram aliquo vl'
ꝑpulso ppl̄ qñ sita populo ut no glo
ꝑ aliē ut iudi sine quoquo suffica ꝯ
iusiurandum versi dabit collatē ij ad
delationem cautelarū i cancellarū sū
notarū q michi dedit uel datur ē
per se uel per aliū aliqm ꝓ administra
tione i officio sortiendo Item q habit
quietꝰ sno scolari et michi ultra tem
pus durāte officio uel ep' finito pro
aliquo beneficio ꝑ officio ꝑstito et sic
pluraꝝ manū habebit Item q finito
officio stabit an sindicatū ꝓ tempꝰ
deputatū et rōnem reddet de gestis
et administratꝰ per eum habetur hoc
Iuramentum ꝑ auē ut iudi sine quoquo
suffica ꝯ ig a no hic quē l. sanctum
C e de iuramento Imperatorij qd ꝑstit
seu fiat ꝓpe dum recipit vnctionē
ḡsecrationē et diadema vi ꝑ e tibi do
mino lum di de quo ꝑ cle i de iuꝝ
Et de Iuramento ejn qd ꝑstat dnō ffe
vide ꝑ e ergo epm eyē de iuꝝ Ie
primus hac l cui q recepit dona vel
munera uir ff of valentia vic cētum
aureos ut d l eadē ꝑ si ff e nisi recipiat
a quib⁹ ꝓsonis q ꝑsit donare ꝑ infim
dū qz quicquid fraudis suspitionem
excludit ut d l i ꝑ si ff e dicēd dom
one officij ut ibi no et d l eadē ꝯ a
pacz Item ñ recipiat esculenta uel po
culenta que olim licebat recipe sed
hodie non nisi qñ non hz salarium
pm glo hic et ꝑ auē scriptum exem
plar Ez qd liceat iudici recipe a con
uicto qñcūq; donare voluit dūmodo

non tñe offic' non i'petrat' correx'
sicut nec legata et fideicomissa cōmit
tunt querē ar c relinquish V si vero
relinquatur a remoto cū de testa Dic'
q hodie non licet iudici recipē estu
lenta et poculēta nisi t defectu sa
lary gul de cu t d l plebiscita bar t
l lex S apparet ff e et Salute t l ult
m C e dicit q primo hodie licet reci
pē estulenta et poculēta q ifra pau
cos dies ostendi pñt per c statutū
S ipsum de sup li vi Et istud auctē
tum scriptum exemplar debz i'sh'mgi
osculenta et poculēta Alii
tenent oppositum glo et dicit q dic'
S ipsum debz intelligi de legatis sibi
licet i'cipē poculēta et cē sportulas re
cipē q' non licz ordinarijs iudicibz
q' tenuit Ja de bel t d aut scripti
exemplar Hamudeh autē t summa sua
tenuit q t foro prohibi non licet or
dinario q' recipē a litigantibz q
ppter suspicionē vitandam debet ma
nū suas ab oī munē excutē l q l c
sē non nulli et si recipit teneatur ad
restitutionē nec sufficit sibi dotatis
remissio Ab aliis aut non integrum
bz licet accipē moderate tñ estulēta
p d S ipsum l solet t si ff de offi ost
et xxvm di c de eulogijs ¶ Hz q'o an
hec l repetendarū habeat locum tam
t iudice delegato q ordinario dic q
l occ cum gl C c Et que sit eis pena
dic q duplex s pecuniaria ad qua
duplū l septimo C c et corporalis ex
ordinaria l lex iulia S si ff c Hz an
hec lex habeat locū t ad criminalia
t qua ipsum pena publicationis oīm
bonorū vel maior ita intelligē glo
t d t ocs C c et ibi per salic Sed
cū datur hec pena quadruplū dic
q medium fisco et medium fisco datur
t l i C c ut dicit glo t l i C c et hō
si non fuit turpitudo ex pte datis alias
tam pena dat fisco q turpia lucra
sē fisco applicanda l lucro t si ff de
iur fis Et no q l ult repetūdarum
hz tria spacia i'm hēdis officialis de
liquēt t officio ut no t l ij ff e t
glo mag et ibi p bar et ipe deliquēs
tenetur t annum a tpe depositi of
ficij t quadruplū et p ann t simplū
l i ff de calup Hz i'spicit hēdis sē hec
tria spacia primo q ex delicto defuncti
tenetur hz ndum et ite ad defuncto in
qē sic est spāle t quibusd alijs delic
tis ut no b de hē q ab hēs S p hanc
qd regulariter sicut t ut no b de pre
et tepo ac S non aut et l ex iudicio
ff de actu inq t q tenetur hz licz

ad eum nichil pruenit qd' regulariter
secus t c ne ex delicto defunct' l vnica z'm t
q et ex eo qd' pruenit ad eum non te
netur hereditarius nisi usq ad annum ubi re
gulariter debz teneri petitio l videamus
ff qd' me cōd et l t heredem ff de calūn
Item attende q ingratus non solū te
netur de beneficijs a se emissis sz etiā
emissis a suis officialibz l t comitibz ff e
libertis tunicam eos exhibēdo l si cum
exhibuisse ff de publi sim bar ff e l ij
Attende ex aliud singulare q licz t lo
co administrationis officij officialis fiunt
agnati p petrum sim naturam ac
tionis queniri et actiuari t apō domi
cilio sue pure glo t singularis t l i ff e
t glo magna nō finē t versi ite oppo
no Hz hal t l observare S p fiscū ff de
offi proconsul et legat dicit q hoc est ve
rum t hijs que non pertinent nomē offi
cij ut furti hēreditū et similia Secus si t
hijs q gesta sūt tñe officij t quibz tñ p
emptorij assignatis t grue p gratiā p
claima sup gratia inquisitione sindicatus
secuta absolutione excludit postea age
re et querelare volentes l si ea C quis actio nō
pos et l si eo tpe C de remiss pigno et
c ex tua ex qua nisi actio post Item si
quis mutetur officiū t loco domicilij pos
sz petere se iudicium administrationis ubi age
re et obstabat exceptio rei iudicate l i et
ij C ubi de rated agatur Secus de l ult de
anona et hered l fisci fiunt et locum habz
ut hic dicit glo comu' tenet quia quod fi
scus ut anona carnis vendat' ut puta
speciebus uel specie piscibus uel denario
do nauis uel nautis anonas adducentes
l ij ff ad l ult' de ann Item piscibus cam
pestribus uel municipio bladorum ut emen
do decimā quantumcumque bladorum q ducere
possit et conservare ut reperibz minus fiat
tuos cum vendere possit ut l annona et ibi
glo ff de exhibē crimi A ruptis blada ad
ciuitatem adducentibz hoc licet emere nō
t huic finē causarie Hz ne ipsi rusticis du
catis ad vendendū impediantur alijs op
pidis rusticalibz l ij ff de nundinis Et no
solū t prohibita quicquid me alios fieri
de emendo omne granum ut postea secū
tibz tribz vendat' carius ut d l ij t pri
ff c Hz et t prohibita quicquid fraudulentum
monopolium et quicquid de multiplicatis
speciebz per ipos solos vendendis t dam
nū et causarium rei publice Casu t t l
omnes C de monopol' et comm negot
uel arca illicitorū Et confiscentur debet
alijs denudati bonis t per petuū mitti
t exilium ut ibi dic' Chin qui dedit arcas
ad emptionem olei armorū ciuitatis
ut ipse postea soli carū vendat cum

pseruezat naues ydueteres fore sibmersas
dn̄ sue monopolid ꝛ ciuitate et ter
dit ꝛ dictam penā ut d. l vinci Ner ob
stat q quis non debz uti ꝓhibere ner
cogi uendē uel emē nisi ꝛ casibꝫ nom
ꝫ ꝛ l. i C de ꝑ suo manumiss nec ecia
mmo uisto ꝓio uendē l. fi ff quis a ꝑ
fecto uel alio officiali ad quē spectat
l. i ⁊ cū cum ff de offi ꝓfec ur uel
ec̄ al⁹ epūs illis locis l fi ⁊ epī ff de mu
et ho cogi uendē ut d. l cura cum et
ibi gl̄ et bar sup verbo suaui ⁊ habd
dantia go ꝓhō fruenda ꝓnt hndan
tes firmineto cogi ad vendendum illd
ꝛ foro ut d ⁊ cura cum uista tamē
ꝓcia statudo sin varietate tpm et se
ulitate recid Az l. non debere ff ad mu
nicī et l. fi C ad l uil̄ āmot de āno et
l. ꝓio recīt ff ad l fal et ꝓbatur ꝛ l. i. C
de firmineto urbis ysdi li. xi Et ecia
tpe nām cogit ꝙ sn̄s uisto ꝓio
vendē l vi ⁊ cum eodem versi et om̄
ff ad l rodi de actu et ibi no ꝓbatur
ꝛ d. ⁊ cura carnis Ite posꝫ quis ex
posuit frumētum uel aliam rem ad
victū spectantem venalem ꝛ foro pī
statu q cogat vendē et sic statutum
ē ysdm uult cū dispones q oēs ꝓui
tates blada venalia ꝛ foro teneāt ur
illa vendē et amplius illa ēporare non
possit et hoc fuit de mēte gl̄ ꝛ d ⁊
cura ꝛ vo suaui ꝛ ultra solutione et
l nemola vi C de usuris et d l fi ⁊ ste
epī Item ꝑ fermitatē et ꝙ hndi et ca
ustra custodia pī statu q quilibz suꝰ
facultate sua ꝓ ꝙrelli mutuare pe
cuniam ꝛ ꝙ mittendam ad grandi em
dd l vinci C ut nemī liceat se ꝛ epūm
spēre se ducēse li. y et ibi gl̄o fi Ite
ut ꝛ ꝙ civibz patcat facultas hndi pī
statu ne aliqs ulr̄ suam ꝛdigetiam e
mat ne alias res carioꝝ uel ꝛ emo
dmatem hndi reddat ut l. i. C de epi.
audi et ibi plē ꝓcer salue et gnāluter
ꝛ hijs rebꝫ ad victū hoīm spectantibꝫ sit
qbꝫ horis uule negut ꝓnt pena statu
et super eis dispom ꝓut publica uti
litas exigit ꝓferetur ꝓnate ut dicit
gl̄o cum utilibꝫ ꝛ ea allātis ꝛ d. l. fi ⁊
Item ꝙ ff de mu et ho Et de hijs rebꝫ
quolibz tpe die feriato quadrūadgz cessd
feriato iudiciū reddat l. publicis ꝛ fi
C de feri et qd no gl̄o ꝛ l. solz ꝛ fi ff de
feri Seruꝰ autem esse ꝛ bladis ad victum
equoꝝ et aliorū aliud ut voluit gl̄
ꝛ d l fi Item epūs ff de mu et ho In
solutione ad continuū l. vi ꝛ vnde ff
ad l uil̄ de āno Huc aut sit pena hꝰ
fraudatis annona dic ꝙ duplex videl
pecuniaria xx aureoꝝ ut l. vi ꝛ fi ff

ad l. uil̄ de āno et corpalis extraordia
l. annonā ff de extra crimi Et ad actusā
dum de hoc crimine admittit bug
conē dum l. i ff ad l. uil̄ de āno licet
al⁹ regulariter inter seruū et dn̄m non
possit ē iudiciū nisi ꝛ casibꝫ notatis
ꝛ l. vlt certis ff de iudi Item admittit
mulier ad actusandū de hoc crimine ut
l. fi ff ad l uil̄ de āno que al⁹ regulariter
non admittit nisi ꝓsequatur sicam uel
sicoꝝ suoꝝ ut l. qui actusare cū tri
bꝫ l sequē ff de actusat cōmunit vi. q.
i. C ꝓhibit Huic sequit videre de l uil̄
de ꝛsidiis et hoc lex ut dicit glo habz
locum et ꝙmut eū qui pecuniā sibi da
tam ꝓ aliqua administratione exercen
da alīs ꝓuo aliquo ope publico fruendo
non expendit ꝛ dcā administratione uel
ope ꝑ totum pecuniā uel eius ꝓtem
ꝓ se retinuit ut l. vi et l unī ⁊ ꝑ et hij
ff ad l uil̄ et l sacrilegij quoꝝ ca
pite ⁊ aliquos co ti Item punit eū qui
recepit pecuniā publicā sibi datam
ut ydoneꝰ uel emeret aliquid rem ꝓ
te publica uel sibi datam ꝓ emptione
uel locatione rei publice a se fiēd cum
essē ad hoc deputatꝰ ut d. l unī ⁊ legē
uil̄ ff e Item punit eū qui recepit pe
cuniā publicā suo ꝑiculo tradidit ad
quē ꝛ suos usꝰ quesierit l. sacrilegij ⁊
ij autem ff e Et no ꝙ ad hoc ꝙ ꝑs
puniatur hanc l. oꝝ ꝙ pecunia recep
ta sit suo ꝑiculo ut d. ⁊ ij autem ut
est ꝛ casibꝫ ē dictꝫ uel cum massarijs
coīs deputatꝰ ad pecuniā ꝑstruendā exige
dam ipam pecuniam uel eius ꝓtem ē
uertit ꝛ suos usꝰ Si aut ꝑs non deputa
tꝰ ad hoc surripuisse pecuniā pub
licam que non erat suo ꝑiculo ꝙmut
tit peculatū cuius ē maior pena ꝙ
residui ut dixi ē ⁊ ꝛ lex uil̄ peculatꝰ
ij casu et qui recepit pecuniā ꝓpriam
petit a debitore fisci fisco persolui dā
quā non soluit ꝑs ꝛ usꝰ suos querit
et ꝙtumacē cum soluē resistit usꝫ ad
āmū vel prosē āmū tenetur l. uil̄ de
residuis d l sacrilegij ⁊ si ꝑ vim ꝛe
cum tꝫ debitum fiscī pignoraū multa
ꝛ et ei ꝑsonalit capi ut ibi dicit ⁊
ꝛ carceribꝫ ꝓm si ꝓsistit ꝛ ꝙtumacia
ꝛ solucōe et non aliꝰ l. nemo carcere
C de exac tribu li. x Ner liberat debi
tor fiscī carcerat cedēdo bonis qui
fuit contumax ꝛ soluendo al⁹ sit ut d
l. nemo et dixi ē de act ⁊ ij quoꝝ Seruꝰ
autem ē ꝛ debitore punitū q non ꝑt
capi ner carcerari nisi ꝑs sit ydemp
nitꝰ et ꝙcussꝰ tamē vltimū remediū
sit carcer ut no ꝛ l. vi ⁊ nitores ff de
fideiuss tuto et liberat cedendo bonis

ut no ℔ l. i. C quibo cedē pot ꝯ hm pt en
pi non ut curreretur ꝯ ut veniat p dñ
semel fuit ℔ iudicio et promisit se stare
iuri et non stetit l. ꝙsentaneum C quo
et qm̄ iudex ℞ si mūd fuit ℔ iudicio &
si debitor fugit hūmōi citatiōi et ē con
tumax iudex cogit ad pris patrimoīa
eius facē capi d. l. ꝙsentaneum ℞ si
non est contumax t si non est citatio
iudex non cogit ad petitionem pt
ꝯ ℞ ex eius officio pt eum facē capi si
velit ut uoluit glo ℔ l ℞ et si is ff de
iudi vocat dum timet ne extuletur
iudex de domo l plerīq; eo ti insi pro
mādato iudicis de cōpatiendo negligē
gendo qz tūc pt p ipso crīmine con
tempti mādati iudicis capi et ℔ domo
sicē pro aliis crīmibo d. l. plerīq; et ibi
nota ¶ ℞ mūd iudex pt facē capi de
miserationē de crīmine cūmūd constet si
bi de crīmine et delicto si timet de eius
fuga facē eū stare dico qꝺ pt pretexti
c si clericus de sēn ex hi vi et l si lon
gi ff si filius versi vel dū vent ff
de iudic et ibi bar ℔ d. l. sacrilegij ff
si ℞ cui debitor ℔ cū cui⁹ pter fugā
pt a pretore detineri l. ayt pretor ff si
debitor ff de his qui ℔ fiunt credi
tor et loci iuratorie cautor ꝙmitti sibi
pdō et fugitiuo si non pt satisdare
ut no glo ℔ 2o sola ꝓmissione ℔ l. q
ff si dubitet ff de iudic Multo magis
pt a iudice meriti a captiua ꝓpter
suspitionē fugē fieri qꝺ no glo fi ℔
d. l. dies festos C de feri dū dicit nisi in
mediatur de eius substātia Pena autem
huius l. de assiduis ē ut delinquens con
demnet amplius tertia ꝑte debet ei
℔ statutor pene que ℔ suos vsus q
uertit et ꝛ eius plura ut hic et l. in
ff et qui pena ff ¶ Sucro mit
ti ꝑ aliqua alia publica iudicia ꝙ hoc
titulo descripta dic qꝺ ꝑ alia de quibus
glo dubitant ℔ l. i. ff c ut ℔ l. ult vi
cesima qꝺ olim plebeiis libertas aspirare
ad honores et dignitates sub pena qua or
dinē eis ꝓponenda l. vnic C ad l. iul
vicesi et l. i. C si seruus aut liber de decu
rio aspi. li. y nisi prius impetrasset ius
aureoꝝ anulorū ꝙ possit se nūc
hoīe portare anulos aureos i. signū ꝙ
cedētis libertinitatis et semiplē subsecꝙ
ff ingenuitatis habeatur cui ut ingenui
quo ad honores et dignitates et infimoꝝ
et qdam alia et habeatur ut liberti qꝺ
ad una ꝓmotā ꝙservanda ut no ℔ l. q
C de nup aure anulo Si aut libertus ℔
petiit a principe restitutionem ad antiq
natalia quibus ocs honos et ingenui nas
cebatur et tūc plus ꝙsequebat libertas

qz liberabat ab oībus muneribus ꝓmotis ꝙ si
versi quicūdmodū et versi ut tamē ff de
bo lib Et ideo tūc qz tollit ꝓmotis
una et sic tractat de ꝓcessu testis qui
qz ꝓcepto ꝙstitutus natalibus debet ter
uenire ꝙsensui eius de cuius ꝓcessu agit
l. interdum ℔ fi et l. ner filius et l. prō ff
de minor restituē et no ℔ l. nō ut dnus ff de adopt alis non pt ꝓcepto tollere ꝙ
promotis nisi ob publicam utilitatem ut
dicit hic gl ℔ d. l. prōno et qꝺ ex cā sa
cra fuerat et qꝺ eē dicat si expedi
re non obstante tali l. ut no ℔ fi C si cōtu
max vel ut pub hic ē qꝺ infamato fra
re aliquo illegitime nato non valet nisi
essent citati qui essent successuri ab intes
tato per d. l. interdum cum l. se insi
fieri infamato ex dispositione pris sicuti
vel post eius mortē de quo per bar ℔ l.
gallus ff et quid si tm̄ ff de libe et post
hodie vero ista lex Visellia ē correcta
ut dicit glo ℔ d. l. i. C si seruus aut lib
ti qz hodie solū manumissio affert ma
numisso qz olim afferebat ius anulorū
aureorū et manumissi efficit ingenui
et veri cives romani quo ad honores
et dignitates assequendas et infimoꝝ
cū nobilibus habenda ut habeat tutorē
testamē ordinare nubi ꝓmotis ut di
cit glo ℔ 2o2 argumentorū ℔ quē ut liber
de cetero ff l. coll' vi. tractatur prosim
C de iur aur anulor aut ℞ hodie haec
aut sint iura promota et qualit retine
ant et perdātur ℔ glo magna ℔ d. l. fi
C de lo lib et G de statur liber ff ℞ mu
ltē cūmē ꝓuaricationis ꝙz est publicū
qz ꝓuatū Nam si ℞ accusatur de ꝓ
uaricatione frāe ℔ publico iudicio ℔ pub
licū crīmē ali est privatū ℞ accusa
to de ꝓuaricatione aduocati ℔ ꝓuatū
crīmē siue ꝓuaricauerit siue collusē
rit ℔ publico siue ℔ ꝓuato iudicio l
ff de ꝓuarica et l. i C de adu⁹ iu
di Et omittit cūmē ꝓuaricatoris eo
ipō qꝺ accusator verū crīmē de quo accu
sauit secreto abscondit l. i ff de ꝓua ſ
tione admittendo falsis defensiones et
bonas ꝓbationes dissimulādo ut reꝰ
absoluat l. i ff ꝓuaricatores ff ad turpil
vel cum aduocatus vel ꝓcurator adu⁹
℞ ꝓtem vinat ꝙ d ꝓte sua. i. q ad ꝓtē
suam ℔ corpe pāle et cui aduersa ꝑte
℔ corde claim l. i ff de ꝓuari et l ꝓua
ricatores ff de v sig et l. i C de adu⁹
diu iudi l athletas ff calūpniator ff de
ius seru si cui aliq et corpe sit cui ꝑte
aduersa qz tūc Tradit ℔ crīmē falsi ut
per bar ℔ l. i. ff de ꝓuarica Item ꝓua
ricatrix et cū falsi omittit aduocatus
si secreta una siue ꝑtis ꝓcurat aduerse

ptn l. omne delectum C exploratores ff de re mil. Et pena admittit puaricatus e ordinaria ut l. i. T fi ff de puari Et actu sator puaricat e pena ut punit eu pena qua finis punit reu sed pbatur l. plr ff de puarica et reu puaricans hec tur p confesso qz licet admne sanguinem si unus fr accusator puaricat e eu sanguis tradit T turpill. i. T pena talionis sim materia l. transige C de transac Et quot modis cognoscit de puaricatore dic q f by f per accusationem per exceptionem et per inquisitionem de quo per bar T l. m ff de pua et l. i. C puaricatore ff ad turpil Et an simul per puaricationem sit ipso iur nulla uel medicate restitu tione T mte dic per glo bar et salic T d. l. i. C de adulte dicit ibi et qualit pro bet puaricatio unde per bar T d. C p uaricatore Item simul luta com puaricatore non puaricat reo non citato si luta p eo f puaricatione non interc sisse hoc pcedit de quo per bar T l. m de puari Et vide de ista collusione petrus T l. elegantr C si dolo ff de dolo et qd no per gl. et salic T l. hostien C de accusa et qd no cr de collu C fi et T spe de ad no C utrumq vide illud ete etatis est Et adde q psone q non pnit redargui de p iuria calumnia de quib T l. q C de calump et l. athletas C calumniator ff de T fri tenet pnit de puaricatione re dargui et damnati efficitur infames l. si is ff de pna Item crimen calumnie qd l. nonna pultru l. i ff de turp T ne publicu qm qs calumniator accusat accusator calumniat accusando de cri mine publico et si calumniat de puato tur crimen T puato non publico Ma reu calumniator punit pena talionis i silitudie supplicij l. fi C de calump et l. fi C de accusa non esse publicu vl puatu si non esse silitudo put T illud sup quo calumniatur et hoc vult gl et bar T l. i C l. ff ad turpil hz enim locu pena calumnie seu talionis pro calumnia iniussa T reu publicu sine in causa capitali hic d. l. fi de accusat et T causa puati. i puati iudicis l. et T puati ff ad turpil Et ex T causa cuilibet p euidenti calumnia pt qs accusari de ca lumnia uel tumultu ut T tex T l. T ser uitu C de libe reu et ff e. l. si quis mutus C l. et per bar T l. si qs iperet C stellio nat ff ad turpil Non aut intelligas q T ea culpa non pbans psumat calumnia ri sicut T criminali l. qui calumnia tores et l. qui pbasse C de calump nam iuramento calumnie excusat tam T ci qz T criminali a pscriptu calumnia si no

exciuit ab eundem calumnia ut dixi B de pen tenir iurisdictu T pn Et pena calumnia tis T talionis seu silitudo supplicij d. l. fi C de calump ubi dicit tex C. qs crimen iden dit non ipsum esse nouu literam mictendi cui calumniator pascat ad vi dictam silitudo supplicij Et alibi dic Calumniator si T accusatione deficiat ta lione suscipiat q. q in calumniator stul lit T casibo ibi notatis et T pena quibz pe na non T tanta pena talionis T illa q p tali crimine q sicutu T ipsum ut no gl T l. quidam go C pena grauior ff de ista. Alijs duplex pena punit calumniator cri minaliter ut no T l. i C l. ff de calump pu nit et calumniator in accusatione ep T minaliter T xxx pondo pond auri l. si qua p calump punit ec C de epis et cle licet ibi glo intelligat illa penam ec clem qd non tenz ibi salue Item calump niator citat T quadruplu cum accipit ne gocia ob calumniosu finem uel non fi ciendu d. l. i C l. ff de calump de quo dixi T formula illi actoris B de act C qua duplu Item punit pena cumuland que actio cumulandi datur citat et criminaliter B de iniur C T sequens Item punit calu niator qui exordine l. pe et fi ff de calu Et exceptio calumnie debz opponi ut dilatoria ante litis ctt nisi post litis ctt T capiat appete qz tunc post litis cont non pt opponi in q qz C placuit T glo. fi Et T accusatione de calumnia debz seruari ordo iur glo. notabil T T l. i C l. ff ad tur pil Et est triplex modus procedendi de calumnia et ifra tractatum tenp pt cog nosci de calumnia T qtum potest cog nosci de principali delicto cuius quo calumnia T omissa de quo per bar T l. i T pn ff ad turpil Et adde q existe T manifesta ca lumnia pt actio denegari l. postq T fi. ff de pen hic Item q calumniator non excusatur a pena calumnie per abo litionem publicam uel puatam nec per dictum principis generale uel speciale l. plr C de calump Item any accusato Et pena ty qui silto turpil sit publicu iudicium vl puatu dic q e puatu ut l. m T fi ff de puari et hoc et bar T l. i ff de pub iudi Et hz locu hec pena turpill que T qui libram auri d. l. m T fi ff de pua ria quotiens quis accusauit de cri mine publico et desistit ab ea accusa tione crimis publici non perpetrata ab olitione l. i C ad turpil et iste versat vocat tergiversator l. i T pn ff ad turpil Et reu qui desistit ab accusatione crimis pu uati non hz locu pena turpill sed punit ex ordine arbitrio iudicis l si qs desistit C stellionatus ff ad turpill et no

t d l i C ad turpil Pater ge q̄ postq̄ q̄s
actusaut aliū ecclam si non sit lis cont
dūmodo rei sit citat q̄ hm̄ bar t l assist
ff ad turpil uel si ecclā non sit citat
ꝫ solid sit data actusato et sātisdatio
p̄stita de ea p̄sequēda q̄m salic t l i C
ad turpill non p̄t q̄s desistē ab ac
cusatione q̄n tradit t turpil et q̄n ei
udex cum eo ordinario ydemponet si
sibi uidetur ut dicit salic t d l i et p
inquisitionem ex officio procedet l ij C de
aboli Et hoc uerum q̄ non p̄t ip̄e
ne desistere nisi reuocauerat abolitio
q̄ cum excusat ut d l i C ad turpill
Abolitio t tripler s legal siue ltīma
q̄ a lege creditur cum mort actusa
tr cum morte extinguit crimē l actu
sator ipse non psequit l ij C si reus
amor ac mor fuerit uel ei mort ac
cusator et tūc alius p̄t psequi causam
i xxx dies l libellor s si ff de actu ul
notia actionē melioare si tempꝰ actu
sandi de eo crīne adhuc durat l q
zela C de fal Alia t abolitio publica
siue generalis a p̄ncipe ꝑtissa gr̄alit
sibꝫ actusatꝫ ꝑpter leticiā ut q nā
tr t filij p̄ncipis uel ꝑpter victoriā
habitā cont hostes uel alia sit ei
et hec abolitio non extinguit crīem
ꝫ cū cognitione suspendit Et finit
ꝑtes debz actusator psequi i xxx dies
l aut p̄uata s si ff ad turpil Alia
abolitio p̄uata et spalis de qua loq̄r
que creditur actusatori a udice ordi
nario et non delegato cum cause cog
nitione l i s abolitio ff ad turpil ut
si mort fuerit ad actusandū errore ca
lore uel temeritate aut siluerit uel sic
tū p̄sequatur tm̄ ad sect si actusaut
per calūpniā uel si pecunia corrupte
abolitionem petat q̄ tūc non credit
l ij C de aboli Filius non creditꝰ si rei ia
fuit torti nisi creditꝰ de cū assensu
Filius ei non creditꝰ de ofsa ꝑtium si
testes ia fuerit torti Nec ei creditꝰ
t grauib crīminib t quib ꝓpinq
tr̄is ꝓbare de quib t l fallacie C
de abo Et hec abolitio non extinguit
crīem ꝫ exīmit actusatū a pena tur
pil Nec admittit amplius ad actusā
nisi impetrauerit a p̄ncipe abolitionem
huius abolitois s extrēta hac p̄ma ab
olitione a udice cessa possit redire
ad antiqua uel noua actusatione l i
ff de aboli Et de isti tripli abolitōe
vide per gl et salic t ptica C de aboli
Et per ange de ꝑn t d l libello s si
ff de actusa et per glo t l abolitio ff
ad turpill de crīne aut suspēsi tutor
de quo ff de suspec tu s suspectus

ait sit crīme publicū ait p̄uatū Bar q
cludit t l fi ff de pub iudi q̄ non ē pub
licū crīme Et hyndet ad s hm̄ ff de susp
per tu q̄ ubi non agit cumulat ꝓut re
mouetur ꝫ ange tenz t d l i ff de pb
udi q̄ crīmo sit publicū crīme maxime
fauore pupillorū per l i s suspēs ff ad
turp Item de legat glia q̄ primit amo
rem tios ut l a grauia ff de tmu mo
silē excludit bar q̄ non sit publicū cri
me cum pena sit popularis et nō pub
lica fisco applicāda licet ꝓut teneat vi
deat t d l aḡua Item de crīmie sacri
legij q̄missi turbando dīna officia de
quo t l si quis t hoc gren C de epis et
cle ait sit publicū iudiciū dic q̄ sic ut
ibi p̄z t tex Item ait actusationes de cr̄
mine seditois supposit p̄tis et collegij illi
cita ait sint publica iudicia dic per glo
t l et t p̄uatis ff ad turpill
Postremo errores defectus et corruptio
nes et q̄dcūq̄ non bñ dictū t dict
per me Jo de platea sup hoc libro īsti
tutionū humili ac fraternali p̄cc exoro
Ego Johānes de platea mīnim legū
doctor uniuersosq̄ lectores ut non liuoris
aculeo ꝫ cautatis zelo corrugē et emen
dare dignet cum prona ex transcursi
lectionis et ꝑtis angustia q̄s ex alia p
cessit Deo correctionū cuiuslibz melius
sentiēti me subicio Et laudes reddo ihū
xp̄o saluatori meo Deo gracias

Explicit lectura famosi legū
doctoris dñi Johis de platea
sup libro Institutionū

DOMEIN-ARCHIEF
TE
UTRECHT

D. 256. M.